Universidad de
Biblioteca

D.
HIERONYMI
OPERA
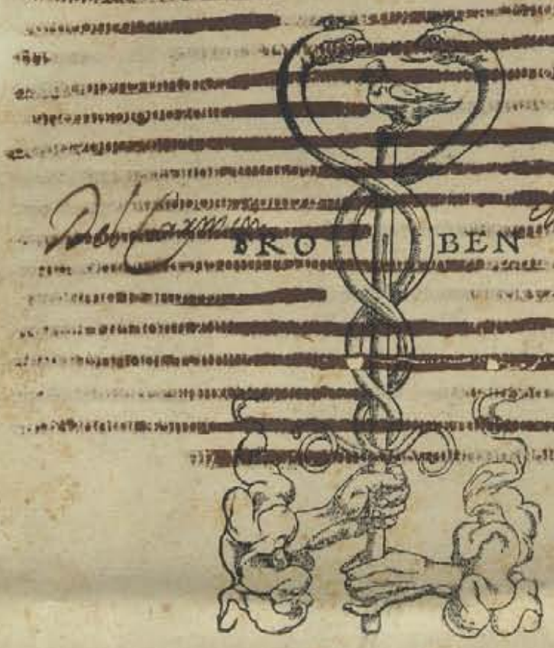
T. 8

Universidad de Deusto
Biblioteca

D▸ HIERONYMI OPERVM

OCTAVVS TOMVS

COMMENTARIOS IN PSALTERIVM HABET: ACCESSIT HIS PSALterium triplici lingua, Hebraica, Græca, & Latina.

BASILEAE M D LIII▸

COLEGIO DE S. FRANCISCO JAVIER
PAMPLONA DE NAVARRA

Universidad de Deusto
Biblioteca

DIVI HIERONYMI PRESBYTERI IN COMMENTARIOS PSALMORVM PROOEMIVM.

PROXIME cum Origenis psalterium, quod enchiridion ille uocabat, strictis & necessarijs interpretationibus adnotatum, in commune legeremus: simul uterq; deprehendimus nonnulla eum uel perstrinxisse leuiter, uel intacta penitus reliquisse: de quibus in alio opere latissimè disputauit: quo scilicet nō putaret rem magnā breui sermone concludere. Igitur pro familiaritate quæ inter nos est, studiose & sedule postulasti, ut quæcunq; mihi digna memoria uidebantur, signis quibusdam potius quàm interpretationibus adnotarem. Et quod solent hi facere qui in breui tabella, terrarum & urbium situs pingunt: & latissimas regiones in modico spacio conantur ostendere: ita in Psalterij opere latissimo quasi præteriens aliqua perstringerem: ut ex paucis quæ tetigissem, intelligantur & cætera quæ omissa sunt, quam uim habeāt atq; rationē. Non quod putem à me posse dici quæ ille præterijt: sed quod ea quæ in tomis uel homilijs ipse differuit, uel ego digna arbitror lectione, in hunc angustum cōmentariolum referam. Psalterium Græcum est, & Latinè organum dicitur, quod Hebræi נֵבֶל nebel uocant. Psalmus dicitur, eo quòd à psalterio nomen accepit, uel pro psallendo. Quamuis Dauid omnes psalmos cantasset, tamen omnes psalmi in persona Christi pertinent: & qui prætitulati esse non uidentur apud Hebræos, pro uno psalmo habentur. nam per titulum intelligitur uniuscuiusq; psalmi intellectus. Quid est titulus, nisi clauis? Vt ita dixerim, in domū non ingreditur nisi per clauem: ita & uniuscuiusq; psalmi intellectus per clauem, hoc est, per titulum intelligitur, in cuius persona cantatur: aut in persona Christi, aut in persona ecclesiæ, aut in persona prophetæ.

LIBER COMMENTARIORVM DIVI Hieronymi presbyteri in Psalterium.

BEatus uir qui non abijt in consilio impiorum.] Quidam dicunt hunc psalmum quasi præfationem esse spiritus sancti: & ideo titulum non habere. Alij in eo quod primus sit, ordinis sui habere principiū: & πλεονασμὸν esse uitiū eum primū dicere, ante quem nullus sit. Aliter: Apud Hebræos & primus & secundus unus est psalmus, quod in apostolorū quoq; Actibus comprobat. Denicq; quia à beatitudine cœperat, in beatitudine desiuit, dicens: Beati omnes q confidūt in eū. Aliter: Beatus qui nō cogitauit, nō fecit, non docuit mala. Aliter: Beatus q nō est Iudæus, gētilis, hæreticus. Aliter: Tertullianus in libro De spectaculis, asserit hunc psalmū & de Ioseph posse intelligi, qui corpus dñi sepeliuit, & de his qui ad spectacula gentiū nō conueniunt. *b* ¶ *Et in uia peccatorum non stetit.*] Non dixit, & in uia peccatorum non ambulauit. Hoc quippe impossibile est: quia nullus absque peccato, nec si unius quidem horæ fuerit uita eius: nullum sine peccato dicit, sed in uia peccatorum non stetit, hoc est, qui nō perseuerauit in delicto, sed per pœnitentiā ad meliora cōuersus est. *c* ¶ *Et in cathedra pestilentiæ non sedit.*] Pro pestilentibus in Hebræo delusores habet: quod scilicet omnes discipulos peruersus doctor illudat. Vnde Hieremias: Non sedi, ait, in consilio ludentium. *d* ¶ *Sed in lege domini uoluntas eius.*] Tribus duo retulit, ut habeat uoluntatem: & uoluntati iungat & studium. *e* ¶ *Et in lege eius meditabitur die ac nocte.*] Meditatio legis est, non solum in legendis scripturis, sed etiā in his quæ scripta sunt faciendo. Iustus igitur siue manducat, siue bibit, siue dormit, in nomine domini omnia faciens, meditatur legē eius die ac nocte. *f* ¶ *Et erit tāquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarū.*] Pro plantatum, transplantatū Aquila transtulit. Lignum autem cui uir beatus comparat, sapiētiam puto: de qua & Salomō loquitur: Lignum uitæ est his qui sequunt eam. Sapientia aūt per Apostolū Christus dei filius declaratur. Christum, ait, dei uirtutē & dei sapiētiam: hoc est, Christo filio dei, conformis uitq; factus corpori gloriæ eius. *g* ¶ *Quod fructum suum dabit in tempore suo.*] Dabit enim fructum non quocunq; tempore, sed præscripto: illo scilicet cum deuictis potestatibus principatibusq; tradiderit regnum deo patri, conformatus claritati corporis sui. Quod autem se arborem dominus dici uoluit, ait: Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum. Quod lignum, ita dixit: Si in uiridi ligno hoc faciunt, in arido quid fiet? *h* ¶ *Et folium eius non decidet.*] Verba doctrinæ quæ ad salutem gentibus profluunt: iuxta illud Apocalypsis: Et folia ligni huius ad sanitatem gentium. *i* ¶ *Et omnia quæcunq; faciet prosperabuntur.*] Iudæi hunc psalmum dictum esse existimant de Iosia, quod solus inter prophanos reges non abierit in consilio impiorum, sed secutus sit legem dei. Verum hoc quod modo lectum est, Et omnia quæcunq; faciet prospera

Eatus uir qui nō abijt in consilio impiorū. Et in uiā peccatorum non stetit. Et in cathedrā pestilentię non sedit. Sed in lege domini uoluntas eius, Et in legē eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanquam lignū quod plantatū est secus decursus aquarum. Quōd fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius non decidet. Et omniā quæcunq; fecerit prosperabuntur

Hier. 15.d

Pron. 3.c

1.Cor. 1.d

Mat. 12.c

Luc. 23.c

Apoc. 22.a

A prosperabuntur: nō solum de Iosia, sed de nullo sancto rum accipi potest: nisi forte in futuro seculo. Melius igitur de eo intelligimus homine q̄ à saluatore nostro assumptus est atq; saluatus: nō quo aliū assumptū esse testemur: sed quo unus atq; idem filius dei & filius hominis, qui ante secula uerbū semper fuit, ipse postea & carnem est dignatus assumere.

a ¶ Non sic impij.] Id quod secūdo dicitur, nō sic, in Hebræis uoluminibus nō habet: sed ne in ipsis quidē Lxx. interpretibus. Nā in exemplis Origenis in Cæsariēsi bibliotheca legēs, semel tantū scriptū reperi. Inter impiū & peccatorē hoc interest: qui impius est, negat deum: qui peccator est, confitet & peccat. Sicut iustus uir cōparatur ligno, sic impius comparatur pulueri. Qui iustus est, ligno paradisi comparat: qui autē impius est, pulueri comparatur.

b ¶ Quem proijcit uentus à facie terræ.] Puluis

B licet de terra sit, tamē desiuit esse terra. Tam infelix erit impius, ut nec terrenus quidē sit puluis. Videt quidem habere terræ substantiā, sed habet suā substantiā: nihil habet solidū, sed quod habet, ad pœnam habet. Huc illuc; dispergit: nunc; in uno loco est: quocunq; uētus traxerit, illuc eius impetus dirigit. Sic & impius, qui semel deum negauerit, quocunq; illum aura diaboli traxerit, illuc errore perducit.

c ¶ Ideo non resurgūt impij in iudicio.] Non quia nō resurgant, sed quia in iudicio nō resurgant: iam enim de his præiudicatū est.

d ¶ Neq; peccatores in consilio iustorū.] Si non resurgunt peccatores in consilio iustorū, diuersa est peccatorū iustorumq; resurrectio.

e ¶ Quia cognoscit dominus uiam iustorum.] Nihil aliud cognoscit dñs, nisi qđ notitia eius dignū est.

2. Tim. 2.c Cognoscit quippe dñs eos qui eius sunt: & si quis ne-
Matt. 7.d scit, nesciet. Et ad peccatores dicit: Discedite à me operarij iniquitatis, nō noui uos. Viā aūt iustorū illum puto
Ioan. 14.a esse qui loquit: Ego sum uia. De quo & propheta dicit:
Hier. 6.d Videte quæ sit uia bona.

f ¶ Et iter impiorum peribit.] Quàm clemēter, nō impij peribūt, sed impietas.

II

Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania.] Audacis est hunc psalmū interpretari uelle post Petrū: imò de eo sentire aliud quàm in Actibus apostolorum dixerit Petrus.

b ¶ Astiterunt terræ, & principes conuenerunt in unum, aduersus dominum & aduersus Christum eius.] Non solum Herodes rex, sed etiam illi reges aduersus dominum constiterunt: quorum regnanti in puncto temporis diabolus ostendit.

i ¶ Dirumpamus uincula eorum.] Quatuor præcedentes uersus, uel angeli uel prophetæ sunt loquuti, minantes quare humana temeritas aduersus dei filium consurrexerit. A quinto autem uersiculo dominus ipse respondit, cohortans populum gentilium, & omnes qui sibi ex Iudæis crediturі sunt, ut legalia uincula dissoluant, & graue onus legis abijciant: quod nō potuerunt portare pa

C tres eorum, sed sequātur eum cuius iugum suaue est & onus leue.

k ¶ Qui habitat in cœlis irridebit eos.] Per humanę sermocinationis exempla, affectus dei discimus, non quo ille quempiā deridеat, sed quod nos derisu digna faciamus.

l ¶ Et dominus subsannabit eos.] Subsannatio proprie rugata fronte & cōtracto naso exprimitur. Absit itaq; hoc nos de deo corporaliter existimare, quod etiam in grauib. uiris quidam reprehēsione dignū arbitrant.

m ¶ Tunc loquetur ad eos in ira sua] De ira dei & Lactantius librū pulcherrimū scripsit: & ipse Origenes creberrime disputat, nō tā irā esse q̄ necessariam correptionē, ut patris in filium, medici in ægrotum, magistri in discipulum. Ira aūt patientibus uideri potest, nō q̄ deus emendet iratus.

n ¶ Et in furore suo conturbabit eos.] Sicut in epistola ad Romanos: Reuelatur inquit, ira dei ut q̄ eā uēturā intelligūt, studeant deuitare: ita &

D in præsenti loco benigne, nō ait puniet, sed turbabit, ut absq; pœnis qui turbatus est corrigat.

o ¶ Ego autē.] Vox Christi.

p ¶ Constitutus sum rex.] Pro patre carnis dicitur.

q ¶ Ab eo.] Deo patre.

r ¶ Super Sion.] Id est, super ecclesiam. Sion specula uitæ interpretatur.

s ¶ Montem sanctum eius.] Mons est ecclesia uel ipse Christus, ut illud: Et erit in nouissimis diebus præparatus Esaiæ 2.a
mons domus domini in uertice montium.

t ¶ Prædicans præceptum domini.] Hoc est, doctrinam euangelij.

u ¶ Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te.] Iesus Christus est heri & hodie, & in æternum. Recte autem ei qui natus est in tempore dicitur.

x Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam.] Ac si dicat, dum Iudęi te noluerunt recipere, omnes gentes tibi uenient in hæreditatem.

y ¶ Reges eos in uirga ferrea.] In dura disciplina Romanorum. Vt per uirgam ferream, disciplina intolerabilis, quia corda illorum tortuosa erant.

z ¶ Tanquam uas figuli confringes eos.] Vas figuli antequam in testam fuerit obduratum, si dissipetur, reformabile est. Lege Hieremiam. Si autem semel testa fracta fuerit, Hier. 18.d
nequaquam in integrū compingi potest. Verum quæ apud homines impossibilia sunt, apud deum possibilia. Figulus, Christus: uas, homo, ut est illud: Sicut uas ibid. 18.d
in manu figuli, sic uos in manu mea, dicit dominus. Aliter: Confringitur in pœnitentia hic, uel in die iudicij in ignem.

a ¶ Nunc reges intelligite.] Reges seculi omnes, uel reges sancti apostoli, intelligite ista supradicta.

b ¶ Erudimini.] Hoc est, uosmetipsos uel alios.

c ¶ Qui iudicatis terram.] Sanctam ecclesiā.

d ¶ Seruite domino in timore.] Timore dixit, ut elationē eis tolleret: quia reges eos appellarat.

e ¶ Et exultate ei.] Vt eos iterū confortaret, ut illud: Gaudete & exultate. *f ¶ Cum tremore.*] Matt. 5.b
Vt cū tremore essent, id est, tremore corporis, & timore animæ.

g ¶ Apprehendite disciplinā, ne quando irascatur dominus.] Pro eo qđ in Græco dicit ἁβάστακτος παιδείας.

in Hebræo

A in Hebræo legitur נַשְּׁקוּ בַר naskubar, quod interpretari potest, adorate filiū. Apertissima itaq; de Christo prophetia, & ordo præcepti, adorate filiū: ne forte irascatur dñs, hoc est pater.

a ¶ Et pereatis de uia iusta.] Iudæis q̄ noluerūt adorare filiū, iratus est dñs, & perierūt de uia recta. Via iusta uel recta Christus est. In uia sumus, qñ mādata dei implemus. De uia perimus, qñ ab eis declinamus.

b ¶ In breui ira eius.] Hoc est, in exitu uniuscuiusque hominis. Vel breui ira in die
1. Thes. 5.a iudicij, ut illud: Cum enim dixerint homines, pax & securitas: tunc ueniet eis repentinus interitus.

c ¶ Beati omnes qui confidunt in eū.] Non in hominibus, neq; in semetipsis, sed in deū. Iste psalmus, ut præfati sumus, in beatitudinē terminat, unde superior incipit: & ideo apud Hebræos pro uno habent.

d ¶ Psalmus Dauid quando fugit à facie Absalom filij sui.] Iste psalmus posteriB or est sequentib. plurimis: qui ad Saulis uident historiā pertinere. Ante siquidem Dauid à Saul est passus insidias, q̄ Absalom aduersus eū arma corriperet. Sed quia propositum ei erat, ut non tam de se referret quæ passus est, q̄ ut per exemplū sui oēs homines instituere: ideo primis secūda præposuit, ut tentationū ordinē doceat. Siquidem ante propter peccata corripimur, & postea propter uirtutē probamur. In Dauid uero tentationū ordo mutatus est. Sub Saul persecutione innocēs fuit, sub Absalom manifestissime criminis reus tenet Vria interfecto. Lege quinquagesimi psalmi titulū: & intelliges eū iuxta ordinē priorē esse q̄ tertiū.

III

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me: multi exurgunt aduersus me.] Potest hic psalmus & ad Dauid & ad Christum, & per eū ad omnes sanctos pertinere.

f ¶ Exaudiuit me de monte sancto suo.] Montem sanctum puto unigenitum esse filium dei, ad quem in no-
Esaiæ 56.c uissimis diebus populi cōfluituri sunt: Esaias & Michea
Mich. 4.d hoc in ipsum uaticinātibus. Sed & de ecclesia intelligi: quia nō potest ciuitas abscondi super montem posita.

g ¶ Ego dormiui, & soporatus sum, & exurrexi: quia dominus suscepit me.] Quasi somnus, inquit, & locus eius persecutio fuit.

h ¶ Non timebo millia populi circumdantis me.] Et Dauid potest hoc de Absalom & exercitu eius dicere: & dominus de Iudæis frementibus aduersum se & clo. 19.c mantibus: Tolle, tolle, crucifige eum.

i ¶ Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa, &c.] Percutit dominus & uineas alienigenarum in grandine: & saluator qui pro nobis factus est omnia, percussus à patre scribitur. Percutiam pastorē, & oues dispergentur. C
Pro sine causa aūt, maxilla legitur in Hebræo, id est לחי Zach. 13.c
lehi. Et quia maxillam præmiserat, consequēter infert:

k ¶ Dentes peccatorum contriuisti.] Respondeant ergo amici solius historiæ, quomodo deus maxillā percutiat, & confringat dētes peccatorū, pugilum contra se more certantiū. Dentes peccatorum contriuisti. Principes Iudæorū, dentes, uel hęretici doctores, uel uerba ipsorū.

l ¶ Domini est salus.] Hoc est, non ab homine, sed à deo. Ipse solus potest, & pro ipsum à morte in uitam transire.

m ¶ Et super populum tuū.] Hoc est, populū Christianū.

n ¶ Benedictio tua.] Populo credentiū benedictionē infundit: transmittēs eis spiritū sanctum, uel in futuro quādo
Matt. 25.c dicturus erit: Venite benedicti patris mei, percipite regnū qđ uobis paratū est ab origine mūdi.

o ¶ In finem in carminibus, psalmus Dauid.] In finem, id est, in Christo. Finis enim legis Chri- D
stus ad iustitiam omni credenti. In carminibus, hoc est, in laudibus. Psalmus Dauid, hoc est laus Christi.

IIII

Cum inuocarem exaudiuit me deus iustitiæ meæ.] Incongruū est hoc de Dauid accipere, ut qui in superiori psalmo propter occisionē Vriæ penè est interfectus à filio, nūc audeat dicere: Exaudiuit me deus iustitiæ meę. Totus itaq; psalmus ad Christū & per Christum ad iustos referendus. Horū simile quid etiam Iacob locutus est, dicens: Exaudiet me cras iustitia mea.

q ¶ In tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei, & exaudi orationem meam.] Gen. 30.c
Licet mihi auxilium tuleris, & in tribulatione mea dilatasti mihi: tamen ego misericordia tua semper indigeo.

r ¶ Vt quid diligitis uanitatem, & quæritis mendacium.] Diapsalma. Verbum סֶלָה sela, Lxx. interpretes: Symmachus & Theodotio diapsalma transtulerunt. Aquila uero, semper: & puto aut musici cuiusdam soni esse signaculum: aut certe perpetuitatem eorum quæ prædicta sunt indicari, ut ubicunq; sela, hoc est, diapsalma, siue semper apponitur, ibi sciamus non tantum ad præsens tempus, uerum ad æternū, uel quæ sequuntur, uel quæ præcesserunt pertinere.

s ¶ Quæ dicitis in cordibus uestris, & in cubilibus uestris compungimini.] Quod in die cogitando peccatis, nocte expiate per lachrymas.

t ¶ Sacrificate sacrificium iustitiæ, & sperate in domino.] Sacrificium deo immolate iustitiam, & consequenter sperabitis in domino.

u ¶ Signatum est super nos lumen uultus tui domine.] In cuius facie lumen domini signatum est, iste reuelata facie gloriam domini contemplatur. Tale signum

A & in gementiũ frontibus in libro Ezechielis prophetæ
Exech.9.b notari dñs præcepit. *a* ¶ *A fructu frumenti & uini eorũ repleti sunt.*] Id quod in plurimis codicib. inuenit, & olei eorũ, cum uetustũ Origenis exemplũ psalteriũ reuoluerem, quod ipsius manu fuerat emẽdatũ: nec in Hebræo nec in cæteris editionibus, nec apud ipsos Lxx. interpretes reperi. *b* ¶ *In finem pro ea quæ hæreditatẽ consequitur, psalmus Dauid.*] De ecclesia quæ in fine & cõsummatione mũdi hæreditatẽ consecutura est uniuersis nationibus Christo credẽtibus, psalmus iste contexit. Denicp & ex persona eius oratio ad dñm dirigit.

V

Verba mea aurib. percipe domine.] Nullus habet hanc fiduciã nisi ecclesia. Qui peccator est, nõ est ausus dicere: uerba mea aurib. percipe dñe, q iracsit & maledicit, nõ est ausus dicere: uerba mea auribus percipe dñe: sed optat ut deus claudat aures suas. *d* ¶ *Intellige clamorẽ meũ.*] Clamor in scripturis nõ uocis,
Exo. 14.d sed cordis est. Denicp ad Moysen dicit: Quid clamas ad me, cũ Moyses antea nõ clamasset. Intellige clamorem
Gal. 4.b meũ. Et Apostolus: Clamantes in cordib. nostris, abba
B pater. Vticp qui clamat, non in corde clamat, sed in lingua clamat. Et quomodo dicit Apostolus, clamãtes in cordibus nostris? Quãdo igitur gemitus noster & conscientia deprecat, istũ clamorẽ intelligit deus. Vnde dicit
Trem. 2.f & Hieremias: Non sileat pupilla oculi mei. Videte quid dicat, Nõ taceat pupilla oculi mei, & aliquãdo pupilla oculi clamat ad deũ. Vticp si clamat, lingua clamat, non pupilla oculi. Sed quomodo clamamus in cordib. nostris, quando cum gemitu dñm deprecamur: sic quando lachrymas ad deũ fundimus, eo tẽpore pupilla oculi nostri clamat ad dñm. *e* ¶ *Rex meus & deus meus.*] Ille uere ausus est dicere, rex meus & deus meus: cui nõ regnat peccatũ in mortali corpore. Rex meus & deus meus, quia regnas in me, & nõ regnat peccatũ: propter ea deus meus es. Tu es deus meus, quia non est uenter deus meus, quia nõ est aurũ deus meus: quia nõ est libido deus meus. Quoniã tu uirtus es, & ego cupio habere uirtutes: propterea tu es deus meus, hoc est uirtus mea. *f* ¶ *Mane exaudies uocẽ meã.*] Quidam simplicius interpretantur, hoc est, exurgo diluculo ad orandũ, & deprecor te. Et quæ est ista interpretatio, qua dicit mane nos exaudit, uespere nõ exaudit: media nocte non exaudit. Sed uidete quid dicat: Quãdiu in tenebris erroris sum, nõ me exaudit. Quando uero sol iustitiæ uenerit in corde meo, tunc me exaudit. Mane exaudies uocẽ meã: non dixit tertia hora, non dixit sexta hora, nõ dixit plena luce, sed uidete quid dicat: Mane, statim ut tenebræ fugere cœperint exaudis, statim in principio boni operis me exaudis, non quæris finẽ. Est enim meũ uelle, tuũ perficere. *g* ¶ *Mane astabo tibi.*] Videte ordinẽ: mane, nõ uespere, nõ in tenebris, sed mane. Mane astabo tibi, stabo cõstanter & imitabor Moysen. Mane astabo tibi, tibi astabo, nõ alijs. Cũ aũt mane fuerit et stetero, & tibi stetero, tũc merebor te uidere. *h* ¶ *Et uidebo.*] Subaudit, te uidebo. Multi male legunt, & dicunt, *ὑγ ἐπόψομαι*, sed sciamus errorẽ esse: sic dicit *ὑγ ἐπόψομαι*, hoc est, uidebo: ut sit ordo quẽ diximus: incipiente luce uirtutũ in anima mea, quãdo stare tibi cœpero: nõ sedere, nõ iacere, sed stare: & statues supra petrã pedes meos: tunc p istos gradus merebor te uidere. *i* ¶ *Quoniã tu es deus non uolens iniquitatẽ.*] Propterea non me exaudies plena luce, sed mane: qm nõ uis deus iniquitatẽ. Cũ enim recedere cœpero ab iniquitate, statim merebor exauditionẽ tuã. *k* ¶ *Neq; habitabit iuxta te malignus.*] Quando aliquis recedit à nobis q malus est, gratulemur, hoc in nobis fit quod factũ est & in dño. Videte emm qd dicat spiritus sanctus: Neq habitabit
2.Cor.6.c iuxta te malignus. Quæ eñ cõmunicatio luci & tenebris? Qui consensus Christo & Belial? Quãdo ergo recedũt aliqui ex nobis, dicamus & nos: Exierũt
1.Ioan.2.c ex nobis, sed nõ fuerũt ex nobis. Si emm fuissent ex nobis, mãsissent utiq nobiscũ. Dicit ad deũ: Non habita-
Deut. 4.d bit iuxta te malignus. Si emm deus ignis est, & ignis consumẽs, quicunq; stipula est, quicunq; lignũ est, fugit ab igne, ne consumat ab igne. *l* ¶ *Neq; permanebunt iusti ante oculos tuos.*] Quando dicit, neq permanebũt: ostendi
D tur q aliquãdo manserint. Manserũt aũt aliquando in iusti ante oculos dei: manserũt deo expectãte pœnitentiã ipsorũ: sed qm permanserũt iniusti: propterea non permanserũt ante oculos dei. *m* ¶ *Odisti omnes qui operantur iniquitatem.*] Infelix est quẽ odit deus. Quis est ille quẽ odit deus? qui operat iniquitatẽ. Si emm oẽs peccamus, & quicunq; peccat, odio habet à deo: ergo odio habemur à dño. Si aũt odio habemur à dño, quomodo gratia saluati sumus? Odisti oẽs qui operant iniquitatẽ. Non dixit, qui operati sunt iniquitatẽ: sed qui operant iniquitatẽ. Qui perseuerant in peccato, illi odio habentur à dño: qui autem dimiserũt, illi amantur à dño. *n* ¶ *Perdes omnes qui loquuntur mendacium.*] Rem nouam ui deo: Qui malum operat, odio habetur: qui mentitur, perit. Videamus quid sit plus, odio haberi à domino, an perire. Infelix quidem est qui odio habetur à domino: sed adhuc uiuit. Qui aũt loquitur mendaciũ & perit, iam esse desistit. Ergo infelicior est qui mendaciũ loquitur, cp ille qui operatur iniquitatem. Qui enim operatur iniquitatẽ, odio habetur: qui aũt loquit mendacium, perit. Os enim quod mentitur, occidit animam. Sap. 1.e
Et quomodo scriptũ est, ut sit deus uerax, omnis autẽ homo mendax. Si aũt quicunq; loquitur mendacium, iam perit & occidit animã suam: omnes aũt mentimur: ergo omnes peribimus? Hoc aũt quod dicit: Perdes omnes qui loquunt mendaciũ: & ex consequentib. psalmi, & ex ipso ordine intelligere possumus, quia de hæreticis dicit: Qui emm operat iniquitatẽ, suã tantũ animã occidit: qui autẽ hereticus est, & loquitur mendacium, tot occidit homines, quot induxerit. *o* ¶ *Virum sanguinum & dolosum abominabitur dominus.*] Vir sanguinũ, omnis hereticus est: quotidie animarũ sanguinẽ fundit. Recte dixit dolosum: & homicida est & dolosus. *p* ¶ *Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ introibo in domum tuam.*]

domine: dedisti lætitiã in corde meo. A fructũ frumenti & uini eorum repleti sunt. In pace in idipsum: dormiam & requiescam. Quoniam tu domine singulariter in spe, constituisti me.

In finẽm pro ea quæ hæreditatem consequitur: psalmus Dauid.

V

Verbã mea auribus percipe domine, intelligẽ clamorem meum. Intende uoci orationis meæ, rex meus & deus meus. Quoniam ad te orabo domine, manẽ exaudies uocem meam. Manẽ astabo tibi, & uidebõ, quoniam non deus uolens iniquitatem tu es. Neque habitabit iuxta te malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem, perdes omnes qui loquũtur mendaciũ. Virũm sanguinũ & dolosum abominabitur dominus: ego autẽ in multitudine

A Illi in iniquitate sua egrediunt de domo tua: ego in tua misericordia ingrediar in domum tuam, introibo in domũ tuam quæ est ecclesia. *a* ¶ *Adorabo ad templũ sanctum tuum in timore tuo.*] Ipsa est domus quæ templum. *b* ¶ *Domine deduc me in tua iustitia.*] Ego autẽ cupio intrare in domũ tuã, & uolo intrare per uiã tuã rectã: sed quoniã continuata semitis scandala ponunt inimici mei, & mihi in domũ tuam ire cupienti, laqueos ponunt in itinere: propterea quæso te, ut tu dirigas pedes meos usq; ad finem. Meum est pedes ponere in uia tua: tuum est corrigere gressus meos. *c* ¶ *Propter inimicos meos dirige in cõspectu tuo uiam meam.*] Hoc est, uiam tuã redam fac propter inimicos meos qui insidiantur mihi. Quæ est autẽ ista uia? Lectio scripturarũ, hoc est, ne in scripturis tuis per quas ingredi cupio in ecclesiã tuã, corruã. Omnis enim qui male intelligit scripturas, in uia dei corruit. *d* ¶ *Quoniam non est in ore eorũ ueritas.*] Describunt hæretici: describitur uir sanguinarius & dolosus, quem abominabit dominus. Non est in ore eorũ ueritas. Non habent Christũ ueritatẽ in ore suo: quia nec in corde habent. *e* ¶ *Cor eorum uanum est.*]
B Melius habetur in Hebræo: קִרְבָּם cirbom. Verẽ enim insidiatur cor hæreticorum omnibus quos decipit. *f* ¶ *Sepulchrum patens est guttur eorum.*] Infelices sunt hæretici, qui sepulchra sunt dealbata, plena ossibus mortuorum. Sepulchrũ patens est guttur eorum. Arius, Eunomius, & cæteri hæretici linguas sagittas habent, fauces suas sepulchrũ habent. Sepulchrũ patens est guttur eorum. Et recte dixit, patens: Quandocunq; enim uult aliquis deceptus intrare, paratus est hæreticus, & suscipit. Nunq; hæretici claudunt os suum, sed semper aperiunt os suum. *g* ¶ *Linguis suis dolose agebant.*] Aliud in corde tenebant, aliud in sermone pollicebantur. Pietatem loquebantur, & impietatem cælabant. Christum loquuntur, & occultant antichristum. Sciunt enim quod nemo possit induci, si proferant antichristũ. Lucẽ proferunt, ut cælent tenebras: ut per lucem ducant ad tenebras. *h* ¶ *Iudica illos deus.*] Sciunt te iudicẽ, sciunt te respicere res humanas. Qui iudicaturus in fine es, etiam in præsenti iudica. Qui generaliter iudicaturus es, nũc ex parte iudica. Qui patrẽ sentire nolunt, sentiant iudicem. Iudica illos deus. Quare? Qua de causa? Sequitur:
i ¶ *Decidant à cogitationibus suis.*] Si enim in præsenti reddideris illis quod merentur, incipiunt recedere à malis cogitationibus suis: quandiu te iudicẽ non sentiũt, non timent. Decidant à cogitationibus suis. Egregiè dixit, à cogitationibus suis. Quotidie enim hæretici immutant dogmata sua. Denicp si uir ecclesiasticus de scripturis eruditus cõtenderit contra eos, & scripturis sanctis coarguerit eos, statim requirunt, quomodo aliud nouum dogma reperiant. Non quærunt quomodo saluentur, sed quomodo superent. Propterea nunc dixit: Decidãt à cogitationibus suis: & te habeant unam cogitationẽ.
k ¶ *Secundum multitudinem, etc.*] Non dixit, unde eos expellat: de cœlo eos expellat: de terra eos expellat. Vnde eos expellat, scriptura non dicit: sed *κατὰ βάτος* est & *ὑπερον πρότερον*. Debemus ergo legere: Secundũ multitudinẽ impietatũ eorum expelle eos. Quod dicit, hoc C
est, ab impietatibus suis multis propter tuã misericordiam expelle eos, hoc est, non sint in multis impietatibus suis. Potest & aliter interpretari: Quoniã plurimũ impij fuerunt, & noluerunt decidere à cogitationibus suis: & impietates impietatibus augent, & quotidie cõgregant, & plures habent impietates: propterea expelle eos. Vnde? Ab ea quæ hæreditatẽ cõsequitur. Tu expelle eos inde: ut quoniam fidem non habẽt ecclesiæ, ne uersentur in ea. *l* ¶ *Quoniam iritauerunt te domine.*] Tu domine per naturã dulcis es: sed quicunque peccatores sunt & hæretici, naturã tuę dulcedinis uitio suo uertunt in amaritudinẽ. *m* ¶ *Et lætẽtur, etc.*] Illi
D pereant, & ecclesiastici lætentur. *n* ¶ *In æternũ exultabũt.*] Hic in æternum, non de præsenti sæculo debemus dicere, sed de futuro. Denicp non dixit, in sæculo exultãt, sed exultabunt, de futuro dicitur. Hic enim tristitia est, ibi uerò lætitia. Hæretici de præsenti ridẽt, sed in futuro lugebunt. Nos uerò in præsenti lugemus, ut in futuro rideamus. In æternũ exultabunt. Quæ erit exultatio sanctorum uirorum? *o* ¶ *Et inhabitabis in eis.*] Felices erũt qui Christũ hospitẽ habere merebuntur, felices qui tabernaculum Christi erũt. *p* ¶ *Et gloriabuntur, etc.*] Qui- D
cunq; diligit deum, gloriabit in domino. Qui diligunt. Non dixit, qui timent, sed qui diligunt. Vbicunq; enim timor est, ibi non est dilectio. Perfecta quippe dilectio foras mittit timorem. Quicunq; enim diligunt nomen 1.Ioan. 4.d
dñi, illi gloriabunt. Gloriabunt: Futura est beatitudo nostra, totũ quod promittit, de futuro est. Alij regnent, alij possideant, alij glorientur. Nos hic sumus miseri, ut postea felices simus. Sequamur Christũ dñm nostrum. Qui dicit se in Christo credere, debet quõ ille ambulauit, & ipse sic ambulare. Christus dei filius non uenit ut Mat. 20.d
ministraret, sed ut ministraret. Non uenit ut imperaret, sed ut seruiret. Non uenit ut lauarent illi pedes, sed ut lauaret pedes discipulorũ. Nõ uenit ut cæderet, sed ut cæderet. Non dedit alapam, sed accepit. Nõ crucifixit, sed crucifixus est. Nõ alios occidit, sed ipse passus est. Pauper fuit, ut nos diuites faceret. Ille accepit, p nobis plagã, ut nos uerberari nõ doleremus. Quotiescunq; cædimur, præbeamus maxillã, dorsum opponamus, imitemur Christũ. Qui cædit, Christũ imitat: qui cædit, antichristũ. Hoc totũ quare dico? Vt in præsenti sæculo qđ sustinemus, pro Christo glorificemus nomẽ dñi. Dũ loquimur, dũ ambulamus, repẽtè subtrahimur. Ego ipse q uobis hodie loquor, die crastina qd de me futurũ sit, nescio. Si uenerit leuis febricula, ubi est ista uox? Vbi est superbia? Repẽtè uertit in cinerẽ. Quid gloriat terra Eccli 10.b
& cinis? Secũdũ corporis naturã, terra & cinis sumus. Terra es, & in terrã ibis: & terra gloriat contra factorem suũ. *q* ¶ *Quoniam, etc.*] In futurũ ergo differtur beatitudo. *r* ¶ *Domine, etc.*] Apud sæculum aliud est scutum, aliud corona: apud deum uerò ipse est scutum, ipse est & corona, quasi scutum protegit, quasi deus coronat. Ipse est scutum nostrum, ipse est & corona nostra, & ob hoc dicit: Domine ut scuto bonæ uoluntatis tuæ coronasti nos. Protexisti nos scuto tuo, & præcio tua corona nostra

A stra fuit, hoc est, corona nostra scutū tuū fuit, id est nostra victoria. Corona enim uictoria interpretatur. Gratias agamus deo, & deprecemur illū, ut in bona uoluntate sua ipse sit scutum & corona nostra, ut nunq; recedamus ab eo, ut sequamur illum, & dicamus cum Hie-

Tren. 1.c remia: Et post te subsequens non laboraui. Domine ut scuto bonæ uoluntatis tuæ coronasti nos. Scuto protegimur: & cum perfecti fuerimus, coronamur. *a* ¶ *In finem pro carminibus pro octaua psalmus Dauid.*] Iste & undecimus psalmus, pro octaua inscriptionem habent, resurrectionis & pœnitentiæ, ac per hoc salutis nostræ mysteriū continentes. In quo humanum genus postulat, ut corrigamur quidem & iudicemur à deo, sed non in ira & in furore eius. Longum est de sacramento huius numeri plura exempla reuocare. Octo animæ ingressæ sunt in arcā Noe, quę in diluuio saluatæ sūt. Octauus filius Iesse

B Dauid fuit, qui & desperatur à patre, & à deo solus eligitur. Octauo die circumciduntur primogenita, & immunda esse desistunt. Zacharias quoq; pater Ioannis octaua die circūcisionis filij sui loquit. Et post dies octo siue sex (utrūq; enim in diuersis euangelistis loquitur) dñs transformatur in monte, ut sic octonarius in sexto numero cōtineatur, quomodo nunc in sexto psalmo, inscriptio ponitur ogdoadis. VI

D*Omine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me.*] Pœnitentiæ psalmus est, & non emendari refutat & corripi, sed in furore & in ira, quia infirmus sit: & turbata sint ossa eius. Et aliquando prius furor est, & postea ira, sed maximè unum est. Tamē furor in præsenti, ira in futuro. *c* ¶ *Miserere mei domine.*] Vox ecclesiæ: Miserere mei, quia miser sum. Et ipse misericordiam dei inuenit, qui se miserum confitetur. *d* ¶ *Quoniam infirmus sum, etc.*] Ac si dicat: Infirmus sum pro peccato, sana me, quia medicus es. Ego sum ægrotus, tu es medicus. Ego habeo infirmitatem, tu habes sanitatem. Ego sum infirmus per peccatum, tu sana per misericordiam. *e* ¶ *Quoniam conturbata sunt omnia ossa mea.*] Ac si dicat: omnes uirtutes quæ ossa appellauit, in primo homine transgressæ sunt siue perditæ. *f* ¶ *Anima mea exinde turbata est.*] Per pœnitentiam, ut emendemur. *g* ¶ *Et tu domine usquequo.*] Subauditur, usquequo animā meam quæ est conturbata uehementer, non eripis, non corrigis, non emendas. *e* *h* ¶ *Conuertere domine & eripe animam meam.*] Nisi animam nostram ante cōuerterit, non eam potest eruere de periculo. Vel illud: Domine qui auertisti ultū tuum à nobis, conuertere & nos uidere dignare, & erue animam nostram. *i* ¶ *Quoniā non est in mor-*

Psal. 113.d *te qui memor sit tui.*] Non enim mortui laudabunt te domine, sed nos qui uiuentes sumus, quia non est deus mortuorum, sed uiuorum. *k* ¶ *In inferno, etc.*] Non pro impossibili, sed pro raro posuit. In omnibus enim dei iudicijs delectatur sanctus, & laudat iudicia eius *l* ¶ *Laboraui in gemitu meo.*] Miserere mei, quia hæc & hæc quæ sequuntur feci. *m* ¶ *Lauabo per singulas noctes lectū meum.*] Qui quotidie lachrymis stratum rigat, non potest in cogitatione eius libidinum pompa surrepere. *n* ¶ *In lachrymis meis stratū meū rigabo.*] Quanta multitudo lachrymarum ut stratū eius lachrymis rigatū sit. *o* ¶ *Turbatus est à furore oculus meus.*] Vbi sunt amici literæ? Certè oculus iste corporeus ab ira non conturbatur, nisi fortè in tantā rabiem extollimur, ut uultus quoq; nostri & ora mutentur. Ille itaq; turbat oculus, qui si scandalizatus fuerit, cruciat. Non autē ait: Ab ira mea turbat oculus meus, sed ab ira tua. O deus, per quem supplicia mihi timeo præparata: turbata est mens mea, & totum cordis mei principale cōtremuit. *p* ¶ *Inueteraui in omnib. inimicis meis.*]

In finēm pro carminibus pro octaua.
psalmus Dauid. VI

DOminē ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Miserēre mei domine, quōniam infirmus sum, sana me domine, quōniam conturbata sunt ossa mea. Animā mea turbata est ualde, & tū domine usquequo. Cōuertere domine & eripe animā meam, saluum me fac propter misericordiam tuam. Quōniam non est in morte qui memor sit tui, in infernō autē quis confitebitur tibi. Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Turbatus est à furore oculus meus, inueteraui inter omnes inimicos meos. Discēdite à me omnes qui operamini iniquitatem, quoniam exaudiuit dominus uocem fletus mei. Exaudiuit dominus deprecationem meam, dominus orationem meam suscepit. Erubescant & conturbentur uehementer omnes inimici mei, cōuertantur & erubescant ualde uelociter.

Psalmus Dauid, quem cantauit domino
pro uerbis Chusi filij Iemini. VII

Domine

C

D

runt, meus hostis antiquus est. Aliter. Pubertatem eius hominis qui renouatur de die in diem, non possum cōsequi: quia ueterem hominē cum uitijs & concupiscentijs eius inimicis meis aduersum me porto pugnantibus. *q* ¶ *Discedite à me omnes, etc.*] Postq; ipse misericordiam cōsequutus est, cæteros docet, uel cohortatur, ut à se abeant. Non enim uult iniquorum habere consortium. Simul autem & illud notandum est, quod iam superius diximus, quod non eos qui operati sunt iniquitatem: sed qui operantur, à se iubeat recedere. *r* ¶ *Conuertantur & erubescant ualde uelociter.*] Non contra inimicos, sed pro inimicis orat, ut conuertantur & erubescāt à peccatis suis, & erubescant non leuiter, sed uehementer, nec recrastinato tempore, sed cito. *s* ¶ *Psalmus Dauid quem cantauit domino, etc.*] Pleriq; (& maximè hi qui Hebræi sermonis scientiam non habent) hunc psalmū arbitrantur eo tempore esse cantatum, quo Chusi filius 2.Reg.15.c Arachi amicus Dauid destruxit consilium Achitophel, & ad eum nuncios misit, ne in eremo ultrà sederet, sed procul fugeret, ne opprimeretur à filio. Verum sciendum est uehementer errare. Primū, quod nomē Chusi per ש samech literam scriptum est: hic uerò per ש sin. Deinde quod nunquam Dauid qui Ioab & cæteris ducibus exercitus sui præceperat, dicēs: Parcite puero Abessalon, de morte filij loquereē: Cōcepit dolorē & peperit iniquitatem: Lacum aperuit & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit: maximè qui morte eius audita operuit caput suum, & eiulans clamaret: Filius meus Abessalon, filius meus Abessalon, Ad extremum quod illic Chusi amicus Dauid, filius Arachi scriptum est, hic uerò filius Iemini. Sciendū itaq; Chusi interpretari Aethiopem, & totum psalmū contra Saul esse conscriptū, qui persequebatur eum, & in foueā quam foderat, ipse incidit. Quem Aethiopē uocat propter sanguinarios, & tetros, & crudeles mores. Iemini uerò familia, qæ ad tribum

A tribum pertineāt Beniamin: de qua Saul ortus est, Regnorum libri testimonio sunt, in quibus scriptura cō-

1.Reg.9.a memorat: Et erat uir de filijs Beniamin, & nomen eius Cis, filius Abihel, filij Sareth, filij Bechor, filij Aphi, filij

2.Reg.17.b uiri Iemini, uir potens, & huic filius, & nomē eius Saul. Semei quoq; ille qui lapides & puluerē in Dauid iaciebat, de familia Saul, hoc est, Iemineus fuit sicut in eisdem libris scribitur: Egrediebatur uir de ꝓpinquitate domus Saul, & nomen ei Semei, filius Gera, de quo postea Dauid loquens inducitur: Ecce filius meus qui egressus est de uentre meo, quærit animam meam: & quanto magis nunc filius Iemini? Aquila hunc locū ita interpretatus est: Pro ignoratione Dauid, qui cecinit domino pro uerbis Aethiopis. Symmachus in hunc modum, Pro ignoratione Dauid, ꝙ cecinit domino pro uerbis Chusi filij Iemini. Hæc omnia latius executus sum: ꝙa eruditissimi uiri puta

B uerunt hunc psalmū, non contra Saul, sed contra Abessalon esse compositū: quod pro parte non esse monstraui. VII

D*Omine deus meus in te speraui.*] Non speraui in gladio meo, non speraui in uirtute mea, sed speraui in auxilio tuo. *b* ¶ *Ne quando rapiat ut leo animam meam.*] Hoc conuenit Sauli, Abessalon non conuenit. Quomodo enim poterat Abessalon leonem uocare, de quo dicit: Parcite puero meo Abessalon? Si ibi illū puerum uocat, & quasi infantulum & ignorantē, quomodo hic leonē uocat? Hoc interim secundum historiam, & multa sunt quæ dicantur, & totus psalmus in persona Saul interpretari potest. Cæterum quia nobis curæ est, non solum secundum historiam, sed & secundū spiritualem intelligentiā interpretari, Chusi istum Aethiopem non alium, nisi diabolum interpretamur. Quæritur, iste Chusi quomodo filius sit Iemini, quomodo diabolus Aethiops filius est dextræ? Quod Aethiops uitio suo est: quod filius dextræ est creatus à deo, recte de isto

1.Pet.5 dicitur: Ne quando rapiat ut leo animā meam. Aduersarius noster diabolus quasi leo rugiens, quærens quē

Ioan.14.d rapiat. *c* ¶ *Domine deus meus si feci istud.*] Ecce uenit princeps mundi istius, & in me non inuenit quicq̄. *d* ¶ *Si*

Esa.53.c *est iniquitas in manibus meis.*] Quia peccatum nō fecit, nec dolus inuentus est in ore eius. *e* ¶ *Si reddidi retribuentibus mihi mala.*] Saul bis in manus eius traditus est, quē

1 Reg.24.b noluit interficere, dicens: Non tangam Christū domini. Hoc est ergo non restituere eis pro malis, mala, qui sibi pro bonis mala restituere. Si, inquit, inimicis meis mala reddidi pro malis, non resurgā: & si pro malis mala quæsiui, illi pro bonis mala restituant. *f* ¶ *Decidā merito ab inimicis meis inanis.*] In Hebræo pro inani ריקם recām scribitur. Vnde intelligimus id quod in euangelio cōtinetur, Qui fratri suo dixerit raca & fatue, quam habeat interpretationem. *g* ¶ *Persequatur inimicus animam meam & cōprehendat.*] Nouissima animæ inimica destrucia est mors. *h* ¶ *Et conculcet in terra uitam meam.*] Non potest conculcari: quia non fecit supra dicta. *i* ¶ *Et gloriam meā in puluerē deducat.*] Si, inq̄t, inimicis meis mala reddidi pro malis, non resurgam. *k* ¶ *Exurge domine in ira tua.*] Quoniā te non senserunt per beneficia, sentiāt per iracundiam. *l* ¶ *Et exaltare in finibus inimicorum meorum.*] Pro inimicis rogat, ut in inimicorum finibus exaltetur. Cū inimici esse cessāuerint, tunc tu domine exaltaberis in eis. *m* ¶ *Et exurge domine deus meus in præcepto quod mādasti, etc.*] Hoc nos dicimus: hoc credentes loquimur. Semper enim personæ mutantur in psalmis. Multū est nunc si uelimus dicere in quot, quantæ personæ mutant. Exurge dñe deus meus in præcepto qđ mandasti, hoc nos dicimus, pro nobis passus es, crucifixus es, exurge & salua nos. Propterea exurge, ut credat in te plurima multitudo. Cū ergo exurrexeris, quid aliud deprecamur, nisi reuertere ad patrē. *n* ¶ *Et propter hanc in altū regredere.*] Pro quæ: pro synagoga populorum. Quod mortuus es, pro nobis mortuus es, quod resurrexisti, nobis resurrexisti: quod ascēdisti ad patrem nobis ascendisti. Et propter hanc in altū regredere. Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descen- Ioan.3.b dit: filius hominis qui est in cœlis. *o* ¶ *Iudica me domine secundum iustitiam meam, etc.*] Hoc Dauid dicere non potest: hoc propriè saluatori conuenit, qui non peccauit. *p* ¶ *Consummetur nequitia peccatorum, & dirriges iustum.*] Non potest mea iustitia dirigi, nisi illorum iniquitas impleta fuerit: uidelicet Iudæorum. *q* ¶ *Nisi conuersi fueritis, etc.*] Iste locus duplicem recipit intelligentiā. Multi enim putant de deo dictū, ut dicatur ad peccatores. Et quid dicit? Nisi conuersi fueritis, gladium suum uibrabit, hoc est, nisi egeritis pœnitentiam, dominus uos gladio suo percutiet. Sed uideamus si consequentia aptari possint personæ domini. *r* ¶ *Arcum suum tetendit, & parauit illū.*] Hoc potest dici de deo. *s* ¶ *Et in illum parauit uasa mortis.*] Hoc difficile est: Dominus enim non habet uasa mortis, sed uasa uitæ. Sed & hoc potest intelligi super persona saluatoris. Hoc uerò quod sequitur: *t* ¶ *Ecce parturit iniustitiam, etc.*] Hoc est, ut hæretici in contemptum dei concitarent. *u* ¶ *Lacum aperuit, & effodit eum.*] Quo eos perderet. *x* ¶ *Et incidit in foueam, etc.*] In foueā enim mortis quam patefecerat, ipse prior perijt, sicut de Ario scriptum est, hoc est: nisi conuersi fueritis, nisi egeritis pœnitentiā, semper diabolus paratū habet arcū, emittit sagittas, quibus nos percutiat. Quorū enim corda ardēt libidine, uitijs & passionibus: isti uicti sunt à diabolo.

Sagittas

C Matth.5.c 1.Cor.15.d

D

A Sagittas suas ardentibus effecit. Pulchrè dixit, ardentibus: non dixit, arsuris, hoc est, qui arsuri sunt sagittis ipsius, sed quorumcunq; corda ardere uiderit, illos perEphe. 6 cutit. Dicit enim Apostolus ardentes habere diabolum sagittas. Ecce parturit iniustitiam, concepit dolorē, & peperit iniquitatem. Diabolus sic concipit, sic parturit, sic nutrit, sic exultat. Lacū aperuit, & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit. Diabolus ipse est lacus, ipse est fouea. Lacū aperuit. Sed quoniam nō potest aquā continere secundum Hiere. 48.g Hieremiā: propterea lacus illius uersus est in foueā. Omnia conciliabula hæreticorū, foueæ diaboli sunt.

Sed quod superius prætermisimus: Scrutans corda & renes deus, iustum adiutorium meum à deo: In Hebræo ita scriptum est: Scrutans corda & renes deus iustus, ut postea consequatur: Adiutorium meum à deo qui saluos facit rectos corde. Nunquid irascet per singulos dies? Melius pro hoc in Hebræo habetur: Cō

B minatur in omni die, quod Aquila quoq; transtulit. Et pulchrè ait: Cōminans & infrendens in omni die. Qui enim propter patientiā suā ita delicta non punit, quasi iratus & comminatus, diem ultionis expectat, ut metu corrigat delinquentē. Exequamur ordinem. a ¶ *Cōuertetur, etc.*] Quō si aliquis mittat in altū lapidem, & nō sit cautus, & lapis uenerit in caput eius, suo uulnere uulnerat: sic & diabolus occidit sua superbia, exaltat & corruit. Modo exaltare uult caput, & non potest, quoniā, cōuertet dolor eius in caput eius, & deprimet illū. Diabolus secūdū regulā scripturarū lectus est in Genesi: IpGene. 3 se est coluber, ipse serpēs, qui loquebat ad Euā, quoniā totus terræ hæret. Cætera animalia licet ambulent in terra, tamē nō omne corpus in terra iacēs habēt, licet habeāt pedes in terra, tamē aliā partē corporis sursum habent. Cæterū diabolus, hoc est, serpens & coluber antiquus, secundum Esaiā totus in terra est, & caput & reliEsa. 14.g quum corpus æquale habet. Reuertetur dolor eius in caput eius, in uerticem ipsius iniquitas eius descendet. Vide quid dicat: & in caput eius, & in uerticem capitis. Cum autem iniquitas caput premit, & uerticē premit, ubi est potentia diaboli? Iste finis diaboli: Reuertet dolor eius in caput eius, & in uerticem ipsius iniquitas eius descendet. b ¶ *Confitebor domino, etc.*] Qui non permisit timentes se disperdi. c ¶ *Et psallam, etc.*] Qui nos à lamentis tristitiæ in gaudia sempiterna perduxit. d ¶ *In finem pro torc. etc.*] Tres pro torcularibus psalmi diuersorum hominum præscribuntur: Dauid, Asaph, filiorum Chore, qui & ad mysterium ecclesiæ pertinent: propterea octauum & octogesimum numerum tenent. Quod autē octogesimus tertius extremus est psalmus, qui pro torcularibus prænotat: hoc ostēdit, in trinitate sacramentū resurrectionis ecclesiæ contineri. VIII

D *Omine dominus noster.*] Prius nomen domini apud Hebræos quatuor literarū est, ו Iod, ה He, ו Vou, ה He: quod propriè dei uocabulum sonat, & legi potest Iaho & Hebræi ἀῤῥητον, id est, ineffabile opinantur. Secundum uerò אֲדֹנָי adonai omnium commune est, quod sæpe & in hominibus ponitur. f ¶ *Domine dominus noster quàm admirabile est nomen tuum in uniuersa terra.*] Quod pro nobis homo factus es, quod mortuus, quod resurrexisti, in cunctis gentibus est uulgatum. g ¶ *Quoniam eleuata est magnificētia tua super cœlos.*] Quod post resurrectionem cœlos cum triumpho gloriæ conscendisti. h ¶ *Ex ore infantium & lactentiū perfecisti laudē.*] Licet per seniorū prophetarum doctrinam multa sint quæ domini cōtineant laudem: tamen hunc uersiculum in euangelio cōpletū, ipse dominus esse declarat, clamantibus pueris: Osanna Mat. 21.d filio Dauid. i ¶ *Propter inimicos tuos.*] Ad confusionem Iudæorum. k ¶ *Vt destruas inimicum & ultorem.*] In Hæreticum, qui cum nequitia sua impugnat ecclesiā, defendere eam tamen assimulat. l ¶ *Quoniam uidebo cœlos opera digitorum tuorū.*] Cœlos, scripturas intelligimus D sanctas, quæ per dei digitum, hoc est, per spiritum sanctum sunt prolatæ. Quoniam uidebo cœlos opera digitorum tuorum. Qui se uisurum esse promittit, necdū præsentem uidet. Videbo, inquit. Tunc enim etiam rationem operis eius cursumq; cognoscam. Aliter uidet gubernator nauim, aliter medicus ægrotātem, aliter pictor, quàm imperitorum rudes oculi. m ¶ *Lunam & stellas quas tu fundasti.*] Ecclesiam, uel doctores eius. n ¶ *Quid est homo quod memor es eius?*] Quale meritum stat hominis, ut memor eius factus, pro eius redemptione suscipias carnem. o ¶ *Aut filius hominis, quoniam uisi. etc.*] Filius dei, factus est filius hominis: id est, filius uirginis Mariæ, qui uisitauit corpus humilitatis nostræ, quod assumere est dignatus. p ¶ *Minorasti eum paulo minus ab angelis.*] In Hebræo pro eo quod est ab angelis, qui dicuntur בְּנֵי אֱלֹהִים bēl abrim malachim, deum habet, hoc est אֱלֹהִים elohim. Hūc locum Apostolus in epistola ad Hebræos Hebr. 2.b super Christo interpretatur. q ¶ *Gloria & honore coronasti eum.*] Gloria, cum in eius descensu inferi claruerunt. Honore, cum uicit mortē. Corona, cum circundatus sanctorum choro, triūphans rediit ex inferno. r ¶ *Et constituisti eum super opera manuum tuarum.*] Vt sint ei subiecta præter eum qui illa sibi subiecit. s ¶ *Omnia subiecisti, etc.*] Cum ascenderet ad cœlos. t ¶ *Oues & boues, etc.*] Animas sanctas, fructū innocentiæ operantes. u ¶ *Insuper & pecora campi.*] Inferioris meriti homines. x ¶ *Volucres cœli.*] Qui per superbiā, iniquitatem in excelso loquuntur. y ¶ *Et pisces maris, etc.*] Qui per nimiam curiositatem non contemplantes cœlestia, inter huius seculi fluctus putant esse uitam æternam. z ¶ *Domine dominus noster, etc.*] De beatitudine incipit, uel de laude, & in laudem terminatur. Hoc admiratur ecclesia, quomodo sancti uoluntarij pro nomine Christi patiuntur, uel quomodo sumus omnes à creatore mundi redempti.

¶ In

In finēm pro absconditis filij, psalmus Dauid. IX

COnfitebor tibi domine in toto corde meo, narrabō omnia mirabilia tua. Lætabor & exultabo in te, psallam nomini tuo altissime. In conuertendō inimicum meum retrorsum, infirmabūntur & peribunt à facie tua. Quoniam fecisti iudicium meum & causam meam, sedisti super thronū, qui iudicas iustitiam. Increpasti gentes, & pērijt impius, nōmen eorum delesti in æternum, & in seculū seculi. Inimici defecerūnt frameæ in finem, & ciuitates eorum destruxisti. Pērijt memoria eorum cum sonitu, & dominus in æternū permanet. Parauit in iudicio thronū suū, & ipse iudicabit orbē terræ in æquitatē, iudicabit populos in iustitia. Et factus est dominus

A a ¶ *In finem pro absconditis filij, psalmus Dauid.*] Licet Aquila pro absconditis filij adolescentiam filij posuerit: tamen sciendum in Hebræo haberi, pro morte filij. Denicq; & Symmachus in hunc modum trāstulit, pro uictoria de morte filij. Totus igitur psalmus per Tropologiam ad Christi pertinet sacramentū. Vnde & Lxx. interpretes, Christi passionem & resurrectionem, quæ ignota prius mūdo fuit, per uerbum absolutionis celare uoluerunt: ne à gētibus illo tempore facile nosceretur. Hic de isto filio quod superius dixit, nō de illo filio secundū historiā Dauid, id est, Abessalō dicit, cuius opera nō occulta, sed manifesta & mala fuerunt contra patrem: sed hoc de unigenito dei patris intelligitur. Scimus duos aduentus, primum & secundum. In primo aduētu, & manifestus & occultus uenit. Manifestus carne, occultus diuinitate. Et in secundo aduētu, & occultus & manifestus ueniet. Occultus, quia nescimus diem neq; horam. Manifestus, quia uidebit eum omnis oculus. Et alio modo occultus, quia nescimus occultū iudicium dei: hoc est, quia repudiati sunt Iudæi: electæ sunt gentes. Aliter. Videmus sanctos tribulari, & nescimus an pro probatione, an pro emēdatione, ut ad me-

B lius crescat eorū gloria. Videmus alios tribulari, quorum pœna hic incipit, & in futuro cum ipsis permanet. Videmus alios nec tribulari, nec iniuriam pati: sed sanos corpore, lætitia tēporali omnibus abundare. Isti tales periculosi sunt: quia credimus quod ipsos deus nō uisitat: quia non sunt digni uisitari: ut postmodū sine fine puniant. Iste psalmus totus in persona ecclesiæ per prophetam de antichristo cantatur. IX

Mat. 11.d COnfitebor tibi domine.] Vox ecclesiæ. Trina confessio hic sonat, id est, peccatorū, martyrū, confessorum: gratiarūactio, siue laus: ut in euangelio: Cōfiteor tibi pater dñe cœli & terræ: & hic trina dilectio intelligitur: id est, diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis uiribus tuis. c ¶ *Narrabo omnia mirabilia tua.*] Quomodo dicit, se omnia mirabilia dei narrare: quia nullus homo potest nec uidere, nec comprehendere deum? Nam omnia mirabilia dei si narrare uelimus, impossibile est. Cur non posPsal. 18.b sumus? quia alio loco dicit, Pronunciabo omnia iudicia. Nec ipsum potest facere homo. Quomodo non poIoan. 15.b test? quia dominus dicit, Omnia quæcunq; audiui à patre meo, nota feci uobis. Sed quare non narrauit diem iudicij, sed dixit, non est uestrum nosse tempora uel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Sed in hoc soluitur hæc quæstio, cum subiunxit, omnia iudicia, postea dixit, oris tui: ac si dicat propheta uel unusquisq; sanctus, Quantum me docuisti, tantū narrabo, quia si tantum narras quantū intelligis, omnia mirabilia dei narras: quamuis in semetipsa plura sint. Vel narrabo omnia mirabilia tua, non illa tantū q mortui resuscitātur, cæci illuminantur, uel cætera: sed & quod per te animæ perditæ, saluti insperatæ redduntur. d ¶ *Lætabor & exultabo in te.*] Lætabor, in spe: & exultabo, in re: iuxta il2.Cor. 10.d lud apostoli: Qui gloriatur, in domino glorietur. e ¶ *Et psallam nomini tuo altissime.*] Psallam, opere compleam. Nomini tuo. Nomen patris filius est, altissimus ipse est C deus. Vel psallam nomini tuo: hic laus cum opere. f ¶ *In conuertendo inimicum meum retrorsum.*] Qualem inimicum: Id est diabolum: quia dominus dixit, Vade retro Mar. 8.d satana. Ante aduētū Christi diabolus dux itineris mortis fuit: sed postea retro ecclesiam sequens est quasi canis. Vnde alibi dicit: Tu conteres caput illius & illa Gen. 3.c calcaneū tuū obseruabit, hoc est, finem uitæ uniuscuiusq;. Mulier ecclesia, serpens diabolus. g ¶ *Infirmabuntur & peribunt à facie tua.*] Impij utique ab impietate sua peribunt. Vel sicut superius dixit singulariter, ita & hic pluraliter, id est omnes satellites suos in simul cōprehendit, qui peritури sunt in die iudicij. Quare infirmabūtur r quia prius fortes erant propter peccata nostra: sed modo infirmitas dei nos fecit fortes, & illos infirmos, ut dicit Apostolus: Quod infirmū est 1.Cor. 1.d dei fortius est hominibus. h ¶ *Quoniam fecisti iudicium meum.*] Vox ecclesiæ, ac si dicat. Apertè gentes elegisti, & Iudæos reprobasti. Quando dicit iudiciū meum: hic apparet, quod ecclesia ex gentibus uenit. i ¶ *Et causam meam.*] Ac si dicat ecclesia: Causasti pro me contra aduersarios, & uindicasti me: & fecisti causam meā bonā. k ¶ *Sedisti super thronum.*] Thronus Græcū est, Latine sedes, quia unusquisq; sanctus sedes dei est: ut ipse ait, D Cœlum mihi sedes est. Et alibi: Anima iusti, sedes est sapientiæ. Dicit unus thronus ex ipsis, id est, Paulus: An Esa. 66.d Sap. 7.d experimentum eius queritis, qui in me loquitur Chris2.Cor. 13.d tus? l ¶ *Qui iudicas æquitatem.*] Hoc est iustitiam: iudicasti iustè tu pater causam meā, ut me resuscitares: quia iniustè me tradiderunt morti. m ¶ *Increpasti gentes.*] Per prædicatores, qui idola adorabant, ligna & lapides. n ¶ *Et periit impius.*] Diabolus qui in ipsis lignis uel lapidibus adorat: uel per prædicationē apostolicā increpatæ sunt gentes, & ab impio factus est pius. o ¶ *Nomen eorum, etc.*] Id est, memoriā eorū. Non memorabit? in his ultra nomē impietatis: quia credentes in te, acceperunt nomen tuū nouū, quod benedicet? in terris. p ¶ *Inimici etc.*] Quasi dicat: arma diaboli, quæ erāt peccatoribus membra sua, per quos diabolus alios persequebat? defecerunt. Vel aliter: Inimici defecerunt framea, quasi dicat de framea, quod est uerbū dei, in futuro iudicio deficient, quando per ipsum uerbū iudicandi erunt. q ¶ *Et ciuitates, etc.*] Id est, peccatores. Quot sunt uitia peccatorū, tantæ & ciuitates, hoc est, munitiōes, in quibus diabolus regnabat: ac si dicat: Defecerūt per tuos prædicatores. r ¶ *Perijt, etc.*] Sonus doctrinæ illorū, uel hereticorū mala cū ipsis periit. Vel cū sonitu, id est, à prædicatione euangelij. s ¶ *Et dominus, etc.*] Et ipse & sui sancti: cū tumultuatione sua peribūt in secula dño permanente ut diximus, & suis sanctis. t ¶ *Parauit, etc.*] Omne enim iudiciū dedit filio. Parauit in iudicio sedē suā, id est, ecclesiā: de qua ipse iudicabit orbem terræ: quod sunt omnes gentes. u ¶ *In æquitate, etc.*] Quod est æquitas, hoc est & iustitia, id est, Christus. Vel iterato scilicet aduentu cum iustis præmia, iniustis infernum & pœnam. x ¶ *Et factus est dominus refugiū, etc.*] Inter pauperem & aduersarium, hoc est, diabolum, iudex erit Christus:

qui

Universidad de Navarra Biblioteca

A qui iudicabit inter ecclesiam & aduersariũ, hoc est, dia-
Apoc.12.c bolum. Vnde & in Apocalypsi dicitur: Qui est accusa-
tor fratrũ nostrorũ. Vel illi pauperes, qui propter eum
pauperes facti, diuitias suas in cibos distribuunt pau-
perum. *a* ¶ *Adiutor in opportunitatibus.*] Adiutor est eccle-
siæ suæ. *b* ¶ *In tribulatio-*
ne.] Quando oppor-
tunum est, ut ait Apo-
1.Cor. 10.c stolus: Fidelis deus q
non patietur uos ten-
tari supra id quod po-
testis: sed faciet cũ ten-
tatione etiam prouen-
tum, ut possitis susti-
nere, ne cum peccato-
ribus in supplicio da-
mnet æterno. *c* ¶ *Spe-*
rent in te.] Id est, non
in se, sed in te: & nõ in
concupiscentijs secu-
li. *d* ¶ *Qui nouerunt no-*
men tuũ.] Siue poten-
tiam, siue magnificen-
tiam tuam. Vel nomẽ
tuum, id est, filiũ tuũ.
Quare *e* propter hoc
quod sequit. *e* ¶ *Quo-*
niam nõ dereliquisti quæ-
rentes te domine.] Ideo
sperant in te: ut illud:
Mat.10.d si corpus occidunt, a-
nimam aũt non pos-
sunt occidere. Tamen
permittit illos tẽtari:
B sed non usq; quaque.
f ¶ *Psallite domino.*] Id
est, cantate domino,
prædicate opere im-
plete. *g* ¶ *Qui habitat in Sion.*] Sion specula, id est, Hie-
rusalem, hoc est, uisio pacis: modo ecclesia hic specula-
tio: quia speculatur de futuro iudicio dei. Sed cum ue-
nerit ad Hierusalem cœlestem, non erit tunc speculatio,
1.Cor. 13.d sed uisio. Vnde dicit Paulus: Videmus nunc per specu-
lum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. *h* ¶ *Annun-*
ciate inter gentes studia eius.] Vox prophetæ admonet præ-
dicatores ut prædicent. Annunciate studia eius: hoc est
prædicate mandata eius. Forsitan illi dicent: Moriemur
si ad gentes ambulauerimus: sed adiungit propheta.
Mat.10.d *i* ¶ *Quoniam requirens sanguinem eorum.*] Et dominus: No-
lite timere: quia si occidunt corpus, animam non pos-
sunt occidere. *k* ¶ *Memoratus est dominus: & non est oblitus o-*
rationem pauperis.] Ac si dicat propheta: Non est oblitus
uindicare sanguinem uestrum. Vnde ipse dominus di-
Luc.18.b xit: Deus autem non faciet uindictam electorũ suorum
clamantium ad se die ac nocte. *l* ¶ *Miserere mei domine.*]
Vox ecclesiæ. *m* ¶ *Vide humilitatem meam de inimicis meis:*
qui exaltas me de portis mortis.] Portæ mortis sunt studia
parentum, qui colebant diuersos deos dæmoniorum.
Ipsi erant portæ mortis, quorum doctrina ad mortem
ducebat. Aliter. Portæ mortis, hæreticorum doctrina:
de quibus portis exaltata est ecclesia, & missa est in por-
tas filiæ Sion, quæ sunt portæ uitæ. Sicut per malam do
ctrinam quasi portas mortis intelligimus, quæ nos ad
interitũ ducunt: ita & portas uitæ intelligimus bonos
prædicatores, qui nos per suam doctrinã ad uitam æter
nam ducunt. *n* ¶ *Exultabo in salutari tuo.*] Exultabo, id
est, gaudebo: In salutari tuo, in Christo tuo. *o* ¶ *Infixæ*
sunt gentes in interitu quem fecerunt.] Hoc est, in malis ope-
ribus quæ fecerunt, ibi infixæ sunt, de quibus iudican-

minus refugium pauperi: ådiutor in opportunitatibus,
in tribulatione. Et sperent in te qui nouerunt nomen
tuum: quoniam non dereliquisti quærentes te domine.
Psallite domino qui habitat in Sion: annunciate inter
gentes studia eius. Quoniam requirens sanguinem eo-
rum recordatus est: non est oblitus clamorem paupe-
rum. Miserere mei domine: uidẽ humilitatem meam de
inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis, ut annun
ciem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion. Exul-
tabõ in salutari tuo, infixæ sunt gentes in interitu quem
fecerunt. In laqueo isto quem absconderunt, compre-
hensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia
faciens, in operibus manuum suarum comprehensus
est peccator. Conuertantur peccatores in infernum, o-
mnes gentes quæ obliuiscuntur deum. Quoniam non
in finem obliuio erit pauperis, patientia pauperum non
peribit in finem. Exurgẽ domine, non confortetur ho-
mo, iudicentur gentes in conspectu tuo. Cõstituẽ domi
ne legislatorẽ super eos, ut sciant gentes quoniam homi
nes sunt. Vt quid domine recessisti longè dẽspicis in op-
portunitatibus in tribulatione, dum superbit impius, in-
enditur pauper, cõprehenduntur in consilijs quibus
cogitãt. Quoniã laudatur peccator in desiderijs animæ
suæ

dæ sunt. *p* ¶ *In laqueo isto quem absconderunt, comprehensus* C
est pes eorum.] Quia unusquisq; laqueum quem alteri
parat ad cadendum, ipse prius in eo cadet. *q* ¶ *Cogno-*
scetur dominus iudicia faciens.] Cognoscetur, hoc est ad iu-
dicium. *r* ¶ *In operibus manuum suarum comprehensus est pec-*
cator.] Quia unus-
quisq; peccator ipse
sibi secũ portat & fu-
nes & uincula & tor-
mẽta, unde sustineat
mala. Nã ab alijs non
est necesse præparari
unde torqueat, cum
ipse sibi præparet quę
ad pœnam pertinẽt.
s ¶ *Conuertantur pecca-*
tores in infernũ.] Id est,
qui ultra finem seculi
uiuere uolunt, cõuer
tantur in infernum.
t ¶ *Omnes gẽtes quæ ob-*
liuiscuntur deum.] Hoc
est, qui dicũt q deus
obliuiscat, & non ha-
beat curam de rebus
suis, ipsi obliuiscãtur
à domino: quia non
dicũt uerum q deus
obliuiscatur creatu-
ras suas: quia dicit. *u*
¶ *Quoniam non in finem*
obliuio erit pauperis, pa- D
tientia pauperum non pe-
ribit in finem.] Quia si
differt, non aufert su-
um auxiliũ à sanctis
suis. *x* ¶ *Exurge domi-*
ne, ne prævaleat homo.]
Vox ecclesiæ sonat contra antichristum: Exurge, in iu-
dicium, non prævaleat homo, id est, homo peccator
antichristus. *y* ¶ *Iudicentur gentes in conspectu tuo.*] Duo-
bus modis. Primũ iam in præscientia dei iudicati sunt.
Quarer quia ad ecclesiam non pertinent, sed ad anti-
christum, quia dictum est: Qui autem non credit, iam Ioan. 3.c
iudicatus est. *z* ¶ *Constitue domine legislatorem super eos.*]
Id est antichristum: qui lator legis malæ doctrinæ est,
ut ait Paulus: Noluerunt recipere ueritatem, sed con- 2.Thess.2.
senserunt iniquitati. *a* ¶ *Sciant gentes quoniam homines*
sunt.] Cum condemnatæ fuerint, tunc cognoscent quia
spem in homine posuerunt, & non in deum: qui solus
saluare potest. *b* ¶ *Vt quid domine recessisti longe.*] Qua-
re elongas salutare tuum cum nos inflammati sumus
ab expectatione aduentus tui? Vnde dominus dixit in
euangelio: Nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret sal- Mat. 24.b
ua omnis caro. *c* ¶ *Despicis in opportunitatibus in tribulatio-*
ne.] Tunc uidetur despicere, quando opportunum
tempus est ecclesiæ ut adiuuet, & non statim occurrit
illi in tribulatione. Quarer ut illam exerceat secundum
suam uoluntatem: quia quanto magis differt, tanto ma
gis ecclesia dilatatur in desiderio suo. *d* ¶ *Dum su-*
perbit impius, incenditur pauper.] Dum superbit impius,
antichristus: accenditur pauper, ecclesia in tribulatio-
ne, à superbia ipsius antichristi. *e* ¶ *Comprehendun-*
tur in consilijs quibus cogitant.] Ab ipsis enim cogitationi-
bus suis alligantur, qui contra deum sunt. *f* ¶ *Quo-*
niam laudatur peccator in desiderijs animæ suæ: & iniquus be-
nedicitur, etc.] Ab adulatoribus, & non à iustis lauda-
tur peccator, tunc quando peccator peccatorem lau-
dat, alius alium: dum se inuicem laudant, occidunt.

Exacerba-

A *a* ¶ *Exacerbauit dominũ peccator.*] Ipse antichristus. *b* ¶ *Se-*
cundum multitudinem iræ suæ.] Quia flagella correptionis
non accepit. *c* ¶ *Non quæret.*] Vt se quasi deum adorẽt:
hoc est, non est dignus ut requiratur, sed ut puniatur.
d ¶ *Non est deus in conspectu eius.*] Quia nihil ei dignũ ope-
rat. *e* ¶ *Inquinatæ sunt*
uiæ illius in omni tempo-
re.] Nõ enim per uiã
rectam graditur, quæ
est Christus. *f* ¶ *Aufe-*
rentur iudicia tua à facie
eius.] Quia non cre-
dit in se futurum esse
iudicium. *g* ¶ *Omnium*
inimicorum suorum domi-
nabitur.] Christianoꝝ
rum utiq; ad proban
dum, qui eum sequi
contemnunt. *h* ¶ *Di-*
xit enim in corde suo: non
mouebor à generatione in
generationem sine malo.]
Semper enim seducã
homines, ut in malis
perseuerantes, uolun
tati dei resistãt. Dixit
enim, hoc est antichri
stus, quid dixit? Non
mouebor à generatio
ne in generationẽ si-
ne malo: id est, tanta
mala faciam in una
gente, ut antequã ue-
niam ad alteram gen
B tem, antea meam fa-
mam audiant & time
ant. Aliter: Non mo-
uebor à generatione
carnali, in generatio-
nem spiritualẽ: id est,
de terra cum corpo-
re in cœlum conscen
dam sine malo: ac si
dicat, sine ulla iniuria. Cum uoluerit ascẽdere ad mon-
2.Thess.2.b tem Oliueti, dominus cum interficiet spiritu oris sui.
Voluit unus de membris suis Simon magus cœlum con
scendere, sed interijt. *i* ¶ *Cuius os maledictione & amaritudi*
ne plenum est.] Ac si dicat: Qui se sua iustitia iactat ut sit
deus, apud deũ maledictus est. *k* ¶ *Sub lingua eius.*] Sub
corde eius. *l* ¶ *Labor & dolor.*] Dolor sibi est, & aliorũ
temperat laborem & dolorem. *m* ¶ *Sedet in insidijs cum*
diuitibus.] id est, diabolus insidiatur per membra sua in
quibus præsidet, & alijs nocet. *n* ¶ *Vt interficiat innocen-*
tem.] Id est, ut de innocentibus faciat nocentes: & sibi
primum noceat. *o* ¶ *Oculi eius.*] Id est oculi antichristi.
p ¶ *In pauperem respiciunt.*] Hoc est, in ecclesiam: quæ est
corpus Christi: ad nocendum respicit, & non ad adiu-
uandum. *q* ¶ *Insidiatur in occulto sicut leo in cubili suo.*] Dia
bolus, & leo & draco potest dici. Draco, quando occul-
tè nocet: & leo, quãdo apertè persequitur. *r* ¶ *Vt rapiat*
pauperem.] Id est, Christianum. *s* ¶ *Rapere pauperem, dum*
attrahit eum. In laqueo suo humiliabit eum: inclinabit se & cadet.]
Videtur inclinare se quasi ad humilitatem, ut uideatur
quasi mitis & sanctus, & cum se inclinauerit, tunc casu-
rus est: quia dum sperat longe se esse à morte, tunc re-
pentinus ei superueniet interitus. *t* ¶ *Dixit enim in corde*
suo oblitus est deus: auertit faciem suam, ne uideat usq; in finem.]
Oblitus est: ac si dicat: Mea sunt omnia quandiu seculũ
fuerit, & in oblitione tradidit illa deus: & nunq; usus

est illis, sed mea sunt, quia ego deus sum. *u* ¶ *Exurge do-* C
mine.] Hoc est, ad iudicium. Ecclesia dicit contra anti-
christum. *x* ¶ *Et exaltetur manus tua.*] Id est, potentia tua:
dum antichristus se taliter iactat omnia possidere sine
fine. *y* ¶ *Ne obliuiscaris pauperum in finem.*] Dum ille se di-
cit regnare usq; in fi-
nem. Propter hoc su-
perius dicit. *z* ¶ *Irri-*
tauit impius deum.] Id est,
antichristus. *a* ¶ *Di-*
xit enim in corde suo, non
requiret deus.] Dicit an
tichristus: non curat
deus de isto præsenti.
b ¶ *Vides quoniam tu la-*
borem & dolorem conside-
ras.] Propheta loqui
tur ad deũ. Quia an-
tichristus meditatur
ut noceat, tu conside-
ras. *c* ¶ *Vt tradas eos in*
manus tuas.] Manus
dei illi dicuntur, qui
iustam uindictam dei
exercent super pec-
catores. Propter hoc
manus: quia per illos
uindicatur deus. Ali-
ter: Vt tradas eos in
manus tuas, id est in
operibus suis, ut dig
ni sint tradi, qui in-
digna gesserunt: quia
ipsi sibi suis miseriis
tradiderũt: & dimisit D
illos in omnes uolun
tates suas. *d* ¶ *Tibi e-*
nim derelictus est pau-
per.] Id est, ecclesia. Ac si di
cat tua est ad saluan-
dum. *e* ¶ *Pupillo tu eris*
adiutor.] Pupillus di-
citur, qui non habet
patrem: orphanus, qui nec patrem nec matrem habet.
Pupillus dicit, qui patrẽ diabolũ non habet: ut in euan
gelio. Nolite uocare uobis patrẽ super terrã. Et qui non Mat. 23.a
habet matrẽ, id est, gentilitatẽ. Ac si dicat: ad istum eris
adiutor. *f* ¶ *Conterens brachium peccatoris.*] Ista ad anti-
christũ pertinent, quia confringet dns fortitudinẽ eius.
g ¶ *Et maligni.*] Ipse est malignus. *h* ¶ *Quæretur, etc.*]
Hoc est, ad emendationẽ non est dignus uenire. Et ali-
ter: Non inuenietur, ut habeat peccatũ, sed sit sicut deus
qui peccatũ non habet, quantũ ad ipsum. *i* ¶ *Dominus*
regnabit, etc.] Quia tunc erit regnũ cum tranquillitate,
ut Paulus ait: Cum tradiderit regnũ deo & patri, quan 1.Cor. 15.c
do erit deus omnia in omnibus. *k* ¶ *Peribitis, etc.*] Qui
antichristũ receperunt, peribunt ab ecclesia: hoc est, de
ecclesia, regnante Christo gentes criminũ à corpore hu
mano depereunt. *l* ¶ *Desiderium pauperum, etc.*] Id est, ec-
clesiam suam exaudiuit dominus ut uindicetur. Exau-
diuit, ut eis tribueret regna cœlorũ. *m* ¶ *Præparationem*
cordis eorum audiuit auris tua.] Hoc est, elementia tua. Au-
res dñi audire dicuntur, cum exaudire dignatur: id est,
æternã uitam, quam ecclesia desiderat, cum eam ei de-
derit: ut quod quondam concupierat in spe, tandẽ fruã
tur in specie. *n* ¶ *Iudicare pupillo & humili.*] Hic enim da-
tuo, non accusatiuo casu loquitur: hoc est, non ut pu-
pillum iudicet, sed ut iudicetur pupillo & humili: ut ac-
cipiant uitã æternam. *o* ¶ *Vt non apponat ultra magnificare*

A *se homo super terram.*] Vt ex hoc nō erigatur antichristus super electos dei, neq; tentet illos: quia oppressus regno filij dei amplius non erit. Nos quoq; oremus dominū, ut nos ab eius operibus custodire dignetur illæsos: ut ab eo pupilli facti patrē Christū dñm cognoscentes, ipsum sequamur fide: ipsū retineamus corde: ipsū glorificemus in opere: quia ipsi est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorū. Amen. *a* ¶ *In finē psalmus Dauid.*] Decimus psalmus cōtra hæreticos & male credentes canitur. X

IN *domino confido.*] Vox ecclesiæ, contra hæreticos: siue Christi cōtra dæmones. *c* ¶ *Transmigra in montē sicut passer.*] Vult iustum ad deserta migrare, ut ibi eum facilius elidat. Vel quia hæretici dolosi sunt, de quibus ait ꝓphe-
Esa. 5.c ta: Væ his qui dicunt dulce amarū, & amarū dulce: ideo uolunt ad se seducere iustū, dicentes: ad nos transmigra. Qui respondit eis: In dño est spes mea. Quomodo, inquit, ad uestros mōtes, hoc est, ad uestrā superbiā transmigrabo? Quod autem ait, sicut passer: sæpe passerē loco prudentiæ poni legimus. Ideo isti dicunt: Transi ad nos sicut prudens, cū
B eorū prudentia sit stulta. *d* ¶ *Quoniam ecce, etc.*] Id est, hæretici ora illorū contra ecclesiā intenderunt arcū, potentiā uerbositatis suæ. *e* ¶ *Parauerunt sagittas suas.*] Hoc est, uerba. *f* ¶ *In pharetra.*] In semetipsis. Quia ipsi sunt pharetræ: ubi uerba inania & sentētias uenenosas quas de scripturis sanctis cōficiunt, occultas retinent *g* ¶ *Vt sagittent, etc.*] Nunq̄ enim in luce pugnant, sed semper
Psal. 118.e in tenebris. Quapropter iustus aiebat: Lucerna pedibus meis, uerbū tuum dñe. Vt sagittent in obscuro rectos corde. Vt cū uiderint in ecclesia imperitos quosq; uel simplices, laqueis dolosis ac occultis illiceant. *h* ¶ *Quoniam, etc.*] Quid est quod fecisti? Ecclesiam tuam
Psal. 8.c in unitate. Vnde dicit: Ex ore infantiū & lactentiū perfecisti laudem. Hæretici destruere uolunt hoc & in se, & in alijs: quia unitatem scindunt. Aliter: Quem tu perfecisti Christum de spiritu sancto conceptū, Iudęi occiderunt. *i* ¶ *Iustus autem quid fecit?*] Cum calumniantur hæretici & discordant inter se, hoc respōdet ecclesia in persona ecclesię. Inter uos discordamini, sed de uobis Christus nō
Ioan. 14.d tacet, quia dixit, Pacem meam do uobis: pacem meam relinquo uobis. Et aliter, Quid fecit iustus? Hoc est, redemit mundum: & seipsum dedit pro mundo. *k* ¶ *Dominus in templo sancto suo.*] Ac si dicat propheta, Quamuis uos hæretici auersemini ecclesiam, tamen dominus in templo sancto suo sedet, & in templo erit, hoc est, in
2. Cor. 6.d ecclesia. Dicit Apostolus: Vos estis templū dei uiui. Dominus in templo sancto suo: In ecclesia quam sibi exhibuit sanctam. *l* ¶ *Dominus in cœlo sedes eius.*] In cœlo, hoc
Esa. 66.a est, in sancto prædicatore. Vnde dixit: Cœlū mihi sedes est: & anima iusti, sedes sapiētiæ: in anima iusti, quæ cœlestia meditatur. *m* ¶ *Oculi eius in pauperem respiciunt.*] Oculi Christi, aspectu diuinitatis ad populum Christianum respiciunt. Ad quid respiciūt? Hoc est ad adiuuandum. *n* ¶ *Palpebræ eius interrogant filios hominum.*] Subtilitas diuinitatis, id est, iudicia dei occulta: in quibus C
nos interrogat: quia per hoc cognoscit quid habet unusquisq;, quia iudicia dei occulta sunt. Sicut scriptura aliquando obscuratur, ut nos infirmitatē nostram cognoscamus: Iterum alleuamur, ne desperemus. Et alio modo, Per prospera & aduersa interrogat: quia per hoc probat deus qualis quisque fuerit. Alio modo. Videmus unam gētem flagellari, & scimus ꝓ qua causa flagellatur: hic manifesta iudicia sunt. Et alio modo: Videmus flagellari, & nescimus pro qua causa, & hic occulta iudicia. Per hæc superius comprehensa. *o* ¶ *Iustū & impium interrogat dominus.*] Id est, probat. *p* ¶ *Qui autē diligit iniquitatem, odit animam suam.*] Hoc est, perdit illam. *q* ¶ *Pluet super peccatores laqueos ignis.*] Hoc secūdum historiam factū fuit:
Iudæ b quando dñs pluit sulphur & ignē super Sodomam. Vt ait apostolus Iudas, in exemplū ignis æterni factū fuit. Pluet super peccatores. Duobus modis & hæretici pluunt mala doctrina. Et sicut una pluuia irrigat terrā fœcundam & aridam, sic & una prædicatio est à deo, quæ
D infundit terram bonam, id est, sanctos, & terrā malam, peccatores: quibus pertinent ista quæ sequunt. Ignis, cupiditas: sulphur, putredo peccatorū: spiritus procellarū, spiritus tempestatis. Spiritus procellarū, pœnam æterni iudicij, & uerbera indicat peccatorū, quos ignis exurit, tempestas examinat. Et propheta dicit, In circui-
Psal. 49.d tu eius tempestas ualida. *r* ¶ *Pars calicis eorum.*] Quare dixit partē? Quia unicuiq; pro parte sua, quasi de calice, id est, iustam uindictā recipiet prout gessit miseriam suam: ut ait propheta, Reddet deus unicuiq; secundum
Psal. 61.c opera sua. *s* ¶ *Quoniam, etc.*] Quia unusquisq; quasi in
Hier. 25.d speculo cum uenerit in conspectu eius, uidebit iniquitatem suam, & ipse præuidet iniquitatē illorū. Vel præsentia dei uidet sanctos ad regendum. Diligit enim iustitiam: quia unumquenq; secundum opus proprium iudicat. Aequitatē uidit uultus eius: ut sanctis præmia: peccatoribus tribuat pœnam. Qui nos uocatione sua dignetur dignos efficere: & non secundum peccata nostra, nobis supplicia inferat, sed secundum magnam misericordiam suam ueniā largiatur: quia ipsi est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. *t* ¶ *In finem pro octaua, psalmus Dauid.*] Iste psalmus de passione Christi cantatur: Pro octaua, sicut superius diximus. XI

S *Aluū me fac, et.*] Vox Christi ad patrē pro parte carnis in passione. *x* ¶ *Quoniam, etc.*] Præter te non superest, qui possit saluare. *y* ¶ *Quoniam diminutæ, etc.*]
Ioan. 14.d Quare dixit ueritates, dum unū scimus qui est ueritas, ut ait: Ego sum uia & ueritas? Sicut multæ ecclesiæ & una ecclesia, sic multæ ueritates: quia multorū iustorū opera & multi iusti qui faciūt bonū. Sed quare diminutæ? Quia ante aduentū Christi, siue ꝓphetæ, siue patriarchæ, tā bonę naturæ q̄ qui ex parte deiecti uidebant seruire, in multis modis diminuti erāt, qa caput, id est, ueritas qui est Christus, nondū uenerat. Mēbra diminuta erant

A erant, usq; quo caput eorū quod est Christus, aduenit.
Mat. 26.d *a* ¶ *Vana locuti sunt, etc.*] Primū Petrus, quando dixit: Etsi oportuerit me mori tecū, non te negabo. Similiter & omnes discipuli dixerunt, Sed hi oēs uana locuti sunt: dum adimplere quod proposuerunt, non potuerūt. Et hæretici, mali doctores, qui doctrinam peruersam docēt, uana locuti sunt unusquisq; ad ꝓximū suū. Christus dñs qui hæc loquit, est omniū proximus: qui fecit misericordiam, ut morte sua alligaret uulnera nostra. Contra quem Iudæi in uaniloquio exercebātur. *b* ¶ *Labia dolosa in corde, etc.*] Symmachus ita trāstulit: labia lubrica, in corde aliud est, & aliud loquitur. Labia dolosa, bilingues dicuntur: quia duabus linguis loquunt, quia aliud dicunt, & aliud retinent. Sic labia dolosa, qui de corde in corde loquuti sunt mala: scelus quod cōceperūt corde, protulerūt ore, perfecerunt in opere. *c* ¶ *Disperdat, etc.*] Nunquid maledicendo dicit? Non: quia non est mos sanctorū maledicere, sed pronunciando quod futurū est dixit: non optando sed prophetādo. Qui sunt labia
B dolosa? Hæretici & mali prædicatores. *d* ¶ *Et linguam magniloquam.*] Id est, qui superba loquuntur. *e* ¶ *Qui dixerunt, etc.*] Hoc est, qui semetipsos in inuicem laudant, & opera sua magnificant. *f* ¶ *Labia nostra à nobis sunt.*] Ac
Ioan. 8.c si dicat: Doctores nostros ex nobis ipsis habemus, non aliunde. Plaudunt enim in uana uerbositate, dicentes, Nos filij Abrahæ sumus, & nemini unquā seruiuimus. *g* ¶ *Quis noster est dominus.*] Ac si dicant, Nullū habemus dñm: quia omnia scimus. *h* ¶ *Propter miseriam, etc.*] Vox patris est. Quis erat miser, nisi humanū genus in seculo, quod in istam miseriā uenit in qua gemebat in peccatis? Et gemitus erat in inferno, in illis qui in pœnis habitabant. *i* ¶ *Nunc exurgam, dicit dominus.*] Hoc est, mittā filiū meū qui eos redimat & illos qui in miseria sunt in mundo, uel eos qui in inferno cōmorant. Quod ita factum est, Misit deus pater filiū suum ad nos miseros, ut nos liberaret, & illius paupertate diuites essemus. *k* ¶ *Ponam in salutari meo.*] Dixit in salutari: & nō dixit, qd ponam: subaudit, salutē gentiū. Et adhuc quid ponam? Cōtra gemitū, lęticiā: & contra paupertatē, diuitias spirituales. *l* ¶ *Fiducialiter agam in eo.*] Vox patris de filio. Ac si dicat, Cū fiducia omnia facio per eum: quia diuinitas firmauit humanitatē: ut scriptū est, liberē egit. *m* ¶ *Eloquia domini, eloquia casta.*] Vtriusq; testamenti doctrinam insimul cōprehēdit. Tunc casta sunt si à bonis prædicatoribus incorruptibiliter & sine corruptione prædicentur. Tunc erit istud: si quando prædicant non parentū prouocati amore, non potentū timore, non propter dona præsentia, nō pro honore uano. Aliter: Qui nec audent addere aliquid amplius, nec minuere tam in ueteri q̄ in nouo testamento, sed fideliter prædicant. *n* ¶ *Argentum igne examinatum.*] Hoc est, spiritu sancto ꝓbatū. Non illi eloquia diuina probant: sed spiritus sanctus illos illuminat, qui ipsa prædicant: sicut in Esaia ille angelus, quādo accepit calculū ab altari & tetigit labia eius, dicēs: Ecce tetigi hoc labia tua, & auferetur iniqui- C
Esa. 6.b tas tua, & peccatū tuum mundabit. Per argentū, uetus testamentū: per aurum nouum. Sic est litera & spiritualis intellectus: quasi ex argento producatur aurum. *o* ¶ *Probatū terræ.*] Hoc est, ecclesia. Illa eloquia diuina ꝓbata sunt per spiritū sanctū, quem accepit ecclesia. Aliter: Probatum terræ, id est, Christus dñs: qui uenit in humanitate illa pro parte carnis, quā ex Maria accepit, quasi terram dominus suscepit. *p* ¶ *Purgatum septuplum.*] Septē dona quæ in Christo fuerunt: non ut ille purificaretur, sed qui ipsa dona accepturi erāt, purificarent. *q* ¶ *Tu domine seruabis nos.*] Hoc est, in fide: ecclesia rogat. *r* ¶ *Et custodies nos, etc.*] Omniū malorum turbam simul cōprehendit: hæreticorū, dialecticorum, & reliquorū. Ab istorum generatione dñs separauit ecclesiā suam. Vnde & in euangelio: Hæc omnia uenient uniuersæ generationi illi, à sanguine Abel qui effusus est: uel à sanguine
Mat. 23.d Zachariæ filij Barachiæ, quem occiderunt inter templū & altare. *s* ¶ *In circuitu impij ambulant.*] Cum transtulerit nos de præsenti seculo in futurū, tunc impij foris ambu- D
lant, nec poterunt intrare cum sanctis, quos tu secundum magnitudinē tuam, tua solicitudine cōseruasti. In circuitu impij ambulant: quia in æternā uitā non peruenient. Et aliter: Cum electi recepti fuerint, extra ianuā clamabunt: Domine, domine aperi nobis. Aliter: In circuitu erunt, & dicetur eis: Nescio uos. *t* ¶ *Secundum altitudinem, etc.*] Filios dei. Secundum multitudinem, iuxta abundantiam misericordiæ tuæ: qua multiplicatur ecclesia: hoc est, de pietate & misericordia ipsius: cum in retributione futuræ beatitudinis promissa tua percipientes, conformes effecti fuerint corpori gloriæ tuæ: in quo tibi est cum æterno patre & spiritu sancto, honor & gloria in secula seculorū. Amen. *u* ¶ *In finem psalmus Dauid.*] Duodecimus psalmus uocem continet animæ fidelis, requirentis deum. XII

V *Squequo domine obliuiscēris me in finem?*] Vox ecclesiæ. Ac si dicat, Quandiu? Quare in finem dicit? Quatuor elemētis cōstat homo, igne, aere, aqua & terra. Terra inferior est ab his creaturis: qa finis creaturarū terra est: ideo dicit ecclesia: Et si uilior sum & uilissima quasi terra, usq; quo obliuiscēris me? Non propterea quia infima sum, & finis aliarū creaturarū: non propter hoc me obliuiscaris in finem. *y* ¶ *Vsquequo auertis faciem tuam à me.*] Vt non habeā noticiā, neq; illuminationē cognitionis tuæ ante terminū uitæ huius? *z* ¶ *Quandiu ponam cōsilia in anima mea.*] Patior hæc, inquit, quoadusq; per spirituale consiliū te requiram. *a* ¶ *Dolorem in corde meo per diem.*] Per illud scilicet lumen noticiæ tuæ quod diu perdideram, apponam dolorem super tenebras peccatorū meorū, hoc est, agam pœnitētiam. *b* ¶ *Vsquequo exaltabitur, etc.*] Quādiu ad te cōuersus nō fuero, erigit aduersus me diabolus, qui est humani generis inimicus. Vsq; quo exaltabitur inimicus meus super me? Quasi dicat: Quandiu habet aduersarius do-

Universidad de Sevilla Biblioteca

A minationem ecclesiæ: Vsq; in finem: *a* ¶ *Respice & exaudi me, etc.*] Oratio ecclesiæ est. De tribus personis potest intelligi: Respice in tribulatiõe, uel in auxilio: & exaudi in hoc quod deprecor. *b* ¶ *Illumina oculos meos.*] Id est, oculos cordis. *c* ¶ *Ne unquam, etc.*] Scimus quia nõ potest homo dormire qui in tormẽto est, sed dormire pro nocte illa ponit. Vnde superius ait: Mors sine morte, & defectus sine defectu. Et dominus dormiuit in naui, cum suscitatur à discipulis. Notandum, q̃ dominus dormiebat, quãdo fides apostolorũ titubabat: uniuersq; dominus pro fide sua uigilat, & per fidem excitat. Et si non habetur fides, quasi dormire uidetur. Vnde dicit: Excita fidem tuam: & tunc suscitas Christum. Respice & exaudi me dñe deus meus. Illumina oculos meos, ne unq̃ obdormiam in morte. Tu es enim lux uera quæ illuminas omnẽ hominẽ uenientẽ in hunc mundum. Tu enim illuminas oculos cordis nostri, ne nos æternæ mortis obrepat somnus. *d* ¶ *Ne quando, etc.*] Ne quando, hoc est, in futuro iudicio, dicat inimicus meus prævalui aduersus eum: id est, seduxi eum ut deciperem. Ac si dicat: Si nos potest aduersarius in somno infidelitatis inuenire, tunc prævalet super nos. *e* ¶ *Exultabunt si motus fuero.*] Ipsi, quorum pedes moti: quia in ueritate dei non stetерunt, si meos pedes, hoc est, sensus, de fide catholica potuerint elongare: tunc exultabunt, id est, gaudebunt: ut ait propheta: Mei autẽ penẽ moti sunt pedes: sed ego in tua misericordia spero, ut stabiliar in fide. *f* ¶ *Exultabit cor meum in salutari tuo.*] In domino Iesu Christo. *g* ¶ *Cantabo domino.*] Id est, laudabo, prædicabo. *h* ¶ *Qui bona tribuit mihi.*] Hoc est istius uitæ præsentis subtilia, quibus subsistimus: ut despectis pompis seculi, spiritualia mente conspicerem. Aliter: Bona tribuit, uirtutes ecclesiæ, id est, fidem, spem, & charitatẽ: & in futuro uitam æternã. *i* ¶ *Psallam nomini tuo altissime.*] Hoc est, quod canto & prædico, opere impleam. Merito ergo domine Iesu Christe, nomini tuo psallitur: qui diues pietate, & iustis uictoriam præstas, & peccatores ut ad te conuertantur, inuitas: tibi gloria & honor cum æterno patre & spiritu sancto in secula seculorũ. Amen. ¶ Tertiusdecimus psalmus non habet inscriptionem, sed redemptionem nostram ex Sion processuram esse pronunciat. Et primo quidem contra impios loquitur, qui cõfidentes in diuitijs seculi, deum qui has largitur ignorant. XIII

Dixit insipiens, *etc.*] Pro eo quod est insipiens in Hebræo נבל Nabal positum est. Vnde & Abigail de uiro suo Nabal ait in monte Carmelo: Verè secundum nomen suum insipiens est. Non est qui faciat bonum non est usq; ad unum. Hunc psalmum de passione Christi referunt, quando omnes dominũ reliquerunt: intantũ ut Petrus quoq; qui apostolorũ fuit princeps, negauerit. Qui dixerũt in corde suo non est deus. In corde dixerunt, non in ore. Quare? Quia non ausi sunt: ne forte deorũ suorũ numina uiolarent. Dixit insipiens, populus Iudaicus: qui dicunt in corde, non est deus: non est Christus filius dei. Vnus ex eis nõ solum pro deo non habuit, sed nec prophetam credidit, dum dixit: Hic si esset propheta, sciret utiq; quæ & qualis esset mulier quæ tangit eum: quia peccatrix est. Et alter: Si filius dei est, descendat nunc de cruce, & credimus ei. *l* ¶ *Corrupti sunt.*] Ab illa integritate bonę naturæ degeneres. *m* ¶ *Abominabiles, etc.*] Id est, odibiles. *n* ¶ *In uoluntatibus suis.*] Id est, in factis suis. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in uoluntatibus suis. Si enim dei notitiam habuissent, corrupti & abominabiles nõ fuissent. *o* ¶ *Non est qui faciat bonum, etc.*] Nisi qs cognouerit Christum, qui est unicus patris, bonus prorsus esse non poterit. Non est qui faciat bonum, non est usq; ad unum. Hic apparet q̃ iste psalmus ad passionẽ pertinet: quia nullus de discipulis, nec; Petrus qui caput ecclesiæ est: quia & ipse negauit: nullus de hominibus: quia totus mundus ad inferiorem partem declinauerat, præter unum hominẽ, qui est Christus. *p* ¶ *Dominus de cœlo prospexit.*] Salutẽ generi humano dare. Vel, de cœlo: id est, de sanctis. *q* ¶ *Super filios hominum.*] Quos sanctos suos faciat. Vel, de sancto suo. Super filios hominũ, id est, super genus humanũ. *r* ¶ *Vt uideat.*] Hoc est, ut uidere sanctos suos faciat: per quos respicit, & in quibus habitat. Dñs de cœlo prospexit super filios hominũ: ut uideat si est intelligens aut requirens deum. Prospicit per animas sanctas, quas sæpe cœlum diximus, ut uideat si sit sapiẽs qui deum mente requirat: nam apud diuinã potẽtiam nihil habetur obtectum. *s* ¶ *Omnes declinauerunt simul.*] Declinauerat totũ genus humanũ ad inferiorẽ partem. *t* ¶ *Inutiles facti sunt.*] Et sibi & alijs. Omnes declinauerũt, simul inutiles facti sunt. *u* ¶ *Nõ est qui faciat bonũ, etc.*] Dicit eñ hæc de gentibus. Sed quia interponit omnes, adiũgit Iudæos intelligendos: qui sæpe se in uolutabris atq; idololatrijs gentiũ miscuerunt. *x* ¶ *Sepulchrũ patens, etc.*] Ab hoc uersu usq; ad eum: ubi dicit, Nõ est timor dei in conspectu oculorũ eorum, in Hebræis codicibus non habetur. Quæritur ergo quomodo apostolus hoc usus sit testimonio in epistola quam ad Romanos scripsit. Respondemus Apostolũ de Deuteronomio ac Psalterio & cæteris scripturarũ locis hoc testimoniũ texuisse. Ibi timuerunt timore: hoc quod sequitur, Vbi non erat timor: in Hebræis uoluminibus non habetur. Sepulchrũ patens est guttur eorum. Per seductiones suas in ora, tanq̃ in sepulchra homines congesserunt. Nam & alibi simile huic ponitur, Nisi dñs fuisset in nobis, forsitan uiuos deglutissent nos. *y* ¶ *Linguis suis dolose agebant.*] Corrumpentes mores bonos colloquijs malis. *z* ¶ *Venenum aspidum sub labijs eorum.*] Quia sicut aspides, ita obturant aures suas, ne præcepta diuinæ legis exaudiant. Venenũ enim dolus iniquorum colloquiorum intelligitur. *a* ¶ *Quorum os maledictione & amar. etc.*] Benedictio adulationis, maledictionẽ infert. Amaritudo enim ad id refert: quia dulcia eloquia dei male sentiendo, in suam perniciem amara fecerũt. Quorum os maledictione & amaritudine plenũ est: quia & sibi & alijs nocet eorum doctrina, & in futuro condemnat. *a* ¶ *Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.*] Et corporaliter & spiritualiter occidunt, dum Christum (qui uita est animæ) ab ipsa effundere desiderant. *b* ¶ *Contritio & infelicitas in uijs eorum.*] Contritio corporis, infelicitas animæ. In uijs eorum, in operibus eorum. Semper peccatores in uia sua infeliciter conterunтur. *c* ¶ *Quia uiam pacis nõ cognouerũt.*] Quę est Christus dñs: nec per fidem, nec per operationẽ. Quare nõ cognouerũt? Propter hoc quod sequitur. *d* ¶ *Quia non est timor dei ante oculos eorum.*] Nõ proposuerũt deũ ante sensus eorum, in memoria & sancto timore. Non est timor dei ante oculos eorũ. Non enim metuunt futurum iudicium, ideo non obseruant mandata eius. *e* ¶ *Nónne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem.*] Venturam ultionẽ? Ac si dicat: Si modo non cognoscũt, cognoscent in iudicio quando uenturus est. *f* ¶ *Qui deuorant plebem meam sicut cibum panis.*] Hæretici populum Christianum. Sicut panis in omnes cibos currit, & sine ipso satiari non potest, sed cum omnibus cibis sumit: sic & hæretici nunq̃ satianẽ iniquitatibus suis, nisi de plebe dei, uel de ecclesia: quos possunt capere inde satiantur. Qui deuorant plebẽ meam, populũ ecclesiasticũ: sicut cibũ panis: quia non est panis uiuus, nisi qui de cœlo descendit. *g* ¶ *Dominum non inuocauerũt.*] Si enim inuocassent, salui utiq; fuissent: Aliter: Deum non inuocauerunt. Quare? Quia multi inuocant, sed non deum, sed aliam rem quam desiderant habere pro deo, non ipsum deum. *h* ¶ *Illic trepidauerunt timore, etc.*] Et gentes suos timent deos: & ipsos potentes Iudæi, quando de Christo dixerunt: Si dimittimus eum uiuere, uenient Romani & tollent nostrũ regnum & gentem. Illic trepidauerunt timore, ubi non erat timor: In idolis utiq; & uanis simulacrorũ ritib. *i* ¶ *Quoniã dominus, etc.*] In populo Christiano. Et in Iudæis fuit: quia ex ipsis carnem sumpsit. *k* ¶ *Consilium inopis confudistis.*] Christum Iudæi credere noluerunt: hoc est, de aduentu mysterij incarnationis eius credere noluerũt. Inops dicitur Christus, ut ait Paulus: Quia cum diues esset, inops factus est: ut illius inopia nos diuites faceret. Consilium inopis confudistis, id est, Christi, nõ intelligentes eum à deo processisse cum præberet consilium, dicens: Pœnitentiam agite. *l* ¶ *Quia dominus spes eius est.*] Pater utiq; propter assumptam carnẽ: quia humanitas confortata est à diuinitate. *m* ¶ *Quis dabit ex Sion salutare Israel.*] Quis nisi deus qui est in Sion ille dedit salutem ipsum Christum in ecclesia sancta. Aliter: Quis dabit ex Sion salutare Israel? Christus dominus, quem habitatores illius terrenæ Sion non crediderũt. *n* ¶ *Dum auerterit dominus, etc.*] Iam redempti sumus de illa captiuitate transgressionis, sed adhuc in captiuitate uitæ istius sumus. Et aliter: De parte Iudæorũ, quod ipsa auertat de captiuitate tempore Eliæ & Enoch, ut Paulus dixit: Cum plenitudo gentium subintrauerit, tunc omnis Israel saluus fiet. Aliter: Dum auertet dominus captiuitatem plebis suæ per propriã passionem. *o* ¶ *Letetur Iacob, etc.*] Ipse est Iacob qui & Israel: sed hic Iacob, & illic Israel. Hic supplantator uitiorũ, & illic uidẽs deũ facie ad faciẽ: quando erit deus omnia in omnibus: qui relictis secularibus, mente dominũ contuetur. Qui nobis tribuere dignetur, ut nos actu Iacob effecti, supplantatis uitijs, & uere Israelitæ, ipsum mente uidere: ipsum corde tenere mereamur cui est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorũ. Amen. *p* ¶ *Psalmus Dauid.*] Opportunè quartusdecimus psalmus lectus est: & secundum ordinem ita euenit, ut pro emodum de industria lectus esse uideatur. Secundum ordinẽ lectus est psalmus. Ex dispensatione dei puto factum esse: ut quod uobis proderat, in ordine exponendi hodie recitaretur. Quartusdecimus psalmus lectus est, qui præscribitur, psalmus Dauid. Dauid autem noster, Christus est: ut sæpe diximus. Deinde legimus in Exodo: quia quartadecima die agnus immolatur. Quartadecima die immolatur, quando luna plena est, quando nihil deest de lumine. Videte ergo quòd Christus non immolatur, nisi in perfecto & pleno lumine. Quoniam ergo quartadecima die immolandus est uobis agnus, nunc propheta mirat & interrogat. XIIII

Domine quis habitabit, etc.] Vos qui uultis habitare in tabernaculo domini, audite quæ dicit dominus: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Tabernaculum hic pro æternitate accipimus, quamuis in alijs locis operam intelligatur: quia hic in tabernaculo præsenti quod est ecclesia, multi habitant in corpore & non fide: quia hic dum inferiores sumus, quasi in tabernaculo cõsistimus: usq; post uictoriã in domũ perueniatur. Aliter: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Quis, inquit, terrenus poterit templum dei effici, & habitare in ciuitate uiuentis dei? De qua Apostolus multa loquitur. *r* ¶ *Aut quis requiescet, etc.*] Quis, ait, dignus erit conformis fieri imagini filij dei, qui sæpe mons dicitur? Hic est lapis excisus de monte sine manibus: hic factus est mons magnus: hic impleuit latitudinem orbis terræ: in hoc sanctorũ animæ requiescunt. In hoc ergo nullus accipit requiem, nisi qui ingreditur sine macula, & operat iustitiã: qui immunis est ab omni labe peccati: & præcepta dei inuiolabiliter custodierit. Aliter: Aut quis requiescet in monte sancto tuo? Nõ prius in monte, & postea in tabernaculo: sed prius in tabernaculo, & ita in monte. Tabernaculũ non est firma domus: tabernaculũ non habet fundamentũ, sed huc illucq; mutatur: & cum transmigrante migrat: quia tabernaculũ nõ habet fundamentũ, sed est domus incerta: domus autem firma habet fundamenta. Mons proiuita æterna ponitur. *s* ¶ *Qui ingreditur, etc.*] Hoc est, sine mortalibus peccatis: quia sine minutis esse non possumus. Vnde dicit: Si dicimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & ueritas in nobis non est. Vel aliter: Qui ingreditur sine macula. Videte quid præcipitur. Non dixit: qui peruenit ad finem sine macula, sed qui adhuc in itinere est, & maculam non habet. Dicere aliquis potest, Non habeo maculam, non feci

exaltabitur inimicus meus super me, respicẽ & exaudi me domine deus meus. Illuminã oculos meos, nẽ unquam obdormiam in morte, nẽ quando dicat inimicus meus, prævalui aduersus eum. Qui tribulant me exultabũt si motus fuero, ego autem in misericordia tua speraui. Exultãbit cor meũ in salutari tuo, cantabõ dño qui bona tribuit mihi, & psallã nomini dñi altissimi. XIII

Dixit insipiẽs in corde suo, non est deus. Corrũpti sunt, & abominabilẽs facti sunt in studijs suis, non est qui faciat bonum, non est usq; ad unum. Dominus de cœlo prospexit supẽr filios hominum, ut uideat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, nõn est qui faciat bonum, non est usq; ad unum. Sepulchrũm patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, uenenum aspidum sub labijs eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenũ est, uelóces pedes eorũ ad effundendum sanguinem. Contritiõ & infelicitas in uijs eorum, quoniam uiam pacis non cognouerunt, non est timor dei ante oculos eorum. Nónnẽ cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam sicut escam panis, dominũm non inuocauerunt. Illic trepidauerunt timore, ubi non erat timor. Quoniam dñs in generatione iusta est consiliũm inopis confudistis, quoniam dominus spes eius est. Quis dabit ex Sion salutare Israel, cũm auerterit dominus captiuitatem plebis suæ, exultabit Iacob & lætabitur Israel.

Psalmus Dauid XIIII

Dominẽ quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur

Luc. 7.f Mar. 15.g Rom. 3.b 2.Cor. 8 Ioan. 11.f Mat. 3 Rom. 11.c Exod. 13 Heb. 12.f Rom. 9.f Dan. 2.g 1.Ioan. 2.b

malum. Non sufficit nobis malum non facere, nisi fecerimus & bonū. Denicq; sequitur. *a Et operatur iusticiam.*] Non dixit, operatur castitatē, operatur sapientiam, operatur fortitudinem. Et hæ quidē uirtutes optimæ sunt. Sapientia nobis prodest: fortitudo nobis prodest, ut perfecutionibus resistamus. Deinde temperātia & castitas nobis necessariæ sunt, ne pdamus animas nostras. Iustitia sola magna uirtus est, & mater omnium. Dicat aliquis: Quomodo iustitia maior est cæteris uirtutibus: Cæterę uirtutes habentem delectant: iustitia non delectat habentē, sed alios. Si sapiens sum, sapientia me delectat: si fortis sum, fortitudo mea me delectat: si fuero castus, castitas mea lætitia mea est. Cæterū iustitia non prodest habentibus, sed cæteris miseris non habentibus. Vel aliter: Et operatur iustitiam, hoc est, custodit mandata. ut illud, si uis ad uitā uenire, serua mandata. *b ¶ Qui loquitur, etc.*] Multi loquuntur ueritatem in labijs sed nō in corde: qui uidentur uera dicere, sed cor cum labijs non consonat. Aliter: Qui loquitur ueritatē in corde suo: ut uera de ueritate cogitet, qui est Christus: nec se assertionibus hæreticis misceat, quæ falsę semper inueniuntur
Rom. 10.b ac uacuæ. Vnde Paulus dixit: Corde creditur ad iustitiam: ore aūt confessio fit ad salutē. *c ¶ Qui non egit, etc.*] Non protulit dolose doctrinā catholicā ad decipiendū:
B sed quæ loquutus est ore, cōpleuit opere. Ille dolose agit, qui aliud cogitat & aliud dicit: sicut propheta ait:
Psal. 33.c Prohibe linguā tuam à malo, & labia tua non loquantur dolum. *d ¶ Nec fecit proximo suo malum.*] Qui facit misericordiam, ipse est proximus. Christus dñs fecit misericordiam, ut nos sua passione redimeret: cuius doctrinā nullus in malū uertat sicut hæretici faciunt. Proximus
Tob. 4.b noster omnis homo Christianus est. Quod tibi nō uis
Mat. 22.d fieri, alij ne facias. Et alibi dicit: Diliges proximū tuum,
Psal. 36.c sicut teipsum. Et iterum dicit: Declina à malo, & fac bonum. Quidam putant proximū esse fratrē, aut uicinū, aut cognatū, aut consanguineū. Sed dñs noster docet
Luc. 10.b in euangelio in ea parabola: ubi quidam descendit de Hierusalem in Hiericho: sacerdos transiuit: leuita transiuit, & non est misertus: Samaritanus transiuit, & misertus est. Et interrogat postea dominus & dicit, Quis horum proximus fuit? Statim dicitur, qui benefecit. Et infert dominus: Ite, & uos similiter facite. Omnes ergo homines nobis proximi sunt, & nulli debemus malū facere. *e ¶ Et opprobrium non accepit, etc.*] Nunq; à suis uicinis quasi noxius accusatur. Timentes autē dominū glorificat. Non diuites glorificat: non potentes, sed eos tantū qui dominū timent. Et opprobriū non accepit aduersus proximos suos. Opprobriū detractionis de fratre tunc non accepit, si prius non credit illa anteq; probet. Ac si dicat, Qui ista custodit quæ superius dixit, ille est sine macula & operatur iustitiam. Et iste habitat in tabernaculo, & requiescet in monte sancto tuo, hoc est, in uita æterna. *f ¶ Ad nihilum deductus est, etc.*] In illius iusti conspectu diabolus. Nam in ecclesia quicunq; malus est, in conspectu sancti pro nihilo computatur. Ad nihilum deductus est: quia apud talem sanctum pro nihilo habetur: dum angelus fuit, & refuga factus est, & sicut fuit factus ex nihilo, posteaq; bona perdidit, redactus est ad nihilū. Et dum nihil est, fortissimi sancti non eum timent. *g ¶ Timentes autem dominum magnificat.*] Vox ecclesiæ. Qui timent dominū timore sancto, dominus eos magnificat. Aliter ad sensum moralem: Timētes autem dominū magnificat, Scit enim in his habitare deum, sicut ait dominus: Qui uos diligit, me diligit. *b ¶ Qui iurat proximo suo, etc.*] Iste iam minor est à perfectiōe, & si bona facit: quia & si pro iuramē to non decipit, tamen uituperatur pro illo præcepto quo dicit: Non iurate omnino, neq; per cœlum, neq; per terram, Sit autem sermo uester, est, est: non, non. Quia ista sentētia perfectorum est, non iurare. Quia anima quando promittit dei præcepta cu

C

Ioan. 14.b

Mat. 5.c

ditur sine macula, & ōperatur iustitiam. Qui lōquitur ueritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua. Nec fecit proximo suo malum, & ōpprobrium non accepit aduersus proximos suos. Ad nihilū deductus est in conspectu eius malignus, timentes autem dominum, glorificat. Qui iurat proximo suo & non decipit, qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non accepit. Qui facit hæc non cōmouebitur in æternum.

Titūli inscriptio ipsi Dauid. XV

Custodire, si proximus corpus est, tūc illum decipit, si hoc quod promittit, non obseruat. *i ¶ Qui pecuniā, etc.*] Et si non peccet quis eo ip quantū dat, tantū recipit, tamē perfectio non est: quia dictum est, Frange esurienti panem tuum. Et beatius est magis dare, quām accipere. Vsq; quo ad ista peruenit, minor est à perfectione. Aliter: Pecunia domini est prædicatio: Multi nolunt illam donare, si exinde precium non recipiunt. Tamen licet uictū & uestitū de ipsa prædicatione accipere, sicut sanctus Paulus dicit: amplius exinde nihil habere, sicut dicit: Qui euangelium prædicant, de euangelio uiuere. Et dominus ait: Dignus est operarius cibo suo. Sed qui plus requirere uoluerit, in usurā reputatur. Vnde Paulus dicit: Si uobis spiritualia seminauimus, magnū est si uestra carnalia metamus? Ac si dicat: Non est magnū aduersus illa spiritualia quæ uobis annunciamus. Habentes autem uictum & uestitum, his cōtenti simus. Sicut enim uisibilis pecunia prohibetur ad usuram dari: ne is qui cōmodat, magis spolietur: ita & uerbū dei, quod est magna pecunia: non tantū diuitibus qui pascunt & munerant, uerū etiam indigentibus & pauperibus gratis debet insinuari, domino sic dicente: Gratis accepistis, gratis date. *k ¶ Vt munera super innocentē non accepit.*] Vt non cōturbent iudicium ueritatis, munera offerentes. Et aliter: Ne similis Iudæ efficiatur: qui accepto argenti pondere, uendidit innocentem. Sicut propheta dicit: Qui excutit manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitabit. *l ¶ Qui facit hæc, non commouebitur in æternū.*] Hæc omnia sicut allegoricē retinere, ita & secundum literam exposita custodire debent in moribus. Quæ si quis irreprehensibiliter custodierit, non solum à cōmotione æterni iudicis securus erit, uerū etiam ipsum montem tabernaculumq; cœleste possidere merebitur in Christo Iesu dño nostro: cui est honor & gloria cum æterno patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen. *m ¶ Tituli inscriptio ipsi Dauid.*] Tituli inscriptio in tumulis & in sepulchris est, quæ mortuorum corpora tenent. Pro quo Aquila & Symmachus, humilem & simplicem immaculatūq; posuerunt: significantes psalmum ad Christum propriē pertinere dicentē, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & mansuetus. Psalmus, ut diximus, regis nostri uocē, quam in assumpto homine profert, sine diminutione retinet deitatis missam à patre. Dauid, id est, ipse Christus. Iste psalmus ad passionē pertinet. Tres sunt tituli, qui scribunt: Vnus super tumulos mortuorū, alius in liminibus ciuitatis uel domorum, tertius in uictoria regis. Hic ergo de titulo uictoriæ regis dicit, sicut iste rex fuit, hoc est, Christus; & fuit

Esa. 58.b
Act. 20.b

1. Cor. 9.c
Mat. 10.b
D
1. Cor. 9.b
1. Tim. 6.

Mat. 10.d

Esa. 33.c

Mat. 11.d

A & fuit scriptū super caput eius in pascha post uictoriā, id est, post uictū diabolū, redempto humano genere, tribus linguis: id est, Græcē, Hebraicē, & Latinē. Vnde
Matt. 27.d & Pilatus dixit: Quod scripsi, scripsi. Et posuit super caput ipsius causam Christi: Hic est rex Iudæorū. XV

Conserua me domine etc.] Vox Christi ad patrē in passione in persona hominis assumpti. Ac si dicat: A patre, à quo exiui, in passione custodiar; quia tu es spes mea. *b ¶ Dixi domino, deus meus es tu.*] Ostendit se hominē in humilitate carnis, cū æqualis sit in omnipotētia maiestatis: qa si dixisset: dñs meus es tu, filiū minorē de mōstrasset, patrē maiorē. Propterea dixit: Dixi dño, deus meus es tu: qa in diuinitate æqualis est patri. *c ¶ Quia bonorū meorum non indiges.*] Eandē lineā & in Iob scriptā legimus: Quid prodest, si tu simplicē facias uiā tuā? Vniuersa igitur bona quæ dñs secundū formā serui in carne mōstrauit, nō patri prosunt, sed generi humano. Quoniā bonorū meorū non eges. Vox Christi. Quæ sunt bona Christi? Hoc
B est, incarnatio, passio, resurrectio, & redemptio nostra. Vel aliter: Bona, sunt cœli, & quæ in eis sunt, & terra bona, & quæ in ea sunt, quæ deus creauit. Hæc pater nec postquā facta sunt, indiguit: nec antea. Ista patri nō sunt opus, nec necessaria. Sed cui? *d ¶ Sanctis qui sunt in terra eius.*] Istis hæc omnia sunt necessaria. In terra sunt eius, id est, in ecclesia. *e ¶ Mirificauit omnes uoluntates suas.*] Christus per sanctos suos mysteria sua mirificauit, hoc est, magnificauit. *f ¶ Multiplicatæ sunt infirmitates eorū.*] Gentes de quibus nunc ecclesiam congregabo, antequam idola eorum multiplicarentur, deum naturaliter nouerant. Sed postquam multiplicata sunt idola, quod Septuaginta infirmitates interpretati sunt, relinquentes ea, ad me celerrime sunt reuersi. *g ¶ Non congregabo conuenticula eorum de sanguinibus.*] Quia spiritualis est religio noui testamenti. *h ¶ Nec memor ero nominum eorum.*] Mutamur quippe in lauacro, & ex filijs hominum uocamur filij dei. Nec memor ero nominum eorum per labia mea. Vox Christi. Nec memor ero istorum apostolorum nominum, quę prius ante fidem habuerunt, quando infidelitatem habuerunt. Illa non recordabor, quia crescentibus meritis, nomina addita sunt noua, sicut Abraham, sicut & Sara, sicut Petro & reliquis: qui antea serui peccati, sed postea amici, sicut do
Ioan. 15.b minus dixit: Iam non dicam uos seruos, sed amicos. Et
Titum. 1.d sanctus Paulus fuerat, quādo dicebat: Fuimus aliquando & nos stulti & increduli, sicut & cæteri: sed misericor
1. Cor. 6. diam dei consequuti sumus. Et iterum: Sed abluti estis, sed sanctificati estis. *i ¶ Dominus pars hæreditatis meæ.*] Vox Christi ad patrem. Hæreditas Christi, ecclesia est: & dominus est pars corporis sui. Pro parte hominis assumpti dicit, quia ille accepit de nostro humanitatē, & nos de suo immortalitatē. *k ¶ Et calicis mei.*] Quare dixit calicē? Quia per calicē accipit unusquisq; iuxta mensuram, sed Christus pluſquā membra sua, ut ait Paulus: Qui est primogenitus in multis fratrib. *l ¶ Tu es qui restitues hæreditatē meā mihi.*] Hoc est quod in euangelio dicit: Nemo uenit ad me, nisi pater meus traxerit eū ad se. Secundū historiā, Christi hęreditas Iudæi fuerunt, ad quos Christus uenit. Sed tunc dissipata est, qñ eum crucifixerūt, sed restituet in futuro, cū plenitudo gentiū subintrauerit. Aliter: Restituet deus pater hæreditatē Christi, quādo electos suos, corpus sanctę ecclesię ad illam integritatē attraxerit, ut post resurrectionem acceptis corporib. suis, incorrupti & immortales uiuant: quia illam immortalitatē in Adam perdiderūt. *m ¶ Funes ceciderunt mihi in præclaris.*] In optimis. Pro uno Israel, uniuersi orbis hæreditatem sum consecutus. Funes in hæreditatē dant, quia quod dixit ceciderūt mihi in præclaris, tantūdem

C
Rom. 8.f
Ioan. 6.e

CDnserua me domine, quoniam speraui in te, dixi dominō, deus meus tu, quoniām bonorum meorum non eges. Sanctis qui sunt in terra eius, mirificauit omnes uoluntates suas in eis. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea accelerauerunt. Nōn congregabo conuenticula eorum de sanguinibus, nec mēmor ero nominum eorum per labia mea. Dominus pars hæreditatis meæ, & cālicis mei, tū es qui restitues hæreditatem meam mihi. Funēs ceciderunt mihi in præclaris, etenim hæreditas mea præclara est mihi. Benedicām dominum qui tribuit mihi intellectum, insuper & usq; ad noctem increpuerunt me renes mei. Prouidebam dominum in conspectu meo semper, quoniām à dextris est mihi ne cōmouear. Propter hoc lętatum est cor meum, & exultauit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe. Quoniām non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum uidere corruptionem.

Notas est ac si dicat, in patriarchis & prophetis atq; apostolis: uel quoscūq; aduocauerit pater, Christus secū recipit. Propterea dixit in præclaris, sanctis uel apostolis. *n ¶ Benedicam dominum, etc.*] Vox capitis cum membris. Tribuit intellectum discernendi inter bonum & malum, D
inter sensum & literam, inter deū & proximū, inter lucem & tenebras. Benedicā dñm qui mihi tribuit intellectū. Qui sapiētia dei est, nō indiget ipsa sapiētia, sed secundū illud accipiendū, quod in euangelio dicit: Iesus proficiebat ætate, sapiētia & gratia corā deo & hominibus. *o ¶ Insuper & usq; ad noctem, etc.*] Noctem, tempus significat passionis, in quo interiori erudita est diuinitate humana fragilitas. Insuper & usq; ad noctē increpuerunt me renes mei. Delectationes carnales tunc me increpant, quando mihi suggerunt ut peccē, quādo delectatur caro. Sed nisi tu fuisses à dextris, forsitan infirmarer. *p ¶ Prouidebam dominum, etc.*] Filius patrem, ecclesia Christum. *q ¶ Quoniam à dextris est.*] Ac si dicat, Si tu non fuisses à dextris, forsitan commotus essem de fide ad infidelitatem, de bono ad malum. *r ¶ Propter hoc lętatum est cor meū.*] Propter resurrectionem lætatus sum: quia per illā liberatus est mundus. Aliter: Propter hoc lætatum est cor meū, & exultauit lingua mea. Propter istud, quod me adiuuas, cor meum lętatur, lingua mea prædicat. *s ¶ Insuper & caro mea requiescet in spe.*] Vox Christi. Pro persona corporis requiescit in spe. Ac si dicat: Ecclesia quæ est caro mea modo requiescit in spe, id est in spe resurrectionis: ut ubi caput præcessit, membra sequantur. *t ¶ Quoniam non derelinques animam meam in inferno.*] Non derelinques: quia propter ea illuc descendit, ut electos suos exinde ejiceret, & diabolum ligaret. Diabolus antea se taliter iactabat, ut omnia regna mundi haberet, sed modo non solum illum tenere nō potuit, sed potius à Christo ligatus perhibetur. *u ¶ Nec dabis sanctum tuum uidere corruptionem.*] Quo modo dicit, non dabis uidere corruptionem, dum alibi dicit: Quæ utilitas in sanguine meo dum descēdero in corruptionem? Non de corruptione corporis Christi in sepulchro dicit, sed de cæterorum sanctorum.

Luc. 2.g

Universidad de Navarra Biblioteca

A a ¶ *Notas mihi feciſti uias uitæ.*] Vox capitis pro corpore.
Matt. 19.c Viæ uitæ, mandata Chriſti ſunt, ut ſcriptū eſt: Si uis ad uitam ingredi, ſerua mandata. b ¶ *Adimplebis me lætitia cum uultu tuo.*] Tunc erit plena lætitia, cum adunatū fuerit corpus eccleſiæ in regnū dei, hoc eſt, cū tradiderit regnum deo patri ſuo, tūc erit deus omnia in omnibus. c ¶ *Delectationes in dextera tua uſq; in finem.*] Dextera patris, filius eſt. Delectatio uitę ęternæ in dextera, id eſt in proſperitate quæ filio datur, uſq; in finem: ac ſi dicat, ſine fine: quia finis legis Chriſtus eſt ad iuſtitiā omni credēti: quia plenitudo legis charitas, & finis præcepti charitas. Aliter: Delectationes in dextera tua uſq; in finē. In illa delectabili potentia tua qua tecū ſancti ſunt regnaturi, quæ nullo fine cōcludit. Vnde eos deprecamur, ut nequaquā diſiuncti, ſi non meremur ueſtiri gloria, non excludamur à uenia. Tibi eſt eſſi cū æterno patre & ſpiritu ſancto honor & gloria in ſecula ſeculorū. Amen. Sextus decimus pſalmus orationem continet perſonæ dominicæ, coniūcto ſibi corpore, quod eſt eccleſia. d ¶ *Oratio Dauid.*] Ad tres perſonas intelligitur. Hęc oratio in quatuor pſalmis habetur. Iſte pſalmus cantatur ex perſona Chriſti contra Iudæos, & ex perſona eccleſiæ contra hæreticos. Exponūt Hebræi quod quando pſalmū Dauid cātauit, quia dixit: Exaudi domine iuſtituā meā, pro ipſa præſumptione qua ſe exaudiri pro ſua iuſtitia iactabat, cecidiſſet in crimen. XVI

E Xaudi domine iuſtitiam meā.] Iuxta Lxx. deus iuſtitiæ, uel deus iuſtus natura. Nam exaudi deus iuſtitiā meā, hic perſona Chriſti dat intelligi. Exaudi deus iuſtitiā meā: uox Chriſti in paſſione, & uox eccleſiæ in tribulatione. Vel iuſtitiā dicit eccleſia ſuā, & nō ſuā. Quid ſuā, ſi implet mādata dei in opere. Non ſuā, quia à deo dat, nō à ſe. Exaudi deus iuſtitiā meā: quia tibi uſq; ad mortē obediens fui. f ¶ *Intende deprecationem meam.*] Differentia eſt inter orationē & deprecationē. Oratio, ſanctorū eſt pro deuotis, ut perſeuerēt in bono. Deprecatio, p peccatis ſuis uel aliorū. Totius eſt deprecatio.
g ¶ *Auribus percipe orationē meam.*] Hoc eſt, in hoc quod rogo, auribus percipe orationē meā. Orat enim nō diminutio deitatis, ſed infirmitas carnis. h ¶ *Non in labijs doloſis.*] Sed per puritatē quæ tibi eſt placita. i ¶ *De uultu tuo iudicium meum prodeat.*] Non in labijs doloſis. Ac ſi dicat: Exaudi orationē meā, quia ex toto corde oro, nō ſicut illi qui in labijs doloſis, quia aliud loquunt, & aliud habent in corde, ſiue hæretici, ſiue Iudæi. De uultu tuo iudiciū meū prodeat, non in labijs doloſis. Vox Chriſti ad patrē. Quia q labia habent doloſa, me iudicant ſed illos tu iudica in futuro. Propheta non optando, ſed pronunciando dicit. Hoc oſtendit quod facturus eſt dīs in iudicio. k ¶ *Oculi mei uideant æquitatem.*] Oculi Chriſti, ſancti prædicatores: uideant, id eſt, intelligant æquitatem, id eſt, æqualitatem, ut iuſtitiā quam prædicent, opere impleant. l ¶ *Probaſti cor meum deus, & uiſitaſti noſte.*] Etiam in anguſtijs me probaſti, quia triſtis & uelut in quadā preſſura ſum noctis tenebroſæ. C
Probaſti cor meū deus. Vox Chriſti ad patrē. Probaſti Chriſtū in paſſione, & eccleſiā in tribulatiōe. m ¶ *Igne me examinaſti.*] Id eſt, p ipſam tribulationē peccata mea confudiſti. n ¶ *Et non eſt inuenta in me iniquitas.*] Qualia ſunt opera hominū? Vanitates quas ipſi amāt, uel diuerſa negocia, iſta ſunt hominū opera, ſicut in euangelio dīs dicit. o ſi de uerbo otioſo reddit ratio: quanto magis de operib. hominū, quæ ex ipſo ſenſu ſtudioſe loquuntur.
o ¶ *Propter uerba labiorum tuorum.*] Propter prædicationē, & propter ea quæ promittuntur in cœlis, cuſtodiui uias duras. Quomodo hic dicit duras, dum in euāgelio dicitur: Iugū meū ſuaue eſt, & onus meū leue? Suaue eſt uolentibus, durū eſt nolentibus. Quamuis durū uideat eſſe ad ſanctos propter corporalē tribulationē, tamē ſuaue eſt quia habēt ſpem uitæ æternæ. Vel aliter: Propter uerba labiorū tuorū ego cuſtodiui uias duras. Ac ſi dicat: timēs futura ſupplicia, quæ legis trāſgreſſoribus cōminatus es, duris me laborib. exercui, & ſubieci corpus animæ poteſtati. p ¶ *Perfice greſſus meos.*] Senſus meos in mandatis tuis perfice. Vox eccleſiæ. Quia à deo eſt incipere, & à deo eſt finire. Greſſus, ſenſus.
q ¶ *Vt non moueantur ueſtigia mea.*] Ab his quorum moti ſunt pedes: id eſt, quicunq; male ſecerunt. r ¶ *Ego clamaui, quoniā exaudiſti me deus.*] Quare dixit clamaui? quia credidit per fidem, propterea dixit, ego clamaui. s ¶ *Inclina aurem tuam mihi.*] Chriſtus aurē inclinat, quando exaudire dignatur. Per ſimilitudinē infirmi rogat qui in lecto eſt, ut ueniat medicus, & ſanet infirmitates ſuas. Sic & genus humanū infirmū erat, quādo iacebat in lecto, id eſt in peccato. Rogabat ut ueniret uerus medicus, qui eſt Chriſtus in carne, & ſanaret languores ſuos. t ¶ *Mirifica miſericordias tuas domine.*] Nunquid antea non fuerant mirificatæ? Sed tunc mirificauit miſericordias ſuas, quando per ſanctos apoſtolos & ſanctos ſuos infirmitates curabat. u ¶ *A reſiſtentibus dexteræ tuæ.*] Saluos facis à reſiſtentibus dexteræ tuæ triplici ter: Dæmones deum, Iudæi Chriſtum, hæretici eccleſiā.
x ¶ *Cuſtodi me domine ut pupillam oculi.*] Vox eccleſiæ. Oculus intelligitur corpus eccleſiæ, & pupilla humilitas Chriſti, per cuius exemplū uiuimus & uidemus. Hoc ſupplicat eccleſia, ut poſsit illam humilitatem obſeruare quam Chriſtus docuit. Quia ſi per pupillam non cuſtoditur oculus, nequaquam uidet. Quia oculi prædicatores intelliguntur, per pupillam ſenſus ſpiritualis. Hoc rogat corpus Chriſti, quæ eſt eccleſia, ut cuſtodiatur ſenſus prędicatorum, qui eſt oculus, ne rapiatur in infidelitate hæreticorum. y ¶ *Sub umbra alarum tuarum protege me.*] Vmbra duabus rebus conſtat, lumine & corpore. Per lumen, diuinitas: per corpus, humanitas intelligitur. Vnde & Mariæ dicitur: Spiritus ſanctus Luc. 1.d ſuperueniet in te, & uirtus altiſſimi obumbrabit tibi. Sub iſta umbra protege me, ut me non rapiat miluus. Et ſub duabus teſtamentorum alis, id eſt, ipſorum doctrinis

A doctrinis quibus uiuitur & cuſtoditur ac tegitur ſicut gallina: quia per gallinam intelligitur ſapientia dei patris. quia ſicut gallina ſub alis pullos ſuos abſcōdit propter miluos, ſic & ſapiētia diuina, & duæ alæ, quæ ſunt duo teſtamenta, protegunt eccleſiam à miluo, hoc eſt, à diabolo. a ¶ *A facie impiorum, etc.*] Iudæi Chriſtum in paſſione & hęretici eccleſiā. b ¶ *Inimici mei animam meam circundederunt.*] Iudæi Chriſtū in paſſione. Animam dixit non corpus: quia diabolus in anima intrinſecus neſcit quid cogitat homo, niſi p exteriores motus intelligat, & in quo unumquemq; delectari uidet, diuerſas ſuggeſtiones refert. Iſtud ad eccleſiā pertinet.
c ¶ *Adipē ſuum concluſerunt.*] Quid per adipem, niſi malicia Iudæorum deſignatur? Quę in ueteri teſtamento adipem manducare prohibetur: quia cor eorum incraſſatum erat. Vnde dixit in cantico Deute- Deut. 32.b ronomij: Incraſſatus eſt dilectus & recalcitrauit. Quare? Quia incraſſatus erat de malicia, & recalcitrauit: qa nolebat mandata dei obſeruare. Dilectus à deo fuit populus Iudaicus: quia manna diuinum pluit illis, quod ad nos pertinet, quia manducamus Chriſtum. Sed Iudæi contempſerunt ſemetipſos, hoc eſt, obligauerunt B ſe in malicia. d ¶ *Os eorum locutū eſt ſuperbiam.*] Os impiorum, quia contra Chriſtum & contra eccleſiam faciunt. e ¶ *Proijcientes me, nunc circundederunt me, oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram.*] Quando Chriſtus paſſus eſt, omnis terra tremuit, & ſidera obſcurata ſunt, & petræ ſciſſæ ſunt. Sed Iudæi oculos in terram ſtatuerunt: quia ſolum hominem exiſti mauerunt, & diuinitatem non intellexerunt. Vel oculos ſuos in terrā ſtatuerunt, quia de terrenis actibus cogitabant, ſed de cœleſtibus non meditabantur. f ¶ *Suſceperunt me ſicut leo paratus ad prædam, & ſicut catulus leonis habitans in abditis.*] Sicut leo paratus eſt ad prędam, ſic ſuſceperunt Iudæi Chriſtum in paſsione. Et ſicut catulus leonis. Leo, diabolus: Catulus, filius eius Antichriſtus. Vel aliud: Leo, diabolus: & filius eius, Iudæi. In abſconditis, in eorum corpus quaſi in obſcuro. Diabolus uel membra illius in quibus diabolus habitat, appellantur loca abſcondita. g ¶ *Exurge domine, prœueni eos, & ſupplanta eos.*] Vox Chriſti loquitur ad diuinitatem, ut prœueniat animæ ſuæ, ne rapiatur à principe diabolo, quod ita & fecit. Prœuenit eum & alligauit, & ad infernum deduxit. Vnde diabolus aliquid de ſuo requirere in Chri- Ioan. 14.d ſto, ſed in eo nihil inuenit: ut dixit in Euangelio: Venit princeps huius mundi, & in me non inuenit quicquam. Et ſancta eccleſia rogat antequam ſupplantetur à diabolo, & in eius inſidijs, qui ſunt hæretici, ut ueniat catholicus noſter, qui eſt Chriſtus, & ſubuertat aſtutias inimici, id eſt, ſupplantet. h ¶ *Erue animam meam ab impio, gladium tuum ab inimicis manus tuæ.*] Oro, gladium manus tuæ erue ab inimicis tuis. Inimicus enim accepit poteſtatem, ut propter peccata nos 2.Tim. 1.d puniat. Quos tradidi ſatanæ, ut diſcant non blaſphemare, ait Apoſtolus: Erue animam meam ab impio. Vox Chriſti ad deum patrem loquitur, hoc eſt, Erue animam meam à diabolo. Et uox eccleſiæ ad Chriſtum hoc rogat, ut liberetur à diabolo uel ab hæreticis, & ab unoquoq; homine malo. i ¶ *Framea tuam ab inimicis manus tuæ.*] Framea de Chriſto & de eccleſia intelligitur. Framea dei patris, anima Chriſti eſt, de qua facit iuſtam uindictam. Diabolus framea eius eſt, de qua fra- C
mea uindictam facit in mundo. k ¶ *Domine à paucis de terra diuide eos.*] Vox eccleſiæ. A paucis à terra. Vult eccleſia ſeparari à carnalibus, & à zizania, & à paleis ante diē iudicij, ſed ſine cauſa: quia à deo accepit reſponſum, ſicut dīs dixit in Euangelio: Sinite Matt. 13.d creſcere uſq; ad meſſem, hoc eſt, uſque in diē iudicij. Quia hic eccleſia commixta eſt cū peccatoribus, rogat pro illis qui prædeſtinati ſunt, ut ueniant & ſeparent ab illis qui nō ſunt prædeſtinati, ut dicitur: Multi uocati, pauci uero electi. Supplanta eos qui Matt. 22.b in impietate ſunt, ut hic emendari debeant, aut in futuro ſupplantent in uindicta. l ¶ *De abſconditis tuis adimpletus eſt uenter eorum.*] Tripliciter hic intelligit uēter. Venter, caſtitas, intellectus, ut dicit Eucherius: Et angelorū uenter repletus fuit myſterijs dei anteq; eeciditſſent, & Iudæorum uenter de myſterijs legis, & hæreticorū uenter de myſterijs eccleſiæ. m ¶ *Saturati ſunt filijs.*] Iudæi D
ſaturati ſunt, quia multiplicati ſunt in procreatione filiorū, & in rebus ſeculi. Quando dicit, ſaturati ſunt porcina, hoc Iudæorum mundiciam deſignat. n ¶ *Dimiſerunt reliquias ſuas paruulis ſuis.*] Hoc eſt, illam iuſtam uindictam quæ illis debeb. Reliquerunt reliquias ſuas paruulis ſuis, hoc eſt, quando dixerūt: Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Et hæreticorum filij ſimiliter condemnationem habebunt. Qui ſunt reliquiæ eorum? Ipſorum diſcipuli, qui de illa mala doctrina eorū regenerati ſunt. Saturati ſunt filijs & reliquerūt reſidua paruulis ſuis. Propter ambiguitatē uerbi, quidam pro filijs, porcinam ſcriptum arbitrantur, quod Symmachus Hebræam exprimens ueritatem, tranſtulit, ſaturabuntur filijs, & relinquent reſidua paruulis ſuis. Saturati ſunt filijs, & dimiſerūt reliquias ſuas, immundiciā & iniquitatem conculcantes margaritas ſermonū tuorum. Et dimiſerūt reliquias ſuas paruulis ſuis, clamantes: Sanguis eius ſuper nos & filios noſtros. o ¶ *Ego autem cum iuſtitia apparebo in conſpectu tuo.*] Vox eccleſiæ. Cum iuſtitia, hoc eſt mandata tua adimplere. Apparebo in conſpectu tuo, hoc eſt, in præſentia tua in futuro. p *Sattabor.*] Cœleſti refectione. q *Cum apparuerit gloria tua.*] Filius tuus, qui eſt ſalus & uita, & ſanctorum omnium gloria, quia Chriſtus & gloria & ſalus dicitur. Ego autem in iuſtitia apparebo, deuicta morte. In conſpectu tuo ſatiabor, cœlos aſcendens. Cum apparuerit gloria tua, ſanctis & electis tuis qui per me crediderūt: quia meum eſt quod illis eſt præſtitum. Nam ego in illis ſum, & ipſi in me tecum. Nos uero à te redempti domine Ieſu, tantam potentiam pietatemq; cernētes, ſupplices exoramus, ut examinati diuino igne, non ſimus humanorum operum detractores, ſed in te ſtabiles fixiq; tuam gloriam iugiter extollamus in opere, proferamus in fide, laudemus in uoce. Amen. r *In finem pro puero domini Dauid, quæ locutus eſt, etc.*] Totus hic pſalmus

ſub

Universidad de Sevilla Biblioteca

A sub persona Dauid ad Christum pertinet. Dauid Christi typum tenet, qui est manu fortis, de cuius semine est noster Dauid qui est Christus. Puero domini, hoc est, dei patris, sicut ait propheta: Magnum est tibi uocari filium meū. Etenim ecce ego & pueri mei quos dedit mihi deus. Et propheta Esaias: Puer datus est nobis, filius natus est nobis. Quæ locutus est dño uerba cantici huius. Et Dauid secūdum historiā cātauit istud canticū, cū persequeret ab inimicis, & Christus qui est caput nostrū, ad patrē cātauit in passione: ecclesia in persecutiōe. Eripuit eum dñs, hoc est, & Dauid à persecutione Saul, & Christū in passione deus pater eripuit de manu inimicorū, hoc est de manu Iudæorū, & de manu Saul. Saul appetitio interpretat: quia cōtra uoluntatē dei expetierūt eū regē. Iste Saul typū diaboli gessit. Isti inimici mēbra diaboli sunt, id est Iudæi, qui persecuti sunt Christū, & dæmones uel mēbra eorū qui persequunt ecclesiam. XVII

Esa. 49.b

ibi. 8.d. 9.b

domino uerba cantici huius, in die qua eripuit eū dominus de manu omnium inimicorum eius, & de manu Saul, & dixit. XVII

Diligām te domine fortitudo mea, dominus firmamentum meum, & refugiū meum, & liberator meus. Deus meus adiutor meus, & sperābo in eum. Protector meus, & cornū salutis meæ, & susceptor meus. Laudans inuocabo dominum, & ab inimicis mēis saluus ero. Circundederūt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis conturbauerunt me. Dolores inferni circundederunt me, præoccupauerūt me laquei mortis. In tribulatiōne mea inuocaui dominū, & ad deum meum clamaui. Et exaudiuit de templo sancto suo uocem meam, & clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius. Commōta est & contremuit terra, fundamentā montium conturbata sunt & cōmota sunt, quoniām iratus est eis deus. Ascēndit fumus in ira eius, & ignis à facie eius exardescet: carbones succensi sunt ab eo. Inclinauit

B *Diligam te domine uirtus mea.*] Alij dicunt, fortitudo mea, sed unum & fortitudo & uirtus. Totus hic psalmus sub persona Dauid ad Christū pertinet: qui est uera fortitudo. Diligā te uirtus mea. Vox Christi. Virtus mea, hoc est diuinitas, uirtus hominis assumpti. Et ecclesiæ uirtus Christus est, qui uicit: Diligam te dñe. Si uox Christi est, cū sint unū & una substantia diuinitatis, qua dictū est: Vna potestas, una uolūtas, una maiestas patris & filij & spiritus sancti: quomodo dicit diligam te dñe? Pater dicitur, eo quod habet filium, & filius dicitur, eo ꝙ habeat patrem. Spiritus sanctus nec pater est nec filius, sed dilectio quā habet pater in filio, & filius in patre. Vnde Paulus apostolus dixit: Quia charitas dei diffusa est in cordib. nostris per spiritū sanctū qui datus est nobis. *b* ¶ *Dominus firmamentū meū.*] Vox Christi & uox ecclesiæ. Firmamentū, sicut ait propheta: Turris fortitudinis à facie inimici. *c* ¶ *Et refugiū meum.*] Vox Christi & uox ecclesiæ. Refugiū Christi in pace, & refugium ecclesiæ in Christo. *d* ¶ *Et liberator meus.*] In tribulatione. *e* ¶ *Deus meus.*] Qui me creasti. *f* ¶ *Adiutor meus.*] De necessitatibus. *g* ¶ *Sperabo in eum.*] In ipsum totam spem ponam. *h* ¶ *Protector meus.*] Qui me protegis uel defendis. *i* ¶ *Et cornu salutis meæ.*] Cornu salutis: quia infirmitatē nostrā confortauit. Quia ante aduentū Christi ecclesia infirmata erat per peccatū, sed postea confortata per Christū, sicut ait propheta: Erexit cornu nobis salutis nostrę. Ac si dicat: Dedit nobis regnū forte, ut illud: Et fecit nos regnum deo patri suo. Non ergo in cornu illud superbię, sed in cornu salutis meæ adiutoriū habere cōfido. *k* ¶ *Susceptor meus.*] Susceptus est Christus à patre in humanitate, & ecclesia suscipit in fide. *l* ¶ *Laudans inuocabo dominum.*] Iusti laudant, quia de omnibus malis liberauit eos. Pro eo quod sequitur: *m* ¶ *Et ab inimicis meis saluus ero.*] Inuocaui dominū. Christus inuocauit deum patrem: ecclesia Christū. Et ab inimicis meis saluus ero. Christus à Iudæis, & ecclesia ab hæreticis. *n* ¶ *Circundederunt me gemitus mortis.*] Vox Christi & uox ecclesiæ. Circundederūt Christū illi qui in inferno gemebant, ꝙ in inferno erant, & ecclesia similiter. *o* ¶ *Et torrentes iniquitatis conturbauerunt me.*] Torrētes aquas dicit quæ pertrāseūt. Torrēs dicit qui non de fonte neꝙ de uiua aqua, sed à pluuijs, uel de montib. in ualles descēdit, & in mare uadit. Quid ꝙ torrentes, nisi uniuersas gentes significat, quę ꝙ mōtē carnis in mare istud descendunt? Vnde scriptū est: Generatio uadit, & generatio uenit. Et aliter: Et torrētes iniquitatis cōturbauerūt me. Turbę iniquorū quę sicut torrētes in hyeme intumescūt, protinus defluentes. *p* ¶ *Dolores inferni circundederunt me.*] In die detrahentiū, quę mortē infernalē operantur. *q* ¶ *Præuenerunt laquei mortis.*] Præuenerūt Christum inimici in passione ante uindictā crucis. Laquei mortis, quos mihi aduersarij intendebant. *r* ¶ *Et in tribulatione mea inuocaui dominū.*] Humanitas inuocauit diuinitatē, & ecclesia Christum, nō oris uoce, sed cordis. *s* ¶ *Et ad deum meum clamaui.*] Templum corpus dominicū, ubi exaudita est humanitas à diuinitate, & ecclesia similiter à Christo. In tēplo, in sancta ecclesia. Et aliud: In corde meo quod sanctificauit, in quo templo sancto inhabitat. *t* ¶ *Et clamor meus in conspectu eius.*] Aures eius, hoc est uis auditionis. Vis fortitudo est, qua sancti fortiter deprecantur, quia dictum est: Regnum cœlorum uim patitur, & uiolenti diripiunt illud. *u* ¶ *Commota est & contremuit terra.*] Secundum historiam factum fuit, quando Moyses accepit legem in monte Sina. Terra tremuit, quod præfigurauit passionem Christi: quia in passione Christi omnis terra tremuit, qñ noua lex data est populo Christiano. Aliter: Commota est terra, quādo de infidelitate ad fidem uenerunt, & credentibus terrenis, factum est cœlum. *x* ¶ *Fundamenta montium conturbata sunt & commota sunt.*] Hic montes superbi intelliguntur. Fundamenta eorum, dæmones sunt: sicut & fundamēta sanctorum, prophetæ & apostoli sunt. Vnde dicit sanctus Paulus: Ædificati super fundamenta prophetarū & apostolorum. Fundamenta montiū conturbata sunt, & cōmota sunt, eorū superbia qui in hoc mundo confidunt. *y*] *Quoniam iratus est eis deus.*] Hoc est, eis mōtibus uel persecutoribus, dissipans spem mundialiū uoluptatum. *z* ¶ *Ascendit fumus in ira eius, etc.*] Fumus ex duabus rebus fit, ex igne & aqua. Per fumum lachrymæ excitantur, & per ignem compunctio cordis intelligitur, & per lachrymas aqua. *a* ¶ *Carbones succensi sunt ab eo*] Quid per carbones, nisi bonæ naturæ genus humanum, extinctum per Adam, in aduentu Christi illuminatum per baptismum siue per pœnitentiam designatur? Extinguuntur carbones ab aqua, quæ est cupiditas, & illuminantur per gratiam, quæ est spiritus sancti.

Rom. 5.a

¶ *Inclinauit*

A *a* ¶ *Inclinauit cœlos & descendit,*] Hoc est quod in alio psalmo ait: Descendit sicut pluuia in uellus: quia humilem se nobis, & in forma serui occultū præbuit & latentem. Vel aliud: Cœli, angeli inclinati sunt, quando Gabriel ad Mariam uenit, & descēdit Christus & uenit in carnē. Vel aliter: Cœli, sancti apostoli, uel imitatores eorū. Inclinauerūt ab altitudine: hoc est, de contēplatione, ut doceant brutos & infirmos in ecclesia propter compassionem proximorū. Vel ad cōiugatos, ut sanctus Paulus ait: Vir reddat debitum uxori, & uxor similiter uiro. *b* ¶ *Et caligo sub pedibus eius.*] Inuisibilem substantiam dei, & iudiciorum occulta significat. Vel aliud: Et caligo sub pedibus eius. Caligo hoc est, profunditas scripturarum, quam dedit deus pedibus suis, qui sunt sancti sui: id est ecclesiæ suæ, quia in sensu sanctorum ibi est profunditas scripturarū, & Christus super illos præsidet. *c* ¶ *Et ascendit super cherubim.*] Hoc est, super plenitudinem scientiæ. Christus ascendit cum corpore suo super omnes angelos & archangelos. Cherubim interpretatur plenitudo scientiæ, quæ est charitas, quia plenitudo legis est dilectio, hoc est charitas. Christus super hoc ascendit, sicut in euangelio ipse dominus dicit: Maiorem charitatē nemo habet, ꝙ ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Quod ita Christus fecit, qui animā suam pro amicis dedit. *d* ¶ *Et uolauit, uolauit super pennas uentorum.*] Secundum historiam quod prius est uolauit super pennas uentorū: quia uelocior est uentus omnibus creaturis, & dominus uelocior est uento, quia penetrat usqꝫ ad fines terræ, & omnia suauiter disponit: Quia ultra uentum ipse est, ideo uelocior. Et ad moralem sensum, animā significare uoluit uento. Sicut uentus iste inuisibilis est, ita & anima. Ventus mouet corpus, & anima mouet corpus similiter. Sed cur uentum appellauit animam? Hoc est, quia deus insufflauit in Adā. Non ꝙ corporalis sit deus pater, sed tūc insufflauit qñ animā dedit, ut ait propheta: Tu dñe creas omnē flatū. Per hæc intelligimus oēs animas à deo esse creatas. Et uolauit, uolauit super pennas uentorū: hoc est uirtutes sanctarū animarū, quia Christus uelocior est uento, & leuior ꝙ anima, & præcelsior angelis & sanctis. *e* ¶ *Posuit tenebras latibulum suum, etc.*] Latibulū seipsum dixit in scripturis. In circuitu eius tabernaculū eius. Christus in Maria quasi sponsus in thalamo, & corpus Mariæ quasi tabernaculū. Tenebras dicit, eo ꝙ nobis obscura est incarnatio uel natiuitas eius *f* ¶ *Tenebrosa aqua in nubib. aeris.*] Nubes prophetæ sunt, & aqua doctrina eorū, quia obscurę sunt scripturę prophetarū. Quia sicut nubes pluuiā portant, & terrā aridam irrigāt, sic & prophetæ per eorū doctrinā irrigant corda arida. *g* ¶ *Præfulgore in conspectu eius nubes transierunt.*] Fulgura, illuminatio spiritus sancti. Ipsæ nubes scilicet prophetę trālierūt de Iudęis ad gētes, spiritu sancto gubernāte. Per fulgura ignis, cōpunctio cordis intelligit. *h* ¶ *Grando et carbones ignis.*] In grādine uerbera, in igne charitatis accensio ostendit: quib. fidelių corda

Psal. 71.a

1. Cor. 7.a

Ioan. 15.b

Ioan. 4.b

Eph. 2.d

Inclinauit cœlos & descendit, et caligō sub pedibus eius. Et ascēndit super cherubim, & uolauit, uolauit super pēnas uentorū. Et posuit tenebras latibulū suū in circuitu eius tabernaculū eius, tenebrosa aqua in nubibus aeris. Præfulgurē in conspectu eius nubes transierūt, grando & carbones ignis. Et intonuit de cœlo dns, & altissimus dedit uocē suā, grando & carbones ignis. Emisit sagittas suas, & dissipauit eos, & fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Et apparuerūt fontes aquarū, & reuelata sunt fundamenta orbis terrarū. Ab increpatione tua domine, ab inspiratione spiritus iræ tuę. Misit dē summo & accepit me, & assumpsit me de aquis multis. Eripuit mē de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderunt me, quoniam confortati sunt super me. Prēuenerūt me in die afflictionis meæ, & factus est dominus protector meus. Et eduxit

i ¶ *Et intonuit de cœlo dominus.*] Per sanctos suos intonuit, quasi de cœlo per iustorum corda euangelizauit. *k* ¶ *Et altissimus dedit uocem suam.*] Per euangelistas maliciā humanā dispersit. Altissimus uocē suam dedit, hoc est, prædicationē, ut ait propheta: Vox tonitrui tui in rota, id est prędicatio eorū in toto mundo. *l* ¶ *Misit sagittas suas, & dissipauit eos.*] Misit uerba sua sancta quasi sagittas, quæ plenitter & malis & bonis prædicant. Bonos remunerat deus si faciunt, & malos cōterit, si audiūt & nō faciūt. Vnde sanctus apostolus ait: Alijs quidē sumus odor uitæ in uitā, & alijs odor mortis in mortē. Odor uitæ sunt his ꝙ audiunt & faciūt: & odor mortis sunt his ꝙ audiunt & non faciunt. Quia prædicatores nesciūt qui sunt prædestinati: tamē fiducialiter prædicant. *m* ¶ *Et fulgura multiplicauit & conturbauit eos.*] Fulgura, miracula atqꝫ claritas uirtutis suæ. Conturbauit illos. Per illa miracula apostolorū compuncti sunt & illi qui dixerunt ad Petrū: Quid faciemus uiri fratres? Et ille: Pœnitentiam, inquit, agite, & baptizet unusquisqꝫ uestrum. *n* ¶ *Et apparuerunt fontes aquarum.*] Fontes apostoli, quasi aquis de uno fonte potati sunt. De uno fonte ꝙ est Christus, satiati fuerunt apostoli, sicut in euangelio dominus dixit: Qui biberit aquam quam ego dabo ei, nō sitiet in æternū. Et aliter: Fontes aquarum illi, qui per baptismi sacramentum facti sunt peccatoribus fons aquæ uiuæ salientis in uitam æternā. *o* ¶ *Et reuelata sunt fundamenta orbis terræ.*] Prophetæ atqꝫ apostoli super quos omnium ecclesiarū fundamenta locantur. Reuelata sunt fundamenta orbis terræ, secundum historiam, quando in passione uelum templi scissum est desursum usqꝫ deorsum, & illa quæ in templo erant apparuerūt. Et ad sensum de litera sensus spiritualis: quia quod ibidem latebat in figura, omnib. patuit per mysteria. *p* ¶ *Ab increpatione tua domine, ab inspiratione spiritus iræ tuæ.*] Ab increpatione tua domine, cum diceres: Nisi uos filius liberauerit, moriemini in peccatis uestris. Ab inspiratione spiritus iræ tuæ: promittens in his appropinquare regnum dei. *q* ¶ *Misit de summo, & accepit me.*] Vocando me. *r* ¶ *Et assumpsit de multitudine aquarum.*] Aduersantium populorum. Vel aliter: Misit de summo, & accepit me, & assumpsit me de multitudine aquarū. Deus pater misit filium suum, sicut dictum est: Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Misit sponsus ad sponsam: uerum sponsum iunxit sponsæ, hoc est, carnem in utero uirginis Mariæ. Assumpsit me de multitudine aquarum: id est, de multitudine populi, ecclesia collecta est. Aquæ multæ, populi multi. *s* ¶ *Eripuit me de inimicis meis fortissimis.*] Deus pater eripuit Christum à Iudæis, & ecclesiam ab hæreticis. *t* ¶ *Et ab his qui oderunt me.*] Oderunt Iudæi dominum, & hæretici ecclesiam. Quia confortati sunt super me, quasi uincere potuissent. *u* ¶ *Prævenerunt me.*] Vt superius diximus ante uindictam crucis. *x* ¶ ¶ *Et factus est protector dominus.*] Deus pater filium suum protexit, & filius ecclesiam suam.

Ioan. 8.d

¶ *Eduxit*

Et eduxit me in latitudine, saluum me fecit quoniam uoluit me. Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meã, & secundum puritatẽ manuũ mearũ retribuet mihi. Quiã custodiui uias dñi, nec impie gessi à deo meo. Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo, & iustitiãs eius non repuli à me. Et erõ immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea. Et retribuet mihi dñs secundum iustitiã meam, & secundũ puritatem manuũ mearum in conspectu oculorum eius. Cũ sancto sanctus eris, & cum uirõ innocente innocens eris. Et cũm electo electus eris, & cũm peruerso peruerteris. Quoniam tu populum humilem saluum facies, & oculos superborũ humiliabis. Quoniam tu illuminas lucernam meã, dominẽ deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te eripiar à tentatione, & in deo meo transgrediar murum. Deus meus impolluta uia eius, eloquia dñi igne examinata, protector est omnium sperantiũ in se. Quoniã quis deus præter dominũ, aut quis deus præter deum nostrũ? Deus qui præcinxit me uirtute, & posuit immaculatam uiam meam. Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum, & super excelsa statuit me. Qui docet manus meas ad prælium, & posuisti ut arcum æreum brachia mea. Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ, dextera tua suscepit me. Et disciplinã tua correxit me in finem, & disciplinã tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me, & non sunt infirmata uestigia mea. Persequar inimicos meos & comprehendam illos, & non cõnuertar donec deficiant. Confringam illos nec poterunt stare, cadent subtus pedes meos. Et præcinxisti mẽ uirtute ad bellum, & supplantasti insurgẽtes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti. Clamauerunt nec erat qui saluos faceret, ad dominum, nec exaudiuit eos. Et cõminuam illos ut puluerem ante faciem uenti, ũt lutum platearum delebo eos. Eripẽ me de contradictionibus populi, cõstitues me in caput gentium. Põpulus quem non cognoui seruiuit mihi, in auditũ auris obediuit mihi. Filij ãlieni mẽtiti sunt mihi, filij ãlieni inueterati sunt & claũdicauerunt à semitis suis. Viuit inuocabitis me, & non exaudiam. Et comminuã illos ut puluerem ante faciem uẽti: quia aridi & sine imbre misericordiæ fuerunt proiecti, & cõminuti sunt in superbia sua, & quasi puluis campi differsi. Ut lutum platearum delebo eos. In modum turbidi luti. Eripe me de contradictionibus, etc. Vox Christi ad patrem. Eripies me de contradictionibus populi ludaici uticq; : quia cum aliqui dicerent, uerax est, illi cõtrario dicebant: non, sed seducit turbam. Erue me de illis populis infidelibus qui mihi contradicunt. Tu erue à Iudæis infidelibus, & eorum caput, id est gentiũ constitue. Populus quem non cognoui seruiuit mihi. Id est gẽtes quæ me non cognouerunt neq; per fidem neq; per legem, seruient mihi. Populus quem non cognoui seruiet mihi. Ignorabam enim eũ cum idolis seruiret: nũc credens, cognitus ac seruiens factus est mihi. In auditu auris obauduit mihi. Obaudierunt mihi auribus, quia non uiderunt mirabilia, neq; meam præsentiam corporalem. Postea audierunt & crediderunt. Imbuentibus prædicatoribus accepit ecclesia aurem spiritualẽ, qua intelligens custodiat præcepta diuina. Filij alieni. Hoc idem & Esaias loquitur: Væ genti peccatrici, filijs alienis, populo pleno peccatis. Antiquo uocabulo, Iudæi filij dei appellati sunt, sed alienati: quia filij diaboli effecti sunt. Et ijdem Iudæi, quorũ pater diabolus est, Mentiti sunt mihi. Quia in ueritate nõ steterunt sicut & pater eorum. Filij alieni inueterauerũt. Hoc est, quia noui hominis non receperunt aduẽtum, in ueteri homine permanserunt. Et claudicauerunt à semitis suis. Claudicant: quia patrem credunt & filium non credunt. Vnum pedem habent & alium non habent: inde claudicant in legis litera. Vox ecclesiæ.

A a ¶ *Eduxit me in latitudine.*] Eduxit ecclesiam de tribulatione, quasi de angustia: In latitudine, quæ est spes futuri, uel remuneratio uitæ æternæ. b ¶ *Saluũ me fecit, quoniã uoluit me.*] Vox ecclesiæ. Qui me uoluit, ut exhiberet sibi ecclesiam. Quoniã uoluit me. Voluntate propria, & nõ ex meo merito me uocauit, dicente Apostolo: Gratia estis saluati per fidem, & hoc non ex uobis. Ephes. 2. a c ¶ *Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam.*] Quæ autem sit iustitia & innocentia manuum eius, audi quid sequitur: Quia, inquit, custodiui, ut uiæ dei custodiãtur, & nihil impie de eo cum hæreticis sentiatur. d ¶ *Quia custodiui uias domini.*] Id est, mandata eius. e ¶ *Nec impie gessi me à deo meo.*] Vt ad idolũ cõuerterem laudem. f ¶ *Quoniam omnia iudicia eius in cõspectu meo sunt semper.*] Quatuor sunt iudicia dei: duo de præsenti, & duo de futuro. In præsenti, prosperitas malorũ, & tribulatio sanctorum: in futuro, remuneratio sanctorum, & condemnatio peccatorum. Ecclesia adhæret Christo, quia Christus non facit peccatum, nec inuentus est in ore eius dolus. Et ecclesia Christo adhæret, quoniam omnia iudicia eius in cõspectu meo sunt semper. g ¶ *Et iustitias eius non repuli à me.*] Sed amplexus sum eas. h ¶ *Et ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea.*] Perseuerabo in illa innocentia, in qua uocatus sum. Et obseruabo me ab iniquitate mea, id est, non conuertar ad illam iniquitatem ubi prius fui in infidelitate. i ¶ *Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius.*] Per oculos, aspectus diuinitatis intelligitur, quia ipse aspicit quicquid operatur homo in mandatis dei. In resurrectione beatorum, qui eam per altitudinẽ spei considero. k ¶ *Cum sancto sanctus eris.*] Cum eo qui à te sanctificatur. l ¶ *Et cum uiro innocente innocens eris.*] Cum eo qui non corruperit uitijs uitam suam. m ¶ *Et cum electo electus eris.*] Cum illo quem præscitum scis. n ¶ *Et cum peruerso subuerteris.*] Cum hæretico, qui male intelligendo peruertit diuina eloquia, sicut alibi Iudæis ipse dominus loquitur: Si incesseritis peruerse corã me, incedam & ego peruersus uobis. Cum sancto sanctus eris. Tu Christe sanctus natura es, quem tu sanctificaueris, ab illo cognosceris, quoniam tu sanctus es. Vox prophetæ ad Christum, quem tu innocentem feceris, ab illo cognosceris quod tu innocens es: quia nulli nocens, ideo innocens. Quem tu elegeris ut sit electus, ab illo cognosceris quod electus es, ut Paulus dixit: Comprehendam aũt à quo comprehensus sum. Peruersi dicuntur, qui de rectitudine declinant ad peruersitatem: ut diabolus, & Iudas, & hæretici, & omnes superbi. Quoties deus facit iustam uindictam, reprehendunt illũ, cum elegit pauperes & reprobat potẽtes: cum elegit piscatores, sicut Petrum: & reliquit nobiles. Hoc peruersum uidetur esse apud peruer sos, ut propheta ait: Viæ domini rectæ, sed uiæ uestræ peruersæ. Osee. 14. C o ¶ *Quoniam tu populum humilem saluum facies.*] Quod superius diximus. p ¶ *Et oculos superborum humiliabis.*] Quoniam tu populum humilem saluum facies, pœnitentiam agentem, & oculos superborum humiliabis: quia elati superbia pœnitentiam agere dedignantur. q ¶ *Quoniam tu illuminas lucernam meam.*] Quid est lucerna, nisi intellectus animæ? Sicut oculi corporis si de lucerna exteriori non habent lumen in tenebris, non uidentia & intellectus animæ nisi illumineretur ab altero, hoc est à Christo, non uidet: sicut in euangelio dicit: Erat lumẽ uerum quod illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. r ¶ *Domine deus meus illumina tenebras meas.*] Hoc est ignorantiam cordis. Vnde scriptum est: Si lumen quod in te est tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt? Et Matt. 6. f Apostolus ait: Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Ephes. 5. d s ¶ *Quoniam in te eripiar à tentatione.*] Vox ecclesiæ. Nisi à deo eripiar, per me nequaquam possum. t ¶ *Et in deo meo transgrediar murum.*] Murum dicit ecclesia peccata nostra: quem ædificamus, peccatis peccata augendo. Nisi à deo destruantur illa peccata, non possumus per nos transire ad deum. u ¶ *Deus meus impolluta uia eius.*] Impolluta uia, hoc est, incarnatio eius: quia non est ex uitili semine, sed de spiritu sancto conceptus. Et aliter: Fides perfecta ecclesiæ, impolluta uia eius dicitur, per quam deus uenit ad nos. x ¶ *Eloquia domini igne examinata.*] Eloquia domini sua mandata, in hoc deo sunt placita: non quod ipsa sint examinata ab igne, aut quod fuissent inquinata, sed qui illa acceperit, faciant eum ut aurum mundum, purificatum per ignem. y ¶ *Protector est omnium sperantium in se.*] Qui in eum credunt. Deus illos protegit qui sancto timore illum timent. z ¶ *Quoniam quis deus præter dominum, aut quis deus præter deum nostrum?*] Hic trinitas intelligitur. Præter dominum quod dixit, deus pater intelligitur. Præter deum nostrum, filius: & tertia persona, id est, spiritus sanctus: quia deus pater, deus filius, deus spiritus sanctus, unus est deus. a ¶ *Deus qui præcinxit me uirtute.*] Per similitudinem, sicut homo præcingit uestimenta sua, ut non noceant pedibus, qui sunt sensus: & manibus, quæ sunt opera. Præcinxit, hoc est, ut restringant sinus cupiditatis, ut supra dixi, ne impediantur per cupiditatem. Vel aliter: Deus qui præcinxit me uirtute, spiritus sanctus qui nos armat aduersus potestates iniquas, secundum Apostolum: Induite uos arma dei, & gladium spiritus sancti, Ephes. 6. b ut possitis resistere diabolo. Conticescant nunc hæretici aspicientes hic trinitatem expressam, & cognoscant filium quem minorem patre dicunt, primum à propheta prænunciatum, non quasi priorem, sed nihil inferiorem. b ¶ *Et posuit immaculatam uiam meam.*] Hoc est, fidem meam, ne ab ea uiolarer. a ¶ *Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum.*] Sicut cerui calcant pedibus spinas & transiliunt syluas: ita sancti calcant spinas, id est, peccata, transiliũt syluas, id est, infidelitatem: & subeunt usq; ad deum, hoc est, usq; ad altitudinem charitatis. Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum, ad transiliẽda seculi huius impedimenta. b ¶ *Et super excelsa statuit me.*] Excelsa, sancta ecclesia est: & Christus super excelsa, & excelsa super excelsa: id est, super sublime ecclesiæ. Super excelsa statuit me, spem meam in cœlestibus collocauit. c ¶ *Qui docet manus meas ad prælium.*] Opera mea aduersus diabolum destructorem. Qui docet manus meas ad præliũ, ad debellanda facinora. d ¶ *Et posuit ut arcum æreũ brachia mea.*] Arcum æreum, id est, intentio: brachia fortitudo, hoc est, ut nõ deficiant bene agere. e ¶ *Dedisti mihi protectionẽ salutis tuæ.*] Vox B ecclesiæ ad Christum. Salutis, quia ipse est salus nostra, ut dicit: Domini est salus. Dedisti mihi protectionem salutis tuæ, ne opprimar à malis. f ¶ *Et dextera tua suscepit me.*] Dextera patris Christus est. Suscepit me ecclesiam per incarnationem. g ¶ *Disciplina tua correxit me in finem.*] Quem enim diligit dominus corripit. Erigimur ergo qui prius corrueramus, cum cæsi à dño fuerimus. h ¶ *Et disciplina tua ipsa me docebit.*] Necesse est dum sumus hic, sub doctrina Heb. 12. c esse. Vnde Paulus ait: Omnis, inquit, doctrina in præsenti non uidetur esse gaudij sed mœroris, sed postea in futurũ reddit fructum plurimũ. i ¶ *Dilatasti gressus meos subtus me.*] Sensus ecclesiæ sub me, sub potestate ecclesię. Dilatasti gressus meos subtus me, in amplitudine charitatis tuæ. k ¶ *Et non sunt infirmata uestigia mea.*] Vestigia, exemplo ecclesiæ, non sunt infirmata à successoribus: quia impressi sequentib. me. Hinc uox Christi post resurrectionem. l ¶ *Persequar inimicos meos & comprehendã illos.*] Iudæos uticq; qui ei iniuste inimici sunt facti. Vel aliter. Persequar inimicos meos, affectus carnales. Et comprehendã illos antequã ego comprehendar ab illis. m ¶ *Et non conuertar donec deficiant.*] Non conuertar pugnare contra illos, uel non conuertar ab hac intentione donec deficiant, siue à malicia, siue à cogitationibus prauis. Affligam illos in multis malis sicut iam factum tempore legimus Titi. n ¶ *Nec potuerunt stare.*] Quia iniqui & superbi erecti fuerant. o ¶ *Cadent subtus pedes meos.*] Siue ut adorent siue ut conculcentur. p ¶ *Præcinxisti me uirtute, etc.*] Contra mortem siue ministros eius. Præcinxisti me uirtute, id est, fortitudine contra diabolũ, uel contra ista supradicta uitia. q ¶ *Supplãtasti insurgentes in me, etc.*] Illos qui super caput meum eri gebantur. r ¶ *Et inimicos meos dedisti, etc.*] Noluerũt eũ conuertere factiẽ suã ad me. Et inimicorũ meorũ dedisti mihi dorsum. Inimici mei dorsum dant, quando cõfu-

Viuit dominus & benedictus deus meus, & exaltetur deus salutis meæ. Deus qui das uindictas mihi, & subdidisti populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me, à uiro iniquo eripies me. Propterea confitebor tibi in nationibus domine, & nomini tuo psalmum dicam. Magnificans salutes regis eius, & faciens misericordiam Christo suo, Dauid & semini eius usq; in seculum.

In finem psalmus Dauid. XVIII

Coeli enarrant gloriam dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum. Dies diei eructat uerbum, & nox nocti indicat scientiam. Non sunt loquelæ neque sermones, quorum non audiantur uoces eorum. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ uerba eorum. In solē posuit tabernaculum suum, & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultauit ut gigas ad currendam uiam, à summo cœlo

A a ¶ *Viuit dominus.*] Quem in sepulchro sub signaculorum positione clauserant. b ¶ *Et benedictus deus meus.*] A deo patre. Viuit dñs, & benedictus deus meus. Nunquid antea non uiuebat? Sed hoc pro incarnatione dicit, sicut sanctus Paulus dicit: Qui mortuus est ad tempus ex infirmitate carnis, sed uiuit ex uirtute dei. Iam enim non moritur: mors illi ultra nō dominabitur. c ¶ *Et exaltetur deus salutis meæ.*] Vox ecclesiæ ad Christū: Quia Christus exaltatus est in ascensione. Vel aliter. Exaltetur deus salutis meæ. In me semper excelsus sit, cuius uocatio salus mea est: ne quicquā de eo uile sentiam. d ¶ *Deus qui das uindictam mihi.*] Subuertendo Iudæos, uel ipsum traditorem Iudā. Vel aliter. Deus qui das uindictam mihi. Vox ecclesiæ ad Christū. Dedit deus potestatē ecclesiæ ligandi & soluēdi, & disciplinam faciendi, ut habuit potestatem Petrus & Paulus per spiritū domini, sicut dixit: Ecce, dedi uobis potestatē calcare super serpentes & scorpiones, & super omnē uirtutem inimici. e ¶ *Et subdidisti populos sub me.*] B Sub potestate ecclesiæ ad regendum gentes incredulas. f ¶ *Liberator meus dominus, etc.*] Christus in passione à Iudæis clamantibus: Crucifige, crucifige eum, & ecclesia ab hæreticis, & anima ab uniuersis uitijs, quæ appellauit gentes. g ¶ *Et insurgentibus in, etc.*] Id est, à persecutoribus. h ¶ *A uiro iniquo eripies me.*] Id est, à diabolo, ut dictū est, inimicus homo hoc fecit. i ¶ *Propterea confitebor tibi, etc.*] Ecclesia dicit: Laudabo te in credētibus. Psalmum dicam tibi inter gentes, id est, laudabo & operabor. Propterea confitebor tibi in populis domine. k ¶ *Psalmum dicam nomini tuo.*] Quia ego in his sum, ego confitebor tibi pater, & psallā. Vox prophetæ. l ¶ *Magnificans salutem regis ipsius.*] Christi dñi quod resurrexit. Vel aliter. Propheta ad deum patrem loquitur: Quia salutem facit & salutem per singulos: quia animas attrahit per prædicationem, ut sit salus credentium qui credūt in salutem regis ipsius. m ¶ *Et faciens misericordiam, etc.*] Hoc est, unigenito suo. Dauid manu fortis interpretatur quod est Christus. n ¶ *Et semini eius usq; in finem.*] Semen eius, hoc sunt sancti eius. Facit misericordiam dñs semper cum sanctis suis sine fine. Et faciens misericordiam Christo suo, Dauid & semini eius usq; in seculum: Ipsi mediatori Iesu dño, & populo ecclesiastico, qui per uerbum eius credidit. Ipse fortissimus liberator nos ab hoc mundo dignetur eruere, & in fide stabilire per euangelium: quia ipsi gloria & imperium cum æterno patre & spiritu sancto in cuncta secula seculorum. Amen. o ¶ *In finem psalmus Dauid.*] Psalmus uocem continet prophetæ de Christo loquentis. Iste psalmus in persona Christi cantatur per prophetam & in persona ecclesiæ. XVIII

Coeli enarrant, etc.] Ex creaturis consequenter creator agnoscit. Aliter. Cœli enarrant gloriā dei: Terra nō potest enarrare. Secundū historiā cœlū & terra cum cæteris creaturis suis gloriā dei narrant, ut ait Paulus: Per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, id est, ab intelligentib. intellecta cōspiciuntur. Cœlum, hoc est firmamentum. Vnde dixit: Et posuit deus firmamentum inter medium aquarū, id est, cœlum. Aliter secundum sensum: Cœli, apostoli: & quod est gloria, hoc est opus: & quod est narrant, hoc est annunciant: quia prædicant gloriam dei. Et ut sciamus quia hoc est firmamentū quod & cœlum, dicit in Genesi: Et appellauit deus firmamentum cœlum. Annunciāt. Vnde & dominus ad discipulos: Omnia quæcunq; audiui à patre meo, annunciaui uobis. q ¶ *Dies diei eructat, etc.*] Paria paribus retulit, quod ex ordine temporum, ad dei magis notitiā perueniamus. Dies diei eructat uerbū, & nox nocti indicat scientiam. Dies hesternus, diem hodiernū annūciauit, & hodiernus dies, crastinum diem. Secundū sensum: dies, Christus. Et aliter. Dies, apostoli. Quomodo Christus dies est, sicut dicit: Ego sum lux mūdi: sic apostoli dies sunt, sicut ait: Vos estis lux mundi. Et unus dies, duodecim horas habet. Vnde ipse dominus in euangelio dixit: Nonne duodecim horę sunt diei? ipsæ intelligūtur duodecim apostoli. Nox nocti. Nox Iudas: nocti Iudæis: indicat scientiam, id est, quando dixit: Quem osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Aliter. Nox profunditas scripturarum in prophetis, nunciat profunditatem ueteris testamenti. r ¶ *Non sunt loquelæ, etc.*] Non sunt loquelæ: ac si dicat, linguæ: neq; sermones, quia linguæ multi sermones sunt. Siue diuersitates uerborum intelliguntur per sermones, ac si dicat: Non fuerunt ullæ locutiones quas apostoli in uarietate linguarum nō acceperint, & ideo non fuerunt ullæ linguæ quæ sermones apostolorum non audissent, dum dicit: In omnem terram exiuit sonus eorū, & in fines orbis terræ uerba eorum, Hoc est, in omnes insulas uel fines mundi. s ¶ *In omnem terram, etc.*] Apostolorum scilicet atq; euangeliorum. t ¶ *In sole posuit, etc.*] In Hebræo ita habet: Soli posuit tabernaculum in eis, id est in cœlis. Deus in sole posuit tabernaculū suum, & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. In sole, in utero sanctæ Mariæ uirginis. Maria interpretatur stella maris. Lumen solis magis lucet quàm stellarū. Sol iustitiæ dñs, ut ait prophetа: Orietur uobis sol iustitiæ, quod est Christus. Illuminauit sol iste, stellā, id est, Mariam ut esset sicut sol. Ideo posuit tabernaculū suum in sole, quādo corpus assumpsit de utero suo. u ¶ *Et ipse tanquam, etc.*] Sponsus, uerbum patris: sponsa, caro humana, cum qua de thalamo processit: id est, de utero uirginis. x ¶ *Exultauit ut gigas, etc.*] Per solem mystice Christus intelligitur. Exultauit ut gigas ad currendam uiam. Hic gigas pro fortitudine Christi ponitur, eo quod ipse alligauit fortem diabolum, & uasa eius (quæ nos fuimus) diripuit. Ad currendam uiā: quia non habuit hic moras. Quomodo? Hic natus uenit in passionem, resurrexit & ascendit. y ¶ *A summo cœlo egressio eius, & occursus eius usq; etc.*] A summo

Luc. 10.c
Rom. 5.b
Ioan. 19.c
Ioan. 15.b
Matth. 11.d
Matth. 10.d
1. Ioan. 4.d
2. Cor. 12.d
1. Tim. 3.d
Ioan. 8.b
Matt. 5.b
Ioan. 11.b
Matth. 2.b
Malach. 4.b

mo cœlo, id est, patre, quod est principale nomē: non ideo quod maior sit filio secundū diuinitatem: sed pro nomine patris. A summo, id est, ab æternitate egressus eius. Et occursus eius usq; ad summum eius. Occursus eius, in coæqualitate æternitatis. Qui ascendit ad cœlos, sedet ad dexterā patris, ubi antea & semper fuit cum ipso. a ¶ *Et non est qui se, etc.*] Nullus quippe est, qui non habeat semināe intellectus dei. Nec est qui se abscondat à calore eius. Nullus est qui de calore suo non habeat aliquid quod ei non dedisset ex multis diuisionibus gratiarum sicut dixit Paulus: Alij datur sermo sapientiæ: alij sermo scientiæ. Lex domini irreprehensibilis. Lex ipse est Christus, qui non uenit legē soluere sed adimplere. Irreprehensibilis, quia non habuit peccatū. b ¶ *Lex domini immaculata.*] Qui per creaturas deum ante lauda uerat, nunc eum per donationem legis incipit prædicare. c *Conuertens animas.*] De captiuitate in libertatem. d ¶ *Testimonium domini fidele.*] Quale testimonium, Nisi quia dixit: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus uestris? Fidele: quia non mentitur. e ¶ *Sapientiam præstans paruulis.*] Paruulis non sensu sed humilitate. Vnde scriptum est: Quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. f ¶ *Iustitiæ domini rectæ, etc.*] Iustitiæ, id est, iudicia: Rectæ, quia recte iudicat deus, & à rectis recta habentur. Lætificantes corda, animas sanctorū. g ¶ *Præceptum domini lucidum, etc.*] Nouum testamentum. h ¶ *Illuminans oculos.*] Hoc est oculos cordis. i ¶ *Timor domini sanctus, etc.*] Timor cū charitate: Vnde dixit: Perfecta charitas foras mittit timorem. Timeat non timore gehennæ aut timore pœnæ, sed timore sancto, sic timeat, ut quem amat nō perdat per negligentiam. k ¶ *Iudicia domini uera iustificata in semetipsa.*] Non ab alio, sed à semetipsis. Neminem enim fallit deus. l ¶ *Desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multum.*] Super omnes thesauros mundiales dilecta. m ¶ *Et dulciora super mel & fauum.*] Quia nullum metallum pretiosum, iudicijs aut sapientiæ dei comparari potest, neq; aurum aut lapis pretiosus, neque quod ad ornamenta & uestitum pertinet, neque mel unde pascitur. His duabus rebus homo uestitur & pascitur, ut Paulus: Habentes uictum & uestitum, his contenti simus. Si fueris lapis pretiosus, & probatus ut aurum: mereberis intelligere iudicia & sapientiam dei. n ¶ *Etenim seruus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.*] Propter quid custodit ea, nisi in custodiendis illis retributio multa? Si custodieritis, inquit dominus, præcepta mea, manebitis in dilectione mea. Quæ maior retributio quàm ut quis diligatur à deo? o ¶ *Delicta quis intelligit?*] Qui in delictis est, id est, in peccatis, iudicia dei nō intelligit, neq; sua peccata quan diu est in delectis. Delicta quis intelligit? Tertia laudis diuisio, qua docet impossibile legis, quo per præuaricationem legis peccatū magis apparuerat in mundo, euā gelij gratia fuisse completum, neq; posse quenquam à cogitationum sordibus liberari, nisi per aduentū spiritus sancti. Delicta quis intelligit: nisi scrutator cordium deus qui & potest ea dimittere? p ¶ *Ab occultis meis munda me, etc.*] Ab occultis, id est præteritis peccatis: & ab alienis, hoc est quæ futura sunt, & ad huc ad me non uenerunt. Vel aliter. Ab occultis, id est, omnib. quæ in me sunt, & ab alienis, peccatis: quia diabolus habuit in occulto superbiā, & proiectus est: postea alienus erat ab Adā, antequam ipse Adam peccasset. Sed postq; consensit ei, superbia & uoluntate coniunctus est, & de uno peccato fecit sibi duo iudicia diabolus, ut dupliciter iudicaretur: quia & se & alium occidit. q ¶ *Si mei non fuerint, etc.*] Si ista peccata non fuerint mihi dominata, tūc ero immaculatus. r ¶ *Et emundabor à delicto maximo.*] Id est à superbia: quia superbia initium est omnis peccati. s ¶ *Et erunt ut complaceant, etc.*] Tunc tibi placebūt eloquia mea. t ¶ *Et meditatio cordis mei, etc.*] Id est, de recordatione humilitatis. u ¶ *Domine adiutor meus, etc.*] Adiutor in tribulatione & in necessitatibus. Et redemptor meus: quia tu redemisti me sanguine tuo pretioso. Tu es adiutor humani generis, cum nos ad te accedere facis. Tu es redemptor: quia nos tua passione ac resurrectione ab interitu redemisti: qui nos iugiter in lege tua gradientes custodire digneris: quia tibi est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. x ¶ *In finem psalmus Dauid.*] Istū psalmum propheta in persona ecclesiæ canit de Christo. Præuidebat propheta Christum ad redemptionem nostram uenire in carne, & pro inimicis orare. Inde dixit: Exaudiat. XIX

Exaudiat te dominus in die tribulationis.] In die tribulationis pro parte carnis dixit. Quidam hunc psalmum dictum putāt ex uoce populi ad Christum loquentis, ut ad regē pariter & sacerdotem. z ¶ *Mittat tibi auxilium de sancto.*] Qui formā serui acceperat, recte ei quasi homini imprecatur auxiliū. Mittat tibi auxiliū de sancto, hoc est, de semetipso, quia illa diuinitas in ipso corpore. a ¶ *Et de Sion suscipiat te.*] Hoc est de ecclesia. ipsa Sion quæ & ecclesia, & ipse est in ecclesia. b ¶ *Memor sit dominus omnis sacrificij tui.*] Hoc est, ut redimat per passionem suam. Quia Christus ipse est rex & sacerdos, & hostia: qui semetipsum obtulit in passione qui pro nobis sanguinem suum dedit. c *Holocaustum tuum pingue fiat.*] Id est, acceptabile sit deo. Holocaustum est totum combustum: quia Christus cum

Ioan. 15.b
1. Ioan. 4.d
1. Tim. 3.d

Universidad de Navarra Biblioteca

corpore & anima ascendit in crucem. Omnes uictimæ tuæ, sacrificiũ Christi est, siue quod ei omnes offerimus deprecando, siue quod pro omnibus suum ipse sanguinem fudit. Et est sensus. Ne patiaris quenquam perire: cum pro omnibus mortuus sis, & omnem uoluntatem tuam impleat pater.

Ioan. 17.d Vnde ait: Volo ut quomodo ego & tu unum sumus, sic & isti in nobis unũ sint. *s* ¶ *Tribuit tibi dominus etc.*] Id est, siue ꝓ humanitate carnis Christi, siue pro corpore suo, hoc est, ecclesia, ut exaudiatur optat. *b* ¶ *Et omne consilium, etc.*] Id est, consilium trinitatis. *c* ¶ *Lætabimur in salutari tuo.*] Vox ecclesiæ. In salutem quam dedisti patiendo. *d* ¶ *Et in nomine domini, etc.*] Nõ in nobis, sed in illo: qa in ecclesia in tuo sumus nomine congregati. *e* ¶ *Impleat dominus omnes, etc.*] Vsque huc de passione dixit: modo de resurrectione & ascensione & remuneratiõe. Duę sunt petitiones Christi cum dicit: Exaudi

B at te dñs & impleat omnes petitiones tuas. Quando dixit Christus ad patrem: Clarifica me pater apud temetipsum claritate quã

Ioan. 17.d habui priusquam mundus fieret. Et alibi: Pater sancte serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, ut quomodo nos unum sumus, sic & illi unum sint. *f* ¶ *Nunc cognoui: quoniam, etc.*] Nunc dicit propheta ad tẽpus quando accepit spiritum sanctum. Tunc cognouit, quod saluaret deus pater filium suum. *g* ¶ *Et exaudiuit illum de cœlo sancto suo.*] Id est, de semetipso, & de sancta ecclesia. *h* ¶ *In potentatibus salus dexteræ eius.*] Potentibus, sanctæ ecclesiæ, quibus salus facta est per Christum qui est dextera eius, id est, dei patris: quia habet ecclesia ligandi &

Luc. 10.c soluendi potestatem, & disciplinã faciendi. Et dominus:

1. Cor. 4.d Ecce dedi uobis potestatem calcare super serpentes, & uirtutes omnes inimici. Vnde Paulus dicit: Quid uultis? In uirga ueniam ad uos, an in charitate? In potentatibus salus dexteræ eius. In illa potentia qua uictor ab inferis resurrexit. *i* ¶ *Hi in curribus & hi in equis.*] Currus & equus semper in Aegyptijs arguuntur. Alij credant idolis atq; dęmonijs, nos confidamus in Christo. Vel aliter. Hi in curribus & hi in equis. Per currus uoluptas mundi siue mundanorũ omnium cupiditas designat, quia quasi rotæ quæ instabiles sunt, sic ipsi in mente huc illucq; discurrunt. Per equos, superbi, & ipsi sunt cupidi. *k* ¶ *Nos autem in nomine, etc.*] Nõ in his supra dictis, sed in nomine domini. *l* ¶ *Ipsi obligati sunt & ceciderunt.*] Qui uitiorum suorum funibus ligati sunt, & in

Ioan. 18.b superiora non ualent ascendere sed cadent, ut illud: Et abierunt retrorsum & ceciderunt. *m* ¶ *Nos uero resurreximus & erecti sumus.*] Resurreximus ab infidelitate, erecti sumus per fidem: quia tortuosi fuimus in peccatis. *n* ¶ *Domine saluum fac regem, & exaudi nos in die qua inuocauerimus te.*] Saluum fac regem, hoc est, Christũ pro parte carnis. Et exaudi nos. Rogat ecclesia ut exaudiatur tempore opportuno. Dñe saluum fac regem, & exaudi nos in die qua inuocauerimus te. In Hebræo ita scriptũ est: Domine saluũ fac regem, qui exaudiat nos in quacũq; die inuocauerimus eum.

C

XX

Domine in fortitudine, etc.] Iste est rex cui in superiori psalmo secundũ formam serui oratur Christus rex regum & dñs dominãtium. *p* ¶ *Et super salutari tuo, etc.*] Id est, in eo qđ saluasti homines, filius tuus qui saluator est, exultabit. *q* ¶ *De siderium cordis eius, etc.*] Iam quippe non sumus serui sed amici. Quod petiuit expletum est. Quomodo ipse & pater unũ sunt: sic & nos in ipso unũ sumus. Vel aliter. Desiderium animæ eius tribuisti ei. Desiderauit filius dei ut ueniret genus humanum redimere. Vnde dixit: Desiderio desideraui hoc pascha manducare uobiscum, antequã moriar. Et uoluntate labiorum eius non fraudasti eũ.

Luc. 22.

D

Et hoc est, quando dominus dixit: pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis. *r* ¶ *Quoniam præueniſti eum in, etc.*] Hoc est à longe, quãdo Melchisedek benedixit Abraham. Et deinde quotquot benedictiones in patriarchis usq; ad aduentum Christi fuerunt: Christus in ipsis benedictus est. Quoniam præueniſti eum, hoc est ante præuenit eum in benedictionibus dulcedinis, quàm à Iudæis fel porrectum gustasset: quia antea eum istæ benedictiones præuenerunt. Gustauit & noluit bibere. Gustauit: quia de morte nostra suscepit. No

Matt. 27 luit bibere: quia die tertia resurrexit. Noluit bibere, hoc est, non permansit in morte. *s* ¶ *Posuisti super caput eius coronam, etc.*] Corona dei, ecclesia ex uarijs gentibus cõgregatio est. De qua Paulus sub persona credentiũ ait: Gaudium & corona mea. *t* ¶ *Vitam petijt & dedisti ei.*] Vt homo mortuus est, ut homo resurrexit. Deus quippe uitam postulare non potuit. *u* ¶ *Longitudinem dierum in seculum seculi.*] Impia synagoga conticeat. Quis hominum uiuit in seculum, & in seculum seculi? Dauid & Salomon non, non amplius quàm quadragenis annis regnauerunt. *x* ¶ *Magna est gloria eius in salutari tuo.*] Impletum est quod ipse in euangelio postulauit: Pater, glorifica me apud temetipsum. Magna gloria eius in salutari tuo: Ac si dicat: Magna est gloria eius, magnum est hominem assumptum esse ad dexterã dei patris. *y* ¶ *Gloriam & magnum decorem impones super eum.*] Gloriam, resurrectionis. Decorem, quando in monte resplenduit facies eius sicut sol, & uestimenta eius facta sunt alba sicut nix. *z* ¶ *Quoniam dabis ei benedictionem in seculum seculi.*] Quia omnis creatura benedicit eum. *a* ¶ *Lætificabus eum in gaudio cum uultu tuo.*] Hoc est, erit tecum semper in cœlis. Lætificabis eum in gaudio cũ uultu tuo. Tunc lætificabis filiũ in gaudio, cum adunata fuerit illa multitudo

Ioan. 14.

Gen. 14.

A titudo sanctorum, & numerus restitutus ei. Gaudebit Christus pro acquisitis pro quib. passus est. *a* ¶ *Quoniam rex sperat in domino.*] Secundum corporis dispensationẽ, uel homo assumptus in diuinitate. *b* ¶ *Et misericordia altissimi, etc.*] Nec humanitas filij, nec ecclesia primitiua, in finem commouebitur. Vsq; huc propheta locutus est in persona ecclesię ad deum patrem de humanitate Christi, modo loquitur ad diuinitatem. Vnde dixit:

c ¶ *Inueniatur manus tua, etc.*] Inueniant inimici tui potestatem tuã, ut reuertantur in bonũ. Inueniat potestas dei illos qui in humilitate noluerunt Christum credere, inueniat illos in uindicta. *d* ¶ *Dextera tua inueniat omnes qui te oderunt.*] Odientes se, nimia clementia dei uult cõuerti, cum etiã inimicos suos inuenire desiderat. *e* ¶ *Pones eos ut clibanum, etc.*] In bonam partẽ, ut comburantur illorũ peccata. Sicut clibanus intrinsecus ardet, sic illorũ conscientia intrinsecus ardebit; eo quod bona non fecerunt. *f* ¶ *Domine in ira tua conturbabis eos.*] Et hic clementia dei nõ

B punit, sed turbat, ut ad pœnitentiam conuertantur. *g* ¶ *Deuorabit eos ignis.*] A spiritu sancto illorũ peccata. Deuorabit ignis, in tempore uultus dei, cum uenerit iudicare mundũ. *h* ¶ *Fructum eorum de terra perdes.*] Id est, ipsos perdes, uel opera ipsorum de sancta ecclesia. Et co

Luc. 12.f medet eos ignis. Iste est ignis de quo dñs in euangelio ait: Ignem ueni mittere in terrã, & quid uolo nisi ut ardeat? De hoc igne & duo quib. in itinere scripturas sal-

Ibid. 24.e uator aperuit dicebant: Nonne cor nostrũ ardens erat in uia, cum aperiret nobis scripturas? *i* ¶ *Et semen eorũ, etc.*] Semen, id est, filios qui generati sunt in mala doctrina: A filijs hominũ, id est, à consortio bonorũ, perdes illos. *k* ¶ *Quoniã declinauerũt in te mala.*] Iudæi quod

Ioan. 11.f super se per iustã uindictã recipere debuerant, in Christum declinauerunt, quando dixerunt, quod dignus erat morte, & expedit ut unus moriatur quàm ut tota gens pereat. *l* ¶ *Cogitauerunt consilium quod, etc.*] Quan-

Matt. 27.g do dixerunt ad Pilatum: Dñe recordati sumus, quod seductor ille dixit adhuc uiuens, post diem tertium resurgam, iube ergo custodiri sepulchrum usq; ad diem tertium. At ille: Habetis custodiã, ite custodite sicut scitis. Et postea posuerunt sigilla: sed mortui tenere uiuentem non potuerunt. Resurrexit, quod illi nec uoluerunt nec crediderunt. Tunc non potuerunt stabilire consilium quod cogitauerũt. *m* ¶ *Quoniam pones eos dorsum.*] Duobus modis. Dorsum, quia semper terrena desiderãt. Aliter: Dorsum, ut retro cadant, aut quando respiciunt retro. *n* ¶ *In reliquijs tuis, etc.*] Pro reliquijs in Hebræo, in bonis habet. Sensus itaq; iste contexitur. Ad similitudinem sanctorũ quos tibi de omni orbe seruasti: etiam eos qui tormentis purgati sunt, esse facias: ut iuxta uultum sanctorum, uultus quoq; esse incipiant peccatorũ: Hoc est ut tales sint qui peccatores fuerunt, quales & hi qui sancti sunt. Vel aliter. In reliquijs tuis præparabis uultum eorum, id est, prophetas, quos patres cociderunt caput prophetarũ: Vt illa uindicta quę cœpit à prophetis, ueniat super illos qui dñm occiderunt. Aliter, In reliquijs tuis præparabis uultum illorum, hoc est, per Eliam & Enoch crediturí sunt in finem. Præparabis uultum illorum, ad te credentiũ, ut illud: Vt conuertat corda patrum in filios. *o* ¶ *Exaltare domine in uirtute tua.*] Vox ecclesiæ. Exaltare in uirtute tua: id est demonstra tuam potestatem & maiestatẽ, quia prius ueniſti in humilitate, sed modo ueni in maiestate. *p* ¶ *Cantabimus & psallemus, etc.*] Cãtabimus in corde, psallemus in opere, uirtutes tuas annõciabimus. *q* ¶ *In finem pro assumptione matutina psalmus Dauid.*] Matutina assumptio, resurrectionis dominicæ & ascensionis ad patrẽ significat sacramentũ. Hanc inscriptionẽ Hebræi aliter habent: Pro ceruo matutino, & interpretatione peruersa putant de Hester totũ uigesimũ primum psalmũ esse compositũ, quod uidelicet ipsius periculo & intercessione apud regem, sit de periculo Israeliticus populus liberatus. Sed nos ceruum qui interficiat serpentes, & uenena consumat, nullum alium nisi Christum intelligimus, sicut totius psalmi contextus ostendit.

C

D

XXI

Deus deus meus respice in me, quare me dereliqui-
ſti, longe à salute mea uerba delictorum meorum.
Deus meus clamabo per diem & non exaudies, & no-
cte

XXI

Deus deus meus respice in me, quare me dereliquisti.] Hoc uersiculo dñs in cruce pendens usus est. Ex quo animaduertimus totũ psalmũ à dño in cruce posito decantari. Quod aũt habet in medio, intende mihi, in Hebræis codicib. non habetur, & appositum uox dñi declarat, quæ etiam illud in euangelio prætermisit. Ac si dicat: Quare me dereliquisti? Hic humanitas loquitur quomodo derelicta fuit in Adã, quando præceptũ transgressus est. Vel in passione derelictus Christus pro parte carnis. *s* *Longe à salute mea, etc.*] Longe: Hic diuinitas loquitur. Verba delictorũ meorũ: quia nostra peccata sua reputat. Nam in salute sua nullũ est peccatũ, sed à peccatore longe est salus. Vel aliter. Longe à salute mea uerba delictorũ meorũ. Aquila hunc locũ sic interpretatus est: Lõge à salute mea uerba gemitus mei: Symmachus uerba gemituũ meorũ: Quinta & sexta editio, uerba clamoris mei. Et est sensus iuxta cæteros interpretes: Gemitus mei atq; conatus quibus semper populũ Israel saluare quæsiui, longe facti sunt à salute mea, quã populo tribuere cupiebã, quia ipsi noluerunt recipere sanitatẽ. Iuxta Lxx. uero interpretes iste sensus est: Hoc quod salutẽ deprecor, quod me conqueror derelictũ, non ex propria persona loquor, sed ex populi, cuius peccata in meo corpore ipse suscepi. Vnde dico: Longe sunt à salute mea, uerba ista quæ fundo. Non enim tam mihi salutem postulo qui deus sum, quàm populo qui salute indiget. *t* ¶ *Clamabo per diem & non exaudies, etc.*] In die pendens nõ exaudit à patre, nocte resurgit ab inferis uictor. Aliter. Qui in gaudio non exaudit, exaudi tur in lachrymis. Vnde ait: Non in stultitiã mihi, id est, non frustra clamaui. Et Aquila transtulit ex Hebræo dicens: Et nocte & non tacebis: Id est, audies me, respondebis mihi, facies quod oraui. Deus meus clamabo per

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

A diem, nec exaudies & nocte. Clamauit Christus in cruce & orauit pro suis, exauditus & non exauditus. Exauditus pro prædestinatis, sicut in octo milibus, uel pro illis centum uiginti & quingentis fratribus. Et non exauditus, hoc est pro illis qui non erant prędestinati. Vnde dixit euāgelista: Sanguis eius super nos,
Matt.27.c & sup filios nostros. Ergo dies hic pro bonis, & nox pro malis intelligitur. Vel dies & nox, prosperitas & aduersitas in ecclesia. Ecclesia non exauditur in prosperitate, ut non se extollat, & nō exauditur in aduersitate, ut amplius mundetur. Et non ad insipientiam mihi: id est, filius cœternus patri, scit omnia, cur nō sit exauditus in die passionis, id est, pro filijs mortis, & prosperitate & tribulatione ecclesiæ suæ: *a* ¶ *Tu autē in, etc.*] Vox prophetæ. In sancto habitas, hoc est in suo corpore, uel in cœlo, siue in ecclesia. *b* ¶ *In te sperauerunt patres nostri domine, sperauerunt & liberasti eos. Ad te clamauerunt & salui facti, etc.*] Sperauerūt patriarchæ &
B prophetæ, uel reliqui, & liberasti eos, id est de Aegypto uel de Babylonia. Non sunt confusi: quia quod promisisti adimpleti, hoc est terram repromissionis & uitam longam. Aliter. In te sperauerunt patres nostri, doctores ecclesiæ. Non sunt confusi: quia spes ipsorum semper es. *c* ¶ *Ego autem sum uermis & non homo.*] Hoc propter humilitatem assumpti corporis lo-
Esa.41.d quitur: Esaia quoq; eadem concinente: Ne timeas uermis Iacob. *d* ¶ *Opprobrium hominum & abiectio plebis.*] Quod maius opprobrium quàm crucis? Et despectio plebis, id est Iudaici populi derisus. Cur uermis & non
Luc.19.b homo, dum dicit in euangelio: Venit filius hominis redimere quod perierat? Christus & uermis dicitur & homo. Vermis, ut ait propheta: Noli timere uermis Iacob. Et homo, quia ex Maria natus. assimulatur suanatiuitas uermi: quia uermis qui in ligno nascitur non habet patrem, nisi matrem. Et Christus ex Maria est natus absq; coitu uiri. Duo habitacula fecit deus, cœlum & terram. Cœlum habitatio angelorum, & terra habitatio uermium. Fecit deus uermem ascendere in cœlum, & angelum in terram. Christus per humilitatem super omnes angelos ascendit, & diabolus per superbiam proiectus est in terram. Opprobrium hominum
Ioan.9.f & abiectio plebis. Opprobrium, quando dixerunt Iudæi: Tu discipulus illius sis. Abiectio, quando eiecerunt eum extra ciuitatem & crucifixerunt eum. *e* ¶ *Omnes uidentes me irridebunt me.*] Pro parte malorum dicitur: sicut & ipsi Iudæi dixerunt: Si filius dei es, descen-
Matth.27.c de de cruce: uel, Aue rex Iudæorum. *f* ¶ *Locuti sunt labijs & mouerunt caput.*] Locuti sunt labijs, quia quod habebant in corde, hoc loquebantur in uerbis. Mouerunt caput, id est, reliquerunt unū caput quod est Christus, & fecerunt multa sibi capita dæmoniorum. *g* ¶ *Sperauit in domino, eripiat eum, saluum, etc.*] Vox prophetæ de humanitate loquitur. Sperauit in domino, hoc est humanitas in diuinitate. Eripiat eum, id est de Iudæis. C
Quoniam uult eum, id est deus pater uoluit talem filium habere sine peccato, per quem peccata mundi tolleret, ut ait propheta: Ipse infirmitates nostras accepit, &
Esa.53.b ægritudines nostras portauit. *h* ¶ *Quoniā tu es qui, etc.*] Vox humanitatis: Eduxisti me de uētre, id est de utero sanctæ Mariæ, uel de synagoga, quia per uaticinium prophetarum cōceptus est, & ad sensum spiritualem, quasi de uentre eductus est. *i* ¶ *Spes mea ab uberibus matris meæ.*] Id est, ubera matris non dedignatus est sugere Christus: id est, ab uberibus Mariæ, Vel ubera matris, lex synagogæ. Duo ubera habere dicūtur, quia literam & sensum habent: Sed ipsi, id est Iudæi, una ubera susceperūt, hoc est quia literam legis tantummodo obseruant. *k* ¶ *Deus meus es tu, etc.*] In die passionis. *l* ¶ *Quoniā tribulatio proxima est.*] Vt ipse dixit: Surgite eamus: ecce appropin-
Ioan.14.d quabit qui me traditurus est. *m* ¶ *Non est qui adiuuet.*] Neq; angelus, neq; homo nisi tu pater. *n* ¶ *Circundederunt me uituli multi.*] Vituli lasciuientes, id est, Iudæi qui lasciuientes & incontinentes erant. *o* ¶ *Tauri pingues circundederunt me.*] Pro pinguibus Symmachus altiles interpretatus est. In Hebræo uerbum ponitur בָּשָׁן quod & ignominia transferri potest: quia circundederūt me. Tauri dicuntur propter superbiam illorum: id est, principes illorū Anna & Caiphas, uel reliqui. Pingues propter crassitudinē malitiæ. *p* ¶ *Aperuerunt in me os suum.*] Quando dixerunt, crucifigatur. *q* ¶ *Sicut leo rapiens & rugiens.*] Id est, quando de illo cogitabant quomodo eum interficerent. Rapiens, quando cum gladijs & fustibus eum comprehenderunt. *r* ¶ *Sicut aqua effusus sum, etc.*] Sic uoluerunt Iudæi Christum extinguere quasi aquam, quæ hauritur & dispergitur & nō reuertitur. Dissersa sunt omnia ossa mea. Ossa Christi, apostoli dicūtur: quia sicut caro ab ossibus roboratur: ita & corpus Christi, quod est ecclesia, ab apostolis uel doctoribus firmatur. *s* ¶ *Factum est cor meum.*] Cor Christi, ecclesia intelligitur, antequam Christus ascenderet in crucē, quæ dura uidebatur esse, quia pauci pro nomine illius patiebantur. Vnde dicitur: Pro iusto quis moritur? *t*
¶ *Tanquam cera liquescens.*] Quia postquā Christus ascen- Rom.5.c
dit in crucem: postea omnes sancti cœperunt tribulationem pro ipso sustinere propter spem retributionis futuri muneris. *u* ¶ *In medio uentris mei.*] Hoc est medio ecclesiæ. Factum est cor meum tanquam cera liquescēs in medio uentris mei. Sapientia mea quæ prius non intelligebatur, accensa igni passionis incaluit, & suscepta est ab ecclesia. *x* ¶ *Exaruit tanquam testa, etc.*] Testa antequam in igne ponatur, infirma est, postquam in igne ponitur, roboratur. Et Christus posteaquam in patibulum crucis ascendit, suam ecclesiam roborauit. Ergo non aruit sicut fœnum ut caderet: sed quasi testa ut firmaretur. *y* ¶ *Lingua mea adhæsit faucibus, etc.*] Id est linguæ

A linguæ apostolorum obmutuerūt tempore passionis: licet unus locutus est: tamen negando nō confitendo, id est Petrus. Nam discipuli seruātes præcepta mea: de me in posterum loquuntur. *a* ¶ *Et in limum mortis deduxerunt me.*] Hoc est incarnationem uel in infernū, quando animas sanctorū exinde deduxit secū. Et in limum mortis deduxerunt me. Sicut impios quos uentus piecit: ita me existimauerunt in mortem decidere, tanquā si resurgere non ualerem. *b* ¶ *Quoniam circundederunt me canes multi.*] Canum propriū est, ut domino suo cōgaudeant, & latronē allatrēt. Canes hic Iudei intelliguntur, qui allatrauerunt Christum, & latroni consensisti sunt: hoc est Barabbæ, quando illum petierūt, & Christum occiderūt. Quoniam circundederūt me canes multi: non loquētes recta, sed latrātes iniqua. *c* ¶ *Concilium malignantium obsedit me.*] Congregatio Iudæorū. Canes multi. Pro canibus in Hebræo habet chelabim בְּלָבִים quod Aquila
B & Theodotio uenatores interpretati sunt. Conciliū malignantium obsedit me. Iudæi obsederunt, id est circundederunt Christum. *d* ¶ *Foderunt manus meas & pedes, etc.*] Præteritum pro futuro ponitur. Foderunt, clauos fixerunt, & fructum magnum inuenerunt: id est salutē gentium. *e* ¶ *Et dinumerauerunt omnia ossa mea.*] In cruce di-
Matt.27.c stenta conspexerunt membra sua. *f* ¶ *Ipsi uero considerauerunt, etc.*] Dicentes: Alios saluos fecit: seipsum nō potest saluum facere. *g* ¶ *Diuiserunt sibi uestimenta mea.*] Facientes unicuiq; militi partem suam. *h* ¶ *Et super uestem meam miserunt sortem.*] Tractantes de tunica, Non scindamus eam: sed sortiamur de ea cuius sit. Vel aliter. Diuiserunt sibi uestimenta mea, & super uestem meam miserunt sortem. Quod quatuor milites fecerunt quatuor partes, & tunicam non diuiserunt: significabat unitatē ecclesiæ quod non scinderetur. Volunt hæretici eā scindere, sed non possunt. *i* *Tu autem domine ne elongaueris auxilium tuum à me.*] Humanitas ad diuinitatem loquitur: ut auxilietur ei in tempore passionis. Tu autem dñe ne elongaueris auxilium tuum à me, sed protinus me resuscita. *k* ¶ *Ad defensionem meam conspice.*] Ne quid mihi pars inferni illa uoracis præualeat. *l* ¶ *Erue à framea animam meam.*] Erue à gladio uel malitia Iudęorūm. Vel erue animam meam de illa potestate quæ seducendo iugulat. *m* ¶ *Et de manu canis unicam meam.*] Canes Iudæi. Vnica: id est anima Christi. Vnica dicitur, quia non habet peccatum illa anima, & aliæ animæ ab ipsa mundantur. Vel unica Ecclesia: & de manu canis, de ore inferni, qui more canino auide deuorat. *n* ¶ *Saluum me fac de ore leonis.*] Os leonis, populus Iudaicus: propter fortitudinem malitiæ suæ. *o* ¶ *Et à cornibus unicornium humilitatem meam.*] Vnicornis, Ipse populus Iudaicus intelligitur: quia unū cornu habet: id est unā legem: unde uentilabat omnes gentes ante præuaricationem illorū. Et à cornibus unicornium humilitatē meam. A satellitibus satanæ: per quos homines singulariter in superbia exaltātur. Vsq; huc de passione dixit: nam de resurrectione loquitur cum dicit. *p* ¶ *Narrabo nomen tuum fratribus meis.*] Vox Christi. Fratres apostoli, postquā resurrexit, ut ipse ait: Ite nuncia te fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me uidebunt. *q* ¶ *In medio ecclesiæ laud. etc.*] Hoc est in unitate ecclesiæ in medio credētium populorū. Laudabo te, prædicabo te. *r* ¶ *Qui timetis dominum laudate eum.*] Omnes sancti qui timore sancto illum timēt, laudant eum. *s* ¶ *Vniuersum semen Iacob magnificate eū.*] Id est, populus minor, supplātatores uitiorū magnificate illum: Christianorū utiq; semen: cui seruiet maior. *t* ¶ *Timeat eum omne semen Israel.*] Hoc est o- D
mnes uidentes deū, qui renati per baptis-
Man-
mum, uidetis mente deum. *u* ¶ *Quoniam non spreuit neque despexit, etc.*] Meam pro uobis qui factus sum pauper. Vel populos Christianos non spreuit deus sed exaudiuit. *x* ¶ *Neque auertit faciem suam.*] Sed resuscitauit me à mortuis. *y* ¶ *Et cum clamarem ad eum exaudiuit me.*] Respondens: Et clarificaui, & iterum clarificabo: Christus exauditus est in passione, & ecclesia in tribulatione. *z* ¶ *Apud te laus mea.*] Id est apud patrem: ut dixit: Ego & pater unum sumus. Apud te laus mea Ioan.10.c
in ecclesia magna: quæ per omnem orbem terrarum credulitate diffusa est. *a* ¶ *Vota mea domino reddam coram timentibus eum.*] Vota Christi, natiuitas uel passio: uota ecclesiæ, opera bona. Vel mysterium corporis ac sanguinis mei offeram, cum his qui in eius amore hæc celebrant. *b* ¶ *Edent pauperes & saturabuntur.*] Pauperes, apostoli: edent, corpus Christi. *c* ¶ *Laudabunt dominum qui requirunt eum.*] Per fidem & opera cognoscentes, quod ipse est panis uiuus qui de cœlo descendit. *d* ¶ *Viuent corda eorum in seculum seculi.*] Cor animā ipsorum. Sine fine, quia qui manducauerit ex hoc pane, uiuet in eo spiritualis sensus in sempiternum. *e* ¶ *Reminiscentur & conuertentur ad dominum omnes fines terræ.*] Hoc est, fecit dominus deus populum Christianum, ut recordaretur in eum, & reuertertur de uijs suis prauis. Omnis multitudo gentium recognoscunt se in tenebris inuolutos, ideo accedunt ut illuminentur. *f* ¶ *Et adorabunt in conspectu eius uniuersæ familiæ gentium.*] Et hic adorant & in futuro: Quia iuxta Apostolum ipsi flectentur omnia genua. *g* Philip.2.b
¶ *Quoniam Domini est regnum: & ipse dominabitur gentium.*] Regnum diaboli cecidit, & regnum Christi aduenit. Ascendente eo in cœlis, omnia subiecta sunt ei.

A a ¶ *Manducauerunt & adorauerunt omnes diuites terræ.*] Id est: apostoli uel cæteri sancti, manducauerũt corpus Christi, ut dixit superius. Diuites terræ: hoc est in fide & opere uel uirtutibus: cognoscentes, quia suauis est dñs. b ¶ *in conspectu eius cadent uniuersi qui descendunt in terram.*] Pro cident: id est, peccatores in die iudicij in conspectu dei erunt. Descẽdũt à superbia seculi: ut adorent in scitũ humilitatis puræ. c ¶ *Anima mea illi uiuet.*] Ecclesia, quæ iam non sibi uiuit: uiuit autem Christus in ea. Vel aliter. Anima mea illi uiuet & semen meum seruiet ipsi. Anima Christi uiuit deo patri, & mors ei ultrà non dominabitur. Vel ecclesia uiuet Christo. Semen meum, filij ecclesiæ: seruiet ipsi, populus credentium. d ¶ *Annunciabitur domino generatio uentura.*] Prophe ta dicit. Generatio uẽtura, hoc est, populus gentium: qui uenturi erant antecẽ Christus ueniret in mundum ad credendum ei. Vel generatio uẽtura, hoc est in diẽ iudicij

B tota integra claritas. e ¶ *Annunciabunt cœli, etc.*] Hoc est, apostoli uel doctores. Iustitiam eius, hoc est mandata illius. f ¶ *Populo qui, etc.*] Hoc est per uerbũ prædicationis. g ¶ *Quem fecit, etc.*] Hoc est, prædestinauit ante secula. Populo qui nascetur, quẽ fecit dñs. Qui per fidẽ accedẽs, per baptismum est renatus in Christo, Qui nobis præstare dignet in conspectu nostro habere uulne-

Ioan. 20.f ra eius, & cum Thoma palpantes fixuram clauorum illius, uel de omni humilitate passionis eius iugem memoriam facientes cum suspirio etiam eum pro peccatis nostris inferna penetrasse recolentes, ea semper agamus in hoc corpore terreno, ut ipsi copulari mereamur in regno. Amen. h ¶ *Psalmus iste continet uocem ecclesiæ, collaudantis Christum.* XXII

Exec. 34.f Ioan. 10.b DOminus pascit me, etc.] De isto pastore & Ezechiel loquitur: Suscitabo pastorem, & pascet eos seruus meus Dauid, Vel aliter: Pastor bonus, q̃ animam suam pro me posuit: æquo me moderamine regit: ideo nullius egeo. Vel aliter: Regit me: Ecclesia fidualiter loquitur per fidem: quia ante aduentum Christi, diabolus regebat mundum, sed modo Christus regit ecclesiam suam. Quod nos dicimus: Dominus regit me: Hebræi dicunt, sicut superius est scriptum: Dominus pascit me, & nihil mihi deerit. Qui deum habet: & qui deo adhæret, nihil boni deest ei: ut ait propheta: Nihil deest timentibus eum. k ¶ *In loco pascuæ ibi me collocauit.*] Ac si dicat, In unitatem fidei, in unitatem ecclesiæ. In loco pascuæ ibi me collocauit: In futura beatitudine composuit spem meam. Pascua enim futurã intelligitur beatitudo. l ¶ *Super aquam refectionis educa, etc.*] Abluendo per baptismum me enutriuit, uel doctrina patriarcharum & prophetarum, siue apostolorum.

m ¶ *Animam meam conuertit.*] Ad se cognoscendum: id est, animam ecclesiæ: quia antea ad infernum descenderat per culpam primi hominis Adæ: sed modo ad Christum conuersa est per fidem. n ¶ *Deduxit me super semitam iustitiæ.*] Id est, super semitã mandatorum per artam uiam. o ¶ *Propter nomen suum.*] Non propter meum meritum. p *Nam & si ambulauero in medio umbræ mortis.*] Per huius seculi obscuritates. q ¶ *Non timebo mala, quoniã tu mecum es.*] Domine, te corde retineo.

Manducauerũt & adorauerunt omnes pingues terræ, in conspectũ eius cadent omnes qui descendunt in terram. Et animã mea illi uiuet, & semen meum seruiet ipsi. Annunciabitur domino generatio uentura, & annũciabunt cœli iustitiam eius, populo qui nascetur quem fecit dominus.

Psalmus Dauid XXII.

DOminus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit, Super aquam refectionis educauit me, animã meam cõuertit. Deduxit me super semitas iustitiæ, propter nomen suũ. Nam & si ambulauero in medio umbræ mortis, nõ timebo mala quoniã tu mecũ es. Virgã tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Paras̃ti in conspectu meo mẽsam, aduersus eos qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum, & cãlix meus inebrians quam præclarus est. Et misericordiã tua subsequetur me, ómnibus diebus uitæ meæ. Et ãt inhabitem in domo domini, in lõgitudinem dierum.

Psalmus

Vel aliter: Vmbra duobus modis, id est à corpore, & à lumine fit. Per corpus, mors intelligitur: per umbram, peccata & ignorantia. Et tamen quamuis ecclesia inter hæc supradicta ambulet, non timet: quia dominũ apud se habet, ut ipse dixit. Ecce ego uobiscum sum omnib. diebus usq̃ ad cõsummationẽ seculi. Propterea ecclesia nõ timet. r ¶ *Virga tua & baculus, etc.*] Quẽ enim diligit dominus, corripit. Per uirgã intelligitur tribulatio uel disciplina patris, aut persecutio ecclesiæ. Et baculus tuus quo filios castigas spirituales. Vel p baculũ, sustẽtatio & consolatio futura. Ipsa me cõsolata sunt. Erudierũt me cõsolando, nõ afflixerũt mortificando. s ¶ *Parasti in, etc.*] Vt iã nõ lacte quasi paruulus alar sed solido cibo: id est, ut spirituali dẽte ruminãs scriptu

D ras sanctas, possim puerilis resistere. Parasti in cõspectu meo mẽsam aduersus eos qui tribulãt me: mensa, id est scriptura diuina. Sicut post laborẽ, in mẽsa inuenit cõsolatio & refectio: sic & sancti per mẽsam, id est per scripturã diuinã habent consolationẽ & refectionẽ, id est, spem, fidem, et charitatẽ. Aduersus eos qui tribulãt me, Persecutores ecclesiæ: q̃ sunt dæmones, Iudæi, & hæretici. Contra istos oẽs in scripturis sacris inuenimus cõsolationem. t ¶ *Impinguasti in oleo caput meum.*] Per caput, id est, principale mentis, ecclesia intelligitur, Mens etenim caput uocatur: quia sicut à capite reguntur membra: ita cogitatiões mente disponuntur. Per oleum intelligitur consolatio: quia sicut per oleum consolatur corpus: ita & per consolationem scripturarum, mẽs ecclesiæ. Impinguasti in oleo caput meum, Lætificasti spirituali lætitia mentem meam, quæ caput est totius corporis. u ¶ *Et calix, etc.*] Calix intelligitur uerbum dei. Inebriãs, quia per prædicationẽ cõpungitur homo in mẽte, quando separat hominẽ, id est, patrẽ à filio, filiũ à patre suo, matrẽ à filia, & filiã à matre sua: et nurũ aduersus socrũ suam. Tunc nos inebriat, quãdo ista facit. Per calicẽ, mensura intelligit: quia unicuiq̃ iuxta quod merẽt uel potest capere, sic illi diuidit deus, id est, dat. Vel mystico me calice inebriasti, ut obliuioni traderẽ delectationes prioris uitæ. x ¶ *Misericordia tua, etc.*] Vox ecclesiæ ad Christum. Misericordia dei, & præuenit & subsequitur. Præuenit, per fidem: subsequitur, in custodiendo mãdata dei. y ¶ *Omnibus diebus, etc.*] Quamdiu in hoc corpore dego. z ¶ *Vt inhabitem in domo, etc.*] Ecclesia hic quasi in tabernaculo consistit. Quia sicut tabernaculum mutatur de loco in locum: sic & ecclesia de isto tabernaculo transfertur in domum, hoc est, in uitam æternam siue perpetuam, ubi sine fine habitabunt sancti. a ¶ *In longitudinem dierum.*] Diebus sine fine

A fine. Vt inhabitẽ in domo dñi in longitudinẽ dierum, id est, cœlestem Hierusalẽ cõmuniter cũ omnibus sanctis congregatis in me per fidem inhabitẽ. a ¶ *Psalmus Dauid in prima sabbati.*] Psalmus iste continet interdũ uocẽ prophetæ de ecclesia loquentis. XXIII

DOmini est terra et plenitudo eius.] Cum conuersi fuerint qui terrena sapiunt. Domini est terra, hoc est, totus mũdus: & plenitudo eius, hoc est, habitatores mundi istius. Vel domini est terra, hoc est, ecclesia, & plenitudo eius, id est, omnes sancti. c ¶ *Orbis terrarum, etc.*] Clarificato Iesu, omnium gentiũ fides fit una ecclesia. d ¶ *Ipse super maria fundauit eam.*] Per maria fluctuationes istius mundi: quia calcãt & superant ecclesiã ab initio fluctuationes seculi. Sed fundauit, hoc est, corroborauit ecclesiam suam in fide. Super fluctus huius seculi stabiliuit eam ne ab his dilabatur. e ¶ *Et super flumina præparauit illam.*] Per flumina intelligũ

Ecel. 1.b tur potentes seculi uel cupidi: ut ait Salomon, Omnia flumina intrant in mare. Sic & ipsi potentes licet magnum habeant censum, nunquã satiantur. Super ista flu

B mina est ecclesia, ut illis prædicet, & conuertantur qui potestatem habent. Si audire noluerint: super flumina præparauit illam. Super cupiditates huius seculi constituit eam: ut ipsa superior esset, munda sine macula & ruga. f ¶ *Quis ascendet in montem domini?*] Vox prophetæ interrogantis: id est, in cœlestẽ Hierusalẽ. Quis, pro ra

Luc. 18.d ritate ponitur. Vel mõs hic pro alta iustitia: ut illud, Vade uende omnia quæ habes, & da pauperibus: & habebis thesaurum in cœlis. g ¶ *Aut quis stabit, etc.*] Super altissimam iustitiã eius: ac si dicat: qui perseuerabit: Quia multi ascendunt, & non perseuerant. h ¶ *Innocens manibus & mundo corde.*] Purus in opere: quia per manus opera intelliguntur, & mundo corde, id est, mundis sermonibus, Vel mundo corde, sanctus in cogitatione. i ¶ *Qui non accepit in, etc.*] Qui nullis eam fecibus peccaminum post baptismum maculauit. Ille in uanum nõ accepit animam suam, qui opera bona agit. k ¶ *Nec iurauit in dolo proximo suo.*] Ille in dolo nõ iurat proximo suo: qui quæ cogitat, hæc prædicat: & in opere implet. Multi sunt enim qui dolose iurant, ut decipiant proximum: quod abominatur pater luminum deus, dicen-

Act. 5.a te Petro: Non es hominibus mentitus, sed deo. Ergo q̃ se ab his custodierit maculis, l ¶ *Hic accipiet benedictionem à domino, etc.*] A Christo æquali patri, cuius morte saluatus est. Vel aliter: Hic accipiet benedictionem à domino. De supradicto dicit, Qui non iurat in dolo proximo suo, accipiet benedictionem à domino, quando

Matt. 25.c dicturus erit: Venite benedicti patris mei, percipite paratum uobis regnum à constitutione mundi. Et misericordiam à deo salutari suo. Misericordiam à deo conse quitur, qui se putat esse miserum. m ¶ *Hæc est generatio quærentium dominum.*] Superius singulariter dixit, hic accipiet benedictionem: modo pluraliter, quia ecclesia ex pluribus personis congregatur: & tamen una dicitur, propter unitatem fidei. Generatio hæc, id est popu

lus Christianorum: quæ in tenebris iacens, uerũ dominum saluatorem̃q̃ quæsiuit. n ¶ *Requirentium faciem dei Iacob.*] Id est, populus Christianus requirit faciem dei Iacob. Vnde dictum est: Maior seruiet minori: quia posterius nato primatũ dedit. Intercedit diapsalma, ut immutet personam. Ipse enim dominus nunc cœlestia regna repetens, nunciatur. Ascẽdente ergo cum angelis, hi qui precedebãt siue comitabãtur, a lijs eorum principibus acclamabant. o ¶ *Tollite portas principes uestras &, etc.*] Hoc est, reserate cœlestes aditus: patebat æternalis ingressus. Vel tollite portas principes uestras. Vox angelorũ bonorũ, ad angelos malos: quorum princeps diabolus est. Portas principes uestras, id est cupiditatem & timorẽ. Beneconiunxit cupiditatem & timorem: quia quicunq̃ per cupiditatem cõgregat, per timorem & malitiam custodit, ut non perdat. Et qui timorem & cupiditatem & malitiam habet, spiritum malignũ de se non deijcit. Et eleuamini portæ æternales, id est, fides & charitas. Aeternales dicuntur: quia ab Adam usq̃ ad Christum in imo iacuerunt: & ideo eleuari dicuntur. p *Et introibit rex gloriæ.*] Hoc est, Chri

D stus, quia per fidem & charitatẽ introiuit Christus in ecclesiã. Et introibit rex gloriæ: Christus dominus immensæ claritatis retinens regnum. Hi quoq̃ attoniti, & mẽtis stupore perculsi dicũt. q *Quis est ille rex gloriæ?*] Vox malorum dæmonum. Ac si dicerent: Nos nostrũ regẽ habemus diabolũ: iste rex gloriæ quis est? Quis, inquit, est iste rex gloriæ? Respondet qui loquitur. r ¶ *Dominus fortis & potens.*] Vox angelorum bonorum. Fortis est, qui alligauit fortem principem uestrum. Fortis, cum suscepit mortem: potens, cum uicit infernum.

Mar. 2.d s ¶ *In prælio.*] Cum spoliato Tartaro, reducit secũ multitudinem captiuorũ. Clamat iterato, & dicit. t ¶ *Attollite portas principes uestras, et eleuamini portæ æternales.*] Eleuẽtur æthereæ ianuæ: aperiantur æternarũ ædium ualuæ. u ¶ *Et introibit rex gloriæ.*] Quia non solum post resurrectionem, immensam possedit claritatem: uerumetiam & illam quam æqualem cum patre habuit priusquam fieret mundus. Adorantes igitur hi tantæ gloriæ unicã singularemq̃ potentiam, aiunt. x ¶ *Quis est iste rex gloriæ?*] Respondetur his. y ¶ *Dominus uirtutum ipse est rex gloriæ.*] Pluraliter hic uirtutum, Christus intelligit: quia super nouem uirtutes cœlorum sedet. Vel uirtutum dicit: quia super omnes uirtutes diaboli, dñs est. Vel uirtutum dicitur: quia diabolus nouem ordines angelorum sub sua habuit dominatione, siue bonos, siue malos. Tollite portas. Vox angelorum bonorũ. Vel uox dominica ad angelos bonos. Tollite portas, hoc est: qa quando Adam peccauit, portæ paradisi clausæ fuerũt, & data est romphæa ignea angelo Seraphim, ut eũ custodire deberet. Sed postquam Christus uenit in mundum, & luctauit cum diabolo, aperuit infernum: & animas sanctorum secum eduxit: & cum angelis bonis ad cœlestia remeauit. Tunc portæ paradisi quę ante clausæ fuerant, apertæ sunt. Vel portæ æternales, angeli dicun-

A dicuntur, per quorum custodiam, ad cœlestia conscendimus. Eleuatæ dicũtur: quia antea omnes animæ sanctorum ad infernum descendebãt. Sed postq̃ Christus ascendit unà cũ corpore suo super omnes uirtutes cœlorum, postea angeli lætati sunt: quia animas sanctorũ apud se illuc deduxit. Quis est iste rex gloriæ? Vox angelorũ, qui apud patrẽ semper fuerant. Ac si dicerent: Nos patrem & filium semper insimul esse uidemus: iste rex gloriæ quis est? Pro parte carnis dicebãt. Tollite portas. Vox prophetæ de Iudæis. Tollite portas, id est, superbiam, & cupiditatem, & auaritiam, quia per has tres, omnis homo ad infernũ descendebat. Vel eleuate portas principes uestras: pro quo in Hebræo positũ est, Leuate portæ capita uestra: recto ferantur itinere. Ad perfectum mundiciæ dicit hominẽ uenire non posse, & quenquam ad perfectum mũdiciæ uenire non ualere. Portæ æternales quas dicit eleuari, fides, charitas, & castitas est: quia per has tres, Christus ecclesiam ingreditur. Quis est iste rex gloriæ? Humana fragilitas respõdit, Quis est iste? Ac si dicãt: Iste est quẽ nos crucifiximus & improperauimus, ac p̃ nihilo habuimus. Respõdent: Dominus uirtutũ, id est, qui mor
B tuus est ad tempus ex infirmitate carnis: sed nunc uiuit
Ioan. 26.g ex uirtute dei. Vel uirtus fuit, quando dixit Thomæ, infer digitum tuum in locum clauorũ: & mitte manum tuam in latus meum: & noli esse incredulus, sed fidelis.
Rom. 8.g Dominus uirtutũ dicitur, sicut Paulus ait: Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, & reliqua. Item: Tollite portas principes uestras. Vox angelorum, qui cum Christo ad infernũ descenderunt ad subiectos diaboli dicunt. Ostendunt se principẽ illorum ligatum ducere: Tollite portas: quia fractæ sunt portæ, id est, potestas illorum tũc abstracta est. Et eleuamini portæ æternales. Et nunc eleuatæ sunt æternales, id est, animæ sanctorum de inferno. Aeternales dicuntur: quia semper sine fine apud deum regnaturi sunt. Dñs uirtutum, ipse est rex gloriæ. Pro dño uirtutũ: in Hebræo legitur, dominus sabaoth: quod in alio loco Lxx. interpretes, omnipotentem transtulerũt. Merito uirtutum dominus, qui pro nobis homo factus est: morti traditus, infernalibus est tenebris addictus: quod clementer suscepit, patienter tolerauit, fortiter uicit, mirabiliter cõsummauit. Qui cum uirtute propria calcans inferos: cum triumpho rediens ad superos: cum gloria ascendit ad cœlos: sedet nunc ad dexteram dei patris omnipotentis, interpellans nostris iugiter p̃ delictis. Amẽ. *a* ¶ *Vigesimusquartus psalmus.*] Mediatoris nostri missam ad patrẽ continet uocẽ: interdũ habet ecclesiæ supplicantis clamorem. XXIIII

A D *te domine leuaui, etc.*] Hic uox ecclesiæ intelligit ad Christum. Leuaui dicit, id est, eleuaui: quia prius in ualle lachrymarum uel in imo iacebat ecclesia, antequam Christus ueniret in mundũ. In quid eleuauit? Hoc est, in spe, fide, & charitate per sanctificationem: quia triticum si in imo iaceat, computrescit, si sursum eleuatur, custoditur. Sic & anima si in peccatorum putredine, hoc est, si in imo iaceat, computrescit & perit. Nam si sursum eleuatur in his supradictis, spe, fide, & charitate, custoditur à deo. Vel ad te Domine leuaui animam meam, per crucem. *c* ¶ *Deus meus in te confido.*] Ecclesię confessio est. In te confido, non in me, sed in tę. *d* ¶ *Non erubescam.*] Quia in homine non confido: de quibus dictũ est: Maledictus homo qui spem suã ponit in homine. Et: Benedictus uir q̃ cõfidit in domino. Nõ sit dilatio resurrectionis, quæ opprobrium generet inter credẽtes. *e* ¶ *Neq; irrideant me inimici mei.*] Qui me irrisẽrãt prius cum dicerem: Possum destruere tẽplũ: & hoc in triduo reædificare. Neque irrideant me inimici mei: id est, illi q̃ in homine tantũmodo confidunt, quia posteaquàm ille defectus fuerit, inimici ipsorum irrident ei: & inimici ecclesiæ, sunt dæmones, hæretici, uitia & peccata. *f* ¶ *Etenim uniuersi qui te expectant.*] Qui te sustinent. *g* ¶ *Non confundentur.*] Neque hic, neque in futuro: apostoli, uel hi qui crediturí sunt per uerbum eorum in te. *h* ¶ *Confundantur iniqua agentes superuacue.*] Propheta non optando, sed prophetando dicit: Confundantur in die iudicij illi, qui usque in finem in malitia ipsorum perseuerant: illi qui super perpetratum in me scelus illud addiderunt: ut sigillis tumulum communirent. Vsque huc dominus de passione sua, hinc uox succedit ecclesiæ: quæ post resurrectionem dominicam se supplicat edoceri. *i* ¶ *Vias tuas domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.*] Illas per quas uenitur in regnum tuum. Vel uias tuas, hoc est, mandata tua: notas fac, hoc est, demonstra mihi. Semitas tuas edoce me. Semita minor est quàm uia: per semitam intelligitur arta & angusta uia quæ ducit ad uitam. *k* ¶ *Dirige me in ueritate tua.*] Vox ecclesiæ. Dirige me, quia ego tortuosus sum. In ueritate tua, hoc est, In Christo tuo: edoce me, ut nihil peruerse agam. *l* ¶ *Quia tu es deus salutaris meus.*] Tua enim resurrectione, meum salutare mihi collatum est. *m* ¶ *Et te sustinui tota die.*] Hoc est, toto tempore. Videbant me pro te sustinere per omne uitæ huius tempus. Audieram enim per uoces prophetarũ te uenturum esse in mundum. Sustinui autem per lumen fidei, donec me uocares. *n* ¶ *Reminiscere miserationum tuarum domine.*] In quibus ut nos redimeres, homo factus es. Vel populus Christianus loquitur: ut rectos eos faciat de sua miseratione: ut illud misericordiæ tuæ multę sunt domine. Et: Misericordiæ tuæ à seculo sunt. Et: misericordias tuas ab initio seculi p̃misisti nobis. *o* ¶ *Delicta iuuentutis etc.*] Illa quæ in adolescẽtia gessi, priusquàm de domo patris iniqui procederẽ. Aut delicta iuuentutis, ante baptismũ: & ignorantiæ meæ, hoc est, post baptismum. *p* ¶ *Secundum magnam misericordiam tuam memor esto mei deus.*] Id est, non secundum merita, sed secundum tuam misericordiam. Immensa est enim misericordia tua: qui uocas ea quæ non sunt tanquam quæ sunt. *q* ¶ *Propter bon. etc.*] Qua prouocas peccatores ad pœnitentiam. *r* ¶ *Quia dul. etc.*] Dulcis, quia est panis uitæ. Dulcis, quia promittit præmia futura. Rectus, qà reddit unicuique secundum opera sua. *s* ¶ *Propter hoc legem dabit delinquentibus in uia.*] Legẽ charitatis, per quã dimittentes offensas: reconciliamur deo. Delinquentibus in uia peccatoribus in ista uita. *a* ¶ *Diriget mites in iudicio.*] Mites & humiles corde diriget in iudicio: hoc est, discretionẽ facit in præsenti inter corpus & animã: ut se inuicẽ corrigant in ujs mandatorũ dei. Vel illud quod superius scriptũ est: Peccata adolescentiæ meæ & ignorantiæ meæ ne memineris. Istũ & ætas excusat & ignorãtia. Vnde intelligimus eum qui peccat in adolescentia, & non ignorat, ueniã non habere. Seruus quippe q̃ nouit uoluntatẽ domini sui & non facit, uapulabit multũ. Omnes uię domini, misericordia & ueritas: quia & ipsa misericordia, æquis est librata ponderibus. *b* ¶ *Docebit mans. etc.*] Misericordiã & ueritatẽ: & ut se ex toto corde diligant, quæ est uera uia. Sic enim sequitur. *c* ¶ *Vniuersæ uiæ domini miser. etc.*] Misericordia, qa nos redemit: & ueritas, qa impios iudicabit. Dulcis et rectus dñs: Quia qui se miserũ confitetur, miserebitur illi deus. *d* ¶ *Requirentibus testamentum eius.*] Illis facit misericordiam, qui requirunt nouũ testamentũ: quo nos sanguine suo recõciliauit deo patri. *e* ¶ *Testimonium eius.*] Prophetas & apostolos: quorum testimonijs est ecclesia cõgregata. *f* ¶ *Propter nomen tuum domine propiciaberis peccato meo.*] Non propter mea merita, sed propter tuam misericordiã. *g* ¶ *Multum est enim.*] Grande est peccatũ meũ. Grande est, inquit, generale peccatum, quod nisi deus per baptismum delere dignetur, aliter non abluetur. *h* ¶ *Quis est homo qui timet dominum: legem statuit ei in uia quam elegit.*] Vt ad ea quæ elegit, deflectatur. Simile huic per
Deut. 30.c Moysen ad populum dominus protestatur, dicens: Ecce hodie statui ante oculos tuos ignem & aquam, bonum & malum, uitam & mortem: elige uitam, & uiues. *i* ¶ *Anima eius in bonis demorabitur.*] Si elegerit uitam. *k* ¶ *Et semen eius hæreditabit terram.*] Per opera iustitiæ, hæreditatem capiet in regione uiuorum. Vel anima eius in bonis demorabitur: id est, sperabit in præmijs futuris: & semen eius hæreditate possidebit terram. Semen eius, opera eius, possidebunt terram, id est uitam perpetuam. *l* ¶ *Firmamentum est dominus timentibus eum.*] Nos infirmi & imbecilles sumus: sed ab illo confortamur ne ab huius seculi fluctib. quatiamur. *m* ¶ *Et testimentum ipsius ut manifestetur illis.*] Hoc est nouum testamentum. Lex quæ eum annunciauit per literam uelata, in Christo manifestatur. *n* ¶ *Oculi mei semper ad dominum.*] Oculi cordis intenta mente ad deum, de qui-
Eccl. 2.b bus dicitur: Oculi sapientis in capite eius. *o* ¶ *Quia ipse euellet de laqueo pedes meos.*] Hoc est, de laqueo diaboli sensus meos, à quo prius per uoluptates seculi capiebar. *p* ¶ *Respice in me & miserere mei.*] Respice, in adiutorium, & miserere, quia miser sum. *q* ¶ *Quia unicus & pauper sum ego.*] Ad Christum pertinet: quia Christus unicus sine peccato: ut ait prophe-

ta, Qui peccatum non fecit, Pauper pro nobis, ut Paulus dicit, Qui cũ diues esset, pauper factus est: ut illius inopia, nos diuites essemus. Vel unicus, populus Christianus. Sed bene se unicũ dicit, quia unigenitus est patris. Qui pauper natus in carne, factus est unicum preciũ mundi, Quia unicus & pauper sum ego. Sic & Elias solus remansit: & Hieremias solus sedit & fleuit, à malis omnibus separatus. Vnde & Dauid alibi dicit: Habitare facit unius moris in domo. *r* ¶ *Tribulationes cordis, etc.*] Per passionẽ. *s* ¶ *De necessitatibus etc.*] Necessitates meæ sunt, ut homo pro hominibus moriar & ideo à te eripiar, ut resurgam. *t* ¶ *Vide humilitatem meam.*] Per quam carnẽ suscepi. *u* ¶ *Et laborem meũ.*] Quo morti subdor. Vel aliter, Vide humilitatem meã & laborem meũ. Ecclesia loquitur ad Christum. Humilitatem, quia humiliãr eã peccatores. Laborem in tribulatione. *x* ¶ *Et dimitte omnia delicta mea.*] Populi delicta quæ in me suscepi. *y* ¶ *Respice inimicos meos.*] Iudæos uticq̃ ut confundantur, Respice inimicos meos, quoniã multiplicati sunt. Vox ecclesiæ de persecutoribus. *z* ¶ *Odio iniquo, etc.*] Iniquũ odiũ, ad distinctionẽ iusti dicitur. Si enim non odissent me, non uicq̃ condemnassent morte. *a* ¶ *Custodi animam, etc.*] Ecclesia supplicat ut custodiatur, & eripiat̃ ab omni malo. *b* ¶ *Non confundar, quia inuocaui te.*] In manus tuas commendo spiritum meum. Non confundar, neq̃ hic, neq̃ in futuro, quia inuocaui te. *c* ¶ *Innocentes & recti adhæserunt mihi.*] Innocentes, qui puritatem uitæ ab exordio natiuitatis custodierũt. Sicut collo adhæret caput, & membra in eodem corpore cõtinentur: sic & ecclesia per iustitiam adhæsit Christo: & membra eius in eodem corpore continentur. Innocentes, id est, successores apostolorũ, uel cæteri sancti & recti: quorum cor non fuit peruersum post deos alienos. Adhæserunt mihi, reuertenti ex inferis. *d* ¶ *Quoniam sustinui te domine.*] Impleui pater uoluntatem tuam. *e* ¶ *Libera me deus, etc.*] Vt mihi mors ultrà non dominetur: sicut Apostolus ait, Scitote, quia Christus resurgẽs ex mortuis, iam non moritur: mors illi ultrà nõ dominabitur. Sciendum tamen quod humilitas orationis non ad diuinitatem, sed ad humiliratem assumptæ carnis est referẽda. Nos uero deprecemur dñm, ut uiuẽtes immaculati, ab infernalibus angustijs liberari mereamur. Quia sustinui te dñe. Libera me deus Israel. Israel, id est, animarum uidentiũ deũ. Ex omnibus angustijs, ex omnibus tribulationibus meis. *f* ¶ *In finem Psalmus Dauid.*] Psalmus iste de homine & Christo testat: & omnis ecclesiæ in Christo perfectæ, continet uocem.

Psalmus Dauid. XXV

I Vdicã me Domine, quoniam ego in innocentia mea
B *mitte omnia delicta mea.*] Populi delicta quæ in me suscepi. *y* ¶ *Respice inimicos meos.*] Iudæos uticq̃ ut confundantur, Respice inimicos meos, quoniã multiplicati sunt. Vox ecclesiæ de persecutoribus. *z* ¶ *Odio iniquo, etc.*] Iniquũ odiũ, ad distinctionẽ iusti dicitur. Si enim non odissent me, non uicq̃ condemnassent morte. *a* ¶ *Custodi animam, etc.*] Ecclesia supplicat ut custodiatur, & eripiat̃ ab omni malo. *b* ¶ *Non confundar, quia inuocaui te.*] In manus tuas commendo spiritum meum. Non confundar, neq̃ hic, neq̃ in futuro, quia inuocaui te. *c* ¶ *Innocentes & recti adhæserunt mihi.*] Innocentes, qui puritatem uitæ ab exordio natiuitatis custodierũt. Sicut collo adhæret caput, & membra in eodem corpore cõtinentur: sic & ecclesia per iustitiam adhæsit Christo: & membra eius in eodem corpore continentur. Innocentes, id est, successores apostolorũ, uel cæteri sancti & recti: quorum cor non fuit peruersum post deos alienos. Adhæserunt mihi, reuertenti ex inferis. *d* ¶ *Quoniam sustinui te domine.*] Impleui pater uoluntatem tuam. *e* ¶ *Libera me deus, etc.*] Vt mihi mors ultrà non dominetur: sicut Apostolus ait, Scitote, quia Christus resurgẽs ex mortuis, iam non moritur: mors illi ultrà nõ dominabitur. Sciendum tamen quod humilitas orationis non ad diuinitatem, sed ad humiliratem assumptæ carnis est referẽda. Nos uero deprecemur dñm, ut uiuẽtes immaculati, ab infernalibus angustijs liberari mereamur. Quia sustinui te dñe. Libera me deus Israel. Israel, id est, animarum uidentiũ deũ. Ex omnibus angustijs, ex omnibus tribulationibus meis. *f* ¶ *In finem Psalmus Dauid.*] Psalmus iste de homine & Christo testat: & omnis ecclesiæ in Christo perfectæ, continet uocem.

XXV

I Vdica me domine, *quoniam ego in innocentia mea ingressus sum.*] Vt sit mihi per iudicium tuum misericordia: quoniã per innocentiæ gradior uiã. Superius dictũ est

Universidad de Sevilla Biblioteca

A est. Iudica me domine. Vox ecclesiæ ad Christum. Iudica me, non quod iudicium futurum rogat à deo, sed discretionē: de qua in alio psalmo legimus: Iudica me deus & discerne causam meam: hoc est, ut non me iudices in futuro, sicut cæteri peccatores iudicandi sunt. Quoniam ego in innocentia mea ingressus sum. Pro parte sua dicit ecclesia. Ac si dicat: Parata sum innocēter uiuere: qa nulli nocuit, nec nocere desiderat ecclesia. Ingressus sum, id est, inter peccatores: ubi usq; in finem habitat. *a ¶ Et in domino, etc.*] Sed firmor in fide. Nō infirmor, id est, inter hos peccatores: propterea quia in te spero non in me. *b ¶ Proba me domine et tenta me.*] Probari se rogat ecclesia, ut se noscat & ab alijs cognoscatur probata. Sicut Iob probatus est, ut se cognosceret, & alij eum cognoscerent: sicut illi reges fecerunt qui cum uisitauerūt. Proba me domine, in tentationibus: & tenta me, ne aliqd in me delicti remaneat. *c ¶ Vre renes meos, etc.*] Quid

B renes sonent, in corde, significat: quia misericordia tua in conspectu oculorum meorum est. Sic petit iudiciū, ut misericordiæ recordetur. Vre renes meos & cor meum. Spiritum sanctum adhibe delectationibus & cogitationibus meis: qui utraq; exurens, me dignum efficiat. Vre, hoc est, igne spiritus sancti: de quo igne dicit:

Luc. 12.f Ignem ueni mittere in terram. *d ¶ Quoniam misericordia, etc.*] Vt ab hoc igne arguar, & non exurar. *e ¶ Et complacui in ueritate tua.*] In Christo tuo: ut nō in meo mēdacio, sed in tua ueritate placerem. *f ¶ Non sedi in consilio uanitatis.*] Non sum coniunctus his qui cōtra te Christum meum uanum agebant concilium. Non sedi in concilio uanitatis: id est, qui de terrenis cogitant semper non sedit ecclesia in eorum concilio. *g ¶ Et cum iniqua gerentibus non introibo.*] Non posui cum his abscondi tam conscientiam meam. *h ¶ Odiui ecclesiam malignantium.*] Iudæorum siue hæreticorum. *i ¶ Et cum impijs non sedebo.*] Pactum cum his non inibo. Et cum impijs non sedebo: id est non solum cogitauerunt in uerbo, sed perfecerunt in opere. *k ¶ Lauabo inter innocentes manus meas.*] In bonis operibus lauabo manus meas, quæ peccatis ante sordebant. Manus lauabo, id est opera. Lauat per lachrymas, per baptismum, & pœnitentiam. *l ¶ Et circuibo altare tuum domine.*] Amplectar sublimia tua, ut discam laudare te. Altare, id est, fides. Circundabo, id est, operibus bonis. Vnusquisque sanctus altare domini in se habet quod est fides. *m ¶ Vt audiam uocem laudis tuæ, & enarrem uniuersa mirabilia tua.*] Vt cum didicero, exponam cæteris miraculum illud: qualiter pro nobis uel passus es, uel resurrexisti. Et enarrem uniuersa mirabilia tua, laudis tuæ: id est, quicquid boni agimus, à deo deputatur esse, & quicquid mali facimus, à nobis est. Laus dei perfecta est: & laus hominum imperfecta. *n ¶ Domine dilexi decorem domus tuæ: & locum habitationis gloriæ tuæ.*] Pulchram effeci mentem meam, ut esset tibi cōmoratio digna, in qua habitans glorifices me gloria tua. Domus domini, est ecclesia. Sacerdotes & habitatio glorię tuę, ipsi sunt in quibus habitat deus. *o ¶ Ne perdas cum impijs animam meam.*] Cum his qui per impietatem, mitem tradiderunt. *p ¶ Et cum uiris, etc.*] Qui dolose insidiantes, effuderunt sanguinē tuū. *q ¶ In quorum ma. etc.*] Hoc est, in operibus eorum. *r ¶ Dextera eorum repleta est muneribus.*] Abstinendum à munerib. docet: culpans eos qui accipiunt munera: qui iniquitatem agētes, quæstum huius impietatis lucrū aliquod arbitrati sunt: sicut ipse proditor Iudas fecit. Dextera eorum repleta est muneribus. De sinistra fecerunt sibi dexteram: quia uita futura, dextera dicit: & sinistra, uita præsens. Illi pro dextera, habuerūt sinistram: ut est illud: Est munus à lingua, & est munus à manu, & est munus ab obsequio. A lingua, laus: hoc est, fauor humanus. A manu, à reb. terrenis. Ab obsequio, seruitiū indebite impensum. Sed melius

D est, qđ ait propheta, Qui excutit manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitat. *s ¶ Ego autem, etc.*] Ecclesia loquitur pro parte bonorum: Per studiū sanctæ uitæ à prioribus delictis. Ingressus, inter peccatores. *t ¶ Libera me.*] De tribulatione. *x ¶ Et mis. etc.*] Quia miser sum. *x ¶ Pes enim, etc.*] Sensus meus in Christo: qa ipse est uia. Pes enim meus (ne mihi prævaleāt) stetit in uia recta. ille scilicet, in quo ad te accedere cœpi per iustitiæ uiam. *y ¶ In ecclesijs, etc.*] De unitate congregationis dicit. In ecclesia, non in latebris, sed in conuenticulis populorum te benedicēs, prædicabo dilectionē illam, qua tuo me sanguine redemisti: baptismo abluisti, ac pane cœlesti & sacris dapibus adimpletū, innocētiæ melioris uitæ restituisti. *z ¶ In finem psal. etc.*] Tertius est Dauid: Semel sub patre suo Iesse in Bethlehem: secundo, in Hebron: tertio, quando regnauit super omnem Israel in Hierusalem. Quære ergo cui potissimum hic psalmus conueniat unctioni. Sciendum aūt quod, anteq; ungeretur, in Hebræis uoluminibus nō habet. Sed de istis tribus unctionibus, media ad istū pertinet psalmū. Dauid figurā Christi tenet, quia & ipse unctus est in baptismo, quando in specie colūbæ spiritus sanctus super eū uenit. Dauid à prima unctione nō accepit regnū: sic nec Christus secundū carnē tempore passionis accepit regnum, nisi posteaquam ascendit.

mea ingressus sum, & in dominō sperans non infirmabor. Proba mē domine & tenta me, ure renēs meos & cor meum. Quoniām misericordia tua ante oculos meos est, & complacui in ueritate tua. Non sedi cum concilio uanitatis, & cum iniquā gerentibus non introibo. Odiui ecclesiam malignantiū, & cū impijs nōn sedebo, Lauabo inter innocētes manus meas, & circūdabo altare tuū dne. Vt audiām uocē laudis tuæ, & enarrē uniuersa mirabilia tua. Dominē dilexi decorem domus tuæ, & locū habitationis gloriæ tuæ. Ne perdās cum impijs animam meā, & cum uiris sanguinum uitam meā. In quorum manibus iniquitates sunt, dexterā eorū repleta est muneribus. Egò autē in innocentia mea ingressus sum, redimē me & miserere mei. Pes enim meus stetit in directo, & in ecclēsijs benedicam te domine.

In finēm, psalmus Dauid antequàm ungeretur. XXVI

DOminus illuminatio mea, & salus mea quem timebo.

XXVI.

Dominus illuminatio, etc.] Nullis tenebris obtegi formidat, quem dominus illuminat semper & saluat. Dns illuminatio mea, & salus mea quē timebo. Vox ecclesiæ ad Christū. In omnibus psalmis uerba spiritus sancti sunt. Sicut oculi corporis illuminant ab alia luce: sic & oculi cordis nostri à uirtute fidei hoc est, à Christo illuminantur. Vnde dictum est, Qui illuminat omnem hominem uenientem in hunc mūdum.

¶ Domi-

A *a ¶ Dominus defensor uitæ, etc.*] Ipse est enim fidelis animæ protectio: idcirco non metuit inimicū. Defensor est ipse qui & salus: sed tamen defensor adiutor dicit. A quo trepidabo? Dicit ecclesia: A nullo, nec à diabolo, neque ab hæretico, neq; à persecutore, dum ipsum habeo defensorem. *b ¶ Dum appropinquant super me, etc.*] Accedunt: ut exercitatis in me prioribus delictis, corpus meum rabido dente dilacerent. Vel dum appropinquāt super me nocentes, ut edāt carnes meas: id est, dęmones uel persecutores. Carnes uero id est, affectus carnis ęa hoc est cibus ipsorū. Et tamen dantur illis carnes edere, id est, corpora sanctorū ad persequendum. Sed habent sancti consolationē à domino: ut

Matt. 10.c ait in euangelio, Nolite timere eos qui occidunt corpus: animā autem nō possunt occidere. *c ¶ Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderunt.*] Quia dominus illuminatio mea est: qui tribulant me inimici mei, dæmones: uel persecutores, ipsi infirmati sunt & ceciderunt. Tunc infirmati sunt quando Christus nostram suscepit humanitatem. *d ¶ Si consistant aduersum me castra: non timebit cor meum.*] Dominus enim bellator fortis, ipse pugnabit pro me. Si consistant aduersum me castra, id est, fortitudo dæmoniorū, uel

Num. 33 persecutorum. Castra dicit secundum illud Castrametati sunt. Non timebit cor meum. Ecclesia dicit, propter

Matt. ulti. illud quod dominus dixit: Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus, usq; ad consummationem seculi. *e ¶ Si exurgat in me prælium, in hoc sperabo.*] Et si moueantur aduersus me pugnæ, confidens sum in his: eo qđ possit deus (qui est spes mea) iniqua tela in inimicorū ora detorquere. Si insurgat in me prælium. Ista supradicta prælia, pugna dæmoniorum. Ego (dicit ecclesia) in auxilium tuum & defensionem tuam sperabo. *f ¶ Vnā petij à domino: hanc requiram.*] Quidam putant unam charitatem siue gratiam, aut certe unam petitionem dici: cum una, sit uerbum Hebræum, absolute unū neutrali genere sonet: & legatur: Vnum petij à domino, id est, ipsum dominum. Hunc requiram, id est, ipsum dominum. *g ¶ Vt inhabitem in domo domini omnibus diebus uitæ meæ.*] In domo domini, in uita perpetua: quia quamuis ecclesia hic dicatur domus: tamen non proprie, sed

Psal. 83.a nuncupatiue. Vnde dicit: Beati qui habitant in domo tua domine. *h ¶ Vt uideam uoluntatem domini.*] Id est, di

1. Ioan. 3.c lectionem dei: ut illud, Videbimus eum sicuti est: sed hic per speculum. Vnam petij à domino hanc requiram. Videamus quæ est una petitio. Vt inhabitem, inquit, in domo domini omnibus diebus uitæ meæ: ut in hac uita mortali, templum sanctum efficiar: in quo deus inhabitare dignetur. *i ¶ Et uisitem templum eius.*] Eis qui in terris positi, cœlestem uitam agūt, particeps fiam. Et protegar in templo sancto eius: id est protectionem ab ipso supra dicto habeam. *k ¶ Quoniam abscondit me in tabernaculo suo.*] In quo per fidem inhabitet mecum: ne mihi tentationum obuiarent procellæ. Tabernaculum diuinitatis, humanitas Christi est

mebo. Dominus protector uitæ meæ: à quo trepidabo. Dūm appropiāt super me nocētes: ut edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderūt. Si cōsistānt aduersum me castra, nō timebit cor meū. Si exurgāt aduersum me prælium: in hoc ego sperabo. Vnām petij à domino hanc requirā, ut inhabitēm in domo domini omnibus diebus uitæ meæ. Vt uidēā uoluntatem domini, & uisitēm templum eius. Quoniām abscondit me in tabernaculo suo, in diē malorum, protexit me in abscondito tabernaculi sui, In petrā exaltauit me, & nunc exaltāuit caput meū super inimicos meos. Circuiūi & immolaui in tabernaculo eius hostiā uociferationis, cantabō & psalmum dicā domino. Exaudi dōmine uocē meam qua clamaui ad te, miserere mei & exaudi me. Tibi dixit cōr meum, exquisiuit te facies mea, faciē tuam domine requiram. Nē auertas faciem tuā à me

C Abscondit ecclesiam in tabernaculo suo: quia caput nostrum Christus est: & nos membra illius. Abscondit ergo ecclesiam apud se, ut dictum est, Mortui enim estis: & uita uestra abscondita est cū Christo in deo. *l ¶ In die malorum.*] Nūquid dies mali sunt? Nō, sed in nostris operibus mali dicunt, ut Paulus dicit: Quoniam dies mali sunt. De istis præsentibus diebus dicit. Quia cū

Eph. 5.d uis caput sursum sit, mēbra tamen adhuc deorsum sunt usque in finē. Quia & hoc puto significari, quādo ipse solus in monte: nauicula in mari iactabatur fluctibus: & ideo ab ipso protectione indigēt. In die malōrum, in insidiātiū felicitate. *m ¶ Protexit me in abscondito tabernaculi.*] In corde credēti ad iustitiam. *n ¶ In petra exalta. etc.*] In Christo exaltauit per fidē. Petra, Chri-

1. Corin. 10 stus: ut Paulus ait: Petra autem erat Christus. In petra exaltauit me: In se qui est stabilis petra, ac ueriſſimū fundamentū. *o ¶ Et nunc exaltauit caput meum super inimicos meos.*] Nunc, in præsenti: super inimicos, id est, super istos supra dictos, exaltatū est caput nostrum, quod est Christus: super omnes inD imicos ecclesiæ. Et nunc exaltauit caput meū, super inimicos meos, super motus carnales, qui me sæpe humiliabant, ne cœlestia contemplarer. *p ¶ Circuibo & immolabo in tabernaculo eius hostiam tribulationis.*] Circuibo, id est, exercitabor in creaturis dei: considerans orbem in Christo credētem. Quia considerat creaturas dei: cum aliquis cœlum & terram, uel mare cum suis ornamentis conspexerit, inuenit quid immolet deo, hoc est, laudem. Circuibo, hoc est, per quatuor partes mundi exēpla sanctorum inquiro: & ibi inuenitur laus dei. Et immolabo in tabernaculo eius hostiam uociferationis. Quod pro nobis ad tempus humilitatē sustinuit, gaudens prædicabo: quia talibus hostijs delectatur. Hostiam iubilationis, hoc est, prædicationis. Iubilus dicitur, qui nec per literas, nec per syllabas, nec uerbis potest comprehendere magnitudinem laudationis dei. Hostia dicitur, quæ per partes diuiditur, & sanguis circa altare effunditur, & ipsa hostia foris comburitur. Sacrificium dicitur uinum & oleum, & medium animal. Et holocaustum, totum combustum, & uictima, antequā occidatur. Vnde Paulus: Hostiam uiuam. *q ¶ Cantabo & psalmum dicam domino.*] Cantabo, prædicabo, psalmum dicam, opere compleam: uel laudes spirituales mente concinam dilatata. *r ¶ Exaudi domine uocem meam qua clamaui ad te, miserere mei & exaudi me.*] Per interioris enim hominis clamorē deprecor ut exaudias me.

Rom. 12.a

s ¶ Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea: faciem tuam domine requiram.] Merito cor iusti, uultum uiuentis dei requirit, quia eum uidere posse confidit. Beati enim mundo corde: quoniam ipsi deum uidebunt. Quæsiuit facies mea faciem tuam, hoc est, ecclesia mea faciē tuam requisiuit: hoc est, præsentiam tuam. *t ¶ Ne auertas faciem tuam à me.*] Alibi dicit: Auerte faciem tuam à peccatis meis. Et hoc orandum est. Sed hic dicit: Ne auertas faciem tuam, id est ne dimittas me in propria uolū-

Psal. 50.b

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

A tate, sicut dictum est: Tradidit illos deus in reprobũ sen
Rom. 1.d sum: hoc est permisit. a ¶ *Ne declines in ira à seruo tuo.*] Ser
uus si dominum terrenum offendit, cum pauore & me
tu est: quãto magis homo, si deum cœlestem offendat?
Ergo hoc rogat ecclesia, ut illam hic corripiat, & illã ui-
deat. Vt nõ ab illa cũ
ira discedat, sed ut il-
la gerat ea à quibus
nõ declinet: sed facie
propiciata respiciat.
b ¶ *Adiutor meus esto Domine, ne derelinquas me, etc.*] Adiutor in
præsenti. Esto tam de
præsenti, quàm de fu
turo pertinet. Ne de-
relinquas me: neque
hic, neque in futuro.
Neque despicias me
deus salutaris meus.
Salutaris noster Chri
stus est: & hoc rogat
ecclesia, ut non despi
ciatur ab illo: id est,
non committat illud
peccatum per quod
à deo despiciatur. Ne
derelinquas me, cum
crucifigo carnes me-
as cum uitijs & cõcupiscentijs. Neq; despicias me deus
salutaris meus, quia & si mortalis sum, tamen cœlestia
quæro. c ¶ *Quoniam pater meus, etc.*] Pater diabolus:
mater, Babylonia uel gentilitas antequam Christus ue
niret in mundum, parentes nobis fuerunt. Modo pa-
B ter noster, deus est, & mater nostra, Hierusalẽ cœlestis:
Gal. 4.d ut ait Paulus: Hierusalem quæ est mater nostra. Quo-
niam pater meus & mater mea dereliquerunt me: do-
minus aũtem assumpsit me. Regnum mundi & ciuita-
tes huius seculi quæ me genuerunt, & caduca promit-
tebant, reliqui, & à te assumptus, ab his sum derelictus.
Quia pater meus & mater mea dereliquerunt me. Po-
test & de Dauid simpliciter accipi, quod minimus in-
ter fratres, à parentibus contẽptus, à deo electus est per
Samuelem. In commune uero, parẽtum in filijs amor
morte finitur: dei amor crescit in tempore. d ¶ *Legem
mihi, etc.*] Legẽ, temetipsum, quia ipse est lex. e ¶ *In uia
tua.*] Id est, mandatis tuis. Quæ sunt illa mandata? Vt
non declines ad dexteram, neq; ad sinistram: & non re
Luc. 9.g spicias retro, ut illud: Nemo ponens manum suam in
Luc. 17.g aratro & aspiciens retro, aptus est regno cœlorum. Et ite-
rũ: Memores estote uxoris Lot. Et ea quæ sursum sunt
quærite, non quæ super terram. Legem pone mihi do-
mine in uia tua. f ¶ *Et dirige me in semita.*] Vt nõ decli
nem à dextris & sinistris, sed tua sequẽs mãdata, uiãq;
regiam gradiens, terram repromissionis ingrediar. g
¶ *Propter inimicos meos.*] Carnales motus, dæmones, hæ
reticos, persecutores. h ¶ *Ne tradideris me in animas perse
quentium me.*] Vt non satietur anima eorum de aduersi-
tatibus quæ accidunt mihi. i ¶ *Quoniam insurrexerunt
in me testes iniqui, etc.*] Insurrexerunt in me, dicentes men
dacium: sed cum in te confiderem, destructi sunt in mẽ
dacio suo. Quoniam insurrexerunt in me testes ini-
qui. Contra Christum testes iniqui surrexerunt, quan
Matt. 26.f do dixerunt Iudæi: Hic dixit: destruite templum hoc,
& in triduo reædificabo illud. Vel contra ecclesiam di-
cunt aduersarij. Mentita est iniquitas sibi: id est, sibi-
metipsis mentiti sunt, & non mihi: quia uniuscuius-
que nitium in suum recurrit autorem. Et mentita est
iniquitas sibi. Testes flagitiosi, in eo quod contra
alios mentiuntur, sibi mentiuntur: dum in se supplicia C
præparant, putantes deum non uindicare mendacia.
k ¶ *Credo uidere, etc.*] Vox ecclesiæ. In terra uiuẽtiũ, quia
pignus nostrum illic sursum habemus, quod est Chri-
stus. Ille accepit de nostra terra mortale corpus, & nos
ab ipso accepimus
spem & fidem, & per
spem & fidem credẽ-
tes, perueniemus in
terrã uiuentiũ: in qua
sancti capient hæredi
tatem regni cœlorũ.
l ¶ *Expecta dominum.*]
Id est usq; in finẽ secu
li quicquid tibi acces
serit, pro Christo pa-
tiẽter sustine. m ¶ *Vi-
riliter age.*] Id est forti
ter age: ut dixit ange
lus ad Iesum: Confor Iosue 1.b
tare & esto robustus.
n ¶ *Et confortetur, etc.*]
Hoc est, anima tua. o
¶ *Et expecta dominũ.*]
Hoc est, sustine domi
nũ. Propheta hic hor
tatur fidelem illum,
qui usq; nunc locu-
tus est, dicens: Expe-
cta primum, ut contra certamina mundi à deo confor
teris. Expecta deinceps: ut victor ab eodẽ domino co-
roneris: quia non coronabitur, nisi qui legitime certa-
uit. Nos uero deprecemur dominum: ut ipso confortã
te, sustinendo uiriliter mundialium fluctuum procel-
las expectemus p fidẽ: quoadusq; ueniat reddere, quæ D
dignatus est polliceri. p ¶ *Psalmus ipsi Dauid.*] Psalmus
uocem habet ipsius mediatoris, passionis in cõflictu lo
quẽtis ad patrem. Quæ aũt inimicis optant: nõ malitia
est, sed ratio prophetiæ prædicentis quæ eis pro malis
suis immineãt. Vel uox hominis assũpti in diuinitate,
Clamauit Iesus in cruce, & dixit: Eli, Eli,

XXVII

Ad *te domine clamauit deus meus.*] Vt me clarifices illa
claritate quam habui apud te priusquam mun
dus fieret: quia nũc hominẽ assumpsi. r ¶ *Ne
fileas à me.*] Sed loquaris: quia æqualem tecum habeo
æternitatẽ. Ne fileas à me, hoc est: non me derelinquas.
s ¶ *Et ero similis descendentibus in lacum.*] Id est, in miseriam
istius uitæ, quia si diuinitas ab eo recessisset, similis no-
bis in miseria fuisset. Si silueris, ero similis pereunti-
bus: tamen si taceas, non cognosceris. t ¶ *Exaudi uocem
deprecationis meæ dum oro ad te.*] Orauit Christus in cruce
pro toto mũdo, & pro Iudæis, & pro apostolis. u ¶ *Dũ
extollo manus meas ad templum sanctum tuum.*] Extollo manus
meas, id est extendi eas in cruce. Ad templũ sanctum,
id est ad hoc extendi, ut templum tibi præparare, hoc
est, corpus ecclesiæ. Et assimilabor descendentibus in la
cum. Lacus significat infernum: locum uidelicet eorũ
qui sub custodia retinentur. Et alibi scribitur: Vsq; ad
captiuam quæ erat in lacu. Exaudi uocem deprecatio-
nis meæ, dum oro ad te, dum extollo manus meas ad
templũ sanctum tuũ, in cruce scilicet pro credentibus,
qui templum tuum futuri sunt. x ¶ *Ne simul tradas me
cum peccatoribus.*] Peccatores, latrones inter quos pende
batur ait propheta: Et inter iniquos deputatus est. y
¶ *Cum operantibus iniquitatem ne perdas me.*] Id est, in die
iudicij cum his latronibus, aut cæteris malis. Tam ad
Christum, quàm ad ecclesiam pertinet: ut non sic pe-
ream mortem susciptens, sicut operarij iniquitatis.

¶ Cum

A c ¶ *Cum his qui loquuntur pacem cum proximo suo: mala au. etc.*]
Matt. 22.b Loquebantur Iudæi pacem cum Christo dicentes: Ma
gister scimus quia uerax es, & quia à deo uenisti magi
ster, & uiam dei in ueritate doces. Mala autem sunt in
cordibus eorũ, quando interrogabant eum, Licet tri-
butum dari Cæsari,
an nõ? b ¶ *Da illis se-
cundũ opera eorũ.*] Qui
te non intelligũt per
beneficia, intelligant
per cruciatus: ut ma-
le agentes, bona tua
inuenire nõ possint.
Propheta nõ optãdo
sed pronunciãdo, di
cit. Ac si dixisset: Da-
turus es illis uindi-
ctam in die iudicij. c
¶ *Et secundum nequitiam
adinuentionum, etc.*] Stu
dia eorũ sunt, ut mi-
hi noceãt & laqueos
tentationum inten-
dãt: ideo iustum est,
ut in his ipsi deficiãt.
d ¶ *Redde retributionem,
etc.*] Ipsi enim reddi
derunt mala pro bo-
nis, te non intelligen
tes. e ¶ *Quoniam non
intellexerunt, etc.*] Ma-
chinæ eorum quæ cõ
tra ecclesiam meã cri
guntur nihil prævaleant. f ¶ *Benedictus dominus.*] Pa-
B ter. g ¶ *Quoniam exaudiuit uocẽ deprecationis meæ.*] Respõ
Ioan. 12.c dens ante passionem, Et clarificaui, & iterum clarifi-
cabo. h ¶ *Dominus adiutor meus.*] In passione. i ¶ *Et
protector meus.*] In morte. k ¶ *Et in ipso sperauit cor me-
um.*] Humanitas in diuinitate. l ¶ *Et adiutus sum.*] In
tribulatione, ut resurgerem. m ¶ *Et refloruit caro mea.*]
Caro Christi in resurrectione refloruit, Vel refloruit
caro mea: refloruerunt apostoli: quia post negatio-
nem, ad fidem uenerunt. Refloruit caro mea, proce-
dens è tumulo incorrupta. Et refloruit caro mea. Pro
carne Theodotio cor interpretatus est. Aliter: Quip-
pe resurreximus cum Christo. Et de resurrectione di-
citur, Ossa uestra ut herba orientur. n ¶ *Et ex uolun-*
Matt. 11.d *tate mea confitebor illi.*] Ipsi patri: ut illud: Confiteor tibi
pater domine cœli & terræ: quia abscondisti hæc à sa-
pientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Et
1. Pet. 5.a ecclesia Christo: ut illud, prouidentes gregem: non
Psal. 53.b coacte, sed uoluntarie. Et item, Voluntarie sacrificabo
tibi, & confitebor nomini tuo. Et ex uoluntate mea
confitebor ei, non ex necessitate. Confitebor tibi per
baptismum. o ¶ *Dominus fortitudo plebi suæ.*] Populo
Christiano. p ¶ *Et protector salutarium Christi sui est.*]
Quicunque in Christo baptizatus est, & ipse Christus
uocatur. Sciendum autem, quod & iste psalmus, exce-
pta una litera, in Hebræis uoluminibus scriptus sit se-
cundum ordinem literarum, Protector, hoc est, defen-
sor. Salutarium Christi sui est. Pluraliter dicit: quia om
nes uirtutes Christi, diuinitas custodit. q ¶ *Saluum fac
populum tuum domine.*] Hoc est, populum Christianum.
Vel saluam fac plebem tuam domine, quã morte mea
redemi. r ¶ *Et benedic hæreditati tuæ.*] Quam per cor-
poris & sanguinis mei mysterium in ecclesia congrega
Psal. 2.b sti. Hæreditas Christi sua Ecclesia: de qua dixit: Dabo ti
bi gentes in hæreditatem tuam. s ¶ *Et rege eos & extol
le illos usque in seculum.*] Rege illos, ac si dicat: Tu re-

ge, nõ diabolus, nec peccatum. Et extolle eos usq; in se- C
culum, hoc est: defende eos usq; in seculũ, in uita æter-
na. Tu dñe rege & eleua nos: qa populus tuus sumus:
ut in hac uita quæ tibi sunt placita faciẽtib. ab hac mor
talitate in immortalitatẽ te cõmutãte extollamur: id est,
in cœlestibus eleue-
mur, regnaturi cũsan
ctis tuis. t ¶ *In finem
psalmus Dauid, in consum
matione tabern.*] Quã-
do arca de captiuita-
te Philistinorum re-
ducta est, p quam mul
ta mala habuerũt: di
missa est in Silo, & Da
uid ædificauit ei ta-
bernaculum: in quo
hortatur populum,
ut offerant sacrificia
deo. Dauid apertissi-
me figuram Christi
tenet, & arca figuram
ecclesiæ. Sicut Dauid
reduxit arcam de ca-
ptiuitate sic & Chri-
stus reduxit arcam,
hoc est, sanctam eccle
siam de captiuitate,
id est, de potestate dia
boli. Psalmus ergo
uocem continet pro-
phetæ, loquentis de
perfectiõe ecclesiæ in

Cum his qui loquunt pacẽ cũ proximo suo, mala aũt in
cordibus eorũ. Da illis secundũ operã eorũ, & secundũ
nequitiam adinuentionũ ipsorũ. Secundũ opera manu
um eorũ tribue illis, reddẽ retributionẽ eorũ ipsis. Quo
niam nõ intellexerunt opera dñi, & in opera manuum
eius destrues illos, & nõ ædificabis eos. Benedictus dñs
quoniam exaudiuit uocem deprecationis meæ. Domi-
nus adiutor meus & protector meus, & in ipso speraũit
cor meum, & adiutus sum. Et refloruit caro mea, & ex
uoluntate mea confitebor ei. Dominus fortitudo plebi
suæ, et protector salutarium Christi sui est. Saluum fac
populum tuum domine, & benedic hæreditati tuæ, &
regẽ eos & extolle illos usq; in æternum. Psalmus Dauid
in consummatione tabernaculi. XXVIII.

Affertẽ domino filij dei, affertẽ domino filios arie-
tum. Affertẽ domino gloriam & honorem, af-
fertẽ domino gloriam nomini eius, adoratẽ dominum
in atrio sancto eius. Vox domini super aquas, de-
us maiestatis intonuit, dominus super aquas multas Vox

hoc seculo congregatæ. XXVIII.

Afferte *domino filij dei.*] Qui per gratiã in adoptio- D
nem filiorũ uocati estis. Vox Christi prædicato
res admonet: Afferte prædicationẽ: & exẽplum,
uel fidem & opera. x ¶ *Afferte domino filios arietum.*]
Quos per euangelium duces gregum apostoli genue-
runt. Arietes apostoli dicuntur. Arietes in capite duo
cornua habent. Et sancti apostoli duo cornua habue-
runt, id est, duo testamenta prædicauerunt. Filij arietũ,
successores apostolorum sunt: quos generauerunt per
uerbum prædicationis, Consummatio tabernaculi se-
cundum sensum, perfectio ecclesiæ est: coniuncta de Iu
dæis & gentibus hic in præsenti. y ¶ *Afferte domino glo
riam & honorem.*] Vt per opera uestra glorificetur æter-
nus deus per uerbum & exemplum. Vnde dicit: hono
rificabant & glorificabãt. Filios generant (ut diximus)
per prædicationem, ut Paulus dixit: Per euangeliũ ego 1.Cor. 4.d
uos genui. Hoc est gloria & honor dei. z ¶ *Afferte do
mino gloriam nomini eius.*] Gloriosum per uos nomẽ eius
in cũctis innotescat. Nomẽ patris, filius est: gloria Chri
sti, ecclesia est. a ¶ *Adorate dominum in atrio sancto eius.*] Di
latate cor uestrum in sanctificatione perfecta in qua de
us habitet, id est, in ecclesia, uel in cõscientia: ubi unus-
quisq; ipsum adorare debet. b ¶ *Vox domini.*] Prædica
tio domini. c ¶ *Super aquas.*] Super populos. Vt il-
lud: Aquæ multæ, populi multi. Vel uox domini super Apoc. 17.d
aquas, id est, in baptismo super Christum, ut dicit, Hic Matt. 3.d
est filius meus dilectus in quo mihi complacui. Super
aquas: quia populus qui ibidem aderat, uocem audi-
uit. Vel super aquas, ut apostolis ait: Ite baptizate om- Matt. ulti.
nes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti. d
¶ *Deus maiestatis.*] Deus potestatis. e ¶ *Intonuit domi. etc.*]
De tabernaculo corporis assumpti, terribiliter populis
conuersionem prædicauit, dicens: Pœnitentiam agite,
appropinquabit enim regnum cœlorũ. Sicut tonitruũ Matt. 3.d
à nube procedit, ita & Christus intonuit à nube, hoc est

de corpore suo, qñ dixit: Pœnitentiam agite. *a* ¶ *Vox domini in uirtute.*] In credentibus potens facta, quãdo dixit: Lazare ueni foras. Vel in uirtute, qua in unoquoq; sancto loquitur. *b* ¶ *Vox domini in magnificentia.*] Quando magnificatur per opera sanctorum. Magnificentia, ecclesiis dilata. *c* ¶ *Vox domini confringẽtis cedros.*] Cedri dicũtur omnes sublimes, et excelli, uel superbi. Confringet illos: aut per pœnitentiam, aut in die iudicij in uindicta, Cedros, superbos quoscq. Ecce securis ad radices arborũ posita est. Confringẽtis cedros humilians superbos. Sciendũ, quod Cedrus duas habet intelligentias, sicut & unicornis: hoc est, si ad bonam partem iustos, si ad malã, peccatores ac superbos ostendit. *d* ¶ *Et confringet dominus cedros Libani.*] Conteret per pœnitẽtiã elãtiones eius, ac collidet dũ ignobilia elegit: ut fortia conterat & confundat. *e* ¶ *Et comminuet eos, etc.*] Ramos earum & uirgulta calcibus uerberans. Pro hoc in Hebræo habet, & uitulus Libani. Excisa superbia ac petulantia, adducit eos ad imitationem humanitatis suæ: quia tanquam uitulus immolatus est. Iste uitulus est saginatus qui occisus est, hoc est, Christus pro salute mũdi. Sicut cõfringit uitulus de cornibus uirgulta tenera, ita Christus confregit Iudæos. Vnde dixit: Iam securis ad radices arborum posita est. *f* ¶ *Et dilectus quemadmodum, etc.*] Factus est dilectus filius dei per assumptionẽ corporis, filius Iudæorum: & contriuit eos qui per superbiam singularem, suam erigere iustitiã conabãtur. Christus est filius Iudæorum: quia ex stirpe eorum secundum carnem fuit. Iudæi unicornes dicuntur, pro una lege quam habuerunt, per quã in superbiã se extulerunt. *g* ¶ *Vox domini, etc.*] Pœnitentiam Ioãnes in deserto prædicans, omnem gehennæ restinguebat ardorem. Intercidentis, id est, diuidentis persecutorum furẽtem iracundiam: cum alij dicerent, hic est Christus: alij autem dicebant, non: sed seducit turbam. Ille uero præcidens hunc furorem, credentes asciuit charitati suæ: incredulos autem reliquit. Post flammam sonus uenit, ita & post prædicationem persecutio. Vox domini intercidentis, id est auxiliũ illius inter persecutores: quia suis sanctis subuenit. Intercidẽtis flammã illam flammã idoli, ubi tres pueri fuerunt. Vel quotidie in unoquoq; nostrum, flammam libidinis per cõfessionem & gratiam sancti spiritus intercidit, id est, per orationẽ sacerdotis facit cessare: sicut legimus per Aarõ, deum fecisse in deserto. *h* ¶ *Vox domini, etc.*] Anima quæ deserta fuerat occupantibus ante se uitijs, ad uerba pœnitentiæ commouebitur: ut exeuntibus uitijs ab illa, habitabilis deo fiat. Vox domini concutientis desertum. Ad fidem cõmouens Gentes desertas: in quibus nullus sulcus prædicationis impositus erat ad suscipiendum uerbũ dei. Vel gentes quæ desertæ erant, conuersæ sunt de infidelitate ad fidem per uerbum prædicationis. *i* ¶ *Et commouebit dom. etc.*] Tũc celebrabuntur hac mundi solitudine uerba sancta legis, quæ prius à Iudæis non intelligebantur: quia Cades, interpretatur sancta. Vel aliter: Cõmotio tineæ. Bene illos tineæ cõparauit: quia sicut tinea pannos comedit: sic cõscientia eorum eos comedebat. Commotio uncæ dicitur, eo quod commouit illos de illorum consciẽtia praua, ad fidem ecclesiæ. *k* ¶ *Vox domini præparantis ceruos.*] Ceruos uolunt quidam quasi separatores uenenosarũ linguarũ in ecclesia. Cerui, prædicatores. Præparauit illos, quando misit ipsos prædicare, Cerui transeunt & calcant spinas uel serpentes, sic & prædicatores uenena diaboli, & spinas peccatorũ transeunt, & ad altiora fugiunt, id est, ad theoricam uitã. *l* ¶ *Et reuelabit condensa.*] Obscura diuinarum scripturarum siue mysteriorum cœlestiũ, per spiritum sanctũ patefecit. Vnde in euangelio illi duo quibus ipse apparuit, dicebãt, Nonne cor nostrum ardens erat in nobis cum loqueretur in uia & aperiret nobis scripturas? *m* ¶ *Et in templo eius.*] Hoc est, in ecclesia. *n* ¶ *Omnes dicent gloriam.*] Collaudant claritatẽ dei. Vel gloria patri, & filio, & spiritu sancto. *o* ¶ *Dominus diluuio etc.*] Aridam tertã deus non possidet. Simul attẽde uim uerbi: quod non dixerit aquas, sed diluuiũ, ut abundantiã gratiæ spiritualis ostẽderet: tanquã in arca Noe sanctos à fluctibus seculi huius protegens. Et modo inhabitat diluuiũ in consciẽtia per abundantiã spiritus sancti per quẽ delentur peccata. *p* ¶ *Et sedebit dominus, etc.* In ecclesiis, uel in sanctis, q̃ sedes eius effecti sunt: uel humanitas Christi ad dexteram dei patris. Reges, sancti dicuntur, qui se regunt. *q* ¶ *Dominus uirtutem populo suo dabit.*] Id est, uirtutem fidei. Populo suo, populo Christiano: dimicãti contra huius mundi turbines ac procellas. *r* ¶ *Et benedicet, etc.*] Populo Christiano benedicet & hic & in futuro, qñ dicturus erit: Venite benedicti patris mei. In pace semetipso: quia ipse est pax nostra, qui fecit utraq; unum. In seipso nos benedicit pax uera Christus dñs, q̃ sumus ecclesiastica plebs. *s* ¶ *Psalmus cantici, etc.*] Psalmus cãtici, laus cũ opere: dedicatio domus Dauid, resurrectio saluatoris intelligitur: in qua omnia uitæ corpora dedicantur. Dauid figuram Christi tenet. Domus Dauid, domus Christi, id est, humanitas, domus est diuinitatis. Tunc ædificauit domũ quando humanitatẽ carnis assumpsit. Et tunc dedicauit, qñ à mortuis eũ resurgere fecit. Et modo ædificatur domus Dauid, id est, Christi: hoc est, ecclesia usq; in finem ædificatur: sed in resurrectione dedicatur, quando immortalitatem accepturа est. Vocẽ redemptoris nostri continet, qui per resurrectionem corporis sui ecclesiam (quæ omnium mater est) acquisitam, suo nomini dedicauit.

Ioan. 11.e

Matt. 3.c

Ioan. 7.b

Num. 16.g

Luc. 24

Matt. 21

Vôx domini in uirtute, uôx dñi in magnificentia. Vôx domini confringentis cedros. & confringẽt dominus cedros Libani. Et comminuẽt eos tanquam uitulum Libani, & dilectus quemadmodum filius unicorniũ. Vôx domini intercidentis flammam ignis, uôx domini concutientis desertum, & commouẽbit dominus desertum Cades. Vôx domini præparantis ceruos & reuelãbit cõdensa, & in templõ eius omnes dicent gloriam. Dominus diluuium inhabitare facit, et sedebit dominus rex in æternum. Dominus uirtutem populo suo dabit, dominus benedicẽt populo suo in pace.

Psalmus cantici in dedicatione domus Dauid. XXIX.

EXaltabõ te domine quoniã suscepisti me, nec delectasti

XXIX

EXaltabo te domine, etc.] ExceIse te glorificabo pater: quoniam suscepisti me de morte. Exaltabo te domine. Vox Christi ad patrem, & uox ecclesiæ ad Christũ. Exaltabo te. laudabo te. Quoniã suscepisti me: id est, Christum ad dexteram patris. Et Christus suscepit ecclesiam, quando humanitatẽ carnis assumpsit. *u* ¶ *Nec delectasti inimicos meos super me.*] Vt mẽo iucunda rentur interitu. Quomodo dicit: nec delectasti inimicos, dum & Iudæi Christum crucifixerunt, & conspuerunt, & flagellauerunt, & persecutores delectãtur super ecclesiam, quando persequuntur? Sed nec Iudæi delectati

A ctati super Christum fuerunt: quia non potuerũt eum extinguere sicut uoluerũt. Sed hic non intelligendũ de hominibus, Sed de dæmonibus, quia delectari cœperunt, quando æstimauerunt eũ cum latronibus ad infernum ducẽdum: sicut in montẽ se permisit ab eodem duci, Sed nõ fuerunt delectati dæmões: qa tunc & principẽ & suos subiectos ligauit: ita nec super ecclesiã erunt delectati in die iudicij, qñ dicturi erunt sancti, Vbi est mors aculeus tuus, ubi est mors uictoria tua. Absorpta ẽ mors in uictoria, id est, in uictoria sanctorũ disrupta est. *a* ¶ *Domine deus, etc.*] Domine deus meus. Oratio Christi siue ecclesiæ. Sana sti me, resurgere me fecisti: ut corpus mortalitati obnoxiũ, non corrũperetur à morte. *b* ¶ *Reuocasti ab inferis animam meam.*] Id est, animam Christi cum alijs animabus sanctorum deus de inferno reuocauit. Ipse se resuscitatũ à patre pronũciat sicut ait Apostolus: Qui crediderit quod deus illum suscitauit à mortuis, saluus erit. *c* ¶ *Saluasti me, etc.*] Id est, de miseria istius uitæ præsentis. Vel de lacu inferni, ubi animæ peccatorum sunt: ne sicut illi, præceps caderem in mortem. Hinc tam immensum miraculũ prophetа cernens, exultat & dicit. *d* ¶ *Psallite domino sancti eius, etc.*] Quod memoratus uestri sanctificauit uos, uocãdo ad

1.Cor. 15.g

Rom. 4.d

B agnitionẽ nominis sui. Psallite domino sancti eius. Propheta hortatur sanctos, ut laudent illum à quo saluati sunt. Et confitemini memoriæ sanctitatis eius. Memoria, id est, ut memores sitis beneficiorum eius: qualiter uos de peccato redimere uenit. *e* ¶ *Quoniam ira in indignatione eius, & uita in uoluntate ipsius.*] Non quod ira aut indignatio in deo sit, sed iusta uindicta. Indignatio dei fuit, quando Adam peccauit. Ira, iusta uindicta intelligitur: quando eum à paradiso deiecit. Et uita in uoluntate ipsius, id est sicut per deum iusta uindicta super ipsum Adam uenit: ita per ipsum, id est, deum uita restituta est: quando humanitatẽ carnis assumpsit. Quoniam ira in indignatione eius: cum se de impijs uindicat. Et uita in uoluntate ipsius: ut qui fecerit uoluntatem eius, manear in æternum. *f* ¶ *Ad uesperam demorabitur fletus.*] Cum in passione eius tenebris obtecta omnia essent, apostoli in fletu & gemitu morabantur. *g* ¶ *Et ad matutinum lætitia.*] Futuram domini gloriam, quæ matutina eius resurrectione præfloruit, figurauit. Ad uesperum demorabitur fletus, & ad matutinũ lætitia. Vesper post meridiẽ dicitur. Post meridiem Adam in paradiso uocem domini audiuit deambulantis, & sub arboris foIijs se cõtexit: tremefactus, eo quod pactum transgressus esset. Vespera, tota ista uita præsens intelligitur: quia per peccatum Adæ, omnes usq; in finem seculi gemũt. Fletus, quia fletum habet homo, quando recordatur bona paradisi quæ perdidit in Adam. Et ad matutinũ lætitia, id est in resurrectione, quando simul iam ad libertatem restituet. Vel uesperum, quando fiebat Maria & apostoli in passione domini. Et mane lætitia, quã do resurrexit, ut dictum est mulieribus: Ite & nunciate fratribus meis ut eant in Galilæam, ibi me uidebunt. Et dixerunt mulieres ad Apostolos, Vidimus

Gen. 3.b

Ioan. 20.f

lectasti inimicos meos super me. Dñe dẽus meus clamaui ad te, & sanasti me. Dñe ẽduxisti ab inferno animam meã, saluasti mẽ à descendẽtibus in lacũ. Psallitẽ dño sancti eius & cõfitemini memoriæ sanctitatis eius. Quoniã irã in indignatione eius, & uita in uoluntate eius. Ad uespẽrũ demorabitur fletus, & ad matutinũm lætitia. Egõ aũt dixi in abundãtia mea, nõ mouebor in æternũ. Dñe in uoluntatẽ tua præstitisti decori meo uirtutẽ. Auertisti faciẽ tuã à me, & factus sum cõturbatus. Ad tẽ dñe clamabo, & ad deum meũ deprecabor. Quæ utilitãs in sanguine meo, dum descendo in corruptionem? Nunqũid cõfitebitur tibi puluis, aut annunciãbit ueritatem tuã? Audiuit dñs & misertus est mei, dominus factus est adiutor meus. Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, conAdæ postquam proiectus est de paradiso pro sua culpa. Tunc cognouit quod sapientia Iucis ab eo recessisset, & quod à deo in paradiso collocatus fuerat abundantiæ, non à semetipso. *h* ¶ *Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.*] Tunc auertit faciem suam deus ab Adam, quando peccauit. Et tunc conturbatus est, quãdo sub maledictiõe de paradiso proiectus est. Et unusquisque homo quando de suis conturbaẽ peccatis. Vel aliter, Domine in uoluntate tua, & non ex mea præstitisti decori meo, corpori assumpto: uirtutẽ, ut te cognoscerem. Auertisti faciem tuam à me, cum peccarẽ, & factus sum conturbatus. Ignorabam enim adhuc lumen ueritatis tuæ. *l* ¶ *Ad te domine clamabo, & ad deum meum deprecabor.*] Christus dominus hoc dicit, qui pro redẽpto populo interpellat ad patrem. Christus clamauit in cruce: & ecclesia in persecutione. *m* ¶ *Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem.*] Si non resurrexero: nam quia effusus est sanguis meus, surgam & sit utilitas: ut acquiram omnes gentes resurrectione mea. Humanitas Christi ad patrem loquitur: ac si diXisset: Nulla est utilitas quod sanguinẽ effudi, nisi resurrexero à mortuis. Vel quæ utilitas in sanguine meo, id est, in gente mea Iudæorum nulla est utilitas: quia nõ credunt, nisi hominem purum tantum. Non solum non crediderunt, sed etiam latus eius aperuerunt. *n* ¶ *Num quid confitebitur puluis.*] Non poterit turba impiorũ, quæ adhuc uelut puluis omni uento doctrinæ mouetur, iustificari, si ego non resurgam. Si ego non resurrexero, non confitebitur tibi puluis. Puluis, id est, impij uel in fructuosi. *o* ¶ *Aut annunciabit ueritatem tuam.*] Id est, Christum tuum, ac si dicat, Si non resurrexero, non annunciãt. *p* ¶ *Audiuit dominus & misertus est mei.*] Audiuit dominus, deus pater, & misertus est mei. Vox Christi, quia resurgere me fecit à mortuis. *q* ¶ *Dominus factus est adiutor meus.*] Defensor meus, qui me fecit primogenitum mortuorum. *r* ¶ *Conuertisti planctum meum.*] Cum dicerem: Tristis est anima mea usque ad mortem. *s* ¶ *In gaudium mihi.*] Cum resurgens dixi, Ite nunciate fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me uidebunt. Sed hæc sicut à Christo, ita etiam ab ecclesia dicuntur: cuius planctus resurgente domino, in gaudium est cõuersus, & quæ deinceps cum ipso domino, & ad ipsum dominum iam mũdata agni sanguine dicit.

C

D

Universidad de Sevilla Biblioteca

A *a* ¶ *Conscidisti saccum meum.*] Velamentum peccatorum meorum: quia saccus & cilicium ad peccatores pertinet. Dum ergo dicit: cōscidisti saccum meum: & alibi dicit: Induebam me cilicio, & humiliabam in ieiunio animam meam, & quidem Christus nō est usus isto indumento: quid est saccus Christi, nisi mortalitas quam de nobis assumpsit? Tunc consertus est iste saccus, quando resurrexit & immortalis effectus est. Et licet habuit saccum, sed non habuit opus sacci, id est, peccatū: de quo *Esa. 53.c* scriptū est: Qui peccatum non fecit: nec dolus inuentus est in ore eius. Nobis ergo necesse est saccum & ciliciū induere: quia opus sacci habuimus id est, peccatum. *b* ¶ *Præcinxisti me lætitia.*] Id est, lætitia resurrectionis. siue Christum siue ecclesiam in futuro, induens me stola prima immortalitatis per resurrectionem tuam. *c* ¶ *Vt cantet, etc.*] In his qui crediderunt gloriæ resurrectionis. *d* ¶ *Et non compungar.*] A stimulis peccatorū. Nec̄ Christus: quia nullum habuit peccatum. *e* ¶ *Domine deus meus in æternum confitebor tibi.*] Id est, sine fine laudabo te. In his (ut iam dixi) tibi concinam atq̄ confitear: qui in me congregati sunt per resurrectionē meā. Omnia enim quæ in hoc psalmo humiliter de Christo dicunt: ad assumptionē
B corporis magis referenda sunt, quàm ad potentiā deitatis. Nos quoq̄ supplices deprecamur: ut cōuertat dominus in gaudium planctum nostrum remissa mole facinorum: ac mysterio resurrectionis suæ lætificatos, attollere dignetur in cœlum: pro quibus descendere dignatus est in infernum. *f* ¶ *In finem psalmus Dauid.*] Psalmus ipsius mediatoris initio continet uocem: deinde redempti sanguine eius populi, gratias agentis, ex ipsius interponitur persona prophetæ. Ait ergo redēptor ad patrem. XXX

IN *te domine speraui, non confundar in æternum.*] In te pater spes est corroborationis meæ, dum mihi tanquā cæteris hominibus insultant aduersarij, uel illudunt. Vel uox prophetæ ex persona ecclesiæ dicit, non cōfundar: quia recte confiteor fidem trinitatis. In te domine speraui. In te, non in me. Non confundar in æternum: quia qui illum integre confitentur, non confundētur neq̄ hic, neq̄ in futuro. *b* ¶ *Et in tua iustitia libera me & eripe me.*] De fouea quam statuerunt animæ meæ. Quia nisi à deo iustificemur, per nos non possumus iustificari. Vnde scriptū est. Qui se iustificat, ipse se condemnat.
Iob 9.c Vnde & Paulus de quibusdam dicit, Suam quærentes
Rom. 10.d statuere iustitiam, iustitiæ dei non sunt subiecti. *i* ¶ *Inclina ad me aurem tuam.*] Vox ecclesiæ ad Christū. Per aurem benignitas dei intelligitur. Inclinat Christus aurē, quando exaudire dignat. Vel tunc inclinauit deus aurem suam, quando misit uerbū suum, & nos exaudiuit in mundo: & intantum inclinauit, ut nostra peccata digito in terra scriberet. *k* ¶ *Accelera ut, etc.*] Accelera, id
Philip. 1.c est, festina: ut eripias me. Vult sancta ecclesia liberari de corpore, ut ait Paulus: Cupio dissolui, & esse cum Christo. *l* ¶ *Esto mihi, etc.*] Vox ecclesiæ. In deum protectorem, in deum defensorem: quia multi sunt dij nociui
1.Cor. 8.b qui non prosunt. Vnde Paulus dicit: Sunt quidem dij multi, & domini multi: nobis tamen unus deus, una fides, unum baptisma. Esto mihi in deum protectorem tanquam proximus. *m* ¶ *Et in domum refugij ut saluum me facias.*] Quia ecclesia tempestate persecutionis, ad deum habet refugiū. Vt saluum me facias à peccatoribus. C

cōscidisti saccum meum, & circūdedisti mē lætitia. Vt cantet tibi gloria mea & non conpungar, dominē deus meus in æternum confitebor tibi.

In finē psalmus Dauid pro ecstasi. XXX

IN te domine speraui, nō confundar in æternū: in iustitiā tua libera me, & eripe me. Inclinā ad me aurē tuam, accelera ut eruās me. Esto mihi in deū protectorē, et in dōmū refugij, ut saluū me facias. Qm̄ fortitudo meā & refugiū meū es tu, et propter nomen tuū deduces me & enutries me. Educes me de laqueo hoc quē absconderūt mihi, qm̄ tū es protector meus. In manus tuas commēdo spiritum meum, redemisti mē dne deus ueritatis. Odisti obseruantes uanitates, superuacue. Ego aūtem in

Domus autem refugij ipse est in quo pater inhabitat. Multi *Psal. 138.i* uolunt fugere à præsentia dei: sed nō possunt euadere, ut ait p̄pheta, Et à facie tua quo fugiā? Sed nos (dicit ecclesia) in simul in domo habemus refugiū, hoc est, in ipso qui est deus. *n* ¶ *Quoniam firmamentum meum & refugium meum es tu.*] Ad sustinēdos eos qui in me sæuiunt. Vel firmamentum fidei, & refugium meum es tu: refugium meum dicit: quia ecclesia in Christo habet refugium, ut ait prophe-
Psal. 89.f ta. Domine refugium factus es nobis. *o* ¶ *Propter nomen, etc.*] Vt hoc notum faciam gētibus credituris. Propter nomen tuū dux mihi eris, Quando ego facio aliquid boni, nomen domini ex hoc glorificatur. *p* ¶ *Et enutries me.*] Aggregatis paulatim sanctis, educas ecclesiam tuam, quæ in me fundatur. Et enutries me. Tunc enutriuit ecclesiam, quando nostram carnem suscepit.
Ephes. 5.f Vnde & Paulus: Nemo enim carnē suam odio habet, sed nutrit & fouet. Et enutriuit nos, ut fortes simus. *q* D
¶ *Et educes me de laqueo, etc.*] Laqueus dicitur captio: qa
Ioan. 14.f quamdiu in uia es, hoc est, in Christo, non times in laqueum cadere: quia laqueī secus uiam ponuntur. Via, Christus est: sicut ipse ait: Ego sum uia. Et tū si es in uia, hoc est, in Christo, non times cadere in laqueum diaboli: quia omnis laqueus ab ipso est. *r* ¶ *Quoniam tu es protector meus: in manus, etc.*] Vox Christi ad patrem in
Luc. 23.f passione: quando commendauit animam suam, & dixit: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Quod commendatur, saluum recipitur. Et ipse dixit:
Ioan. 20.d Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Tu es protector meus. Vox ecclesiæ. In manus tuas commendo spiritum meum: hoc est, in potestatem tuam commendo animā meam. Hoc exemplum accepit ecclesia à Christo. Hoc
Act. 7.b & sanctus Stephanus fecit: hoc & sancti orant, quando exeunt de corpore, ut illud: Fideli creatori cōmendant animas suas in benefactis. Hoc in cruce positus dominus dixit, quod in patris manus spiritum cōmenda uerit: cito eum ipso resuscitante sumpturus. Dicat nūc populus redemptus sanguine agni. *s* ¶ *Redemisti me domine, etc.*] Qui es ueritas & uita: quia quod promisit de
Matth. 13.d us, non mentitur. Sicut promisit per seruos suos prophetas, ita & uenit, & redemit nos sanguine suo. Vnde
1.Cor. 6.b & Paulus dicit, Empti enī estis precio magno. *t* ¶ *Odisti omnes obseruantes, etc.*] Superuacue dicit: non quod deus odiat quenquam. Absit hoc sentire. Sed qui istam tantummodo uitam præsentem amant, & cœlestia cōtemnunt sperantes inaniter in beatitudinē seculi seducentis, odit illos deus. Non quod odium (sicut dixi) in deum cadat, sed odire deus, qui sic faciunt, dicit: id est repudiare: quia repudiat illos deus. *u* ¶ *Ego autem in te domine speraui.*] Vox ecclesiæ, Non in me, sed in te speraui & spero: expectans resurrectionem tuam.

¶ Exu-

A *a* ¶ *Exultabo & lætabor, etc.*] Pro quo exultabo, & pro quo lætabor? Pro hoc quod sequitur: *b* ¶ *Quia respexisti humilitatem meam.*] Exultabo corpore, lætabor mēte. Tunc respexit, quando carnem suscepit: quia cōtemptibilis, & captiua, & despecta erat ecclesia. Exultabo & lætabor in misericordia tua, pro tantæ pietatis commodo, ut me tua morte redimeres: quia respexisti humilitatem meam, in spe illa positam, per quā ea quæ non uidentur desiderātur. *c* ¶ *Saluasti de necessitatib. etc.*] Necessitates corporis multæ sunt, id est, manducare, bibere, dormire: uel aliud quod necessario est faciendum, sed necessarium animæ, omnino unum est, id est, uita æterna. Saluauit deus animam de sua necessitate: quia dedit ei uitam ęternam, quod est sua necessitas. Proinde saluasti de necessitatib. mortis perpetuæ animam meam, quæ tibi erat charitate deuincta. *d* ¶ *Nec conclusisti me, etc.*] Illi concluduntur in manus inimici, qui perseuerant in peccatis suis. Sed ego (dicit ecclesia) non concludar, quia non uolo perse-
B uerare in malis. *e* ¶ *Statuisti in loco, etc.*] Dilatasti unitatem ecclesiæ in toto mundo. Quomodo dicit, in loco? Nunquid localis est deus? Et localis, & non localis. Lo-
Act. 4.f calis est ad se uenientibus, & non localis, quia ubiq̄ est, sed inuenitur in loco pure quærentibus. Vt illud: Et motus est locus in quo erant sedentes. In loco spacioso pedes meos. Pedes, sancti prædicatores, qui portant uerbum prædicationis in toto mūdo, uel in ecclesiam, quam tua resurrectione dilatasti in amplitudinem libertatis. *f* ¶ *Miserere mei domine, etc.*] Miserere mei, ac si dicat: Fac in me misericordiam, quoniam tribulor. Illorum uox, qui tribulantur à qualibet tribulatione. Miserere mei domine, quoniam tribulor. Nō iam mortem timens, sed insectationem metuens uitiorū. *g* ¶ *Conturbatus est ira oculus meus.*] Ecclesia conturbatur de uitijs & peccatis, tam de suis, quàm & de aliorum. Sed orandum est, ut ira non uertatur in odium, neq̄ de festuca fiat trabs. Vel conturbatur oculus de futuro iudicio. Conturbatus est in ira oculus meus, quo te mente cernebam. *h* ¶ *Anima mea.*] Qua te diligebam. *i* ¶ *Et uenter meus.*] Quo tui recordabar. Hæc omnia conturbata sunt, propter priora delicta. *k* ¶ *Quoniam defecit in dolore.*] Ideo in dolore: quia ecclesia non potest emendare malos, nec segregare malos à sanctis usq̄ in finem. Vnde dominus dixit: Sinite utraq̄ crescere usq̄ ad messem, & in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizania, & colligate fasciculos ad comburendum. *l* ¶ *Vita mea & anni mei in gemitibus.*] Quandiu est hic in præsenti uita, habet gemitum & fletum unusquisque homo. Quoniam defecit in dolore uita mea, & anni mei in gemitibus: Donec persecutionem patior propter nomen tuum. Præsens uita deficit, quia mihi tempora sunt, perpetuitatem confiteri. *m* ¶ *Infirmata est in paupertate uirtus mea.*] Vox ecclesiæ. Infirmata est ecclesia inter homines malos, inter quos habitat hic in præsenti uita: quia plures sunt peccatores, & pauci sunt sancti. Vel aliter: Infirmata est in paupertate uirtus mea. Sanitas huius corporis, inter cruciatus passionum. *n* ¶ *Et ossa mea conturbata sunt.*] Fortitudo utique mea. Ossa: fortes sancti, uel ossa, uirtutes ecclesię, uel sanctorum. Conturbata sunt, ab illo: Vnde superius dicit secundū Apostolum: Scimus *Rom. 8.c* quia omnis creatura congemiscit: non solum illa, sed & nos intra nos gemimus. *o* ¶ *Super omnes inimicos meos etc.*] Qui me propter tuum nomē persequūtur. Factus sum opprobrium uicinis meis. Vox Christi, & uox ecclesiæ. Domino Iudæi multa opprobria dixerunt, & hæretici, & persecutores, dicunt ecclesiæ. *p* ¶ *Et uicinis meis ualde.*] Qui ad credendū appropinquabit. *q* ¶ *Et timor notis meis.*] Quia amici mei propter metum inimicorum, à me longe recesserunt. Totus psalmus, & super Dauid iuxta historiam, & super dominum iuxta prophetiam intelligi potest. Nimium & timor notis meis, id est, apostolis: qui timuerūt in passione. Vel noti, mali Christiani, qui dicunt se credere in deum, & operibus negant, & despiciunt uitam sanctorum. Vicini dicuntur per fidem, & noti, propter Christianitatem. *r* D
¶ *Qui uidebant, foras, etc.*] Id est, apostoli, qui uiderunt Christum comprehendi in passione, & relicto eo, fugerunt. Vel Iudæi fugiunt sacramenta mysterij ecclesiæ, id est, corpus & sanguinem Christi. Omnes qui uidebant me, foras fugerunt à me, non intelligentes interiorem spem meam, pro qua patior, ad exteriora uisibilia fugiebant. *s* ¶ *Excidi tanquam mortuus à corde.*] Obliti sunt me corde, tanquā si fuerim iam defunctus. Excidi tanquam mortuus à corde: Id est, sic habuerūt Iudæi Christum, quasi hominem mortuum pro nihilo. *t* ¶ *Et factus sum, etc.*] Sic habuerunt Iudæi Christum quasi uas perditum, id est, hominem mortuum in suo peccato. Sic sunt sancti apud hæreticos, uelut homo perditus. *u* ¶ *Quoniam audiui uituperationem multorum.*] Id est, Christi à Iudæis, & ecclesiæ ab hæreticis. *x* ¶ *In circuitu inhabitantium.*] Id est, in circuitu Christi, & in circuitu ecclesiæ, quos ipsi supradicti circundederunt. Quoniam audiui uituperationem multorum commorantium in circuitu. Erant uituperantes me, positi in peregrinatione huius terræ, sequentes circuitum temporum, & ad patriam æternam redire nolentes. *y* ¶ *Dum conuenirent simul, etc.*] Congregati sunt persecutores, & fecerunt consilium, ut acciperent animam meam, ad consentiendum sibi in sceleribus mortis. Vt acciperent animam meam, id est: Iudæi Christum, & hæretici, ecclesiam. Consiliati sunt mala consilia, & non bona. Consiliati sunt, ut quærerent: & ut tollerent animam Christi, Iudæi, & hæretici animam ecclesiæ. *z* ¶ *Ego autem in te speraui, etc.*] Qui solus fortis es ad liberandum. Vel uox ecclesiæ. In te speraui: in te, non in me. Et peccatores dicunt: In te speraui. Sed sancti & fidem & opera habent. Peccatores sperant in Deum, & non timent illum.

A a ¶ *In manibus tuis sortes meæ.*] Id est, gratia spiritus sancti. Non per memetipsum, sed à te actio uitæ huius, quæ in hoc seculo geritur. *b* ¶ *Eripe me de manu inimicorum, etc.*] Ne mihi præualeant. *c* ¶ *Illustra faciem tuam super seruum tuum.*] Illustra, hoc est, cerne & discerne quicunq; sit melior de sanctis tuis. *d* ¶ *Et saluum me fac in misericordia tua, domine non confundar quoniam inuocaui te.*] Illuminatio respectus tui super me refulgeat, ut non confundar, sed saluer ab his persecutoribus. *e* ¶ *Erubescant impij, & deducantur in infernum.*] Erubescant impij, dæmones, hæretici, uel qui non credunt resurrectionem. Erubescant tunc, quãdo illos sanctos quos in despectionem habuerunt, uidebunt coronatos. Vel qui relinquentes uerũ deum, ligna adorant, ac lapides uenerantur. *f* ¶ *Muta fiant labia dolosa, quæ loquuntur aduersus iustum, etc.*] Crucifixum irridentes, & ignorãtes resurgentem. Ista cernens propheta, ex

B clamat exultans & dicit: *g* ¶ *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abscondisti timentibus te.*] Quia multifarie copiosa dulcedo tua est, quam reseruasti timentibus nomen tuum. Nec eam in his tentationibus ostendisti: ne accepta securitate, excederemus à uia iustitiæ. Vel quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, id est, quantam gloriam, quanta præmia præparasti ecclesiæ tuæ, ut esset semper cum angelis sine fine in æternum mansura. Quam abscondisti timentibus te: id est, bona sanctorum in temetipso abscondisti. *h* ¶ *Et perfecisti eis qui sperant in te.*] Perfecisti, ac finem dicat: perfecturus eris. *i* ¶ *In conspectu filiorum hominum.*] Qui non erubuerunt confiteri quod credunt, ante re-

Psal. 118. f ges & potestates, ut ait propheta: Et loquebar in testimonijs tuis in conspectu regum, & non confundebar. Quam abscondisti timentibus te: Quia hic per tribulationem pleniter non accipiunt præmium, sed in futuro expectant. Et perfecisti eis qui sperant in te. Consummata spe, retribuisti expectata in specie. In conspectu filiorum hominum, qui humana, & non cœlestia quærierunt. Vel cum ibunt in supplicium æternum: iusti autem in uitam æternam. *k* ¶ *Abscondes eos in abscondito faciei tuæ, à conturbatione hominum.*] Illuminatio enim uultus tui teget eos, ne ab humana malitia conturbentur. In abscondito uultus tui, scilicet iustitiæ tuæ abditis, hoc est, in secreto tuo, sicut Iob: & ipse & omnia quæ habuit, absconsa fuerunt in deum. A conturbatione hominum, à persecutione peccatorum. *l* ¶ *Proteges eos in tabernaculo tuo, à contradictione linguarum.*] In tabernaculo fidei, à strepitu malarum linguarum uelantur, qui dicunt: Quis nouit hæc, aut quis rediuit ex inferis? *m* ¶ *Benedictus dominus.*] Cui benedicit omnis creatura. Quomodo dicit: Benedictus dominus? Nunquid illi opus est nostra benedictio? Non, sed ut nos ab ipso benedictionem accipere mereamur. *n* ¶ *Quoniam mirificauit misericordiam, etc.*] In ciuitate Hierusalem, in medio mundo. In ciuitate munita dicitur, eo quod firmata uel robusta sit, & in gyro omnes gentes illam circundant. In circuitu ecclesiæ, totius diffusæ, ibi mirificauit misericordiam suam dominus: quia ibi natus, ibi passus, ibi resurrexit, & inde ascendit ad cœlos, ut ait propheta: Operatus *Psal. 73* est salutem in medio terræ. Vel aliter: Hierusalem cœlestis munita de congregatione angelorum & hominum. *o* ¶ *Ego autem dixi in excessu mentis meæ.*] Ecclesia quando recordatur de paradiso, quomodo immortalis poterat esse, & cogitat qualiter ibi dem poterat esse, & meminit qualis est, & qualiter deus per angelum Adæ loquebatur, & quomodo oculis interioribus deum uidebat, quando ista cogitat, tunc in excessu mentis est ecclesia. *p* ¶ *Proiectus sum à facie oculorum tuorum.*] Po-

D pulus hęc dicit ille cõ uersus ad Christum: Existimaui me, inquit, proiectum esse à contemplatione luminum tuorum: & expaui, cum me tanta propter nomen tuum pati permitteres. Vel proiectus sum à uultu oculorum tuorum. Adam, quando transgressus fuit mandatum dei, tunc proiectus est à facie dei, & ipse, & nos, & omnis posteritas sua post eum. *q* ¶ *Ideo exaudisti uocem deprecationis meæ, etc.*] Ideo, dicit ecclesia, exaudisti uocem orationis meæ: quia cognoui, ubi poteram esse: & cognosco, ubi modo sum. Exaudisti uocem interioris hominis, te in mentis splendore precantis, & amouisti horribiles tribulationes. *r* ¶ *Diligite dominum omnes sancti eius, quoniam ueritatem requiret dominus, & retribuet abundanter, etc.*] Humiliatis his, statuet sanctos suos in magna constantia. Diligite dñm omnes sancti eius. Diligite: id est, amate illum. Quoniam ueritatem requiret dominus, qui perseuerant usq; in finem in bonitate, ut dictum est: Qui perseuerauerit usq; in finem, hic saluus erit. *Matt. 10* *s* ¶ *Viriliter agite.*] Hoc est immobiliter. *t* ¶ *Et confortetur cor uestrum, etc.*] Cor uestrum, hoc est, anima uestra, in domino semper. Viriliter agite & cõfortetur cor uestrum, omnes qui speratis in domino. Fortiter atque constanter custodite propositum, ut fructum metatis in Christo. Quem supplices deprecamur ut insinuet mentibus nostris curam se diligendi, pro nobis pas-

Beati

Intellectus Dauid. XXXI

sum iugiter confiteri, ut mereamur contra iniquam superbiam, humilitatis armis uiriliter repugnare. *u* ¶ *Intellectus Dauid.*] Intellectus Christi. Duplex intellectus est in isto titulo, maxime de illo publicano & pharisæo qui in templo orabant: quia unus se iustificabat, & alius se condemnabat: id est, accusabat. Psalmus uocem continet prophetæ, ostendentis hominem non propijs meritis, sed dei gratia posse saluari, si confiteatur admissa.

A Beati quorum remissæ sunt iniquitates, etc.] Beatus immortalis, laudabilis siue gloriosus. Sed tamen nullus potest apud se esse beatus, nisi ab illo accipiat qui

Rom. 4. d iustificat impiũ, hoc est, deo. Vnde & Paulus dicit: Credenti autem in eo qui iustificat impium, deputatur fides eius ad iustitiam.

Beati quorũ remissæ sunt iniquitates, quorum peccata per confessionem à dño diluuntur. Quibus modis remittuntur peccata? Tribus. Remittuntur per baptismũ, teguntur per charitatem, non imputantur per martyriũ. Et quorum tecta sunt peccata, per charitatem secundum illud: Charitas operit multitudinem peccatorũ. Vel quorũ tecta sunt peccata, hoc est, ut hic uelentur per pœnitentiam, ne in iudicio reuelentur. *b* ¶ *Beatus uir cui non, etc.*] Qui se in hoc seculo diligenter potuerit expurgare, uel per martyrium. Quod tegitur, non uidetur: quod non uidetur, non imputatur, quod non imputatur, nec punietur. *c* ¶ *Nec est in ore eius dolus.*] Hoc est

Ioan. 1. g B in illius ore qui se confitetur esse peccatorem, sicut Nathanael. Vnde dominus dixit: Ecce uere Israelita, in quo dolus non est. Et de illo publicano, de quo superius diximus, qui se confitebatur esse peccatorem di-

Luc. 18. b cens: Deus propitius esto mihi peccatori. Nec est in ore eius dolus, sed in ueritate credens deum, hoc corde retinuit quod ore confitebatur. *d* ¶ *Quoniam tacui inueterauerunt, etc.*] Non protuli confessionem ad salutẽ, ideo omnis fortitudo mea in carnis infirmitate consenuit. Quoniam tacui inueterauerunt in me omnia ossa mea dum clamarem tota die. Tacui, uox malorum est. Tacui, id est, tacent illorum peccata, & in confessione nolunt dicere. Inueterauerunt ossa, id est, uirtutes quas de bueranthabere, inueterauerunt per peccatũ. Dum clamarem: id est, clamant. Si aliquid boni habent, per uanitatem demonstrant, ut ille pharisæus impius faciebat qui dicebat: Deus gratias tibi ago, quia non sum sicut cæteri homines, raptores, adulteri. Dum clamarẽ tota die, in iustius uitæ momẽto. *e* ¶ *Quoniam die ac nocte grauata, etc.*] Potentia tua. Cũ essem impius & blasphemus, grauata est super me manus tua, id est, potestas tua: qa qui hic non emendãt, grauatur super illos manus dei, id est, potestas uindictæ in die iudicij. *f* ¶ *Conuersus sum in ærumna.*] In assidua tribulatione flagellorum tuorũ. Dum configitur mihi spina. Stimulus conscientiæ pœcatricis. Conuersus sum in ærũna dum configitur mihi spina, ærũna: id est, miseria. Dum configit mihi spina, id est, dum pungit me cõscientia peccati. *g* ¶ *Delictum meum cognitum tibi feci, etc.*] Sed confessus sum & patefeci omnia. Scio eñ te cito remittere delicta cũ tibi fuerint integre relata, & ideo dixi. *h* ¶ *Confitebor aduersus me, etc.*] Non enim aduersus dominum, sed aduersus me has pronunciaui ut iustificarer. Dixi pronunciaui aduersus me iniustitias meas dño, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. In persona illorũ dicit propheta qui cõ uertuntur, sicut ille filius qui peregre profectus est & dixit: Ibo ad patrem meum. Dixit in corde, ubi deus uidetur. *i* ¶ *Et tu remisisti impietatem peccati mei.*] Quæ prius gesseram, misericorditer indulsisti. *k* ¶ *Pro hac impietate orabit ad te, etc.*] Tempus opportunum ad exorandum pro peccatis hæc uita est, in qua ideo sancti orant: quia nemo est à peccatis immunis. Pro hac, iniquitate, uel pro hac remissione, quod superius dixit, remissæ sunt iniquitates, & quorũ tecta sunt peccata. Omnis sanctus, hoc est, per baptismum, & qui post baptismum peccat, postea dimittitur illi per pœnitentiam aut per martyrium. *l* ¶ *Verumtamen in diluuio aquarum, etc.*] Multi fluctus diluuiorum in iudicio impios uallabũt, qui sanctis nocituri non erunt. Verumtamen in diluuio aquarum multarũ ad eum nõ appropinquabũt. Sine angustijs, ait, quæ quali aquis inundantibus comparantur, ad deum sancti appropinquare non poterunt: quia qui sustinuerit usq; in finem, hic saluus erit. Vel in diluuio aquarum: id est, uarietate doctrinarum hæreticorum: per hoc ipsi ad deum non approximabũt. *m* ¶ *Tu mihi es refugium à tribulatione, etc.*] D Vox ecclesiæ ad Christum. De huius seculi pressuris hæc dicit: *n* ¶ *Exultatio mea.*] Quia in te gaudeo. *o* ¶ *Erue me à circundantibus me.*] Vel ab inimicis publicis uel à peccatis. Dum dicit exultatio mea, redime me à circundantibus me: quomodo dicit, redime me, cum ille qui redimitur in captiuitate est, & illi qui exultant, redemptione non indigẽt? Hoc ad sensum pertinet. Vox illorum est qui cum deo sunt, & rogant pro illis qui in ista captiuitate tribulantur. *p* ¶ *Intellectum tibi dabo & instruam, etc.*] Qualem intellectum dat deus ecclesiæ suæ, ut intelligat pro qua causa anxiatur sanctus, & facit prosperare peccatores. Intellectum dabo tibi & instruam te in uia hac qua gradieris. In uia scilicet confessionis istius docebo te sapientiam, ut non recedas ab ea. Intelligere te faciam, & docebo te in uia hac qua gradieris. Vox domini loquentis inducitur & docentis, quomodo homo suum mereatur auxilium, si dei uidelicet præcepta custodiens recto feratur itinere. Itaq; ad perfectum mundiciæ dicit hominem uenire non posse. Et quanquam ad perfectum mundiciæ uenire non ualeat, tamen in animalium modum pronus non feratur in uitia. *q* ¶ *Firmabo super te oculos meos.*] Vox Christi ad ecclesiam. Firmabo super te oculos meos, id est aspectum diuinitatis. Firmabo super te oculos meos, ut in dilectione luminis mei permaneas. *r* ¶ *Nolite fieri sicut equus & mulus in quibus non est intellectus.*] Qui non dei uoluntate, sed proprio motu se regere uolunt, & effrenes in luxuriam decidunt, hos propheta coercet uerbis terribilibus dicens: *s* ¶ *In camo & freno maxillas eorum constringe.*] Freno & camo moderationis suæ, Deus coartat impiorum superuacuas blasphemias. Equus, indomitus, mulus, piger. Hoc rogat ecclesia deum patrẽ, ut per frenũ, id est, prædicationẽ, populũ gentilem, quos equos nominauit, de lata uia & spaciosa seculi huius

faciat

Universidad de Salamanca Biblioteca

A faciat ad se appropinquare, & populū Iudaicum, quos mulos nominauit, qui piger est ad deum credēdū, per camum, id est contritionem cordis, faciat ad se uenire. *a* ¶ *Qui non approximant ad te.*] Sed per superbiam elōgantur. *b* ¶ *Multa flagella peccatorum.*] Quia aliqui peccatores sunt, quorū in ista uita initiantur flagella, quæ postea in futuro habebūt sine fine. Multa flagella peccatorum: quia pœnitentiam agere noluerunt. *c* ¶ *Sperantes autem in domino, etc.*] Illa misericordia, ut uitam mereantur æternam. Qui rectā spem & fidē in deo habēt, ipsos misericordia dei circundabit, ut illud:

Psal. 33.b Mittit angelum dominus in circuitu timentū eum. Et alibi: Cu-

Ibid. 144.d stodit dñs omnes diligentes se. *d* ¶ *Lætamini in domino, etc.*] Propheta hortatur ecclesiam lætari de spe uitæ æternæ & regenerationis: Tamen lætatur & hic ecclesia in tribulatione. *e* ¶ *Et gloriamini omnes, etc.*]

1. Cor. 1.d Vt Paulus: Qui gloriatur, in domino glorietur. Recti corde dicuntur, quibus omnia iudicia dei placent, & se accusant de suis peccatis, & deum siue in prosperis siue in aduersis semper laudant. Lætamini in domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Vt gloria uestra ad eum referatur, sicut ait Apostolus: Qui gloria

B tur, in dño gloriatur. Quem supplices deprecemur, ut obtectis per indulgentiā peccatis, nec reputatis ultra delictis, mereamur sanctorum exultationis perpetuæ esse participes. *f* ¶ *In finem psalmus Dauid.*] Psalmus iste uocē continet prophetæ ad deū hortātis populos, atq; monentis iustos in quem debeant exultare. XXXII

EXultate iusti in domino.] Propheta hortatur sanctos ut laudent deum. Exultate iusti. Alibi dicit: Gaudete, sed unū est. Alij exultant in rebus huius seculi, alij in circo, alij in theatro: Sed tu, dicit propheta uni cuiq; sancto, in dño exulta, & non in prosperitatibus mundi. *h* ¶ *Rectos decet collaudatio.*] Rectos dicit, qui in regulā ueritatis corda illorū dirigunt, non iniquos, di-

Esa. 5.c cente propheta: Væ his qui dicunt dulce amarū, & amarū dulce. *i* ¶ *Confitemini domino in cithara.*] Cithara dorsum habet cauamen, & sex chordas habet. Opera sanctorū intelliguntur per citharā, quæ sunt sex opera misericordiæ. Et de illis chordis aliæ bene cantant, aliæ murmurāt. Sic & sancti, alij sic, alij uero sic. Confitemini domino in cithara. In carne, uitijs & concupiscentijs mortificata per crucē dominicā. *k* ¶ *In psalterio decem, etc.*] In decalogo mandatorū. Psalteriū desursum habet cauamen, prædicatio uel mandata intelligitur in sanctis,

Iac. 1.c quæ de supernis ueniunt. Vnde dixit: Omne datū optimum, & omne donū perfectum, desursum est descendens à patre luminū: apud quem non est transmutatio, uel uicissitudinis obumbratio. Decem chordarū: id est decem uerba legis. Tria mādata in una tabula, quæ ad fidem trinitatis pertinent hæc sunt. Primū: Audi Israel, dominus deus tuus deus unus est. Secundū: Non habebis nomen dei tui in uanum. Tertium: Obserua diē sabbati. Septem in altera tabula, ad dilectionem proximi pertinent. *l* ¶ *Cantate ei canticum nouum.*] Id est, psallite ei nouum canticum: id est, nouam uitam, quia nouus homo uenit in mundum, nouā legem instituit nobis, & nouam ecclesiam per baptismum. Cantate ei cān C
ticum nouū, quia resurrexit, quia sedet ad dexterā patris. *m* ¶ *Bene psallite ei.*] Ille bene psallit, qui implet in opere quod cantat, id est, prædicat. *n* ¶ *In iubilatione.*] Iubilus dicitur, quod nec uerbis, nec syllabis, nec literis, nec uoce potest erumpere aut comprehendere quantū homo deum debeat laudare. Bene psallite ei in uociferatione. Per iubilationem quondam sacerdotum. Hiericho mūdi figuram retinens corruit, hūc per nostram orationem, eius concupiscētiæ elidunt. *o* ¶ *Quoniam rectus est, etc.*] Nec in aliquo curuat, sed prosperabitur in his ad quæ dirigit illum. *p* ¶ *Et omnia opera eius in fide.*] Sicut ait in e- *Matt. 1*
uangelio: Si habueri-

corum constringe, qui nō approximant ad te. Mūlta flagella peccatoris, sperāntem autem in domino misericordia circundabit. Lætāmini in domino & exultate iusti, & glōriamini omnes recti corde.

In finem psalmus Dauid. XXXII

EXūltate iusti in domino, rectōs decet collaudatio. Confitēmini domino in cithara, in psaltērio decem chordarum psallite illi. Cāntate ei canticum nouum, bēne psallite ei in uociferationē. Quia rectūm est uerbum domini, & omnia opēra eius in fide. Diligit misericōrdiam & iudicium dominus, misericordiā domini plena est terra. Verbō domini cœli firmati sunt, & spiritū oris eius omnis uirtus eorū. Congregāns sicut in utre

tis fidem integrā, & dixeritis huic monti transfer te & mitte te in mare, fiet. Et omnia quæcunq; fideliter petieritis credite quia accipietis, & uenient uobis. Quia rectus est sermo dñi, & omnia opera eius in fide. Rectus est in rectis. Opera eius in fide, in fide sanctorum: quia quod prōmittit deus sanctis suis, nō mentitur. *q* ¶ *Diligit misericordiam, etc.*] Quomodo dicit, diligit misericordiam, cum in alio loco dicat: Ne miserearis pauperi in *Exod. 2*
iudicio: id est, non propter pauperem, nec propter di-
uitem, non propter proximū & longinquum, nō pro- D
pter cognitum & incognitum declines à recto iudicio, sed prius iudica rectū iudicium, & postea subueniet misericordia. Diligit misericordiam, qui nos assumpta carne redemit, & iudicium, qui inter impios iustosq; discernit. *r* ¶ *Misericordia domini plena, etc.*] Totus mūdus. Vel terra, sancta ecclesia misericordia dei plena est: quia sicut ille ubiq; est, & sua misericordia cum illo & ab illo inseparabilis est: quia non tantū ut iustos custodiat descendit, sed ut peccatores redimeret uel saluos faceret. *s* ¶ *Verbo domini cœli firmati sunt.*] Verbum patris, filius est. Cœli firmati sunt, sancti apostoli per ipsum in *Psal. 3.b*
fide. Verbo dñi cœli firmati sunt. In ipso uerbo, quod
erat in principio apud deum, siue uisibiles cœli, siue apostoli sunt creati. Verbo dñi cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis uirtus eorū. Trinitatis maiestas manifestissime declaratur, dñs, uerbū, spiritus domini. *t*

Gen. 11.b ¶ *Et spiritu oris, etc.*] Paracleto scilicet cooperāte, horum uirtutes cœlorū creatæ sunt. Nam in domino pater, in uerbo filius, in spiritu oris, spiritus sanctus declaratur. Et quia dicit, oris eius, non procedens quasi minor creditur, Nam sicut filius à patre & æqualis patri: ita & spiritus sanctus æqualis patri habetur ac filio. Vel spiritu oris eius omnis uirtus eorū: Id est, per spiritū sanctum uirtutes illorū. Quia per spiritum sanctū habuerunt diuersas gratias, id est, uirtutes. Nam per nos nihil boni habuimus nisi per ipsum. *u* ¶ *Congregans sicut in, etc.*] Clausum littoribus mare ostendit. Cōgregans sicut in utre aquas maris. Per aquas, seculi tribulationem significat & persecutiones sanctorum: quia sicut homo in utre aquas stringit & quādo uult spargit, sic dominus tribulationes ecclesiæ, ut ait Paulus: Fidelis deus qui non *1. Cor.*
patietur uos tentari super id quod potestis ferre, sed faciet etiā prouentū ut possitis sustinere. Congregans sicut in utre, in nouo ecclesiæ homine, aquas maris, seculi

populos

A populos, ut sint unum nouū, sicut dñs ait, in utres no- *Matt. 9.b*
uos: id est, euangelicū præceptum, reconditum in cordibus credentiū. *a* ¶ *Ponens in thesauris abyssos.*] O magna creatoris potentia, recondens in thesauris abyssos, producens in thesauris uentos. Tamē hic abyssos, mysteriorum cœlestium altitudinem intelligimus, iuxta illud Apo- *Rom. 11.d*
stoli: O altitudo diuitiarū sapientiæ & scientiæ dei. Vel in thesauris, id est, in absconditis dei. Thesaurus, id est, largitas: hoc est profundum scripturarum. Vnde alio lo- *Psal. 143.d*
co dicit: Qui producit uentū de thesauris suis. Nam quantum uoluit per seruos suos nobis demonstrare, tantū per nos intelligere potuimus, ipsam profunditatem scripturarū nequaq; possumus. *b* ¶ *Time at dominū omnis terra.*] Qui terrena sapiunt, ipsum potius & non creaturam adorent. *c* ¶ *Ab eo autem, etc.*] Hæc quidam de futuro arbitrantur iudicio, sed ad sequentem expositionem magis respiciunt.

B Ab ipso autem commouentur uniuersi, omnes qui inhabitant orbem. Ab ipso deo commouentur uniuersi: id est, de infidelitate ad fidem. Vel uniuersi, omnes creaturæ ab ipso ueniunt, & non sicut peccatores dicūt, quod tempus illas adducit & non deus, quia & tempora & dies & annos uel etiam momenta deus constituit. *d* ¶ *Quia ipse dixit, etc.*] Ideo ipsum cuncta timeāt, quia ab ipso uel facta sunt uel creata. Ipse dixit, hoc est per filium, qui uerbum est dixit: Mandauit per imperium, hoc est, inenarrabiliter. *e* ¶ *Dominus dissipat consilia gen-*
Prou. 21.d *tium.*] Secundum illud: Non est consilium, non est prudentia, non est sapientia, non est fortitudo contra deū. Dominus dissipat consilia gentium: Iudæorum scilicet, qui tanquam increduli contra deum Christum surrant. Vel dissipat, consilia eorum, qui turrim ædificare uoluerunt destruxit, ut illud: Venite confundamus ibidem linguas eorum. *f* ¶ *Reprobrat autem, etc.*] Hoc est Iudæorum consilia, quia non potuerunt illa facere nisi quantum à deo præfinitum fuit. Reprobat autem cogitationes populorum: Pharisæorum & Sadducæorum, uel reliquarum potestatum genera. *g* ¶ *Et reprobat consilia principum.*] Hoc est Annę & Caiphę, quia ipsi principes erant ipsorū sacerdotum qui primatum tenebant huius sceleris. Hos omnes cū suis consiliis, dominus resurgendo destruxit. *h* ¶ *Consilium uero domini manet in eternum.*] Consilium domini fuit, ut resurgeret à mortuis, sicut & fecit. Istud consilium Iudæi & prin-
Matt. 24.c cipes illorum destruere non potuerunt. *i* ¶ *Cogitationes cordis eius, etc.*] Nihil ex eis diminuetur, iuxta illud: Cœlum & terra transibunt: uerba autem mea non præteribunt. *k* ¶ *Beata gens cuius est dominus deus eius.*] Hoc est qui credunt quod dominus creauit illas creaturas, unde superius mentionem fecit: non quod tempus illas adducat. Vel beata gens Christianorum, cuius dominus deus eius. Dominum enim elegit habere deum,

idolis derelictis. *l* ¶ *Populus quem elegit, etc.*] Ipsum po- C
pulum Christianū in hæreditatem sibi, ut dixit in alio psalmo: Dabo tibi gentes in hæreditatem tuam, & pos- *Psal. 2.b*
sessionē tuam terminos terræ. Et alibi: Dñs pars hæ- *Ibid. 15.b*
reditatis meæ. Et item: Portio mea dñs. In hæreditatem si- *Ibid. 118.b*
bi. Repulsis Iudæis nos sumus in hæreditatem asciti. *m* ¶ *De cœlo respexit, etc.*] Vt omnibus misereatur; quia nunquam respectus eius sine misericordia fuit. Vel dominus de cœlo prospexit, hoc est, misertus est nobis. Super filios hominum. Filij hominū: filij Adam. Vel filij hominū, successores Apostolorum. *n* ¶ *De præparato habitaculo, etc.*] Vt alij deī sermo scientiæ, alij interpretatio sermonum, alij genera linguarū, & reliqua: quæ operatur unus atq; idem spiritus. Vel qui finxit per singulos corda eorum. Quidam hunc locum mendaciter ad illud referūt, quod animam ex aīa

utre aquas māris, ponens in thesauris abyssos. Timeāt dominum omnis terra, ab eō autem commoueantur omnes inhabitantes orbem. Quoniām ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Dominus dissipat consilia gentium, reprobat autem cogitationes populorum, & rēprobat consilia principum. Consilium autem domini in æternum manet, & cogitationes cordis eius in generatione & generationem. Beata gens cuius est dominus deus eius, populus quem elegit in hæreditatem sibi. Dē cœlo respexit Dominus, uidit omnes filios hominum. Dē præparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram. Qui finxit sigillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum. Nōn saluatur rex per multam uirtutem, & gigas non saluabitur in multitudine uirtutis suæ. Fallax ēquus ad salutem, in abundantia autem uirtutis suæ non saluabitur. Eccē oculi domini super metuentes eum, & in ēis qui sperant super misericordia eius. Vt eruat à morte animas eorum, & alat eōs in fame. Animā autem nostra

ma existiment esse generatam, & in Adam omnium animas contineri, quia id quod Græce dicitur κατ' ἀμὸ D
νες, non unum, sed per multos quenq; significet. Qui finxit sigillatim corda eorum. Qui finxit: id est, fecit. Sigillatim. Per singulos omnes intelligit, & insimul omnes recognoscit. Corda illorū, opera illorum. *o* ¶ *Qui intelligit omnia opera eorum.*] Ipse est enim speculator prospiciens de die in diem actus humanos. Qui intelligit omnia opera eorum, hoc est, qualiter donum dei unaquæq; anima habeat ipse dispensat. *p* ¶ *Non saluabitur rex per multam, etc.*] Sed per iustitiam & auxilium dei. Nā & Goliæ fortitudinem confudit deus per manum Dauid pueri sui. Non fuit saluus rex per multitudinē uirtutis suæ. Quare? quia alibi dicit: Domini est salus. Nec *Psal. 3.b*
gigas saluus erit in multitudine fortitudinis suæ. Gigas pro sua fortitudine dicitur. Nec ipse saluus esse potest per fortitudinem suam, sicut superius de Golia & Dauid. *q* ¶ *Fallax equus ad salutem, in abundantia, etc.*] Nisi deus fuerit ascensor eius. Fallax equus ad salutem. Equus, corpus humanum, iumentum est animæ, ideo fallax. In abundantia autem uirtutis suæ non erit saluus, id est, nec gigas nec rex. *r* ¶ *Ecce oculi domini super timentes eum.*] Oculi dei, aspectus diuinitatis. Super timentes eum, qui eum timent timore sancto. Deus enim sperantes in se inspectione cœlesti protegit ac defendit. *s* ¶ *Et in eis qui sperant in misericordia eius, etc.*] Id est, in hoc sperant in misericordia eius, id est dei, ut à morte perpetua eruat animas eorum. Vel à morte, hoc est, à diabolo. *t* ¶ *Vt eruat à morte animas eorum: Et alat eos in fame.*] Cum alij uerbi dei penuriam patiuntur, isti ab eo uiuificantur. *u* ¶ *Anima autem nostra sustinet dominum.*] Id est, patiens est in domino. Quicquid accesserit ei siue bonum siue malum, sustinet propter deum ut ait Paulus: Omnia mihi placent. Vel alat eos *1. Cor. 10.g*
in fame, id est, pascit eos. Vnde dixit: Et aluit eos *Exod. 16.g*
quadraginta annis in deserto. Quia quotiescunque *Psal. 36.d*

homines

homines habent famē, deus pascit seruos suos, licet de cibo terreno, sed tamē plus est, unde pascit eos de cibo spirituali, id est, de sua doctrina & suo uerbo. Anima autem nostra sustinet dominum, quoniā adiutor & protector noster est. Et in ipso lætabitur cor nostrum & in nomine sancto eius sperauimus. Scimus enī quod nullus speranit in eum, & confusus abscesit. *a* ¶ *Quoniam adiutor & protector, etc.*] Hoc est, quia ipse est adiutor & defensor Ecclesiæ. *b* ¶ *Et in ipso, etc.*] Id est, anima nostra lætabitur de spe futuræ remunerationis, & lætabitur ecclesia in tribulatione. *c* ¶ *Et in nomine, etc.*] Nomē patris filius est. *d* ¶ *Fiat misericordia tua, etc.*] Oratio ecclesiæ est, tamē istum uersiculum cogitare debet unusquisque antequā legatur, ut fideliter dicat, sicut sperauimus in te, ne alibi uacet mens sua. Fiat dñe misericordia tua super nos, sicut sperauimus in te. Vt qui nos per baptismum abluisti, spiritus sancti infusione confirmes, sicut
Act. 2.d in Actibus apostolorū cernimus esse factum. Qui nunc in nobis uenire dignetur, ut per eius lumen effici mereamur hæredes gloriæ sempiternæ, Amē. *e* ¶ *Psalmus Dauid cum mutauit, etc.*] Mutatio faciei, in uerborum mu
B tatione monstratur, quando à Saul se missum esse simu
1.Reg. 21.d lauit. Aut si ueram mutationem uultus uolumus intelligere: Abimelech sciamus dictum esse pro Achis. Nec in nomine error est, cum ex patre generatus, etiam Abimelech potuerit appellari: Abimelech quippe interpretatur pater meus rex. Quomodo dicit, cōmutauit uul
1.Reg. 18.b tum suum coram Abimelech? Quia in Regum sic legimus, quod in Geth ciuitatem ad regem Achis fugit in Philistijm. Vel quomodo ausus fuit ibidem ambulare, qui inimicus illorum erat, & ipse interfecit antea Goliā principem illorum? Propterea illuc ambulauit pro hoc quod mulieres dixerunt: Percusit Saul mille, & Dauid decem milia: & postea intrauit diabolus in Saul per inuidiam, & dixit: Quid superest ei, nisi tantum ut regnū habeat? Et peruenit Dauid ad regem Achis. Sed postea Achis misit missos suos ut Dauid ad se ducerent, ut eum interficeret. Et cum inuenisset eum ad portam ciuitatis, cognouit Dauid quod ipsum interficere uolebāt, necessitate compulsus ad artem declinauit. Misericordia dei prouidente, cecidit spiritus sanctus super ipsum & cœpit labi, & saliuam mittebat super suam barbam. Et cum adduxissent eum ad regem, dixit illis rex: Pro qua causa adduxistis istum hominem arrepticium & furibundum super me? Dauid pulcher homo erat, & quando eum apprehenderunt, tympanizabat ad portam ciuitatis, & in manibus suis ferebatur: Et cum eum dimisissent & fugisset, istum psalmum cantauit: qui totus circa pietatem, totus circa inspectionem diuinam, totus circa compescendas sanctorum tribulationes commemoratur. Dauid figuram Christi tenet, Saul figuram diaboli, Abimelech interpretatur regnum patris mei. Achis interpretatur, quomodo est, uel ignorantia, uel niger. Dauid uenit in Geth ad Regem Achis, & dominus uenit in regnum patris sui, hoc est, ad regnum Iudæorum. Mutauit uultum suum coram Abimelech, hoc est, corā regno patris sui. Vnde sanctus C
Philip. Paulus dixit: Qui cum in forma dei esset, non rapinā arbitratus est esse se æqualem deo, sed formā serui accepit in similitudinem hominū factus, & habitu inuentus ut homo, humiliauit semetipsum factus obediens usq; ad mortem. Vel aliter: Mutauit uultum suum, id est, in sacerdotium. Tunc commu-
Gen. 14 tauit, quando Melchisedek obtulit panem & uinum. Immutauit uultum: quia quantum aduentus Christi appropinquabat, tantum illæ figuræ apertæ erant, quia antea hostias offerebāt, sed postea spiritualiter impietum fuit in nouo testamento secundum ordinē Melchisedek: non dixit, secundum ordinē Aarō, sed secundū ordinē Melchisedek. Tym
nibus panizabat ad portam ciuitatis. Tympanū de corio extenditur. Et dominus extēdit manus suas in cruce: Porta ciuitatis, initium fidei nostræ intelligitur, quādo credimus incarnationem Christi. Per saliuam, infirmitatem carnis quam dignatus est suscipere. Illa barba, fortitudo diuinitatis. Dimisit eum & abijt. Dimisit Christus Iudæos & uenit in gētibus. Vnde dictum est: Quia Act. 13.d indignos uos iudicastis uitæ æternæ, nos ex hoc ibimus ad gentes. D

XXXIII

Benedicam dominum in, etc.] Cum ait, omni tempore & semper, docet nos nec in aduersis succumbere debere, nec in secundis extolli, sed tam prospera quām cōtraria æquanimiter ferre, ac beatum ante oculos proponentes, in omnibus quæ accidere, dei benedicere nomen. Benedicam dñm in omni tempore. Benedicam, id est, laudabo dñm. In omni tempore in prosperis & aduersis. Fecit hoc Dauid, & modo ecclesia. Sēper laus eius in ore meo. In ore & corde, intenta mente deū semper laudare. *g* ¶ *In domino laudabitur, etc.*] Hoc est, ut uita mea. Cum huic studio anima dedita, aspera mundi æquo animo sustinuerit, ab his qui sunt dñi, collaudatur. *h* ¶ *Audiant mansueti.*] Id est, sancti. *i* ¶ *Et lætentur.*] Non de terrenis, sed de cœlestibus, qui non habent pugnam uitiorum in se, illi qui glebam corporis sui tali tentamento cohercent. Beati enim mansueti, qm̄ ipsi possidebunt terrā. *k* ¶ *Magnificate dominum mecum.*] Patrem dñm laudate. *l* ¶ *Et exaltemus nomen, etc.*] Ac si dicat propheta: Quomodo ego amo, & uos sic facite, Vel, exaltemus nomen eius in idipsum. Filiū cui pater dedit nomen, quod est super omne nomen. *m* ¶ *Inquisiui dominum.*] Spiritū sanctū. *n* ¶ *Et exaudiuit me, etc.*] Cō sumens corruptelā carnis, quæ mihi tribulationes peccaminū ingerebat, ne eū attentius deprecarer. *o* ¶ *Accedite ad dominum.*] Credite in eum. Accedite ad dñm, nō loco, sed fide & opere. *p* ¶ *Et illuminamini.*] Id est, in mē te intelligite: quia nisi credideritis, non intelligetis. *q* ¶ *Et facies uestræ non confundentur.*] In iudicio quo impij cōfundent in condemnationē, in die iudicij. *r* ¶ *Iste pauper clamauit.*] Christus dñs qui pro nobis pauper factus est, ad patrem in passione clamauit. Vel, iste pauper, id est, Dauid clamauit quando dixit: Dñe deus, uanū fac consilium Achitophel. Et ecclesia clamat modo. *s* ¶ *Et dominus exaudiuit eum, etc.*] Resuscitans illum à mortuis.

¶ *Emittit*

A *a* ¶ *Emittit angelum dominus.*] Hoc est, angelū magni consilij dedit illis. Haud dubiū est, timentes dñm ab angeMatt. 18.b lis custodiri, sicus ipse dñs per euangeliū docet: Amen amen dico uobis: quia angeli eorū quotidie uident faciem patris mei qui est in cœlis. Vallantur ergo præsidio angelico, qui de cordis puritate tinnuerint deū. *b* ¶ *Gustate & uidete.*] Gustus p fauces discitur, uisus per oculos: quia per oculos uidetur. Propheta dicit, gustaui. Et quomodo gustaui: sic inueni per fidē, per spem, & per opera bona. *c* ¶ *Beatus uir qui sperat in eum.*] Quare beatus? Quia illum habet qui omnia habet: hoc est deum. Ergo hic dicitur gustus, ut cū quis cognouerit deū, timeat illū: quia tanq̄ de gustu ita alibi dixit: Initium sapientiæ timor dñi. Cum aūt timere cœperit, tunc præcepta custodit, & tunc sciet quia suauis est dñs: quia ipse est panis uiuus qui satietatē dat huic mundo. Beatus uir qui
B sperat in eum, & non in incerto diuitiarū. *d* ¶ *Timete dominum omnes sanctι eius.*] Qui firmi status in promissis eius: timete, ne accepta securitate decipiamini. *e* ¶ *Quoniam nihil deest timentibus eum.*] Quorū deus est Christus, nihil deest eis: id est, nihil boni deest eis. Querite regnū dei, & iustitiam eius, & cætera apponunt uobis. Iustitia enim dei omnia præstat. *f* ¶ *Diuites eguerunt & esurierunt.*] Multi sunt mundi locupletes, & egent gloria dei:
Luc. 16.c de quibus fuit & diues ille, ante cuius ianuā Lazarus decumbebat, qui sitiens in tormentis, quia non fecerat misericordiam, non meruit accipere guttam. Inquirens autem Lazarus nō purpuras, sed cœlestia regna, meruit in sinu Abrahæ bonis omnibus adimpleri.
g ¶ *Venite filij audite me.*] Mos est propheticus, ut discí-
Gal. 4.c pulos filios nuncupet, sicut Paulus: Filioli, quos iterum parturio, donec formetur Christus in uobis. Hos docet, ut primo omnium sapientia, id est, timore domini imbuantur. Venite filij, audite me. Vocat Christus
Ioan. 1 ecclesiam ad se uenire, id est, per fidem. Sancti filij dei dicuntur: iuxta quod dictum est in euangelio: Quotquot autem receperūt eum, dedit eis potestatem filios
1.Ioan. 3.a dei fieri. Et Ioannes dicit in epistola sua: Nunc filij dei
Eccli. 1.b sumus. Timorem dei docebo uos. Vt illud: Initium sapientiæ timor domini. Et alibi dicit: De timore nascitur compunctio salutaris. Ad hoc debet unusquisq; uenire, ut timorem domini debeat habere. *h* ¶ *Quis est homo qui uult uitam.*] Aeternam utiq;. *i* ¶ *Et cupit dies uidere bonos.*] In quibus cum sanctis iocūdetur in regno dei. Vel uox prophetæ interrogando, & alius dicit, ego uolo, & ille dicit: Si uis, fac ergo quod sequitur, & uidebis uitam, hoc est, habebis uitam æternam, & dies bonos, hoc est, dies æternos. *k* ¶ *Prohibe linguam tuam.*] Prohibe linguam tuam, id est, à detractione uel ab amaritu-
Prou. 18.d dine, quia dictum est: Mors & uita in manibus linguæ.
Esa. 32.d Quia qui custodit linguā suā, custodit animā suam. Et alibi dicit: Custos iustitiæ, silentiū & pax. Si quis putat se esse religiosum non refrænās linguā suam, huius erit C
uana religio. Et labia tua non loquant dolum, ne aliud ore asimiles, aliud corde retineas. *l* ¶ *Diuerte à malo, & fac bonum.*] Hoc est, destrue uitia, & ædifica uirtutes. Nihil prodest, si destruis, & non ædificas, hoc est, si destruis uitia, & nō ædificas uirtutes. Ac si dicat: Quis est homo q̄ sine his uelit uitam? Nullus. Quia in eo nullū bonū fuit, qui nullū malū destruit. Diuerte à malo, & fac bonū. Mala omnia à diaboli instinctu procedunt, sicut bona à dei. Relinque ergo quæ instigat diabolus, & operare quæ præcipit Christus.
m ¶ *Inquire pacem, & persequere eā.*] Secun-
Hebr. 12.d dum Apostolū pacē sequimini & sanctimoniam, sine qua nemo uidet regnū dei. Vel Iudæi quæsierūt pacē, id est Christum ad occidendū, nō ad imitandū: quia sequi imitari dicit. Inquire pacē, & sequere eā: id est Christū: quia ipse est pax nostra. Vel sequere, imitare. Vnde in euangelio dictū est: Qui uult post me uenLuc. 9.c re, abneget semetipsum, et tollat crucē suā, & sequat̄ me. D
Inquire pacē, & sequere eam. Non sufficit malum fugere, nisi bonum quoq; feceris. *n* ¶ *Oculi domini super iustos.*] Pietatis enim inspectione eos iugiter contemplatur. *o* ¶ *Et aures eius in preces eorū.*] Quia quę iusta sunt postulāt. Oculi dñi, id est aspectus diuinitatis, super iustos. Et aures eius ad preces eorū. Quicquid rogāt sancti de bono, exaudit illos: quia deus & audit & uidet nos: propterea nos faciamus uoluntatē illius. *p* ¶ *Vultus aūt domini super facientes mala.*] Iste psalmus in persona bonorū & in persona malorū currit. Propter quid uultus dei super nos qui mala faciunt? *q* ¶ *Vt disperdat de terra memoriā eorū.*] Hoc est, de terra uiuentiū, ut ait propheta: Deleantur de libro uiuentium. Vultum hic furorem intelligimus, qui minando iram, memoriam pecPsal. 68.c cati à terra disperdit, ut radices benignitatis suæ (unde eam exciderat) plantet. Quæ de auribus, oculis, ac de uultu dicuntur: non ad corporationem deitatis, sed ad maiestatis potentiam referenda sunt. *r* ¶ *Clamauerunt iusti.*] Quia de puritate cordis integra clamauerūt. Vel tres pueri inter flammas clamauerūt, & dñs exaudiuit eos. Filij Machabæorū, uel modo unusquisq; sanctus: & illos et modo unūquenq; ex omnib. tribulationibus liberat. *s* ¶ *Iustus est dominus, etc.*] Nunquam elongatur ab eis qui propter illum sustinent. Cum ipsis est in tribulatione, non loco, sed auxilio: quia deus nō est localis. *t* ¶ *Et humiles spiritu saluabit.*] Vt eis regna cœlestia largiatur. Humiles spiritu, id est, mites, ut illud: DiMatt. 11.d scite à me, quia mitis sum & humilis corde. Vel illud:
Ibid. 5.a Beati enim pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. *u* ¶ *Multæ tribulationes iustorum.*] Ergo qui tribulationem non patitur, iustus nō est. Mors peccatorū pessima est. Iustorū tribulatio morte finitur: peccatorū uero supplicia post mortem incipiunt. Vel, multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his libe-

c rauit

A rauit eos dominus. Tentant enim, ut probati manifesti fiant. Sed in tempore erit respectus ipsorũ, cum iudicauerint nationes, & dominati fuerint populis. *a* ¶ *Dominus custodit omnia ossa eorũ.*] Id est uirtutes eorũ. *b* ¶ *Vnum ex his non cõteretur.*] De sanctis suis in futuro iudicio quomodo dicit: unũ ex his non conteret: quia multi habẽt ossa fracta, sicut legimus de sanctis martyribus? Sed hic ossa, firmamentum uel uirtutes animæ intelliguntur. Dominus custodit omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur. Aeternitatem perpetuæ uitæ dicit, quam per spem fidei gerunt, siue fortitudinẽ quam in ipso habẽt deo custodire, ne in his tribulationib. tepescant aut conterãtur in aliquo. *c* ¶ *Mors peccatorũ pessima est.*] Quia & hic initiantur, & in futuro sine fine torquentur. *d* ¶ *Et qui oderunt iustum.*] Christum uel testamentũ eius Iudęi oderunt. Oderunt iustum, id est Christũ, & sine causa. Delinquent, hoc est peccabunt. Vel qui odit modo iustum, hoc est, unumquęq; peccat. *e* ¶ *Redemit dominus animas.*] Redemit nos Christus sanguine suo precioso, & modo per singulos dies redimit. Vel redemit dñs animas seruorum suorũ de potestate secũdę mortis. *f* ¶ *Et non derelinquet omnes.*] Qui in deo sperant, non derelinquet eos nęq; hic nęq; in futuro, sed cum ipsis est secundũ promissionem suã usq; ad cõsummationẽ seculi. Qui nobis præstare dignet, ut sit iugiter laus eius in ore nostro, eiusq; doctrina mediocriter utẽtes, nec extollere, pspera, nec incõmoda ualeant inclinare. *g* ¶ *In finem psalmus ipsi Dauid.*] In finem, id est in Christum, ut illud: Finis legis ad iustitiam omni credenti. Vel finis, perfectio Christi. Vnde & apostoli dixerunt: Dñe ostende nobis patrẽ, & sufficit nobis. Et dñs: Qui me uidet, uidet & patrẽ meũ: quia ego in patre, & pater in me est. In hoc est perfectio Christi. Dauid, fortis manu interpretatur siue desiderabilis. Et dñs manu fortis: quia tetigit loculum, & surrexit iuuenis uidua. Vel fortis, per quem facta sunt omnia. Desiderabilis, quia intantum desiderant sancti uidere Christum, ut etiam corpora sua pro ipso tradant in martyrium. Vel passionis dominicæ psalmus continet sacramentum. In quo notandum est, quod ea quæ in humilitate, fletu ac lamentatione dicuntur, non diuinitati, sed assumptæ carni conueniũt. Orat ergo dominum patrem, dicens:

Rom. 10.a
Ioan. 14.a
Luc. 7.c

XXXIIII

IVdica domine nocentes me.] Iudæos & principes sacerdotum, qui in carne positum dominũ sæpe impugnantes, nocere uoluerũt. Iudica domine nocentes me. Vox Christi in passione, & uox ecclesiæ in tribulatione. Iudica, hoc est, iudicio diseretionis. Vel iudica, id est, discerne inter me & Iudæos, inter ecclesiam & persecutores. Expugna impugnantes me. Ac si dicat: Tu fac uindictã pro me, sicut dicitur per sanctũ Paulum: Mihi uindictã, & ego retribuam. Et item: Si deus pro nobis, quis contra nos? *i* ¶ *Apprehende arma & scutum.*] In armis, cœlestia adiutoria: in scuto, diuinã protectionẽ designat, quam secundum infirmitatẽ carnis sibi postulat mini-

Rom. 12.d
Ibid. 8.f

Cũstodit dominus omnia ossa eorũ, unũm ex his non conteretur. Mors peccatorũ pessima, & qui oderunt iustum, delinquẽt. Redẽmit dominus animas seruorũ suorum, & nõ derelinquet omnes qui sperant in eum.

In finẽm psalmus ipsi Dauid. XXXIIII

IVdica domine nocentes me, expugna impugnantes me. Apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi. Effunde framẽam, & conclude aduersus eos qui persequuntur me, dic ànimæ meæ, salus tua ego sum. Confundantur & reuertantur quærentes animam meam. Auertantur retrorsum, & cõfundantur cogitantes mihi mala. Fiant tanquam puluis ante faciem uenti, & angelus domini persequens eos. Fiant uiæ illorum tenebræ & lubricum, & angelus domini persequens eos. Quoniam gratis absconderunt mihi interitũ laquei sui, superuacue

Ecclesiam. Ipsi semetipsos laqueauerunt in uindictam. *a* ¶ *Superuacue exprobrauerunt animã meam.*] Nihil enim utile habuit exprobratio eorum. *b* ¶ *Veniat illis laqueus.*] Excidiũ illud minatur, quod temporibus Vespasiani super eos aduenit. Vel unusquisque peccator funiculis uitiorũ suorum constringitur in die iudicij. *c* ¶ *Et captio quam abscondit apprehẽdat eos, in laqueum cadant in ipso.*] In mortem uticq; repentinam, quam occulte ipsi domino nostro moliebantur, ut illud: Foderunt ante faciem meam foueam, & ipsi inciderunt in eam. Et item dicit: Foueam quam fratri tuo parauerat, in eam cades. *d* ¶ *Anima aũt mea exultabit.*] Et Christus in patre, & ecclesia in Christo. *e* ¶ *Delectabitur super salutari eius.*] Cum ab eo resuscitatus fuerit. Vel delectabitur, hoc est, lætabitur super salutari eius. Salutaris noster Christus est, quia in ipso delectatur ecclesia, ut ait Salomon: Quæ est ista quæ ascendit dealbata & innixa super fratruelem suum? *f* ¶ *Omnia ossa mea dicent.*] In ossibus æternitas siue fortitudo intelligitur, quod ad apostolos refertur, ut quibus uisa fuerint primum uerba resurrectionis quasi deliramenta, nunc collaudent & dicant: Quis similis tibi? hoc est, quis ut tu potuit de morte reuocare? Vel ossa, fortiores sancti uel uirtutes sanctorum. Quis similis tibi? Ac si dicat, nemo. Alio loco dicit: Deus quis similis tibi, id est, nullus. *g* ¶ *Eripiens inopem de manu fortiorum eius.*] Inops Christus pro nobis, ut illius inopia nos diuites faceret. De manu fortiorum, id est, de manu Iudęorum liberauit eum deus pater. Inops Christus, ex persona membrorum suorum loquitur. *h* *Egenum & pauperem à diripientibus eum.*] A potestatibus tenebrarum. Quorũ maxima uirtus est ut possint diripere pauperes tuos. *i* ¶ *Exurgentes testes.*] Euangelium falsos testes dicit: propheta iniquos. Et falsi quos euangelium uocat, interrogantur, de quibus uero propheta loquitur, interrogant. Vnde intelligendum est, quod principes sacerdotum sunt iniqui testes, qui interrogauerunt quæ nesciebant, dicentes: Adiuramus te per deum, ut dicas nobis, si tu es filius dei. Dicente autem illo, ego sum, sciderunt uestimenta sua, & quasi in testimonium clamauerunt: Ipsi audistis blasphemiam, quid adhuc quærimus testes? Falsum enim erat testimonium, ut dicerent eum blasphemasse, qui dixerat ueritatem. *k* *Et retribuebant mihi mala pro bonis.*] Exhibente me uitam, condemnauerunt me morti: & fœcunditatem bonorum cœlestium promittenti, uitæ penuriam intulerunt. Sic secerunt Iudæi Christo, pro bonis mala reddiderunt. Sterilitatem animæ meæ, id est, quomodo illorum animæ steriles erant de bono, & plenæ de peccato: sic uoluerunt ut anima Christi fuisset. *l* ¶ *Ego autem cum mihi molesti essent.*] Hæc sunt arma sanctorum. Totus autem psalmus ex persona Christi est, & per Christum ad omnes sanctos referri potest. *m* ¶ *Induebar cilicio. Et humiliabam, etc.*] Legimus illius ieiunium, non legimus cilicium. Sed per cilicium peccatores: quia uestitus pœnitentiæ est. Induebar cilicio. Ac si dicat: Induit se diuinitas carne, et de peccato dãnauit peccatũ. Ego aũt cum mihi molesti essent, induebar cilicio, & humiliabã in ieiunio animã meã, & oratio mea in sinu meo conuertet. Induit enim dñs asperitatẽ passionis, & luctũ de duritia populi non credẽtis: celebrauit ieiunium usq; ad uesperã, cũ in uespera mũdi oblatus est, p mundi salute. Cõuersa est oratio eius in sinũ patris, cum in nihilo est frustratus à patre, & pater nõ quasi minori præstitit, sed ut assumptũ hominẽ declararet. Christus nõ carnaliter sed spiritualiter ieiunauit. Esuriens uero ad arborẽ fici, sitiés uenit ad fontem. Esuriebat salutẽ humani generis, sitiebat fidẽ ecclesiæ. Esuriebat in passione, qñ omnes, maxime apostoli negauerunt, nisi tãtum latro in cruce cõfessus est. *n* ¶ *Et oratio mea in sinu meo.*] Hoc est, in secreto dei patris agebat. Et sancti orant in secreto: id est, in corde, ubi deus uidetur, in cubiculum tuum, & ora patrem tuum in abscondito. Et Anna orabat in templo. *o* ¶ *Quasi proximum, quasi fratrem nostrũ.*] Si ex persona Dauid psalmum accipimus, proximum accipimus Saulem. Si ex Christi, Iudam proditorem proximum uocat. Vel proximus & frater Christus Iudæis: qui de ipsis humanitatem attraxit. *p* ¶ *Sic contplacebam.*] Id est, deo patri, frater ac proximus erat propter generationem corpoream. *q* ¶ *Quasi si lugens & contristatus.*] Lugebat enim, cum confortante angelo, guttæ sudoris eius tanquam sanguis defluebant ad terram. Et contristatus est cum diceret: Tristis est anima mea usque ad mortem. Tanquam lugens & contristatus: Lugebat Christus pro parte nostra, ut illud: Videns, inquit, ciuitatem, fleuit super eam. Ita humiliabar: quia Christus humiliatus est in passione. Vel sic complacebã: quia complacebat patri per fidem & spẽ. *r* ¶ *Aduersum me lætati sunt.*] Lætati sunt Iudæi, quando Christum apprehenderunt, ut eum crucifigerent. *s* ¶ *Et conuenerunt.*] Ad hoc conuenerunt, ut Christum crucifigerent, non ut crederent. Vel aduersus me congregati sunt & conuenerũt, cũ traditionis meæ promissionẽ haberẽt. *t* ¶ *Congregata sunt in me flagella.*] Flagellauerũt Christũ, sicut dixit: Cum gladijs & fustibus ad me uenistis. Et Pilatus dixit: Dimittã eum emendatum, id est, flagellatũ dimittã. *u* ¶ *Et nõ cognoui.*] Quid non cognouerit, quæritur: Quidam putãt dolorẽ uulnerum quæ patiebatur in cruce. Sed melius ad peccata refertur, quod non habuerit conscientiam peccatorũ, quare crucifixus sit. Et ignoraui, non quod ignoret Christus aliquid: sed ignoraui, quia propter quod istud mihi accidit, non cõmisi. Vel ignorauerunt quod deus sub carnis uelamento lateret. *x* ¶ *Dissipati sunt.*] A uinculo charitatis. *y* ¶ *Nec compuncti.*] Vt agerent pœnitentiam. *z* ¶ *Tentauerunt me.*] Multis modis tentauerunt Iudæi Christum, sicut dixit unus ex ipsis: Magister, quod est primum mandatum? *a* ¶ *Subsannauerunt me subsannatione.*] Deludentes atque dicentes: Aue rex

Pſal. 56.b
Prou. 26.d
Cant. 3.c
Pſal. 70.d
Matt. 26.f
Matt. 6.d
1. Reg. 1
Luc. 19.f
Matt. 26.c
Luc. 23.c
Matt. 22.d

A rex Iudæorum. a ¶ *Frenduerunt super me dentibus suis.*] Clamantes, crucifige eum. Per motus corporis ostenditur motus animæ. Per dentes intelligitur malicia: quia per maliciam ipsum crucifixerunt, & in hunc dentibus striderunt. b ¶ *Domine quando respicies.*] Prophe

frenduerũt super me dentibus suis. Dñe quando respicies, restitue animã meã à malignitate eorũ, à leonibus unicã meã. Confitebor tibi in ecclesia magna: in populo graui laudabo te. Non supergaudeãt mihi q aduersant mihi iniquè: qui oderũt me gratis, & annuũt oculis. Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur: & in iracundia dolos cogitabant. Et dilatauerunt super me os suum, dixerũt, euge euge, uiderũt oculi nostri. Vidisti dñe, ne sileas, dñe ne discedas à me. Exurge domine, & intende iudicio meo deus meus, et dominus meus in causa mea. Iudicã me secundũ iustitiam tuã, domine deus meus, & non supergaudeãt mihi. Non dicãt in cordibus suis, euge euge animæ nostræ: nec dicãt, deuorabimus eum. Erubescãt & reuereantur simul, qui gratulant malis meis. Induantur confusione & reuerentia, qui maligna loquuntur super me. Exultent & lætentur qui uolunt iustitiam meam, & dicant semper, magnificetur dominus, qui uolunt pacem serui eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam, totã die laudem tuam.

phetæ ex persona ecclesiæ dicit, ac si dicat: Respice malorum iniquitatem, & meam iustitiã ab ipsis discerne. c ¶ *Et restitues animam meam à malignitate eorũ.*] Leones ipsos persecutores dicit, qui animam eius deglutire ore nitebant: sed eius resurrectione confusi sunt. Ecce conuersa est oratio eius in sinũ eius, cũ unica, id est, ipsa anima integra corpori restituta est. Et quis, inquis, eam restituit? Ipse cum paterna uoluntate, qui
Ioan. 10.d dixit: Potestatem habeo tollẽdi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Et à leonibus unicã meam. Leo ipse populus Iudaicus, propter fortitudinẽ maliciæ suæ. Vnicam meã, quia unica fuit anima Chri-
Esa. 53.c sti sine peccato secundum prophetam. Qui peccatũ nõ
B fecit, nec dolus inuentus est in ore eius. d ¶ *Confitebor tibi domine in ecclesia magna.*] Id est, in toto mundo diffusa. e ¶ *In populo graui laudabo te.*] Id est, in populo Christiano, ibi te laudabo. Grauis dicitur, quia non est leuis ad peccandum. Non leui, quem uentus ut puluerem à facie terræ proijcit, sed in graui & supra petram fundato, firmiterq; præcepta custodiente. Hinc iterum recordatur passionis suæ, quo potius eis iudiciũ mortis adnunciet, dicens: f ¶ *Non supergaudeant mihi.*] Iudæi Christo, & persequutores ecclesiæ. g ¶ *Qui oderunt me gratis.*] Hæc dicit, ut non sit iterata passio: quia nec redemptio uenit iterata. Et annuerunt oculis, quia nihil boni in opere ostenderunt. h ¶ *Quoniam mihi quidem*
Matt. 22.b *pacifice loquebantur.*] Vt est illud: Magister, licet tributum dare Cæsari, an non? Vel quando dixerunt: Magister, scimus quia uerax es, & in ueritate uiam dei doces. Sed hæc pacifica, plena erant dolo & ira. i ¶ *Et in iracundia dolos cogitabant.*] Sic loquebantur, sed cogitabant ut apprehenderent eum, & ligarent eum: sicut postea fe-
Iac. 1.c cerunt. In ira hoc fecerunt, sicut Iacobus ait: Ira uiri iu-
Psal. 4.a stitiam dei non operatur. Et sicut alibi dicit: Irascimi-
Eph. 4.f ni, & nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam uestram. k ¶ *Dilatauerunt super me os suum.*] Dilatauerunt, quando accusauerunt in blasphemijs. Et dilatauerunt super me os suum: quia non solum peccauerunt in me, sed etiam insultauerunt, dicẽtes: Si filius dei est, descendat de cruce, & credimus ei. l ¶ *Dixerunt, euge*
Luc. 19.c *euge.*] Sicut dicit in euangelio: Euge serue bone & fidelis. Vel uox Iudæorum est, ac si dicant: Bene, bene uidemus quod expectauimus, illæ uirtutes quas faciebas, quod nihil erant. Vel dixerunt, bene, bene: sed dolose. m ¶ *Viderunt oculi nostri.*] Quia non accipis personam hominis, nec est tibi cura de aliquo. n ¶ *Vidisti domine.*] Pater, illusiones eorum. Ac si dicat: Vidisti illos ad iudicandum. o ¶ *Ne sileas domine.*] Ne taceas. Tacet modo & non tacet, id est non tacet mandatum, tacet iudicium. Te in testimonium adduco, cum iudicauero mundum. p ¶ *Ne discedas à me.*] Quia pater à filio non discessit in passione. Sed tuæ adhæream dexteræ, donec digna ultione puniantur. q ¶ *Exurge domine exurge.*] Hoc est in adiutorium. r ¶ *Intende iudicium meum.*] Id est, discerne inter me & Iudæos. Intende iudicium meũ: quia parest pœna, & dispar est culpa. Id est, quando cum illis latronibus pendebat, quia ipse innocens pendebat. Exurge & intende iudicium meum, qualiter iudicãtes condemnauerunt me mortι. s ¶ *Deus meus & dominus meus in causa mea.*] Vox humanitatis ad diuinitatẽ: pro parte carnis loquit. Iudica me secundum magnam misericordiam tuam. Vnde dixit, intẽde iudicium meũ, id est, fac discre-
tionem inter me & illos. t ¶ *Iudica me secundum iustitiam meam domine deus meus.*] Iudicaui ego adulteram ut non D
condemnaretur: iudicauerũt & isti me innocentem, dignum morte: ideo unusquisq; secũdum opus propriũ mereatur. u ¶ *Non supergaudeant mihi inimici mei: ne quando dicant in cordibus suis, euge euge animæ nostræ, nec dicant, deuorabimus eum.*] Non patefiat ultra os eorum ad me deuorandum: ne dicãt, deuorauimus eum. Deuorat homo quod in os mittit. Sed in hoc dicit deuorare, quia peccatores uolunt illos sanctos deuorare: id est, ut unum corpus efficiantur. x ¶ *Erubescant & reuereantur simul qui gratulantur malis meis.*] Id est, dæmones, Iudæi, hæretici, & persecutores, qui gratulantur malis meis: hoc est, non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. y ¶ *Induantur confusione & reuerentia qui maligna loquuntur aduersum me.*] Isti suprà dicti confusione æterna. Vnde dicit: Discedite à me maledicti in ignem æter- Matt. 25
num. Vt qui mẽ quasi hominem iudicauerũt, ut deum uideant iudicantem. Hinc propheta ad patrem loquitur: z ¶ *Exultent & lætentur qui uolunt iustitiam meam.*] Christum expectantes, qui est iustitia patris. Vel exultent & lætentur qui uolunt iustitiam meam: id est, sancti qui uolunt iustitiam dei adimplere, ipsi exultent & lætentur de remuneratione uitæ æternæ. a ¶ *Et dicant semper magnificetur dominus: qui uolunt pacem serui eius.*] Ipse dominus est pax nostra, iuxta Apostolum. Serui Eph. 2.d
eius, id est Christi, qui est seruus dei patris. Vnde dicit: Esa. 49.b
Magnum est tibi uocari seruum meum, pro parte carnis. b ¶ *Sed & lingua mea meditabitur iustitiam tuam.*] Lingua mea sancti sunt, qui meditantur mandata Christi. c ¶ *Tota die laudem tuam.*] Tota die, toto tempore laudare deum. Sed & lingua mea meditabitur iustitiam tuam: quia pro uita populi mortuus, non es in tartaro derelictus. Tota die laudem tuam: quia deuicta triumphans morte, in cœlis es susceptus à patre, cum quo tibi & spiritui sancto est honor & gloria. Amen.

In finem

A a ¶ *In finem puero domini psalmus Dauid.*] Iste psalmus personam peccatoris designat, superbiam notat, fontẽ æterni luminis monstrat.

XXXV

Dixit iniustus ut delinq. etc.] Id est sibimetipsi. Iniustus hoc est diabolus cum suis satellitibus, id est populis Iudæorũ, uel reliquis suis mẽbris sibi deliq̃t. Nec alius quisquã per iniustitiã sic loquit ut peccet, sicut
Esa. 14.c ille qui dixit: Ponã soliũ meũ super sidera, & ero similis altissimo. Semper enim iniquitas proprio se cõfodit iaculo, iuxta il-
Prou. 12.a lud: Fili, si malus ea seris, solus hauries mala. Vel aliter: Dixit iniquus ut delinqueret sibi: id est, decreuit se peccare debere. c ¶ *Nõ est timor dei ante oculos eius.*] Si enim timorẽ dei ante oculos haberet, nunquã exe crabilia & abominanda cõmitteret. Non est timor dei ante oculos eius: id est, ante populũ Iudaicũ: quia si timorẽ dñi habuissent ante oculos cordis, nunquã tanta mala fecissent. d ¶ *Quoniam dolose egit in conspectu eius.*] Diabolus & Iudæi ante conspectũ dei. Vel, dolose egit in conspectu eius, iniquæ concupiscẽtiæ flamma stimulatus. e ¶ *Vt inueniatur iniquitas eius & odium.*] Dum cõcupisceret contra iustitiã iniquitatẽ, dum auferre non
B potest, odiũ possedit. Sed & ad Iudam proditorem hęc pertinere sequentia docent. f ¶ *Verba oris eius iniquitas & dolus.*] Dixit autem: Aue rabbi, & osculo magistrum tradidit inimicis. Ecce uerba oris, plena dolo atq; iniquitate. Verba oris eius iniquitas & dolus, & in diabolo & in populo Iudæorum. g ¶ *Noluit intelligere ut bene ageret.*] Id est, diabolus & sui satellites, quia aliud est nõ posse, aliud est nolle. Et Iudas uidebat quotidie cũ apostolis Christũ multa mirabilia operantẽ, sed non intel-
Sap. 1.a ligebat. In maliuolã enim animã nõ ingreditur sapientia. b ¶ *Iniquitatem meditatus est in cubili suo.*] In cordis secreto, in quo compũgi debuit, iniquitatem meditatus est, unde iam superius mentionem fecimus. In cubili, id est in corde eorum. i ¶ *Astitit omni uiæ non bonæ.*] Quia ibi astitit, ideo ad nullum fructum iustitiæ potuit peruenire. k ¶ *Malitiam autem non odiuit.*] Sed dilexit, quia non solum non oderunt, sed amplexati sunt.
l ¶ *Domine in cœlo misericordia tua.*] Id est, in sanctis angelis, qui ibidem firmati fuerunt, & non ceciderunt. Vel in cœlo misericordia tua: id est, in sancta ecclesia. Domine in cœlo misericordia tua. Christus dominus qui humanos miseratus labores descendit de cœlo, ut colligaret uulnera nostra. m ¶ *Et ueritas tua usq; ad nubes.*] Ve-
Ioan. 14.a ritas Christus est, ut illud: Ego sum uia & ueritas. Nu-
Esa. 5.b bes, sancti prædicatores. Vnde dicit: Mandabo nubibus meis ut nõ pluant imbrẽ super eam. Quia sicut nubes pluuiã portant, & irrigant terrã, sic sancti prædicatores pluuiam, id est doctrinam euangelij portant, & irrigãt corda arẽtia. Et ueritas tua usq; ad nubes. Qui spiritualiter scripturas nolunt intelligere: quærendũ est ab eis, quomodo ueritas dei sit usq; ad nubes. n ¶ *Iustitia tua sicut montes dei.*] Mons dei sapientia, mõs dei iudicium, mons dei sanctificatio est. Sunt & huiusce modi mõtes plurimi, in quibus recondunt arcana dei, quæ difficile
Rom. 11.d humanitas potest inuestigare, iuxta Apostolũ: Quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles uiæ eius. Vel aliter: Iustitia tua sicut montes dei. Iustitia tua, mandata tua. Mõtes dei, sancti maioris meriti, sicut sanctus Ioãnes uel cæteri apostoli. Montes prius à sole illuminant, & postea ualles. Sed montes, id est sancti non à semetipsis nisi à sole, id est à Christo. Vnde
Malac. 4.a dixit: Orietur uobis sol iustitiæ. o ¶ *Et iudicia tua uelut abyssus multa.*] Abyssus multa, iudicia dei occulta: quia unũ reprobat, & aliũ assumit, sicut dixit: Iacob dilexi, Esau odio habui. Vel iudicia sunt, quibus uel iustis beatitudo, uel impijs pœna inferẽ. Quę ideo abysso comparãtur: quia in noui ueteriscq; testamenti profunditatibus contemplantur. p ¶ *Homines & iumẽta saluos facies domine.*] Rationabiles irrationabilesq; personas, iuxta illud Apo-
Rom. 1.d stoli: Sapientibus & insipientibus debitor sum. q ¶ *Quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus.*] Ab initio quidem profluа fuit misericordia tua, sed tunc multiplicata est, cum nos cruore proprio redemisti.
r ¶ *Filij autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt.*] Non progenies uiperarum, sed illi qui ad imaginẽ dei mente perfecti sunt, sperant sub crucis tuæ defensione
D muniri. Vel filij hominum, id est filij Christi: quia ipse hominis filius est, & sancti filij hominum. In protectione alarum tuarum, uel in tegmine. Duæ alæ, duo testamenta: quia inde teguntur sancti à Christo. s ¶ *Et inebriabuntur.*] Id est, ipsi filij, inebriabuntur quidem ab ubertate domus tuæ, à pinguedine gratię spiritus sancti. Domus tuæ, sanctæ ecclesiæ. Vel inebriabuntur, ut obliti flagitijs, uirtutibus copulentur. t ¶ *Ab ubertate domus tuæ.*] Ab intellectu dogmatum ecclesiasticorum.
u ¶ *Et torrente uoluptatis tuæ potabis eos.*] Torrens uoluptatis dei, spiritus sanctus est, qui irrigat omnem animam spiritualibus fluentis, ut fructum exhibeat sanctitatis.
x ¶ *Quoniam apud te domine est fons uitæ.*] Et tu es, & apud te est origo omnium bonorum: & tu præstas baptismum, per quod ablutis facinoribus, uitã largiaris æternam. Vel fons uitæ: quia doctrina dei, animæ uita est.
y ¶ *In lumine tuo uidebimus lumen.*] Lumen patris Christus est. In Christo patris lumine, lumen spiritum sanctum uidebimus. Lumen tuum pater est, cuius uoluntatem faciens, ueneris illuminare occulta tenebrarum, ut in te qui es lux mundi, mereremur illud lumen cernere in
Ioan. 14.b gratia mentis puræ. Sic enim ait ad Philippum: Qui uidet me, uidet & patrem meum. In lumine eius, id est, in Christo uidebimus lumẽ, id est spiritum sanctum, qui super apostolos in specie ignis illuminantis apparuit. Et in lumine tuo uidebimus lumen: id est, à Christo illuminabimur, ut ait in euangelio: Erat lumen uerum, Ioan. 1
quod illuminat omnem hominem ueniẽtem in hunc mundum. z ¶ *Prætende misericordiam tuam scientibus te.*] Qui te uenturum in mundum nouerunt. De quibus postmodum in euangelio dicis: Multi iusti & prophe- Matt. 15.b
tæ cupierunt uidere quę uidetis, & non uiderunt. Non superbis & subdolis, sed mundis corde. Vel, ostende misericordiam tuam scientibus te, id est, qui te sciunt & te intelligũt, ipsis ostende misericordiã tuam domine.

A a ¶ *Iustitiam tuam his qui recto sunt corde.*] Iustitiã tuam, mandata tua. Qui recto sunt corde, id est, qui non habent duplicitatem cordis. b ¶ *Non ueniat mihi pes superbiæ.*] Ne elatus uanitate, incidam in laqueum diaboli, & euadere non possim. c ¶ *Et manus peccatorum non moueat me.*] Id est opera malorũ me non moueant de bono in malum. Nõ me moueat ut à te diuellar. d ¶ *Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem.*] In hac superbia atq; uanitate contra quam stare debuerant, ceciderunt. e ¶ *Expulsi sunt.*] A regno dei. f ¶ *Nec potuerunt stare.*] Expulsi sunt dæmones de cœlo, nec potuerũt stare. Cœlum eos nõn potuit tenere: quia in pedes superbiæ iam corruerant. Nos uerò oremus dominũ, ut nobis nominis sui timorem insinuet, misericordiam de cœlo solite largiatur, superbiam à nobis bonis suis inimicam auferB rat, atq; omnem dolum auertat, nosq; sacrosancti luminis sui cognitione illumina

tuam scientibus te, & iustitiã tuam his qui recto sunt corde. Nõn ueniat mihi pes superbiæ, & mãnus peccatoris non moueat me. Ibi cẽciderunt omnes qui operantur iniquitatem, expũlsi sunt, nẽc potuerunt stare.

Psalmus Dauid. XXXVI

NOli æmulãri in malignantibus, nequè zelaueris facientes iniquitatem. Quoniam tanquam fœnum uelociter arescent, & quemadmodum holera herbarum cito decident. Sperà in domino, & fac bonitatem, & inhabitã terram, & pascẽris in diuitijs eius. Delectarẽ in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Reuela dõmino uiam tuam & sperà in eo, & ipse faciẽt. Et ẽducet quasi lumen iustitiam tuam, & iudiciũm tuum tanquãm meridiẽ, subditũs esto domino & orà eum. Noli æmũlari in eo qũi prosperatur in uia sua, in hominẽ faciente iniustitiam. Desinẽ ab ira & dẽrelinque furorem, nõli æmulari ut maligneris. Quõniã qui malignantur, exterminabuntur, sustinẽntes autem dominum ipsi hæreditabunt terram. Et adhũc pusillum & non erit peccator, & quærès locum eius & non inuenies, Mansuẽti autem hæreditabunt

Ergo si admissis his iocũditatibus in domino delecteris, dabit tibi thesauros sapientiæ suæ, uel quicquid petieris per fidem. Vnde dixit: Quia si duo ex uobis consenserint super terram, de omni re quam petierint à patre meo, fiet eis. p ¶ *Reuela domino uiam tuam.*] Quomodo dicit, reuela: nunquid aliquid nescit deus? Non, sed tu quod habes in corde, patefacere debes deo in sermone per confessionem tuam. Confitere ei actiones tuas, & spera in eum semper, & ipse tibi dimittet peccata tua. q ¶ *Et spera in eũ.*] Qũ possit remittere delinquenti. r ¶ *Et ipse faciet.*] Et quid inquis, faciet. s ¶ *Et educet quasi lumen iustitiam tuam.*] Ad claritatẽ qua eum credidisti. Iustitiam tuam: id est, in claritate opera tua. t ¶ *Et iudiciũ tuum.*] Quo ea quæ bona sunt elegisti. u ¶ *Tanquam meridiem.*] In pleno splendore gratiæ suæ, cum reuelat coram angelis suis. Vel meridies, opera sanctorum intelliguntur. x ¶ *Subditus esto domino.*] Non peccato, sed humilis esto coram domino. y ¶ *Et ora eum.*] Pro delictis præsentibus & antiquis. Vnde Paulus dixit: Primo omniũ fieri orationes, obsecrationes, postulationes, gratiarũ actiones, pro regibus & omnibus qui in sublimitate sunt. z ¶ *Noli æmulari in eo.*] Ne inuidus ei sis, sicut superius. Et iudiciũ tuum tanq; meridies. Tunc enim iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum: & erunt clara omnia quæ nunc abscondita sunt. Vel noli æmulari in eo qui ꝓsperè agit in uia sua. Non te terreat impij felicitas breuis. Quiesce ab ira & derelinque furorem. Noli æmulari ut malefacias. Depone iram, ne iniqua patiens, uicè reddere cõpellaris. a ¶ *Qui prosperatur in uia sua.*] Qui feliciter agit in hoc sæculo. b ¶ *In homine faciente iniustitiam.*] Ipse enim se pecando præcipitat, ne cum illo esse desideres qui iniquitatem facit. c ¶ *Desine ab ira.*] Quæ dei iustitiam non operatur. d ¶ *Et derelinque furorem.*] Qui secundum Salomonem etiam sapientes perdit. Vel desine, cessa ab ira animi, & furore corporis. e ¶ *Noli æmulari ut malignaris.*] Ne alios prouocãdo ad nequitiam, ipse nequam efficiaris. f ¶ *Quoniam qui malignantur exterminabuntur.*] Quia non habent radicem pietatis. Vel exterminabuntur de terra uiuẽtium. g ¶ *Sustinentes autem dominum, ipsi hæreditabunt terram.*] Id est, terram repromissionis, quæ fluit mel & lac. h ¶ *Adhuc pusillum & non erit peccator.*] Modice expecta, & nõ erit peccator, qui tolletur hinc, quia diuina opprimetur ultione. i ¶ *Et quæres locum eius & non inuenies.*] In futurum non erit: neq; locum quietis accipiet. Et quæres locũ eius & non inuenies. Si locus diaboli peccatum est, erit tempus quando peccatũ non erit. Hoc autem tunc erit, cum exultauerimus in multitudine pacis. k ¶ *Mansueti autẽ hæreditabũt terram.*] Quos nullus turbo furoris exagitat, neq; cõcupiscẽtiæ ignis

A ignis inflammat. Hæreditabunt terram illam uiuentiũ, quia mites & humiles possidebũt terram: hoc est, uitam æternam. a ¶ *Et delectabuntur in multitudine pacis.*] Delectabuntur, id est, lætabuntur, in multitudine pacis, id est in Christo: cum in regno Christi cõiuncti fuerint, qui est pax nostra. b ¶ *Obseruabit peccator iustum.*] Vt inuento loco noceat ei: quia per illa opera sanctorum ipsi cruciantẽ & torquentur in ista præsenti uita: id est, in mente intus malicia & inuidia quam habent. c ¶ *Et stridebit super eum dentibus suis.*] Nequiciæ & maliciæ denabus quibus eum nititur deuorare. Per motum corporis, ut diximus ostendit motum animæ. d ¶ *Dominus autem irridebit eũ, quia prospicit quod uenient dies eius.*] Dies ultionis irę dei. Nunquid dominus aliquem irridet? Non, sed quia digni sunt ipsi ut irrideantur in uindicta. Quoniam prospicit quod ueniãt dies eius: hoc

B est, dñs scit quando ueniet perditio eius. e ¶ *Gladium euaginauerunt peccatores: intenderunt arcum suum.*] Gladius siue sagittæ peccatorũ, uerba seductionis sunt. Arcus uerò uel uagina, mẽs est eorum de quibus proferuntur. Vel gladium euaginauerunt peccatores: id est, gladium persecutorum in persecutione. Intenderũt arcum: id est, tendicula ipsorum cõtra sanctos. f ¶ *Vt decipiant pauperem & inopem.*] Non diuitem mundi, sed pauperem Christi. g ¶ *Vt trucident rectos corde.*] Vt eos qui bene credunt seducendo interimant. Quia tunc animæ sanguis fundit, cum quis blande seducitur, & cadit in peccatũ. Sed hæc ad hæreticos referenda sunt, cõtra quos debemus fortes stare: ut eis quod ꝓpheta adiecit, adueniat. h ¶ *Gladius eorum intret corda ipsorum, & arcus eorum confringatur.*] Vnusquisq; eũ qui contra deum loquitur: aut cuius mens in stulta arrogantiæ uanitate superfluit: nec scripturis spiritualiter intendens, uitiosa eas interpretatione corrumpit, ipse se proprio interimit pugione. Et sicut ad apostolos pax eorum, si indigna sit domus, reuertitur: ita & in corda istorum gladius si contra insontem euaginetur, infigitur. Vel gladius eorum intret in corda ipsorũ: hoc est, uindicta in animas ipsorum. Et arcus eorum confringatur: tendicula ipsorum. i ¶ *Melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas.*] Metuit enim illud quod dominus ait in euangelio. Quid prodest homini si mundum uniuersum lucretur: animæ autem suæ detrimentum patiatur? Modicum autem quod dixit, fides est. Quæ quanq; grano sinapis cõparetur, magnã tamẽ habet uirtutẽ. Melius est modicũ iusto, super diuitias peccatorũ multas. Quamuis parua sint, meliora sunt, quia dixit Salomon: Melior est exigua portio cum requie, cꝫ plena manus cũ iniquitate. k ¶ *Quoniam brachia, etc.*] Brachia, id est, fortitudo illorum cõteretur in uindicta, ne innocentibus noceant. l ¶ *Confirmat autem iustos dominus.*] In fide conuersantium infirma corroborat.

m *Nouit dominus uias immaculatorum.*] Id est, conuersationem illorum. Nouit dominus qui sunt eius: immũdos autem & eos qui eum ignorant, nescit. Omnis enim ignorans ignorabit. n ¶ *Et hæreditas eorum in æternum erit.*] In Christo, qui est perpetuus & æternus. Vel in æternũ erit, hoc est, in uita æterna. o ¶ *Non confundentur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur.*] Tempus malũ, iudicij tempus ostendit: in quo cum iusti non patiantur famẽ, de peccatoribus dicitur: Væ uobis qui saturati estis: quoniã esurietis. Non cõfundentur in tempore malo. In tempore discussionis, quod impijs malum erit. Et in diebus famis saturabuntur, & si desinant esse ministratores uerbi dei, hi in Christo qui panis est uiuus, reficiẽtur. Vel in diebus famis saturabuntur: hoc est, quando illi peccatores erunt uacui, tunc sancti saturabuntur de gratia dei. p ¶ *Quia peccatores periD bunt.*] Quia non cu-

stodiunt mandata dei, si non emendauerint. q ¶ *Inimici uerò domini mox ut honorificati fuerint.*] In potestate terrena. r ¶ *Et exaltati.*] In uana gloria. s ¶ *Deficientes quemadmodum fumus deficient.*] Adueniente enim morte, omnis gloria eorum tanquam fumus aut nebula tabescet, quia cito omnia transeũt. t ¶ *Mutuabitur peccator & non retribuet.*] Quia non restituet pecuniam domini cum usuris. Mutuum accepit à domino: id est, quinq; sensus corporis, uel diuitias, & non gratias agit deo. u ¶ *Iustus autem miseretur & commodat.*] Id est, & in se facit misericordiam & in alijs: hoc est, discernit ipsos quinq; sensus corporis. Vel iustus miseretur & commodat. Accepit uerbum, & spiritualibus spiritualia subministrat: ut non solum se, sed alios lucrifaciat. In hoc uerò uersiculo, etiam miseratio pauperũ intelligenda est. x ¶ *Quia benedicentes ei hæreditabunt terram.*] In qua bona dei reposita sunt. Qui semper deum laudant, & ipsi possidebũt terram: id est, & istam terram solent possidere, & postea terram uiuentium possidebunt. y ¶ *Maledicentes autem ei dispergentur.*] Promittente domino: Inimicus ero inimicis tuis, & affligã affligentes te. z ¶ *Apud dominum gressus hominis dirigentur.*] Quibus ad eum transire conatur. Sic & Rebecca abijt interrogare, non de loco ad locum, sed de uita ad uitam, & Moyses solutis uinculis pedum, transiuit uidere rubum. Et tu si apponas animum ut transeas à morte ad uitam, non pedum gressibus, sed animi uirtute, diriguntur à domino gressus tui. Ad dominum gressus hominum dirigentur, sensus uniuscuiusque: ut ait Salomon: Hominis est præparare uiã suam, sed dominus diriget gressus suos. a ¶ *Et uitam eius uolet.*] Vt ad se ueniat qui est uia, ueritas & uita. Vel mandata eius desiderat. b ¶ *Cum ceciderit non collidetur.*] Quare? c ¶ *Quia dominus firmat manum eius.*] Id est, opera eius, Cum ceciderit propter infirmitatem carnis: quia septies cadit iustus & resurgit non

Universidad de Navarra Biblioteca

A collidetur, quia dominus supponit manū suam. Agenti pœnitentiam statim miseretur. Sic & Dauid & Petrus cognitum lachrymis purgauerunt delictum, & à domino confirmati sunt. *a* ¶ *Iunior fui, & senui: & non uidi iustum derelictum.*] Nolite, inquit Apostolus, pueri effici sensibus uestris, sed malicia paruuli estote. Ergo iste ab initio ætatis suæ paruulus in malicia, sed senex in uirtute diuina: intellexit nunq̄ posse iustum à domino derelinqui: nec semē eius quærens panem doctrinæ cœlestis: de qua uerbum insipientibus. præbuit. *b* ¶ *Nec semē eius quærens panē.*] Semen eius, opera eius. Quærēs panem, id est, uerbum dei. *c* ¶ *Tota die miseretur & cōmodat.*] Dies est cū unusquisq̄ bonū exercet. Iste ergo omnibus diebus uitæ suæ fœnerat domini sui pecuniam, non ad lucra mundana, sed ad cœlestia conquirenda. Tota die, omni tēpore. Miserē à deo, id est, qui alijs ministrat doctrinā dei. *d* *Et semen eius in benedictione erit.*] Opera quæ gessit, uel doctrina quam docuit: à dño benedicentur. Sed & semen ad Christianū refertur populum: qui in ecclesia assidua benedictione ditatur. Et semen eius in benedictione erit, in abundantia & gloria. *e* ¶ *Declina à malo.*] Opere. *f* ¶ *Et fac bonū.*] Q.F deus præcepit. Declina à malo & fac bonū. Declina à malo: à diabolo, uel à peccato: & fac bonū, hoc est, imple mandata. *g* ¶ *Et inhabita in seculum seculi.*] In ecclesia in unitate fidei, esto cum eo perpetuus. *h* ¶ *Quia dominus amat iudicium.*] Quo iustos impiosq̄ discernit. *i* ¶ *Et non derelinquet sanctos suos.*] Qui in eum totam spem locauerunt. In æternum conseruabuntur. Hoc est, in perpetuum: quia æterna cōcupierunt. *k* ¶ *Iniusti punientur.*] In uindicta. *l* ¶ *Et semen impiorum peribit.*] Semen impiorum, hoc est, opera illorum cum ipsis punientur in tormentis, & omne opus eorū disperdetur: quia iniquū est. *m* ¶ *Iusti autem hæreditate possidebunt terram.*] Terram uiuentium. *n* ¶ *Et inhabitabunt in seculum seculi super eam.*] Super illam quæ est sine fine, de qua fugit dolor & gemitus. *o* ¶ *Os iusti meditabitur sapientiam.*] Id est, Christum, unde dicit.

Psal. 1 Et in lege eius meditabitur die ac nocte. Cum ait meditabitur futurum significat tempus, quod in regno dei intelligitur agendum: in quo non uino luxuriæ, neq̄ cibis uoluptuosis, sed sapientia dei, iustorum ora replebuntur. *p* ¶ *Et lingua eius loquetur iudicium.*] Cum omnia ponderate & non fraudulenter: neq̄ cum ira, sed iusto iudicio, quæ de deo sentit, enarrat. In quo enim abundat gratia spiritualis, omnia perscrutatur etiā alta dei. *q* *Lex dei eius in corde ipsius.*] Hoc est in mente iusti. Non solum in ore ac lingua, sed etiam in alto cordis eius fructificabunt per legem dei, opera sanctitatis. *r* ¶ *Et non supplantabuntur.*] Ab aduersario. *s* ¶ *Gressus eius.*] Quibus ad deum peruenire nititur. Vel non supplantabuntur gressus eius. Sensus eius à diabolo, uel à peccato.

firmat manum suam. Iuniōr fui, & senui, & non uidi iustum derelictum, nēc semen eius quærens panem. Tota diē miseretur & cōmodat, & semēn illius in benedictione erit. Declinā à malo & fac bonū, & inhabitā in seculum seculi. Quiā dominus amat iudicium, & nōn derelinquet sanctos suos, in æternum conseruabuntur. Iniūsti punientur, & semēn impiorum peribit. Iūsti autem hæreditabunt terram, & inhabitabūnt in seculum seculi super eam. Os iūsti meditabitur sapientiam, & linguā eius loquetur iudicium. Lēx dei eius in corde ipsius, & nōn supplantabuntur grēssus eius. Considerāt peccator iustum, & quærit mortificare eum. Dominūs autem non derelinquet eum in manibus eius, nēc damnabit eum cum iudicabitur illi. Expectā dominum & custodi uiam eius, & exaltābit te ut hæreditate capias terram, cūm perierint peccatores uidebis. Vidi impiūm superexaltatum, & eleuatum sicut cedros Libani. Et transiui & ecce non erat, & quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. Cūstodi innocentiam, & uide æquitatem, quoniām sunt reliquiæ homini pacifico.

t ¶ *Considerat peccator iustum, & quærit mortificare eum.*] Insuebatur enim populus Iudæorū iustū filiū dei, & strideba in eum: quia grauis ei erat etiam ad uidendum. Sic & nunc inimicus cōsiderat unumquenq̄ nostrum ut perdat. Sed uigilanter resistat, eueniet quod sequitur. *u* ¶ *Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius.*] In potestate utiq̄ illius. *x* ¶ *Nec damnabit eum cum iudicabitur illi.*] Dat iudicū impius ut pereat iustus: & dominus non damnat eum: quia custodiuit legem eius. Sed illum iustū non condemnat in die iudicij cum impium iudicat. *y* ¶ *Expecta dominum, & custodi uias eius.*] Per spem firmā & indeficientem mandatorum custodiam expectat deus: ideo non debemus cōfundi in diuersis mundi tentationibus. Expecta dominum: Quicquid tibi accidat in prosperis & in aduersis, patienter expecta: id est, sustine. *z* ¶ *Exaltabit te ut hæreditate capias terram.*] Illam utiq̄ æternæ beatitudinis tellurem: in qua iusti post terminatos labores exaltabuntur. *a* ¶ *Cum perierint peccatores uidebis.*] Tunc iusti peccatores perire uidebūt, cum fructum mercedis dño tribuente percipient. *b* ¶ *Vidi impium exaltatum & eleuatum super cedros Libani. Et transiui & ecce non erat.*] Cum mūdi huius pelagum transierimus, tunc uidebimus non esse diabolum, & locum eius nequaq̄ apparere peccatum. Cedrus duas habet interpretationes, sed in hoc loco eius explanatio hæc est. Sicut enim cedrus super excelsos montes apparet exaltata, & impulsu uentorum fæpe delabitur: Ita & impius qui relicto deo in diuitijs mundi confidit: quāliber floreat, quamlibet extollatur & eleuetur, non inuenietur cum ab hoc mūdo migrauerit. Sed & ad Iudam traditorem ista referuntur. Vel cedrus Libani, sancti propter altitudinem meritorum ipsorum, & sacerdotes, odore boni operis. Impij super ipsos sunt: quia calcant & opprimunt illos. Transiui & ecce nō erat. Dicat hoc apostolicus cœtus: quia transiui procellam passionis Iesu: & illo resurgente, hic non erat: quia abijt, & laqueo se suspendit. *c* ¶ *Quæsiui eum & non est inuentus locus eius.*] Quod autem non sit inuentus locus eius, & habitatio eius desolata remanserit, Petrus in actibus apostolicis prodidit, cum Matthiam in eius ordinem subrogauit. Vel, transiui & ecce non erat: quæsiui eum, & non est inuentus locus eius: id est, impij. Non est inuentus locus eius: pro tanta uelocitate qua deficiunt. *d* ¶ *Custodi innocentiā, & uide æquitatem.*] Si nulli noceas: si cum nullo litigiosus fis, uidebis Christum, quia sicut uia, ueritas & uita, ita & æquitas intelligitur. *e* ¶ *Quoniam sunt reliquiæ homini pacifico.*] Qui hic pacificē uixerit, ut filius dei uocetur: huius reliquiæ, hoc est, corpus mortale reseruatur ad gloriam resurrectionis, iuxta illud Apostoli: Oportet mortale hoc induere immortalitatem. Reliquiæ impiorum peribunt. Pro reliquijs in Hebræo, nouissima habet.

¶ Iniu-

A *a* ¶ *Iniusti autem disperibunt simul, reliquiæ impiorum peribunt.*] Non reseruantur eorum reliquiæ ex superbia ut in æternū uiuant: sed ut in pœnam gehennæ ignis intereāt. *b* ¶ *Salus autem iustorum à domino.*] Per quem & præsentem uitam capiunt, & adipisci præstolantur æternam. Salus autem iustorum à domino. Ipse est nostra salus. *c* ¶ *Et protector eorum est in tempore tribulationis.* *Adiuuabit eos & liberabit eos à peccatoribus. Saluos faciet eos, quoniam sperauerunt in eum*] Propterea saluos faciet eos, & protector eorum est in tempore tribulationis, cum per artam uiam, quæ ad uitam ducit incedunt, plenam dolori bus & ærūnis. Et adiuuabit eos dñs, & liberabit eos à peccatoribus: saluos faciet eos quia sperauerunt in eum: cum ad perfectionem purę mentis perducit. Ad eum uenire meruerunt: quoniam sperauerunt in eum. In omnibus enī angustijs in eū spem locauerūt, qui dixit:

Deut. 32. f B Ego sum deus: & absque me non est alius. Ego occidam & uiuere faciam: percutiam & ego sanabo. Qui sanet omnes infirmitates mentium nostrarū: nobisq̄ præstet toto corde erigere spem nostrā & in se tribuat collocari: ut à peccatis liberati, mereamur ipso distribuente etiam æternitatis præmiū adipisci. *d* ¶ *In finem psalmus Dauid in rememoratione diei sabbati.*] Sabbatū, requies interpretatur, hoc est, quādo requiescunt sancti: id est, quando requiescit ecclesia in illa requie paradisi quam perdidit in Adam. Iste psalmus ostēdit, ut si accidat infirmitas corporeæ fragilitati, non desiūat requiri medicina cœlestis. XXXVII

DOmine ne in furore tuo arguas me: neq̄ in ira tua corripias me.] Totus psalmus ex persona pœnitentis est: sed ad Christū referri potest: sicut & sexagesimus octauus. Domine ne in furore tuo arguas me: neq̄ in ira tua corripias me. Ira est, ut sæpe diximus, cōmotio animi. Furor uerò uindicta irrationabilis, cum fellis amaritudine. Ideo iste qui se peccatorem scit: non ira, sed per misericordiam, nec in furore, sed per patientiam se argui postulat. *f* ¶ *Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi.*] Verba doctrinæ quæ ut iaculum transuerberarunt cor meum, ut agerem pœnitentiam. *g* ¶ *Et confirmasti, etc.*] Vtq̄ bonus magister uerberibus castigationis affectum redderes emendatum. *h* ¶ *Nō est sanitas, etc.*] Vidi faciem iræ tuæ, & non ipsam iram: hoc est, intellexi per scripturas sanctas, quanta minabaris peccatoribus, & extabui, petens ne ipsa super me ira descenderet. *i* ¶ *Nō est pax ossibus meis, etc.*] Nullam quietem indulsi uel ossibus uel membris meis donec ea pœnitēdo purgarem. *k* ¶ *Quoniā iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum.*] Inualuerūt enim mihi: ut sequitur. *l* ¶ *Sicut onus graue grauatæ sunt super me.*] Non est enim mihi leue peccatū meū, sed recognosco quia graue mihi iudicij pondus impo-

suit, & super uerticem capitis mei excreuit. Sicut pondus grande, sic peccata mea super me. *m* ¶ *Putruerunt & corrupte sunt cicatrices meæ.*] Porcorū mos est cœno, aut stercoribus pro bonis odoribus uti: nec intelligunt se in his sordidissimē uolutari. Nam mihi fœtent & computrescunt uulnera peccatorū, desideranter expeto medicū. Et cur, inquis, cōputruerunt? *n* ¶ *A facie insipientiæ meæ.*] Quia nolebam agere pœnitentiam. A facie insipientiæ meæ. Per hoc putruerūt, scilicet per insipientiā meam: ut Paulus dicit: Quod infirmum est dei, fortius est hominibus. 1. Cor. 1. d *o* ¶ *Miser factus sum & curuatus sum usq; in finē.*] Vsq̄ dum confitēdo purgarer: quia sine confusione & mœstitia non dimittuntur peccata. *p* ¶ *Tota die cōtristatus ingrediebar.*] Indignum me esse iudicans: qui uel oculos ad cœlum leuare auderem: sed percutiens pectus meum, aiebam: Deus propitius esto mihi peccatori. *q* ¶ *Quoniā lumbi mei impleti sunt illusionibus, & non est sanitas in carne mea.*] Illis illusionibus se profitetur esse infirmatū, atq̄ repletum: quibus diabolus humanum genus allicit ut delinquat. Deus tu cognouisti insipientiā meam: quia lumbi mei impleti sunt illusionibus. Se unusquisque consideret, & titillantem corporis intelligat uoluptatē, & tunc dicere potest cum Paulo apostolo: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et illud: Neq̄ enim quod uolo hoc facio, sed quod nolo. Rom. 7. d *r* ¶ *Incuruatus sum & humiliatus sum nimis.*] Ad pœnitentiam. *s* ¶ *Rugiebam à gemitu cordis mei.*] Petens cum lētu remissionē. Aliud est gemitus corporis, & aliud gemitus cordis. Gemitus corporis, est propter res terrenas: uel propter mortem gemere. Gemitus cordis propter sua peccata uel aliorum. Sed Christus non habuit quod gemeret: quia non fecit peccatum. *t* ¶ *Et gemitus meus non est absconditus à te.*] Id est, quicquid habet homo, deus scit. Quicquid deliqui, quicquid mali gessi, omnia tibi cum gemitu referaui: scies quia tibi non occultantur occulta. *u* ¶ *Cor meum cōturbatum est in me: dereliquit me uirtus mea.*] Quia irā quam superius memoraui, incurrere expauesco. *x* ¶ *Et lumen oculorum meorum, etc.*] Quia postposito ueritatis lumine, in tenebras decideram peccatorū. Sic enim prophetam omnē ordinē huius psalmi ex peccatoris persona prosecutū fuisse, anteriores nostri docuerunt. Sentiant illi quodliber. Ego uerò ab illo loco, ubi ait: Amici mei & proximi mei, usq̄ ad finem psalmi, uideo dominū meum Iesum Christū à Iudæis circumdari: in cruce suspēdi: & ex inferno resurgere, Ait ergo ipse dominus de passione sua. *y* ¶ *Amici mei & proximi mei aduersus me, etc.*] Amici dicuntur Iudæi propter Abrahā. Proximi, eo q̄ ab eorū generatione assumpserit carnē, qui appropiauerunt ei, ut cōprehende-

A hendereturꝫ. Amici mei & noti mei contra me ſteterunt. Poteſt & de diſcipulis accipi: qui in paſſione metu territi, à domino receſſerunt: intantũ ut etiam eum Petrus denegaret. Vel ſteterunt, cauſantes contra eum. *a* ¶ *Et qui iuxta me erant de longe ſteterunt.*] Apoſtoli uel reliqui diſcipuli, de quibus ait

Luc. 23.f euangeliſta: Cum autem apprehendiſſent eum, ſtabant omnes noti eius à longe. *b* ¶ *Et uim faciebãt qui quærebant animam meam.*] Faciebant uim, non noti, ſed Iudæi: uel Petro, cum dicerent: Nã

Luc. 22.f & tu ex illis es: Vel la-

Mar. 14.c cobo: qui cum traheretur relicta ſyndone, nudus aufugit ab eis, Et uim faciebant qui quærebant animam meam: ſcilicet Iudæi, quaſi illorum fortitudo eſſet, & à deo ipſam poteſtatem non accepiſſent. *c* ¶ *Et qui quærebant mala mihi locuti ſunt uanitates, & dolos tota die meditabantur.*] Multos quidem dolos meditati ſunt: cũ interrogarent, ſi debe-

Mat. 22.b rent dare cenſum Cæ-

Ioan. 8.d ſari an non: aut ſi mu-

B lier deprehenſa lapidaretur. Sed tunc apertè dolum ingerũt cum falſos teſtes adducunt. Vel qui inquirebant mala

Luc. 11.b mihi, locuti ſunt uanitatem, quando dixerunt: In Beelzebub eijcit dæmonia. *d* ¶ *Ego autem tanquam ſurdus non audiebam, & ſicut mutus non aperiens os ſuum.*] Semper quæ exprobrabant, ſuſtuli: & iugiter ſilui. Hoc & Pilatus ma-

Ioan. 19.b niſeſtat, cum dicit: Mihi non reſpondes? An neſcis quia poteſtatem habeo dimittere te? Ego autem tanq̃ mutus non aperiens os ſuum. Et apud Pilatum dominus non

Eſa. 53.c eſt locutus. Et Eſaias de eodem loquitur: Tanq̃ agnus ad uictimam ductus, non aperiens os ſuum. *e* ¶ *Factus ſum ſicut homo nõ audiens, & nõ habẽs in ore ſuo redargutiones.*] Nam cum me ſputis linirent: arundine uerberarent: illuderentq̃ genu flexo, nihil eis motus reſpondi. Et non habens in ore ſuo redargutiones. Sic tacui accuſatus, quaſi non habens quid pro me reſpondere deberem. Chriſtus in omnibus exemplũ dedit, ut homo flagella & correctionem patienter portare debeat. *f* ¶ *Quoniam in te domine ſperaui: tu exaudies me domine deus meus.*] Vt me reſuſcites. Vel tu exaudies me, hoc eſt: uide illorum ſuperbiam, & meam humilitatem. *g* ¶ *Quia dixi nequando ſupergaudeant mihi inimici mei, & dum cõmouentur pedes mei.*] Pedes Chriſti in paſſione: Vel ſancti apoſtoli, qui pedes Chriſti eſſe debuerant: cõmoti ſunt de fide ad infidelitatem. Cõmoueri poſſunt pedes mei à ſtabilitate ſua, & inimici in me inſultare: ſi in hac crucis morte humiliatus, non reſurrexero. *h* ¶ *In me magna locuti ſunt.*] Dicentes: Si filius dei es, deſcende de cruce. *i* ¶ *Ego autem in flagella paratus ſum.*] Præparo me ad ſuſtinendam crucem, lanceam, fel, acetum, ut per hanc mortem meo ſangui-

Mat. 27 ne redimam populum pereuntẽ, quia Chriſtus ad hoc uenit, ut paſſionem ſuſtineret. *k* ¶ *Et dolor meus in conſpectu meo ſemper.*] Donec eijciam uictoriam in iudicium.

ſum me appropinquauerunt & ſteterunt. Et qui iuxtà me erant de longe ſteterunt, & uim faciebãt qui quærebant animam meam. Et qui inquirebãt mala mihi, locuti ſunt uanitates, & dolos tota die meditabãtur. Egõ autẽ tanquã ſurdus non audiebã, & ſicut mutus nõ aperiens os ſuũ. Et factũs ſum ſicut homo non audiens, & non habens in ore ſuo redargutiones. Quõniã in te domine ſperaui, tu exaudies me domine deus meus. Quiã dixi nequando ſupergaudeãt mihi inimici mei, & dum commouentur pedes mei ſuper me magna locuti ſunt. Quoniàm ego in flagella paratus ſum, & dolor meus in cõſpectu meo ſemper. Quoniam iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei uiuunt & confirmãti ſunt ſuper me, & multiplicãti ſunt qui oderunt me inique. Qui retribuũnt mala pro bonis, detrahebãnt mihi, quoniãm ſequebar bonitatẽ. Ne derelinquàs me domine deus meus, ne diſceſſeris à me. Intendẽ in adiutorium meum, domine deus ſalutis meæ. In finem prõ idithun canticum Dauid.

XXXVIII

DIxi cuſtodiãm uias meas, ut non delinquam in lingua mea. Poſui ŏri meo cuſtodiam, cum conſiſteret peccatŏr aduerſum me. Obmu-

l ¶ *Quoniam iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo.*] Sicut enim maledictioni ſubiacuit, ut nos à maledicto legis erueret, ita & peccatorem ſe profitetur, qui peccata noſtra portauit, ut pio cogitatu ac miſericordiæ conſilio, nos ab eiſdem erueret. Et ſolicitus ero pro peccato meo. Peccatum Chriſti, humani delicta ſunt generis: propter quæ & patri dicitur nunc eſſe ſubiectus. *m* ¶ *Inimici autem mei uiuunt*] Quia non ſunt ſtatim ultione diuina puniti. *n* ¶ *Et confirmati ſunt.*] In legis litera: in qua ſpiritualiter nunciatum non intellexerunt. *o* ¶ *Et multiplicati ſunt, qui oderunt me inique.*] Certè inique & non rationabiliter, quia in hac litera, ſemẽ ſuum, ceu aſtra cœli multiplicari credebãt. *p* ¶ *Qui retribuebant mihi mala pro bonis.*] Dulcedinẽ æternæ uitæ afferentem, aceto potauerũt, ac felle. *q* ¶ *Detrahebãt mihi.*] Dicentes: Alios ſaluos fecit, ſemetipſum non poteſt ſaluũ facere. *r* ¶ *Quoniam ſequebar bonitatem.*] Vt implens uoluntatem patris, pro uita popu-

li ſuſciperem mortem. *s* ¶ *Non derelinquas me domine deus meus: ne diſceſſeris à me.*] Cum profunda inferni penetrauero. *t* ¶ *Intẽde in adiutorium meum domine deus ſalutis meæ.*] Manifeſtum eſt domine Ieſu, quia intendit in te pater ſuſcitans te à mortuis tertia die, & collocans ad dexteram ſuam in cœleſtibus ſuper omnem principatum & poteſtatem: dans tibi nomen quod eſt ſupra omne nomen. Ergo quia graues ſunt pugnæ carnis, tu domine intende in adiutorium noſtrum, & eſto nobis ſalus in tempore tribulationis. *u* ¶ *In finem pro idithun canticũ Dauid.*] Idithun, tranſiliens eos interpretatur. Iſte pſalmus patientiam docet: ut refrenans homo os ſuum, obſeruet ne per fatuitatem uerborum, incidat in peccatum: quia ſcit propheta etiam de uerbis ociоſis rationẽ eſſe reddendam. Docet etiã ut ea theſaurizemus in ſeculo, quæ ad profectum pertineant animarum.

XXXVIII

Dixi cuſtodiam uias meas: ut non delinquam in lingua mea.] Non aliter ſcio uitæ meæ cuſtodire uias: niſi ut non loquar fatua, ac diuerſa, ſiue ociоſa. Ex uerbis, inquit dominus, tuis iuſtificaberis, & ex uerbis tuis condemnaberis. Dixi cuſtodiam uias meas: id eſt, diſpoſui cuſtodire opera mea: ſcilicet quinque ſenſus corporis. Vt non delinquam in lingua mea. Non delinquam, non peccem: quia qui cuſtodit linguã ſuam, cuſtodit animam ſuam, quia mors & uita in manibus linguæ. Et item: Cultus iuſtitiæ, ſilentium & pax. *y* ¶ *Poſui ori meo cuſtodiam.*] Iuxta illud: Pecuniam & aurum tuum alliga bene, & facito ori tuo oſtium & ſeram. Beatũ enim hominẽ, oris cuſtodia facit: cum non profert inania, ſed quæ deo ſunt digna. *z* ¶ *Cum conſiſteret peccator aduerſus me.*] Id eſt, diabolus, qui iuſtis maledicit ac detrahit, & inſtigator eorũ eſt, q̃ ſanctis inſidiant.

Obmutui

A *a* ¶ *Obmutui.*] Ne obiurgantibus me obſtreperẽ. Ob-

Eſa. 53.c mutui, & non aperui os meum: quia tu feciſti. Ideo patienter fero: quia te ſcio ad probationẽ me tentationib. reliquiſſe. *b* ¶ *Et humiliatus ſum.*] Ad ſuſtinenda eorum improperia. *c* ¶ *Et ſilui à bonis.*] De bona cõſcientia præcedebat mihi ſecuritas: ideo me non iuſtificaui coram hominibus: neq; bona quę in me erant, diuulgaui: quia ſcio quod pater qui uidet in abſcõſo, reddet mihi. *d* ¶ *Et dolor meus renouatus eſt.*] Nondum enim ueneram ad perfectum uirum. Nam & ſi ſuſtinebam cum dolore improperia, non tamen ſciebam maledicentibus benedicere. Vel dolor meus renouatus eſt. In hoc dicitur dolor Chriſti: quia illi non fuerunt digni audire uerba myſterij, ut ait ꝓpheta, Væ

Eſa. 6.b mihi quia tacui. Vel

Ezech. 3.g illud: Adhærere faciã linguam palato tuo, quia domus exaſperans eſt. *e* ¶ *Concaluit cor meum intra me.*] Dicit eccleſia: A recorda-

B tione delictorum priorum. *f* ¶ *Et in meditatione mea exardeſcet ignis.*] Quid inquis meditabaris? Illud nẽpè, qualiter ignem illum reperire poſſim, qui peccata cõſumeret: mentem illuminaret: qui eſt ſpiritus ſanctus, de quo

Luc. 24 Cleophas & qui cum eo erat, dicebant: Nõne cor noſtrum ardens erat in nobis, cum loqueretur in uia, & aperiret nobis ſcripturas? *g* ¶ *Locutus ſum in lingua mea.*]

Ezech. 3 Hoc eſt, prædicaui omnibus hominibus, ut illud: Si nõ annunciaueris iniquo iniquitatem ſuam, ſanguinem eius de manu tua requiram. *h* ¶ *Notum fac mihi, etc.*] Non iſtius uitæ finem quærit ſibi notum fieri prophetaſed illum in quo euacuatis poteſtatibus, ac deſtructa morte, Chriſto iungatur qui eſt finis legis. Neq; iſtorũ dierum numerum uult ſcire, ſed illorum de quibus di-

Ioan. 14.a cit dominus, Apud patrem meum manſiones multæ ſunt. Et numerum dierum meorum quis eſt: hoc eſt, numerus ſine numero, dies ſine die, tempora ſine tempore. Quis eſt. Qui ſemper eſt. *i* ¶ *Vt ſciam quid deſit mihi.*] Hoc eſt, ut me facias intelligere omnia bona: ut cũ hæc nota habuero, ſciam quid adhuc in ſeculo degenti deſit ad palmam beatitudinis conſequendam. Perfectus

1. Tim. 5 enim erat Paulus qui dicebat: Certamen bonum certaui: curſum conſummaui. Nunc autem deeſt mihi corona iuſtitiæ: quam dominus retribuet mihi. Quod autẽ non de ſuis diebus hæc loquatur, ſequentia docent. *k* ¶ *Ecce menſurabiles, etc.*] Secundum ueterem hominem

Ioan. 8.g uſq̃ nunc fuerunt: nunc nouum deſidero, illum quem Abraham uidit & gauiſus eſt. In quo alibi hortamur lætari, in quo deus dominus illuxit nobis. Qui non à ſole, neq; à luna illuminabitur: ſed ab ipſo domino perpetua luce refulget. *l* ¶ *Et ſubſtantia mea tanquam nihilum ante te.*] Suſcipiens altiori mente claritatem tuam, pro nihilo iudicaui ſubſtantiam meam. *m* ¶ *Verumtamen uniuerſa uanitas, omnis homo uiuens.*] Si peccator eſt & in delicijs fluxerit, uanitati ſubſiſtit. Si iuſtus, & deſiderat diſſolui, & cum Chriſto eſſe: uana eſt ei nihilominus uita præſens. *n* ¶ *Verumtamen in imagine dei pertranſit homo, ſed fruſtra conturbatur.*] Omnis homo ad imaginem dei factus eſt. Si ergo in ea ambulare uideatur, & in rapinis uerſetur atq; concupiſcentijs, conturbatur in actione. *o* ¶ *Theſaurizat, & ignorat cui congregabit ea.*] Sæpe enim plerique theſaurizant, & cõgregant multa, quæ aut deſidia filiorum euertit, aut fiſcus occupat aut diripiunt alieni. Beatus autem ille eſt

Mat. 6.d qui ibi theſaurizat, ubi fures non effodiunt, nec furantur: ubi audire mereaꝫ. Quan-

Mat. 25.d diu feciſtis uni ex minimis iſtis, mihi feciſtis. *p* ¶ *Et nunc quæ eſt expectatio mea, nónne dominus? & ſubſtantia mea apud te eſt.*] Relictis omnibus, te domine præſtolabor: qa ſubſtantia uitæ iſtius nõ comparatur ad illam beatitudinem ſempiternam. *q* ¶ *Ab omnibus iniquitatib. meis erue me.*] Præteritis, præſentibus, & futuris. *r* ¶ *Opprobrium inſipiẽti dediſti me.*] Dum peccator fui, opprobrium factus D ſum inſipienti diabolo, qui eſt omnium criminum & incentor & accuſator. Ideo purgari cupio in hoc ſeculo, ne ille me accuſet in iudicio tuo. *s* ¶ *Obmutui & non aperui os meum: quoniam tu feciſti.*] Cum me conuicijs, iracundijs, ac diuerſis improperijs laceſſeret: cogitans me à te factum: nihil ad ea quæ inferebantur, reſpondi, *t* ¶ *Amoue à me plagas tuas.*] Quia me ſentio emendatum. *u* ¶ *A fortitudine manus tuæ ego defeci.*] Incumbente manu uindictæ, uirtus delicti defecit, ſicut Paulus apoſtolus ait: Cum autem infir-

2. Cor. 12.c mor, tunc potens ſum. *x* ¶ *Ab increpationibus propter iniquitatem corripuiſti hominem.*] Increpatur omnis homo propter iniquitatem, quem perdere non uult diuina maieſtas. Flagellat autem omnem filium

Heb. 12.b quem recipit. *y* ¶ *Tabeſcere feciſti ſicut araneam animam eius.*] Tabeſcit anima, cum caro à luxurijs & concupiſcentijs refrenatur. Hoc eſt tabeſcere, obſtupeſcere de anterioribus delictis. Ille uerò qui ea agit quæ mundanæ uanitati ſunt apta, telas texit araneæ, iuxta Eſaiam prophetam: hoc eſt, die noctuq̃ in opere ua-

Eſa. 59.d no uacat, & non utilia, ſed diſſolubilia & corruptibilia operatur. Sed quia propheta animam ceu aranee-am tabeſcere dicit: hoc intelligendum eſt, ut ad tantam ſubtilitatem per abſtinentiam decoquatur, ut ad inſtar filorum illorum deducatur: ſcilicet ut nihil craſſum, durumue peccati contineat. *z* ¶ *Verumtamen uanè conturbatur omnis homo.*] Viuens in uanitatibus huius ſeculi. Sed & qui in deo uiuit, uana eſt ei & inutilis hæc mundana conturbatio. *a* ¶ *Exaudi orationem meam domine, & deprecationem meam: auribus percipe lachrymas meas.*] Pro eo quod à te peregrinor, & deſiderium habeo diſſolui & ad te tranſire. *b* ¶ *Ne ſileas, quoniam aduena ſum apud te, & peregrinus ſicut omnes patres mei, & cætera.*] Incolam atque peregrinum

ſe dicit

A se dicit, sicut omnes sancti: quia sicut & illi dum erant in corpore, peregrinatur à domino. *a* ¶ *Remitte mihi ut refrigerer prius quàm abeam, & amplius non ero.*] Hic remitte domine si quid deliqui: quia in inferno nulla est remissio: quia nec confessio ualet. Qui nos ab huius seculi exreptos peregrinatione, facere digneris ciues sanctorum & domesticos dei patris, ut ædificati super firmissimũ fundamentum in templum sanctũ, effici mereamur conformes corpori gloriæ tuæ. Amen. *b* ¶ *In fine psalmus Dauid*] Hic psalmus in exordio uocem habet populi ex gẽtibus in hæreditatem uocati, inde ipsius mediatoris ad patrem.

XXXIX

EXpectans expectaui dominum.] In promissiõibus prophetarum, in quibus me illuminauit: quia præuidebat prophetа Christũ per spiritum sanctum uenturum esse in carne. *d* ¶ *Et intendit mihi.*] Per splendorem euangeB liorũ, in quibus me illuminauit. *e* ¶ *Et exaudiuit preces meas.*] Quia prophetis & patriarchis se abdidit, sicut ipse postmodum dixit, Quia multi prophetæ & iusti cupierunt uidere quæ uidetis & non uiderunt. Ipse mihi in nouo testamento refulget. *f* ¶ *Et eduxit me de lacu miseriæ, etc.*] In quibus immersus eram, cum simulacra muta adorarem. Vel de luto fecis: quia adhæseram terrenis desiderijs. *g* ¶ *Statuit supra petram.*] Supra petram, hoc est, super Christum. Pedes meos, sensus meos, ut illud: Petra autem erat Christus. In se, qui est stabilis petra confirmauit me: ne ab huius seculi nutarem impulsibus. *h* ¶ *Et direxit gressus meos.*] Ne ad eum ueniens, post tergum respicerem. Et direxit gressus meos: id est, sensus bonorum operum ecclesiæ dirigit, quia unusquisq; per se tortuosus est. *i* ¶ *Et immisit in os meum canticum nouum.*] Laudẽ utiq; suam: quia nouus homo uenit in mundum, nouam legẽ dedit mundo. *k* ¶ *Carmen deo nostro.*] Laudem deo nostro, ut iam non sonos turpes & theatrales concinam, sed in dei uentis hymnis per harmoniam noui testamenti dulcter. *l* ¶ *Videbunt multi.*] Annunciatum uenisse. *m* ¶ *Et timebunt.*] Qui se intelligunt peccatores. *n* ¶ *Et sperabunt in domino.*] Vt eis pristina remittantur delicta. *o* ¶ *Beatus uir cuius est nomẽ domini spes ipsius.*] In qua bonis omnibus impleatur. Felix illa anima, quæ habet fidem firmam & spem directam in Christo. *p* ¶ *Et non respexit in uanitates & insanias falsas.*] Omnia quæ in mundo sunt, iuxta Salomonem: uanitas est. Insaniæ autem falsæ sunt, iræ, rixæ, direptiones, & reliqua in quibus homines insaniunt ut peccent: quæ Apostolus opera carnis esse dicit. *q* ¶ *Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua, etc.*] Ostendisti patribus nostris mirabilia tua multa, quæ non crediderunt. Reuelasti eis te uenturũ in lege, & non intellexerunt: nos uerò credidimus. Vsq; huc credentium populus, hinc ipse dominus ad patrem ita exorsus est. *r* ¶ *Annunciaui & locutus sum.*] Dicens: Pœnitentiam agite: appropinquauit enim regnum cœlorum. *s* ¶ *Multiplicati sunt super numerũ.*] Iudæi in malicia sua. Vel super numerũ, hoc est, peccatores super numerũ, & foris numerũ sunt: quia non sunt digni numerari in numero iustorum. *t* ¶ *Sacrificium & oblationes noluisti: aures autem perfeciti mihi. Holocausta & pro peccato non postulasti.*] Apertè hæc Apostolus declarat: quod adueniente domino, cessauerint sacrificia Iudæorum. Impossibile est, inquit, sanguine hircorum, aut taurorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum, dicit: Hostiam & oblationem noluisti: corpus autẽ aptasti mihi. Holocaustum & pro peccato non tibi placuit: nisi meipsum pro totius mundi delicto, tibi sacrificium exhiberes. *u* ¶ *Tunc dixi ecce uenio. In capite libri scriptum est de me.*] Quia sacrificia & ceremonias Iudæorum, & sabbata, & superstitiones legis ueteris, spiritualis euangelij religione mutasti: propterea lætus in mundũ uenio, & de me scribitur, In principio erat uerbum: & uerbum erat apud deum; & deus erat uerbum. Tũc dixi ecce uenio, ut assumam carnem in qua patiar. In capite libri scriptum est de me. Caput libri testamenti ueteris, tale sumit exordiũ, In principio fecit deus cœlum & terram: id est, in Christo domino. Hoc mysteriũ & Ioannes cernens, sic euangelium inchoauit. In principio, inquit, erat uerbum: & uerbum erat deus. Nam & ipse interrogantibus Iudæis quis esset, respondit: Principium. Caput ergo libri, intellige principium: quod est Christus Iesus, qui in hoc libri capite nũciatus est. *x* ¶ *Vt faciẽ uoluntatem tuam deus meus uolui.*] Descendi enim de cœlo: non ut faciam uoluntatem meam, sed tuam pater. Non uoluntas est carnis, sed patris, ut pro uita hominũ moriar. *y* ¶ *Et legem tuam in medio cordis mei.*] Quam non ueni soluere, sed adimplere. *z* ¶ *Annunciaui iustitiam tuam in ecclesia magna.*] Gratias tibi ago saluator mundi, quod magnam fecisti ecclesiam tuam, à quatuor mundi partibus euangelica prædicatione uocatam, tua passione collectam, tua resurrectione mundatam. In ecclesia magna in toto mundo diffusa. *a* ¶ *Ecce labia mea non prohibebo, domine tu scisti. Iustitiam tuam non abscondi in corde meo, ueritatem tuam & salutare tuum, etc.*] Non silui, nihil clam locutus sum, sed omnẽ uirtutẽ tuam quod iustus, quod ucrax, quod misericors, quod salus omniũ es, non solum in ecclesijs populorũ, sed etiam synagogis Iudæorum incessabiliter prædicaui. Ecce labia mea non prohibebo. Labia Christi sancti sunt. Non prohibet illos prædicare, sicut sanctus Paulus dicit: Verbũ dei nõ est alligatum

A gatum. Tu cognouisti, tu scis quod non feci: id est, non prohibui. Iustitiam tuam non abscondi in corde meo, hoc est, mandata tua. Veritatẽ tuam & salutare tuum dixi. Veritas & salutare, Christus est: hoc prædicãt sancti. Non cælaui misericordiam tuam & ueritatem tuam synagogę multæ: id est, in tota plebe annunciaui. *a* ¶ *Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas à me: misericordia tua & ueritas tua semper susceperunt me.*] Quod misericordiã patris postulat, q̃ à Iudæis se circundatũ et iniquitates super se multiplicatas dicit: q̃ à corde derelictus, rursum patris præsidium deprecat: omnia ad infirmitatem carnis sunt referẽda: ut sicut uerus deus, ita uerus homo credatur. Tu aũt dñe ne lõge facias misericordias tuas à me. Non longe, sed prope. Misericordia tua & ueritas tua semper susceperũt me. Misericordia facit peccata dimittere. Veritas reddit unicuiq; quod fecit. Cõprehenderunt me iniquitates meæ, & nõ potui ut uiderẽ: id est, genus humanum circundat originalibus peccatis, & non potuit ut uiderem: quia abstracta fuerat illa lux ueritatis. Vnde dictũ est: De terra exæcaberis, & de terra illuminaberis. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, id est, ipsæ iniquitates super genus humanũ. Cor meũ dereliquit me. Quando homo peccat, cor suũ nõ habet. Vnde Dauid dixit: Inuenit seruus tuus cor suum. Ergo antea quando peccauit, nõ habuit illud. Complaceat tibi domine, libera me domine. Ecclesia rogat ad Christũ: Hoc tibi complaceat ut me liberes. In auxilium meum respice. Infirmitas uoluntatem habet impetrandi, non potestatem habet. *b* ¶ *Confundantur.*] In cogitationibus prauis: ut ea quæ sunt recta percipiãt: aut hic emendet, aut in futuro. *c* ¶ *Et reuereantur.*] Hoc est, ut reuerentiam habeant. *d* ¶ *Auertantur retrorsum.*] Qui malum cursum habuerunt. *e* ¶ *Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi, euge, euge.*] Misericorditer eos deprecatur confundi, ut confestim cognoscant iustitiam. Portent confusionem suam, qui se non emendauerint. Qui dicũt mihi, euge, euge. Duos hostes habet ecclesia: adulationes & blasphemationes. *f* ¶ *Exultent & lætentur qui uolunt iustitiam meam.*] Hoc est, eadem & opera.

Matt. 5.b *g* ¶ *Et dicant semper magnificetur dominus.*] Magnificetur populus sanctorum. Vnde dixit: Videant uestra bona opera, & glorificent patrem uestrum qui in cœlis est.

Ioan. 15.d *h* ¶ *Qui diligunt salutare tuum.*] Id est, Christum tuum. Hæc prophetа dicit de his, quibus ipse dominus per euangelium ait: Si dilexeritis me, & uerba mea in uobis manserint: omnia quæcunq; petieritis fient uobis. *i* ¶ *Ego uero egenus & pauper sum, deus adiuua me.*] Egenus & pauper Christus: cum diues esset, egenus factus est. Egenus dicitur, qui aliquid habet, & aliquo indiget. Et pauper dicitur, qui nihil habet. Inops: id est, sine ope. *k* ¶ *Adiutor & liberator meus esto domine, deus meus ne tardaueris.*] Et hæc ad trepidationem corporalem sunt referenda. Nam diuinitas quæ fuit in assumpto homine, nulli est obnoxia passioni: sed in eadem potentia qua fuit, & permanet, & permanebit, & nunc, & tũc in secula seculorum. Amen. *l* ¶ *In finẽ psalmus Dauid.*] Istum psalmum propheta per spiritum sanctum in persona Christi cantauit. Psalmus uocẽ cõtinet prophetæ de Christo pronuncian tis in initio: deinde ipsius mediatoris loquẽtis ad patrẽ, quæ maxime sunt in euangelijs impleta.

XL

BEatus qui intelligit super egenũ et pauperem.] Qui cognoscit Christum in assumpta carne uenisse, in qua pro nobis pauper factus est & egenus, hic beatitudinum cælestium opes capit. Ipse aũt dñs facius est pauper: cum nõ haberet ubi caput reclinaret: egenus, cũ se in egentibus refici demonstrauit. Beatus qui intelligit. Beatus & felix qui intelligit super egenum & pauperem. Christus egenus & pauper factus est pro nobis, ut illius inopia nos diuites faceret. Qui intelligit: id est, qui intelligit illum uerum deum, & uerum hominem esse. *n* ¶ *In die mala liberabit eum dominus.*] In die iudicij, in qua Iudæos non intelligentes damnabit Christus. Aderit tibi dies mala, si non intellexeris super egenum & pauperem. *o* ¶ *Dominus conseruet eum.*] Ne ab hoc intellectu recedat in præsenti *p* ¶ *Et uiuificet eum.*] In hac sapientia perseuerantem, transferat à morte in uitam. *q* ¶ *Et beatum faciat eum.*] Cum sanctis suis in regno cœlorum. *r* ¶ *In terra.*] In sancta ecclesia, uel in die æternitatis. *s* ¶ *Et non tradat eum in manus inimicorum eius.*] Id est, in potestatem diaboli: qui credulitati nostræ semper inimicus exisiit. *t* ¶ *Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius.*] Opem ferat illi, hoc est, adiutorium præstet illi. In lectõ doloris, in infirmitate carnis. Vel de illo paralytico potest intelligi, quando dominus dixit: Surge, tolle lectum tuum: quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & inhabitatio terrena deprimit sensum multa cogitantem. In huius corporis ægrotatione: in quo anima tanquam in lectulo requiescit, ope dominici præsidij consoletur. *u* ¶ *Vniuersum stratum eius uersasti in infirmitate eius.*] Corpus, ut diximus, quod pro stratu accipitur: in diuersis tribulationibus inquietasti, ut probatum atque ab illecebris expurgatum, assumeres. Hic propheta immutat ordinem, & profert uocem dominici hominis dicentis: *x* ¶ *Ego dixi: Domine miserere mei, sana animam meam, quia peccaui tibi.*] Quæ

A mœsta usq; ad mortem: non ab originali facinore, sed pro delictis populi cõtristatur. Vel miserere mei, ecclesia dicit: quia multi sunt qui peccata cõmittunt, sed uerba excusationis prætendũt. Vnde ecclesia dicit: Ego me accuso pro meis peccatis: quia ego peccaui. *a ¶ Inimici mei dixerunt mala: mihi: quando morietur, & peribit nomen eius.*] Qñ uidebant cæcos illuminari: leprosos mũdari: sabbata dissolui: Lazarum resuscitari, quando dicebãt: Ecce mundus totus post eum abijt: quid aliud poterant cogitare, nisi ut morte ei hæc uirtus eriperet? Nam & unus ex illis Caiphas nomine, licet nesciens quæ diceret, aiebat: Expedit ut unus moriatur p populo, ut non tota gens pereat. Quando morietur? Hoc est quod in euangelij parabola scribitur, colonis dicẽtibus, Iste est hæres, uenite interficiamus eum: & nostra erit hæreditas, & non memoretur nomẽ eius amplius. *b ¶ Et si ingrediebantur ut uiderent, etc.*] B Introeuntes prætorium, loquebantur de corde malo, dicentes: Omnis qui se facit regem contradicit Cæsari. Vel ad hoc ingrediebantur, ut extinguerent ecclesiam, & explorarent, sicut Paulus dicit: Falsi fratres qui subintroierũt explorare libertatem nostram. Vana locutũ est cor eorum: lingua ficta in dilectione, ut illud: Magister, scimus quia uerax es: & uiã dei in ueritate doces. Hoc uanum est. *c ¶ Congregauerunt inimici. etc.*] Clamãtes, quid ad nos? Tu uideris. Sanguis eius super nos, & super filios nostros. *d ¶ Egrediebantur foras.*] Foras, cũ Pilato. *e ¶ Et loquebantur in idipsum. Aduersum me susurrabant omnes inimici mei, aduersum me cogitabant mala mihi.*] Adhibẽtes testes iniquos & quærentes me interficere. Aduersum me susurrabant, id est, murmurabant. Omnes inimici mei cogitabãt mala mihi: supradicti Iudæi uel modo contra ecclesiam hæretici. *f ¶ Verbum iniquum, etc.*] Aientes: Nobis non licet occidere quenquam: sed tu accipe & crucifige eum. Vel quando dixerunt: In Beelzebub eijcit dæmonia: & non solum super uiuum, sed etiam super mortuum falsos testes miserunt. *g ¶ Nunquid qui dormit, non adijciet ut resurgat?*] Sic interfidere festinabant, quasi post mortem resurgere non haberem. Hoc est dicere: Qui ab iniquis iniuste somno mortis opprimitur, non resurget? Sicut alius propheta dixit: Nunquid qui cadit, non resurget? Cecidit enim granum frumenti, & messis copiosa surrexit. *h ¶ Etenim homo pacis meæ in quo speraui: qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem.*] Manifestissime hic Iudam denunciat proditorem, sicut ipse dominus in Euangelio ait: Cui ego panem intinctum dedero ipse est. Et alibi: Leuabit aduersum me calcaneum. Quod autem ait: qui edebat, hoc est, qui cœlestem cibum, uitam huic mundo dantem sumebat, & alijs distribuebat, cum esset apostolus: ipse hanc uitam morti, propter cupiditatis precium destinauit. *i ¶ Tu autem domine miserere mei, & resuscita me, & retribuam eis.*] Resuscitatus est dominus noster uirtute paterna, ad cuius dexteram sedet. Antequam resurgeret, anticipauit ultio Iudam, cum eum interitus debitus sugillauit. Quod autẽ ait: retribuam illi: futurũ ei iudicium comminatur. *k ¶ In hoc cognoui quoniã uoluisti me.*] Resuscitãs me. *l ¶ Quoniam nõ gaudebit inimicus meus super me.*] Diabolus, cuius instinctu hæc Iudæi sunt operati: non est gaudisus eum retinendo in inferis. *m ¶ Me autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternum.*] Maxima est hæc innocẽtia, cũ iustus pro impijs moritur: qui nõ sua, sed nostra peccata portauit. Propter quam innocentiã, & à patre deuicta morte, cum assumpta carne susceptus est in cœlestibus. *n ¶ Benedictus dominus deus Israel à seculo, & usq; in seculum fiat fiat.*] pro fiat, fiat, In Hebræo scribitur אמן אמן amen, amẽ: quod Aquila, πιστωμένως, id est uere, siue fideliter transtulit. Et sciendum primum libri psalterij hic esse finitum. Secundũ uero esse à quadragesimoprimo, usq; ad septuagesimum primum. Tertiũ à septuagesimosecundo, usq; in octogesimumoctauũ. Quartũ ab octogesimonono, usq; in centesimumquintum. Quintum uero à centesimosexto, usq; ad finem. *o ¶ In finẽ, etc.*] In finem intellectus: hoc est, intellectus spiritualis. Filijs Core, id est, filijs Christi: qui sunt credentes. Psalmus uocem continet ecclesiæ, siue fidelis uiri deum desidertantis.

Ioan. 12.e

Matt. 12.d

Ioan. 19.c

Gal. 2.a

Matt. 22.b

Ioan. 13.c

Hier. 8.b

Ioan.

Num.

Phil.

Ioan.

XLI.

Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat, etc.] Primum enim intelligendum est, quare uel qualiter desiderat ceruus ad fontes aquarum. Mos est enim eius, ut inuentum serpentem naribus hauriat: & post hæc exardescens, extinguat sitim. Ergo homo ecclesiæ, qui diu in actu uenenoso degebat: ubi se perspicit cœno fornicationis, idololatriæ fœtore repletum: desiderat uenire ad Christum, in quo est fons luminis: ut ablutus baptismo, accipiat donum remissionis. Scit enim quia nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritusancto, non habebit uitam æternam. Sed & si quis hodie nostrum extinctis uitijs ignescat in desiderium dominicæ contẽplationis, potest & ipse dicere, quia desiderat anima mea ad te deus, hoc est relicto seculo, ad te desidero transire. *q ¶ Sitiuit anima mea ad deum fortem uiuum.*] Non ad mortua simulacra, sed ad illum qui dixit: Viuo ego dicit dominus, quia mihi flectetur omne genu. Viuus, quia ipse dicit: sicut misit me uiuens pater, & ego uiuo propter patrem, & qui credit in me, & ipse uiuet propter me. *r ¶ Quando ueniam & apparebo ante faciem dei mei?*] Ac si diceret, Quando erit tempus, quo ecclesia uult dissolui à corpore & esse cum Christo

A Christo? Et parebo ante faciem dei mei: id est, ante conspectum diuinitatis, & tunc uidebimus eum sicuti est. *a ¶ Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte.*] Quomodo potest de lachrymis panis fieri? Potest, quia sicut corpus satiatur de pane, ita anima in lachrymis: quia exinde sperat remissionem peccatorũ habere. Fletus ac gemitus erant mihi aclamentano, ob desiderium tui. *b ¶ Dum dicitur mihi quotidie, ubi est deus tuus.*] Siquidẽ pagani deos suos digito ostendunt, & ob hoc ingerũt mihi improperia. Vnde sciãt quia ego mẽte deum meum reconditũ teneo: & per interiorẽ hominẽ cũ ipso habito. *c ¶ Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam.*] Dũ hoc improperium quotidie sustinens memorarem, liquefacta est in me anima mea, & tabui in tractatu: cũ neq; in cœlo, neq; in terra deũ meũ cernere possim uisibiliter, sed inueniẽs cũ in mẽte mea gubernantem me, ac dirigentem in illo tabernaculo sempiterno: de quo loquor. *d ¶ Quoniam transibo in locum tabernaculi, usq; ad domum dei.*] Tabernaculum dei, ecclesia est: quæ adhuc peregrinatur à domino: per quam ad æterna tabernacula, id est, ad cœlestem Hierusalem (quæ est mater omnium nostrorum) uenitur. In qua sunt multi admirabiles, & uirtutibus sacris pollentes: quia ædificati super fundamentũ apostolorum, tanquam una domus habentur. In quam iste mente ingrediens, qui relicta idololatria, iam cognouerat baptismi sacramẽta admirans harmoniã cantici spiritualis, per suauitatem æternæ dulcedinis accessit ad domũ dei, quod est sancta sanctorum. Et quasi diceretur ei, Quis te huc adduxit, uel qualiter huc uenisti, uel quo delectatus es, ut huc accederes? Respondit. *e ¶ In uoce exultationis & confessionis, etc.*] Exultatio, confessio, & epulatio hæc, non musicis artibus adimplenẽ, neq; inchoant & prætereũt: sed iugiter angelicis uocibus & sanctorum concẽtibus celebrant. Quod dum iste adhuc in seculo positus, mẽte susciperet: ingemiscens cur ab eo hæc differtur habitatio, mœstæ animæ ait: *f ¶ Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me.*] Quia, inquit, suauitatẽ hanc præsens nondum accepi, & insidiator meus adhuc contra me uigilat, adhuc mihi laqueos intendit. Et ille inquit. *g ¶ Spera in domino.*] Per patientiam sustine. Vel spera in deo. Anima semetipsam hortatur: uel interior homo hortatur exteriorem. *h ¶ Quoniam adhuc confitebor illi salutare uultus mei & deus meus.*] Confessus sum iam delicta: confitebor deinde laudem eius, per quam me saluauit à morte perituram: uel illicit ad æterna. *i ¶ Ad me ipsam anima mea conturbata est.*] Ob recordationem delictorum priorum. *k ¶ Propterea memor ero tui de terra, etc.*] Iordanis pro baptismo accipit, Hermon anathema interpretatur. Igitur iste qui erat peccator, qui sicut ceruus desiderabat fontes aquarum, memor fuit in humilitate pœnitẽtiæ: de baptismi ablutione abluit uetera delicta: anathematizauit peccata sua: & non se extulit magnum gloriãdo, sed effecit paruulum pœnitendo. *l ¶ Abyssus abyssum inuocat.*] Multæ sunt de abysso opiniones, quæ opportunis locis explanabunt. Nam hic abyssus abyssum inuocat, cum uel uetus testamentũ nouum annũciat, uel nouum uetus in testimonium uocat. Vetus annunciat nouũ, eũ dicit Moyses: Prophetam uobis suscitabit deus de fratribus uestris. Nouum uero uetus in testimoniũ uocat, cum dicit Paulus: Bibebant de sequenti petra: petra autem erat Christus. Propter profunditatem enim intelligentiæ dicuntur abyssus. *m ¶ In uoce cataractarum tuarum.*] In uoce prophetarum, quæ aduentũ domini annunciauit. Ideo enim cataractæ dicuntur, quia obscurus in eorum prophetia aduentus domini fuit; nec à Iudæis est intellectus. Annunciat enim hæc uox iudicium futurum, uel de beatorum meritis, uel de supplicijs impiorum. *n ¶ Omnia excelsa tua & fluctus tui super me transierunt.*] Excelsæ sunt atque potentes hæ minæ, per quas mortis iudicium minabaris, quia non statim decidunt propter immensam patientiam tuam. Fluctus autem sunt, dum ea aduenient, quæ fuerunt comminata. Ideo iste dicit ea super se ingressa, cum in desiderijs mortalibus degens, uerberatus plagis, eruditus est, ut desideret dominum uiuum. *o ¶ In die mandauit dominus misericordiam suam.*] Quia per lucem eam scripturarum sanctarum promisit. *p ¶ Et nocte canticum eius.*] In tribulationibus posito eam ostendit. *q ¶ Apud me oratio.*] Mea, & non extra me. *r ¶ Deo uitæ meæ.*] Vt ei merear libere ab hoc seculo quandoque coniungi. *s ¶ Dicam deo, susceptor meus es.*] Licet in tribulationib. exercear: semper tamẽ à te peto protegi ac defendi. *t ¶ Quare oblitus es mei?*] Et quare me repulisti? Cur tã diu differs, ut nõ inducas me in illũ locũ tabernaculi admirabilis? *u ¶ Quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus meus.*] Diabolus, q multas mihi tetẽdit insidias, uel persecutores ecclesiã. *x ¶ Dum confringuntur ossa mea.*] Dũ fortiores ecclesiæ scãdalis ac diuersis iurgijs cedere uideo. Vel ossa, uirtutes ecclesiæ: quasi confringunt: per illas tribulationes, quas sustinent sancti. *y ¶ Exprobauerunt me inimici mei.*] Vel in martyribus, uel in alijs confessoribus. *z ¶ Dum dicitur mihi per singulos dies.*] Cum ego te per pœnitentiam & afflictionem corporis animæq; placare desiderarem: inimici mei quasi incassum hæc facerem, dicebant: Vbi est deus tuus? nescientes illa occulta quæ parauit deus diligentibus se. *a ¶ Quare tristis es anima mea, & conturbas me?*] Quia meum desiderium prolongatur. *b ¶ Spera in deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare uultus mei, & deus meus.*] In ipso nostra sit spes semper attenta: ipse omnes fluctus mitiget: ipse nos in tentationibus

Universidad de Navarra Biblioteca

tationibus conseruet: ipse sitim nostram sua contẽplatione saties: nosq; uultus sui salutari uiuificet. a ¶ *Psalmus Dauid.*] Iste psalmus licet in aliquibus uersiculis passionem dominicam signet: tamen uocem habet animæ fidelis, lucem huius mundi, id est, Christũ desiderãtis.

XLII

Iudica me deus & discerne causam meã de gente nõ sancta.] Expero iudicium tuũ, quia misericors es. Tu autẽ discerne me à paleis inter quas in hoc seculo ingemisco, superuestiri cupiens: ut absorbeatur quod mortale est à uita. Sed & dñi uox est, quibus prius dixerat: Sãcti estote, quoniã ego sanctus sum, & non impleuerunt. c ¶ *Ab homine iniquo & doloso erue me.*] Nemo magis iniquus atq; dolosus, quàm ille q iniquitatis inuentor, atque æmulator est sanctitatis: id est, diabolus: qui introiuit in cor Iudæ ut traderet Christum. Sed & homo ille fidelis quẽ prius diximus, hæc ait. d ¶ *Quia tu es deus fortitudo mea.*] Sciome infirmum & fragilẽ: nec sentio me aliquam habere fortitudinem in qua eruar, nisi tu saluaueris. e ¶ *Quare me repulisti:*] Fortitudo nostra, Christus est: qui tunc nos repellit, cũ peccauerimus. f ¶ *Quare tristis incedo dum affligit me, etc.*] Tristis sum propter peccata mea, & ideo affligor in tentationibus uarijs ab ipso inimico, qui superius homo iniquus dictus est. Vnde quia me conturbant tenebræ peccatorum: ad te qui lux es mundi, cõfugio supplex.

Ioan. 8. b & 14. a g ¶ *Emitte lucem, etc.*] Tu es lux, qui dixisti, Ego sum lux mũdi. Tu es ueritas, qui dixisti: Ego sum uia, ueritas & uita: qui nos illuminare digneris: ut relinquentes mendacium diaboli, sequamur ueritatem tuam. h ¶ *Ipsa me deduxerunt.*] Ab errore peccati. i ¶ *Et adduxerunt in montem sanctum tuum.*] In ecclesiam tuam. k ¶ *In tabernaculum tuum.*] In illam cœlestem Hierusalem: de qua alius

Psal. 83. a psalmus ait: Quàm dilecta sunt tabernacula tua domine. l ¶ *Introibo ad altare dei.*] Mei, ubi non iam uitulos & arietes, sed meipsum exhibeam hostiam uiuam placentem illi. m ¶ *Ad deum qui lætificat, etc.*] Cum expurgato fermento ueteri in nouo me homine tanquam iuuenculum consolatur. n ¶ *Confitebor tibi in cithara deus deus meus.*] Per mortificationem carnis: quia crucifixus est mihi mundus, & ego mundo. o ¶ *Quare tristis es anima, etc.*] Quia desidero uidere, in quo spem posui. p ¶ *Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi, salutare uultus mei & deus meus.*] Ipsum confitetur: ab ipso peccata sua dimitti postulat. Ipsum salutare uultus sui dicit, ipsum inuocat & adorat. Quem & nos cõfitentes exposcimus: ut mereamur eius luce illuminari, uia dirigi, ueritate corrigi, uita locupletari. Vel salutare uultus mei deus meus. Saluatio animæ meæ deus meus est, & uultus, hoc est, aspectus animæ meæ deus meus est.

Psalmus Dauid. XLII

IVdica mẽ deus & discerne causam meam de gẽte nõ sancta, ab homine iniquo & doloso erue me. Quia tu es deus fortitudo mea, quarẽ me repulisti & quarẽ tristis incedo, dũ affligit me inimicus. Emittẽ lucem tuã & ueritatẽ tuã, ipsa mẽ deduxerũt & adduxerũt in montẽ sanctum tuum, & in tabernaculã tua. Et introibõ ad altare dei, ad deũ qui lætificãt iuuentutem meam. Confitebõr tibi in cithara deus deus meus, quarẽ tristis es anima mea, & quare cõturbas me? Sperã in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare uultus mei & deus meus.

In finẽm pro filijs Core, intellectus. XLIII

DEus auribus nostris audiuimus, patrẽs nostri annunciauerũt nobis. Opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis. Manus tua gentes disperdidit, & plantasti eos, afflixisti populos & expulisti eos. Non enim in gladiõ suo possederunt terrã, & brachiũm eorum non saluauit eos. Sed dextera tua & brachium tuum & illuminatio uultus tui. quoniam complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus & deus meus, qui mandas salutes Iacob. In tẽ inimicos nostros uentilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgẽtes in nobis

q ¶ *In finem pro filijs Core intellectus.*] Core interpretatur, decaluatio, & dominus in monte Caluariæ fuit crucifixus. Filij Core, filij Christi sancti apostoli, uel martyres sunt. Vnde dictum est: Non possunt filij sponsi lugere, quandiu cum illis est sponsus. Intellectus, hoc est, ut intelligamus illum qui initium sumpsit secũdum carnem ex tempore, & ante secula est genitus. Vel intellectus est: ut intelligamus de prosperitate præsenti peccatorũ, & de tribulatiõe præsenti sanctorum. Psalmus nõ anteriora facta docet, sed ecclesiã in Christo renasci pronunciat: ac fideles in ea prouocat ad agonem: ostendens neminem posse nisi qui legitime certauerit, coronari: in quo etiã plærunq; uoces martyrum proferuntur.

XLIII

Deus auribus nostris audiuimus.] Per spiritualẽ sensum cognouimus iuxta illud dñi, Qui habet aures audiẽdi, audiat. s ¶ *Et patres nostri.*] Apostoli & prophetæ: quorum prædicatione rẽnati sumus ad ultam. t ¶ *Annunciauerunt nobis.*] *Opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.*] Annunciauerunt prophetæ quæ sunt gesta illorum tempore. Annũciauerunt Apostoli, quæ te uiderunt operantem. u ¶ *Manus tua gentes disperdidit, & plantasti eos.*] Disperdidisti ab ecclesia onera uitiorum, & plantasti ornamenta uirtutum, id est, homines iustos, qui fructum exhibeant sanctitatis. x ¶ *Afflixisti populos & expulisti eos.*] Illos, qui te relicto ad idololatriã declinabant. y ¶ *Non enim in gladio suo possederunt terram.*] Sed in mansuetudine mentis: quia beati mansueti, ipsi hæreditabunt uiuentium terram. z *Et brachium eorum non saluabit eos: sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio faciei tuæ.*] Dextera patris, Christus est: ut illud: Dextera enim sua exaltauit, nos id est, brachium: sicut alibi: Et brachium domini cui reuelatum est? Ipse & illuminatio, ut ibi. In lumine tuo uidebimus lumen. Hic est igitur missus à patre, ut liberaret suos. Et cur eos liberauerit, adiecit. a ¶ *Quoniam complacuisti in eis.*] Vult enim deus, ut sicut ei beneplacitum est in filio, ita & nos beneplacentes simus in ipso, si uolumus liberari. b ¶ *Tu es ipse rex meus.*] Qui in me regnas, & non peccatum. c ¶ *Et deus meus.*] A quo sum acquisitus. d ¶ *Qui mandas salutes Iacob.*] Hoc est, populo Christiano: qui supplantato seniore, mandatum salutis per doctrinam propheticam atque Apostolicam suscepit. e ¶ *In te enim inimicos nostros uentilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.*] A cornibus aliquid uentilatur, ut Sedechias: qui factis duobus ferreis cornibus dicebat: Sic uentilabis totam Syriam. Cornu uero nostrum, Christus est. Idem & nomen patris, in quo aduersarij nostri uel uentilantur uel spernuntur.

A nuntur. a ¶ *Non enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non saluabit me.*] Sed uirtus tua. b ¶ *Saluasti enim nos à tribulantibus nos.*] Quia in armis meis sperare nõ debeam, hæc causa est, quod saluasti nos semper à persequentibus, & absque nostra uirtute, nostroq; gladio custodisti. Saluasti enim nos de affligentibus nos, & odientes nos confudisti: auersæ sunt potestates: quibus cõfusis, à Christo domino liberati sumus. c ¶ *In deo laudabimur tota die.*] Quia ipse est laus & gloria nostra. d ¶ *Et in nomine tuo confitebimur tibi in seculũ.*] Quod à te Christo, Christiani uocamur. e ¶ *Nunc autem repulisti & confudisti nos.*] Cum ait nũc præsens tempus ostendit. Ergo in præsenti tempore ad excitationẽ repellimur, ut in æternum glorificemur. Sæpe enim & martyres in tempore dicũt. f ¶ *Et non egredieris deus in uirtutibus nostris.*] Vt nos in posterum perpetua uirtute corroborares. g ¶ *Auertisti nos retrorsum post inimicos nostros.*] Sic & Petrum dominus retrorsum conuertit, ut in melius repararet. Ergo & nos debemus retrorsum conuerti, ne in uijs pra-

B uis perduret iter nostrũ. Debemus & inimicos nostros ante nos habere, ut sciamus quid cauere debeamus. Quod & si post Christũ cõuertimur, ut Petrus, habẽtes eum ante nos, nihil ultra metuemus. h ¶ *Et qui oderũt nos, diripiebãt sibi.*] Propter nomẽ enim tuũ diripiebant nos: cum in carceribus, in plagis, in reliquis nos uexarent tormentis. Sed non nos separauit à charitate tua il la tribulatio. i ¶ *Dedisti nos tanquam oues escarum.*] Sicut enim dominus tanquam ouis ad occisionem ductus,

Ioan. 6. f datus est esca populis, cum dicit: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis uitam in uobis: ita & sancti (sicut superius diximus) in multis tribulationibus dati, facti sunt pabulum gentibus: uel cum alimenta æternæ uitæ ministrant: uel dum rapacitatem eorum de suis ærumnis exatiant. k ¶ *Et in nationibus dispersisti nos.*] Vt ad tempus dominarentur nostri. l ¶ *Vendidisti populum tuum sine precio.*] Vsq; nunc de se locuti sunt martyres: nunc de Iudæorum populo dicitur quibus

Esa. 50. a dictum est: In peccatis uestris uenditi estis. Et ideo sine precio, quia non est effusus agni sanguis pro eis. m ¶ *Et non fuit multitudo in commutationibus nostris.*] Vilior eñ erat merces quæ fuit uendita: ideo non est commutatio facta. Nam dominus populum quem emit, non auro nec

1. Pet. 1 argento, sed precioso ac proprio eum sangui-ne comparauit: sicut ait Petrus apostolus. n ¶ *Posuisti nos opprobrium uicinis, etc.*] Vicini dicti persecutores, propter cohabitationem mundanam qui sæpe exprobrãt irridendo, dicentes: Veniat deus uester, & eruat uos de manibus nostris. o ¶ *Posuisti nos in similitudinem gentibus.*] In tuam utiq; similitudinem, ut sicut te mundus odio habuit prius, ita & nos deinceps odiret. p ¶ *Commotionem capitis in populis.*] Sicut enim in passione tua transeuntes mouebant capita sua, ita & in martyribus tuis faciunt. Sed & si quis nunc in te piè uoluerit uiuere, protinus iniqui blasphemant cum irrisione, uel capitis commotione.

C q ¶ *Tota die uerecundia mea contra me est, & confusio faciei meæ cooperuit me.*] Dominus hæc in assumpta loquitur carne, qui pro nobis uerecũdiam patitur, maledicitur, atq; confunditur, usq; ad ipsum etiam patibulũ crucis. r ¶ *A uoce exprobrantis & obloquentis.*] Cũ ei dicerentur, Si filius dei es, descẽde de cruce. s ¶ *A facie inimici.*] Iudæ. t ¶ *Et persequentis.*] Populi Iudaici. u ¶ *Hæc omnia uenerunt super nos, nec obliti sumus te.*] Martyres ista dicũt, quia omnia quæ tu domine Iesu pertulisti, & nos eadẽ perlimus: sed te semper confessi sumus. Et inquẽ nõ egimus in testamento tuo. Sed ue-

D raciter te prædicauimus. x ¶ *Et non recessit retro cor nostrum.*] Vt errores phanaticos unde digressi fuimus, sequeremur. y ¶ *Et declinasti semitas nostras à uia tua.*] Actio nostra non est à tuis iustificationibus separata. z ¶ *Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis.*] In corpore isto, in quo uersamur & affligimur propter te. a ¶ *Et operuit nos umbra mortis.*] Bene umbra mortis in hoc seculo opprimit, & non ipsa mors: quia martyres uel reliqui sancti, & si affliguntur, & si morti destimantur, uiuunt tamen deo: & hæc mors, umbra eis est, & non ueritas mortis. b ¶ *Si obliti sumus nomen dei nostri.*] Id est, Christum. c ¶ *Et si expandimus manus nostras ad deum alienum.*] Ad idolum. d ¶ *Nonne deus requiret ista? ipse enim nouit abscondita cordis.*] Quod cognoscat deus cogitationes hominũ ipse in euangelio prodit ad phariseos dicens: Quid cogitatis nequam in cordibus uestris? Sic *Luc. 5. c* & martyres dicunt: Si alicubi excessimus à uijs dei: ipse qui arcana cordis nouit, inquirat. e ¶ *Quoniam propter te mortificamur tota die.*] In diuersis tribulationib. opprimimur propter te: sed spõte præbemus colla cædentibus. f ¶ *Æstimati sumus ut oues occisionis.*] Dixeras enim, quod missurus nos esses tanquam oues in medio luporum. Nunc autem quia ab his tentationibus elongatus es, & tanquam si in naui dormiens, non nos à tempestate defendis, excitamus te domine confessione supplici deprecantes. g ¶ *Exurge, quare obdormis domine? exurge, & ne repellas in finem.*] Vt qui mortuus es pro no-

bis & resurrexisti: exciteris in cordibus eorum, qui te mortuum confitentur & resurrexisse nō credūt: ut tandem desistentes nos persequi, non usq; in finem æternæ mortis intereant. *a* ¶ *Quare faciem tuam auertis.*] Auertit enim deus faciem ad tempus, ut probet electos suos. *b* ¶ *Obliuiscēris inopiæ nostræ & tribulationis nostræ.*] Patimur inopiam, pro nihilo habētes huius mūdi diuitias regnū cœleste desideramus. Tribulamur enim, cum elōgatur desiderium nostrum. *c* ¶ *Quoniam humiliata est, etc.*] Vt ab illis inclinaremur, quos uentus ut puluerem à facie terræ proiecit. *d* ¶ *Conglutinatus est in terra uenter noster.*] Ac si diceret: Caro infirmatur: sed sensus in cœlestibus est attentus. *e* ¶ *Exurge domine adiuua nos, etc.*] Iam tuum in tribulationibus auxilium mereamur, ut liberemur ab his pressuris: nō propter meritum nostrum, sed propter nomen tuum. *f* ¶ *In finem pro his qui commutabuntur filijs Core, ad intellectum canticum pro dilecto.*] Pro quo in Hebræo ita habet: לַמְנַצֵּחַ עַל שֹׁשַׁנִּים לִבְנֵי קֹרַח בִּשְׂכָלִיל יְדִידֹת Lamnazeah al sosannim libne corah maskil sir Ididoth: quod nos in Latinum uertimus. Victori pro filijs liliorum Core, eruditionis canticum amantissimum. Quod autē ait, pro dilecto, totus psalmus refertur ad Christū: de quo pater loquitur in euangelio: Hic filius est meus dilectus in quo mihi complacui. Vel psalmus spiritualium nuptiarum continet sacramentum: id est, coniunctionem Christi cū ecclesia. Initiatur ergo à uoce paterna.

mis domine, exurge & ne repellas in finem. Quarē faciem tuam auertis, obliuiscēris inopiæ nostræ & tribulationis nostræ. Quoniām humiliata est in puluere anima nostra, conglutinatus est in terra uenter noster. Exurgē dñe adiuua nos, & redime nos propter nomen tuum.

In finē pro his qui commutabuntur filijs Core ad intellectum, canticum pro dilecto. XLIIII

ERuctauit cor meum uerbum bonum, dicō ego opera mea regi, Linguā mea calamus scribæ, uelociter scribentis. Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratiā in labijs tuis, propterea benedixit te deus in æternum. Accingerē gladio tuo super fœmur tuum, potentissime. Speciē tua & pulchritudine tua, intendē prospere procede & regna. Propter ueritatem & mansuetudinem, & iustitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua. Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent in corda inimicorum regis. Sedes tua deus in seculum seculi, uirga directionis uirga regni tui. Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem, propterea unxit te deus deus tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Mirrha & gutta & casia à uestimentis tuis à domibus eburneis, ex quibus delectauerunt te filiæ regum in honore tuo. Astitit regina à dextris tuis in uestitu deaurato, circundata uarietate. Audi filia & uide, & inclinā aurem tuam, & obliuiscere populum tuum & domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum, quoniam ipse est dominus deus tuus. Et adorabunt eum filiæ Tyri in muneribus, uultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis. Omnis glōria eius filiæ regis ab intus, in fimbrijs aureis circumamicta uarietatibus. Adducentur regi uirgines post eam, proximæ eius afferentur tibi.

Ructauit cor meum uerbum bonum.] Non de coniunctione corporea, sed de corde protulit æquale sibi uerbum per quod facta sunt omnia: Bonū est enim hoc uerbum: quia quod factum est in eo, uita est. *b* ¶ *Dico ego opera mea regi.*] Loquor ipsi uerbo, regi filio & cuncta perficiūtur. *i* ¶ *Lingua mea calamus scribæ, etc.*] Sicut enim quæ scribuntur non sunt leuia neq; facilia, sed utilia atq; salubria, sic & dei eloquium tanquā scribatur, ita perficitur. De uelocitate uero, hoc est, quod nō tardantur quæ dixerit, sed uelociter adimplentur: ideo calamus dicit. Et ad quid pertinet calamus? Aut quomodo cōparatur calamus Christo? Quia sicut pertinet petra ad Christū, leo, dextera, mōs, uel alia his similia: sic pertinet & calamus scilicet quia mēsurator & scriptor est. Vnde dixit in propheta, Surge & accipe calamū, & metire templū & ciuitatē. Calamus scribę, Scriba ipse est Christus. Vnde dixit in euāgelio: Omnis scriba doctus in regno cœlorū, similis est patrifamilias. Velociter scribentis, Quia nullus tam cito scribit, sicut ipse dominus in cordibus sanctorum scribit. Quid scribit, nisi fidē, spem, & charitatē suam, uerbū prædicationis tribuite. *k* ¶ *Speciosus forma, etc.*] Vt non ex æquo ut alius homo, sed cum homine dei filius intelligatur, & ideo pulchrior dicitur præ aliis filijs hominum. Forma autem de qua loquitur, non magnitudini deputanda est, sed decori. Vel quomodo speciosus, cū Esaias dicit: Vidimus eum non habentem speciē neq; decorem: sed quasi despectū, & humiliatum, & percussum, & flagellatū à deo? Propheta Esaias ex persona Iudæorum dicit hoc: quia illi humanitatē carnis, quasi purum hominem esse crediderūt. Sed hic propheta secūdum diuinitatē loquitur. Item Esaias propheta præsciebat per spiritum sanctum illā humanitatem à foris quā uiderunt Iudæi: sed intrinsecus diuinitatem non potuerunt intelligere. *l* ¶ *Diffusa est gratia, in labijs tuis.*] Cum mortuos uerbo curas, cū mare quiescere facis, cum uentis silentium indicis: cum febrem discedere iubes, cum Lazarū uocas, & uenit: patrem interpellas, & audit, & nō solum audit, sed etiā respōdet: & omnia quę loqueris, gratia labiorum tuorū perficiuntur. Diffusio grætiæ in scripturis sanctis gratia spiritus sancti est, uel Christi diffusa est gratia spiritus sancti in baptismo, in specie columbæ, cū descendit in capite, uenit in barbā: deinde in orā uestimenti eius. Caput nostrū, Christus est: barba, sancti apostoli: ora uestimenti eius, sancti prædicatores: sicut ait propheta: Sicut unguentum in capite quod descendit in barbā Aaron: & quod descendit in oram uestimēti eius. Gratia in labijs tuis: quia lex per Moysen data est: gratia & ueritas per Iesum Christum facta est. *m* ¶ *Propterea benedixit te deus in æternum.*] Ob hanc gratiā. Nam cum semper Christus dominus in patre fuerit benedictus, in assumpta benedicitur carne: cum descēdente spiritu sancto super eum in baptismo, dicit pater, Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui. Vel benedixit pater deus filium suum, & Christus suam ecclesiam. *n* ¶ *Accingere gladio tuo, etc.*] Gladium circa fœmur. Per gladium uerbum: per fœmur, incarnatio. Accingit homo gladium ad pugnandum. Sed accingere gladium potentissime: Ac si dicat propheta: Tu Christe indue carnem, pugna contra diabolum, & libera genus humanum de inferno. Accingere gladio, uerbo prędicationis, qui diuisit filiū à patre: filiam à matre: nurū à socru. Circa fœmur tuū, super carnem assumptam. Potentissime: non segniter neq; leuiter, sed uiriliter. *o* ¶ *Specie tua et pulchritudine tua.*] Sanctitate atq; iusticia: uel ad diuinitatē pertinet. *p* ¶ *Intende prospere procede et regna.*] Si tibi intendis, semper tibi prospera erunt. Procede, id est, de cœlo ueni. Et regna, quia regnum diaboli antea erat. Vnde dicimus in oratione dominica: Veniat regnum tuum in nobis, & discedat regnum diaboli. Intende prospere: uide feliciter. Procede, de thalamo uteri uirginalis & regna oppresso mortis imperio. *q* ¶ *Propter ueritatem, et mansuetudinem.*] Veritas, ipse Christus: quia ipse est ueritas. Vnde de illa muliere dixit ad Iudæos: Qui sine peccato est uestrum, prior in illam lapidem mittat. Mansuetudo: quando dixit: Nec ego te condemnabo. Iusticia, quando dixit: Vade mulier, & amplius noli peccare. Propter ueritatem: qua illa quæ per prophetas promiseras adimplesti. Et mansuetudinem, quia sicut ouis pro uita populi immolaris. Et iusticiam cum non potestate, sed humilitate eripuisti hominem.

¶ *Et dedu-*

a ¶ *Et deducet te mirabiliter dextera tua.*] Potentia siue uirtus. Vel potestas deducet te, scilicet in cœlum. *b* ¶ *Sagittæ tuæ acutæ.*] Prædicationes, corda hominum transfigentes. Acutæ: quia usq; ad interiora cordis penetrant. *c* ¶ *Populi sub te cadent in corda, etc.*] A compunctione prędicationis, in corde corruunt: ut non superbiant, sed humiliter credant. Qui fuerant non credendo inimici regis, fiant credendo amici. Quia qui Christi inimici erant postea amici effecti sunt. *d* ¶ *Sedes tua deus in seculum seculi.*] Non temporalis, sed æterna. Vel sedes dei, sancta ecclesia est, aut anima: quia anima iusti, est sedes sapientię. *e* ¶ *Virga directionis, uirga regni tui.*] Per uirgam, correptio disciplinæ: quia per ipsam regulā ueritatis, corda illorum dirigūtur, quæ tortuosa erant. *f* ¶ *Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatē.*] Id est mandata dei patris impleuisti. Et odisti iniquitatem, non quod odium cadat in deum, sed odire deus dicitur, id est, repudiare. Iniquitas, ipse diabolus intelligitur. Vel uirga, disciplina cœlestis accipitur: per quā iniquam tortuositatem nostram quam odiuit, ad suam direxit iustitiam. *g* ¶ *Propterea unxit te deus deus tuus.*] Deum inquit Apostolus & Christum: deus illum fecit. *h* ¶ *Oleo lætitiæ præ consortibus tuis.*] Alij reges qui typum illius prætulerunt, & regnando consortes dicti sunt, oleo corruptibili sunt inuncti, hic uero filius dei à deo patre, oleo exultationis, hoc est, resurrectionis, ascensionis, dominationisq; est delibutus: quia Christus natura unctus, nos per gratiam: quia in illo pleniter fuit diuinitas: nam in sanctis per partes datur. *i* ¶ *Mirrha & gutta & casia, etc.*] Mirrha pro sepultura ponitur: gutta contra uenena accipitur. In casia, homo qui sæpe arbor dicitur demonstratur. Ergo defluxerunt hæc à uestimentis eius, id est, ab assumpta carne, qua uelut uestimentum se diuinitas circundedit. Stillauit odor mirrhæ, cum est traditus sepulturæ. Fluxit gutta, cum compresso serpentis ueneno, tartarea restinxit incendia. Prodiuit & casia, cum in eo homine per quem euicit in feros, ascendit in cœlos. *k* ¶ *A domibus eburneis, etc.*] Domus eburneas, propter magnitudinem elephantorū, domus amplas accipimus. Ampla est enim uia quæ ducit ad perditionem. Sed ebur nisi radatur limis, diuida tur serris, ac subulis perforetur, obscurum & horribile est: sic & apostoli erant antequam uocarentur & inhabitarentur. Sed postquam uocati sunt, serris secti, unguis rasi, scalpellis scalpti, flammis igniti, ac diuersis supplicijs elimati, facti sunt domus dei, in qua ipse Christus dignaretur inhabitare. Horum exempla sequentes martyres, effecti sunt suorum corporum reges. Istorū regum sunt filiæ, animæ sanctæ, quæ Christum delectatæ sunt, honorando nomē maiestatis eius, & præconando misericordiam eius. A domibus eburneis, de quibus lætificauerunt te. Multi per errorem pro domibus graues dicunt: quia apud Græcos, uerbum Κάρηνον utrunq; significat. *l* ¶ *Astitit regina à dextris tuis.*] Quia nihil est in regno tuo sinistrum. *m* ¶ *In uestitu deaurato.*] Spiritualis credulitatis ornamento. *n* ¶ *Circundata uarietate.*] Gentium ac populorū. Ipsi nunc ecclesiæ prophetæ loquitur: Regina ecclesia est. Vnde dicit in canticorum: Quæ est ista quæ ascendit de albata, innixa super fratruelem suum? Regina dicitur: quia regit sua uitia & peccata. A dextris tuis. Vt illud: Statuet quidem oues à dextris suis, quando dicturus erit: Venite benedicti patris mei, percipite regnū quod uobis paratum est ab origine mundi. In uestitu, id est, nō nuda, sed uestita sensu spirituali. Circumamicta uarietate. De septuaginta & duabus linguis: id est, de diuersitate gentium, uel gratiarūactione. *o* ¶ *Audi filia & uide.*] Crede ut mūderis. Filia quia ab eo renata. Sponsa, quia ipsi es sociata. Vel Christus uocat ecclesiam suam per fidem filiā. Filia dicit, ut casta sit mente & corpore. *p* ¶ *Et inclina aurem tuam.*] Humiliter ac sapienter ausculta uel desidera. Et audi, aure cordis, ut illud: Qui habet aures audiendi audiat. Et uide, hoc est oculis cordis unde deus uidetur, ut ait: Beati mundo corde, quoniā ipsi deum uidebunt. *q* ¶ *Et obliuiscere populum tuum.*] Consortia dæmoniorum, uel uitia & peccata & domum patris tui diaboli qui te prius genuerat: quia totus mundus in maligno positus erat: ideo inclina aurem tuam. *r* ¶ *Quoniam concupiuit rex, etc.*] Christus Iesus à quo regeris: quia nigra eras in domo patris, nunc autem ascendis post baptismum, uel uitijs ablata, uel gratia fidei candida. *s* ¶ *Quia ipse est dominus.*] A quo redempta es. *t* ¶ *Deus tuus.*] Quem nunc relictis simulacris, excolis, & adoras. Quomodo dicit speciem & pulchritudinem tuam: cum non tam pulchra, nec speciosa, quàm antea fœtida & deformis erat ecclesia? Sed postea pulchra & speciosa per lauacrum baptismi: quia iustus pro impijs mortuus est, id est, Christus, mundans eam per lauacrum sanguinis sui, ut ait Apostolus: Non habentem maculam aut rugam. *u* ¶ *Et adorabunt eum, etc.*] Tyrus interpretatur, angustia. Filię Tyri, filiæ angustiæ. Ipsi adorant Christum, qui sunt in angustia. Vel animæ credentes ex gentibus. *x* ¶ *In muneribus uultum, etc.*] Istæ recondentes thesauros suos, de corde te mundo requirunt, quia ubi sunt thesauri eorum, ibi erit & cor eorum. Fecerunt hoc magi, qui cum thure, & mirrha, & auro uenerunt: quia non tantū uerbis, sed etiam muneribus adorauerunt Christum. *y* ¶ *Omnis gloria eius, etc.*] Animæ fidelis. *z* ¶ *Ab intus in fimbrijs, etc.*] Superius diximus, uarietate gentiū: hic, gratiarū. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus: id est, seniores ecclesiæ, uel reges & potentes: qui habent modo, spem, fidem, & charitatē: ipsi obtulerunt ab intus, hoc est, in cōscientia ecclesiæ. In fimbrijs aureis circumamicta uarietate. Non solum litera, sed etiam sensu spirituali, illi qui intrāt, obtulerunt: uel uarietate uirtutū repleti sunt. *a* ¶ *Adducentur regi, etc.*] Per unam ecclesiā, apostolica institutione fundatam, muki conuertuntur ad Christum.

A a ¶ *Afferentur tibi in lætitia & exultatione.*] Non in triſtitiâ peccati, neq; in lachrymis pœnitentiæ, ſed in lætitia uirtutum, & exultatione gratiarum. b ¶ *Adducentur in templum regis.*] Vidit enim Ioannes Hieruſalem ciuitatẽ ſanctam deſcendentem de cœlo, habentem claritatem dei: Apoc. 21.d

ſed templũ in ea non uidit, dominus, inquit, eſt templum eius. Inducentur ergo in hoc templũ uirgines iſtæ, hoc eſt, animæ ſancto ruũ: ut cõformes efficiantur corpori gloriæ eius. c ¶ *Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij*] Fuerunt ò eccleſia apoſtoli patres tui: qa ipſi te genuerũt. Nũc autem quia illi receſſerunt à mundo, habes, phis epiſcopos filios, q à te creati ſunt. Sũt enim & hi patres tui: quia ab ipſis regeris. d ¶ *Conſtitues eos principes ſuper omnẽ terram.*] Conſtituit Chriſtus ſanctos ſuos ſuper omnes populos. In nomine enim dei dilatatum eſt euangelium in omnibus finibus mũdi, in quibus principes eccleſiæ, id B eſt, epiſcopi conſtituti ſunt. e ¶ *Memores erunt nominis tui, in omni generatione & generatione.*] Ideo memores erunt, quia nunq; obliuiſcũtur, ſed ſemper te prædicabunt, ſiue ædificabunt in generationibus ſanctorum. f ¶ *Propterea populi confitebuntur, etc.*] Ob eorum prædicationem ſemper tibi delicta populi confitebuntur, tuam gloriam enarrabunt, tuã laudem annunciabunt. g ¶ *In finem pro filijs Core pro arcanis, pſalmus.*] Pro arcanis, id eſt, pro occultis de uocatione gentium, & de reprobatione Iudæorũ. Pſalmus docet nos ſpem noſtram in illum debere ponere, qui ſolus poteſt de tribulationibus liberare. XLV

D *Eus noſter refugium & uirtus, adiutor in tribulatiõibus quæ inuenerunt nos nimis.*] Plenus eſt enim mundus errumnis atq; preſſuris: ideoq; quia ſunt alia adiutoria regum, uirtutes potentium, refugia ciuitatum, noſtra munitio Chriſtus eſt, qui nos ab his poterit eripere poteſt. i ¶ *Propterea nõ timebimus.*] Quia in ipſo credulitatem habemus. k ¶ *Dum turbabitur terra.*] Generatio Iudæorum, qui terrena ſapiunt. l ¶ *Et transferentur montes in cor maris.*] Prædicationes apoſtolicæ in corda Mat. 17.c gentilium huius mundi, ſicut in euangelio: Si habueritis, inquit, fidem ſicut granũ ſinapis, dicetis huic monti, tranſi, & faciet. In corde maris, id eſt, in gentilitate. m ¶ *Sonuerunt & turbatæ ſunt aquæ eorum.*] Aquæ, populi: motus, dæmones intelligũtur. Qui tunc turbati ſonum dederunt, cum euerſoribus ſimulacrorum, uel reſtiterunt, uel mortem parare uoluerunt. n ¶ *Conturbati ſunt montes in fortitudine eius.*] Exceliores ſeculi poteſtates. o ¶ *Fluminis impetus lætificat ciuitatem dei.*] Poſt euerſos cultus dæmoniorum, ablutio baptiſmi uel irrigatio ſpiritus ſancti lætificat animam ciuitatem dei, ſiue eccleſiam, quæ eſt ciuitas dei, quæ ſuper montem poſita, non abſconditur. p ¶ *Sanctificauit tabernaculũ ſuum altiſſimus.*] Cõ C gregationẽ fideliũ, in qua per fidem habitat. q ¶ *Deus in medio eius non cõmouebitur.*] Sed firmatur, ut ait, Ne timeas Maria: uel eccleſia in tribulatione. r ¶ *Adiuuabit eam deus mane diluculo.*] Inſpectione ſancta, qua mundum promerebit cor. Beati enim mũdo corde, Mat. 5 quoniã ipſi deum uidebunt. s ¶ *Conturbatæ ſunt gentes.*] Vitiorũ ac criminũ. t ¶ *Et inclinatæ ſunt regna.*] Poteſtates dæmoniorũ, ſub poteſtate Chriſti. u ¶ *Dederũt uocẽ ſuam.*] In prædicationibus. x ¶ *Mota eſt terra.*] Ob ſtupuerunt gentes in incredulitate ſua, hoc eſt, gentilitas de infidelitate ad fidẽ Chriſti. y ¶ *Dominus uirtutum nobiſcum.*] Per aſſumptionem carnis, particeps factus eſt nobis. Ideo & Emanuel, hoc eſt, nobiſcũ deus. Dominus uirtutum, angelorũ & hominum. z ¶ *Suſceptor noſter deus Iacob.*] Ipſe uirtutum dominus, qui uicit diabolum. Ipſe ſuſceptor noſter, ut nos in æternũ con D ſeruet. Adiutor deus Iacob. Per Iacob ſupplantatio uitiorum.

In finẽm pro filijs Core pro arcanis, pſalmus XLV

Afferentũr in lætitia & exultatione, adducentũr in templum regis. Prõ patribus tuis nati ſunt tibi filij, conſtituẽs eos principes ſuper omnem terram. Memõres erunt nominis tui domine, in omni generatione & generatione. Propterea populi confitebunt tibi in æternum, & in ſeculum ſeculi.

In finẽm pro filijs Core pro arcanis, pſalmus XLV

DEus noſter refugium & uirtus, adiutor in tribulationibus quæ inuenerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris. Sonuerunt & turbatæ ſunt aquæ eorum, conturbati ſunt montes in fortitudine eius. Flũminis impetus lætificat ciuitatem dei, ſanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. Deus in medio eius non cõmouebitur, adiuuabit eam deus mane diluculo. Conturbatæ ſunt gentes, & inclinata ſunt regna, dedit uocem ſuam, mota eſt terra. Dominus uirtutũ nobiſcum, ſuſceptor noſter deus Iacob. Venite & uidete opera domini quæ poſuit prodigia ſuper terram, auferens bella uſq; ad fines terræ. Arcum conteret & confringet arma, & ſcuta comburet igni. Vacate & uidete quoniam ego ſum deus, exaltabor in gentibus & exaltabor in terra. Dns uirtutum nobiſcũ, ſuſceptor noſter deus Iacob.

In finem

a ¶ *Venite & uidete opera domini.*] Chriſtus uocat ſuam eccleſiam ad fidem, uel ad credulitatem. Videte, id eſt, intelligite: opera domini, uirtutes domini, quia iuxta Daniel. 2.d Danielem, lapis exciſus de monte ſine manibus, comminutis regnis mundi occupauit latitudinem omnis terræ. b ¶ *Quæ poſuit prodigia ſuper terram.*] Multa enim ſigna uel ante aduentum corporeum, uel poſt illum oſtendit in populis. c ¶ *Auferens bella uſq; ad fines terræ.*] Omnia bella in aduentu domini quieuiſſe, multorum narrant hiſtoriæ. Sed & nunc in eccleſia ſua quotidie bella coercet, ut non ſæuiant uel hæretici, uel Iudæi. Vel auferens, tollens bella, hoc eſt, pugnam: quia ſemper eſt pugna uitiorum & peccatorum. Vſque ad fines terræ, uſque ad finem ſeculorum. Dominus aufert à nobis iſtam pugnam: nam per nos non poſſumus. d ¶ *Arcum conteret.*] Occultas malorum infidias. e ¶ *Et confringet arma.*] Præſentes pugnas. f ¶ *Et ſcuta comburet igni.*] Inſanas diabolicæ protectionis phantaſias, quæ omnia illo igni ſpirituali conſumit: de quo ait: Ignem ueni mittere in terram, hoc eſt, in ec- Luc. 12 cleſiam. g ¶ *Vacate & uidete quoniã ego ſum dominus.*] Ego Eſa. 46.b feci, & ego feram: ego creaui, & ego ſuſtinebo: redimam uos, & dimittam peccata ueſtra, ait dns. Vacate ergo ut me cognoſcatis, & non in aliud cõturbemini. h ¶ *Exaltabor in gentibus.*] Quæ fuerint ad crudelitatẽ conuerſæ. i ¶ *Et exaltabor in terra.*] Si ex Iudæorũ gente ad me reuerſi fuerint: quos non terrena ſapere manifeſtum eſt. k ¶ *Dominus uirtutum nobiſcum, etc.*] Semper enim cũ credentibus dignãter inhabitat, ſicut apoſtolis poſt reſurrectionem polliceri dignatus eſt, dicens: Ecce ego uobi Matth. ſcũ ſum omnibus diebus uſq; ad cõſummationẽ ſeculi.

¶ In finem

A a ¶ *In finem pro filijs Core pſalmus.*] Filij Core, filij calui. Vox deridentis eſt. Hoc de illis quadraginta duob. pueris dicit, qui Heliſeum deriſerunt, & dixerunt: Aſcende 4.Reg.2.d calue, aſcende calue, & maledixit eos in nomine dñi. Et egreſſi duo urſi, comederunt eos. Heliſeus figurã Chriſti tenet: illi pueri figuram Iudæorum, qui dixerunt: Aue rex Iudæorum. Vnde Pau- 2.Cor.14.d lus dicit: Nolite pueri effici ſenſibus, ſed malicia paruuli eſtote. Venit medicus ſanare ægrotos, ſed ægroti occiderunt medicum. Vrſi proprie dæmones intelliguntur: quia deuorauerunt corda illorum. Pſalmus uocem continet apoſtolicam, admonentem, ut in ipſo ſolo lætemur, cuius ſumus ſanguine liberati. XLVI

O *Mnes gentes plaudite manibus.*] Spiritus ſanctus per prophetam uocat ad fidem omnes gentes uenite. Omnes gentes, id eſt, totus mundus, ſimul plaudite manibus. Plaudere, laudare. Plauſus nanq; laus dicitur. Gaudete, in bonis operibus. c ¶ *Iubilate deo in uoce exultationis.*] Voce ſublimi dominum confitemini in ipſo corde, & omni B membrorum officio exultate. Propter magnitudinem lætitiæ dicit. Vox exultationis eſt, quod nec uerbis, nec literis, nec ſyllabis poteſt homo comprehendere, quantum deum laudare debeat. d ¶ *Quoniam deus excelſus terribilis.*] Ille qui quondam irritabatur à Iudæis, obtentis gentibus excelſus cœlos aſcendens, terribilis factus eſt, reſidens ad dexteram patris. e ¶ *Et rex magnus ſuper omnem terram.*] Non ſolum ſuper Iudæorum gentem, ſed ſuper omnes nationes terræ. Vel ſuper omnem terram, id eſt ſuper omnem eccleſiam: quia eccleſia terra dicitur. Chriſtus ſuper eam: quia data eſt ei poteſtas in terra & in cœlo. Vel de quo nunc apoſtoli dicunt. f ¶ *Subiecit populos nobis, etc.*] Subiectas ſibi à Chriſto gentes, & populos dicunt: quorum malitia conculcata, dignos in hæreditatem Chriſti fecerunt. Vel hæreditas Chriſti, Pſal. 15.b ſancta eccleſia eſt. Vnde dixit in alio loco: Dns pars hæ- Ibid. 118.b reditatis meæ. Et nos ſua, & ille noſtra ſecundum illud: Portio mea dns. g ¶ *Speciem Iacob quam dilexit.*] De pulchritudine enim Iacob elegit apoſtolos, qui ab eius ſtirpe deſcendentes, hæc dicunt. Quod autem eum diligat, Malach. 1.a audi prophetam: Iacob dilexi, Eſau autem odio habui. h ¶ *Aſcendit deus in iubilo.*] Claruit enim aſcenſio eius, in qua multitudo angelorum cum magna iubilatione dicebat: Tollite portas principes ueſtras, iam redit uictor ex prælijs. i ¶ *Et dominus in uoce tubæ.*] In qua duo angeli tanquam tuba, illo aſcendente apoſtolis clamauerAct. 1.b runt: Hic Ieſus qui receptus eſt à uobis, ſic ueniet quem admodum uidiſtis eum euntem in cœlum. Vel poſt uictoriam, qua uicit diabolum, ſic aſcendit. Vnde dicit Pſal. 23.b in alio pſalmo: Tollite portas principes ueſtras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Vel ſicut legimus in Actibus apoſtolorum, quando aſcendAct. 1.b dit de monte oliueti: Viri Galilæi quid ſtatis aſpicientes in cœlum? Hic Ieſus qui aſſumptus eſt à uobis in cœlũ, ſic ueniet quemadmodũ uidiſtis eum euntẽ in cœlum.

In finẽm pro filijs Core, pſalmus XLVI

OMnes gentes plaudite manibus, iubilate deo in uoce exultationis. Quoniam dominus excelſus, terribilis, rex magnus ſuper omnem terram. Subiecit populos nobis, & gentes ſub pedibus noſtris. Elegit nobis hæreditatem ſuam, ſpeciem Iacob quem dilexit. Aſcendit deus in iubilo, & dominus in uoce tubæ. Pſallite deo noſtro, pſallite, pſallite regi noſtro pſallite. Quoniam rex omnis terræ deus, pſallite ſapienter. Regnabit deus ſuper gentes, deus ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuam. Principes populorum congregati ſunt cum deo Abraham, quoniam dij fortes terræ uehementer eleuati ſunt.

Pſalmus uel laus cantici filijs Core ſecunda ſabbati. XLVII

MAgnus dominus & laudabilis nimis, in ciuitate dei per ſedem ſanctam ſuam, hoc eſt in eccleſia. Vnde dicit eſt: Anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ. p ¶ *Principes populorum.*] Apoſtoli. q ¶ *Congregati ſunt.*] Ad iudicandũ. Vel principes populorum, id eſt, ſeniores Chriſtianorum: quorum figuram tenebat centurio: Vel modo illi qui tenent ipſam fidem, quam habuit Abraham. Vnde D dictum eſt: Multi uenient ab oriente & occidente: & re- Matth. 8.b cumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno cœlorum. r ¶ *Cum deo Abraham.*] Deus Abrahæ, deus uerus eſt, qui eſt deus uiuentium, cum quo iuſti iudicium faMatth. 19.d cient. Sic enim & dns in euangelio ait: Cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & uos ſuper ſedes duodecim iudicãtes duodecim tribus Iſrael. s ¶ *Quoniam diſſortes, etc.*] Dij, ſancti ſunt, ſicut ait idem Pſal. 81.d propheta: Ego dixi dij eſtis, & filij excelſi omnes. Eleuati ſunt uehementer. Eleuati ſunt per fidẽ & prædicationem. Vel illi qui eleuati ſunt ſunt in ſuperbia, & relictis cœleſtibus, terrena concupierunt, quibus dicitur: Si curet homines moriemini, iſti à deo Abrahæ, uel apoſtolis eius ſunt iudicandi. Nos uero oremus dñm, ut depoſito omni tumore ſuperbiæ, ita illi cõiungamur in hoc ſeculo, ut in iudicio à ſiniſtra parte diſiuncti, non inueniatur in nobis quod damner in pœnã: ſed quod pietate multiplici prouehat ad coronam. t ¶ *Pſalmus cantici, etc.*] Per pſalmũ, opus uel prædicatio intelligit. Per canticũ, ſcientia & laus. Filij Core, ſancti apoſtoli uel martyres. Prima ſabbati, fecit lucẽ: ſecunda ſabbati, fecit firmamentũ. Lucem, angelos: firmamentũ, homines. Habet inde aliquid in nouo teſtamento. Prima ſabbati, reſurrexit lux Chriſtus. Vnde dicit in euangelio: Erat lumen Ioan. 1 uerũ quod illuminat omnẽ hominẽ uenientem in hũc mundũ. Secũda ſabbati, firmata eſt eccleſia in fide, quãdo dixit dns: Et ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam Matth. 16.c meam. Pſalmus totus circa ſanctam plebem, totus circa eccleſiaſtica myſteria commoratur. XLVII

M *Agnus dominus, etc.*] Vox eccleſiæ. Magnus dicitur, nõ pro cõparatione, ſed pro magnitudine gloriæ ſuæ: Quaſi interrogaretur, ubi magnus, ubi laudabilis? Reſpõdet. x ¶ *In ciuita, etc.*] Anima ſancta, cuius ciues atq; domeſtici, bonꝫ actus intelligũtur.

¶ *In monte*

A c ¶ *In monte sancto eius.*] In assumpto dominici hominis corpore. b ¶ *Fundatur exultatione uniuersæ terræ.*] Terram quæ prius peccatis & maledictionib. subiacebat, ascensione sua occupauit, atq; in ea credulitatis suæ exultationem ac lætitiam dilatauit. Vel fundata fuit & est ecclesia, in toto mundo in fide. c ¶ *Mons Sion, latera aquilonis, ciuitas regis magni.*] Ad hunc montẽ, id est, ad Christum dominũ, accesserunt duo populi ex Sion: unus de lateribus aquilonis qui est ex præputio, alter ex circumcisione. Christus ergo dominus q est pax nostra, abstulit macheriam inimicitiæ de medio, & fecit utraq; unum, & collocauit in ecclesia sua, quæ est ciuitas regis magni, hos populos per fidem. Vel mons Sion, hoc est sancta ecclesia. De latere aquilonis: quia de malis est congregata. Vnde dictũ est: Ab aquilone exorientur mala quæ sunt super terram. Hic aquilo diabolus, cui dicitur: Veni aquilo perfla hortum meũ: hoc est ecclesiam tentationibus. Vnde Apostolus dicit: Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt manifesti fiant in uobis. Vel ciuitas regis magni, hoc est sancta ecclesia. d ¶ *Deus in domibus eius cognoscetur cum suscipiet eam.*] Suscepit eam per gratiam. Cognoscitur autẽ in gradibus eius, id est in apostolis uel reliqs prædicatoribus, per quos ecclesiæ fides annunciata est. Gratia enim sumus saluati per fidem: & hoc non ex nobis. Dei donũ est, ut nemo de se glorietur. Vel in domibus, id est in sancta ecclesia. Cum suscipiet eam in fide, quia antea inter malos erat. e ¶ *Quoniam ecce reges terræ congregati sunt.*] Principes seculi, quorũ regnum in cultu idolorũ atq; dæmoniorum erat ex lateribus aquilonis: id est diaboli accedentis. Vel congregati sunt, & conuenerunt in unum, id est in unitatem ecclesiæ. f ¶ *Conuenerunt in unum.*] Lapidem summũ angularem in fundamento fundatum. g ¶ *Ipsi uidentes sic admirati sunt.*] Gloriam ac potentiam redemptoris. Vel uirtutes apostolorũ admirati sunt, & cõmoti sunt de infidelitate ad fidem. h ¶ *Conturbati sunt & cõmoti sunt, tremor apprehendit eos.*] A conscientia delictorum, quia dictum est: A timore tuo concepimus & peperimus spiritum salutis. i ¶ *Ibi dolores, ut parturientis, in spiritu uehementi.*] Cum corpora exercere per abstinentiã cœperint in spiritu fortissimo, id est, sancto. k ¶ *Conterens naues Tharsis.*] Humilians superbiã gentium, quia Tharsis in principio suo à nauigatione negociatorũ superba ac præcellens facta est. Ideo hic comparant huic nauigio, qui in huius seculi fluctibus circũferuntur omni uento luxuriæ atq; uanitatis: Ipsi nunc in ea credentes dicunt. l ¶ *Sicut audiuimus.*] Per prophetas. m ¶ *Sic uidimus in ciuitate, etc.*] Vidimus in euangelio, quæ est ciuitas uirtutum. Vidimus in ecclesia, quæ est ciuitas dei in illo regno magno fundata. n ¶ *Suscepimus deus misericordiã tuam in medio templi tui.*] In ecclesia tua suscepimus sanctum spiritum, sicut & illi prius super quos in Actibus apostolorũ est effusus. o ¶ *Secundum nomẽ tuum deus, sic & laus tua in fines terræ.*] Cum accepto spiritu sancto, cunctarum gentium locuti sunt linguis. Sed & in amplitudine fidelis populi: semper tua laudatio cõmoratur. p ¶ *Iustitia plena est dextera tua.*] In his q in iudicio in dextera parte sunt collocandi. q ¶ *Lætetur mons Sion.*] Ecclesia in Christo. r ¶ *Et exultẽt filiæ Iudæ.*] Animæ confessorum, quia Iudas confessio interpretatur. s ¶ *Propter iudicia tua domine.*] Quia custodierũt ea ut pœnitentiam agerent. Vel iudicia tua, iudicia dei occulta: quia reprobati sunt Iudæi & electæ sunt gentes in fine. t ¶ *Circumdate Sion.*] Id est, defendite ecclesiã in credulitate uestra. u ¶ *Et complectimini eam.*] In charitate. x ¶ *Narrate, etc.*] Laudem & gloriam Christi. Narrate, hoc est prædicate. Turres, hi sũt principes ecclesiæ tuæ: qa turris fortis est, & undiq; speculat. Sic & sancti & fortes & speculatores debent esse in gente humana. y ¶ *Ponite corda uestra, etc.*] Ne separemini à charitate quã docuit. Ponite: hoc est intelligite. In uirtute eius, in charitate eius: quia non solum docere, sed euam quod prædicãt, opere debent implere. z ¶ *Et distribuite domos eius.*] O uos doctores ecclesiarũ, distribuite gradus ordinationũ canonice & sancte, non præmijs corrupti: non personarũ acceptione per adulationem decepti. a ¶ *Vt enarretis in progenie altera.*] Non solum his qui credunt, sed & his qui crediturí sunt. Sed qd inquis enarremus? b ¶ *Quoniam hic est deus noster in æternum & in seculum seculi, & ipse reget nos in secula.*] Deus, quia per ipsum facti sumus. Rex, quia ab ipso regimur. Ipse enim lubricos & tortuosos gressus nostros direxit in se, qui est uia pacis & pax nostræ salutis. c ¶ *In finem pro filijs Core, psalmus.*] Filij Core, sancti apostoli uel martyres sunt. Istum psalmum spiritus sanctus per prophetã in persona prædicatorũ cantauit. Vel ideo iste psalmus, eo quod doceat mundi diuitias cum uanis honoribus spernendas, cauendas etiam serpentis astutias: & omnẽ orbem ad audiendum dei uerbum instanter admonet dicens:

dei nostri in montẽ sancto eius. Fundatũr exultatione uniuersæ terræ mõns Sion, latera aquilonis, ciuitas regis magni. Deus in domibus eius cognoscetur, cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges terræ congregati sunt, cõuenerunt in unum. Ipsi uidentes sic admirati sunt, conturbati sunt, cõmoti sunt, tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut parturientis, in spiritu uehementi conteres naues Tharsis. Sicut audiuimus, sic uidimus in ciuitate domini uirtutum, in ciuitate dei nostri, deus fundauit eam in æternum. Suscepimus deus misericordiam tuam, in medio templi tui. Secundum nomen tuũ deus, sic & laus tua in fines terræ, iustitia plena est dextera tua. Lætetur mons Sion & exultẽt filiæ Iudæ, propter iudicia tua domine. Circumdate Sion & cõplectimini eam, narrate in turribus eius. Ponite corda uestra in uirtute eius, & distribuite domos eius, ut enarretis in progenie altera. Quoniam hic est deus noster in æternum & in seculum seculi, & ipse reget nos in secula.

In finem pro filijs Core psalmus. XLVIII

Audite hæc omnes gentes, auribus percipite qui habitatis orbem. Quiq; terrigenæ & filij hominum

Hiere. 1.c

Cant. 4.d

1.Cor. 11.d

Esa. 26.c

A a ¶ *Os meum loquetur sapientiam.*] Loquetur illam sapientiam quæ occulta est ab huius seculi sapientibus, & reuelata est paruulis: hoc est ut cognoscant paruuli ecclesiæ, quia Christus est sapiẽtia patris, de quo omnes prophetæ loquuntur. Vel os meum loquetur sapientiam, id est, Christum quẽ prædicat ecclesia. b ¶ *Et meditatio cordis mei prudentiam.*] Semper in corde meditabar, ut relinquẽtes homines stolidam uanitatem, Christi prudentiam sequerentur. c ¶ *Inclinabo in parabolam etc.*] Quia scit, pphetã Christum dominũ uenturum in mundum, qui in similitudine loquatur, ideo se ad audiendum præparat, id est, spirituali ter intelligẽdum. Vel inclinabo aurem cordis ad humilitatẽ. In parabola: id est, in similitudine intelligã. d ¶ *Aperiam in psalterio propositionem meam.*] Hoc propono, ut qd ille decalogus prædixit si custodiatur, cœlestia regna largiuntur. Vel quod propo

B sui in corde, prædicabo in sermone & intelligam. e ¶ *Cur timebo in die mala?*] In die iudicij. f ¶ *Iniquitas calcamei mei circundabit me.*] Quia in calcaneo quisquis peccauerit, labitur. Sed & iniquitas calcanei, originale peccatum accipitur ex Adã, ut dictum est ad mulierẽ: Inimicitias ponam inter te & serpentem, & semen tuum & semen illius. Tu obseruabis, id est conteres caput suum, & ipse calcaneum tuum. g ¶ *Qui confidunt in uirtute sua, etc.*] Isti labuntur in calcaneo: quia per illum non incedunt qui est uia ueritas & uita, uel qui confidunt in uirtute sua: quiq; in abundantia diuitiarum suarum gloriantur. h ¶ *Frater non redemit, redimet homo.*] Si Christus non redemit qui se fratrem dixit apostolorum, & resurgendo factus est primogenitus resurgentium, non redimet Adam, quia primus homo mortuus non resurrexit. Nam frater noster Christus est deus & homo, qui nos redemit. Vel quod non redemit Moyses, redemit Christus. i ¶ *Non dabit deo placationem suam.*] Qui non agit pœnitentiam, per quam placatur deus. k ¶ *Et precium redemptionis animæ suæ.*] Non fecit eleemosynam per quam peccata delentur. l ¶ *Laborauit in æternum.*] In tormentis perpetuis positus. m ¶ *Et uiuet in finem.*] Quia non interficitur, sed semper reparatur ad pœnam. n ¶ *Non uidebit interitum.*] Non intelligit imminere sibi mortem. o ¶ *Cum uiderit sapientes morientes.*] Si uiderit hominem sapientem in deo ab hoc mundo migrare, dicit: Quid huic iniuria? Quid castitas? Quid eleemosynæ profuerunt? Nonne & ipse mortuus est? Tale quiddam redemptori nostro Iudæi insultantes, dicebant: Nunquid tu maior es patre nostro Abraham qui mortuus est: & prophetæ mortui sunt? p ¶ *Simul insipiens & stultus peribunt, & relinquent alienis diuitias suas.*] Insipiens est, qui dei notitiam habere contemnit, de quo Apostolus ait: Omnis ignorans ignorabitur. Stultus uero est qui in diuitijs & non in deum spetat. Perdunt ergo ambo diuitias: quia ibi congregant ubi fures effodiunt & furan tur. q ¶ *Sepulchra eorum domus illorum in æternum. Tabernacula eorum.*] Hæc illis perpetua habitatio: quia non resurgent ut habitent æternam uitam: sed ut damnentur in pœna. r ¶ *Vocauerunt nomina sua in terris suis.*] Sæpe enim pagani super defunctorum epulantes sepulchra, atq; in nomine eorum qui mortui sunt bibentes, inania cum quodã modulamine cãtant, sed nihil prodest in inferno damnatis. s ¶ *Homo cum in honore esset nõ intellexit.*] Esse se ad imaginem dei formatum. t ¶ *Comparatus est iumentis insipientibus, etc.*] Deposita forma cœlesti, factus est in similitudinem insipientium iumentorum. u ¶ *Hæc uia illorum scandalum ipsis.*] Quia de iudicio ad pœnam

C confi- eos deduxit. x ¶ *Et posthea in ore suo complacebunt.*] Sed nihil proficit confessio in inferno. y ¶ *Sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos.*] Merito à morte depascuntur qui Christum noluerunt habere pastorem. z ¶ *Et dominabuntur eorum iusti in matutino.*] In resurrectione. a ¶ *Et auxilium eorum ueterascet in inferno.*] Habuerunt diuitias, sed cum descenderent in infernum euanuerunt. b ¶ *A gloria sua.*] Quia non quæsierunt gloriam Christi qui nunc de se loquitur. c ¶ *Verumtamen deus redimet animam meam de manu inferi cum acceperit me.*] Homo deus non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, sed semetipsum exinaniuit formam suscipiens serui. Suscepta etiam morte, resuscitatus paterna uirtute hominem qui corruerat reparauit. d ¶ *Ne timueris cum diues factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit, non sumet omnia, neq; descendet cum eo gloria eius.*] Diues effectus est Iudas proditor uendendo magistrum, sed nihil precij quod assumpserat secum cum moritur deportauit. Sic ergo nunc unusquisq; oppresso paupere diues efficitur & multiplicatur. Noli timere: cito præterit, & nihil secum de his quæ rapuerat tollit, domino in euangelijs sic dicente: Stulte hac nocte

D animam tuam repetent à te, quæ autem parasti cuius erunt? e ¶ *Quia anima eius in uita ipsius benedicetur.*] Benedicitur à stultis propter potentiam: sed uictus affluentia ac potus, proferunt non de bene uiuente, sed de bene pascente sententiã. Sed non hæc excusant à pœna.

¶ Os

Matth. 12.d

Ioan. 8

Philip. 2.a

Luc. 12.c

Universidad de Navarra Biblioteca

A a ¶ *Confitebitur tibi cum beneſeceris ei.*] Tunc gratias agit, quando aliquid lucri cõquirit. b ¶ *Et introibit uſq; ad progenies patrum ſuorum, in æternum non uidebit lumen.*] Magis in diuitijs quàm in deo ſperauit ſicut parẽtes eius: ideoq; de eo dicitur: Efficite eum in tenebras exteriores, ibi erit

Mat. 25 fletus & ſtridor dentium. c ¶ *Homo cum in honore eſſet non intellexit: comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.*] Non cognouit, quia hæc omnia ei à deo fuerãt attributa: idcirco inſipientia eius iumẽtis inſenſibilibus comparatur. Nos uerò deprecemur dominum: utipſe nobis tribuat intellectum, ut dum ea quæ uidentur abijcimus, illa quæ non uidenẽ adipiſci mereamur. d ¶ *Pſalmus Aſaph.*] Aſaph interpretatẽ congregatio. Pſalmus diſcernit iuſtos ab impijs, cœleſtes à terrenis, ſanctos à peccatoribus, proteſtat. In quo non prophẽta ſe locutum, ſed ipſum dominum pronunciat, dicens:

B

XLIX

Deus deorum dominus locutus eſt.] Deus in trinitate, pater & filius & ſpiritus ſanctus, unus deus: Deorũ deus, quia credẽtes deos uoluit nuncupari. Dedit enim eis poteſtatẽ filios dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Dñs aũt eſt, eo quod omniũ dominantiũ dominẽ. Et uticq; ipſe qui dudũ in patriarchis loquebatur atq; prophetis, ipſe nunc loquit. Et quid inquis loquitur? e ¶ *Et uocauit terram.*] Non partem aliquam, ſed audi quid adiecit. g ¶ *A ſolis ortu, etc.*] Nihil reliquit, quod non ſua uocatione faceret dignũ. h ¶ *Ex Sion ſpecies decoris eius.*] Quæ eſt fides atq; credulitas quæ ex

Luc. 24.g Sion incipit. Vnde dñs in euangelijs: Oportebat enim hæc Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiã & remiſſionẽ peccatorũ in omnes gentes: incipientibus ab Hieruſalem, quæ eſt Sion. i ¶ *Deus manifeſte ueniet.*] Non occultus. Vel deus manifeſte ueniet, hoc eſt in die iudicij: quia omnis homo eum uidebit, ut in Apocalypſi ait: Et uidebit eum omnis oculus. k ¶ *Deus noſter, etc.*] Quia ad iu-

Apoc. 1.b

Eſa. 42.b dicandum ueniet, iuxta illud: Tacui, nunquid ſemper tacebo? Modo tacet. Tamen & ſi tacet iudicio, non tacet mandato: In primo aduentu tacuit, quia humilis apparuit. l ¶ *Ignis in conſpectu eius ardebit.*] Duplicẽ hic ignis intelligit habere uirtutẽ. Illuminat enim & exurit. Gaudeant iuſti, quia illuminant ex eo. Timeant peccatores: quia exurẽdi ſunt ab eo. m ¶ *Et in circuitu eius, etc.*] Quæ flagellat & corrigit peccatores: triticumq; ſecernit à paleis. Et quos ignis exurit, tempeſtas inuoluit. Et in alio

Luc. 5.d loco dicit: Purgabit aream ſuam, & congregabit triticũ in horreũ, paleas aũt comburet igni inextinguibili. n ¶ *Et uocauit cœlum deſurſum.*] Apoſtolos uel reliquos ſanctos, qui deſpectis terrenis quæ ſurſum ſunt ſapiunt. o ¶ *Et terram, etc.*] Diſcernit autẽ & terrenos: ut cum cœleſtes ponuntur ad dexteram, hi ad ſiniſtram collocentur. Vel diſcernet populũ ſuum in futuro iudicio quando dicturus erit: Ite maledicti in ignem æternum. Et ad ſanctos: Ite in uitam æternam. p ¶ *Congregate illi ſanctos eius.*] O quàm mirabiliter hæc euangelio ſancto cõueniũt. Dominus enim poſt diſpoſitionẽ finis: audi quid dicit: Mittet filius hominis angelos ſuos cum tuba & uirtute magnã, & congregabunt electos eius à quatuor uẽtis, à ſummo cœlorum. Et hic dicit: Congregate illi omnes ſanctos eius. Intelligite ergo p hæc unum ueteris nouiq; teſtamenti eſſe diſpoſitorem. q ¶ *Qui ordinant teſtamentum eius ſuper ſacrificia.*] In quorum miſerationibus deus ſuper omnibus ſacrificijs delectatur. Vel ordinant, prædicant & implent teſtamentum nouum ſuper uetus: quia tranſeunt uetera, & ecce facta ſunt omnia noua. r ¶ *Et annunciabunt cœli iuſtitiam eius.*] Euangeliſtæ uel lex Moyſi. s ¶ *Quoniam deus iudex eſt.*] Qui ſeparare fa-

agri cit bonos à malis. Vel cœli, ſancti: annunciabunt, prædicabũt, ut illud: Cœli enarrant gloriam dei. Iuſtitiam eius, mandata eius. Quoniã deus iudex eſt: quia ipſe eſt iudex uiuorũ & mortuorũ. Et aduocatus noſter eſt, & iudex eſt, & deus noſter eſt. t ¶ *Audi populus meus, & loquar tibi Iſrael.*] Vox dei patris, ad populũ Iudaicũ loquitur: Audi populus meus. Aurẽ cordis requirit: Vnde ait propheta: Audiã quid loquatur in me dominus deus. Et alibi: Audi Iſrael, dominus deus tuus, deus unus eſt. Vel accipe aures audiendi, ut intelligas Iſrael. u ¶ *Et teſtificabor tibi.*] Si mẽte ſpirituali perſpexeris. Vel teſtificabor tibi, id eſt per patriarchas & prophetas, ſicut dixit: Ego ſum qui ſum. x ¶ *Quoniã deus deus tuus ego ſum.*] Deus ſum omnipotentia, ſum autẽ deus per gratiam: non ſimulacra muta & ſurda quæ hactenus uenerãtus es. Vel ego ſum qui ſemper ſum ipſe. y ¶ *Non in ſacrificijs tuis arguam te.*] Quia corde contrito delector. z ¶ *Holocauſta autem tua in conſpectu meo ſunt ſemper.*] Si odorem rectæ orationis tanq; ſuauitatis incenſum ad me uſq; direxeris. a ¶ *Non accipiam de domo tua uitulos, neq; de gregibus tuis hircos.*] Iſta enim ſpreui: quia ſanguis ueri agni effuſus eſt pro peccatis populi mei. Vel non accipiam de domo tua uitulos: id eſt incontinentes & ſuperbos. Neq; de gregibus tuis hircos: Hircos qui fœtidi ſunt in peccato. b ¶ *Quoniam meæ ſunt omnes feræ ſyluarum, iumenta in montibus & boues.*] Irrationabiles & diuerſis motibus uacantes homines, quos oportet uocatione filij dei ſaluos fieri. c ¶ *Cognoui omnia uolatilia cœli.*] Siue hæreticos ſiue diuites huius mundi, qui per mundanam ſuperbiam & irrationabilem ſcientiã extollunt. d ¶ *Et ſpecies, etc.*] Quia ubi uoluero, rerũ omnium copia uel diffunditur uel negatur. Vel ſpecies agri mecũ eſt: uirtus ſanctæ eccleſiæ. Volatilia cœli quę mihi offers, turtures & columbas, ego tibi dedi: & omnia antequã fiant apud deum uiuunt, & quaſi loco eſſent & quaſi tempore

A tempore uenerint, & in pondere & in menſura omnia

Luc. 12.a apud deum ſunt, ut ait in euangelio: Nam & capilli capitis ueſtri omnes numerati ſunt. Vel uolatilia cœli, ſancti angeli. a ¶ *Si eſuriero non dicam tibi.*] Eſurire dei eſt, non in eſcis corruptibilibus, ſed ut faciat quis uoluntatem eius, ſicut ipſe ait

Ioan. 4.c in euangelio: Meus cibus eſt ut faciam uoluntatẽ patris mei. Ergo tacet Chriſtus eſuriens quia expectat peccatores ad pœnitentiam. b ¶ *Meus eſt enim orbis terræ & plenitudo eius.*] Totus mundus. Vel orbis terræ, ſancta eccleſia. Ac ſi diceret, ſuo eſſe ſanguine redẽptã. c ¶ *Nunquid manducabo carnes taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo.*] Vetera hic ſacrificia euacuanda eſſe declarat: Ideoq; in morib. bonis ſacrificium requirit, dicens: d ¶ *Immola deo ſacrificiũ laudis, & redde altiſſimo uota tua.*] Hoc eſt ſacrificiũ acceptabile: hoc eſt holocauſtum pingue, ut laudetur deus ab homine quem creauit,

B quem redemit, cui & regnum cœleſte promittit. Vel uox prophetæ ammonet ſanctos immolare ſpiritualiter, & uota reddere, ut ait: In me ſunt deus uota tua, quæ reddam laudationes tibi. e ¶ *Inuoca me in die tribulationis tuæ & eruam te & honorificabis me.*] Tentamur ut probemur: perſeueremus in fide: inuocemus in tribulatione: magnificemus eum cum fuerimus à periculis liberati. f ¶ *Peccatori autem dixit deus: quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?*] Audiant hæc doctores uel epiſcopi eccleſiarum, qui peccata populorum reſecant prædicando. Vnde ſanctus Pau-

1.Tim. 5.d lus dicit: Manifeſti ſunt qui præceptũ Chriſti non ſuſtinuerunt, id eſt non implent in opere quod prædicant.

Mat. 23.a Vnde dominus dixit apoſtolis: Quæ dixerint uobis facite: ſecundum opera uerò illorũ nolite facere. g ¶ *Tu uerò odiſti diſciplinam, & proieciſti ſermones meos retrorſum.*] Quæ prædicabas in eccleſia, non cuſtodiebas in uita. h ¶ *Si uidebas furem currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.*] Cucurriſti cum fure, participatus es adultero: quando eis uel in adulatorijs laudibus, uel in conſentaneis uoluptatibus es adiunctus. Quod dixit ſuperius, portionem tuam ponebas, id eſt portionẽ quam cum deo & angelis habere debueras, ponis illã in inferno. i ¶ *Os tuum abundauit malicia, & lingua tua concinnabat dolos.*] Illo male agente: tu nequiter ac doloſe bene agere collaudabas. Vel lingua tua concinnabat dolum, id eſt Iudas cõtra Chriſtũ. Os ſuum abundauit nequitia, quando conſilium fecit cum Iudæis, ut eum crucifigerent. k ¶ *Sedens aduerſum fratrem tuum loquebaris: & aduerſus filium, etc.*] Filius dicit Chriſtus: quia de ſynagoga proceſſit. Vel Iudas frater domini dicitur, ut ait propheta:

Pſal. 21.c Narrabo nomen tuũ fratribus meis. Vel aliter. Fratres fortiores ſancti: filij, ſimpliciores. Vnde ſanctus Paulus dixit: Nos qui firmiores ſumus, debemus infirmiores fratres ſuſtinere. Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris, qui tibi in baptiſmo eſt renatus. Et aduerſus filiũ matris tuæ ponebas ſcandalum, quem eccleſia dei ſicut teipſum per fidem exhibuit Chriſto. l ¶ *Hæc feciſti & tacui.*] Quia examinanda ea in futuro iudicio reſeruaui. Et tacui: quia non ſtatim uindicaui, ſed ſuſtinui. m ¶ *Exiſtimaſti inique quod ero tui ſimilis.*] Dum nõ uindico in præſenti, arbitratus es ea mihi placere, ſicut tibi placent tua mala & aliorũm. n ¶ *Arguam te.*] Cum in ſiniſtra parte ſedis fueris collocatus, in futuro iudicio. o ¶ *Et ſtatuam illa contra faciem tuam.*] Vt his confuſus damneris in mortẽ perpetuã, hoc eſt, per illa mandata quæ nõ cuſtodiſti: uel tua peccata & aliorũ, quę poſt te reliquiſti, ut illud: Quia ſi non annunciaueris iniquo iniquitatẽ ſuam, ſanguinẽ eius de manu tua requiram. Vtinã nos in hoc ſeculo ponneremus ante nos peccata noſtra, & nõ deus ea in iudicio ſtatueret ante faciem no-

Ezech. 33 ſtram, ubi iam non caſtigatio, ſed iudicium mortis accedit. p ¶ *Intelligite nunc hæc qui obliuiſcimini deum.*] Vox prophetæ ammonet unumquemq; ut non ponat dominum in obliuione, nec ſua mandata. q ¶ *Nequando rapiat & non ſit qui eripiat.*] Ne quando rapiat ad mortem uel ad diem iudicij, unde dixit: Et non eſt qui de manu tua poſſit eruere. Vel rapit ille, hoc eſt in mortem præcipitat obliuiſcentes ſe: & nemo eripere poteſt. r ¶ *Sacrificiũ laudis honorificabit me.*] Quia de omni bono quod ſancti faciunt deus honoratur. Vnde dixit Paulus: Omnia quæcunq; facitis in uerbo aut in opere, omnia in

1.Cor. 10.g gloriam dei facite. ut & in euangelio: Vt uideant ueſtra

Mat. 5.b opera bona, & glorificent patrem ueſtrũ qui eſt in cœlis. Ob hoc me honorat ille corã angelis: quia ego eum honorificaui coram hominibus in ſacrificijs laudis: impleuitq; quod in euangelijs eſt locutus: Qui me cõfeſſus fuerit corã hominibus, ego eum confitebor coram

Luc. 12.d patre meo & angelis eius. s ¶ *Et illic iter eſt.*] Chriſti iter per opera ſanctorũ eſt. t ¶ *In quo oſtendam illi ſalutare dei.*] Salutaris dei patris, filius eſt. In hoc ſacrificio indicat uiam quæ ducit ad uitam, id eſt ad Chriſtum. Qui nobis præſtare dignetur, ut diſcreti à paleis, impleti fructu ſanctificationis, offeramus ei ſacrificium laudis, ut ipſo illuminante intelligere mereamur uiam noſtræ ſalutis. Amen. u ¶ *In finẽ pſalmus Dauid cum uenit ad eum, etc.*] Iſte quinquageſimus pſalmus uocem cõtinet pœnitentis perſonæ: oſtendens, ut qui ceciderit in crimine, confitendo mala ſua redeat ad ſalutem. L

M*iſerere mei deus ſecundum, etc.*] Confiteor immenſam miſeriã: ideo peto magnã miſericordiam. Quia qui ſe miſerum putat eſſe ſuis peccatis, cum illo facit deus miſericordiam magnam. Quia minor miſericordia eſt hic in præſenti: hoc eſt, quia homo

A cum non esset, ex nihilo creauit illum deus ut esset, & regit & gubernat. Maior misericordia dicitur, quando ipsum hominẽ quem creauit, in futuro remunerat. a ¶ *Et secundum multitudinem, etc.*] Confugio ad miserationes tuas, ut grauibus uulneribus tyriacam remissionis infundas. Miserationum dicit: quia multa sunt peccata mea, & miserationes tuæ multæ. Vnde dicit, propheta in alio loco: Miserationes tuæ multæ sunt domine. b ¶ *Amplius laua me ab iniquitate etc.*] Expeto ut ea abluas fonte misericordiæ, qui non uis in ęternum peccati uulnera reseruare. Ac si dicat: Tu potes plus mihi remittere quàm ego intelligam rogare. c ¶ *Quoniam iniquitatem meam, etc.*] Ante faciem enim meã eas pono. Si tu pronuncias in cõfessione tua peccata, deus ignoscet tibi. d ¶ *Et peccatum meum, etc.*] Quia mea peccata à tuæ bonitatis diuitijs separant. Quia non trado illud in obliuionem, propono illud semper ante oculos meos. Quia si tu ponis illud
B ante te, deus illud non ponit ante se. e ¶ *Tibi soli peccaui & malum, etc.*] Tibi enim delinquit quisq; cum pecca-
Rom. 3.a uerit: quia tu solus sine peccato es, dicente Apostolo: Est deus uerax, omnis homo autem mendax. Vel dicit
Esa. 53.c Dauid: Ego peccaui, & tu solus sine peccato es, sicut di-
Ioan. 8.f cit Esaias. Qui peccatum non fecit, nec inuentus est in
Ioan. 14.d ore eius dolus. Vel illud: Quis arguet me de peccato? Et item dicit: Venit princeps mundi huius, & in me nõ inuenit quicquam. f ¶ *Vt iustificeris in sermonibus, etc.*] Quia tu rectum iudicium iudicas. Propter nos transgressores & peccatores ille fuit iudicatus & damnatus. Vnde dictum est: Iustus ab iniquis iudicatus est. Sed ille in futuro iudicio, erit alios iudicaturus & condemnaturus. Iustificatus es dñe Iesu in sermonibus tuis, cũ ductus pro populi peccatis ad mortẽ, non est inuentus dolus in ore tuo. Vicisti iudicatus, cum in te nihil dignum morte princeps tenebrarũ inuenit. Consuetudo prophetæ est, ut acta pro agendis loquat. g ¶ *Ecce enim in iniquitatibus, etc.*] Hic uersiculus totius generis humaIob 15.b & ni casum exponit, sicut in Iob: Nec si unius diei sit super
25.b terram, potest esse mundus à sorde peccati. Concipitur autem & nascitur in originali peccato, quod ex Adam trahitur, sed baptismo per gratiam Christi purificatur. Vel ut iustificeris in sermonibus tuis, & uincas cum iu-
Rom. 3.a dicaris. Hunc locum diligentius in epistola ad Romanos Paulus edisserit: quod deus cum posit de nobis iudicis autoritate discernere, non hoc facit: sed nobiscum uult iudicari, ut magis iustitia appareat iudicantis. In peccatis concepit me mater mea. Obscurus locus, & alius retractãdus. h ¶ *Ecce enim ueritatem dilexisti.*] Cum per prophetam peccantem famulum increpasti, ueritatem dilexisti. Veritas Christus est: quia pater diligit filium suum, uel diligit confessionem ex ore peccatoris. i ¶ *Incerta & occulta sapientiæ, etc.*] Hoc est quod in alio loco ait: Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Incertũ & abditum mihi erit, si remittis tale C facinus. Sed manifestum est, cum ignoscere dignatus es delinquẽti. Sapientię enim tuę est ut prius increpes, sic remittas. Nam & Niniuitis occulta erat sapiẽtia pietatis
Ione 3.d tuæ, cum dicerẽt: Quis scit si conuertatur deus à furore suo & nõ peribimus? Vel deus per Nathan prophetam incerta & occulta manifestauit: id est narrauit Dauid quãdo dixit: Dimis-
2.Reg.12. sum est peccatũ tuũ, sicut Niniuitæ conuersi sunt de malo in bonum, per prædicationẽ Ionæ. k ¶ *Asperges me domine, etc.*] Sicut enim hyssopus terrenus, curãdis pulmonibus aptus est ut auertat inflationem: ita cœlesti quis respersus hyssopo, id est humilitate cordis, ab omni superbiæ malignitate purgatur. l ¶ *Lauabis me & super, etc.*] Vt quia peccata mea sunt phœniceo similia, quasi nix dealbentur. Tu, inquam, domine potẽs es peccatum piceum in lacteum candorem transferre, fuligi-
D nosumq; hebenũ in crystalli fulgorem conuertere. Vel
Esa. 1.d lauabis me, hoc est per pœnitentiam & baptismum. Et super niuẽ dealbabor, sicut dixit Esaias: Si fuerint peccata uestra sicut phœniceum, uelut niuem dealbabo. m ¶ *Auditui meo dabis, etc.*] Cum iacens in infirmitate peccati, audire meruero: Homo dimissa sunt tibi peccata tua. Vel auditui dicit, quando dixit Nathan: dimissum est peccatum tuum. n ¶ *Et exultabunt ossa humiliata.*] Id est, uirtutes quæ prius fuerant peccatis humiliatæ. Vel æternitas spei meæ, quæ peccante me humiliata fuerat, te indulgente persultat. n ¶ *Auerte faciem tuam, etc.*] Nec ea sic aspicias ut reuertantur in commemorationẽ tuã. Auerte faciem tuam. Ac si dicat: ne uideas, nec recorderis illa. o ¶ *Et omnes iniquitates meas dele.*] Præteritas, præsentes atq; futuras. q ¶ *Cor mundũ crea in me deus.*] Quo te uideam. Sicut rogabat Dauid: ita & unusquisq; debet facere. Cor mundũ crea in me deus. Propterea rogabat ut mundus fieret à peccato. r ¶ *Et spiritum rectum, etc.*] Quo te recte confitear. Vel spiritũ rectum ad uidẽdum & discernendum, sicut antea rectus fuit in me. s ¶ *Ne proijcias me à facie tua.*] Sicut Cain ut exul à te efficiar. A facie tua, id est à præsentia tua. t ¶ *Spiritum sanctum tuum, etc.*] Sed ab eo consumptis delictis, tuo statuas conspectui. Spiritum sanctum tuum ne auferas à me: id est spiritum prophetiæ. u ¶ *Redde mihi Letitiam, etc.*] Christi tui, illam exultationem quam in eo habui prius quàm peccauerim. Salutaris dei patris, Christus est. Ac si dicat: sicut antea præuidebam per spiritum, Christum in carne uenturum, & modo sic faciam. x ¶ *Spiritu principali confirma me.*] Vt ipse in me, & nõ uitia principentur. Tu uero qui legis sanctam scripturam, sanctam hic trinitatem intellige. Vel confirma me, in regno. Spiritum rectum: hoc est innouando spiritũ sanctum: hoc est spiritũ prophetiæ. Spiritum principalem, patrem. Spiritum rectũ, filium: spiritum sanctum, spiritum sanctum. y ¶ *Docebo iniquos uias tuas, & impij ad te, etc.*] Vt declinantes à uijs prauis

tuam. Et secũdum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam. Ampliũs laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meũ cõtra me est semper. Tibi soli peccaui & malum coram te feci. ut iustificeris in sermonibus tuis & uincas cum iudicaris. Eccẽ enim in iniquitatibus cõceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Eccẽ enim ueritatẽ dilexisti, incertã & occulta sapientię tuę manifestasti mihi. Aspergẽs me domine hyssopo & mundabor, lauabis mẽ & super niuem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata. Auerte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me deus, & spiritum rectum innoua in uisceribus meis. Nẽ proijcias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Rẽdde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Docebo iniquos uias tuas, & impij ad te conuertentur.

A prauis, pœnitentiam agentes misericordiam cõsequantur: sicut & ego à te misericordiam consecutus sum. Docebo iniquos uias tuas, & impij ad te cõuertentur, hoc est, ponam meipsum: ut meum exemplum alij imitentur. a ¶ *Libera me de sanguinibus deus.*] De peccatis mul-
1.Cor. 15.f tis: De quibus & Paulus ait: qa caro & sanguis regnum dei non possidebũt. b ¶ *Deus salutis meæ.*] A quo post peccatum uiui-
ficor. Quia alius nullus potest hoc facere. c ¶ *Et exultabit lingua mea iustitias tuas.*] Per quas punito in me peccato, misericordiã præbuisti. Vel prædicabit mea lingua mãdata tua. d ¶ *Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam.*] Si aperias os meum sicut Moysi quondam, ego prędicabo: quia sanctus, quia pius, quia misericors es. Vel clausa erant per peccatum: nec locus erat, nec tẽpus, nec persona, nec exemplum poterant dare: quia non est pulchra laus in ore peccatoris. e
B ¶ *Quoniã si uoluisses sacrificium dedissem utiq;, holocaustis non delectaberis.*] Audiant Iudæi sacrificia sua cessasse: intelligant etiam per alium prophetam deum loquentem: Sabbata, holocausta neomenias q; uestras odiuit anima mea. Quid ergo tu homo offeres? Audi quid subicit. f ¶ *Sacrificium deo, spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non spernit.*] Merito inter reliquas beatitudines euangelicas, beatitudo hæc continet principarũ.
Mat. 5.a Beati, inquit, pauperes spiritu, quoniam ipsorũ est regnum cœlorũ. Qui non in uanitatibus seculi inflãtur, sed à deo accipiunt spiraculum uitæ, atq; contritionem anxij cordis in eum refundunt, qui pro nobis humilis factus est. Vel multi habent cor contritũ, sed non habẽt humiliatũ, quia plangunt quod fecerunt, & postea ad ipsum reuerti desiderant quod antea fecerunt, & de pręterito nolunt pœnitere. g ¶ *Benigne fac domine.*] Hoc est placitũ fac spem nostram. h ¶ *In bona uoluntate tua Sion.*] Qua te cõtemplamur. i ¶ *Et ædificentur muri Hierusalem.*] Munitiones fidei charitatisq; illius quas in ecclesia positi in te collocauimus. k ¶ *Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ, oblationes & holocausta.*] Cum uel te pro nobis offers patri, uel à nobis laudes & gratiarũ accipis actiones. Vel muri Hierusalem, uirtutes animæ uel ecclesiæ. Tunc acceptabis sacrificiũ, id est cõfessionẽ ex ore peccatoris. Oblationẽ, hoc est laudationem, & holocausta. l ¶ *Tunc imponent super altare tuum uitulos.*] Altare, fides: quia quicquid offers, per fidem offerre debes. Vitulũ, laudes, uel cogitationes uel uictimas, scilicet ut meipsum offeram hostiam uiuam, placentẽ tibi. Nos quoq; famuli tui supplices deprecamur domine Iesu Christe, ut pietatis consilio, magnis facinoribus nostris, immensam misericordiam largiaris, nosq; per contritionẽ cordis humiliati, mactando uitia, iugulando delicta, dignum tibi acceptabilęq; præpares holocaustum. m ¶ *In finem intellectus Dauid cum uenit ad eum Doec Idumæus & annunciauit, etc.*] In regnorum libro & in ipso Hebraico psalterio

Liberã me de sanguinibus deus deus salutis meæ, & exultãbit lingua mea iustitiam tuam. Dominẽ labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam. Quoniam si uoluisses sacrificium dedissem utique, holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo, spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non despicit. Benignẽ fac domine in bona uoluntatẽ tua Sion, & ædificentur muri Hierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ oblationes & holocausta, tunc imponent super altare tuum uitulos.

In finẽm intellectus Dauid cum uenit ad eum Doec Idumæus & nunciauit Sauli, & dixit ei, uenit Dauid in domum Abimelech. LI

QVid gloriãris in malicia, qui potens es in iniquitate? Totã die iniustitiam cõgitauit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolum. Dilexisti maliciam super benignitatem, iniquitatem magis quàm loqui æquitatem. Dilexisti omnia uerba præcipitationis lingua dolosa

Abimelech scriptum est: sed quoniam beth ב & caph כ C
apud Hebræos literæ, modico apice distinguntur: ideo error facilius obrepsit. Abimelech interpretatur regnũ patris mei. Dauid interpretatur fortis manu. Venit in domum Abimelech, & Christus uenit in regnũ Iudæorum. Per Saul intelligit mors, per Dauid uita. Quid est quod mors persequitur uitam, nisi quod ab initio secuti semp mors persequitur uitã nostram? Quia qui ista præsentia amant, persequuntur sanctã ecclesiã, id est illos qui cœlestia diligunt. Psalmus uocem continet prophetæ peccata Iudaici populi exprobrantis, ad ipsum eũ hæc loquitur, dicens:

LI

Quid gloriar. etc.] Cur monitis diuinis obuians prophetas interficis? o ¶ *Qui potens es in iniquitate.*] Nam cum ope dei crescens, interficis prophetas eius, hoc ad cumulum autem iniquitatis maliciæ, ut ipsum dñm traderes neci. Vel quid gloriaris in malicia: hoc est Adam & diabolus, quia quod deus ædificauit, illi destruxerunt in semetipsis, imaginẽ D
dei & angelorũ. Qui potens es in iniquitate. Non in bonitate, sed in iniquitate. p ¶ *Tota die.*] Omne tempus uitæ tuæ in quo hæc malicia usq; ad effusionẽ dominici sanguinis ppagata est. q ¶ *Iniustitiam cogitauit lingua tua.*] Cogitatio sapientiũ, corde concipitur, & ore profertur. Nam in ore stultorũ, cor eorũ. Ac si diceret, Non tractauit corde, quod uomit ex ore: ideo hæc ad cogitationẽ Esa. 14.d detulit linguæ. Vel hic lingua pro corde ponitur, secundum illud: Tu qui dixisti in corde tuo, in cœlũ ascendã, Eccli. 21.d super astra cœli ponã sedem meã in monte testamenti, in lateribus aquilonis: ascendam super altitudinẽ nubium, similis ero altissimo. r ¶ *Sicut nouacula, etc.*] Dolus est cum aliud agitur, aliud simulatur. Et nouacula si assimulet agere uultus nitorẽ, & genas uulnere suo sauciet, dolum faciet. Quia cum ait acutam, indicauit doloruisutã. Sic & Iudæi dñm, quem colere debuerant, non solum non coluerunt, sed diuersis dolis superare nitentes, interfecerunt. Vel aliter: Nouacula persecutores intelliguntur: quia nouacula capillum incidit, sed per capillum superfluitas diuitiarũ intelligitur. Sicut nouacula acuta fecisti dolum. Ille facit dolũ, qui in negotio circumuenit fratrẽ suum. Vnde Paulus ait: Nemo circum 1 Thess. 4.d
ueniat aut supergrediatur in negotio fratrẽ suum, quia de his omnibus uindex est dominus. s ¶ *Dilexisti maliciam super benignitatem, iniquitatẽ magis quàm loqui æquitatem.*] Dilexit populus ille maliciã, cum eum qui benignitate propria ad liberandum uenerat interemit. Sed & nunc ipsi Iudæi falsa de eo in quem non crediderunt prolo-
quuntur. t ¶ *Dilexisti omnia uerba præcipitationis, etc.*] In excelsum enim iniquitatem loquentes, ipsi se præcipitant in laqueum damnationis. Verba præcipitationis dicit: quia semetipsos præcipitauerunt, sicut diabolus de cœlo, sicut & Adam de paradiso. In lingua dolosa: quia aliud habuerunt in sermone, aliud in corde.

Universidad de Biblioteca

A a ¶ *Propterea deus destruet te in finem, & euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, etc.*] Omnia hæc in Iudaico impleta sunt populo: quia & à legis litera destructus, & euulsus de ciuitate, migratusq; est de tabernaculo dei. Sed & de his hæc intelliguntur, qui non credunt dominici corporis tabernaculū, quia exterminabunt à cōsortio claritatis eius, ac de beatæ sedis habitaculo: uel de uitētium terra quam sancti hæreditabunt. Vel destruet te deus in finem, hoc est memoriā diaboli. Vt alibi:

Psal. 9.g Vt nō apponat ultrà magnificare se homo super terrā. Vnde san

1. Cor. 15.c ctus Paulus dixit: In finem seculorum inimica destruet mors, id est diabolus, Euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicē tuam de terra uiuentiū. Vt mors in Adam data est: ita omnib. eius filijs dominatur. Vnde dictū

Gene. 3.d est: Terra es & in terram ibis. Diabolus & Adam eradicauerunt se, & unusquisq; sic facit quando peccat. *b* ¶ *Videbunt iusti & timebunt.*] Ne talia appetant. *c* ¶ *Et super eum ridebunt.*]

B De ultione calamitatis eius. Videbunt, hoc est intelligent eorū pœnam, & timebūt sicut sanctus Paulus

Gal. 6.a dicit: Vide ne tu tenteris. Vel timebunt, id est nescient exitū illorū. Vnde dictū est: Nescit homo finē suū. Ad-

Eccles 9.c huc. Et super eum ridebūt. Duo tempora sunt: Tempus flendi, & tempus ridendi. Hic habēt sancti tempus flendi, & in futuro tēpus ridendi. *d* ¶ *Et dicent: ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum, sed sperauit in multitudine, etc.*] Ideo super eum hæc uindicta descendit. Vel de illo diuite dicit, qui in inferno torquebatur: quia bona recepe-

Luc. 12.c rat in uita sua, & de illo alio, cui dicit: Stulte hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autem parasti cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in deum dites. Nunquid malum sit diuitias habere, tantum ut de iusto habeantur, & deo gratiæ referātur qui eas dedit? Non: sed malum est spem in diuitijs ponere, cum in a-

Psal. 61.c lio psalmo dicat: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Diuitias licet habere ad necessitatē, & non licet possidere ex amore. Nam & Abraham & reliqui boni diuitias habuerunt: sed spem in diuitias non miserunt. *e* ¶ *Ego autem sicut oliua fructifera in domo dei.*] Comparat se propheta oliuæ fructiferæ per pinguedinem sapientiæ, ut in ecclesia dei collocatus, uiuens in legis allegoria, euangelica proferat poma. Vnus est enim deus ueteris nouiq; testamenti prolator. Oliua fructifera, sancta ecclesia, ut illud: Promptuaria eorum plena, eructantia. Hic in bonam partem. Item oliua non fructifera, sicut ait propheta: Vocauit dominus nomen tuum à uoce loquelæ grandis, exarsit ignis in ea, & combusta sunt

Hiere. 11.c frutecta eius. Et illud: Oliuam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam, sed conuersa es in oleastrum. Item

Rom. 11.c in bonam partem dicit: Tū autem cum oleaster esses, insertus es in bonam oliuam: id est in fidem patriarcharum. *f* ¶ *Sperani in misericordia dei in æternum & in seculum seculi.*] Quia non est humanæ fragilitatis fa-

dolosa. Propterea deus destruet te in finem, euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra uiuentium. Videbūt iusti & timebunt, & super eum ridebunt & dicēt, ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. Sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, & prævaluit in uanitate sua. Egō autem sicut oliua fructifera in domo dei, speraui in misericordia dei in æternum & in seculum seculi. Confitebor tibi in seculum quia fecisti, & expectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

In finem intellectus Dauid pro Mahalath. LII

Dixit insipiens in corde suo, non est deus. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus, non est qui faciat bonum. Deus de cœlo prospexit super filios hominum, ut uideat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti

cles̄ia corpus Christi, dolet pro peccatis suis & aliorū: & parturiuit filios per uerbū prædicationis, ut illud: Per euangelium ego uos genui. Et item: Filioli mei quos iterum parturio donec formetur Christus in uobis. Hic psalmus uocem continet prophetæ, peccatores atque impios increpantis. LII

1. Cor. 4.b Gal. 4.c

D *Dixit insipiens in corde suo, non est deus.*] Dixit insipiēs, populus Iudaicus siue diabolus, nō est deus. Ac si dicat, non est Christus filius dei. *l* ¶ *Corrupti sunt.*] De lege bonæ naturæ. *m* ¶ *Abominabiles facti sunt.*] Hoc est odibiles facti sunt. *n* ¶ *In iniquitatibus suis.*] Hoc est in desiderijs suis. Deum stulti cum ore negare audent, non sunt: corde tamen dicunt eum non esse, in quo malo horribiles & abominabiles deo fiunt. *o* ¶ *Non est qui faciat bonum, non est usq; ad unum.*] Non de omnibus, sed de his omnibus tantum qui deum negant propheta dicit: quia aliquotiens bona loquuntur, nunq; tamen faciūt. *p* ¶ *Dominus de cœlo prospexit super filios hominum, ut uideat si est intelligens aut requirens dominum.*] Id est, ut inueniret quos eligeret, sicut quondā in prophetis patriarchisq; fecit, inuentumq; tanq; proprium manciparet alumnum. Prospicere & uidere, ignorantis & quærentis est. Nunquid deus aliquid ignorat? Nō, sed cœli sancti sui

Psal. 138.d Philip. 3.b

sunt, ut ait propheta: Cœli enarrāt gloriam dei. Et alibi iuxta Apostolum: Nostra autē conuersatio in cœlis est: qa spiritus sanctus facit sanctos amare & diligere deū, & ipse spiritus sanctus deus est. Prospicit deus per suos sanctos, quia ille prædicat & loquitur per illos, ut dominus ait: Non enim uos estis qui loquimini, sed spiritus

Mat. 10.c

patris uestri qui loquitur in uobis. *q* ¶ *Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt.*] Hi insipientes, quia non requirebant deum, omnes declinauerunt in passiones, simul inutiles facti sunt. Inutilis dicitur qui non operatur aliquid boni. Vnde dicit in euangelio: Tollite talentum ab eo, & inutilem seruum proijcite in tenebras

Ibid. 25.c

exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. Sibimetipsis sunt inutiles, qui mandata dei adimplere non uolūt.

¶ Non

A *q* ¶ *Non est qui faciat bonum, non est usq; ad unum.*] Nullus enim ex his implet uoluntatem patris cœlestis. *b* ¶ *Nónne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, etc.*] Cognoscunt enim se impie agere, & non solum nō emendant, sed etiam dei populū deuorant dentibus maliciæ suæ, deumq; inuocare cōtemnunt. *c* ¶ *Illic trepidauerunt timore ubi non erat timor.*] Idola ac simulacra mortua timuerunt, qui deum timere debuerant. *d* ¶ *Quontā deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent.*] Conteret enim spem æternitatis eorum deus qui in eius contumeliam magis sibi quàm illi placuerunt. Sibi placentes cōfusi sunt, id est, qui hominibus placēt & nō deo. *e* ¶ *Cōfusi sunt quoniā deus spreuit eos.*] Merito spernitur à deo qui reliquerit deum: & qui eum relinquit, digne tanq; ignotus ab eo confunditur, dicente

1 Cor. 14.g apostolo: Omnis ignorans ignorabitur. *f* ¶ *Quis dabit ex Sion salutare Israel.*] De Sion ut ait propheta exibit lex, &

B uerbum domini de Hierusalē. Quis dabit? Deus pater dedit filium suum in Sion, hoc est in sanctam ecclesiā. Salutare Israel. Salutaris noster Christus est. Quis dabit nisi dominus in aduentu suo, per quem gloriam æternitatis speculamur? *g* ¶ *Cum auerterit dominus captiuitatem plebis suæ.*] Ipse quoq; auersa captiuitate uitiorum erexit nos in libertatem uirtutum. De qua captiuitate dicit: Iam redempti sunt de peccato Adæ: sed tamē adhuc in captiuitate detinemur: quia non est integra libertas: quia dum sumus in corpore, peregrinamur à domi-

Rom. 7.d no. Et itē dicit: Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per Iesum Christum dominū nostrū. Sed in die iudicij quando inimica destruetur mors, tunc erit uera redemptio. *h* ¶ *Exultabit Iacob & lætabitur Israel.*] Vtrunq; Christianus populus audit: qui est Iacob dum supplantat Iudaicū populū, benedictionēq; eius accipit, & Israel, dum deū fidei oculis intuetur. Igitur & nos supplices deprecemur deum, ut declinantes à loquacitate superflua, ipso instruente intelligamus omnia in eius dominatione cōsistere, qui dignetur ablata captiuitate uitiorū, erigere nos in libertatem uirtutum. *i* ¶ *In finem in carminibus intellectus, etc.*] Ziph uicus est, & inde Ziphæi dicuntur. Ziphæi interpretantur florentes, id est, peccatores, qui quasi floren-

Esa. 40.b tes & uirides sunt in præsenti uita, ut ait propheta: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius sicut flos agri: quia quod siccum est, igni reseruatur. Isti deputātur in pœnam, sancti ad regnum. Sicut herba hodie quasi uiridis uidetur esse usquequo fuerit æstus, sic peccatores qui uidentur florere, in die iudicij arescent, & sancti qui hic uidentur quasi aridi & sicci, tunc erunt florentes &

Psal. 91.c uirides. Vnde dictum est: Iustus ut palma florebit. David fuit absconditus in inferiori parte terræ, & dñs in utero sanctæ Mariæ, & in una gente Iudæorum, & diuinitas in carne Christi. Iste psalmus orationē dominici

hominis continere dinoscitur, formam serui accipientis, accedentisq; ad passionem in forma serui. LIII

C

D *Eus in nomine tuo saluum me fac.*] Postulat hæc à patre ut ostendat carnis infirmitatem. In nomine tuo, hoc est in illo nomine humilitatis quod est sal-

uatio. *l* ¶ *Et in uirtute tua iudica me.*] Vult se iudicari, ut illud honorabile maiestatis nomen diuinitate cō fœdat. Humilitas fuit quando uenit de cœlo in uterum, de utero in præsepe, & fusti

nuit multa, id est, alapas, sputa & reliqua. Virtus fuit, quando resurrexit & ascendit in cœlos quadragesimo die, & quinquagesimo die uenit spiritus sanctus super apostolos, & prædicauerūt doctrinā euangelij in toto mundo.

Phil. 2.b

Vnde dictum est: Et dedit illi nomē quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium & infernorū, & omnis lingua confiteatur: quia dominus Iesus Christus in gloria est dei

D patris. Et qui mortuus est ad tempus ex infirmitate carnis, uiuit ex uirtute dei. Et itē dicit Apostolus: Nihil existimaui me scire inter uos nisi Christū Iesum, & hūc crucifixum. Vel iudica me. Vox ecclesiæ, discretionē rogat.

1. Cor. 2.a

m ¶ *Deus exaudi orationem meam.*] Et hoc rogat ut mereatur à deo exaudiri. Nouerat enim ille solus orare constanter, nec ignorare ut homo quid peteret, iuxta illud Apostoli: Nam quid oremus sicut oportet nescimus.

Rom. 8.c

n ¶ *Auribus percipe uerba oris mei.*] Vox ecclesiæ. Aures domini dicunt, quando exaudire dignatur. *o* ¶ *Quoniam alieni, etc.*] Hoc est Iudæi, qui cum peculiares dei essent, alienos se per transgressionē ab eo fecerunt, non cognitione, sed uita & operibus. Vnde dicit: Filij alieni men-

Psal. 17.g

titi sunt mihi. Si filij, quomodo alieni? De una tribu erant, sed alieni erant, quia eius uitam qui illos uenerat uituificare uolebāt tollere. *p* ¶ *Et fortes quæsierunt animam meam.*] Herodes principesq; sacerdotū mundanam habentes fortitudinē. Et dñs dicit: Non haberes in me ullam potestatē, nisi tibi desuper datū fuisset. Sic & hæretici persecutores super sanctam ecclesiam.

Ioan. 19.b

q ¶ *Non proposuerunt, etc.*] Non intellexerunt sub persona corporea latere diuinitatem. Diapsalma interpositū, orationem immutat, ut eum qui prius precabatur quasi homo, ostendat effectum orationis obtinuisse. Ideoq; subiecit.

r ¶ *Ecce enim deus adiuuat me.*] Quia dominus descendit in mortem. *s* ¶ *Et dominus susceptor est animæ meæ.*] Cito eam redditurus. Vel deus pater suscepit filium suum, & Christus suam ecclesiam in fide. *t* ¶ *Auerte mala inimicis meis, & in ueritate tua, etc.*] Qui me non intellexerunt per malitiā suam, dispergantur in ueritate tua, sicut nūc cernimus factum. Dispersi sunt enim in regionibus. Veritatē dicit, quia uerus est, id est, reddet unicuiq; secundum opera sua. Disperde illos in die iudicij & in tua iusta uindicta: hoc est, diabolū & membra sua. *u* ¶ *Voluntarie sacrificabo tibi.*] Bene uolūtarie: quia propria uo-

Universidad de Navarra Biblioteca

A lūtate ipse sacerdos & hostia pro delictis populi se obtulit patri, ut hoc sacrificiū uitam tribueret mundo. Voluntarie sacrificabo tibi. Vox ecclesiæ. Voluntarie dicit, id est, non necessitate aut coacte, sed uoluntarie, secun-
1.Pet.5.a dum illud: Prouidentes gregem non coacte sed sponta-
nee. a ¶ *Et confitebor nomini tuo quoniam bonū est.*] Cōfessus sum in mundo: quia descendi de cœlo, non ut faciam uoluntatē meā, sed tuam: quia bona est. Cōfitebor, hoc est laudabo nomen tuū, hoc bonū est. b ¶ *Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me, & super inimicos meos despexit oculus meus.*] Quia orationem mundam fudit in principio psalmi: ideo ut deus omnia præuidēs, ereptū se à tribulationibus, & inimicos despectos inspectione paterna pronunciaret: scilicet ut illa eum intelligas regnare potentia, qua post resurrectionē uictor remeauit ad astra. Quem nos supplices deprecamur,
B ut eius adiutorio ab inimicis saluati, à tribulationibus mundanis erepti, ipsum caput nostrum dominū Iesum Christū quē in cœlis suspicimus, mente & opere prosequamur. c ¶ *In finem in carminibus, etc.*] In finē, in Chri-
Rom.10.a sto, ut illud: Finis enim legis Christus ad iustitiam omni credenti. In finē, semper de Christo intelligitur. Un-
Ioan.14.a de & sancti apostoli dixerunt: Domine, ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Non potes legem implere, nisi ab ipso impleatur. Omnis scriptura sancta de illo est. In carminib. id est, in laudibus: Sicut carmina seculi sunt, sic & carmina ecclesiæ, unde laus dei cantatur, & cōsola-
Mat.13.f tio sanctorū est, quia dictū est: Tunc iusti fulgebūt sicut sol in regno patris eorū, æquales angelis. Psalmus uocem cōunet mediatoris, qui cum deus esset, formā servilem pro nostra libertate suscepit. LIIII

EXaudi deus orationem meam, & ne despexeris, etc.] Triplex hæc deprecatio, ideo ostenditur, quod primam homo deus in statu seruili manens, à conscientia sanctitatis emittit. Secundam: quia se scit iustū, obedientiam non despici postulat. Tertiā, propter infirmitatem carnis, ut sibi intendatur exorat. Quia ratione intellige ò homo, quia nisi pura conscientia deprecaris à deo prorsus non exaudieris. e ¶ *Contristatus sum in exercitatione mea.*] Quam pro mundi uita suscepi: quia semper exercitatio ad res utiles ac necessarias agitur. f ¶ *Conturbatus sum à uoce inimici.*] Qui me Samaritanum & dæmonium habentē, cum deus essem ante secula, increpabant. Vel uox ecclesiæ. Duos inimicos habet ecclesia. Vnū apertè, & unū occultè. Vnum debet diligere, &
Luc.6.d alium odire. Diligere proximū, ut illud: Diligite inimicos uestros, benefacite his qui oderunt uos. Et aliū contemnere & odire, id est, diabolum qui occultè uenit per suggestiones & delectationes. g ¶ *Et à tribulatione peccatoris.*] Qui mihi semper tribulationum insidias intendebat. Propter hoc tribulat deus peccatores, aut ut emendentur, aut ut per illos corrigat bonos. h ¶ *Quoniam declinauerunt, etc.*] Populus utiq; declinat ad iniquitatē, C
qui mendaciū profert super proximū. Vel Iudæi super dominū, sicut dixerunt: In Beelzebub principe dæmo- Mat.12.b
niorum ejcit dæmonia. i ¶ *Et in ira, etc.*] Persequentes me in inuidia sua. Et in ira molesti erant. Molestus, id est sæuus. In ira, festuca, trabs, odium. Ira conturbat: trabs excæcat, ut illud: Turba- Psal.6.b
tus est præ ira oculus meus. k ¶ *Cor meum conturbatum est.*] Secundum hominē, sed uirtute diuina confortatum est. Nam & angelus, inquit euangelista, accedens confor- Luc.22.c
tabat eum. l ¶ *Et formido mortis cecidit super me.*] Timor animæ & tremor corporis. m ¶ *Timor & tremor uenit, etc.*] Siquidē ipse dixit: Tristis est anima mea usq; ad mor- Mat.26.b
tem. n ¶ *Contexerunt me tenebræ.*] Tenebræ dicuntur mali homines qui persequūtur ecclesiam, & qui tegunt ipsam in odio, quia qui odit fratrem suum, in tenebris est.

Et non

Et contexerunt me tenebræ sed quia lux eam, non me comprehenderunt. o ¶ *Et dixi, quis dabit mihi pennas sicut* D
columbæ, & uolabo & requiescam.] Non ab alio sumam euolationem euadendæ mortis, nisi à meipso. Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam, ut de tenebris ad cœlestia re- Ioan.10.
uertar. In columba autem spiritualem naturam designat, sicut in baptismo ostensum est. Columba simplex animal est absq; felle, & à malicia fellis alienum: quia osculum charitatis animæ significat: quia ecclesia duas pennas habet, hoc est duo præcepta charitatis, dilectionem dei uidelicet & proximi. p ¶ *Ecce elongaui fugiens.*] A Iudæis. Longe est enim à peccatoribus salus. q ¶ *Et mansi in solitudine.*] Cum gentibus incredulis, quas aduentu meo fiorere feci. De quibus alius ait propheta: Esa.35.f
Lætetur & floreat desertum. Ecce elongaui fugiens & mansi in solitudine. Columba fugit à conuersatione humana, & sancti fugiunt à consortio hominum, non corporaliter sed spiritualiter, hoc est in conscientia, quia cogitant quomodo se contra suggestiones diaboli uel hæreticorū defendere debeant. r ¶ *Expectabam eum qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus & tempestate.*] Expectat in corpore positus, non solum saluationem patris, ut à diuersis tempestatibus eruatur: sed etiam ut ultionem de inimicis accipiat. Sequitur: s ¶ *Præcipita domine & dide linguas eorum.*] In aqua aliquis sæpe præcipitat. Ergo hi ita demergantur sicut in diluuio, & dispergantur diuisis linguis, ceu factū est in ædificatione turris. Sed cur ista fiant adiecit. t ¶ *Quoniam uidi iniquitatem & cont. etc.*]
Iniquitatem, cum non crediderunt. Contradictionem cum exprobrant, contradicentes: Nonne hic est filius Mar.6.a
Ioseph fabri? Et alia multa, u ¶ *Die ac nocte.*] Id est omni tempore. Die, cum doceret turbas, & illi non crediderunt. Nocte, cum pateretur, & illi blasphemarent. Ergo taliter circundata repletaq; est eorum ciuitas, id est, Hierosolyma, ut supra muros redundaret iniquitas eius.

¶ Et non

A a ¶ *Et non defecit de plateis eius usura & dolus.*] Omnia enim quæ in lege prohibita sunt, ad augendi peccati cumulum excreuerunt. In lege enim usuræ accipi prohibentur. Vsura est plus accipere cū dare. Vnde propheta di-
Hier.15.c cit: Non fœneraui, neq; fœnerauit mihi quisquam. Et si uis quod tibi dimittatur, dimitte. b ¶ *Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi.*] Non hic tantum de passione dominus queritur, sed & de discipulo proditore. nā legimus in euangelijs: quia absconderit
Ioan.8.g se à Iudæis. A Iuda autem non se abscondit, sed eum etiā conuiuio sancto ascitu: sicut sequitur: c ¶ *Tu uero homo unanimis.*] Qui cum alijs coniunctius eras apostolis. d ¶ *Dux meus.*] Ad prædicādum cum cæteris missus.
c ¶ *Et notus meus.*] Quia me per legis mysterium cognoueras esse uenturum. Dux meus & notus meus. Vox Christi de Iuda. Vnanimis dicit: quia uidebatur
B ab alijs quasi bonus.
Dux dicit, propter quod Christū tradidit, dux mortis
Luc.10.a fuit. Notus, quando misit eos binos ante faciē suam in prædicatione. f ¶ *Qui simul mecum dulces capiebas cibos.*] Cum mandatis uitæ & uoluntate patris plerunq; refectus es. Cibus eīn dulcis est, patris facere uoluntatē:
Matt.26.b ut illud: Qui intingit mecū manū in paropside, leuabit contra me calcaneū suum. Vel cibus dulcis, id est, corpus & sanguis Christi quod ipse accepit indignus.
g ¶ *In domo dei ambulauimus cum consensu.*] Sæpe enim cum ipso domino in templo Salomonis cum prædicationis consensu abijt. h ¶ *Veniat mors super illos.*] Vt maiorem sui cordis dolorem secundum hominem ostenderet, ideo quasi in maledictione quæ eis erant uentura
Num.16.c prædixit. Veniat mors super illos, & descendant ad infernum uiuentes. Factum fuit hoc de Dathan, & Core, & Abiron, & simul uenit ignis, & mortui fuerunt, & terra absorbuit eos uiuos. i ¶ *Quoniam nequitia in habitaculis eorum in medio ipsorum.*] Etenim tam opere quām cogitatione, nequitia pleni sunt. k ¶ *Ego ad dominum clamaui, & dominus saluabit me.*] Vespere, cum passionem susceperit: mane, cum resurrexit: meridie, cum omni claritate uirtutis suæ adimpleta cœlos ascendit, & sedet ad dexteram patris. l ¶ *Narrabo & annunciabo, & exaudiet uocem meam. Redimet in pace animam meam ab his qui appr. etc.*]
Narrat scilicet quod eū uelociter pater exaudiuit: q̄ eū de tribulationibus mortis eripuit: q̄ in pace animam eius ab inimicis, qui ei ob inferendam mortem propinquauerūt, liberauit. Vel narrabo, quasi minora, &
Ephes.2.c annunciabo, quasi maiora. Liberauit in pace animam meam. In pace, hoc est, in semetipso, ut Paulus dixit. Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum. Ab his qui appropinquant mihi. Appropinquant corpore, non uita nec merito. m ¶ *Quoniam inter multos erant mecum.*]
Inter multos, sed non in paucis. In multis uero, id est,

Et nō defecit de plateis eius usura & dolus. Quoniām si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. Et si is qui oderat me super me magna loquutus fuisset, abscondissem me fortiter ab eo. Tū uero homo unanimis, dux meus & notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domō dei ambulauimus cum consensu. Veniat mors super illos, & descendant in infernum uiuentes. Quoniām nequitia in habitaculis eorum in medio eorum. Egō autem ad deum clamaui, & dominus saluauit me. Vespere & mane & meridie narrabō & annunciabo, & exaudiet uocem meam. Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant mihi, quoniām inter multos erant mecum. Exaudiēt deus & humiliabit illōs, qui est antē secula. Nōn enim est illis commutatio, & nōn timuerunt deum, extēndit manum suam in retribuendo. Contaminauerunt testamentum eius, diuisi sunt ab ira uultus eius, & appropinquauit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Iactā super dominum curam tuam, & ipse te enutriet, nōn dabit in æternum fluctuationem

Extendit manū suam, ut ait propheta: Tota die expan- Esa.65.a
di manus meas ad populum, non credentem & contradicentem mihi, ideo quia non credit opera mea & potentiam meam. In retribuendo illis: hoc est in uindicta in die iudicij: præsertim cum Abrahæ dixit: In semine Gen.22.d
tuo benedicentur omnes gentes terræ: id est, in Christo. Et in alio loco: Et dabo tibi gentes hereditatē tuam, Psal.2.b
& possessionem tuam terminos terræ. Christus per nouum testamentum acquisiuit hæreditatem suam. t ¶ *Contaminauerunt testamentum eius.*] Quia non intellexerunt dominum Iesum sanctorum uirorum præconio repromissum. u ¶ *Et diuisi sunt ab ira uultus eius.*] Ab spirituali prouidentia, diuisa est contemplatio eorum: ideo pars eorum cum infidelibus posita est. Post eorum exprobrationem ad Iudam sermo refertur dicēs: Et appropinquauit cor illius, ut implerum à diabolo traderet Christum. Contaminauerunt testamentum eius, & diuisi sunt ab ira uultus eius, id est, hæretici qui uoluerunt contaminare testamentum dei, diuisi erunt in die iudicij, quando accipient sententiam damnationis, Ite maledicti in ignem æternum. x ¶ *Et appropinquauit cor illius.*] Voluntas eius: quia quod intelligunt de scripturis, male uertunt: quia de fide trinitatis non recte credunt. Vnde dictum est: Oportet esse 1.Cor.11.d
hæreses, ut qui probati sunt, manifesti fiant in uobis.
y ¶ *Molliti sunt sermones eius super oleum, etc.*] Cum ait molliti sunt, de pluribus dicit cum prius de uno loquutus fuisset. Ergo intellige diabolum nuncupatū & Iudam qui leniores oleo fecit sermones suos cum ait: Aue rabbi, & osculatus est eum. Tale oleum renuentes, ut in tribulationibus positi, dei petamus auxilium, ipse nos deus suo exemplo docuit, dicēs: z ¶ *Iacta in dominum curam tuam.*] Vt ab eo educatus inimicis fortis resistas.
a ¶ *Non dabit in æternum fluctuationem iusto.*] Si enim iustus

A fuerit, nō te patietur ab iniquis fluctibus fatigari. Qui fluctuat, in mari est. Per mare mūdus iste intelligitur, in quo sancti fluctuāt. *a ¶ Tu uero deus deduces illos in puteū interitus.*] Vt q̄ noluerūt bibere de fonte aquæ uiuæ, in puteū interitus demergant. In puteū interitus, hoc est, in infernū iusta uindicta super illos. *b ¶ Viri sanguinum & dolosi.*] Qui sunt effusores sanguinis redemptoris nostri. *c ¶ Nō dimidiabunt dies suos.*] Non solum nō impleuerūt æternitatis dies, sed nec ad dimidium temporis eius uenire meruerūt. In modico enim spacio in ultione dn̄ica ab hostibus trucidati sunt. *d ¶ Ego autem sperabo in te domine.*] Vt plenius in-uenianē dies mei. Et nos supplices deprecamur, ut à te dominē exauditi: nec peccati oleo delibuti, à te enutriti, à te ab huius seculi fluctibus liberati, à te mereamur longitudinē dierum pro bonis actib. adipisci. Amen. *e ¶ In finem pro populo, etc.*]

B In Hebræo ita habet: Pro columba muta lōgitudinum Dauid humilis atq; perfecti, cum tenuissent eum Philistijm in Geth. Columba muta, & Dauid humilis atq; perfectus, Christus in passione monstratur.

LV

Miserere mei deus, quoniam conculcauit me homo, tota die impugnans tribulauit me.] In homine atque bellante, diaboli uel reliquarum nequitiarū spiritualium ostendit immissionem: quorum instinctu dominus passus est. In die autem corporalem ætatem monstrat. Miserere mei domine. Ac si dicat: Fac in me miseri cordiam. Quoniam conculcauit me homo, id est Christus à Iudæis in passione conculcatus est, & ecclesia à persecutoribus. Homo unus pro multis dicitur: & plures pro uno dicuntur. Vnus, hoc est pro unitate malitiæ. Duæ ciuitates sunt in mundo, Babylon & Hierusalem. Per Babyloniam intelligūtur mali qui persequuntur sanctos: Sic & Hierusalem, id est anima electa, non cessat orare pro inimicis. Tota die impugnans tribulauit me. Tota die, toto tempore pugnæ. *g ¶ Conculcauerunt me inimici mei.*] Iudæi utique. *h ¶ Tota die.*] A tempore carnis assumptæ. *i ¶ Ab altitudine diei timebo.*] Duos sensus habet hic: Vnum quasi dicat ecclesia in rogando: non timebo altitudinem superborum. Alium affirmando, timebo altitudinem: hoc est, altitudinē diuinitatis: quia qui non timet, præsumptuose agit. *k ¶ Quoniam multi debellantes aduersum me.*] Ab altitudine diei timebunt, quia nō in deū, sed in rebus transitorijs posuerunt spes suas. *l ¶ Ego uero in te sperabo, in deo laudabo sermones meos.*] Quia eius ope præsidioq; confido, sicut dominus dixit: Mea doctrina non est mea, sed eius qui me misit patris. Quanto magis nos qui omnia ab illo accepimus, & illum accepimus: ipsum semper laudare debemus. *m ¶ In deo sperabo, nō timebo quid faciat mihi homo.*] In ipso confirmatus, nō timebo bella quæ mihi aduersarius mouet: quia dictū est: Si corpus occidunt, animam aūt non possunt occidere. *n ¶ Tota die uerba mea execrabantur.*] Cum dicerēt: nō est hic propheta, sed seducit turbā. *o ¶ Omnia consilia eorū in malum.*] In malum enim eis cōuersa sunt, cū eos diuina ultio post dominicæ passionis scelera uerberauit. Omnia cōsilia eorum in malum. Iudæi contra Christum, & peccatores contra sanctos. *p ¶ Inhabitabunt.*] Vnanimiter. *q ¶ Et absc̄ondent.*] Laqueos nequitiæ suæ. *r ¶ Ipsi calcaneum meum obseruabunt.*] Vt me suppiantare possint, sicut uoluerūt: uel in numismate cēsus: uel in muliere deprehensa. Ipsi calcaneū meū obseruabunt. Iudæi finem Christi, & peccatores finē ecclesiæ: quia septies in die cadit iustus, & resurgit. Vel calcaneū meū obseruabūt, sicut dictū est de illa muliere & serpēte. Per caput initiū suggestionis malæ, & per calcaneū finē uitæ. uel hæretici in qualicunq; sermone, finē obseruare quærūt. *s ¶ Sicut sustinuerunt animā meā.*] Vt captum in uerbis accusarēt apud principes. *t ¶ Pro nihilo saluos facies illos.*] Saluanē enim pro nihilo, cum non cōmutantur ad gloriā, sed ad supplicia transferuntur. Pro nihilo saluos facies illos, quia non fecit Christus propter quod sustinuit, sed expetierunt Iudæi ut illum interficerent. *u ¶ In ira populos confringes.*] Quia impacti sunt in petrā offensionis & lapidem scandali. Post hanc ultionē propheta gaudens, præuidens futura decantat. *x ¶ Deus uitā meā annunciaui tibi.*] Tu enim uita mea, omnisq; populi: qui ad redemptionē uenturus es mundi. Vnusquisq; debet nunciare per confessionē: sicut Paulus fecit, quando dicebat: Qui prius fui blasphemus, & persecutor, & contumeliosus: sed misericordiā consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Et item dicebat: Viuo aūt iam nō ego, uiuit uero in me Christus. *y Posuisti lachrymas meas, etc.*] Promissiones tuæ erāt, ut uteres lachrymas conuersis post tergū inimicis in gaudia nouella transferres: meq; cum sanctis cæteris tua gloria munerares. Posuisti lachrymas meas in conspectu tuo: hoc est, audisti & uidisti. Sicut in promissione tua. Deus promisit sanctis suis bona: sed tamē dicit: Confitere tu prius iniquitates tuas, ut iustificeris. Tunc conuertentur inimici tui retrorsum. Optando dicit ecclesia, ut qui currūt ad infernum, conuertantur ad deum. *z ¶ In quacunque die inuocauero te, ecce cognoui, quoniam, etc.*] In omni necessitate tu deus assistis, misericordiam præstās tuis. In quacunque die inuocauero te, id est, aut in prosperis, aut in aduersis. Ego cognoui, quoniam deus meus es tu. Vox ecclesiæ. Aliqui cognoscunt per creaturam cœli & terræ, sicut sanctus Paulus dicit: Per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Et alij per deum, qui inspirat in animas illorum: sicut Thomæ dixit: Infer digitum tuum huc, & mitte manū tuam in latus meum, & cognosce

A cognosce loca clauorum: & noli esse incredulus, sed fidelis. Et ipse recordatus dicit: Dominus meus. *a ¶ In deo laudabo uerbum, & in domino laudabo sermonem.*] Laudat iterum propheta uerbū illud siue sermonē qui erat in principio apud patrem: quia sperans in eum non metuit aduersarij minas dicens: *b ¶ In me sunt deus uota tua, quæ reddam laudationes tibi.*] Hæc sunt uota prophetæ, ut laudē dominicam celebret: sicut alibi dicit: Immola deo sacrificium laudis. Et cur hæc faciat adiecit. *c ¶ Quoniam eripuisti animā meam de morte.*] Secunda utique. *d ¶ Oculos meos à lachrymis.*] Ne iam necesse esset peccata defiere, ut illud: Abstergeret deus omnem lachrymam ab oculis eorum in die iudicij: quia dictum est: Beati qui lugent, quoniā ipsi consolabuntur. *e ¶ Pedes meos à lapsu.*] Ne ultra laberentur in peccata. Pedes meos, hoc est, sensus: à lapsu, quia non erit tūc suggestio mala nec tribulatio. *f ¶ Vt placeam coram deo in lumine uiuentium.*] Lumen uiuentium Christus est, secundum illud: Ego sum lux mundi. Et item: Erat lumen uerum quod illuminat omnem hominē uenientē in hūc mundum: sicut in Apocalypsi de illa sancta ciuitate: Lucerna non erat ibi: quia dominus deus omnipotēs illuminauit eam, & lucerna eius est agnus, quo sancti ab huius mundi tenebris eruti clarificantur. Hæc prophetа non pro se tantū, sed & pro nobis orat. Vnde nos deprecemur: ut compressis bellis corporeis, superatis seculi tentamentis, mereamur Iesu Christo in ipso lumine complacere. Amen. *g ¶ In finem ne disperdas, ipsi Dauid in tituli inscriptione, cum fugeret à facie Saul regis Israel in speluncam.*] Ipsi Dauid in tituli inscriptione ne disperdas: hoc est ne corrūpas tituli inscriptionē: qñ scripsit Pilatus super dñi crucē linguis tribus: Iesus rex Iudæorū. Et illi: Noli scribere rex Iudæorū: sed quia ipse dixit rex sum Iudæorū. Et Pilatus dixit: Quod scripsi, scripsi. Dauid in spelūca absc̄ditus, hoc est in inferiore parte tetræ: præfigurabat corpus humanū, ubi illa maiestas fuit absc̄dita in corpore Christi, ut illud: Traditus sum, & non egrediebar. Et Paulus dicit: Si enim intellexissent, nunquam dominū gloriæ crucifixissent.

LVI

Miserere mei deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea.] Geminata postulatione misericordiæ, confidentiā suam quā in patre habet adiungit, ut facilius audiatur. Quoniā in te confidit anima mea. Quasi unus homo dicit, sed unus pro multis: quia dictum est: A finibus terræ ad te clamaui domine. Et alibi: Erat illis anima una & cor unum. *i ¶ Et in umbra alarum tuarum sperabo.*] Id est, in protectione paterna. A calore umbra quæritur: sed per calorem persecutio uel tribulatio intelligitur, & per umbrā protectio diuinitatis, ubi semper confugere debemus. Sed duæ alæ, duo scorpiones, & super omnē uirtutē inimici. *o ¶ Misit deus.*] Misericordia & ueritas Christus est. In uno continentur: nec una sine altera. Si sola misericordia fuisset, licentia fuisset peccare: & si sola ueritas, nō potuisset homo sustinere. *p ¶ Animam meā eripuit de medio catulorū leonum.*] Leones, principes Iudæorū: catuli, plebs subiecta qui clamabant, crucifige eum. Leo diabolus iuxta epistolam Petri: Aduersarius uester diabolus circuit quasi leo, quærēs quem deuoret. Propterea ipse dñs misericordia ac ueritas intelligit, qui missus à patre animas nostras eripuit de dæmonū potestate: qui nos ceu seculi leones deuorare nitebantur. Qui & nunc loquitur, dicens: *q ¶ Dormiui conturbatus.*] Dormiuit enim in somno passionis cum diceret: Nunc anima mea turbata est: quia dictum est, Ego dormiui & soporatus sum, & exurrexi: quoniā dñs suscitauit me: secundū illud: Potestatem habeo ponendi animā meā, & potestatē iterū sūmendi eam. *r ¶ Filij hominum.*] Inimicorum dentes quasi arma impugnantium esse dicit quos dñs sua resurrectione cōfregit. *s ¶ Exaltare, etc.*] Nullus est modus exaltationis diuinæ. Nos uero nihil aliud de cœlis quàm quæ uidimus nouimus. Nam cum ait, super cœlos, notitiam excedit humanam. De gloria autem quæ super terram est, illud intelligitur quod alibi ipse dominus ait: Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem seculi. Hinc iterum dominus: *t ¶ Laqueum parauerunt pedibus meis.*] Cum mihi interrogationes inferebant dolosas. *u ¶ Et incuruauerunt animam meam.*] In morte, sed non fuit perpetualiter subdita morti. Sic uoluerunt Iudæi Christum incuruare, ut non nominaretur nomen eius. *x ¶ Foderunt ante faciem meam foueam, & ipsi, etc.*] Cum post resurrectionem inimicis traditi, capti, interfecti, atque dispersi sunt.

Paratum

Universidad de Sevilla Biblioteca

A *a* ¶ *Paratum cor meum deus, paratum cor meum: cantabo & psalmum dicã domino.*] Exultat & concinit de triumpho mortis illius liber: Cantabo, prædicabo: psalmum dicã, opere complebo. *b* ¶ *Exurge gloria mea, exurge psalterium.*] Diluculo enim resurrexit, mane cum adhuc tenebrę essent super terram. Sic enim dictio Dauidica cecinerat: exurge psalterium & cithara. Quid significant ista organa? Vnum de supernis, aliud de terrenis. Quid intelligitur psalterium? Christus

Matt. 11.a intelligit, ut illud: Ite, dicite Ioanni quæ uidistis & audistis: Ad lumen redeunt cæci, mortui resurgũt: pauperes euangelizant, & beatus qui in me nõ fuerit scandalizatus: hoc est diuinitas operata per carnem. Cithara de terrenis: hoc est, lassescere, dormire, egere, esurire, sitire, uel cętera. Aliter: Psalterium ad nos pertinet: spes, fides, charitas, longanimitas, bonitas, uel alia his similia. Per citharam sex opera misericor-

B diæ intelliguntur, quæ debemus implere: id est, esuriui, sitiui, hospes eram, nudus, infirmus, in carcere. Ite psalterium, id est, in tribulatione gratias agere deo, de supernis uenit per quẽ sustines. Cithara, persecutio & tribulatio quæ in corpore sustines. Exurgã diluculo. Respondit Christus ad patrẽ. Vnde superius dixit, resurge gloria mea. *c* ¶ *Confitebor tibi in populis domine.*] Quos per prophetas uel per apostolos uocaui. Confitebor tibi in populis dñe, hoc est, postq̃ resurrexero. Psalmũ dicã tibi inter gẽtes, id est, prædicare, opere implere. *d* ¶ *Quoniam magnificata est usq; ad cœlos misericordia tua.*] Mea enim resurrectione pacificata sunt omnia tibi, quæ in cœlo, & quæ in terra sunt. *e* ¶ *Et usq; ad nubes ueritas.*] Cõplẽs per prophetas quæ nobis prædixeras. Cœli sunt sancti quãdo de supernis contẽplantur, nubes quãdo irrigãt corda humana de prædicatione. *f* ¶ *Exaltare super cœlos deus.*] Propheta hæc dicit de gloriosa Christi ascensione. *g* ¶ *Et super omnem terram gloria tua.*] Cum effuderis donũ spiritus sancti in omnẽ carnẽ. Quod & nunc nobis præstare digneris, ut in cũctis pressuris ac tribulationibus uniuersis mittas spiritũ tuum sanctũ: cuius ope ac præsidio siue munitione protecti, ad æterna gaudia præparari, & ad cœlestia transferri præmia mereamur. Amen. *h* ¶ *In finẽ ne disperdas Dauid in tituli inscriptione.*] Vos suggeritis falsitatẽ, ego nõ corrumpã ueritatẽ: quod scripsi, scripsi. Psalmus uocẽ cõtinet prophetæ de iudicijs atq; iustitia cõmonentis. LVII

Matt. 22.b Si uere utiq; iustitiã loquiminí.] Edocet ut quisquis mortalium iudicio usus fuerit publico, si uerũ loquitur, & uerum iudicet: nec ponat blandicijs sermonum muscipulam deceptionis per quam occulte interimat innocentes. Si uere utiq; iustitiam loquimini: iusta iudicate filij hominum. Iudæi iusta loquebantur ad Christum, quando dicebant: Magister scimus quia uerax es, & in ueritate uiam dei doces. Non iudicabãt iusta, quando petierunt Barrabã filium mortis, & interfecerunt Christum filiũ uitę. Vel aliter: Iusta iudicate: uos qui iudicatis iustitiã esse bonam, recta iudicate: hoc est, quod tibi non uis, alteri ne facias. *k* ¶ *Etenim in corde iniquitates operamini in terra.*] In hac terra quam habitatis, cogitatione mala, dũ bona uidemini loq. *l* ¶ *Iniquitatẽ manus uestræ concinnant.*] Opera enim uestra quæ secundum allegoriam manus accipiuntur, iniquitate repleta sũt. *m* ¶ *Alienati sunt peccatores.*] Quidam de descensu animæ in corpus, alij uero de Iudæis intelligũt, quod abalienati sunt à deo: ex quo Maria genuit saluatorem. *n* ¶ *Errauerunt ab utero, loquati sunt falsa.*] Præscius futurorum deus, iniquitatem ipsam, prius quam nasceretur, exterminat. Ideo peccatores falsa loqui dicit, eosq; errare atq; alienari prophetat, sicut quondam de Esau, qui prius quam gigneretur, ab hæreditate dei est repul-

C sus. *o* ¶ *Furor illis secundum similitudinem serpentis.*] Illis D qui obiter per iram deuorare ueneficis morsibus dei famulos uolunt, & per pœnitentiam negligunt. *p* ¶ *Sicut aspidis surdæ & obturantis aures suas. Quæ non exaudiet uocem incantantium, & uenefici incantantis sapienter.*] Diabolum uel satellites eius dicit: qui cum quotidie noceant, & eis utique qui canticum per inuocationem dominici nominis indicamus: illi obturato aurium aditu, læsuire non desinunt. Aspis genus serpentis. Ille homo qui incantat, Marsus dicitur, & trahit illas de tenebris ad lumen. *q* ¶ *Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum, molas eorum confringet dominus.*] In dentibus, aperta persequutio: in molaribus significatur abscondita. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: ne lacerare ualeant iniquis morsibus seruos eius. Molas leonum confringet dominus. Malarum nequitiarum insidias, qui quasi molares leonum dentes ad ualidiorem morsum habentur. *r* ¶ *Ad nihilum deuenient tanquam aqua decurrens.*] Sicut enim aqua decurrens, aut absorbetur à terra, aut à mari deficit: ita & isti ad hoc deducuntur ut pereant: Sicut aqua quæ ab initio seculi in gyro uadit: ita ipsorum est doctrina. Aqua decurrens, quod est torrens: hoc est aqua quæ de montibus decurrit in ualles. Vel sicut aquæ hyemales cum ueniunt, statim siccãtur: sic isti cito transeunt. Vnde dictum est: De torrẽte in uia bibit, Dominus de torrente in uia bibit: quia de nostro accepit. *s* ¶ *Intendit arcum suum, etc.*] Per arcum, iræ & comminationes dei intelliguntur. Vnde dixit: Nisi conuersi fueritis: id est, de superbia ad humilitatem, arcum suum uibrauit, sicut Paulus audit: Saule, Saule, quid me persequeris? Intendit arcum suum, futurum iudicium: donec infirmẽt, hoc est, usq; dum euanescãt insidiæ eorum *t* ¶ *Sicut cera quæ fluit, auferentur.*] Sicut enim cera igne dissoluitur, ita & isti futuro iudicij igne perdentur. *u* ¶ *Supercecidit ignis.*] Iudicium mortis.

Et non

Psal. 109.c

Matt. 18.d

Act. 9.d

A *a* ¶ *Et non uiderunt solem.*] Non intellexerunt Christũ dominũ, qui est sol iustitiæ, de quo in iudicio dicturi sunt

Sap. 5.b impij: Et sol iustitiæ nõ luxit nobis. Cecidit ignis, & nõ uiderunt solem. Peccatores Christum ignem uidẽt, iusti solem iustitiæ. Aliter: Qui comminationibus scripturarũ territus agit pœnitentiam: huic per ignem suppliciorũ, sol uerus ostenditur. *b* ¶ *Antequam intelligant spinæ uestræ rhamn. etc.*] Quasi uiuos, quasi in ira absorbet eos: Anteq̃ peccata uestra ad finem usq; peruenant, & cogitationũ spinæ in arborem ebulliant peccatorũ: deus uos corripiet non iratus, sed quasi iratus. Non est quippe dei ira, sed emẽdatio, & corripiet uos nõ ut uiuos, sed quasi uiuos, Qui eñ spinas habent delictorum, uiui non merẽtur uocari. Priusquã intelligerent spinæ uestræ rhamnum. Hæc ad populũ peccantẽ loquitur. Rhamnus, sentium genus est a-

B sperrimũ aculeis, & flore gratissimũ. Vnde intelligit̃ duplam habere uirtutem ultionis & bonorũ retributionis: Id est, iustis floret ad ornatum, peccatoribus præbet spinas ad confringendum. *c* ¶ *Sicut uiuentes, etc.*] Velociter eos absorbet pœna: quia qui non crediderit, iam iudicatus est. Viuẽtes, id est, sapientes mundi: qui per illorũ sapientiam putant se quasi uiuentes sint. Sed sapientia huius mundi, stultitia est apud deum. Sed ira

2.Cor. 1.c dei quam dicit, iusta uindicta est. *d* ¶ *Lætabitur iustus cũ uiderit uindictam.*] Impiorum quia quando illi damnantur in pœnis, isti lætificantur in præmijs. *e* ¶ *Manus suas lauabit, etc.*] Quia difficilis est hic uersiculus ad intelligẽdum: ipsa uerba quæ anteriores tractauerũt, educam. Hilarius beatus antistes, & ut ita dicam, inter procellas mundi magnus sustentator ecclesiæ, ita de eo dicit: Iustus manus suas, non peccatorum sanguine abluit, sed cũ peccatores in sanguine sint, quia rei sunt sanguinũ: manus suas ille ab omni reatu sanguinis cõtinebit absolutas. Tunc lauat iustus manus in sanguine peccatorũ, cum uindictam de ipsis uiderit non procurãtibus sanctis: & tunc lætabitur, cum post exitum eorũ, eius opera gloriose refulgent. *f* ¶ *Et dicet homo si utiq; est fructus iusto.*] Tunc enim erit eius fructus, cum ei Christus dominus cœlorum regna participauerit. *g* ¶ *Vtique est deus iudicans, etc.*] Illi ante iudicium finis in hac terra iudicantur, de quibus superius diximus, Qui non credidit, iam iudicatus est. Et nos si in præceptis dei, aures non obturamus: si sanctorum monita, cum innocentia exequamur: si nostrorum spinis facinorum non affligamur: si manus ab omni sanguine immunes cũ innocentibus abluamus: honorabit nos Iesus dominus dignis præmijs, quibus sancti cum ipso perpetua liter collætantur. Amen. *h* ¶ *In finem ne disperdas Dauid inscriptione tituli, quando misit Saul custodire domum eius, ut interficeret eum.*] Iste psalmus quia Dauid docet per titulum custodire, dominicæ passionis declarat mysterium dicens.

LVIII C

Eripe me de inimicis meis, etc.] Per hos inimicitiarum gradus usq; ad effusionẽ asceditur sanguinis. Inimici etenim fuerunt Iudæi Iesu Christo dño nostro, cũ ei inuidebãt occulte. Insurrexerũt contra eũ, cũ præceptis eius obuiauerunt. Operarij iniquitatis effecti sunt, cum manus armauerunt ad interfectionẽ Viri sunt facti cruoris, cum sanguinẽ iusti super se suosq; filios futurum esse dixerunt. *k* ¶ *Quia ecce ceperunt animam meam, etc.*] Vt me traderent morti. *l* ¶ *Neq; iniquitas mea, neque peccatum, etc.*] Non hęc Dauid de se dicere potuit, qui se in alio psalmo plenum peccatis esse cognouit: sed de eo q̃ peccata nostra portans, sine ullo iniquitatis pondere usque ad exitum corporeæ mortis cucurrit. Sine iniquitate cucurri & direxi. Et iste psalmus ex persona domini intelligi po-

D loan. 14.d

Esa. 40.a

Ioan. 12.c

Psal. 18.b

Rom. 11.c

¶ Pro

A a ¶ *Pro nihilo deduces omnes gentes.*] Illas quæ te resurrexisse nō credunt. Nam sunt in his multi credentes, qui non irridentur à deo. Vel omnes gentes, qui ligna & lapides adorabant, nullis meritis præcedentibus, adduxit illos deus ad cognoscendam ueritatem. *b* ¶ *Fortitudinem meam ad te custodiam.*] Id est, omnes uirtutes meas ad te custodiam: non ad me, sed ad te: qui semper in ipsis tibi laudes refero, non meis uiribus. Vnde Paulus dicit: Si enim accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? *c* ¶ *Quia deus susceptor meus es.*] Fortitudinem illam custodiam dicit: quia animam eius nemo auferre potuit, ipso dicente: Nemo eam auferat à me: sed ego potestatē habeo tollendi, resumendiq; eam. *d* ¶ *Deus meus misericordia eius præueniet me.*] Præuenit illum misericordia patris, cum prius centurio eum deum confessus est, quàm uideret ab inferis resurrexisse. Sed B & multi percutientes pectora sua, reuertebantur dicentes: Verè filius dei erat iste. *e* ¶ *Deus ostendit mihi super inimicos meos: ne occidas eos nē quando obliuiscantur populi mei.*] Vt etsi non credant, tamen intelligant eum esse deū, iuxta illud:

Luc. 3.b Et uidebit omnis caro salutare dei nostri. Et non occidas illos, ne forte obliuiscantur nominis tui. *f* ¶ *Disperge eos in uirtute tua.*] Noli penitus delere Iudæos, quia populus tuus semper est appellatus, sed in toto eos orbe disperge, ut saltem sic emendati, superbire desistant, ut uel in hac dispersione scelus suum pœnitēdo deplorent. *g* ¶ *Et depone eos protector meus domine. Delictum oris eorum sermones labiorum ipsorum.*] Destruantur in malicia sua, propter uerba, quibus Christum tuum negauerunt, & tamen filios Abrahæ se esse iactitant. *h* ¶ *Comprehendantur in superbia sua.*] Hoc est: humiles fiant. *i* ¶ *Et de execratione & mendacio annunciabuntur in consummatione.*]

Mar. 6.a Execrabantur enim dominum: cum eum filium Ioseph fabri dicebant. Innectebant mendacium, cum eum dæmonium habere aiebant. *k* ¶ *In ira consummationis & non erunt.*] Vt non possint perseuerare in malicia sua, sed in ea consummantur. *l* ¶ *Et scient quia deus dominabitur Iacob & finium terræ.*] Nam sunt nonnulli qui se descendere ab Iacob genere gloriantur. Et finium terræ, id est, omnium gentium. *m* ¶ *Conuertentur ad uesperam, & famem patientur ut canes, & circuibunt ciuitatem. Ipsi dispergentur ad manducandum: si uero non fuerint saturati, & murmurabunt.*] Post diapsalma, iterat sententiam, qua inimici famem patientur ut canes: dum legis deridebis eos, & ad nihilum deduces omnes gentes. Fortitudinē meam ad te custodiam, quiā deus susceptor meus es, deus meus misericordia eius præueniet me. Deus ostendit mihi super inimicos meos, ne occidas eos, nequando obliuiscantur populi mei. Dispergē illos in uirtute tua, & deponē eos protector meus domine. Delictum oris eorum sermonem labiorum ipsorum, & comprehendantur in superbia sua. Et de execratione & mendacio annunciabuntur in consummatione, in irā cōsummationis & non erunt. Et scient quia deus dominabitur Iacob, & finium terræ, Conuertentur ad uesperam & famem patientur ut canes, & circuibunt ciuitatem. Ipsi disperguntur ad manducandum: si uerò non fuerint saturati & murmurabunt. Egò autem cantabo fortitudinem tuam, & exultabò mane misericordiam tuam, Quiā factus es susceptor meus & refugium meum, in die tribulationis meæ. Adiutor meus tibi psallam, quia deus susceptor meus es, deus meus misericordia mea.

In finē pro his qui commutabuntur in tituli inscriptione ipsi Dauid in doctrinam cum succendit Mesopotamiam Syriæ & Syriam Sobal, & conuertit Ioab & percussit Edom in ualle Salinarum duodecim milia. LIX

DEus repulisti nos & destruxisti nos, iratus es & misertus es nobis. Commouisti terram & conturbasti eam, sana contritiones eius quia commota est. Ostendisti

nem pro his qui commutabuntur in tituli inscriptione ipsi Dauid in doctrinam, cum succendit Mesopotamiam Syriæ, & Syriam Sobal, & percussit, etc.] Quæritur ubi hæc historia scripta sit. In Regnorū libris quæ hic manifestissimè legitur. Sed 2.Reg.8.d ibi pro ualle Salinarum Lxx. interpretes ipsa Hebræa uerba posuerunt גֵּיא מֶלַח ge melah. Sed quia interpretatum non est, ab his qui Hræi sermonis non habent noticiam quid significet ignoratur.

LIX

Deus repulisti nos, & destruxisti nos.] Pertinet ad populum Iudaicum. Quādo illum permittebat deus tribulari: quasi tunc uidebatur repellere. Et modo ecclesiam uidetur repellere, quando illam permittit tentari per tribulationem. Nam aliter non repellit: quia dixit sanctus Paulus: Non repellit deus plebem Rom. 11.a suam, quam præscinit. Vnde & uox ad Hieremiā prophetam ait, Vade, & destrue, & dissipa, & etuelle, & ædifica. Ac si dixisset: Destrue uitia & peccata, & ædifica uirtutes. Repellit nos ac destruit, cum peccamus. Misereē & ædificat, cū ad eum pœnitendo reuertimur. *t* ¶ *Iratus es & misertus es nobis.*] Ira dei, iusta uindicta dicitur. *u* ¶ *Commouisti terram.*] Corporis utiq; nostri. *x* ¶ *Et conturbasti eam.*] Cum tribulos produceret & spinas. *y* ¶ *Sanasti contritiones eius, quia cōmota est.*] Mota est enim

A à malicijs: ut fructum exhibeat sanctitatis. *a* ¶ *Ostendisti populo tuo dura.*] Vt te attentius quæreret. Castigas enim omnē filium quem recipis. Ostendisti populo tuo dura, hoc est, tribulationem. Vnde sanctus Paulus dicit: Qui uolunt pie uiuere in Christo, persecutionē patiuntur. *b* ¶ *Potasti nos uino compunctionis.*] Vt confusi in facinoribus, compūctio sit ad te reuertendi. Per uinū, lex populi dei intelligit, & ipsa compūctio gratia dei est. *c* ¶ *Dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant, etc.*] Præbuisti baptismum: quo abluti, fugeremus à futura ira: per quod nō solum peccatores, sed etiam dilecti tui liberantur. *d* ¶ *Saluū fac dextera tua.*] Christo tuo, qui est salus nostra. *e* ¶ *Et exaudi me.*] Cum te inuocauero. Dextera patris filius est. Saluum fac. De illis dicit qui saluandi erunt: quando filius tuus mitter me in dexteram tuam in die iudicij. Vnde Psal. 117.c in alio loco dicit, Dextera domini fecit uirtutem. *f* ¶ *Deus locutus est in sancto suo.*] Pater in deo homine, de Luc. 1.d quo Gabriel ad Mariam ait, Quod nascetur ex te sanB ctum, uocabitur filius dei. Vel ut sanctus Paulus dicit, 2.Cor. 4.d Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi. *g* ¶ *Lætabor & diuidam Sicemam, etc.*] Quidam Sicemam Samariam putant: conuallem uero tabernaculorum, hāc habitationem terrenam. Ergo cum uenerit dominus in lætitia splendoris æterni iudicare mundum, diuidet Samariam: ac conuallem tabernaculorum dimetietur. Tunc aliam partem ad beatitudinem transferet: aliam uero quam iniustam reperiet, cum infidelibus puniet. *h* ¶ *Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Ephraim, etc.*] In Galaad atque Manasse totum sibi subiectum indicat Gen. 48.c mundum. In Ephraim uero populi futuri: id est, ecclesiæ congregandæ speciem signat: propter benedictionem Iacob, quam in eum effudit. Fortitudinem autem ipsam, ecclesiam dicit: cuius factus est caput. Meus est Galaad, meus est Manasses. Vniuersa hæc de gentium uocatione dicuntur: quarum diuersæ uirtutes, sub singulorum nominum interpretatione referendæ erunt. *i* ¶ *Iuda rex meus.*] Quia ex tribu Iuda est Christus. Quia Gen. 49.b non deficiet princeps de stirpe eius donec ueniat dominus, ut dixit Iacob: Iuda te laudabunt fratres tui: manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum. Tu domiAp. 5.b naberis super fratres tuos. Christus intelligitur per Iudam, ut illud: Vicit leo de tribu Iuda. *k* ¶ *Moab olla spei meæ.*] Moab in Genesi maledictionis suscepit opprobrium: qui post decem generationes recipitur in ecclesia dei. Ideoq; & olla spei, quasi post conuersionem urens crudelitate peccati. Spes enim dei de peccatoribus hæc est, ut decoctis peccatis, conuertantur & Hier. 1.d uiuant. Inde dicit Hieremias propheta: Vidi ollam succensam, & facies eius à facie aquilonis. Et alibi dicit: Ab aquilone exardescent mala, quæ sunt super terram: id est, tribulationes ueniunt à diabolo super terrā, quæ Rom. 5.a est ecclesia, sicut Paulus dicit: Tribulatio patientiam operatur: patientia autem probationem: probatio uero

Ostendisti populo tuo dura, potasti nos uinō compunctionis. Dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant à facie arcus. Vt liberentur dilecti tui, salūū fac dextera tua & exaudi me. Deus locutus est in sancto suo, lætabor & partibor Sicemam, & conuallē tabernaculorum metibor. Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Ephraim fortitudo capitis mei. Iuda rex meus, & Moab olla spei meæ. In Idumeā extendam calciamentū meum, mihi alienigenæ subditi sunt. Quis deducet me in ciuitatem munitam, aut quis deducet me usq; in Idumæam? Nonnē tu deus qui repulisti nos, & non egredieris deus in uirtutibus nostris. Dā nobis auxilium de tribulatione, & uana salus hominis. In deo faciemus uirtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

In finē in hymnis, psalmus Dauid. LX

EXaudi deus deprecationem meam, intende orationi meæ. A finibus terræ ad tē clamaui, dum anxiaretur

spem: spes uero non confunditur: quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris, per spiritum sanctum qui C datus est nobis. *l* ¶ *In Idumæam extendam calciamentum.*] Vsq; in regionem Esau, apostolorum pedes dirigēdos esse pronunciat: quia in calciamentis, pedes: in pedibus uero gressus apostolici intelliguntur, iuxta illud: Quàm speNaum. 1.d cioſi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bo- Rom. 10.c na. Idumea interpretatur, sanguinea, siue terrena: Ac si dicat: In istos tales ostendam calciamētum meum, id est, mea exempla. *m* ¶ *Mihi alienigenæ subditi sunt.*] Alienigenæ, id est, gentes: subditæ sunt ecclesiæ. In Allophylis, alienarū gentium prauitates ostēdit: qui usq; ad aduentum Christi, in ignorantiq; tenebris residebant. Nunc autem subditæ: id est, humiliter auscultātes prophetiam, quæ Christum annunciat: per fidem suam, lucem uident magnā. *n* ¶ *Quis deducet me in ciuitatem munitam.*] Christus dominus qui auertit impietatem ab Iacob: ipse deducet nos in ciuitatem Hierusalem, in qua sancti diuinam circunstant maiestatem. Vel in ciuitatem munitam, hoc est, in D ecclesiam: quæ munita est per fidem. *o* ¶ *Aut quis deducet me usq; in Idumæam.*] Ille qui se superius calciamēta extendere repromisit. Ipse enim prophetam: id est, prædicationem propheticam dirigi iubet in eam. *p* ¶ *Nonne tu deus qui repulisti nos?*] Vt probatos agnosceres. Repulisti propter transgressionem nostram: uel peccatum Adæ, hoc est, destruxit idololatriā: uel nostra uitia & peccata. *q* ¶ *Et non egredieris deus in uirtutibus nostris.*] Quia peccatis infirmi sumus. *r* ¶ *Da nobis auxilium, etc.*] Audiant hæc qui spes suas in potentatibus hominum, uel in terrenarum diuitiarum splendoribus ponunt: quia uana est salus hominis: & deus solus, opportunum tribulationibus nostris præstat auxilium. *s* ¶ *In deo faciemus uirtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.*] In ipso sit uirtus nostra: in ipso omnis gloria, & ipse ad nihilum rediget tam uitia, quæ nos tribulant: quàm inimicos, qui nos impugnant, & à spe æternitatis reuocare conantur. *t* ¶ *In finem in hymnis psalmus Dauid.*] Vocem continet gratulantis prophetæ de æternitatis beatitudine. LX

EXaudi deus deprecationem meam.] Fiducialiter se audiri postulat: quia scit se sanctum. *x* ¶ *Intende orationi meæ.*] Ac si diceret: Vide eam si iusta uel pura sit, ubi tu solus audis & uides, in corde sicut ad Moysen dictum est: Quid clamas ad me? Nunquid uoce clamoExod. 14.d ris dicit? Non: sed uoce cordis clamat. *y* ¶ *A finibus terræ ad te clamaui: dum anxiaretur cor meum.*] Non de extremis terræ terminis, sed de huius corporis habitaculo quod superindui cupit, & ex intimi cordis dolore clamauit: ut absorbeatur hoc quod mortale est à uita. A finibus, id est, à quatuor partibus mundi: quasi unus homo clamet. Vel unus homo, est una ecclesia. Propter unitatem dicitur una. Vnde & in Canticocanticorum dici-Cant. 6.c tur: Vna est columba mea: id est, ecclesia in toto mundo

Universidad de Sevilla Biblioteca

A diffusa. Dum anxiaretur: id est, propter transgressionē aliorum. Vel finem meum: dum nescit homo exitum suum. *a* ¶ *In petra exaltasti me: etc.*] In Christo se exaltatum dicit, qui secundum Apostolum, & petra stabilis, & credentiū spes nominatur. In petra exaltasti me, hoc est, in temetipso, ut ille 1.Cor. 10.a Matth. 16.c Christus. Petrus de petra. Vnde dns dixit: Tu es Petrus: & super hanc petram ædificabo ecclesiam meā.

Ibid. 7.d Et alibi: Venerūt flumina & flauerūt uenti, & irruerunt in domum illam & non cecidit: fundata enim erat supra firmam petram, quæ est Christus. Deduxisti me: id est, in temetipso: quia tu es dux meus. Quia factus es spes mea. Vox ecclesiæ ad Christum. Ac si dicat: Quomodo tu resurrexisti immortalis, & nos sic credimus resurgere. *b* ¶ *Turris fortitudinis à facie inimici.*] Hæc ēm spes, Christus dominus: turris nobis factus est à facie diaboli, uel nequitiarum eius, ut nos ab eius insidijs muniat ac defendat. Sed & deus pater factus est nobis turris fortitudinis: exaltans nos in petra, id est, in Christo suo. Tu Christe turris fortitudinis, qui uicisti diabolum, & dignatus es pati propter nos. Sunt ergo turres infirmitatis: id est, illi qui confidunt in uir

Luc. 14.f tute sua, sicut in euangelio dicitur, Si quis uult turrem ædificare, & non computat sumptus eius, & reliqua: postea qui uiderint, illudent ei dicentes: Hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare. *c* ¶ *Inhabitabo in tabernaculo, etc.*] In illo utiq; ubi sine fine mansuri deum iugiter contemplabimur. *d* ¶ *Protegam in uelamento, etc.*] Dum adhuc cōmoror in hoc corpore, tua muniar protectione. Protegar, id est, defendar. In uelamento alarum. Alæ duæ, duo testamenta sunt: quibus protegitur ecclesia. Vel sub protectione diuinitatis. *e* ¶ *Dedisti hæreditatem timentibus, etc.*] Id est, in regno cœlorum præstitisti eis, ut uitam æternam hæreditent. *f* ¶ *Dies super dies regis.*] Regi æterno: id est, Christo domino, dies æterni sunt, qui quotidie super dies augentur: eo quod claritatem eius nulla discriminet nox. *g* ¶ *Adijcies annos eius usq; in diem generationis & generationis.*] Generatio igitur huius regis prima est: qua de deo patre ineffabiliter nascitur. Secunda, qua factus est primogenitus mortuorum quæ extenditur usq; ad illam generationem futuri iudicij, de qua dominus ait: Vos qui secuti estis me

Matth. 19.d in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & uos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Ergo adijcientur inter istas generationes regis huius: & dies & anni: cum congregatis electis, supplantatisq; inimicis sub pedibus: tradiderit regnum deo patri, ipsis simul congregatis sanctis, sicut sequitur. *h* ¶ *Permanet in æternum, etc.*] Manebit enim æternus in his, quos tradidit deo patri in regnum cœlorum, & fecit cohæredes & conformes ac participes sibi nullo iam in his mortis dominio dominante. In conspectu dei, id est, ubi non erit mutabilitas. *i* ¶ *Misericordiam & ueritatem, etc.*] Misericordia est: C quia indulget nostra peccata: Veritas, ut amplius non peccemus, ut peccatum super peccatum non inducamus. Quis, propter quid hic dicit? Quia pauci sunt qui aliquid boni habeant, & deum requirant, sed plus diligunt corū uirtute uel suis uiribus, quàm dei donum. Misericordiam & ueritatem quis requiret eius? Non eius requiritur misericordia ac ueritas ab eis, qui in plenitudine dei consistūr, Sed nec his quicquam deest, iuxta illud oraculum saluatoris: in die illa nihil Ioan. 16.d rogabitis patrem. In hac ergo plenitudine propheta spem ponēs, subiecit. *k* ¶ *Sic psallam nomini tuo, etc.*] Vox ecclesiæ. Psallā, prædicabo: & opere complebo. *l* ¶ *Vt reddam uota mea: de die in diem.*] Vt reddam uota mea: id est, quicquid spopōdimus deo custodire. De die in diē, hoc est, & hic te semper laudare, & in futuro sine fine. Psallet assidue: & uota iugiter reddet, cum corruptio corporis huius induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, & refulserit. Quod & nobis præstare dignetur, ut conformes facti gloriæ suæ: eruti à corruptione mortis secundæ, psallere mereamur nomini eius in spiritualium oblatione uotorum. *m* ¶ *In finem pro Idithum psalmus Dauid.*] Iste psalmus plenum in deo affectum prophetæ edocet, dicens. LXI

NOnne deo subiecta erit anima mea: ab, etc.] Potest hoc & homo ille dicere: qui relictis uanæ deliramentis philosophiæ, ac erroris idololatrię cœno, mūdo se corde domino subdidit. *o* ¶ *Nam & ipse deus meus & salutaris meus.*] Scit enim salutare mundi, Iesum Christum hominis formā suscepisse: qui se transferat à morte in uitam. Ab ipso enim deo salutare meum: sicut dixit Simeon: Quia uiderunt oculi mei salutare tuū. Et in Luc. 2.c alio loco dicit: Salutare uultus mei deus meus. *p* ¶ *Adiutor meus non mouebor amplius.*] Firmiter enim se in eo staturum confidit. Adiutor meus in præsenti, susceptor in Psal. 4.d æternitate. Ipse postea non timet cadere, Non habet ubi Ioan. 14.d currat amplius, nisi usq; ad deū. Apostoli dixerunt ad Christum: Dñe, ostende nobis patrem, & sufficit nobis. *q* ¶ *Quousq; irruitis in hominem, interficitis uniuersi, etc.*] Non uult acquiescere iniquis, qui tenues hominum ac uitiosas mentes, in noua facinora inclinare compellunt. Interficietis uos omnes. Qui uoluntatē habet occidendi: etiā si non percutiat, occidit. Quasi parieti inclinato & maceriæ depulsæ. Cum ego passionē pati aduenerim, uos quasi inuitū mori cogitis. Aliter (iuxta Symmachi tamen interpretationē) Naturalis in uobis inuersus est sensus: & cum recti sitis creati, proni ad ruinā feriminī. *r* ¶ *Verumtamen precium meum cogitauerunt, etc.*] Declinat à talibus, qui non solum peccatores impugnant, sed etiam iustis honorem auferre nituntur. Ideo currit in sancta siti: quia beati sunt qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Cucurri in siti. Cucurrit Christus de cœlo, uenit in

Psalmus Dauid cum esset in deserto Idumææ. LXII

DEus deus meus, ad te de luce uigilo. Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. In terra deserta, inuia & inaquosa, sic in sanctō apparui tibi, ût uiderē uirtutē tuam & gloriā tuam. Quōniam melior est misericordia tua super uitas, lābia mea laudabunt te.

Sic

A in uterum: de utero in præsepium, uel cætera his similia. Cucurrit sitiens, uenit ad fontem: esuriens uenit ad arborem. Vel sitiuit, id est, in cruce salutem humani ge

Psal. 109.d neris sitiuit. Vnde dictum est: De torrente in uia bibit.

1.Tim.4.b Et sancti currunt & sitiunt. Currunt, ut Paulus dicit: Cursum consummaui, fidem seruaui. Sitiunt, ut dictum est:

Matth. 5.a Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. *a* ¶ *Ore suo benedicebant, & corde suo maledicebant.*] Proferebant ad seducendum ore uenefico bona, cum mala cordibus retinerent. *b* ¶ *Verumtamen deo subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare meum. Nam & ipse deus meus, etc.*] Post interiectionem diapsalmatis profitetur se siue adiutorium, siue gloriā ab ipso habere: qui nobis de his omnibus à passionis suæ contumelia reliquit exempla. *c* ¶ *Sperate in eo omnis cōgregatio populi.*] Ipse est & auxiliū & spes: in quo omnis cœtus

B ecclesiasticus sperare debet ac deprecari, sicut sequitur. *d* ¶ *Effundite coram illo corda uestra: deus adiutor noster in æternum.*] Si cum fletu ei occulta cordium reseramus, ut omnes faciunt sancti: adiutoria eius adipiscemur. Nam quia hæc peccatores omittunt, adiecit. *e* ¶ *Verumtamen uani filij hominum mendaces filij hominum in statheris ut decipiant, ipsi in uanitate in idipsum.*] Qui sub iustitiæ ponderatione atq; eloquentiæ uanitate, decipiunt innocentes. Filij hominis, filij Adam, filij transgressoris.

Psal. 4.a Vnde dicit: Filij hominum usquequo graui corde. Mē

Prou. 20.b daces filij hominum in statheris. Salomon dicit, Pon

Ibid. 11.d dus & pondus, mensura & mensura: utrumq; abominabile apud deum. Et alio loco dicit, Stathera dolosa abominabilis domino: & pondus æquum uoluntas eius. *f* ¶ *Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiscere: diuitiæ si affluant, nolite, etc.*] Quia qui in his speraue

1.Tim.6.d rit, regnum capere cœleste non potest. Vnde dicit Apostolus ad Timotheum: Præcipe diuitibus huius seculi non sperare in incerto diuitiarum, sed in deo uiuo: qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum. *g* ¶ *Semel loquutus est deus duo.*] Quod ait semel, firmitatem dictorum ostendit: quod duo, noui ueterisq; testamenti unum demōstrat autorem. Semel loquutus est deus duo, hæc audiui. Semel non ad numerum referendum est, sed ad sententiæ firmitatem. Quæ sunt autem quæ duo pariter audiuit? Et posse deum omnia, & in sui iudicij ueritate misereri. Quidam ita dicunt: Semel deus loquutus est in lege, & eadem rursus in euangelio præcipit. *h* *Hæc audiui, quia potestas dei est.*] Per hæc duo testamenta, potestatem, misericordiam, iustitiamq; dei cognouit: sicut sequitur. *i* ¶ *Et tibi domine misericordia, quia tu*

Ioan. 5.d *reddes unicuiq; iuxta, etc.*] Ipse enim omne iudicium accepit à patre: ut negligentibus damnationem, pœnitentibus misericordiam, iustis præmia præparet: qui nos à iudicio mortis eripiat, nosq; sibi alumnos proprios C subdat: conformesq; corpori suo factos æternitati perpetuæ dignanter asciscat. Quia potestas dei est. Potestas fuit, quia omnes creaturas ex nihilo creauit. Misericordia in regendo & gubernando. Potestas fuit in diluuio: misericordia libera

uit Noe. Quia tu reddes unicuiq; iuxta opera sua, bona bonis, mala malis. Damnas peccatores, remuneras iustos. *k* ¶ *Psalmus Dauid cum, etc.*] Dauid figurā tenet Christi. Dauid interpretatur fortis manu, siue desiderabilis. Idumæa interpretatē sanguinea siue terrena. Desertum, hoc est, de relictū: id est, ipse populus Iudaicus, uel gentilis, qui in sanguine uel terrenis uidentur commorari. Psalmus aduētus dominici declarat mysterium: de quo se propheta quasi illuminatum cernens exultat & dicit. LXII

Deus deus meus, ad, etc.] Licet oēs sancti in deo die noctuq; uigilent, D hic tamē in oratione sua, pleno diuinæ lucis splendore refulget. *m* ¶ *Sitiuit in te anima, etc.*] Sitit in deo, & animæ & cordis affectu: nihil dubium, nihil aduersum in se retinens, sed inter arditates ac solitudines istius seculi, eum tota mente desiderat: illum habens ardorē, quo iustitia dei sititur. Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. Anima quidem desiderat deum, sed ad desideratū finē carnis laborib. peruenitur. Ideo multipliciter caro deū quærit, quia multis afficitur iniurijs. Describit iusti uitæ gestatem, tormenta, uigilias, ægrotationem. Sitiuit do Matth. 5.a minus fidem ecclesiæ, & esuriuit salutem humani generis. Sic & ecclesia quotidie sitit Christum. Vnde dicitur, Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Multipliciter caro, quia plus sustinet caro quàm anima. Quamuis anima per cogitationē cruciet

tur in corpore, corpus tamen sustinet à foris tribulationem. Vult liberari, id est, deponere mortalitatem. In terra deserta, in inuio & inaquoso. In deserto, ubi non est uia neq; aqua, mundus intelligitur. Desertum, propter peccatores dicitur. *n* ¶ *Sic in sancto, etc.*] In hac siti degēs, sanctus apparebo tibi. Hic propheta propter spem suam, futurum pro præterito posuit. *o* ¶ *Vt uiderem uirtutem tuam, etc.*] Christum utiq; qui (iuxta Apostolum) 1.Cor. 1.d patris & uirtus & claritas est. Virtutem, quia uicit diabolum, & liberauit genus humanum. Virtutem dicit, quia quod infirmum est dei, fortius est hominibus. Sic in sancto apparui tibi, id est, in sancto desiderio. Et gloriam tuam, id est gloriam resurgentis à mortuis, sedentis ad dexteram patris. *p* ¶ *Quia melior est, etc.*] Misericordia tua uitam præstat æternam. Vita præsens sæpe mortem operatur. Misericordia tua, qua liberasti nos de potestate diaboli. *q* ¶ *Labia mea laudabunt te domine. Sic, etc.*] Bene in uita sua labijs deum laudat, qui in

eo uiuit: quia ſcit alibi dictum: Non mortui laudabunt te domine. Poſt miſericordiam, laus: hic orando, illic laudando. a ¶ *Et in nomine tuo, etc.*] Perfecti operis bono à te ſublimabor. Chriſtus tota die expandit manus in cruce ad populum non credentem, & contradicentem ſibi. Velut Paulus in perſona ſanctorum leuãs manus puras ſine ira & diſceptatione. Per manus, opera intelliguntur. b ¶ *Sicut adipe & pinguedine, etc.*] Non in adipe ac pinguedine hircorum uel agnorum: ſicut priſcorum holocauſtomatũ mos eſt: ſed corde puro, & ore mundo concinam nomini tuo. Sicut illud holocauſtum in anteriorib⁹ acceptũ tibi fuit, ſic repleatur anima mea de pinguedine gratiæ ſpiritus ſancti. Labijs exultatiõis laudabit os meum. Hic orationes, & illic laudationes & lætitia ſempiterna. c ¶ *Sic memor fui tui, etc.*] In lectulo pudicitiæ atq; ſanctitatis memor ſum tui: quia
B immemor ſum delectationis mundanæ. Sic memor fui tui. Dicit hæc eccleſia & in requie, & in tribulatione non tui fui oblitus. d ¶ *In matutinis meditabor in te: etc.*] Merito confitetur adiutorem: quia per integritatem fidei, matutina eius delectatur reſurrectione. Vtinam & nos per ſplendorem puri pectoris mereremur in eo ſpirituali lætitia delectari. e ¶ *Et in uelamento alarum tuarum exultabo.*] Cœleſtis auxilij protectione ſe tutandum putat: ideo in eo exultat. f ¶ *Adhæſit anima mea poſt te, me ſuſcepit dextera tua.*] Relicto ſeculo dei dextera, id eſt, ab eius ſalutari ſe ſuſceptum teſtatur. g ¶ *Ipſi uero.*] Hoc eſt, inimici. h ¶ *In uanum quæſierunt animam meam.*] Quia incaſſum ei nocere uoluerunt. i ¶ *Introibunt in inferiora terræ.*] In inferno damnabuntur. k ¶ *Tradentur in manus gladij.*] In perpetuitatem tormentorum quibus detruncandi ſunt. l ¶ *Partes uulpium erunt.*] Sortem Herodis, qui à domino
Luc. 13.d uulpes dictus eſt, ſuſcepturi. m ¶ *Rex uero lætabitur in deo.*] Chriſtus in patre poſt reſurrectionem. n ¶ *Et laudabuntur omnes qui ſperant in eo.*] Qui ſuſcepta ſacramenta eius inuiolabiliter ſeruauerunt. o ¶ *Quia obſtructum eſt os loquentium iniqua.*] Iudæorum & principum ſacerdotum os reſurgente domino oppilatum eſt, creſcente teſtimonio ueritatis. Et nos deprecemur dominum: ut in eius lucem uigilantes, ipſum iugiter ſitientes: mereamur eo largiente, bonis operibus adimpleri. p ¶ *In finem pſalmus Dauid.*] Pſalmus uocem continet prophetæ deum iugiter deprecantis: ut non ſolum ſua peccata, ſed & alia malorum uenena ipſo protegente poſſit euadere, Sed & nos intelligere debemus id quod in eo canitur, in credentibus poſſe impleri.

LXIII C

EXaudi deus orationem meam, etc.] Credẽti deum, multa ſunt tentamenta, ſecundum Apoſtolum: Omnes, inquit, qui uolunt pie uiuere in Chriſto Ieſu, 2.Tim.3.c perſecutionem patiuntur. Vnde intente nos in orationibus uigilare oportet, ut repugnare poſſimus uitijs. A timore inimici, id eſt, diaboli perſecutoris: ut illud: Matth.10.c Nolite timere eos qui occidunt corpus: animam autem nõ poſſunt occidere: ſed potius eum timete, qui poteſt corpus & animam perdere in gehennam. r ¶ *Protexiſti me à conuentu malignãtium, etc.*] Malignantur iniqui & acuunt linguas ſuas ut blaſphement: ſed ſanctus hic non cõturbatur, quia à deo protegitur. A conuentu malignantium, id eſt, Iudæorum, uel perſecutorum. Exacuerũt ut gladiũ linguas ſuas. Alio loco dicit: Lin- Pſal.56.d gua eorum gladius acutus. s ¶ *Intenderunt arcum ſuum.*] Doctrinã ſuã. t ¶ *Rem amaram.*] Vt doctrinis doloſis decipiant paruulos Chriſti, ſiue neophytum in baptiſmo: ſiue illum qui adhuc ignorat myſterium doctrinæ cœleſtis. u ¶ *Subito ſagittabunt eum, etc.*] Cum eum doloſe uenenoſi ſagittant. Subito, quaſi ex improuiſo, id eſt, in exceſſu. Et non timebunt, hoc eſt, deum & iudicium eius. x ¶ *Firmauerunt ſibi ſermonem nequam, etc.*] Cum ſe in hac malicia firmant, ut hos deceptionis laqueos huic rudi intendant: non putant hoc deum poſſe cognoſcere: cui nihil occultum latet: qui & noſtras quoq; animas potens eſt à ſagittis eorum largis pietatis ſuæ armis defendere. y ¶ *Scrutati ſunt iniquitates, defecerunt ſcrutantes ſcrutinio.*] Hæretici quoq; ſcrutantur ſcripturas ſanctas: & non ſpiritualiter tractantes, uanas exinde proferunt quæſtiones: quibus nos per iniquitatem & dolum cupiunt illaqueare. Sed nil præualentes, ipſi potius à deo ſcrutati atque exinaniti, relicti ſunt uacui. z ¶ *Accedet homo ad cor altũ: & exaltabitur, etc.*] Si cum ſapientia dei ad ala cordis intellectum quis accedens iſta diſcrimineꝫ: id eſt, ueritatem ac falſitatem diſcernat, tunc deus exaltabitur. Qui cum ſit altiſſimus, tamen de eo quando recte ſentimus, ſublimatur in nobis. a ¶ *Sagittæ paruulorum factæ ſunt, etc.*] Intelligentes enim iuſti cum uiderint hunc paruulum quem ſuperius expoſuimus, ab hoc perſuaſionis ueneno inficiꝫ cum eleuauerint uocem ſuam ut eum corrigant, protinus eorum iniquis uerba eorum quaſi plagæ. b ¶ *Et infirmata eſt contra eos, etc.*] Nullam capit ſtabilitatem elocutio eorum: ſed dolus eorum reddet eos infirmos. c ¶ *Conturbati ſunt omnes qui, etc.*] Confuſi & conturbati ſunt, qui ſe ſimili errore implicitos recognoſcunt. d ¶ *Et timuit*

A *omnis homo.*] Iudicium ſibi imminere diuinum. a ¶ *Et annunciauerunt opera dei: etc.*] Compuncti enim corde, intelligunt, annunciantq; mirabilia. b ¶ *Lætabitur iuſtus in domino, etc.*] Sicut impius pro infidelitate ſua formidat: ita iuſtus per ſpem æternitatis ſuæ exultat in domino. c ¶ *Et laudabuntur omnes recti corde.*] Quia deum uiſuri ſunt. Beati enim mũdo corde: quoniam ipſi deum uidebunt. Qui nobis præſtare dignetur: ut à ſagittis inimicorum liberi, ab arcu falſitatis erepti, mereamur ab eo protegi: qui ſanctis omnibus pro ſpe ſalutis, gloriam tribuit immortalitatis. d ¶ *In finẽ pſalmus Dauid, canticum Hieremiæ, etc.*] Iſte pſalmus in perſona Chriſti cantatur, & de reuerſione Babylonię in Hieruſalẽ, & de noſtra ad cœleſtem Hieruſalem.

LXIIII

TE decet hymnus deus in Sion: etc.] Non theatralibus neq; ſimulacrorum templis, ſed tibi omnipotens, laus ac
B uotum iugiter eſt reddendum in Sion, id eſt, in eccleſia, tuam gloriã ſpeculante, uel in cœleſti Hieruſalem dignus commemoratoris inhabitator. Redderur ergo tibi laus, quia deus es: uotũ, quia redemptor es. f ¶ *Exaudi orationem meam.*] Per ſpiritum ſanctum: qui gemitibus inenarrabilibus interpellat pro nobis. g ¶ *Ad te omnis caro ueniet.*] Ac ſi diceret: Ad te conuertetur omnis homo. h ¶ *Verba iniquorum.*] Dogmata philoſophorum, fatuitatesq; gentilium. i ¶ *Præualuerunt ſuper nos.*] Cum te neſciremus,
Hier.16.d quomodo Hieremias dixit: Vere mendacium & uanitatem loquuti ſunt patres noſtri, & non profuit eis. k ¶ *Et impietatibus noſtris tu propiciaberis.*] Vſq; in finem nos fuiſſemus in errore, niſi tu propicius fuiſſes noſtri, qui
2.Cor.5.d nos ſanguine proprio mercatus es. Sic & Paulus apoſtolus ait: Qui nos reconciliauit deo patri per crucem. l ¶ *Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti, etc.*] Vocat deus omnes: nec ullum ſpernit: ſed pauci ſequuntur. Ergo qui ſe dignũ eius electioni præbuerit, cohabitat ei cum apoſtolis ſanctis in tabernaculis ſempiternis. m ¶ *Replebimur in bonis domus tuæ.*] Id eſt, eccleſiæ, quæ diuerſis munerum ſpiritualium exuberat bonis. n ¶ *Sanctum eſt templum tuum.*] Homo ille in quo plenitudo diuini-
Luc.2.d tatis inhabitat: de quo dicitur ad Mariam: Et quod naſcetur ex te ſanctum, uocabitur filius dei, cum in ea dominus carnem aſſumpturus inhabitabit. o ¶ *Mirabile in æquitate.*] Quia non credentibus Iudæis, mirabiliter ipſe dominus ueritatem aperuit. p ¶ *Exaudi nos deus ſalutaris noſter: ſpes omnium finium terræ & in mari longe.*] Prouidens propheta, terræ, maris, ac finium omniũ, ſpem Chriſtum eſſe annunciauit. Quod autem ſe ab eo exaudiri poſtulat, ſic intelligit: ac ſi diceret: Iam ueni, ut per

Et annũciauerunt opera dei, & facta eius intellexerunt. Lætabitur iuſtus in domino & ſperabit in eo, & laudabũtur omnes recti corde.

In finẽm pſalmus Dauid canticum Hieremiæ, & Ezechielis & populi peregrinationis, uel tranſmigrationis cum inciperet proficiſci. LXIIII

TE dẽcet hymnus deus in Sion, & tibi reddetur uotum in Hieruſalem. Exaũdi orationem meam, ãd te omnis caro ueniet. Verba inimicorum præualuerunt ſuper nos, & impietatibus noſtris tu propiciaberis. Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti, inhabitabit in atrijs tuis. Rẽplebimur in bonis domus tuæ, ſanctũm eſt templum tuum mirãbile in æquitate. Exaũdi nos deus ſalutaris noſter, ſpes omnium finium terræ & in mari longe. Præpãrans montes in uirtute tua accinctus potentia, qũi conturbas profundum maris ſonũm fluctuum eius. Tũrbabuntur gentes & timebũnt qui habitant terminos à ſignis tuis, exitũs matutini & ueſpere delectabis. Viſitãſti terram & inebriãſti eam, mũltiplicaſti locupletare eam. Flumẽn dei repletum eſt aquis, parãſti cibum illorum quoniam ita eſt præparatio eius. Riũos eius inebria, multiplica genimina eius in ſtillicidijs eius lætabitũr germinans. Bẽnedices coronæ anni benignitia. y ¶ *Viſitaſti terram.*] Viſitauit uticq; terrã noſtri corporis, aſſumẽdo materiã carnis. z ¶ *Et inebriaſti eam.*] Nõ uino luxuriæ, ſed infuſione ſpiritus ſancti. a ¶ *Multiplicaſti locupletare eam.*] Diuerſarũ opibus gratiarũ. b ¶ *Flumen dei repletum, etc.*] Denicq; dicit dñs in euangelio: Qui crediderit in me, flumina de uẽtre eius fluẽt aquæ Ioan.7.f uiuæ. Attende euangeliſtã: hoc em̃ dicebat de ſpiritu ſancto, quẽ accepturi erãt credentes in eum. Nos ergo qui credidimus iam flumen dei ſumus. Replebimur aqua, cũ baptiſmo abluimur, & ſi digni ſumus ut ſpiritu ſancto impleamur. Locupleramur ab eodem ſpiritualis infuſionis imbre, cum uitæ perennis fonte repleti, donis ſpiritualibus irrigamur. c ¶ *Paraſti cibum illorum, etc.*] Præparaſti, inquam, dñe cibum noſtrum in commutione beati corporis ac ſanguinis tui: quod ſi digne hauriamus, iudiciũ mortis effugimus. Tu es enim panis uitæ deſcendens de cœlo, & uitã retribuens mundo. d ¶ *Riuos eius inebrians, etc.*] Riui enim in nobis à flumine illo: id eſt, à ſpiritu ſancto emanant, qui nos diuerſis gratiarum donis inebriant, ut alij detur ſermo ſapientiæ, alij prophetia, alij curatio, alij interpretatio: uel reliquæ donationes: quas operatur unus atq; idem ſpiritus: diuidens unicuiq; prout uult. Per quæ donationũ genera, multiplicantur eccleſiæ. Quæ primum quidem quaſi ſtillicidia in nobis defluũt, dehinc riui fiunt. Poſt hæc multiplicantur in generationibus: ut afferant fructum, aliud centeſimum, aliud ſexageſimum, aliud triceſimũ. e ¶ *Lætabitur germinans.*] Terra ſcilicet lætabit: cum in ea hic fructus ſpiritualis exoritur. f ¶ *Benedices*

A *coronam anni benignitatis tuæ.*] Qua sanctos præmijs,& temetipsum eorũ agminibus coronabis. Annũ uero acceptabilem,ipsum esse dñm alius propheta commemorat.Benedices coronam anni eius.Circulũ & semper in se currentia anni tempora,coronam uocauit. Aut certe quia in passione dñi uictoria de toto orbe suscepta est. *a* ¶ *Et cãpi tui,etc.*] Cãpi legis, qui nullum iocunditatis fructum in litera protulerunt: nunc spiritualiter intellecti, fructus euangelici dogmatis ubertate complentur. *b* ¶ *Pinguescent speciosa deserti.*] Ecclesia scilicet, quæ diuina dei gratia fluit. *c* ¶ *Et exultatione colles accingentur.*] Martyres siue reliqui sancti:qui immensis à deo præmijs honorati, perpetuis gaudijs accingentur. *d* ¶ *Induti sunt arietes ouium.*] Patriarchę, prophetæ, siue apostoli:qui duces fuerũt ouium gregis ecclesiastici,translati à morte in uitam, induuntur immortalitate perpetua. *e* ¶ *Et ualles abundabunt frumento.*] Clamabunt sancti
B minoris meriti,& coronam non capient, fructibus tamen æternæ uitæ alentur. *f* ¶ *Clamabunt,etenim hymnum dicent.*] Omnes promiscue electi pro diuersorum munerum donis,deo perpetuas concinunt laudes. Quorum ut congregemur meritis,deprecantes oramus, ut iungamur præmijs: ut si non meremur honorari præmijs,uel ornari coronis:saltem ueniam consecuti, pœna careamus æterni iudicij.Amen. *g* ¶ *In finem canticum etc.*] Per canticum, intelligentia spiritualis intelligitur. Per psalmum, opus resurrectionis: quia iste psalmus ad resurrectionem Christi pertinet. LXV

IVbilate deo omnis,etc.] Quod ait, omnis terra: omne humanum genus terrenorum esse demonstrat. Cui iugiter iubilationem ad deum oportet emittere,ut à nequitijs spiritualibus eruatur. Psalmum dicite nomini eius. Multi laudant, sed non implent opere. *i* *Date gloriam laudi eius.*] Vt sicut ei uocibus iubilatis, ita in eũ pro bonis actibus gloriemini, ut uidentes homines opera uestra bona,glorificent patrem uestrum qui est in
Psal.113.a cœlis.Vel illud, Non nobis domine,non nobis,sed nomini tuo da gloriam. *k* ¶ *Dicite deo,quàm terribilia,etc.*] Scilicet ut non creaturã colant, sed creatoris uirtutẽ in his quæ contemplanẽ, intelligant. Quàm terribilia sunt opera tua.Terribile est quod potestis mirari, & non potestis comprehendere:id est,de populo Iudaico electo, & postea reprobato,& gentes primitus condemnatas, & postea electas. Vel qui uidentur quasi sancti & reprobati:& de peccatoribus qui uidẽtur quasi reprobati & electi.Occulta sunt iudicia dei terribilia, id est, timenda. *l* ¶ *In multitudine uirtutis,etc.*] Quando uiderunt in
Exod. 24.b Aegypto uirtutes,& signa,& in mari rubro. Mẽtiti sunt
Psal. 26.d quando dixerunt omnia quæcunq; præceperit nobis dominus, faciemus. Vnde dicit: Iniquitas mentita est sibi:& inimici dñi mentiti sunt ei. *m* ¶ *Omnis terra adoret te deus,etc.*] Te adoret, te ueneretur: tibi concinat benignitatis tuæ,& cãpi tui replebuntur ubertate.Pinguẽscent speciosa deserti, & exultatione colles accingentur.Indũti sunt arietes ouium,& uálles abundabunt frumento:clamabũnt,etenim hymnum dicent.

In finẽm canticum psalmi resurrectionis. LXV

IVbilatẽ deo omnis terra: psalmum dicite nomini eius,datẽ gloriam laudi eius. Dicitẽ deo,quàm terribilia sunt opera tua domine, in multitudine uirtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.Omnis terrã adoret te,et psallat tibi,psalmum dicat nomini tuo. Vẽnite & uidete opera dei, terribilis in consilijs super filios hominum. Qui cõuertit mare in aridam,in flumine pertransibunt pede,ibi lætãbimur in ipso, Qui dominatur in uirtute sua in æternum, oculi eius super gentes respiciant: qui exasperant, non exaltentur in semetipsis. Benedicite gentes deum nostrum, & auditam facite uocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad uitam, & non dedit in commotionem pedes meos. Quoniam probasti nos deus, igne nos examinasti sicut examinatur argentum. Indu-

docet qui ad transitum Israelis,& mare siccauit, & Iordanis undas appendit. Sed & ipse dominus dux, hæc D
quasi pede præteriit, populo prosequente. Ergo sicut tunc hæ aquæ ipso duce diuisæ,populo uiam in terram repromissionis aperuerunt: ita nunc nobis si baptismum non polluamus per ipsum abluti præeunte eo in quo renati sumus, in regionem uiuorum ingredimur. Vel pertranslibũt pede, sancti prædicatores fortiter ambulauerunt prædicando: quia deus præparat illis uiã. Vnde dictum est, Calciate pedes uestros in præparatione euangelij pacis. *p* ¶ *Ibi lætabimur in idipsum: etc.*] *Eph. 6.c*
In idipsum,hoc est,in Christo: quia qui hic fuit humiliatus,ipse dominatur in æternitate.Sicut enim eius uirtutis dominatio,nullo clauditur fine, ita nostra lætitia qua ei conformes efficiemur perpetuo permanebit. *q* ¶ *Oculi eius super gentes respiciant.*] Vt reprobentur Iudæi, & eligantur gentiles: ut illud. Qui finxit oculum, non *Psal.93.d*
considerat.Cõtemplatione sancta,inspicit populos credituros,nam nullis penitus distinguitur membris. *r* ¶ *Qui exasperant,etc.*] Iudæi scilicet, dum per sellis amaritudinem in Abrahæ natiuitate carnali,dei gloriã collocant,semper humiliantur.Interiectio diapsalmatis ordinem dictorum immutat ut à prophetica uaticinatione,ad apostolicam transeat exhortationem. *s* ¶ *Benedicite gentes dominum deum nostrum,etc.*] Apostoli hæc prędicant,ut ipsum benedicant gentes deum:quem ijdem apostoli dicunt suum,obaudiantq; ipsum in quem sunt renati per baptismum. Hinc iterũ propheta loquitur. *t* ¶ *Qui posuit animam meam ad uitam.*] Ne eam perpetua consumeret mors. Mors occidit mortem, id est, mors Christi occidit mortem nostram. *u* ¶ *Et non dedit in commotionem pedes.*] Sed stabiliuit me in prædicationibus quas gentibus intuli. Hinc succedit uox martyrum. *x* ¶ *Quoniam probasti nos deus: igne nos exam. etc.*] Id est, diabolũ: ut super nos erigeretur ad probandũ. Vel aliter, Non dixit de angelis neq; sanctis, sed de peccatoribus,

id est

A id est,peccatores fecisti esse super nos,ut nos sustinea-
Act.14.d mus per patientiam. Vt illud:Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum dei. *a* ¶ *Transiuimus per ignem & aquam,& eduxisti nos in refrigerium.*] Martyrũ hic ostendit uictorias quas in diuersis passionibus meruerunt, & ad unum eos dicit refrigerũ, id est, Christum dominũ, per laqueos, per cruces,per uerbera,per ignes,æstusq;, & alia diuersa supplicia(per quæ & holocaustum acceptum effecti sunt)peruenisse. Ignis uorat, aqua absorbet. Ignis, tentatio: aqua, prosperitas. Vel ignem spiritus sancti. Induxisti nos in refrigerium, hoc est,in beatitudinem æternam. *b* ¶ *Introibo in domum tuam in holocaustis.*] Hic propheta non de se tantum loquitur, sed & de his quos superius memorauit qui introierunt in domum dei: ut non solum se exhiberent deo hostiam uiuam,sed & illos qui eorum exemplo pro nomine domini passi sunt. *c* ¶ *Vt reddam tibi uota mea,quæ distinxerunt labia mea.*] Quæ uota di-
B stinxerunt,nisi ut alios sibi in martyrium copularent? Vel promissum,ut deum laudemus,& confiteamur illum creatorem. *d* ¶ *Locutum est os meum in tribulatione mea.*] Locuti sunt enim, ut nunquam eos separaret à charitate Christi ulla persecutio. *e* ¶ *Holocausta medullata offeram tibi.*] Fidem animæ,uel corporis affectum uel corpus Christi. Ossa,inferiora carni:& medulla, inferior ossibus.Medullata,hoc est,uiscerata cum corpore & anima. *f* ¶ *Cum incenso.*] Cum acceptabili orationis odore. *g* ¶ *Et arietes.*] Apostoli, uel doctores ecclesiarum. *h* ¶ *Offeram tibi boues.*] Qui reiecta contumacia legis,iugo domini ceruices suas,quod suaue est subdiderunt. *i* ¶ *Cum hircis.*] Qui post peccatum cõuersi,fideliter in martyrio perstiterunt. Hi autem omnes domino per holocaustum pacificum offeruntur: ad quos nunc propheta post diapsalma conuertit sermonem,dicens: *k* ¶ *Venite & audite, & narrabo omnes qui timetis deum:quanta fecit animæ meæ.etc.*] Vos qui dominum metuitis, accedite & considerate qualiter animã meam in beatitudinem constituerit sempiternam:pro eo quod non solum ore postulo, sed etiam in arcanis cordis puri clamaui ad dominum.Ad ipsum ore meo clamaui.Manifestissime declaratur in hoc loco clamorem in scripturis non uocis accipiendum esse,sed cordis. *l* ¶ *Iniquitatem si aspexi in corde meo,non exaudiet dominus.Propterea exaudiuit me deus meus, & intendit uoci deprecationis meæ.*] Vidi enim puritatem mentis meæ:ideo petere præsumpsi. *m* ¶ *Benedictus dominus,qui non amouit orationem meam & misericordiam suam à me.*] Plenus misericordia non amouit deprecationem meam à se: quia quæ iusta erãt,postulabam.Nam semper piæ aures eius iustorum precibus patent. Sed nos suppliciter dominũ deprecemur, ut aperiat aures suas ad preces nostras: & ipse nos data peccatorum remissione, de præsentibus ærumnis eripiat,sibiq; holocaustum purum effectos,mactatis uitijs,sanctorũ agminibus iungat. Amẽ. C
n ¶ *In finem in hymnis psalmus cantici Dauid.*] Iste psalmus licet paruus sit, tamen apostolorum prophetarũq; continet uocem,qui aut uenisse,aut uenturũ dominũ gentibus nunciauerunt. LXVI

Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro,imposuisti homines super capita nostra. Trãsiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.Introibõ in domum tuam in holocaustis,reddãm tibi uota mea quæ distinxerunt labia mea. Et locutum est os meum,in tribulatione mea.Holocaustã medullata offerã tibi,cum incenso & arietibus, offeram tibi boues cum hircis.Venitẽ & audite, & narrabo omnes qui timetis deum, quanta fecit animæ meæ. Ad ipsum ore meo clamaui,& exaltaui sub lingua mea. Iniquitatem si aspexi in corde meo,non exaudiet dominus. Propterea exaudiuit me deus,& attendit uoci deprecationis meæ. Benedictus deus qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam à me.

In finẽm in hymnis psalmus cantici Dauid. LXVI

DEus misereatur nostri & benedicat nobis, illuminet uultum suum super nos,& misereatur nostri. Vt cognoscamus in terra uiam tuam,in omnibus gentibus salu-

tare tuum. *p* ¶ *Illuminet uultum,etc.*] Nõ illũ tristẽ uideamus in peccatis nostris, sed gaudẽtẽ in uirtutibus. Nõ eum sentiamus iudicẽ,sed patrẽ.Illuminet uultum suum super nos. Dei facies quæ est? Vtq; imago eius. D
Dicit enim & Apostolus,imaginẽ patris esse filiũ.Ergo *Rom.8.f*
imagine sua nos illuminet,hoc est,imaginẽ suã filiũ:illuminet super nos,ut ipse nos illuminet. Lux enim patris,lux filij est. Qui uidet patrẽ,uidet & filiũ. Vbi nulla est distantia inter gloriã & gloriam, utercq; est gloria. Precanẽ hæc apostoli & prophetæ:ut uultu dei illuminati,fiat prædicatio eorũ lumen omnũ gentiũ. *q* ¶ *Vt cognoscamus,etc.*] Sic enim inualescat prædicatio nostra, ut uia siue salutare tuum,id est,Christus dñs in his qui nunc terrena sapiũt,& in gentilitatis uersanẽ errore,cernatur. Vt cognoscamus in terra uiam tuã. Hoc aũt petimus,ut illumines uultũ tuum,hoc est,imaginẽ tuã super nos:quæ apud te semper absc̃dita fuit, & quasi in secreto & tenebris erat mysteriorũ tuorum, secundũ illud quod scriptũ est:Posuit tenebras latibulũ suũ. Hoc *Psal.17.b*
petimus,ut illumines super nos:ut mysterium quod à generationibus absconditũ fuit,iuxta Apostolũ,reue- *1.Cor.2.b*
letur in nobis. Hoc aũt totum quare poscimus, quare desideramus? Nisi illuminaueris imaginem tuã super nos,uiam tuam & scientiã tuam nosse nõ possumus,ut maiestatẽ tuam quæ in cœlis nota est, notã habeamus & in terra. Vt cognoscamus in terra uiã tuã. Ego sum, *Ioan.14.a*
inquit,uia,uita & ueritas. Vt cognoscamus in terra uiã *Matt.6.b*
tuam.In terra cognoscamus: Fiat uoluntas tua sicut in cœlo & in terra:ut quem angeli adorant in cœlis,homines quoq; adorent in terra.Sed dicet aliquis:quia nota erat uia dei:Notus enim in Iudæa deus,in Israel ma- *Psal.75.a*
gnum nomen eius.Notus erat deus,sed dei uia nõ erat nota in Iudæa. Quoniam ergo uia dei patris non erat nota in Iudæis,propterea nunc dicit: In omnibus gentibus salutare tuum. Non in uno populo, sed in cunctis gẽtibus.In omnibus gentibus salutare tuum. Vbi nos habemus in Latino,salutare:in Hebræo, Iesus dicitur. Denique & angelus hoc loquitur: Et uocabis *Luc.1.c*

Universidad de Sevilla Biblioteca

A nomen eius Iesum. Hic enim saluabit populum suũ. In omnibus gẽtibus salutare tuum. Ecce completum est, quod apostoli deprecati sunt: In omnibus gẽtibus notum est salutare eius. Quocũq; humanus sermo esse potest, ibi Iesus resonat. a ¶ *Confiteantur tibi, etc.*] Confiteantur tibi populi, Iudæorum: Non sed populi omnes confiteantur. Quomodo omnes gentes, sic & omnes populi. Confiteantur tibi populi deus. Quid confiteãtur? Vtique peccata sua: uel certe confiteãtur imaginem tuam esse in te. In filio te confiteantur, in illo te uideant, in illo te adorent. b ¶ *Lætentur &, etc.*] Quoniam de captiuitate diaboli liberatæ sunt, quoniã quæ ante incuruabant ad adoranda idola, ligna & lapides, nunc erecto uultu cœlos respiciũt. c ¶ *Quoniã iudicas, etc.*] Vbicunq; æquitas est atq; iudiciũ: ibi non lætitia, sed formido est peccatorũ. Et quõ dixit: Deus misereatur nostri & benedicat nos, & nunc dicit: Lætẽtur & exultent gentes, quoniã iudicas populos in æquitate? Videtur sibi esse cõtrarius. Si enim misericordia indigent, quomodo lętantur & exultant, quoniam iudicas populos in æquitate. Vbicunq; enim misericordia est, ibi non est iudiciũ: ubi aũt iudiciũ est & æquitas iudicij, ibi procul est misericordia. Sed iste sensus est: Lætentur & exultent gentes. Quare lætentur? Quoniã iudicas populos in æquitate, quoniã nequaquã accipis personam unius gentis, sed omniũ deus es. Nõ tibi soli Iudæi placent: sed omnis mundus tuus est. Dicat aliquis: Vim facis scripturæ, nõ hoc sensu dixit. Interpretaẽ seipsa scriptura, quę loquitur: Quũ iudicas populos in æquitate. Quos populos & gẽtes in terra dirigis? Gẽtes quæ ante non recto pede gradiebant, fecisti eas ut ambularẽt in uiam tuã. Vt cognosceremus in terra uiã tuã, ut ambularemus in uia, nõ in inuijs, & per unã uiã ueniremus ad te, de quo nascit uia. Non enim imus ad patrẽ, nisi per filiũ. Dicat aliquis: Arianorũ dogma est. Ergo per filiũ uenitur ad patrẽ. Ego hoc dico: quoniã per imaginẽ imus ad faciẽ, & in lumine uidemus lumen, in filio uidemus patrem. Mysteriũ & dispẽsatio est quæ loquit. Cæterũ si quis putat esse blasphemũ, quoniam uiã diximus esse filiũ: & per uiam imus quasi ad deũ: ut
Ioan. 6.c deamus hæc ipsa uia quid dicat: Nemo uenit ad me, nisi pater meus adduxerit eũ ad me. Quomodo ergo filius ducit ad patrẽ: sic & pater ducit ad filiũ. Hæc humana uerba sunt. Cęterum & filius ducit ad patrẽ, & pater ducit ad filiũ: & una natura, & una substãtia est. d ¶ *Cõfiteantur tibi, etc.*] Iã supra dixerat: & in isto paruulo psalmo, hos duos uersiculos iterũ repetit. Dixerat enim supra: Cõfiteantur tibi populi deus, cõfiteant tibi populi omnes: Lætentur & exultẽt gentes, & cætera: & nũc rursus repetit hos uersiculos, quasi apostoli præcinãt cunctis gentibus, Sæpe expugnauerũt me à iuuẽtute mea, dicat nunc Israel: Sæpe expugnauerunt me à iuuẽtute mea. Videte quomodo illi præcinunt, & omniũ gentiũ turba respõdet. Sic & nunc dicẽtibus illis in principio: Cõfiteantur tibi populi omnes, & præcipientibus apostolis, & dicẽtibus: Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes: quoniam illos uident reticescere, propterea idipsum iterant & dicunt: Confiteantur tibi populi deus, confiteãtur tibi populi omnes. Semel diximus, non audistis: iterum dicimus, ut canatis. Hoc autem totum, quare diximus & semel & secundo ut confiteãtur populi deo. Quare hoc dicimus: quare hoc præcipimus? Quoniã iudicas populos in æquitate ludæos qui præ nimietate malitiæ, populi accipiunt: C
iuxta illud: Populi meditati sunt inania. Et gẽtes in terra dirigis. Diriget eas in uia uitæ, data peccatorum remissione. Cum dicitur, omnes: non solum pro gẽtium populo, sed etiam pro Iudæorũ orat, ut & ipsi conuersi confiteantur Christũ filium dei. e ¶ *Terra dedit fructum suum.*] Terra, sancta Maria: de nostra terra, de nostro semine: de hoc luto, de hoc limo, de Adam. Terra es, & in terrã ibis. Terra ista dedit fructum suum. *Gen. 3.d*
Quod perdidit in paradiso, inuenit in filio. Terra dedit fructũ suum Primũ dedit florẽ. Dicit & in Canticorum canticorũ: Ego flos cãpi, & liliũ conuallium: Iste igit flos, fructus factus est, ut nos illũ comederemus, ut nos mã ducaremus carnes eius. Vultis scire qs sit iste fructus? Virgo de uirgine, dñs de ancilla: deus ex homine, filius ex matre, fructus ex terra. Videte quid dicat ipse fructus: Nisi granũ frumẽti ceciderit in terrã & mortuum fuerit, nõ potest facere fructus multos. Terra dedit fructum suũ, dedit granum frumẽti. Quod granũ frumenti cecidit in terrã & mortuũ est: & ideo multos fructus affert. Multiplicatũ est in spica, quod unũ ceciderat, in multis resurrexit. Cecidit enim granum tritici in terrã, & seges copiosa surrexit. Terra dedit fructũ suum. Propterea cõfiteantur tibi populi deus, cõfiteantur tibi populi oẽs. Terra dedit fructũ suũ. Quis est iste fructus? f ¶ *Benedicat nos deus, etc.*] Deus, pater: deus noster, filius. Ipse enim deus noster. Et uocabis, inquit, nomen eius emanuel, id est, nobiscũ deus. Deus noster benedicat nos: deus spiritus sanctus. Videte mysteriũ trinitatis in D
uno uersiculo comprehensum. Terra dedit fructum suum. In isto fructu, trinitatis mysteriũ continetur Benedicat nos deus deus noster. Qui deus est omniũ per naturã, noster proprie factus est deus. Benedicat nos deus. Expellat ueterẽ maledictionẽ. Maledictio nos eiecit de paradiso, reducat benedictio. g ¶ *Et metuant, etc.*]
Non dixit: Diligant eũ omnes fines terræ. Perfecta q̃pe dilectio, foras mittit timorem. Timere incipientium est, diligere perfectorum. Qui adhuc timet, in initio est positus, non habet perfectam & plenam fidem. Qui autem diligit deum, omnia ei prouenient in bonũ. Videtur breuis & simplex esse sententiola. Sed uentilemus eam: & in istis simplicibus uerbis, ingentia mysteria reperiemus. Inuenietis intrinsecus, quod forinsecus latet. Diligentibus autem dominum, omnia cooperantur in bonum. Iob uir sanctus tentatus est: perdidit filios & filias, domus ipsius corruit, uniuersa pdidit, omnia repente perdidit: nec pater, nec dñs: nihil enim illi remansit in corpore sanitatis, nisi sola lingua per quã blasphemare posset. Videte tentatorem diabolum. A planta, inquit, pedis usq; ad uerticem percussit eũ uulnere pessimo, hoc est, elephãtia. Inde toto corpore uermes fluebant, & sanies & putredo. Solam linguam integram ei reseruauit, ut posset dñm suum blasphemare. In omnibus his nõ peccauit Iob labijs suis. Videte ma *Iob 1.d*
gnitudinem tentationis: uidete magnitudinem uirtutis. Videte & considerate sententiam Apostoli esse completam: Diligentibus autẽ dominũ, omnia cooperãtur *Rom. 8.c*
in bonum. Eo tempore quo perdebat res suas, quo filios amittebat uidebantur quidẽ ei esse contraria quæ accidissent: sed quoniã diligebat dñm, illa mala quæ ei infert, cooperant illi bona. Illi uero uermes corporis, præparabant ei cœli coronã. Antequã tentaretur, deus ei nunquã loquutus fuerat: postquam aũt tentatus est,

uenit

A uenit ad eum deus, & familiariter loquitur, quasi amicus cum amico suo. Veniant plagæ, omnia pœnarũ genera: dũ post plagas Christus aduenias. Egressi sumus de psalmo, sed non inutiliter, q̃a dixeramus: Et metuãt eum omnes fines terræ, & dixeramus: quoniã metuere paruulorum est: cætera diligere, perfectorũ, & dixeramus ad hoc comprobandũ de Apostolo: Diligentibus autem dominum, omnia cooperantur in bonum. Et timeant eũ omnes fines terræ. Nequaq; sola Iudæa, sed omnes fines terræ. Secũdum Tropologiã autem, omnes fines terræ, non medietas terræ: Non illi qui in terra sunt media, sed q̃ in fine terræ sunt, qui relinquũt terram, & ad cœlos ire festinãt. Hoc igitur quod apostoli dixerunt in principio, nos dicamus in fine, Deus misereat nostri & benedicat nobis, illuminet uultũ suũ super nos & misereat nostri, & notam faciet in terra uiã suam. Cũ manifestus in claritate uenerit Christus, tunc omnibus notũ faciet: cur tanta carnis humilitate descẽderit. Terra dedit fructum suum: Maria genuit saluatorem. d ¶ *In finem psalmus cantici Dauid.*] Psalmus, opera: canticũ, intelligentia mentis spiritualis. Sexagesimus septimus psalmus si intelligatur spiritualiter, refertus legis euangeliorumq; reperitur sacramentis, qui sic inchoat ex uoce prophetica. LXVII

B *Exurgat deus & dissipentur inimici eius.*] Et specialiter intelligit iste psalmus, & generaliter. Specialiter de ipso dño, ut resurgat à mortuis, & dissperdat inimicos suos, hoc est, diabolũ & exercitũ eius, aut Iudæos. Generaliter aũt, quando in tribulatiõe sumus & an-
Psal. 43.d gustia, & dicimus: Exurge, ut quid dormitas domine? Exurge & adiuua nos. Quomodo & apostoli in nau-
Matt. 8.c cula excitant dñm dormientem, dicentes: Magister, salua nos, perimus. c ¶ *Et fugiant qui, etc.*] Non dixit, pereant, sed fugiant: quia peccatores in conspectu dei non possunt stare. Præuidens propheta orat, ut eo exurgente, diabolicæ dominationes effugiant: quia & nunc indubitãter credendũ est, quod ad inuocationẽ eius nominis stare nõ possint. d ¶ *Sicut deficit, etc.*] Non ut in nihilũ reducantur, sed ut quiescant à peccatis suis. e ¶ *Sicut fluit, etc.*] Sicut cera soluit & non perdit naturã suam, sed mollescit, sic & isti non pereant, sed deponãt malitiam suam, & sic conuertantur ad pœnitentiam & saluẽtur. f ¶ *Sic pereant peccatores à facie dei.*] Quia peccatores non sunt digni uidere deum. g ¶ *Et iusti epulentur.*] Qui permanent in sua iustitia, qui uitia non habent, delectent in domino. Vel aliter: Pœna eos iudicij prosequatur, ut quasi fumi tenuitas deficiant: et ut cera ante ignis faciem dissoluant, epulantibus sanctis in cœlestibus bonis. h ¶ *Exultent in conspectu dei.*] Grandis fiducia est, exultare in cõspectu domini. Sicut dispẽsator creditam sibi à domino substantiã si male tractauerit & perdiderit, timet dñi præsentiã: ita & qui bene dispẽsauerit, exultat in dñi præsentia. Exultẽt in cõspectu dei, & delectentur in lætitia, non solum de uindicta, sed etiam de beatitudine sempiterna. i ¶ *Cantate deo, psalmum dicite nom. etc.*] Cantare in theoria semper significat

In finẽm psalmus cantici Dauid. LXVII.

EXurgãt deus & dissipentur inimici eius, & fugiãt qui oderũt eum à facie eius. Sicũt deficit fumus, deficiãt, sicũt fluit cera à facie ignis, sic pereãt peccatores à facie dei. Et iusti epulent & exultẽt in conspectu dei, & delectent in lętitia. Cãtate deo, psalmũ dicite nomini eius, iter facite ei q̃ ascẽdit sup occasum, dñs nomẽ illi. Exultate in cõspectu eius, turbabunt à facie eius patris orphanorũ, & iudicis uiduarum. Deus in loco sancto suo, deus qui inhabitare facit unius moris in domo. Qui educit uinctos in fortitudine, similiter eos qui exasperãt, qui habitãt in sepulchris. Deus cũ egrederer is in conspectu populi tui, cũ pertransires in deserto terrã mota est, etenim cœli distillauerunt à facie dei Sinai, à facie dei Israel.

Pluuiet, & non in huius seculi illecebris delectari. *m* ¶ *Turbabuntur à facie eius patres orphanorum & iudices uiduarum.*] Illi qui se nunc tutores & iudices dicunt: & hac occasione decipiunt res inopum, confundentur, cum respicere cœperit altissimus. *n* ¶ *Deus in loco sancto suo.*] In anima fideli. Semper deus in sanctis suis habitat. Vbicũq; sanctitas est, ibi habitaculũ dei est. *o* ¶ *Deus qui inhabitare facit unius moris in domo.*] In ecclesia, in qua fideliter cõ- D
sistentibus spiritum charitatis infundit, qui unius moris sunt & non mutantur. Siquidem iustus non mutatur: quia semel iudicauit in iustitia permanere. Peccator autem mutatur. Insipiens enim sicut luna mutatur.
Eccl. 27.b In Hebræo autem habet: Dominus inhabitare facit monachos in domo, id est, in quibus non cohabitat peccatum. *p* ¶ *Qui educit uinctos in fortitudine.*] Ipse deus sua uirtute educit eos, qui ligati sunt à diabolo in peccatis: sicut illa mulier in euangelio, quæ ligata fuerat decem
Luc. 13.b & octo annis à diabolo. *q* ¶ *Similiter eos qui asperexerant, qui habitant in sepulchris.*] Deus natura dulcis est. Qui autem ad amaritudinem eum adducũt, peccatores sunt, & faciunt sibi amarum deum. Non naturam suam mutant, sed ipsi sibi peccatores faciunt amarum deũ. Qui habitant in sepulchris. Alligatum intra domum suam fortem, id est, diabolum: qui peccatis uinctos tenebant, absoluit: & illos qui idolis dediti, deum irritauerant: & tanquam in sepulchris iacebãt mortui, liberauit, sicut
Matt. 23.c illud in euangelio: Væ uobis scribæ & pharisæi: quoniam similes estis sepulchris dealbatis. Sicut sanctus, templum dei est: sic sepulchrum sibi efficitur peccator. *r* ¶ *Deus cum egredieris, etc.*] Hoc secundum historiam, quando deus antecedebat populũ suũ egredientem de Aegypto. *s* ¶ *Cum pertransires in deserto.*] Deus non immoratur in deserto, sed pertransit. *t* ¶ *Terra mota est: etenim cœli distillauerunt, etc.*] Cœli distillauerunt, hoc est, manna. Sinai interpretatur, tentatio. Ergo deus in eis habitat, qui tentantur & superant. In eis autem qui in delitijs sunt, non inhabitat. Etenim cœli distillauerunt à facie dei Sinai, à facie dei Israel. Vnum noui ueteris q̃ testamenti hic designat autorem. Nam qui corã Israelitico populo in deserto præcessit, ipse in euãgelijs deserta gentium uisitauit. Et per quem tunc in Sina huic generationi manna defluxit: ipse Christianæ genti corporis sanguinisq; sui manna in ecclesia subministrat.

¶ *Pluuiam*

Universidad de Navarra Biblioteca

A a ¶ *Pluuiam uoluntariam segregabis deus hæreditati tuæ.*] Prædicationem sanctam, quæ per apostolos in corda hominũ profluа irrigatione descendit. Vel de lege dicit, quæ data est per Moysen. b ¶ *Etenim infirmata est.*] Vel cum Paulus iudiciũ mortis in se habuit, uel cum Petrus dominum ter negauit, siue cum reliqui apostoli, relicto in passione domino fugerũt. Infirmata est lex, quo nihil uehemẽtius potuit implere eam, nisi dominus qui dixit: Nõ ueni soluere legem, sed adimplere. Et secundum Apostolum: impossibilitatẽ enim legis in quo infirmabatur, deus filiũ suũ misit, factũ ex muliere, factũ sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret. c ¶ *Tu uero perfecisti eam: animalia tua habitabunt in ea.*] Resurrectio enim tua quod utrubabat auertens, in hanc prædicationẽ ad perfectũ duxit, ut in ea gentes quæ prius tanquã irrationabilia habebant animalia, cõmorarentur. Animalia tua habitabũt in ea, hoc est, in hæreditate. Animalia autẽ dixit eos, qui in deo uiuũt, hoc est, sanctos. Vel aliter: Pluuiam uoluntariam segregabis. Pluuiã uoluntariam aut præcepta, aut manna debemus accipere. Et infirmata est: tu uero perfecisti eam. Lex quæ per trãsgressionem Iudæorum fuerat infirmata, euãgelij gratia ueniente completa est. d ¶ *Parasti in dulcedine tua pauperi deus, etc.*] In Hebræo habet: Quæ euangelizantur, hoc est, mulieribus: quę euangelizabant apostolis, ubi dicitur: Euntes dicite fratribus meis, & cætera. Aut animas significat, quæ crediderũt in Christo. Secundũ septuaginta autem interpretes, ad apostolos dicitur: quia dominus dedit eis uirtutẽ prædicãdi euangeliũ. Hęc dulcedo pluuiæ, quæ mellis ac faui saporem uincit: in pauperibus, id est, in sanctis dei defluxit, quæ ab ore apostolorũ iubente deo, cũ multa uirtute processit. e ¶ *Rex uirtutum dilecti dilecti.*] Virtutes dilecti dei, id est, Christi, apostoli sunt. Dominus ergo qui est rex uirtutum dilecti, dabit euangelizantibus uirtutem multam in prędicando, ut ecclesiæ deuictis hostibus, Iudæis, siue dæmonibus, spolia partiantur. Pulchritudo domus, ecclesia est, cuius diuisa referunt spolia: id est, cum credẽtes diuisi ab idolis, diuersos ministeriorum gradus in ea sortiti sunt, distribuente ipso dilecto patris, & cooperante paracleto. Rex uirtutum dilecti. Rex, pater: uirtutum, hoc est, sanctorum. Dilecti, filij. Ecce filius meus dilectus, ipsum audite. Dilecti. Si quis aliquem diligit, semper in ore eũ habet. Ergo spiritus sanctus propter amorem quem habet in filium, frequenter eius meminit. f ¶ *Et speciei domus diuidere spolia.*] Ipsi apostoli diuidunt in ecclesiis spolia, quæ acceperunt de idolis. g ¶ *Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ & posteriora dorsi eius in pallore auri.*] Cum duobus crediderit testamentis, inuenies in utroq; spiritum sanctum. Et licet sit pulchritudo etiam iuxta literam scire quæ legas: tamẽ uis decoris omnis in sensu est. Exterior itaq; uerborũ ornatus in argenti nomine demonstratur, occultiora uero mysteria in reconditis auri muneribus cõtinentur. Si dormiatis inter medios cleros, hoc est, si quiescatis inter nouũ & uetus testamẽtũ: inuenietis in duobus testamẽtis gratiã spiritus sancti. Cleri dicũtur singuli libri, hoc est, Genesis, Exodus, Iudicũ, Euãgelia, Apostolus. Pennæ columbæ deargentatæ. Deargẽtatæ, clarum C uerbum significat diuinæ scripturę. Et posteriora dorsi eius in pallore auri, hoc est, in interioribus, spiritualiter mysteria intelliguntˇ. Si usq; ad consummationẽ uitæ præsentis, quæ sæpe somnus accipit, inter duo testamẽta, id est, nouũ uetusq; testamentũ qę scatis: inuenietis in his spiritũ sanctũ, cuius pẽnæ in prędicatoribus deargẽtatæ, pro eloquij pulchritudine resplendẽt. In posteriora uero, quę scapulæ dicuntur, eo quod pectus operiãt bonæ conscientię fructus ostenditur, quæ post peractũ euangelium in auri specie, id est, in honore regio cõmutantˇ. b ¶ *Dum discernit cœlestis reges super eã, niue dealbabuntˇ in Selmõ, mons dei mons pinguis. Mons coagulatus, mõs pinguis, ut qd suspicamini mõtes coagulatos. Mons in quo beneplacitũ est deo habitare in eo, etẽnim dns habitabit in finem. Currũs dei decem milibus multiplex miliã lætantium, dominus in eis in Sinai in sancto.*] Reges dixit sanctos, qui repugnant suis passionibus. Isti ergo sancti diuiduntur in ecclesiis: sicut Paulus in gentibus, Petrus in circumcisione. Cœlestis dns, separatos hos ab idololatrijs quos superius diximus, constituit in illius domus pulchritudine reges. Sed prius niue dealbabuntˇ in Selmõ. Hoc est quod dicit, licet sancti sint: sed tamẽ in isto seculo sunt quasi umbra, ex parte cognoscentes. Selmon, umbra interpretatˇ. Cum igitur rex cœlestis Christus in ecclesia sua cœperit apostolos & principes constituere atq; diuidere: non habebunt plenam lucem, sed partem aliquam scientiæ, quia nunc ex parte uidemus, & ex parte prophetamus. i D ¶ *Mons dei, mons pinguis, etc.*] Iste est mons ad quem & in Esaia & in Michea, ut ascendentes pergant, se inuicẽ cohortantur. Quod autem ait, coagulatus: apostoli congruit uerbis, qui ait: Lac uobis potum dedi, non escã. Vel mons, qui in Ezechiele uulnerat principem Tyri. Montem autem dicit ipsum dominum. k ¶ *Vt quid suspicamini, etc.*] Hoc ad Iudæos dicit, qui existimant Moysen & prophetas similes esse saluatori. l ¶ *Mons in quo complacuit deo habitare in eo.*] Sensus iste est: Non debetis existimare plures esse ecclesias, quæ habeant ubera doctrinarum: & possint credentes scientiæ lacte nutrire. Vna est ecclesia, & unus Christus sponsus ecclesiæ. In nullo enim alio inhabitauit iugiter spiritus sanctus, nisi in saluatore, Ioanne dicente: In quem uideris spiritũ descendẽtem & manentẽ in eo, ipse est qui excisus sine manibus, impleuit latitudinem omnis terræ: id est, dominicum hominem. m ¶ *Etenim dominus, etc.*] In corpore, quod accepit de sancta Maria: quia cũ eo est euectus in cœlum. n ¶ *Currus dei decem milibus, etc.*] Hyperbolice dicit administratorias potestates & sanctos, qa innumerabiles sunt, sicut dixit in Daniele: Mille milia ministrabant illi, & decies centena milia assistebant ei. Et in Ezechiele describitur, Cherubim quatuor penna rum, in quatuor angulis habere quatuor personas, cuius auriga deus est. Cherubim autẽ interpretatur, scientiæ plenitudo. Significat autem persona leonis, regalẽ, hoc est, regnare passionibus: persona hominis, rationabilem: persona uituli, in opere: persona aquilæ, in contemplatione, hoc est, in theoria: quæ nos exaltat in uirtutibus. Simul autem ut dicamus: Thronus dei in sanctis est. Decem milibus multiplex. Multa enim milia curruum secularium deuicerunt euangelizantes Christum in uniuerso mundo. o ¶ *Milia lætantium dominus in illis.*] Ministeria diuina hic esse indicat.

Matt. 5.b
Gal. 4.a
Matt. 28.c
Esa. 2.d
Mich. 4.a
1. Cor. 3.d
Ioan. 1.b
Dan. 7.d
Ezec. 1 & 10

¶ In

A a ¶ *In Sinai in sancto.*] Hoc est, in sanctis est deus quando tentatur, & post tentationem sequitur sanctitas. Impossibile est enim aliquem (licet sanctus sit) sine tẽtatione transire in hoc seculo, secũdum Iob: Tẽtatio est uita hominis super terram. b *Ascendisti in altum, cepisti captiuitatem.*] Ascẽdisti in cœlos, captiuasti nos qui captiui tenebamur à diabolo. Qui quõdam in Sinai descendens, populo legem distribuit: ipse nũc in sancto, id est, in assumpto homine (de quo angelus ad Mariam: Quod nascetur ex te, sanctum uocabitur) cœlorum excelsa conscendẽs, eos qui in captiuitate diaboli tenebantur, absoluit: ac post se tã quã captiuos deductos æternæ uitæ restituit. Sic & carnem assumptam, quasi captiuam euexit ad sydera. c ¶ *Accepisti dona, etc.*] Bene dixit, accepisti. A patre accepit, accepit ut homo, dat ut deus, & quod accepit, hominib. ac cepit ut det. Ipse enim plenus est, & nihil indiget. Dedit dona spiritualium gratiarum hominibus, qui per fidẽ ad eum deinceps accesserunt. d ¶ *Etenim non cre. etc.*] Et his hominibus, id est, ex gentibus populo largitus est Christus, qui non credebant deũ inhabitare posse, mortalibus: & hos saluasti, qui nõ credebãt quod possibile est deum habitare in hominibus, hoc est, saluatorem accipere carnem. Vel etiam eis ministrauit bona, qui erant sine spe, quod in ecclesia eius inhabitare possint. B e ¶ *Benedictus dominus, etc.*] Qui proficit, quotidie potest benedicere deũ. Quid enim mihi prodest, si heri benedixi, & hodie nõ possum benedicere? Et pro superioribus beneficijs: & quod nunc nobis ad se uenienti planum præparat iter, assidue est benedicendus. f ¶ *Prosperum iter faciet, etc.*] Quia ab ipso saluamur. Prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Securus esto peccator, noli dubitare qd' quotidie possis benedicere deum. Ecce enim dicit: Prosperũ iter faciet nobis deus. Ergo deus adiuuat nos, & cooperatur nobis. Salutarium nostrorum. Bene dixit pluraliter, salutarium, quod quanta peccata cõmisimus, tot & salutes habemus. Diapsalma in Hebræo habet סֶלָה sela, hoc est, semper & iugiter. Ergo deus semper nos adiuuat. g ¶ *Deus noster.*] Quia præter ipsum alium nescimus. h ¶ *Deus saluos faciendi, etc.*] Præsto est enim ut saluos faciat pereuntes: quia pro redemptione nostra natus. Et domini dñi est exitus mortis, quia prior mortis exitum patefecit, dicente Apostolo: Factus est, inquit, primogenitus mortuorum: quoniam ipse resurrexit à mortuis, & nos simul fecit resurgere. Aliter. Diabolus introitus est mortis, dominus uero educit. i ¶ *Verum tamen deus confringet capita inimicorum suorum.*] Ab exitibus mortis egressus confregit capita diaboli & omnes uirtutes eius. Tu cõfregisti capita draconis in aqua. Quot peccata sunt, tot capita habet diabolus: Principatus & potestates quæ tanquam caput cunctis eminebãt, hoc est, diabolicas dominationes. k ¶ *Verticem capilli perambulantium in delictis suis.*] Summitatem extollentiæ eorum qui pœnitentiam negligentes, perdurant in peccatis. Intantum enim confringitur caput eius ut non remaneat in eo aliqua uirtus qua stimulet peccantes. Summum capitis, capillus est: & capilli, uertex. Ergo C hoc dicit quod nec minimũ remaneat in diabolo, qđ nõ frangat. l ¶ *Dixit dominus ex Basan, conuertam, conuertã in profundum maris. Vt intingatur pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.*] Basan, confusio interpretatur. De cõfusione igitur nos conuertit deus. Hoc autem ideo, quia crucẽ sustinuit, & pes eius proprio cruore perfusus est, clamantibus contra eum Iudæis atq; dicẽtibus: Crucifige, crucifige eum. Qui Iudæi stimulati fuerunt ab inimicis Christi, hoc est, à dæmonibus. Vt autem hoc totum fieret, ipsius saluatoris uoluntas fuit qui hæc passus est fieri. Vel de confusione huius seculi conuertam humanũ genus: In hoc est per passionem meam & crucem, quæ isti putant stultitiam & confusionem. Conuertam Basan, populũ meum. Cõuertam in profundum maris, id est, de profundis uitijs & peccatis seculi istius, de commotione & fluctibus conuertam populum meum. Vt intingat pes tuus in sanguine. Quoniam pes ipsius intinctus est in sanguine suo. Torcular calcaui solus, & de gẽtibus uir non fuit mecum. Et iterum: Quis est iste qui ascẽdit ex Edom, fuluida uestimẽta eius ex Bosor. Edõ interpretatur sanguis: Bosor caro. Ipsum dominum nostrũ significat crucifixum. m ¶ *Lingua canum, etc.*] Canes dicit ipsos Iudæos, ut superius, qui clamauerunt, crucifige, crucifige talem: non habemus regem nisi Cæsarem. Ex inimicis autem submissi à dæmonibus negare saluatorem & blasphemare eũ. Aliter. Quoniã ipse tua uoluntate uenisti & passus es, & tua uoluntate crucifixus es à Iudæis. Tinctus est enim pes domini in sanguine, cũ caro assumpta in qua diuinitas latebat, lancea uerberatˇ. Ab ipso igitˇ sanguine & corũ lingua tincta est, qui dixerũt: Et sanguis eius super nos & super filios nostros. Sed post gloriosum dñicæ ascensionis triumphum, ultione dominica, & hostium pes in eorũ sanguine tinctus est, & canina scilicet inimicorũ rabies ab eo est satiata. n ¶ *Viderunt ingressus tuos, etc.*] O quàm admirabiliter in hoc psalmo uetus testamentum cum euangeliorum dictis cõcordat. Vita sunt enim itinera Christi in ingressu maris rubri: uita sunt & in euãgelijs ipsius regis nostri, cum in sancto homine eleuatus, cœlis inuectus est. o ¶ *Præuenerunt principes coniuncti psallentibus, in medio iuuencularum tympanistriarum.*] Et quidem in illo maris transitu præuenerunt principes, id est, prius egressi sunt uel Moyses uel reliqui seniores, & coniuncti sunt iuuenculis cœlesti itinere. Præuenerunt principes angelorum sanctorũ animas, qui laudes domini mortificato corpore concinebant, dicẽtes: Tollite portas principes uestras, quia iam redit triumphator inferni. Ideo aũt tympanistriarum, quoniam mortuum est corpus ipsorũ peccato. Et Maria soror Moysi & Aaron tenens tympanum in Exodo, antecedebat psallentes & dicebat: Cantemus domino, gloriose enim honorificatus est. Aliter. Præuenerũt principes iuncti psallentibus in medio iuuencularum tympanistriarum. Apostoli cum ecclesiis, iuncto pariter præcesserunt gradu. Bene eos præuenisse testatur, quia principes fidei de Iudæis sunt.

Iob 7.a
Luc. 1.d
Coloss. 1.c
Apoc. 1.b
Esa. 63.d
Ibi. 53.a
Matt. 27.e
Exo. 15.a

¶ In

Universidad de Sevilla Biblioteca

A a ¶ *In ecclesijs benedicite dominum.*] Manifestius est loquutus, quas supra dixerit tympanistrias. b ¶ *Dominum de fontibus Israel.*] Quia salus ex Iudæis est, & inde prima ecclesia. Ex adumbratione enim legis, ecclesiæ doctrina processit, in qua nunc dominus, qui ex Israeliticæ stirpis propagine carnē suscepit benedicitur. c ¶ *ibi Beniamin.*] Paulus apostolus qui ex tribu Beniamin descendit: ibi in ecclesia. d ¶ *Adolescentulus.*] Nouissimus omnium apostolorum. e ¶ *In mentis excessu.*] Quem pertulit in Damascum cum iret. f *Principes Iudæ duces eorum.*] Apostoli sunt principes Iuda, hoc est domini, quemadmodum dicit Iacob: Iuda te laudabūt fratres tui. g ¶ *Principes Zabulon & principes Neptalim.*] Zabulon interpretatur fluxus nocūis. Neptalim latitudo. Quando liberati fuerimus de passione libidinis, hoc est illius fluxus, tunc incipimus latitudines uirtutū. Vel aliter. Principes Zabulon & principes Neptalim. Petrum & Andreā apo

B stolorum principes monstrat, qui in crassitudine tenebrarum illius lucem magnam annunciantes, doctores sunt euangelij constituti, iuxta illud: Terra Zabulon & terra Neptalim: uia maris trans Iordanem Galilææ gentium, populus qui sedebat in tenebris, uidit lucem magnam. h ¶ *Manda deus uirtuti tuæ.*] Christo tuo. i ¶ *Confirma hoc deus quod operatus es in nobis.*] Vt donū baptismi quod contulit: spiritus sancti infusione confirmet. Confirma hoc deus quod operatus es in nobis, hoc est, salutare quod donasti nobis per tuam passionem confirma, & da auxilium, quoniam homines sumus, & non possumus incedere in uirtutibus si nō adepti fuerimus auxilium tuum. k ¶ *A templo tuo quod est in Hierusalem, tibi offerent reges munera.*] Reges dicit qui regnant sibimet ipsis, secundum quod scriptum est: Cor regis in manu dei. Ipsi offerent deo munera. Virtutes sanctorum munera sunt dei. Vel à templo illo corporali, quod bene uiuendo sanctum fecerunt. Reges in quibus peccatum ultra non regnat, offerēt in cœlesti Hierusalem quæ est primitiuorum ecclesia, munera regi æterno: scilicet seipsos offerentes hostiam uiuam, placentem deo in cōspectu omnium angelorum. l ¶ *Increpa bestias calami.*] Bestiæ calami, dæmones sunt, fragilis infirmæq; uirtutis. Vel hæretici sunt, qui tractant & scribunt cōtra te ut decipiant nos. Oportet enim & hæreses esse in nobis. Feræ enim dicuntur ab eo quod capiunt animas & interficiūt. Vel increpa feras arundinis, Iudæorū beluinam superbiam. m ¶ *Congregatio taurorum in, etc.*] Ipsos hæreticos significat, quia neminem possunt decipere nisi simpliciores & paruos, hoc est, uaccas minores. Tauros enim nō possunt decipere, hoc est, magnos. n ¶ *Vt excludant, etc.*] Et propterea simpliciores decipiunt, hoc est, multitudinem, ut ueniant usque ad sanctos, & excludant eos de regno cœlorum. Vel in tauris, duces Iudæorum, qui persecutionem in dominū uel in sanctos

In ecclēsijs benedicite deo, dominō de fontibus Israel. Ibi Beniāmin adolescentulus, in mentis excessū. Principes Iuda duces eorū, principes Zabulon & principes Neptalim. Manda deus uirtuti tuæ, confirma hoc deus quod operatus es in nobis. A templo tuo in Hierusalem, tibi offerunt reges munera. Increpā feras arundinis congregatiō taurorum in uaccis populorum, ut excludant eos qui probati sunt argento. Dissipā gentes quæ bella uolunt, uenient legati ex Aegyptō, Aethiopia præueniet manus eius deo. Regnā terræ cantate deo, psallite domino. Psallite deō qui ascendit super cœlum cœli ad orientem. Ecce dabit uoci suæ uocem uirtutis, datē gloriam deo, super Israel magnificentiā eius, & uirtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis, deus Israel, ipse dabit uirtutem & fortitudinem plebi suæ, benedictus deus.

In finem pro his qui commutabūtur psalmus ipsi Dauid. LXVIII

Saluum tes quod Christus dominus ipse est deus filius dei, offerunt ei munera, id est, mentes puras, auro argentoq; lucidiores: Quia ubi abundauit peccatum, superabun D dauit gratia. q ¶ *Regna terræ cantate deo, psallite dom. etc.*] Rom.5.d Vos utiq; qui prius terrenum regnum diligentes ignorabatis deum, nunc euicto carnali liuore, cœlestia regna penetratis. r ¶ *Psallite deo qui ascendit super cœlos cœli ad orientem.*] Illi utiq; qui quondam mortis occasu ascēderat in crucem, inuectus est nūc super sydera, uictorq; mortis residet gloriosus. Ad orientem autem uscq;, siue quia ipse oriens sit dictus, siue quia per eum omnes oriantur ad uitam. s ¶ *Ecce dabit uoci suæ uocem uirtu. etc.*] Voci domini tunc dabitur uox uirtutis, cū quod præcipit efficitur, quam mortui cum audierint resurgent. t ¶ *Date gloriam deo super Israel.*] Magis deum quàm carnalem Israel honorate. Aliter. Non labijs ut Israel, sed corde honorate deum. u ¶ *Magnificentia eius & uirtus* Esa.5.b *eius, etc.*] In apostolis & prophetis. Vnde dicit: Mandaui nubibus meis, ne pluāt super Israel imbrem. x ¶ *Mirabilis deus in sanctis suis.*] In hoc mirabilis est Deus, quoniam ita dilexit humanum genus ut signa faciat in sanctis suis. In istis magis mirabilis est deus quàm in cæteris creaturis, quod eos post multas tribulationes euexit in sublimitatem cœlorum. y ¶ *Deus Israel ipse dabit uirtutem, etc.*] Ad tolerandas passiones mundanas uel spirituales nequitias. z ¶ *Benedictus deus.*] Qui nos à morte in uitam, à corruptione in incorruptionem demutare dignetur, ut sanctis eius participes facti, sempiternis in eum gaudijs exultemus. a ¶ *In finem pro his qui commutabuntur, etc.*] Iste psalmus de passione Christi sonat, & ex persona membrorum suorum: licet quidā in eo putent ei minime conuenire. Pro his qui commutabuntur. Commutauit se Christus, dum æqualis patri erat, formam serui accipiens. Vel nos commutamur de infidelitate ad fidem, quia ut diximus iste psalmus uocem continet dominici hominis uenientis ad passionem. LXVIII

¶ *Saluum*

A *Saluum me fac deus, quoniam intrauerunt aquæ usque ad animam meam.*] Saluare eam patrem, secūdum infirmitatis conditionē postulat, quoniam quidē motus populi sæuientis irruerunt in eum. b ¶ *Infixus sum in limo profundi.*] In ueteribus peccatis huius populi. c ¶ *Et non est substantia.*] Per quam exinde euadā, nisi tu salues. d ¶ *Veni in altitudinem maris.*] In profundum seculi istius. e ¶ *Et tempestas demersit me.*] Procella Iudæorū. f ¶ *Laboraui clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ.*] Licet à peccatoribus urgeatur: clamare tamen salutaria præcepta non desinit. g ¶ *Defecerunt oculi mei dum spero in deum meum.*] Secundum imbecillitatem carnis sperauit, ut ab eo calix iste transiret, sed secundum diuinitatem impleuit uolūtatem patris. h ¶ *Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. Confortati sunt, etc.*] Ideo super capillos capitis mei, multiplicantur atq; confortantur: quia semper

B maior est iniquorū numerus q̄ iustorū. i ¶ *Quæ non rapui tunc exoluebam.*] Nō enim erat debitor mortis atq; peccati, sed in passione hostiā utranq; compleuit. k ¶ *Deus tu scis insipientiam meam: & delicta mea, etc.*] Scit pater quod non ea de cœlis attulit, sed de nobis assumpsit, ut ait propheta: Ipse iniquitates nostras accepit, et ægritudines nostras portauit. Et Pau

1.Cor.1.d lus dicit: Quia quod stultum est dei, sapientius est hominibus, & quod infirmum est dei, fortius est homini

Psal.31.b bus. Delicta mea à te non sunt abscondita, ut illud: Delictum meum cognitum tibi feci. l ¶ *Non erubescant in me qui expectant te domine, etc.*] Non euacuetur spes credentium de passione mea: sed cognoscant quia uoluntatē tuam facere ueni, sicut sequitur: m ¶ *Quoniam propter te sustinui opprobrium, operuit, etc.*] Propter uoluntatem patris, malorum improperia supportauit, & uerecundia tectus est, cum in assumpta carne colliditur: quia una uoluntas fuit patris & filij quod sustinuit passionē. Vel operuit confusio, quando negauerūt apostoli. n ¶ *Extraneus factus sum fratribus meis, etc.*] Filius enim synagogę sicut & illi, secundum ordinem corporationis terrenę, à quibus exter et hospes habitus est, quia illi sceleribus

Psal.21.c erant pleni: hic uero expers peccati. Extraneus factus sum fratribus meis. Fratres domini, apostoli. Vnde di

Luc.24.c xit: Nūciabo nomen tuum fratribus meis. Peregrinus filijs matris meæ. Christus peregrinus, ut ait Cleophas: Tu solus peregrinus es in Hierusalem. Solus, qa solus & primus resurrexit immortalis. Et mater synagoga. o ¶ *Quoniam zelus domus tuæ comedit me.*] Quia secerunt eam speluncam latronum. p ¶ *Et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.*] Exprobrationum enim iurgium super eum proiecerunt, cum eum & Samaritanum & dæmonium habentem uocarent. Vnde Iudæi contra Christum dicebāt: Si filius dei es, descēde de cruce & credimus tibi. Alios saluos fecit, seipsum nō C Matt.27.c potest saluum facere. Qui exprobrāt filiū, & patrem exprobrant: quia qui non credit filiū, nec patrem habet. q ¶ *Operui in ieiunio animam meam, & factum est in opprobrium mihi, etc.*] Opprobrium eīm ei inferre conabatur, cum tentās eum satanas ait: Dic Matt.4.e ut lapides isti panes fiant. Vel quando dixerunt discipuli: Rabbi manduca. Ille dixit: Ego cibū habeo Ioan.4.d manducare quē uos nescitis. Et in alio loco: Operamini cibū Ioan.6.c nō qui perit, sed qui permanet in uitā æternam. Sed esuriebat Christus salutem humani generis. Vel esuriebat fidem ecclesiæ, quia nullū cibum à Iudæis inueniebat. r ¶ *Posui uestimentum meum cilicium & factus sum illis in parabolam.*] In sacco luctus ostenditur uel fletus: quo in morte Lazari usus, Ioan.11.c in parabolam factus est Iudæis, cum eo flēte dicerent: Ecce quo modo amabat eum. D Alij uero: Non poterat hic qui aperuit oculos cæci nati face

re, ut & hic non moreretur. s ¶ *Aduersus me exercebantur, etc.*] Illi scilicet qui habentes clauem scientię, neque introibant, neq; alios introire permittebant scribæ & pharisæi qui discernebant causas, cum sederent in publico iudicio. t ¶ *Et in me psallebant qui, etc.*] Repleti enim uino iniquitatis, qualiter eū interficerent concinebāt. Stulte enim psallit qui in deum molitur insidias. Sciēs enim propheta stultum in aliquibus esse psallere: audi qualiter doceat quosdam: Psallite, inquit, sapiēter. Vel ebrij erant de uino, quando operiebant caput eius & dicebant: Prophetiza nobis Christe quis est qui te per Luc.22.g cussit. u ¶ *Ego uero orationem, etc.*] Non enim uincor his passionibus, quia tecum sum in oratione. Ego uero orationem meam ad te deus. Iudæis mihi maledicenti bus atq; dicentibus: Crucifige, crucifige eum: ego pro Luc.23.c eis orans loquebar: Pater ignosce eis, non enim sciunt quid faciunt. x ¶ *Tempus pl. etc.*] Tempus placendi, tempus est passionis, in quo pater aiebat: Hic est filius meus dilectus in quo mihi cōplacui. Tempus beneplaciti deus in multitudine misericordiæ tuæ. Omnia eīm tēpora tua beneplacita sunt: sed præsertim hoc tempus quo mea passione genus humanum redimis, quodā modo plus beneplacitū facis. y ¶ *Exaudi me, etc.*] Vt post ueram mortem, resurrectionis ueritas approbet. z ¶ *Eripe me, etc.*] Quære iuxta quosdam ne forsitan lutum carnis quam suscepit significet utilitatem. Orat ut non in luto & puluere sicut omne humanum genus dissoluitur, corpatur. a ¶ *Libera me ab his qui oderunt me.*] Aperte hæc de Iudæis qui eum nunquam dilexerunt dicit. b ¶ *Et de profundis aquarum. Non me demergat, etc.*] Hæc passionis tempestas non eum in profun

i ditate

Universidad de Navarra Biblioteca

A ditate abyſſi retineat infernalis. *a ¶ Neq; abſorbeat me profundum.*] In quo dum per mortẽ deſcendit, non deuoretur ab eo. *b ¶ Neq; urgeat ſuper me puteus os ſuum.*] Aditus inferni ſiue diabolus. *c ¶ Exaudi me quoniam benigna eſt miſericordia tua, ſecundum multitudinem miſerati. etc.*] Hæc ſecundum infirmitatem humanã poſtulat dicens: Quia alios mea paſſione redimis, me præcurrente miſericordia contemplare. *d ¶ Non auertas faciem tuã, etc.*] Vox Chriſti ad patrem, qui formam ſerui accepit, ut ait propheta: Magnum eſt tibi uocari puerũ meum. *e ¶ Quoniam tribulor, etc.*] Vt reſumã ſpiritum, quem tuis manibus commendaui. *f ¶ Intende ani mæ meæ & libera eam, propter inimicos meos eripe me.*] Vt me reſurgente ab inferis confundanẽ, unde Chriſtus dixit: Poteſtatẽ habeo ponendi animam meam. *g ¶ Tu ſcis improperium meum & confuſionem me. etc.*] Quam in aſſumpta B ſuſtineo carne. *b ¶ In conſpectu tuo ſunt omnes qui tribulant me.*] Tu uides quales mihi tribulationes inferant, & oſtendant illuſiones. *i ¶ Improperium expectauit cor meum & miſeriam.*] Improperium paſſionis, & miſeriam: id eſt, contumeliã crucis. *k ¶ Suſtinui qui ſimul contriſtaretur, etc.*] Nullus de tanta multitudine iniquorũ, aut compaſſus eſt doloribus meis, aut extitit conſolator. *l ¶ Dederunt in eſcam, etc.*] Hoc iam completũ eſſe, in euangelijs legimus: cum ſitiente dño in cruce, acetũ cum felle mixtũ bibere porrexerunt. Et ex hoc & ex alio teſtimonio intelligitur, quod ad Chriſtũ pſalmus referri debeat. *m ¶ Fiat menſa, etc.*] Dicta legis & prophetarũ, ad quam ſpe conuenientes reficiebantur. *n ¶ In laqueum & in retributiones & in ſcandalum.*] Vt non intelligant inibi dñm nunciatum. Nam & dominus in euangelijs dixit: Moyſes uos accuſat in quẽ ſperatis. De me enim ille ſcripſit. *o ¶ Obſcurentur oculi eorum ne uideant.*] Diuinitatem ſub fragilitate latentem. Vt non uideant. Hoc erat quod precabatur, menſam eorum fieri in laqueum, ne legis ſcilicet ſacramenta cognoſcerent. *p ¶ Et dorſum eorum ſemper incurua.*] Vt Romanis ſeruiant ſemper. Vel ſub onere legis, quod ſecundum literam ferre potuit nemo. *q ¶ Effunde ſuper eos iram tuam, & furor iræ tuæ comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deſerta, etc.*] Hæc omnia in euerſione Hieroſolymæ ſub Tito & Veſpaſiano completa ſunt. Vel hoc eſt quod ait: Dimittetur uobis domus ueſtra deſerta. Recedente de Iudæa Chriſto, omnes pariter cum illo receſſerunt uirtutes. *r ¶ Quoniam quem tu percuſſiſti ipſi perſecuti ſunt.*] De ſe hæc Chriſtus ad patrem loquitur, ſicut in alio ꝓpheta ex perſona patris legimus dictum: Propter peccata populi percuſſi eum. Et iterũ: Percutiam paſtorem & diſpergentur oues gregis. Percuſſus eſt enim ut nos reſurgeremus, uulneratus eſt, ut nos ſanaret. Sed & ſanguis & aqua quæ de uulnere lateris eius exijt, martyrij baptiſmiq; prætulit typum per quod itur ad cœlum. *s ¶ Et ſuper dolorem uulnerum meorum addiderũt.*] Cũ uel eccleſiam uel apoſtolos perſecuti ſunt. *t ¶ Appone iniquitatem ſuper iniquitatem, etc.*] Sicut enim quod me non crediderunt, ad iniquitatem eis eſt reputatum: ita quod me perſecuti ſunt, iniq̃tati huic adijciat. *u ¶ Et non intrent in iuſtitia tua.*] Cœlorũ cum iuſtis non capiant regna. *x ¶ Deleantur de libro uiuentium, et cum iuſtis, etc.*] Duos hic libros indicat ſcriptos, uiuentiũ ac iuſtorũ. Vnde animad uertendum eſt quod ille ſit uiuentium, in D quo ante aduentum dei prophetæ ac patriarchæ ſcripti ſunt. De quo Moyſes peccante populo ait: Si non dimittis eis noxam, dele me de libro quem ſcripſiſti. Iuſtorum uero dicit illum, de quo dominus ad eos qui per fidem ſecuti ſunt ait: Gaudete & exultate, quia nomina ueſtra ſcripta ſunt in cœlo. Perſecutores ergo iſti & à primo libro deleti ſunt, & in ſecũdo non ſunt ſcripti. *y ¶ Ego ſum, etc.*] In paſſione. *z ¶ Et ſalus tua deus, etc.*] Reſurgentem. Hinc iam propheta loquitur: Ego ſum pauper & dolens. Cum enim eſſet dives, pro nobis pauper factus eſt, & compeditos ſuos non deſpexit. Poſſumus hoc uerſiculo uti, ſi quãdo in laudes martyrum peroramus. Quidam & de animabus hoc intelligi putant, quod clauſæ corporibus non deſpectæ ſint à deo. *a ¶ Laudabo nomen dei mei cum cantico, etc.*] Quod uel de diabolo triumphauerit, uel uicerit mundum. *b ¶ Placebit deo.*] Id eſt, patri. *c ¶ Super uitulum nouum.*] Qui ſeipſum obtulit genitori. *d ¶ Cornua producentem.*] Fortitudinem eccleſiæ dantem. *e ¶ Et ungulas.*] Quibus ſacrilegia conculcet gentium ac diuel lat. *f ¶ Videant pauperes & lætentur.*] Quod humiliata ſuperſtitione gentilium eccleſiæ domini extollitur regnum. *g ¶ Quærite dominum & uiuet anima ueſtra.*] Quæ nunc mortua eſt peccatis. *h ¶ Quoniam exaudiuit pauperes dominus.*] Vt eos reſuſcitaret. *i ¶ Et uinctos ſuos non deſpexit.*] Quia diſruptis diaboli nexibus eos regno ſuo aſciuit. *k ¶ Laudent illum cœli & terra: mare & omnia reptilia in eis.*] Ipſũ omnia genu flectant, cœleſtium, terrea.

aquarum. Non me demergat tempeſtas aquæ, neq; abſorbeãt me profundum, neq; urgeãt ſuper me puteus os ſuum. Exaũdi me domine quoniam benigna eſt miſericordia tua, ſecundum multitudinem miſerationum tuarum reſpice me. Nõn auertas faciem tuam à puero tuo, quoniãm tribulor uelociter exaudi me. Intendẽ animæ meæ & libera eã, propter inimicos meos eripe me. Tu ſcis improperiũm meum & confuſionem meam, et reuerentiam meam. In cõſpectũ tuo ſunt omnes qui tribulant me, improperiũm expectauit cor meum & miſeriam. Et ſuſtinũi qui ſimul cõtriſtaretur, & non fuit, qui conſolaretur, & non inueni. Et dederũnt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto. Fiat mẽſa eorum corã ipſis in laqueũm, & in retributiones & in ſcandalum. Obſcurentũr oculi eorum ne uideant, & dorſum eorũm ſemper incurua. Effunde ſupẽr eos iram tuam, & furor iræ tuæ comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deſerta, & in tabernaculis eorum non ſit qui inhabitet. Quoniãm quẽ tu percuſſiſti ipſi perſecuti ſunt, & ſupẽr dolorẽ uulnerum meorũ addiderunt. Apponẽ iniquitatẽ ſuper iniquitatẽ eorum, et nõn intrent in iuſtitiã tuam. Deleantũr de libro uiuentiũ, & cum iuſtis non ſcribanẽ. Egõ ſum pauper & dolens, ſalũs tua deus ſuſcepit me. Laudabõ nomen dei mei cũ cãtico, magnificabo eũ in laude. Et placẽbit deo ſupẽr uitulũ nouellũ, cornuã producentẽ & ungulãs. Videãt pauperes & lætentur, quærite deũ & uiuẽt anima ueſtra. Qm̃ exaudiuit pauperes dñs, & uinctos ſuos non deſpexit. Laudẽt illum cœli & terra,

A terreſtrium & infernorũ. *a ¶ Quoniam deus ſaluam faciet Sion.*] Cœleſtem Hieruſalem, in qua electos ſuos pro meritis adunabit in uno corpore illius matris cœleſtis. *b ¶ Et ædificabuntur ciuitates Iudæ.*] Animæ ſanctorum, quæ per confeſſionem in templum ſanctum tanquam uiui lapides deferuntur. *c ¶ Et inhabitabunt ibi et hæreditate acquirent eam &c., etc.*] Sancti utiq; qui in eam transferũtur. Vel ſemẽ eorum, id eſt, qui per eos cõuerſi ſunt. Sed quia titulus pſalmi pro his qui commutabũtur inſcribitur: oremus dominũ ut nos à gentilitate conuerſos, in Iudæ ciuitates ædificet, & à iugo diaboli abſolutos, ut ſoboles diligat proprias: Vt quos redemit per felis amaritudinẽ, per aceti aſperitatem, per crucis ſupplicia, per clauorũ uulnera, per mortis cõtumeliam, per gloriam reſurrectionis: ſic cuſtodire dignet in ſeculo, ut faciat participes ſanctis ſuis in regno. Amen. *d ¶ In finẽ pſalmus Dauid in rememoratione eo quod ſaluũ, etc.*] Iſte pſalmus ex perſona dñi incorporati canit, deprecãtis præſidiũ patris. LXIX

DEus in adiutoriũm meum intende, domine, etc.] Noſtrũ adiutoriũ Chriſtus eſt, qui nunc patris auxilium poſtulat ad confutandos eos qui ſibi aduerſantur. *f ¶ Confundantur & reuereantur, etc.*] In hoc enim confunduntur, cũ eum cuius animã auferre uoluerunt, reſurrexiſſe cognoſcunt. *g ¶ Auertantur retrorſum & erubeſcant qui uolunt mihi mala.*] Nõ immutentur in reſurrectione cum ſanctis, ſed retrorſum conuerſi erubeſcentes, quia quem ut hominẽ iudicauerũt, iudicare ut deum cernunt. *b ¶ Auertantur ſtatim erubeſcentes, qui dicunt, etc.*] Irridentiũ hæc uox eſt, quæ ad eos refert qui Matt. 27.c dicebant: Si filius dei es, deſcende de cruce. Et iterum: Confidit in deum, liberet eum ſi uult. Poſt impiorum uero pœnam, ad gloriam conuertitur beatorum. *i ¶ Exultent & lætentur in te, etc.*] Qui per lachrymas pœnitentiæ te qui miſericors es, requirunt. *k ¶ Et dicant ſemper magnificetur dominus.*] Accepta indulgentia peccatorum. *l ¶ Qui diligunt ſalutare tuum.*] Diligentes te, eo quod ſis omnium uita. *m ¶ Ego uero egenus ſum & pauper, deus adiua me.*] Chriſtus dominus ſe crebro egenum & pauperem uocat: cuius cura in paternæ pietatis amore conſiſtit. *n ¶ Adiutor meus & protector meus es tu deus meus ne tardaue.*] Hinc enim paſſionis tempo- Ioan. 13.c re diſcipulo dixit: Quod facis, fac celerius: ſcilicet ut paſſionem corporis uelox reſurrectionis adiutorium præueniret. Qui uulneratus eſt ꝓpter peccata noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationẽ noſtram, ipſe nobis C nunc auxilium in tempore tribulationis miſerationẽ ſolita largiatur, ut cum ſanctis eius exultantes, eum magnificare atq; extollere ualeamus. Amen. *o ¶ Pſalmus Dauid filiorum Ionathan & priorum captiuorum.*] Iſte pſalmus uocem continet prophetæ, de illa redemptoris humilitate corporea conquerentis, ac de eius reſurrectione gloriosa canentis.

LXX

IN te domine ſperaui non confundar in eternum.] Orat ergo mediator noſter, ut hæc confuſio mortis non ſit, ut cæterorum omnium diuturna. *q ¶ Et in tua iuſtitia libera me & eripe. Inclina ad, etc.*] Iuſtitia enim tua eſt ut qui fecerit uoluntatem tuam, tranſeat à morte in uitam: per quam & ego nũc eripi deprecor. Vel aliter. Inclina ad me aurem tuã & ſalua me. Aures dñi dicuntur quando exaudire dignatur: quia formã ſerui accipiẽs, facius eſt obediẽs patri uſq; ad mortem, mortem D autẽ crucis. Propter Philip. 2.b quod & deus illũ exaltauit, & dedit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen. *r ¶ Eſto mihi in deum pr. etc.*] Quia abſq; te neq; refugium, neq; munitio, neq; protectio à quoquã præſtari poteſt. Nunquid deus localis eſt? Licet localis ſit ad ſe uenientibus, ſed non eſt localis, quia ubiq; eſt. *s ¶ Quia firmamentum meum, etc.*] Firmamentum, cum æqualis in eo conſiſtit ſubſtantia. Refugium, iuxta imbecillitatem corpoream. *t ¶ Deus meus eripe me de manu, etc.*] De poteſtate populi Iudaici, qui me uenturum in lege nõ intellexit. *u ¶ Et iniqui.*] Semper malignantis. Non omnes peccatores etiam iniqui. Peccatores ſunt trãſgreſſores, id eſt, Iudæi & mali Chriſtiani, qui uerus & nouum teſtamentum tranſgrediuntur. Iniqui qui non credũt, ut Paulus ait: Qui ſine lege peccauerũt, ſine lege & peri- Rom. 2.b bunt. *x ¶ Quoniam tu es patientia mea domine.*] Quia pro tua patior uoluntate. *y ¶ Spes mea à iuuentute, etc.*] Ab initio ætatis corporeæ. Ideo ſpes non confunditur, quia charitas dei effuſa eſt in cordibus noſtris, per ſpiritum ſanctum qui datus eſt nobis. *z ¶ In te confirmatus ſum ex utero.*] Legis utiq;, ex quo initiaui credere. *a ¶ De uentre matris meæ.*] Synagogæ de qua proceſſi. *b ¶ Tu es protector meus domine. In te, etc.*] A te protegar in paſſione, & tuum in gentibus nomen concinam. *c ¶ Tanquam prodigium factus ſum multis.*] Dicebant enim illi: Samaritanus es tu, & dæmonium habes. *d ¶ Et tu domine adiutor fortis.*] Dixiſti mihi: Hic eſt filius Ioan. 8.f Matt. 17.d meus dilectus in quo mihi bene complacui ipſum

audite. *a* ¶ *Repleatur os meum laude tua, ut cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuã.*] Vnus dies est sanctis tuis in hoc mundo, quem nulla obscurat nox, in quo & cum quibus, laudẽ, gloriam, magnificentiamq; concino tuam, quia ego in his sum. Ego cano tibi. Sed & nũc ipse dñs aperit os nostrũ, ut possimus eius gloriã nunciare, atq; laudẽ eius differere. *b* ¶ *Ne proijcias me in tẽpore senectutis, cum defeciet, etc.*] In consummatione utiq; ætatis istius. *c* ¶ *Quia dixerunt inimici mei mihi.*]

Ioan. 9.c Dicentes, hic non est de deo, qui sabbatũ non custodit. *d* ¶ *Et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum dicentes: Deus dereliquit eum, etc.*] Hæc dixerunt impij, & erauerũt: obcæcatum enim est malitia cor eorum. Sed & in ipsa

Matt. 27.f passione quasi derelicto à deo dicebãt: Sine ueniat Elias & liberet eum. *e* ¶ *Deus ne elongaueris à me, deus meus, etc.*] Vt alligato forte uictor redeã ex inferno. *f* ¶ *Confundantur & deficiant detrahentes animæ meæ, operiantur confusione, etc.*] Cum ego resuscitatus fuero.

B *g* ¶ *Ego autem semper sperabo in te domine & adijciam, etc.*] Vt quæ tibi lex offerre præcepit in sacrificijs suis uisibilibus redẽptus populus deportet in moribus. *h* ¶ *Os meum annunciabit iustitiam tuam, etc.*] Resurgens enim congregabo ecclesiam in qua tuas concinam laudes. *i* ¶ *Quia non cognoui literaturam, introibo in, etc.*] Cognouit ille negotiationem qui magistrũ uendidit.

Ioan. 17.a Nam ego te clarificaui super terram, opus consummaui quod dedisti mihi ut facerem. *k* ¶ *Domine memorabor iustitiæ tuæ solius.*] Paterne eum iustitiæ memorem propheta dicit, sicut & ipse in

Ioan. 8.d euãgelio ait: Ego quæ audiui à patre meo, hæc loquor. *l* ¶ *Deus docuisti me à iuuentute mea, & usque nunc pronunciabo mirabilia tua, & usque in senectam & senium deus ne derelinquas me.*] Nunquam enim est derelictus à patre, sed semper testimonium perhibuit quia uerax est. *m* ¶ *Donec annunciem brachium tuum generationi omni quæ uentura est. Potentiam tuam & iustitiam tuam usque in altissima.*] Hæc omnia Christianæ generationi annũciauit, quam suo sanguine acquisiuit, & pro qua passus est quæ sequuntur. *n* ¶ *Quæ fecisti magnalia deus quis similis tibi.*] Qui me misericordi consilio ad redemptionem humanam misisti. *o* ¶ *Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, et conuersus uiuificasti me.*] Multæ quidẽ ei tribulationes in carnis infirmitate ostensæ sunt ob salutẽ humani generis, sed omnia uiuaciter tolerauit. *p* ¶ *Et de abyssis terræ iterum, etc.*] Hoc est de profunditate inferni. Dicant nunc Iudæi qui hunc psalmum in solũ Dauid canere uolũt, quando de profundo abyssi est eductus. *q* ¶ *Multiplicasti magnificentiam tuam deus, & conuersus consolatus es me.*] Cũ hi qui in inferno tenebantur me cũ redierũt. *r* ¶ *Nam & ego confitebor tibi in uasis psalmi.*] Qui de illo uino nouo euãgelicæ & apostolicæ prædicationis repleti, in psalmis me intelligũt præconatum. *s* ¶ *Veritatem tuam deus psallam tibi in cithara deus sanctus Israel.*] In his qui te mente retinent. *t* ¶ *Exultabunt labia mea cum, etc.*] Hæc ad clausulam psalmi prophe ta dicit. *u* ¶ *Et anima mea quã redemisti.*] Nec mors secunda dominaretur. *x* ¶ *Sed & lingua mea meditabitur iustitiam tuam cum confusi & reuerti fuerint qui quærunt, etc.*] Siue uitia, siue potestates aereæ, quæ mihi inquas inferũt immissiones. Nos uero deprecemur dñm, ut repleto laudibus eius ore humano, ea semp meditemur in cordibus, quæ ei placitis uocibus, pferamus. *y* ¶ *In Salomonem.*] Et hic psalmus proprie ad Christum refert. Salomon quippe pacificus: & pacificus est Christus & permanet cum sole & ante lunam generationis generationum. Si super Salomone iste psalmus intelligitur: hoc penitus stare non potest. Salomon quippe nec cum sole, nec cũ luna permansit. Si uero uolumus intelligere de Christo, quærendum quomodo Christus non habeat finẽ, cum sol & luna, & cœlum, & omnia ueterascere & transire dicantur. Sed iste lxxi. psalmus quem propheta cecinit, filium dei in mundum uenturum ostẽdit: eumq; post assumptę carnis iniurias, liberatosq; pauperes de manu potẽtis, cœlis redditum, à patre omne sumpsisse iudicium. Tale igitur sumit exordium.

In Salomonẽm. LXXI.

DEus iudiciũm tuum regi da, & iustitiã tuam filio regis. Iudicarẽ populum tuum in iustitia, & pauperes tuos in iudicio. Suscipiant montes pacẽ populo, & colles iustitiam. Iudicabit pauperes populi & saluos faciet filios pauperum, & humiliabit calumniatorẽ. Et permanẽbit cum sole & ante lũnam generationis generationum. Descẽdet sicut pluuia in uellus, & sicut stillicidia stillantia super terram. Orietur in diebus eius iustitia & abundantia pacis, donec auferatur luna. Et dominabitur à mari usq; ad mare, & à flumine usq; ad terminos orbis terrarum. Corã illo procidẽt Aethiopes, & inimici eius terrã lingent. Reges Tharsis & insulæ munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducẽt. Et adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gẽtes seruient ei. Quia liberabit pauperem à potente, & paupẽrẽ cui non erat adiutor. Parcet pauperi & inopi, & animas pauperum saluas faciet. Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum, & honorabilẽ nomen eorum coram illo. Et uiuẽt & dabitur ei de auro Arabiæ, & adorabunt de ipso semper, tota die benedicent ei, Erit firmamentum in terra in summis montium, superextolletur super Libanum fructus eius, & florẽbunt de ciuitate sicut fœnum terræ. Erit nomẽ eius benedictum in secula, antẽ solem permanet nomẽ eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terræ, omnes gentes magnificabunt eũ. Benedictus dominus deus Israel, qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomẽ maiestatis eius in æternum, & replebitur maiestate eius omnis terra, fiat fiat.

Defe-

A per passionem ac resurrectionẽ illius acquisisti. *a* ¶ *Et pauperes tuos in iudicio.*] Vt post præsentes ærumnas, consolationem capiant sempiternam. *b* ¶ *Suscipiant montes, etc.*] Montes collesq; duplam habere intelligẽtiam, sæpe monuimus, id est, partis deificæ & aduersæ. Ergo hi qui seducente aduersario, fauentibus diuitijs, in modũ collium montiumq; eleuati sunt: subditi nũc deo, illam pacem iustitiãq; suscipiãt quã populus quem superius adoptiuum dixi mus renet, id est, Christum, qui pax est nostra & iustitia. *c* ¶ *Iudicabit paupe. etc.*] Vt pro eo pauperes facti, cœlestibus regnis locupletẽtur. *d* ¶ *Et saluos, etc.*] Qui p eos conuersi sunt. *e* ¶ *Et humiliabit, etc.*] Largito iustis præmio, humiliat diabolum, qui nũc eis calumniator exisitit. *f* ¶ *Et permanebit cum sole.*] Cũ claritate paterna. Nam huic soli aptari ista non possunt: quia cũ hoc mundo dissolue tur. *g* ¶ *Et ante lunam generationis gener. etc.*]

B Prior enim stabit ante omnem congregationem ecclesiæ, manebitq; in sempiternum. *h* ¶ *Et descendet, etc.*] Sicut enim

Iudic. 6.g in uellus Gedeonis pluuia descendens cum terra arida defecit: ita & hic illapsus est in uterum uirginalem per infusionem spiritus sancti. *i* ¶ *Et sicut stillicidia stillantia, etc.*] Arida enim erat terra humani corporis cum aduenit, nec ullũ fructum exhibere poterat sanctitatis, sed ipse eam prædicationis suæ stillicidijs fœcũdatã, fructibus repleuit æternis. *k* ¶ *Orietur in diebus eius iustitia & abundantia, etc.*] Quod in diebus Augusti Cæsaris est impletum, cum dominus de thalamo uirginali processit. Nam ita his diebus omnia bella quieuerunt, ut etiam illud impleretur, quod alius propheta cecinit, dicens: Conuerte-

Esa. 2.a runt gladios suos in uomeres, & lanceas suas in falces. Dies autem eius sunt cum concipitur, cum nascit cum nutritur. Dies eius sunt, cum opera patris operat: cum patitur, cum ad inferna descendit, cum resurgit, cum se discipulis præbet, cum cœlos ascendit. *l* ¶ *Donec auferatur luna.*] Eleuetur ecclesia. *m* ¶ *Et dominabitur à mari usque ad mare, & à fluminibus usque ad terminos orbis terrarum.*] Totum hunc mundum sua passione acquisitum atque subiectum Christo domino propheta testatur. *n* ¶ *Coram illo procident Aethiopes.*] Peccatis tenebrosi. *o* ¶ *Et inimici eius terram lingent.*] Iuxta illud: Te adorabunt, &

Esa. 49.g puluerem pedum tuorum lingent. *p* ¶ *Reges Tharsis & insulæ munera offerent: reges Arabum & Saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes seruient ei.*] Omne hic mũdiale imperium, honores & ordines, ad Christum dominũ accedere eiq; colla submittere, bonorumq; morum dona deferre, prophera pronũciat, quod ex magorũ muneribus intelligimus inchoarit. Ipsi enim gentium regumq; typum tenuisse monstrantur. *q* ¶ *Quia liberauit pauperem, etc.*] Populum fidelem à potestate diaboli. *r* ¶ *Et pauperem cui non erat adiutor.*] Parcet pauperi & inopi, & animas pauperũ saluas faciet. Qui abiectus mundi diuitijs pœnitentiam egerunt, parcitur his & saluabuntur. *s* ¶ *Ex usuris & iniquitate, etc.*] Ne de pereuntibus usuris in terra consti tuant thesauros, sed in cœlo collocent sac culos qui non ueterascãt. Sed & usuræ peccata sunt, cum malitia à satana accepta multiplicatur. *t* ¶ *Et honorabile nomen eorum coram illo.*] Corã deo patre. *u* ¶ *Et uiuet.*] In sanctis suis, sicut &

Gala. 2.d Paulus dicebat: Iam non uiuo ego: uiuit autem in me Christus. *x* ¶ *Et dabitur ei de auro Arabiæ.*] Offerrent ei mentis puritatem: tanquã aurum Arabicum splendore pulcherrimo rutilãs. *y* ¶ *Et adorabunt de ipso semper.*] Eo quod ab iniquitatibus liberati sunt. *z* ¶ *Tota die benedicent ei.*] In uno ecclesiæ corpore congregati. *a* ¶ *Et erit firmamentum in terra.*] Magnum enim terræ labenti attulit eius aduentus, passio ac resurrectio firmamentum. *b* ¶ *In summis montium superextolletur super Libanum fructus eius.*] Super omnes enim altitudines seculi eleuata est gratia baptismi, per quam peccata tolluntur. *c* ¶ *Et florebunt de ciuitate.*] Id est de cœlesti Hierusalem. *d* ¶ *Sicut fœnum terræ.*] Fœnum duplam habet rationẽ. Est fœnum quod arescens decidit, & est fœnum floridũ & uiridi coma perdurans, de quo ornantur coronæ sanctorum. Sancti ergo per baptismum renati, florebunt de cœlesti Hierusalem bonorum operũ ornamento splendidi. Sicut fœnum terræ. Non illius terræ maledictioni subditæ, sed illius melle ac lacte manantis. *e* ¶ *Et erit nomen eius benedictum in secula.*] Ab his quos inibi transtulit perpetualiter benedicetur. *f* ¶ *Ante solem permanet nomen eius.*] Potestas scilicet nominis eius, iuxta illud: Ante luciferum genui te. *g* ¶ *Et benedicentur, etc.*] Hoc est euangelista commemorat, domino sic dicente: Prædi-

Matt. 24.b cabitur hoc euangelium in uniuerso mundo. Sed & omnes gentes uenient & adorabunt coram te domine. *h* ¶ *Benedictus dominus deus Israel qui facit mirabilia solus.*] Fecit enim in ueteri testamento: facit & in nouo: cum dignanter uocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt. *i* ¶ *Et benedictum nomen maiestatis eius in æternum.*] Iuxta illud: Et erit credentibus in me nomen nouum quod be-

Ioan. 7.f nedicetur in terris, id est, Christianum. *k* ¶ *Et replebitur, etc.*] Cum effuderit spiritum suum sanctum super

Ioan. 1.g Act. 2.c

omnem carnem, quod iam in Actibus apostolicis legimus fuisse completum. Qui & nūc in nobis paracletū, id est, consolatorē dignet infundere, ut intelligere possimus cum pro redemptione nostra corpus assumpsisse terrenum, suscepisse mortē, penetrasse inferos, rediisse uictorem ad cœlos.

Defecerūt hymni Dauid filij Iesse, psalmus Asaph. LXXII

QVàm bonus Israel deus his qui recto sunt corde. Mei autēm penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei. Quia zelaui super iniquis pacem peccatorum uidens. Quiā non est respectus morti eorum & firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabūtur. Ideō tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua. Prōdijt quasi ex adipe iniquitas eorum, transierūnt in affectum cordis. Cogitauerūnt & locuti sunt nequitiam, iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerūnt in cœlum os suum, & lingua eorum transiuit in terra. Ideō conuertet populus meus hic, & dies pleni inuenientur in eis. Et dixerūnt, quomodo scit deus, et si est scientia in excelso. Ecce ipsi peccatorēs & abundantes in seculo, obtinuerunt diuitias. Et dixi, ergō sine causa iustificaui cor meum, & laui inter innocentes manus meas. Et fui flagellatus tota die, & castigatiō mea in matutinis. Si dicebā, narrabō sic, ecce generationem filiorum tuorum reprobaui. Existimabā ut cognoscērē, hoc labor est ante me. Dōnec intrē in sanctuariū dei, & intelligā in nouissimis eorū. Verūtamēn propter dolos posuisti eis, deiecisti eōs dū alleuiarent. Quomodō facti sunt in desolationē subitō, defecerunt, perierunt propter iniquitatē suam. Velut somniū surgentium, dominē in ciuitate tua imaginē ipsorum ad nihilum rediges: Cum pulsantibus his cœlestem regiam dices: Discedite à me operarij iniquitatis: quia non noui uos.

a ¶ *Defecerunt hymni Dauid filij Iesse. Psalmus Asaph.*] Sciendū q̄ septuagesimus primus psalmus secundi libri finis sit: unde & in extremo habet, fiat fiat: pro quo nos in superioribus demonstrauimus, amē amen in Hebræo dici. Etiam hoc diligentius obseruandū, q̄ defecerūt hymni Dauid filij Iesse, ad finē septuagesimi primi Psalmi pertineat: id uero quod sequitur psalmus Asaph initium sit sequentis.

LXXII

Quàm bonus Israel deus, etc.] Bonus eñ est his qui cum uisuri sunt, sicut dominus inq̄t: Beati mundo corde, quoniam ipsi deum uidebunt. Matt. 5.a

c ¶ *Mei autem pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei. Quia zelaui super iniquis pacē, etc.*] Stabilitas sanctitatis eius atque incessio ad deū labebatur, eo quod æmulus impiorū pacis, felicitatisq̄ fuisset.

d ¶ *Quia non est respectus morti eorum & firmamentum in plaga eorum. In labore ho. etc.*] Ab infirmitate & plagis uelociter cōualescunt, nec sicut homines iusti, tribulationū quatiuntur flagellis.

e ¶ *Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate et impietate sua.*] Per arrogantiam enim felicitatis multiplicata iniquitate premuntur.

f ¶ *Prodijt quasi ex adipe, etc.*] In pinguedine quoq̄ diuitiarum, oblita iustitia iniquitas processit ab eis. De hac enim pinguedine & Moyses ait: Impinguatus est Iacob & recalcitrauit. Deut. 32.b

g ¶ *Transierunt in affectum cordis.*] Vt suam & non dei facerent uoluntatē.

h ¶ *Cogitauerunt & locuti sunt nequitiam, iniquitatem in excelso locuti sunt.*] Siue Iudæi, qui deum in carne positum blasphemantes, nequitiæ laqueos tendebāt in cogitationibus peruersis, siue hæretici, qui per interpretationes iniquas deo detrahunt.

i ¶ *Posuerunt in cœlum os suum, & lingua, etc.*] Per superbiam scientiæ locuti sunt cōtra habitatorem cœli, sed humiliatū est usq̄ in terram iniquū eloquium eorum, & pertransiit: quia firmam non habuit stationem. Ideirco his prophetijs dominus de suis loquitur dicens.

k ¶ *Ideo conuertetur populus meus hic, & dies pleni inuenientur in eis.*] Videntes hæc iusti qui prius in peccatoribus zelati fuerant, cernentes pacem eorū, reuertuntur ad deum: ut plenitudinem dierū capiant æternorum, scientes quia iniqui nec ad dimidium accedunt.

l ¶ *Et dixerunt: Quomodo scit deus, & si est scientia in excelso.*] Ignorāt eñ peccatores deū omnia posse cognoscere: nescientes miseri quia nihil ab oculis eius absconditur.

m ¶ *Ecce ipsi peccatores, etc.*] Abundantes diuitijs seculi, perdiderunt dona paradisi.

n ¶ *Et dixi, ergo sine causa iustificaui cor meum & laui inter innocentes manus meas.*] Nūquid hæc uidens iustus frustra se iustificauit, aut in contrario innocēs opus fecit? Sed hæc ex persona iusti dominus ipse dicit, sicut sequentia docent.

o ¶ *Et fui flagellatus tota die.*] Flagellabat eñ dominus sæpe dolis eorū: sed in die passionis certis cōtumelijs & ueris ictibus uerberatus est.

p ¶ *Et castigatio mea in matutino.*] Iudas utiq̄ qui dixit: Quid uultis mihi dare, & ego indicabo eum uobis, ut apprehendatur? Ipse autem in matutino fuit flagellatus, cū sequētī die de traditione dominica abijt, & laqueo se suspendit. Matt. 26.b

q ¶ *Si dicebā narrabo sic, ecce generationem filiorū tuorū prauaricatus. Existimabam ut cognosce. etc.*] Ordo lectionis & sensus iste est. Dum ipse me accuso in orationibus matutinis, hoc reperi ut dicerē: Ego si sic fuero locutus, ego si uoluero dei occulta rimari: incipio à filijs tuis alienus fieri, ut non iustificetur quis neque iustum faciat opus. Hi qui me prædicant & per me tui effecti sunt filij in me consurgunt. Hinc propheta loquitur.

r ¶ *Existimabam ut cognoscerem, hoc labor est ante me.*] Perscrutatus sum cuncta & si laborioſe: existimaui tamen cum apostolo, quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in sanctis. Rom. 8.d

s ¶ *Donec intrem in sanctuarium dei, & intelligam in nouissimis eorum.*] Intellexi etiam de his sanctis ingrediens mente in eorū cœtum, quia & si in prima uita in paucis uexati: in nouissima tamen bene disponentur in multis. Hinc ad illos qui in diuitiarū dolō confidebant uerba uertuntur.

t ¶ *Verūtamen propter dolos posuisti eos.*] Quia tribulauerunt iniquis fraudibus iustos.

u ¶ *Deiecisti eos dum alleuiarentur.*] In diuitijs alleuiati à te sunt deiecti.

x ¶ *Quomodo facti sunt in desolationem.*] Interrogantis uocis hic modus est, & sequitur respondentis.

y ¶ *Subito defecerunt perierunt propter iniquitatem suam.*] Expositum enim ordinem rei, iuxta illud quod Apostolus ait: Cum dixerint pax & securitas, tunc repētinus illis apparebit interitus. 1. Thess. 5.a

z ¶ *Velut somnium exurgentium.*] Sicut quis dormiens uidet in uisu thesauros magnos auri argentiq̄, & surgens omnia perdit: ita & hi diuitias suas post huius seculi uitā in qua uelut in somno uersati sunt.

a ¶ *Domine, etc.*] In cœlesti utiq̄ Hierusalē. Imaginē ipsorū ad nihilum rediges: Cum pulsantibus his cœlestem regiam dices: Discedite à me operarij iniquitatis: quia non noui uos. Luc. 13.c

a ¶ *Quia inflammatum est, etc.*] Vt patris faciam uoluntatem. Christus dñs hæc loquitur. Ioan. 6.d

b ¶ *Et renes mei, etc.*] Ne mihi prætaleret luxuria cogitationis humanæ.

c ¶ *Et ego ad nihilum, etc.*] Et humiliatū & ignorantem se dicit ut uerum hominem monstret. Nulla eñ deus ignoratione fallitur: sed tantum peccatores nescit.

d ¶ *Vt iumentum factus sum apud te.*] Portans in carne peccata populi tui.

e ¶ *Et ego semper tecum.*] Ego in te & tu in me.

f ¶ *Tenuisti manum dexteram meam.*] Descendente me in infernū: quia sinistra diaboli aduersabatur mihi.

g ¶ *Et in uoluntate tua deduxisti me.*] Resurgētem.

h ¶ *Et cum gloria suscepisti me.*] Cœlis redeuntem.

i ¶ *Quid enim mihi est in cœlo, etc.*] Cum emphasi legendum: tam grandia mihi in cœlis præparasti, & ego infelix in terris à te parua quærebam?

B Aliter. Neq̄ in cœlo neq̄ in terra aliū præter te quæsiui. A te eñ impleta est uoluntas mea: ut mihi flectatur omne genu, cœlestium, terrestrium & infernorum. Vox succedit ecclesiæ dicentis. Rom. 14.b

k ¶ *Defecit cor meum, etc.*] Post deum cordis sui, id est Christum dominum, cuius pars facta est: tam corde quàm corpore toto desiderat. Nam defectio quam se dicit habere, non pro diminutione, sed pro desiderio accipienda est.

l ¶ *Quia ecce qui elongant se à te peribunt, perdidisti omnes qui fornicantur abs te.*] Omnes qui fornicantur, sine deo peccant. Qui autem peccat, longe est à deo: ideoq̄ perditioni est proximus.

m ¶ *Mihi autem adhærere deo bonum est.*] Cuius sanguine sum redemptus.

n ¶ *Ponere in domino deo spem meam.*] Quia uanum est in seculi confidere bonis.

o ¶ *Vt annunciem omnes prædicationes tuas in portis filiæ Sion.*] Per contemplationem enim spei quam in deum habet: sperat se induci in cœlestis Hierusalem portis, ad capessendam futuram beatitudinem cum electis eius. In quorum nos consortium non meritorum inspector, sed ueniæ largitor admittat Christus dominus. Amen.

p ¶ *Intellectus Asaph.*] Ideo intellectus in titulo prænotatur: quia duplex captiuitas sequitur, carnalis uidelicet & spiritualis.

LXXIII

Vt quid deus repulisti in finem, iratus est furor tuus super oues pascuæ tuæ.] Immensum dominicæ pietatis donū est: qui sic repellit ut reuocet, iratscitur ut emēdet.

r ¶ *Memor esto congregationis, etc.*] Ecclesiasticæ utiq̄ congregationis quam patriarcharum siue prophetarū uel uocationibus, uel sacrificijs figurasti.

s ¶ *Redemisti uirgam hæreditatis tuæ.*] Virga hæreditatis dei, Christus est, sicut Hieremiæ uidenti uigilantem uirgam dicitur: bene uides: quia uigilo ego super populū meum. Et iterum, Egredietur uirga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & ipsum gentes deprecabunt. Hæc ergo uirga liberata est à persequentibus inimicis. Hier. 1.c Esa. 11.a

t ¶ *Mons Sion in quo habitasti in eo.*] Siue in assumpto corpore, siue in ecclesia. Vtrunque enim ad mōtem pertinet sanctum.

u ¶ *Leua manus tuas in superbias eorum in finem.*] Qui ecclesiam tuam impugnare conātur.

x ¶ *Quanta malignatus est, etc.*] Vt hos malis cōsilijs homines persecutores eorum efficeret.

y ¶ *Et gloriati sunt, etc.*] Instinctu eñ diaboli gloriantur: cum in odiū dei, sanctos martyres pœnis affligunt.

z ¶ *Incenderunt igni sanctuarium, etc.*] Facta sunt quidem hæc secundum historiā: uel cum Nabuchodonosor eos abduxit in Babyloniam: uel cum Titus Vespasianusq̄ succēsa ciuitate cum templo, multitudine gladio prostrata, reliquū uulgus captiuum abduxit. Sed & modo cauendū est, ne quod tunc contigit Hierosolymæ, Christianæ nunc eueniat plebi: sicut superius isto uersiculo quem præteriuimus quomodo dixit, Posuerunt signa sua, & signa non cognouerūt sicut in exitu desuper. Sic Babylonij in arrogantiam uictoriæ tumore sublati, in templo tuo signa sua posuerunt, quomodo solent super portarum fornices de hostibus trophæa constitui. Quod Symmachus planius interpretatus est, dicens: Posuerunt signa sua manifeste in edito in introitu portarum. Ergo habeat unusquisq̄ nostrum in corde suo uexillum crucis: non aduersarij signum, ne eius securi succidatur à gratia, sed falce euangelica purgetur ad gloriam. Non succendatur in concupiscentijs, sed accendatur à spiritualibus sacramentis. Non polluatur uitijs, sed uirtutibus repleatur. Nec existimet deum aliquid non posse cognoscere, sed confiteatur nihil oculis eius abscondi. Postremo non præbeat consensum in improperijs diaboli, sed glorificet nomen dei sui. 4. Reg. 25.c

a ¶ *Vt quid auertis faciem tuam, & dexteram tuam de medio sinu tuo in finem.*] Sinus dei est sanctuarium eius sicut per alium ait prophetam. Sicut enim pastor gregem suum

A fuum fouet & fœtus in sinu portat: sic dominus plebem suam uegetat. Tunc ergo ab hoc sinu uel inspectionem uel potentiam suam auertit, cum peccauerimus in eum. a ¶ *Deus autem rex noster ante secula.*] Sicut per Salomonem ex sapientia quæ est Christus dicit, Condidit me in initio uiarum suarū, ante secula fundauit me. b ¶ *Operatus est salutem in medio terræ.*] Siue in Iudæa quæ medium terræ dicitur, siue in utero uirginali. c ¶ *Tu confirmasti in uirtute tua, etc.*] Seculum uel quæ in eo sunt. d ¶ *Tu confregisti capita, etc.*] Potentiam dæmoniorū in baptismo subiecisti. Tu confregisti capita draconis in aquis: id est, diaboli. e ¶ *Et dedisti eum escam, etc.*] Vt uersa uice ab his deuoraretur, siue commutaret per signum crucis, quos prius deuorauerat in persuasionibus uanis. f ¶ *Tu dirupisti fontes & torrentes, etc.*] Apostolos uel reliquos prædicatores. g ¶ *Tuus est dies & tua est nox.*]

B Claritas euangelij uel obscuritas legis: quia te utraq; pronunciāt. h ¶ *Tu fecisti solem.*] Hominem illum per quem sedentes in tenebris lucem uiderunt magnam. i ¶ *Et lunam.*] Ecclesiam quæ in obscuritatibus seculi lucet. k ¶ *Tu fecisti omnes, etc.*] Iussu enī tuo cuncta creata sunt. l ¶ *Aestatem & uer tu plasmasti ea.*] Quanquā & tempora anni & omnia elementa mundi deus fecerit, tamen secundum Allegoriam uer dicimus, cum iusti in hoc seculo bonis operibus florent. Aestatem cum fructum laboris sui percipiunt. m ¶ *Memor esto huius, inimicus improperauit, etc.*] Stant tui martyres in agone: improperat diabolus, exacerbat gentilis populus. Tu domine memor esto eorum qui ob amorem nominis tui talia patiuntur. n ¶ *Ne tradat bestijs animas confitentes tibi.*] O diabole, ô minister diaboli qui non uultis corpora deuorare sed animas. Tunc enim anima deuoratur ore bestiæ, cum consentiam præbet diabolicæ uoluntati. o ¶ *Animas paupertum tuorum, etc.*] Et si ad horam subduntur tribulationibus, non pereant: sed probati manifesti fiant. p ¶ *Respice in testamentum tuum, etc.*] Dum interpretantur spinæ. Hi ergo qui obscurauerunt persecutionibus suis terram tuam: repleti sunt sentibus iniquitatis. Tu uero domine qui per testamentum tuum siue uetus siue nouum, quia utrunq; à te processit, & quasi unum habetur, promisisti protegere tuos, succisis nunc spinis eruenos. r ¶ *Ne auertatur humilis, etc.*] Non obliuiscatur à te, qui in tribulationibus multis atteritur. r ¶ *Pauper & inops laudabunt, etc.*] Cum promissa tua perceperint. s ¶ *Exurge deus iudica causam tuam.*] Pro his improperijs quæ uel tu sustinuisti pro nobis: uel nunc ecclesia sustinet. t ¶ *Memor esto improperiorum tuorum, etc.*] Vt in iudicio confundantur. u ¶ *Ne obliuiscaris, etc.*] Qui te utiq; in præsentib. pressuris inuocant consolentur à te. y ¶ *Superbia eorum, etc.*] Nisi enim eorū superbia ascendat: hi non humiliantur. Sic enim & dñs in Apocalypsi dicit: Impius impie agat, & iniquus amplius faciat iniquitatem. Ecce ego uenio cito, & merces mea mecū. Nos quoque supplices deprecamur domine, ut ereptos nos ab spinis iniquitatum, à superbiæ ruinosę cothurno, post mundi contemptum attollere digneris in cœlum. y ¶ *In finem ne corrumpas, etc.*] Asaph interpretatur synagoga. In Hebræo non habet in finē, sed habetur uictoria. Et Lxx. interpretes non ualde errauerunt: si quidē uictoriā perfecta est. Bene dixit in finem ne corrumpas. Hoc uerbum multis modis interpretatur. Dicit & Dauid ad aliquem de amicis suis: ne corrumpas eum: hoc est Saul. Videte quid dicat. Et in alio loco legimus. quoniā benedixit Dauid dominum, quia custodiæ sunt manus eius, id est, ne interficiat Saul. Et nos ergo qñ non interficimus aliquem, custodiuntur manus nostræ. Alij dicunt quoniā iste Psalmus à Dauid compositus est, & ab Asaph cantatus est. Alij autem quoniā ipse Asaph & cōposuit & cantauit. Ergo secūdum Lxx. hoc dicit. O domine qui me custodisti ut non mitterem manum meam super Christū tuum Saul: usq; ad finem custodi me. LXXIIII

Confitebimur tibi deus.] Hic confitebimur non pœnitētiā significat, sed gloriā. a ¶ *Et inuocabimus, etc.*] Nomen dei, pater est, Antea enim ignorabat. Dicit enim dñs: Pater, reuelaui nomen tuum hominibus. Omnis enim filius nomē est patris. b ¶ *Narrabimus mirabilia tua.*] Hoc dicit ecclesia: hoc dicit multitudo credentiū. Narrabimus mirabilia tua. Iste uersus cum prioribus iungitur: iste autē qui sequitur: ex persona dñi dicitur. Sic enim interpretati sunt ueteres. c ¶ *Cum accepero tempus, etc.*] Nunc enim non est iudex, sed erit. Si enim esset nunc iudex, peccatores non erigerent, & in seculo non obtinerent diuitias. Hoc uos scandalizat, quoniā iusti fugiunt, & peccatores persequuntur? Hoc uos scandalizat: quoniā iniquitas regnat in mundo? Audite dñm dicentē, Cum accepero tempus ego iustitias iudicabo. Tempus enim iudicij reseruatū est. In præsenti non est iudiciū, sed certamē. Non enī iudicat pater quenq;, sed oīne iudiciū dedit filio. Audiēs aūt hoc ne scādalizeris & dicas: quia minor est iste qui accipit ab eo qui dat, sed uide quid dicat in euāgelio: Neq; enī iudicat pater quēquā sed omne iudiciū dedit filio: qñ filius hominis est. Reddite causam quare accepit iudiciū: qñ filius hominis est. Audis filium hominis & dubitas quare accepit?

¶ *In finem*

Universidad de Navarra Biblioteca

Eccle. 24.b

Psal. 40.c

Apoc. 22.c

A ¶ *In finem in carminibus psalmus Asaph, canticum ad Assyrios.*

LXXV

NOtus in Iudæa deus: etc.] Antequā illuminaret crux mundum, & antequam uideretur dñs in terra, notus erat in Iudæa deus, in Israel aūt magnum nomen eius. Qñ autē uenit saluator: in omnē terrā exiuit sonus eius, & in fines orbis terræ uerba eius. b ¶ *Et factus est, etc.*] Qđ Hebraice dicitur in salem שלם. Videt ergo secūdum literā dicere Hierusalem, quæ ante uocabatur Salē & postea Iebus, & deinde dicta est Hierusalem in qua fuit rex Melchisedeck. Legimus, Tu es sacerdos in æternū secundū ordinem Melchisedeck. Non dixit secundum ordinem Aaron: sed Melchisedeck. Quid uoluit dicere: tu es sacerdos in æternum secundū ordinem Melchisedeck? Manifestū est quod in illo loco de Christo dicit. Sed quid ait, secundū ordinem Melchisedeck?

B Aaron uictimas obtulit, Aaron hostiarum sanguinē fudit. Melchisedeck nihil horū fecit, sed tantummodo panem & uinū obtulit. Hoc ergo fecit Melchisedek & propterea dicitur, secundum ordinem Melchisedek. In Hebraico habet: Et factum est in salem umbraculū eius. Videte quid dicat secundū Tropologiā: non est umbraculum dñi nisi ubi pax est. Vbi zelus atq; discordia: ibi non est protector deus. Dicamus & secundum Lxx. Locus dei non est, nisi in anima quæ pacem habet. Quæ ergo anima non habet pacem, sciat se non esse locum dei. Pacem meam do uobis: pacem meam relinquo uobis. Hæc est saluatoris hæreditas. c ¶ *Et habitatio eius in Sion.*] Secundum literam possumus dicere Hierusalem & Sion: quoniā ibi fuit templum. Secundum Tropologiam uero & Anagogen dicimus: quia in Sion habitatio dei sit. Sion interpretatur specula. In quacūq; ergo anima noticia scripturarum est atq; doctrina: ibi inhabitat deus. d ¶ *Ibi confregit, etc.*] Vbi? In Hierusalem & Sion. Hierusalem interpretatur pax, Sion specula. Videamus ergo quæ sit pax & quid sit specula. Dupliciter interpretemur: Aut humana anima in qua sit pax dei & contemplatio, aut certe ecclesia aut certe scriptura sancta. Ibi enim pax est & ibi habitatio & specula dei. Ibi confregit fortitudines arcuum: Illas sagittas ardentes quas mittebat diabolus. e ¶ *Scutum, gladium & bellum.*] Bellum illud de quo dicitur in alio loco: Dissipa gentes quæ bella uolunt. Et quid sequitur? Sela, quod interpretant Lxx. diapsalma & Hebraice dicitur semper. Videte ergo quia semper cōfringit dominus scutum & gladium & bellum. f ¶ *Illuminans tu mirabiliter à montibus, etc.*] Dupliciter interpretamur montes. In ueteri testamento prophetas: in nouo testamento apostolos. De istis montib. dicit: Leuaui oculos meos in mōtes, unde ueniet auxiliū meū. In istis montibus & ciuitas dei posita est. Nō potest ciuitas abscōdi super mōtē posita. Nos oēs sedebamus in tenebris & in umbra mortis, & illuxit nobis dñs de mōtibus æternis, hoc est de prophetis & apostolis. g ¶ *Conturbati sunt omnes, etc.*] Hunc uersum de infidelibus possumus dicere. h ¶ *Dormierunt somnium suum, etc.*] Vere hæc uita somnus est & diuitiæ. Quādo enim uidemur eas tenere: statim amittimus: sicut illud quod scriptū est in prophetā. Sicut cum aliquis dormit situens, si inuenerit aquā bibit: postea cum uigilauerit, ipsa sitis manet: ita sunt & diuitiæ in hoc mundo: dū tenemus amittimus. i ¶ *Dormitauerunt qui, etc.*] Secundum Tropologiā dicamus. Deniq; Pharao ascendit equos, & dormitauit & perijt. Aegyptij habebāt equos, sed perierūt. Inde & præceptū est in lege: ut non Hebræus habeat equos. Deniq; Salomon non habebat equū de Hierusalem aut de Iudæa: sed emebat sibi de Aegypto. Semper equi in Aegypto uendunt. Hi in curribus & hi in equis: nos aūt in nomine dñi dei nostri inuocabimus. Illi ergo qui ascenderunt equos dormitauerūt ac perierunt. Habet & dñs noster equos: habet & montes lucidos. E contrario & diabolus habet montes tenebrosos. Sicut ergo sunt montes lucidi & montes tenebrosi, ita sunt & equi boni & equi mali. Diximus de equis malis, dicamus & de equis bonis. Illo tempore quando ad Elisēū uenerunt ut eum comprehenderent, exijt puer & uidit exercitum in circuitu Assyriorū, & dixit Eliseus, Noli timere, quoniā plures nobiscum sunt quām cum illis. Et ibi scriptū est: Dñe aperi oculos pueri tui ut uideat. Et apertis oculis uidit puer currus & equos: Hi erāt auxiliatores. Videte ergo quid dicat, currus & equos. Nemo hominū erat super ipsos, sed erant soli currus & equi. Hoc est quod uult dicere. Multitudo angelorū, ipsi & currus erant, & ipsi & equi: ascensor autem erat dñs. Propterea dicit in cantico Habacuc: Et equitatio tua salus. Hoc ad deum dicitur. O si nos essemus equi dei, & super nos dignaretur deus ascendere. Illi ergo contrarij equi dormitauerunt, & ascēsores eorum. k ¶ *Extunc ira tua.*] Ex quo tēpore ira dei? Quando populus clamabat ad Aaron in eremo dicēs, Fac nobis deos quos sequamur. Hic enim Moyses qui eduxit nos de terra Aegypti, nescimus quid ei acciderit. Eduxisti eos de terra Aegypti, & cōtinuo te negauerūt. l ¶ *De cœlo auditum, etc.*] Locutus es de cœlo, audiuit omnis populus, & contremuit, & tamē in te non crediderūt. m ¶ *Terra tremuit &, etc.*] Israel aūt nec timuit nec quieuit.

¶ Quo-

Psal. 119

Gen. 14.c

Psal. 67.d

Psal. 120.a Matth. 5.b

Deut. 17.d 3.Reg. 10.d

4.Reg. 6.c

Ioan. 14.d

Ioan. 17.d

Abac. 3.b

Ioan. 5.d

Universidad de Navarra Biblioteca

A a ¶ *Quoniam cogitatio, etc.*] Hoc est quod dicitur in alio loco: Ab occultis meis mũda me, & ab alienis parce seruo tuo. Alienis à te quos submittit diabolus. Et quid sequitur? Si mei non fuerint dominati: tũc immaculatus ero. Si me nõ uicerint malæ cogitationes, tunc ero mundus in cõspectu tuo.

Et quid statim sequitur? Et emundabor à delicto maximo. Vide qd dicat. Si me cogitatio nõ uicerit, & ad opus non perduxerit, magno peccato liberatus sum. Qm̃ cogitatio hominis confite-
Iob 15.b bitur tibi. Nullus est
& 25.b eñ mundus in cõspectu dei, ne si unius qdem diei fuerit uita eius. Astra nõ sunt mũda in conspectu dei, & aduersus angelos suos peruersum quid excogitauit. Hoc totũ quarer? Quoniã si astra nõ sunt munda, si in angelis peruersum inuenitur: quanto magis in cogitatione hominum? Vbi sunt illi qui dicunt, recede à me quia mũdus sum? Quotidie quid patimur, quid sit in cogitationib. nostris nouimus: & erubescimus dicere. Multi sunt qui opera mala non fecerunt: alij sunt qui nec locuti sunt: cæterũ qui in cogitatione nõ peccauerit, nullus hominum reperitur. Propterea nunc dicit: Quoniã cogitatio hominis confitebitur tibi. *b* ¶ *Terribili.*] Cui? Deo. *c* ¶ *Et ei qui, etc.*] Quando uidemus aliquos potentes, uer
B bi causa, imperatores, præfectos, & in seculo isto nimiũ potentes, dicamus & nos ad deũ, Qui aufers spiritũ principũ. Spiritũ possumus & de anima dicere, possumus & de superbia dicere. Intelligamus & aliter: qui aufert spiritũ principũ. Principes hic intelligimus sanctos. Ac si dicat, Princeps fuit Salomon, principes fuerũt cæteri sancti, princeps fuit etiã & apostolus Iudas: & qm̃ peccauerũt, deus tulit ab eis spiritũ sanctũ. Nemo ergo dicat: ego episcopus sum, ego presbyter sum, aut diaconus, aut monachus: ego princeps sum in isto seculo, potens est deus tollere spiritũ principum. Deniq; ut sciatis
1.Reg. 16.c quia tollit deus spiritum: recesit spiritus dei à Saul bonus, & suffocabat eũ spiritus malignus. Sequit: Et suffocabat eum spiritus dei malus. Ergo malũ habet spiritũ deus? Nequaq̃: sed ideo recesserat spiritus dei, ut postea suffocaret cũ spiritus malus: Propterea spiritus dei dicitur malus. Deniq; sanctus Dauid sciẽs quia spiritus tolleret principũ: rogat deũ & dicit: Spiritũ sanctũ ne auferas à me. Terribili apud reges terræ. Et secundũ literam intelligit. Cæterũ præstet deus nobis, ut reges terræ simus, Reges terræ, ut imperemus carni nostræ. Vnde dicit & Apostolus, Non regnet peccatũ in mortali uestro
Rom. 6.b corpore. Et in alio loco scriptum est: Cor regis in manu
Prou. 21.a dei. Iuliani persecutoris cor in manu dei fuit. Saul cor in manu dei fuit. Manasse cor in manu dei fuit. Achab cor in manu dei fuit, & omniũ impiorũ regũ Iuda corda in manu dñi fuerũt. Videtis qm̃ secũdum literã stare nõ põt: Reges ergo sancti sunt, & istorũ cor in manu dñi est. Et nos ergo petamus deũ, ut reges simus, ut impemus
1.Cor. 9.d carni nostræ, ut subiecta sit nobis. Vnde dicit & Apost. Ideo castigo corpus meũ & in seruitutẽ redigo, ne forte aliis prædicãs ipse reprobus efficiar. Impet anima nostra, seruiat corpus, & statim uenier Christus & habitabit in nobis. Deniq; qd dicit ipse in euãgelio? Veniã, inqt, & stabo ante ostiũ & pulsabo: & si qs mihi aperuerit: intrabo & cœnabo cũ eo. Quotidie stat ante ostiũ pectoris nostri Christus, intrare desiderat. Aperiamus ei, ingredietur in nos, & hospes noster erit & cõuiua, hoc est & nobiscũ comedet, cui est gloria in secula seculorũ. Amen. *d* ¶ *In finem pro, etc.*] In Hebræo per Idithun: ut significet non pro eo, sed per eũ psalmũ fuisse cãtatũ. Qd autẽ sequitur, Asaph psalmus, in ueterib. exemplaribus nõ habetur. LXXVI

C

exurgeret in iudiciũ deus, ut saluos faceret omnes mansuetos terræ. Quõniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi. Vouete & reddite domino deo uestro, omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili & ei qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ.

In finẽm pro Idithun psalmus Asaph. LXXVI

VOcẽ mea ad dominũ clamaui, uoce mea ad deum & intendit mihi. In die tribulationis meæ deum exquisiui, manibus meis nocte cõtra eum, & nõ sum deceptus. Renuit cõsolari anima mea, memor fui dei & delectatus sum, & exercitatus sum & defecit spiritus meus.

Anticipauerunt uigilias oculi mei, turbatus sum & non sum locutus. Cõgitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo, excitabar & scopebam spiritum meum. Nũnquid in æternum proijciet deus, & nõn apponet ut complacitior sit adhuc? Aut in finem misericordiam suam abscidet, à generatione in generationem. Aut obliuiscetur misereri deus, aũt continebit in ira sua misericordias suas? Et dixi nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelsi. Memor fui operum domini, quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. Et meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinuentionibus tuis exercebor. Deus in sancto uia tua, qus deus magnus sicut deus noster, tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis uirtutem tuam, redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Iacob & Ioseph. Viderunt te aquæ deus, uiderunt te aquæ & timuerunt, & turbatæ sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum, uocem dederunt nubes. Etenim sagittæ tuæ transierunt, uox tonitrui tui in rota. Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ, commo-

A a ¶ *Anticipauerunt uigilias oculi mei.*] In Hebræo aliter habet, Prohibebam suspectum oculorum meorum, constupebam & non loquebar. Quod dicit hoc est: Considerans peccata mea, oculos ad cœlum erigere non au-
Psal. 49.c debam: Peccatori enim dicit deus: ut quid tu enarras iustitias meas? Propter ea stupebam, timebam, loqui non poteram. Hoc iuxta Hebræos. Anticipauerũt uigilias oculi mei. Antequam aliquis uigilaret, ego uigilabã.
Dan. 10.a Legimus & in Danie-
Psal. 120.a le: Et ecce, inquit, ir: id est, uigil. Non dormitauit neq; dormiet, qui custodit Israel. Ergo monachus qui non uigilat hunc uersum non potest dicere. *b* ¶ *Turbatus sum & nõ sum locutus.*] Hoc
Ephes. 4.f est quod dicit Apostolus: Sol non occidat super iracũdiam uestrã. Turbatus sum quasi homo: nõ sum locutus, quasi Christianus. Iracũdia cœpit in corde meo: sed iracundiam in uerba non protuli. *c* ¶ *Cogitaui dies antiquos, etc.*]

B Quantum pro peccatis meis est, desperabã, & renuerat consolari anima mea. Cœpi cogitare ab initio mundi, quando hominem fecit deus usq; ad annum meum: ab Adã usq; ad tempus meum. *d* ¶ *Meditatus sum nocte cum corde meo & scopebam spiritum meum.*] Non cogitabam de iracundia: nõ cogitabam de inimico meo: sed tota mea cogitatio de deo erat. Nox quæ solet esse ad quietem, uel ad libidinem: mihi erat cogitatio de uirtutibus. Meditatus sum nocte cum corde meo, & scopebam spiritum meum: hoc est fodiebam quasi agrum, ut ibi mitterem semen doctrinarum domini. *e* ¶ *Nunquid in æternum proijciet deus?*] Hæc erat tota cogitatio mea. Deus hominem fecit de terra, & promisit ei uitam æternam: quomodo ergo de paradiso eiectus est? *f* ¶ *Et non adijciet ei ut placeat adhuc, etc.*] Hoc est utranq; generationem proijciet, & prioris populi & sequentis. Et si proiecerat Iudæorum populum nunquid & gentium proijciet? *g* ¶ *Aut continebit in ira misericordias suas.*] Non potuit pulchrius dicere: quamuis se teneat ut non misereatur: tamen uincit illum misericordia sua. *h* ¶ *Et dixi nunc cœpi.*] In Hebræo aliter habet: Et dixi. imbecillitas mea: id est, hoc quod patior, nõ est de crudelitate dei, sed de peccatis meis. *i* ¶ *Hæc mutatio dexteræ excelsi.*] Vt dominus misereatur: ut det gratiam suam uniuerso mundo, ut non retineat in ira sua misericordias suas. Hæc mutatio dexteræ excelsi, Nisi dextera eius: hoc est, filius eius mutatus fuerit, & hominis corpus acceperit: nos
Philip. 2.d misericordiam accipere non possumus. Et dixi nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelsi. Qui cum in forma dei esset constitutus, non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, sed exinaniuit semetipsum formam serui accipiens. *k* ¶ *Memor fui operum domini.*] Quæ fecerat Moysi, quæ fecerat sanctis. *l* ¶ *Quia memor ero ab initio mirabilium tuorum, etc.*] Tota mea cogitatio de uirtutib. tuis est. Considero quomodo illis misertus es, & de me non despero. *m* ¶ *Deus in sancto uia tua.*] Quicunq; ergo sanctus non est: uia dei in eo non est. Via dei quæ est? Ego sum uia & ueritas. Hoc saluator dicit. Via ergo dei
Ioan. 14.f filius est, uia autem dei non est nisi in sancto. Volumus ut Christus habitet in nobis? simus sancti. Dei enim uia in sancto est. *n* ¶ *Quis deus magnus sicut deus noster.*] Sicut enim sunt dij multi: & dñi multi. Hoc loquitur Apo-
1.Cor. 8.b stolus, Deus stetit in
Psal. 81.a synagoga deorum: Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes: Et
Exod. 7.a ad Moysen, Dedi te deũ Pharaonis. Sancti dij dicuntur. Illi secundum gratiam dij: tu autem natura deus es. *o* ¶ *Tu es deus qui, etc.*] Nõ dixit qui fecisti, sed qui facis mirabilia. Quotidie facit deus mirabilia, & operatur & filius & spiritus sanctus. Tu es deus qui facis mirabilia. Heri latro: hodie Christianus. Heri fornicator, hodie cõtinens. Heri rapiebas aliena, nunc tua porrigis. *p* ¶ *Notam fecisti in populis uirtutẽ.*] Christus dei uirtus & dei sapientia: mysterium quod à seculis fuerat absconditum, nunc notum fecit in populis. *q* ¶ *Redemisti in brachio, etc.*] Domine quis credidit auditui nostro, & brachium domini cui reuelatum est? Redemisti in brachio tuo populum tuum, id est, in Christo. *r* ¶ *Filios Iacob & Ioseph.*] Vtrunq; populum, & Iudæorum & Christianorũ. Iacob in populo Iudæorũ, & Ioseph in populo gentiũ. Deniq; Ioseph interpretatur lingua Hebræa augmentum. Illi ergo præcesserunt, & nos adiuncti sumus: propterea dicit filios Iacob & Ioseph. *s* ¶ *Viderunt te aquæ, etc.*] Interim dicamus secundum literam, hæreamus terræ propter simpliciores. Quando populus transiuit per mare rubrum & per Iordanem, creatorem suum intellexerunt aquæ, & populus non intellexit. *t* ¶ *Et turbatæ sunt abyssi.*] Mare uidit & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum. *u* ¶ *Multitudo sonitus aquarum, etc.*] Pro nubibus aquas habet in Hebræo. Quod ait: *x* ¶ *Vocem dederunt nubes.*] Hoc interpretant quando uisus est deus in Sina monte. *y* ¶ *Etenim sagittæ tuæ perambulant: nox, etc.*] Et hoc interpretantur de fulgoribus, & dicunt: Quando tonitruat deus, similem uocem facit rotæ. Videtis quomodo adhuc in terra hæream, & loquar secundum literam occidentem. *z* ¶ *Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ.*] Hic quid facis tu Iudæe? In mari uia tua, & semitæ tuæ in aquis multis. Et hoc fac, aut de mari dici aut de Iordane. Et uestigia tua non cognoscentur. Hoc secundum literam, quomodo intelligis? Propter simpliciores secundum literam diximus, reuertamur ergo ad intelligentiam spiritualem. Viderunt te aquæ deus. Loquamur de reuelatione Ioannis. Aquæ, inquit, multæ, populi multi sunt. Vi-
Apoc. 17.d derunt te aquæ deus. Quæ aquæ? Et aquę quę super eos sunt, laudẽt nomen dñi. Viderũt te aquæ deus. Men-
Psal. 148.a tes & animæ puræ. Viderũt te aquæ & timuerũt. Timor non fuit de odio, sed de fide. Et turbatæ sunt abyssi.

Dicamus

A Dicamus aliquid secundū intelligentiā spiritualem. In principio Geneseos scriptū est. Et super aquas, inquit, ferebatur spiritus. Et deinde scriptū est: Super abyssos, inquit, ferebantur tenebræ. Videte ergo quid dicitur in principio Geneseos, hoc est secundū intelligentiā spiritualē, Super aquas, inquit, ferebatur spiritus. Iam eo tempore baptismū significabatur. Non enim poterat esse baptismū sine spiritu. Super abyssos uero tenebræ. Ista est abyssus ad quam dæmones postulant, ne mittant ā Iesu. Super abyssos ergo tenebræ. In aquis erat mūdicia: in abysis, tenebræ. Quę sint abysi, me tacente intelligitis, quoniā dæmones formidant ire in abyssum. Vocē dederunt nubes. Nubes, propheræ: quę Iudæis tacuerūt, nobis locutę sunt. Vocē dederūt nubes, etenim sagittæ tuæ transierūt. Prædicatio sermonis Christi in uniuersum orbē cucurrit. Vox tonitrui tui in rota. Tonitruus proprie, grādis uox est. Denicę eo tempore quando deus locutus est: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi cōplacui: facta est uox tonitrui rotæ similis. Denicę propterea scribit. Abyssus abyssum inuocat in uoce cataractarū tuarum, Hoc est, duo testamēta, nouū & uetus. Vox tonitrui tui in rota. Vox prædicationis tuæ in rota. Propterea grandis uox dicit, quia grādis est prædicatio. Vox tonitrui tui in rota: toto orbe per circuitū. Nō solū audit in Iudæa quod tu loqueris, sed & auditur in seculo. Hoc diximus generaliter. Dicamus aūt specialiter de interiori homine, Rota modico quodā uestigio stat in terra, & nō solum stat, sed quasi percurrit: non stat, sed tāgit & præterit, Denicę

B cum uoluitur, ad altiora transcendit. Ita & sanctus uir,
1. Tim. 6. b quoniā in corpore est, necessitatē habet aliqua de terre-
nis cogitare, & quando uenerit ad uictū & uestitū & cæ-
tera huiusmodi: habens uictū & uestitū, his contentus
est: & tangens terrā, ad altiora festinat. Ille qui currit, &
ad altiora festinat, in illo est sermo tuus. Legimus & in
Zach. 9. d propheta: Sancti lapides uoluuntur super terrā. Videte
quid dixit: sancti lapides uoluuntur super terrā. Quo-
niā enim rotę sunt, propterea uoluunt super terrā: & ad
altiora festinant. Vultis scire rotas plures? Legimus &
Ezech. 1 rotā in rota. Legimus & in Ezechiel: Inuicē sibi hærent
rotæ. Duæ rotæ, sunt nouū & uetus testamentū. Ista rota
in illa hæret: & illa in ista. Tamē uidete quid dicitur & in
Ezechiel: Et quocunq, inquit, ducebat spiritus, illuc se-
Eccles. 12. c quebant & rotæ. Hoc & in Ecclesiaste dicitur: quod in
consummatione mūdi reuoluetur rota super lacū. Mul-
ta sunt quæ dicātur de rotis: sed ad reliqua festinat ora-
tio. Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ. Apostolica
prædicatio. a ¶ *Cōmota est & contremuit terra.*] Nisi terra
nostra cōmota esset & cōturbata, nos Christiani nō es-
Esa. 66. a semus. Cōmota est & contremuit terra. Super nullū em̄
requieuit spiritus dñi, nisi super humilem, & quietū, &
trementē uerba eius. b ¶ *In mari uia tua.*] Vbi fluctus,
ubi amara aqua, ubi draco habitat: ubi pisciculi minuti
hærent. In mari uia tua. Qui eras in cœlo descendisti in
terrā. Secūdū literā possumus dicere. Eo tēpore quo e-
duxit Moyses Israel, tu eras qui educebas. In mari uia
tua. Deinde possumus & secundū historiā aliter dicere,
maria tibi fuerūt uia. Sed illę semel fecit. Cæterū quoti-
die loquit ad mare: Tace, obmutesce. Dñs te mitigat, ut
nos p istud seculū trāsire possimus. In mari uia tua. Ille
uenit fons uitæ, ut dulcoraret mare. Mare amarū, mare
Ezech. 47 mortuū. Propterea iuxta Ezech. Egredit de templo dñi
fons aquæ uiuæ & uadit ad mare mortuū, q nihil habe-
bat uiuēs. Nulli em̄ pisciculi esse poterāt in mari mor-
tuo, nihil uiuebat in mari mortuo. De templo dñi, hoc C
est, de sinu eius egressus est saluator, & dulcorauit mare
mortuū & amaras aquas. In mari uia tua: & semitę tuę
in aquis multis. Propterea in mari uia tua: ut tu faceres
uiā, & sequerēt te apostoli tui. c ¶ *Et semitæ, etc.*] Bonus
pastor deduxit quasi
oues populū suū. d
¶ *In manu Moysi & Aaron.*] Hoc fecit secun-
dum literā. Cæterum
quotidie facit in no-
bis. In manu Moysi,
id est, in lege. Scimus Rom. 7. c
aūt quoniā lex spiri-
tualis est. In lege tua spirituali & Aaron, hoc est, in sacer-
dotio. In lege tua spirituali & in sacerdotio tuo spiritua-
li, nos deduxisti populū tuū, Hoc secundū literam in-
telligamus de Moyse & Aaron. Eductus quidē est Moy-
ses & Aaron, sed non introductus in terrā repromissio-
nis. Successit ei Iesus. Videte quod scriptum est: Moyses
in deserto mortuus est: Aaron mortuus est: Maria mor-
tua est: & hoc est quod scriptū est in propheta. Et percu-
tiā, inquit, tres pastores in mense uno. Illi mortui sunt: Zach. 11. b
necę enim potuerant intrare in terrā repromissionis.
Viderunt tantūmodo cōtra terrā repromisionis, & in-
trare nō potuerunt. Iudæi uiderunt terram repromis-
sionis, & intrare non potuerunt. Mortui enim in deser-
to sunt, & cadauera eorum sunt in solitudine: eōrū qui
mortui sunt in deserto. Nos filij sub Iesu duce uenimus
ad Iordanē, & intrauimus terrā repromisionis, & ue-
nimus ad Galgala: & secundo circūcisi sumus spiritua-
li circuncisione: & ablatū est à nobis opprobriū Aegy-
pti. Nunc ipse Iesus dux noster gladiū tenet: & semper
nos præcedit: & pugnat p nobis & uincit aduersarios:
& septē diebus circuimus Iericho, hoc est, istum mun-
dum. Canimus sacerdotalib. tubis, & circuimus Hieri-
cho, hoc est, istum mundū, & cadunt muri eius, & nos
ingredimur, & uictores existimus. Deinde uincimus ci
uitatem Ahi: uenimus postea ad Iebus: uenimus ad Az-
zor, uenimus ad alias ciuitates: uincimus aduersarios,
quos sub Moyse uincere non potuimus. Gratias ergo
agamus duci nostro Iesu: Illo enim duce, illo pugnāte,
nos uincimus. Ille imperauit soli ut staret, & stetit: & i-
stius typo ille magnus erat: ille imperabat, sed dñs effi-
ciebat. Ille uictor extitit: ille in spelunca quinq, reges in-
terfecit, ille nos induxit in terrā repromisionis. Illi aga- Ioath. 10. d
mus gratias: ille est filius Nun, quod nos legimus Na-
ue, Ille est qui dicebatur Osee, quod nos Ause legimus.
Non enim dicitur secūdum Hebraicā ueritatem Ause,
sed Osee, id est saluator. Vere saluator: Saluat enim nos
& eduxit de deserto, & induxit in terrā repromisionis:
cui sit gloria in secula seculorū. Amē. ¶ Septuagesimus
septimus psalmus. Præcipit scriptura diuina: quādo ad
diuitis prandiū inuitati fuerimus, cum intelligētia mit-
tamus manum nostrā ad epulas. Igitur & nobis diues
prandiū præpositū scriptūrarū est. Venimus in pratū,
ubi herbæ florent: hinc rosa rubet, inde candent lilia, di-
uersi flores sunt. Anima nostra huc illucq, trahitur: un-
de flores pulchriores capiat. Si rosam colligimus, liliū
relinquimus: si liliū tulerimus, uiolæ nobis supersunt.
Ita & in septuagesimo septimo psalmo, qui mysticus est,
& sacramētis plurimis inuolutus: quācūq, aspexeris lite-
rā, flores sunt. Flores diuersi, & nō possumus totos col-
ligere. Eligamus aūt ome quod possumus, ē paucis po-
test & cætera florū dignitas contēplari. c ¶ *Intellectus A-
saph.*] Hoc titulo prænotat. Ipse nos titulus ad intelligē
tiā puocat. Asaph unus fuit de chorodidascalis: sicut fue-
rūt & filij Core, & Idithū, & cęteri. Ergo de cęteris ex cho-
rodidascalis & iste unus est propheta. Quia ergo intel-
lectus

A lectus est simplex, & in psalmo narrat̄ historia, necessi-
tate cōpellimur omne quod scriptū est, secundū intelli-
gentiam intelligere. Scriptū est, In terra Aegypti in cam-
po Taneos: Interrupit mare, & eduxit eos in nube diei,
& tota nocte in illuminatione ignis, & cętera. Videmus
quia simplex narrat̄
historia. Si ergo sic
intellexerimus ut scri-
ptum est, sine causa ti-
tulus prænotatus est,
Intellectus Asaph. sin
aūt intellexerimus
ut titulus prænotat̄:
necessitate compelli-
mur, aliud in litera
habere, aliud in spiri-
tu reperire.

LXXVII

Attendite populus meus legem meā.] Vi-
deris quia bene su-
pra scriptum est: Intel
lectus Asaph. Denicę
& ipsa prophetia sic
incipit: Attēdite populus meus legē meā: nō Moysi legē
sed legē meā, inclinate aurē meā in uerba oris mei. Hoc
Luc. 8. a est quod dicit in euāgelio: Qui habet aures audiēdi au-
diat. Aperiā in parabolis os meū. Aperiā uobis quod
Mat. 4. d Iudæis clausum est. Aperiā in parabolis os meū. Et sine
parabolis, inquit, nō loquebat eis: discipulis aūt suis se
creto soluebat parabolas. Aperiā in parabolis os meū.
Quod illis in parabolis loquor foris, uobis intrinse-
cus aperiā. Et loquar propositiones ab initio. Pro pro-
positionibus, in Hebręo habet in ænigmate. Ergo ome

B quod dicit ęnigma est. Aenigma nō est hoc quod dicit,
sed aliud quid significat. Dicat mihi aliquis: Vim facis
scripturæ. Cū enim titulus habet, Intellectus Asaph, tu
mihi ex persona Christi interpretaris hoc dictū. Ex per-
sona Christi interpretemur hoc dictū, si Christiani su-
mus. Sumus aūt Christiani, q Christi baptismū accepi
mus, & nō solū cōfitemur, sed & profitemur quia Chri
stiani sumus. Debemus ergo credere Euangelistis. Scri
Matt. 13. c ptū est in Euangelio secundū Matthæū: Cum, inquit, lo
cutus fuisset in parabolis dñs noster atq, saluator, & illi
nō intelligerēt: & cætera quæ scripta sunt in euāgelio. Et
postea euāgelista quid intulit? Hęc omnia, inquit, facta
sunt, ut implerēt illud quod scriptū est: Aperiā in para-
bolis os meū, & loquar propositiones ab initio. Vides
ergo q euāgelista Matthæus hoc ex persona Christi in-
tellexit. Cum enim induxisset dñm dicentē in parabo-
lis, & illi nō intelligerēt: hoc, inquit, factū est, ut implere
tur quod scriptū est, Aperiā in parabolis os meū, & lo-
quar propositiones ab initio. Videt nobis nihil reman
sisse quæstionis, sed diligēter attēdite: Studij em̄ mei est
nō declamare more rhetorico, sed scripturarū sensus a-
Ioan. 3. f perire. Denicę & dñs atq, saluator quid dixit: Scrutami
ni scripturas, & ibi inuenietis qūo de me scriptū est. Et
Mat. 12. c alibi dixit Iudæis: Erratis, nescientes scripturas necę uir-
tutē dei. Videte quid dicat: Erratis. Quare? Nescientes
scripturas. quoniā aūt nescitis scripturas: propterea ne
scitis Christū q est dei uirtus, & dei sapiētia. Dicit ergo
in Matthæo: Hæc, inquit, facta sunt, ut implerēt qđ scri-
ptū est in Asaph propheta. Sic inuenit̄ in omnib. ueteri
bus codicibus: sed homines ignorātes tulerūt illud. De
nicę multa euangelia usq, hodie ita habēt: Vt implerēt
quod scriptū est per Esaiā prophetā: Aperiā in parabo
lis os meum, & loquar propositiones ab initio. Hoc E-
saias nō loquitur, sed Asaph. Denicę & impius ille Por-
phyrius proponit aduersum nos hoc ipsum, & dicit

LXXVII

Attendite populus meus legem meam, inclinate au-
rem uestram in uerba oris mei. Aperiam in para-
bolis os meum, & loquar propositiones ab initio.
Quanta audiuimus & cognouimus ea, & patrēs nostri
narrauerunt nobis. Non sunt occultata à filijs eorum
in generatione altera. Narrantes laudes domini, & uirtu
tes eius, & mirabilia eius quæ fecit. Et suscitauit testimo-
nium in Iacob, & legē posuit in Israel. Quanta man-
dauit patribus nostris, notā facere ea filijs suis, ut co-
gnoscat ea generatio altera. Et qui nascentur & exurgēt,
& narrabunt filijs suis. Vt pōnant in deo spem suam, &
non obliuiscāntur operū dei, & mandata eius exquirāt.
Nec fiant

C Euangelista uester Matthæus tam imperitus fuit, ut di-
ceret: quod scriptum est per Esaiam prophetā: Aperiā
in parabolis os meum, & loquar propositiones ab ini-
tio: ergo simpliciter dicamus, quomodo illud in euan
gelio scriptum est, sic scriptum est in Matthæo & Ioan-
ne, quod dominus
noster hora sexta cru
cifixus sit. Rursum
scriptum est in Mar-
co, quia hora tertia
crucifixus sit. Hoc vi
detur esse diuersum,
sed nō est diuersum.
Error scriptorū fuit:
Et in Marco hora sex
ta scriptum fuit: sed
multi episemum Gre
cum s, putauerūt es-
se r: sicut & ibi error
fuit scriptorū, ut pro
Asaph, Esaiam scribe
rent. Scimus em̄ quia
prima ecclesia de im
peritis cōgregata fuit
gentibus. Ergo cum legerent in euangelio: Vt implere-
tur quod scriptum est in Asaph propheta: ille qui pri-
mus scribebat euangelium, cœpit dicere: Quis est iste
Asaph propheta? Non erat notus in populo, & hoc fe-
cit, ut dum errorem emendaret, faceret errorem. Dica-
mus aliquid simile: Et in alio loco in euangelio secun-
dum Mattheum, quando Iudas retulit triginta argen- Matt. 27. d
teos, & noluerūt accipere sacerdotes, nec mittere in cor
bonam: quoniam erat precium sanguinis, & emerunt
inde agrū figuli in sepulturam peregrinorū: Precium
Christi, sepultura nostra est, & uocatur ager ille Achel- D
demach, quod est ager sanguinis. Sanguinis ager non
Iudæorū, sed nostra sepultura est. Nos enim peregri
fuimus & aduenæ, & non habebamus ubi requiescere
mus. Ille crucifixus est & mortuus, & nos cum illo con
sepulti sumus. Vt implerētur, inquit, quod scriptū est
in Hieremia propheta: Retulit, inquit, triginta argen-
teos, precium quod appreciatū est, &c. Sicut scriptum
est, inquit, in Hieremia propheta: Hoc in Matthæo scri-
ptum est. Requisiuimus in Hieremia propheta, & hoc
penitus inuenire nō potuimus, sed inuenimus illud in
Zacharia. Videtis ergo, quia & hic error fuit, sicut ibi. Zach. 11. c

b ¶ *Quanta audiuimus, etc.*] Hi uersiculi ab, Attendite po
pulus meus legē meā: usq, in istum uersiculū: Loquar
propositiones ab initio: ex persona Christi dicūtur: &
ipse saluator loquit. Iam cæteros uersiculos usq, ad finē
psalmi, ex persona apostolorū debemus accipere. Di-
cente ergo domino: Inclinate aurem uestram ad uerba Matt. 10. c
oris mei. O apostoli, quod, inquit, audistis in secreto,
prædicate super tecta. Quid dicūt apostolis? Quanta au
diuimus & cognouimus ea, & patriarchæ & prophetæ
locuti sunt nobis. c ¶ *Et patres nostri narrauerunt nobis.*]
Propterea illi locuti sunt, ut nos filij eorum sciremus.
d ¶ *Et legem posuit in Israel.*] Illis carnaliter locuti sunt, sed
nos ea spiritualiter intelligimus. e ¶ *Vt nota facerent* Psal. 44. d
ea filijs suis.] Hoc est, nobis. Propterea illis locutus est,
ut nobis proderent. f ¶ *Filij qui nascentur & exurgent,
& narrabūt filijs suis.*] Pro patribus, inquit, tuis nati sunt
tibi filij. Nos filij sumus illorum. Illi nobis narrauerūt,
& nos narrauimus filijs nostris: filij eorū nos sumus.
g ¶ *Vt ponant in deo spem suam.*] Vt iam non credant in
idolis, sed in deo credant. h ¶ *Vt non obliuiscantur ope-
ra dei.*] Vt uideant ordinem creaturę, & ex creatura in-
telligant creatorem. i ¶ *Et mandata eius exquirant.*] Non
contemnant sicut Iudęi, sed exquirant sicut Christiani.

Nec fiant sicut patres eorum, generatio praua & exasperans. Generatio quæ non direxit cor suum, & non est creditus cum deo spiritus eius. Filij Ephraim intendentes & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli. Non custodierunt testamentum dei, & in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorum eius, & mirabiliũm eius quæ ostendit eis. Coram patribus eorum quæ fecit mirabilia in terra Aegypti, in cãpo Taneos. Interrupit mare & perduxit eos, & statuit aquas quasi in utre. Et deduxit eos in nube diei, & [illegible] citur: hoc est, quoniã lingua eorũ quasi propter splendorem auri dicitur: Calix aureus Babylon in manu domini. Videte quid dicat Babylon confusionis. Ergo mundus iste, calix aureus est. De hoc calice aureo omnibus gentibus propinatur. Filij Ephraim intendẽtes & mittentes arcum. Quamcunq; uideris scripturã hæreticorum, omnes superstitiones habent. Reuersi sunt in die belli. Nesciunt eum qui dixit: Pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis: sed ad uerba sunt præparati. Habent uerba, sed audient illud quod scriptum est: Dissipa gentes quæ bella uolunt. Dicat aliqs, nostram esse sententiam: uideamus consequentia. f ¶ *Non custodierunt testamentum dei.*] Conspurcauerunt contra eum, qui eos regenerauit in baptismate. g ¶ *Et mirabilium eius quæ ostẽdit eis.*] Videte sensum scripturarum, quomodo de filijs Ephraim uenit ad historias præteritas: ut illud quod scriptum est, Aperiam in parabolis os meum, loquar propositiones ab initio, parabolicè dictum ostendat. b ¶ *Coram patribus eorum quæ fecit mirabilia in terra Aegypti in campo Taneos, etc.*] Dicat aliquis: Vim facis scripturæ. Simpliciter enim dicit de populo Israel, quãdo eductus est de terra Aegypti, & propterea secundum historiã dicitur. Et legimus decẽ tribus quoniam dereliquerunt deum, & idololatræ effecti sunt, & quasi secuti sunt uitulos aureos. Videamus Asaph propheta quo tempore fuerit. Vtiq; illo tempore, quando fuit Dauid quadraginta annis. Rursum Salomon alijs quadraginta annis. Post octoginta annos sub Roboã, postea scissę sunt decẽ tribus. Vides ergo quod dicitur: non dicitur de decẽ tribubus, sed de hæreticis prophetatur. Coram patribus eorum fecit mirabilia. Obliti ergo sunt hęretici patris sui, q fecit mirabilia in terra Aegypti, in tenebris istius seculi, quomodo illos liberauit. In ecclesia renati sunt, & postea ubi nati sunt, displicet eis ecclesia. In terra Aegypti in cãpo Taneos: ubi idololatria: ubi rex Aegypti, ubi equitatus Aegypti, ubi Ianmes & Mambres aduersarij Moysi, ubi idololatria. Nos oẽs eramus in Aegypto, & à dño liberati sumus. Interrupit mare & eduxit eos. Ambulabat dominus super mare, & fluctus maris mitigauit, & nos perduxit. Interrupit mare & eduxit eos. Vsq; hodie ô monache fidelis, quando educeris de Aegypto, interrũpitur mare, & sic educeris. Statuit aquas quasi in utre. In hebrẽo non habet utrem, sed sicut aceruum. Et deduxit eos in nube diei. Ecce dominus uenit in Aegyptũ in nube leui. Nubem leuem, aut proprie saluatoris corpus debemus accipere, quia leue fuit & nullo peccato grauatum est. Aut certe nubem leuem debemus sanctam Mariam

accipere

A c ¶ *Nec fiant sicut patres eorum.*] Ne murmurẽt sicut murmurauerunt quidã in deserto, & perierũt. b ¶ *Generatio praua & exasperans.*] Non ego hoc loquor, propheta tuus hoc loquit de te. Generatio praua & exasperans. Generatio adultera & pessima signũ quærit, & signum nõ dabit ei, nisi signũ Ionæ. Quare dixit praua? quia facti sunt in arcũ peruersum. Arcus enim nunquã extenditur in eũ qui se mittit, sed contra aduersarios. Ista autem generatio cũ esset recta à deo condita, & haberet in manu dei quasi arcus, ut mitteret per eum sagittas, uersa est quasi arcus peruersus, blasphemãs in creatorẽ suũ.

c ¶ *Generatio quæ non direxit cor suum.*] Vsq; hodie peruersus est Israel. d ¶ *Et non est creditus cum deo spiritus eius.*] Quoniam non recepit filium, propterea non recepit spiritum sanctum. Deniq; spiritus sanctus quando descendit in specie columbæ, nõ descẽdit super turbas Iudæorum, sed super unũ Iesum. Si uis ergo Iudæ spiritum accipere, crede in Iesum: quoniam spiritus sanctus sedet in Iesu. e ¶ *Filij Ephraim intendentes & mittentes arcum.*] O quanta mysteria, ô quãti flores. Nõ dico dies, sed & totus mensis ad intelligentiam istius psalmi non potest sufficere. In singulis uerbis sensus sũt. Habemus & thesaurum in uasis istis fictilibus. Multi hoc interpretantur de corpore, & de spiritu sancto, hoc est, habemus thesaurum in uasis fictilibus. Est quidem & ista intelligentia, sed ista multo melior est: quoniã habemus thesaurum preciosissimum in uasis fictilibus, hoc est, in uerbis rusticis scripturarum. Filij Ephraim intendentes & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli, & cætera. Legimus in Regum libris: quoniam sub Roboam filio Salomonis, Ieroboam filius Nabath scidit populum à reliquo populo, & decem tribus duxit in Samariam. Iudę uero tribus & Beniamin remanserũt sub imperio Roboam: & multi de tribu Leui, qui habitabant in Hierusalem sacerdotes & leuitæ (sicut scriptum est in Paralipomenon) reuersi sunt ad templũ dei, hoc est in Hierusalem. Tres ergo tribus fuerunt, hoc est, Iuda, Iuda ipsa regalis tribus, & Beniamin, & postea Leuitæ ibi uenerant de diuersis tribubus ad templum. Qui erant ergo in Samaria, de tribu Ephraim habebant regem. Quomodo enim qui regnabãt in Iudęa, habebãt regem de tribu Iuda & genere Dauid: sic qui regnabãt in Samaria, habebant regem de tribu Ephraim: & reges ipsorũ uocabantur Ephraim. Legamus Osee prophetam, & omnem prophetiam eius cõtra Ephraim reperiemus. Et dicit ibi: Ephraim, inquit, factus est quasi columba insipiens. Vide quid dicat. Columba enim in sipiens relinquit templum, & habitat in syluis. Columba semper in domibus habitat. Ephraim uero colũba mea reliquit templum: reliquit domũ, & habitat in syluis: habitat in desertis. Hoc interim secundum literam, debemus eũ & historiã ponere. Nunc uero post literã quasi per quosdã gradus debemus ad maiora cõscendere. Dicamus ergo filios Ephraim, omnes esse hæreticos. Et isti enim recesserunt de domo dei, & isti dimiserunt Dauid: & habitant in desertis. Et dicuntur quidem columbæ: quia legunt ipsi scripturas, sed insipienter intelligunt. Multi sunt qui dicuntur filij Ephraim, intendentes & mittẽtes arcum. Vide omnes hæreticos,

B a ¶ *Et tentauerunt deum in cordibus suis.*] Quid est, in cordibus suis? Non in corde dei, sed in cordibus suis. Quia ergo in cordibus suis tentauerunt deum, ideo & ipsi in cordibus suis tentati sunt. Quomodo tentauerunt? Petierunt escas animabus suis. Et male locuti sunt de deo, & dixerunt: Nunquid poterit deus parare mensam in deserto? Quoniam percussit petram, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt. Nunquid & panem poterit dare, aut parare mensam populo suo? Ideo audiuit dominus & distulit, & ignis accensus est in Iacob, & ira ascendit in Israel. Quia non crediderunt in deo, nec sperauerunt in salutari eius. Et mandauit nubibus desuper, & ianuas cœli aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum, & panem cœli dedit eis. Panem angelorum manducauit homo, cibaria misit eis in abundantia. Transtulit Austrum de cœlo, & induxit in uirtute sua Africum. Et pluit super eos sicut puluerem carnes, & sicut arenam maris uolatilia pennata. Et ceciderũt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum. Et manducauerunt, & saturati sunt nimis, & desideriũm eorum attulit eis: non sunt fraudati à desiderio suo. Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum, & electos Israel impediuit. In omnibus his peccauerunt adhuc, & non crediderũt in mirabilibus eius. Et defecerũt in uanitate dies eorum, et anni eorum cum festinatione.

Cum

A accipere nullo semine humano prægrauatam. Ecce dominus uenit in Aegyptũ, seculi istius, quasi nubem leuem, uirginem. Et deduxit eos in nube diei: Pulchrè dixit, diei: nubes enim illa non fuit in tenebris, sed semper in luce. a ¶ *Et tota nocte in illuminatione ignis.*] Et tenebręnõ sunt abscõsa à te. Sicut lux tibi: ita & nox tibi. Et tota nocte in illuminatio-
Deut. 4.d ne ignis. Dominus noster ignis cõsumẽs est. Ignis consumens: Non dixit quid consumens, nobis intelligentiam dereliquit. Qui super fundamẽtum Christi ædificauerunt lignũ, fœnũ, stipulam: dominus illis ignis consumens est. Ignis duplicẽ habet naturam: & lucet & urit. Si peccatores sumus, incendit: si iusti, lucet nobis. b ¶ *Interrupit petrã in deserto.*] Interrupta nobis est petra in eremo. Percussa est petra, & fluxerũt aquæ. Illa petra quæ dicit:
Ioan. 7.c Qui sitit, ueniat & bibat: de cuius uentre fluxerunt flumina.

B c ¶ *Et deduxit eos in nube diei.*] Pulchrè dixit, diei: nubes enim illa non fuit in tenebris, sed semper in luce. a ¶ *Et tota nocte in illuminatione ignis.*] Et tenebręnõ sunt abscõsa à te. Sicut lux tibi: ita & nox tibi. Et tota nocte in illuminatio-
Deut. 4.d ne ignis. Dominus noster ignis cõsumẽs est. Ignis consumens: Non dixit quid consumens, nobis intelligentiam dereliquit. Qui super fundamẽtum Christi ædificauerunt lignũ, fœnũ, stipulam: dominus illis ignis consumens est. Ignis duplicẽ habet naturam: & lucet & urit. Si peccatores sumus, incendit: si iusti, lucet nobis. b ¶ *Interrupit petrã in deserto.*] Interrupta nobis est petra in eremo. Percussa est petra, & fluxerũt aquæ. Illa petra quæ dicit:
Ioan. 7.c Qui sitit, ueniat & bibat: de cuius uentre fluxerunt flumina.

B c ¶ *Et deduxit eos in nube diei.*] In deserto, ubi aqua nõ erat, abundantia nobis aquarũ facta est.

d ¶ *Et eduxit aquam de petra, & deduxit tanquam flumina aquas.*] O perUersitas cordis prauI, in deum male loquit: & qui iustitiã esurire debuerat, carnes requirit &
Num. 20.b holera. Nam sicut Moyses percussit in eremo petrã, &
Rom. 4.d produxit populo aquas: ita & dñs quẽ Paulus percussum ait propter peccata nostra, immẽsos nobis protulit fontes, apostolos scilicet, quos petra mõstrauit: & p quos fluxerũt torrẽtes. Torrentes aũt doctores accipimus, per quos torrẽtes: id est, subsequẽtes ecclesiarũ doctores repleti sunt. Ex quorum nos prædicatione sitim uerbi dei restinguimus. Sed & fontem baptismi nobis atq; martyrij cadẽ petra ostẽdit. De latere enim eius cũ percussus est, sanguis & aqua processit: qđ baptismũ et martyrium figurauit. Torrẽtes aũt doctores dicti: quia prius cp̃ crederẽt, ab imbribus & uolutabris huius seculi erant repleti. Nunc aũt baptismo abluti, à fonte uitæ perennis inundauerunt. Addit murmuratio Iudaica dicẽs: e ¶ *Nunquid & panem poterit dare.*] Difficilem putat uirtutem dei, ut qui eduxerit aquã de saxo, quasi non possit manna dare de cœlo. f ¶ *Ideo audiuit dominus, & distulit.*] Vtique ab eis, ne in terram repromissionis intrarent. g ¶ *Et ignis accensus est in Iacob, & ira, etc.*] Iacob non semper supplantator uitiorum intelligitur,
1. Cor. 10.d nec Israel in omnibus uidens deum accipitur. ApostoIud. 8.f lus autem docet esse Israelem secundum carnẽ: de quo dicitur: Et fornicarus est Israel. Si enim uidisset mente deum, fornicatus utique non fuisset. Sic de Iacob, cum

Esau pollutum idolis adorabat, dicens: Video faciem C
tuam tanquam faciem angeli dei. Vel cum impingua- Gen. 33.b
tus recalcitrauit, non erat supplantator uitiorum. Ideo & hic ita intelligendum est: quia accensus est in Iacob, terrenus ignis concupiscentiæ, & ira in ultione diuina, super Israel carnalem ascendit. b ¶ *Quia non crediderunt in deum, nec sperauerunt in salutari eius.*] Nec patrem, nec filium, qui salus mundi est credidẽrunt. i ¶ *Et mandauit nubibus desuper, & ianuas cœli aperuit.*] Præsita hæc sunt Hebręis: sed & modo in ecclesia propheris & apostolis præcipitur, ut nobis uerbũ prædicationis, quo anima spiritualiter pascatur, annuncient. k ¶ *Panem cœli dedit eis, panem angelorũ manducauit homo.*] Ipse homini cibum prębuit, qui dixit: Ego sum pa Ioan. 6.c nis uitæ, qui de cœlo descendi, qui manducauerit ex eo, uiuet in æternum. Ex hoc enim pane cœli, sancti reficiuntur & angeli. l ¶ *Cibaria misit eis in abundantia.*] Veiam non literæ hordeo, sed spiritualis tritici dogmate satientur. m ¶ *Et transtulit austrum de cœlo, & induxit in uirtute sua Africum, et pluit super eos sicut puluerem carnes.*] In uentis, flatum spiritus sancti demonstrat. Collatio autem multitudinis, quę pulueri uel arenę maris assimilatur, terrenum & durum eorum arguit sensum. n ¶ *Et ceciderunt in medio castrorum eorum.*] Castra, synagogas dicit. Tabernacula uero, corda eorum in quibus hæc defluxerunt. Quod autem eo nimis indicat saturaros: ingluuiem eorum carnalem increpat: quod hi qui de dei præceptis refici debuerant, de puueris se carnibus sentiunt satiatos. o ¶ *Et desiderii eorũ attulit eis: non sunt fraudati à desiderio suo.*] Immensa pietas dñi, ut terreno uictu esuriẽtes pascit: sic & q deũ desideraverit, cœlesti (quem superius diximus) pane replet. Ergo hi q carnes tantũ, & nõ deũ desiderauerũt, quid in sequẽti pertulerint, uideamus. p ¶ *Adhuc esca eorum erat in ore ipsorum.*] Hæc de his qui deum post acceptum manna dereliquerũt. Nam & nunc in ecclesia si quis carne & sanguine Christi reficitur, & declinat ad uitia, nouerit sibi dei iudicium imminere: sicut Paulus apostolus ait: Qui accepe 1. Cor. 11.f rit corpus & sanguinem Christi indigne, iudicium sibi sumit & bibit. q ¶ *Et electos Israel impediuit.*] Impediuntur & nunc electi ecclesiæ, si ne ipsi quoq; sacerdotes in nocẽter hæc sacramenta percipiant. r ¶ *In omnibus his peccauerunt adhuc.*] Peccant quotidie iniqui, quoaduscq; deficiant: & cum festinatione deficiunt, quia sacerdotibus dei obaudire contemnũt: sicut & populus ille qui

A contra famulum dei Moysen murmurabat. a ¶ *Cum occideret eos quærebant eum, & reuertebantur, & diluculo ueniebant ad eum.*] Flagellati in peccatis reuertebantur, excussoq; infidelitatis somno, maturabant ut audirent uerbum dei. b ¶ *Et rememorabant quia deus est adiutor eorum, & deus excelsus redemptor eorũ est.*] Nullum posse intellexerũt adiutorium ferre, nisi illum qui nos de seruitute Aegypti liberauit. c ¶ *Et dilexerunt eum in ore suo.*] Cum dicerent: Omnia quęcunque præceperit Moyses, faciemus.

d ¶ *Et lingua sua mentiti sunt ei.*] Dicẽtes Moy
Exo. 24.a si: Omnia quæcunq; dixerit dominus, faciemus. e ¶ *Cor autem ipsorum non erat rectum cũ eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius.*] Nam & dominus testimonio utẽs Esaiæ prophetæ, dice
Esa. 29.d bat: Populus hic labijs me honorat, cor autem eius longe est à me. f ¶ *Ipse autem est misericors, & propicius fiet peccatis eorum, et non disperdet eos: & abun*
B *dauit ut auerteret iram suam, & non accendit omnem iram suam.*] Multitudo enim misericordiarum cõtinet eum: ut dum expectat pœnitentiam, non puniat delinquentem: quia non uult mortem peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat.

Cũm occideret eos quærebant eum, & reuertebantur, & diluculo ueniebant ad eum. Et remẽmorabant, quia deus adiutor est eorum, & deus excelsus redemptor eorũ est. Et dilexerũt eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei. Cor aũt eorum non erat rectum cũ eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse aũtem est misericors, & propicius fiet peccatis eorum, et non disperdet eos. Et abundauit ut auerteret iram suam, & non accendit omnẽ iram suam. Et recordatus est, quia caro sunt, spiritus uadens & non rediens. Quotiès exacerbauerũt eum in deserto, in iram concitauerunt eum in inaquoso. Et conuersi sunt & tentauerunt deum, & sanctum Israel exacerbauerũt. Nõ sunt recordati manus eius, die qua redemit eos de manu tribulãtis. Sicũt posuit in Aegypto signa sua, & prodigia sua in cãpo Taneos. Et conuertit in sanguinem flumina eorum, & imbres eorũ ne biberent. Misit in eos cynomyiam, & comedit eos, & ranam, & disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorũ, & laborẽs eorum locustæ. Et occidit in grandine uineas eorum, & moros eorum in pruina. Et tradidit grandini iumenta eorum, & possessiones eorum igni. Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem & iram & tribulationem, immissionem per angelos malos. Viam fecit semitæ iræ suæ, & non pepercit à morte animarum eorum, & iumenta eorum in morte conclusit. Et percussit omnẽ primogenitum in terra Aegypti, primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham. Et abstulit sicut oues populũ suum, & perduxit eos

g ¶ *Et rememoratus est quia caro sunt.*] Scit enim quia caro semper resistit legi dei. h ¶ *Spiritus uadens & nõ rediens.*] Nouit enim quia homo amisso spiritu in puluerem reuertitur. Nam & spiritus sanctus cum recedit à peccatoribus, quàm diu in uolutabris peccaminum sunt, nõ reuertitur ad eos. i ¶ *Quotiès exacerbauerunt eum in deserto, in iram concitauerunt eum in inaquoso.*] In incredulitate utique atque ariditate cordis sui. k ¶ *Et conuersi sunt, & tentauerunt deum.*] Erat tunc Moyses sanctus Israel, qui deum & mente uidebat & oculis, quem sæpius exacerbabant. Sed & nunc exacerbant, cum audiunt, quod Christum dominum in carne nasciturum annunciat. l ¶ *Non sunt recordati manus eius, die qua redemit eos de manu tribulantis.*] Pharaonis utique, qui figuraliter diabolus dicitur. m ¶ *Sicut posuit in Aegypto signa sua, & prodigia sua in campo Taneos.*] Sicut enim tunc in decem signis, id est plagis, Moyses populum liberauit, ita & Paulus apostolus decem epistolis præsentis mundi tenebras oppressit. n ¶ *Et conuertit in sanguinem flumina eorum, & imbres eorum ne biberent.*] Vana philosophorum uerba, quæ in doctrinis Platonicis ecclesiæ paruulos interimebant: in ultionem diuinam illis conuersa sunt, & in cruorem: ut qui sanguinem fundebant, id est, animas iugu-

lauerant seducendo, sanguine deinceps potarentur. C
o ¶ *Misit in eos cynomyiam, & comedit eos.*] In cynomyia Cynicorum secta indicauit, quæ libidinem atq; luxuriam summum prædicat bonum. p ¶ *Et ranam, & disperdidit eos.*] In ranarum nocibus, poetarũ carmina de signantur: quę per inflationem uerbositatis, exterminationũ fabulas intulerunt. q ¶ *Et dedit erugini fructus eorum.*] In erugine siue canicula, fornicationis forma mõstrat. Nam sicut hæc lento repens conamine, crudelissime arborum fructibus insidiatur: ita & hæc blãde illiciens homines, iniquis eos atque oc cultis morsibus saeuissimè uorat. r ¶ *Et labores eorum locustæ.*] In locusta humani generis discordiæ coniutantur. Quæ cũ sine rege ordinatum ducat exercitum, humanum tamẽ genus semper dissidet ac discordat. s ¶ *Occidit in grandine uineas eorum, & moros eorum in pruina.*] In grandine castigatio diuina mõstratur, in qua uel uineæ, uel arbores flagellantur: hæ scilicet quæ p bonis fructibus tribulos protulerunt. Ab hac enim grandine & iumẽta occidũntur, ut eorum insipientia arguatur: qui diuinum nomen bestijs indiderũt. Ignis quoq; ad depascenda uitia & illuminanda credentium corda mittit, sicut dns ait: Ignẽ ueni mittere in terrã, & Luc. 12.f
quid uolo nisi ut accẽdat. t ¶ *Misit in eos irã indignationis suæ, indignationem & iram & tribulationem immissionem per angelos malos.*] Vt qui diuinis plagis nõ arguebant, diabolicis insidijs tunderẽtur. Qui aũt sint angeli, ipse dns in Matt. 25.d
euangelio declarauit: Ite, inquit, in ignẽ quẽ præparauit pater meus diabolo & angelis eius. u ¶ *Viam fecit semitæ iræ suæ: & non pepercit à morte animabus eorum, & iumenta eorum in morte conclusit.*] Habet uiã diuina ira: cum in peccati ultione qs traditus, nõ liberat animã suã à supplicio gehẽnæ. Vel cũ insipientia, quæ iumẽtis est similis, in morte sempiterna concludit. x ¶ *Et percussit omnẽ primogenitum in terra eorum, primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.*] Sicut hæc gesta in Aegypto referunt: ita & dns, principatus & potestates, siue dæmoniorum siue uitiorum in hoc mundo sacrosancto aduentu suo deleuit, ac triumphauit in ligno crucis suæ, & ab eorũ corde depulit, qui calliditati diabolicæ dediti fuerant: quia Cham, calliditas interpretatur. y ¶ *Et abstulit sicut oues populum suum, & perduxit eos tanquam, etc.*] His plagis uerberata dominus Aegypto, eduxit populũ suum de suprascripta seruitute, quẽ sanguine suo redemerat: &

collocauit

A collocauit eum in ecclesia, quæ prius sterilis fuerat ac deserta: de qua ait, Multi filij desertæ magis quàm eius quæ habet uirum. a ¶ *Et eduxit eos in spe, & non timuerunt: & inimicos eorum operuit mare.*] Collocatis his in spe æternitatis, operuit mare inimicos eorũ, scilicet ut cum hi abluebantur baptismo, diabolus cũ suis exercitibus mergeretur. b ¶ *Et induxit eos in montem sanctificationis suæ, montem quem acquisiuit dextera eius.*] In ipsam ecclesiam quã uirtute gloriosæ resurrectionis suæ acquisiuit. c ¶ *Et eiecit à facie eorum gentes, & sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis, & habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israel.*] Eiectis peccati gentibus à cordibus humanis, data est eis possessio terræ uiuentium: factumq; est, ut ubi quondam sortilegus hariolusq; habitauerat, nunc mente uidens deum inhabitet. d ¶ *Et tentauerunt & exacerbauerunt deum excelsum, & testimonia eius non custo-*
B *dierunt. Et auerterunt se, & non seruauerunt pactum, quemadmodum patres eorum, etc.*] Ad Iudæos nũc sermo conuertitur, quos nec uirtus, nec beneficia mollierunt diuina: sed sicut patres eorũ occiderant prophetas, ita & isti ipsum dominũ persequuntur. e ¶ *Conuersi sunt in arcum prauum.*] Arcus enim peruersus est, qui dum contra inimicos sagittas putatur iacere, sauciat tenentem: sic & Iudæi, qui in deum liberatorem suum iniquas iaculantur uerborum sagittas. f ¶ *In iram concitauerunt eum in collibus suis, & in sculptilibus suis ad æmulationem eum prouocauerunt.*] Relicto enim eo, seruierunt idolis ac simulachris, adorantes etiam in montibus. g ¶ *Audiuit dominus & spreuit, & ad nihilum redegit ualde Israel.*] Illum qui tantum nomine, & non uisione Israel erat. h ¶ *Et repulit tabernaculum Silo: tabernaculum suum, in quo habitauit inter homines.*] Vel in tabernaculis Silo sub Eli, uel in Hierusalem sub Salomone. Sed his repulsis, elegit potius templum regis uirginis incorruptæ, siue ecclesiæ sanctæ ex gentibus euocatæ. i ¶ *Tradidit in captiuitatem uirtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici, & concluſit in gladio populum suum, & hæreditatem suam spreuit. Iuuenes eorum comedit ignis.*] Manifeste hic excidium illud quod in Hierosolymis sub Tito, Vespasianoq; actum est, præconauit. Et quia tanquam acta agenda prædixit, nouerit qui legit: quia

eos tanquam gregem in deserto. Et deduxit eos in spe, & non timuerunt, & inimicos eorum operuit mare. Et induxit eos in montem sanctificationis suæ, montem quem acquisiuit dextera eius. Et eiẽcit à facie eorum gentes, & sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis. Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israel. Et tentauerũt & exacerbauerunt deum excelsum, & testimonia eius non custodierunt. Et auerterunt se, & nõ seruauerunt pactum, quemadmodum patres eorum cõuersi sunt in arcum prauum. In irã concitauerũt eum in collibus suis, & in sculptilibus suis ad æmulationem eum prouocauerunt. Audiuit deus, & spreuit, & ad nihilum redegit ualde Israel. Et repulit tabernaculum Silo, tabernaculum suum ubi habitauit in hominibus. Et trãdidit in captiuitatem uirtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici. Et conclusit in gladio populum suum, & hæreditatem suam spreuit. Iuuenes eorum comedit ignis, & uirgines eorum non sunt lamentatæ. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt, & uiduæ eorum non plorabuntur. Et excitatus est tanquam dormiens dominus: tanquam potens crapulatus à uino. Et percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternum dedit illis. Et repulit tabernaculum Ioseph, & tribum Ephraim non elegit. Sed elegit tribum Iuda, montem Sion quem dilexit. Et ædificauit sicut unicornium sanctificium suum in terra quam fundauit in secula. Et elegit Dauid seruum suum, & sustulit eum de gregibus ouium, de post fœtantes accepit eum. Pascere lacob seruum suum, & Israel hæreditatem suam. Et pauit eos in innocentia cordis sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

Psalmus Asaph. LXXVIII

apud deũ futura iam facta sunt. Sed utinam & in nobis C
hæc domino cooperante fiant: ut concupiscentia decidat, erecta potestate uirtutum. Forma iniqui amoris corruat, erecta ecclesiæ pulchritudine. Interimatur populus uitiorum, uiuificata numerositate uirtutum. Respuatur terrena hęreditas, acquiratur regnum dei. Iuuenculus, id est, incipiẽs peccatum, à uirtute sancti spiritus exuratur: & uirgo anima collætetur. Incẽtores uitiorum gladio, id est, uerbo dei trucidentur, ut exultent mentes ab his uidua tæ cum Christo. k ¶ *Et excitatus est tanquã dormiens dominus, tanquam potens crapulatus à uino, & percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit eis.*] Vt dormiẽs & quasi ebrius, habetur dominus in cordibus iniquorum. Cum autẽ pœnitentiam agere cœperint, excitatur. Et percussis uitijs usq; in posteriora temporum, tradituſq; in opprobriũ sempiternum, uigilat D
in eis. l ¶ *Et repulit tabernaculum Ioseph: & tribum Ephraim non elegit, sed elegit tribum Iuda, montem Sion quem dilexit.*] Non ad hoc repulit tribum Ioseph uel Ephraim, ut in æternũ sperneret: sed noluit de ea suscipere carnem, eligens tribum Iuda, de qua beata Maria procederet, ex qua nasceretur ipse: ut dilectiõis suæ montem, id est, eccle-

siam eleuaret. m ¶ *Et ædificauit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundauit in secula.*] Ipsam ecclesiam suam singulari uirtute firmauit, ut immobilis in secula sempiterna persisteret. n ¶ *Elegit Dauid seruum suum, & sustulit eum de gregibus ouium, & de post fœtantes accepit eum.*] Omnia hæc ad Christum dominum referẽda sunt, qui à paterno consilio ad redemptionem nostram electus est, de grege mortalium carnem assumens, pascẽs Christianum populum, siue supplantatorem uitiorum, siue mente uidentem deum. Qui nunc ecclesiam suam suis uoluntatibus inhærentem, in bonitate cordis sui pascere, & in cœlesti Hierusalem collocare dignetur. Ipsi gloria cum æterno patre & spiritu sancto, in secula seculorum. Amen. o ¶ *Psalmus Asaph.*] Iste psalmus uocem continet prophetæ, captiuitatem terrenæ Hierusalem deplorantis, quæ captiuitas nõ tantum ad illam ciuitatem, quantum ad animam, quæ sæpe ciuitas scribitur, referenda est.

Universidad de Biblioteca

A 1.Cor.3.c *Eius uenerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum.*] Apostolus dicit: Vos estis templum dei, & spiritus dei habitat in uobis. Si quis templum dei uiolauerit, disperdet illum deus. Ergo si increscentibus uitijs succumbit anima Christiana: tunc hæreditas quæ dei esse debuerat, aduersario subditur, & tunc templum spiritui sancto dedicatum, coinquinatum à gẽtibus disperditur. *b* ¶ *Posuerunt Hierusalem in pomorum custodiam.*] Sicut enim poma cum matureſcere cœperint, à suis custodiuntur, maturataq; facilius deuorantur: ita & aduersarius noster irruenubus uitijs custodit sibi consentientem animam, donec eam ad plenum uoluntatis suæ consensum adducens, ualeat deuorare. Quam diu enim in ea scintilla lucet fidei, acerba est dentibus inimici. *c* ¶ *Posuerunt morticina seruorum tuorum escas uolatilibus cœli, carnes sanctorum bestijs terræ.*]

B Hæc quidem in Hierusalem ante aduentum acta sunt saluatoris: sed passionem in sanctum figurauerũt: ubi carnes eorum bestijs atq; uolucribus, id est, persecutoribus expositæ sunt: & tanta multitudo sanguinis est effusa, ut uix omnium sepeliri corpuscula possent. Circuitus autem in Hierosolymis: plorantis ecclesiæ intelligitur luctus: iuxta illud: Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia non sunt. *d* ¶ *Facti sumus opprobriũ uicinis.*] Opprobrium fiunt sancti his qui prius fratres fuerant, & tunc separati ab ecclesia, timẽtes deum persequunt. Quod ad hæreticos refertur. *e* ¶ *Vsquequo domine irascceris, etc.*] Ne nobis irascaris quæsumus domine, sed in illos potius retorque furorem tuum, qui Christum ignorant. *f* ¶ *Qui comederũt Iacob, etc.*] Illum carnalem, qui seductus est astu inimici. *g* ¶ *Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, cito anticipent nos misericordiæ tuæ domine, etc.*] Præueniat nos quæsumus domine misericordia, quæ est unigenitus tuus: ut ueniens propicietur iniquitatibus nostris, & eruat nos à peccatis. Pauperes enim facti sumus in mundo propter illum. *h* ¶ *Adiuua nos deus salutaris noster, etc.*] Tunc nobis uel adiuuas, uel propiciaris, si claritas nominis tui, quæ in gentibus bene dicitur, nos morte sua à morte eripiat. *i* ¶ *Ne quando dicant gentes, ubi est deus eorum, & innotescat in nationibus coram oculis nostris.*] Gentes, siue nationes, potestates aduersæ sunt: quæ inualescunt aduersum nos dicentes: Vbi est C deus uerax uester? Sicut pagani martyribus sæpe dicebant. *k* ¶ *Vltio sanguinis seruorum tuorum qui effusus est.*] Iudicium hic inuocat, quo sanguis martyrum exquiratur à domino qui in Apocalypsi ait: Quiescite modicũ, donec impleatur numerus conseruorum uestrorum. *l* ¶ *Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum.*] Qui te per longas lachrymas requirẽtes, absolui & tecum esse desiderant. *m* ¶ *Secundum magnitudinẽ brachij tui posside filios mortificatorum.*] Eos scilicet qui per martyrũ exempla currentes, crucifixerunt se uitijs & concupiscentijs. *n* ¶ *Redde uicinis nostris septuplum in sinu eorũ.*] Vt non iudicij pœna damnẽtur, sed in hoc seculo septuplã compositionem pœnitendo dissoluant. Sinus autẽ sæpe pectus hominis intelligitur, in quo anima requiescit. *o* ¶ *Improperium ipsorum quod exprobrauerunt tibi domine.*] Tibi enim exprobrant: qa martyres tuos in quibus habitas, contumelijs affligunt. D *p* ¶ *Nos autem populus tuus, et oues pascuæ tuæ.*] Propter innocẽtiam autem quam gerunt oues uocantur, uel quia Christum pastorem habẽt. *q* ¶ *Confitebimur tibi in secula, in generatione & generationem.*] Hoc est, à prophetis usq; in euangelia. *r* ¶ *Annunciabimus laudem tuam.*] Quia tibi est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria, in secula seculorum. Amen. *s* ¶ *In finem pro his qui commutabuntur, testimonium Asaph.*] Iste psalmus uocem continet prophetæ deprecantis, narrantisq; magnalia dei.

LXXIX

Qui regis Israel intende.] A deo regitur, qui mente uidet deum. Ergo hunc propheta intendere sibi deposcit. *u* ¶ *Qui educis oues tanquam Ioseph.*] Nõ illum Ioseph cuius typum in alio psalmo repulit: sed illum qui triginta argenteis à discipulo uenditus, paterna uirtute ex inferno eductus est cum grege iustorum. *x* ¶ *Qui sedes super Cherubim.*] Super plenitudinem omnis scientiæ. *y* ¶ *Manifestare.*] Huic mundo te uidendum præbe. *z* ¶ *Coram Ephraim, & Beniamin, & Manasse.*] Illum Ephraim Manassenq; commemorat, quos alibi fortitudinem sui capitis dicit, id est, ecclesiam uel apostolos. Quod autem Beniamin in medio posuit: significat Paulum apostolum, qui de tribu Beniamin descendit, cæteris apostolis sociandum.

Excita

A *a* ¶ *Excita potentiam.*] Quam Aegyptijs ac filijs Israel ostendisti. *b* ¶ *Et ueni ut saluos facias nos.*] Vt sicut illos eruisti de Aegypto: ita nos salues à potestate dæmonum. *c* ¶ *Deus conuerte nos.*] Ad te cognoscendum. *d* ¶ *Et ostende faciem tuam & salui erimus.*] Ostende filiũ tuum, ut saluemur. *e* ¶ *Domine deus uirtutum quousq; irascceris super orationem serui tui*] Non enim irascitur, si iustitiam petamus sed conscientia delicti, putat etiam ab oratione irasci. *f* ¶ *Cibabis nos pane lachrymarum, & potũ dabis nobis in lachrymis in mensura.*] Sæpe ob desiderium dei siue recordationẽ peccati: lachrymæ nobis panes, potusq; fiunt. Quod autem ait: in mẽsura, illud indicat: ut in hac oratione, in qua peccatis absolui cupimus, uel deum uidere desideramus, uictus tenuis accipiat, si in precatione non in multiloquio proferatur. *g* ¶ *Posuisti nos in cõtradictionem uicinis nostris, etc.*] Iudæis atq; hæreticis, qui in circuitu ecclesiæ obstrepunt, nosq; impugnant. *h* ¶ *Domine deus uirtutum conuerte nos ad te, etc.*] Illũ qui dixit: Ioan. 14 Qui me uidet, uidet & patrem. *i* ¶ *Vineã de Aegypto transtulisti, eiecisti gentes & plantasti eam, etc.*] Licet hæc synagogam figurauerint, ad ecclesiã referenda sunt, quæ à tenebris seculi ad cœlestem dignitatem, electis uitiorum gentibus, fide fauente, translata est. Cui etiam uia, id est, mandata per quæ graderetur largita sunt, plantatis in ea doctoribus, per quos in omnẽ terram euangeliorum sonus nunciaretur. Ipsa quoq; à domino super Cherubim residente custoditur, dirigitur ac nutritur. *k* ¶ *Operuit montes umbra eius, & arbusta eius cedros dei.*] Cum patriarchis atq; apostolis claritatis suæ. *l* ¶ *Extendit palmites suos.*] Nos sumus uites, qui ex uinea illa frondimus. *m* ¶ *Vsq; ad mare.*] Id est, usq; ad baptismũ accessimus: qui prius in uanitate seculi huius fluctuabamur. Mare enim Apocalypsis baptismũ signat. *n* ¶ *Et ad flumen propagines eius.*] Vt qui in ea renascebantur, baptismo abluerentur. Hinc ad synagogam reuertitur. *o* ¶ *Vt quid destruxisti maceriam eius.*] Tunc enim munitio synagogæ deposita est cum ei cęcitas cõtigit, donec plenitudo gentium subintraret. *p* ¶ *Et uindemiant eam omnes transeuntes uiam.*] Spoliatur ab his, qui per huius seculi uiam, ad deum transeunt, dum Iudæos conuerti faciũt prædicando. *q* ¶ *Exterminauit eam aper de sylua, & singularis ferus depastus est eam.*] In apro atq; singulari fero immanitas diaboli intelligitur, à quo exterminata est propter incredulitatem. *r* ¶ *Domine deus uirtutum conuerte nos.*] Synagogam ad ecclesiam. *s* ¶ *Respice de cœlo & uide & uisita uineam istam.*] De qua superius sum locutus. *t* ¶ *Et perfice eam quam plantauit dextera tua.*] Quam uirtus, id est, filius tuus resurrectione sua fundauit. *u* ¶ *Et super filiũ hominis.*] Filiũ uirginis. *x* ¶ *Quem confirmasti tibi.*] Quem deuicta morte, ad tuam dexteram collocasti. *y* ¶ *Incensa igni & suffossa, ab increpatione uultus tui peribunt.*] Synagoga utique cum Iudæis non credentibus. *z* ¶ *Fiat manus tua super uirũ dexteræ tuæ.*] Super populum, quem dextera, id est, Christus tuus saluabit. *a* ¶ *Et super filium hominis quem confirmasti tibi.*] Ipsum mediatorem saluatorẽq; nostrũ. *b* ¶ *Non discedimus à te uiuificabis nos.*] Si tibi fide adhærea-mus, tũc pane illo uitæ quem de cœlo misisti, reficimur. *c* ¶ *Et nomẽ tuũ inuocabimus.*] Ipsum cui dedisti nomen super omne nomen. *d* ¶ *Domine deus uirtutũ cõuerte nos, etc.*] Ipsum qui est imago tua, ipsum qui est facies tua: qui est illuminatio uultus tui: in quo manes & qui manet in te. Qui purificatis mentibus nostris digneť illabi: seq; nobis mũdi saluatorem ostendere, nosq; inspectione sancta saluare. Ipsi gloria & imperium tecũ, & cum spiritu sancto, & nunc & in secula seculorum. Amen. *e* ¶ *In finem, etc.*] In lege scriptũ est, tres esse solẽnitates, Paschæ, Pentecostes, & Scenopegiæ. Ante Scenopegias, ante dies decẽ ieiuniũ erat, & ieiuniũ erat usque ad uesperũ. Eo tempore tubis canebant, hoc est, ieiunabant & in ieiunio tubis canebãt, & post dies decẽ, Scenopegiæ erant. Diligenter attendite: Tres solennitates in lege scriptæ habentur. Primũ Pascha, deinde Pentecostes, deinde Scenopegiæ. Ante Scenopegias, ieiunium: in ieiunio autem tubis canebant. Animaduertite scriptura quid significet. Tollite uelamen, quod positũ est ante oculos Moysi, & uidete quoniã tabernacula nõ possumus fieri, nisi ante ieiunemus. Ipsum autẽ ieiuniũ nisi habuerit signum uictoriæ, quod nostros aduersarios deterreat, non uincit Amalech. Quoniã ergo tres sunt solennitates: Pascha, Pentecoste, Scenopegiæ: ideo & tres psalmi habẽt titulos pro torcularibus: Octauus psalmus, & octogesimus, & octogesimus tertius. Videtis ergo quõ tres psalmi scripti sint in psalterio, qui pro torcularibus prænotantur. Videte quid dicat octauus psalmus, & octogesimus, & octogesimus tertius, & antequam de numero disputemus, dicamus quid sibi significare uelint torcularia. Pro torcularibus. Torcularia non sunt alibi, nisi ubi uineæ & infinita uindemia. Pro torcularibus. Propterea dicit dñs atq; saluator: Tor Esa. 63.a cular calcaui solus: & de genubus uir non erat mecum.

k 4 Propterea

A Propterea uineã de Aegypto transtulit & plantauit. Et
Hier. 2.d dicit in Hieremia: Ego te plantaui uineam uerã totam, electam: quomodo conuersa es mihi in amaritudinem
Gene. 9.d uitis alienæ? Et Noe uinũ bibit, & inebriatus est. Dici-
Cant. 5.a tur & à Solomone, dicitur etiã in mysterio: Bibite ami-
ci & inebriamini. Le-
Gene. 43.g gimus & in alio loco: quoniam Ioseph, ille uir sanctus qui in ty-
po præcessit saluato-
ris, qui uenditus est à fratribus suis, quem uendiderunt fratres
sui, & regnauit in Ae-
gypto. Sic dominus & saluator noster uen-
ditus est à Iudæis, & regnauit in Aegypto
istius seculi. Ille ergo
Ioseph uir sanctus, il-
le præcipuus qui cru-
delitatẽ pietate superauit: qui ideo uenditus est in Aegy-
ptũ, ut Aegyptũ pasceret, & fratres suos qui eũ uendide-
runt. Ille igitur Ioseph inuitauit fratres suos. Sed uidete:
Et inebriatus esse in meridie dicit. Hoc uerò secũdum
literã stare non potest, ut uir sanctus inebriatus fuerit:
Inebriatus est & Noe, sed uerè fuerat inebriatus. Ioseph
inebriatus fuit & Noe, & inebriatus est in domo sua. Vi-
dete mysteriũ: Videamus ante quid significet in myste-
rio, & postea disputemus quid significet in sensu. Post
diluuiũ mundi istius bibit Noe & inebriatus est in do-
mo sua, & denudata sunt fœmora eius, & eius apparuit
turpitudo, & uenit frater maior & irrisit: frater autẽ mi-
nor texit. Hoc totũ dicitur de saluatore, quoniã dicebat
B in cruce passionis: Pater, si possibile est, transeat à me ca-
lix iste. Bibit & inebriatus est, & denudata sunt fœmora
eius, & apparuit ignominia crucis. Venit frater maior,
populus Iudæorũ & irrisit, & minor populus de genti-
bus texit ignominiã. Propterea maledictus Chanaan,
seruus erit fratris sui. Ecce maledictio illa usq; hodie per
seuerat. Nos minor populus, imperamus maiori popu-
lo Iudæorũ. Sicut ergo dominus in passione inebriatus
est, sic & sancti in ardore fidei, quotidie inebriantur in
spiritu sancto. Tu qui die hesterna aurum colligebas,
hodie projcis: nõnne apud ignotos uideris insanus?
Deniq; & apostoli quando spiritus sanctus descẽderat
super eos & impleuerat eos, & loquebantur linguis ua-
rijs, propterea dicebantur musto pleni. Multa sunt quæ
dicantur de uini mysterio, & de ebrietate. In finem pro
torcularibus Asaph: Octauus psalmus, & octogesimus
& octogesimus tertius. Nullus alius habere poterat tor-
cularis numeros, nisi octauus, & octogesimus, & octo-
gesimus tertius. Octauus dies resurrectionis in singu-
lari numero. Rursum in octo decadibus, octogesimus
alius maior numerus. Videtis ergo quoniam hæc tor-
cularia non præscribuntur, nisi in die resurrectionis,
octaua, & octogesima. Dicat aliquis: Quare postea dici-
tur in octogesimo tertio, torcularia. Hæc torcularia ad
trinitatis mysteriũ pertinent. Propterea & tres sunt cho
rodidascali. In octauo psalmo, Dauid: in octogesimo,
Asaph: in octogesimo tertio, filij Core. Octauus est Da-
uid: qui interpretatur, fortis manu. Prima enim nostra
victoria, pugnam habet atq; luctam. Propterea dicitur
fortis manu Dauid. Secunda uerò, hoc est, in octogesi-
mo Asaph. Asaph autẽ interpretatur, synagoga. In octa
uo ergo uincimus, & in octogesimo cum domino con-
gregamur. In octogesimo uerò tertio filiorũ Core. Co-
re interpretatur, caluaria. Ascende calue, ascende calue.
Hæc dicebant etiam pueri Eliseo, quoniã passus fuerat
in loco caluariæ. Multa sunt quæ dicanẽ: quomodo Eli- C
seus in Bethel irrisus sit à quadraginta duobus pueris.
Ista sunt torcularia, de quibus dicit & saluator: Facite Luc. 16.
uobis amicos de iniquo mammona: ut uos recipiant
in æterna tabernacula.

LXXX

EXultate deo, etc.] Qui nos de te-
nebris Aegypti liberauit. b ¶ Iubilate deo Iacob.] Supplanta-
tori inimicorum. c ¶ Sumite psalmum, etc.] Hymnũ de corde pu-
ro, uel mente, ac atte-
nuatione peccatorũ
mundi. d ¶ Buccinate, etc.] Illi canebant tu-
ba in pascha, penteco-
ste, & Scenopegia.
Nos modo in eccle-
sia licet omni tempo-
re deo canere debeamus, sed præcipuè in resurrectio-
ne, in remissione, & in domus innouatiõe, hoc est, cum
resurgimus in Christo: cũ remissionẽ accipimus: cum
domus pectoris nostri innouata fuerit post ruinam. e
¶ Quia præceptum, etc.] Ipsius enim præceptũ est atq; iu-
diciũ, ut gratia saluemur & non ex nobis. f ¶ Testimo-
nium in Ioseph.] In Christo qui pro nobis uenditus est.
g ¶ Posuit illud, etc.] Vel in rubo, uel in igne, uel in alijs
mysterijs. h ¶ Linguam, etc.] Populus ille gentiũ, in ec-
clesia mandata quæ prius ignorabat, accepit. i ¶ Diuer-
tit, etc.] Quando in Aegypto eramus extruebamus ci-
uitates Pharaonis, lutũ & laterẽ portabamus, & tota a-
nima nostra quærebat paleas. Nõ habebamus frumen-
tum, non habebamus cœlestẽ panẽ qui de cœlo uenit: D
necdum acceperamus manna de cœlo: necdum nobis
serpens fuerat in eremo suspensus: necdũ petra aquam
nobis miserat: necdum extendebamus manus & cade-
bat Amalech. Sedebamus in luto, & faciebamus opera
Aegypti, ciuitates Pharaonis extruebamus. Diuertit ab
onerib. dorsum eius. Quàm grandia ante habebamus Matth. 11.b
onera: Propterea Moyses noster dicit: Venite ad me om-
nes q̃ onerati estis peccatis, & ego reficiã uos. k ¶ Ma-
nus eius in cophino seruierunt.] Cuius? Israelis. Alij sunt co-
phini Aegypti, & alij Iesu. Habet & Iesus cophinos suos,
& duodecim cophinos de fragmẽtis impleuit saluator
noster. O rem miram, & ingentia mysteria significan-
tem. Quinque milia populi uescebantur in eremo, sine
paruulis & mulieribus, in loco deserto, non inueniunt
nisi tantum quinque panes: Locus enim desertus erat.
Requiro te qui tantum literam sequeris. In deserto lo-
co non inueniuntur nisi quinq; panes, & duodecim co-
phini quomodo inueniuntur? Si desertus erat locus,
utiq; duodecim cophinos habere nõ poterat. Sed hoc
totum significatur, quod populum suum dominus in
deserto istius seculi eduxit de Aegypto: pauit panibus
suis, & quodcunq; supererat, in duodecim cophinis cõ-
didit, hoc est, in duodecim apostolis: ut quod perierat
in duodecim tribubus, saluaret in duodecim aposto-
lis. l ¶ In tribulatione inuocasti me, & liberaui te.] Prophetæ
& psalmi ideo obscuri sunt, quoniã subito cum nescis,
persona mutatur. Deniq; hucusq; locutus est prophe-
ta: nunc subito inducitur persona dei loquentis ad po-
pulum. In tribulatione inuocasti me & liberaui te. Qui-
cunq; in tribulatione es, securus esto, inuoca me, & ex-
audieris. m ¶ Exaudiui etc.] Tẽpestas illa qñ te premebat,
& quasi fluctib. huc illucq; trahebat: ego erã in media tẽ-
pestate. n ¶ Probaui etc.] Secũdũ literã de Moyse & Aarõ
dicit, quod ad aquã cõtradictionis offenderint deum:

Deniq;

A Deniq; ideo non sunt ingressi terram repromissionis.
Nobis autẽ dicit deus: Probaui te apud aquam cõtra-
dictionis. Simon probatus est ad aquam contradictio-
nis: quia in hypocrisi accepit baptismũ. Quicunq; ergo
in hypocrisi accipit baptismũ, iste probatur ad aquam
cõtradictiõis. a ¶ Audi populus meus etc.] No-
bis loquitur deus.
Quodcunq; populo
dixit, etiam nobis lo-
quitur. b ¶ Israel si au-
dieris me.] Quid quæ-
ris ut audiamꝰ? Videa-
mus quid præcipiat.
c ¶ Nõ erit in te deus re-
cens.] Cui deus uẽter
est, deus ei recens est.
Quotcunq; uitia ha-
bemus, quotcũq; pec-
cata, tot recentes ha-
bemus deos. Iratus
fuit, ira mihi deus
est. Vidi mulierem &
cõcupiui, libido mihi
deus est. Vnusquisq;
enim quod cupit &
ueneratur, hoc illi deus est. Auarus aurũ deum habet.
d ¶ Nec adorabis deum alienum.] Noster deus uirtus est, a-
liorum uitia. e ¶ Ego sum dominus, etc.] Nos sumus qui
educti sumus de terra Aegypti: si tamen exiuimus, si in
eremo sumus, si terrã repromissionis cupimus uidere.
Si reliquimus Sodomam, non respiciamus ad Sodo-
mam. Saluati sumus in monte: non desideremus Aegy-
Num. 11.b ptias carnes, non dicamus: Quàm bene nobis erat in
B Aegypto, cum manducabamus carnes in ollis, & allia,
& cucumeres. Vis accipere domini cibos? Vis comede
re ipsum dominũ deum tuũ & saluatorem? Audi quid
dicat: f ¶ Dilata os tuum & implebo illud.] Dilatate ora ue-
stra, ipse est & dominus & panis. Ipse hortatur nos ut
comedamus, & ipse noster cibus est. Quantumcũq; di-
lataueris, tantũ accipies. Non est igitur in mea potesta-
te, sed in tua est. Si nolueris accipe saltẽ partem. g ¶ Et
non audiuit, etc.] Ego sto ante ostium & pulso. Volo ut a-
perias & ingrediar, & non uis aperire. h ¶ Et Israel non
intendit mihi.] Infelix est qui à deo nõ corripitur. Si quis
peccans non percutitur, iste miser est. Ideo dicit: Dimisi
eos secundum desideria cordis eorũ. Ideo eos dimisi,
quoniam sæpe percussi, & disciplinã non receperunt.
Rogaui, non audierunt: percussi, non senserunt dolo-
rem. Dimitto eos in uoluntatibus suis, ut saturati uitijs
suis, uel sic agant pœnitentiam. i ¶ Si populus meus audis-
set me.] O clementissime pater, ò misericors deus. Ro-
gauit, & non est auditus: quasi iratus dimittit filium la-
sciuientẽ. Iterũ uidet perire, & dolet, quia perit. Et quid
dicit? k ¶ Israel si in uijs meis ambul. etc.] Nunquid gra-
de mihi erat liberare te de tribulatione? Nunquid non
poteram maiestatẽ meam mittere, & eruere te de pericu-
lo? Sed quia dimisi te libero arbitrio, & stadiũ tibi pro-
posui: & nõ coronatur, nisi qui pugnauerit: propterea
uictoriã tuo arbitrio derelinquo. l ¶ Inimici domini men-
titi sunt ei.] In Hebraico melius habet: Inimici domini
negabunt eum, hoc est, Iudæi. Inimici enim ipsius nega-
uerunt eum. Sed isti inimici qui negaturi sunt eum, er-
go perient: ergo reliquiæ non erunt? Et quomodo iu-
rasti Abrahæ, Isaac, & Iacob: quoniam semen ipsorum
sit quasi stellæ cœli & sicut arena maris? Quare promi-
sisti patribus, & non reddis filijs? Inimici domini nega-
bunt eum. Sed quid dicit? m ¶ Et erit tempus eorum in secu-
lum.] Cum introierit plenitudo gentiũ, tunc omnis Is-
rael saluus fiet. In futuro credent, modo non credide- C
runt. Nunc dicam ad Iudæos. Solent sibi applaudere, &
dicere: Et erit tempus eorum in æternũ. Nos dicamus,
uerũ est: credituri enim sunt de Iudæis. Deniq; legimus
in Apocalypsi Ioannis duodecim milia de singulis tri- Apoc. 9
bubus, hoc est, centũ
quadraginta quatu-
or milia creditura, &
hoc dicitur uirginũ
esse. Vbi autem uirgi-
nũ tantus numerus
erit: nõ uirginũ quan-
tus erit? Ergo & nos
dicamus Iudæis, & e-
rit tempus uestrũ in
æternum, hoc est, in
futuro seculo. Sed ad
te qui hodie non cre-
dis, quid pertinet? Et
erit tempus eorũ in
seculũ. Inimicorũ dei
quale tempus erit. n
¶ Et cibauit eos de adipe
frumenti.] Induxit eos
in terrã repromissio-
nis: cibauit non man-
na ut in deserto, sed frumento quod cecidit, quod resur-
rexit. Et cibauit illos ex adipe frumenti. Videte myste-
rium scripturarum. Ex adipe frumenti. Frumentũ adi-
pes habet: nunquid & intestina habuit? Sed uoluit lar-
gitatem & pinguedinem gratiæ spiritualis ostendere: &
ideo adipes nominauit. o ¶ Et de petra melle saturauit eos.]
Ipse frumentum est: ipse petra est, qui populũ Israel sa-
tiauit aqua in deserto. Spiritualiter melle & non aqua
saturauit eum: ut quicunq; crediderunt & acceperunt D
cibum, mel sentiant in ore suo. Quàm dulcia faucibus
meis eloquia tua super mel & fauum ori meo. Deniq; &
dominus noster post resurrectionem propterea fauum
comedit, & de petra melle saturatus est. Ergo rem dico
nouam: Ipsa petra mel comedit, ut nobis mel tribueret
& dulcedinem, ut qui in lege biberant myrrham, hoc
est, amaritudinem: postea in euangelio comedant mel
euangelij: cui est gloria in secula seculorum. Amen.
p ¶ Psalmus Asaph.] Iste psalmus hortatur, ut si uolumus
dominum habitare nobiscum, ea semper quæ illi sunt
placita, faciamus.

LXXXI

Audi populus meus & contestabor te, Israel si audieris
me non erit in te deus recens, neq; adorabis deum alie-
num. Egõ enim sum dominus deus tuus, qui eduxi te de
terra Aegypti, dilata os tuum & implebo illud. Et nõ
exaudiuit populus meus uocem meam, & Israel non in-
tendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eo
rum, ibunt in adinuentionibus suis. Si populus meus au
disset me, Israel si in uijs meis ambulasset, pro nihilo for-
sitan inimicos eorum humiliassem, & super tribulantes
eos misissem manũ meam. Inimici domini mentiti sunt
ei, & erit tempus eorum in secula. Et cibauit illos ex adi-
pe frumenti, & de petra melle saturauit eos.

Psalmus Asaph. LXXXI

DEus stetit in synagogã deorum, in medio autem

LXXXI

Deus stetit in synagoga deorum.] Multa sunt schemata.
Frequẽter enim sedemus, interdum stamus, in-
terdum iacemus, interdum currimus, interdum
ambulamus: ita & deus describitur pro uarietate homi
num: & status ipsius diuersus inducit. Si sancti sumus
& sumus similes Moysi, dicitur ad nos: Tu uerò hic sta Exod. 17
mecum. Hoc enim dixit deus ad Moysen. Stabat enim
Moyses super petram, propterea & dominus stabat illi.
Si uerò prius sancti fuerimus, & postea peccatores: iam
non nobis fiat deus, sed ambulat, hoc est, mouetur de
loco suo, qui nobis ante steterat. Postquam nos moti
fuerimus, & ipse nobiscum pariter mouetur. Denique
& Adam quamdiu in paradiso fuit & mandatum ser-
uauit, stabat ei deus. Postquam uerò transgressus est:
audiuit uocem dei ambulantis in paradiso. Vis scire,
quia ambulabat ei deus? Quid ei dixit? Adam ubi es? Gen. 3.b
Qui ante stantem deum non fugerat, postea ambulan-
tem fugit. Diximus de stante, diximus de ambulan-
te, dicamus de sedente. Quandocunque sedens induci
tur deus, dupliciter inducitur. Aut quasi rex: aut qua-
si iudex. Si quasi rex, uidetur sicut Esaias: Vidi domi- Esa. 6.a
num sedentem super thronũ excelsum & eleuatum, ibi
quasi rex regnans inducitur. Quãdo uerò quasi iudex

inducitur

A inducit, throni positi sunt & libri aperti sunt, ut in Da-
Dan. 7.c niele scriptū est. Quid dicitur? Throni positi sunt, & li-
bri aperti sunt: Hoc est, dominus quasi iudex sessurus,
& omniū opera relecturus. Libri qui modo cōplicati
sunt, tunc aperientur. Omne quod facimus, quod lo-
quimur, quod cogita
mus, etiam de otioso
uerbo reddituri su-
mus rationē. Scriptū
est in libris dei. Putat
aliquis libros esse in
cœlo, ubi scribuntur
peccata nostra? Ego
libros puto conscien
tias nostras, quę tunc
aperientur, & uidebit
unusquisque quod fe
cit. Nil occultū quod
nō reuelabit. Propterea throni positi sunt, & libri aper-
ti sunt. Quanta scripta sunt in libro meo, & ne fratri qui
dem meo, neq; amico meo audeo cōfiteri. Sciūt angeli
quid fecerim, sciunt throni, sciunt Seraphim: scit pater
& filius & spiritus sanctus. Diximus de deo, quod alijs
stet, alijs ambulet, alijs uerò sedeat, aut quasi rex, aut
quasi iudex, alijs uerò dormit. Si quando nos derelin-
quit tentationibus, licet simus sancti: tamē relinquimur
tentationibus ut probemur: eo tempore nobis dormit
Mar. 4.d mitas dñe? Et apostoli, quando erant in naui, & nauis
fluctibus tundebat, dormiebat eis dñs: Propterea enim
nauis fluctibus tundebat. Deniq; excitant eum, & euigi
lat, & statim tēpestas quiescit. Diximus de quatuor sche
matibus dei: quia alijs stet, alijs ambulet, alijs sedeat, &
B alijs quasi dormiat, alijs uerò euigilat & cōsurgit. Deus
stetit in synagoga deorū. Quia dij erant, propterea sta-
bat eis deus. In qua synagoga nostra, diuersa deus ha-
bet schemata: Alijs stat, alijs sedet, alijs ambulat, alijs
dormit. Cum ipse sit immutabilis, pro nostra uarietate
mutatur. Vide hominis dignitatē. Deus stetit in synago
ga deorū. Largitur nobis nomen, ut largiatur & meri-
tum. a ¶ *In medio autem, etc.*] Quasi imperator in medio
exercitus dijudicat. Deus deos dijudicat. Res formida-
bilis, res terroris plena. Si deos dijudicat: de peccatore
quid facit? Duos istos uersiculos quasi propheta dixit:
hoc uerò quod sequitur: b ¶ *Vsq; quo iudicatis iniquitatē.*]
Ipse deus loquitur ad iudices, hoc est, ad principes po-
puli. Specialiter isti uersiculi qui sequuntur, ad iudices
dicuntur. Si seculi iudices, manifestū est. Si uerò eccle-
siæ iudices, de episcopis intelligamus atq; presbyteris.
Vsq; quo iudicatis iniquitatē? Qui iudicat iniquitatē,
iudex iniquitatis est. Ille erat iudex iniquitatis, de quo
Luc. 18.c dicitur in euangelio: qui dominū nō timebat, & homi-
nem non reuerebatur. Vsq; quo iudicatis iniquitatem?
Dedi uobis potestatē in gregē meū, & in populum dei:
debetis iudices esse, non lupi. c ¶ *Et facies peccatorum su-
mitis.*] Quando uenerit ad uos iudicū: non cōsidera-
tis causam, non consideratis iudiciū, sed personas eorū
qui habent causas. Ac si dicat: Si uenerit pauper, habēs
iustum negotiū, & uenerit diues, habens malum nego
tium: uos personā aspicitis, non negotiū. Hoc interim
secundum unam interpretationē. Cæterū est & alia in-
terpretatio sacratior: Solet in theatris unus homo fre-
quenter diuersas habere personas: nunc ingreditur in
mulierē, nunc in uirū, nunc in regē: & qui in regē pro-
cesserat, rursum in seruo procedit. Dixi exemplū, ut de
carnali uenire possimus ad spirituale. Et nos diuersas
personas accipimus. Quando enim iracor, personam
leonis assumo. Quando res alienas rapio, lupi personā
assumo. Quando uerò crudelis sum & interficio, assu-
mo personam crudelis. Sed quomodo qui sunt pecca- C
tores, in peccatis habent diuersas personas: sic econtra
rio qui sancti sunt, habent & ipsi diuersas personas, sed
in bono. Quādo eleemosynam facio, habeo personam
quasi clemētis. Quando uerò bene iudico, habeo per-
sonam boni iudicis.
Quando uerò iniu-
riā patior, & humilis
sum, habeo personā
humilis. Infelix est q
plures in malo habet
personas. Felix est q
diuersas personas ha
ber in bono. d ¶ *Ne-
scierunt, etc.*] Quic Ma
li iudices. Quos ego
deos uocabam uitio
suo mali iudices ap-
pellati sunt. Nescierunt me neq; intellexerūt iudicium
meum, in tenebris ambulant. Quia dereliquerunt lu-
cem: propterea in tenebris ambulāt. Ego dixi: uos estis
lux mūdi, & uos declinastis à luce, & facti estis tenebræ.
Quia ergo hoc fecerūt, uideamus quid sequit. e ¶ *Mo-
uebuntur, etc.*] Videte, principes mali qualem habēt retri
butionē. Propter malos iudices, terræ fundamenta qua
tiuntur. Hoc interim diximus primū, secundū literam,
quoniā totius orbis cōcussio propter malos principes
uenit. Dicamus autē & aliter: Mouebuntur omnia fun-
damenta terræ. Ego malos iudices, qui fundamenta po
suerunt in terram & non in cœlum, subuertā, qui de-
buerunt fundamentū habere Christū, quem posuit ar-
chitectus Paulus, & noluerunt, sed in terram posuerūt 1.Cor.3
fundamenta sua. f ¶ *Ego dixi, dij estis, etc.*] Audiat Euno-
mius, audiat Arius, qui dicunt filium dei similiter esse
filium, ut nos sumus. Quod dij sumus: non est naturæ, D
sed gratiæ. Quotquot enim eum receperūt, dedit eis po
testatem filios dei fieri. Propterea feci hominē, ut de ho
minibus dij fiāt. Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes.
Videte quanta sit dignitas, & dij uocamur & filij. Ego
feci uos deos, sicut feci Moysen Pharaonis deum, ut
postquam dij fueritis, digni efficiamini filij mei. Con-
siderate scripturam diuinam: Non est personarum ac-
ceptio apud deum. Non dixit: Ego dixi dij estis reges
& principes, sed omnes quibus æqualiter corpus de-
di & animam & spiritum, æqualiter donaui & deita-
tem & adoptionem. Aequaliter omnes nascimur & im-
peratores & pauperes, æqualiter & morimur. Aequalis
enim conditio est. g ¶ *Vos autem sicut homines moriemini.*]
Videtis ergo quoniam qui homo est, moritur. Deus e-
nim non moritur. At Adam quamdiu seruabat præce-
ptum, & deus fuit, non mortuus est. Postquam uerò
gustauit de arbore illicita, statim mortuus est. Deniq;
dicit ei deus: In quacunq; die gustaueris, morte mo- Gen.2
rieris. Melius habet in Hebræo: Vos autem sicut Adam
moriemini. Sicut ille electus est de paradiso, sic & nos
electi sumus. h ¶ *Et sicut unus de principibus cadetis.*] Quo-
niam dixerat, filij excelsi omnes: non potest filius esse
excelsi, nisi & ipse excelsus fuerit. Ego dixi ut omnes
uos excelsi sitis, ut ego excelsus sum. Vos uerò sicut u-
nus de principibus cadetis. Quoniam excelsi eramus,
propterea cecidisse dicimur. Vbi sunt qui dicunt dia-
bolum, diabolum esse factum? Vbi sunt qui dicunt ma
lam naturam à deo creatam? Secundum Hebræum
hic duo dicuntur: Vos autem sicut Adam moriemini.
Sicut pater uester noluit audire præceptum domini &
cecidit: ita & uos moriemini. Ergo illud de Adam di-
ctū est. Hoc uerò quod sequitur: Et sicut unus de prin-
cipibus cadetis: quis est iste unus de principibus qui
cecidit? Si uolueris dicere Adam, iam in superioribus
uersiculis

autēm deos dijudicat. Vsquequo iudicatis iniquitatēm
& faciēs peccatorum sumitis. Iudicate egeno & pu-
pillo, humilem & pauperem iustificate. Eripite pau-
perem & egenum de manu peccatoris liberate. Ne-
scierūnt neque intellexerunt, in tenebris ambulant, mo-
uebuntur omnia fundamenta terræ. Egō dixi, dij
estis, & filij excelsi omnes. Vōs autem sicut homi-
nes moriemini, & sicūt unus de principib. cadetis.
Surge

A uersiculis dictum est: Vos autē sicut Adam moriemini.
Simulq; uidete significantiā uerbi. Vos autē sicut Adā
moriemini. Quoniā Adam mortuus est, & nos mori-
mur. Diabolus uerò qui princeps fuit & cecidit, non
mortuus est. Neq; enim potest angelica dignitas mor-
tem recipere, sed tan-
tum ruinam. Idcirco
dixit: Sicut unus de
principibus cadetis.
Quomodo cecidit lu
cifer q mane oriebat?
Et ecce & hic cecidit,
& ibi cecidit. Propte-
rea cecidit: quia sem-
per in cœlestibus uer
Ezech. 28.c sabat. Iste est cui dicit in Ezechiel: Tu es resignaculū si-
militudinis. Videte quid dicat: Resignaculū similitudi-
nis. Non dixit: tu es signaculū similitudinis, sed resigna
culū similitudinis. Signauerat te deus, & similem sibi fe
cerat. Tu uerò postea resignasti te, ad similitudinem &
imaginē dei & tu cōditus es. Deniq; dicitur in ipsa pro
phetia: In medio Cherubim nutritus es, inter lapides
iaspidis & carbunculi fuisti in paradiso dei, & cecidisti
(inquit) & à monte dei uulneratus es. Iste est princeps
Tyri ex eo tēpore quo cecidit: siquidē Tyrus lingua He
bræa dicit צר Zor, hoc est, tribulatio. Ergo & ipse prin
ceps qui primo erat in cœlo, nunc factus est princeps
Tyri, hoc est tribulationis istius seculi. Sicut unus de
principibus caderis. Quando dicit sicut unus, ostendit
Apoc. 12.a esse & alios. Legite Apocalypsim Ioannis: Draco quan-
do de cœlo cecidit, tertiā partē stellarū secū duxit. Huc-
usq; deus locutus est ad homines, & rursum per pro-
phetā loquit. a ¶ *Surge deus, etc.*] Surge: quia nauis no-
stra fluctibus tunditur. Surge deus, iudica: quoniā ma
B li iudices non iudicant, sed euertunt legē tuā, & pecora
tua lacerāt. Tu surge qui uerus iudex es. Quia ergo ma
li iudices mortui sunt, sicut Adam, & ceciderunt sicut
unus de principibus: propterea tu surge, tu iudica, tu
salua creaturā tuā. Mercenarius enim cum lupū uide-
rit, fugit, relinquit oues: non potest ita dolere alieno,
quomodo dolet patri & matri. Dicamus & aliter: Surge
qui pro nobis passus es, pro nobis mortuus es: surge
& salua nos. Dicamus aliter: Qui uenisti humilis & con
temptus: ueni quasi iudex & uindica nos. Surge deus
iudica terram. Videte significantiā proprietatesq; ser-
monū. Non dixit, iudica cœlū, sed terrā. Ergo terra iudi
catur, non cœlū. Si ergo terra iudicatur, & non cœlum:
ergo in cœlo peccata non fiunt: si autē fierent in cœlo
peccata, diceret: Surge deus iudica terram & cœlum. Et
uidete elementiā prophetiæ. Non dixit, interfice terrā,
sed iudica & salua. Non dixit iudica per angelos, iudi-
ca per ministros tuos. Illi enim si iudicauerint, nō pos-
sunt misereri: quia executores sunt sententiæ tuæ. Tu ue
rò si iudicaueris, poteris ipse misereri. Surge deus iudi
ca terrā. Imperator potest suam mutare sententiā, præse
ctus non potest. Propterea te iudicē deprecamur: non
contemnentes, sed precantes. Homines etenim & ange
li ad cōparationē tui crudeles sunt. Tu solus mitissimus
iudex es. Vultis scire quoniā deus clemens est iudex, &
omnis homo crudelis est? Dormiēte patrefamiliās ini-
micus homo zizania superseminauit. Serui uolunt e-
uellere, & dicit paterfamiliās: Dimittite ut simul crescāt,
ne cum zizania de frumento euellitis, eradicetis simul
& triticū. b ¶ *Quoniam tu, etc.*] Propterea te iudicē depre
camur: quia omnibus gentibus misertus es. Quare nō
dixit: tu possidebis omnes gentes, sed tu hæreditabis?
Vbicunq; hæreditas ponitur, ibi mors ante præcessit.
Propterea hæredes & cohæredes dicimur. Hæredes di-
xit Christi: quia pro nobis mortuus est. Cohæredes: qa
nobiscum regnaturus est. Tu hæreditabis: Misisti enim C
seruos tuos, reuertamur ad apostolos, aliū in circūcisio
nē, aliū in gentes. Quamdiu Moysen miseras, quamdiu
Esaiā, quamdiu Hieremiā, quamdiu alios prophetas:
notus erat in Iudæa deus: in Israel magnum nomen e-
ius. In modica terra
nominis dei noticia
ferebatur. Misisti Pe-
trum piscatorem, qui
dimiserat rete, qui ab
opere callosam habe-
bat manum. Non mi
sisti oratorē, non mi-
sisti philosophū: Mi-
sisti hominē rustica-
num, hominē piscatorē. Iste piscator, iste rusticanus de
Hierosolyma perrexit Romā, & rusticanus cepit Romā
quam eloquentes capere non potuerunt. Rursum iuit
Paulus apostolus, & de Hierosolyma prædicauit usq;
in Illyricū: & prædicauit, ubi non erat prædicatū euan-
gelium: ne super alienū fundamentū poneret ædificiū.
Deinde dicit, quod de urbe Roma iret ad Hispaniam.
Videte Paulum persecutorē, qui in Iudæa fuerat perse-
cutor, prædicat gentibus. Vbi sunt qui prædicant Ale-
xandrū Magnū Macedonū imperatorē, quod in breui
spatio uicerit tantas gentes? Habuit exercitū, habuit &
ingentes turbas, & non tale aliquid potuit, sed modicū
quiddam. Iste uerò Paulus quondam persecutor fuit,
qui dicebat: Et si imperitus sum sermone, non tamen 2.Cor. 11.b
scientia. Qui soloecismos facit in loquendo, crucē Chri-
sti portat, & quasi triumphans omnes capit. Totū orbē
subegit ab Oceano usq; in mare rubrū. Dicat aliquis:
Hoc totū lucri causa fecerunt. Hoc enim dicit Porphy-
rius: Homines rusticani & pauperes, quoniā nihil ha-
bebant, magicis artibus operati sunt quædam signa. D
Non est autem grande facere signa. Nam facere signa in
Aegypto magi contra Moysen. Fecit & Apollonius, fe- Exod. 7.b
cit & Apuleius. Infiniti signa fecerunt. Cōcedo tibi Por
phyri, magicis artibus signa fecerunt, ut diuinas acci-
perent à diuinis mulierculis, quas induxerant: hoc
enim tu dicis, quare mortui sunt? quare crucifixi? Fe-
cerunt & alij signa magicis artibus, sed pro homine
mortuo nō sunt mortui: pro homine crucifixo nō sunt
crucifixi. Sciunt isti hominem esse mortuū & moriun-
tur sine causa? Felix ergo nostra uictoria, quæ in sangui
ne apostolorum dedicata est. Fides nostra non proba-
tur, nisi per illorū sanguinē. Benedicamus ergo deum,
cui est gloria in secula seculorum. Amen. c ¶ *Canticum
psalmi Asaph.*] Iste psalmus uocem prophetæ continet
collaudantis deum. Ait ergo. LXXXII

Deus quis similis erit tibi?] Quia nullus est similis tui:
nullum alium autorē, nisi te quærimus. c ¶ *Ne
taceas neq; compescaris deus.*] Nos tacemus, tu pro
nobis loquere. Iusti uox est quæ dicit: Neq; compesca-
ris deus. De iustitia sua securus est. f ¶ *Quoniam ecce ini-
mici tui sonuerunt.*] Possumus secundum Tropologiam
de ecclesia interpretari & hæresibus. Possumus autem
secundum literam interpretari de populo Iudæorum,
& de cæteris gentibus, quæ in circuitu expugnant Iu-
dæam. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt. Vocem &
detractionem aduersariorum sonitum uoluit appella-
re. Quoniā ecce inimici tui sonuerunt. Videte quid di-
cat: Sonuerūt, hoc est, quasi cymbalum tinniens, sic so-
nuerunt auribus meis. Sonus propriè dicitur, cum au
ditur tantummodo sonus, & uox non intelligitur. Er-
go quod dicit hoc est. Illi quidem loquebantur, & qua-
si uolebāt me arguere: cæterum ego non quasi uocem,
sed quasi sonum audiebam. g ¶ *Et qui oderunt te, extule-
runt caput.*] Videte quid dicat: Ergo q eleuat caput, odit

deum

Universidad de Navarra Biblioteca

A deum. Superbis enim dominus resistit: humilibus autem dat gratiã. Et qui oderũt te, extulerũt caput. Si causam habes cõtra aliquẽ: si tibi detrahit frater tuus, & tu es humilis pro Christo, & ille superbus propter diabolum, tu imitaris eum qui dicit: Discite à me, quia mitis Mat. 11.d sum & humilis corde. Ille autem qui erigitur, illum imitatur qui dicit: In cœlum ascendam, super sydera cõlí ponam thronum meum, ero similis altissimo. Et qui oderunt te, extulerunt caput. *a ¶ Super populum, etc.*] Sufficit alicui, si populus dei sit. *b ¶ Cogitauerunt aduersus sanctos tuos.*] Hoc interpretatione non indiget. Legisse, intellexisse est. *c ¶ Dixerunt, etc.*] Et nõ sit gẽs: quia populus dei est.

tuũm malignauerunt consilium, & cõgitauerunt aduersus sanctos tuos. Dixerũt, uenite & disperdamus eos de gente, & nõn memoretur nomen Israel ultra. Quoniãm cogitauerunt unanimiter simul, aduersus te testamentum disposuerunt, tãbernacula Idumæorum & Ismaelitæ. Moab & Agareni, Gebal & Ammon & Amalek, alienigenæ cum habitantibus Tyrum. Etenim Assur uenit cum illis, facti sunt in adiutorium filijs Lot. Fac illis sicũt Madian & Sisaræ, sicut Iabin in torrentẽ Cison. Disperierunt in Endor, facti sunt ũt stercus terræ. Pone principes eorum sicut Oreb & Zeb & Zebee & Salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt

d ¶ Et non memoretur, etc.] Non memoretur hic, qui sensu uideat deum. *e ¶ Quoniam cog. etc.*] Infelices nos: Infelix populus dei, non potest in bono tantã habere cõcordiam, quantã mali habent in malo. *f ¶ Aduersus testamentum, etc.*] Videte nominũ sacramenta. *g ¶ Tabernacula Idumæorum, etc.*] Vndecim sunt qui pugnant aduersus sanctum. Quoniam ergo pugnauerunt contra sanctos, ad perfectum numerum, id est duodecimũ, uenire non potuerunt. Tabernacula Idumæorũ. Non habent domus fundamentũ, sed tabernacula quæ cito pertranseunt. Idumæa dupliciter interpretaẽ, aut sanguinea, aut terrena. Videte ergo qui pugnant aduersus sanctos. Tabernacula Idumæorũ terreni & Ismaelitæ. Ismaelitæ interpretantur, obedientes sibi. Hoc est, quodcunq; cõr habuerit & mala cogitatio, statim faciunt. Propterea di-
Ezech. 13.a citur in Ezechiele: Fili hominis loquere aduersus prophetas, qui sequuntur cor suum, & quodcunq; impellit cogitatio faciunt. Nos autem non debemus sequi cogitationem nostram, nec dici Ismaelitæ, hoc est, obedientes sibi: sed Ismael, hoc est, obedientes deo. Moab ex patre, hoc est recedentes à deo patre. Agareni, Proselyti. Qui cum deberent esse habitatores dei, Proselyti facti sunt. Gebal interpretatur, uallis uana. Ge, dicitur uallis. Bal uerò interpretatur, uana. Isti ergo qui cõtra dei populum sunt, non sunt de monte, sed de ualle uana. Et Ammon interpretatur, populus turbidus, hoc est, qui confidunt in multitudine & non in simplicitate. Amalek interpretatur, lingens terram. Quicunq; enim pugnant aduersus populum dei, non comedũt cœlestem panem, sed lingunt terrã sicut serpens. Alienigenæ. Vbi dicitur, alienigenæ: in Hebræo habet Philistijm. Philistijm uerò interpretantur, cadẽtes potione, hoc est, qui inebriati sunt de calice diaboli, & inebriati ceciderunt. Cum habitantibus Tyrum. Tyrus lingua Hebræa dicitur צר zor, quod interpretatur, tribulatio & angustia. Qui debuerant esse peregrini in isto seculo, facti sunt habitatores. Isti ergo qui expugnant populum dei, habitant in Zor, hoc est, in angustia & tribulatione animæ suæ. Istæ ergo tantæ gentes quæ pugnant aduersus sanctum, uideamus quem habent principem: saluatorem, an diabolum. Quid sequitur? Etenim Assur uenit cum illis. Assur Nabuchodonosor aduersarius dei, qui populum dei duxit in captiuitatem: licet uideatur gentes habere plurimas pro se dimicantes: tamen principem habent Assur, hoc est, diabolum. Facti sunt in adiuto-

rium filijs Lot. Lot interpretatur, declinans. Dæmones C
ante fuerunt angeli, & postea cum diabolo ceciderunt, & facti sunt satellites eius, sicut scriptum est in Apocaly
Apoc. 12.a psi Ioannis: Quia draco cecidit, & traxit secum tertiam partem stellarũ. Ergo quid dicit? Isti qui uenerunt cum tantis gentibus, & expugnauerunt populum tuum, & uenit cũ eis Assur, & principẽ habent diabolum, facti sunt in adiutoriũ filijs Lot, hoc est, dæmonibus. Qui à te declinauerunt, hoc operãtur quod & dæmones. Videtis quia difficillima loca sunt: uidetis qa obscura sũt, & in singulis sermonibus magna sunt sacramenta, & necessitate cõpellimur in uerbis Hebraicis, & plenis mysterijs diutius immorari. Neq; enim nunc rhetoricum locum euentilamus, sed id quod à spiritu sancto dictum est, interpretari nitimur. Nisi enim sic interpretet, ut diximus, quid prodest ecclesijs Christi legere tabernacula Idumæorũ & Ismaelitæ, & cætera nomina? Quoniã ergo uenerunt contra populum tuum, uideamus quid eis imprecet psalmista. *h ¶ Fac illis sicut Madian, etc.*] Legistis in Iudicum libro: Iste est Madian quem expugnauit Gedeon: Iabin & Sisara, isti sunt quos expugnauit Debbora & Barach. *i ¶ In torrente Cison, etc.*] Debbora & Barach interfecerunt Sisaram principem militiæ. Ergo quod dicit: uidete quid sit. Domine quantam habent superbiã, quoniam cum tanto ueniunt exercitu, quoniam Nabuchodonosor habent principem Assyriorum, quoniam facti sunt in adiutorium filijs Lot, quoniam hoc agunt quod agunt dæmones, quoniam superbia ipsorũ usq; ad te eleuata est, propterea te deprecor, ut ad ignominiam suam, non à uiro uincantur, sed à muliere. *k ¶ Facti sunt ut stercus terræ.*] Qui? Madian & Sisara & Iabin. Isti tres facti sunt sicut stercus terræ. Madian interpretatur relinquens iudicium. Quicunq; pugnat contra populum meum, non cogitat futurum esse iudiciũ. Sisara interpretatur equi uisio. Isti qui pugnant cõtra populũ tuum, nõ sunt de grege tuo & de pecoribus tuis, sed de equis qui insaniunt in fœminas. Isti ergo equi semper parati in prælium sunt. Sicut Iabin. Iabin interpretatur intellectus. Qui sibi in sua sapientia cõfidunt, & non in gloria dei. Facti sunt ut stercus terræ. Illi qui gloriabantur in exercitu, qui habebant principem Assur, & dicebant: in cœlum ascendam, non solum in terram cecide
Iudicum 4 & 7 runt, sed in terra stercus facti sunt. *l ¶ Pone principes eorum.*] Quorum? Qui pugnant cõtra populum tuum. *m ¶ Sicut Oreb & Zeb & Zebee & Salmana. Omnes principes eorum.*] Legisse uos puto historiam in Iudicum libro, quoniã Gedeon qui uocatur alio nomine Hierobaal, pro populo dei pugnans, hos quatuor reges uicerit & interfecerit eos. Videte quales sunt principes Madianitarum qui reliquerunt iudicium dei, Oreb & Zeb & Zebee & Salmana. Quis putat in istis uerbis esse mysteria saluatoris? Legunt hoc philosophi & irrident. Legunt rhetores, & putant esse deliramenta. Non solũ autem rhetores, sed & Iudæi non habent clauem scientiæ, quoniam uelamen positũ est ante oculos eorum. Oreb interpretatur foramẽ, in quo coluber ingreditur. Zeb interpretatur lupus. Videte nomina principũ aduer-

sariorum

A sariorũ Christi. Zebee, hostia, hoc est, quos lupus suffocauerit. Et Salmana, perfecti in malicia. Videte ergo nominum sacramenta. *a ¶ Qui dixerunt, hæreditate possideamus sanctuarium dei.*] Dixerunt, sed non perfecerunt: quia dñs pugnabat pro populo suo. *b ¶ Deus meus pone illos ut rotam.*] Videte clementiam prophetæ: Non precatur contra eos, sed pro eis. Videte quid dicat: Deus meus qui deus es omnium: meus proprie deus. Deus meus pone illos ut rotã. Qui quasi fundamentum habẽt in malicia: non habeant fundamentum, sed uacillent, & non sient in malicia. *c ¶ Sicut stipulam ante faciem uenti, sicut ignis qui comburit syluam.*] Sicut stipulã, non sicut frumentum, sed stipulã. quod dicit, hoc est, si quis est in eis stipula & palea, pereat. Sicut ignis qui cõburit syluam. Nõ dixit arbores frugiferas, sed syluam quæ non habet fruges. Si quis ergo stipula est: & non habet frumentum: si quis sylua est & nõ habet fruges, hic pereat. *d ¶ Sicut flamma comburens montes.*] Superbia in eis pereat. *e ¶ Ita persequeris illos in tempestate tua & in ira tua.*] Quid? Occides eos? Non: sed *f ¶ Turbabis eos.*] Vt saluentur.
B *g ¶ Imple facies eorum ignominia.*] Vt confundantur. Quare hoc? *h ¶ Vt quærant nomen tuum domine.*] Videtis ergo quia non contra eos, sed pro salute ipsorum deprecat. Denicq; & in sequentibus uidete quid dicat. *i ¶ Erubescant & conturbentur in seculum seculi, etc.*] Pereant secũdum hoc quod mali sunt, & saluetur quod bonum est. Denicq; uidete: quoniam perditio hic non abolitionẽ sonat sed salutem. Quid sequitur? *k ¶ Et cognoscant quia nomen tibi dominus, etc.*] Erigat se qui uult ut erigatur. Nos dicamus: tu solus altissimus in omni terra. Quantũuis aliquis exaltetur: nos habeamus deum cui excellius nomen est: cui est gloria in secula seculorũ. Amen. *l ¶ In finem pro torcularib. filijs Core psalmus.*] Tres sunt psalmi qui pro torcularibus præscribunt, octauus & octogesimus & octogesimus tertius. Octauus præscribitur Dauid: octogesimus uerò præscribitur Asaph: octogesimus uerò tertius filijs Core. Do uobis aliquã regulam, ut sciatis in scripturis quid obseruare debeatis. Quicũq; psalmus præscribitur filiorum Core: nihil triste habet, sed semper læta significat. Quoniam enim Core & Dathan & Abiron fecerunt contra Moysen, & à domino puniti sunt: filij Core qui non sunt secuti patrem suum, æterno gaudio benedicti sunt. Quoniam autem Core interpretatur caluaria, & manifestum est quod caluaria significet locum resurrectionis: quicunq; filius Core est, filius est resurrectionis. Quicũq; autem filius resurrectionis est, nihil potest habere quod triste est. LXXXIII

Quam dilecta tabernacula tua domine uirtutum, etc.] Deinde dicitur: Beati qui habitant in domo tua. Videtur tria esse tabernacula & atria, & ad extremũ domum. Quam dilecta tabernacula tua domine uirtutũ. Quæ sunt ista tabernacula? Videamus euangelium an nobis aliquam significantiã præbeat. Loquit dñs & di-
Luc. 16.b cit: Facite uobis amicos de iniquo mammona, ut cum defeceritis, recipiant uos in æterna tabernacula. Vide-

tis ergo quod iniquũ mammona in isto seculo deficit. C
Tamẽ cõsiderate quod iste iniquus iustitiam præparat. Mãmona in lingua Hebræa diuitiæ nuncupant: nõ aurũ, ut quidã putãt. De iniquo mãmona. Vera est & philosophi quædã sentẽtia. Omnis diues aut iniquus, aut iniqui hæres est. Propterea dicit dñs atq; saluator quod diuites Mat. 19.c difficile ingrediuntur in regnũ cœlorũ. Dicat aliquis: Quõ Zacheus ingressus est in regnũ cœlorũ qui dimes fuit? Sed dedit diuitias, & statim cõmutauit diuitias regno cœlorũ. Nõ dixit qui cũq; diuites fuerint, non intrabunt in regna cœlorũ, sed dixit, quod difficile diuites intrabũt in regna cœlorum. Quam dilecta tabernacula tua dñe uirtutũ. Alij desiderãt possessiones: alij secuIi istius diuitias: alij parere in istius seculi ecclesijs, & gloriam aliquã habere apud homines: mihi hoc solum desiderũ est uidere æterna tabernacula. Illa mihi dilecta sunt tabernacula, ubi congregatio uirtutũ est non uitiorũ. Cõcupiscit & deficit anima mea in atria dñi, hoc est solum desiderũ: hic solus amor meus, ut ut deam atria tua. Videte ordinẽ. Primũ desiderat tabernacula: tabernacula quæ non habent fundamentũ: tabernacula quæ cito mutantur. Tabernaculũ enim semper mutaẽ, & huc illucq; transfertur. Cæterũ atria non sunt quidem domus, sed tamẽ habent aliqua fundamenta, & de atrio intramus in domũ. Iste ergo primũ tabernacula desiderat, & postea deficit & amore tabescit ut uideat atria, & cum fuerit in atrio tunc dicit: Beati qui habitant in domo tua. *n ¶ Cor meũ, etc.*] Difficile est ut cor & caro alicuius in cõmune cõsentiãt. Si enim secundũ Apostolũ spiritus pugnat cõtra carnẽ, & caro cõtra spiritum, quõ hic dicit, cor meũ & caro mea exultauit? Hoc Gal. 5.c non potest dicere, nisi ille qui in amorẽ dei tota mente defixus est. Cor meũ & caro mea. Illud est quod dicit & in alio loco: Sitiuit in te anima mea: quam multipliciter Psal. 62.a tibi caro mea. Ista est caro quę desiderat dñm, de qua in alio loco dicit: Et uidebit omnis caro salutare dei. Illa autem caro de qua dicit: Omnis caro fœnũ, nõ desiderat dñm. Cor meũ & caro mea. Vide mihi aliquẽ abstinentem, qui mortẽ carnis suæ, lucrũ putat animæ suæ. Hæc aũt carnis sunt, ieiunia & iniuriæ. Denicq; & Apostolus quid dicit? Quẽ tradidi satanæ in interitũ carnis, ut spi- 1.Cor. 5.b ritus saluus fiat. Nisi caro mortua fuerit, spiritus uiuificari non potest. Propterea dicit & Apostolus: Quando 1.Cor. 12.c infirmor tũc fortior sum. Cõsideret se unusquisq; quando ieiunio lassus est & defectus: quõ anima uigeat: quõ nihil aliud mẽs nisi de deo cõsideret: quõ semper dicat, cũ dilecta tabernacula tua dñe uirtutũ. *o ¶ Etenim passer etc.*] Interim simpliciter interpretemur. Videte quid dicat. Desidero dñe æterna tabernacula tua, cõcupiscit & deficit anima mea in atria domini. Sedem aliquã & nidulũ animę meę & corpori meo habere desidero. Aues quæ libere huc atq; illuc uagant: tamen postq; uolauerint, habent locum & nidulos ubi requiescant. Quãto magis anima mea & caro mea debet sibi locũ præparare, ubi possit requiescere? Nunc altius aliquid ascenda-

mus

mus. In domino cõfido: quomodo dicitis animæ meæ transmigra in mõtes sicut passer? Videte ergo quia nemo transmigrat in montes nisi qui passer est. Et turtur nidũ sibi. Iste est turtur, de quo dicit in Canticocantico rum: Vox turturis audita est in terra nostra. Turtur nidum sibi. Turtur est animal castitatis. Turtur non habitat in humilibus, sed semper facit nidos sibi in excelsis arboribus. Sicut ergo passer & turtur aues castissimæ nidos sibi in sublimioribus faciunt: sic ergo tabernacula & atria & domus non sunt in humili ista terra, sed in excelso: hoc est in regnis cœlorum. Denique uidete quid dicat. *a* ¶ *Beati qui habitant, etc.*] In tabernaculo nõ habitamus sed peregrinamur. Et in atrio quamdiu sumus non inhabitamus, sed peregrinamur. De atrijs enim transimus in domũ. Cũ autẽ uenerimus in domũ quid dicitur? Beati qui habitant in domo tua: Domus quæ habet fundamentum. Quoniam de domo nobis exire nõ licet: de atrijs licet. In ualle lachrymarũ in loco quem posuit. Vbi dicit in ualle, necesse est ut econtrario intelligamus & montem. Ergo quicunq; disponit ascensiones in corde suo, ubi positus est? In ualle lachrymarũ. Cõsideremus quod in ualle sumus, non sumus in monte, non sumus in paradiso, nec in paradisi altitudine, sed in humilitate terræ, maledictæ terræ, maledictæ quæ nobis tribulos & spinas generat, quæ cibus serpentis est, de qua dicitur ad Adam: Terra es & in terrã ibis. Quamdiu ergo sumus in ualle lachrymarum: non debemus ridere, sed plorare. Propterea dicit & dominus: Beati flentes, quia ipsi ridebunt. Interim ergo dum sumus in ualle lachrymarũ, seculũ hoc lachrymarũ est, non gaudij. Non debemus ridere, quoniã hoc seculũ & hoc tempus lachrymarum est, illud gaudij. In ualle lachrymarũ in loco quem posuit. Quid est quod dicitur, in loco quẽ posuit. In loco: hoc est in ualle lachrymarũ. In loco quem posuit. Deus nos posuit ad certamen, ut semper in hoc pugnemus. Locus ergo iste, hoc est uallis lachrymarũ, non est pacis, non est securitatis, sed certaminis atq; bellorum. *b* ¶ *Beatus uir, etc.*] Nos quidẽ desideramus tabernacula & atria & domũ tuã, sed hoc ipsum ut capere possimus, nõ est uirtutis nostræ, sed auxilij tui. *c* ¶ *Ascẽsiones, etc.*] Quis disposuit ascẽsiones in corde suo? Beatus uir cuius est auxiliũ à dño: ille disposuit ascensiones in corde suo. Quicunq; sanctus est, quondie in priora extendit, & præteritorũ obliuiscit. Propterea dicunt & in psalterio psalmi graduũ quindecim, & primus dicit: Ad dñm cum tribularer clamaui, & in secundo: Leuaui oculos meos in montes, unde ueniet auxiliũ mihi. Et in tertio: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, & semper procedit & proficit & ascendit in sublimiora. Quod dicit hoc est, ascensiones in corde suo disposuit: Felix est qui quotidie proficit, qui non considerat quid heri fecerit, sed quid hodie faciat, ut proficiat. Sanctus ascensiones in corde suo ponit: peccator descensiones. Quomodo qui sanctus est quotidie proficit, ita q peccator est quotidie decrescit. Beatus uir qui disponit ascẽsiones in corde. Videte consequentiam scripturarũ. *d* ¶ *Etenim, etc.*] Dicat aliquis. In ualle lachrymarũ in loco quẽ posuit ad agonẽ, hoc est ad certamẽ: quare posuit ad agonẽ: quare pugnare nos uoluit? Respondit sibi ipsi psalmista. & dicit: Propterea in loco isto pugnare nos uoluit, ut possit tribuere coronas. Etenim benedictiones dabit legislator. Iste legislator, hoc est agonotheta noster, propterea nos pugnare uoluit, ut nos possit benedicere. Vide consequentiam. Quæ sunt autẽ benedictiones istius agonotheta? *e* ¶ *Ibunt de uirtute in uirtutem.*] Hic uincunt, ut ibi coronentur. Si hic uir fortis apparuerit: ibi robustior fit. Ibunt de uirtute in uirtutẽ. Ergo nisi hic habuerimus uirtutẽ, ibi uirtutem maiorem habere nõ possumus. Neq; enim dixit: ibunt de imbecillitate in uirtutẽ, sed ibũt de uirtute in uirtutem. Vis ibi esse fortis? Ante hic esto fortis. Vis ibi coronari? Hic pugna. Ibũt de uirtute in uirtutẽ. Possumus & aliter dicere. Christus dei uirtus & dei sapientia. Qui hic habuerit uirtutẽ, & ibi habebit ipsam uirtutẽ. Ibunt de uirtute in uirtutẽ. Quid habebunt lucri cum ierint de uirtute in uirtutẽ? Quid habebunt præmijs? *f* ¶ *Videbitur deus, etc.*] Beati mundo corde, quoniã ipsi deum uidebunt. Sufficit uictoribus: sufficit eis qui pugnauerunt facies Christi. Deum uidere, infinita corona est. Videbitur deus deorũ in Sion. Quanta lætitia est: quanta felicitas ire de uirtute in uirtutem, & hoc ipsum habere præmiũ ut Christũ uidere mereamur. *g* ¶ *Protector noster, etc.*] Videte quid dicat: Et respice in faciem Christi tui. Et deprecatur homo, ut pater aspiciat in faciem filij. Sed uide quid dicat. Quoniã dixit Apostolus: An experimentũ quæritis eius qui in me loquit Christus. Et rursum ipse saluator dixit: Qui uos recipit, me recipit: Ergo hoc est quod dicit: respice in nos. In nobis enim respicis filiũ tuum, qui habitat in nobis. *h* ¶ *Quia melior est dies una in atrijs tuis super milia.*] Videte quid dicat: Dies una. Putat aliquis sic intelligendum: Melius mihi est in regno cœlorũ parum habere quàm hic totũ: hoc est, in isto seculo. Est quidẽ & ista intelligentia non mala. Sed nos dicamus. Si possit fieri, ut aliquis una die esset in regno cœlorũ, & postea præcipitaretur, recte diceret: Melius est dies una in atrijs tuis. Nunc uerò quod dicit una dies, hoc est quod dicit: in regno cœlorũ una illa dies non habet noctem & tenebras, sed semper lux est. Qui ergo una die in regno cœlorum fuerit, semper ibi est. *i* ¶ *Elegi abiectus esse in domo dei mei magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.*] Hoc est quod etiam saluator ait de Ioanne: Amen amen dico uobis: quoniam inter natos mulierum non est maior Ioanne Baptista. Deinde dixit, quia ipse est angelus. Et deinde dixit: Qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo. Sensus ibi iste est. Ioannes inter omnes homines maior est. Et si uultis scire, ipse est angelus. Iste autem qui in terra angelus est, in cœlorum regno nouissimus est, hoc est ab angelis minor est. Qui autem minimus est in regno cœlorum, hoc est, angelus: maior est ab isto, qui in terra omnibus maior est. Hoc est ergo quod nunc propheta dicit: Elegi abiectus esse in domo dei mei, hoc est minimus esse uolui in regno cœlorum, quàm in isto seculo primus. Elegi abiectus esse in domo dei mei, quàm habitare in tabernaculis peccatorũ. Tabernacula non habent fundamentum, sed pertranseunt. Tamen qui peccator est, nunq; incolit terram, sed inhabitat & possidet.

rex meus & deus meus. Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Beatus uir cuius est auxilium abs te, ascẽsiones in corde suo disposuit, in ualle lachrymarum in loco quem posuit. Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de uirtute in uirtutem, uidebitur deus deorum in Sion. Domine deus uirtutum exaudi orationem meam, auribus percipe deus Iacob. Protector noster aspice deus, & respice in faciem Christi tui. Quià melior est dies una in atrijs tuis, super milia. Elẽgi abiectus essẽ in domo dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.

¶ Quia

LXXXIIII

Benedixisti domine terram tuam.] De aduentu dicit saluatoris. Hoc propriè secundum historiã. Cæterũ secundum Tropologiã, cum dixerimus de historia, postea dicemus. Benedixisti dñe terram tuam. Hoc diximus de aduentu saluatoris. Terra quæ te offenderat, quę idolatrijs fuerat inquinata, te uenięte saluata est. Benedixisti dñe terram tuam. Loquitur peccator postea ueniã consecutus. Benedixisti dñe terram tuam. Licet tribulos spinas attulerit, tamẽ creatura tua est, & ideo saluata est. *h* ¶ *Auertisti captiuitatem Iacob.*] Eorum qui in Christo crediderunt. Auertisti captiuitatẽ Iacob. Quicunq; in peccatis est, captus tenetur. *i* ¶ *Remisisti iniquitatem plebis tuæ.*] Nõ propter opera eorum, sed propter misericordiã tuam saluasti populum tuum. *k* ¶ *Et operuisti, etc.*] Vsq; ad finẽ de aduentu saluatoris psalmus est, sicut dixit: misericordia & ueritas. Verumtamẽ prope timentes eum salutare ipsius, ut inhabitet gloria in terra nostra. Verè enim gloria dei habitauit in terra nostra, & deinde iustitia de cœlo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatẽ. Quã benignitatem? Terra nostra dedit fructũ suum. Maria terra nostra, caro nostra, dedit fructũ suũ. Iustitia ante eum ambulauit. Iustum fructum dedit terra uirgo. Hoc interim diximus secundum historiã, nunc dicamus secundum Tropologiam. Remisisti iniquitatem plebis tuæ. Nemo dimittit, nisi quod debetur. Operuisti omnia peccata eorum. Virtutibus operuisti, & propterea peccata non parent. Ac si diceret: Iniquitatẽ operuisti iustitia: impudicitiam operuisti castitate: nigredinẽ operuisti candore. *l* ¶ *Mitigasti omnem iram tuam, etc.*] Videte quid dicat. Tu quod in te fuit, auersus es ab ira propter clementiã tuam. Conuerte nos deus salutũ nostrarũ. Quare non dixit salutis nostræ, sed salutum nostrarũ? Si semel peccaremus, una indigeremus salute. Multa peccauimus: propterea multis indigemus salutibus. *m* ¶ *Deus tu conuersus uiuificabis nos.*] Quamdiu ergo ad nos dominus non conuertitur, mortui sumus. *n* ¶ *Ostende nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis.*] Quod saluator descendit, misericordia dei est. Non uenisset medicus, nisi ægrotarẽt plurimi. Quoniam ægrotabant plurimi, propterea uenit medicus. Quoniã indigebamus misericordia, propterea uenit saluator. *o* ¶ *Audiã quid loquatur, etc.*] Multi putant quando loquitur Moyses & dicit: hæc dicit dñs, & Esaias & cæteri & cum dicit: factum est uerbum domini ad Esaiam siue ad Ezechiel propheta, quoniã forinsecus sermo fiat, & per istas aures audiat propheta quod loquitur à dño. Non est ita. Denique & dñs noster quid loquitur ad pharisæos & Iudæos? Qui habet aures audiendi audiat. Et Esaias ait: Dñs addidit mihi auriculam. Videte quid dicat: Dominus addidit mihi auriculam. Quoniam non habebam illã auriculã quæ in corde est: addidit mihi ut dei possim audire sermones. Et nũc ergo propheta quodcũq; audit, audit in corde. Quando enim clamamus in cor-

Quià misericordiam & ueritatem diligit deus, grãtiam & gloriam dabit dominus. Nõn priuabit bonis eos qui ambulant in innocentia, dominẽ uirtutum, beatus homo qui sperat in te.

In finẽm filijs Core. LXXXIIII

Benedixisti domine terram tuam, auertisti captiuitatem Iacob. Remisisti iniquitatem plebis tuæ, operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam, auertisti ab ira indignationis tuæ. Conuerte nos deus salutaris noster, & auerte iram tuam à nobis. Nunquid in æternũ irasceris nobis, aut extendes iram tuam à generatione in generationem. Deus tu conuersus uiuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te. Ostende nobis dominẽ misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus, quoniam

A dibus nostris, abba pater: & clamor ille silẽtij est, & silentiũ auditur à dño: sic & dñs loquit ad cor nostrũ, quod clamat abba pater. Ideo ergo nunc dicit propheta: Audiã quid loquatur in me dñs deus. Tale quid & Haba-
Abac. 2.a cuc propheta dicit: Stabo in cõtemplatione, & uideam quid respõdeat mihi dñs: & quid respondeam ad eum. Et audiam quid loquatur in me dñs deus. Ergo & hoc quod dicit, audiam quid loquatur in me dñs deus: loquitur in corde: loquitur in sensu. Vultis scire qualis sit clamor cordis? Vultis scire, quoniã clamor apud deum non uocis, sed lachrymarum est. Dicitur & in lamentationibus Hiere-
Tren. 2.f miæ: Nõ tacuit pupilla oculi mei. a ¶ *Quoniã, etc.*] Proprie dicitur hoc de populo Iudæorũ, qui in Christũ crediturí sunt, hoc est, de aduentu Christi. Dicitur & de fide populi Iudaici, hoc est, de apostolis & quicunq; apostolis crediderunt. Quoniã loquetur pacem in plebem suam. Pax non dicitur, nisi quando bellum non est. b ¶ *Et super sanctos suos, etc.*] Hoc est, qui primũ sequebant carnẽ, & postea cõuertuntur ad cor. Vt sciatis quia pro Iudæis dicitur iste uersiculus, hoc est, de his qui credide runt in saluatorẽ: uidete exẽpla quæ diximus. Fac mihi Iudæũ legere Leuiticũ, & omnia illa sacramẽta quæ scripta sunt: & quomodo leprosus ingreditur in synagogam: quomodo gallina tollitur & obtorquetur illi collum: Deinde dicitur de sanguine quomodo aspergat:
B dicitur de aqua: dicitur de hyssopo: dicitur etiam quomodo scindantur illi uestimenta: & sic ingreditur in synagogam ille qui leprosus fuerat. Si secundũ literã legamus, quid nobis prodest quod legimus? Si uerò cõ uersi fuerimus ad cor, si spiritualiter intellexerimus: uidebimus quoniã leprosus non potest intrare ad populum dei, nisi scindantur uestimenta eius, nisi quodcũq; clausum fuerit, reueletur. Denicq; uidete, quoniã iste leprosus nisi per sanguinẽ & aquã & hyssopũ non ingreditur synagogã. Ergo & tu qui usq; hodie leprosus fuisti, non apparebat lepra tua antequ uenires ad sacerdotem. Sed quoniã uenisti ad sacerdotẽ, dissuit sacerdos uestimenta tua: & quod tectũ uidebatur & sanũ esse, ostendit leprosum. Omnia peccata tua & leprã tuam posuit ante oculos tuos: & ideo te reducit in synagogam dei per sanguinẽ & aquã. Per sanguinẽ, per passionem Christi, & per aquam, per baptismũ. Ergo post lepram sanari non poteris, nisi per passionẽ Christi & per ba-
Psal. 50 ptismũ. Et cum hoc feceris, dicitur & illud: Asperges me hyssopo & mundabor, lauabis me & super niuẽ dealbabor. Vsq; hodie in Aegypto es: quamdiu non uenerís ad sanguinẽ & ad aquam, saluari non poteris. Vis ut exterminator qui interfecit Aegyptũ, nõ te interficiat? Tolle hyssopum, intinge in sanguine, asperge postes tuos. Exterminator cum uiderit sanguinẽ in frõte tua, accedere non poterit. Hoc totum quare dixit? Quia scriptũ est: & in eos qui conuertuntur ad cor. Ergo non poterit deus loqui pacem plebi suæ, nisi eis qui cõuertuntur ad cor. c ¶ *Verumtamen, etc.*] Ostendo uiam salutis: do misericordiam, licet necdum conuersus es ad cor tamen expecto, do locũ pœnitentiæ. Et hoc totũ quid est? d ¶ *Vt inhabitet, etc.*] Propterea te ad pœnitentiã uocat, ut qui leprosus eras, habeas hospitẽ Christũ. e ¶ *Misericordia, etc.*] O quàm præclara amicitia. Misericordia & ueritas obuiauerunt sibi: Peccator es: audi quid dicat: Misericordia. Sanctus es, audi quid dicat, & ueritas. C
Nec si peccator es, desperes: nec si iustus es, superbias. Dicamus aliter. Duo sunt credẽtes populi: unus de gentium populo, & alius de Iudæorũ. Iudæis repromissum est quod ueniret saluator: nobis autem qui extranei eramus à lege dei, non est repromissum. Misericordia igitur est in populo gentilium, ueritas in populo Iudæorum: quia quod repromissum est, uenit, hoc est, quod repromissum est patribus, hoc completur in filijs. Iustitia & pax osculatæ sunt. Videte quid dicat. Iustitia & pax osculatæ sunt. Ipsum est quod supra dixit. Misericordia & ueritas. Misericordia ipsum est quod & pax: ueritas autẽ ipsum est quod & iustitia. Si quid enim ad pacem pertinet, hoc & ad misericordiam: & si quid ad ueritatem, hoc ad iustitiam. Videte ergo quid dicat: Iustitia & pax deosculatæ sunt: hoc est, misericordia & ueritas amicitiam fecerũt: hoc est, & gentilium populus & Iudæorũ sub uno pastore Christo est. f ¶ *Veritas de terra orta est.*] Ego sum uia, uita & ueritas. Ille qui dixit, ego sum ueritas, de terra ortus est. Quæ est ista ueritas quæ de terra orta est? Exiet uirga de radice Iesse, & flos de radice eius exiet. Psal. 73.d
Et in alio loco: Quoniã deus operatus est saluatẽ in medio terræ. Quid dicis Manichæe, qui negas carnem habuisse saluatorẽ? Ecce ueritas, id est, saluator: de terra, hoc est, de Maria ortus est. g ¶ *Et iustitia, etc.*] Iustum eñ erat ut saluator misereretur populo suo. Videte quid di D
cat. O iusta iudicia dei, & inuestigabiles uiæ eius. Veritas de terra orta est, hoc est saluator. Et rursum: Et iustitia de cœlo prospexit. Iustitia ipse saluator est. Quomodo de terra orta est? Quomodo de cœlo prospexit? De terra orta est, quod homo natus est, de cœlo prospexit, quoniam deus semper in cœlis est, hoc est, natus quidẽ est de terra, sed ille qui de terra natus est, semper in cœlo est, hoc est, sic apparebat in terris, ut cœlum non deRelinqueret. Deus enim ubiq; est, & ubique prospexit, quoniam donec peccabamus, auertebat oculos suos à nobis. Quod dicit, hoc est: Iustum est ut figulus misereatur operibus suis, ut pastor misereatur gregi suo. Nos populus eius sumus, nos creatura eius sumus. Propterea ergo de terra ortus est & de cœlo prospexit, ut impleat iustitiam suam, & misereatur operi suo. Denicq; ut sciatis quoniã iustitia non crudelitatẽ sonat, sed misericordiã: uidete quid dicat. h ¶ *Etenim dominus, etc.*] Propterea prospexit de cœlo, ut misereatur operibus suis. i ¶ *Et terra nostra, etc.*] Veritas quidem de terra orta est. Hoc de præterito. Nunc de futuro dicitur: Et terra nostra dabit fructũ suum. Nolite desperare, quod semel natum est ex Maria, quotidie & in nobis nascitur. Et terra nostra dabit fructũ suũ. Et nos possumus parere Christum si uolumus. Et terra nostra dabit fructũ suum: de
quo fiat cœlestis panis, de quo dicitur: Ego sum panis Ioan. 6.f
qui de cœlo descendi. Hæc quidem omnia diximus de misericordia domini, quoniam propterea uenit ut saluaret humanum genus. Verumtamen scire debemus, quoniã ipse iudicaturus est uiuos & mortuos, ipse uenit ad iudicium. k ¶ *Iustitia ante eum ambulabit, etc.*] Nolite negligentes esse. Iustitia ante eũ ambulabit, & ponet in uia gressus suos. Videte quid dicat: gressus suos, ubi non sunt lapides, ubi nõ sunt spinæ & tribuli, ubi æqualis est uia, ubi ambulare põt, ubi nõ potest impingere.

Et nos

A Et nos ergo faciamus in corde nostro uiã domino: de
Mat. 3.a qua uia laborabat & Ioannes, & clamabat in eremo, ut faceremus uiam domino: ergo & nunc dicitur, Et ponet in uia gressus suos. Vbi inuenit uiam, ambulat. Licet ante habebamus spinas & tribulos, licet & lapides:
Esa. 57.c dicit nobis in Esaia: Et lapides de uia ,pijcite. Hoc autem propterea dicit: ne eũ uoluerit deambulare in uia nostra, impingat pedem suũ. Lapides qui in uia sunt & ,pijci iubent, peccata nostra sunt. Non ambulat in corde nostro Christus, si peccatum aliquod fuerit: statim impingit in lapides. Et ponet in uia gressus suos. Faciamus uiam & ponet in uia gressus suos Iesus: cui sit gloria & honor in secula seculorũ. Amẽ.

a ¶ *Oratio Dauid.*] Iste psalmus uocẽ cõtinet nostri mediatoris uenientis ad passionem. In fine uerò ipsius prophetæ tenet orationem.

LXXXV

B Inclina domine aurem tuã, & exaudi me, quoniã et pauper sum ego. Custodi animã meã, quoniam sanctus sum.] Iuxta fragilitatem assumpti corporis ad patrẽ fundit orationẽ. Secundum deitatem uero sanctum se dicit: sicut quondam dixe-
Leuit. 11.g rat ad Moysen: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. c ¶ *Saluum fac seruum tuum deus meus sperantem in te. Miserere mei domine quoniã ad te clamaui tota die.*] Formam serui susceptt, quam in omni tempore præsentis uitæ saluari precatur. Scit esñ quia etsi spiritus promptus est, caro autem infirma est. d ¶ *Lætifica animam serui tui.*] A tribulationibus præsentibus mœstam. e ¶ *Quia ad te domine animam meam leuaui.*] A te eam resuscitari credens. f ¶ *Quia tu domine suauis & mitis, & multæ misericordiæ omnibus inuocantibus te.*] His qui te de puro corde inuocant, mitem te præbes, & copiosam misericordiam eis indulges. g ¶ *Auribus percipe domine orationem meam, & intende uoci deprecationis meæ.*] Quoniam iusta peto. h ¶ *In die tribulationis meæ.*] Hoc est, in die passionis. i ¶ *Clamaui ad te.*] De cruce. k ¶ *Quia exaudisti me.*] Vt cõmendatũ tibi restitueres spiritum meum. l ¶ *Non est similis tui in dijs domine, & non est secundum opera tua.*] Non reperitur in simulachris gentium, qui sic possit ut tu operari. m ¶ *Omnes gentes quascunq; fecisti, uenient & adorabunt coram te domine: & glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia tu es deus solus.*] Per passionem enim meam cognoscent magnitudinem uirtutis tuæ. Hinc propheta loquitur. n ¶ *Deduc me domine in uia tua, & ingrediar in ueritate tua.*] Si enim me ad Christum tuum, qui est uia, deducas, nulla me fallacia retinebit. o ¶ *Lætetur cor meum ut timeat nomen tuum.*] Cum à mœrore facinorũ eruntus fuero, tũc in te lætitia spirituali gaudebo. p ¶ *Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum, quia misericordia tua magna est super me.*] Cur cõfitearur nomini domini aut honoret eũ, uersiculus sequẽs exponit, dicẽs: q ¶ *Eripuisti animã meam ex inferno inferiori.*] Non q duo inferna sint, sed iste superiorẽ infernum, peccatum dixit: inferiorem uerò, qui est uerus infernus, in quo peccatores damnantur. Laudat ergo ob hoc misericordiã domini, q sit erutus à supplicio inferioris inferni. r ¶ *Deus iniqui insurrexerunt aduersus me, & synagoga potentium quæsierũt animam meam.*] Vitiorum seu dæmoniorũ: Nõ ex persona Christi hæc propheta loquitur, sed intelligi- D
tur de Iudæis. s ¶ *Nõ proposuerunt deum ante conspectum suum.*] Obcæcauerat eos malitia eorum. t ¶ *Et tu domine deus miserator & misericors, patiẽs & multæ misericordiæ & uerax.*] Misericors eũ remittis, patiens cum peccatorem ut conuertatur expectas: uerax, cum promissa restitues. u ¶ *Respice in me & miserere mei, da imperium tuum puero tuo.*] Ad repugnandum potestatibus aduersis. x ¶ *Et saluum fac filium ancillæ tuæ.*] Ecclesiæ, in qua sum renatus. y ¶ *Fac mecũ signum in bonum, ut uideant qui oderunt me & confundantur, quoniam tu domine adiuuisti me & consolatus es me.*] Muniar crucis tuæ signo, quod uidentes potestates aduersæ fugiant confusæ, & discedant à me. Hæc enim pro nostro populo propheta rogat. Sed & nos precamur domine, ut crucis tuę signo tutati, atq; eius præsidio custoditi, mereamur ab omnibus diaboli insidijs liberari: quia tibi est honor & gloria cum æterno patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen. z ¶ *Filijs Core psalmus cantici.*] Inter psalmum & canticum quid interest, frequenter dixi. Psalmus ex psalterio dicitur. Canticum uerò ex uoce profertur. Psalmus refertur ad manus, hoc est, ad operam: canticum ad theoriam.

Oratiõ Dauid. LXXXV

INclinã domine aurem tuam & exaudi me, quoniam inops & pauper sum ego. Custodi animam meam, quoniam sanctus sum, saluũm fac seruum tuum deus meus sperantem in te. Miserere mei domine, quoniam ad te clamaui tota die, lætificã animam serui tui, quoniam ãd te domine animam meam leuaui. Quoniãm tu domine suauis & mitis, & multæ misericordiæ omnibus inuocantibus te. Auribũs percipe domine orationem meam, & intende uoci deprecationis meæ. In diẽ tribulationis meæ clãmaui ad te, quiã exaudisti me. Nõn est similis tui in dijs domine, & non est secundum opera tua. Omnẽs gentes quascunq; fecisti, uenient & adorabunt corã te domine, & glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es deus solus. Deduc me domine in uia tua, & ingrediar in ueritate tua, lætẽtur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum. Quia misericordia tua magna est super me, & erũisti animã meam ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quæsierũt animam meam, & nõn proposuerunt te in conspectu suo. Et tũ domine deus miserator & misericors, patiens & multæ misericordiæ & uerax. Respicẽ in me & miserere mei, da imperium tuum puero tuo, & saluũm fac filium ancillæ tuæ. Fac mecum signum in bonum, ut uideant qui oderunt me & confundantur, quoniam tu domine adiuuisti me & consolatus es me.

LXXXVI

Psalmus cantici filijs Core. LXXXVI

FVndamentã eius in montibus sanctis, diligit dominus

& miserere mei, da imperium tuum puero tuo.] Ad repugnandum potestatibus aduersis. x ¶ *Et saluum fac filium ancillæ tuæ.*] Ecclesiæ, in qua sum renatus. y ¶ *Fac mecũ signum in bonum, ut uideant qui oderunt me & confundantur, quoniam tu domine adiuuisti me & consolatus es me.*] Muniar crucis tuæ signo, quod uidentes potestates aduersæ fugiant confusæ, & discedant à me. Hæc enim pro nostro populo propheta rogat. Sed & nos precamur domine, ut crucis tuę signo tutati, atq; eius præsidio custoditi, mereamur ab omnibus diaboli insidijs liberari: quia tibi est honor & gloria cum æterno patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen. z ¶ *Filijs Core psalmus cantici.*] Inter psalmum & canticum quid interest, frequenter dixi. Psalmus ex psalterio dicitur. Canticum uerò ex uoce profertur. Psalmus refertur ad manus, hoc est, ad operam: canticum ad theoriam.

LXXXVI

FVndamenta eius in montibus, etc.] Non prædixit cuius: & dixit, fundamẽta eius in montibus sanctis. Qui loquitur, propheta est. Filij sunt Core. Core quid

A interpretet, frequēter dixi, caluaria, hoc est, filij resurrectiōis. Fundamēta eius, siue dei, siue certè ecclesiæ. Quæ sunt aūt fundamenta, nisi pater & filius & spiritus sanctus? Hæc ergo fundamēta nō sunt in uallibus, sed sunt in montibus, & non in montibus quibuscunq;, sed in montibus sanctis. Lo-

1.Cor.3.b quitur Paulus: Quasi sapiēs architectus fundamentū posui, hoc est, fidē trinitatis. De-

minūs portas Sion, super omnia tabernacula Iacob. Gloriōsa dicta sunt de te ciuitas dei. Memor ero Raab &

nitq; dicit & in alio loco: Expectabāt eñ ciuitatē habentem fundamenta, cuius artifex & cōditor deus. Fundamenta eius in montibus sanctis. Ideo dixit, in mōtibus sanctis: quia sunt & alij montes non sancti. Denicq; dicit

Esa. 13.a in Esaia: Super montē tenebrosum leuate signū. Et in a-

Zach. 4.b lio loco dicit: Quis es tu mons corrupter? Dicit & in Hie-

Hiere. 13.c remia. Date dño deo uestro gloriā, anteq; offendāt pedes uestri ad mōtes tenebrosos. Videtis ergo quia sunt & mōtes tenebrosi, & dicit nobis à Hieremia, ut demus gloriā deo, anteq; offendant pedes nostri ad mōtes tenebrosos. Si eñ pedes nostri impegerint ad illos montes, gloriā dño dare non possumus. Fundamenta eius in montibus sanctis. Quos nos possumus dicere fundamenta? Apostolos. In illis erant fundamenta: ibi primum posita est fides ecclesiæ: & ibi fundamenta sunt posita. Et quia unusquisq; superædificat fundamēto: alius aurū, alius argentū, alius lapides pretiosos, diligit dñs portas Sion super omnia tabernacula Iacob. Istas portas diligit, quas uidemus corruisse. Istas portas diligit, & istam Sion diligit, quæ arata est sicut ager. Et uidete quid dicat. a ¶ *Diligit dominus, etc.*] Videte quid dicat: Super omnes ciuitates Iacob, hoc est, Iudæ, istam tantū diligit ciuitatē. Et quomodo uidemus alias ex parte ste-

Apoc. 21.c re: & istam penitus corruisse? c Legamus Apocalypsim

Esa. 62 Ioannis: legamus & Esaiam: ubi ædificatur ciuitas Hie-

B rusalem: & duodecim portæ ipsius dicuntur esse de lapidibus pretiosis constructæ: & ipsa ciuitas de cœlo descendit: & dicuntur muri eius aurei, & dicuntur plateæ eius stratæ esse smaragdo: & dicuntur singulæ portæ ex singulis lapidibus pretiosis. Hæ sunt totæ dñi diuitiæ, & hoc diligit dñs quod & homines? Prohibet nos ab auaricia, & ipse de auaricia extruit ciuitatē? Ergo diligit dñs portas Sion, illas portas duodecim Sion, manifestum est quod de apostolis scripsit. Super omnia tabernacula Iacob, super omnes ueteres sanctos. Hoc interim diximus secundum unū tropū. Dicamus autē & aliter: Diligit dñs portas Sion. Mihi uidentur portæ Sion esse uirtutes. Sicut eñ portæ mortis sunt uitia atq; peccata: ita portæ Sion uidentur mihi esse uirtutes. Denicq; di-

Psal. 9.c cit in alio loco: Qui exaltas me de portis mortis. Si autē portæ mortis peccata sunt: ergo portæ Hierusalem uirtutes sunt. Super oīa tabernacula Iacob. Videte quomodo Iacob, hoc est, uetus populus, non habet fundamentum, nec domū fundamentis positā, sed tabernacula quæ cito pertranseunt. b ¶ *Gloriosa dicta, etc.*] Ergo hoc quod dictū est, fundamenta eius in montibus sanctis, possumus & de deo dicere. Possumus autem & hoc dicere: gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Quæ est ista ciuitas ubi dicta sunt gloriosa? In omnibus prophetis

Esa. 52.a dictum est de hac ciuitate. Esaias dicit: Exurge, exurge Hierusalem, induere fortitudinē brachij tui. Iterum ipse Esaias: Ego ciuitas firma, ciuitas quæ non oppugnatur.

Psal. 45.a Dicit & Dauid: Fluminis impetus lætificat ciuitatē dei.

Ibid. 72.c Et in alio loco: Domine in ciuitate tua imagines eorum

Mat. 5.b dissipabis. Et saluator gloriosa loquutus est de hac ciuitate: Non potest abscondi ciuitas super montem posita. c ¶ *Memor ero, etc.*] Quoniam dixit: gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei: & tamen ipsam ciuitatē ecclesiam intelligimus de gentibus cōgregatā: propterea nunc de uocatione gentiū dicit: Memor ero Raab & Babylōis scientium me. Quicūq; peccator est, securus sit. Dñs memor fuit Raab. Securū dixi, si reuertar ad dñm. Cæterū securitas sine lachrymis non habet remedium. Memor ero Raab. Raab illius meretricis, quæ suscepit explorato- Iosue 2

res Iesu, quæ erat in Hiericho, quō uenerat Iesus, & misit duos exploratores. Hiericho mundus iste, qui in septē diebus subuertitur, uult interficere exploratores. Et cum ille cupiat interficere exploratores, sola meretrix Raab suscepit. Et suscepit eos non in inferiori loco, sed in cœnaculo. Dicamus ergo primū secundum quod uulgo dicit: Neq; enim debemus & illā interpretationē dimittere. Et suscepit eos non in inferiori loco, sed in cœnaculo. In domate, hoc est, in sublimitate fidei suæ, & abscondit eos in lino, hoc est, in stupa lini. Hoc interim diximus secundū historiā: & uidetis quomodo de ipsa historia paulatim ad mysticā ascendimus sacramenta. Iesus dux, qui populū eduxerat de Aegypto: Iesus, qui interpretat saluator, Mose mortuo & sepulto in terra Moab, in terra Arabiæ: hoc est, lege mortua, in euangeliū cupit inducere populū suū. Emittit duos exploratores Hiericho, duos exploratores, unū in circūcisionē, aliū in gentibus. Petrū & Paulū. Hiericho quærit eos occidere: illa eos suscepit meretrix, ecclesia de gētibus cōgregata. Credit in Iesum, & quos uolebat Hiericho interficere, ipsa saluat in domate suo, & ponit eos in domate suo, in excelsa fide sua: & abscōdit eos in lini calamo. Licet meretrix sit, tamē ponit eos in lino. Linū multo labore & diligētia in candorem uenit. Scitis ipsi, qm̄ linū de terra nascit, & cū in terra natū fuerit, nigrū est: nullā speciē habet, nullū usum. Primū ergo tollit de

D terra, frangit, deinde torquet: postea lauat, deinde tunditur, deinde plectit: & multa cura & labore uix uenit ad candorē. Ergo hoc dicitur, quod ista quidē meretrix suscepit exploratores in lino suo, ut illi exploratores linū ipsius uerterent in candorē. Quid igit? Dat illis consilium & sic dicit: Expectate his tribus diebus. Non erat una dies, non duo, nisi tres dies. Videte quid dicat. Expectate tribus diebus. Nō nominat tres noctes, sed tres dies: quia illuminatū habebat cor. Et deinde dicit post tres dies. Et qd dicit: Nolite, inquit, ire per campestria, sed in montana cōscēdite. Ecclesiæ enim fides non est in uallibus, sed in mōtib. constituta, Hiericho ergo postea subuertit ab Iesu: & ista sola meretrix reseruatur incolumis. Ergo hoc dicit: Memor ero Raab, hoc est, quæ suscepit exploratores meos: & ego in die iudicij memor ero eius. Memor ero Raab. Raab qd interpretat, diximus secundū hīstoriā: dicamus & secūdū nominis interpretationē. Iuxta Anagogē Raab dupliciter interpretatur. Aut interpretat latitudo, aut certè interpretat superbia. Ergo uidete quid dicat. Illa quæ quondā ambulabat in lata & spatiosa uia quæ ducit ad mortē, illc quæ superba erat & habebat impetū ad ruinā, postea conuersa est in humilitatē. Memor ero Raab & Babylōis. Babylon interpretat cōfusio. Videte quid dicat: Nō solū Raab memor ero, sed etiā Babylōis: quæcūq; anima à uitijs peccatis q; cōfusa est. Et Babylonis scientiū me. Videte quid dicat: Licet aliquis Raab fuerit, licet Babylon fuerit: tamen memor ero quicunq; me scierit. Ergo si fuerimus Raab & Babylō, etiā debemus esse securi & dicere: Deus dixit: memor ero Raab & Babylōis. Sed uidete quid sequitur: Scientium me. Fuerunt Raab & Babylon, sed postea conuersi sunt ad me. Memor ero Raab & Babylonis, scientium me. Illa quæ quondam erat in latitudine peccatorum, ascendit postea ad memoriā dei. Hucusq; quasi per ænigma locutus est: nunc uerō apertius loquitur ad uocationē gentiū. Videte enim quid dicat.

A a ¶ *Ecce alienigenæ, etc.*] Alienigenas uocat ad distinctionē Israel. Nos eñ sumus alienigenæ & Tyrus. Tyrus interpretat tribulatio: hoc est zor: & populus Aethiopū niger, & in peccatorū sordibus inuolutus. Et populus Aethiopum. Hoc est qd dicit: Aethiopia præueniet manus eius deo. Ecce alienigenæ & Tyrus & populus Aethiopū. Quod dicit hoc est: Illi q ante alieni erāt in tribulatione: qui erāt positi in corde maris. Dicit eñ de Tyro, Tyrus posita in corde maris. Illi igit qui prius erāt in mari, & fluctibus tundebant, postea inuēti sunt in ecclesia. Et populus Aethiopū: nos quondā Aethiopes fuimus, Aethiopes uitijs atq; peccatis: qm̄ peccata nos nigros fecerāt, sed postea audituimus, Lauamini, mūdi estote. Et diximus: Lauabis me, & super niuē dealbabor. Nos ergo Aethiopes uersi sumus in candorē. Ecce alienigenæ & Tyrus populus Aethiopū, hi fuerūt illic. Vbi fuerūt? Vbi gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. b ¶ *Nunquid Siō, etc.*] Lxx. interpretes ita transtulerūt: Nunquid Siō dicet homo. Spreuerūt ergo multi, nec intellexerūt μήτι σιὼν quid est, & addiderūt ρ & legūt μήτηρ σιὼν ἐρεῖ ἄνθρωπος. Et hoc propterea dicūt: quoniā sequit, & homo natus est in ea. Sperauerūt etiam ita debere dici: mater Sion dicet homo, quoniam filius natus dicitur: propterea erant in matris uocabulo. Dicamus ergo primum secundū quod uulgo dicit: neq; enim debemus & illā interpretationē dimittere. Dicamus ergo & nos: Mater Sion

B dicet homo, & homo natus est in ea. Isti qui nati fuerūt in ecclesia, alienigenæ, Tyrus & populus Aethiopū: isti sunt q nascunt in ecclesia, credūt in ecclesiā, & nascūtur in ecclesia. Nisi enim baptizati fuerint, filij ecclesiæ non erūt. Isti uero qui baptizati sunt in ecclesia, matrē appellant ecclesiā. Dicamus & secundū Hebraicā ueritatem: Nunqd Siō dicet homo, & homo natus est in ea. quod dicit hoc est: quis poterit nūciare Sion? quis ei poterit nūciare hominū: quoniā homo nascet in ea, & ipse saluabit eam? Hoc est, nullus hominū potest ei nunciare: quia Sion saluet in homine q in ea nascit. Et homo natus est in ea. quis est iste homo? c ¶ *Et ipse fundauit, etc.*] Respondeāt Ariani: quoniā dicunt altissimū solū patrē esse: ecce hic de filio dicit: Et ipse fundauit eā altissimus. Non dixit, filius dei qui erat in principio apud patrē. Sed quid dixit? Homo natus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus. Si aūt altissimus dicit, quāto magis uerbum dei? d ¶ *Dominus narrabit, etc.*] Non dixit, q sunt in ea, sed qui fuerunt in ea. Dñs narrabit: & quomodo narrabit? Non uerbo, sed scriptura. In cuius scriptura? In populorū. Non sufficit in populorū, sed etiā principum dicit. Et quorū principū? Qui sunt in ea. Nō dixit hoc, sed qui fuerūt in ea. Videte ergo quomodo scriptura sancta sacramentis plena est. Legimus apostolū Pau-

2.Cor. 13.a lum, legimus Petrū, & legimus illū dicentē: An experi-

Matt. 10.d mentū eius quæritis qui in me loquit Christus? Et qd Paulus loquitur, loquitur Christus. Qui enim uos recipit, me recipit. Dñs ergo noster atq; saluator narrat nobis & loquitur in scripturis principū suorū. Dñs narrabit in scripturis populorum, in scripturis sanctis. Quæ scriptura populis omnibus legitur: hoc est, ut oēs intelligant. Quod dicit hoc est. Sicut scripserunt apostoli, sic & ipse dominus: hoc est, per euangelia sua locutus est, ut non pauci intelligerent, sed ut omnes. Plato scripsit in scriptura, sed non scripsit populis, sed paucis. Vix enim intelligunt tres homines. Isti uero, hoc est, principes ecclesiæ & principes Christi, non scripserunt pau- C

cis, sed uniuerso populo. Et principū, hoc est apostolorum & euangelistarū: horum qui fuerunt in ea. Videte quid dicat: Qui fuerunt, non qui sunt: ut exceptis apostolis, quodcunq; aliud postea dicerur, abscindat: non habeat postea autoritatē. Quāuis ergo sanctus sit aliqs post apostolos, quāuis disertus sit, nō habet autoritatē. Qm̄ dñs narrat in scriptura populorū, & principū horū q fuerūt in ea. e ¶ *Si cut lætantiū, etc.*] Propheta loquit ad ecclesiā, & dicit ei: Sicut lætantiū omniū habitatio est in te. Quare nō dixit, lætantiū omniū habitatio in te: sed dixit, sicut lætātium omniū. Dicitur in alio psalmo: In conuertendo dominus captiuitatem Sion, facti sumus sicut consolati: & Psal. 125

non dixit, consolati. Sic & in isto loco dicit: Sicut lætantium omnium habitatio in te. Hoc totum quare dicit? Quoniam in præsenti seculo quamuis aliquis sanctus sit, quamuis renunciet seculo, non habet perfectam uictoriam. Denicq; dicitur in euangelio: Beati qui lugent, Matth. 5

quoniam ipsi consolabuntur. Si autem dictum est, Beati qui flent, quoniam ipsi ridebunt: manifestū est, quoniam in præsenti seculo non est certa lætitia: ergo lætitia nostra quasi lætitia est. Habitatio in te. Videte quid dicat, ut aliquis nunc̄ recedat ab ecclesia. Scire debemus quoniā quod interpretati sumus de ecclesia, potest & intelligi de anima nostra. Si enim Sion interpretat speculā, anima aūt nostra non aliter nisi semper sublimiora considerat: uera ecclesia, uerū templum Christi non est, nisi anima humana. Ecclesia Christi non est alia, nisi anima credentiū in Christum. Vos, inquit, estis tem- 1.Cor. 3.c

plum dei: & spiritus dei habitat in uobis. Fundamentū D eius in montibus sanctis: hoc est, dei fundamenta non sunt, nisi in montibus sanctis, in dogmatibus animæ credentis. Diligit dominus portas Sion. Habet Siō nostra plurimas portas: quas si aperuerimus, ingredit ad nos sponsus, & dormit nobiscum. Denicq; ipse dicit: Ec- Apoc. 3.d

ce ego sto ante ostium & pulso. Si quis mihi aperuerit, intrabo & cœnabo cum ipso. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Ciuitas non est unum ædificiū, sed in multis ædificijs consistit. Sic & Sion nostra, nisi plures uirtutes habuerit, ciuitas dei non erit. Memor ero Raab & Babylonis scientium me. Illa quæ quondam erat in latitudine peccatorum, ascendit postea in memoriā dei. Nunquid Sion dicet homo, & homo natus est in ea. Rē uobis miram loquor, sed uerā. Sion nostra in qua aliquoties alienigenæ sunt & Tyrus & Aethiopes: illa speEzech. 16.b

cula, illa meretrix, illa Raab, illa Babylon, illa quæ diuaricauit pedes suos omni transeunti, secundū Ezechiel, illa meretrix si uoluerit uirgo repente efficit. Virgo fit, & concipit filiū dei, & generat. A timore tuo dñe cōcepi- Esa. 26.c

mus & parturiuimus, spiritū salutis tuæ fecimus super terrā. Videte ergo quoniā illa meretrix à deo concepit, & parturiuit saluatorē. Spiritū salutis tuæ fecimus sup terrā. Ergo anima nostra illa Raab, illa meretrix potest cōcipere & parere saluatorē. Et homo natus est in ea. Si uolumus, quotidie nascitur Christus. Per singulas uirtutes nascit Christus. Si enim Christus dei uirtus & dei sapiētia est: quicunq; uirtutē facit, uirtutē generat. Et ipse fundauit eam altissimus. Ipse qui nascitur in te: ipse fundamentum dat Sion tuæ. Dominus narrabit in scriptura populorū. Manifestū est, quoniā qd dñs loquit in scriptura, nulli ita loquit quomodo Sion. Et tamen cū ista oīa fuerint: cū natus fuerit in in ea Christus, nō est certa et secura uictoria: sed & semp in piculo sumus.

A Sicut lætantium omnium habitatio est in te. Qui lætus est, ex ipsa hilaritate securus est. Qui autem securus est, cito decipitur. Qui autem insidias reformidat, cito potest euadere, præstante domino, cui est gloria in secula seculorum. Amen.

a ¶ *Canticum psalmi filijs Core: in finem, etc.*] Iste psalmus passionis dominicæ continet sacramenta, ea proferens usq; ad cõsummationẽ, quæ eidem dñs passus pro mundi salute ad patrem locutus est.

LXXXVII

Domine deus salutis meæ, in die clamaui.] In illa claritate tecũ degens, quam semper habui: pœnitentiam populis prædicaui. c ¶ *Et nocte coram te.*] Inter tenebras Iudæorum. d ¶ *Intret in conspectu tuo oratio mea.*] Quam in hoc corpore positus profundo. e ¶ *Quia repleta est malis anima mea.*] Peccatis populi pereuntis. f ¶ *Et uita mea in inferno appropinquauit.*] Cum proditore. g

B ¶ *Æstimatus sum cum descendentibus in lacum.*] Sicut reliquos peccatores me in mortẽ redigere arbitrati sunt, nec resurgere crediderunt. h ¶ *Factus sum sicut homo sine adiutorio.*] Dum non est libertati meæ socius in inferno, nec adiutor ad liberandũ. i ¶ *Inter mortuos liber.*] Nemo me in inferno uinxit, sed ego uinctorum catenam propria uirtute laxaui. k ¶ *Sicut uulnerati, etc.*] Sicut satiati diuitijs seculi, & in stupris atque obscœnitatibus sepulti à te non memorãtur: ita & ego à corde raptus sum ludæorum. l ¶ *Et ipsi de manu tua repulsi sunt.*] A uirtute tua separati. m ¶ *Posuerunt me in lacu inferiori.*] Cum latronibus & peccatorib. obnoxijs. n ¶ *In tenebris & in umbra mortis.*] Ad infernales angustias, in quibus mors sola dominabatur. o ¶ *In me transierunt iræ tuæ.*] Iram & procellam macellationis furoris tui quas in gentib. effusurus eras, super me

Esa. 53.c induxisti, qui peccata eorum suscepi: sicut alibi ait: Propter peccata populi mei percussi eum. p ¶ *Longe fecisti notos meos à me.*] Angelos uel apostolos ut nullus præberet auxilium. Nam & ego poterã te rogare pater, ut exhiberes mihi plus quàm duodecim legiones angelorum: sed filui, ut implerent scripturæ. q ¶ *Posuerunt me abominationem sibi.*] Non noti, sed Iudæi. r ¶ *Traditus sum morti, & non egrediebar.*] Non sum diuinctus à patre na diuinitate, sed nec de sepulchro statim prodijt, ut dilatio resurrectionis, ueritatem ostenderet mortis. s ¶ *Oculi mei languerunt præ inopia.*] Sensus utiq; tenuitate, cum apostoli relicto eo uel fugerunt, uel negauerũt; quia eum resurgere nescierunt, sicut ille dilectus discipulus. Nondum enim sciebat scripturas: quia oportet illũ à mortuis resurgere. t ¶ *Clamaui ad te domine.*] Dicens: Eli, eli, lamma azabathani. u ¶ *Tota die expandi manus meas ad te.*] Extensus in cruce. x ¶ *Nunquid mortuis facies mirabilia*] Non illis qui uiuentes mortui sunt, sed mihi qui in te uiuo. y ¶ *Aut medici suscitabuntur & confitebuntur tibi.*] Non aromata medicorum, sed tu pater me resuscitas. Nec; illi, sed ego confitebor tibi in populis. z ¶ *Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & ueritatem tuam in perditione.*] Non te laudabit sepultus in diuitijs seculi, neque habitans in perditione peccati. a ¶ *Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra obliuionis.*] Omnis enim qui facit peccatum, odit lucem: & à corpore terrenis oppresso iustitia tua occultatur. b ¶ *Nam ego ad te domine clamaui.*] In orationis arcano. c ¶ *Et mane oratio mea præueniet te.*] Quia matutina me resurrectione clarificabis. d ¶ *Vt quid domine repellis orationem meam, auertis faciem tuam à me.*] Vt non transeat calix iste. e ¶ *Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea.*] A tempore carnis assumptæ. f ¶ *Exaltatus autem, &c.*] In cruce. g ¶ *Humiliatus sum, &c.*] In sepulchro. h ¶ *Et conturbatus.*] In morte. i ¶ *In me transierunt iræ tuæ, &c.*] Transierunt, & non perstiterunt. k ¶ *Et terrores tui conturbauerunt me, &c.*] Ipsos quos superius in gentes me effusurum pronunciaui. l ¶ *Circundederunt me sicut aqua tota die, &c.*] Iudæi in fluctibus persecutionum. m ¶ *Circundederunt me simul, &c.*] Pharisæi cum sacerdotibus: Pilatus cum principibus & populis. n ¶ *Elongasti à me amicum & proximum, &c.*] Proximus est qui facit misericordiam: qui mecum non est inuentus.

o ¶ *Et notos meos à miseria, &c.*] Præ confusione passionis, etiam ipsi apostoli elongati sunt à me. Hinc iam descendens ad infernum: de manu alligati fortis, spolia reportans: præuenit matutina eius operatio patrẽ, cum mane resurgens apparuit multis. Quem nos supplices deprecamur, ut plebem sua passione à laqueo inferni liberam, sua fortitudine roborare, ac de secundæ mortis nexibus dignetur absoluere: ut expediti ac liberi, regno eius mereamur adiungi. Ipsi gloria & imperium cum æterno patre & spiritu sancto in cuncta secula seculorum. Amen.

¶ *Intellectus*

Cãticũ psalmi filijs Core in finẽ pro Malathad ad respõdendũ intellectus Heman Israelitæ. LXXXVII

DOminẽ deus salutis meæ, in die clamaui & nõcte coram te. Intret in conspectũ tuo oratio mea, inclina aurẽ tuam ad precem meã. Quiã repleta est malis anima mea, & uitã mea in inferno appropinquauit. Æstimatus sum cum descendentibus in lacũ, factus sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber. Sicut uulnerati dormientes in sepulchris, quorũ non es memor amplius, & ipsi de mãnu tua repulsi sunt. Posuerũt me in lacu inferiori, in tenebrosis & in umbra mortis. Supẽr me cõfirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me. Longẽ fecisti notos meos à me, posuerũt me abominationẽ sibi. Traditus sum, & non egrediebar: oculi mei languerunt præ inopia. Clamaui ad te domine, totã die expandi ad te manus meas. Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt & confitebũtur tibi? Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & ueritatẽ tuam in perditione. Nunquid cognoscẽtur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra obliuionis. Et egò ad te domine clamaui, & manè oratio mea præueniet te. Vt quid dominẽ repellis orationem meã, auertis faciem tuam à me? Pauper sum ego & in laboribus à iuuentute mea, exaltatus aũt humiliatus sum & conturbatus. In me transierũt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me. Circũdederunt me sicut aqua, totã die circundederunt me simul. Elongasti à me amicum & proximum, & notos meos à miseria.

A a ¶ *Intellectus Aethan Israelitæ.*] Iste psalmus in multis uocibus continetur. Habet enim uocem patris ad filium, filij ad patrem: ecclesiæ, ipsiusq; prophetæ, uel apostolorum. Ex prophetica ergo uoce sic inchoat ad patrẽ.

LXXXVIII

Misericordias domini in æternum cantabo.] Illas misericordias quib. hominem peccato mortuum dignatus es utilitare per filium. c ¶ *A generatione & generatione.*] A ueteri in nouo testamento. d ¶ *Annunciabo ueritatem tuam.*] Christum tuũ. e ¶ *In ore tuo.*] In quo confessio fit ad salutem. f ¶ *Quoniam dixisti: in æternum misericordia uinificabitur.*] Semper enim miseratio tua sublimãtur, & nunquam destruitur. g ¶ *In cœlis præparabitur ueritas tua.*] In apostolis prædestinatur. Hinc uox patris. h ¶ *Disposui testamentum meum, etc.*] Doctoribus ecclesiarum, ut acquisitos per gratiam populos uel doceãt uel informent. i ¶ *Iuraui Dauid seruo meo.*] Dei quippe iuratio, promissionis est confirmatio. Dauid seruo meo: id est, Christo domino, qui ex genere Dauid carnẽ assumpsit. k ¶ *Vsque in æternum præparabõ semen tuum.*] In credentibus ecclesiæ.

B l ¶ *Et ædificabo in generatione & generationẽ sedem tuam.*] Ipsam ecclesiã, in qua ceu rex sedebis in æternũ. Iterũ propheta ait. m ¶ *Confitebũtur cœli mirabilia tua domine, etenim ueritatem, etc.*] Apostoli enim prædicabunt Iesum Christum: & quæ per eum operaris in congregationem sanctorũ. n ¶ *Quoniam quis in nubibus æquabitur domino.*] In prophetis utiq;. o ¶ *Aut quis similis erit domino in filijs dei.*] Multi sunt filij dei per adoptionem, sed nullus unigenito filio uero potest assimilari deo. p ¶ *Deus qui glorificatur in consilio sanctorum.*] Paracletus scilicet qui in congregatione apostolica adorandus erat: æqualis esse patri ac filio prædicatur. Nam dñs Iesus Christus cum patre & spiritu sancto, una substitit omnipotẽtia. q ¶ *Magnus & horrendus, etc.*] Qui ei per innocentiã uitæ appropinquare meruerunt. r ¶ *Domine deus uirtutum, etc.*] Potẽtia & uirtute. s ¶ *Potens es domine, & ueritas tua, etc.*] Hi de quibus ipse qui es ueritas ais: Pater uolo ut ubi ego sum, ipsi sint mecum. t ¶ *Tu dominaris potestati maris.*] Huius seculi potestatibus. u ¶ *Motum autem fluctuum eius tu mitigas.*] Tentationes quas commouent seruis tuis. x ¶ *Tu humiliasti sicut uulneratum.*] Diabolum, qui clauis crucis tuæ sauciatus, humiliatus est spolijs.

y ¶ *Tu in uirtute brachij tui, etc.*] Satellites eius. z ¶ *Tui sunt cœli, & tua est terra.*] Apostoli uel reliqui sancti qui in terris positi cœlestem uitam agunt. a ¶ *Orbem terrarum, etc.*] Haud dubium est huius mundi plenitudinem à te procreatam. Sed & illam uiuorum terram, in qua plenitudo sanctitatis te introducente inhabitabit, tu præparasti electis tuis.

b ¶ *Aquilonem & mare tu creasti.*] Aquilo Antichristus intelligitur. De quo ait deus ad Hieremiã: Ab Aquilone pandẽt malum super cunctos habitatores terræ. *Hier. 1.d*

c ¶ *Thabor & Hermon, etc.*] Hermon inquã anathema interpretatur: sicut in quadragesimo primo exposuimus psalmo. Thabor uero ueniẽs lumen, uel ueniat lux. Igitur iste qui uel optatiuè, uel propheticè aduenire pronunciat lumẽ, uetus intelligitur testamentũ: ille uero qui anathema, id est, perditionẽ profert, nouũ testamentum ostendit: in quo peccata anathematizari D iubent, dicente dño: Nisi pœnitentiã egeritis, oẽs similiter peribitis. Exultent ergo in nomine dñi cũ ille uel ille lumẽ mundi uenire uaticinãt: uel iste eũ in ipso mundo iam lucere, signis uirtutibusq; demõstrat.

d ¶ *Tuum brachium cum potentia.*] Fortitudo tua, cũ ea quæ uolueris efficacia prævalebit. e ¶ *Firmetur manus tua.*] Opera quæ facis in mũdo. f ¶ *Et exaltetur dextera tua.*] Maiestas tua, uel ecclesia in gẽtibus ac quisita. g ¶ *Iustitia & iudicium.*] Nisi quis prius iustitiã iudiciũq; fecerit: nõ potest effici sedes tua. h ¶ *Misericordia et ueritas.*] Vbi enim misericordia ac ueritas comitanẽ, illic & inspectio faciei tuæ conuertitur. i ¶ *Beatus populus, etc.*] Spirituale utiq; iubilationẽ, per quam mũdi nequitiæ collidẽt: sicut quondã ad iubilationẽ Iesu & sacerdotũ, Hiericho corruit, mũdi figurã tenẽs. k ¶ *Domine in lumine uultus.*] In illuminatione utiq; spiritus sancti. l ¶ *Et in nomine tuo exultabunt.*] In nomine illo nouo quod benedicitur in terris: id est, Christiano. m ¶ *Et in tua iustitia exaltabuntur.*] Sequẽtes atq; custodiẽtes eã. n ¶ *Quoniã gloria uirtutis eorũ tu es.*] In te essũ gloriabunt, & nõ in alio. o ¶ *Et in beneplacito tuo.*] Sicut essũ eis beneplacita fuerunt præcepta tua: ita tibi beneplacitũ est, ut in te exaltẽt uirtus eorũ. p ¶ *Quoniam domini est assumptio.*] Carnis utiq;. q ¶ *Et sancti Israel regis nostri.*] Ipsius dñi nostri Iesu Christi, q in ecclesia regnat. Hinc iterum prophetæ ad patrem loquitur. r ¶ *Tunc locutus es in uisione sanctis tuis.*] Prophetis reliquisq; electis.

Ex

in uisione sanctis tuis, & dixisti: Posui adiutoriũm in potẽte, & exaltaũi electum de plebe mea. Inũeni Dauid seruum meum, oleõ sancto meo unxi eum. Manũs enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum. Nihil proficiẽt inimicus cum eo, & filiũs iniquitatis non apponet nocere ei. Et conscindàm à facie ipsius inimicos eus, & odiẽtes eum in fugam conuertam. Et ueritàs mea, & misericordia mea cum ipso, & in nominẽ meo exaltabitur cornu eius. Et ponàm in mari manum eius, & in fluminibũs dexteram eius. Ipse inuocãuit me, pater meus es tu, deus meus, & susceptor salutis meæ. Et egõ primogenitum ponam illum, excelsum præ regibus terræ. In æternũm seruabo illi misericordiam meam, & testamentum meum fidele ipsi. Et ponàm in seculum seculi semen eius, & thronum eius sicut dies cœli. Si autẽm dereliquerint filij eius legem meam, & in iudicijs meis non ambulauerint. Si iustitias meas prophanauerint, & mandata mea non custodierint. Visitabo in uirga iniquitates eorum, & in uerberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eis, neque nocebo in ueritate mea. Neque prophanabo testamentum meum, & quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita. Semẽl iuraui in sancto meo, si Dauid mentiar: semẽn eius in æternum manebit. Et thronũs eius sicut sol in conspectu meo, & sicũt luna perfecta in æternum, & tẽstis in cœlo fidelis. Tũ uero repulisti, & despexisti, distũlisti Christum tuum. Auẽrtisti testamentum serui tui, prophanãsti in terra sanctuarium eius. Destrũxisti omnes sepes eius, posuisti firmamentũm eius formidinem. Diripũerũt eum omnes transeuntes uiam, factũs est opprobrium uicinis suis. Exaltãsti dexteram deprimentium eum, lætificãsti omnes inimicos eius. Auẽrtisti adiutorium gladij eius, &

A a ¶ *Et dixisti, posui adiutorium.*] Populo scilicet. b ¶ *In potente.*] Id est super diabolum, qui opprimeret superbiam eius. c ¶ *Et exaltaui electum de plebe mea.*] Christũ dominum. Qui propterea electus de populo dicitur, quia carnem assumpsit ex homine. d ¶ *Inueni Dauid seruum meum.*] Inuenit eum: elegit utiq; ut ex eius genere assumeret carnem. Quod autem ait seruum, Apostolus explanat: Non rapinam arbitratus est esse se æqualẽ deo, sed formam serui accepit. e ¶ *Oleo sancto meo unxi eum.*] Nõ tristi & corrupto, sed pleno lætitia & sanctitate. f ¶ *Manus enim mea auxiliabitur ei, et brachium meum confortabit eum.*] In assumpto corpore. g ¶ *Nihil proficiet inimicus in eo.*] Diabolus scilicet. h ¶ *Et filius iniquitatis non apponet nocere ei.*] Iudas traditor, qui merito filius iniquitatis, id est, diabolus intrauit in cor eius, ut traderet Christum. i ¶ *Et conscindam à facie ipsius inimicos eius.*] Iudæos utiq;, qui sæpe à domino cõsusi tanquam concisi gladijs discedebant à conspectu eius. k ¶ *Et odientes eum.*] De dæmonibus dicit iniquis, qui coram eo sæpius fugiebant, clamãtes: Matt. 8.d Quid ueniſti ante tẽpus torquere nos? Scimus quia tu es filius dei. l ¶ *Et ueritas mea, etc.*] Veritas, quia ea quæ à me audiuit loquitur. Misericordia, quia sanat infirmos, tam in mente quàm in corpore. m ¶ *Et in nomine meo exaltabitur cornu eius.*] Fortitudo ecclesiæ sanguine suo redemptæ. n ¶ *Et ponam in mari manum eius.*] Ostendam opera eius mundo. o ¶ *Et in fluminibus dexteram eius.*] Super principatus & potestates mundi. p ¶ *Ipse inuocabit me pater meus.*] Sæpius eum inuocasse patrẽ deum, in euan Ioan. 17.d gelijs legimus, sicut illud est: Pater, clarifica me apud te Luc. 23.f metipsum. Et iterum: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Deus meus: Deum autem uocat cum dicit: Deus deus meus, ut quid me dereliquisti, & multa alia. q ¶ *Et ego primogenitum, etc.*] Est enim dominus Col. 1.c Iesus primogenitus ex mortuis: sicut ait Apostolus: Excelsus factus, cœlos ascendens, regna mundi cuncta subijciens. r ¶ *In æternum seruabo illi misericordiã meam.*] In ecclesia quam per misericordiam & testamentũ præceptorum suorũ redemit, hæc in ea perpetualiter conseruauit. s ¶ *Et ponam in seculum seculi semen eius, &c.*] Congregatio enim sanctorũ quæ in ecclesia est, in qua deus tanquam in throno residet: sicut sol fulgebit in regno patris. t ¶ *Si dereliquerunt, etc.*] Quod derelictores legis, iudiciorum oblitores: prophanatores iustificationum, mandatorumq; transgressores, in uirga, id est, in disciplina dei corripiantur, & misericordia diuina non auferatur: quia sicut seueritas diuina terret, arguentẽ iustitia: ita pietas reparat, moderante clementia. u ¶ *Semel iuraui in sancto meo.*] In homine illo dominico. x ¶ *Si Dauid mentiar.*] Nullo enim mendacio circunscribitur deus: sicut ait euangelista: lota unum aut unus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant. y ¶ *Semen eius in æternum manebit.*] Populo acquisitus. z ¶ *Et thronus eius sicut sol in conspectu meo.*] Ipsam ecclesiã in claritate futuræ beatitudinis permanere, iterum atq; iterum promittit. a ¶ *Et sicut luna perfecta in æternum.*] Tota lucida, rota perfecta: nil obscuritatis continens in se. b ¶ *Et testis in cœlo fidelis.*] Ipse Christus dominus, qui fidele testimonium reddit de opere patris in mundo: in cœlos est euehendus. Hinc ad patrem uox apostolica. c ¶ *Tu uero repulisti & despexisti.*] Quia separamur à rege dum patitur. d ¶ *Distulisti Christum tuum.*] Tradendo eum inimicis. e ¶ *Auertisti testamentum serui tui, etc.*] Per quod promiserat nos secum regnare. f ¶ *Prophanasti in terra sanctuarium eius.*] Promiseras enim quod non dares sanctum tuum uidere corruptionem: & nunc iam in sepulchro tegitur. g ¶ *Destruxisti omnes sepes eius.*] Verba legis & prophetarum, in quibus retinebatur. h ¶ *Posuisti firmamentum eius formidinem.*] Nos qui audiebamus cum doceret tũrbas. i ¶ *Diripuerunt eum omnes transeuntes uiam.*] Transeunte enim illum qui dixit: Ego sum uia & ueritas & uita: cum uel uestimenta eius diuidunt: uel corpus clauis & mucrone confoditur. k ¶ *Factus est opprobrium uicinis suis.*] Iudæis ac principibus sacerdotum, qui dicebant: Vah qui destruebas templum dei, & post triduũ reædificas illud: Descende de cruce. l ¶ *Exaltasti dexteram deprimentium eum.*] Cum humilias eum in mortem. m ¶ *Lætificasti omnes inimicos eius.*] Pilãtum cũ gẽtibus & Iudæis. n ¶ *Auertisti adiutorium gladij eius.*] Cum

A Cum non profuit Iudæis sermo prædicationis illius. a ¶ *Et non es auxiliatus in bello.*] In conflictu utiq; passionis. b ¶ *Destruxisti eum ab æmulatione.*] Si enim alligata fuisset mundicia eius, non utiq; uestimenta eius nostra facinora inquinasset, sicut ipse ait: Aspersus est sanguis eorum super uestimenta mea, & omnia indumenta mea inquinaui. Nam & inter iniquos deputatus: & cum latronibus crucifixus est. c ¶ *Et sedem eius in terra collisisti.*] Sanctorum animas super quas quiescebat: quæ conturbantur de obitu eius. d ¶ *Minorasti dies tẽporis eius.*] Dies illius sunt diminuti, ut uelocius remearet ad patrem. e ¶ *Perfudisti eum confusione.*] Confusione utique mortis. Hæc dicebãt apostoli, ignorantes eum à mortuis debere resurgere. Quod autem hoc nescirent, euangelista cõmemorat. Nam de dilecto Ioan. 20.b discipulo ait: Nondũ enim sciebat scripturas, quia oporteret illum à mortuis resurgere. Et Petro B quasi deliramẽta uisa sunt uerba resurrectionis huius. Thomas aũt ait: Nisi uidero, non credã. Ideo ergo talia loquebantur apostoli quasi exprobrãtes patri: qa ignorabant eũ ab inferno redire. His igit succedens ecclesia dicit. f ¶ *Vsquequo deus irasceris in finem.*] Quãdiu irasceris, ut eum à morte reuoces. g ¶ *Memorare domine quæ sit substantia mea.*] Nulla mihi est uitæ substãtia, nisi in eũ quẽ præstolor reuerti de tartaro. h ¶ *Nunquid enim uane, etc.*] Si enim illos nõ uanè, sed ueraciter in spe resurrectionis constituisti, quanto magis filium tuũ debes resuscitare? i ¶ *Quis est homo, etc.*] Scio quia nullus homo carneus euadit mortem, neq; animam suam seruabit ab inferis. Sed noui quia deus sub uelamẽto carnis latebat absconditus: quem mors & infernus nõ deberant retinere. k ¶ *Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ domine?*] Si hic non resuscitatur. l ¶ *Memor esto domine opprobrij seruorum tuorum.*] Qui eum expectant. m ¶ *Quod continui in sinu meo.*] Quos congregaui tanquam in sinu in una domo credulitatis. n ¶ *Quod exprobrauerunt inimici tui domine.*] Iudæi, Pharisæi, Sadducæiq;. o ¶ *Quod exprobrauerunt.*] Quid exprobauerunt? p ¶ *Commutationem, etc.*] Cum se ab his cõmutans ad gen- Luc. 13.g tes diceret: Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta. q ¶ *Benedictus dominus, etc.*] Ecce benedictus, ecce gloriosus cum redit ex inferis, cum se præbet discipulis, cum ecclesiæ uota & pia desideria restituit, dicens Matt. ult. sanctis: Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem seculi. Qui nos à malis actibus commutare dignetur in bonos, ac sua pietate dignos effectos, spiritu sancto repletos, in regno suo solita miseratione constituat. Quia ipsi est gloria & imperium cum æterno patre & spiritu sancto in secula seculorũ. Amẽ. r ¶ *Oratio Moysi hominis dei.*] Quatuor sunt psalmi qui oratione prænotantur: sextusdecimus, & octogesimusquintus, & octogesimusnonus, & cẽtesimusprimus.

In centesimoprimo dicit: Oratio pauperis cũ anxiatus C fuerit, & in cõspectu dei fuderit orationẽ suã. Iste, Oratio Moysi hominis dei. Legimus canticũ Moysi, quod Exo. 15 in Exodo eo tẽpore quãdo populus mare transiuit rubrũ, & demerso Pharaone & omni eius exercitu: Maria cecinit & Moyses. De Deut. 32 inde legimus & in Deuteronomio, cp cãticum illud scripserat in Deuteronomio. Si igitur psalmi & cãtica ista Moysi sunt, quare in proprijs uoluminibus nõ habentur? Diximus ergo quomodo cẽtesimus primus psalmus inscribitur oratio pauperis, & alius est qui scripsit de illo: & ille pauper qui ꝓ nobis deprecat, dñs est: qui cum diues esset, pauper factus est propter nos, &cæt. Sic & hic Moyses, quoniam à principio generis humani historiam ipse scripsit: ipse enim scripsit quomodo cœlũ & terra facta sint: quomodo & homo factus sit de cõditione

& nõn es auxiliatus ei in bello. Destrũxisti eum ab emun datione, & sedem eiũs in terra collisisti. Minorãsti dies temporis eius, pẽrfudisti eum cõfusione. Vsquequo domine auertis in finem, exardescet sicut ignis ira tua. Memorãre quæ mea subst̃antia, nũnquid enim uanè constituisti omnes filios hominũ. Qũis est homo qui uiuet, & non uidebit mortẽ, eruet animam suam de manu inferi. Vbi sunt misericordiæ tũæ antiquæ domine, sicut iurasti Dauid in ueritate tua. Memor esto domine opprobrij seruorum tuorum, qũod continui in sinu multarũ gentium. Qũod exprobrauerunt inimici tui domine, qũod exprobrauerunt commũtationem Christi tui. Benedictũs dominus in æternum, fiat fiat.

Oratiõ Moysi hominis dei. LXXXIX

DOminẽ refugium factus es nobis, à generatione in generationem. Priũs quàm gentes fierent aut formaretur terra & orbis, à seculo & usque in seculum tu es deus. Ne auertas hominem in humilitatem, & dixisti, conũertimini filij hominum. Quoniam mille anni hominis. Et iste psalmus de conditione hominis loquitur, quid sit homo, & quare natus sit. Qui ergo in Geneſi scripsit de hominum conditione, ipse & nunc inducitur à spiritu sancto disputare quid sit homo. D

LXXXIX

Domine refugium factus es nobis, etc.] Qui refugiũ quærit, aut ab æstu nimio quærit, aut bestia illũ persequitur, aut hostes illum persequunt ut interficiant. Et nos igitur in æstu sumus istius seculi, & nos bestia persequitur, de qua dicimus: Ne tradas bestijs Psal. 73.a animam confitentem tibi. Et nos hostes persequuntur, propterea subtus alas tuas refugimus. In generatione & generationem. Et in præterito, & in præsenti, & in futuro. Aliter: In generatione & generationem: Et in ueteri populo Iudæorum, & in nouo Christianorum. t ¶ *Priusquam montes fierent, & formaretur terra, etc.*] Subrepit in hoc loco hæresis. Si refugium factus est nobis antequam montes fierent, & formaretur orbis: ergo animæ erant antequam fieret orbis. Quid enim dicit scriptura: Domine refugium factus es nobis: in generatione, inquit, & generationem. A principio mundi: ante principium mundi. Hoc illi dicunt. Et ne putes me, inquit, dicere, prius cp montes fierent, & formaret terra & orbis: tu, inquit, refugiũ factus es nobis. Si autem refugium nostrum fuit antequam orbis fieret: ergo ante animæ fuerunt quàm mundus fieret. Male distinguis hæresis. Quare calumniam facis spiritui sancto? Sic loquere, quomodo spiritus sanctus loquutus est. Sic ergo legendum est: Domine refugium factus es nobis, in generatione & generationem. Et hucusq; distinctio. Rursum aliud principium: Prius quàm montes fierent, & formaretur terra & orbis: à seculo & usq; in seculum tu es deus. Tu es deus antequam montes fierent: tu es deus antequam formaretur terra & orbis. u ¶ *A seculo usq; in seculum tu es deus.*] Tu es semper, tu es æternus. x ¶ *Et dixisti, conuertimini filij hominum.*]

O domine

Universidad de Navarra Biblioteca

A Dñe ne ut hoc audeamus petere & dicamus: Ne auertas hominē in humilitatē: tu nobis dedisti fiduciā, dicens: Reuertimini ad me filij reuertētes, & ego sanabo contritiones uestras. Et dixisti, conuertimini filij hominū. a ¶ *Quoniā mille anni ante oculos tuos tanquam dies una quæ præterijt.*] Nocte. b ¶ *Et custodia etc.*] Debemus secundum historiam scire, quia nox in quatuor uigilias diuidit. Deniq; et in euangelio dicitur: In quarta aūt uigilia. Vna ergo uigilia, tres horæ sunt. Nox ergo diuiditur in quatuor uigilias. Deniq; milites quatuor stationes habent, quādo uigilāt, & excubāt, & seruiūt. Videte ergo quid dicat. O breuis nostra æternitas: Adam ille propagator noster, q uixit nongētis & triginta annis. Etiā ille Matusalem, qui uixit nongentis & sexaginta: quinq; annis. Fac q uixerit mille, ad cōparationem æternitatis tuæ, quod grande fuerit, breue est. Quid enim potest grāde esse, quod finē habet? Mille anni nostri antecq; offenderemus, una dies apud te erat. Quid dico una dies? Vna uigilia. Vide quid dicat. Dignatus es pro nostra salute descendere, fudisti, p nobis sanguinē: ne patiaris perire nos, & mori in humilitate.

Ioan. 12.c Ipse dixisti: Cum exaltatus fuero, omnia trahā ad me.

B exaltatus es, & exaltasti nos: noli derelinquere ut contrahamur. c ¶ *Mane sicut herba transeat, etc.*] O mysteria scripturarū. Mane sicut herba transeat. Loquit dñs noster atq; saluator in euangelio de fœno quod in una die orit, & una die arescit. Quomodo herba quæ uiret & floret, mane uidet quasi flos esse & uirēs: cęterū sol cum uenerit & texerit illud, ad uesperā quasi demarcescit & decidit: sic & omnis uita nostra quasi flos uidet esse cū uiret & arescit. Vidistis ante decē annos adolescentulū. Nihil illo pulchrius: huc illucq; currebat. Si eū nūc aspexeris, uidet in senectute quasi mortuus. Licet uiuat senectute, tamē adolescētia perit. Mane sicut herba transeat, hoc est, iuuētus nostra: ipsum est enim mane. Sicut herba transeat, mane floreat & transeat. Floremus in adolescētia, arescimus in senectute. Vespere decidat, induret & arescat. d ¶ *Quia defecimus in ira tua, etc.*] Nongentis triginta annis antea uiuebamus, usq; ad mille ferē ueneramus. Ecce in breuē uitā uita nostra contracta est. e ¶ *Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo.*] Nihil te cælat, hoc est, peccata nostra nec nox cælat, nec inuoluūt tenebræ. Omnia apud te lucēt. f ¶ *Seculū nostrum in illuminatione uultus tui.*] Melius habet in Hebraico: Vita nostra in illuminatione uultus tui. Quicquid agimus, quicquid in secreto nos facere putamus, patet in oculis tuis. g ¶ *Quoniam omnes dies nostri defecerunt.*] Cucurrit ætas, & dū ignoramus, grauiter perimus. Et hoc ipsum quod loquimur, de morte est, & nō intelligimus. h ¶ *Anni nostri sicut aranea meditabuntur.*] Videte quid dicat. Quomodo aranea quasi mittit fila, & huc illucq; discurrit & texit tota die, & labor quidē grādis est, sed effectus nullus est, sic & uita hominū huc illucq; discurrit. Possessiones quærimus, diuitias appetimus: procreamus filios, laboramus, in regna sustollimur, & omnia facimus, & nō intelligimus, quia araneæ telā teximus.

i ¶ *Dies annorum nostrorum, etc.*] Vbi sunt mille anni? In septuaginta annis contracti sumus: si aūt multū, octoginta: si aūt plus uixerimus, iam non est uita, sed mors. k ¶ *Si aūt in potentatibus octoginta anni.*] Quē ēm inuenias octogenariū esse & sanū? Dicit & Graeca sententia: Senectus ipsa morbus est. l ¶ *Et amplius eorū labor & dolor.*] Quicquid plus fuerit, nō est uita, sed dolor. Hoc interim diximus secundum historiā. Cæterū dicamus secundū anagogen. Et omnis quidē psalmus recipit tropologiā: & poterā nūc per singulos uersiculos currere, & spiritualē intelligentiā in singulis dicere, sed hora excludimur. Vno tamē uersiculo quasi gustū uobis do spiritualis intelligētiæ, ut quicquid hic tacuero, putetis hic dictum esse.

C

anni antē oculos tuos, tanquam dies hesterna quæ præterijt. Et custodiā in nocte, quæ pro nihilo habentur eorum anni erunt. Manē sicut herba transeat, mane floreat & transeat, uespere decidat, induret & arescat. Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, seculum nostrum in illuminatione uultus tui. Quoniam omnes dies nostri defecerunt, & in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabuntur, diēs annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si aūtem in potentatibus octoginta anni, & ampliūs eorum labor & dolor. Quoniam superuenit mansuetudo, & corripiemur. Quis nouit potestatē iræ tuæ, & præ timore tuo irā tuam dinumerare? dexteram

Dies annorū nostrorum in ipsis septuaginta annis. Septuaginta anni, septē decades sunt: & octoginta anni, octo decades sunt. Videte ergo quomodo septimus et octauus numerus prędicat. Et quomodo diximus: Tu refugiū factus es nobis in generatione, & generationē, & in ueteri & in nouo testamento: propterea nunc & septimū & octauum numerū ponit. Hoc dicit in Ecclesiaste: Da partē septē, & octo. Propterea & quindecim sunt graduum psalmi: hoc est, septē & octo: quindecim pariter nos ducunt ad regna cœlorū. Deniq; postquam septimus graduum psalmus expletus est, quid dicit in scriptura ipsius psalmi? Psalmus, inquit, Salomonis qui extruxerat ueterem domū. Et quid dicit: Nisi dominus ædificauerit domū, in uanum laborauerūt qui ædificant eam. Quid ergo dicit ipse Salomon, qui præscribitur in ipso titulo? Ego ædificaui templū, sed nisi octauus numerus ædificauerit, in uanū est domus ędificata. Legimus & in euangelio secundū Matthæū: Beati pauperes, beati mites, beati esurientes & sitientes, & cætera: & sunt octo beatitudines. Ergo dominus octonario numero conclusit euangelium. Deniq; nusquā inuenimus octo pariter beatitudines, nisi in euangelio. Octonario numero, hoc est, in die resurrectionis. Dies annorū nostrorū in ipsis septuaginta annis. Vultis ostendam uobis interim q̄ septimus & octauus numerus continēt plurima sacramenta? Legamus Ezechiel, & in una porta dicit: Et ingrediatur, inquit, per portā Orientis in templum quod ædificatur. In Ezechiel in extrema parte: Et ascenderet, inquit, sacerdos primū, per septem & octo gradus. Et fieri poterat, ut in ea porta & septem essent gradus & octo. Sed uidete quid dicit: Orientalis porta unde lumen uenit, dominus noster est atq; saluator. Vna quidem porta est, & nemo ingredit per eam nisi sacerdos magnus. Et quid dicitur ibi? Porta hæc semper clausa erit. Non autem aperitur nisi sacerdoti. Sic igitur & nouum & uetus testamentū semper clausum fuit: nō est apertum nisi saluatori. Iste est enim qui habet clauē: qui aperit & nemo claudit, qui claudit & nemo aperit. Vna ergo porta habet septem & octo gradus. Et in uetert quidem testamento sacramenta sunt euangelica, & in nouo testamento sacramēta sunt legis. Audite maiora mysteria. Eo tempore quando Salomon, hoc est, pacifi cus noster (qui dicit: Pacem meā do uobis, pacē meam relinquo uobis: ipse est enim pax nostra, & pax quæ

Ecclē. 11.d

Psal. 126.a

Matt. 5

Ezech. 44

Ibid. 44

Ioan. 14.d

exuperat

A exuperat omnē sensum) ipse ædificauit templū deo. Et uide ibi scriptura quid dicat. Et erant, inquit, latomorū septuaginta milia, & eorū qui portabant octoginta milia. Videte numerū. Latomi qui lapides cædūt: qui quasi fundamenta ædificiorū præparant, qui lapides ad ædificādum in templo dei de terra tollunt: in septimo numero ponūtur, in prophetis, in patriarchis, Illi ēm humanū genus quasi de terra eijcientes, in templum dñi præparauerūt. Isti uero: hoc est, octoginta milia: apostolica prędicatio & euangelica: isti qui eum deo saluatore & ipso Salomone gratia gentium peccata portabant. Hucusq; uidetur finitū esse mysterium. Audite maiora mysteria. Et q̄ præerant, inquit, istis operibus & templo tria milia erant. Non possunt esse maiores. Et qui præsunt operibus, nisi illi qui prædicant trinitatem? Dies annorū nostrorum in ipsis septuaginta annis. Multa sunt quæ dicantur, sed hora excludimur. a ¶ *Dexterā tuam sic, etc.*] In quibusdā codicibus dicitur, eruditos: in alijs dicitur: compeditos. Aliud eruditus, aliud compeditus significat. Quid ergo dicit, Dexteram tuam notam fac. Quid tamdiu dexterā tuam contrahis? Deus quare a-

B uertis manum tuam in sinū tuum, in alio psalmo dicitur. Quid dicitur? Hoc est, in ægritudine positi sumus: in peccatis iacemus: mitte dexteram tuam & eleua nos. Quare tandiu dexterā tuam habes in sinu tuo? Eructet cor tuum uerbū bonum: mitte dexteram tuam & libera nos. Notum nobis fac mysteriū, quod absconditum fuit à generationibus. Dexterā tuam notam fac. Quid subrepis Arī? Non dixit dexteram tuam fac. Deus ēm sine dextera sua nunquam fuit. Sed quid dixit? Dexteram tuam quæ semper fuit, & in sinu tuo fuit, notā fac. Quoniā illum permanentem in deitate sua nosse non possumus: assumat hominem, & sic intelligamus eum. Dexteram tuam sic notam fac, & compeditos corde in sapientia. Eos qui sapientiæ habent compedes, hoc est, qui compediti sunt in corde per sapientiā tuam. Nō uobis sit molestum, quia obscurus est locus. Prophetæ habebant sapientiā: sed ipsa sapientia compediebat eos, non poterant uolare sine Christo. Videte ergo quid dicat: Mitte dexterā tuam, hoc est, filium tuum. Notū nobis illum faciut & prophetæ qui quasi prophetauerunt umbrā, incipiant dñm manifestius prædicare. b ¶ *Conuertere domine usq; quo.*] Multū peccauimus, auertis facie tuam, non sunt digna peccata nostra tuis uideri oculis. Propterea deprecamur conuertere dñe usq; quo. Ecce iam tanta fluxerunt secula: semper te prophetæ uenturum prædicauerunt gentibus, & adhuc non uenisti. c ¶ *Et dirige filios hominum.*] Qui praui sumus, à te dirigamur. Et dirige filios hominum. Propterea eos dirige,

Psal. 81.b quia filij hominū sunt. Si ēm essent filij tui, directi essent. Tu enim dixisti: Ego dixi, dij estis, & filij excelsi omnes. Vos aūt ut homines moriemini, & quasi unus de prin-

Gen. 6.d cipib. cadetis. Et in alio loco, Non permanebit spiritus meus in hominibus istis: quia caro sunt. Q̄n homines sunt, ꝓpterea caro sunt. Ergo quia filij hominū, & pdidimus esse filij dei, & praui facti sumus: propterea dirige

D

Dexteram tuam sic notam fac, & eruditos corde in sapientia. Cōuertere domine usquequo, & deprecabilis esto super seruos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua, exultauimus & delectati sumus in omnibus diebus nostris. Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus uidimus mala. Respice in seruos tuos, & in opera tua, & dirigē filios eorum. Et sit splēndor domini dei nostri super nos, & opera manuum nostrarum dirige super nos, & opus manuum nostrarum dirige.

XC

QVi habitāt in adiutorio altissimi, in prōtectione dei cœli commorabitur. Dicet domino susceptor meus es tu, & refugium meum deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse liberabit me de laqueo uenan-

Dicit & Apostolus ad Hebræos: Quoniā dñs atq; saluator splendor sit gloriæ patris. Et sit splendor dñi dei nostri super nos. Hoc est quod dicitur & in alio loco. Signatū est super nos lumen uultus tui dñe. Signum cru-

Heb. 1.c

Psal. 4.b

cis uexillū nostrum est. Hæc interim de psalmo diximus, & ut æstimo, diutius q̄s debueramus, immorati sumus. Intelligimus nos multo plura dixisse, quàm debuimus dicere: sed non possumus domini nostri uerba retice re, non possumus inchoatum psalmum relinquere. Nō est multum, quodcunq; prodest animæ: nihil satis est, quod bonum est: si tamen bonū. Rogemus igitur dñm nostrum saluatorem, ut splendor eius lucceat in cordibus nostris: ut eijciat à nobis tenebrarū impugnationes, & sordidas cogitationes, & omnia peccata propellat de cordib. nostris: ut illuminet nostras tenebras, ut fugiāt tenebræ, & habitet splēdor lucis in cordibus nostris. Templū dñi, & tabernaculū, & sanctasanctorū: semper lucernā habeāt ardētē: semper superluceat lucerna in domo dñi. Si ēm extincta fuerit lucerna, dñs in

Psal. 118 tenebris nō habitat. Dicamus igitur & nos: Lucerna pedibus meis uerbum tuum dñe: cui sit gloria in secula seculorū. Amen. ¶ Iste psalmus nō habet titulū, eo quod de capite uel membris cantatur. Caput in cœlo: membra in terra. Et proprie intelligitur de ieiunio, & illa tentatione eremi. Præuidebat propheta, quod uenturus erat Christus in carne: ut tentaretur à diabolo. XC

Qui habitat in adiutorio altissimi.] Adiutoriū interpretatur, Ezras. Deniq; *Conuertere* Ezras propheta dicitur. Iste est qui reduxit populum de captiuitate Babyloniæ, & induxit in terrā repromissionis. Qui ergo habitat in Ezras, habitat in Iesu. Interim secundum Tropologiam. Qui sibi ædificauit domum sine manibus, iuxta Apostolum, illam domum quam ædificauerat dominus etiam obstetricibus in Ægypto. f ¶ *In protectione dei cœli commorabitur, etc.*] Multi enim me persequuntur hostes: propterea tu es refugium meum deus meus. g ¶ *Sperabo in domino: quoniam ipse liberabit me de laqueo uenantium.*] Non dixit: spero, sed sperabo. Quādiu enim peccamus, non speramus. Si peccare desierimus, speramus. Quoniam ipse liberauit me de laqueo uenantium. Multi sunt uenatores in isto mundo: qui animam nostram uenari conantur. Deniq; & Nemrod ille gigas, magnus in conspectu dei uenator fuit, & Esau uenator erat, quoniam peccator erat: & penitus non inuenimus in scripturis sanctis, sanctum aliquem uenatorem. Piscatores inuenimus sanctos. Quoniam ipse liberauit me de laqueo uenantium. Anima nostra

Psal. 123.a sicut passer erepta est de laqueo uenantium. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Quis est iste laqueus qui contritus est? Dominus, inquit, conterat sa-

Rom. 16.c tanā sub pedib. nostris uelociter. Et apostolus dicit, Vt liberemini à laqueo diaboli. Vides ergo quoniā iste uenator est, qui animas nostras uenari cupit ad perditionē. Multos habet diabolus laqueos, & diuersos habet laqueos. Auaritia diaboli laqueus est: ira, detractio, &c.

A a ¶ *Et à uerbo aspero.*] Quamdiu in sanctitate sumus, anima nostra tranquilla est. Quando uero de peccatis cogitare cœperit anima nostra turbatur, & quasi quibusdam fluctibus concutitur. b ¶ *Scapulis suis obumbrabit tibi.*] Sed hæc secundum illud Deuteronomij: Dñs quasi pullos suos alis suis protegit nos quasi aquila. Dicitur enim ibi, quasi aquila protegere pullos suos. Licet ergo possimus dicere hoc, quod deus quasi pater nos protegit, & quasi gallina protegit pullos suos, ne rapiantur ab accipitre: tamen & aliud possumus dicere: Scapulis suis obumbrabit tibi: Exaltabit in cruce: extendet manus, & proteget nos.

c ¶ *Et sub pennis, etc.*] Aspiciens inquit, manus eius crucifixas, & si te serpens momorderit, sanaberis. Licet ambules in deserto istius seculi, si te percusserit scorpio, si regulus, si aspis, si cætera uenenata animalia, securus esto de sanitate, Serpēs in cremo suspensus est. d ¶ *Scuto circundabit te, etc.*] Scutū nostrum rotundū est, hoc est, ex omni parte nos sepit. Non solū scutum est, sed & murus. Dñe ut scuto bonæ uoluntatis tuæ coronasti nos. Aliquos de scuto coronat. Videte quid dicat: Dñe ut scuto bonæ uoluntatis tuæ coronasti nos. Quid dicit? Proteges nos, & facies uincere: & post uictoriā coronabis. Scuto circundabit te ueritas eius. Qñ dixerat, à uerbo
B aspero, & uerbū asperū possumus intelligere & hæreticorū, & philosophorū, & Iudæorū, & hoc quasi uerbū asperū: non est uerū, sed mendax est. Propterea ēm turbidū est, quia mendax est. Propterea turbidū est, quia conturbat animas nostras per mendaciū suum. Dñs ergo qui ueritas est, & dicit, Ego sum ueritas: scuto circundat nos ueritas eius, ne ardentibus sagittis diaboli percutiamur. Propterea Christus qui est ueritas, supponit scutum suum: ut scuto ueritatis superet mendacium. e ¶ *Non timebis à timore nocturno.*] Diabolus enim semper in tenebris est. Vt percutiat, inquit, in occultis innocentē. Vides ergo quod qui simplex est, innocens est: & semper in occultis percutit. Non timebis à timore nocturno. Quod dicit, hoc est: licet in errore fueris, quæ nox est, tamē non timebis, quia habes scutum ueritatis. f ¶ *A sagitta, etc.*] Sagitta uolans diaboli, uidetur mihi fermo esse hæreticorū & philosophorū. Et isti ēm lucē sciētiæ promittūt, & dicūt se habere diē, & nō possunt decipere, nisi lucē promiserint. Verū lux ista quā promittunt, de ardentib. sagittis est. Et propterea dicit. A sagitta uolante in die. g ¶ *A negocio, etc.*] Sagitta quidē uolat quasi in die: sed negociū est perambulās in tenebris. h ¶ *Ab incursu & dæmonio, etc.*] Melius est dicere Græce ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου. σύμπτωμα autē dicitur euētus, hoc est, quādo non speramus, & aliquid noui euenerit. Aut σύμπτωμα dicitur, quādo simul multi cadūt. Videte ergo quid dicat: Licet plures inducti fuerūt: tamen tu qui sanctus es, non inducaris. Do exemplum, ut simpliciores possint intelligere quod dicitur, Si ieris in ciuitatē monachus solus, & cœperis deambulare, & audieris clamorē in circo, & aliquis tibi dixerit, ueni & spectа circus est, & cœperis ei tu dicere: nō licet: non possum ire: si ille tibi ostenderit infinita hominum milia, & dixerit tibi, ducēta hominū milia ibi sunt: ergo illi omnes periturі sunt, & tu solus saluus eris: tu debes intelligere, qa symptoma diaboli est, hoc est, scire debes quia plures C cadunt. Et dæmonio meridiano. Dicunt quidem multi, quia sunt dæmones & meridiani, & hoc uulgo dicitur. Cæterum ego dico simpliciter: quoniā dæmonium eo tempore potestatē habet in nos: quando peccamus. Siue mane peccauerimus, dæmon ingreditur in nobis: siue uespere, siue nocte: quacunq; peccauerimus hora, dæmon ingreditur in nobis. Videtis ergo quod friuolum est, quod uulgo dicitur. Quid ergo dicit, à dæmonio meridiano? Quoniā Abraham angelos suscepерat in meridie: & Ioseph fratres suos ad prandiū inuitauerat in meridie: Sancti ēm erant & Abraham & Ioseph, & propterea conuiuiū eorum in clara luce erat, & sole perfecto: Propterea pascūt in meridie. Et ego si plenam habuero scientiā scripturarum: licet hora tertia sit, tamē pasco uos in meridie. Denicq; & sponsa in Canticocanticorum dicit: Vbi pascis, *Cant. 1.b* inquit, ubi cubas? In meridie? Videtis quoniam sponsus non pascit, non recumbit in hora tertia, sed in meridie. Vbi pascis: ubi cubas: ubi te inuenio? ubi delicijs frueris: ubi te possum inuenire ô sponse meus? Vis me inuenire? In meridie, in scientia perfecta: in bonis operibus: in claro lumine. Quoniā ergo habemus nos meridiem: propterea etiā diabolus transformatur in angelum lucis, & ipse simulat habere se lucem: habere se me D ridiem. Quando hæretici quasi mysteria aliqua promittunt: quando regna cœlorum, quando continentiam, quando ieiunia, quando sanctitatem, quando renunciationem seculi, promittunt meridiem. Sed quoniam non est Christi lumen: non est meridies, sed dæmoniū meridianum. i ¶ *Cadent à latere tuo, etc.*] Singula uerba scripturarū, singula sacramenta sunt. Ista uerba quæ rustica putantur à seculi hominibus, plena sunt sacramentis. Habemus enim thesaurū istum in uasis fictilibus. Thesaurū, sensum diuinum, habemus in uerbis uilissimis. Cadent à latere tuo mille, & decē milia à dextris tuis. Ex latere cuius? Ab eius cui dictum fuerat: Scuto circundabit te ueritas eius, nō timebis à timore nocturno, quis est iste? De quo supra dictū est: Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione dei cœli commorabitur. Ab eo ergo qui habitat in adiutorio dñi, cadent à latere eius mille, & decē milia à dextris eius. Dextera sancti dicitur: sinistra non dicitur, sed latus. Videte ēm quid dicitur: Et decē milia à dextris tuis. Et quomodo dixeras: Cadēt à latere tuo mille? Qñ ēm dextra dicitur, & sinistra non nominat: pro sinistra, latus nominat. Non enim poterat iustū esse, ut iustus haberet sinistrā. Qui te, inquit, percusserit in dexterā maxillā præbe ei & alterā. Non dixit, & sinistrā: Non ēm est sinistra quæ prębetur, sed dextera altera. Ergo simpliciter dico: qñ iustus duas dexteras habet. Denique & ille Aioth, qui scribitur in Iudicū libro: propterea duas dexteras habere dicit: quia iustus erat, & interfecit illū pinguissimū regē. Cadent à latere tuo mille, & decē milia à dextris tuis. Plures sunt qui insidiant dexteræ nostræ, & nō sunt plures qui insidiant sinistræ. Propterea à latere mille cadent, & à dextris decē milia. Vbi ēm maior pugna, maior uictoria. Pauci insidiant lateri, plures insidiantur dexteræ. h ¶ *Quoniam angelis suis mandauit te, ut custodiant*

A *diant te in omnibus uijs tuis.*] Istum locum diabolus superdñō interpretatus est. Eo enim tempore quo tentauit dñm. Si, inquit, filius dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim de te, quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedē tuum. Diabolus nihil amplius dixit, nisi hoc: quoniam angelis suis mādauit de te, ut in manibus portent te: ne forte ad lapidem offendas pedem tuum. Mediam partem dimisit. Hic enim dicitur: Quoniā angelis suis mandauit de te, ut custodiāt te in omnib. uijs tuis. Hoc non dixit, ut custodiant te: sciebat enim contra se esse. Poterat enim dominus ei respondere. Si custodit me dñs in omnibus uijs, ergo & à te custodior. Tacuit ergo quod sciebat contra se esse, & posuit quod pro se erat. Vere diabolus quasi diabolus, interpretatur de saluatore, quod non est de saluatore. Si enim de saluatore est totus psalmus, sicut interpretaris ô diabole, & de ipso est quod dicitur. a ¶ *Protegam eum quoniam, etc.*] Hoc est, ego pater protegam filium meum. Si sic interpretatur diabole quomodo tu intelligis, uideamus si stet sensus: Protе-
B gam eum, quia cognouit nomen meū, hoc est, ego pater filium meum protegam. b ¶ *Clamauit ad me, & exaudiam eum.*] Hoc est, in die crucis. c ¶ *Cum ipso sum in tribulatione, etc.*] Hoc est, cum faciam resurgere. d ¶ *Longitudine dierum replebo eum.*] Hoc est, in ęternum uiuet. Et hoc intelligamus de filio dei. Longitudine dierum replebo eum. Hoc quod sequitur, quomodo fiat in saluatore? e ¶ *Et ostendam illi, etc.*] Salutare dei, filius dei est. Si ergo de filio dicitur: quomodo potest fieri: quia salutare dei filius dei est? Vides ergo quoniā male interpretatus es ô diabole. Sed fac ut sic interpretetur ut tu dicis. Dixisti, quoniā angelis suis mandauit de te ut in manibus portent te, ne forte offendas ad lapidē pedem tuū. Dic quod sequitur. Quid taces? Super aspidē & basiliscum ambulabit, & conculcabit leonem & draconē Christus dñs noster, qui uiuit & regnat in seculā seculorū. Āmē. f ¶ *Psalmus cantici in die sabbati.*] Iste psalmus hoc titulo prænotatur. Non potest diem sabbati agere, nisi qui sex dies transierit. Sex diebus laboramus: in septima die requiescimus. Ergo dño cantare nō possumus, nisi in die sabbati. Quandiu opera istius mundi facimus, hoc est *Leu. 23.d* sex diebus, dño cantare non possumus. Denicq; dicitur in Leuitico: Non facietis in die sabbati omne opus seruile. Quicunq; ergo in sabbato est, & in requie dñi, opus seruile facere nō debet, hoc est, quod ad mundū istum pertinet: sed illud debet opus facere, quod ad sab-
Num. 15.d batū pertinet. Vultis scire quoniā in sabbato operātur sacerdotes in templo dñi? Non licet in sabbato cuicūq; ligna cędere. Denicq; unus qui inuentus est in cremo, lapidatus est & occisus. Deinde non licet ignē succendere: non licet etiā aliquid operis facere. Videtis aūt quoniā omnia hæc quæ in mundo alicui facere non licet in sabbato, facerdotib. solis licet. Nā & ligna cædūt, & ignē supponunt, & alia faciunt ministeria, & hostias immolant. Hoc totū quare dixi? Vt ostenderem scriptum esse

in lege, debere nos cessare etiam in die sabbati ab operi C bus mundi, & ea facere quæ ad deū pertinent. Psalmus igitur cantici est in die sabbati, quando non operamur mūdo, & operamur deo. Videamus quid nobis sit cantandum in sabbato, quando à mundi cessamus operibus.

XCI

BOnum est confiteri domino, etc.] Nō dixit: bonū est psallere, & postea confiteri: sed uide ordinem: Bonum est confiteri, & bonū est psallere. Primum age pœnitentiam, & lachrymis dele peccata, & postea cāta domino: Bonum est confiteri domino. Non hominibus, sed deo. Illi cōfitere peccata, qui sanare potest. Et psallere nomini tuo altissime. b ¶ *Ad annunciandum mane, etc.*] Diligenter intelligite quod dicitur, Ad annunciandū mane misericordiā tuam, & ueritatem tuam per noctem. Singuli uersiculi ad singulos referuntur. Bonum est confiteri dño: ad annunciandū mane misericordiā tuam. Si confiteris dño, annuncias mane misericordias dñi. Et psallere nomini tuo altissime. Istum uersiculū refer ad hunc qui sequitur, & ueritatem tuam per noctē. Quando enim confitemur dño, speramus misericordiā. Quando uero psallimus, operamur uirtutes. Ad annunciandū mane misericordiā D tuā. Vbi sunt qui secundū literā scripturas intelligunt? Media die misericordiā dei annunciare nō possumus? Et certe Christianorū & monachorū est, maxime in noctibus peccata sua confiteri. Et quomodo nūc dicit: ad annūciandū mane misericordiā tuam? Quod dicit hoc est, Non possumus cōfiteri dño, & misericordiam eius consequi: nisi cœperit in corde nostro clarū lumen lucere. Nisi præcesserint tenebræ & mane factū fuerit, misericordiam dñi consequi non possumus. Tunc aūt annuncias mane misericordiam dñi, cum sol iustitiæ ortus in corde tuo fuerit. Et ueritatē tuam per noctē. Veritas dñi non annunciatur, nisi ad noctē: in die non potest annunciari. Non enim possunt imbecilles ferre quę magna sunt: neq; possūt ea sustinere quæ preciosa sunt. Vnde dicitur & in alio loco de deo: Posuit tenebras latibulū suum: hoc est, dñs posuit tenebras latibulū suum. *Psal. 17.b* Et ueritas ergo dñi annunciatur in nocte quasi quibusdam uerborum tenebris obuoluitur. In ænigmate dicitur & in parabolis: ut uidentes non uideant, & audi- *Mar. 4.b* entes non intelligant. Legimus in Osee, & dicitur ad *Osee 1.a* prophetam: Tu uade & accipe tibi uxorem: uxorē fornicariam: Iudæi & gentiles rident. Quare ridentē? Quoniam ueritas in nocte posita est, non in die. Vultis scire quoniam ueritas dei in nocte est, & quasi in tenebris, & in parabolis posita est. Moyses ascendit in montem Si- *Exod. 24.d* nai: & ingressus est, inquit, in turbinem, & caliginem, & in tenebras, & ibi locutus est cum domino: Neq; enim poterat Israel populus uidere mysteria dei: quia in caliginem dei non intrauerat. i ¶ *In decachordo psalterio, cū cantico & cithara.*] Simpliciter dico: Quotiescunq; leuamus manus sine cogitationibus & disceptationibus in decachordo psallimus dño. In decachordo psalterio, cum cantico in cithara. In cithara nostra, & corpus, & anima, & spiritus, omnibus chordis composita sunt.

A a ¶ *Quia delectasti me, etc.*] Christianus quodcunq; uiderit, semper ædificatur. Monachum nihil destruet, nisi peccatum. Quodcunq; aspexeris, ædificium tuum est. Vides cœlum, uides solem, uides stellas, uides lunam, hoc ædificat te. Debes enim cogitare & dicere: Si sol, & luna & cœlum, & stellæ deo seruiunt: quare ego non seruiam? Vides terram, uides animalia & omnia quæ in terris sunt, & hoc confert animo tuo, & ædificat te, & dic animo tuo, Omnia in suo tempore currũt. Siquidem uer & æstas, autumnus & hyems, nunc̃ mutantur hæc tempora, sed secundum dispositionem dñi omnia seruiunt. Cœlum seruit, & terra seruit, & infelix ego homo non seruio. Veniamus ad minuta animalia: dimitto nunc de elephantis: dimitto de leonibus: dimitto de diuersis animalibus, uenio ad minuta animalia. Respice apem: respice formicam, uide corpus, & inquire sapientiam. Maior sapientia, quàm corporis magnitudo. Apes & formicæ cogitant hyemẽ esse uenturam, & monachus & Christianus non cogitant iudiciũ esse uenturũ. Illæ cogitant quoniã fame periclitari possunt, si non laborauerint in æstate unde uiuant in hyeme: nos nõ cogitamus, quia sine opere torquebimur in gehẽna. Hoc totũ quare dixi? Quũ nunc scriptũ est, Quia delectasti me dñe in factura tua. Quodcunq; aspexero, delectat
B me. Intelligo enim factorẽ, & benedico deũ. Et in operibus manuũ tuarũ exultabo. Video arborem, & considero quomodo cortex arboris est quasi tunica, qua uestitur, & quasi germen uiret. Et deinde uideo quomodo flos fit, quomodo flos cadat, & ipse flos uertatur in pomum. Video paulatim per singulos dies, in singula tempora mihi naturã operari, & in meos cibos crescere. Video quomodo deus in omnib. mihi laborat, ut mihi nihil desit. Propterea exulto in te dñe. b ¶ *Quàm magnificata sunt, etc.*] In hoc loco Marcion & Manichæus erumpunt. Quid enim dicunt? Si omnia deus fecit, & in utilitatẽ hominũ fecit, quid necesse fuit cimicẽ facere & pulicẽ? Ego tibi breuiter respondeo: ut ostenderetur ô homo fragilitas tua. Qui enim cogitationẽ tuam in cœlum ponis, respice, morderis à cimice, & contremiscis. Quid erigeris in cœlũ, & cogitatio tua transcẽdit in cœlum? Ecce à pulice uulneraris. Quàm magnificata sunt opera tua dñe. Parua quidẽ corpora, sed magna ratio. Singula habent utilitates suas. Ego sic miror dñm in elephantis, quomodo & in formica: sic illũ prædico in camelo, quomodo et in culice. Vide culicẽ quomodo quasi punctũ cuiusdam corpusculi est, & tamẽ uide in ipso puncto corpusculi, omnia esse mẽbra diuisa. Habet sex pedes, habet duos oculos, habet os, habet & uentrem, habet & tubã uocis, habet & alas. Si cõsideraueris membra, corpus nõ inuenis, & tamen magnificat deus: quia sine corpore, membra sunt omnia. c ¶ *Nimis profundæ factæ, etc.*] Quodcũq; cogitauero, inuenire nõ possum. Abyssus iudicia tua. O profundũ diuitiarũ sapientiæ &
Eccles 7. c scientiæ dei. Dicã & ego cum Ecclesiaste: Dixi, sapiẽs efficiar, & ipsa longius facta est à me: longius multo quàm erat. Et profunda quis inuenire potest? Ecclesiastes qđ dicit, hoc est: Antequã cogitationem meã in opere ponerem, non uidebam magnificẽtiam dei. Dixi, sapiens efficiar, hoc est, dixi, debeo quærere rationes singularũ causarum: & ipsa longe facta est à me, longius multo C
quàm erat: hoc est, sapientiam quam ante non inquirens ignorabam, postea quærere cœpi, quam inuenire non poteram. d ¶ *Vir insipiens non cognoscit: & stultus non intelligit hæc.*] Quicunq; non est Christianus: & in operibus non intelligit creatorem, iste insipiens est. e ¶ *Cum exorti fuerint peccatores sicut fœnũ.*] Vidisti imperatores: uidisti præfectos: uidisti exercitus: uidisti uictorias & triũphos: Heri fuit, & hodie non est. f ¶ *Et apparuerint omnes qui operãtur iniquitatem, ut intereant in seculum seculi.*] Heri apparuit quasi flos: hodie flos ipse non cõparet. He-

Quiã delectasti me domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo. Quam mãgnificata sunt opera tua domine, nimis profundæ factæ sunt cõgitationes tuæ. Vir insipiens nõn cognoscet, & stultus non intelliget hæc. Cũm exorti fuerint peccatores sicut fœnum, & appãruerint omnes qui operantur iniquitatem. Vt intereant in seculum seculi, tu aũtem altissimus in æternum domine. Quoniã ecce inimici tui domine, quoniam ecce inimici tui peribunt, & dispergentur omnes qui operãtur iniquitatem. Et exaltabitur sicut unicornis cornu

ri uirebat herba: hodie siccata est, Vbi est illa pulchritudo? Nihil bonum est, nisi quod æternum est. Nihil bonum est, nisi quod perpetuum est. Quodcunq; finem habet, nec inter bona numerandum est. Quid enim mihi prodest, si heri præfectus fui, & hodie fame morior? Quid enim mihi prodest: si anteriori die rex fui, & hodie in carcere morior? Omne quod præteritum est & finem habet, nihil est. Vnusquisq; nostrum de seculo uenit ad hanc uitam. Alius matrem reliquit: alius, filios: alius, uxorem: alius parentes. Recordemur infantiæ nostræ, recordemur adolescentiæ, recordemur quod aliquando habuerimus diuitias, & unusquisq; pro uiribus suis habuit quod potuit. Ecce transiuimus ad hanc uitam. Vbi sunt illa omnia? Cogitata magis dolorem fa D
ciũt, quàm uoluptatẽ. Nihil est itaq; bonum nisi quod perpetuum est. g ¶ *Tu autem altissimus, etc.*] Si peribũt, quomodo dispergentur? Qui enim semel perierit, dispergi non potest. Debuit dicere: Ecce dispergentur & peribunt. Quod ergo dicit, hoc est: inimici tui dñe peribũt, cum omnia tibi subiecta fuerint: omnis qui inimicus tuus fuerit, postea efficietur amicus: hoc est non peribit homo, sed peribit inimicus. Qui inimicus fuit, amicus erit: & sic peribit inimicus. Quoniam ecce inimici tui peribunt: & dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Quomodo si sancti simul sunt, gratiosum est: sic si peccatores simul fuerint, quasi pessima congregatio est. Quanto enim plures simul fuerint, tanto peiores sunt. Denic̃ eo tempore quo turris ædificabatur contra deum, dispergebantur in utilitatem suam. Consensus eorum malus fuit: dispersio uero profuit etiã illis ipsis qui dispersi sunt. h ¶ *Exaltabitur sicut, etc.*] Semper cornu ꝓ regno ponit. In te inimicos nostros uenti labimus cornu. Denic̃ nullum animal in templo immolatur domino, nisi quod cornu habet. Tria immolabantur dño in templo: immolabatur taurus: immolabatur aries: immolabatur hircus. Tria immolabantur, & uniuersa cornuta sunt. Nisi em̃ aliquis habuerit cornu in quo inimicos uentilet, non est dignus immolari deo. Propterea & dñs cornu dicitur, his qui credunt in eum: Et in cornibus crucis suæ uentilauit inimicos. Ibi cõfudit diabolum, & omnem eius exercitum. Christus quidem crucifixus erat in corpore: sed uere crucifigebat ibi dæmones. Non fuit crux, sed triumphus fuit: sed uexillum fuit. Propterea conscendit crucem, ut nos de terra in altum tolleret. Ego puto crucem saluatoris istã esse scalam quam uidit Iacob. In ista scala descendebant angeli & conscendebant. In ista scala, hoc est, cruce descendũt Iudæi, & conscendunt gentiles. Et exaltabitur

A bitur sicut unicornis cornu meum. Alij habebant plu-
Gal. 6. d ra cornua: ego unum solũ cornu habeo. Mihi aũt absit gloriari nisi in cruce dñi: per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. a ¶ *Et senectus mea, etc.*] Senectus nostra oleo dei indiget. Quomodo em̃ corpora nostra quãdo laboramus (loquor simplicius propter simpliciores fratres qui nõ possũt intelligere sublimius) quomõ corpora nostra quando laborant, nõ reficiuntur, nisi unctione olei: quomodo lumen quod in lucerna est, nisi oleũ miseris, extinguitur: sic & lumẽ senectutis meæ, oleo & misericordia dei indiget ut crescat. Denique & apostoli ascendunt in montẽ Oliueti: ut qm̃ lassi erant, & indigebãt lucernæ ipsorũ oleo dñi, de oleo dñi illuminentur.
Psal. 127. a Vnde dicit & iustus, Ego aũt sicut oliua fructifera in domo domini. Et in alio loco dicitur: Filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ tuæ.
B Nullus alius mons erat, de quo ascendit dñs regna cœlorũ, nisi mons Oliueti? Nunquid non erat mons sublimior in Galilæa Thabor? Quid necesse fuit ut dñs de monte Oliueti conscenderet in regnum cœlorum? Sed uide quid te scriptura doceat: Nisi tibi & lampadibus tuis oleum misericordiæ, non poteris ascendere in regna cœlorum. Debes esse in monte Oliueti: & non in ualle oliuarum, sed in monte Oliueti. Dicat aliquis: Quæ est ista uallis oliuarũ? Habet diabolus oliuas suas: habet phi-
losophos: habet hæreticos: habent & ipsi oleum. Et ipsi
Psal. 140. b lumen scientiæ promittunt, sed illa oliueta in perditionem deducunt. Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Nos ergo rogemus dominum: ut senectus nostra, & omnis noster labor, & omnes tenebræ nostræ, oleo domini illuminentur. Diligenter attendo in scripturis ubi primum legerim senectutem. Adam nongentis triginta annis uixit, & tamen senex non dicitur. Matusalem nongentis sexagintanouem annis uixit, & senex non dicitur. Venio usque ad diluuium: & post diluuium per annos fermè tria milia, & nullum inuenio qui dictus est senex. Primus Abraham senex dicitur. Et certe multo minoris ætatis fuit quàm Matusalem. Sed propterea dicitur senex, quoniam senectus ipsius inuncta fuit oleo uberi. Denic̃ scriptum est ibi: Et
Gen. 25. a mortuus est Abraham, nutritus in senectute bona, plenus, inquit, dierum. Propterea in senectute bona, quoniam plenus dierum. Omne enim tempus uitæ ipsius dies fuerunt & non nox. Hoc ipsum quod dictum est de Abraham, dictum est, & de Isaac, & de Iacob. Qui enim simul seruierunt domino, recte simul senes domini nuncupantur. b ¶ *Vt cedrus Libani, etc.*] Lignum bene olens, lignum unde templi tecta contecta sunt. Vt cedrus Libani multiplicabitur: lignum impurribile. c ¶ *Plantati in domo domini, etc.*] Alibi plantamur, in regno
1. Cor. 3. b cœlorum florebimus. Ego uero plantaui: Apollo rigauit, sed dominus incrementum dedit. Plantatus in do- C
mo domini, hoc est, in ecclesia: non muris, sed in dog- Luc. 17. c
matibus. Regnum enim dei, inquit, intra uos est. Quicunq; plantatus fuerit in domo domini: si hic radices miserit, ibi flores afferet. Plantati in domo domini: in atrijs dei nostri florebunt. Ista sunt æterna tabernacula. Quæ sũt ista atria? Diuersæ in cœlo mansiones. Si mulc̃ uidere quid dicat: Plantati in domo domini: in atrijs dei nostri florebunt. Hic domus est, ibi atriũ est. Debuit utiq; primum dicere secundũ ordinem, atrium: & sic domum. Sed uide te quid dicat: Hic licet uideamur in domo esse, cum migrauerimus ad regna cœlorum, ad comparationem angelorum, & uirtutum cæterarum: non sumus in domo, sed in atrio sumus, in initio sumus, non in perfectione. Non em̃ erimus angeli, sed quasi angeli. Non tibi quasi parum uidea tur homo, si sicut an- D
gelus fueris. d ¶ *Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi.*] Felix ille qui crescit quotidie: qui senescit ætate, senescit & uirtutibus. Hæc interim de psalterio diximus: locuti sumus & de euangelio pauca, diximus quoq; & de Apostolo. Oremus dominum ut omne quod diximus nos, & quæ audistis, opere compleamus: & uerba uertamus in opera: ut qui hic plantati sumus in domo domini, in atrio Christi floreamus: cui sit gloria in secula seculorum. Amen. e ¶ *Laus cantici ipsi Dauid in die ante sabbatum, quando fundata est terra.*] Iste psalmus uocem continet prophetæ, uirtutem atq; magnificentiam domini decantantis.

Laũs cantici Dauid in die ante sabbatum quando fundata est terra. XCII

DOminus regnauit, decorem indutus est, indũtus est dominus fortitudinem & præcinxit se. Etenim firmauit orbem terræ, qui non commouebitur. Parata sedes tua, extunc à seculo tu es. Eleuauerunt flumina dominẽ, eleuauerunt flumina uocem suam. Eleuauerunt flumina fluctus suos, à uocibus aquarum multarum. Mirabilẽs elationes maris, mirabilis in altis dominus. Testimoniã tua credibilia facta sunt nimis, domum tuam decet sanctitudo domine in longitudine dierum.

Psalmus

Universidad de Sevilla Biblioteca

Psalmus Dauid quarta sabbati. XCIII

DEus ultionum dominus, deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram, redde retributionem superbis. Vsqueqùo peccatores domine, usquequo peccatores gloriabuntur? Effabũntur & loquentur iniquitatem, loquẽtur omnes qui operantur iniustitiam. Populum tuum dñe humiliauerunt, & hæreditatem tuam uexauerunt. Viduam & aduenam interfecerunt, & pupillos occiderunt. Et dixerunt non uidebit dominus, nec intelliget deus Iacob. Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem, non audiet, aut qui finxit oculum, non considerat. Qui corripit gentes, non arguet, aut qui docet hominem scientiam. Dominus scit cogitationes hominum, quoniã uanæ

A a ¶ *Psalmus Dauid quarta sabbati.*] Semper de titulo disputamus, ut ex titulo intelligatur & psalmus, Psalmus Dauid quarta sabbati. Quarta sabbati, in medio sabbati est: quasi in corde sabbati, hoc est, in medio hebdomadis. Dies enim quarta est, & quarta dies habet ex utroque latere æquales dies. Habet enim ex uno latere, diem primum, secundum, tertium: & ex alio latere habet diem quintũ, sextum, septimũ. Videtis igitur quoniam dies quarta, hoc est, quarta sabbati, ex utroque latere duplici trinitate firmatur. Simulq; considerandũ: quia quartus numerus, uirtute decimus est. Quomodo? Si enim computes, & ordinem facias unum, duo, tres, quatuor, decimus numerus efficitur. Vidistis igitur quoniam quartus numerus efficit decimum, & considerate ex hoc: quia quatuor euangelia in decalogo cõputantur, ut quodcunq; dicebatur in decalogo, hoc compleatur in quatuor euangelijs, ut nõ dissentiat lex uetus ab euangelica dignitate. Hoc interim diximus de titulo, nunc ueniamus ad psalmum. XCIII

B D*Eus ultionum dominus, etc.*] Quia tanto tempore latuit, & non apparebat in populo: postea libere egit. Quia antea ignorabatur, postea triumphauit in cruce. Deus ultionum dñs. Si deus ultionum dñs est, mihi uindictam, & ego retribuam, dicit dñs: quid te cupis uindicare homo? Habes ultorem deũ. Dicit hoc
Rom. 12.d & Apostolus, Si esurierit inimicus tuus, ciba illum. Si sitit, da illi potum. Hæc enim faciens carbones ignis congregabis super caput eius. Hoc nõ uidetur pietatis esse, sed crudelitatis. Si enim bene illi facio, ut illi malefaciat deus: non uenit hoc de pietate, sed de crudelitate mentis. Quod eñ dicit Apostolus si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, da illi potum: hucusq; uidetur misericordia. Hoc uero quod infert: Hoc enim faciens, carbones ignis congregabis super caput eius: non uidet misericordiæ esse sed crudelitatis. Videris enim propterea panem dare, & aquam dare bibere ut ille in seculis torqueatur. At hoc dicit Apostolus, & misericordiæ prædicator crudelitatem docet? Non igitur sic accipiendum, sed alio sensu. Si te percutit inimicus, tu ei præbe & alteram maxillam. Si tibi ille malefacit, tu illi fac bene. Si enim hoc feceris, carbones ignis congregabis super caput eius. Quod dicit, hoc est, mũdabis eum à peccato: uincitur enim crudelitas illius patientia tua. Si sagittam dirigas in lapidem, & lapis durus fuerit, non solum nõ infigitur, sed resilit. Sic inimicus tuus si te percusserit, & repercussus non fuerit: patientia tua superatus, ad meliora conuertitur. c ¶ *Vsq; quo peccatores, etc.*] Impatientia humana non uult dei habere patiẽtiam. Miseri nos, qui uolumus nobis deum esse patientẽ, & inimicis impatientem. Si quando peccamus, patientem cupimus deum: Si quando aliquis in nos deliquerit, in ipsum non uolumus esse patientem deum. Vsq; quo peccatores gloriabuntur? Non eis sufficit peccare, sed etiam in peccatis gloriantur. Prima infelicitas est peccare: secunda infelicitas imò nouissima, non agere pœnitentiam. Isti ergo peccatores non solum non flectunt cèruicem, sed libere post peccatum suum gloriantur. d ¶ *Effabuntur &c. etc.*] Proprie hæc de hæreticis loquitur. e ¶ *Loquentur omnes qui, etc.*] Videte signum: Qui male loquitur necesse est ut male faciat. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Vbicunq; conscientia uulnerata est, ibi in ore facile peccatur. f ¶ *Populum tuam domine, etc.*] Semper dei populus humiliatur: dei populus opprimitur. Populum tuum domine humilia uerunt. Semper populus dei humiliat, & imitatur deum qui humilis fuit & mitis corde. g ¶ *Viduam et aduenã, etc.*] Licet hoc manifestum sit secundum historiam: semper enim quicunque præsidio indiget, facile opprimitur, & quãto aliquis humilior fuerit, tãto ille magis qui opprimit, offendit deum: tamen & secundum Tropologiam interpretemur: Dixeram enim de hæreticis hoc dici. Viduam & aduenam interfecerunt. Vidua illa quæ deum uirum habere desiuit, anima est peccatoris. Aduena est qui non est habitator, hoc est, qui non habitat. Ille qui nuper crediderat, repente scandalizatus perit. Et pupillos occiderunt, & dixerunt: non uidebit dominus: Miramur si pupilli dicũtur, ubi uidua est? Sicut enim uidua, anima peccatoris est, sic pupillos illos dicit, qui patrem amiserunt habere deum. Et dixerunt. Quid dixerunt? h ¶ *Non uidebit dominus: etc.*] Hoc dicit omnis qui opprimit sanctos. Illis hoc dicentibus, uidete spiritus sanctus quid respondeat. i ¶ *Intelligite qui insipientes estis in, etc.*] Qui figulus est ignorat uas suum? Qui alium facit audire, ergo ipse non audiet: Qui mihi dedit oculos, ergo ipse non uidet? Qui autor est intelligentiæ meæ ipse non intelligit? Iste locus aduersus eos maxime facit, qui Anthropomorphitæ sunt: qui dicunt deum habere membra, quæ etiam nos habemus. Verbi causa, Dicatur deus habere oculos: oculi domini respiciunt omnia: manus dei facit omnia: Et audiuit, inquit, Adam Gen. 3.b sonum pedum domini deambulantis in paradiso. Hęc simpliciter audiunt, & humanas imbecillitates ad dei magnificentiam referunt. Ego autem dico quod deus totus oculus est: totus manus est: totus pes est. Totus oculus est, quia omnia uidet. Totus manus est: quia omnia operatur. Totus pes est: quia ubiq; est. Ergo uidete quid dicat: Qui plantauit aurem, non audiet? Non dixit: qui plantauit aurem, ergo ipse aurem non habet. Non dixit: ergo ipse oculos non habet. Sed quid dixit? Qui plantauit aurem, non audiet? & qui finxit oculos, non considerat? Membra tulit: efficientias dedit. k ¶ *Qui corripit gentes, non arguet.*] Qui alios docet: ergo ipse non nouit? l ¶ *Qui docet hominem scientiam.*] Subauditur, ergo ipse non habet scientiam? m ¶ *Dominus scit cogitationes hominum, quoniam uanæ sunt.*] Legimus in poeta seculari: O curas hominum, ô quantũ est Persius. in rebus inane. Et gentiles & philosophi istum uersiculum ad cœlum leuant. Et quid dicunt? Nihil potuit prudentius dici: Ecce rusticanus noster Hebræus ante tanta secula hoc locutus est. Et quid dixit? Dominus scit cogitationes hominum, quoniam uanæ sunt. Vultis scire quoniam cogitationes hominum uanæ sunt? Pater &

A & mater nutriunt filium, promittunt sibi de illo felicitatem, mittunt ad studia, erudiunt, uenit usq; ad adolescẽtiam, disponũt ut etiam militet. Cum omnia cogitauerint per annos triginta, una febricula uenit & tollit omnes cogitationes. Inimicũ habeo, & dies iudicij est ad triginta dies, diebus & noctibus nihil aliud cogito, nisi qđ illi respõdeã: In lectulo meo sum, & cogitatio mea absenti respõdet inimico: Non est ibi inimicus & uerba respondent inimico. Diebus & noctibus in cogitatione sum. Cum autẽ dies iudicij uenerit, omnia illa quæ cogitaueram, pereunt, & quodcunq; deus dixerit, hoc loquor. Propterea &
Luc. 12.b dominus in Euangelio ait: Quando stabitis ante iudices, non cogitetis quid respõdeatis: quia dñs dabit uobis in illa hora quid respõdeatis. Dominus scit cogitationes hominum quoniã uanæ sunt. Vna cogitatio felix est, cogitare de domino. a ¶ *Beatus homo quem tu erudieris domine.*] Felix est qui deo magistro utitur. b ¶ *Et de lege tua docueris eum, ut mitiges ei, etc.*] Videte quid dicat: Beatus homo quem tu erudieris do
B mine, & de lege tua docueris eũ, hoc est, scripturis tuis. Hoc autem quid prodest, ut doceatur ille de lege tua? Vt mitiges ei à diebus malis. Videtis igitur quoniam scientia & exercitatio & opera de scripturis, mitigat nobis dies malos? c ¶ *Donec fodiatur peccatori fouea.*] Quãdo tu erudieris de lege domini, unum tibi in duplex diuiditur. Tibi enim dies mitigat malos, & peccatori fodit fouea. d ¶ *Quis consurget mihi aduersus malignantes, aut quis stabit, etc.*] Obscuri sunt psalmi: & semper personas mutãt, & propterea obscuri sunt, & nimiæ difficultatis est scire in singulis uersiculis quis loquatur. Quis consurget mihi aduersus malignantes, aut quis stabit mecum aduersus operantes iniquitatem? Hos uersiculos saluator loquitur: Ego sanctus sum, in cruce subleuatus sum, mortuus sum, resurrexi, & ad cœlos uictor ascendi. Quis est putas de sanctis qui mecum resurget? Ergo quod dicit, hoc est: Propterea resurrexi, ut & alij mecum resurgerent. Quis resurget mihi? Quando dicit quis, cæteros prouocat ad surgendum. Quomodo
Esa. 6.c enim legimus in Esaia: Quem mittam ad populũ istũ, & qs ibit nobis? &c. Sicut Esaias ipse se offert: sic & dominus prouocat nos dicens: Quis resurget mihi aduersus malignantes? Quicunq; resurrexerit, mihi resurget, de meo exercitu est. Aduersus malignantes, aduersus diabolum & exercitum eius. Aut quis stabit mecum? Videte ordinem: Non dixit primum, quis stabit & quis resurget, sed quis resurget & quis stabit. Primũ enim surgimus, deinde stamus. Aut quis stabit mecũ aduersus operãtes iniquitatem? Quasi imperator stet & dicat: Quis uenit in exercitu meo? e ¶ *Nisi quia dominus, etc.*] Propterea dñe resurgo: quia tu fuisti ad inferos, & resurrexisti, Detenta fuisset anima mea apud inferos, si non tua anima de inferis resurrexisset. f ¶ *Si dicebam, etc.*] Considerans fragilitatem meam & imbecillitatem humanam, non putabam pedem meũ firmo stare gradu: ubicunq; ponebam pedem, lapsum timebam. Rursum cogitabam nomen tuũ, & firmo stabam pede. g ¶ *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes tuæ, etc.*] Hoc ipsum & Apostolus loquitur: quoniam secũdum labores & miserias quas in isto 1.Cor. 3.b seculo patimur, habemus mercedẽ apud deum in cœlis. Magnitudo tribulationũ, magnitudo præmio rum est. Quot patimur uulnera, tot meremur & coronas. Hoc est quod dicit: Quotiens egi pœnitentiam, totiens me consolatus es. Vnam fudi lachrymã: unam merui cõsolationem. Decem fudi lachrymas, decem merui consolationes. Quãtumcunq; fuit pondus pœnitentiæ, tantus fuit & consolatio num numerus. h ¶ *Qui fingit laborem in præcepto.*] Nemo dormiens coronatur: nemo securus possidet regna cœlorum, nemo referto uẽtre, potest digne de ieiunijs disputare. Vides ergo quid dicat: qui fingit laborem in præcepto. Omnia præcepta domini laborẽ habent. Sine labore non possumus possidere regna cœlorũ. Vultis scire quia ita est? Si uis, Matt. 19.c inquit, perfectus esse, uade uende omnia quę possides, et da pauperibus, & ueni sequere me. Qui uult, inquit, D consequi regna cœlorum, diebus & noctibus oret, uigiler, ieiunet, iaceat in sacco, non in pluma, non in serico. Pœnitentia nõ amat delitias. Quia cinerem, inquit, tanquam panem manducaui, & potum meum cũ fletu miscebam. Qui fingit laborem in præcepto. i ¶ *Captabunt in, etc.*] Videte quomodo non uidetur esse consonans. Quæ enim est consequentia, qui fingit laborẽ in præcepto, captabunt in animam iusti? Sed quod auris carnea non intelligit, auris spiritualis intelliget. Quid ergo dicit: Qui fingit laborem in præcepto. Propterea, inquit, laboramus in præceptis domini diebus ac noctibus, uigilamus, oramus, ieiunamus, quoniam multos habemus aduersarios, qui captant animã iusti. Videte quid dicat: iusti captant animã, non iniusti. Non eñ uolũt eos decipere qui decepti sunt, sed iustos. Vnde dicit in Habacuk: Escæ eius electæ. k ¶ *Et sang. etc.*] Habac. 1.d Solẽt aliqui dicere: Ille qui occisus est, nõ occideret, nisi fornicator esset aut aliquod peccatũ habuisset. Ruina illũ non occupasset, nisi fuisset peccator. Naufragiũ illũ nõ oppressisset, nisi peccator fuisset. Videte ergo quid dicat sancta scriptura: Et sanguinẽ innocentẽ condẽnabunt. Quãdiu in isto seculo sumus, omnia in cõmune patimur. Iustus & peccator æqualiter naufragant: Aequalẽ habẽt carnẽ, & æquales cõditiones carnis, iustus & peccator æqualiter pereũt. Similis exitus, sed diuersa præmia iustus & peccator hñt. Alius ducitur in gehẽnam: alius ducit ad regna cœlorũ. Et sanguinẽ innocẽtem cõdemnabũt. Sufficit tibi ô iuste cõscientia tua. Et si condẽnatus fueris, sit sanguis tuus innocẽs, & clamabit ad dominum. l ¶ *Et factus est mihi dominus in refugium.*] Locus iste contra Arianos facit. Quoniam enim contradicunt domino saluatori, quod factus dicitur: ecce nos dicimus: Factus est mihi dñs in refugiũ. Nullit

Universidad de Navarra Biblioteca

A dubitem, quin de patre hoc interpretemur. Si autē de patre dicitur: Dominus factus est mihi in refugiū, hoc sensu intelligendum est: Dominus qui semper erat, mihi factus est in refugiū. Sic & saluator qui semper erat, mihi saluator factus est.

a ¶ *Laus cantici ipsi Dauid.*] Iste psalmus uocem continet, pphetæ, cohortātis homines ad deum de totō cordē trāsire.

XCIIII

a ¶ *Venite exultemus domino, iubilemus deo salutari nostro.*] Intelligamus quia ipse est dominus, & ipse morte sua contulit nobis salutē.

c ¶ *Præoccupemus faciē eius in confessione.*] Priusquam nobis auersa facie irascatur, confiteamur peccata nostra.

d ¶ *Et in psalmis iubilemus ei.*] Psallentes in cordibus nostris deo gratias agētes.

e ¶ *Quoniam deus magnus dominus.*] Nullus enim æquat magnitudini, id est, potētiæ eius.

f ¶ *Et rex magnus, super omnes deos.*] Ipse enim omnia regit.

B *g* ¶ *Quoniam non repellet dominus plebem suam.*] Quā proprio cruore redemit.

h ¶ *Quia in manu eius sunt omnes fines terræ.*] Pugillo enim, id est, potestate, concludit omnem latitudinem terræ.

i ¶ *Et altitudines montium ipsius sunt.*] Prædicationes apostolicæ, quas ipse inspirat.

k ¶ *Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud.*] Hæc & de seculo intelligenda sunt, & de isto

Prou. 3. c uero mari, ad confutationem eorum qui dicunt aquas à deo non esse creatas. Nam & Salomon ex persona sapientiæ (qui est Christus) ait: Priusquā produceret fontes aquarum, ego eram.

l ¶ *Et siccam manus eius formauerunt.*] Siue arua, siue humana corpora.

m ¶ *Venite adoremus, & procidamus & ploremus coram domino qui fecit nos, quia ipse est dominus deus noster.*] Coram illo prosterni, & ipsi peccata cum fletu & lachrymis confiteri: iterum atque iterum propheta hortatur, quem sciunt esse deum omnium seculorū.

n ¶ *Et nos populus, etc.*] Cuius sanguine uel redimimur uel alimur.

o ¶ *Hodie si uocem eius, etc.*] Euidentissime hæc pandit Apostolus ad Hebræos, nec aliam interponere præsumimus expositionem.

Hebr. 3. b Qui ita ait: Quidā enim exacerbauerunt, sed non omnes, qui profecti sunt ex Aegypto per Moysen. Quibus autē offensus fuit quadraginta annis? nempe illis qui peccauerūt: quorū & corpora prostrata sunt in deserto. Quibus autē iurauit nō introire in requiem, nisi illis qui increduli fuerūt? Et uidimus quia nō potuerūt introire propter incredulitatē. Timeamus ergo, ne forte accepta pollicitatione introeūdi in regnū eius, existimetur aliquis ex nobis deesse. Etenim nobis nunciatū est, quemadmodū & illis. Igitur exhibeamus nos sanctos, ut introire mereamur per credulitatem in illam requiē, quā speramus accipere. Per Christū dñm nostrū: cui est cum æterno patre & spiritu sancto, honor & gloria in secula seculorū. Amen.

p ¶ *Quando domus ædificatur post captiuitatem, canticum Dauid.*] Iste psalmus hoc titulo prænotatur. Totum mysterium in titulo est. Totius uitæ nostræ sacramentū & salus in titulo est. Quādo domus ædificabatur post captiuitatē, canticum Dauid. Iudæi locum istum sic intelligūt: Quādo post Babyloniæ captiuitatē, sub Ezra & Zorobabel & Iesu filio Iosedek rursum ædificatū est templū, Dauid in spiritu ante quingētos annos sciebat rursum ædificandum esse templum. Hoc illi dicūt. Si hoc ita est ō Iudæe ut interpretaris, quid sibi uult quod sequitur? Cantate dño canticū nouū, & deinde: Annūciate inter gentes gloriā eius? Quod est istud canticū nouū, quæ sunt istę gentes? Videtis ergo qm̄ secundū literam interficiente penitus stare nō potest. Ergo mystice interpretandū est, qm̄ domus ædificabatur post captiuitatē. Multi de nobis capti sunt, multi ducti sunt in Babyloniā: multi iugū Nabuchodonosor suis portauere cer uicibus: multi missi sunt in caminū ignis, & arserūt, multi templum perdiderūt, & in illis domus dei subuersa est. Infelix Iudas qui Apostolus erat, domus dei erat. Venit diabolus, & accepit buccellā, & statim intrauit satanas in illū, & domus eius subuersa est, & nō est instaurata: quia nō egit pœnitentiā. Si quis uero post peccatū agit pœnitentiā, istius domus post captiuitatē rædificat. Oremus ergo & nos dñm, primū quidē, ut nō subuertat domus nostra, ne ueniat Caldæus & Assyrius, & templū Christi in nobis subuertat. Si aūt subuersum fuerit quasi naufragio, secūdo solatio p tabulā possumus saluari. Qui domus ædificabat post captiuitatē. Quotidie domus ista Christi in pœnitentibus instruit. Denique nō dixit, qui domus ædificata est: ne tantū uideret fuisse præteritū: sed ædificabat, ut quotidie hoc fieri demonstret. Hoc interim diximus de anima nostra. Cæterū possumus & aliter dicere, qui ecclesia Christi instruebat post ruinā. Videamus ergo post istū titulū quid sequatur.

illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eorum disperdet eos, & disperdet illos dominus deus noster.

Laus cāntici ipsi Dauid. XCIIII

VEnite exultemus domino, iubilemus deo salutari nostro. Præoccupēmus faciē eius in cōfessione, & in psalmis iubilemus ei. Qm̄ deus magnus dns, & rex magnus super omnes deos, qm̄ nōn repellet dns plebē suā. Quia in manu eius sunt omnes fines terræ, & altitudines montiū ipsius sunt. Qm̄ ipsius est mare & ipse fecit illud, & siccam manus eius formauerunt. Venite adoremus & procidamus & ploremus ante dominū qui fecit nos, quia ipse est dns deus noster. Et nos populus pascuæ eius, & oues manus eius. Hodiē si uocem eius audieritis, nolite obdurare corda uestra. Sicut in iritatione secundum diem tentationis in deserto. Vbi tentauerunt me patres uestri, probauerunt & uiderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi, & dixi semper hi errāt corde. Et isti nō cognouerūt uias meas, ut iuraui in ira mea, si introibunt in requiem meam.

Canticum Dauid quando domus ædificabatur post captiuitatem. XCV

CAntate dominō canticum nouum, cantatē domino

A qui homicidium fecerit, iste agere non potest pœnitentiā. Audi quid dicat: Cantate domino omnis terra. Omnis autem terra, & adultera est, & homicida, & omnia peccata terrena sunt. Si autem uniuersa peccata terrena sunt: qualiacunq; peccata habueris, age pœnitentiam, & saluus eris.

a ¶ *Cantate domino et benedicite nomini eius.*] Nomen domini saluator est: ex eo quod in nobis factus est. Cantate domino.

b ¶ *Annunciate de die in diem, etc.*] Quid uult dicere annunciate de die in diem salutare eius? Qui simplex est sic intelligit: Omnibus diebus laudate dominum, hoc est, die succedat dies: hoc est, laudasti hodie, lauda & crastino. Videtur quidem sensus esse simplex: sed mihi uidet aliquid sacramēti latere. Annunciate de die in diem salutare eius. Nō potest laudari saluator, nisi in die. Debuerat enim dicere: Laudate dñm die ac nocte, si de ista die diceret. Debemus enim dicere hoc, si secundū literam intelligimus. Si ergo in die laudamus dñm, iterū in nocte laudare nō possumus? Videte ergo quid dicat: Quandocūq; laudatis dñm, semper illū in luce laudate: non in tenebris peccatorū, sed in luce uirtutū. Sēper in anima tua sol Christi oriat: ut semper in te nascat lumen nouū. Annūciate de die in diem salutare eius. Dicamus & aliter: Duo sunt dies, non tres, nō quatuor, non quinq. Duo sunt dies, uetus testamētum, & nouū. Et in illo Christus lucet, & in isto Christus lucet. Nolite cum tantum laudare in ueteri testamēto, ne sitis Iudæi. Nolite cum tantum laudare in nouo testamēto, ne sitis Manichæi. Laudate illum de die in diem, hoc est in ueteri & in nouo testamento, quæ duo dies unam lucem faciunt. Propterea scribit & in Leuitico: Omne autem animal quod findit ungulam & ruminat, mūdum est. Hoc est, si duas ungulas habet & ruminat, mūdum est. Si ergo unam habet ungulam, non est mūdum. Iudæus habet unam ungulā, & propterea immundus est. Manichæus unam habet ungulam, & propterea immūdus est. Et quia unam habet ungulam, non ruminat cibos suos: nec id quod semel in uētrem miserit, rursum educit ad guttur, & ruminat illud & tenue facit, ut qd̄ grossum fuerat, rursum tenue mittatur in uētrem: hoc quidē pertinet ad sacramēta diuina dicere. Omne animal quod findit ungulam & ruminat mundum est. Iudæus unam ungulam habet: in unum enim tantū credit testamentum, & non ruminat. Legit enim tantūmodo literam, & nihil considerat, nihil quærit intrinsecus. Ecclesiasticus uero ungulas findit & ruminat, hoc est in utrūq; credit testamentū & in utroq; testamēto sæpe requirit. Et quodcunq; latet in litera, in spiritu profert. Hoc totū quare dixi? Quia scriptum est: Annūciate de die in diē salutare eius. Propterea & Apostoli bini mittunt: propterea non habemus unum oculū, sed duos. Propterea duas habemus aures, propterea duas nares, propterea duo labia, propterea duas manus, duos pedes. Nihil in nobis unū habemus, nisi quod turpe est. Et corporis nostri mēbra, duorū testamentorum sacramenta testant.

c ¶ *Afferte domino patriæ gentiū, etc.*] Si de tēplo Hierosolymæ dicitur: quid sibi nunc uult, afferte domino patriæ gētium, afferte domino gloriam & honorem? Gentium multitudo, uocatio gentium & ecclesiæ cōgregatio est. Afferte domino gloriam & honorē. Quando honoramus dominū in corpore nostro, gloriatur dominus in nobis. Afferte dño gloriam nomini eius. Gloria serui, gloria domini est. Quos recipit, me recipit. Felix seruus, propter quem dns gloriatur.

d ¶ *Tollite hostias & introite in atria eius.*] Hostiam sanctā, uiuam, placentē deo. Tollite hostias. Vos ipsi afferte hostias. Quas hostias? Vos ipsi estote hostiæ. Virginitas, holocaustū Christi est. Vniuersa castitas, siue in uirginitate, siue in uiduitate, siue in continētia, hostia Christi est. Rē nouam loquor, hostia castitatis ipsa se portat. Tollite hostias & introite in atria eius.

e ¶ *Adorate dominum, etc.*] Video plura atria, uideo unum atriū. Tollite hostias & introite in atria eius. Ecce plura atria. Rursum adorate dñm in atrio sancto eius, ecce unum atriū. Videte ergo qm̄ nō potest de uno atrio ueniri ad plura atria, sed de plurimis atrijs uenit ad unum atriū. Vultis scire hoc ipsum mysteriū? Ecce in alio loco negociator ille qui habebat plurimas margaritas, uēdidit plures, ut emeret unā. Et in Michęa dicit: State, inquit, in uijs dñi: & inquirite, inquit, uiam dñi. Nisi steterimus in uijs plurimis, unā uiam inuenire nō possumus. Quæ sunt istæ margaritę plures? Quę sunt uiæ plures? Quæ sunt ista atria plura, ut inueniamus unam margaritā, & unā uiam, & unū atriū? Abrahā, Isaac, & Iacob, Moyses, Iesus Naue, Esaias, Hieremias, Ezechiel, duodecim propheræ, Dauid, Salomō fuerūt atria, hoc est, atria nostra sunt. Primum in illa intramus, & de illis atrijs postea uenimus ad atriū euāgelij, ubi inuenit Christus.

f ¶ *Commouetur à facie, etc.*] Videte quid dicat: Cœlū non mouetur à facie dei, sed qui cunq; terrenus est, ille respicit dñm, & commouetur, & tremiscit.

g ¶ *Dicite in gentibus, etc.*] Nisi terra commota fuerit, & à suo terreno opere recesserit, dominus non regnabit in gentibus.

h ¶ *Etenim correxit orbem terræ qui non commouebitur.*] Nunquam corrigitur, nisi quod antea rectum fuit, & postea deprauatū est. Sic igitur & nos, & omne humanum genus naturaliter intelligit deum. Nullæ enim gentes sunt, quæ naturaliter non intelligāt creatorē suum. Licet enim lapides & ligna uenerentur: tamen intelligunt aliquid maius esse quām ipsi sunt & in errore suo indicant se habere sapiētiam: hoc est, nulla gens est, quæ naturaliter non intelligat deum. Denique gentiles idola colunt, hoc est, lapides & ligna uenerantur: & si forte rixam fecerint, & si iuramentum aliquod inter illos uenerit, non dicunt lapides isti uidēt, ligna uident, sed deus uidet, & deus audit. Videte ergo quid dicat: Etenim correxit orbem terræ qui non commouebitur. Ideo uenit Christus & correxit genus humanum, quod ante fuerat deprauatum, ut in æternum non moueatur. Crux enim ipsius, columna est generis humani. In ipsa colūna ædificata est domus eius. Ego crucem dico, non lignum, sed passionem. Cæterū crux ista & in Britannia est, & in India est, & in uniuerso orbe terrarū: Denique quid dicit & dominus in euāgelio?

Matt. 13. f

Leuit. 11. d

Nisi

A Nisi tuleritis crucē meā, & quotidie secuti fueritis me.
Luc. 9.c Videte quid dicat. Nisi anima uestra ita ad crucem fuerit præparata, sicut mea fuit, p uobis, mei discipuli esse nō potestis. Felix qui crucē, & resurrectionem, & locū natiuitatis Christi, & locum ascēsionis portat in pectore suo. Felix est qui Bethlehem habet in corde suo: in cuius corde Christus quotidie nascitur. Deniq; quid dicūm Bethlehem? Domus panis. Simus & nos domus panis eius qui de cœlo descendit. Quotidie nobis Christus crucifigit̄. Nos mūdo crucifigimur: & Christus in nobis crucifigit̄. Felix est, in cuius corde quotidie Christus resurgit si quotidie pro peccatis suis etiam leuibus agit pœnitentiā. Felix est qui de monte oliueti ascendit ad regna cœlorum: ubi sunt oliuæ domini uberes, ubi lumen Christi nascitur, ubi sunt oliueta domini. Ego enim quasi oliua uberis in domo domini. Accēdamus ergo & nos lucernam nostram de ista oliua, & statim cum Christo ibimus ad regna cœlorum. Etenim correxit orbem terræ, qui nō commouebitur, qui prius pro peccatis tortuosus erat. *a ¶ Iudicabit populos, etc.*] De futuro hoc iudicio dixit: in quo iterato aduenier iudicare de uiuis & mortuis. *b ¶ Lætentur cœli.*] Apostoli, uel reliqui sancti. *c ¶ Exultet terra.*] Corpora scilicet cœlestia. *d ¶ Moueatur mare & plenitudo, etc.*] Seculum
B utiq; ut in melius commutetur. *e ¶ Gaudebunt, etc.*] Animæ sanctæ, & præsertim uirgines, quæ diuersis florum suauitatibus pollent. *f ¶ Tunc exultabunt omnia ligna, etc.*] Quia non sunt obnoxia cōbustioni. *g ¶ Quia uenit.*] Primo aduentu ad redimendum. *h ¶ Quoniam uenit iudicare terram.*] Ideo ad iudicandum. *i ¶ Iudicabit orbem terrarum in æquitate, & populos in ueritate sua.*] Vt peccatores subdat pœnis, iustos præmijs muneret æternis. Qui nobis timorem nominis sui tribuens, præstare dignetur, ut in illo tremendo iudicij tempore nō collocemur in sinistro numero, qui nos redemptos eius sanguine confitemur, ipsi gloria cum æterno patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen. *k ¶ Ipsi Dauid quando terra eius restituta est ei.*] Legimus in Regū & Paralipomenon libris, quoniā Dauid bellicosus uir fuit, & uniuersas gentes in circuitu subiecerit, & in suam regione degerit potestatem. Hoc interim secundum literam intelligamus hoc modo: Psalmus Dauid quem cecinit dñs, quando uictis aduersarijs reddidit terræ suæ, hoc est Iudææ pacem. Hoc secundū historiam. Cæterū si Dauid interpretatur fortis manu: fortis autem manu nemo est, nisi ille qui uicit omnes gētes, noster Dauid, ad
Matt.8.d quem clamabāt dæmones: Quid uenisti torquere nos ante tempus fili Dauid? iste psalmus ab eo compositus est, quando restituta est ei terra. Et egregie dixit quidā: quoniā terra ista quæ restituitur, corpora nostra sunt. Vere enim eo tempore debemus cantare domino, qñ terra nostra composita est. Dicamus autem nos & alter: Non enim nocet, si eandem rem duobus & tribus modis intelligamus. Scriptum est enim in Salomone: Assumes, inquit, ea in fabula cordis tui tripliciter. Non nocet diuersum aliquid dicere, cum uno spiritu dicit̄. Quando terra eius constituta est. Terra ista antequam Dauid noster omnes uincere: nō habebat pacem, sed ubiq; erat discordia. Alia gens colebat Iouem, alia Mercurium, alia Iunonem, & omnes gentes diuersa idola habebant. Vexillum crucis eleuatum est, & omnis terra constituta est.

C

XCVI

Dominus exultet ex terra.] Vniuersa terra & omnis orbis, qui dæmonibus & idolis fuerat ante subiectus, deo nostro regnante lætetur. Dominus regnauit. Dominus creator q̄ nos fecit, ipse regnauit. O uos qui ante subiecti eratis sub dño diabolo, nunc subiecti estis sub domino creatore. *m ¶ Lætentur insulæ multæ.*] Bene dixit de animabus nostris quæ uarijs cogitationibus, quasi uarijs hincinde tunduntur fluctibus. Nos aūt dicamus & insulas ecclesias. Deniq; dicitur & in alio loco: Conuertētur ad me insulæ multæ. Vultis scire quoniam insulæ dicant̄ ecclesiæ? Dictum est in propheta ex persona dñi: Loquere (inquit) habitatoribus insulæ huius. Lætentur insulæ multæ. Quomodo enim insulæ in medio mari positæ sunt, sic & ecclesiæ quasi in medio mari seculi istius positæ sunt: & ita persecutionibus, quasi diuersis tundunt̄ fluctibus. Verum istæ insulæ tunduntur quotidie, sed non subruuntur. In mari quidē sunt, sed habent fundamentum Christum qui moueri non potest. *n ¶ Nubes & caligo.*] Ego puto nubem istam esse, de qua dicit̄ in Euāgelio: Et operuit, inquit, eos nubes lucida: Eo tēpore quando transformatus est dominus, & Apostoli ceciderunt, operuit eos nubes lucida. Matt.17.d
D Ego puto istas esse nubes: q̄bus mandauit dñs ne pluant super Israel imbrē. Ego puto istas esse nubes, de quibus in alio loco dicit̄: Veritas tua usq; ad nubes. Veritas dñi illa, quæ dicit in Euangelio: Ego sum uia, ueritas, & uita. Veritas dei, Christus est. Veritas dñi usque ad nubes. Nubes Apostoli sunt & propheræ: istis mandatū est, ne pluant super Israel imbrē. Ex quo enim (secundū historiam, quod scriptū est in libro Iudicū) uel lus illud siccatū est: pluuia in uniuersō orbe discurrit. Quod dicit̄, hoc est: Israel siccatus est, & pluuia super oēm orbem discurrit. Nubes & caligo in circuitu eius. Dñs uenit in Aegyptum super nubē leuem. Videte qd dicat, dñs uenit: Dominus atq; saluator in Aegyptum istam in qua nos sumus: in locū tenebrarum ubi Pharāo est, dñs uenit. Non uenit, nisi in nube leui. Nubes ista leuis quæ est? Videtur mihi sancta Maria, nullo humano semine prægrauata. Ista nubes leuis uenit in mūdum, & secum portat mundi creatorē. Et quid dicit̄ ibi in Esaia? Dñs uenit in Aegyptum super nubem leuem, Esa.19.a
& confringentur idola Aegypti. Venit dominus, & idola Aegypti commota sunt, & cōcussa atq; destructa. Nubes ista destruxit Serapim in Alexandria: non imperator homo mortalis, sed nubes ista quæ uenit in Aegyptū. Nubes & caligo in circuitu eius. Diximus de nube, dicamus de caligine. Dominus in caligine est. Dominus aut in lumine est, aut in caligine. In lumine incipientibus est. Incipientibus enim simpliciter loquitur, qui uero perfecti sunt, illis mystice loquit̄. Deniq; apostolis nō loquebat̄ quasi turbis, sed intrinsecus loquebatur. Et quid dicit? Qui habet aures audiendi, audiat. Ergo hoc quod dicit: & caligo in circuitu eius, hoc est, & mysteria in circuitu eius. Propterea dicitur & in Exodo. Et omnis, inquit, populus stabat deorsum: Moyses autem solus ingressus est in mōtem Sina
Exo.19.c
in cali-

A in caligine. Non enim poterat omnis populus, dei scire mysteria, quæ solus poterat nosse Moyses. Dicitur de
Psal.17.b deo: Posuit tenebras latibulum suum. *a ¶ Iustitia & iudicium correctio, etc.*] Quid uult dicere, correctio sedis eius? Debuit dicere, stabilitas sedis eius. Quando ergo dicitur, correctio sedis eius, ostenditur quodcunq; corrigitur, prauum fuisse an tequā corrigeretur. Iudiciū ergo dei ante quam ueniat ad iudicandum, quasi prauum uidetur. Nunc uidetur iniustum, & prauum esse iudiciū. Quādo enim iniqui homines ditantur & sancti pauperes sunt: nonne uidetur iudicium dei esse prauū? Quando autem uenerit ad iudicādum, ut reddat unicuiq; secundum opera sua: eo tēpore quasi corrigetur sedes eius. Deniq; uultis scire quia de die iudicij dicit? *b ¶ Ignis anteipsum præcedet.*] Ignē istum qui sanctus est, non timeat: qui peccator est, timeat. Ignis iste sanctos purgat, peccatores consumit. Ignis ante ipsum præcedet. Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos ignem ardentē. Ego puto
Psal.103.a istos esse ignes, hoc est, angelos eius. Isti ergo angeli,
B hoc est, ignis eius, præcedent ante eum. Iste ignis quos consumit? Quicūq; est lignum, fœnū, stipula. Qui autem aurum, argentū est & lapides pretiosi, mittitur quidem in ignem, sed mundior inuenitur. *c ¶ Alluxerunt fulgura, etc.*] Dicūt philosophi, quod fulgura ex nubiū collisione generent̄. Nisi em̄ prius sonitus auditus fuerit, fulgura nō prospiciuntur. Hoc dicit̄ & de lapide ignario: qui nisi collisus fuerit, medius ignis nō egredit̄. Hoc diximus secundū historiam, & paruulis adhuc loquimur. Diximus ergo naturā rerū: ut ex natura rerū, spirituale aliquid proferamus. Lapis qui uulgo uocat̄ ignarius: si solus est, ignē nō potest mittere: sin autē cū alio lapide collisus fuerit, medius ignis excutit̄. Fac mihi esse nubē Hieremiā, Esaiam, Eliam, nubem autem & Paulum & Petrū, & cæteros apostolos. Istæ ergo nubes q̄n collisæ fuerint inter se, emittunt mediū ignem & lucet orbi terræ. Alluxerunt fulgura eius orbi terræ, uidit & cōmota est terra. Apostolorū fulgura alluxerūt in toto orbe terrarū. Cōmota est. Illi loquebant̄, & tonitruū uocis eorum uniuersus mundus audiebat. Duo habebant pariter, & grandē uocē, & splendida fulgura. Hæc fulgura credentes illuminabāt, non credentes combu rebant. *d ¶ Montes, etc.*] Mihi uident̄ isti mōtes esse dē monū potestates. Siue certe montes, superbi quiq; homines. Ignis iste nō cōsumit humiles, sed quicunq; mō tuosi sunt. Deniq; quando fulgur emittit̄, difficile illos percutit, qui in ualle sunt: sed semper illos qui in monte sunt. *e ¶ Annunciauerunt, etc.*] Isti sunt cœli, de q̄bus & in octauo decimo psalmo dicitur: Cœli enarrant gloriam dei. Cœli annunciant iustitiā eius, terra nō annūciat. Quicunq; cœlum est, non timet iustum deū. Quicunq; de cœlis est, non timet eius annunciare iustitiā. Quicunque sanctus est & cœlum est, iste iustum deum non timet. Peccator autem misericordem quærit deū.

iustitiā & iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Alluxerūt fulgura eius orbi terræ, uidit & commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt à facie domini, à facie domini omnis terra. Annunciauerūt cœli iustitiam eius, & uiderūt omnes populi gloriam eius. Confundātur omnes qui adorant sculptilia, qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius, audiuit & lætata est Siō. Et exultauerūt filiæ Iudæ, propter iudicia tua domine. Quoniām tu dñs altissimus super omnem terram, nimis superexaltatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum, odite malum, custodit dñs animas sanctorum suorū, de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. Lętamini iusti in domino, & confitemini memoriæ sanctificationis eius.

Psalmus Dauid.

XCVII

Cantate domino canticum nouum, quia mirabilia fecit. Salutauit illum dextera eius, & brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum. Ante conspectum gentium reuelauit iustitiam suam. Recordatus est misericordiæ suæ, & ueritatis suæ domui Israel. Viderunt omnes fines terræ salutare dei nostri. Iubilate deo omnis terra, cantate & exultate & psallite. Psallite domino in cithara, in cithara & uoce psalmi. In tubis ductilibus & uoce tubæ corneæ. Iubilate in conspectu regis domini. Moueatur mare & plenitudo eius, orbis terrarum & uniuersi qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul, montes exultabunt a conspectu domini, quoniam uenit iudicare terram. Iudicabit orbem terrarum in æquitate, & populos in ueritate sua.

C

Cantate domino canticum nouum.] Canticum nouum, est dei filius crucifixus, quod nunquā auditum fuerat. Noua res, nouum habet canticū. Cantate dño canticū nouū. Homo quidē est, qui passus est: sed uos cantate domino. Passus est quidē quasi homo, sed saluauit quasi deus. Cantate dño canticū nouum. Canticum nouum, mereatur nomen nouum. Propterea dicit̄ & alibi: Et uocabitur, inquit, nomen nouū. Nouum Esa.62.c
nomen, nouum meretur canticum. Et in Apocalypsi dicitur: Qui uicerit, inquit, dabo ei calculū: & nomē nouum scribam super eum. Nomē nouū Christianorum est. Cantate domino. Quare? Quid enim fecit? Quare enim nouum mereatur canticum? *x ¶ Quia mirabilia fecit.*] Signa fecit in Iudæis, paralyticos sanauit, leprosos purgauit, mortuos suscitauit. Hoc & alij fecerunt prophetæ. Vertit panes paucos in plures, & pauit infinitū populum. Hoc fecit & Eliseus. Quid ergo fecit nouū, ut mereat nouū canticum? Vultis scire quid nouū fecerit deus? Quasi homo mortuus est, ut homines uiuerēt. Filius dei crucifixus est, ut nos leuaret ad cœlū. Quoniā mirabilia fecit. Vultis scire quoniam mirabilia fecit? Filius uiduæ iacebat in cœnaculo, uenit Eliseus & contraxit se, & os ad os posuit: & manus ad manus, & pedes ad pedes. Si em̄ expandisset se, non reuersus esset filius
3.Reg.17.d
uiduæ

Annūciauerūt cœli iustitiam eius, euangelistæ scilicet. C
f ¶ Et uiderunt omnes populi, etc.] Quia etiam quibus non est annunciatum de eo, intellexerūt deum in carne uenisse. *g ¶ Confundantur omnes qui adorant sculptilia, qui gloriantur, etc.*] Vt dum in spe uana confunduntur, ad illam ueram ualeāt peruenire. *h ¶ Adorate eum omnes angeli eius.*] Annunciatores regni illius. *i ¶ Audiuit & lætata est Sion.*] Ecclesia quæ gloriā eius speculabatur. *k ¶ Et exultauerunt filiæ Iudæ.*] Animę confessorum. *l ¶ Propter iudicia tua domine.*] Quia custodierunt ea. *m ¶ Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram: nimis superexaltatus es super omnes deos.*] Et nō solum super deos, sed etiam super cœlos cœlorū. *n ¶ Qui diligitis dominum.*] Qui solus est bonus. *o ¶ Odite malum.*] Diabolum. *p ¶ Custodit dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eas.*] Ne eis aliquid noceat. *q ¶ Lux orta est iusto.*] Christus refulget in corde eius. *r ¶ Et rectis corde lætitia.*] Quia quem expectabant, cernere meruerunt. *s ¶ Lætamini iusti in domino, & confitemini memoriæ sanctitatis eius.*] Qui eum in recti cor D
dis lumine contemplamini, iugiter collaudate, uel sanctitatem eius: quia uestrum memor fuit ut sanctificaret: uel pietatem, qua uos in regno suo assciuit. Qui nobis præstare dignetur, ut eius lumine nostris cordibus oriente, mereamur ab eo de præsentibus erui: cuius sumus baptismo à noxijs originalibus liberati. Ipsi gloria cum æterno patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen. *t ¶ Psalmus Dauid.*] Iste psalmus uocem propheræ continens: potentiam narrat dominici nominis ac uirtutis.

XCVII

Cantate domino canticum nouum.] Canticum nouum, est dei filius crucifixus, quod nunquā auditum fuerat. Noua res, nouum habet canticū. Cantate dño canticū nouū. Homo quidē est, qui passus est: sed uos cantate domino. Passus est quidē quasi homo, sed saluauit quasi deus. Cantate dño canticū nouum. Canticum nouum, mereatur nomen nouum. Propterea dicit̄ & alibi: Et uocabitur, inquit, nomen nouū. Nouum Esa.62.c
nomen, nouum meretur canticum. Et in Apocalypsi dicitur: Qui uicerit, inquit, dabo ei calculū: & nomē nouum scribam super eum. Nomē nouū Christianorum est. Cantate domino. Quare? Quid enim fecit? Quare enim nouum mereatur canticum? *x ¶ Quia mirabilia fecit.*] Signa fecit in Iudæis, paralyticos sanauit, leprosos purgauit, mortuos suscitauit. Hoc & alij fecerunt prophetæ. Vertit panes paucos in plures, & pauit infinitū populum. Hoc fecit & Eliseus. Quid ergo fecit nouū, ut mereat nouū canticum? Vultis scire quid nouū fecerit deus? Quasi homo mortuus est, ut homines uiuerēt. Filius dei crucifixus est, ut nos leuaret ad cœlū. Quoniā mirabilia fecit. Vultis scire quoniam mirabilia fecit? Filius uiduæ iacebat in cœnaculo, uenit Eliseus & contraxit se, & os ad os posuit: & manus ad manus, & pedes ad pedes. Si em̄ expandisset se, non reuersus esset filius
3.Reg.17.d
uiduæ

A uidux. Ideo se contraxit, ut uiuificaret. Cum esset in forma dei: ideo accepit formam hominis: ideo se cõtraxit, ut nos faceret aliores. *a ¶ Saluauit sibi dextera eius.*] Qd dicit, hoc est, Saluauit homines: non alienum, sed suũ opus, hoc est, quod fecerat sibi, sibi ipse saluauit. Fecerat hominem in salutem, qui uitio suo perierat. Iste mortuus est, ut saluaret sibi hominem dextera sua. Dextera hic pro uirtute ponitur, & brachium pro robore.

b ¶ Et brachium sanctum eius.] Licet & brachiũ & dextera Christus dicatur: Dextera domini fecit uirtutẽ, & brachiũ domini cui reuelatum est: tamen hic de Christo dicit. Psal. 117.c

c ¶ Notum fecit, etc.] Non dixit: ostendit, sed notũ fecit. Quod dicit, hoc est: quod ante nouerant deum, & suo uitio obliti sunt. Ergo deus ueniẽs, sua gratia hoc quod perdiderant, manifestauit eis. Ergo hoc dicit: Ille quem nouerat Adã, quẽ nouerat Seth, quẽ nouerat Enoch, qui inuocauit dñm & sperauit in eum, & nouerat Noe: & postea oblitum fuerat humanũ genus: uenit iterũ in mũdũ: ut homines q postea obliti fuerãt, iterũ cognoscerent. Notum fecit dominus salutare suũ. In Hebraico legitur: Notum fecit dominus Iesum suũ. Vbicunq; enim saluator dicit: in Hebraico Iesus ponitur. *d ¶ In conspectu gentium, etc.*] Nequaquam in sola Iudæa, sed in conspectu gentium: Iustum enim erat, ut saluator saluaret creaturam suam. Reuelauit iustitiam suam, quæ in
B credulitate hominum fuerat obscurata. *e ¶ Recordatus est, etc.*] Conclusit omnia sub peccato, ut omnibus misereatur. *f ¶ Et ueritatis suæ domui Israel.*] Misericordiæ recordatur, ueritatem implet. Recordatus est misericordiæ suæ, hoc est, in gentium populo. Et ueritatem suam domui Israel. Hoc opere complẽs, quod patriarchis promiserat. *g ¶ Viderunt omnes fines terræ salutare dei nostri.*] Non solus Israel uidit & Iuda, sed omnes fines: simulq; secundum mysticum intellectum, fines terræ. Quamdiu in medio terræ sumus, deũ uidere non possumus: Quando ergo quasi relinquimus terrã, in summitate sumus, tunc meremur uidere deum. Vultis scire quomodo fines terræ uideant deum? Legimus in Ezech. 1 Ezechiele: Et rotæ, inquit, illæ quæ uoluuntur, dicebatur eis Gelgel, quod dicitur reuolutio. Gel enim uolutio, Gelgel reuolutio. Rotæ ergo illæ audiũt reuolutio. Quoniam rota quasi paruo quodam spacio terrã tan-
Zach. 9.d git, & tota festinat ad cœlũ: ideo dicitur & in alio loco: Sancti lapides uoluuntur super terrã. Et quid dicit in Ezechiele? Quocunq;, inquit, ibat spiritus, illuc sequebantur & rotæ. Et nos sequamur spiritum sanctũ, ut dicamur rotæ. Et quid dicitur ibi? Et non, inquit, ibant retrorsum, sed semper ibant ante se. Simulq; considerate quid dicat: Non, inquit, reuertebantur, sed semper ante se ibant. Præteritorum enim obliuiscebant, ad priora se extendebãt. Et plena erãt, inquit, oculis. Omnia eñ rotarum istarum plena erant lumine dei. Nõ est istius tẽporis: ut de rotis, & de Cherubim, & de animalibus Ezechiel disputemus. *h ¶ Iubilate deo, etc.*] Nõ solum Iudæa, sed omnis terra iubilate dño. Signa mittite uictoris exercitus. *i ¶ Cantate, etc.*] Cãtate cogitatiõe: psallite uerbo, hoc est, omnib. mẽbris uestris. Psallat manus in eleemosyna: psallat pes uadẽs in ope bono. *k ¶ Psallite dom. etc.*] Oẽs chordæ uestræ uocalẽs sint. Non potest esse cithara, si una chorda defuerit. Quid tibi prodest si sis castus? si sis largus in eleemosyna, & inuidiosus sis? Quid tibi prodest, si sex chordas integras habueris, & unam ruptam? Si una chorda defuerit, perfectus citharæ sonus esse non poterit. *l ¶ In tubis ductilibus & uoce tubæ cornææ.*] Legimus in Numerorũ libro, duo genera esse tubarum. Vnũ genus esse tubarum ductile ex argento: aliud esse genus tubarũ corneærum. Ergo hic utrunque dicitur: In tubis ductilibus & uoce tubæ corneæ. Quod dicit, hoc est: Tuba ductilis ex argento, sermo dei est: & eloquia dñi eloquia casta: argentũ igne examinatũ, purgatũ septuplum. Rursum in uoce tubæ corneæ, hic regnãs inducitur uir dei. In scripturis proprie cornu, pro regno dicit, & pro potentia: sicut ibi scriptũ est: Luc. 1.g Erexit cornu salutis nobis. Et in alio loco scriptũ est: In Psal. 43.b te inimicos nostros uentilabimus cornu. Ergo uidete hic quid dicat: Duas habetote tubas, & argenteã, & corneã. Argenteam, ut habeatis sermonem: Corneã ut habeatis uirtutẽ. Vultis scire quoniã cornu semper in bonam partem ponitur? Legimus in Leuitico: Nullũ animal offeratur, nisi quodcunq; cornutũ est. Tria genera animaliũ offerunt: bos, qui cornu habet: & aries, q cornu habet: & hircus, qui cornu habet. Sine causa putas dicitur: ut nullũ offerat animal, nisi quod cornutũ est? Et nos ergo quamdiu habemus cornu, meremur uicti D
ma esse dei. Si aũt cornu nostrũ fuerit excussũ, quasi debiles sumus, & inter sacerdotes dei uenire non possumus. *m ¶ Moueatur, etc.*] Moueat mare, & amaræ aquæ mutent in dulces. Denicq; et Mara mutata est: et facta est in dulcẽ saporẽ. Aquam illam amarã nõ fecit aliud dulcẽ, nisi lignũ crucis, quod missum erat in eã. Mihi uidet amarũ mare, lex esse Moysi. Hoc est quod dicit Mara, hoc est, amara. Hæc amara aqua, legis ueteris accepit lignũ crucis, & effecta est dulcis. *n ¶ Flumina, etc.*] Interrogemus Iudæos, qui secundũ literã intelligunt, flumina uentrẽ habent, flumina uoces habẽt, flumina pedes habẽt, flumina manus habẽt? Dicat aliquis: Nõ est scriptũ de uẽtre, de pedibus. Sed dico tibi: ex uno mẽbro intelligimus & cætera. Nõ enim possumus intelligere manus sine pedibus, sine uẽtre, sine mẽbris cæteris. Flumina plaudẽt manu simul. Flumina quæ biberũt de fonte Iesu. Me, inquit, dereliquerũt fontẽ aquę uiuę. Flumina ipsa de fonte Christi currũt. Ille fons est: nos flumina sumus: si tñ meremur esse flumina. Christus, fons est: sancti, flumina sunt. Qui aũt inferiores sunt, riuuli sunt. Alij uero torrẽtes sunt. Qui sunt torrẽtes? Qui ad horã habent aquas: & tentatione ueniẽte, siccantur. Flumina plaudẽt manu simul. Non est unũ flumen, plura sunt flumina. Quot sancti sunt, tot & flumina sunt. Sed ista flumina nõ habẽt inter se dissensionẽ. Qñ sunt flumina Christi, propterea habẽt inter se concordiã. Flumina plaudẽt manu simul. Plaudẽt, quia opera sanctorũ, laus dei est, Christus nõ uoce laudat, sed opere. Nõ audit uocem, sed opera. Flumina plaudẽt manu simul. Propterea dicit & ipse in Euangelio. Qui sitit, ueniat & Ioan. 7.f bibat: & fluent, inquit, flumina de uentre eius. *o ¶ Montes exultabunt in conspectu domini.*] Quid simile flumina & montes? Sed qm̃ de perfectis sanctis dicit: non dixit, riuuli plaudent manu simul: sed flumina plaudẽt manu simul

A simul. Videte ordinem: Moueatur mare & totus orbis. Flumina plaudent manu simul. Montes nihilominus, qui ad summam iustitiam peruenerunt. Dicam & aliter: Moueatur mare, quod ante fuerat immotum, moueatur in aduentu Christi. Moueatur mare, iam diximus, hoc est, lex Moysi. Flumina plaudent manu simul, hoc est, prophetæ. Mõtes exultabunt à conspectu domini, hoc est, apostoli. *a ¶ Quoniam uenit, etc.*] Nequaquã uenit humilis tãtum in carne, sed gloriosus uenit in maiestate sua. Quoniam uenit iudicare terram. Nõ dixit perdere, sed iudicare. Venit iudicare, ut zizaniã separet à frumento. Venit, ut pisciculos malos separet à bonis. *b ¶ Iudicabit orbem terrarum in iustitia, etc.*] Iustitia ponit & æquitas. Primum iustitia ponit, & postea æquitas. Εὐθύτης proprie dicit, quæ prauum rectũ facit. Venit ergo iudicare in sua iustitia: ut quod prauũ est, in illo rectũ fiat. Cui sit gloria in secula seculorum. Amen.

c ¶ Psalmus Dauid.] Iste psalmus uocem cõtinet prophetæ sacerdotis domini, commonentis ad dei omnipotẽtis gratiam referendam. XCVIII

Dominus regnauit, etc.] Tres psalmi idem habẽt principiũ, nonagesimus secundus, & nonagesimus sextus, & nonagesimus octauus. Sed cũ idem habeant principiũ in uersiculo, in fine diuersi sunt. Quãdo enim dicitur in nonagesimo secundo: Dñs regnauit decorem indutus est: In nonagesimo uero sexto: Dñs
B regnauit, exultet terra: In nonagesimo aũt octauo: Dñs regnauit irascant populi: uidet quasi ordo sibi esse contrarius. Debuit enim primum dicere: Dñs regnauit, irascant populi: & postea dicere: Dñs regnauit, exultet terra, & in ultimo: Dñs regnauit decorem indutus est. Verum diuersus ordo dat nobis aliquã intelligẽtię suspitionem. Dominus regnauit decorẽ indutus est, Dominus regnauit, & indutus est patriarchis & propheris, & populo credẽti. Decorẽ indutus est, quia patriarchæ & prophetæ quasi Christi uestimẽtum fuerunt. Illud est Hier. 13.a perizoma, quod in Hieremia scribitur. Illud est perizoma, quod habuit circa lumbos suos Hieremias. Vultis scire quoniam sancti quasi perizoma, uestimẽtum dei sunt? Propterea ipse deus loquit ad Hieremiam: Sicut tu, inquit, posuisti lumbare istud ad lũbos tuos: ita & ego applicaui populũ meum ad me. Quomodo ergo uestimentum circa hominem, sic populus circa deum. Verum quia hoc perizoma, uerũ quia hic decor, quo dominus fuerat indutus, trans Euphratẽ expositus est in foramine perræ: & ibi computruit, & ab Assyrijs ductus est in captiuitatem, dñs quid facit? Nõ est nudus, non potest esse sine lumbari: & non potest esse sine ueste, priore populo perdito, facit sibi uestem de populo gentilium. Et quid dicitur? Dominus regnauit exultet terra. Exultet terra uniuersa, hoc est, credentium populus. Denicq; uultis scire quoniam secundum lumbare, de gẽtium populo dicitur? Dominus, inquit, regnauit exultet terra: Lætentur insulæ multæ. Nõ una insula Iudæa, sed insulæ multæ, hoc est totus mũdus. Dicat mihi aliquis: Da mihi exemplum de scripturis: ubi Iudæa sola insula dicta sit. Omne quod loquimur, debemus af- Deut. 17.b firmare de scripturis sanctis: In ore enim duorũ & triũ testium, stabit omne uerbum. Non habet tantam autoritatem sermo dicentis, quantum domini præceptum. Legimus in propheta Ezechiel: Et tu, inquit, fili hominis loquere ad habitatores insulę huius, hoc est Iudææ. C Quoniam ergo una insula dimissa est, nunc dicitur: lætentur insulæ multæ. Ergo lũbare dicitur in priori populo: Dominus regnauit decorem indutus est. In secũdo populo de gentibus cõgregato: Dñs regnauit, exultet terra, lætent insulæ multæ. Nũc in tertio dicitur: Dominus regnauit, irascantur populi. Siue de gẽtibus, siue de Iudæis sunt: q cunq; non credũt, irascant. Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Dominus regnauit, irascantur populi. Dominus passus est, dñs crucifixus est, dñs mortuus est, dominus resurrexit, dñs ad cœlum uictor ascendit. Dñs regnauit, irascant̃ populi. Qui sunt isti populi? Dicamus exẽplum de Euangelio: Quidã paterfamilias iuit accipere sibi regnum de longe. Quid longius, q̃ cœlum à terra? Dereliquit terrã: iuit ad cœlos, ut acciperet sibi regnum. Et ciues, inquit, illi qui oderant eum, miserunt legationẽ dicentes: Nolumus eum regnare super nos. Verũ ille accepit regnũ, & uenit ad ciues pessimos. Venit ad illos, qui regem eum nolebant habere. Et nunc dicit spiritus sanctus ad ciues malos. Velitis, nolitis, dñs regnauit, irascant̃ populi. O clementia spiritus sancti: nõ dixit pereant, sed irascant̃. Vitiũ uoluit significare, nõ pœnas. Illi irascũtur, & dñs deprecatur. Et quid dicit? Venite ad Matt. 11.d me omnes qui laboratis & onerati estis. Regnũ accepi à patre, imo homo quẽ suscepi, do quasi deus, accipio quasi homo. *e ¶ Qui sedes, etc.*] Quamdiu terra im- D
mobilis est, sanari non potest. Nõ de terræmotu loquitur, quo uidemus terras concuti, & omne mortaliũ timere genus, sed de nostra terra loquit. Quæ quamdiu immota fuerit, sanari nõ potest. Quãdo uero mota fuerit & intremuerit: tunc recipiat sanitatẽ. Super quẽ, inquit, requiescã, nisi super humilẽ & quietũ, & trementẽ sermones meos? Quoniam terra tremens cõmota est: propterea ille qui sedet super Cherubim incipit sedere in terra tremẽte. Felix est qui solium dei est. Felix est in quo deus semper sedet. Diuersa sunt schemata. Aut eñ sedemus, aut stamus, aut ambulamus, aut iacemus. In felix est ille cui iacet deus: iacet etenim cũ iacente. Quo modo plangit cum plangẽte, & ridet cũ ridẽte: ita & iacet cum iacente. Quõ sitit cum sitiente, & esurit cum esuriente, & nudus est cum nudo: sic & iacet cum iacente. Qui ergo uulneratus est & iacet: & ipse quodammodo iacere dicitur cum eo. Qui autẽ ambulat, & ille ambulat cũ eo. Qui ambulat, uidet quidẽ melior esse ab eo q̃ iacet, tamen necdũ uenit ad eius felicitatẽ qui stat. Denicq; & Adam quãdo se abscõdit à facie dei, ambulabat et deus post meridiẽ. Dicat aliquis: Si Adã offenderat & de paradiso fuerat eiectus: ergo imperfecta felicitate est cuicunq; ambulat deus. Et ego dico: si Adã penitus occisus fuisset, & non ei datus fuisset locus pœnitẽtię, iacuisset ei deus. Nunc uero quia datur ei locus pœnitentiæ: propterea ambulat ei deus. *f ¶ Dominus in Sion magnus, etc.*] Ascendens ad cœlos, excelsior est omnibus factus: unde nos actusq; nostros per singulos dies speculatur. *g ¶ Confiteantur nomini, etc.*] Præparent se sancti ad confitendũ nomini tuo, quod est sanctũ, siquidẽ tu dixisti: Sancti estote, quia ego sanctus sum. *h ¶ Et honor regis iudicium etc.*] Debet se prius homo dijudicare, & proprio iudicio condemnare mala sua, & sic honoret æternum regem deum. *i ¶ Tu parasti directiones.*] Sed

propriū uitio deprauati sunt. a ¶ *Iudicium & iustitiam in Iacob tu fecisti.*] Non solum in patriarchis: sed etiam in populo Christiano, qui meruit primogenita sentoris. b ¶ *Exaltate dominum deum nostrum.*] Vt sit excelsus in cordibus uestris. c ¶ *Et adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est.*] Multæ de scabello opiniones sunt: sed hic prophe ta corpus dominicū dicit, in quo majestas diuinitatis tanquam super scabellum stat. Sanctum enim eū di ci sæpe docuimus. Quod autē adorari debeat: eo ascenden te apostoli docuerūt, cū adorantes regressi sunt in Hierusalem. Sed & ad crucem do minicā, & ad animā sanctam hæc referen da sunt. d ¶ *Moyses & Aaron in sacerdotibus eius.*] Quanquam u nus legis: alter sacer dotij regulam teneat: tamen uterq; aduen tum domini sacerdo tali præconio, uel in legalibus tubis, uel in uestis tintinnabu lis nunciauit. e ¶ *Et Samuel inter eos, etc.*] Samuel Leuitici ordi nis regulā tenet: qđ Ephod illud lineum atq; candidum figu rauit: ostendens can didum effici posse, q̄ per pœnitentiam no men domini inuo cans, lachrymis nigredinem peccati diluerit. f ¶ *Inuocabant dominum.*] Apostoli. g ¶ *Et ipse, etc.*] Locutus est dominus de nube filijs Israel: sed & deinceps assa tus est apostolos de uelamēto carnis assumptæ, in quo diuinitas obumbrata latebat. h ¶ *Custodiebant testamentum eius, & præceptum quod dedit illis.*] Nihil de his ad irritū deduxerunt. i ¶ *Domine deus noster tu exaudiebas eos, deus tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnes adinuentiones eorum.*] Omnia enim quæ agere studuerunt, ad perfectum de duxisti, quia placita erant tibi. k ¶ *Exaltate dominum deū nostrum, & adorate in monte sancto eius, quoniam sanctus dominus deus noster.*] Sanctos uos exhibete in ecclesia eius: si cut ipse eam exhibuit sanctam, non habentem macu lam aut rugam. Qui nobis præstare dignetur, ut mō dum sacerdotalis ordinis cum sanctitate perfecta tenē tes, quæ studemus agere de bono, ipse perducere dig netur ad effectum. l ¶ *Psalmus pro confessione.*] Iste psal mus uocem prophetæ continet, qui fideles prouocat in laudibus dominicis incessabiliter exercere.

XCIX

Iubilate deo omnis terra, seruite domino in letitia.] Qui ex cussō à cerusticibus uestris legis iugo, non in mœro re ueteris seruitutis, sed in libertate noui hominis exultatis. n ¶ *Introite in conspectu eius in exultatione.*] Nō iocis turpibus dissoluimini, sed omnia quæcunq; facitis, in gloriam dei facite. o ¶ *Scitote quoniam dominus ipse est deus, ipse fecit nos & non ipsi nos.*] Ab eo enim sumus non solum corporaliter facti, sed etiam in nouū homi nem recreati. Et hoc non nostro merito, sed suo dono. p ¶ *Nos populus eius & oues pascuæ eius.*] Ipse est pastor bo nus, qui animā suam pro ouibus suis posuit. Nos autē sumus oues, qui eum sequimur, & uocē eius audimus. q ¶ *Introite portas eius in confessione.*] Sicut em ipse porta est patris cum dicit: Per me si quis introierit salua bitur: ita & apostoli portæ sunt eius per quas ad eum accedit: quas nemo potest in gredi nisi se peccata confitendo purgaue rit. r ¶ *Atria eius in hymnis confitemini, etc.*] Dilatatas ei mētes cū hymnis spiritualibus canticisq; deferte. s ¶ *Laudate nomen eius quoniam suauis est, etc.*] Nihil enim acerbum habet. t ¶ *In æternum misericordia eius.*] Quia nos redemit & iugi ter saluat. u ¶ *Et usq; in generationem & generationem ueritas.*] Qua populos iudicabit. Qui nobis præstare dignetur, ut ab ipso facti, ab ipso redem pti, mereamur & in lætitia sempiterna iu bilū exultationis cū gratiarū actione con cinere. Ipsi gloria cū æterno patre & spiri tusancto in secula se culorum. Amen. x ¶ *Psalmus ipsi Dauid.*] Iste psalmus uocem continet pro phetæ dei misericordias enarrantis.

directiones, iudiciū & iustitiam in Iacob tu fecisti. Exaltatē dominum deum nostrum, & adoratē scabellū pe dum eius, quoniam sanctum est. Mōyses & Aaron in sa cerdotibus eius, & Samuēl inter eos qui inuocāt nomē eius. Inuocabānt dominum & ipse exaudiebāt eos, in co lumna nubis loquebatur ad eos. Custodiebānt testimo nia eius & præceptū quod dedit illis. Dominē deus no ster tu exaudiebas eos, deus tu propitius fuisti eis, & ulci scens in omnes adinuentiones eorum. Exaltatē dominū deum nostrum, & adorate in monte sancto eius, quo niam sanctus dominus deus noster.

Psalmus in confessione. XCIX

IVbilatē deo omnis terra, seruite domino in lætitia. Introitē in conspectu eius in exultatione. Scitotē quo niā dominus ipse est deus, ipse fecit nos & non ipsi nos. Populus eius & oues pascuæ eius, introitē portas eius in confessione, atriā eius in hymnis, confitemini illi. Lauda tē nomē eius quoniam suauis est dominus, in æternum misericordia eius, & usquē in generatione & generatio nem ueritas eius.

Psalmus ipsi Dauid. C

MIsericordiā & iudicium cantabo tibi domine, psallām & intelligam in uia immaculata, quandō uenies ad me. Perambulabām in innocētia cordis mei, in medio domus meæ. Nōn proponebam ante oculos meos rem iniustam, facientēs præuaricationes odiui. Non

Misericordiam & iudicium cantabo tibi domine.] Miseri cordiam audiāt peccatores qui desperāt de sua salute, qui sunt in pœnitentia. Iudicium audi ant contemptores, qui dicunt: Misericors est domi nus, peccemus, indulgebit nobis. z ¶ *Psallam & intelligam in uia immaculata.*] Vt intelligat quis quod psal lit, & sensus ipsius contempletur psalmum, ut non ua getur mens eius foras: & corpore quidē uideatur psal lere, mens autem sine fructu sit. In uia immaculata, ut ambulans in hoc mundo iuste agam, & maculam non habeam. a ¶ *Quando uenies ad me.*] Quando autem in tellectum recepero & iuste egero: tunc cum fiducia di co ad dīm: Quādo uenies ad me? Venies autē, de secū do eius aduētu accipiendū est. b ¶ *Perambulabā, etc.*] Ni hil sic placet deo, ut simplicitas & innocētia. Denicq; spi ritus sanctus in alijs uolatilibus nō complacuit nisi in columba propter simplicitatem, & in quadrupedibus in oue, propter mansuetudinem. c ¶ *Non proponebam ante oculos, etc.* Non anteponebam aliquid domino, ne que consentiebam iniquitati, sed totus ad deum eram. d ¶ *Facientes præuaricationem odiui.*] Siue pater meus erat, siue mater, siue frater, aut soror siue amicus: tamen si declinasset à timore domini, hunc odio habebam: & omninō ad eum non accedebam. Non antepone bam propinquitatem aut amicitiam pietati domini.

¶ *Non*

a ¶ *Non adhæsit mihi cor prauum.*] Non erat in me aliquid difficile aut peruersum aliquid, sed æquitas & iustitia. b ¶ *Declinantem à me malignum non cognoscebam.*] Hoc est, si erat mihi amicus aut proximus, siue episcopus aut presbyter, siue in quacunq; dignitate constitutus: tamen si peruertebat uias suas, sic eum fugiebā, ut penitus eius me moriam non facerē. c ¶ *Detrahentem proximo suo, hunc persequebar.*] Intantum non oportet cōsentire detrahenti, ut etiā quan tum in nobis est persequamur talem, pro uidentes in utroque utilitatem, ut nec libē ter audiamus nec il lū permittamus pec care. Tanta enim di stantia est inter forni cantem & detrahen tem, ut ille qui forni catur, se tantum occi dat: ille autem qui de trahit, & se & illū qui audit demergat. d ¶ *Superbo oculo & insatiabili corde cum hoc non edebam.*] Si quis erat superbus aut auarus, cum hoc peni tus non edebam. e ¶ *Oculi mei super fideles terræ ut sedeant mecū.*] Nō dixit diuites aut imperatores, aut epi scopos, aut presbyte ros, aut diaconos, sed fideles, cum istis sedebam. Potest hoc dicere & epi scopus sanctus uir, quoniam non ordinabam presby terum illum qui mihi obsequebatur, aut propinquum meum: sed eum quem sciebam fidelem. Et iterū idem potest dicere. Quoniam omnes clericos meos & laicos fideles habebā. Potest ex persona domini dici iste uer siculus. f ¶ *Ambulans in uia immaculata, etc.*] Quoniā nō ordinabam eos qui mihi propinqui erant, sed iustos & fideles. g ¶ *Qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum.*] Intantum enim declinabam ab eo q detrahebat proximo suo, ut nec illi crederem nec audi rem talem. h ¶ *In matutino interficiebam omnes peccatores terræ.*] Bene dixit, peccatores terræ. Peccatores enim ter reni sunt. Hoc uult dicere, quod immissiones diaboli quas mihi suggerebat, eiiciebam de corde meo, & non susciebā. Cogitationibus enim malis eiectis, dæmo nes occiduntur. Iudæi hunc uersum audientes & sequē tes literam occidentem, & desiderātes sanguinē funde re, si quis præuaricatus fuerit de lege, interficiunt eum. Siquidem non sunt contenti occisione prophetarum: sed & ipsum dominum crucifixerunt. i ¶ *Vt disperdam de ciuitate domini omnes qui operantur iniquitatem.*] Vtinā & nos disperdamus de ciuitate domini operantes ini quitatem. Ciuitas domini, est ecclesia sanctorum, con gregatio iustorum. Disperdam, hoc est arguam & in crepem eum qui peccat, ut pœnitentiam agat, & disper dat iniquitatem de corde suo. Non enim dixit ut abij ciatur, sed ut saluetur. k ¶ *Oratio pauperis cum anxiaretur, & coram etc.*] Iste psalmus in principio uocem pro phetæ cōtinet ex persona peccatoris: dein Dus in ea do minici nominis continetur. C

CI

Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te ueniat.] Quia de toto corde profert. m ¶ *Non auertas faciem tuam à me.*] Si quis in corde mūdo orat: & non arguit sua con scientia, hoc potest di cere. Peccator enim nō audet dicere: nō auertas faciem tuam à me, sed magis dicit: Auerte faciem tuam à peccatis meis. n ¶ *In quacunq; die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacunq; die inuocauero te, uelociter exaudi me.*] Pro præsenubus pressuris orat, ut ab his contemplatione diuina eripiatur. o ¶ *Quia defecerunt sicut fumus dies mei.*] Ac si di cat: Infantulus fui: & dum nescio, ueni in iuuenilem ætatem: & iterum in perfectam ætatem, & dum ne scio senui. Et defece rūt sicut fumus dies mei. Quidam autem putant se esse sempi ternos, & perseue rant in suo peccato. p ¶ *Et ossa mea sicut cremium aruerūt.*] Ossa di cit ipsam fortitudinē. Si ergo quod est in me forte hoc aruit, & infirmum factum est: quanto magis quæ per naturam infirma est caro. q ¶ *Percussus sum ut fœnum & aruit cor meum.*] Sicut & alibi scriptum est: Homo sicut fœnum dies eius. Sic enim ui ta hominum uiret, & cito arescit. r ¶ *Quia oblitus sum manducare panem meum.*] Non dixit, non desideraui man ducare, aut contempsi manducare. Intantum mihi ue nit memoria peccatorum meorum, & talem pœniten tiam egi: ut etiam obliuiscerer manducare, desiderium dei habens: & ipsum solum considerans. s ¶ *A uoce gemitus mei, adhæsit os meum carni meæ.*] Discant qui agunt pœ nitentiam quomodo debeant agere pœnitentiam. Ita enim exiccaui memetipsum ut sine carne essem, & pel les meæ cohærerent ossibus meis. Carnem pro pelle di xit. t ¶ *Similis factus sum pel. etc.*] Duo genera dicuntur esse horum uolatilium. Vnum in aquis est: & esca eius pisces sunt, & unum in solitudine, & esca eius uenenata animalia, hoc est serpentes & crocodili & lacertæ. Dicū tur autem ista uolatilia latine onocrotali. Illi ergo simi lis factus sum qui est in solitudine, qui comedit uene nata animalia: hoc est, esca mea quasi uenenum erat mi hi. u ¶ *Factus sum, etc.*] Scimus quia coruus niger est, & nihil habet in se album. Hyperbolice uoluit dicere: quia factus sum sicut nycticorax. Si ergo in die niger est, quāto magis in nocte? Sic ergo factus sum propter mea, peccata memetipsum considerans. x ¶ *Quia cinerem tanquam panem, etc.*] In cinerem intingebam panē meum, & sic comedebam. Si ergo propheta hoc dicit: nos quid facimus? y ¶ *Et poculum meum cum fletu miscebam.*] Nihil mihi erat suaue neq; panis, neq; poculū:

fletu

quanto magis quæ per naturam infirma est caro. q ¶ *Percussus sum ut fœnum & aruit cor meum.*] Sicut & alibi Psal. 120.c scriptum est: Homo sicut fœnum dies eius. Sic enim ui ta hominum uiret, & cito arescit. r ¶ *Quia oblitus sum manducare panem meum.*] Non dixit, non desideraui man ducare, aut contempsi manducare. Intantum mihi ue nit memoria peccatorum meorum, & talem pœniten tiam egi: ut etiam obliuiscerer manducare, desiderium dei habens: & ipsum solum considerans. s ¶ *A uoce gemitus mei, adhæsit os meum carni meæ.*] Discant qui agunt pœ nitentiam quomodo debeant agere pœnitentiam. Ita enim exiccaui memetipsum ut sine carne essem, & pel les meæ cohærerent ossibus meis. Carnem pro pelle di xit. t ¶ *Similis factus sum pel. etc.*] Duo genera dicuntur esse horum uolatilium. Vnum in aquis est: & esca eius pisces sunt, & unum in solitudine, & esca eius uenenata animalia, hoc est serpentes & crocodili & lacertæ. Dicū tur autem ista uolatilia latine onocrotali. Illi ergo simi lis factus sum qui est in solitudine, qui comedit uene nata animalia: hoc est, esca mea quasi uenenum erat mi hi. u ¶ *Factus sum, etc.*] Scimus quia coruus niger est, & nihil habet in se album. Hyperbolice uoluit dicere: quia factus sum sicut nycticorax. Si ergo in die niger est, quāto magis in nocte? Sic ergo factus sum propter mea, peccata memetipsum considerans. x ¶ *Quia cinerem tanquam panem, etc.*] In cinerem intingebam panē meum, & sic comedebam. Si ergo propheta hoc dicit: nos quid facimus? y ¶ *Et poculum meum cum fletu miscebam.*] Nihil mihi erat suaue neq; panis, neq; poculū:

sed tantum cœlestem panem desiderabam, id est Christum. *d ¶ A facie iræ indignationis tuæ.*] Et hæc omnia faciebam, considerans aduentum tuum & futurum iudicium. *b ¶ Quia eleuans, etc.*] Hoc dicant qui aliquando fuerunt sancti, & ceciderunt. Exaltati enim in uirtutibus, postea ceciderunt. Siquidē sancti dicunt, quia eleuans tenuisti me. *c ¶ Dies mei sicut umbra declinauerunt.*] Si dies quanto magis nocles: hoc est si lumen, quanto magis tenebræ. *d ¶ Et ego sicut fœnum arui.*] Quoniam sicut fœnum, sic pertrāsit homo & siccatur. *e ¶ Tu exurgens misereberis Sion.*] Ex hoc uersiculo manifestū est quod ex persona Sion dictus est iste psalmus, & nō ex persona prophetæ. Sion autem est quæ in specula posita est, & ea quæ ueniunt de longe prospiciens. Hæc ergo Sion quę in alto posita est, in sublime cecidit. Ergo qui stat uideat ne cadat. *f ¶ Quia tempus miserendi eius, quia uenit tempus.*] Aut propter pœnitentiā tempus est miserēdi, aut secundū aduentū saluatoris significat. Cō fidat ergo q agit pœnitentiam, quoniam uenit tempus saluandi. Misericors est ēm dñs. *g ¶ Quoniā placuerunt seruis tuis lapides eius.*] Lapides sancti sunt. Terra autem, hoc est peccatores misericordia domini indigent. *h ¶ Et terræ, etc.*] Vt fructum exhibeant sanctitatis. *i ¶ Timebunt gentes nomen domini, etc.*] Quæ prius idola metuebāt, & dæmoniorum nomina inuocabant: nunc nomē tuum uenerentur & timeant. *k ¶ Quia ædificabit dominus Sion.*] Ecclesiam super fundamentum apostolorum & prophetarum. *l ¶ Et uidebitur in gloria sua.*] Cum omne corpus eius glorificauerit ad similitudinem imaginis gloriæ suæ. *m ¶ Et respexit in orationem humilium, & non sprevit preces eorum.*] Sed aduentu suo uisitauit mundum, qui olim desiderabatur. *n ¶ Scribantur hæc in generatione altera.*] In nouo testamento. *o ¶ Et populus qui creabitur laudabit dominum.*] Christianus utique, qui prius peccatis mortuus, in eo est recreatus. *p ¶ Quia prospexit de excelso sancto suo, dominus de cœlo in terram aspexit: Vt audiret gemitus compeditorum, ut soluat filios interemptorum.*] Respexit ut misereretur. Descendit ut uincula quibus nexi eramus absolueret. *q ¶ Vt annunciet in Sion nomen domini, & laudem eius in Hierusalem.*] Semper bonus nuncius, noua exhibet gaudia, sicut angelus ad Mariam: Spiritus, inquit, sanctus superueniet in te. Et iterum pastoribus: Ecce ego annuncio uobis hodie gaudiū magnū: quia natus est uobis saluator. Sic & nunc in Siō uel in Hierusalem nunciat: quia natus est in terris is qui mūdo peccatis mortuo, uitam afferret. *r ¶ In conueniendo populos in unum, & reges ut seruiant domino.*] Conuenient in una credulitate, ut seruiant redemptori. *s ¶ Respondit ei in uia uirtutis suæ, paucitat. m dierum meorum nuncia mihi.*] Respōdit dominus Hierusalem in die uirtutis, id est, cū ad passionem accederet, & annunciauit paucitatem dierum suorum, dicens: Quia uenient dies cum circūdaberis ab inimicis, & eradicaberis, & reliqua. *t ¶ Et ne reuoces me in dimidio dierum meorum, in generatione & generationem anni tui.*] Iniquit nec dimidiant dies. Iste uero orat ut non reuocetur à dimidio dierum, scilicet ut ad perfectum ueniēs uirum, perēnitate temporum cum domino perfruatur. *u ¶ Initio tu domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cœli.*] Sicut ēm in principio ista creasti: ita & nunc uel terram corporis nostri in nouum reparas hominē, uel mentes nostras cœlorum dignitate componis. Sed de prioribus cōlis ait: *x ¶ Ipsi peribūt tu autem permanes.*] Iuxta illud: Cœlum & terra transibūt: uerba uero mea nō præteribunt. *y ¶ Et omnes sicut uestimentum uterascent. Et sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur, tu, etc.*] Hoc est, qui eras in cœlis, ipsum te ostendis in terris. Idem in utero uirginis, ipse in infernum descendēs. Idē resurgens à mortuis, ipse regressus es in cœlum. *z ¶ Filij seruorum tuorum habitabunt.*] Quia tibi per Apostolos sunt renati. *a ¶ Et semen eorum, etc.*] Vel prædicatio uel uirtus eorum in omni gente distenditur. Nos uero deprecemur dominum ut exaudiat orationes supplicū, mentibus nostris inserat lumen suum, ut eius magnificentiam enarrantes, mereamur sanctis eius consortes effici in cœlestibus regnis. Cui gloria & imperium in secula seculorum. Amen. *b ¶ Psalmus Dauid.*] Iste psalmus maxime circa pietatem atq; misericordiam dei cōmoratur: ait enim.

fletu miscebam. A facie iræ indignationis tuæ, quia eleuans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinauerunt, et ego sicut fœnum arui. Tu autem domine in æternum permanes, & memoriale tuum in generatione & generationem. Tu exurgens misereberis Sion, quia tempus miserendi eius, quia uenit tempus. Quoniam placuerūt seruis tuis lapides eius, & terræ eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine, & omnes reges terræ gloriam tuam. Quia ædificabit dominus Sion, & uidebitur in gloria sua. Respexit in orationem humiliū, & non sprevit precem eorum. Scribantur hæc in generatione altera, & populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo, dominus de cœlo in terram aspexit. Vt audiret gemitus compeditorum, ut solueret filios interemptorum. Vt annuncient in Sion nomen domini, & laudem eius in Hierusalem. In conueniendo populos in unum, & reges ut seruiant domino. Respondit ei in uia uirtutis suæ, paucitatem dierum meorum nuncia mihi. Ne reuoces me in dimidio dierum meorum, in generatione & generationem anni tui. Initio tu domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cœli. Ipsi peribunt tu autem permanes, & omnes sicut uestimentum ueterascent. Et sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur, tu autem idem ipse es & anni tui non deficient. Filij seruorum tuorum habitabunt, & semen eorum in seculum dirigetur.

Psalmus ipsi Dauid. CII

BEnedic anima mea domino, & omnia quæ intra me

Luc. 1. d *ibi. 2. b* *Ioan. 17. d*

Non

A Nō possumus in singulis uersiculis immorari, quoniā logus est psalmus, sed breues sentētiolas debemus singulis uersiculis coaptare, magis sensum exponentes, quam uerba texentes. *a ¶ Benedic anima mea domino, & noli, etc.*] Multas retributiones nobis præstitit dominus, grandia nobis beneficia præstitit, quia cœlum, quia terram, quia elementa omnia pro nobis fecit. *b ¶ Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis.*] Vt eas quasi nubem deleat. *c ¶ Qui sanat omnes infirmitates tuas.*] Peccata quibus infirmaris. Multas infirmitates habet anima nostra. Quot peccata tot infirmitates. Denique & illa mulier in Euangelio quæ decem & octo annis habebat spiritum infirmitatis: & caput sursum erigere non poterat. Videte quid dicat: Quando aliquis habet spiritum infirmitatis cōtractus est: deorsum cōspicit, terram intuetur, cœlum uidere non potest. *d ¶ Qui redimit de interitu uitam tuam.*] Precio, inquit, redēpti estis: nolite fieri serui hominū. Quod est maius precium quam creatorem pro creatura sua sanguinem funderet? *e ¶ Qui coronat te in misericordia & miserationibus.*] Præcurrente misericordia dat uictoriam, tribuit palmā. *f ¶ Qui replet in bonis desiderium tuum.*] Coniungens te sanctis in cœlesti Hierusalem. *g ¶ Renouabitur ut aquilæ iuuentus tua.*] Vt à ueteri in nouum hominem muteris. *h ¶ Faciens misericordias dominus & iudicium omnibus iniuriam patientibus.*] Vt oppressis impijs, erigat pauperes suos. *i ¶ Notas fecit uias suas Moysi, filijs Israel uoluntates suas.*] Ei qui legem spiritualiter intelligit, uel ei qui eum mentis oculis contemplatur. *k ¶ Misericors & miserator dominus, patiens & multum misericors.*] Quia cito flectitur ad misericordiam. *l ¶ Non in perpetuum irascetur, neque in æternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis, nec secundum iniustitias nostras retribuit nobis.*] Meliora enim quam merebamur indulsit. *m ¶ Quoniam secundum altitudinem cœli à terra corroborauit misericordiam suam super timentes se.*] Distat multum cœlum à terra: sed diuina misericordia iugiter suos & protegit & confirmat. *n ¶ Quantum distat ortus ab occidente, longe fecit à nobis iniquitates nostras.*] Vbi deus appropinquat, elongatur delicta, ut iuxta Apostolum: ubi abundat peccatum, superabundet & gratia. *o ¶ Quomodo miseretur pater filiorum, etc.*] Miseretur pater filio, cum eum uerberat ut emendet. Ita & dominus corripit nos interdū ut saluos faciat: non tamen in perpetuū derelinquit ut perdat. *p ¶ Quoniam ipse cognouit figmentum nostrum.*] Scit ēm propheta genus humanum tanquam testam figuli de lutō formatam, in honorem filiorum assitū: ideoq; considerans ei iudicium mortis, p delictis appropinquare, ait misericordiam deprecans. *q ¶ Recordatus est quoniam puluis sumus homo sicut fœnum dies eius.*] Ac si diceret: Non irascaris ut conteras: sed recordaris quod uasa figuli sumus: quæ semel confracta, reparari non possunt, sed protinus decidunt & arescunt. *r ¶ Tanquam flos agri sic efflorebit.*] Ad tempus. *s ¶ Quoniam spiritus pertransiit in illo & non subsistit, & non cognoscit amplius locum suum.*] Transeunte autem spiritu, omnis iocunditas uiriditatis eius traditur obliuioni. *t ¶ Misericordia autem domini ab æterno, & usq; in æternum super timentes eū.*] Quia cum peccatores arguit, iustis misericordiam præbet. *u ¶ Et iustitia eius in filios filiorum his qui seruant testamentum eius: & memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea.*] In operibus utique bonis, quibus mandata dei iugiter memorantur ut custodiantur ab ipsis. *x ¶ Dominus in cœlo parauit sedem suam, & regnum ipsius omnibus dominabitur.*] Ascēsionem dominicam prædicit quæ post reparationem hominis facta est: per quam Christus dominus uniuersos mundi fines suæ dominationi subegit. *y ¶ Benedicite dominum angeli eius.*] Nuncij ueritatis. *z ¶ Potentes uirtute, facientes uerbum illius.*] Illico quæ fuerit locutus explentes. *a ¶ Ad audiendam uocem sermonum eius.*] Hoc est intelligere quæ præceperit. *b ¶ Benedicite domino omnes uirtutes eius, ministri eius qui facitis uoluntatem eius.*] Qui uirtute illius roborati, uerbum Ecclesiis ministratis. *c ¶ Benedicite domino omnia opera eius.*] Vos utique qui in eo uiuitis. Quia omne opus quod factum est in eo, uita est. *d ¶ In omni loco dominationis ipsius.*] Nihil enim reperitur ubi non dominetur. Omnia continet & se ubiq; diffundit. *e ¶ Benedic anima mea, etc.*] Hæc autem propheta non de sua tantum anima: sed & ad nostras quoq; animas loquit, ut eum iugiter

fugiter benedicant qui bona largitur, qui peccatis propitiatur, qui de interitu redimit, qui in bonis omne desiderium complet, qui nunc nobis misereri digneť ut pater filijs, delictorū molibus hic remissis: cui est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen.

Psalmus Dauid. CIII

a ¶ *Psalmus Dauid.*] Iste psalmus ipsius creaturæ uocem continet laudantem ac benedicentem deum. Sed hoc ipsum spirituali ter debemus aduertere. CIII

Benedic anima mea domino.] Vt dū benedicis illū, tu benedicaris ab illo. Prouocat semetip sum prophetā in benedicendo deo. Bene dicere autem domino hoc est, qui laudat dominum semet ipsum benedicit. c ¶ *Domine deus meus.*] Omnibus quidem es & deus & dominus, sed mihi pprie, quia non sum seruus peccati. d ¶ *Magnificatus es uehementer.*] Vel in me, uel in reliquis sanctis tuis. Qui B omnium deus, meus specialiter deus: quia non sum seruus peccati: quia meruī uocari seruus tuus. Magnificatus es uehementer. e ¶ *Confessionem & decorem induisti.*] Induisti confessionem dicens: Confitebor tibi domine pater cœli & terræ. Induisti decorem, illo de nube splendida respondente. Hic est filius meus dilectus in quo bene complacui, ipsum audite. Confessio dupliciter intelligitur. Aut in pœnitentia, aut in gloria dei. Hoc est gloriam induisti: quem admodum in Euangelio ipse saluator dicit: Cōfitebor tibi pater: hoc est, glorifico te: aut quia confitemur peccata nostra domino. In eo enim quod confitemur deo peccata nostra, glorificamus eum. Et decorem induisti. Videte ordinem. Primum aliquis confitetur: & sic accipit pulchritudinem & decorem, & postea lumen. Hoc enim sequitur. f ¶ *Amictus, etc.*] Contrarius uidetur hic uersiculus illi qui ait: Posuit tenebras latibulum suum. Vel illi qui dicit: Nubes & caligo in circuitu eius. Sed sciendum quia de occultis mysterijs ista dicūtur. Nam de ipsius lucis plenitudine tota terra refulget. g ¶ *Extendens cœlum sicut pellem.*] In modum enim libri cuiusdam siue uoluminis cœlum (cum maiestas dei uoluerit) uel extenditur uel plicatur, sicut Euangelica testatur fides. h ¶ *Qui tegis aquis, etc.*] Superiora cœli iuxta Geneſim, ab aquis teguntur: quia aquas super firmamentum positas dicit: quas multitudinem angelorum intelligimus, iuxta illud: Aquæ quæ super cœlos sunt laudent nomen domini. i ¶ *Qui, etc.*] Dominus enim Iesus benedictis discipulis eleuatus est, & nubes suscepit illam, & intuebantur eum euntem in cœlū. k ¶ *Qui, etc.*] Super omnem alacritatem uentorum dominus incedit. Sed & super sanctorum animas quæ ad cœlestia tendunt, & inambulat & quiescit. l ¶ *Qui fa-*

cis angelos tuos spiritus.] Vt inspirent hominibus eius facere uoluntatem: quia carnalis homo non capit ea quæ sunt dei. m ¶ *Et ministros tuos ignem urentem.*] Vt in alijs lumen ueritatis infundant, in alijs peccata consumant. n ¶ *Qui fundasti terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in seculum seculi. Abyssus sicut uestimentum amictus eius.*] Discordare uidentur hæc cum illo, ubi ait: Cœlum & terra transibūt. Sed hæc uisibilis terra præterit: corporis uero terra quæ fructum exhibet sanctitatis, mysteriorum cœlestiū pallio circundatur. o ¶ *Super montes stabunt aquæ.*] Super excelsam superbiam insipientes populi commorantur. p ¶ *Ab increpatione tua fugient, à uoce tonitrui tui formidabunt.*] Vox enim tua est cum dicis: Pœnitentiam agite, appropinquabit regnū cœlorum. Tanquam tonitruum uero, ut hi timeant cum minaris, cum ais: Nisi pœnitētiam egeritis, omnes simul peribitis. q ¶ *Ascendunt montes.*] Sancti in spiritualem proficiunt intelligentiam. r ¶ *Et descendunt campi.*] Populi eorum doctrinis subditi, ut uirtutum floribus repleantur. s ¶ *In locum quem fundasti eis.*] In conuentum ecclesiasticum. t ¶ *Terminum posuisti quem non transgredientur.*] Catholicam utique fidem, quā usque ad terminum præsentis uitæ custodiūt. u ¶ *Ne que conuertentur operire terram.*] In flagitijs quibus prius uixerant. x ¶ *Qui emittis fontes in conuallibus.*] Inter diuersa gentium, baptismi gratiam tribuit. y ¶ *Inter medium montium.*] Id est ecclesiarum. z ¶ *Pertransibunt aquæ.*] Ipsius lauachri siue doctoris, irrigandō donis cœlestibus populum. a ¶ *Et potabunt omnes bestiæ agri, expectabunt onagri in siti sua.*] Vt omnibus hæc gratia æqualiter ministretur, sicut ait Paulus: Sapientibus & insipientibus debitor sum. b ¶ *Super ea uolucres cœli habitabunt.*] Qui excelsiorem ad intelligendum meruerunt sensum. c ¶ *De medio petrarum.*] Id est ecclesiarum. d ¶ *Dabunt uocem suam.*] Ad collaudandum deum. e ¶ *Rigans montes.*] Hoc est Apostolos. f ¶ *De superioribus suis.*] De cœlestibus effundens super eos spiritum sanctum. g ¶ *De fructu operum tuorum satiabitur terra.*] De beneficijs largitionis tuæ. h ¶ *Producens fœnum iumentis, & herbam seruituti hominum.*] Vnicuique secundum propriam tribuens necessitatem. i ¶ *Vt educas panem de terra, & uinum lætificat cor hominis.*] A terreni corporis agro quem à nobis assumpsit, mysterium proferens cœlestis panis ac poculi salutaris, quo reficiatur ecclesia. k ¶ *Vt exhilaret faciem eius in oleo.*] Exhilaratur enim oleo misericordiæ, iustorum facies coram deo. l ¶ *Et panis cor hominis confirmat.*] Ipse panis, ipse corda nostra confirmat, qui descendens de cœlo uitam tribuit mundo.

¶ *Saturabuntur ligna campi.*] Siue rationabiles siue irrationabiles homines sicut superius de bestijs atq; onagris exposuimus. b ¶ *Et cedri Libani.*] Excelsiores merito sancti. c ¶ *Quæ plantauit.*] In unitate ecclesiasticæ fidei. d ¶ *Illic passeres nidificabunt.*] Sapientes ædificant. e ¶ *Herodij domus dux eorum.*] Herodius maior est omnibus uolatilibus, qui aquilam uincit & comedit. Igitur talis homo, qui in domo dei habitat ducatū præbeat ad uincendum diabolum: quia aquila sæpe pro diabolo ponitur. f ¶ *Montes excelsi ceruis.*] Hoc animal serpentes occidit, & ipsos comedit. Ergo bene in mōtibus habitat: qui interficit intelligibilem serpentem: qui sapientior erat in paradiso præ omnibus bestijs: qui decepit Euā. g ¶ *Petra refugium herinacijs.*] Qui timidus est, refugium habet petram: petra autem Christus est. h ¶ *Fecit lunam in tempore.*] Aiunt quando crescit luna, crescere fructus omnes, & quādo minuitur, iterum fructus minui. Ergo bene dixit: fecit lunam in tempore. Aut aliter intelligamus lunam ecclesiam. In proficiendo enim ecclesiam, proficimus & cum ipsa: & cum persecutionem patitur & minuitur, & nos cum illa minuimur & persecutionem patimur. i ¶ *Sol cognouit occasum suum.*] Si sol occidit: nos putamus nosmetipsos sempiternos esse. In hoc autem mirandū est: quomodo tantum lumen & tanta claritas quæ operit uniuersum mundum lumine suo, in momēto occidit. Oremus autem ut non nobis occidat sol iustitiæ. k ¶ *Posuisti tenebras & facta est nox, in ipsa, etc.*] Et secundum literam ordinem habet: quoniam ideo facta est nox ut homines requiescerent ab operibus suis, & bestiæ egrederentur ad pastionem. Secundum Tropologiam autem: quando nobis occubuerit sol iustitiæ: omnia nobis tenebrosa sunt: & tunc in nos pertranseunt bestiæ, & leo rugiens, uolens rapere & deuorare nos. l ¶ *Catuli leonum rugientes ut rapiant, etc.*] Bene dixit à deo quoniam sanctos cupit decipere: ac si dicat, Iudam, Dauid, Salomonem, Petrum, sicut scriptum est: escæ eius electæ. m ¶ *Ortus est sol & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur.*] Ne tristetur ille qui cecidit, sed pœnitētiam agat. Oritur illi sol iustitiæ, & fugiunt ab eo omnes bestiæ & peccata, & efficitur talis, qualis & antea fuit. Iterum enim ortus est sol iustitiæ. n ¶ *Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam usq; ad uesperum.*] Postquam autem ortus fuerit sol iustitiæ: iterum eximus ad operationem nostram usq; ad uesperum: hoc est usque ad consummationem. Oportet ergo nos omni tempore operari iustitiam. o ¶ *Quàm magnificata sunt opera tua domine.*] In excessum mentis uenit propheta. Non inueniens quomodo laudaret dominum, dixit: Quàm magnificata sunt opera tua domine. Excedunt humanum sensum tua opera. p ¶ *Omnia in sapientia fecisti.*] In domino nostro Iesu Christo, Ipse enim est sapientia dei secūdum Apostolum dicentem: quod in ipso creata sunt omnia. q ¶ *Impleta est terra possessione tua.*] Et reuera omnia opera domini plena sunt sapiētia. Quādo enim uidemus formicam scire quando hyems uenit: & reponit sibi escam: & iterum culicem tam minutum, habere oculos, uentrem: & uniuersa membra sicut & nos habemus, & pulicē & alia. Videmus aūt Elephantem tam magnam bestiam habere oculos, nares, pedes, uentrem sicut & nos in ipsis locis: Similiter autem & apē: quomodo faciat mel & ceram: Nonne sunt hæc miratione digna & sapientia plena? r ¶ *Hoc mare magnum & spacioſum manibus, illic reptilia, etc.*] Nō est hoc miræ sapientiæ quomodo in mari sunt reptilia: quorum non est numerus? Et pisces tam maiores q̄ minores: quomodo sint in profundo, & inde resumūt uitam, ubi si homo ceciderit moritur, & ipsi si uenerint in terra moriuntur? s ¶ *Illic naues pertransibunt.*] Quis ex nobis est nauis fortis qui possit istud seculum fugere, & non submergatur aut offendat in petram: sed habeat sensum qui eum gubernet, ut possit saluus fieri? t ¶ *Draco iste quem formasti ad illudendum ei.*] Iudæi dicūt, draconem magnum fecit deus qui dicitur Leuiathan, & est in mari: & quando, aiunt, recedit oceanus, draco uertitur. Nos autem dicamus: Iste est draco qui de paradiso eiectus est: qui decepit Euam, & datus est in hoc mundo ad illudendum nobis. Quantos enim monachos & clericos præcipitauit. u ¶ *Omnia à te expectant ut des illis escam in tempore. Dante te illis colligent, etc.*] Quia omnia dei nutu uiuunt. x ¶ *Auferes spiritum ipsorum & deficient.*] Consummationem mundi significat: quando præcepto dei omnia exterminantur: sicut scriptum est: Terra es & in terram ibis. y ¶ *Emitte spiritum tuum, & creabuntur, etc.*] In die consummationis. Si spiritus creat: ergo deus est. Ita enim creat, quomodo & pater. z ¶ *Sit gloria domini in seculum.*] Ergo & nos qui glorificamus sempiterni erimus. a ¶ *Lætabitur dominus in operibus suis.*] Lętitia est enim domini, quando nos creatura ipsius, benedicimus eum in die resurrectionis. b ¶ *Qui respicit terram & facit eam tremere.*] Tremet enim terra nostra in die iudicij. Significat autem peccatores terrenos. c ¶ *Qui tangit montes & fumigant.*] Si montes fumigant: quanto magis terra? Sancti fumigant: quoniam omnes per ignem saluabimur. Non enim haberent fumum, nisi ignis esset. d ¶ *Cantabo domino in uita mea, psallam deo meo quamdiu sum.*] Quemadmodum & alibi dixit: Dimitte me ut refrigerer priusquam abeam, & amplius

confir-

Matt. 11.d
ibid. 17.d
Matt. 3.d
Luc. 13.d
Rom. 1.b
Abac. 1.d
Rom. 1.d
Gen. 3.d
Psal. 38.c

A ore uero. Dimitte me paululum temporis: ut agam pœnitentiã pro peccatis meis: qm̃ in inferno non est qui possit confiteri peccata sua. *a* ¶ *Iocundũ sit ei eloquiũ meum.*] Iocundũ sit ei ut merito aliquis possit laudare & benedicere deũ. Optatiuo modo, dixit, non imperatiuo. *b* ¶ *Ego uero delectabor in domino.*] Beati q̃ post iudicium hoc dicunt. *c* ¶ *Deficiant peccatores à terra.*] Non dixit ut peccatores pereant, sed ipsum peccatum ut non appareat. Peccato aũt non apparẽte: utiq; iam non sunt peccatores: sed oẽs iusti inuenientur. *d* ¶ *Et iniq ita ut non sint.*] Scilicet iniqui, sed iusti. *e* ¶ *Alleluia.*] Iste psalmus maxime patrum replicat historiam: sed spiritualiter debet intelligi. Omnia enim quæ contingebant antiquitus, in figura contingebant: ut nos eruditemur.

CIIII

Confitemini domino, etc.] Confitemini & dicite: quoniã peccatores sumus. Tu aũt miserere nobis. Et inuocate nomen eius: Vt non fingamus idola in cordibus nostris, sed domin̄ nostrũ inuocemus: & ipse erit redẽptio nostra. *g* ¶ *Annunciate inter gentes, etc.*] Erubescant Iudæi qui dicunt in Israel tantũ facta esse mirabilia & opera eius. *h* ¶ *Cantate ei, etc.*] Qui intelligit sanctas scripturas, & in lege dn̄i meditatur iugiter, & mẽs eius contẽplatur cœlestia: hic canit deo. Qui aũt habet in se omnes uirtutes: hoc est: operarius est boni operis: hic quasi citharã componens uirtutũ psallit dn̄o. *i* ¶ *Narrate omnia mirabilia eius.*] In centesimo sexto psalmo dicit: Qui descendunt mare in nauibus: facientes operationẽ in aquis multis, ipsi uiderunt opera dn̄i, & mirabilia eius in profundo. Si in naui nostra corporali transierimus illęsi, & nusquã nos tempestas opprimat, nec in petrã offenderimus & frangamus nauẽ nostrã, possumus narrare mirabilia dei. Et re uera grande miraculũ est, transire mundũ istũ sine macula. *k* ¶ *Laudamini in nomine, etc.*] Prophetat enim de populo gentiliũ. Hoc est, ut simus & uocemur Christiani, ex nomine dn̄i nostri Iesu Christi. *l* ¶ *Lætetur cor quærentium dominũ.*] Gaudeant monachi, qm̃ quærentiũ dn̄m lætantur corda. Si quærentiũ: quanto magis eorũ qui inueniunt eum? Qui cm̃ eum inueniunt, immobiles sunt. *m* ¶ *Quærite dominũ & confirmamini.*] Antequã quæreremus dn̄m, infirmi eramus. Nunc aũt quærentes, firmi & fortes sumus. Si aũt & inuenerimus: quanto magis perfecti erimus. *n* ¶ *Quærite faciẽ eius semper.*] Hebræis quidẽ scriptum est, ut ter in anno appareant coram dn̄o. Et quæ iustitia hæc erat? quid aũt grande aliquid faciebant, ter in anno apparere in cõspectu dei? Ibi ad paruulos loquebatur: hic aũt propheta dicit credentibus in deũ, semper eum quærere quemadmodũ & in euangelio scriptũ est: sine intermissione orate. *o* ¶ *Mementote mirabiliũ eius quæ fecit.*] In Aegypto, & in mari rubro, & in deserto. *p* ¶ *Semen Abraham serui eius.*] Si quis est semen: non iam filius, secundum quod in euãgelio scriptum est: Si filij Abraham essetis opera patris uestri faceretis. Ergo quod gloriantur non sunt: & si semen sunt, serui sunt sub timore constituti, non habẽtes perfectã charitatem quę foras mittit timorẽ. Nos filij sumus Iacob, eius qui supplantauit fratrem suum, & tulit primitiua eius. Multi autem uocati: pauci uero electi. *q* ¶ *Et pertransierũt, etc.*] Multi putant quod de captiuitate dicat Iudæorũ. Nõ est ita. De Abrahã enim dicit: Exijt de terra Chaldæorũ & uenit in Mesopotamiam, & de Mesopotamia in terrã repromissionis, & iterũ in Aegyptũ. *r* ¶ *Et de regno ad, etc.*] Multa regna transimus ut perueniamus ad terrã repromissionis. *s* ¶ *Non permisit hominem, etc.*] Pharaonem ut noceret Abraham in Sara, nec Abimelech Isaac in Rebecca. *t* ¶ *Et corripuit, etc.*] Et ipsum dicit Pharaonem & Abimelech. *u* ¶ *Nolite tangere Christos meos, etc.*] De ipsis patriarchis dicit. Erubescant ergo Iudæi, qui dicunt quoniam si non aliquis ungatur regali unguento: non potest Christus uocari. Hic enim dicunt quoniã dominus noster non est Christus: quia non est unctus unguento regali. Ecce aũte legẽ patriarchæ non uncti regali unguento: Christi dicuntur. Christi autem sunt qui spiritu sancto unguntur. Ergo dominus noster iuste uocatur Christus: Quod illi negantes contra scripturas. *x* ¶ *Et uocauit famem, etc.*] Sæpius euenit ut quæ putantur contraria esse: hæc prouidentia dei pro utilitate fiant. Nisi enim fratres Ioseph zelati fuissent eum, si nõ uendidissent eum, quomodo descenderet in Aegyptum? Si non fames facta fuisset, quomodo patriarchæ descenderent in Aegyptũ, & cognoscerentur â fratre suo? Quomodo Pharao percuteretur decem plagis? Quomodo exirent de Aegypto? Quomodo in eremo de petra exirent aquæ? quomodo mysteria quæ in deserto facta sunt in figura nos ea spiritualiter intelligeremus? Si non Iudas dominũ prodidisset: quomodo nos saluaremur? Si non Iudæi crucifixissent & increduli fuissent quomodo nos credere? Ioseph ergo fuit in Aegyptum præparare hospitium & alimenta fratribus suis. *y* ¶ *Misit ante eos uirum.*] Ipsum dicit Ioseph. *z* ¶ *In seruum uenundatus est Ioseph.*] Bene natus & sanctus uir uenditur.

¶ Humi-

mea: psallam deo meo quamdiu sum. Iocundum sit ei eloquium meum, egõ uero delectabor in domino. Deficient peccatores à terra, & iniqui ita ut non sint, benedic anima mea domino.

Allelũia. CIIII

COnfitemini dn̄o & inuocate nomen eius, annũnciate inter gentes opera eius. Cantãte ei & psallite ei, nãrrate omnia mirabilia eius, laũdamini in nomine sancto eius. Lætetur cor quærentium dominum, qũærite dominum & confirmamini, qũærite faciem eius semper. Mementõte mirabilium eius quæ fecit, prodigia eius & iudicia oris eius. Sẽmen Abraham serui eius, filij Iacob electi eius. Ipse dominus deus noster, in uniuersa terra iudicia eius. Memor fuit in seculum testamenti sui, uerbi quod mandauit in mille generationes. Quod disposuit ad Abraham & iuramenti sui ad Isaac. Et statuit illud Iacob in præceptum, & Israel in testamentum æternum. Dicens tibi dabo terram Chanaan, funiculum hæreditatis uestræ. Cum esset numero breui, paucissimi & incolæ eius. Et pertransierũnt de gente in gentem, & de regnõ ad populum alterum. Non reliquit hominem nocere eis, & corripuit prõ eis reges. Nõlite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari. Et uocauit famem super terram, & omne firmamentum panis contriuit. Misit ante eos uirum, in seruum uenundatus est Ioseph. Humi-

A *a* ¶ *Humilij uerunt in compedibus, etc.*] Quia noluit consentire dominæ Aegyptiæ. Humiliauerunt in compedibus pedes eius, sed non potuerunt iustitiam humiliare: Sedecim enim annorum cum esset, adamatus est à domina, & in tali ætate constitutus, quæ magis uoluptati dedita est noluit consentire iniquitati, sed magis timuit periculum animæ. *b* ¶ *Ferrum pertrãsijt animam eius.*] Ferrum ipsum dicit peccatum quod occidit animam. Aliter. Quia in periculo erat, accusatus à domina in tali crimine. Ardebat enim domina in eum, sicut scriptũ est: Omnes adulteran-
Osee 7.a tes, sicut clibanus corda ipsorum. *c* ¶ *Donec ueniret uerbum eius.*] Verbum ipsius domini dicit: qui eum liberauit. *d* ¶ *Eloquium domini inflammauit eũ.*] Nisi enim inflammatus esset spiritu sancto, non poterat libidinem uincere. Spiritus enim domini inflammauit eum, & extinxit ignem libidinis. *e* ¶ *Misit rex & soluit eum.*] Secũdum
B literam Pharao misit & soluit eum. Aliter. Si aliquis tentatur à libidine, nisi dominus apparuerit & soluerit eum: non potest effugere peccatum. *f* ¶ *Princeps populorum & dimisit eum.*] Rex ac princeps pater accipitur: ut illud: Rex magnus super omnem terram: & illud: Dominus princeps noster: dominus iudex noster. Ipse ergo misit angelum suum qui reuoluit lapidem ab ostio monumenti, & dissoluit sudaria funeris eius. Ipse quoq; paterna uirtute, deuicta morte, ab inferno remissus est. Nihil hic negligenter sentiendum, aut putandum quia ab angelis suscitatus est. Minoratus est enim paulominus ab angelis, cum ut homo suscepit mortem. Nam in resurrectione ut deus uerus, angelico usus est ministerio. Regnum hoc ac principatus nec ad Pharaonem pertinebit qui exterminator est, nec ad illum qui tantum princeps coquorum est. *g* ¶ *Constituit eum dominũ domus suæ.*] Ecclesiæ eius sanguine acquisitæ. *h* ¶ *Et principem omnis possessionis suæ.*] Quam à diaboli abstraxit potestate. *i* ¶ *Vt erudiret principes suos sicut semetipsum, & senes eius prudentiam doceret.*] Principes ac seniores erant populorum apostoli, & sui à proprietate dicti, non à principatu quos ipse sacris erudiuit eloquijs. Nam & ipsos sacerdotum principes ac populorum seniores sæpius docens, erudiuit in templo: cum eis diuinas aperuit scripturas. *k* ¶ *Et intrauit Israel in Aegyptum, & Iacob incola fuit in terra Cham.*] Omnis qui cœperit deum uidere mente, uel uitia supplantare in tribulationem descendit, &
Deut. 10.b inter gentes aduersas inhabitat. *l* ¶ *Et auxit populum suum uehementer: & firmauit eum super inimicos eius.*] Quoniam in septuaginta quinq; animabus descenderunt in Aegyptum: & sexcenta milia exierunt de Aegypto. Vide mysterium. Qui quondam erant numero breui: nunc auc̃ti & firmati dicuntur. Augentur autem & confir- C
mantur iusti à domino, ne eis aduersæ prævaleant potestates. *m* ¶ *Conuertit cor eorum ut odirent populum eius, & dolum facerent in seruis eius.*] Scilicet ut complerentur iniquitates eorum. *n* ¶ *Misit Moysen seruum suum: Aaron quem elegit ipsum.*] Legem utiq; & sacerdotium. *o* ¶ *Posuit in eis uerba signorum suorum et prodigiorũ in terra, etc.*] Attende ô Iudæe qui secundum literam dicta intelligis: Nunquid Moyses & Aaron in terra Cham ac ceperunt mandatum de signis, & non potius in terra Madian? Aut in terra Cham fecerunt prodigia, & non in Aegypto? Sed ut intelligas hæc per legem & sacerdotium usq; hodie inter gentes incredulas agi: ideo propheta terram posuit Cham. *p* ¶ *Misit tenebras & obscurauit eos.*] Cœperũt eis exponere arcana mysteriorum dei, & claritas mundanæ sapientiæ obscurata est. Sic enim alibi, Com- 1.Cor.1.d
D prehendam sapientes in astutia eorum. *q* ¶ *Et exacerbauit sermones eius.*] Quia duri eis erant: sicut quosdam euangelium dixisse refert. Durus est hic sermo: quis eum audire possit? *r* ¶ *Conuertit aquas eorum in sanguinem.*] Vt qui seducendo sanguinem effuderant paruulorum, ipsi deineeps pro aquis cruorem hauirent. Sed maxime hic uerticulus hæreticos respicit. *s* ¶ *Et occidit pisces eorum.*] Qui inter fluctuosas huius mundi felicitates regnum esse putabant. *t* ¶ *Et dedit terra eorum ranas in penetralibus regum ipsorum.*] In ranis, poetarum carmina designantur: qui à catholica regula discrepantes, regum terrenorum corda deceptionum fabulis replẽt. *u* ¶ *Dixit & uenit cynomyia.*] In cynomyia, id est, canina musca, quæ in cœno ac sterc̃ore uolutatur, luxuriam indicat: quæ plerunq; com- 2.Pet.2.d
presſa pullulat. Sicut Petrus inquit apostolus: Canis reuersus ad uomitum, & sus lota à squalore cœni. *x* ¶ *Et cinifes in omnibus finibus eorum.*] In cinife, dialecticæ artis stimulus intelligitur: quæ licet paruum uideatur habere seductionis aculeum, grauissime tamen sauciat mentes humanas. *y* ¶ *Posuit pluuias eorum in grandinem.*] Vt diuinis arguerentur uerberibus. *z* ¶ *Ignem urentem in terra eorum.*] Non illuminantem, sed urentem: quia sanctus ignis iustos illuminat: peccatores exurit. *a* ¶ *Et percussit uineas eorum & ficulneas eorum, & contriuit omne lignum finium eorum.*] In uineis ficulneisq; ac reliquis lignis: omne humanum genus ostendit plagis cœlestibus uerberatum, ob emendationis causam. *b* ¶ *Dixit & uenit locusta & bruchus: cuius non erat numerus. Et comedit omne fœnum in terra eorum, & comedit omnem fructum, etc.*] In fœno fructuq; reliquo terræ castigationem humanam docet. Datur enim potestas aduersæ parti: ut noceat hominibus Apoc.9.d
qui nolunt agere pœnitẽtiam, sicut Apocalypsis docet.

¶ Et

Et percússit omne primogenitum in terra eorum, primitias omnis laboris eorum. Et edúxit eos cum argento & auro, & non erat in tribubus eorum infirmus. Lætáta est Aegyptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorum super eos. Expándit nubem in protectionem eorum, & ignem ut luceret eis per noctem. Petierúnt & uenit coturnix, & pane cœli saturauit eos. Dirupit petram & fluxerunt aquæ, abierunt in sicco flumina. Quoniam memór fuit uerbi sancti sui, quod habuit ad Abraham puerum suum. Et edúxit populum suum in exultatione, & electos suos in lætitia. Et dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt. Vt cústodiant iustificationes eius, & legem eius requirant.

Allelúia, alleluia.

CV

COnfitémini dño quoniam bonus, quóniam in seculum misericordia eius. Quis loquetur pótentias dñi: auditas faciét omnes laudes eius? Beati qui cústodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore. Mementó nostri domine in beneplacito populi tui, uisita

A a ¶ *Et percussit omne primogenitũ in terra Aegypti, etc.*] Principalia uitia: quæ homines ceu primogenitos diligebant. b ¶ *Et eduxit eos in argento & auro: & non, etc.*] His plagis Aegyptum, id est, uel hoc seculum uel humanã carnem uerberat. Sed educuntur animæ in argento confessionis lucidæ, & auro puritatis splẽdidæ sublata omni infirmitate peccati. c ¶ *Lætatus est Aegyptus in profectione eorum: etc.*] Cohabitante enim luce, non poterant opera tenebrarum exercere: quia omnis qui male agit: odit lucem. d ¶ *Expandit nubẽ in protectione eorum, etc.*] Nubem & ignem, spiritũ sanctũ dicit: qui nos & abæstu diei defendit, & in nocturnis tenebris illuminat. e ¶ *Petierunt carnem & uenit coturnix.*] Ex hac enim coturnice satiatus Israel nauseat. Vnde cauendum est: ne qui se sentit liberum ex Aegypto: illuminatum à spiritu sancto: rursum desideret ollas Aegypti, id est, cõcupiscentias carnis

B quæ ei generant fatuitatẽ uel uitia. Quia nemo ponens manũ in aratro & respiciens retro, aptus est regno dei. f ¶ *Panẽ cœli saturauit eos.*] Sicut enim illi de cœlis fluente manna refecti sunt: ita nos hodie in ecclesia corpore agni accepto reficimur. g ¶ *Dirupit petram & fluxerunt, etc.*] Parcussus est enim ille lapis preciosus, angularis, & immensos nobis protulit fontes, qui nostros errores abluunt, & ariditates irrigant. h ¶ *Quoniam memor fuit uerbi, etc.*] Impleuit enim non de seminibus: sed de semine eius, id est, de Christo promissionem suam. Nam deus natus ex uirgine, sua morte deuicit mortem: per quam nunc quod Abrahæ promissum erat in spe: ecclesia suscepit in specie. i ¶ *Et eduxit populum in exultatione, etc.*] Semper enim uictores ac liberi, canticum in lætitia & exultatione concelebrant: sicut Moyses, Maria uel Debbora. k ¶ *Et dedit eis regiones, etc.*] Animas sanctas & corpora in quibus prius peccatum regnabat. l ¶ *Vt custodiant iustificationes eius, etc.*] Vt cum iustitia uiuant, & mysteria legis diligenter intelligãt. Et nos dominum deprecemur, ut deletis gentibus noxijs coram facie nostra, ipse dux nostri fiat itineris: ut in eo iugiter exultantes, in terram repromissionis mereamur induci: & in regno asciti, ualeamus cum sanctis eius lætitia sempiterna gaudere: quia ipsi est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. m ¶ *Alleluia alleluia.*] Iste psalmus pœnitentes roborat, negligentes arguit: misericordiam repromittit. Hanc regulam debemus tenere: ubicunque duo Alleluia præscribuntur in psalmo: ut unum de fine sciamus esse prioris psalmi, & alterum eius qui sequitur.

CV

C *Onfitemini domino, etc.*] O uos qui grauiter peccatis, & desperatis de uestra salute, & putatis quoniam propter magnitudinem peccatorũ non potestis ueniam adipisci: ego uobis præcipio, hoc est proC pheto: cõfitemini dño quoniã bonus. Grãdia sunt peccata uestra, sed magnus est dñs, qui miseret uestri. Confitemini ergo domino. Pœnitentiam agite: nolite desperare de salute uestra: benignus est dñs. Confitemini dño qui habetis grandia peccata. Nolite cõfidere in uestra uirtute: sed in misericordia domini. o ¶ *Quoniã in seculũ etc.*] Videte quid dicat in seculũ. In inferno aũt quis cõfitebitur dño? Nemo est enim qui possit in inferno agere pœnitẽtiam. Dũ estis in hoc seculo: hortor uos agere pœnitentiam. Cõfitemini ergo dño: quoniã in isto tãtum seculo misericors est. Hic misereri potest pœnitenti: quia ibi iudex est, nõ est misericors. Hic misericors est, ibi iudex est. Hic porrigit manũ cadenti: ibi sedet iudex. Hoc autem totũ dixi ad eos qui dicũt, qñt in inferno est pœnitentia. p ¶ *Quis loquetur potẽtias domini.*] Nemo dignus est prædicare potentias patris, nisi filius. Nemo poD test potentiã patris loqui, nisi ille qui & ipse potens est. Potentias potentis ipse qui potens est, potest prædicare & loqui. q ¶ *Auditas faciet, etc.*] Antequam dominus noster in euangelio prædicaret: laudes patris nõ erant auditæ in mundo. Omne quod in lege ueteri scribitur, si spiritualiter intelligatur: hoc potest de patre intelligi. r ¶ *Beati qui custodiant, etc.*] Recte Dauid id dicere poterat, & ipse iudicium fecerat & iustitiam: sed quoniam non fecit in omni tempore: propterea cecinit. Quid ergo dicit? Beati qui custodiunt iudicium & faciũt iustitiam in omni tempore. Quid enim prodest alicui uiginti annis esse in continentia, & postea cadere? Secundũ quod scriptum est in propheta: Non proderit iustitia iusti, in quacunq; die errauerit, nõ eum liberabit nec saluabit. Et peccatum peccatoris non ei nocebit: in quacũq; die conuertatur & agat pœnitẽtiam. Neq; iustus debet esse securus, neq; peccator desperare debet de sua salute. In utroq; enim eorum & timor est & spes. Qui facit iustitiam. Iustitia dominus noster est. Iustitia enim dominit dominus noster dicitur, & saluator. Beatus ergo qui facit iustitiam, hoc est, qui facit Christum. Quomodo ergo facimus Christum: hoc est iustitiam? Si iuste agamus: concipitur in nobis iustitia, & paritur ex nobis iustitia, & fumus mater iustitiæ. Felix est & beatus qui omni tempore & pater & mater est iustitiæ. s ¶ *Memento nostri domine, etc.*] Quod dicit beatus Dauid, hoc est: Scio domine ueterem legem: Beatitudo perfecta non est in ueteri lege, sed in euangelio. Scio quoniam prior populus offendit te, & nouus populus creatur qui seruiat tibi. Scio quia ueniet filius tuus, & saluabit omne genus humanum: & credent in eum qui electi erunt. Propterea ergo rogo quoniam ego prius natus sum in ueteri lege, ut imputes mihi mercedẽ cum nouo populo. Viderunt nostra esse sentẽtia hęc. Legamus ipsos uersiculos, & inueniemus ipsum sensum esse quẽ diximus.

¶ *Visita*

uisita nôs in salutari tuo. Ad ũidendum in bonitate electorum tuorum, ad lætandũm in lætitia gentis tuæ, ut laũderis cum hæreditate tua. Peccaũimus cum patribus nostris, iniũste egimus, iniquitatem fecimus. Pãtres nostri in Aegypto non intellexerunt mirabilia tua, non fuerũnt memores multitudinis misericordiæ tuæ. Et irritaũerunt ascendentes in mare rubrum. Et saluauit eos propter nomen suum, ut notam faceret potentiam suam. Et increpuit mare rubrum & exiccatum est, & deduxit eos in abyssis sicut in deserto. Et salũauit eos de manu odientium, & redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos, unus ex eis non remansit. Et crediderũt in uerbis eius, & laudauerũt laudem eius. Cito fecerũnt, obliti sunt operum eius, & non sustinũerunt consilium eius. Et concúpierunt concupiscentiam in deserto, & tentaũerunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorũm, & misit saturitatem in animas eorum. Et irritataũerunt Moysen in castris, Aaron sanctum domini. Aperta est terra & deglũtiuit Dathan, & operuit super cõgregationem Abiron. Et exarsit ignis in synagoga eorum, flamma combussit peccatores. Et fecerũnt uitulum in Horeb & adorauerunt sculptile. Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem uituli comedentis fœnum. Obliti sunt deũm qui saluauit eos, qui fecit magnalia in Aegypto, mirãbilia in terra Cham, terribilia in mari rũbro. Et dixit ut disperderet eos, si non Moyses electus eius stetisset in cõfractione in conspectu eius. Vt auerteret iram eius ne disperderet eos, & prõ nihilo habuerunt

A d ¶ *Visita nos in salutari tuo.*] Hoc est in filio tuo, quando uenerit. b ¶ *Ad uidendum in bonitate, etc.*] Hoc est, da nobis partem cum apostolis. Quoniam nos quidem anteceſsimus eos in tempore: illi uero antecedent nos in spiritualibus: hoc est, ut uideamus bonitatem tuã quã tacturus es cum electis tuis. c ¶ *Ad lætan dũ in lætitia gentis tuæ.*] Gens dñi nos sumus: si tamen gens ipsius sumus. Populo, inquit, qui nascẽt quem fecit dñs. d ¶ *Vt laudemur cũ hæreditate, etc.*] Hoc est, ut cum euangelio & nos habeamus partem: qui in ueteri lege facti sumus. Abraham enim pater noster uidit diem tuum, & gauisus est. Videamus ergo & nos & gaudeamus cum hæreditate tua. e ¶ *Peccauimus cum patribus nostris.*] Filij secuti sumus patres. Hoc fecimus quod & patres nostri fecerũt. Omnes enim sub peccato conclusit: ut omnibus misereatur. f ¶ *Iniuste egimus: iniquitatem fecimus.*] Diligenter animaduertite qd dicat: Peccauimus cũ patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Nunquid dixit impie egimus? Aliud est peccatorem esse, & iniustũ: aliud est esse impium. Peccator frequenter uincit infirmitate corporis, impius autem negat deum. Propterea ergo quoniam ego non sum impius sed peccator: propterea audeo rogare pro peccatis meis. g ¶ *Patres nostri in Aegypto, etc.*] Viderunt & non uiderunt. Viderunt carnalibus oculis, & spiritualibus oculis non uiderunt. Non dixit non uiderunt: sed non intellexerunt. Illi enim uiderunt mirabilia, & non intellexerũt. Non enim ea spiritualiter contemplabantur intuitu. h ¶ *Et non fuerunt memores multitudinis, etc.*] Qualiter eos de manibus inimicorum eripuisti. Sed hodie quoq; mirabilia facis domine: cum nos à tenebris mundi creptos dignaris illuminare. i ¶ *Et irritauerunt ascendentes in mare rubrum: & saluauit eos, etc.*] Facta sunt enim hæc in Israel. Sed animadUertendum est: quia quod ibi fuit umbra, in ecclesia ueritas est completa. Igitur baptismum uel crux Christi, pereuntibus stultitia est. Irritatur ergo ab his deus, cum non intelligunt. Eruditi autem tunc cognoscent potentiam dei. Mare autem duas habet intelligentias: baptismum scilicet & seculum. k ¶ *Increpauit mare rubrum & exiccatum est.*] Desistit coram populo dei procellosum seculum: cum cognouerit fontem uitæ. l ¶ *Et eduxit eos in abyssis.*] Tanquam si per sicca deserti gradiantur: ita nullis sunt fluctibus occupati. m ¶ *Et saluauit eos de manu odientium & redemit eos, etc.*] Liberatio ac redemptio hominis per passionem Christi facta est. n ¶ *Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit.*] Sic & nunc in nostro baptismo fit. Abluitur homo aquis & perit diabolus cum satellitibus suis. o ¶ *Et crediderunt in uerbis eius, & laudauerunt laudem eius.*] Quia uictores erant. p ¶ *Cito fecerunt, obliti sunt operum eius.*] Multi enim in ecclesia male uiuẽdo & non recte sentiendo de deo, perdunt baptismi gratiam. q ¶ *Non sustinuerunt consilium eius.*] Vt custodirent uitã quã prius elegerant. r ¶ *Et concupierunt concupiscentias in deserto.*] In solitudine istius seculi. s ¶ *Et tentauerunt deum in inaquoso.*] Siccitas enim eis erat quia nõ cognoscebant sancti spiritus irrigationem, in columna nubis quæ præcedebat eos. t ¶ *Et dedit eis petitiones eorum.*] Vt spirituali cibo poculoq; reficerentur. u ¶ *Et irritauerunt Moysen in castris & Aaron sanctum dei.*] Legem utiq; & sacerdotium stulti irritant: cum dei præcepta per eos nunciata non audiunt. x ¶ *Aperta est terra & deglutiuit Dathan, & operuit super congregationem Abiron, & exarsit ignis in synagoga eorum, & flamma combussit peccatores.*] Facta sunt hæc secundum literam. Sed & nunc eos deuorat terra & exardet ignis, qui terrena sapiunt & recedunt à mandatis dei: quos non illuminat gratia spiritus sancti: sed accendit flamma peccati. y ¶ *Et fecerunt uitulum in Horeb, & adorauerunt sculptile, & mutauerunt gloriam suam in similitudinem uituli comedentis fœnum.*] In deo enim debuerat esse gloria eorum: sed relicto eo, simulachro muto & surdo dantes gloriam dicebant: Hi sunt dij tui Israel. Exod. 32.a Sic & nunc si quis relicta ecclesia sortes phytonesq; consulit: mutatur gloria eius, & similis pecudis fit: sicut quondam Nabuchodonosor. z ¶ *Obliti sunt deum qui saluauit eos: qui fecit magnalia in Aegypto.*] Vt ea plagis uexata populum liberaret. a ¶ *Et mirabilia in terra Cham.*] Cum derelictis gentibus, ipsos in eorum terra plantauit. b ¶ *Et terribilia in mari rubro.*] Vt Pharaone extincto, siccum populis præberet incessum. c ¶ *Dixit ut disperderet eos si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius. Vt auerteret iram eius ne disperderet eos.*] Attende hæc ô sacerdos: Perierat enim populus: nisi Moyses confregisset iram omnipotentis dei, & tu cum uideris populum delinquentem: cane tuba: annuncia eis delicta eorum, & sta in confractione ad deum, ut auertatur furor eius ab eis. d ¶ *Et pro nihilo habuerunt terram desiderabilem.*] Quia istam transitoriam diligebant.

¶ *Et non*

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

A *a* ¶ *Et non crediderunt in uerbis eius.*] Quibus promisit regna cœlorum. *b* ¶ *Et murmurauerunt in, etc.*] De murmuratione enim apostolus docet dicens: Nolite murmurare, sicut quidam ex ipsis murmurauerunt, & à serpentib. perierunt. Non ergo murmuremus: ne nos dæmones uenenosis morsibus faucient ac depascant. *c* ¶ *Eleuauit manum suam super eos ut prosterneret eos in deserto. Et ut deijceret, etc.*] Dispersi sunt enim Iudæi in diuersis partib. Sed & ille dispergitur per diuersa, qui circumfertur omni uẽto doctrinæ, & in deum firma non consistit statione. *d* ¶ *Et initiati sunt Beelphegor & comederunt sacrificia mortuorum.*] Qui deo se consecrare debuerant, idolo consecrati sunt. Et qui panem uiuum esurire debuerãt, mortuorum sacrificia comederunt. *e* ¶ *Et irritauerunt eum in adinuentionibus suis.*] Quia peruersi erant. *f* ¶ *Et multiplicata est in eis ruina.*] Ruina est cum parietes domorum ruunt:

B quæ tunc multiplicatur cum fuerint à fundamentis euersi. Ergo isti cum fundamẽto, id est, cum ipsa legis litera in qua se putabãt stare diruti sũt: quia stabiliti non fuerunt super petram.

g ¶ *Stetit Phinees & placauit, etc.*] Superius dixit Moysen in confractione stetisse: hic autem Phineen exorasse dicit. Quod diligenter ausculta sacerdos cui animæ commendatę sunt: euagina gladium: interime fornicatores: hoc est, proser uerbum, insta importune oportune, argue, increpa, obsecra cũ omni patientia & doctrina: ut tibi reputetur ad iustitiã. Quia qui reddiderit pretiosum ex uili sicut os meum erit, ait dominus deus. *h* ¶ *Et irritauerunt eum ad aquas cõtradictionis, & uexatus, etc.*] Aquæ contradictionis, aquæ baptismi accipiuntur: ad quas diabolo contradicitur & operibus eius. Post quas si quis se coinquinauerit uitijs, uexatur sacerdos, pro eo quod exacerbauerit spiritum dei per quem ille prædicat: sicut Paulus dicebat:

2. Cor. 11. g Quis uritur, & ego non uror? De hoc etiam spiritu testabatur dicens. Nolite contristare spiritum sanctũ dei:

Ephes. 4. g in quo signati estis in die redemptionis. *i* ¶ *Et distinxit etc.*] Vt iugiter supplicaret pro eis. *k* ¶ *Non disperdiderunt gentes quas dixerat dominus illis.*] Idololatriam uel diuersa facinora. *l* ¶ *Et commixti sunt inter gentes & didicerunt opera eorũ, & seruierunt sculptilibus eorũ, etc.*] Sicut enim

buerunt terram desiderabilem. Nõn credidẽrũt uerbo eius, & m̃urmurauerunt in tabernaculis suis, non exaudierunt uocem dñi. Et eleũauit manum suam super eos, ut prosterneret eos in deserto. Et ut deijceret semen eorum in nationibus, & dispergeret eos in regionibus. Et initiati sunt B̃eelphegor, & comederunt sacrificia mortuorum. Et iritaũerunt eum in adinuentionibus suis, & m̃ultiplicata est in eis ruina. Et stetit Phinẽes & placauit, & cessãuit quassatio. Et reputatum est ei ad iustitiam in generatione & generationem usque in sempiternum. Et iritaũerunt eum ad aquas contradictionis, & uexatus est Moyses propter eos, quia exacerbauerunt spiritum eius. Et distinxit in lãbijs suis, non disperdiderũt gentes quas dixit dominus illis. Et commixti sunt intẽr gentes, & didicerunt opera eorum, & seruierunt sculptilibus eorum, & factum est illis in scandalum. Et immõlauerunt filios suos, & filias suas dæmonijs. Et effuderũt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum & filiarum suarum quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaan, Et intẽrfecta est terra in sanguinibus & contaminata est in operibus eorum, & fornicati sunt in adinuentionibus suis. Et iratus̃ est furore dominus in populum suum, & abominatus est hæreditatem suam. Et tradidit eos̃ in manus gentium, & dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulauerunt eos inimici eorum, & humiliati sunt sub manibus eorum: sæpe liberaũit eos. Ipsi autem exacerbauerunt eũm in consilio suo, & hũmiliati sunt in iniquitatibus suis. Et uidit cum tribularentur, & audiuit orationẽ eorum, Et memõr fuit testamenti sui, & pœnituit eũm secundum multitudinem misericordię suę. Et dedit eos in misericordias, in conspectu omnium qui ceperant eos. Saluos̃ fac nos domine deus noster, & congregã nos de

sacerdoti exoranti pro populo ad iustitiam reputatur: ita his qui in desiderijs phanaticis conuertebantur, in scandalum. *m* ¶ *Et immolauerunt filios suos & filias suas dæmonijs.*] Sensus & animas suas. *n* ¶ *Et effuderunt sanguinem innocentem: & sanguinem filiorum suorum & filiarum suarum quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaan.*] Tũc enim animæ sanguis effundit: quando homo idolis deditus à dei cultura recesserit. *o* ¶ *Interfecta est terra in sanguinibus, & contaminata est in operibus eorum, et fornicati sunt in aduentionibus suis.*] Tabe enim iniquitatis interficit: cum diuersis fornicationibus corpus hominis inquinatur. Ideo & ira dei in impios sequit: unde sequitur. *p* ¶ *Et iratus est furore dominus in populum suum, & abominatus est hæreditatem suã.*] Quia reliquit eum. Et qui quondã fuerat plebs dei facta est caterua diaboli. *q* ¶ *Et tradidit eos in manibus gentiũ, & dominati sunt eorum qui oderunt eos, Et tribulauerunt eos inimici eorum, etc.*] Sed dices tu ô homo: Non est recta uia domini, qui nos in tantis malis inclinari permittit. Sed quæso perspice: quia pro suis peccatores criminibus inclinantur, & deus tanta pietate præditus est, ut semper dignetur impartiri præsidium: sicut sequitur. *r* ¶ *Sæpe liberauit eos.*] Semper ille liberat: & tu non corrigeris? Adhuc plaga iliata in ianuis astat, & tu non

D emendaris. *s* ¶ *Ipsi autem exacerbauerunt, etc.*] Quod habuerunt, ut relicto eo idola sequerentur. *t* ¶ *Et humiliati sunt in iniquitatibus suis.*] Iam hi non à deo, sed à suis delictis humiliantur. Sed præcurrit solita miseratio, dicente propheta. *u* ¶ *Et uidit cum tribularentur: & audiuit orationem eorum.*] Docet enim & te quod si conuersus ingemueris, protinus appropinquant celsis auribus eius, preces humilitatis tuæ. *x* ¶ *Memor fuit testamẽti sui.*] Quod cum Abraham initium fidei nostræ pepigit. *y* ¶ *Et pœnituit eum secundum multitudinem misericordiæ suæ, & dedit eos in misericordias in conspectu omnium qui ceperant eos.*] Super pœnitẽtes enim pœnitet deus de malicia quam locutus fuerat ut faceret, & non fecit, constituens te in sinu Abrahæ patris cuius es fidem secutus. Ideo & propheta exultans ait. *z* ¶ *Saluos nos fac domine deus, etc.*] Ne nobis uitia dominentur. *a* ¶ *Et congrega nos de natiõibus.*] Quia gens Hebræorũ in regionib. est dispersa.

¶ Vt

A *a* ¶ *Vt confiteamur nomini tuo sancto, et gloriemur in laude tua.*] In filio utiq; quia nomen filij laus tua est. *b* ¶ *Benedictus dominus deus Israel à seculo & usq; in seculum.*] Merito benedictus in secula, per quem facta sunt secula: & nõ solum facta sunt, sed etiam redempta. Qui & nunc nos recreare dignetur in salutari, id est in Christo Iesu dño nostro, cui est cum ipso & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. *c* ¶ *Alleluia.*] Iste psalmus omnem causam conditionis humanę quam uel delinquendo sumpsit, siue pœnitendo suscepit, siue multitudinẽ miserationum dei (ut in præsenti ait: quis sapiens & custodiet hæc, & tunc intelliget miseri cordias domini) narrare dignoscit: sed & repulsionem Iudæorum, & uocationem gentium euidentissimè pandit.

CVI

Confitemini domino quoniam bonus, etc.] Ideo confitemini ei peccata uestra, quia bonus est, & peccata dimittit. Si autem bonus nõ esset, non uobis diceret, confitemini. Et confitemini ei, quoniã in seculum misericordia eius. Hic est misericordia, cæterum suprà iustitia est. Quoniã in seculũ misericordia eius. Quamdiu es̃tis in seculo, confitemini. *c* ¶ *Dicant qui redempti*

B *sunt à domino, etc.*] Propriè de uocatione gentium loquitur. Iste eñ psalmus eorũ habet sacramentũ qui redempti sunt in dñi passione. Dicãt qui redẽpti sunt. Ipse est enim saluator & redẽptor & preciũ. Dicant qui redẽpti sunt. Ipse redemit, ipse dat preciũ sanguinẽ suum. Quare aũt dedit preciũ sanguinẽ suum? Vt redimeret nos de manu inimici. Captiui eñ tenebamur in manu diaboli. Propterea aũt ille uenit, & redemit nos, ut liberaret de diaboli manu. Quos redemit de manu inimici, ut destruat inimicũ & defensorẽ. Inimicus homo super seminauit zizania. Inimicus aũt diabolus est. Inimicus est & ipse possessor. Propterea manu sua nos tenet: non quia diligit, sed quia odit. Quos redemit de manu inimici. Grandis maiestas, & grandis potentia sanguinis dñi, qui soluit manũ diaboli. Quomodo enim sunt ali qua animalia quæ stringunt aliquid intra se inclusum, quod dicũt & medici & physici, ut nisi fractũ fuerit à se, nõ diuidit, nec dimittit quod intrinsecus clausum tenet: si aũt missum fuerit oleũ: statim dissoluitur, & quod strictũ fuerat dissipat̃, & diuidit̃ in partes: sic & manum durissimã diaboli soluit sanguis Christi. Nolebat nos dimittere diabolus. Sanguinẽ suum fudit dñs quasi oleum misericordiæ, & per ipsum nos liberauit. *f* ¶ *De regionibus congregauit eos.*] Vide quàm grandis sit manus diaboli. Quos redemit de manu inimici. Hi autẽ quos redemit de manu inimici, in cunctis regionib. tenebantur in manu inimici. De regionibus cõgregauit eos. In toto orbe manus diaboli possidebat nos. *g* ¶ *A solis ortu & occasu: ab aquilone & mari.*] Videtur quidem quatuor dixisse climata: orientem, occidentem, meridiem & boreã: hæc sunt quatuor climata mundi. Sed non ita psalmus cõtinet. Hic enim habet: A solis ortu & occasu. Ecce duo climata. Ab aquilone, hoc est à septemtrione: ecce tria climata. Et mari: mare utique in occidente est. Ergo uidete quoniam occidentẽ bis nominauit: & meridiem nec semel. Quare igitur tria climata nominauit, & unum noluit nũcupare? Legimus in Habacuc: Deus ab austro uenier. De saluatore dicitur: quoniã deus natus est in austro. A situ enim Hierusalem: Bethlehem in austro posita est. Propterea dicitur, deus ab austro uenier. Si aũt deus ab austro uenier, quomodo nũc dicit̃, à solis ortu & occasu & ab aquilone & Auster & notus racitus est. A solis ortu & occasu. Amen amẽ dico uobis: quia multi uenient ab oriẽte & occidẽte, & recũbent in sinu Abrahæ: filij autẽ generationis huius longe erũt. A solis ortu & occasu: utiq; alienigenæ. Et ab aquilone. Aquilo durissimus uẽtus est: nomine aũt dexter uocat̃. Ab aquilone, inquit, exardescẽt mala super terrã. Mare legitur in Numeris, & in Exodo, & in omni scriptura sancta, & ubicunque mare auditis, secundũ climata semper intelligitur occidens. A situ enim Hierusalem, mare hoc magnũ quod dicitur, in occidente est. Videte igitur mysteriũ scripturarum. In isto loco bis occidẽs nominatur, & nec semel notus. Hoc quare dicitur? Quoniã populus Iudæorũ in isto psalmo nõ scribitur uocandus, sed tantũ gentiũ. Deniq; quid dicit? *b* ¶ *Errauerunt in solitudine in inaquoso, etc.*] Et ut sciatis quia proprie de uocatione gentium

D scribit & de expulsione Iudæorũ: in sequentibus ipsius psalmi scriptũ est: Posuit flumina in desertũ: uidelicet Iudæorũ. Errauerũt in solitudine in inaquoso. Diximus quæ essent aquæ, diximus quæ essent flumina. Viã ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt, esurientes & sitientes. Exponamus quomodo gentiũ populus fuerit in deserto ubi nõ erant aquę: hoc est, in inaquoso, & quomodo uiã ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt, esurientes & sitientes. De quibus dicit̃, nõ inuenerũt: manifestũ est q̃ quæsierunt uiã ciuitatis habitaculi, sed nõ inuenerũt. Quæsierunt ergo uiã per quam uenirent ad ciuitatem: esurientes quæsierunt & sitientes. *i* ¶ *Anima eorum in ipsis defecit.*] Defecerunt scrutantes scrutinio. Defecerunt, quæsierunt, & non inuenerũt, & in esurie sua & siti, uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Esurientes & sitientes. Multi fuerũt qui repromitterẽt uiam istam quæ deduceret ad ciuitatẽ. Promisit Socrates, promisit Plato, promisit Aristoteles. Hęmorrhousa quę fluebat sangui ne multos quæsiuit medicos, & à nullo sanari potuit. Viam ciuitatis tabernaculi nõ inuenerũt. Doctrina illorum magis famẽ faciebat ueritatis q̃ saturitatẽ. Hæmorrhousa totam substantiam suam impẽdit in medicos. Esurientes & sitiẽtes anima eorum in ipsis defecit. Sed quoniam perdiderat suam uniuersam substantiã: hoc est, ecclesia de gentibus cõgregata, quia anima eius in ipsa defecit, clamauit ad dominũ cum tribularetur. Tactus fimbriæ domini, clamor credentis fuit. *k* ¶ *Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur.*] Ad dominum, inquit, cum tribularer clamaui, & exaudiuit me. Tunc exaudimur à domino, quando non simplex uox, sed tribulatio clamat ad dominum. *l* ¶ *Et deduxit eos in uiam rectam.*] Quia uiam ciuitatis tabernaculi non inuenerunt: propterea deduxit eos in uiam rectam. Ergo ostendit quia ante inuenerũt quidem uias, sed pra-

Matt. 8. b

Hier. 1. c

Psal. 63. b

Luc. 8. f

Universidad de Navarra Biblioteca

A uias & non rectas. Et deduxit eos in uiam rectam. Via deduxit eos in uiam. Ipse dominus atq; saluator deduxit eos in uiam rectam: fecit eos ut in se ambularent, ipse & ductor & uia. Et deduxit eos in uiã rectam, ut per hanc uiam: hoc est, per dominum saluatorem irent in ciuitatem habitationis, in ecclesiam eius quæ fundata fuerat super ipsum, et petrã, & uiam atq; ductorẽ. Simulq; consideranduꝫ, quia in isto psalmo tertiò dicitur. *a ¶ Confiteantur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum.*] Eos qui inanes erant à gratia sua, & famem uerbi patiebantur, bonis cœlestib. satiauit. *b ¶ Sedentes in tenebris & in umbra mortis, uinctos in mendicitate & ferro.*] Vinctum enim erat genus humanum catenis criminũ, & carceri diaboli mancipatum. Et cur hoc acciderit: Vide quid sequitur. *c ¶ Quia exacerbauerunt eloquium domini.*] Quæ mandauerat non custodien
B tes. *d ¶ Et consilium altissimi irritauerunt.*] Quod dederat ut eligerẽt uitam. *e ¶ Et humiliatum est in laboribus cor eorum.*] Quia non exaltabantur in operibus dei. *f ¶ Infirmati sunt, nec fuit qui adiuuaret.*] Eo quòd in deum firmi non essent: nec eum requirerent, qui uerus est medicus. *g ¶ Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorũ liberauit eos.*] Defecit post originale peccatum humanum genus, iterata uice nõ obseruans legem traditam per Moysem, sed & de hac necessitate illud eripuit. *h ¶ Et eduxit eos de tenebris.*] Et ob id, *i ¶ Confiteantur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum.*] Et cur eius uel misericordiæ confitẽdæ sint, uel mirabilia prædicentur, sequẽtia docẽt. *k ¶ Quia contriuit portas æreas, & uectes ferreos confregit.*] Visitauit enim nos oriens ex alto, & illuminauit eorũ tenebras, disrupitq; catenas legis, ut libero arbitrio seruiremus. *l ¶ Suscepit eos de uia iniquitatis eorum.*] Obseruauerat igit diabolus ualidissimis seris suarũ ædiũ æreas ualuas, ne ab eius iure egredi ualeret genus humanũ. Quæ omnia, ut diximus, dñs sua uisitatione cõtriuit, suscipiẽs eum in se. *m ¶ Propter iniustitias enim suas humiliati sunt.*] Vt exaltaretur in eo. *n ¶ Omnem escam abominata est anima eorum, & appropinquauerunt, etc.*] Sed uide qualiter eos liberauerit: quia omne uerbum uitæ, quod prophetæ prænunciauerunt, abominati sunt, & appropinquauerunt morti.

o ¶ *Tunc misit uerbum suum, & sanauit eos.*] Ipsum filium, C qui in principio erat uerbum: qui in euangelio sanat omnem languorem, & omnem infirmitatem in plebe. *p ¶ Et eripuit eos de interitionibus eorum.*] In quibus se ipsi demerserant. *q ¶ Confiteantur domino misericordiæ eius.*] Quibus excelsus se humiliauit, quibus deus homo factus est: quibus immortalis pro mortalium uita subditur morti. *r ¶ Et mirabilia eius filijs hominum.*] Quia inferni æreas portas uectesq; confregit: quia rediit uictor ad superos: quia remeauit ad cœlos. *s ¶ Et sacrificent sacrificium laudis.*] Cessent hirci & uituli, quia deus sacrificiũ de puro corde requirit. *t ¶ Et annuncient opera eius in exultatione.*] Cum gaudio cunctis choris annunciẽt: qualiter eos sua uisitatione saluarit. *u ¶ Qui descendunt mare.*] Id est, in seculum. *x ¶ In nauibus.*] In ecclesijs, quæ Christum portant, & à fluctibus huius mundi tundun
D tur. *y ¶ Facientes operationem in aquis multis.*] In populis. Sed & ad apostolos hæc referenda sunt. *z ¶ Ipsi uiderunt opera domini, & mirabilia eius in profundo.*] In profunda enim caligine per eorum prædicationem lumen ueritatis illuxit: & uiderunt, operante domino, in tenebris densissimis clarere lumen uerist

tatem habitationis. Confiteantur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Quia satiauit animam inanem, & animam esurientem satiauit bonis. Sedentes in tenebris & in umbra mortis, uinctos in mendicitate & ferro. Quiã exacerbauerunt eloquia dei, & consiliũm altissimi irritauerunt. Et humiliatũm est in laboribus cor eorum, & infirmãti sunt, nec fuit qui adiuuaret. Et clamãuerũt ad dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorum liberauit eos. Et eduxit eos dẽ tenebris & umbra mortis, & uincula eorum dirupit. Confiteantur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Quiã contriuit portas æreas, & uectes ferreos confregit. Suscepit eos de uia iniquitatis eorum, propter iniustitias enim suas humiliati sunt. Omnẽm escam abominata est anima eorum, & appropinquauerunt usque ad portas mortis. Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorum liberauit eos. Misit uerbum suum, & sanauit eos, & eripuit eos de interitionibus eorum. Confiteantur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Et sacrificent sacrificium laudis, & annuncient opera eius in exultatione. Qui descendunt mare in nauibus, faciẽtes operationem in aquis multis. Ipsi uiderunt opera domini, & mirabilia eius in profundo. Dixit, & stetit spiritus procellæ, & exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt usque ad cœlos, & descendunt usquẽ ad abyssos, animã eorum in malis tabescebat. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientiã eorum deuorata est. Et clamauerunt ad dominũ cum tribularẽtur, & de necessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius in auram, &

mæ trinitatis. *a ¶ Dixit, & stetit spiritus procellæ.*] Cessauit mũdana tẽtatio. Sic & in naui dormiẽs dñs, cũ exci Matth. 8
tatus à discipulis fuisset, imperauit uẽto, & mare siluit. *b ¶ Et exaltati, etc.*] Suspẽsi sunt ne nocerẽt, id est, huius diabolicæ tẽtationis motus quos ipsi cõmouent super iustos. *c ¶ Ascendunt usq; ad cœlos.*] Eleuant in superbijs suis ad sanctorũ iniuriã. *d ¶ Et descẽdunt usq; ad abyssos.*] Humiliant in cõfessione. Et ut intelligas figuraliter hoc de malis hominib. dici, sequit: *e ¶ Anima eorũ, etc.*] Fluctus eñ aquarũ animã nõ habẽt. Sed tabescit anima: cũ uerberata plagis cœlestibus, se peccasse, & sanctis intulisse iniuriã cognoscit. *f ¶ Turbati sunt & moti.*] Nihil eñ lætũ, nihil stabile, nihil sobriũ eorũ sensus habebat. *g ¶ Et omnis sapientia eorum deuorata est.*] A sapientia ueri Exo. 7. b
dei, sicut quondam draco Moysi deglutiuit dracones Aegyptiorum. *h ¶ Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur, etc.*] Vt relinquẽtes luxuriosam ebrietatem, dei sapientiam sequerentur. *i ¶ Statuit procellam eius in auram.*] Vt iam non cum igne & grandine, sed cum suaui

sancti

A sancti spiritus flamine aduenire. *a ¶ Et siluerunt fluctus eius.*] Pœnitentiam agentes, in tranquillitatem conuersi sunt. *b ¶ Lætati sunt quia siluerunt.*] Illis quiescentibus, hi lætantur. *c ¶ Et eduxit eos in portum uoluntatis eorum.*] De his quiescentibus fluctibus appositi sunt in tegram uoluntatẽ ad eum deduci: qui mitigans fluctus, uerus est portus. Et de necessitatibus eorum liberat eos. Ne ab his æstibus quaterentur. *d ¶ Confiteantur domino misericordiæ eius.*] Quibus protegit genus humanum. *e ¶ Et mirabilia eius filijs hominum.*] Quia mirabiliter hos compescuit fluctus. *f ¶ Exaltent in ecclesia plebis.*] In congregatione fidelium. *g ¶ Et in cathedra seniorum laudent illum.*] Non in illa cathedra, in qua scribæ & pharisæi sederunt: qui legentes legem, non intellexerunt in ea dominum nunciatum, sed in illa in qua eũ uel prophetæ uel patriarchæ spirituali oculo con
B templantes, cognouerunt in miraculis, uel oraculis cecinerunt. *h ¶ Quia posuit flumina in desertum, & exitus aquarũ in sitim.*] Meritò exaltandus, meritò laudandus: qui in ecclesia quæ prius fuerat deserta, & odio habita, posuit apostolos: qui eam & consolarentur alloquio, & alluuio fœcundarent. Dedit & in animas sitientium suum uerbum, exitus prædicationũ, & terram corporis, quæ prius spinas amaritudinis protulerat, fructibus replet æternis. *i ¶ Posuit in desertum stagna aquarum.*] Præbens in ecclesia baptismum. *k ¶ Et terram sine aquã in exitus aquarum.*] Prædicatores in nationũ ariditate constituens. *l ¶ Et collocauit illic esurientes.*] Vt bonis cœlestibus reficerentur. *m ¶ Et constituerunt ciuitatem habitationis.*] Animas suas exhibuerunt ab incentiuis uitiorum tutas: in quibus fructus spiritus habitaret. *n ¶ Et seminauerunt agros, & plantauerunt uineas, & fecerunt fructus natiuitatis.*] Ad apostolos ista referuntur, qui iecerũt semen in corda credentiũ, de quib. fructum æternitatis accipiant, hoc est, centesimũ, sexagesimum, & tricesimum. *o ¶ Et benedixit eis, et multiplicati sunt nimis.*] Quia quæ erant placita ei, faciebant. Sic & in manu Ioseph benedixit omnia deus, quia se à prauis cogitationibus & concupiscentijs custodiuit. *p ¶ Et iumenta eorum non minorauit.*] Irrationabiles inter eos homines non sunt minorati in inferius, sed in melius reparati. Igitur explicita uocatione ac redemptione gentium, redit ad expulsionem Iudæorum, dicens: *q ¶ Pauci facti sunt.*] Eo quod nõ fuissent in his multiplicata opera dei. *r ¶ Et uexati sunt à tribulatione malorum & dolore.*] Quia insontem iniqui sunt persecuti. *s ¶ Effusa est contemptio super principes eorum.*] Vt qui dñm contempserant, ipsi contẽrentur. Et seduxerũt eos, uana ipsorũ simulachra, utiq; quæ adorabant. *t ¶ Et deduxit eos in inuio, & non in uia.*] Seducentes eos à uia domini, deduxerunt eos in in
C uio satanæ. Denique deductis istis in inuio, uideamus quid fecerit deus plebi suæ. *u ¶ Et adiuuit pauperem de inopia.*] Populum Christianum dapibus satiauit æternis. *x ¶ Et posuit sicut oues familias.*] Vt audientes uocem ueri pastoris, fide sequerentur. *y ¶ Videbunt recti & lætabuntur.*] Quorum sunt prædicatione cõuersi. *z ¶ Et omnis iniquitas oppilabit os suũ.*] Diabolus, uel Iudæi, siue hæretici: qui in excelsum iniquitatẽ loqui præsumpserãt. *a ¶ Quis sapiens, & intelliget ea.*] Si enim sapienter consideres & spiritualiter intelligas, uidebis in hoc psalmo, quartò misericordias petitas & clementer indultas, quas & nobis pietate profluas, dignet quælitas indulgere: pulsatas aperire: petitas non negare. Ipsi gloria cum æterno patre & spiritu sancto in sæcula seculorũ. Amen.

& siluerũt fluctus eius. Et lætãti sunt quia siluerunt: & deduxit eos in portum uoluntatis eorum. Confiteantur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Et exaltent eum in ecclesia plebis, & in cathedrã seniorum laudẽt eum. Posuit fluminã in desertum, & exitus aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsuginem, à malitia inhabitantium in ea. Posuit desertum in stagna aquarum, & terrãm sine aqua in exitus aquarum. Et collocauit illic esurientes, & constituerunt ciuitatem habitationis. Et seminauerunt agros, & plantauerunt uineas, & fecerunt fructum natiuitatis. Et benedidixit eis, & multiplicati sunt nimis, & iumẽta eorũ non minorauit. Et paũci facti sunt, & uexati sunt à tribulationẽ malorũ & dolore. Effusa est contẽmptio super principes eorum, & errãre fecit eos in inuio, & non in uia. Et adiuũit pauperem de inopia, & põsuit sicut oues familias. Videbũnt recti, & lætabuntur, & omnis iniquitas oppilabit os suum. Quis sapiẽs, & custodiet hæc: & intelliget misericordias domini.

Canticum psalmi ipsi Dauid. CVII

PAratum cor meum deus, paratum cor meum: cantabõ & psallam in gloria mea. Exurgẽ psalterium & cithara

b ¶ Canticum psalmi ipsi Dauid.] Canticũ semper refert in sensum: D
psalmus uero refertur in corporalia. Vt aũt manifestius dicamus, canticũ in theoriã referri psalmus aũt in practicen, hoc est, in opa. Q̃n ergo in titulo scriptũ est: Canticũ psalmi: recte & cõsequẽter in secũdo uersiculo ait: Cãtabo & psallã in gloria mea. CVII

PAratum cor meum deus, paratũ cor meum.] Paratus sum non solum opere, sed etiã corde & sensu. Paratum cor meum in sensu: paratum cor meum in opere, hoc est, in practice. Quoniam nõ solum corde & sensu, sed & in opere paratus sum. Propterea & secundo dico. *d ¶ Cantabo & psallam in gloria mea.*] Cantabo, hoc est, in corde meo, & psallam. Sicut psalterium ex multis chordis compositum est, & si una chorda fuerit rupta, exterminatur psalteriũ: ita & in actibus nostris, si unũ mandatum prætergressi fuerimus, psalteriũ nostrũ rumpit. Idco dixit: Cantabo & psallam in gloria mea. In alijs codicibus legitur, in gloria tua. Sed melius est secundũ Hebraicũ legere, in gloria mea. Quod dicit hoc est: Cãtabo & psallam in gloria mea: Hoc domine quod tibi psallo, quod tibi canto, nõ tibi gratiam facio, sed mihi. In alio enim psalmo dicit: Quoniam bonorũ meorum Psal. 15. a
non eges. Quod ergo facio, pro me facio. Quod ergo seruio tibi, gloria mea est. Ieiunamus: Nũquid aliquid deo donamus? Pro peccatis nostris hoc facimus. Iacemus in sacco. Quid ex hoc præstamus dño? Hoc tantum illi præstamus, ut saluemus animas nostras. Ipse enim hoc desiderat. Sicut bonus & misericors medicus: si aliquẽ sanauerit, gaudet quidem & ipse & ille qui sanatus est, ita & dominus noster. *e ¶ Exurge psalterium & cithara.*] O psalterium, ô cithara, facta es & creata es, ut psallas deo: exurge & psalle, quare iaces? O monache, q̃ stas corpore, quare iacet anima tua, & nõ psallis Hier. 48. b
dño? Maledictus homo qui facit opus dei negligenter.

A Si psalteriū es, si cithara es, quare surdus es, & nō glorificas deū? *a* ¶ *Exurgam diluculo.*] Deus in tenebris benedici & laudari non potest, sed in luce benedicit. Rem dico mirā: & si nocte surgimus, deum in luce benedicimus. Nunq̄ Christiano nox est: semper Christiano sol iustitiæ oritur. Et hæc quidē secundū Iudæos dicimus. Cæterū secundū altiorem sensum, dñs est qui canit. Paratū cor meū. Paratus sum hic, paratus sum in futuro. Saluo & in terris: saluo & in cœlis: hoc est & angelos saluo & homines. Exurge psalteriū & cithara. Loquitur dñs suo corpori: Psalteriū & cithara qui descendisti in infernū, & iacuisti: exurge & lauda dñm. Et uides quid dicit: Non ipse qui mouet citharā & psalteriū laudat, sed ipsa cithara & psalteriū, ipsa benedicunt patrē. Ille em̄ deus est, & ab alijs benedicit & laudat. Corpus aūt eius & homo quē suscepit, ipse laudat dñm. Vt aūt sciatis quoniā propheta ex persona dñi loquitur, & nō ex memetipso hoc loquor: uidete quid sequitur. *b* ¶ *Confitebor tibi in populis domine.*] Populos aūt intellige Iudæos. *c* ¶ *Et psallam tibi in nationibus.*] De nobis dicit, Iudæos em̄ illos dicit, qui primi ex Iudæis crediderūt. Et uidete ordinē: Primū laudat deū in populis, & postea laudat dñm in nationibus. Primum enim ex Iudæis crediderūt, & postea ex gentibus. *d* ¶ *Quia magna est misericordia tua super cœlos.*] Non est creatura quæ non in
B diget misericordia dei. Vniuersi misericordia dei indigemus. Gabriel, Michael, Seraphim, Cherubim, potestates, dominationes: sunt quidē sanctæ, sed indigēt misericordia creatoris sui. Non detraho angelis, sed creatorē prædico: siquidē ipsi angeli libēter audiūt prædicari eorū creatorē. Et aliter possumus dicere: Quoniā misericordia tua de terra leuat ad cœlos. *e* ¶ *Et usq; ad nubes ueritas tua.*] Vbi sunt Iudęi, ubi sunt similes Iudęorū: qui secundū literā tantū sunt intelligentes? Quomodo
Ioan. 14.a usq; ad nubes est ueritas dei? Filius dei dicit: Ego sum
Baruch 3.d uia, ueritas & uita: & descēdit in terris, & cū hominibus cōuersatus est: Et quomodo usq; ad nubes ueritas tua? Manifestus est sensus, q̄ de apostolis loquit & de sanctis, ut imbrē suū nō pluāt super Iudæos, sed super gen
Esa. 5.b tes, sicut scriptū est: Mandabo nubibus meis ne pluant super Israel imbrē. In istis ergo nubibus, ueritas dei est. Si aūt in istis nubibus ueritas dei est, quomodo Montanus dicit, & Cataphrygæ dicūt: quod nō est reuelatū apostolis, nobis reuelatū est? *f* ¶ *Exaltare super cœlos deus.*] Deus nō exaltatur, nisi super cœlos: nō exaltatur super terram. Quando terreni sumus, non exaltamus deū. Si aūt de terrenis facti fuerimus cœlestes, tūc exaltamus deū, & dñs noster quando erat in terra, non nos exaltauit. Dicat aliquis: Temerariè loqueris. Siquidem
Ioan. 12.c ipse dicit in euāgelio: Quando exaltatus fuero, omnia trahā ad me. Vide quid dicat. Quando exaltatus fuero in cœlis, tūc omnia trahā ad me. Plus quidē est iste sensus, sed ego aliud intelligo. Quando exaltatus fuero, quando crucifixus fuero, tūc oēs trahā ad me. *g* ¶ *vt liberentur dilecti tui.*] O mira intelligentia. Propterea crucifigitur dominus & exaltatur, ut liberentur dilecti eius. Vt liberentur, inquit, dilecti tui. Exaltare super cœlos deus. Factum est quod petiuimus. Ille exaltatus est, & nos liberati sumus. *h* ¶ *Deus locutus est in sancto suo.*] Siue in templo, siue in unoquoque sanctorum, siue in propheta. Audit in Moyse, audit in apostolo. Et ueriusC dico: Locutus est in filio suo. Quid ergo locutus est deus? Hæc quæ sequunt: *i* ¶ *Exaltabor & diuidā Sicimā.*] Propterea, inquit, crucifigor, ut diuidā Sicimā. Sicima interpretat in nostra lingua, humeri. Humeri aūt interpretant opera. Sēsus ergo iste est: Propterea crucifigor, ut opa mea diuidam sanctis meis: Propterea crucifigor, ut iugū meū suaue, & onus meū leue imponā sup cerui ces hominum. Fecisti dñe quod pollicitus es. Exaltatus es, & diuisisti Sicimā. *k* ¶ *Et cōuallem tabernaculorum dimetiar.*] Vere dñs & saluator noster in hāc conuallē lachrymarū: in locū humilitatis nostræ subintrauit, hoc est in istū mundū: in quo quantūuis quiuis sanctus fuerit, necdū cognoscit secundū quod oportet nosse. Ex parte em̄ cognoscimus, & ex parte prophetamus. 1. Cor. 13.b *l* ¶ *Meus est Galaad, & meus est Manasses.*] Gaudet dñs noster atq; saluator habēs plures diuitias. Galaad interpretat transmigratio. Gaudet ergo quando populus ex gētibus migrauit, & uenit ad eū. Manasses interLuc. 15.c pretat ex obliuione. Videte igitur quid dicit: Filius ille qui accepit substātiā, & comedit eā, & oblitus mei erat, nūc memoratus est mei. Et dicit Manasses, hoc est ex obliuione: quia nō est oblitus, sed remeauit ad suū patrē. *m* ¶ *Et Ephraim susceptio capitis mei.*] Ephraim interpretat fructifer. Ephraim, inquit, susceptio capitis mei. Susceptionē posuit nūc pro corona. Quod em̄ in capite poD nit, corona est, & in scripturis diuersis nominib. uocat. In alio loco habet: Scuto circundabit te ueritas eius. Et Psal. 90.d in alio psalmo: Qui coronat te in misericordia & in mi Ibid. 102.d serationibus. Sicut em̄ ibi scutū posuit p̄ corona, ita & hic susceptionē posuit p̄ corona. Videte ergo qd dicit: Factus es Galaad, factus es Manasses, hoc est, migrasti ad dñm, & post obliuionē remeasti ad patrē tuū. Esto Ephraim, esto fructifer. Habeto opera bona, & postea eris corona dñi. *n* ¶ *Iuda rex meus.*] Videte in quanta gloria est q̄ agit pœnitentiā. Iudas em̄ cōfessio interpretat. *o* ¶ *Moab lebes spei meæ.*] Grande mysteriū in paucis uerbis agnoscit. Rogo uos, diligēter animaduertite: siquidē & mihi q̄ loquor, & uobis qui auditis prodest. Moab interpretat ex patre: Ab, dicit pater: Mo, ex. quis est iste ex patre? qui perdidit patrē suū, q̄ reliquit suum patrē, q̄ nō remeauit ad patrē proprium, nec est dignus uocari Manasses. Quis est iste Moab? Inimicus dñi, de cuius genere usq; ad quartā generationē & decimā, & usq; in seculū non intrabit in ecclesiā dñi. Quis est iste Moab? Qui ex immūda cōmixtione nascit in spelunca tenebrosa. Ex Lot enim & filiabus illius natę sunt duo Moab & Amon: & Moab maior est filius. Videte ergo quomodo in litera mysterium abscōditur. In tenebris, in spelunca: nō in sole, nō in luce. Moab ergo diabolus interpretat: qui oblitus est patris sui. Deniq; & Abessalon, qui persecutus est patrem suum, interpretatur diabolus. Iste ergo Moab, quomodo lebes spei dñi est? Lebes interpretatur olla. Quomodo olla spei domini est? Ergone credibile est, ut Moab qui interpretatur diabolus, lebes spei domini sit? Quomodo spes domini est? Dicat Apostolus: Quos tradidi satanæ, ut discant non 1. Tim. 1.a blasphemare. Diabolus quasi quæstionarius dñi est. Qui non recte ambulant ad deum, tradūtur diabolo. Quarer? Vt pereant in æternū. Et ubi clementia dei, ubi misericors

A misericors pater: ubi qui facit solē suum oriri super iustos & peccatores, & pluit super peccatores & iustos? Quod dicit hoc est: Tradidi, inquit, peccatores diabolo, ut ab ipso cruciati, conuertant ad me. Dicit & in Hie
Hier. 1.c remia: Quid uides tu Hieremia? Ollā succēsam, inquit. Videte ergo q̄m in ista olla mittunt carnes. hoc scriptū est in
Ezec. 24.c Ezechiel: Et mitte, inquit, carnes in ollā, ut molles fiant. Vt dura cōuertant ad deū: ut ex corde lapideo fiat cor carneū. Et ubi prius non poterat scribi propter duritiā: post ea scribatur propter mollitiē. Succendā, inquit, hāc ollā, & excoquā carnes & ossa, usq; dū amittant omnē humorē & illuuiē.

lebes spei meæ. In Idūmæā extendā calciamentū meū, mihi alienigēnæ amici facti sunt. Quis deducet me in ciuitatē munitā, q̄s deducēt me usq; in Idumæā? Nōnē tu deus q̄ repulisti nos, & non exibis deus in uirtutib. nostris? Da nōbis auxiliū de tribulatione, quia uana salus hominis. In deō faciemus uirtutē, & ipse ad nihilū deducet inimicos nostros. In finēm psalmus Dauid. CVIII

DEūs laudem meam ne tacueris, quia os peccātoris & os dolosi super me apertum est. Locūti sunt aduersum me lingua dolosa, & sermonibus odij circundederunt me, & expugnauerunt mē gratis. Pro eo ui, aut dormiens clamaui. Vis exaudiri à dño? Esto in C tribulatione, clama & exaudieris. Si quis ergo nō est in tribulatione, auxiliū dñi inuocare nō potest. *b* ¶ *Quia uana salus hominis.*] Maledictus homo qui sperat in homine. Non est necesse hoc interpretari. Hæc sentētia omnibus pater. Aliqs sperauit in imperatore, sperauit in principe, in patre, aut matre: in aliquo negocio subito subtractus est spiritus eius in quem ille sperauit, & euanuit salus eius. Non dixit, Vana salus hominis, sed salus eius qui sperat in homine. *i* ¶ *In deo faciemus uirtutem.*] Non habeamus spē, nisi in dño tantū. Nō dicamus, si illud mihi eueniat, aut illūd, unde habeo uiuere? Respō deo tibi quod maius est. Si persecutio fiat, unde habes uiuere? Semper Christiano persecutio est, semper nuditas proposita est. Nemo ergo debet de uita ista desperare, nemo timeat, nemo debet dicere: Si senuero, unde habeo uiuere: si infirmus factus fuero, unde uiuo? Christū habes, & times? Si uolatilia cęli pascit, dubitas q̄ possit te pascere? Diabolus pascit suos homines, & Christus nō pascet suos seruos? Diabolus facit iudices huius mūdi diuites, & Christus nō potest facere ut non mēdices? Diabolus dat aurū & gēmas, & Christus panē nō potest dare? Nos omnē sollicitudinē proficiamus de cordib. nostris, & dicamus: In deo faciemus uirtutē. Ipse erit uirtus nostra, ipse pa- D nis noster, ipse erit rector noster. *k* ¶ *Et ipse ad nihilum.*] Ipse nos coronat, ipse pugnat nobiscum: magis aūt ipse uincet in nobis. quid em̄ dicimus: In deo faciemus uirtutē. Qui em̄ fortes fuerimus, ipse ad nihilū deducet inimicos nostros. Non dixit, pugnabit aut occidet, sed ad nihilū deducet. Ideo eos ad nihilū deducet, ut si uoluerint fortes eos faciat, & glorificet eos. Benedicamus ergo deū, cui sit gloria in secula seculorū. Amē. *l* ¶ *In finē psalmus Dauid.*] Quod dicit in finē, intelligamus non de præsenti dici, sed de futuro: si autem de futuro dicitur, prophetia de Christo est. CVIII

Deus laudē meā ne tacueris.] Hoc est, Iudas me tradidit, Iudæi pśecuti sunt & crucifixerūt: & putauerūt me in finē pērdere: tu aūt deus laudē meā ne tacueris. Vniuersa ecclesia p̄ singulos dies laudat dñm, & cōpleta est oratio dñi dicētis: Deus laudē meā ne tacueris. Vide cuius dignitatis sunt sacerdotes. Sacerdotes loquunt, & in sacerdotib. deus laudē filij sui nō tacet. *n* ¶ *Quia os.*] Videamus quō os Iudæ proditoris apertū est in dñm. Venit ad dñm ut eū tradat, & dicit, Rabbi, hoc est, magister. Ecce os peccatoris & os dolosi. Ego eū mea clementia uolo saluare: & osculum illi porrigo: & uolo uincere malicią eius, & ille permanet ad malefaciēdū, ut me tradat. Specialiter intelligit de Iuda: gnāliter aūt de Iudęis in eo tēpore quo dicebant: Crucifige, crucifige. Tale os peccatoris in dñm apertū est. Vt aūt uideamus q̄ de omnib. Iudæis dixit, ex cōsequentib. cognoscetis. Quid enim dicit? *o* ¶ *Locuti sunt, etc.*] Ego pro ipsis crucifigebar, & illi insultabāt mihi. Vulnera mea medicina eorū erāt, & uidebar illis in derisum. *p* ¶ *Et sermonibus.*] Nō ut credāt, sed ut expugnēt. *q* ¶ *Et expugnauerūt me gratis.*] Dupliciter intelligit gratis, hoc est, sine causa. Nec enim peccauerā, & nō merebar ut debellarēt me. Quæ aūt digna causa erat ut expugnarēt me? Quia sanauerā ægro

A tos eorũ: quia mortuos resuscitauerã, quia alia signa fecerã. Videre ergo, qm̃ gratis expugnauerũt eũ. Et aliter intelligit: Voluerũt extinguere & delere nomẽ meũ, & tamẽ nõ potuerũt. Qũ aliquis aliquẽ persequit̃, & nihil proficit, & nõ implet desideriũ suũ, gratis persequitur.

a ¶ Pro eo ut me diligerent.] Pro beneficijs, quæ eis cõtulerã, ipsi contumelias mihi faciebãt. Ego aũt quid faciebã? Orabã. Hæc sũt arma dñi: hæc sint & nostra arma, oratio. Si qñ ergo nos persequit̃ aliquis, & odit nos, dicamus: Pro eo ut me diligerẽt, detrahebant mihi: ego aũt quid faciebã? Orabã. Vt eos uincerẽ? Absit. Dñs nõ orabat ut uinceret. Sed quid dixit? Ego aũt orabã. Quid dicebã: Pater ignosce eis: qđ em̃ faciũt, ne sciunt. *b ¶ Et posuerunt aduersum me.*] In cruce positus rogabã pro crucifigentib. me, & illi dicebãt: Vah q̃ soluis templũ, & in tribus dieb. illud reædificas. Salua temetipsum. Si diligit te pater, ueniat nũc & liberet te. Ego ꝓ ipsis ex mortuis resurrexi, & illi dicũt: Discipuli eius uenerũt nocte, & furati sunt eũ. *c ¶ Et odium pro dilectione mea.*] Considera ô Christiane, considera ô monache, si dñs persecutorẽ suũ, & proditorẽ osculo suscepit: & pro crucifigẽtib. eũ orat: nos ꝓ fratrib. nostris quid facere debemus? *d ¶ Constitue super eum.*] Quoniã rogauit pro ipsis in cruce, & uiderũt uulnera mea: Dedi eis locũ pœnitẽtiæ, & nõ agũt pœnitentiã: & me nolũt habere regẽ, habeãt regẽ diabolũ: nolũt habere regẽ Iesum, habeant regẽ Barraban: q interpretat̃ filius patris, hoc est diaboli. Barrabas iste qs fuit? Seditiosus & latro. Et uere Barraban habẽt regẽ, & usq; in hodiernũ diẽ seditiosum & latronẽ, q occidit ipsos Iudæos. Barrabas latro, qui sanguine delectat̃ anteq̃ dñs crucifigeret: anteq̃ eũ crucifigerẽt Iudæi, inclusus erat. Negauerũt dñm, & Barrabas dimissus est. Ex eo enim tẽpore Barrabas cœpit in eos habere potestatẽ: & ille dæmon qui electus fuerat de homine & de illa generatione, & perambulabat in deserto, & locũ inuenire nõ poterat, adduxit secũ alios septẽ dæmones peiores se, & intrauit in synagogã: & facta sũt nouissima hominis illius peiora prioribus. Deniq; & synagoga Iudæorũ anteq̃ crucifigeret dñm, erat quidẽ peccatrix, sed unũ tantũ habebat dæmonẽ. Crucifixit dñm, & octo simul in eã dæmones ingressi sunt. Impletũ est ergo quod dixit: Constitue super eum peccatorẽ, & diabolus stet à dextris eius. Qm̃ à dextris eius stetit, propterea synagoga siccã habebat manũ dexterã, sicut scriptum est in euangelio. Nos aũt oremus ut dñs stet à dextris nostris, diabolus aũt à sinistris: sicut scriptũ est
Zach. 3.a in Zacharia: Et ostendit mihi dñs Iesum sacerdotẽ magnũ, stantẽ corã angelo dñi: & satan stabat à dextris eius, ut pugnaret cũ eo. Si ergo à dextris diabolus stat, quo nunc de Iuda dicit: & diabolus stet à dextris eius? Sed uidete quid dicit: Stabat diabolus à dextris Iesu, ut aduersaret̃ ei, hoc est dexterę eius aduersari uolebat. Hic aũt nõ dicit, quia pugnare nõ uult: sed quia iã uicerat Iudã. Diabolus ibi cõtra dexterã desiderat pugnare: hic aũt dñatus est dexteræ Iudæ. Sed & hoc considerandũ. In illo tẽpore stabat à dextris dñi, ut aduersaret̃ ei: qm̃ Iesus habebat uestimẽta sordida. Sic em̃ & ibi scriptum est, Iesus habebat uestimẽta sordida. Quãdiu habet dominus Iesus uestimẽta sordida: tam diu stat diabolus à dextris eius: quamdiu portat peccata nostraum peccatis nostris aduersaũ illi diabolus. Quando aũt dicitur in Zacharia: Tollite uestimenta eius sordida, & induite eum mutatorijs: continuo dicit Iesus ad diabolũ:

Increpet dñs in te satanas: increpet te qui te elegit Hie- C
rusalem. Hoc totũ ideo diximus: quia scriptũ est: Et diabolus stet à dextris eius. *c ¶ Cum iudicatur.*] Non uenit in iudicium, sed in condemnationẽ. Vbi enim iudicium est, ibi condemnatio: ubi autem condemnatio, iam manifesta est sententia. *f ¶ Et oratio eius.*] Pœnitentia Iudæ peius peccatũ factũ est. Quomodo peius peccatũ est pœnitentia Iudæ? uide, & desperato perijt. Et qui proditor domini factus est, hic & interẽptor sui extitit. Pro clementia domini hoc dico: quia magis ex hoc offendit dominũ, quia se suspendit, quàm quod dominum prodidit. Oportebat orationem ipsius esse in pœnitentiam, & uersa est in peccatum. Vides hæreticum orantem: uides Iudæum: uides Marsichæum: licet ieiunent, licet orent, tamen oratio ipsorum uertitur in peccatum. *g ¶ Fiant dies eius pauci.*] Dies eius pauci facti sunt, noctes uero creuerunt. Receptus est enim in di Act. 1.d
midio dierum suorum. Sol ab ipso recessit, & ecce tenebræ ei multiplicatæ sunt. *h ¶ Et episcopatum.*] Hoc & in Actibus apostolorum manifestius interpretatũ est. Non solum aũt in illo tempore de Iuda dictum est, sed usq; hodie dicit̃, & usq; in diẽ iudicij. Si ipse Iudas apostolatũ perdidit, custodiant se sacerdotes & episcopi, ut nõ & ipsi suũ sacerdotiũ perdant. Si apostolus cecidit, facilius monachus potest cadere. Virtus non perit, licet homo cadat & pereat: tamẽ dñs denarios suos dat sub fœnore. Si ille nõ duplicauerit, accipit pecunia eius, & dabit̃ habẽti. Pecunia dñi ociosa esse nõ potest. *i ¶ Fiãt filij eius orphani.*] Videre quia sacramẽta sunt quæ dicun D
tur. Filios Iudæ quos putas? Iudæos: Et Iudæi dicuntur nõ ab illo Iuda sancto, sed ab isto proditore. Ex illo sancto nos sumus Iudæi spirituales, ex illo autem proditore isti sunt Iudæi carnales. Denique duo sunt apostoli, qui uocantur Iudæ uocabulo. Vndecimus apostolus est, qui dicitur Iudas Iacobi. Duodecimus aũt est, & nouissimus, qui uocat̃ Iudas Iscariotes. Ex illo ergo Iuda Iacobi, nos dicimur Iudæi spirituales: ex isto aũt Iscariote, illi dicunt̃ Iudæi carnales. Ille Iudas pater noster dicit̃ Iacobi, hoc est Iudas filius supplãtatoris. Nos enim supplãtauimus populũ Iudæorũ, & accepimus primitiua illorũ. Illi aũt ex Iscariote dicũtur, quod dubium est, an patrẽ significet, an uillã eius. Cæterũ quomodocũq; interpretatus fueris, merces interpretat̃ et preciũ. Igitur Iudas qui proditurus erat dñm, & preciũ accepturus, de precio nomẽ accepit. Licet reddiderit preciũ sacerdotib. Iudæorũ, sed tamẽ illi condemnãt eũ, quoniã nolunt recipere preciũ sanguinis. Videte dissensionẽ pharisæorũ, & infelicitatẽ Iudæ. Si bene emistis sanguinem Iesu, quare non recepistis pecuniã uestram? Si aũt non uultis recipere, quoniã precium sanguinis est: ostendi tis uosmetipsos iniustè & iniquè effudisse sanguinẽ. sed uide quid faciũt: Ipsam, inquit, pecuniã non mittũt in corbonã, sed emũt ex ipsa agrũ, & appellant eũ Achel-
demach, quod interpretatur precium sanguinis. Quare illum emunt? In sepulturã peregrinorum. Nos beati quibus de precio sanguinis domini ager emit. Et uxor eius uidua. Synagoga, quæ prima facta est uxor dei, de Deut. 24.d
qua dixit: Et dedit illi libellum repudij. Et iterũ: Recepi Hier. 3.c
eam, & dixi illi: Conuertere ad me. Illa ergo synagoga repudiũ accepit à saluatore, & facta est uxor Iudæ proditoris. Deniq; quid fecit? Non accepit dotem, sed dotem marito suo dedit. Iterum autem ille miserrimus Iudas qui prodidit dominum, non uult accipere malam dotem

A dotem, sed reddit meretrici uxori malam dotẽ, quam accepit ab illa. Et quid dicit? Displicuisti priori tuo marito, repudiauit te & proiecit: & dedit tibi libellũ repudij. Ego nolo te habere in uxorẽ. Dedisti mihi preciũ, & decepisti me. Et quæ interfecisti dñm deũ tuum, interfi-
cies & me. Non possum enim in scriptura inuenire, quod Iudas habuerit aut uxorem aut filios. *a ¶ Nutantes, etc.*] Diligenter cõsiderate: siquidem difficilia sunt quæ sequuntur. Ex illo tempore ex quo dñs crucifixus est, ex tũc semper mouentur Iudæi, non stant in suo loco. Deniq; dicitur & de
Gen. 4.c Cain. Et exijt, inquit, Cain à facie dei, & habitauit in terra Nod. Nod autem interpretatur cõmotio. Quia egressus fuerat à facie dei Cain, recte nõ stetit: sed habitauit in terra Nod, hoc est, in cõmotione. Ita igitur & isti, quoniã crucifixerunt deum & dominum suum, nutantes transferẽtur. Non em̃ sunt in suis locis, sed
B in toto orbe diuisi sunt. Mendicitatẽ hic dicit diuitiarũ spiri-
tualium. Non enim habent prophetas, non habent legem, non habent sacerdotiũ, non habent sacrificiũ, sed uerè mendici facti sunt. *b ¶ Scrutetur fœnerator, etc.*] Dedisti illi pecuniam dñe, dedisti illi sicut & alijs. Ille autem quid fecit? Non ligauit in sudario, & non infodit terræ, & negligens fuit, ubi habuit talentũ & pecuniã dñi, accepit preciũ ab inimicis dñi, & uendidit dominũ suum. Propterea tibi dico: Domine exige ab illo fœnus pecuniæ tuæ. *c ¶ Et diripiant alieni labores eius.*] Fœneratur dominus, manifestè exigit: & quid factum est? Alieni diripient labores eius. Siue de omnibus Iudæis generaliter intelligimus: quia uastati sunt à Romanis. Siue specialiter, quod à dæmonibus direptus est Iudas, & ipse populus. *d ¶ Non sit illi adiutor, etc.*] In illo tempore non habuit populus Iudæorũ adiutorẽ. Respondete mihi ô Iudæi. Fuistis in Babylonia, habuistis ibi prophetas, Daniel, Ezechiel, & re uera idololatræ eratis. Septuaginta annis fuistis in captiuitate: & postea uenistis in ꝓpria. Ecce nunc quadringenti anni, quare non est missus ad uos propheta? In illo tempore idola colebatis, & miserebatur uestri deus. Nunc aũt non colitis idola, quare dereliquit uos dominus? Ecce quadringẽti anni sunt. Sed tunc dereliquistis dominũ & idola colebatis: nunc autem dominũ crucifixistis, & interfecistis: & ideo non erit uobis adiutor. *e ¶ In generatione una deleatur nomen eius.*] O prophetia, ô sacramentũ prophetiæ. In generatione una deleatur nomen eius. Post passionẽ domini, quadraginta duo anni transierunt, & populus ille deletus est. Siquidẽ perfecta ætas: quadragesimo anno uenit. Post passionẽ ergo dñi, quadragesimo secundo anno deleta est Hierosolyma. Videte ergo quoniã in generatione una deletũ est nomẽ eius. Sed & in hoc clemen

Nutantẽs transferantur filij eius & mendicent, & eijciantur de habitationibus suis. Scrutetur fœnerator omnem substantiam eius, & diripiãt alieni labores eius. Nõ sit illi adiutor, nec sit qui misereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum, in gẽneratione una deleatur nomen eius. In memoriã redeat iniquitas patrum eius in cõspectu domini, & pẽccatũ matris eius non deleatur. Fiant contra dominum semper, & dispereat de terra memoria eorũ, prõ eo quod non est recordatus facere misericordiam. Et persecutus est hominem inopem & mendicũ, & compunctũm corde mortificare. Et dilexit maledictionem & ueniet ei, & noluit benedictionem, & elõgabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut uestimentũ, & intrauit sicut aqua in interiora eius, & sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut uestimentum quo operitur, & sicut zona qua semper præcingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud dominũ, & qui loquuntur mala aduersus animam meam. Et tu dñe dñe fac mecũ propter nomen tuũ: quia suauis est misericordia tua. Liberã me quia egenus & pauper sum ego, & cõr meum conturbatũ est intra me. Sicut umbra cum declinat ablutus sum, & excũssus sum sicut locustæ.

Genua

i ¶ Et persequutus est hominem, etc.] Qui cum esset diues, ꝓpter nos D
pauper factus est. Dominus inopem se dicit & mendicum, & quis in diuitijs suis gloriatur? Habetis consolationẽ pauperes, & dñs nobiscũ pauper est. *k ¶ Et cõpunctum, etc.*] Quid est quod dixit, cõpunctũ corde mortificare? Quod in euangelio dixit: Tristis est anima mea Mat. 26.d
usq; ad mortẽ. Et iterũ quãdo dixit: Pater, si possibile est transeat à me calix iste: Aliter: Hoc dolebat mihi, & contristabar pro persequentibus me: quia nolebant pœnitentiã agere. Ego in cruce pendebã: & sanguine meo lauabã sordes eorũ & ipsi nolebant agere pœnitentiam. Hæ erant lachrymæ, hæc cõpunctio, qm̃ persequentes me non potui saluare. *l ¶ Libera me, etc.*] Dñs se pauperem dicit, ut pauperes cõsolareẽ. Cum hominibus pauper factus est, ut saltẽ nemo pauperẽ despicerer. *m ¶ Et cor meum, etc.*] Videte quid dicat: Et cor meum conturbatum est intra me. Ipsum est quod alibi dicit: Turba- Psal. 76.a
tus sum, & non sum loquutus. Quod turbor, hominis est: uincere autem turbationẽ & iram, hoc magnæ uirtutis est. Propterea dicit & propheta: Irascimini, & no- Psal. 4.a
lite peccare. Irasci, hominum est: non remanere in ira, Christiani est. *n ¶ Excussus sum sicut locusta.*] Ego quidem uenerã, ut protegerẽ populũ meũ, & dixi: Hierusalem, Mat. 23.d
Hierusalem quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sũt, quoties uolui cõgregare filios tuos, sicut gallina congregat pullos suos sub alas suas. Ego uenerã ut gallina ad ꝓpendũ eos: illi aũt inimicissima mẽte susceperũt me. Ego uenerã ut mater: & illi quasi homicidã suũ me interfecerũt. Excussus sum. Quid est hoc? Persecuti sũt me, ꝓpiecerũt me. Persecuti sũt me de Nazareth. Veni in Capharnaũ, persecuti sunt me. De Capharnaũ iui in Bethsaidã, & inde me psecuti sunt. Veni in Hierusalẽ, nolebã recedere à popło meo, & inde me psecuti sũt,

A & sic me habebant quasi locustas. Et quid feci? Iratus sum, defendi memetipsum: maledixi eos, & dereliqui illos? Nec unus horū feci: sed quid fecit Oraui pro ipsis. *a ¶ Genua mea infirmata sunt à ieiunio.*] Habeto cōsolationem ō monache, ieiunando: siquidem & dñs hoc fecit. Ego dico quod quando ieiunat monachus, fortior fit ieiunio. Et quando infirmantur genua eius ieiunio, tunc maximè roboratur. *b ¶ Et caro mea immutata est propter oleum.*] Rem uidetur difficilem dicere: & secundum literam interpretor: ut ædificem audientes: Aedificat enim me litera. Bonum est ieiunare, bonum est fugere delicias. Antequam ueniam ad spiritualē intelligentiā, miror in litera quod dicit oleum se manducare. Longe est à cæteris desideriis. Hoc totum dixi, quia dixit: Et caro mea immutata est propter oleum. Hoc aliter interpretatus sum. Cæterum quod dicit, hoc est: Oleū, imago claritatis est: oleū quasi esca est luminis. Ita igitur & Iudæi acceperūt à me oleū, acceperunt uitam, acceperūt lumen. Ne quis existimet quod oleum dicat pro misericordia: in Hebræo significat intelligibile oleū. Immutatus est, non in gaudiū, sed in tristitiā: non ut pulchrior inueniat, sed ut fœdior appareat. Propterea dicit: Vidimus eum, & non habebat pulchritudinē. Quare? Quia caro ipsius immutata est
B propter oleum. Non habebat delicias corporis, sed dei spiritus. Et nos ergo quando ieiunamus, quādo facies nostræ pallidæ sunt, quando fœdi uidemur, cognoscamus nosmetipsos tunc pulchriores apparere Christo. Tales diligit milites Christus, qui ieiunijs uacent. Annona nostra & esca, ieiuniū est. Quare? Quia in ieiunio uictoria est: & in uictoria triumphus. Denique & Apostolus non in saturitate, sed in infirmitate gloriatur. Quando enim infirmor, tunc fortior sum. *c ¶ Et ego, etc.*] Vocabant enim me Samaritanū, & dicebāt: In Beelzebub principe dæmoniorū eijcit dæmonia. Nonne hic est filius Ioseph fabri? Nonne fratres eius & sorores omnes apud nos sunt? Et iterū: Qui soluis templū, & in tribus diebus ædificas illud. Et iterū: Videamus si uenit Helias saluare eum. Ille uocabat: Eli, eli, quod est, deus meus, deus meus: & illi Heliā putabant. Videte ineruditos Iudæos. Filius dei Heliæ auxiliū petebat? *d ¶ Viderunt me etc.*] Quare mouerunt capita sua? Quia & pedes iam mouerant. *e ¶ Saluum me fac, etc.*] Dicit & in euangelio: Potestatē habeo ponendi animā meā, & iterū resumendi eam. Et iterū: Nemo tollit eam à me. Et quomodo misericordiā petit? Ipse misericordiā petit, & ipse tribuit. Ipse ut homo rogat, & ut deus tribuit. *f ¶ Et sciant, etc.*] Quid est quod dicit: Et sciant quia manus tua hæc, & tu dñe fecisti eam? Intelligant Iudæi quoniā ipsi non prævaluerunt in me, sed mea & tua uoluntas facta est ut patiar, & ego uolui pati: propterea dico secundum quod homo sum, deus meus, ut facerē uoluntatē tuā, uolui: & tua uoluntas erat & mea ut patiar, non illorum. Ergo non insidiæ & fortitudo fecit: sed ego & tu uoluimus ut patiar. Tu enim percussisti pastorē tuum, & oues dispersæ sunt. Hoc scriptū est in Zacharia: Percutiā pastorē, & dispergent oues. Quod ut patiar, mea uoluntas fuit & tua. Quod tu uoluisti, & ego uolui. Oportebat uenire scandalū, sed uæ per quē uenit. *g ¶ Maledicent, etc.*] Vsq; hodie hoc fit: Illi maledicunt in synagoga, & dñs benedicit in ecclesia. *h ¶ Qui insurgunt in me, etc.*] Illi insurgūt in me: ego autē seruus tuus lætabor. Quare autē seruus tuus? Quoniā qui cum in forma dei esset, non rapinā arbitratus est esse se æqualē deo, sed exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens. *i ¶ Induantur, etc.*] Valde nobis pdest intelligere qđ dicimus. Clementia dei in hoc apparet, in dicendo induantur. Nō dicit, pereant: nō dicit, deleantur in æternum. Sed quid dicit? Cōfundant, hoc est, intelligant errorē suū & confundantur, & deficiant in pœnitentia. Qui induitur pudore, prope est saluti. Si quis enim uerè cōfunditur, incipit pœnitere. Considerate ō monachi, si aliquando habueritis aliquid contra fratrem uestrum, semper pro ipso rogare debetis dñm. Dominus crucifigitur, & pro crucifigentibus rogat. Vos aūt si audieritis uerbū malū, ne teneatis iram. Sol non occidat super iracundiam uestram. *k ¶ Et operiantur, etc.*] Diplois, genus est pallij. Denique & in Hebraico מְעִיל mail dicitur. Diplois ideo, quia duplex est palliū. Propterea ego dico tibi dñe: Inimici mei sunt Iudæi: persecuti sunt me, crucifixerunt me, fecerunt mihi omnia mala, blasphemauerunt me. Indulge illis: quoniā ego qui passus sum, rogo pro ipsis. Et quid rogo? Erubescant & cōfundantur, & sic saluentur. Nudauerūt me tunica, & suam perdiderunt. Da illis confusionem, da illis ignominiā, & habeant duplex pallium: hoc est, ne simplicē habeāt confusionē, sed duplicē: ut magis agant pœnitentiam. Non dicit contra Iudæos, sed pro ipsis dicit. Creator enim est & illorū & noster: non enim eos omnino eradicauit. Vultis scire? Petrus ex ipsis erat: & omnes apostoli ex ipsis erant. Nos in radicē ipsorū inserti sumus. Nos rami sumus, illi radix. Non debemus maledicere radicibus: sed debemus orare pro radicibus nostris. Qui inserti sumus in radicē, deprecemur dñm, ut sicut hi rami salui facti sunt, sic & radix saluet. Forte aliquis dicat: Tu pro Iudæis oras blasphemis? Ora dñm pro ipsis. Si enim ipse persecutorū suorū misereē, quanto magis mei misereture? *l ¶ Confitebor domino nimis in ore meo.*] Hoc post resurrectionē dicitur, & de futura ecclesia cantatur. *m ¶ Et in medio multorum laudabo eum.*] Non enim in Iudæa solum, sed in uniuerso orbe, in ecclesia laudabo te. *n ¶ Quia astitit à dextris, etc.*] Diabolus ad dexteram Iudæ stetit. Cæterum mihi dominus stetit ad dexteram. *o ¶ Vt saluam faceret à persequentibus animā meam.*] Animam inquit, saluabit. Et alibi dicit: Tristis est anima mea usq; ad mortē. Qui tristis est, sensum habuit. Insensibilis enim anima, sensum non habet. Insensibilis anima non habet sensum neq; dolorē. Vbi enim dolor est & tristitia, ibi sensus est. Si ergo habuit tristitiam, si habuit dolorē: ergo habuit & sensum doloris. Si ergo uoluerint nobis dicere: propterea non dicimus eum habuisse sensum, ut non uideatur habere peccatū. Nos illis respondeamus. Habuit corpus sicut & nos, aut non habuit? Si dixerint, habuit: respōdeamus illis, ergo habuit & passiones corporis nostri. Intelligat unusquisq; quod dico. Si aūt negauerint eū habuisse passiones corporis: ergo dicimus illis cp nec corpus habuit. Et nos dicamus illis: Sicut corpus habuit uerum, sicut & nos: & non habuit peccatum

Genuā mea infirmata sunt à ieiunio, & carō mea immutata est propter oleum. Et egō factus sum opprobrium illis, uiderūt me & mouerunt capita sua. Adiuua domine deus meus, saluūm me fac propter misericordiā tuā. Et scient quiā manus tua hæc, & tu dñe fecisti eam. Maledicēt illi & tu benedices, qui insurgunt in me confundantur, seruus autē tuus lætabitur. Induantur qui detrahunt mihi pudore, & operiantur sicut diploide confusione sua. Confitebor domino nimis in ore meo, & in mediō multorū laudabo eum. Qui astitit à dextris pauperis, ut saluām faceret à persequentibus animā meam.

Psalmus

Esa. 53.a

1.Cor. 4.b
2.Cor. 12.c
Ioan. 8.f
Luc. 11.b
Mat. 13.g
Mar. 15.c
Ioan. 10.d
Zach. 13.c
Mat. 18.d

A peccatū corporis: ita & animā uerā habuit, & peccata animæ non habuit. Nos ergo cōfiteamur uerum corpus eū habuisse & uerā animā. Si em nō suscepit dñs cuncta quæ hominis sunt, nō saluauit hominē. Si autē suscepit corpus, animā autē non suscepit: ergo corpus saluauit, animā autē nō saluauit. Nos autem uolumus magis saluari animā nostrā, cp corpus. Suscepit ergo Iesus & corpus & animā, ut utrunq; saluet, ut perfectū hominem saluet, sicut & eum cōdidit. Si ergo dicunt illi: quia ideo dñs nō accepit sensum, ut non peccaret, & hoc putāt quod quicūq; sensum habuerit humanū, uincere eum non potest. Dicant nobis: Ioannes baptista habuit sensum, an non habuit? Illo tēpore quo erat in deserto peccauit? Vtiq; dicunt quia nō peccauit. Denique & dñs noster dicit. Amen dico uobis: non fuit inter natos mulierū maior Ioanne baptista. Petrus habuit sensum, an non habuit, & cæteri sancti apostoli? Si ergo apostoli uicerūt sensum humanū, dñs timuit accipere sensum, ne uinceretur ab illo? Et dum uolunt glorificare dñm, detrahunt illi. Quō illi detrahūt? Vt uideat timere dñs, quod apostoli nō timuerūt. Nos ergo gratias agamus omnipotēti deo, & dicamus: In sensu tuo non habuisti peccatū. Et uenit princeps huius mundi, & inuenit in te nihil. Ita ergo præstes nobis. Sicut in tuo sensu uicisti diabolū, & in sensu nostro uince diabolū: ut quēadmodū perfectos nos creasti, perfectos & salues nos. Tu em es creator, tu es magister, tu es dñs, tu es & qui pro nobis passus es: cq uiuis & regnas in secula seculorū. Amē.

B *a ¶ Psalmus ipsi Dauid.*] Iste psalmus uocē uatis continet de Christo loquentis. Ait ergo propheta: CIX *Dixit dominus, etc.*] Dauid est qui loquit, propheta, uir sanctus, rex. Rex ergo quid dicit? Rex & propheta quid dicit? Dixit dñs dño meo. Istū locū saluator in euangelio exposuit, dicēs: Si Christus est, inquit, filius Dauid, quō in spiritu uocat eū dñm? Vides ergo quid dicat: Si filius est Dauid, quō uos dicitis: quō in spiritu uocat eū dñm? Dicat aliquis: Ergo non est filius Dauid? Hoc dicebat de pharisæis, qui simplicē filium Dauid cōfitebant Christū. Ego ad Iudæū & Fotinum hoc ipsum dico: Si filius est Dauid, quō uocat filiū suū dñm? Qui aūt dñm deū confitet & dei filiū (uerbi gratia: Manichæus qui negat illū filiū Dauid) apud illū probo quod filius Dauid est. Nobis ergo qui filius dei est, ipse est & filius Dauid. Non alius filius dei, & alius filius Dauid. Non facio duas personas in deo & homine, sed ipse qui filius dei, ipse est & filius Dauid. Dixit dominus domino meo sede à dextris meis. In Hebræo primū nomen dñi, his literis scribit: quibus de deo tantū scribit. Secundū uerò nomen dñi his literis scribitur: quibus solent homines dñm uocare: quomodo & à qbusdā uocat dñs à seruo, & reges uocant dñi. Vide ergo quid dicat: Dixit dñs dño meo. Huic domino, cui præcipitur ut sedeat. Deus non sedet, assumptio corporis sedet. Huic ergo præcipit ut sedeat qui homo est, qui assumptus est. Hoc aduersus Arianos dicimus, & aduersus eos qui dicunt: maior est pater qui iubet ut sedeat, cp ille cui iubet. Omnia euangelia personant de persona hominis, & nunc non necesse est approbatio: quia omnia quæcunq; uilia uident, referunt ad hominem, referuntur ad carnem. Nunc de psalmo dicamus. *c ¶ Virgam uirtutis, etc.*] Virgam in Hebræo non tam habet, cp sceptrū: hoc est insigne regiæ potestatis. Virgam uirtutis tuæ emittet dñs ex Sion. Ex Sion em egreditur lex: & uerbū dñi ex Hierusalē. *d ¶ Dominare, etc.*] Non dixit, interfice inimicos tuos, sed quid? Dominare in medio inimicorū tuorū. Inimicis tuis fac: ut qui alieni fuerant, tui esse incipiāt. Dominare in medio inimicorum tuorū. Inimici tui, de quibus scriptū est in sexagesimoseptimo psalmo: Lingua canū tuorum ex inimicis ab ipso. Isti sunt inimici, qui in aliena erant potestate. Nunc ergo hoc precat psalmista: Inimicis tuis dominare, dignare esse dñs inimicorū tuorū. *e ¶ Tecum principium, etc.*] Versiculus obscurus est. Videamus diē uirtutis dñi: ut cū scierimus diē, tunc sciamus quod sit principiū: & hoc principiū quō cum eo sit, & cum eo fuerit: quō hoc ipsum principiū in die uirtutis eius in splēdoribus sanctorū est. Hoc ergo principiū quod est cum dño in die uirtutis eius: ideo est cum dño, ut splendeant sancti. Tecū principiū in die uirtutis tuæ. In principio erat uerbū, & uerbū erat apud deum, & deus erat uerbū. Hoc erat in principio apud deum. Pater principium, sed & filius principiū. Principiū enim nō habet principiū. Si enim habuerit aliud principiū, iam ipsum desinit esse principiū. Quicquid ergo dederimus patri, hoc damus & filio. Si enim pater in filio, & filius in patre: & omnia patris, filij sunt: & omnia filij, patris sunt: & principiū patris, principiū filij est. Ergo quod dicit, hoc est: eo tempore quo patiebaris, & dicebas: Pater in manus tuas cōmendo spiritū meū: quasi de hominis loquebaris affectu, non quasi imbecillis rogabas. Tecum enim erat principiū: tecū enim erat diuinitas: sed propterea deprecabaris auxiliū, ut accepto auxilio, dares sanctis tuis, & illi splenderēt. Hoc quod dicit: accipiens dares, nulli scandalū faciat, secundū hominē loquit. Si enim hominis corpus assumpsit, necesse est ut & hominis uerba suscipiat. Homo est Christus: & uerè homo est, secundum assumptionē carnis dicimus. Si ergo homo est secundum corpus, uides corpus & non scandalizaris, & miraris si hominis uerbis loquit? Si autem te scādalizat uilitas corporis, & crux, & iniuriæ, & alapæ, & flagella, & omnis iniuria crucis: si te hoc scandalizat reuertere ad principium, & non scandalizaberis. Dicit enim pater ad filium: *f ¶ Ex utero ante luciferum genui te.*] Miraris si dñs noster atq; saluator qui uerè hominem assumpsit, loquitur secundum hominē: cum ipse deus pater qui nō assumpsit hominē, loquitur quasi homo? Ex utero ante luciferū genui te? Non habeo uterū, sed non possū me aliter indicare patrē, nisi hominis uerbis locutus fuero. Ex utero ante luciferū genui te. Ex utero, de mea substantia. Ex utero. Audi Eunomi: audi Ari. Si creatura est dñs, si factura, nūquid artifex generat opus suū: Nunquid artifex filiū uocat opus suū? Artifex carpentarius fecit scamnū: Nūquid de utero illius generauit? Nūquid dicit ei, de utero meo genui te ō scamnū? Nō utiq; hoc dicit. Sed qđ dicit? Ego te feci manu mea. Quando autem uterus dicitur, filius significatur, & filius non adoptatus. Vocant em & filij adoptati. Quotquot enim receperūt eum, dedit eis potestatē filios dei fieri. Ibi dedit eis potestatem. Hic uerò de utero generauit: de sua natura, de suis uisceribus, de sua substantia. Ex utero, hoc est, de medullis diuinitatis suæ. Totū quicquid pater est in diuinitate dedit filio, quem genuit. Ex utero ante luciferum genui te. Ante luciferum. Hoc schema, Græcè dicit στωϊκοσχῆμα, qđ dicūt Grammatici, à parte totū. Qñ ergo dicitur, ante luciferū, unā creaturā nominat, & omnes indicat creaturas. Quādo

יהוה
אדני

dicit

A dicit, ante luciferū: nos sic intelligamus, quasi dixerit, ante lunā, ante solē, ante omnē creaturā. Ex utero ante luciferū genui te. Ante luciferū. Ante istū luciferū qui uidet in mūdo, uera lux genita est. Vnde dicit in alio loco
Psal. 35.c psalmus: In lumine tuo uidebimus lumē. Sermo est ad patrem: O pater in lumine filij, uidebimus lumen spiritū sanctū. Ex utero ante luciferū genui te. a ¶ *Iurauit, etc.*] Iurauit dñs. Hoc quod dicit, iurauit: non ei qui ante luciferū genitus est: sed ei iurauit, qui post luciferū natus ex uirgine est. b ¶ *Tu es sacerdos, etc.*] Superfluū est nos de isto uersiculo uelle interpretari, cum sanctus Apostolus ad Hebræos pleHeb. 7.a nissimē disputarit. Ipse enim ait: Iste est Melchisedec, sine patre, sine matre, sine generatione. Et interpretat ibi diligentissimē: quare sine patre, sine matre, sine generatione. Et ab omnibus ecclesiasticis dictū est: qm̄ sine patre dicit secundū carnē, sine matre dicit secundū deum. Hoc solū ergo interpretemur, Tu es sacerdos in æternū secundū ordinē Melchisedec. Hoc solū dicamus, quare dixerit secundū ordinē. Secundū ordinē: nequaq̄ sacerdos eris secundum uictimas Iudaicas, sed eris sacerdos secundū ordinē Melchisedec. Quō enim Melchisedec rex Salem obtulit panē & uinū: sic & tu offeres corpus tuū & sanguinē, uerū panē & uerū uinū. Iste Melchisedec ista mysteria quæ habemus, dedit nobis. Ipse est qui
Ioan. 6.f dixit. Qui manducauerit carnē meā, & biberit sanguinem meū. Secundū ordinē Melchisedec tradidit nobis sacramentū suū. c ¶ *Dominus à dextris tuis.*] Rem nouam uideo. Dicitur in principio: Dixit dñs dño meo, sede à
B dextris meis: & nunc dicit ad eum, dñs à dextris tuis. Si ipse ad dexterā patris sedet, quō rursum pater sedet ad dexterā filij? Quando enim dicit: Dixit dñs dño meo, sede à dextris meis: manifestissimè dicit, quod ad dexteram patris sedet filius. Quādo autē dicit: Dñs à dextris tuis: hoc dicit, quod ad dexterā filij sedeat pater. Hoc totum ꝓpterea dicit, ut æqualis sit filius patri. Multa sunt quæ dicant. Peccatori autē diabolus stat à dextris. Cæterū illa disputatio alia est. Quicunq̄ peccator est, diaZach. 3.a bolus ei stat ad dexterā. Sed dicet aliquis: Quomodo & Iesu filio Iosedech in Zacharia dicitur stare diabolus à dextris eius, & diabolus stetit à dextris saluatoris? Videtis quia quæstio est. Sed eo tempore quando stabat diabolus ad dexterā saluatoris: Iesus, inquit, habebat uestimenta sordida. Nostra peccata portabat, nostris uitijs inuolutus: ꝓpterea diabolus stabat à dextris eius.
Matt. 4.a d ¶ *Confregit, etc.*] Hæc omnia tradita sunt mihi. In momento, inquit, horæ monstrauit ei uniuersa regna terræ. Regna mundi, diabolus mōstrat. Et quid dicit? Hæc omnia mihi tradita sunt. Si cadens adorauerit coram me, erūt tua omnia. In die ergo belli, in die certaminis confringet reges iræ suæ. e ¶ *Iudicabit in nationibus.*] Videte differētias: Reges confringunt, iudicabit nationes. f ¶ *Implebit ruinas.*] Dñs noster ascendit in crucē, & multæ ruinæ factæ sunt. Iste positus est in ruinam, & resurrectionē multorū, & in signū cui cōtradicet. Implebit ruinas. Non credentiū, qui nō crediderūt exploratoribus apostolis. Et Moyses enim misit exploratores in mundum: & quia nō credidit populus exploratoribus, ꝓpterea ceciderūt in deserto. Vsq; hodie corpora nō credentiū cadunt in deserto istius seculi. g ¶ *Conquassabit capita in terra multorū.*] Implebit ruinas nō credentiū, cōquassabit capita eorū qui dubij sunt, eorū qui nō habēt perfectā fidem. Conquassabit capita in terra multorū, nō omniū. Si enim dixisset omniū, nullus de nobis spē

ante luciferum genui te. Iurauit dominus & non pœnitebit eum, tū es sacerdos in æternū secundum ordinem Melchisedec. Dominus à dextris tuis, confrēgit in die iræ suæ reges. Iudicabit in nationibus, implebit ruinas, cōquassabit capitā in terra multorum. De torrente in uia

haberet. Multorū dicitur, ut alij relinquātur. h ¶ *De torrente in uia bibit.*] Quis bibit de torrēte in uia? Iste, cui dictū est: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. Iste qui audiuit: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Iste, qui confringit in die iræ suæ reges, implebit ruinas, conquassabit capita in terra multorum. Iste quid facit aliud? De torrente in uia bibit. Videamus ante uiā, ut post ea uideamus in uia torrentē. Via, seculū istud dicit, per quā ambulauit. Denicq̄ scriptū est in euang elio: Esto consentiēs aduersario tuo dum es in uia: Matt. 5.d hoc est, dū ambulas in isto seculo, & per uiā uadis ad eū, qui uera est uia. Vnde dicit & in centesimo decimo octauo psalmo: Beati immaculati in uia. Beati sunt, q̄ in ista seculi uia immaculati sunt, & in isto mūdo. Ergo sacerdos secundū ordinē Melchisedech: qm̄ uenit in uia seculi, & ambulauit in uia nostra: bibit & ipse de torrente, qui erat in seculo. Torrēs nō habet aquas quæ semper perfluunt: sed habet aquas de tēpestatibus, de pluuijs, de turbine, de procellis. Torrēs nunq̄ est in mōtibus, sed semper in uallibus, in præcipitibus locis. Alienas aquas cōcipit et parturit, & tumēs uadit. De torrēte in uia bibit. Torrēs nunq̄ habet mundā aquā, sed semper turbidā. Hoc dicitur: quoniā seculi istius aquæ semper turbidæ sunt, semper plenæ tempestate. Vultis scire Matt. 26.d quomodo de torrēte turbido biberit? Et ipse dicit: Tristis est anima mea usq; ad mortem. Et dicitur in euangelio: Et cœpit, inquit, cōtristari & conturbari. Bibit ergo etiam dñs noster de torrente istius seculi aquas turD bidas, aquas tristes, aquas quæ nō habent lætitiam. Tu lit calicem, & impleuit de torrēte mundi: & quoniā turbidæ erant aquæ, dicit: Pater, si possibile est, transeat calix iste à me. Bibit ergo de torrēte mundi istius, sed non bibit quasi in domo sua, sed in uia ad alia ire festinans. Bibit de torrēte in uia. Propterea bibit de torrēte, quia in uia erat. De torrente bibit. Si dñs bibit de torrente mundi istius, quanto magis sancti? Vultis scire quoniā sancti de torrente bibunt. Dicit & in alio loco: Torrentē Psal. 122.d pertrāsiuit anima nostra. De torrēte in uia bibit. Diximus de torrēte, dicamus etiam & testimonium. Torrentem pertrāsiuit anima nostra. Vultis scire & alium torrentem? Elias sanctus propheta quādo persequebatur 3. Reg. 19.d eum Iezabel, quando accepit cibū, & quadraginta diebus transiēs, perrexit in eremū. Erat, inquit, in deserto, & bibebat de torrēte Chobar. Verum audiētes torrentes istius seculi, nolite desperare. Frequenter hic torrēs deficit. Videtur quidem tumescere, uidet habere aquas multas, sed cito deficit, si sustineas. Et Elias bibit quidē in deserto aquam: eo tempore quo erat in tristitia, quo erat in angustia. Dimiserat Iudæā, & perrexerat in montem Sina: persequebatur enim eum Iezabel: & propter ea bibebat de torrente Chobar. Verum quia perseuerat usque in finem, propterea defecit aqua torrentis. Et dicitur ad eum à domino, quoniā defecerat aqua torrentis: Vade, inquit, ad uiduam in Sarepta Sydoniorum, &c. Ecce bibit & Elias de torrente. Sed ipse dominus atq; saluator bibit & calicem de torrente Cedron. Sic enim scriptura refert, quando uenerunt & comprehenderunt eum. Venerunt, inquit, & comprehenderūt eum in torrēte, &c. Videtis q̄ humilis sit locus torrentis, quàm cōfragosus. Cedron lingua Hebræa interpretatur tenebræ. Videtis igitur quoniam torrentes istius seculi in tenebris sunt. Dominus ergo cum traditur, nō tradit rursum in monte oliueti, nō traditur in templo, sed

A sed traditur in torrente, & torrente tenebrarū, hoc est, Cedron. Omnes enim qui odio habent lucē, amāt tenebras. De torrente in uia bibit. Quia ergo bibit dñs de torrente & gustauit mortē: propterea exaltauit eum pater, & dedit ei nomen, quod est super omne nomē. Deinde nunc dicitur: De torrente in uia bibit. Et quia bibit de torrente in uia. a ¶ *Propterea exaltauit caput.*]
Ioan. 12.e Et quid dicit? Cū exaltatus fuero, omnia traham ad me. Ille est exaltatus, & nos exaltauit. Istius caput exaltatū est: cæterū draconis capita cōquassauit, & cōfracta sunt in mari. Propterea exaltauit caput. Non dixit, propterea exaltatū est caput eius, hoc est, ab alio exaltatus: sed qui se humiliauerat ipse exaltauit. Ipse enim dicit in euange-
Ibid. 10 lio: Potestatem habeo animā meam ponendi, & potestatē habeo resumendi eam. Propterea exaltauit caput. Seipsum exaltauit, qui caput est omnium. Aut certe quod
B dicit, exaltauit caput, non seipsum exaltauit. Propterea exaltauit caput. Semper enim ille altus fuit. Sed quando dicit exaltauit caput, nostrū exaltauit caput, qui curui non poteramus aspicere ad cœlū, sed ad terram. Vultis scire quoniam ipse exaltauit caput?
Luc. 13.b Et illam mulierem quam ligauerat diabolus, ipse liberauit. Exaltauit caput eius, quæ semper incuruata fuit & adorauit eum. Cui sit gloria in secula seculorū. Amē. b ¶ *Alleluia.*] Psalmus iste, primus secundum ordinem scribitur literarum: licet multi ut gesimum quoq; quartū psalmū, & trigesimūsextū scriptū putent in Hebræo secundum ordinē literarū, sed in illis uel desunt aliquæ literæ, uel supersunt: & nonnunq̄ quia cum unus uersus breuis sit, alius infinita longitudine maior est. Ex quo puto magis obseruatione hoc legentiū quàm studio scriptoris effectū. Denicq̄ & Lxx. interpretes: quia aliquis in eis scrupulus nascebatur in translatione Hebræas literas ponere noluerunt.

in uia bibit, propterea exaltabit caput.

Alleluiā. CX

CONfitebor tibi domine in toto corde meo, in consilio iustorum & congregatione. Magna opera domini, exquisita in omnes uoluntates eius. Confessio & magnificentia opus eius, & iustitia eius manet in seculum seculi. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator dominus, escam dedit timentibus se. Memor erit in seculum testamenti sui, uirtutē operum suorum annunciabit populo suo. Vt det illis hæreditatem gentium, opera manuum eius ueritas & iudicium. Fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculum seculi, facta in ueritate & æquitate. Redemptionem misit dominus populo suo, mandauit in æternum testamentum suum. Sanctū & terribile nomen eius, initiū sapiētiæ timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum, laudatio eius manet in seculum seculi.

Alleluiā, reuersionis Aggæi & Zachariæ. CXI

BEatus uir qui timet dominū, in mandatis eius uolet nimis. Potēs in terra erit semen eius, generatio rectorū benedicetur. Glōria & diuitiæ in domo eius, & iustitia

haben timorem. h ¶ *Laudatio eius manet in seculum seculi.*] Quoniā in titulo Alleluia prænotatū est, iuste in laudatione finit psalmus. Siquidē Alleluia interpretatur, laudate dominū. i ¶ *Alleluia.*] Iste psalmus prouocat nos per timorē dei in æternæ domus habitatione fundari.

CXI

Beatus uir qui timet dominum.] Frequenter dixi, quoniā omnia quæ in persona iusti interpretant, referūtur ad Christū. Si enim sancti, typus & figura saluatoris sunt: si quis uerē sanctus est, uerbi causa: Isaac typus dñi saluatoris est: Ioseph, Salomon, Dauid, & cæteri sancti. Ergo & iste beatus uir qui nunc describitur, refertur quidē ad uirum iustum. Et uerē de uiro iusto dicitur: sed iste uir iustus, typus est uiri iusti. Beatus uir qui timet dominū. Interim dimisimus psalmū, nūc dicamus de uiro iusto: Beatus uir qui timet dñm. Psalmus centesimus undecimus, alphabeticus est. Siqui D dem & centesimusdecimus: & ipse sub alphabeto est. Primus uersiculus ex Aleph scribit: Beatus uir q timet dñm. Secūdus ex Bet: In mādatis eius cupiet nimis. Tertius ex Gimel: Potens in terra erit semen eius, & usq; ad uicesimāsecundā literam Tau. Singulos igit uersiculos, uestris orationibus differamus. Beatus uir qui timet dñm, principiū psalmi est: nondū dicit: Beatus uir qui diligit dñm. Virorū em̄ incipientiū, est timere: perfectorū uerò diligere. Siquidem perfecta dilectio foras mittit timorē. Ergo de principio dicit, hoc est, incipiente uiro sancto. Videamus ergo ordinē psalmi: Beatus uir qui timet dñm. Qui timet dñm, quid facit? Audit uerba dei, doctus in lege est? Non hoc dicit. Quid dicit? l ¶ *In mandatis, etc.*] Qui timet dñm, qui beatus est, mandata ipsius libēter facit. In mādatis eius cupiet nimis. Videte qd dicat: Non dixit, mādata eius facit. Multi em̄ & timore faciūt, & mercedē nō habēt. Qui em̄ gehēnā timet, & ꝓpterea nō fornicat: nō habet tantā mercedē, quantā ille q ꝓpter dilectionē dei facit. In mandatis eius uolet, hoc est, uult nimis: hoc est, mādata eius facere desiderat. Quō aliquis si in æstibus sit, sitit: ita ille desiderat mādata dñi. In mādatis dñi uolet nimis. Anxie mādata eius nō facit, sed uult, & uult nō trāsitoriē, sed nimis. Tertius uersiculus est. m ¶ *Potēs etc.*] Qui mādata dei feci uolūtate, dignus sum ut fiam pater sanctorū. Breuiter dicimus, ne longius trahat oratio. n ¶ *Generatio, etc.*] Præstet dñs ut & uos q me auditis, generatio rectorū sitis. o ¶ *Gloria & diuitiæ, etc.*] Gloria & diuitiæ. Putamus gloriam & diuitias seculi dici? Ideo quis facit uoluntatem dei & mandata eius, ut diuitias mundi istius consequatur? Et certe non facit mandata dei, nisi diuitias mundi contempserit. Gloria & diuitiæ in domo eius. Gloria credentium est, sicut dicit 2. Cor. 1 Apostolus: Nōne uos gloria mea estis & diuitiæ? Diuitiæ

A ut, de quibus dicit ipse Apostolus: quod diuites facti
1.Cor.1.a sitis in omni scientia & iustitia. a ¶ *Et iustitia eius, etc.*] Non dixit, iustitia manet in seculū, & finē habet: sed manet in seculū seculi. b ¶ *Exortū est, etc.*] Nos quondā errabamus in tenebris, sedebamus in tenebris & umbra mortis: sed lux orta est nobis, secundū Esaiam. c ¶ *Misericors & miserator & iustus.*]
Esa. 58.c Misericors & iustus. Si peccator es, noli desperare ueniā, misericors est. Si uerò superbus es, & confidis tibi de clementia dei, noli esse negligens, & iustus est. Misericors & miserator & iustus. Videte qd fecerit prudentia psalmistæ. Iustitia simplex est, misericordia duplex est. Misericors & miserator & iustus. Quia misericors est dominus & miserator: & uir iustus imitetur dominū suum, sit & ipse misericors. d ¶ *Iocundus homo, etc.*] Putat aliquis quod de auro dicat & argento, & de pecunia? Iusti intantū non habuerūt quod alijs cōmodarent, ut ipsi cibū ab alijs acciperent. Ergo si non habuero quod dem, iam non sum iustus? Si nō fecero eleemosynam, in iustorū numero nō habebor? Quanti sanctorū fecerunt eleemosynā, sed in sanctitate ruerunt. Perfecti non fecerunt eleemosynas: quia non
B habebant unde facerent. Eleemosynas non facere, crimen habentis est. Cæterū qui non habet unde faciat eleemosynam, liber est. Quantumcunq; dare uoluerit, tantū dedit: quia uoto dedit. Tamen habent & sancti unde faciant eleemosynas. Dicit & Petrus: Argentū & aAct. 3.a rum non habeo: quod autem habeo, hoc do tibi. In nomine domini Iesu, surge & ambula. Quid est maius, pecuniam dare, an debilem sanū facere? Iocundus homo qui misereť & cōmodat. Quæ sunt istæ eleemosynæ: qd sit hoc quod cōmodat uir iustus, secundus uersiculus ostendit. e ¶ *Disponit sermones suos in iudicio.*] Non dixit: aurū suum, & argentū, & pecuniā disponit in iudicio, sed sermones suos disponit in iudicio. Ista est misericordia, si uir sanctus doceat alios qui nō sunt sancti. Disponit sermones suos in iudicio. Intelleximus ergo quæ sunt pecuniæ quæ cōmodentur. Verū hoc quod dicit, disponit sermones suos in iudicio: hoc est quod dicit
Mat.10 in euāgelio: ne mittamus margaritas nostras ante porcos: Hoc est, ut sciat unusquisq; cui tribuit, quid possit
Psal.118.b accipere, quid non possit. Vnde uir sanctus dicit: In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccē tibi. Nō ea dedi quibus libuit. Non sanctū tuum misi canibus, & margaritas dedi porcis. Grande igitur periculū est doctoris, uerba dñi porcis effundere. Multa sunt quæ dicantur de psalmo. Sed quoniā excludimur hora, benedicamus omnipotentē dominū: & qui habet tales pecunias, tribuat non habentibus. Qui uerò non habet, libenter accipiat. Præstet autē dñs & mihi, ut & ego istas habeam diuitias: ut & non habentibus dem, & habentibus diuitias cumulē: ut beatitudinē istam, & dicens habeam & audiēs. Beatus est enim qui in aures loquiť audientis. Quid enim mihi prodeſt loqui, si alius uerba mea non suscipiat? Quid prodeſt mittere uinū: si statim
1.a quod mittitur, effundatur? Vides quod in euāgelio aqua illa in hydriā mittiť, & in uinū uertiť, & seruat ne pereat. Miseretur, id est, in corde: & credit in opere. Bonū est tri C
buere substantiā terrenā: sed melius est in annunciandam misericordiā: id est, ut tradas in oblitionē, qui tibi male fecit: hoc est, ut indulgeas q̄ in te peccauit. Disponit sermones suos in iudicio: hoc est, iudex suimet ipsius est. Dicit apud semetipsum. Dñs dixit: si dimittis, dimittetur tibi: si das, dabitur tibi. Quia ille qui sic se iudicat hic in præsenti, deus illum coronat in futuro.
f ¶ *Quia in æternū, etc.*] Iste talis non cōmouebitur, quia supra petram fundatus est. g ¶ *In memoria, etc.*] Ille iustus semper in memoria dei est. h ¶ *Ab auditu etc.*] Ab illo, discedite à me maledicti.
i ¶ *Paratum cor, etc.*] Hoc est, sua spes semper in deo parata est.
k ¶ *Confirmatum est cor eius.*] Anima illius in fide. l ¶ *Non cōmouebitur.*] De ipsa fide ad infidelitatē, quia super petram fundatus est, id est, super Christū. m ¶ *Donec despiciat, etc.*] Id est, uitia & peccata, omnes hæreses, uel potestatē inimicorū despicit. n ¶ *Dispersit dedit pauperibus, etc.*] Dispersit, hoc est, partitus est. Non dixit, totum da uni homini, sed dicit: Vade & uende omnia quæ habes, & da pauperibus: Quia per multos illa partitus est uel dispersit: quia plus
D est oratio multorū q̄ unius hominis. Iustitia eius manet in seculū seculi, hoc est, opera illius ipsa permanēt.
o ¶ *Cornu eius, etc.*] Hoc est, regnū ipsius exaltabit in gloria: hoc est, cum deo erit. p ¶ *Peccator uidebit.*] Quomodo uidebit, quia propheta dicit: Tollatur impius ne uideat gloriam dei. Tamen subsequitur: Videant & confundantur. Et alibi: Videbunt in quem cōpunxerunt: id est, uisuri erunt illam formā serui & hominis, quem dignatus est suscipere de nostra humanitate: sed illam gloriam quam sancti habebunt, nec habebunt, nec uidebunt: & quantū uidebunt, ad illorū pœnā uidebunt.
q ¶ *Et irascetur.*] Hoc est, contra seipsos: eo quod non fecerunt bona. Sera pœnitētia erit illis. Dicturi erunt: Isti sunt, quos in despectionem habuimus: ecce inter ipsos dei seruos sunt reputati. Nihil profuerunt nobis abundantiæ diuitiarū: Sol non ortus est nobis. r ¶ *Dentibus suis, etc.*] Per stridorē dentiū, frigus intelligitur, ut illud: Ibi erit fletus & stridor dentiū. Quia & frigus & calor erit ibi & nulla requies. s ¶ *Desiderium peccatorū peribit.*] Hoc est, omnia bona quæ hic in præsenti habuerunt. Diligenter igitur audiamus uerba dei: cui sit gloria in secula seculorum. Amen. t ¶ *Alleluia.*] Iste psalmus docet nos: ut deposita ueteri malitia, tanq̄ modo geniti infantes in dei laudibus gloriemur. Ait enim: CXII

Laudate pueri dominum, laudate nomen domini.] Hic pueri prouocanť ad laudē, de quibus in Esaia saluator ait: Ecce ego & pueri, quos mihi dedit dñs. Ex ore
Esa.8.a quippe infantium & lactentium, laus in deum plena perficitur. x ¶ *Sit nomen domini benedictum.*] Cui omnis creatura benedicit, forsitan nō fuit antea benedictum? Fuit semper, sed tamen antea in una gente Iudæorū tantūmodo illi benedicebāt & credebant: sed modo in omnibus gentibus & creditur & benedicitur. y ¶ *Ex hoc nunc & usq; in seculum.*] Ex hoc, id est, quo inceperunt homines & credere & laudare. Et nūc, hoc est, in præsenti, & usq;

A usq; in seculum, hoc est, sine fine. Nam & antea semper fuit benedictū. a ¶ *A solis ortu usq; ad occasum.*] Id est, ab initio nativitatis nostræ usq; ad mortem. b ¶ *Laudabile nomen domini.*] Vt supra dixi. c ¶ *Excelsus dominus super omnes gentes.*] Nunquid antea non erat excelsus? Erat in Iudæa, modo super omnes gentes. Dicit per propheram: Quoniam uoluit reprobare Iudæos, & eligere gentes. d ¶ *Et super cœlos gloria eius.*] Hoc est, super sanctos sua gloria. e ¶ *Quis sicut dominus deus noster?*] Ac si dicat: Nul-
Psal.85.b lus talis. Vt illæ: Quis similis inter filios dei? Et alibi dicit: Non est similis tibi in dijs domine. f ¶ *Qui in altis habitat, & humilia respicit.*] In altis, hoc est, in sanctis. Nūquid & in humilibus non habitat? Habitat: quia &
Esa.66.a in humilibus respicit, ut illud: Super quem respiciam, nisi super humilem & trementē sermones meos? Quando sunt alti sancti? Quando contemplantur de cœlestibus. Et tunc sunt humiles in terra, quando se humiliant in actiua, eleuantur in contemplatiua. Et illi qui hic in terra sunt humiles, apud deum sunt alti. Quare non dixit, in humilibus habitat, sed dixit, respicit? Ideo, quia ubi respicit, ibi habitat: & ubi habitat, ibi respicit. g
B ¶ *Suscitans à terra inopem.*] Et de capite, & de mēbris intelligitur. Suscitans, hoc est, suscitauit deus pater Christum, qui inops & pauper pro nobis factus est. Et nos inopes, id est, sine patre diabolo, sine matre gentilitate, suscitamur à Christo. h ¶ *Et de stercore erigens pauperem.*] Quod dixit, terra: hoc est & stercus: & quod dixit inopem, hoc est & pauperem. Quia de terra & putredine peccatorum nostrorū erexit nos, ut illud: Quid superbis puluis & terra? i ¶ *Vt collocet eum, etc.*] Collocauit deus pater filium suum in cœlestibus in dextera sua. Et dominabitur super principes: id est, super nouem ordines angelorū, secundū illud: Princeps militiæ, uel princeps uirtutū ego sum. Et insuper sanctos, & sua mēbra collocauit cum ipsis nouem ordinibus angelorum. k ¶ *Qui habitare facit, etc.*] Sterilis, hoc est, sancta ecclesia.
Esa.54.a Vnde propheta dicit: Lætare sterilis, &c. Primitus sterilis fuit sancta ecclesia: quia non generabat filios, nisi paucos. Synagoga habuit uirū deum, sed tamen paucos generauit. Postea ecclesia quæ ante sterilis fuerat, in
Ibid.49.f uno die uel duobus grandes partus fudit, quando generauit octo milia. Et in ppheta dicit: Qui sunt isti, aut
Psal.18 quis genuit illos mihi? Fac mihi spaciū & urbes ubi habitē. Et dñs dixit: Ego faciā. In omnē terrā exiuit sonus eorū: hoc est, in toto mūdo. Qui habitare facit sterilē in domo, hoc est, in ecclesia. Et ipsa est sterilis, & ipsa est mater, & ipsi sunt filij, & in semetipsa habitat. Hoc est uni-
Rom.12.b tas ecclesiæ, una res est, & multa membra, sed unū corpus multi sunt, ut Paulus dicit: & ibi lætabiť in semetipsa, hoc est, in unitate. l ¶ *Alleluia.*] Iste psalmus uocē cōtinet prophetæ, ostendentis: ut quæ in eo historicè narrantur, spiritualiter dicta intelligantur. CXIII

In exitu Israel de Aegypto, domus Iacob de populo barbaro.] Iste psalmus secundum historiam commemorat, quando filij Israel exierunt de Aegypto. Sed plus pertinet ad sensum, quādo nos liberati fuimus de Aegypto, hoc est, de tenebris ignorantiæ peccatorum nostrorum per baptismum. Domus Iacob de populo barbaro. Liberati fuerunt illi Israelitici de populo barbaro: hoc est, de illis gentibus, quæ in Aegypto habitabāt. Et ad sensum: Domus Iacob, supplantatores uitiorum intelligūtur. Liberati sunt isti, & nos spiritualis domus Iacob liberati sumus ab illis infidelibus, qui in infidelitate permanserunt. Domus Iacob. Primitus fuit uocatus Iacob, postea Israel. Vnde dixit: Vidi dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Et dominus dixit ad illū: Iam
Gen.32.g nō uocaberis Iacob, sed Israel erit nomen tuum. Et nos primitus debemus esse Iacob, hoc est, supplantatores uitiorum: ut postea possimus esse Israel, id est, animæ uidentes deum, & oculis cordis contemplari deum, secundum illud: Beati mundo corde, quoniam ipsi deum uidebunt. n ¶ *Facta est Iudæa sanctificatio eius.*] In Iudæa primitus fuit sanctificatio dei. Sed Iudæa, confessio interpretatur: id est, in illis qui cōfitentur fidem trinitatis, & ueniunt ad baptismū, ubi est sanctificatio dei. o ¶ *Israel potestas eius.*] Et potestas dei est, ut Israel esse mereamur: id est, animæ uidentes deū, uocemur. Israel regnauit in ea. p ¶ *Mare uidit & fugit.*] Ma D
re uidit & fugit, quando Moyses cum populo suo uenit. Et quomodo uidit? Id est, intellexit uoluntatē creatoris, & donauit locum illi populo. Aliter secundū sensum: Mare gentilitas: uidit, sanctos prædicatores, supplantatores uitiorū, & animæ uidentes deum, fugerūt: id est, non potuerunt resistere apostolis: quia deus in illis erat. q ¶ *Iordanis conuersus est retrorsum.*] Iordanē conuersum esse retrorsum non legitur in historia, nisi quando cum arca in ipsum intrauerunt, quasi retrorsum ambulasset illa aqua, sic steiit quasi murus: & illa alia aqua perambulauit in mare. Quid ergo intelligitur per hoc? Iordanis interpretatur, descensio eorum. Illi intelliguntur, qui ueniunt ad baptismū. Quando uiderunt martyres pati persecutiones multas, conuersi sunt in mare: hoc est, in gentilitate negauerunt. Postea dominus per suos prædicatores uocauit illos: Conuertimini ad me, & ego reuertar ad uos. Et conuersi fuerunt postea multi ad deum. Illa aqua perambulauit in mare: id sunt infideles qui perambulauerunt in mare, id est, in mare perditionis. r ¶ *Montes exultauerunt ut arietes, & colles sicut agni ouium.*] Exultauerunt sancti prædicatores, quando uiderunt illos conuersos, qui antea blasphemi fuerunt. Exultauerunt ut arietes, id est, principes gregū, qui gerunt filios, id est, sancti apostoli. Vnde unus de illis
1.Cor.4.d dixit: Per euangelū ego uos genui. Vel prædicatores, altioris meriti intelliguntur, qui modo generant filios
Gal.4.c per prædicationē eorū. Vnde Paulus dixit: Filioli mei, quos iterum parturio, donec Christus formetur in uobis. s ¶ *Quid est tibi mare quod fugisti, & tu Iordanis, etc.*] Propheta per semetipsum interrogat, & ipse respondit, ac si dicat: Quid tibi fuit gentilitas quod fugisti? r Et tu Iordanis: hoc est, & uos Christiani: quid fuit quod conuersi fuistis retrorsum? Quare? Vidistis sanctos prædicatores, id est, mōtes: uidistis arietes, hoc est, supplāta-

A tores uitiorum,& animas uidentiũ deum patrem,ideo fugisti? a ¶ *Montes exultastis ut arietes, & colles sicut agni ouium.*] Repetitio est. c ¶ *A facie domini mota est terra, à facie dei Iacob.*] Exposuit hoc propheta alio loco cum dixit: Vidit & cõmota est terra. Et post paululum ait: A facie dñi, & reliqua. Mota est terra, hoc est, à præsentia dei: qa deus in suis prædicatorib. erat. Mota fuit gentilitas, à facie dei Iacob, id est, à præsentia illius quẽ adorauit Iacob. c ¶ *Qui conuertit petrã in stagna aquarũ.*] Petra, Christus: & secundum historiã, de petra exierunt flumina. Anteq̃ Christus ueniret in carnẽ, non eruperant adhuc tantæ aquæ, hoc est, tãta doctrina. Postea exierunt de Christo quatuor fiumina, quatuor euangelia, & irrigauerũt totum mundum. d ¶ *Et rupem in fontes aquarum.*] Repetitio est. Rupes sunt qui & petra. Petra dicitur rupis. Et rupem in fontes aquarũ. Doctrina multa de Chri-
B sto. Mare rubrũ, qđ ideo dicitur: quia sicut sanguis erat illa aqua maris, quæ figurabat baptismum. e ¶ *Non nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam.*] Dicũt illi boni Iudæi: Non nostrum meritum nos liberauit, sed tua potestas, ut nomẽ tuum glorificetur in omnibus gentibus. Vel prædicatores noui testamenti similiter dicũt. Quando faciunt uirtutes, deus per illos facit, ut nomen illius glorificetur & laudetur per ipsum. f ¶ *Super misericordia tua & ueritate tua.*] Tua misericordia & tua ueritas hoc facit. g ¶ *Ne quando dicant gentes, ubi est deus eorum?*] Propter hoc facit deus ista mirabilia, ut non dicãt gentes quod non potuisset deus illos saluare, Vel modo in nouo testamento, similiter facit in sanctis suis. h ¶ *Deus autem noster in cœlo, omnia quæcunq; uoluit, fecit.*] Deus in cœlo sursum. Dicunt sancti ad illos infideles, qui idola adorant: Vos uestros deos manu tangitis, & oculis animalibus cernitis: sed noster deus in cœlo est sursum. In cœlo & in terra omnia quæcunq; uoluit, fecit. In his qui cœlestem uitam agunt, & adhuc terrena carne clauduntur, implet uoluntates suas. i ¶ *Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.*] Ideo dicit simulacrũ, quia ad similitudinẽ alicuius hominis mortui, factũ sit. Argentum & aurũ. Quare non dixit, lapidea, aut ærea, aut fictilia, aut lignea, sed argentea & aurea? Quia præuidebat spiritus sanctus, quoniã cũ exinde increpati essent, quale responsum darent, Ideo posuit aurũ & argentũ: quia dicerent illi: Non adoro, nec ligneũ deum, nec lapideum, nec æreum, sed deum aureum & argenteũ. Dicis illi: Si aurũ aut argentũ adorasses, non esset talis error. Et dicunt illi: Non adoramus aurum nec argentũ. Ille respondit. Non aurum & argentũ, sed deum meum adoro. Quæ est ista imago, & illa potestas quæ in ipsa est? Dicis illi: Diabolus ibi est. Ille dicit: Absit. Non uolo diabolum adorare. Quomodo non adoras diabolum, quia in alio psalmo legimus: Omnes dij gentiũ dæmõia: Dicit ille: Nec hoc adoro. Quid ergo adoras? Ego solem, lunam, stellas adoro. Isti sunt mei dij: illi me saluant. Dicit illi: Si sol est tuus deus, quare non semper tibi lucet? Dicis ad alterum, qui lunã adorat, uel isti qui solem adorat: Sol integer est. Tu lunã adoras: quare crescit & decrescit tuus deus, & de nocte lucet. Quare nõ semper tibi lucet? Et in mare quando mergeris, tua luna & tuæ stellæ cur te non liberant: & semper super tibi lucem dant? Quare addit: opera manuum hominum, argentum & aurum? De terra fodiunt illud homines, & colunt illud & colorant: & sic euenit pulchrum. Ergo de tuis manibus facis deũ tuũ quẽ adoras. Ista ad reuincendũ malos dicta sunt. k ¶ *Oculos habent & nõ uidebunt. Aures habent & non audient, nares habent & non odorabunt. Manus habent & non palpabunt, pedes habent & non ambulabunt, non clamabunt*

Psal. 96.a

tu Iordanis quia conuersus es retrorsum? Montes exultastis sicut arietes, & colles sicut agni ouium. A facie domini mota est terra, à facie dei Iacob. Qui cõuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum. Nõn nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua & ueritate tua, nẽ quando dicant gentes, ubi est deus eorum? Deus autem noster in cœlo, omnia quæcunque uoluit, fecit. Simulacra gentium argentũ & aurum, opera manuũ hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient, nares habent & non odorabunt. Manus habent & non palpabunt, pedes habent & non ambulabunt, non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Domus Israel sperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum est. Domus Aaron sperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum est. Qui timent dominum sperauerunt in domino, adiutor eorum & protector eorum est. Dominus memor fuit nostri, & benedixit nobis. Benedixit domui Israel, benedixit domui Aaron. Benedixit omnibus qui timent dominũ, pusillis cum maioribus.

D

Adijciat

in gutture suo.] Neq; enim est spiritus in ore ipsorum. Dicis illi: Vel si bestiam adorasses, licet malum erat: sed tamen uel oculos habet, uel pedes, sed istud quod adoras, nec uidet, nec audit. Quare addit, non clamabũt in gutture suo? Quia bestiæ clamant uoce, sed cõsuetus est clamor eorũ. Non intelligis, neq; potes per literas uel per syllabas cõprehẽdere, quomodo uocẽ hominis cõprehendis. l ¶ *Similes fiant illis qui faciunt ea, etc.*] Similes, hoc est, si oculos non emendat, quia uidit illud aurum, illam imaginem. Sed & in anima similis efficitur dum non emendat: quia nec uidet, nec intelligit, nec discernit, dum plus errori credit. Ideo similis dicitur. Et omnes qui cõfidunt in eis. Non solum qui faciunt, sed etiã qui confidunt. m ¶ *Domus Israel sperauit in domino.*] Domus Israel, duodecim tribus Israel. Aaron, tribus Leui non sperauit? Non sperauit in tales deos mortuos, sed in domino. Domus Israel animarũ domus uidentium deum in dño sperant. Et Aaron, mons fortitudinis: id est, qui fortes & alti sunt in merito, in domino sperant. n ¶ *Adiutor & protector eorum est.*] Illi dij non prosunt, secundum Hieremiæ dictum, hominem non liberant de bello, regem non constituunt, sed iste illos defendit & protegit: secundũ Danielis dictũ, uerè ipse est deus eorum, & ipse mutat tempora, & amouet reges & constituit. o ¶ *Domus Aarõ sperauit in domino, etc.*] Exceptis istis: domus Israel & Aaron omnes qui illũ timent & amant protegit illos & defendit. p ¶ *Dominus memor fuit, etc.*] Memor fuit quando liberauit filios Israel. Et nos, quando quod promisit, impleuit opere. Misit filiũ suum, qui carnẽ suscepit, & nos liberauit. Hoc dico deum memorare. Et benedixit nos, hoc est, omni benedictione spirituali. q ¶ *Benedixit domui Israel, etc.*] Id est, altiores meri-

Dan. 2.8 & 4.1

to &

A to & inferiores. a ¶ *Adijciat dominus super uos.*] Alios prædicatores. Primitus pauci fuerunt, postea multi effecti sunt in mundo prædicatores. b ¶ *Benedicti uos à domino, qui fecit cœlum & terram.*] Benedicti, hoc est, uos sancti benedicti estis à domino. c ¶ *Cœlum cœli domino, terram autem dedit filijs hominũ.*] Cœlũ cœli, sicut dicit canticum psalmi, & psalmus cantici. Istud cœlum subiectum est illi cœlo superiori, ubi est firmamentũ, & inde habet lumẽ. Et terra iterum subiecta est ad illud cœlũ aereũ: exinde habet pluuiã & omnem necessitatem. Secũdũ sensum, cœlum altius, sancti apostoli, qui ab ipso Christo audierũt prædicationem, & illuminationẽ spiritus sancti acceperũt: & exinde fuerũt edocti. Cœlum iterũ successores apostolorũ, quibus illi prædicauerunt, &

Adijciãt dominus super uos, super uos & super filios uestros. Benedicti uos à domino, qui fecit cœlũ & terram. Cœlum cœli domino, terram autem dedit filijs hominum. Nõn mortui laudabunt te domine, neq; omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui uiuimus benedicimus domino, ex hoc nunc & usq; in seculum.

Alleluiã. CXIIII

Dilexi quoniam exaudiet dominus uocem orationis meæ. Quia inclinauit aurem suam mihi, & in diebus meis inuocabo. Circumdederunt me dolores mortis, & periculã inferni inuenerunt me. Tribulationẽ & dolorem inueni, & nomen domini inuocaui. O domine libera animã meam misericors dominus & iustus, & deus noster miseretur. Custodiens paruulos dominus, humiliatus sum & liberauit me. Conuertere anima mea

dñs illos in anima illorũ illuminauit. Terrã autẽ dedit filijs hominũ. Hi sunt illi simpliciores, qui tantũ incarnationẽ credunt, qui lac edunt, & nutriuntur per prædicationem, & ipsũ qui terreni erant, cœli efficiuntur. d ¶ *Non mortui laudabunt te domine.*] Hoc est, peccatores.
Prou. 18.d B Peccator enim cum uenerit in profundum malorũ, cõtemnit. e ¶ *Neq; omnes qui descendunt, etc.*] Hoc est, habitatores inferni. f ¶ *Sed nos qui uiuimus, etc.*] Nos fideles qui uiuimus: id est, qui fidem & opera habent, ipsũ laudant deum. g ¶ *Ex hoc nunc & usq; in seculum.*] Ex hoc, id est, quo incipimus intelligere. Nunc, modo. Vsq; in seculũ, sine fine. h ¶ *Alleluia.*] Iste psalmus uocem continet fidelis animæ à deo peregrinantis, quæ post longos labores ab eo suscipitur. CXIIII

Dilexi quoniam, etc.] Non dixit diligam, sed dilexi. Non promisit se facere, sed testatur se fecisse. Dilexi. Quare dilexi? Quoniã exaudiet dñs uocem orationis meæ. Dilexi, transacti temporis est, exaudiet autem futuri. Non enim dixit quoniã dilexi quod exaudiuit me dñs, sed dilexi quod exaudiet me dñs. k ¶ *Quia inclinauit, etc.*] Quoniã nos parui sumus & humiles, & non possumus nos extendere & exaltare: propterea dñs inclinauit aurẽ suã, & dignat exaudire nos. Denicq; quia nos homines sumus & dij non possumus fieri, deus homo factus est & inclinauit se, secundum illud quod scriptum est: Et inclinauit cœlos & descendit.
Psal. 118.h l ¶ *Et in diebus meis, etc.*] Hic quæritur quomodo in diebus inuocet, & non inuocet in noctibus. Et quomodo dicit in alio loco: Media nocte surgebã ad confitendum tibi, cum sancti in nocte plus soleant orare? Et in alio loco dicitur: In noctibus extollite manus uestras in sancta, & benedicite dñm. Quomõ dicit, & in diebus meis inuocabo? Non dixit inuocaui, sed inuocabo in futuro. Dum enim in hoc mundo sumus, in nocte inuocamus. In futuro in die inuocamus dominum: propterea dixit in diebus meis. Peccatoribus enim nox est, mihi autem dies. m ¶ *Circumdederunt me, etc.*] Videntur mihi dolores mortis, cogitationes esse fœdæ, quando anima cogitat & peccare desiderat, quando parturit peccata, uicina est morti. n ¶ *Pericula inferni inuenerũt me.*] O nos infelices & miseros & lugendos: quia semper nos peccatum quærit. Si autẽ semper nos quærunt peccata, nos sustinemus ut non nos inueniant. Hæc autẽ distantia est inter dolores mortis & pericula inferni. Dolores mortis, malæ cogitationes sunt, pericula inferni, opera mala sunt. Vt est aũt dicã: aliud in theoria, aliud in opere, hoc est, in practica. Ibi emẽ dolor & parturitio: hic aũt periculũ est uicinũ morti. o ¶ *Tribulationẽ, etc.*] Nouã rem dicit. Nõ dicit requiẽ inueni, nõ dicit saturitatẽ inueni. Si aũt dixisset, inuenit me tribulatio, inuenit me dolor, non erat quæstio. Nũc aũt quid dicit? Tribulationem & dolorẽ inueni: Quasi quærens sic inuenit. Non enim inuenitur nisi quod quæritur. Sanctus non quærit requiem, sed tribulationẽ. Nouit enim qm̃ tribulatio patientiã operat: patiẽtia autem probationẽ: probatio uerò spem: spes aũt non cõfundit. Tale quid & in Hieremia dicit: Tribulationẽ, inquit, & miseriã inuocaui: Quoniã, inquit, amaro tuo uerbo ridebo: hoc est, in hoc seculo quid aliud uolo nisi tribulationẽ, ut in futurum requiẽ habeã & felicitatẽ? Et propterea, inquit, nũc amaritudinẽ sustineo, ut postea dulciora, pmerear. Et populus dñi de Aegypto egrediens uenit in Mara, qđ interpretat amaritudo, & de Mara in Sina, quod interpretat tentatio. Et iterũ Hieremias: Solus sedebã, qm̃ amaritudine repletus erã. p ¶ *O domine, etc.*] Proprietatẽ Hebraicæ linguæ Græcus & Latinus exprimere nõ possunt. Pro ò in Hebræo habet נָא ana. Ana autẽ interpretat rogo & deprecor. Et quod dicit, hoc est: Deprecor dñe libera animã meã. Non est emm uocantis, sed deprecantis affectus. In ingenti enim periculo cõstitutus est. q ¶ *Misericors dominus, etc.*] Erige aures peccator. Misericors est dñs, sed noli esse negligens, sequit emm: & iustus. Si multũ peccator es: audi, misericors est dñs: si negligẽs es: audi, & iustus est. Sed uidet quasi æquale esse, misericors dñs & iustus. Verbi gratia: decẽ partibus est misericors, & decẽ partibus est iustus: & hoc ppter simpliciores ita loquor. Dicat aliquis. Si pensent peccata mea, nónne possum tanta habere bona quanta habeo mala? Nũc aũt dicit, quod misericors est & iustus. Et misericors in peccatoribus, iustus in bonis. Incipiunt me grauare peccata mea, & uincit in sua misericordia. Propterea semel iustus posuit, & secundo misericors. Potest & de præterito dicere. Et deus noster, inquit, misereri ut semper eũ misericordẽ ostẽdat. r ¶ *Custodiẽs, etc.*] Si quis magnus est, & se exaltat & superbus est: hũc non custodit dñs. Si quis se magnũ putat, huius nõ misereri dñs: sed si quis se humiliat, huius misereri, & custodit eũ dñs. Si quidem dicit: Ecce ego & pueri quos mihi dedit dñs. Et iterũ: s ¶ *Humiliatus sum, etc.*] Dupliciter intelligimus, humiliatus sum & saluauit me. Siue peccaui & saluauit me: siue cum essem superbus humiliauit me & saluauit me. t ¶ *Conuertere anima mea in requiem tuam.*] Quãdo dicitur, cõuertere in requiẽ tuam: ergo habuit ante requiẽ quam perdidit. Nemo enim cõuertitur nisi qui pergit illuc ubi prius erat. Deus emm nos bonos creauit, & nostro arbitrio nos reliquit, & omnes cũ Adam

C

Hier. 6 & 14

Exod. 15.d

D

Hier. 15.d

in paradiſo poſuit. Sed quia noſtro arbitrio à beatitudine illa cecidimus, & uenimus in uallem lachrymarũ: propterea iuſtus animã ſuã hortat, ut cõuertat illuc unde deſcẽdit. Cõuertere anima mea in requiẽ tuam. Locus enim iſte, tribulationis locus eſt: terra pugnatorum eſt. Iſte locus lachrymarũ eſt: ubi nõ licet ſecurum ambulare. Vbicunq; eñ aliquis fuerit, periculũ eſt. Si in deſerto, ſcorpiões ſunt: ſi in ciuitatibus, oculus meretricis pernicies eſt hominis: Si in mari, latrões & piratæ. Hæc omnia myſticẽ loquor. Nec enim nunc periculũ eſt ſancto uiro à latronibus interfici: ſiquidẽ martyres ſanguine ſuo uicerunt. Cõuertere anima mea in requiẽ tuã. *a* ¶ *Quia dominus, etc.*] Quò, inquit, cõuerteris ò anima? In paradiſum. Non quia digna es, ſed miſericordia dñi eſt. Vt exires de paradiſo, tuo uitio factũ eſt, ut autẽ redeas, miſericordiæ dñi fuit. Et nos dicamus animæ noſtræ: Cõuertere in requiẽ tuã. Requies noſtra Chriſtus eſt deus noſter. Si quando fuerimus in anguſtia & ceperit nos cogitatio captiuare in peccatũ, dicamus: Cõuertere anima mea in requiẽ tuã. *b* ¶ *Quia eripuit, etc.*] Necdũ rediit in paradiſum, & iam ſe in ſecuritatẽ rediſſe dicit. Dixit, cõuertere anima mea in requiẽ tuã, & quaſi ſecurus dicit: quia eripuit animã meã de morte. Quò eripuit animã meam de morte? Pro me paſſus eſt deus meus, pro me
Oſee 13.d crucifixus eſt deus meus, & dico: Vbi eſt mors uictoria
1.Cor. 15.g tua, ubi eſt inferne ſtimulus tuus? *c* ¶ *Oculos meos, etc.*]
B Ploraui ut rideam, luxi ut in ſempiternũ gaudeã. Qui in præſenti non plorat, in futuro lachrymabit. Beati eñ qui lugent: quia ipſi conſolabuntur. E contrario autem dicit: Væ uobis qui ridetis, quoniã lugebitis. *d* ¶ *Pedes meos à lapſu.*] Quia non ſteterunt pedes mei ſuper petram: propterea penè moti ſunt pedes mei: penè effuſi ſunt greſſus mei. Liberati ſunt pedes mei à lapſu. Quare? quia cõuerſa eſt anima mea in requiẽ ſuam. *e* ¶ *Placebo, etc.*] Videor, inquit, hominibus eſſe iuſtus, quare opera bona non habeo? Videor hominib. eſſe ſanctus, quare uerba bona nõ habeo? Hæc Dauid dicit, hoc ſancti dicũt: hoc apoſtoli loquunt: Peccator enim hæc non loquit. Quid loquit iuſtus? Quia uerba & opera bona non habeo: & ſanctus uideor, & laudor ab hominibus. Ego aũt noui conſcientiã meã: Scio quallibus cogitationibus cor meũ fluctuat: ſcio quantæ mihi libidines ueniũt, & uideo aliã legẽ repugnantẽ menti meæ & captiuantẽ me in lege peccati: propterea dico: Miſer ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et ꝓpterea dico: Ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſeruo tuo. Ab alienis. Nõ eſt meũ quod parturio. Nolo cogitare mala, & cogito. Nolo cogitare malum, & quaſi inuitus & captiuus in malam cogitationẽ trahor. Sed quoniã in mea poteſtate non eſt, aut cogitare aut non cogitare quæ ſunt mala: propterea dico: aliena quidem ſunt quæ ueniunt in cor meum. Sed quoniã quaſi neceſſitas mihi imponitur: propterea dico, ab occultis meis munda me. Aliena quidẽ ſunt peccata, ſed quia ſuſcipio ea, dico in alienis peccatis, parce mihi ſeruo tuo. Hoc autẽ quare dixit? Quoniã dixit propheta: Placebo dño. Non dixit placeo, ſed placebo. Hic enim quod facio: non poſſum eſſe perfectus iuſtus. Propterea dicit &
1.Cor. 15.c Apoſtolus: Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus, & nũc per ſpeculũ uidemus in ænigmate. Propterea nunc longo ſermone uſi ſumus, quoniã in præſenti ſeculo perfectus iuſtus nemo eſſe poteſt, neq; Dauid, neq; apoſtoli, neq; aliquis ſanctorum. Nemo enim C
mundus à peccato, nec ſi unius diei fuerit uita eius. Si quidem apoſtoli & ſancti non auſi ſunt dicere, ſancti ſumus: nec auſi ſunt dicere, placeo, ſed placebo. Qui in futurum ſolicitus eſt, de præterito quod non fecit cõfitẽ. Placebo dño. Vbi placebo? In regiõe uiuorum. Hæc enim regio mortuorũ eſt: alia eſt terra uiuorũ. Siquidẽ & Dauid in hac terra erat, & uerè in terra repromiſſiõis, dicẽs: Placebo dño in regione uiuorũ, confitetur hanc regionẽ nõ eſſe uiuorũ ſed mortuorũ. Vultis ſcire quæ eſt illa regio uiLuc. 24.f uorũ? Dñs dicit in euãgelio: Deus Abrahã, deus Iſaac, deus Iacob, & erant mortui. Et quid ſequit: Deus, inq;, non eſt mortuorũ, ſed uiuorũ. Igit & iuſtus quid dicit? Placebo dño in regione uiuorũ. In regione Abraham, Iſaac & Iacob. Hoc eſt quando uerè fuero in ſinu Abraham, tunc placebo dño. *f* ¶ *Alleluia.*] Hunc pſalmum quinta & ſexta editio cum ſuperioribus copulant: Symmachus uerò & Lxx. interpretes diuidunt. CXV

mea in requiẽ tuam, quiã dominus benefecit tibi. Quiã eripuit animam meam de morte, oculõs meos à lachrymis, pedẽs meos à lapſu. Plãcebo coram domino in regione uiuorum. Alleluiã. CXV

CRedidi prõpter quod locutus ſum, egõ autem humiliatus ſum nimis. Egõ autem dixi in exceſſu meo

Credidi, etc.] In Hebraico cẽteſimus decimuſquartus pſalmus, & cẽteſimus decimuſquintus, unus eſt pſalmus. Igit dixit credidi propter quod locutus ſum. Quid credidiſti, qđ locutus es? Pſalmus prior ita finiuit: Placebo coram dño in regione uiuorũ. Dicit ergo propheta: Credidi propter quod locutus ſum. Quid credidit? Quoniã placebo corã dño in regione uiuorũ. Hoc credidi & hoc locutus ſum. Quid autẽ locutus ſum? *b* ¶ *Ego autem, etc.*] O magna intelligẽtia diuini ſermonis. Credidi, inquit, quoniã placebo dño, quoD niam ero angelus, quoniã ero in cœlis, & nõ ſui ſuperbus: nõ ſum elatus, ſed humiliarus ſum nimis. Quoniã ero in regione uiuorũ, miſericordiæ dñi eſt. Ego autem noui memetipſum: quia terra ſum & cinis. Propterea dico, ego aũt humiliatus ſum nimis. Quid aũt eſt terra & cinis? *i* ¶ *Ego autem dixi, etc.*] In Hebræo aliter habet. Ego dixi in exceſſu meo, omnis homo mendaciũ: qđ dicit כֹּל Placebo dño in regione uiuorũ, ſed ego ſcio memetipſum ſecundum cõditionẽ corporis nihil eſſe. Non eſt enim ueritas in ſubſtantia noſtra, ſed umbra eſt & quaſi mendaciũ. In ſubſtantia corporali dico, non in anima. Et quod dicit hoc eſt: Placebo dño in regione uiuorũ. Sed cogitans humanã uitam & conſiderans diuerſos errores: non inuenio ueritatem in hoc mundo. Siquidẽ ex parte cognoſcimus, & ex parte propheta-mus. Propterea dico: Omne quod uidemus, omne qđ intelligimus mendaciũ eſt. Quomodo igitur mẽdaciũ eſt? Mendaciũ hic dixit quaſi umbram, quaſi imaginẽ: quemadmodũ dicitur in alio loco: Verumtamẽ in imagine pertranſiet homo. Eadem intelligentia & nũc dicitur, omnis homo mẽdax: hoc eſt, omnis homo umbra. Hoc autem dicimus ſecundum hebraicam ueritatem. Loquamur autem & ſecundum Lxx. interpretes. Dicat enim aliquis, quid ad me quid habẽt in Hebraico? ego eccleſiã ſequor. Ego dixi in exceſſu meo, omnis homo mendax. Verũ dicit Dauid an mentitur? Si uerum eſt omnis homo mendax, & hoc quod dicit, omnis homo mendax, uerũ eſt: ergo & ipſe mentitur: quia & ipſe homo eſt. Si autem & ipſe mentitur: ergo hoc quod dixit, omnis homo mendax, non eſt uerũ. Quocunq; uertris, in contrarium uenit. Et quoniã ipſe homo eſt: ergo ipſe mentit, quod omnis homo mẽdax eſt: Ergo alio genere mentit. Videtis ergo quia ſyllogiſmi ſunt philoſophorũ. Denicq; ſecundũ hanc ſententiã texitur ſyllogiſmus

A mus Ariſtotelis. Denicq; tu dicis, loquere ad alterum: ſi mẽtiris, & uerũ dicis quod mẽuris: ergo mentiris. Vide quõ in cõtrariũ uertit ſententia. Quid eñ dicit. O tu qui mecũ loqueris: ſi mentiris, & uerũ dicis hoc ipſum quod mentiris: ergo mentiris, & in eodẽ ſermone ſit, ut uerũ dicat & mentiat.

Coloſſ. 2.a Propterea lectũ eſt in Apoſtolo: Videte ne quis uos decipiat per philoſophiã & uanã deceptionẽ hominũ ſecũdũ elemẽta mundi. Inuenerunt enim philoſophi ſuas deceptiões ex ꝓpria arte: quõ in eodẽ ſermone & uera quis dicat & mentiatur. Nos autẽ dicamus Dauid uera dixiſſe, quod omnis homo mendax. Quamdiu homines ſumus, mẽtimur: qñ aũt fuerimus dij, deſinimus mentiri. Vbi eñ ſunt æmulationes & cõtentiones in uobis, nõnne homines eſtis & ſecundum hominẽ ambulatis. Ego dixi dij eſtis & filij excelſi oẽs. Vos aũt ſicut homines moriemini, & ſicut unus de principibus cadetis. Si quis igit ſanctus eſt, deus efficit: & quando factus fuerit deus, deſinit eſſe homo, & iam
Rom. 3.a non mentit. Quid enim dicit & Apoſtolus: Eſt aũt omnis homo mendax, deus aũt uerax. Interpretemur aliter. Credidi propter quod locutus ſum. Magiſter quando docet diſcipulũ, niſi prior ipſe crediderit quod docet: non poteſt alterũ docere. Dicit ergo ſe primũ credidiſſe, & ſic aliũ docere. Ego autẽ humiliatus ſum nimis. Quando aũt adeptus ſum gratiã dei: non ſum elatus in ſuperbiã, non me inflauit notitia. Sed quid feci? Humi-
B liatus ſum nimis. Tamẽ quod docui ſermone, potui & humilitate docere. Ego dixi in exceſſu meo, omnis homo mendax. Docebã, inquit, diſcipulũ meũ, & conſiderans contemplationẽ cœleſtẽ & cogitans diuiniora: intellexi omne quod homo nouit eſſe mendacium. Quid enim ueritatis poteſt eſſe in hoc mũdo, cum umbra ſit uita noſtra ſuper terrã? Si ergo qui docet diſcipulũ confiteť, quod omnis homo mendax eſt: quanto magis diſcipulus non debet ſe extollere & æſtimare ſe aliquid eſſe? *a* ¶ *Quid retribuã, etc.*] Quoniã dixit, placebo dño in regione uiuorũ, & hoc ipſum, credidi propter quod locutus ſum, & humiliatus ſum nimis, & dixi oñis homo mendaciũ, omnis homo umbra, omnis homo imago, pro tantis beneficijs quibus placebo dño in regione uiuorũ, quid habeo dignũ quod illi retribuã? Ego terra ſum, ego cinis ſum, promiſit mihi quia placebo illi in regione uiuorũ, fecit me magiſtrũ. Credidi, ꝓpter quod locutus ſum. Quid habeo dignum, quod illi pro tantis beneficijs retribuã? Quodcũq; illi dedero, ipſius eſt: & magis illi reddo quàm dono. Nihil aliud habeo quod ipſi retribuã, niſi pro ipſo ſanguinẽ fundam, niſi pro ipſo martyr exiſtam. Hæc eſt ſola retributio digna, pro ſanguine ſanguinẽ retribuere, ut liberati à ſaluatore, pro ſaluatore libenter ſanguinem profundamus. *b* ¶ *Calicem ſalutaris, etc.*] In Hebraico ita habet. Calicem
Pſal. 115.b ieſu accipiã. Hoc ipſum & angelus interpretat. Et uocabis nomẽ eius Ieſum: ipſe enim ſaluabit populũ ſuum. Calicẽ ergo Ieſu accipiã. Quis eſt iſte calix Ieſu? Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat iſte calix à me. Et poteſtis, inquit, calicẽ meũ bibere. Et cõtinuo ſequit. Calicẽ quidẽ meũ bibetis. Hoc aũt quare dixit? Vt intelligamus calicẽ paſſionis martyriũ eſſe. Grandis res eſt martyriũ. Quomodo grandis res? Quoniã retribuit dño quod accepit à dño. Chriſtus pro ipſo paſſus eſt, & ille pro nomine ipſius patitur. Quoniã diximus quod martyr nihil aliud habet quod retribuat dño, & dñs cõputat illi pro qua- C
litate, quoniã uidet ſeruũ ſuũ nihil aliud habere quod retribuat ei. Quid enim ſimile eſt? Deus ꝓ hominibus paſſus eſt, dñs pro ſeruo, iuſtus pro peccatore. Quæqualitas? Sed quoniam nihil aliud habet ſeruus quod retribuat dño, deus quaſi clemens pro æquali accipit martyriũ. Quaſi ſi quis dines pauerit aliquem pauperẽ: euenerit aũt eundẽ diuitẽ uenire cum ſua familia, & ueniat caſu in domum pauperis, & non habeat pauper quod illi apponat & familiæ ipſius, & ſolũ illi dicat, intra in domũ clientis tui, & oſtendat uoluntatẽ, quoniã nihil aliud habet quod det, & plus faciat pauper, ſicut illa uidua quæ duo minuta cõtulit. Calicẽ ſalutaris aut Ieſu accipiã. Et hoc ipſum martyriũ, inquit, non eſt meæ uirtutis, ſed gratiæ dei. Propterea nõ poſſum eum bibere, niſi nomen dñi inuocauero. Ieſus uincit, in ſuo martyre coronat. *c* ¶ *Preciosa, etc.*] Reſpondeant nunc Iudæi, quõ omne corpus humanũ dicunt eſſe immundum in lege. Denicq; ſi quis moriat apud Iudæos, ſiue propheta ſiue qualiſcunq; ſanctus, ſi quis eum tetigerit etiã ſacerdos, uſq; ad ueſperã immundus eſt. Hoc ſecundum literã in lege ſcriptum eſt. Dicamus illis. Si mortui corpus immundũ eſt: quõ nũc dicit, preciosa in cõſpectu dñi mors ſanctorũ eius? Si preciosum eſt corpus ſancti morientis: quõ immundũ eſt? Ergo hic de euangeliſta dicit, de martyre prædicatur. *d* ¶ *O domine, etc.*] Et iam dixi in cẽteſimo quartodecimo pſalmo, ubi habet: D
O dñe libera animã meã, quod in Hebraico habet נַפְשִׁי ana, quod interpretat rogo, aut deprecor. Et hic ita habet in Hebraico. Rogo dñe: quia ego ſeruus tuus, ego ſeruus tuus. Videt humilitatis eſſe quod dicit. Grandis dignitatis eſt & meriti eſſe ſeruum dñi, & non ſeruum peccati. Quia nõ habeo, inquit, dominũ hominẽ: quia non habeo dñm peccatũ. Non enim regnat peccatũ in mortali meo corpore, ꝓpterea ſeruus tuus ſum. Grande meritum. Denicq; dicitur de Moyſe: Sed non ſicut ſeruus meus Moyſes. Et Abraham & Iſaac & Iacob dicuntur ſerui domini. Propterea & Apoſtolus ita incipit. Rom. 1
Paulus ſeruus Ieſu Chriſti. *e* ¶ *Dirupiſti uincula mea, etc.*] Verè magnæ felicitatis eſt, ire ad dominum, ut non habeat conſcientiã inquinatam. Quicunq; ſanctus moritur ſua morte, licet ſit ſanctus qui miſericordias operatus ſit, fecerit ſigna, dæmones ecicerit, non uadit ad dominum ſecurus: horreſcit eius conſcientia, quando uidet dñm. Martyr autẽ ſi & poſt baptiſmũ peccauerit: tamen ſecundo baptiſmate martyrij ablutus, ſecurus uadit ad dñm. Dirupiſti uincula mea. Catenis autem ſuorum peccatorũ unuſquiſq; conſtringitur, ſed in martyrio meo dirupiſti uincula peccatorũ meorũ, & de uinculis plicaſti mihi coronã uictoriæ. Vbi enim abũdauit peccatũ, ſuperabundauit & gratia. Tibi ſacrificabo hoſtiam laudis. Poſt martyriũ ubi ſacrificat? In regione uiuorũ. Sacrificabo, inquit, tibi ſacrificiũ. Quale ſacrificium? Nunquid hircũ aut uitulũ? Illa Iudaica erant, & tranſierunt. Sacrificabo tibi hoſtiã laudis. Hæc eſt laus martyrũ. Sicut enim martyres laudant dñm pure in regione uiuorũ, ita & monachi qui die & nocte pſallunt dño, debent eandem puritatem habere martyrum, ſi quidem ipſi martyres ſunt. Quod enim faciunt angeli in cœlis, hoc monachi faciunt in terris. *f* ¶ *Vota mea domino reddam in conſpectu, etc.*] Quæ ſunt orationes mar-

A tyrum? Quæ sunt orationes sanctorū? Tenebo, inquit, & non dimittam te. Adorabo, inquit, dominū, quem in euangelio legens & inueniens crucifixū, in cœlis uideo regnantē cum angelis. In conspectu omnis populi eius. Coram omni cœtu sanctorum. *a* ¶ *In medio tui Hierusalem.*] Ipsius cœlestis ciuitatis quæ est mater nostra: cuius iam ciues & domestici facti sumus. Per ipsum dominū nostrum Iesum Christum qui est pax nostra. Qui nobis præstare dignet, ut cōpresso bello carnali, ac charitatis suæ nobis pace largita, filijq; effecti in Hierusalē cœlesti, sanctis suis mereamur adiungi pro meritis. Ipsi gloria cum æterno patre & spiritu sancto in secula seculorū. Amen.

b Alleluia.] Iste psalmus paruus habetur numero uersuū, sed magnus est in spiritualis mysterij sacramento. Vocem tamē apostolicā tenet, qui iuxta normā euangelicam in quatuor uersuū numero cōtinet.

B CXVI

Laudate dominū omnes gentes.] Qui relictis simulacris, accessistis ad eū per fidem. Quod autem omnes gētes laudaturæ atq; adoraturæ essent dominum, hoc magi ab oriente uenientes inchoauerunt, offerētes munera nato homini regiq; ac dño, sicut Matthæus ait euangelista. *d* ¶ *Et collaudate eum, etc.*] Qui ex Iudæis fuerunt cōuersi, quod titulus ille prænunciauit, quē super crucē dominicā Pilatus posuit, scriptū Hebraicè Græcè & Latinè, rex Iudæorū, sicut Ioannes euangelista testatur. *e* ¶ *Quoniam confirmata est, etc.*] Apud deum futura iam facta esse sæpe testati sumus. Ergo tūc misericordia dñi confirmata est, cum effudit super credentes spiritū sanctū, iuxta promissionē quam Lucas euangelista cōmemorat, dicens: Ecce ego mitto promissionē patris mei in uos, uos autem sedete in ciuitate quoadusq; induamini uirtute ex alto. *f* ¶ *Et ueritas domini, etc.*] Permanet ueritas domini, cum iusti in cœlesti Hierusalē tanq; lapides uiui ædificantur: Vel impij æterno igni & uermibus qui nunq; moriuntur his traduntur. Sicut Marcus euāgelista ait: Ignis eorum non extinguetur, & uermis eorū non morietur. Nos uerò dominū supplices deprecemur, ut se laudandi tribuat efficaciam, & confirmet super nos misericordiam suam, mittens in nobis spiritū sanctū, qui exurens noxia, illuminet profutura. Ipsi gloria cum æterno patre & spiritu sancto in cuncta secula seculorū. Amen. *g* ¶ *Alleluia.*] Iste psalmus interdum uocē continet ecclesiæ Christi uocatione fundatæ, uel populi interempti pro Christi nomine, deum magnificantis.

CXVII C

Confitemini domino quoniam bonus, etc.] Confessio hæc non ad peccatorū remissionē, sed ad laudē pertinet deitatis. *i* ¶ *Dicat nunc domus Israel, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.*] Illa domus quæ prius cæcata erat delictis, nunc mente serena dei gloriam contemplatur. *k* ¶ *Dicat nunc domus Aaron quoniam bonus, quontā in seculum misericordia eius.*] Quæ ante idolis immolauerat: nunc autē altissimi illecta bonitate, sacerdotiū gerit animæ suæ. *l* ¶ *Dicant nunc qui timent dominum quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.*] Vos q prius simulacra muta & surda metuebatis, nunc omnipotentis domini cum timoris reuerentia misericordiam decantate. *m* ¶ *In tribulatione inuocaui dominum, & exaudiuit me in latitudine dominus.*] In angustijs tribulationum exaudiuit me in latitudine gaudiorum. *n* ¶ *Dominus mihi adiutor est, non timebo quid faciat mihi homo.*] Diabolus uticq; & homo & uir, sæpe in scripturis ponitur. *o* ¶ *Dominus mihi adiutor est, & ego despiciā inimicos meos.*] Vel hæreticos uel Iudæos. *p* ¶ *Bonum est sperare in domino, quam sperare in homine.*] In solo deo debemus sperare & non in homine, cuius salus uana est. Nam alius propheta ait: Maledictus homo qui ponit in homine spem suam. *Hier. 17.d*
q ¶ *Bonum est confidere in domino.*] Qui uitam largitur æternam. *r* ¶ *Quām confidere in principibus.*] Quorum potestas cum hoc mundo dilabitur. *s* ¶ *Omnes gentes circumdederunt me, & in nomine, etc.*] Gentes scilicet tribulationum uallabant me, sed in nomine domini restiti eis. *t* ¶ *Circumdantes circumdederunt me, & in nomine domini, quia ultus sum in eos.*] Cuius eram uexillo munitus. *u* ¶ *Circumdederunt me sicut apes.*] Sicut apes fauum, ut auferrent dulcedinē quam in me Christus infuderat. *x* ¶ *Et exarserunt sicut ignis in spinis.*] Ipsi exarserunt in inuidia sua dum me exurere non ualuerunt. *y* ¶ *Et in nomine domini, quia ultus sum in eis.*] Cum ea quæ mihi intulerant in eos refusa sunt. *z* ¶ *Impulsus euersus sum ut caderem, & dominus suscepit me.*] Qui confidens in eum, ipsum solum adiutorem quæsiui. *a* ¶ *Fortitudo mea & laus mea dominus, & factus est mihi in salutem.*] Ipsi cōcinam, ipsum uirtutem meam dicam: in ipso omnis laudatio mea consistit, qui mihi in hac tribulationis morte factus est in salutem. *b* ¶ *Vox exultationis & salutis, etc.*] In cordibus uticq; martyrū reliquorūq; sanctorū, qui facti sunt tabernaculum dei per inhabitantē spiritū sanctū in eis. *c* ¶ *Dextera domini fecit uirtutē.*] Vt mihi uictoriā in passione tribueret,

¶ Dextera

A *a* ¶ *Dextera domini exaltauit me.*] Ab humilitate diuersarū passionū uirtute eius eleuatus sum. *b* ¶ *Non moriar, sed uiuam.*] Populus hęc martyrū loquit, quorū uictorię in
Psal. 49.c omnibus ecclesiis concinunt. *c* ¶ *Castigās castigauit me dominus.*] Castigat nos dñs ad emendationē in multis uerberibus, ut probet, & seruet à perpetua morte. *d* ¶ *Aperite domino portas iustitiæ.*] Beatus est ille ecclesiæ uel martyrū populus: cui portæ aperiuntur iustitiæ, id est uitæ æternæ, in quib. iugiter deum confiteatur & laudet. *e* ¶ *Hæc porta domini.*] Dominus Iesus Christus porta est patris, per quam introitur ad eum, ipso dño sic
Ioan. 10.b dicente: Ego sum hostium: per me si quis introierit, saluabitur. Et iterum: Nemo uenit ad patrē, nisi per me. Per hāc ergo porta uenitur ad patrem: sed nemo in eā ingredi nisi iustus. *f* ¶ *Confitebor tibi, quoniam exaudisti me.*] In qua uel uulnera peccati sanasti, uel aduersus iniquū hostem sactus es in salutē. *g* ¶ *Lapidem quem reprobauerunt ædificantes.*] Dominus noster Iesus Christus lapis uerus inuentus in legis litera, reprobatus est ab ædificantibus Iudæis: hoc est, literæ hærentibus. *h* ¶ *Hic factus est in caput anguli.*] In caput connectens duos parietes: unū de circuncisione, alium de præputio in uno nouo homine, hoc est in semetipso. *i* ¶ *A domino.*] Patre. *k* ¶ *Factus est.*] Mediator noster & eius. *l* ¶ *Et est mirabilis in oculis nostris.*] Non in illorū qui cū reprobauerūt, sed in nostris qui cū credendo suscepimus. *m* ¶ *Hæc est dies quā fecit dominus.*] Hic lapis angularis ipse est dies salutis, in quo uel à morte surreximus, uel mœrore peccati depositio, in nouitate uitæ lætamur. *n* ¶ *O domine saluum me fac.*] Ad te uenientem. *o* ¶ *O domine bene prosperare.*] Prosperū facito iter illud, quo ad te post multos labores reuertar. *p* ¶ *Benedictus qui uenit in nomine domini.*]
Ioan. 5.d Christus dñs in nomine patris, sicut ipse ait: Ego ueni in nomine patris mei, &c. *q* ¶ *Benediximus uobis.*] Sancti de cœlesti Hierusalem paruulos ecclesiæ benedicūt. *r* ¶ *Deus dominus & illuxit nobis.*] Resurrectione enim sua illuminauit tenebras nostras. *s* ¶ *Constituite diem solennem.*] Exhibete uos templa & aras deo, in quibus & sacras celebretis solennitates. *t* ¶ *In condensis*] In uirtutibus multis, in quibus uel ipse dñs, uel angeli eius frequentantur. *u* ¶ *Vsq; ad cornu altaris.*] Vsq; ad ipsum dominū, qui est fortitudo animæ, quam eius altare fecisti. *x* ¶ *Deus meus es tu, & confitebor tibi.*] Accepta remissione per confessionem peccaminū, nunc confitebor laudes tuas. *y* ¶ *Deus meus es tu.*] Quia à te ab humilitate sum subleuatus. *z* ¶ *Confitebor tibi, quoniā exaudisti me.*] Vt me cum sanctis tuis in cœlesti Hierusalē sociares. *a* ¶ *Confitemini domino, quoniā bonus.*] In his uerbis psalmus accipit terminum: de quibus sumpsit exordium, uidelicet ut ab initio credulitatis nostræ usq; ad finē in deū nostrū fiduciā habētes, eius laudes perseueranter confiteamini: iuxta illud dñi: Qui perseueraue- C
2.Par. 32.d rit usq; in finē, hic saluus erit. Qui nobis fiduciam in se sperandi largire dignet, ipsi gloria cum æterno patre & filio & spiritu sancto in secula seculorum. Amen. *b* ¶ *Alleluia.*] Iste psalmus magnū in se mysterium continet. De quo quippiā in prologo proloquuti sumus: sed quoniā continent in eo lex, mandata, iustificationes, testimonia, iudicia ac uiæ: quid inter ea distet, discerni necesse est. Lex ergo quę per Moysen data est, in Christo spiritualiter debet intelligi: quia apostolus cum illam sanctā uocet, umbrā tamen eam futurorū esse describit. Mandata sunt in quibus præceptorū dominicorū custodia deputatur, iuxta illud: Non occides, nō mœchaberis: & reliqua. Iustificationes sunt, quib. deus per suam dilectionē & proximi, zizaniā odij ab hominū corde iubet auelli. Testi- D
monia sunt, in quorū præsentia nobis obseruationum sanctarū ordo cōmittitur. Sicut Moyses cœlū & terram *Deut. 4.a*
inuocat testes. Et Paulus ad Timotheū: Testificor tibi, *2.Tim. 4.a*
inquit, in cōspectu dei uiuētis, & conspectu electorū angelorū eius, & reliqua. Iudicia aūt sunt, cum aut iustos splendidis honorabit meritis, aut æternis dānabit supplicijs trāsgressores. Viæ enim sunt apostoli ac prophetæ, per quos uenit ad uerā uiā qui est Christus. Sic ergo inchoat psalmus: Beati immaculati, quē pro prolixitate dictorū in trib. homilijs explanare dño annuente decreuimus. Totus hic psalmus est scriptus secundum ordinē literarū: ita ut ab una litera octo uersus incipiāt, & rursum à sequēti octo alij compleant. Et hoc similiter usq; ad finē texat. Iosephus aūt refert in libris ἀρχαιολογίας hūc psalmū & Deuteronomij canticū uno metro esse cōpositū, & putat elegiacū metrū in utroq; posse deprehēdi, cp scilicet prior uersus sex pedibus cōstet: inferior uno minus in pentametrū finiat. Aleph

B *Beati immaculati in uia.*] Ista uticq; in seculi uia per quā gradimur. Beati immaculati. Contra beatitudinē miseria opponitur. Beatus immortalis dicitur in nostra lingua, siue laudabilis uel gloriosus. Illi sunt beati, qui in uitam æternā merentur intrare: & illi sunt miseri, qui in infernū descendunt. Quomodo dicit immaculati: quia sine minutis peccatis homo esse nō potest, sicut sanctus Ioannes dixit: Si dixerimus quia pecca- *1.Ioan.c*
tum non habemus, ipsi nos seducimus, & ueritas in nobis non est. Et propheta dicit: Qui ingreditur sine ma- *Psal. 14.a*
cula, & operatur iustitiā. Sine macula, hoc est, sine moralibus criminibus. Sed tamē discretionem facit inter maculam & maculam, id est, quia & si sine minutis esse non possumus, tamen in maiora incidere non debemus. *d* ¶ *Qui ambulant in lege domini.*] In uia, in Christo, ut ipse ait: Ego sum uia & ueritas. Qui ambulant in

A lege domini, hoc est in mandatis illius. Qui ambulant id est perseuerant. Qui ambulant in lege domini. Qui carnis concupiscētijs edomatis, etiam terrenæ honorē glorię calcatis. *a* ¶ *Beati qui scrutantur testimonia eius.*] Vt intelligant cum peccauerint, se corā testibus deliquisse.

b ¶ *In toto corde exquirunt eum.*] Et non leuiter neq; segniter. *c* ¶ *Non enim qui operantur iniquitatem.*] Viæ enim sunt apostoli & prophetæ, per quos uenitur ad uiā illam, quæ dixit: Ego sum uia, ueritas & uita: sicuti iam diximus. In hac eñ uia impij nō incedūt: quia satanæ uiam sequuntur. *d* ¶ *Tu mandasti mandata tua domine custodiri nimis.*] Non tepido corde, nec dissoluto animo, sed fortiter & attentè nos sua mandata edocet custodire. *e* ¶ *Vtinam dirigantur uiæ meæ.*] Nisi eñ ab ipso domino dirigātur uiæ nostræ, ad eius custodiendas iustificationes infirmiores erimus propter fragilitatem carnis.

B *f* ¶ *Tunc nō cōfundar.*] Non alia prætermittere, & alia obseruare est congruū, sed omnia æqualiter custodire oportet: ne in futuro iudicio confundamur. *g* ¶ *Confitebor tibi domine.*] Quia nō est peruersum in parte hæreticorum. *h* ¶ *In eo quod didici.*] Vt te directo corde laudarem. *i* ¶ *Iustificationes tuas custodiam, non me derelinquas usquequaq;*] Et si ad tempus relinquimur, non tamen usquequaq; relinquamur ut pereamus. Beth

IN quo corrigit adolescentior uiam suam.] Hic propheta non modo longæuā ætatē corrigit, uerū etiā adolescētiam edocet erudiri, & ita custodire diuinos sermones, ut etiam si uetus culpa defleta sit, nunc ne cogitatio ad delinquendum ulla consentiat. *l* ¶ *In toto corde meo exquisiui te.*] Non ex parte, sed ex toto corde deum se requisisse fatetur, ne ab eius mādatis proijciatur: quia nemiñē proijcit qui peccatores saluos facere uenit. *m* ¶ *In corde meo abscondi eloquia tua.*] In cordis abdito dei sacramenta recondit, cum hæreticū post duas correptiones deuitat: cum sanctum dei non exponit: Vel cum margaritas eius non proijcit coram porcis. Nihil negligenter agit in his quæ sunt dei: quia scit maledictū esse qui fecerit opus domini negligenter. *n* ¶ *Benedictus es domine.*] Quia scio uanæ gloriæ iustificationes tuas quas pharisæus proferebat in templo, à te non processisse.

o ¶ *In labijs meis pronunciaui, &c.*] Incomprehensibilia dicit Apostolus iudicia dei. Ergo iste quæ audiuit & didicit à prophetis, ea tantum labijs nunciauit: sed credentibus, & non indignis. *p* ¶ *In uia testimoniorum, &c.*] Sicut enim terrenus homo in agris uineisq; delectati ita iste in testimonijs dei iocundatur de conscientia pura, qui contempto mundo à deo ditatus est. *q* ¶ *In mandatis tuis exercebor.*] Exercitatio assiduitas operis est. Et iste nisi exercitatus in mandatis dei fuisset, nō poterat considerare uias eius, id est, apostolicas propheticasq; doctrinas. *r* ¶ *In iustificationib. tuis meditabor*] Ea meditor, in his exerceor, ut illa obliuioni non tradens, possim ea integrè perfectęq; implere.

Gimel

RETribue seruo tuo.] Constanter sibi retribui ob id quod deo seruiat deprecatur. Et quia nescit seruum se esse peccati, in ipso uiuere, q uita est, optat: sermonesq; eius dū uita præsens uoluitur, custodire. *t* ¶ *Reuela oculos meos.*] Absterge ab oculis cordis uelamen litteræ, & fac me spirituali sensu legis tuę mirabilia contemplari. In lumine enim tuo uidebimus lumen. *u* ¶ *Incola ego sum.*] Sic & Apostolus ait: Dū sumus in corpore, peregrinamur à domino. Peregrinum se in corpore positū propheta dicit à cœlesti frequentia: quia scit hæc mandata in throno & dominationib. contineri, quę sibi ne occultentur implorat. *x* ¶ *Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas.*] Vt siue manducem, siue bibam, siue aliud quid faciam, eas semper desiderem, mediter, apprehendam. *y* ¶ *Increpasti superbos.*] Vt eos ad humilitatem sanctam (quam docuisti) reduceres. Increpasti superbos. Sic fecit diabolo & Adam, qui se eleuauerunt in superbia. Vel modo per tuos doctores increpas aduersarias potestates, membra diaboli hæreticos uel malos homines, qui contra mandata dei agunt. Increpasti illos per tuos sanctos. *z* ¶ *Maledicti qui declinant.*] Maledicti sunt illi qui à mandatis dei declinant: sed tunc pleniter maledictionem accepturi erunt mali, id est hæretici uel reliqui: quando dicturus erit: Ite maledicti in ignem æternū, qui paratus est diabolo & angelis eius. *a* ¶ *Aufer à me opprobriū.*] Peccati & iudiciū. *b* ¶ *Et contemptum.*] Iudicij mortalis. *c* ¶ *Quia testimonia tua exquisiui.*] Non ociosè & somnolēter, sed strenuè uigilanterq;. *d* ¶ *Etenim sederunt principes, & aduersum me loquebantur, &c.*] Quod in hoc uersiculo propheta in se loquitur, futurum in apostolis reliquisq; martyribus uidet, qui multa coram regibus & præsidibus domino etiam hoc prænunciante perpessi sunt. Qui licet sint diuersis pœnis affecti, usque ad sectionem tamen cerui cum semper se in dei exercuerunt iustificationibus.

¶ *Nam*

mini. Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum. Non enim qui operantur iniquitatē, in uijs eius ambulauerunt. Tu mandasti, mādata tua custodiri nimis, utinam dirigantur uiæ meæ, ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici iudicia iustitiæ tuæ. Iustificationes tuas custodiam, non me derelinquas usquequaq;

ב Beth

IN quo corrigit adolescentior uiam suā, in custodiendo sermones tuos. In totō corde meo exquisiui te, ne repellas me à mandatis tuis. In cōrde meo abscondi eloquia tua, ut nō peccem tibi. Benedictus es dñe, doce me iustificationes tuas. In labijs meis pronūnciaui omnia iudicia oris tui. In uia testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnib. diuitijs. In mandatis tuis exercebor, & considerabo uias tuas. In iustificationibus tuis meditabor, non obliuiscar sermones tuos.

ג Gimel

RETribue seruo tuo, uiuifica me, & custodiam sermones tuos. Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra, non abscondas à me mandata tua. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Increpasti superbos, maledicti qui declinant à mandatis tuis. Aufer à me opprobrium & contemptum, quia testimonia tua exquisiui. Etenim sederunt principes, & aduersum me loquebantur, seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam & testimonia tua meditatio mea est, & consilium meum iustificationes tuæ.

ד Daleth

ADhæsit pauimento anima mea, uiuifica me secundum uerbum tuum. Vias meas enunciaui, & exaudisti me, doce me iustificationes tuas. Viam iustificationum tuarum instrue me, & exercebor in mirabilib. tuis. Dormitauit anima præ tædio, confirma me in uerbis tuis. Viam iniquitatis amoue à me, & de lege tua miserere mei. Viam ueritatis elegi, iudicia tua non sum oblitus. Adhæsi testimonijs tuis domine, noli me confundere. Viam mandatorū tuorū cucurri, cū dilatasti cor meum.

ה He

LEgem pone mihi domine uiam iustificationū tuarum, & exquiram eam semper. Da mihi intellectū, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in totō corde meo. Deduc me in semita mandatorum tuorū: quia ipsam uolui. Inclina cor meum in testimonia tua, & non in auaritiam. Auertē oculos meos ne uideāt uanitatem, in uiā tua uiuifica me. Statue seruo tuo eloquium tuum in timore tuo. Amputa opprobrium meum quod suspicatus sum, quia iudicia tua iocūda. Eccē concupiui mandata tua, in æquitate tua uiuifica me.

ו Vau

ET ueniat super me misericordia tua domine, salutare tuum secundum eloquiū tuum. Et respondebo exprobranti quite *d* ¶ *In uia tua.*] Hoc est, in temetipso. Vel in tuis mādatis uiuifica me, in anima. *e* ¶ *Statue seruo tuo.*] Populo Christiano. *f* ¶ *Eloquiū tuum.*] Tua mādata. *g* ¶ *In timore tuo.*] Id est timore sancto. *h* ¶ *Amputa opprobriū.*] Ecclesia dicit. Amputa, id est tolle, capula, seca, qđ suspicatus sum ab alijs opprobriū. Opprobriū illud qđ dicebāt gētiles: Cultor es crucifixi: adorator es male mortui, uenerator es occisi, & dicebāt: Ecce deus noster: quē uos dicitis manufactilē. Vbi est deus uester? ueniat. qđ suspicatus sum. Quid suspicabanť illi? & fallaciā obseruaret ecclesia, qñ Christū adorabat. *i* ¶ *Quia iudicia tua iocunda.*] Id est clara: læta ad illos q amāt & desiderāt, id est, nō nolentibus sed uolentibus clara & iocūda sunt. *k* ¶ *Ecce concupiui mandata tua.*] Vnū est dñe tuæ miserationis donū, ut eloquia sancta custodiētes, in tua æquitate uiuificemur, hoc est, cum æqualē te patri spirituq; sancto fatemur.

Vau

ET ueniat super me misericordia tua domine.] Vt delicta remittas. *m* ¶ *Et salutare tuum.*] Hoc est, salutare eloquiū, quod per aliū promisisti propheta, dicens: Nolo mortē peccatoris, sed ut conuertat & uiuat. Hoc est, ut uenias nos redimere: secundū quod Abrahæ promisisti: sicut dictū est: In semine tuo benedicent oēs tribus terræ. *n* ¶ *Et respondebo.*] Ecclesia dicit. Ac si dicat: Si ueneris redimere nos, respōdebo ad illos q me exprobrāt de mea fide quomodo credo, et dicūt: Vbi est deus uester? Ecce deus noster, uel idola illorum quæ colunt.

Quia

A *a* ¶ *Nam & testimonia tua meditatio mea est.*] In his utique pressuris. *b* ¶ *Et consilium meum iustificationes tuæ.*] Quia uitam pollicentur æternam. Daleth

ADhæsit pauimento anima mea.] Corpori mortali animā coniunctā intelligo: ideo ne delictū inualescat, à te peto uiuificari: sciens quia concupiscentia carnis mortem operatur. *d* ¶ *Vias meas enunciaui tibi.*] Quomodo dicit enunciaui tibi, cum alibi dicit, enūcia mihi. Nunquid deus aliquid nescit aut ignorat, quia ipse ubique est præsens, & omnia præuidet, & intrinsecus est? Sed quod dicit, uias meas enunciaui tibi:

Esa.43.d hoc est, ac si dicat: Tu dic prius iniquitates tuas, hoc est tua opera: quod contra mandatū dei egisti, enuncia per confessionē, uel pœnitentiam, ut iustificeris in sermonibus dei. *e* ¶ *Et exaudisti me.*] Vias peccati mei cōfessus sum: & remisisti: nunc doctrinam indulge qua in iustificationibus tuis edocear. *f* ¶ *Viam iustificationum tuarum.*] Iustificationes quas legis litera protulit, spiritualiter capiam. *g* ¶ *Et exercebor in mirabilibus tuis.*] In apostolicis cæterisq; doctrinis ecclesiasticis quæ in ea sunt figuratæ. *h* ¶ *Dormitauit anima mea.*] In huius habitaculi mortalis statione. *i* ¶ *Præ tædio.*] Imbecillitatis corporeæ. *k* ¶ *Confirma me.*] Vt ablato peccati somno, instanter in his uigilem. *l* ¶ *Viam iniquitatis.*] Desiderium illud per quod ad peccandum uenitur. *m* ¶ *Et in lege tua.*] Apud te enim lex instituta est, ut semper miserearis. *n* ¶ *Viam ueritatis elegi.*] Christum dei filiū, quem præuidens uenturū in mundū audio dicere: Ego sum uia, ueritas & uita. *o* ¶ *Iudicia tua.*] Illa iudicia quæ in

Ioan.3.d euangelijs proferēs ait: Hoc est iudiciū, ut omnis q credit in filiū hominis, habeat uitā æternā. *p* ¶ *Adhæsi testimonijs tuis.*] Et quia his adhærens, anteriorū facinorū indulgentia merui: quæso ne me patiaris de iteratione peccati confundi. *q* ¶ *Viam mandatorū tuorū cucurri.*] Quando multa patiebar propter uerbū ob spem futuræ beatitudinis. *r* ¶ *Cum dilatares cor meū.*] Cum in amplitudine sanctarū scripturarū mysteriū mihi beatæ trinitatis insinuares. Vel dilatares cor meum, id est, in latitudine charitatis, in spe, in fide. He

LEgem pone mihi domine.] Propheta in persona ecclesiæ dicit: Legē pone mihi: id est, temetipsum: quia lex Christus est. Ac si dicat: Temetipsum mihi pone, hoc est dona. *t* ¶ *Et exquiram eam semper.*] Ipsam legē, hoc est mādata uel temetipsum. *u* ¶ *Da mihi intellectū.*] Id est, tua mādata. Intellectū, ut nō sim sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Ecclesia rogat, ut intelligat discretionē inter bonū & malū, inter uitā & mortē, inter literā & sensum. Vt intelligā & prædicē, & opere implcā. *x* ¶ *Et custodiā illam.*] Id est ex tota dilectione. *y* ¶ *Deduc me.*] Semita minor est cū uia: hoc est arta & angusta uia: hoc est altiora mādata quę ducūt ad uitā: quia lata & spaciosa est quæ ducit ad mortē. *z* ¶ *Quia ipsam uolui.*] Vox ecclesiæ. ac si dicat ecclesia: Non cōcupiui aliud, nec delectatus sum: nisi tua mādata. Ideo rogo ut me deducas in tua mādata, id est intelligere facias. *a* ¶ *Inclina cor meū.*] Vox ecclesiæ: superbi nō inclināt cor in testimonijs dei: qa sperāt se altiores esse, & melius intelligere de præceptis dei cū ecclesia. *b* ¶ *Et non in auaritiam.*] Hoc est, uanitatē: qa illi superbi nō inclināt cor in testimonijs dei sed in uanitate uel auaritia. Inclina cor meū, dicit ecclesia: id est in humilitate, ut illud: Discite à me quia Matt.11.d mitis sum & humilis corde. *c* ¶ *Auerte oculos.*] Auerte oculos D meos: ne uideāt uanitatē, id est defectionē. Ac si dicat: Vt in ista uanitate quæ est defectio, nō habeā oculos meos: id est sēsus meos defixos. Sed qđ in

B temetipso. Vel in tuis mādatis uiuifica me, in anima. *e* ¶ *Statue seruo tuo.*] Populo Christiano. *f* ¶ *Eloquiū tuum.*] Tua mādata. *g* ¶ *In timore tuo.*] Id est timore sancto. *h* ¶ *Amputa opprobriū.*] Ecclesia dicit. Amputa, id est tolle, capula, seca, qđ suspicatus sum ab alijs opprobriū. Opprobriū illud qđ dicebāt gētiles: Cultor es crucifixi: adorator es male mortui, uenerator es occisi, & dicebāt: Ecce deus noster: quē uos dicitis manufactilē. Vbi est deus uester? ueniat. qđ suspicatus sum. Quid suspicabanť illi? & fallaciā obseruaret ecclesia, qñ Christū adorabat. *i* ¶ *Quia iudicia tua iocunda.*] Id est clara: læta ad illos q amāt & desiderāt, id est, nō nolentibus sed uolentibus clara & iocūda sunt. *k* ¶ *Ecce concupiui mandata tua.*] Vnū est dñe tuæ miserationis donū, ut eloquia sancta custodiētes, in tua æquitate uiuificemur, hoc est, cum æqualē te patri spirituq; sancto fatemur.

Vau

ET ueniat super me misericordia tua domine.] Vt delicta remittas. *m* ¶ *Et salutare tuum.*] Hoc est, salutare eloquiū, quod per aliū promisisti propheta, dicens: Nolo Ezec.33.c mortē peccatoris, sed ut conuertat & uiuat. Hoc est, ut uenias nos redimere: secundū quod Abrahæ promisisti: sicut dictū est: In semine tuo benedicent oēs tribus Gen.22.d terræ. *n* ¶ *Et respondebo.*] Ecclesia dicit. Ac si dicat: Si ueneris redimere nos, respōdebo ad illos q me exprobrāt de mea fide quomodo credo, et dicūt: Vbi est deus uester? Ecce deus noster, uel idola illorum quæ colunt.

Quia

A a ¶ *Quia sperauí in sermonibus tuis.*] Constanter his respõdebo qui tantam dicũt spem meam quam in te habeo: quia illorum spes inanis est. *b* ¶ *Et ne auferas, &c.*] Nõ consentiam peccatibus, ne audiam: Quare tu enarras iustitias meas? Psal. 49. c *c* ¶ *Quia in iudicijs tuis superspera-ui.*] In his sperãs, semper ea protuli in ecclesiis populorum. *d* ¶ *Et custodiam legem tuam semper.*] In semper, omne tempus uitæ præsentis significat: in seculum seculi uero, futurum seculũ mõstrat. *e* ¶ *Et ambulabam in latitudine.*] Dilatatus enim sum in custodia legis tuæ. *f* ¶ *Quia mandata tua exquisiui.*] Diligenter ea perscrutans. Ad hoc exquisiui, ut crederẽ & intelligerẽ. *g* ¶ *Et loquebar de testimonijs tuis in conspectu regum.*] Sciẽs quia qui te cõfitetur in seculo, cõfiteberis eũ corã patre & angelis eius. Nos uero si ante reges & præsides propter dominum sicut martyres fecerũt, stemus: siue uerbum ueritatis annunciemus, B siue pro iustitia decertemus: nõ cõfusi sed constantes esse debemus. *h* ¶ *Et meditabar in mãdatis tuis.*] Vt opus meditationis dilectionis perficeret fructũ. *i* ¶ *Et leuaui manus meas.*] Id est, eleuaui. *k* ¶ *Ad mandata tua quæ dilexi.*] A peccato mũdas, & ab effusione innocẽtis sanguinis alienas. *l* ¶ *Et exercebar in iustificationib. tuis.*] Vt quæ in his per literã in dicabant, spiritualiter possim aduertere. Zain.

Memor esto uerbi tui seruo tuo domine.] Talẽ me dignetris efficere, ut idoneus habear qui tui memor inter pressuras huius seculi, per spẽ æternorum bonorũ merear cõsolari, sicut sequit: *n* ¶ *Hæc me cõsolata est in humilitate mea.*] Cum in his angustijs posito, æternæ uitæ pabulum subministrat. *o* ¶ *Superbi iniquè agebant usquequaq;*] Qui relicta humilitate præceptionis diuinæ, in huius seculi uanitatibus extollebantur. *p* ¶ *A lege autem tua non declinaui.*] Quia illis damnationi appropinquantibus, erigebar in ea. *q* ¶ *Memor fui iudiciorum tuorum.*] Nihil in hac uita indignum gessi, me tuens ne his condemnarer. *r* ¶ *A seculo domine.*] Ab initio huius uitæ. *s* ¶ *Et consolatus sum.*] Securum me sciens à iudicio mortis. Consolatus sum, dicit ipsa ecclesia, quod deus uenit sua membra redimere. Quasi dicat: Ab initio cognoui ego & intellexi per spiritum sanctum, quod tu uenturus eras in carne. *t* ¶ *Defectio tenuit me pro peccatoribus delinquentibus legem tuam.*] Vox ecclesiæ. Affectum miserationis ostendit, ut doleat super prærauicationes iniquorum: iuxta illud Apostoli: Ob unius membri dolorem compatiuntur omnia membra. Ideoq; non uult quenquam peccare, sed 1. Cor. 12. d exprobrantibus mihi uerbum, quiã sperauí in sermonibus tuis. Et nẽ auferas de ore meo uerbũ ueritatis usquequaq;, quiã in iudicijs tuis superspera-ui. Et custodiam legem tuam semper, in seculũ & in seculum seculi. Et ambulabam in latitudine, quia mandata tuã exquisiui. Et loquebar de tẽstimonijs tuis in conspectu regum, & non confundebar. Et meditãbar in mandatis tuis quæ dilexi. Et leuãui manus meas ad mãdata tua quæ dilexi, & exercebar in iustificationibus tuis.

Zain.

MEmõr esto uerbi tui seruo tuo, in quo mihi spem dedisti. Hæc me cõsolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum uiuificauit me. Superbi iniquè agebant usquequaq;, à legẽ autẽ tua non declinaui. Memor fui iudiciorũ tuorum à seculo domine, & consolatus sum. Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ. Memor fui noctẽ nominis tui domine, & custodiui legẽ tuam. Hæc factã est mihi, quia iustificationes tuas exquisiui.

Heth.

POrtio mea domine, dixi custodire legem tuam. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo, miserere mei secundum eloquium tuum. Cogitaui uias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua. Paratus sum, & nõ sum turbatus, ut custodiam mandata tua.

Funes cum æterno patre & spiritu sancto honor & potestas & gloria in secula seculorũ. Amẽ. Homilia secũda. Iustificationũ, mandatorũ, legũ, uiarumq; discretionẽ iam in superiori homilia descripsimus: nunc ad octauæ literæ capitulum reuertamur. Heth.

Portio mea domine, dixi custodire legem tuam.] Qui relinquit mundi superbiam, honorũ fastigia, diuitiarumq; iactantiam, & in cœlo collocat thesauros, huius portio efficitur deus: sicut Petrus ait paralytico: Argentum & aurum non est mihi, sed quod habeo, hoc tibi do: In nomine Christi Iesu, surge & ambula. O magnus thesaurus, ô felicium diuitiarum egregius cumulus: ut qui legem dei custodit, & cuius deus est portio, morbida curet infirmitatum. *a* ¶ *Deprecatus sum faciem tuam.*] Bene propheta toto corde deprecatur faciẽ dei, qui mundum cor se nouit habere. Beati enim mundo corde, quoniã ipsi deum uidebunt. *b* ¶ *Miserere mei.*] Per quod promisisti ut peccatorem in morte non obrueres, sed misericordia consolareris. *c* ¶ *Cogitaui uias meas.*] Quod rectæ erant. *d* ¶ *Et conuerti pedes meos in testimonia tua.*] Sensus meos in tua præcepta, ut obseruare debeam, & opere compleam. *e* ¶ *Paratus sum, & non sum turbatus.*] Paratus sum ad prædicandum, non sum turbatus ad tribulationem sustinendam propter Christum. *f* ¶ *Vt custodiam mandata tua.*] Non me conturbauerunt iniqua exprobrantium iacula.

¶ *Funes*

omnes cupit uiam ueritatis agnoscere. *u* ¶ *Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ.*] Docet nos propheta in huius mundi peregrinatione spiritualia cantica semel aure susceptа inceſſabiliter declinare: quia cum sumus in corpore peregrinamur à domino. *x* ¶ *Memor fui noctẽ nominis tui domine.*] Oportet enim fragilitatem humanam, ut cum semper, impensius tamen nocturno tempore memoriam faciat dominici nominis, cum aut recordatione diuitiarum premitur, aut concupiscẽtiæ igne torquetur, & præcipue hoc exorare: ut si legem dei custodire cœpit, ne ab eadẽ in aliquo diuellatur. *y* ¶ *Hæc facta est mihi: quia iustificationes tuas exquisiui.*] Facta est mihi hęc lex consolatio, & nõ scandalum: ut diligentius iustificationes tuas scrutari ualerẽ. Nos quoq; suppliciter exoramus dominum, ut nobis iustificationes suas insinuet: uias referet, mirabilia declaret: & si quid legis umbraculum occultet, paracleto illuminante reuelet, ut si beatitudinis palmã non adipiscimur: saltem uel pro delictis ueniã consequamur. Per dñm nostrum Iesum Christũ, cui est cum æterno patre & spiritu sancto honor & potestas & gloria in secula seculorũ. Amẽ. Homilia secũda. Iustificationũ, mandatorũ, legũ, uiarumq; discretionẽ iam in superiori homilia descripsimus: nunc ad octauæ literæ capitulum reuertamur. Heth.

Portio mea domine, dixi custodire legem tuam.] Qui relinquit mundi superbiam, honorũ fastigia, diuitiarumq; iactantiam, & in cœlo collocat thesauros, huius portio efficitur deus: sicut Petrus ait paralytico: Argentum & aurum non est mihi, sed quod habeo, hoc tibi do: In nomine Christi Iesu, surge & ambula. O magnus thesaurus, ô felicium diuitiarum egregius cumulus: ut qui legem dei custodit, & cuius deus est portio, morbida curet infirmitatum. *a* ¶ *Deprecatus sum faciem tuam.*] Bene propheta toto corde deprecatur faciẽ dei, qui mundum cor se nouit habere. Beati enim mundo corde, quoniã ipsi deum uidebunt. *b* ¶ *Miserere mei.*] Per quod promisisti ut peccatorem in morte non obrueres, sed misericordia consolareris. *c* ¶ *Cogitaui uias meas.*] Quod rectæ erant. *d* ¶ *Et conuerti pedes meos in testimonia tua.*] Sensus meos in tua præcepta, ut obseruare debeam, & opere compleam. *e* ¶ *Paratus sum, & non sum turbatus.*] Paratus sum ad prædicandum, non sum turbatus ad tribulationem sustinendam propter Christum. *f* ¶ *Vt custodiam mandata tua.*] Non me conturbauerunt iniqua exprobrantium iacula.

¶ *Funes*

Act. 3. d

A *a* ¶ *Funes peccatorum circumplexi sunt me.*] Ab improperijs peccantiũ se conceptũ propheta dicit: nec tamẽ legis diuinæ se ait immemorẽ: sciens oportere nos per multas tribulationes introire in regnũ dei. *b* ¶ *Media nocte surgebam ad confitendum tibi.*] Scit enim medio noctis tempore uel pericula pati, uel præmia se assequi posse: quia sicut media nocte percussit angelus Aegyptũ: ita media nocte sapiẽtes uirgines introducuntur ad sponsum. Et multa sunt alia de media nocte testimonia. Ideo hic eo tempore surgit cum iudicio ac iustitia, ut quod posceret consequatur. *c* ¶ *Particeps ego sum omnium timentium te, etc.*] Dauid particeps erat in regno ad oẽs homines qui sustinebãt tribulationem, & modo ecclesia particeps est ad illos qui deum timẽt timore sancto, et sua mãdata implẽt. Particeps est cũ illis in fide, spe, charitate. *d* ¶ *Misericordia domini plena est terra.*] Cum solem suum oriri faciat sup bonos & malos, pluit super iustos & iniustos. *e* ¶ *Iustificationes tuas doce me.*] Ne similis fiam his q habentes scientiæ clauem: neq; ipsi introeunt, neq; alios introire permittũt. Misericordiam fecit, quando uenit nos redimere. Inde est plena terra, id est sancta ecclesia. Iustificationes tuas doce me. Hoc est, tua mandata, ut illa intelligã & prædicem, & opere impleam. Teth.

Luc. 11. g

Gen. 22. d

Bonitatem fecisti cum seruo tuo domine.] Vox prophetæ in persona ecclesiæ. Bonitatem fecisti, quando in carne uenisti, & nos redemisti: quãdo quod promisisti ad Abraham & reliquos patres, adimplesti, ut illud: Et in semine tuo benedicentur omnes gentes, cum seruo tuo populo Christiano. *f* ¶ *Secundum uerbum tuum.*] Verbum patris filius est. Secundum uerbum tuum: ut peccantem me non in ira punires, sed misericordia consolareris. *g* ¶ *Bonitatem & disciplinam.*] Vox ecclesiæ. Ante debuerat dicere scientiam, & postea disciplinam: quia non potest homo bonus esse, nisi scientiam habeat. Qualem bonitatẽ se dicit facere? Quia dat pluuiam super terram, & facit solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Et disciplinam, hoc est, ut primitus in se debeat mensurare & facere disciplinam, & postea in alijs. Et scientiam, hoc est, ut discretionem habeat, & sciat discernere inter bonum & malum, inter uitam & mortem, inter corpus & animam. Doce me, ut intelligam tua mandata opere implere. *h* ¶ *Quia mandatis tuis credidi.*] Propterea doce me, quia in tuis præceptis credidi, id est, opere impleui. *i* ¶ *Priusquam humiliarer ego deliqui.*] Præcedente delicto humiliamur, & per hoc erudimur, ut eloqa diuina custodiamus. *k* ¶ *Bonus es tu domine.*]

Funês peccatorũ circũplexi sunt me, & legẽ tuã nõ sum oblitus. Mediã nocte surgebã ad confitendũ tibi, super iudicia iustificationis tuæ. Particẽps ego sum omnium timentium te, & custodientiũ mandata tua. Misericõrdia tua dñe plena est terra, iustificãtiones tuas doce me.

Teth.

BOnitatem fecisti cum seruo tuo domine, secũdum uerbũm tuum. Bonitatẽm & disciplinam & scientiam doce me: quiã mandatis tuis credidi. Priusquam humiliarẽr ego deliqui, propterea eloquium tuum custodiui. Bonus es tu, & in bonitãte tua doce me iustificationes tuas. Multiplicãta est super me iniquitas superborũ, ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. Coagulatũm est sicut lac cor eorũ, egõ uero legẽ tuam meditatus sum. Bonum mihi quiã humiliasti me, ut discam iustificationes tuas. Bonũm mihi lex oris tui, super milia auri & argenti.

Ioth.

MAnũs tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me, da mihi intellectum, ut discam mandata tua. Qui timẽnt te uidebunt te, & lætabuntur: quiã in uerba tua superspera-ui. Cognoũi domine quia æquitas iudicia tua, & in ueritate tua humiliasti me. Fiãt misericordia tua, ut consoletur me, secũndum eloquium tuum seruo tuo. Veniant

Manus tuæ fecerunt me.] Magnũ est enim ut se homo intelligat manu dei factũ plasmatũq;, & ad eius imaginẽ esse compositũ. quod si cognouerit, scientiã poscere debet ut mãdata eius intelligat atq; custodiat: ne recedẽs ab eis q fuit imago dei, incipiat imago esse diaboli. *s* ¶ *Qui timent te.*] Vox ecclesiæ: hoc est, ut illi q deũ timẽt uideãt suũ intellectũ, & lætitiã habeãt: quia ecclesia qñ uidet alios mãdata dei obseruare, magnã lætitiã habet. Postea inuicẽ sic lætabunt, & hic & in futuro. *t* ¶ *Quia in uerbo tuo superspera-ui.*] Id est, in Christo habeo spem. *u* ¶ *Cognoui domine, etc.*] Aequitas tua est, ut peccatores arguas pro delictis. Veritas, ut superbos humilies à prosperitatibus suis. Ergo quia me humiliasti ut corrigeres, *x* ¶ *Fiat nunc misericordia tua ut consoletur me.*] Vox prophetæ in persona ecclesiæ. Præuidebat propheta per spiritũ sanctum Christum uenturum esse in carne, qui erat misericordia, ut nos redimeret secũdum quod promiserat, & me consolaret. Adimpleuit quod promisit: quia dicit in alio loco, Miserationes multæ sunt apud deũ, & nostra peccata multa sunt. Inde dicit: Miserationes tuæ multæ sunt. *y* ¶ *Secundum eloquium tuum seruo tuo.*] Secundum quod promisisti, ut redimere seruum tuum, populum Christianũ, qui tibi seruit specialiter. Fiat nunc misericordia tua ut consoletur me: secundũ eloquiũ tuum seruo tuo. Promissi-

Ioth.

Manus tuæ fecerunt me.] Magnũ est enim ut se homo intelligat manu dei factũ plasmatũq;, & ad eius imaginẽ esse compositũ. quod si cognouerit, scientiã poscere debet ut mãdata eius intelligat atq; custodiat: ne recedẽs ab eis q fuit imago dei, incipiat imago esse diaboli. *s* ¶ *Qui timent te.*] Vox ecclesiæ: hoc est, ut illi q deũ timẽt uideãt suũ intellectũ, & lætitiã habeãt: quia ecclesia qñ uidet alios mãdata dei obseruare, magnã lætitiã habet. Postea inuicẽ sic lætabunt, & hic & in futuro. *t* ¶ *Quia in uerbo tuo superspera-ui.*] Id est, in Christo habeo spem. *u* ¶ *Cognoui domine, etc.*] Aequitas tua est, ut peccatores arguas pro delictis. Veritas, ut superbos humilies à prosperitatibus suis. Ergo quia me humiliasti ut corrigeres, *x* ¶ *Fiat nunc misericordia tua ut consoletur me.*] Vox prophetæ in persona ecclesiæ. Præuidebat propheta per spiritũ sanctum Christum uenturum esse in carne, qui erat misericordia, ut nos redimeret secũdum quod promiserat, & me consolaret. Adimpleuit quod promisit: quia dicit in alio loco, Miserationes multæ sunt apud deũ, & nostra peccata multa sunt. Inde dicit: Miserationes tuæ multæ sunt. *y* ¶ *Secundum eloquium tuum seruo tuo.*] Secundum quod promisisti, ut redimere seruum tuum, populum Christianũ, qui tibi seruit specialiter. Fiat nunc misericordia tua ut consoletur me: secundũ eloquiũ tuum seruo tuo. Promissi-

C 2. Par. 32. d

C

D

D

est, q nõ uenit legẽ soluere, sed adimplere. Quẽ præuidẽs propheta, super oẽs thesauros cõcupiscit: qa nõ solum amicos diligit, sed etiam inimicis præcipit ignosci.

C

A sti enim ut post humilitatem afflictionis, tribueres præ fidium consolationis. *a* ¶ *Veniant mihi miserationes tuæ, & uiuam.*] Iam legem tuam meditor, sed in æternam uitam uenire non possum, nisi à te inibi fuero commutatus. *b* ¶ *Confundentur superbi, etc.*] Confundant̃ in peccatis suis, & cognoscant se iniquè gessisse aduersus iustum. *c* ¶ *Ego autem exercebor, etc.*] Ostendens ei quæ oporteat agere. Ego autem: Vox ecclesiæ. Exercebor in mandatis tuis. Dũ isti supradicti sic fecerunt: ego in tuis præceptis ibi me exerceo. *d* ¶ *Conuertantur mihi timentes.*] Hoc est, ut me docente cognoscẽtes ea ad te cõuersi fiant. *e* ¶ *Fiat cor meum immaculatũ.*] Et quia de corde procedit numerositas uitiorum, sicut dominus ait in euangelio: ideo propheta immaculatum se fieri posc̃it in dei iustificationibus: ut eum in iudicio damnationis sententia nõ confundat. Sic & nos premere debemus uarias cogitationes, ne nobis cõfusionem præparent cum eas desideraue-
B rimus implere. Fiat cor meum immaculatum. Hic cor pro anima ponit. Acsi dicat: Fat anima mea sine peccato mortali. In iustificationib. tuis ut non confundar. Hoc est, ut nõ habeã confusionẽ æternam,

Veniãt mihi miserationes tuæ, & uiuam: quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi, quia iniustè iniquitatem fecerũt in me: egõ autem exercebor in mandatis tuis. Conuertantur mihi timentes te, & qui nouerunt testimonia tua. Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, ut non confundar.

ב Caph.

DEfecit in salutari tuo anima mea, & in uerbũ tuum superspe raui. Defecerũt oculi mei in eloquium tuum, dicentes quando consolaberis me. Quiã factus sum sicut uter in pruina, iustificationes tuas non sum oblitus. Quot sunt dies serui tui, quando facies de persequentibus me iudicium. Narrauerũt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua. Omniã mandata tua ueritas, iniquè persecuti sunt me, adiuua me. Paulominũs consummauerunt me in terra, ego autẽ non dereliqui mandata tua. Secũndum misericordiam tuam uiuifica me, & custodiam testimonia oris tui.

ל Lamed.

IN æternũm domine, uerbum tuum permanet in cœlo. In generatione & generationem ueritas tua, fundasti terrã, & permanet. Ordinatione tua perseuerat dies, quoniam omnia seruiunt tibi. Nisi quòd lex tua meditatio mea est, tũc forte perissem in humilitate mea. In æternũm non obliuiscar iustificationes tuas, quia in ipsis uiuificasti me. Tuus egõ sum, saluum me fac, quoniam iustificationes tuas exquisiui. Mè expectauerunt peccatores ut perderent me, testimonia tua intellexi. Omnis consummãtionis uidi finem, latũm mandatum tuum nimis.

מ Mem

Caph.

DEfecit in salutari tuo anima mea.] In Iesu qui uenit saluũ facere populũ suũ à peccatis eorũ. *g* ¶ *Et in uerbum tuũ supersperaui.*] Quod in principio deus erat apud deum, ut ueniat ad redemptionẽ humanam. *h* ¶ *Defecerunt oculi mei in eloquium tuum.*] Attẽde. Hanc suscipio consolationẽ te aduenire de cœlis: in defectione spiritualiũ oculorũ. *h* ¶ *Quia factus sum sicut uter in pruina, iustificationes non sum oblitus.*] Dñs in euãgelio dixit: Nemo ponit uinũ nouũ in utres ueteres: significãs pectus humanum diuturnis repletũ uitijs non posse continere mandata dei. Ergo & nos si incalescamus naturali ardore ut peccemus, cum mandata dei accipimus, repentinus extinguit hic calor, & erimus quasi uter in pruina, refrigerato in nobis ardore peccãti. *k* ¶ *Quot sunt dies serui tui, quando facies de persequentibus me iudicium?*] Pauci sunt dies huius uitæ. Tu domine contere in iudicio tuo sathanam cum satellitibus suis: sub pedibus nostris uelociter qui nos persequunt. *l* ¶ *Narrauerũt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua.*] Audiuit multa de hæreticis aut gẽtibus quæ nõ conueniũt mãdatis dei. Ideo adiungit:

Mat. 2. d

m ¶ *Omnia mandata eius ueritas.*] Nulla enim falsitate comprehenduntur. *n* ¶ *Iniqui persecuti sunt me, adiuua me.*] Grauia aduersus principatus & potestates sustineo bella, & ideo non peto ut amoueatur hoc certamen, sed ut adiuuer, sciens neminem posse coronari, nisi qui legitimè certauerit. *o* ¶ *Paulo minus consummauerunt me in terra, ego autem non dereliqui mandata tua.*] Valde me corporalia uitia in terra humiliassent, nisi custodissem mãdata diuina. *p* ¶ *Secundum misericordiam tuam uiuifica me.*] In æternam uitam, quia ego iam non mihi uiuo, uiuit aũt in me Christus. *q* ¶ *Vt custodiã testimonia oris tui.*] Vel ea quæ in lege mandasti, uel illa quæ in euangelijs protulisti.

ל Lamed.

IN æternũ domine, uerbum tuum permanet in cœlo.] In homine illo cęlesti, qui relicta imagine terrena, factus est cœlum. *s* ¶ *In generatione & generationem ueritas tua.*] Vna generatio est legis & prophetarum, altera euãgeliorum. In his generationib. ueritas pmanet dei, quia nihil mendacij protulerũt. *t* ¶ *Fundasti terrã et permanet.*] Non illam quæ cum cœlo præterit, sed illã in qua uerbum dei multiplicatur. *u* ¶ *Ordinatione tua perseuerat dies.*] Qui relictis mũdi tenebris, in lumine dei uiuit: ille in deũ q uerus dies est perseuerat. Et oñia quę ex ordinatione eius perficit, ei deputat seruiendũ. *x* ¶ *Nisi quod lex tua meditatio mea est.*] Dat exemplũ, ut etiã si diuersis persecutionibus humiliemur, legem meditemur ne pereamus. *y* ¶ *In æternum non obliuiscar iustificationes tuas, quia in ipsis uiuificasti me.*] Transserẽs me post certamina multa in uitam æternam. *z* ¶ *Tuus sum ego, saluum me fac domine.*] Ego tuus famulus, & tu deus meus. A te posco saluari, quia uenter non est mihi deus: nec sum inani gloriæ deditus, sed iustificationibus tuis. *a* ¶ *Me expectauerunt peccatores ut perderent me.*] Longo me certamine aduersæ potestates impugnant: sed ego intelligens testimonia tua, consolationem recepi ex eis. *b* ¶ *Omnis consummationis uidi finem.*] Christum utique qui finis est legis: & prophetarum cõsummatio. Propheta præuidit in spiritu consummasse eum oñia quæ scripta sunt de eo in lege & prophetis & psalmis. Siquidem ipse in passione ait: Consummatum est. *c* ¶ *Latum mandatum tuum nimis.*] Spacioſum enim præsidit tempus illud ab eo quo se mandauit per legẽ & prophetas uenturũ, usquequo procedat per euangelium.

Mem

A Mem

QVomodo dilexi legem tuam domine: etc.] In hoc apparet eum legem dei diligere, quia omne tempus uitæ suæ eam cognoscitur meditari. Die autem dixit: pro eo quod à splendore diuinæ lucis eluceat. *b* ¶ *Super inimicos meos, etc.*] Inimici prophetæ, Iudæi sunt, qui spiritualiter non intelligunt. Quibus prudẽtiorem propheta se dicit: quia in his mandatis quæ in æternũ seruauit, uenturum dominum præuidit. *c* ¶ *Super omnes docentes me intellexi: etc.*] Docebant tunc scribæ & pharisæi habentes scientiæ clauem: sed iste super his intelligit, qui mysterium unguentorum & festiuitatum atq; holocaustomatum, in euangelijs uidit esse complendum. *d* ¶ *Super senes intellexi: quia mãdata tua quæsiui.*] Super sacerdotes & principes cũcta legis mandata requiro: quia in nouo testamento agi præstolor quod cerno in
B ueteri figuratum. *e* ¶ *Ab omni uia mala prohibui pedes meos, etc.*] A præcipitio cœni faciorosi me semper inhibui: ut facilius uerbum mandatorũ custodire ualerem. *f* ¶ *A iudicijs tuis non declinaui, etc.*] Legem mãdatorũ à te suscepi, quod si ab his declinarem iudicijs, in æterno iudicio condemnarer. *g* ¶ *Quàm dulcia faucibus, etc.*] Transito melle uel alio cibo palato, nullum ultra saporem habet: sed eloquia tua domine: siue in ore siue in faucibus uel in arcano abditi pectoris, semper dulcia sunt meditantibus ea. Nam sicut mel usibile amaritudinem arcet nostrarum faucium, ita eloquijs dominicis, amaritudines nostrorum criminum mitigantur. *h* ¶ *A mandatis tuis intellexi: etc.*] Supradictam mandatorum dulcedinem hauriens, iniquæ amaritudinis uiam odiui.

Nun

LVcerna pedibus meis, etc.] Si in huius seculi noctibus in nobis uerbi dei luceat lumen non incidunt pedes nostri in laqueos funium ac præcipitia fouearum: quæ manus artis diabolicæ in nostris offendiculis præparant. *k* ¶ *Et lumen semitis meis*] Vt hoc lumine præeunte, dum uitæ istius semitas gradimur in eam quæ uia uera est perducamur. *l* ¶ *Iurauí & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.*] Primum iurauit ut ab hac custodia non dissoluatur. Deinde statuit: ut quæ iurauerat firmet, sciens nihil in dei iudicijs nisi per iustitiam propalari. *m* ¶ *Humiliatus sum usq; quaq; domine: etc.*] Didicit humilitatem quam Christus docuit: qui mitis est & humilis corde. Ideo nunc deprecatur, ut sicut ille post humilitatem formæ serũilis exaltatus est in gloriam dei patris, iste & iste ab hac humilitate corporea in uitã transferatur æternam. *n* ¶ *Voluntaria oris mei beneplacita fac domine.*] Vox ecclesiæ. Ac si dicat: Vota mea quæ tibi offero, beneplacita tibi sint: id est acceptabilia & delectabilia. *o* ¶ *Et iudicia tua doce me.*] Hoc est tua mãdata, ut intelligam & impleam. *p* ¶ *Anima mea in, etc.*] Hoc est sensibus tuis: quia paratus sum ut operer. Et in alio loco dicit: Anima mea in manibus meis. Quomodo dicit in manibus meis? eo qđ paratus sum martyrium sustinere, ppter Christum. *q* ¶ *Posuerunt peccatores laqueos mihi.*] Vide quod laqueus secus uiã ponitur, & si egressus fueris de uia cades in laqueũ. Quid sunt isti laquei, nisi tendiculæ diaboli, uel suggestiones dęmonis? Vitia etiam & peccata possunt intelligi. *r* ¶ *Et in mandatis etc.*] Vox ecclesiæ. Non erraui à tuis mãdatis, sed custodiui in operatione. *s* ¶ *Hæreditate acquisiui, etc.*] Tua testimonia & tua
D præcepta: hoc est mea hæreditas in æternũ, & hic in futurum. *t* ¶ *Quia exultatio cordis, etc.*] Tua testimonia: hoc est mea exultatio: quia ecclesia in mandatis dei delectatur & exultat. *u* ¶ *Inclinaui cor meum.*] Non fui superbus sed humilis: & ideo inclinaui cor meũ ut te intelligerem: quia superbi non inclinant cor ad humilitatem. Ad quid inclinaui cor meum, dicit ecclesia. *x* ¶ *Ad faciendas iustificationes tuas.*] Hoc est mandata tua. *y* ¶ *In æternum propter retributionem.*] Vitæ æternæ, ut illã mereat percipere.

מ Mem

QVômodo dilexi legem tuam domine, tota die meditatio mea est. Sũper inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo, quia in æternum mihi est. Sũper omnes docentes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est. Sũper senes intellexi, quia mãdata tua quęsiui. Ab omni ũia mala prohibui pedes meos, ut custodiam uerba tua. A iũdicijs tuis non declinaui, quia tu legem posuisti mihi. Quàm dũlcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. A mãndatis tuis intellexi, propterea odiui omnem uiam iniquitatis.

נ Nun

LVcerna pedibus meis uerbum tuum, & lũmen semitis meis. Iũraui & statui, custodire iudicia iusticiæ tuæ. Hũmiliatus sum usquequaque domine, uiuifica me secundum uerbum tuum. Vŏluntaria oris mei beneplacita fac domine, & iũdicia tua doce me. Animã mea in manibus meis semper, & legem tuam non sum oblitus. Posuerũt peccatores laqueos mihi, & de mãdatis tuis non erraui. Hærẽditate acquisiui testimonia tua in æternum, qũia exultatio cordis mei sunt. Inclinaũi cor meum ad faciẽndas iustificationes tuas in æternũm, propter retributionem.

ס Samech

INiqũos odio habui, & legem tuam dilexi. Adiũtor & protector meus es tu, & in uẽrbum tuum supersperaui. Dẽclinate à me maligni, & scrutabor mandata dei mei

Samech

INiquos odio habui, etc.] Vox prophetæ in persona ecclesiæ. Quomodo dicit, iniquos odio habui: dum dñs dicit: Diligite inimicos uestros, benefacite his qui uos oderunt? Et alibi: Orate pro persequentibus & calumniantibus uobis. Et hic quomodo dicit, odio habui. Sed secundum legẽ ueteris testamenti potest se defendere: sicut dictum est: Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Sed modo intelligẽdum est: Odio habui uitia & peccata. Et dilexi: hoc est illam naturam: quia non licet odisse creaturam dei sed peccatum. Sicut alibi dicit: Perfecto odio oderam illos. Est odium non perfectum. Quare? Quia qui odit fratrem suum homicida est. Et legem tuam dilexi: id est tuam legem quam tu præcepisti dilexi, opere impleui. *a* ¶ *Adiutor & susceptor meus es tu.*] Adiutor in præsenti: susceptor in futuro. *b* ¶ *Et in uerbo tuo spero.*] Hoc est in Christo: quia uerbum patris filius est. *c* ¶ *Declinate à me maligni: & scrutabor, etc.*] Vox ꝓphetæ in persona ecclesiæ: opranDo dicit. Declinate à me maligni. Si uolueris pfecte poniten-

Luc. 6. d *Matt. 5. d* *Leuit. 19. d* *Psal. 118. d*

A nitentiam agere: segregare te debes à consortio peccatorum uel omniũ malorũ hominũ, & fugere in aliũ locũ ut perfecte eã agere ualeas. Declinate à me maligni, Hi sunt dæmones, uitia & peccata: uel aduersariæ potestates. Quia dum ipli tendiculas tibi præparant & suggestiones pessimas: nõ potes scrutari mandata dei, ut illa bene intelligas. Sed si uolueris pœnitẽtiã agere: segregare te debes ab illorũ cõsortio. *a* ¶ *Suscipe me, etc.*] Dauid dicit. Suscipe me à carne secũdũ quod promisisti: ut de mea carne carnẽ acciperes, & me redimeres. *b* ¶ *Et uiuam.*] Hoc est in anima si me redemeris & hic in futurum. *c* ¶ *Et non confundas, etc.*] De hoc quod expectaui eã saluationem cũ ueneris nõ cõfundar, ut nõ habeã confusionẽ neq; hic, neq; in futurũ. *d* ¶ *Adiuua me.*] Auxiliũ rogat. *e* ¶ *Et saluus ero.*] In anima: si ueneris ut me adiuues. *f* ¶ *Et meditabor etc.*] Id est, in tuis mandatis. *g* ¶ *Semper.*] Sine fine. *h* ¶ *Spreuisti omnes discedẽtes.*] Id est despexisti. *i* ¶ *A iustitijs tuis.*] Quia rec' *k* ¶ *Quia iniusta est cogitatio eorum.*] Ideo spreuisti, quia discedunt à tuis mãdatis, & cogitatio eorum iniusta est: hæreticorum, Iudæorum uel omnium malorum, & contra Christum & contra ecclesiam. *l* ¶ *Præuaricantes reputaui omnes, etc.*] Optãdo dicit prophe-ta in persona ecclesiæ: quia ante aduentum Christi præuaricatores erant: qui sub debito tenebantur propter præuaricationem primi hominis Adæ, & omnes ad infernum descendebant, etiam ipsi infantes ad infernum descendebant: quia propter illud debitum præuaricatores reputabantur: nisi per baptismum abluti fuissent. Et modo qui non sunt baptizati: ad infernum descendunt. Præuaricantes reputaui. Quia non omnes peccatores præuaricatores: sed omnes præuaricatores peccatores. *m* ¶ *Ideo dilexi testimonia tua.*] Ne in his præuaricator appaream. *n* ¶ *Confige timore tuo carnes meas, etc.*] Metuo futurũ iudiciũ, ideo cruci tuæ configens omnes concupiscentias carnis, tibi conuiuere, tibi commori, tibi consepeliri paratus sum, ut in futuro tibi consurgere merear. Sed & nos dñe deprecamur, ut in timore tuo confixi: lucerna sacri luminis præeunte, à peccati funtibus absoluti, & tua portio facti: illã uiã incedere ualeamus, quæ nos à malorũ liberatos supplicijs: angelis faciat cohæredes. Per ipsum dñm nostrum Iesum Christum: cui est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. ¶ Homilia tertia. Salubri nos semper cõsilio & sacro eloquio beatus hortatur propheta, ut iustitiã quam ille custodiuit in opere nos debeamus fideliter exequi, & indissolubiliter retinere. Qui ut segnes & inertes animos ad hęc custodiẽda facilius exciter: quid meriti pro ipsius iustitiæ custodia adipiscamur edocet dicens. Ain C

F Eci iudicium & iustitiam: etc.] Iugiter nos in hoc mortali corpore uitiorum caterua persequitur: sed si mensura iudiciorum ac iustificationum dei in nobis maneat, ut prudẽti consilio ea quæ his conueniũt faciamus, horum persecutorũ manibus non trademur. *p* ¶ *Suscipe seruum tuũ in bono.*] Quia seruire me peccato tã nescio. *q* ¶ *Vt non calumnientur me superbi.*] Diabolus & ministri eius. *r* ¶ *Oculi mei defecerunt in salutare tuũ.*] In Iesum qui Hebraice saluator dicitur. *s* ¶ *Et in eloquium iustitiæ tuæ.*] In uerbum illud quod erat in principio apud deum: qui iustitias legis non uenit soluere sed implere. *t* ¶ *Fac cum seruo tuo, etc.*] Vt ipse uota mea perficias. *u* ¶ *Et iustificationes tuas, etc.*] Vt eas sicut sæpius optaui possim aduerte re. *x* ¶ *Seruus tuus sum ego, etc.*] A te ea discã, & non ab hæreticis D uel Iudæis: quia mihi nullum tempus est ab exercitatione tuæ seruitutis ocioſum. *y* ¶ *Tempus faciendi domino, etc.*] Iudæi utiq; qui eam spiritualiter non intellexerunt. Sed ueniet tempus quando occulta illius, dominus faciet prædicatione euangelica referari. *z* ¶ *Ideo dilexi mandata tua: super aurum & topazion.*] Sicut enim aurũ cunctorum metallorum præcellit precium: ita topazius omnium gemmarum in se continens pulchritudinem, omnium uincit honores. Ideo propheta super hæc omnia dei mandata diligit, quia in his aduentum domini, qui mundum redempturus est, nunciatum intelligit. *a* ¶ *Propterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem uiam, etc.*] Nihil de uijs iniquitatis accesit, sed sicut perambulaui integre, ita omnia quę in uijs iniquitatis morabantur odiui. Phe

M Irabilia testimonia tua, etc.] Vidi in his aliud agi, aliud figurari. Ideoq; quia mirum mihi est, diligentius perscrutatus, cuncta te declarante cognosco: sicut sequitur. *c* ¶ *Declaratio sermonum tuorũ illuminat, etc.*] Sermones dei sunt scripta prophetarum & legis, quæ in euangelijs declarantur, dum uerbum caro factum habitat in nobis, & multis uirtutibus deum ostendit. Sed horum intellectus prauitati nostræ qui in innocentia renati sumus tribuitur, domino sic dicente, Confiteor tibi domine pater cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudẽtibus, & reuelasti ea parMatth. 11.d uulis. *d* ¶ *Os meum aperui, etc.*] Cor mundum reserai, & dignum me effeci desiderio mandatorum tuorum, in quem spiritus sanctus diffunderetur. *e* ¶ *Aspice in me & miserere mei, secundum iudicium, etc.*] Vt illo me iudicio muneres quo reliquos qui diligunt nomen tuũ.

¶ *Gressus*

A *a* ¶ *Gressus meos dirige secundum eloquium tuum.*] Et non secundum corporeas uoluntates. *b* ¶ *Et nõ dominetur mei omnis iniquitas.*] Quia tuo sum famulatui mancipatus. *c* ¶ *Redime me à calumnijs hominum: ut custodiam mandata tua.*] Calumniæ sunt, cum iustis hominibus crimen impietatis obijcitur. Et ex quibus se redimi deposcit à deo: ut eius mandata custodiat. *d* ¶ *Faciem tuam illumina super seruum tuum.*] Cõfirma me effigie imaginis gloriæ tuæ. *e* ¶ *Et doce me iustificationes tuas.*] Vt quod in illis cerno per speculum, certa contemplatione conspiciam. *f* ¶ *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.*] Veram semper agit pœnitentiam hic sanctus & non cessat fluentis lachrymarũ antiqua delicta diluere: ut intelligas: nisi ueram pœnitentiam egeris, tibi facile non dimitti quæ gesseris. Vera est enim pœnitentia, iugiter fletibus commissa diluere, & abluta non iterare.

B Zade

I Vstus es domine, & rectũ iudicium tuũ. Mandasti iustitiam, etc.] Omnia quę mandant te te patimur, iusta, recta, ac uera sunt: quia aut pro peccatis nostris ingruunt: aut ut ꝓbati manifestemur, eueniunt. *g* ¶ *Tabescere me fecit zelus domus tuæ.*] Cũ domus dei, spelunca latronũ effi-citur à malis habitatoribus: uel cum uidero corpora deo dicata uolutabris facinorum inquinari. *h* ¶ *Quia obliti sunt uerba, etc.*] Obliuiscentes enim præcepta legis, fecerunt domum tuam speluncam latronum. *i* ¶ *Ignitum eloquium tuum uehementer, etc.*] Quia sicut peccatum consumit: ita & peccantem si conuertatur, illuminat. *k* ¶ *Adolescentior sum ego & cõtemptus, etc.*] Quanquam hæc Dauid ex persona sua dicat: qui adolescentior cæteris fratribus quasi contemptus ad oues pascendas directus, dehinc in regnum electus est: tamen hęc ad populum Christianum referenda sunt: qui prius contemptus, & de domo patris electus, recolens iustificationes dei, acceptis prioris primogenitis, prior effectus est. *l* ¶ *Iustitia tua iustitia in æternum.*] Quam non cognouit populus ille prior semper esse perpetuam. *m* ¶ *Et lex tua ueritas.*] Illis fuit umbra: nunc est ecclesiæ populo ueritas. Sed propheta pro hac ueritate multa perferens ait. *n* ¶ *Tribulatio & angustia inuenerũt me, etc.*] Quamlibet tribuletur in pœnis, coartetur in uinculis: C uox semper libera dei mandata meditatur assidue. *o* ¶ *Æquitas testimonia, etc.*] Vt pro eorum intelligentia, uitam possim capere sempiternam.

Coph

C Lamaui in totocorde meo exaudi me domine iustificationes tuas requiram. Clamaui, etc.] Hunc clamorem nõ corporeæ uocis, sed mentis spiritualis esse, sæpe monuimus, per quem iusti à deo exaudiuntur: uel ille precibus eorum pium pandit auditum. *q* ¶ *Præueni in maturitate & clamaui: etc.*] Vetera uitia pudicitia iuuenilipræ uenit: qui per maturitatem uiuacis animi, spem suam nunquam à uerbis dei remouit. *r* ¶ *Præuenerunt oculi mei ad te, etc.*] Heb.10.d Non eum lux sopora tum reperit, sed uigilantem strenue, & circa diuina eloquia oculorum spiritualiũ intentione meditantem. *s* ¶ *Vocem meam exaudi domine, etc.*] In- D cessabiliter uocis spiritualis emittit gemitum: ut ab hac mortalitate in uitam transferatur æternam. *t* ¶ *Appropinquauerũt persequẽtes me iniquitati, à lege, etc.*] Omnis enim qui inique sanctis appropinquat ut noceat, elõgatur à lege dei. *u* ¶ *Prope es tu domine, etc.*] Non teneris locis, sed per ueritatem mandatorum cordibus sanctorum illaberis. *x* ¶ *Ab initio cognoui de testimonijs tuis.*]

nomen tuum. Grẽssus meos dirige secundum eloquium tuum, & nõ dominetur mei omnis iniustitia. Redimẽ me à calumnijs hominũ, ut custodiam mandata tua. Fãciem tuam illumina super seruum tuum, & doce me iũstificationes tuas. Exitũs aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.

Zade

I Vstus es domine, & rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam testimonia tua, & ueritatem tuam nimis. Tãbescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt uerba tua inimici mei. Ignitũm eloquium tuum uehementer, & seruus tuus dilexit illud. Adõlescentior sum ego & contemptus, iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua iustitia in æternum, & lex tua ueritas. Tribulatio & angustia inuenerunt me, mandata tua meditatio mea est. Aequitas testimonia tua, in æternum, intellectum da mihi & uiuam.

Coph

C Lamaui in toto corde meo exaudi me domine, iustificationes tuas requiram. Clamaui ad te saluum me fac, ut custodiam mandata tua. Præueni in maturitate & clamaui, quia in uerba tua superspe raui. Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua. Vocem meam audi domine secundum misericordiam tuam, & secundum iudicium tuum uiuifica me. Appropinquauerunt persequentes me iniquitati, à lege autem tua longe facti sunt. Pröpe es tu domine, & omnes uiæ tuæ ueritas. Initiõ cognoui de testimonijs tuis, quia in æternũm fundasti ea.

Res

V Lde hũmilitatem meam & eripe me, quia legem tuam non sum oblitus. Iũdica iudicium meum & redime me, propter eloquium tuum uiuifica me. Lõnge à peccatoribus salus, quia iustificationes tuas non exquisierunt

Ab Adam in omnibus patriarchis ac prophetis. *y* ¶ *Quia in æternum fundasti ea.*] Euangelijs in quibus & nos fundati sumus supra fundamentum memoratum: sicut dixisse Paulum apostolum sæpe meminimus.

Res

V Lde humilitatem meam & eripe me, quia legem tuam, etc.] Tibi humilior, à te eripi me deprecor, ut exalter, quia memor sum legis tuæ qua dixisti: Qui se hu Luc.14.c miliauerit, exaltabitur. *a* ¶ *Iudica iudicium meum & redime me, propter eloquium tuum uiuifica me.*] Iudicaui me ego nihil scire, nisi Iesum Christum: qui ad redemptionem mundi uenire promissus est. Iuxta ergo hoc iudicium, ego à te uiuificer in eloquijs tuis. *b* ¶ *Longe est à peccatoribus salus, quia iustificationes tuas, etc.*] Salus nostra, Christus est, qui à negligentibus Iudæis elongatur eo quod in iustificationib. legis nõ intelligunt figuratum.

Universidad de Navarra Biblioteca

A a ¶ *Miserationes tuæ multæ sunt domine.*] Quia de multis periculis eruunt. b ¶ *Secundum iudicium tuũ uiuifica me.*] Ne inueniatur in me quod iudicium mortis absumat. c ¶ *Multi persequuntur me, etc.*] Sæuiant odijs: impugnent in iurijs: ego à testimonijs tuis erigor, non inclinor. d ¶ *Vidi non seruantes pactum, etc.*] Pactum fuit Exod. 24. b Israelicum deo, quod dixit ad Moysen: Omnia quęcunque dixerit dominus, faciemus. Sed & nunc nos pacisci mur in baptismo: ut abrenuncie mus diabolo & operibus eius. Pro transgressoribus ergo huius pacti propheta tabescit. Et Paulus qui 2. Cor. 11. g dicebat. Quis uritur, & ego non uror? e ¶ *Vide quia mandata tua dilexi domine, etc.*] Dilexit ea, non per metum, sed per bonę uoluntatis affectum. Ideo se in his uiuificari deposcit. f ¶ *Principium uerborum tuorum ueritas.*] Vt nouus homo renatus in Christo uiuat. g ¶ *Et in æternum omnia iudicia iustitiæ tuæ.*] Vt deinceps cognoscẽs se ad B imaginem similitudinemq; dei creatum, nihil iudicijs ac iustitijs eius gerat indignum. Sin

Principes persecuti sunt me gratis, & à uerbis tuis formidauit cor meum.] Formidaui à uerbo illo quo ait: Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo, qui est in cœlis. Ideo perstitit fortis in passione. i ¶ *Lætabor ego super eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa.*] Alligato forti, & uasis eius direptis, lætor in illud eloquium euangelicum quod dicit: Cum uos persequentur & maledicent, & dicent omne malum ad Matth. 5. d uersum uos propter iustitiam, gaudete & exultate: quia merces uestra multa est in cœlis. k ¶ *Iniquitatem odio habui & abominatus sum, legem autem tuam dilexi.*] Dum iniquitatem odit, & dei iustitiam diligit in matori se officio extendit, dicens. l ¶ *Septies in die laudem dixi tibi: super iudicia iustitiæ tuæ.*] Septies deum per diem laudat: quia mens eius in pleno splendore perdurans, ad illum septimum diem, id est sabbatorum sabbatum, qui est requies æterna festinat. m ¶ *Pax multa diligentibus legem tuam domine, & non est illis scandalum.*] Qui deum amat, pacem cum fratribus necesse est habeat. Nam deum falso amore diligit, qui scandalizatur in fratre. n ¶ *Expectabam salutare tuum domine, & mandata tua feci.*] Iesum dominum omnium salutare expectans: ea quæ in lege & prophetis mandata fuerant feci. o ¶ *Custodiuit anima mea testimonia tua: & dilexit ea uehementer.*] Cum strenuitate custodiæ, sierunt. Misericordiæ tuæ multæ domine, secundum iudiciũ tuum uiuifica me. Multi qui persequuntur me & tribulant me, à testimonijs tuis nõ declinaui. Vidi preuaricãntes & tabescebam, quia eloquia tua non custodierunt. Videʒ quoniam mandata tua dilexi domine, in misericordia tua uiuifica me. Principium uerborũ tuorum ueritas, in æternũm omnia iudicia iustitiæ tuæ.

Sin

PRincipes persecuti sunt me gratis, & à uerbis tuis formidauit cor meum. Lętabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. Iniquitatem odio habui & abominatus sum, legem autem tuam dilexi. Sępties in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ. Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Expectabam salutare tuum domine, & mandata tua dilexi. Cũstodiuit anima mea testimonia tua, & dilexit ea uehementer. Seruaui mandata tua & testimonia tua, quia omnes uiæ meæ in conspectu tuo.

Tau

APpropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine, iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. Intrẽt postulatio mea in conspectu tuo, secũdum eloquium tuum eripe me. Erũctabunt labia mea hymnum, cum docueris me iustificationes tuas. Prõnunciabit lingua mea eloquia tua, quia omnia mandata tua æquitas. Fiãt manus tua ut saluet me, quoniam mandata tua elegi. Cõncupiui salutare tuum domine, & lex tua meditatio mea est. Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua adiuuabunt me. Erraui sicut ouis quæ perijt, quære seruũ tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

C ualidam dilectionem apposuit. p ¶ *Seruaui præcepta tua & testimonia tua: quia omnes uiæ meæ coram te domine.*] Seruat præcepta testimoniaq; qui uias dei incedit: nec quicquam in actu, dicto uel cogitatu agit: quod diuinæ contemplationi habeatur indignum.

Tau

APpropinquet oratio mea in conspectu tuo domine: secundum eloquium tuum da mihi intellectum.] Proximam tibi fieri orationem meam deprecor domine, ut à te intellectum capiens, nihil aliud nisi quod oportet exorem. r ¶ *Intret postulatio mea in cõspectu tuo domine, etc.*] Vt eam per odorem in nocte huius uitę dignanter assumẽs, ab hac corruptione concupiscentiæ carnalis eripiatur. s ¶ *Eructabunt labia mea, etc.*] Si per puram conscientiam reserata fuerint à te labia mea, tunc dignũ laudationis proferam hymnum: quẽ à tuis iustificationib. imbutus edocear. t ¶ *Pronũciabit lingua mea eloquia tua: quia mandata tua æquitas.*] Nihil est D aliud in eloquijs tuis domine nisi pax, nisi æquitas, nisi uita. Hoc corde credam, hoc labijs eloquar, hoc lingua pronunciem. u ¶ *Fiat manus tua ut saluet me: etc.*] Cum dicit fiat manus tua, designat dominum saluatorem: qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem, per quem facta sunt uniuersa, & reguntur. Manum hic debemus dexteram accipere. Postulat autem uenire saluatorem, per quem se nouerat saluandum. Quod autem dicit: elegi mandata, omnia se pericula amore domini posposuisse testatur. x ¶ *Concupiui salutare tuum domine, & lex tua meditatio mea est.*] Ipsum uidere concupieram, quem de utero uirginali illis adhuc temporibus credebam esse uenturum. Et ut sibi hanc scientiam de scripturis diuinis prouenisse monstraret, sequitur, Et lex tua meditatio mea est. In prophetis enim concupiuerat Christum dominum nasciturum: de quo lex & prophetæ loquebantur. y ¶ *Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua adiuuabunt me.*] Absorpta terrenæ corruptionis infirmitate, uiuere se confitetur deo, per adiutorium iudiciorum eius. z ¶ *Erraui sicut ouis quæ perierat: require seruum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.*] Fuisse & iam non esse ouem errabundam dicit, reportari se pastoris humeris deprecatur: ut nunc angelis de sua inuentione gaudia tribuantur. Dominus autem non est missus, nisi ad oues quæ perierũt domus Israel. Quem supplices deprecamur: ut iudiciorum eius facto

res

A res, mandatorum custodes, testimoniorũq; scrutatores effecti, reperta perdita oue, industria benigni pastoris restituta ecclesiastico ouili, sacris eius humeris reportati, sanctorũ angelorum mereamur cõsortijs gloriari: ipsi gloria cum æterno patre & spiritu sancto in cũcta sęcula seculorũ. Amen.

a ¶ *Canticũ graduum.*] Quindecim graduũ psalmi per quosdam profectus nos ad summam perducũt: ut in atrijs dñi possimus dicere: Ecce nunc benedicite dñm, omnes serui dñi: in atrijs domus dei eius. Et quia à plerisq; super his latissime disputatũ est: stultũ est parua dicere uel pro magnis.

CXIX

AD *dominum cum tribularer, etc.*] Tres res in uno uersiculo uelociter explicantur: angustia, preces, exauditio: quia nemo tribulatur, nisi qui uiuere in Christo pie desiderat. Oportet ergo ut non uocum elatione, sed cordis humilitate proclamemus ad dominum, si cupimus exaudiri. c ¶ *Domine libera animam meã, etc.*] A Iudæis: qui Christũ dñm non solum non credunt, sed etiam immundis labijs blasphemare non metuunt. d ¶ *Et à lingua dolosa.*] Ab hæreticorum doctrina: qui nos à recta fidei linea exturbare nituntur. e ¶ *Quid detur tibi: etc.*] Ad se fideliter proclamantem animam, dñs interrogare pietatis affectu dignatus est, ut quid ei deꝫ, aut quid apponatur ad linguam dolosam. Dicunt multi hoc in loco commutata præpositione: Quid detur tibi aduersus linguam dolosam: dicere uolunt, ut quasi ex dei doctrina anima illa audiat. f ¶ *Sagittæ potentis acutæ: etc.*] Pro. 26. b Pro desolatorijs carbonibus, in Hebræo ἀρκευθίοις habet. Desolatorem puto & in Esaia esse carbonem, qui ad labia eius defertur, ut purget uitia quæ loquendo siue optima quæq; tacendo contraxerat. Et hic itaq; carbonem similem deprecatur, ut detur ei carbo de altario dei, qui in eius labijs, peccatorum solitudinẽ faciat, id est, à uitijs cum præstet alienum. g ¶ *Heu mihi quia, etc.*] Cuius conuersatio in cœlis est, peregrinatur in hoc corpore, & hæc peregrinatio lõga ei uidetur, quia quod susceperit per spem: non contemplatur in specie. Idcoq; quasi triticum inter paleas gemens ait. h ¶ *Habitauit cum habitantibus Cedar.*] Cedar tenebræ interpretantur. Habitat ergo iste cum habitantibus tenebras, sed non obscuratur à tenebris: sicut lux lucet in tenebris, & Rom. 12. d tenebræ eam non comprehenderunt. i ¶ *Multum incolatus, etc.*] Desiderabam enim dissolui & esse cum Christo. k ¶ *Cum his qui oderunt, etc.*] Implens illud Apostoli, Si possibile est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Est ergo cum odientibus pacem pacificus, idcirco ut eis pacem liberius prædicaret. l ¶ *Et cum loquebar illis, impugnabant me gratis.*] Ille annunciabat pacem: sed pacis inimici non solum eam non recipiebant, uerum etiam ipsum prædicatorem pacis, suis nequitijs impugnabant. m ¶ *Canticum graduum.*] Iste psalmus secundum ascensionem continet cuius titulus est: Canticum graduũ. Plures enim sunt significantes (ut iam in primo eorum audistis) ascẽsum nostrum: qui fit in corde ad deum à conuallę plorationis, id est, ab humilitate contribulationis. CXX

LEuaui oculos meos, *etc.*] Spirituales utiq; oculos extuli ad excelsa librorum, prophetarũ scilicet ac legis. o ¶ *Vnde ueniet auxiliũ mihi.*] Vnde dominum auxiliatorem omniũ uenire suspicio. p ¶ *Auxilium meum à domino, etc.*] Ab ipso auxilium præstolor, per quem pater cœlum terrãq; locauit. Hinc iam pro fide sua uir iste à spiritu sancto responsum accepit consolationis. Ait enim. q ¶ *Non det in commotionem pedem tuũ.*] Nõ D patitur remouere stabilitatem, qua in eo firmatus es. r ¶ *Neque dormitet qui custodit te.*] Deus enim in se

tuis

manentem peruigili custodia protegit ac tuetur. s ¶ *Ecce non dormitabit, etc.*] Sine ulla autem intermissione à deo custoditur: qui eum spiritualium oculorum intentione perspexerit. t ¶ *Dominus custodit te.*] Ipse qui cœlum fecit & terrã: quia diſ qui eã non fecerunt, pereunt ex ea. u ¶ *Dominus protectio tua, etc.*] Ille te protegit, ne opus tuum dextrum, id est, bonum, pars impediat inimica. x ¶ *Per diem sol non uret te, etc.*] Iustus nec prosperis eleuari potest: nec in tristibus deijci. Quod in die & nocte, hoc & in sole significatur & luna. y ¶ *Dominus custodit te ab omni malo.*] Ab omnibus insidijs inimici. z ¶ *Custodiat animam tuam dominus.*] Ne ei pars dominetur potestatis aduersæ. a ¶ *Dominus custodiat introitum tuum.*] Per quem ingressus es ad cognoscendum patrem. b ¶ *Et exitum tuum ex hoc nunc & usq; in seculum.*] Vt cum à corpore recesseris, sua custodia protegaris, ne in chaos illud præcipiteris, ubi dies conspicitur ardens: sed in sinu Abrahæ cum Lazaro sempiterna re- Luc. 16. f quie perfruaris. c ¶ *Canticum graduum.*] Iste psalmus tertius est ascensionis gradus, uocem hominis continens: cuius conuersatio habetur in cœlis.

CXXI

Lætatus sum in his quæ, etc.] Dicta mihi fuerant per legem, & prophetas, atq; apostolos. Sed & ego dico ea quæ per speculum contemplauerant & nũc facie ad faciem uideo. Et quæ nam, inquis? c ¶ *In domum domini, etc.*] Id est in cœlestem Hierusalem, ut ciues efficiamur sanctorum & domestici dei. f ¶ *Stantes erant pedes, etc.*] Firmi in amplitudine eius. Sed ne istam tem-

A renam putares, audi quid subiecit. a ¶ *Hierusalem quæ ædificatur ut ciuitas.*] Adhuc, inquit, non est expletum ędificium ciuitatis huius: sed quotidie ædificatur de lapidibus uiuis super fundamentum apostolorum & prophetarum ab ipso summo angulari lapide Christo Ie-
Eph. 2. d su: sicut ait Apostolus. b ¶ *Cuius participatio eius in idipsum.*] In uno ecclesiæ corpore per Christum. c ¶ *Illuc enim ascenderunt tribus, etc.*] Non peccato obnoxiæ, sed tribus domini: quæ cognoscentes dominum, sequi non distulerunt: quod ad gentes est referendum. d ¶ *Testimonium Israel.*] Vt eũ condemnet: quia ille eum in multis ostensum miraculis nõ cognouit. Tribus uero gentium statim cognitum receperunt. Sic & regina Austri
Luc. 11. d uel Niniuitæ, in huius testimonij iudicio surgent: & condemnabunt eum. e ¶ *Ad confitendũ nomini tuo domine.*] Confitentur enim, quia in nomine tuo omne genu flectetur cœlestium, terre-
B strium, & infernorũ, & quia tu domine Iesu Christe in gloria es dei patris. f ¶ *Quia illic sederunt sedes in iudicio.*] Sedes dei, apostoli sunt super quos dñs requiescit.
Matth. 19. b Hæ sedes sedebunt super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel: sicut ipse ait in euangelio. g ¶ *Sedes super domum Dauid.*] Super ecclesiam Christi gubernantes atq; monentes eam præceptionibus. h ¶ *Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalem.*] Interrogate quæ ad pacem pertineant ciuitatis huius, & sequimini eam, ut per dilectionem pacis, fructum consequamini æternæ beatitudinis. i ¶ *Et abundantia diligentibus te.*] Qui relictis caducis, deum super omnia diligit: ipse abundantia bonorum cœlestium perfruitur. k ¶ *Fiat pax in uirtute tua.*] Dominus Christus est pax nostra, qui nos in uno uinculo charitatis astringit: cuius uirtus si conualescat in nobis, & ipse quoq; pectoribus nostris illabitur. l ¶ *Et abundantia in turribus tuis.*] In his abundantiã bonorum cœlestium fieri propheta deposcit: qui super eminentes merito, tanquam turres fortissimæ hanc ciuitatem & uirtute muniunt, & proceritate decorant. m ¶ *Propter fratres meos & proximos meos: loquebar pacem de te.*] Vt scilicet & ipsi ad consummationem huius ædificij se perfectos exhibeant. n ¶ *Propter domum domini dei mei, quæsiui bona tibi.*] Prædicãdo pacem proximis fratribus, qui efficit eos ciuitatem regis æterni, cui hæc bona quęsiuit: ut ab uniuersitate ciuitatis, in unam eius transiret
Ioan. 17. d habitationem, qui ait: Pater, rogo ut ubi ego sum, & illi sint mecum. Ego in illis, & tu in me: ut uideant gloriam meam: quia dilexisti me ante constitutionem mundi.
o ¶ *Canticum graduum.*] Iste psalmus quartum canticorum graduum pandit ascensum: in quo uir ille fidelis, qui dudum ad montes sustollebat oculos nunc prosiciens iam in ascensu: ad ipsum cœlorum habitatorem eos erigit dicens. CXXII C

Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlo.] Notandum quod per singulos psalmos, quidam graduũ sunt profectus. Qui in primo dixerat: Ad dominum cum tribularer clamaui: & in secundo oculos ad montes se eleuasse narrauerat lætatus quoque fuerat quia sibi ingressus in domo dei fuerat repromissus: nũc ad maius profecit, ut ad ipsum deum oculos leuet. Qui habitas in cœlo. Ascendẽs quo leuaturus erat oculos, nisi illuc quò tendebat, ascẽdere desiderabat. q ¶ *Ecce sicut oculi seruorum, etc.*] Et serui sumus, & ancillæ sumus, ille dominus & domina est. At tẽdat charitas uestra: Non mirum si serui sumus, & ille dominus est: sed mirum si ancillæ sumus, & ille domina est. Sed neq; hoc mirum, quia ancillæ sumus, ecclesia D
enim sumus: nec illud mirum, quia & ipse domina est, quia uirtus & sapientia dei est. Audi ergo apostolum dicentem: Nos autem prædicamus Christum crucifixum: Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: ipsis uero uocatis Iudæis & Græcis, Christũ dei uirtutem, & dei sapientiam. Cum multis persecutionum generibus subijcimur, oportet nos semper in dei auxilio oculorum intentionem sine ullo uitio continere defixam quoadusq; nobis misericordiam largiatur. r ¶ *Miserere nostri domine, etc.*] Id est, despectione, quia sancti despiciuntur à malis hominibus. s ¶ *Multumq; repleta est, etc.*] Non tantum in diuitijs dicit, sed eos qui abundant in malicia, illi despiciunt pauperes Christi. Diuites despiciunt pauperes, & superbi despiciunt humiles, & ipsi dicunt multa opprobria contra sanctam ecclesiam. t ¶ *Canticum graduum.*] Iste psalmus quintus ascensionis est gradus: edocens uirum illum fidelem proficere: qui per eleuationem spiritualium oculorum ad cœlorum habitatorem, euincens omnes diabolicæ immissionis insidias, ita exorditur dicens. CXXIII

Nisi quia dominus erat in nobis: dicat nunc Israel.] Bene in nobis dominus habitat, si eum sanctæ mentis cõtemplatione suspicimus. x ¶ *Nisi quia dominus erat in nobis, cum, etc.*] Non carnes nostras deuorare conati sunt inpij: sed animas per instigationem scelerum deglutire: sed erepti sumus ab his per eum qui erat in nobis. Cui ob hoc gratiæ referendæ sunt: quia gratia eius saluati sumus. y ¶ *Cum traseceretur animus eorum aduersus, etc.*] Commotiones malarũ mentium, qui sanctos dei absorbere quærunt, aquis comparantur: sed habitante in sanctis domino, deorsum defluunt & decurrunt. ¶ *Torrentem*

A a ¶ *Torrentem pertransiuit anima nostra.*] Melius in Hebræo habet: Torrens pertransiuit super animam nostram, quod scilicet multi tentationum turbines super animã eius transierunt, nec potuerunt eam necare, iusto dicẽte: Nisi quia dominus erat in nobis dicat nunc Israel.
b ¶ *Forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem.*] Verbum ἀνυπόστατον apud Græcos, ambiguum est, & potest sonare, quod subsistat, & qđ intolerabile sit: hoc est, quod nemo ferre queat. Pro quo & Aquila & Symmachus & Theodotio, & omnes interpretes pari uoce consentiunt, superbas aquas & arrogantes pro ἀνυπόστατον transferentes. c
c ¶ *Benedictus dominus qui non dedit nos in captu ram dentibus eorũ.*] Horum torrentium dentes, numerositas est uitiorum, à quibus ne capiamur, gratia dei eruimur. d ¶ *Anima nostra sicut passer erepta est, de laqueo uenantium.*] Tenduntur nobis laquei in concupiscentijs, ac diuersis
B diabolicæ astutiæ dolis: sed contrito satana sub pedibus nostris, sicut passer à capiente euolamus ab illis. Sic enim sequitur: c ¶ *Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.*] Si enim dominus habitet in nobis: ipse (ut diximus) hos disrumpet laqueos, ne nos impediant. f ¶ *Adiutorium nostrum in nomine domini, qui fecit cœlum & terram.*] Hoc est nomen quod est super omne nomen. Huius nominis adiutorio, mortis uincũtur laquei, si in illo maneamus affixi. g ¶ *Canticum graduum.*] Iste psalmus, sextus habetur in canticis graduum, qui ex uoce prophetæ nos hortatur, ut relictis secularibus causis, in deum tantum omnem confidentiam habeamus, dicens:

CXXIIII

Psal. 2. c Qui confidunt in domino sicut mons Sion, non commouebitur in æternum.] Sion, ecclesia: mons autem iuxta Danielem, Christus dominus. Ergo qui in eum totam spem ponunt, non commouentur in perpetuum quia conformes efficiunt corpori gloriæ eius. i ¶ *Qui habitat in Hierusalem.*] In ipsa Ecclesia matre nostra, quæ sursum est, libera. k ¶ *Montes in circuitu eius.*] Custodię sanctorum, angelorum, prophetarum, Apostolorũq;, quæ in modum proceritatis montanæ supereminent cunctis in sanctitate. l ¶ *Et dominus in circuitu, etc.*] Sicut ipse pollicerí dignatus est, dicens: Ecce ego uobiMatt. ult. scum sum usque in consummationẽ seculi. m ¶ *Quia non relinquet dominus uirgam peccatorum super sortem iust. etc.*] Pro uirga in Hebræo, sceptrũ habet. Hoc est ergo qđ petimus, ne nos in ducas in tentationẽ quã sufferre nõ possimus. n ¶ *Vt nõ, etc.*] Vt nõ cogitẽt, qd mihi ꝓdest quod iustus sum, si semper persequãtur me iniqui? Vt C
non extendant, hoc est, ut sustineant malos, & non faciant mala. o ¶ *Benefac domine bonis, etc.*] Qui uel boni sunt in opere, uel recti habentur in fide. p ¶ *Declinantes autem in obligationes adducet dominus.*] Pro obligationibus, Aquila interpretatus ẽ: Symmachus quinta ædítio. q ¶ *Cũ operantibus iniquitatẽ.*] Hi qui à præceptis dei declinant, adducuntur cum his qui deum ignorant, ut si mili sententia feriantur. r ¶ *Pax super Israel.*] Christus dominus est pax nostra: q auferens maceriam inimicitiæ de medio Iudæorum ac gentiũ, fecit utraque unum, quod erat ante diuisum. s ¶ *Canticũ graduum.*] Iste psalmus septimus graduũ, profert canticum uel ascẽsum, in quo fidelis anima aduersus crimi num captiuitatem in dominum exultat & dicit. CXXV

In conuertendo dominus captiuitatẽ Sion.] Peruaserat enim D
uniuersum mũdum uetus captiuitas uitiorum: sed lucescente nobis sole iustitiæ effugata est. Sic & ecclesia quæ specialiter Sion nuncupatur, apparuit. u ¶ *Facti sumus, etc.*] Pro consolati, omnes pariter ædítiones somniantes transtulerunt. Et pulchre somniantes. Nondum est enim plena lætitia, in captiuitate reliquis constitutis. x ¶ *Tunc repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione.*] A spirituali & infinita lætitia uel os nostrum, uel lingua repletur: quia non sufficit tantas explicare laudes pro gratia qua saluamur. y ¶ *Tunc dicent inter gentes, magnificauit dominus facere cum eis.*] Si enim relictis transitorijs, spẽ collocemus in sempiternis: tunc dicitur quia magnos nos fecit dominus captiuitate depulsa, & sicut quondam gentes timore territæ de Israelitico populo loquebantur dicentes: Siccauit deus aquas maris & Iordanis ad ingressũ Iosue 2. b
filiorum Israel. In hoc ergo gaudio confitemur. z ¶ *Quia magnificauit dominus fa. etc.*] Seruiebamus prius Pharaoni, id est, exterminatori in duris operibus, nũc autem seruimus regi cœlesti: cuius iugum suaue est, & onus leue. a ¶ *Conuerte domine, etc.*] Communem se captiuitatem habere cum reliquo populo, propheta fatetur: quia compatitur unum membrum cæteris membris. b ¶ *Sicut torrens in austro.*] Sicut enim flante austro, soluuntur glacies, & impletis torrentibus, omnis horror cũ impetu suo defluit: sic flante spiritu sancto, soluuntur peccata nostra: scilicet ut accepta remissione, fiat nobis illud quod scriptum est: Sicut glacies in sereno, soluuntur peccata tua. c ¶ *Qui seminant in lachrymis, etc.*] Sancti igitur dei seminauerunt in lachrymis

confessionis:& in diuersis cruciatibus,in gentibus uerbum deiteuntes & flentes super duritiam cordis eorũ: quod in futuro cum manipulorũ fructibus portabũt, dicente ad eos domino:Amen dico uobis,quia flebitis uos & lamentabitis:mũdus autem gaudebit,sed tristitia uestra in gaudiũ conuertetur.Igitur & nos in tribulatione clamantes:eleuemus mentis oculos ad auxiliatorem deum, ut eruat nos à sæuis dentibus inuidorum, auferat à nobis sceptrũ dominatiõis iniquæ: ut solita miseratione largita dum à captiui tate uitiorum absoluimur, cœlestis Hierusalem ædificio, tanquã uiui lapides cõnectamur. a ¶ *Canticum graduum Salomonis.*] Ideo psalmus iste Salomonis titulo prænotatur: ut ipse fabricator templi, doceat se non ualere ædificationem eius consummare sine dñi auxilio. CXXVI

Ioan.16.d

A

N*isi dominus ædificauerit domum,in uanum laborant qui ædificant eam.*] Nos B sumus secundũ Apostolum, dei templũ: qui nisi per dominũ nostrum Iesum Christum ædificemur super fundamẽta Apostolorum & prophetarum, inanis erit philosophorum & reliquorum secularium doctorum ædificatio. c ¶ *Nisi dominus custodierit ciuitatem, in uanum laborauerunt qui custodiunt eam.*] Fidelis anima, ciuitas accipitur æterni regis,quæ ciuibus bonis, id est, honestis moribus frequentatur,quam nullius potest tueri custodia, nisi illius qui non dormitans protegit Israel. d ¶ *Vanum est uobis ante lucem surgere.*] Qui ante lucem surgit, no cturnas tenebras palpat.Sic & qui relicto Euangelij lumine ad superius dictum dogma transierit, in tenebris commoratur:nec potest dominicæ resurrectionis perfrui claritate. e ¶ *Surgite post,etc.*] Qui in humiliatione quiescitis, eleuamini: uos qui in peccatis uel natos esse uel uiuere meministis: & ad deum transire desideratis.Vel qui manducatis panem doloris. Pro dolore, Theodotio & quinta æditio idola interpretati sunt:Sexta uero,errorem.Sensus itaque iuxta simplicem intelligentiam iste est:Sine causa diluculo ad templum curritis,& deum adorare uos creditis qui idola pariter adoratis,& immundo uescimini pane. f ¶ *Cum dederit dilectis,etc.*] Quasi aliquis interrogasset,quando hoc sit factum,ei dicitur:Cum dederit dilectis suis somnum. Dilecti,sancti sunt, qui post somnum præsentis uitæ, hic dormitare uidentur, ut in resurrectione ad uitam æternam mereantur peruenire. g ¶ *Ecce hær.etc.*] Cũ sancti ab hoc seculo accepto quietis somno discesserint, tũc fient hæreditas domini: quia iam non subiacẽt tẽtationibus.Sed & ipse dominus natus ex uirgine factus est fructus uentris. Cuius assumpta humanitas, hanc accepit mercedem,ut gentes uocatæ in filijs,sint hæredi metent.Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua.Venientes autem uenient cũ exultatione,portantes manipulos suos.

Canticũm graduum Salomonis. CXXVI

NIsi dominus ædificauẽrit domum,in uanum laborauerunt qui ædificant eam.Nisi dominũs custodierit ciuitatẽ, frustra uigilat qui custodit eam. Vanũm est uobis ante lucẽ surgere, surgitẽ postquã sederitis qui manducatis panem doloris.Cũm dederit dilectis suis somnum,eccẽ hæreditas domini filij merces fructus uentris.Sicũt sagittæ in manu potentis,ita filij excussorũ.Beatus uir qui impleuit desideriũ suũ ex ipsis, non confundẽtur cũ loquetur inimicis suis in porta.

Canticũm graduum. CXXVII

BEati omnẽs qui timent dominũ, qui ambulant in uijs eius.Laborẽs fructuũ tuorũ manducabis, beatus es & bene tibi erit. Vxor tuã sicut uitis abundans, in lateribus domus tuæ.Filij tui sicũt nouellæ oliuarum,in circuitu mensæ tuæ.Eccẽ sic benedicetur homo, qui timet dominum.Benedicãt tibi dñs ex Sion, & uideãs bona Hierusalem omnibus diebus uitæ tuę.Et uideãs filios filiorum tuorum,pacẽm super Israel.

Canticũm graduum. CXXVIII

Sæpe CXXVII

Beati omnes qui timent dominum,etc.] Qui cum timore iungentes se dei dilectioni,exercentur in his quæ prophetæ, Apostoli,Euangelistæ prædicauerunt. n ¶ *Labores fructuum tuorum manducabis,etc.*] Labores fructuum sunt,cum homo exercetur in mundo:ut ad æternitatis fructum possit accedere.Nam laboriose per has dei uias inceditur,sicut ipse ait: Arta & ærumnosa uia est quæ ducit ad uitam.Sed hic labor æternis fructibus adimpletur,cum homo pane illo cœlesti locupletatur. Hoc enim desiderio & ille compungebatur qui dicebat:Beatus qui manducauerit panem in regno dei. o ¶ *Vxor tua sicut uitis abundans, in lateribus domus tuæ.*] Vxor iuxta Salomonem, sapientia accipitur, quæ in animæ emundatæ domo tanquam speciosa uitis adducta, in lateribus operum nostrorum extenditur. p ¶ *Filij tui sicut nouellæ oliuarum,in circuitu mensæ tuæ.*] Actus bonorũ in circuitu doctrinæ cœlestis assistentes,cum pinguedine pacis, & obumbratione uirtutis. q ¶ *Ecce sic benedicetur homo,qui timet dominum.*] His utique locupletatur diuitijs. r ¶ *Benedicat te dominus ex Sion.*] Qui in Ecclesia regnat. s ¶ *Et uideas quæ bona sunt Hierusalem omnibus diebus uitæ tuæ.*] In illa cœlesti matre: de qua in alijs expositimus psalmis, in qua uitæ perpetuæ bona uisuri sunt sancti. t ¶ *Et uideas filios filiorum tuorum.*] Retributionem captantes operum bonorum. u ¶ *Pacem super Israel.*] Pax nostra,Iesus Christus iugiter supermentem se uidentem aspiciat. x ¶ *Canticum graduum.*] Iste psalmus decimum nobis profert uel canticum,uel ascensum,qui ex uoce prophetica inchoans, docet incessanter resistere nequitijs impugnantibus,ne nos expugnent. CXXVIII

¶ *Sæpe*

Gen.14.e

Prou.7.d

A

S*Æpe expugnauerunt me à iuuentute mea.*] Dicit se impugnari ab initio ætatis suæ uir iste:sed à quibus impugnetur, filet: ut intelligatur quia pugna à diabolo mittitur.Poteris uel de probatione Iob, uel ex traditiõe Christi,a Iuda facilius hoc aduertere. b ¶ *Dicat nunc Israel, sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, etenim non, etc.*] Ergo qui Israel est ille poterit dicere: quia impugnatur omnibus diebus uitæ suæ. Sed non ei prævalet hæc pugna: quia dominus pugnat pro eo. c ¶ *Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem sibi.*] Iugiter ad deum currẽti,& ad ampliora tendenti fabricantur à tergo nequitiarũ machinæ: quia in aspectu non possunt.Sed cum ad effectum non peruenĩũt, sibijpsi prolongant, ob id inuidendo,peccatum ultionemq; diuinam in se prouocant. Sequitur enim: d ¶ *Dominus iustus,etc.*] Pro ceruicibus in He B bræo habet, uincula uel catenas:ut sit sensus:illi qui me suis infidijs hincinde uallauerant, etiam uinctũ tenebant: sed auxiliãte domino, omnes nexus soluti sunt. e ¶ *Confundantur & conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion.*] Ecclesiam, quæ est corpus Christi:cuius nos membra sumus. f ¶ *Fiant sicut fœnum ædificiorum:quod priusquam euellatur,arescit.*] Non hęc de ædificijs in petra locatis dicuntur,sed his quæ quasi citius ruitura super arenam ponuntur:quod ad opera carnis respicit, in quibus non modo nullum granum bonitatis inuenitur:uerumetiam antequam ad incrementum aliquod ueniant exiccantur. g ¶ *De quo non impleuit manum suam qui metet.*] Qui retributionem dignã operis sui mercedem non recepit. h ¶ *Nec sinum suum qui manipulos colliget.*] Qui per conscientiæ puritatem, & si minus habet, uoluntatem tamen bonam adhibuit. Ideoq; à deo tanquam si multum dedisset, manipulos refert,sicut uidua de duobus minutis. i ¶ *Et non dixerunt qui præteribant, benedictio domini super uos.*] Non eos benedixerunt sancti dei, qui pro nihilo habentes hunc mundum,pertransierunt ad cœlestia & æterna. k ¶ *Benediximus uobis in nomine domini.*] Vt relictis infructuosis aridisq; operibus,ea seratis, quæ & messorum manũ, & colligentium manipulos,repleant sinum. l ¶ *Canticum graduum.*] Iste psalmus undecimum nobis ascensionis gradum pandit,& canticum,qui fidelis animæ conatum ad altiora tendentem proferens:dum se in profundo quasi immersum queritur, nos ad intelligenda cœlestia prouocat dicens. CXXIX.

De profundis clamaui ad te domine, domine exaudi orationẽ meam.] De profundis clamat, qui scit altitudinẽ diuitiarum sapientiæ dei, qui persecutiones patitur,qui eum misericordi suspirio deprecatur. n ¶ *Fiant aures tuæ intendentes,in orationem serui tui.*] Non hic carnalẽ aurem propheta postulat,sciens deum in corporeum esse: sed uirtutẽ qua suos exaudire dignatur, exposcit. o ¶ *Si iniquitates,etc.*] Si enim trãsgrediẽs leges tuas generis humani fragilitas ultione tua protinus feriat,quis euadere poterit? p ¶ *Quia apud te,etc.*] Tu enim nos reconciliabis patri per crucem. q ¶ *Et propter legem tuam sustinui te domine.*] Lex spiritualis est, & continens uerba uitæ,quã sustinere debemus, ne peccantes in eam per legem dijudicemur. r ¶ *Sustinuit anima mea dominum, etc. A custodia matutina usque ad noctem.*] Ab illa matutina hora qua in uineam dominicam est locatus, spem suam in illam defixit horã: qua denarium mercedis accipiat. A uigilia matutina. s ¶ *Speret Israel in dominum.*] Ab eo quod ei lumẽ ueritatis illuxit, indeficienter cœlestia contẽplatur. t ¶ *Quia apud dominum misericordia.*] Cum pro nobis

Canti-

homo fieri dignatus est. u ¶ *Et copiosa apud eum est redemptio.*] Cum nõ auro neq; argento, sed precioso nos sanguine redemit. x ¶ *Et ipse redimet Israel ex om.etc.*] Ipse enim filius introeunte plenitudine gentium, reliquũ Israel, remissa iniquitate saluabit. y ¶ *Canticum graduum.*] Iste psalmus duodecimus in hac ascensione, uel cantici, uel gradus habetur, qui nos ex persona prophetæ humilitatem quam Christus in carne gestaturus erat,edocet dicens.

CXXX

Domine non est,etc.] Sed in contritione & humiliatione eius obtuli tibi sacrificiũ acceptabile. a ¶ *Neq; elati,etc.*] Vt transitoria concupiscerent & caduca. b ¶ *Neq; ambulaui,etc.*] Quæ magna mirabilia uidebantur hominibus,in his nõ incessi,ne me opprimerent. c ¶ *Si non humiliter,etc.*] Humilis quidẽ est corde,sed excelsus est sensu.Humiliter sentiebam in seculo,sed animam meam exaltaui in cœlo. d ¶ *Sicut qui ablactatus est à matre sua:ita retribues in animam meam.*] Nihil in se puerile sentit:quia cibum lactis excedens,ad perfectum peruenit uirum:illo nunc pane qui de cœlis aduenit,ali exorat. e ¶ *Speret Israel in domino,ex hoc, etc.*] Docet ut nullo fine temporis,spes nostra claudatur,ut per spem præsentis uitæ:bona futuri seculi capiamus.

¶ *Canticum*

1.Pet.1.c

A a ¶ *Canticum gr aduum.*] Iste psalmus habetur in canticis tredecimus graduum, qui per ascensionem profectum, de aduentu filij dei ex uoce prophetica nos edocet dicens. CXXXI

Memento domine Dauid.] Filius omnipotentis dei, assumpturus carnē pro redēptione pōpuli, Dauid se uoluit nuncupari: eius scilicet nomine uocitatus: de cuius genere assumpturus erat & corpus. c ¶ *Et omnis mansuetudinis eius.*] Non contendit neq; clamauit: sed sicut agnus māsuetus deductus est ad uictimam. d ¶ *Sicut iurauit, etc.*] Iuramentum ac uotum propter firmitatē dictionis posuit, ne nos dubitare mus sequi: Sed quid interim uouerit, dignum est contueri. Memento domine Dauid, & omnis māsuetudinis eius. Sicut iurauit domino. Pro eo quod est, sicut: in Hebræo habet qui: ut sit B sensus: Memento domine Dauid & omnis mansuetudinis eius qui iurauit domino, & uotum fecit deo Iacob. e ¶ *Si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectū strati mei: si dedero somnum oculis meis, aut palpebris meis dormitationem: & requiem temporibus meis: donec inueniam locum domino, tabernaculum deo Iacob.*] Tabernaculum domus, cœlestem sedem indicat: in strato uero lecti, in oculorum somno, in dormitatione palpebrarum, uel in temporum requie, æternā quietem (quæ nunquam abrumpitur) demōstrauit. In quibus non se rediturum pollicetur: nisi prius in homine dignum deo patri locum uel ecclesiæ congregationem sua resurrectione constituerit. f ¶ *Ecce audiuimus, etc.*] Regio Bethlehē usq; hodie appellatur Ephrata. Huius rei & aliæ scripturæ testes sunt. Ephrata ipsa est Bethlehem. Vbi primum ecclesia est audita: id est, in qua Christus dominus carnem assumpsit. In hac & Rachel Israel dilecta quieuit, quæ typum gessit Ecclesiæ. g ¶ *Inueniemus eam, etc.*] In gentibus, quæ prius diaboli erant cubilia: nunc autem campi, dominum colentes fructiferi. h ¶ *Introibimus in, etc.*] Nos qui in una domo Ecclesiæ, per dominum aggregamur. i ¶ *Adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius.*] In quo prædicationes Apostolicæ audiuntur, quæ ut pedes sustinēt totum corpus Ecclesiæ. k ¶ *Exurge domine in requiem tuam.*] Iam expleuisti iuramentum, reddidisti uotū, iam inueniisti locum deo: iam produxisti ex latere tuo Ecclesiam: exurge nunc ab inferis, reuertere in tabernaculum: abiens in requiem: de quibus superius es locutus. Et non solum tu, sed. l ¶ *Tu & arca sanctificationis tuæ.*] Corpus scilicet assumptum, quo diuinitas tegebatur. A quo uerba uitæ, à quo cœlestis panis, à quo uia, ueritas, & uita nobis ostensa est. m ¶ *Sacerdotes tui induantur iustitia.*] Vt iustitiæ lorica induti, non saucientur à iaculis inimici. C n ¶ *Et sancti tui exultent.*] In cœlestibus bonis. o ¶ *Propter Dauid seruum tuum non auertas faciem Christi tui.*] Propter illum qui ex semine Dauid, formam seruilem suscepit, non auertatur claritas imaginis tuę à sanctis, in quibus ipse Christus inhabitat, sed illuminet eos. p ¶ *Iurauit dominus Dauid ueritatem, & non frustrabitur eum.*] Deo homini pater iurat ueritatem, quam non euacuat sed adimplet dicens. q ¶ *De fructu uentris tui ponam super sedem tuā.*] Nos sumus fructus uentris eius, quos spiritualiter tanquam ex utero generauit: Qui si sequētia custodiamus, sedebimus super sedē eius: & non solum nos, uerum etiam & filij nostri. Ait enim. r ¶ *Si custodierint filij tui testamentum meum, & testimonia mea hæc quæ docebo eos, & filij eorum usq; in seculum seculi, sedebunt super sedem meam.*] Si testamentum eius custodiamus, sedere nos faciet in cœlestibus: sicut ait Apostolus: Sedebunt super sedem eius. Sed & ipsi sedebunt super se- *Matt.19.d*

Canticum graduum. CXXXI

MEmentō domine Dauid, & omnis mānsuetudinis eius. Sicut iurauit domino, uotum uouit deo Iacob. Si introierō in tabernaculū domus meæ, si ascendero in lectum strati mei. Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem. Et requiem temporibus meis donec inueniam locum domino, tabernaculum deo Iacob. Ecce audiuimus eam in Ephrata, inuenimus eam in campis syluæ. Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Exurge domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ. Sacerdotes tui induantur iustitia, & sancti tui exultent. Propter Dauid seruum tuum, non auertas faciem Christi tui. Iurauit dominus Dauid ueritatem & non frustrabitur eum, de fructu uentris tui ponam super sedem tuam. Si custodierint filij tui testamentum meum, & testimonia mea hæc quæ docebo eos. Et filij eorum usque in seculum, sedebunt super sedem tuam. Quoniam elegit dominus Sion, elegit eam in habitationem sibi. Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo quoniam elegi eam. Viduam eius benedicens benedicam, pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exultatione exultabūt. Illuc producā cornu Dauid, paraui lucernā Christo meo. Inimicos eius induam cōfusione, super ipsum autem

dem eius quibus dictū est: Sedebitis super duodecim sedes iudicantes duodecim tribus Israel. Sedebunt & filij nostri, hoc est, rememorabunt opera bona (quæ ob amorem illius operati sumus) in conspectu eius. s ¶ *Quoniam elegit, etc.*] Concordantem sibi cateruā Ecclesiasticam, uel sanctificatas sacramentis cœlestibus tibi animas. t ¶ *Hæc requies, etc.*] Animam quæ ei per resurrectionis gloriam & emūdationem peccati, domus ac requies facta est. u ¶ *Viduam eius benedicens ben. etc.*] Pro uidua, id est χήρᾳ, & Hebræa uolumina, & ipsi septuaginta, θήρᾳν habent: sed propter nouitatem uerbi & unius literæ demutationem, paulatim obtinuit, ut pro θήρᾳ legeretur χήρᾳ: maxime quia in sequēti uersiculo pauperes sequebātur. θήρᾳ Symmachus & Aquila cibaria interpretati sunt. x ¶ *Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius, etc.*] Ipse enim nos uel iustitiā, uel salutare induit: cum nos cōformes corpori suo effecit, qui est iustitia salusq; nostra, præparans nobis tabernacula sempiterna. y ¶ *Illuc producam cornu Dauid.*] Regnum Christi, quod in illis ostenditur: quibus dictum est: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. z ¶ *Paraui lucernam Christo meo.*] Iohannes baptista siue præcursor domini & saluatoris nostri, à deo patre dicitur præparata lucerna, qui eum in huius mundi tenebras uenturum annunciauit. Sic em & ipse dominus uocitat eum, dicens: Ille erat lucerna ardens, & reliqua. a ¶ *Inimicos eius induam confusione.*] Iudæos nō credētes cum uiderint dūm in maiestate sua.

¶ *Super*

A a ¶ *Super ipsum, etc.*] Pro sanctificatione, נזר neser in Hebræo habetur, quod Aquila consecratum interpretat, & significat laminam ex auro, quæ in fronte pontificis ligabatur, sculptum habens nomen dñi. CXXXII

Ecce quam bonum, etc.] Duo dicit: bonum & iocundum. Bonū est martyrium, sed non est iocūdum: habet enim supplicia & pœnas, & semper in cruciatibus dolor est & unq; in dolore nō est iocunditas. Ecce q̄ bonum & iocūdum. Rursum uoluptas est. Ac si dicat: Cibū dulcē comedere uidetur iocundū esse, compellit enim ad libidinē. Hic ergo duo posuit & quod sibi uidebat esse contrarium, bonū scilicet & iocūdum, uno sermone cōiunxit. Ecce quam bonū, & quam iocūdū, habitare fratres in unū. Fratres mente, non corpore. Esau & Iacob fratres fuerunt, & quia simul habitabant, fuit eis causa discordiæ. Ergo quod dixit hic, fratres: non fratres dicit corpore, sed fratres spirituales. Fratres de quibus loquebatur & saluator, & dicebat ad mulieres: Ite nunciate fratribus *Matt.28.c* meis. Ecce quam bonum & quam iocūdum, habitare fratres in unum. Proprie psalmus iste cœnobijs & monasterijs cōuenit. Licet em & de ecclesiis intelligat: sed ibi propositi diuersitate nō uidetur esse tāta cōcordia. Quæ est enim ibi fraternitas? Vtq; alius ad domū ire festinat: alius ad circum, alius in ecclesia de usuris cogitat. In monasterijs autem, sicut unū propositum, unus & animus est. Ecce quam bonum & quam iocundū habitare fratres in unum. Vere bonum, uere iocundum. B Vnum fratrem dimisimus, & ecce quātos inuenimus. Frater meus secularis (quod de me loquor, de singulis loquor) non tantum me amat, quam substātiam meā. Cæterum fratres spirituales, qui sua utiq; negligunt, alia non quærunt. Sicut & legimus in Actibus apostolo- *Act.4.f* rum: Quoniā multitudinis credentium erat cor unum & anima una. Et erāt, inquit, illis omnia communia. Recte erāt eis omnia cōmunia, qui unum Christum possidebant. Multa diximus, sed ad reliqua festinemus. c ¶ *Sicut unguentum, etc.*] O si esset tēpus, ut de singulis disputaremus dies nobis sufficere non poterat. Legimus in Exodo, quomodo conficiatur unguentum sacerdo- *Exod.25.a & 30.c* tale. Deinde legimus quomodo aliud unguentū quo ungebantur reges. Erat aliud unguētum, quo ungebātur propheræ. Et quid plura loquar? Omnia unguenta habebant diuersitates & mysteria sua. Miramur de sanctis? Leprosus postq̄ purgatus fuerit: postquām hyssopo fuerit aspersus & sanguine gallinæ: & dimittit̄ una gallina in eremum, & ipse habet unguentū proprium. Non sanctificatur aliquid, nisi per unguentū. Propter- *Cant.1.a* ea dicunt & adolescentulæ in Canticocanticorum: Vnguentum exinanitum nomē tuum. Post te in odorem unguentorū tuorum curremus. Sicut unguentum in capite quod descendit in barbam, barbam Aaron. Pulchre dixit: in capite quod descēdit in barbam Aaron. Barba uirilitatis indiciū est. Mulierē enim & uirū hoc signo natura distinguit: barba igit̄ uirilitatis indicium est. Caput ergo diuinitas dicitur, hoc est, deitas. Barba uero uirum indicat. Vt (inquit) perueniamus in uirum perfectū, qui est Christus. Vide ergo quid dicat: Sicut unguentū, sicut benedictio unguēti de capite: hoc est, de diuinitatis sermone descēdit in barbā, descēdit in uirum perfectum, qui est Christus: postea descēdit ipsum unguentū in oram uestimēti eius: Sic benedictio & ros mōtis Hermon descēdit in mōtem Sion. Vnguentū uero hic pro benedictiōe ponit̄. Dilexisti iustitiā, inquit, *Psal.44.b*

& odisti iniquitatē: propterea unxit te deus, deus tuus C oleo exultationis præ participibus tuis. Videte quid dicat. Dilexisti, inquit, iustitiam, & odisti iniquitatē. Non sufficit diligere iustitiam, sed ecōtrario odisse iniquitatem. Videte quid dicat: Et odisti iniquitatē. Pro his uirtutibus quid accepit? Propterea unxit te deus, deus tuus oleo exultationis præ participib. tuis. Hoc ad Christū dicitur: Ideo tu unctus es, ut cæteros ungeres. Vnctus es oleo exultationis præ participib. tuis, hoc est, plusquām apostoli tui. Tu em unguēti habuisti fontem, illi stillas habuerūt. Sicut unguentū in capite. Præstet & nobis dñs hoc unguentū diuinitatis, qđ uenit in barbā, hoc est, in uirū perfectū Aarō, in Aarō sacerdotē. Aaron aūt interpretat̄, mōtanus: Videtis qm̄ iste sacerdos non est de uallibus, sed de mōtibus est. Barba, inquit, Aarō. Quod unguentū in capite, uenit in barbā, à uerbo deo uenit ad hominē, quē est dignatus assumere. Et quid nobis prodest barba ista uncta, & uir iste perfectus? Videamus quos ꝑfectus habeat. Quod descēdit in orā uestimēti eius. Nos si uestimentū Christi sumus, nuditatē eius nostra uestimus fide. Ecce nudus pepēdit in cruce: scādalū Iudęis, gētibus stultitia, & tm̄ nostra fide & sermone, & cōfessione uestr̄. Noe in domo sua nudus iacuit, & apparuit ig *Gen.9.c* nominia eius: maior filius irrisit, & minor texit. Et hoc totū quare dicor? Vt ostendā uestimentū nos esse Christi. Rē dico uobis nouā: imo nō nouā, sed de scripturis. Nos uestimentū Christi sumus: & cū illū nostra cōfessiōe uestierimus, rursum ipsum Christū induimus. Dicit enim & Apostolus, quod uestimentū nostrū, Christus sit. Quādo em̄ baptizamur, Christo induimur & D uestimur. Vultis scire quō uestiamus dūm? Legimus *Gal.3.d* in Hieremia: Accipe, inquit, tibi lūbare, & uade, inqt, *Hier.13.d* ad Euphratē, & pone illud in foramine petræ. Et feci, inquit, quod præceperat mihi dñs. Et post dies aliquos reuersus sum ad Euphratē, & ecce, inqt, putruerat lumbare, quod nulli usui esset utile. Et locutus est, inquit, dñs ad me, diligēter animaduertite: Sicut, inquit, tu lūbare habuisti circa lūbos tuos: ita & ego habui populū istū circa me, dicit dñs. Hoc totū quare dixi? Vt ostenderē credentes uestimentū esse Christi. Quod descēdit in orā uestimenti eius: quod descendit in barbā, barbā Aarō. Nō est huius tēporis de sacerdotalibus dicere uestimentis. Siquidē pontifex octo habet species uestimētorū. Longū est nunc dicere de Ephod, & de tunica. Lōgū est dicere de rationali, de manifestationibus, de catenulis, de zona, de fœmoralibus, de fimbrijs, de resti, de tintinnabulis, quibus uirtutibus sacerdos debeat ingredi templum dñi, & in sancta sanctorū. Et nos ergo si uolumus de uestimēto isto esse sacerdotali, aut super humerale sumus, qđ interpretat̄, ephod: ut habeamus bona opera, & in humeris nostris Christi mādata portemus: aut certe tunica debemus esse interior, quę tunica strict̄a est & adhæret corpori: non est laxa, nō fundit̄, sed hæret tota ad corpus. Vides ergo quoniam qui cunq; interior est & interior tunica, uicinius iungitur corpori. Si quis uero rationale est quod dicit̄ λογεῖον: iste nō est, nisi in pectore cōstitutus. Animaduerte scripturæ ordinem: Quicunq; rationale est, λογεῖον & ratio est, & in pectore cōstitutus est. Cæterum fieri potest ut aliquis habeat prudentiam: ut habeat λόγον: ut habeat sermonē. Quicunq; ergo uere sacerdos est, debet habere ἀγλώσσους, hoc est, manifestationes, hoc est, ut quodcūq; mēte conceperit, proferat, & omnes doceat.

Et

A Et hæc omnia frustra sunt, si castitas aucta & ornata nō fuerit. Ideo zona est & cingit lūbos, stringit & mortifi cat. Deinde dicitur, quod habeat foxmoralia: ut quod cunq; in nobis ignominiosum est & sordidum, quasi hoc cingulo mundet & mortificet. Deinde dicit, quod debeamus habere po derē, qđ ornet quasi pedes nostros. In ipso podere diuersi flo res sunt: sunt ibi ma lagranata sunt ibi et iam sobrietas. Ego pu to quod illa mulier sanguine fluens, istā simbriā tetigerit, & sanata est. Deinde & hæc cōsiderate, qm̄ ad extremos pedes, inter malagranata erāt & tin tinnulæ: & nō ingrediebaī pontifex in sanctasanctorū, nisi illa tintinnabula personarent, Tintinnabula & illa malagranata, diuersitates uirtutū sunt quę habēt singu læ uoces suas, et egressus ipse sanctisanctorū uocalis est. Siue em̄ manducemus, siue bibamus, omnia in nomi ne dñi facimus. Minora promisimus, & maiora dixi mus. a ¶ *Sicut, etc.*] Ros Hermō. Legimus in quodā li bro Apocrypho, eo tēpore quo descēdebant filij dei ad filias hominū, descēdisse illos in montē Hermon, & ibi inisse pactū, quō uenirēt ad filias hominū, & sibi eas so ciarent. Manifestissimus liber est, & inter Apocryphos cōputat, & ueteres interpretes de ipso locuti sunt: non nulla aūt nos diximus: nō in autoritatē, sed in comme morationē. Sicut ros Hermō, qui descēdit in montē Si on. Legi in cuiusdā libro de isto libro apocrypho, suā hæresim cōfirmantis. Quid em̄ dicit? Filij, inq̄t, dei qui de cœlis descēdebāt, uenerūt in Hermō, & cōcupierūt filias hominū: Angeli, inquit, sunt de cœlestibus descē dētes, & animæ quæ desiderauerūt corpora. Si quidem corpora filiæ hominū sunt. Vidistis quō Manichæi do gma cōsurgit: Sicut em̄ Manichæi dicūt animas deside rasse corpora humana, & sociatas esse uoluptati corpo rū: sic & isti qui dicūt angelos desiderasse corpora, hoc est, filias hominū: nonne uobis uident idipsum dicere qđ & Manichæi? Longū est nūc cōtra illos dicere: sed tā tūmodo indicare uolui: de quo uolumine quasi per oc casionē istius, suū dogma cōfirmant. Hermō in lingua nostra interpretat̄ ἀνάθημα, hoc est, cōdēnatio. Ros er go dñi ante fuit in populo Iudæorū, qui postea anathe matizatus est, & bñdictio illa quæ ante descendebat in populo anathematizato: postea descēdit in mōtē Siō, hoc est, in ecclesiā. Nos si tñ de ecclesia sumus, ecclesiā aūt dico dogmatū ueritatem, Christi confessionē, nos in ædificiū sumus. Et quanti sancti in deserto sunt, quā ti de nobis nō sunt in ecclesia, & illi qui non sunt de ec clesia, uersant̄ in ecclesia Christi. Si ergo sumus in eccle sia: si habemus fidē ecclesiæ, fidem Apostolorū, fidem Christi, dogmatum ueritates, mōtes sumus Siō. Nolu mus esse de Siō ualles, sed mōtes Siō. Habet enim Sion ualles suas, habet & campū. Quicunq; peccator est, ual lis est Sion: non est mōs Sion. Dicat aliquis: De tuo sen su loqueris. Vocemus testē Esaiam: eo tēpore quo pec cauerat Sion, post multas uisiones, ubi dicit: uisio con tra Idumæam, uisio cōtra Moab, uisio contra Edom & filios Amon, in ultimo ponitur, uisio uallis Sion. Quo niam enim de fidei sublimitate descenderat: propterea de monte in uallem corruit. Nos ergo primum fugia mus uallem Sion: ueniamus ad campum, de cāpo ue niamus ad colles: de collib. ueniamus ad mōtes. Chri stum sequamur in montibus. Siquidem fratruelis no ster quasi caprea, & hinnulus ceruorū transilit colles, & salit per mōtes. Vnde & secundum ascensus uerita tem non ascendit in cœlum post resurrectionē de ual le, sed de mōte. Nos nisi in uirtutibus mōtes fuerimus, C ad cœlum non possumus ascendere. Illic enim, hoc est, in montibus Sion, in uirtutibus, in fide, in cōfessione, in dogmatum ueritate, illic est benedictio. b ¶ *Et ui tam, etc.*] Vita nostra, Christus est. Qui cōfitet̄ Christū, uitam accipiet in se cula seculorū. Amen.

in oram uestimenti eius, sicut rōs Hermon qui descen dit in montem Sion. Quoniam illic mandauit dominus benedictionem, & uitām usq; in seculum.

CXXXIII

ECce nunc benedicite domino, omnes serui do mini.

CXXXIII

Ecce nunc benedicite domino, etc.] Extremus psal mus cantici graduū. Primus graduū psal mus fuerat: Ad dñm cum tribularer clamaui, & exaudiuit me. In secūdo cō scenderat: Leuaui oculos meos in mōtes. In tertio: Lęta tus sum in his quæ dicta sunt mihi. In quarto: Ad te le uaui oculos meos, qui habitas in cœlo. Videte quomo do paulatim ascēdit per gradus, & ad sublimiora per uenit. Longū est, si uelimus singulorū psalmorū horū graduū principia dicere. Venit ad tertiūdecimum psal mū imō uenit ad duodecimū, & post omnē uirtutem, humilitatem posuit. Frustra enim habemus uirtutes, si nō ipsæ uirtutes humilitate dñi coronent̄. Quid em̄ di xit? Dñe nō est exaltatū cor meum, neq; elati sunt oculi mei. Quoniā ergo humilē se demōstrauerat, Christi ad uentū postulat: Et quid dicit? Memento dñe Dauid: & omnis māsuetudinis eius. Et rursum in alio loco: Pro pter Dauid seruū tuū, nō auertas faciē Christi tui. Quo niā accepit Christū, post fidem Christi ecclesiā congre gat. Et quid dicit? Ecce q̄ bonum & q̄ iocundū, habita re fratres in unum. Ecclesia dñi congregata est. Nouissi mus psalmus quid dicit? Ecce nūc benedicite dñm, om nes serui dñi. Quoniam bonum est & iocundū habita re fratres in unū, & estis pariter cōgregati: ecce nūc be B nedicite dñm. Nunc benedicite dñm post aduentum D Christi, quia congregati estis in eo. Nunc benedicite in ultimo graduū psalmo, quia in summitate uirtutū con gregati estis. Antequam ergo peruenieritis ad quintū decimum gradum, hoc est, ad excelsum, non poteratis benedicere dño. Ergo nunc dicō uobis: Ecce nunc be nedicite dño. Quādo dicitur, ecce: quodāmodo res di gito demōstratur. Ecce nunc benedicite dño. Qui be nedicite domino? Omnes serui dñi, qui non estis serui peccati, sed serui dñi. Putamus parū esse quod dicitur: Ego seruus dñi sum: Sūma uirtus est hoc mereri. Quo modo? Quasi dignitatem uendicat, qui dicit: Ego ser uus imperatoris sum, & nemo audet accedere ad seruū imperatoris, sic infinita dignitas se dicere esse seruum domini. Vnde & Apostolus de seruitute domini gloria tur, & scribit in principio epistolarum suarum: Paulus seruus Christi. Et de Moyse dicitur: Et nō sicut Moyses Exod. 33.b famulus meus, cui locutus sum facie ad faciem. Videte quid dicat: Cæteris locutus sum in uisiōe & in ænigma te, sed non sicut Moysi famulo meo, cui locutus sum fa cie ad faciem. Ponamus exemplum: Dicamus esse ali quem dominum ditissimū. Iste habet familiam, habet & seruos qui sibi ministrent. Nunquid tantam habent fiduciam serui qui in uillis sunt: quantam illi qui quoti die ministrant? Illis magna dignitas est, qui faciem ui dent domini & ministrant ei. Denicq; cæteri serui, qui fa ciem non uident domini sui: si uoluerint aliquid impe trare conseruos petunt. Hoc totum quare dixi? Domi nus noster Iesus habet & ipse multam familiam, habet quasi ad faciem suam, qui sibi ministrāt, habet alios in agris. Monachos & uirgines ego puto illos esse, qui ad faciem ministrant domino suo: seculares autē qui sunt quasi in agro, de familia sua. Denicq; illi qui sunt in a gris, istos postulāt ut rogent dominum, si quid neces sarium

A sarium habent. Quantam habent ergo dignitatem, qui quotidie uident faciem domini, tantam habent pœnā, qui negligunt ministerium domini. Solent enim mali serui quādo sunt in agris, magis timere dominū: quia nō uident. Si autem quotidie cœperint uidere, cōtem nūt, & familiaritas su perbiam facit. Et nos igitur nō debemus de consuetudine con temnere bonitatē dei nostri. Benedicite ergo dñm omnes serui dñi, qui non estis serui peccati, sed serui dñi. Omnes serui dñi, qui so lum dñm habetis deum. Omnes serui dñi, quibus ira nō imperat: in quibus libido nō regnat, in quibus alia peccata non regnant, quibus nō dominantur uitia, illi dominantur à dño. Omnes serui dñi. Videtur hucusq; stetisse. Sed uidere augmentū. Non sufficit solū seruos esse dñi, nisi & ipsi serui stent. Alij enim sunt qui stant: alij qui cadunt, alij qui sedent, alij qui iacent. Ergo qui cadunt, qui sedent, qui iacent, illi non possunt laudare dñm. Vos laudate qui statis. Sed dicat aliquis: Stant & alij. Multæ sunt ecclesiæ, multæ sunt congregationes. Qui ergo stant? Ariani stant? Nominant Christum & Eunomiani, & cæteræ hæreses: ergo stant? Ne uideretur ergo illis dare licentiam laudandi dñm, uidete quid di 1.Tim.3.a cat. a ¶ *Qui statis, etc.*] Vt secundum quod ait Aposto lus: Donec, inquit, uenio, ut scias quomodo disponas domum dei, quæ est ecclesia. Ecclesia nō parietibus cō sistit, sed in dogmatum ueritate. Ecclesia ibi est, ubi fi des uera est. Cæterū ante annos quindecim aut uigin ti, parietes omnes hic ecclesiarū, hæretici possidebant. Ante uiginti enim annos, omnes ecclesias has hæretici possidebant. Ecclesia aūt uera illic erat, ubi uera fides erat. Ergo uos benedicite dño, qui estis serui dñi. Non B est pulchra laudatio in ore peccatoris. Ergo uos lauda te, qui estis serui dñi: & qui estis serui, & statis. Qui sta tis? Statuit, inquit, supra petrā pedes meos. Et ad Moy sen: Tu uero hic sta mecum. Deus stetit in synagoga deorum. Et qui statis non ubicunq;, sed in domo dei, in atriis domus dei nostri. In Hebraicis uoluminibus nō habetur, sed in sequēti psalmo est. Quomodo enim sequitur in ipso psalmo: Laudate nomen dñi, laudate serui dominū. Qui statis in domo domini, in atrijs do mus dei nostri. Quoniā ergo iste psalmus habet: Qui statis in domo domini, in atrijs domus dei nostri: Pro pterea quidam putauit & in ipso psalmo qui præcessit: Qui statis in domo dñi, debere addere, in atrijs do mus dei nostri. Quid autem significet, in atrijs domus dei nostri: & quæ sit differentia domus & atriorū, in se quenti psalmo cum lectus fuerit, disseretur. b ¶ *In no* 1.Ioan.5.d *ctibus, etc.*] Mundus iste in maligno positus est: & nō est Rom.13.d nobis pugna aduersus carnem & sanguinē, sed aduer sus rectores tenebrarum istarū. Vnde dicit & Aposto lus: Nox præcessit: dies aūt appropinquauit. Ergo hoc seculū, nox est. Seculū uero futurū, dies est. Vnde dicit & Apostolus: Sicut in die, inquit, honeste ambulemus. Quomodo uicturi sumus in die, hoc est, in futuro se culo, sic nunc uiuamus. In noctibus extollite manus uestras in sancta. Velimus, nolimus, in noctibus su mus. Quādiu in isto seculo sumus, in noctibus sumus. Pſal.133.a Nox tenebras habet. Noctes aūt istarū tenebrarū, pec cata sunt hominum. Videte ergo quid dicat: In nocti bus extollite manus uestras in sancta. Dū (inquit) estis in isto seculo, & in istis noctibus, leuate manus uestras. Exod.17.d Nolite demittere, sed leuate. Leuate cum Moyse. Si leua ueritis manus uestras, uincitur Amalech. Si autem de miseritis, superatur Iesus. Simulq; considerate myste rium: Si nos leuamus manus, uincit Iesus. Si leuaueri mus manus nostras in bonis operibus, per bona op̄a nostra Christus superat diabolū. Manus autem inter C pretātur in operibus. Vnde scribitur: Factus est sermo domini in manu Aggei. Sermo factus est in manu Hie remiæ prophetæ. Vtiq; sermo dei non fit in manu, sed in ore fit. Sed uidete scripturæ mysteria: Deus non ue nit ad sermonem sine opere bono. Cæterū & homicida Christū confitetur: & non ue nit ad illū dominus: quia manus ipsius domini aduentum non merentur. Vnde scriptū est in alio loco: In manu linguæ, mors & uita. Ergo lingua manus habet? Dicite, quare dicitur: in manu linguæ, mors & uita? Videte quid dicat: Deus non audit linguā: non uerba, sed opera: ut quicūq; ali quid loquī, & faciat. Præcipitur ergo nobis in nouissi mo psalmo graduū: In noctib. extollite manus uestras in sancta. Leuate, inq̄t, manus uestras: quia Iesus eas le uauit in cruce. In noctibus extollite manus uestras in sancta. Quare uoluit addere & dicere, in sancta? Et hęre tici uident̄ leuare manus: & gentiles uident̄ leuare ma nus, & Iudæi uident̄ leuare manus: Faciunt enim & ipsi eleemosynas, si uiderint pauperē manū porrigūt. Quā do Iudæus dederit eleemosynā: nonne tibi uidet̄ leua re manū? Leuat quidē manum, sed nō leuat in sancta: quia Christū non cōfitetur. Vos aūt qui estis in domo dñi qui statis in domo dñi, in atrijs domus dei nostri, qui estis serui dñi, quibus dixerat: Ecce q̄ bonum & q̄ iocundum, habitare fratres in unū: sic leuate manus, ut in sancto leuetis: hoc est, ut cōfiteamini Christū: & quic quid facitis, pro Christo faciatis. Virtutes pro qualita te faciētis, diuersæ sunt. Ac si dicat: Facit eleemosynam Christianus: facit & gētilis, facit & Iudæus, facit & alius D Christianus uir sanctus. Inuenies aliquos de Christia nis ideo dare eleemosynā, ut laudent à populis. Si quā do pauper rogat buccellā, huc illucq; circūspiciūt, & ni si testē uiderint, pecuniā non dant. Si solus fuerit, ma nus cōtrahit: non dat libēter. O tu Christiane, rogat te pauper ut des ei pecuniā: quare nō das in occulto, sed das in publico? Si testē deum quæris, humanos oculos qd requiris? Eleemosyna tua apud imperitos uidetur esse eleemosyna: cæterū apud deū iniuria est. Iniuriam enim facis fratri tuo. Vis enim uidētibus alijs mendicū ostendere. Q̄n ergo damus, nō demus quasi de nostro, sed de dono Christi. Nō debemus dare quasi mēdico, sed quasi fratri. Nos damus carnalia: ille dat spiritualia: plus dat pauper, quā accipit. Nos damus panē q̄ in ip sa die consumit̄: ille pro pane reddet nobis regna cœlo rum. Ergo hoc dico: ut qđ facimus, faciamus in sancto: aut qđ facimus, Christi causa faciamus. Cæterū multi sunt gētiles qui faciūt eleemosynā. Si uiderint aliquem præcisam manū habere: si uiderint pedē habere cācro sum & putridū, statim animus illis dolet. Vincit̄ huma na anima naturali misericordia. Et qd dicit? Ecce ego si talis essē, quid miser facerē? Et fieri potest ut talis sim, qs mihi dabit? Et ego debeo ergo huic dare: ut & mihi det aliqs, si talis fuero. Iste quidē dat pauperi panē: sed in paupere sui miserē, nō illius. Ista misericordia, non Christi misericordia: sed sui misericordia est. Oē ergo qđ facimus, Christi causa faciamus. Faciamus in san cto. Siue māducamus, siue bibimus, omnia in nomine Christi faciamus. Scripturas legimus, psal. ediscimus, euāgelia tenemus, ꝓphetas edifferimus. Nō debemus hoc ita facere ut gloriemur apud fratres, sed ut Christo placeamus, ut sermo ipsius in ore nostro resonet. Solēt & uiri, solēt & monachi, solēt & mulierculæ hoc inter se habere certū: ut plures ediscāt scripturas, & in eo se pu tāt esse meliores, si plures edidicerint. Ille plus edidicit, q plus facit. Cęterū si qđ tu ediscis, ego facio: magis mea

opera scripturas tenẽt, cp̃ tuus sermo qui uane resonat. In noctibus extollite manus uestras in sancta. Leuate manus in crucem: leuate uexillũ. In noctibus leuate manus uestras in sancta. Et cũ leuaueritis in sancta, & feceritis quæ sancta sunt, quasi medicamentũ bonorũ operũ uestrorũ Christus sit. *a ¶ Et bened. etc.*] Vnde & apostolus dicit: In omni loco leuãtes manus immaculatas, & benedicite domino. Quodcũq; facitis referte ad dñm. Manus leuentur: os Christũ resonet. Et in noctibus leuate manus uestras. Da pauperibus eleemosynã, & benedic dño, gratias age dño: quia tibi dederit, unde des fratri. Magis tu agito gratias Christo quãdo dederis, quam frater qui à te acceperit, tibi agat gratias. Grande nobis beneficiũ præstant pauperes. Peccata quæ iam aliter lauare non possumus, extinguit eleemosyna. Quid scriptum est? Sicut aqua extinguit ignem: sic eleemosyna extinguit peccata. Hoc præstat eleemosyna, quod & baptisma. Quomodo baptisma nobis peccata dimittit: ita & eleemosyna nobis peccata dimittit. Sicut aqua extinguit ignem: sic eleemosyna extinguit peccata. Peccatis eñ gehennæ ignes præparati sunt. Hos autem extinguit eleemosyna. *b ¶ Benedicat te dominus ex Sion, etc.*] Tu benedicis dominum, & dñs te benedicit. Ex Sion, de specula, de ecclesia, de ueris dogmatibus, de fide pia. Benedicat te dominus ex Sion. Istum uerticulum spiritussanctus loquitur: siue certe propheta in spiritu loquitur. Et quid dicit? O tu qui per quindecim gradus ad ultimũ conscendisti: qui fecisti hæc, & hæc: qui benedicis dominum: qui in noctibus extollis manus tuas, &c. & benedicis dño, recipe & tu mercedẽ. Benedicat te dñs ex Sion. Quod dedisti, recipe. Tu dedisti eleemosynã, tu fecisti uirtutes, à deo præmiũ & benedictionẽ cõsequeris. Benedicat te dominus ex Sion. Sion de cœlesti Hierusalem in matre primitiuorũ, ubi sunt futura gaudia, ubi sunt archãgeli, ubi uirtutes cæteræ, ubi apostoli, ubi prophetæ, ubi sancti martyres, ubi sequunt̃ angelorũ multitudines & sanctorũ, quocunq; agnus uadit. Denicp̃ uidit & Ioannes ciuitatẽ sanctam de cœlo positã, gemmis extructã duodecim habere portas. Tota aurea erat: muros habebat aureos, habebat & plateas de diuersis gẽmis. In hac ciuitate Christus regnat, in hac ciuitate habitantes ipsi sunt & habitatores & portæ, ipsi & domus sunt & habitatores. Vultis scire quoniam domus sunt? Christus habitat in eis: Christus deambulat in eis. Inhabitabo, inquit, in eis & deãbulabo. Vide anima sancta cp̃ grandis sit: Christũ capit, quẽ cœlũ non capit. Vide quid dicat: Inhabitabo, inquit. Sed fieri potest, ut aliqs anguste inhabitet. Inhabitabo & deãbulabo in eis. Vbi cunq; deambulat, utiq; lata domus est. Vbi deambulat? Vos estis, inquit, templum dei, & spiritussanctus habitat in uobis. Præparemus templum nostrũ, ut Christus ueniat & habitet in nobis: ut anima nostra Siõ sit, sit specula, ut sit in summitatibus constituta, ut sit sursum, non deorsum. Legimus in Zacharia propheta: Et angelus, inquit, qui loquebatur in me, dixit ad me: Si angelus loquebatur in propheta, quanto magis habitat in nobis? Ipse nos habet & domos & confabulatores. Benedicat te dñs ex Sion qui fecit cœlum & terrã. Si sanctus es, audi quod dicit, qui fecit cœlum. Si peccator es, qui fecit terram. Et cœlum fecit & terrã. Interim dicamus secundum literam. Hoc dicit ad distinctionẽ idolorũ. Dij, inquit, qui nõ fecerunt cœlum & terram, pereant de terra. Dominus autẽ cœlos fecit. Ad distinctionem hoc dicit idolorũ. Hoc interim secundum literam: Cæterum secundum intelligentiam spiritualem: quomodo dicit̃ peccatori: Terra es, & in terram ibis: sic & sancto dicitur, cœlũ es, & in cœlum ibis. Hoc totũ quare dixi? Vt sanctos cœlũ probarẽ. Cœli enarrãt gloriam dei, & opera manũ eius annunciat firmamentum. Et aquæ quæ super cœlos sunt:, laudent nomen domini. Cœli cœlorum domino, qui fecit cœlum & terrã. Licet terreni simus: licet ambulemus in terra, tamen conuersatio nostra in cœlis est. Ibi habemus municipationes nostras. Qui fecit cœlum & terrã. Licet peccatores, noli desperare, dominus omnia potest. Multi de terra, cœli fiunt, & multi de cœlo, terra. Infelix Iudas cœlum fuit, & factus est terra. Paulus Apostolus eo tẽpore quo pseque-batur ecclesiã, terra erat. Confessus est, & cœlum factus est. Nec qui cœlum est, debet esse securus: nec qui terra est, debet desperare de uita. Iacob eo tẽpore quãdo fugiebat in Mesopotamiã fratrem suum, uenit ad Luzã, & ibi, inquit, posuit lapidẽ ad caput. Sub capite ipsius lapis, erat Christus. Nũquam sibi posuit lapidem ad caput: nisi eo tẽpore, quãdo persecutorẽ fugit. Quamdiu erat in domo patris sui & habebat refrigeraria carnis, lapidẽ nõ habebat ad caput. Recessit de domo nudus, recessit in uirga, & statim in ipsa nocte inuenit lapidẽ, et posuit ad caput suũ. Qui talem habebat puluillum in quo refrigerabat: uidete uisionẽ eius. Vidit, inquit, scalam de terra pertingentẽ ad cœlũ: & uidit, inquit, angelos descendẽtes & ascendẽtes. Vidit angelos de cœlo uenire ad terrã, & alios de terra ad cœlos ascẽdere. Vultis scire quia lapis ille q̃ erat ad caput Iacob, Christus erat lapis angularis? Lapis quẽ reprobauerunt ædificãtes, hic factus est in caput anguli. Lapis ille q̃ scriptus est in Regnorũ libro, Abenezer. Lapis iste, Christus est. Abenezer aũt interpretatur, lapis adiutorij. Cõsurrexit, inquit, Iacob mane. Et quid dixit? Hæc, inquit, domus dei est. Et quid fecit? Tulit, inquit, oleũ & unxit lapidẽ. Nisi mysteria intellexerimus scripturarum: cuius rationis erat, ut ungeret lapidem oleo? Benedicat te dñs ex Sion, qui fecit cœlum & terrã. Denis quinis cãtica graduũ psalmis in benedictiõe cõcludẽs, ex uoce prophetica nos admonet dicens.

Alleluia. CXXXIIII

LAudatẽ nomen domini, laudate serui dominũm. Qũi statis in domo domini, in atrijs domus dei nostri. Laudatẽ dominum quia bonus dominus, psallitẽ nomini eius quoniam suaue est. Quoniãm Iacob elegit sibi dominus, Israẽl in possessionem sibi. Quiã ego cognoui quod magnus est dominus, & deus noster præ omnibus dijs. Omniã quæcunq; uoluit dominus, fecit in cœlo & in terra, & in mari, & in omnibus abyssis. Educẽns nubes ab extremo terræ, fulgurã in pluuiã fecit. Qui producit uentos de thesauris suis, qui percussit primogenita Aegypti ab homine usque ad pecus. Et misit signã & prodigia in medio tui Aegypte, in Pharaonẽm & in omnes seruos eius. Qui percussit gentes multas, & occidit reges fortes. Seon regem Amorræorum, & Og regẽm Basan, & omniã regna Chanaan. Et dedit terrã eorum hæreditatem, hæreditatem Israel populo suo. Dominẽ nomen tuum in æternum, dominẽ memoriale tuum in generatione & generationem. Quiã iudicabit dominus populum suum, & in seruis suis deprecabitur. Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habẽt & nõ audient, neque enim est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Domus Israel benedicite domino, domus Aarõn benedicite domino. Domus Leui benedicite domino, qũi timetis dominum benedicite domino. Benedictus dominus ex Sion, qui habitat in Hierusalem. Alleluiã.

CXXXV

CONfitemini domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Cõfitemini deo deorum, quoniam in seculum misericordia eius. Cõfitemini domino dominorum, quoniam in seculum misericordia eius. Qui facit mirabilia magna solus, quoniam in seculum misericordia eius. Qui fecit cœlos in intellectu, quoniam in seculum misericordia eius. Qui firmauit terram super aquas, quoniam in seculum misericordia eius. Qui fecit luminaria magna, quoniam in seculum misericordia eius. Solem in potestatem diei, quoniam in seculum misericordia eius. Lunam & stellas in potestates noctis, quoniam in seculum misericordia eius. Qui percussit Aegyptum cum primogenitis eorum, quoniam in seculum misericordia eius. Et eduxit Israel de medio eorum, quoniam in seculum misericordia eius. In manu potenti & brachio excelso, quoniam in seculum misericordia eius. Qui diuisit mare rubrum in diuisiones, quoniam in seculum misericordia eius. Et traduxit Israel per medium eius, quoniam in seculum misericordia eius. Excussit Pharaonem & uirtutem eius in mari rubro, quoniam in seculum misericordia eius. Qui traduxit populum suum per desertum, quoniam in seculum misericordia eius. Qui percussit reges magnos, & occidit reges fortes. Seon regem Amorræorum, quoniam in seculum misericordia eius. Et Og regem Basan, quoniam in seculum misericordia eius. Et dedit terram eorum hæreditatem, quoniam in seculum misericordia eius. Hæreditatem Israel seruo suo, quoniam in seculum misericordia eius. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri, quoniam in seculum misericordia eius. Et redemit nos ab inimicis nostris, quoniam in seculum misericordia eius. Qui dat escam omni carni, quoniam in seculum misericordia eius. Confitemini deo cœli, quoniam in seculum misericordia eius.

Laudate nomen domini.] Quod per fidẽ cognouistis esse super omne nomẽ. *d ¶ Laudate, etc.*] Qui peccati famuli esse desistis. *e ¶ Qui statis, etc.*] Qui immobiliter in eo plantati estis. *f ¶ Laudate dominũ, etc.*] Cito enim pœnitentibus ueniam præstat: spem etiã nostram, sua adimplens benignitate. *g ¶ Psallite nomini eius, etc.*] Non enim processit ab eo aspera hæreticorum peruersitas: sed per ipsam suauitatem à squalore gentilitatis eruti sumus. *h ¶ Quoniam Iacob elegit sibi dominus.*] Eum scilicet qui supplãtato populo arripuit benedictionem eius. *i ¶ Israel in possessionem sibi.*] Qui post multas luctas, deum mente meruit uidere. *k ¶ Quia ego cognoui quod magnus est dominus.*] Reuelante filio cognoscimus patrem, ipso dicente: Nemo nouit patrem, nisi cui uoluerit filius reuelare. *l ¶ Et deus noster præ omnibus dijs.*] Super omnes sanctos angelosq̃, qui

A qui dij digni sunt uocari. *a ¶ Omnia quæcunq; uoluit dominus, fecit in cœlo & in terra, in mari, & in omnibus abyssis.*] Pro uoluntate bonitatis placuit deo in excelsis animabus, in aridis mentibus, in seculi fluctibus, in profunditate malitiæ facere mirabilia, sicut sequitur. *b ¶ Educens nubes ab extremo terræ.*] Ab humilitate terrena eleuans apostolos ac prophetas. *c ¶ Fulgura in pluuiam fecit.*] Vt primum lumen cognitionis dei, deinde imbrem doctrinarum infunderent. *d ¶ Qui produxit uentos de thesau. etc.*] Angelos sanctos de arcanis cœlestibus dirigens, qui his nubibus imbribusq̃, robur atq; incrementũ ferrent. *e ¶ Qui percussit primogenita, etc.*] Principalia uitia atq; crimina mundi. *f ¶ Et misit signa & prodigia in medio tui Aegypte.*] Terrens mundum in passione, uel in tenebris, uel in cõmotione terræ. *g ¶ In Pharaonem & in omnes seruos eius.*] Affigens diabolum uel principatus eius cruci suæ. *h ¶ Qui percussit reges magnos, & occidit reges fortes.*] Innumera uitia, quæ mundum oppresserant. *i ¶ Seon regem Amorræorum.*] Arborem infructuosam habentem secũ execratores dei, qui simul percussi, in ignem proijciuntur æternum. *k ¶ Et Og regem Basan.*] Maceriã confusionis, quæ nobis ne deum agnoscemus, obstabat. *l ¶ Et omnia regna Chanaan.*] Occidit regna commotionis, quæ nos commouebant à deo, & dominabantur nobis. *m ¶ Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Israel populo suo.*] Hæc omnia deleuit deus atque subuertit: nosq̃ per cognitionem suam in hæreditatem asciuit, & ut ipsis qui nos afflixerant dominaremur, indulsit. *n ¶ Domine nomen tuum in æternum.*] Illo in perpetuum permanente, hoc nobis sit hæreditas sempiterna. *o ¶ Domine memoriale tuum in seculum seculi.*] Vt quod legis ueteris umbra præfigurauit, in altero seculo, id est, in Euangelijs agnoscatur. *p ¶ Quia iudicauit dominus populum suum.*] Iudæos non credentes: qui nunc iam iudicati sunt, cum non crediderint. *q ¶ Et in seruis suis consolabitur.*] In credentibus utique. *r ¶ Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum, os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient, etc.*] Gentilium execranda commemorat irridens: quia cũ nullius membri uegetationem habeant, auri argentiq̃ metallo illos nobilitare uoluerint. Ideoq; adiecit. *s ¶ Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis.*] Illi confundant̃ in his qui credunt: nos uero consolemur, qui ad imaginẽ dei facti ipsum adoramus. *t ¶ Domus Israel benedicite dominum.*] Congregationes sanctorũ, deũ oculis mentis inspicientes. *u ¶ Domus Aaron benedicite dominum.*] Ministrorum ordo perfectus. *x ¶ Qui timetis dominum benedicite dominum.*] Vt sicut maiestatem metuitis, ita cum caritate laudetis. *y ¶ Benedictus dominus deus ex Sion, qui habitat in Hierusalem.*] Ipse dominus noster Iesus Christus: cui est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. *z ¶ Alleluia.*] Iste psalmus, domini misericordias in diuersisne cessitatibus humano generi præstitas pandit, dicens:

CXXXV

Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in seculũ misericordia eius.] Confitemini peccata uestra, & laudate eũ qui per misericordiã in se manenti indulget. *b ¶ Confitemini deo deorum, quoniam in seculum misericordia eius.*] Illi qui credentibus in se dedit potestatẽ filios dei fieri. *c ¶ Confitemini domino dominorum, quoniam in seculum misericordia eius.*] Hoc refertur ad filium, & deo deorum ad patrem. Patri ergo & filio confitemur. Pater enim in filio & filius in patre. *d ¶ Qui facit mirabilia magna solus, quoniam in seculum misericordia eius.*] Prius dixit confitemini deo deorum, & iterum, domino dominorum: Et quoniam dixit duas personas: nunc dicit, qui facit mirabilia magna solus, ut non dicat duos deos. Scriptum est enim: Vnus est deus ex quo omnia, & unus dominus Iesus per quem omnia, & nos per ipsum. *e ¶ Qui fecit cœlos in intellectu, quoniam in seculum misericordia eius.*] Isti sunt cœli qui enarrant gloriam dei, qui uestiti sunt imagine cœlesti. Et sunt cœli, qui non sunt uestiti imagine terreni, in intellectu, in sapientia. Christus enim dei uirtus & dei sapientia. Sicut & in Prouerbijs dicit ipsa sapientia: Quando faciebat cœlos, cum ipso eram, & cætera. *f ¶ Qui firmauit terram super aquas, quoniam in seculum misericordia eius.*] Licet dicatur terra super aquas pendere: hoc est, inani pondere: tamẽ terram nostram fundauit, & firmauit in baptismate. Non dixit sustollit, aut exaltauit, aut in cœlos fecit ascendere. Baptis-

A ma enim peccata dimittit,& quasi de carcere liberat:re gna autem cœlorũ non potest donare. Si non enim aliquis per opera & fidem intrauerit, non potest securus esse. *a ¶ Qui fecit luminaria magna, etc.*] Secundum literam de stellis dicit. Licet paruas eas conspiciamus, sed tamen magnæ sunt. Sicut enim nos ascendamus in montem excelsum, & uideamus in subiecta ualle hominem: uidetur nobis quasi paruum quiddam, ita & stellæ magnæ sunt, ex altitudine autem paruæ nobis uidentur. Stella enim quæ uidetur in Britannia, ubique & ipsa apparet. Hoc autem dicit ad eos qbus dixit: Vos estis lux mundi. *b ¶ Lunam & stellas in potestatem noctis, quoniam in seculum misericordia eius, etc.*] Ecclesiam uel doctores eius, sub nocte ueteris legis posuit: scilicet ut quod illa nunciauit in litera, spiritualiter adimpleãt & obseruent. *c ¶ Qui percussit Aegyptum cum primogenitis eorum, & eduxit Israel de medio eius, etc.*] In uirtute potentiæ suæ uerberato mundo, eduxit nos ab operibus eius. *d ¶ Qui diuisit mare rubrum in diuisiones, et trãsiecit Israel per medium eius, quoniam in seculum misericordia eius.*] In multis enim gradibus scanditur per huius seculi fluctus, ut ad eum possit quem mente tuetur accedere. *e ¶ Et excussit Pharaonem & exercitum eius in mari rubro, quoniam in seculum misericordia eius, etc.*] Si Israel simus: deus pugnat pro nobis, & nos tacebimus & prosternit diabolum cum satellitibus suis: ne nobis nocere ualeant. *f ¶ Qui transduxit populum suum per desertum, quoniam in seculum misericordia eius.*] Semper populus dei per deserta huius mundi transducitur quoadusque in terram repromissionis introducatur. Qui eduxit aquam de petra rupis, quoniam in seculum misericordia eius. A Christo domino qui est stabilis petra, uel baptismum processit, uel poculum æternæ uitæ manauit. *g ¶ Qui percussit gentes multas, & occidit reges fortes. Seon regem Amorræorum, & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan occidit, etc.*] Omnia regna peccati à Christo percussa dicit. Qui percussit reges magnos. Primum percussit Pharaonẽ qui intelligitur diabolus, & sic exercitum eius, sicut in superiori psalmo exposuimus. *h ¶ Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Israel populo suo, etc.*] Christiano uero

B

ricordia eius. Qũi fecit luminaria magna, quoniã in seculum misericordia eius. Solem in potestatem diei, quoniam in seculum misericordia eius. Lũnã & stellas in potestatem noctis, quoniam in seculũ misericordia eius. Qũi percussit Aegyptum cũ primogenitis eorum, quoniam in seculum misericordia eius. Qui eduxit Israel de medio eorum, quoniam in seculum misericordia eius. In manu potẽti & brachio excelso, quoniam in seculum misericordia eius. Qũi diuisit mare rubrũ in diuisiones, quoniam in seculum misericordia eius. Et eduxit Israel per medium eius, quoniam in seculum misericordia eius. Et excũssit Pharaonem & uirtutem eius in mari rubro, quoniam in seculũ misericordia eius. Qũi traduxit populum suum per desertũ, quoniã in seculum misericordia eius. Qũi percussit reges magnos, quoniam in seculum misericordia eius. Et occidit reges fortes, quoniam in seculũ misericordia eius. Seon regem Amorræorũ, quoniam in seculum misericordia eius. Et Og regẽ Basan, quoniam in seculum misericordia eius. Et dẽdit terram eorum hæreditatem, quoniam in seculũ misericordia eius. Hæreditatẽ Israel seruo suo, quoniã in seculũ misericordia eius. Quiã in humilitate nostra memor fuit nostri, qm̃ in seculũ misericordia eius. Et redemit nos ab inimicis nostris, qm̃ in seculũ misericordia eius. Qui dãt escã omni carni, qm̃ in seculũ misericordia eius. Cõfitẽmini deo cœli, qm̃ in seculũ misericordia eius. Confitẽmini dño dominorũ, qm̃ in æternũ misericordia eius.

Psalmus Dauid proptẽr Hieremiam.

CXXXVI

SVpẽr flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus:

tio. *i ¶ Quia in humilitate nostra memor fuit nostri dominus, quoniam in seculum misericordia eius.*] Vt nos uisitaret aduentu suo. *k ¶ Et redemit nos de manu inimicorum nostrorum, quoniam in seculum misericordia eius.*] Fundens in precio nostro sanguinem suum. *l ¶ Qui dat escam omni carni, quoniam in seculum misericordia eius.*] Præbens sẽ panem uium & uitam dantem huic mundo. *m ¶ Confitemini deo cœli, quoniam in seculum misericordia eius.*] Laudem ei debitam reddite, qui uos à terrenis in æterna commutat. *n ¶ Confitemini domino dominorum, quoniam in seculum misericordia eius.*] Qui uos uel iudices, uel dominos mundi constituit. Ipse dominus noster Iesus Christus, cui est cum æterno patre et spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. *o ¶ Psalmus Dauid, etc.*] Iste psalmus ex uoce prophetica prolatus, docet mentes hominum à peccatis capi: in exẽplum illius terrenæ Hierusalem quæ à gẽtibus educta in captiuitatem deflebat. Dicant ergo animę, quę post multos errores conuertuntur ad dominum.

CXXXVI

SVper flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordaremur Sion.] Si non aliquis ægrotat, nescit quantum ualet sanitas. Et iterum: claudus nescit quantum ualet qui sanus est pedibus. Similiter & cæcus uidentem. Hoc totum quare dictum est? Quoniam psalmus dicit: Super flumina Babylonis, illic sedimus & fleuimus dum recordaremur Sion. Babylon confusio interpretatur. Ergo Babylon hic mundus. Peccator ergo qui cecidit de paradiso, uenit in uallem lachrymarum: hoc est, in Babylonem, in istum mundum. Magis autem propheta ex persona eius qui cecidit dicit: Super flumina Babylonis. Flumen autem Babylonis, quando uideris aliquem pulchrum ad horam, & ægrotans perdiderit pulchritudinem & marcescat flos ipsius: hic sicut flumen transit, & aquæ succedentes sibi uenientes & recedentes pereunt, & iterum aliæ oriuntur & ipsæ pereunt, ità & in hoc mundo quoad momentum aut aliquod tempus, aut dicamur aut fortes sumus, aut pulchri sumus, & post modicum transit sicut aqua & perit. Ibi ergo sedimus & fleuimus dum recordaremur Sion. Licet quidem uitio

C

D

A uitio nostro cecidimus de paradiso: tamen reminiscimur prioris felicitatis & nõ obliuiscimur. Et ille qui de Hierosolymis descẽdit in Hiericho, quæ interpretat̃ luna: hoc est, quæ semper mutat̃, hæc aũt intelligitur præsens mundus, in latrones incidit, & Samaritanus tulit eum, & oleo & uino curat, miscens austeritatem cum misericordia. *a ¶ In salicibus in medio eius suspendimus organa nostra, etc.*] Salix talem naturam habet: Est quidem lignum infructuosum, & dicitur quod si qs ex illa accipiat potionem aut manducet, filios non facit. Ibi ergo suspendimus organa nostra. Organũ autem hominis corpus est. Sicut enim organum ex multis fistulis compositũ est, una autem modulatione melos mittit: ità et organum nostrum habemus tactũ: per ipsum hoc est per opera, melos, canticũ & hymnũ referimus deo. Similiter & per auditum, & per odoratum, & per gustũ,

B & per uisum, & per has omnes uirtutes quasi de uno organo hymnum & canticum referimus domino. Dicitur iterum salix radicem nõ habere. Sed si ramus abscinditur & plantatur secus aquam, statim uiresc it. Ita autem & peccator, licet peccauerit, licet cecidit: tamẽ si sit secus aquas: hoc est, si legit sanctas scripturas, & audit uerbum diuinum à sancto uiro, uiret eius anima & in pœnitentiam conuertitur. *b ¶ Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos uerba cantuorum.*] Dæmones qui deceperunt nos & captiuos duxerunt: nunc quasi deridentes nos & gloriantes dicunt nobis: Reddite nobis uerbum de fide uestra: quemadmodũ quando eratis in Hierusalem hymnum dicebatis deo. Respondent qui peccauerunt & decepti sunt & dicunt. *c ¶ Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena.*] In peccatis constituti qui cecidimus de Hierusalem in Babylonem: Ergo noñ potest aliquis si nõ sit sanctus laudare dominum. Peccator enim non debet cantare domino, sed lugere peccata sua. *d ¶ Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea.*] Ergo quia peccauit & cecidit, reminiscitur prioris conuersationis & Hierusalem: proponitq; sibi quod nisi semper tui memor ero & semper in mente habeam, obliuioni detur dextera mea: hoc est, opera mea. Non dixit sinistra sed dextera. Sinistra enim semper in obliuione est. Vis ergo semper in memoria domini esse? Dexteræ opera fac. *e ¶ Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui.*] Hoc est, non habeam neque opera neque sermonem, si non iugiter memoria tui uersetur in corde meo. *f ¶ Memor esto domine filiorum Edom, in die Hierusalem.*] Edom interpretatur terrena & sanguinea. Quis ergo est nisi diabolus? Vide ergo quid dicat, Hoc ex persona Adam dicitur. Domine memento quemadmodum me decepit & traxit me serpens diabolus, qui intelligitur Nabuchodonosor, & eiecit me de paradiso: Memento

mus: dum recordaremur tui Sion. In salicibũs, in medio eius suspendimus organa nostra. Quiã illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos, uerba cantionũ. Et qui abduxerũt nos, hymnũ cãtate nobis de canticis Siõ. Qũomodo cantabimus canticũ domini in terra aliena? Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea. Adhæreãt lingua mea faucibus meis, si non meminero tui. Si nõ proposuero Hierusalẽ, in principio lætitiæ meæ. Memor esto dñe filiorum Edom, in die Hierusalem. Qui dicunt exinanite exinanite, usq; ad fundamẽtum in ea. Filia Babylõnis misera, beatus qui retribũet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis. Beatus qui tenebit & allidet paruulos tuos ad petram.

Psalmus ipsi Dauid CXXXVII

CONfitebor tibi domine in toto corde meo, quoniam audisti omnia uerba oris mei. In cõspectu angelorum psallam tibi, adorabõ ad templum sanctum tuum & confitebor nomini tuo. Supẽr misericordia tua & ueritate tua: quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum. In quacunq; die inuocauero te exaudi me, multiplicãbis in anima mea uirtutem. Confi-

C

D

& retribue ei, & patiat̃ pœnam quam ipse sua malitia mihi induxit: trahẽs me, adduxit in Babylonem & in Assyrios. *g ¶ Filia Babylonis misera.*] Filia Babylonis anima est, quæ semper in motione est & in confusione, & non habens statum, sed est in uitijs & peccatis, quæ uere misera est. *h ¶ Beatus qui retribuet tibi retributionẽ tuã, etc.*] Beatus est qui retribuet ei quod ipsa fecit. Verbi gratia. Eiecit me de paradiso: ego illam per abstinẽtiam reduco ibidem. Decepit me per fornicationem: ego per castitatem reduco illam in Hierusalem, & ex uitijs in uirtutem. Ergo nõ ut inimicus facio, sed ut amicus. *i ¶ Beatus qui tenebit & allidet paruulos tuos ad petram.*] Paruuli dicuntur cogitatiões. Ac si dicat: Vidi mulierẽ, concupiui eam: statim si non abscidero concupiscentiam illam, & sicut pedem tenuero & allisero ad petram donec parua est cõcupiscentia, nõ potest postea abscindi quando creuerit. Beatus ergo est qui statim abscidit & allidit ad petram. Petra autem est Christus.

CXXXVII

Confitebor tibi domine in toto corde meo.] Qualia sunt uulnera, tale & emplastrum. Quemadmodum enim corpus habet diuersa uulnera, ita & anima habet suas passiões & sua uulnera, & aduersus peccatum talem & pœnitentiam debemus agere. Si quis pro omnibus peccatis suis confitetur: iste in toto corde confitetur domino. Ac si dixisset: Fornicatus est aliquis, confitetur pro fornicatione. Sed quoniam est, aut auarus, aut iracundus, aut detractor, aut blasphemus & plurima uitia habet: iste non confitetur in toto corde. Si quis autem pro omnibus uitijs & passionibus animæ suæ agit pœnitentiam, iste potest dicere: Cõfitebor tibi domine in toto corde meo. *l ¶ Quoniam audisti uerba oris mei.*] Iste uersiculus in Hebraico non habetur. Cæterum quod dicit: hoc est. Propterea confitebor tibi in toto corde meo: hoc est, pro omnibus uitijs meis & peccatis, qm̃ non pro uitio uno confessus sum tibi & exaudisti me. *m ¶ In conspectu angelorum psallam tibi.*] Vide profectionem pœnitentis: quia post confessionem & pœnitentiam cum angelis meretur psallere. Qui autem psallit, iam non agit pœnitentiam, sed gratias agit & benedicit. *n ¶ Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.*] Si hoc est templum quod nunc uidetur desertum, in quo oportet adorare: ergo non debent Iudæi adorare quoniam euersum est templum. Templum autem dicit sanctam & cœlestem Hierusalem. *o ¶ Super misericordia tua & ueritate tua, quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum.*] Peccator audiat misericordiam: iustus autem & superbus audiat ueritatem. *p ¶ Multiplicabis in anima mea uirtutem.*] Multiplicabis, hoc est, multis solicitudini-

bus subiacentem animam. a ¶ *Confiteantur tibi domine omnes reges terræ.*] Reges terræ sunt isti qui regnãt peccato. Ergo ipſi confiteantur qui regnant peccato. Nec enim de regibus huius mũdi ſcriptum eſt: Cor regis in manu dei. Putãs cor Iuliani impijſſimi in manu dei fuiſſe? Abſit. Aut Neronis, aut Maximiani & Decij perſecutorum? Abſit. Sed de illis dicit qui regnant peccato, quia iſti qui uincũt uitia & paſſiones animæ & regnãt peccato: cor eorũ in manu dei eſt. b ¶ *Quia audierunt omnia uerba oris tui.*] Quia cuſtodierũt mandata tua. c ¶ *Et cantent in uijs domini.*] Philoſophi huius ſeculi non cantauerũt in uijs domini, ſed nos cantamus in uijs domini: hoc eſt in Moyſe & in Eſaia, & in Hieremia, & de uijs iſtis uenimus ad illam uiam quę dicit: ego ſum uia.

B CXXXVIII

Domine probaſti me, etc. Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me.] Manifeſtius hoc Symmachus interpretatus eſt: Prætergreditur me ſcientia tua: id eſt, nõ poſſum tua ſcire ſecreta, & in profundũ ſapiẽtiæ tuæ mens mea nõ poteſt introire. e ¶ *Quo ibo à ſpiritu tuo, aut à facie tua quo fugiam.*] Quomodo autẽ tuam poſſum comprehẽdere notitiam, cum in te ſint omnia, nihilq; ſit quod te fugiat, & ubicq; ſit ſpiritus tuus? Ex quo intelligimus deum eſſe qui totus ubique ſit. f ¶ *Si aſcendero, etc.*] Nulla altitudo te altior: nullum profundum te profundius, oriens & occidens in tua continentur manu. g ¶ *Et dixi ergo tenebræ conculcabũt me, & nox lux, etc.*] In Hebræo ſenſus iſte eſt. Et dixi forſitan tenebræ conculcabunt me: e contrario autem nox ipſa apud te lumen fuit: quia nihil cælare te poteſt. Quod Symmachus melius interpretatus eſt dicens: Et nox lux circum me ſeder. Sed & ſequentes uerſiculi, hoc idem ſignificant. h ¶ *Quia tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox quaſi dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius ita & lumen eius.*] Id eſt, tam clara ſunt omnia, quæ à te putantur occulta, ut manifeſtiora ſint luce. i ¶ *Suſcepiſti me de uentre matris meæ.*] Quinta æditio ita trãſtulit. Cõflaſti me de uentre matris meæ. k ¶ *Imperfectum meum uiderunt oculi tui.*] Imperfectum hic pro in compoſito poſuit, quod etiam elementa hominis antequã formentur in utero, cognoſcat deus. l ¶ *Et in libro tuo omnes ſcribentur.*] Et quod nullus abſq; uoluntate naſcatur dei: nec quiſquam eius notitiam ſubterfugiat. m ¶ *Dies formabuntur, & nemo in eis.*] Hunc locum Symmachus ita trãſtulit: dies quibus formati ſunt, ne una quidem ex eis deeſt. Et eſt ſenſus: Omne tẽpus ætatis cui iam ab exordio uitæ iſti D uſus ſunt curricula deputata, certo fine decurrit: nec una dies aut plus aut minus eſt quam tu conditor eſſe uoluiſti. Secundũ Lxx. autem interpretes & altiorẽ intelligentiam ſenſus eſt. Tu omnes in die formas: tu cũctos uis eſſe filios dei, ſed nullus eſt in hominibus qui nõ peccato obnoxius fiat, & per hoc filius noctis eſſe inciat: nec quiſquã eorum luce ipſius dieꝰ toto uitæ ſuæ tẽpore digna perficiat. Vnde & Apoſtolus ad eos q filij noctis eſſe ceſſauerãt loquit: Nos aũt fratres nõ ſumus filij noctis, ſed filij dei. 1.Theſſ.5.d

CXXXIX

Eripe me domine ab homine malo, etc.] Nõ intãtũ poteſt nos decipere diabolus: quantũ per organũ hominis, ab hoc deprecat, ꝓpheta liberari. o ¶ *Qui cogitauerunt, etc.*] De hæreticis dicit.

¶ *Venenum aſpidum, etc.*] Quoniã uidẽtur amicitiæ uerba habere, ſed plena ſunt ueneno mortifero. b ¶ *Iuxta iter ſcandalum, etc.*] Hoc eſt de ſcripturis proferentes teſtimonia, quę quaſi uidebantur rationẽ aliquam habere, tentabant me decipere. c ¶ *Dixi domino, etc.*] Si non es ſanctus, non potes hunc uerſiculum dicere. Cui non regnat peccatum hic dicit: Pars mea dñs. d ¶ *Non tradas me, etc.*] Dicit ſcriptura: Qui ſi quis uiderit in mulierẽ ad concupiſcendum, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Matt.5.d Ergo dicit propheta. Ne de concupiſcẽtia mea tradas me diabolo, ſed bene mihi habet in opere iudicare, & nõ in cogitatione. e ¶ *Caput circuitus eorũ, etc.*] Quemadmodũ ſerpens quando uiderit aliquem uenientẽ ad percutiendũ: circulum facit totius corporis ſui, & in medio cælat caput: ubi ſcit habere ſe uitã, ita & iſti hæretici per ſermonem philoſophorũ, & Ariſtotelis & cæterorum uidenť ſe abſcondere & quaſi protegere & defendere. Sed eccleſiaſticus uir quaſi in uirga: hoc eſt in cruce ſoluit circuitũ, & inuenit caput latens, & ibi eũ percutit: hoc eſt, teſtimoniũ profert de ſcripturis. f ¶ *Habitabunt recti cũ uultu tuo.*] Vultus dei quid eſt niſi Chriſtus? Qui non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem deo.

CXL

Domine clamaui ad te, etc.] Moyſes ſtabat cum populo, & Pharao ſequebatur poſt tergum eius, & undiq; anguſtia illi erat. In illo tempore lachrymatus eſt ad deum. Et continuo deus ad eum. Quid clamas ad me? Dum cum ſilentio orabat, auditus eſt. Scriptura autem nõ meminit quod locutus ſit, ſed tantum quod lachrymatus ſit. Et ſanguis martyrum ſemper clamat ad dominũ, & exauditur. Et dominus locutus eſt Gen.4.b ad Cain: Sanguis fratris tui clamat ad me. Et in Apoca Apoc.6.c lypſi Ioannis, animæ iuſtorum ſub altari dicebant ad dominum: Vſq; quo domine non nos defendis? Simul autem cõſideremus quia animæ iuſtorum, altaria ſunt domini. b ¶ *Intende uoci meæ cum clamauero ad te.*] Hoc eſt, uide & conſidera ô domine quid peto: quoniam non peto corporali deſiderio, aut aurum aut tale aliquid huiuſmodi, ſed ut miſericordiam tuam conſequar. Propterea dicit intende, hoc eſt diligenter audi: quia nihil alienum peto. i ¶ *Dirigatur oratio mea ſicut, etc.*] Hoc eſt recta ad te perueniat oratio mea, non habens aliquas ſordes, aut uitia, aut cogitationes diabolicas. Incenſum autem orationes ſanctorum ſunt. Hoc autem cognoſci- Apoc.8.c mus de Apocalypſi: quãdo uiginti quatuor ſeniores tenebãt thuribula, & dicebãt: Hæ ſunt orationes ſanctorũ. k ¶ *Eleuatio manuũ, etc.*] Eleuatio manuũ dñm demõſtrat, & in eleuatiõe manuũ creatorẽ uidemus. Vide aũt quia non dixit extenſio manuũ mearum. Extenſio eñ non eſt eleuatio. Sed extendit aliquis & poſt tergũ, & in latus: hoc eſt, in uitia: quemadmodũ dicit dñs: Et quando extẽderitis ad me manus ueſtras, non exaudiã uos. Sacrificiũ ueſpertinũ, undecima hora id eſt in euangelio, leuo manus meas. Et iterum Apoſtolus, Leuate manus ueſtras ad orationes. Et Moyſes quando leuabat manus, uincebãt Ieſus, quando autem deponebat, uincebatur. Si intelligo ſcripturas ſecundum hiſtoriam & ſecundum literam: Moyſes deorſum habet manus. Si autẽ ſpiritualiter, eleuat manus ſuas in altũ. l ¶ *Pone domine cuſtodiam ori meo.*] Mors Prou.18.d & uita in manib. linguæ. Et iterũ: Amẽ dico uobis: quicq; de omni otioſo uerbo quod locuti fueritis, reddetis rationẽ in die iudicij. Hoc ergo poſtulat propheta, ut omne quod loquitur, nõ ſit otioſum, ſed ſanctũ & dignũ deo. m ¶ *Et oſtium circumſtantiæ, etc.*] Oſtium circũſtantiæ D quaſi murũ in circuitu totius domus poſtulat, ut in nullo uincat. Dicit enim Hiere- Hier.9.f mias: Mors intrauit per feneſtras noſtras. Feneſtras autẽ habemus quinq; hoc eſt, uiſum, auditũ, guſtum, odoratũ, & tactum. Si ergo uidero mulierẽ ad concupiſcendum eam, iam mœchatus ſum eam in corde meo, & intrauit mors per feneſtrã meam: hoc eſt, per uiſum. Si tibia aut organum, aut calamus quaſi diſſoluat me, mors intrauit per auditum meũ. Si aũt aliquid molle tangã, & ſoluar corporis mollitie, mors intrauit per tactũ meum, & cætera ſimiliter. Ergo deprecat propheta oſtiũ circũſtantiæ, hoc eſt, ut muniat tota eius domus, ut non habeat aduerſarius unde ingrediat & dominet hominibus. Dicit eñ in epiſtola ſancti Petri: Aduerſarius noſter diabolus ſicut leo 1.Pet.5.b rugiẽs circuit quærens quẽ deuoret. Diabolus nõ purgnat cito contra aliquẽ per grãdia uitia, ſed per paruã, ut poſsit quomodocũq; intrare, & dominari homini, & poſtea eũ in maiora uitia impellit. Non per fornicatiõnem, non per auaritiã, ſed per minora uitia ingredit. n ¶ *Non declines cor, etc.*] O infeliciſsimũ humanũ genus, qui peccata excuſamus, dicentes: uictus ſum à natura, cũ in poteſtate noſtra ſit & peccare & dño adiuuãte nõ peccare. Sẽper excuſamus noſmetipſos & dicimus, Ego nolebã peccare: caro me uicit. Illa mulier uenit ad me, ipſa miſit, ipſa me tetigit, ipſa mihi illud dixit, ipſa me uocauit, & pro quo debueramus pœnitentiã agere & dicere: Dñe peccaui, excuſamus, & iũgimus peccata peccatis. Aequale corpus habemus omnes, diuerſos aũt labores. Non eſt perſonarũ acceptor deus. Vis ergo ſcire quod æquale habemus & nos & ſancti corpus? Paulus Rom.7.d apoſtolus dicit, Video autẽ aliã legem repugnantẽ legi mentis

Universidad de Bibliotecas

mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati. Et iterũ
1.Cor.9.d post hæc: Propterea castigo corpus meũ, & in seruitutẽ
subijcio, ne alijs prædicans ipse reprobus inueniar. Et
Rom.7.d iterum: miser ego homo, quis me liberabit de corpore
mortis huius? Diuersos ergo labores habemus. Et quã
tum quis laborat, tan
tum & præmium acci
piet. a ¶ *Et cum homi-
nibus, etc.*] Ex commu
ni subauditur: nõ de-
clines cor meũ cũ ho-
minibus operãtibus
iniquitatem. b ¶ *Et
non communicabo, etc.*]
Sicut dñs habet ele-
ctos sanctos, ita & di-
abolus habet electos
suos. Intellige mihi
principes hæreticorũ
& nõ dubitabis de e-
lectis eorũ. Si enim di
xisset electos, & nõ cũ
subdistinctione eorũ, exclusisset electos dei. Cõmunica
bo dupliciter intelligitur: aut consentiã, aut secundus
siam: hoc est, immundus. Scitis enĩ scripturã, duo im-
Eph.2.c munda uocare. Dicit Apostolus: Vt cõfundat utrunq;:
hoc est, duos homines in unum nouũ hominẽ. Duos,
interiorem & exteriorẽ: hoc est, immundũ faciam san-
Gen.7.d ctum. Et iterum: Noe in arca, munda septena introdu-
xit secum: immunda aũt duo & duo. c ¶ *Corripiet me iu
stus, etc.*] Quem diligit dñs, corripit: castigat autem om
nem filiũ quem recipit. Beatus est qui corripitur, nõ re-
tribuet dñs bis in idipsum. Magna est ira dei quando
non nobis irascitur. Reseruat enim nos sicut uitulũ in
B occisionem. Ad Hierusalẽ enim dicit: Multa sunt pecca-
Hier.3.d ta tua, & multæ iniquitates: propterea non irascor tibi:
Ezec.16.e hoc est, quando adultera eras tantũ zelabã te quasi di-
ligens te: quando autem multos habuisti amatores, cõ
tempsi te, & non irascor tibi. Quemadmodũ uir zelat
uxorem suam quando eam diligit: si aũt non zelat, odit
Psal.88.a eam, & non consequitur illius sermones qui dicit: Visi-
Osee 4.c tabo in uirga iniquitates eorũ. Et iterũ: Et non uisitabo
filias eorũ quando fornicatæ fuerint. Corripiet me iu-
stus in misericordia & increpabit me. Pone hic magi-
strũ aliquem, aut patrem, aut medicũ. Si uiderit medi-
cus in corpore carnes putridas, & dicat quid ad me
pertinent: scias quia crudelis est. Si aũt præcidat & cau-
teriũ imponat, misericors est: quia sanat hominẽ. Simi-
liter & magister si dimittit puerũ & non ab eo exigit di-
sciplinã odit eũ. Si aũt exigat & medicus curet, quæ pu-
tatur esse asperitas clementia est. Achab arguitur à dño
de Naboth quando occidit eũ, & accepit uineã eius, &
3.Reg.21.a effudit sanguinẽ iustũ. Elias propheta missus est ad eũ
qui dixit: Occidisti & possedisti: statim conscientia per-
cussus submisit ceruicẽ & oculos, & hoc impius & rex
& indutus purpura. Et postea dicit scriptura: quod au-
diens induit ciliciũ subtus purpurã. Et uidens deus di-
xit: Quia reueritus est me Achab: non inducã mala in
eum. Vide ergo quantũ ualuit ciliciũ & ieiuniũ, & mo-
dica lachryma quantũ sanguinẽ lauit. Ita ergo oportet
uestiri cilicio & ieiunare, ut nemo uideat. Corripiet du
pliciter intelligit: aut arguet: aut docebit. d ¶ *Oleũ pec-
catoris non, etc.*] Populus meus qui uos beatificant sedu
cunt uos. Laus hæreticorũ & oleũ ipsorũ quo ungũt ca
pita hominũ, & re, pmittũt eis regna cœlorũ impinguat
eis caput. Omne aũt pingue reprehendit scriptura, sicut
dicit: Et mãducauit Iacob & saturatus est, & calcitrauit:
dilectus incrassatus est: impinguatus, dilatatus est. Man
na aũt angelorũ tenue est. e ¶ *Quoniã adhuc, etc.*] Hoc di
cit: Ipsi quidẽ sapiebant: ego aũt pro ipsis orabã ut con C
uertantur. f ¶ *Absorpti sunt iuncti, etc.*] Sicut alibi dicit:
Psal.136.b Beatus qui tenebit & allidet paruulos suos ad petram.
Petra autem erat Christus, paruuli autem minores &
paruæ cogitationes antequam crescant. Et nunc ipsi he
retici licet per Aristo
telem & Platonem ui
deãtur simplicitatem
ecclesiæ contemnere:
tamen quãdo uene
rint ad scripturas, sta
tim absorbebuntur à
petra: hoc est, à Chri
sto, & conuertẽtur ad
eum. Absorptio enĩ
pro uictoria dicitur:
sicut Apostolus dicit,
Absorpta est mors in
1.Cor.15.f uictoria. Vbi ẽ mors
uictoria tua? Vbi in
ferne stimulus tuus?
Victoriam autẽ dicit
ipsam absorptionem, quam uictoriã habebat in absor-
bendo. g ¶ *Audient uerba mea, etc.*] Ipse dñs dicit: Quia
ad me uenerunt, uicti sunt & delectati sunt meis uerbis,
& conuersi sunt ad me & sunt in ecclesia mea. h ¶ *Si-
cut crassitudo terræ.*] Omne crassum uicinũ est terræ. Et a-
nima quæ peccat, terræ hæret. Dñs enim ex initio om-
nia tenuia fecit. Suo ergo uitio unusquisq; incrassatur
& deducitur in terrã. Demus exemplum: sicut uulnus
in corpore tumens plenũ est & crassum, & quando ue-
nerit medicus secat ipsum & sanat & tenue facit, & tũc
redigitur in suam naturã quomodo & creatum est. I-
deo dicit: Sicut crassitudo terræ erupta est super terram
& saluatur. i ¶ *Dissipata sunt ossa nostra, etc.*] In uigesimo D
primo psalmo dicit, Dissipata sunt uniuersa ossa mea.
Si secundũ literam intelligimus non stat. Siquidẽ cruci
fixus est tantũ. Quando uideris Ariũ, Eunomiũ extra
ecclesiã: intellige dissipata esse ossa dñi secus infernum.
Os quod forte est, ipsi maiores sunt qui uidentur ali-
quid esse, per multiloquiũ ipsorũ & per philosophiã &
contentionem inducuntur ab hæreticis. k ¶ *Custodi me
à laqueo, etc.*] Semper nobis laqueos tendunt aũt hæreti-
ci aut dæmones. Vitia enim uicina sunt uirtutibus. La-
queũ mihi posuerunt in eleemosyna, si extendero ma-
nũ meã ut uideant homines, & quasi bonũ faciens, ue-
nio in uitiũ & in peccatũ. Si aũt dedero tunicã fratri ut
alter uideat, laqueũ mihi posuerunt. Semper ceruis ten
duntur retia, & laquei eis ponunt, ubi uestigia eorũ de
prehenderit uenator. Ceruus aũt accipit in sancto: quia
altus est: & cornua grandia habet, & interficit serpẽtes.
Propterea dicit alibi: Qui perfecit pedes meos tanquã
ceruorũ. Talis enim dicitur esse uirtutis, ut spiritu na-
riũ suarũ protrahere serpentes de cauernis, & sic come-
dere ualeat. Ipsi ergo serpẽtes ponũt nobis scãdala: hoc
est, dæmones in ipsis uestigijs nostris ubi gradimur: In
uirtutibus, in eleemosyna, ut coram hominibus facia-
mus propter uanã gloriã. In ieiunio, in oratione, in ue-
stiendo ciliciũ, & ostendere hominibus. Qui enim ue-
stitur cilicio, debet lugere sua peccata: nõ gloriari & o-
stendere hominibus. l ¶ *Et à scandalis operantiũ iniquita-
tem.*] Hoc est, ut non offendam. m ¶ *Cadent in retiaculo,
etc.*] Superius dixit, custodi me à laqueo quẽ statuerũt
mihi, de multis, nunc aũt de uno: Cadent in retiaculo
eius peccatores. Quemadmodũ dñs mittit rete, & com
prehendit multitudinem piscium, & habet apostolos pi-
scatores colligentes & afferentes ad eum, hos ipsos qui
per eos credunt: ita & diabolus habet dæmones qui ei
subiecti sunt: qui & decipiunt homines & afferunt illi.

¶ *Singu-*

A a ¶ *Singulariter sum ego donec transeam.*] Dicit Hieremias:
Hier.15.d Solus sedebam, amaritudine enim repletus eram. Hoc
est, in pœnitentia, solus ego hos dolos caueo. Et Moses
Exod.3.a dicit: Transiens uideo hanc uisionem magnam. Si nõ
transierit: hoc est, omnia uitia: non potest uidere ma-
gnam uisionem. Ma
gna autem uisio: quia
rubus ardebat, & nõ
incendebatur: Arde-
bant spinæ: hoc est,
peccata. Hoc igne mũ
Esa.6.b datur & Esaias: iste est
enim carbo qui teti-
git labia eius: qui erat
super altare. Huius
carbonis meminit &
Psal.119.d propheta Dauid: Sa-
gittæ potentis acutæ,
cum carbonibus de-
solatorijs. Iste carbo
desolator est, solitu-
dinem facit, & pecca-
torem purgat. b ¶ *In
tellectus Dauid cum, etc.*]
Præscribitur iste titu-
lus secundum histo-
riam quidem quan-
do fugiebat Dauid à
facie Saul in deserto
Engaddi in spelunca
absconsus. Et ingres-
sus est ignorãs Saul,
quasi sua causa. Sed
quoniã habet in præ-
B scriptione, Intellectus
Dauid: debemus spi-
ritualiter intelligere
psalmum. Accipitur
quidem in domino
uerus Dauid, & intel-
ligitur Saul in diabolo. Spelunca autem in hoc mun-
do: & quod diabolus non immittit in hunc mundũ ali
quid boni: sed stercus, & si quid putridum est. Spelun-
ca autem intelligitur iste mundus: quia perfectum lu-
men non habet quãtum ad comparationem futuri, sed
quasi lumen aliquod illuxit dñs ueniens in hunc mun-
dum. Propterea dicit Apostolus: Qui est lumen gloriæ
eius. Ergo sicut Dauid introiuit in spelunCam abscon-
dens se à Saul, ita & dominus ingressus est in hunc mũ-
dum, & persecutionem passus est. CXLI

Voce mea ad dominum, etc.] Omnia hæc in humilita-
te corporea loquitur ut seuerum hominem, si-
cut sæpe diximus, manifestet. d ¶ *Tribulationem
meam ante ipsum, etc.*] Neq; tribulatio præsens, neq; defe-
ctio spiritus impedit: sed iugiter spiritualis uocis ora-
tione clamare non desinit. e ¶ *Et tu cognouisti semitas
meas.*] Doctrinas quas doceo. f ¶ *In uia hac qua ambula-
bam, etc.*] Sæpius ei à Iudæis absconditos tentationum
laqueos in uia præsentis uitæ, & in alijs declarauimus
psalmis. g ¶ *Considerabam à dextris.*] Vt de sinistra ad
dexteram adducerentur. h ¶ *Et uidebam quia non, etc.*]
Deum carne contectum. i ¶ *Perijt fuga à me.*] Perijt fu-
ga eius cum delatus à Iudæis, sæpius ultro iterũ se obtu
lit, nec est agnitus ab eis. k ¶ *Et non est qui, etc.*] Corpus
accipiunt ad crucifigendum, animam autem non re-
quirunt: id est, non attingunt. l ¶ *Clamaui ad te domine.*]
Luc.23.f De cruce. m ¶ *Dixi tu es spes mea.*] Commendans in ma
nibus tuis spiritum meum. n ¶ *Portio mea in terra uiuen-
tium.*] In sanctis qui in eam transferuntur, sicut & latro-
ni ait: Amen dico tibi: quia hodie mecum eris in para- C
diso. o ¶ *Intende in orationem meam: quia humiliatus sum, etc.*]
A patre se educi de inferni claustris postulat: ut resur-
rectio eius, paterni nominis honor sit. Quæ confessio
à quibus sit confitenda ostendit, dicens. p ¶ *Me expe-
ctant iusti.*] Apostoli
uel reliqui sancti, quo
rum expectationi cũ
resurrexero satisfa-
cio. q ¶ *Donec retri-
buas mihi.*] Claritatem
illam quã habui pri-
usquam mundus fie-
ret apud te. Et nos hu
militer deprecamur,
ac petimus, ut suscepta uoce clamoris no
stri, eductos ex inferni carcere, illuc nos
iubeas transferri de
morte: ubi pendenti
latroni præparasti lo-
cum lucidum ac quie
tem: quia tibi est ho-
nor & gloria cum pa-
tre & spiritu sancto in
secula seculorum. A-
men. r ¶ *Psalmus Da-
uid quãdo, etc.*] Iste psal
mus uocem continet
illius qui pro huma-
na redemptione sci-
psum exinaniuit, acci
piens formam serui, D
ut nos eueret à serui-
tute. CXLII

Domine exaudi ora
tionem meam.]
Humilia uer-
ba & plena humilita-
tis & misericordiæ. s ¶ *Auribus percipe, etc.*] Confiden-
tis uerba sunt. In ueritate tua, hoc est, in Christo tuo. Ego
sum uia, uita & ueritas. u ¶ *Exaudi me in tua iustitia.*]
Et in Christo tuo. Hoc est, non confido mihi, sed ego ue
ritatem & iustitiam tuam peto, ut ipsa mei misereatur.
x ¶ *Et non intres in iudicium, etc.*] Ecce manifestissime de-
monstrauit quia misericordiã dei præstolatur, dicens,
Et non intres in iudicium cum seruo tuo. Hic quasi ali-
quis iudicet inter deum & prophetam, sicut & in quin-
quagesimo psalmo scriptum est: Vt iustificeris in ser-
monibus tuis, & uincas cum iudicaris. Et propterea in
trat in iudicium deus, ut iuste puniat. Tale quid fecit &
Cyrus rex Persarum & Medorum regi Armeniorum,
quando transgressus est amicitias eius. Vicit eum, & ca
ptiuum accepit, & proprios illius cognatos & uxorem
& filios fecit iudicare inter illos, ut iuste aut misereatur,
aut puniat. y ¶ *Quia non iustificabitur, etc.*] Deus Abra- Matth.22
ham, deus Isaac, deus Iacob: deus uiuentiũ & non mor
tuorum. Ergo nec ipsi patriarchæ iustificabuntur in cõ
spectu dei. Stellæ enim non sunt mundæ in conspectu
eius. z ¶ *Quia persequutus est inimicus animam meam.*] Hoc
interpretatione non indiget. Nulli dubium quin dia-
bolus. a ¶ *Humiliauit in terra uitam meam.*] Hoc est quod
dicit. Ante alas habebam & uolabam: nunc autem per-
secutus est inimicus animam meam: & apprehendit &
ligauit mihi pedes & manus, quemadmodum uolatile
ab homine comprehenditur, ut quasi uideat mortuum
esse, quia non habet licentiã alarum suarũ ut uolet. Ita &
me, inquit, inimicus ligauit cõsciẽtia peccatorũ meorũ.

¶ *Collo-*

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

A c ¶ *Collocauit me in, etc.*] Si sicut mortuos seculi, adhuc necdum mortuus, quia in pœnitentia stat. Si quis autem peccans non agit pœnitentiam hic mortuus est seculi: & non sicut mortuus, sed perfecte mortuus. Hoc ergo putauit inimicus, quia non ago pœnitentiam pro peccatis, quæ ipse mihi suggesserit ut faciam. *b* ¶ *Et anxiatus est, etc.*] Tu dic prius peccata tua & saluus eris. Et iterum: Si solum suspiraueris pro peccatis tuis, saluus eris. *c* ¶ *In me turbatum est cor meum.*] Propter conscientiam meã, quia peccaui. *d* ¶ *Memor fui dierum antiquorum.*] Dierũ meorum priorum memor fui quãdo habebam cõfidentiam: nunc autẽ mihi nox est. *e* ¶ *Expandi manus meas ad te.*] Ligatus ab inimico, nihil aliud possum facere nisi pœnitentiam agere, & manus meas leuare ad te. *f* ¶ *Anima mea sicut, etc.*] Sicut terra sine aqua sitit & quærit imbrem: ita & anima mea desiderat & sitit te deum suum.

B g ¶ *Velociter exaudi me etc.*] Anima mea defecit, & caro mea defecit: spiritus tantum remansit in me, & ipse defecit: Sed uelociter exaudi me dñe, & miserere mei. *h* ¶ *Notã fac mihi, etc.*] Christum tuum notũ fac mihi, qui dixit, ego sum uia. *i* ¶ *Spiritus tuus bonus, etc.*] Hinc impiissimi Ariani proponunt nobis & dicunt: Magister bone quid faciã boni ut saluus fiam? qui dicit: Quid me dicis bonũ? Nemo est bonus nisi unus deus. Ergo si filius non est bonus, sed pater: maior est pater filio. Ergo secundũ tuum sensum impiissime Ariane, quis maior, filius an spiritus sanctus? Vtique dicis filius. Hic ergo dicit, Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Ergo si spiritus bonus est qui minor est, sicut tu dicis: multo magis filius bonus est, quem tu maiorem dicis. In euangelio autem ita habet, Et accedens unus de scribis tentans eum ait, magister bone, & ait, Quid me dicis bonũ, & non confiteris? Sicut si aliquis tentans episcopũ suum, quem contemnit, dicat illi: episcope, & ille respondet: tibi non sum episcopus, recede à me. Alibi aũt non legistis, Bonus pastor ponit animam suã pro ouibus suis? Quid autẽ melius filio qui carnem induit propter nos & passus est, & descendens de sua maiestate nouẽ mensis in utero uirginis in sanguine fuit, in cunabulis fuit, passus est per momenta crescere, & uerberari & colaphizari & crucifigi? Quid hoc melius? ¶ Propter eos qui ignorant latinam linguam, licet multa de euangelio dixerimus tamen debemus & de psalterio quædam dicere, ut alijs saturatis, alij ieiuni non redeant. Quoniam autem longus est psalmus, & si uoluerimus in singulis uersiculis immorari, dies præterit, debemus breuiter ad singula quæque sensus magis quàm uerba replicare.

Matth. 19.b

Ioan. 10.b

CXLIII

C *Benedictus dominus deus, etc.*] Qui breuiter interpretatur, hoc consequitur, ut ipse laudem non habeat, & tamen quodcunq; in interpretatione est, retineant illi qui audierũt. Benedictus dñs deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Leuemus manus in sancta sine cogitationibus & disceptationibus. Leuemus in omni loco. Et cũ leuauerimus manus nostras, orationes nostræ ad deum, arma sunt contra diabolũ. Qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellũ. Hæc est lyra nostra, hæc cithara. In hac cãtamus dño. *l* ¶ *Misericordia mea & refugiũ, etc.*] In tantis nominibus appellat deus. Quot beneficia, tot nomina. *m* ¶ *Qui subdis populum, etc.*] Hoc põt ex persona Christi dici: hoc est, ex assumpto homine. Potest etiam ex persona apostolorum dici, quia dicitur. Qui subdis populum meum sub me. Dicit hoc & sanctus pater in monasterio, & gratias referens deo dicit: Benedictus dñs deus meus, qui subdis populũ meũ sub me. Non enim mihi subijcitur, sed tibi subijcitur. Ideo mihi seruit ut seruiat tibi. *n* ¶ *Domine quid est, etc.*] Hoc ipsum & in octauo psalmo dicitur, Quid est homo quod memor es eius: aut filius hominis quũ uisitas eum. Domine quid est homo quia innotuisti ei? De fragilitate corporis & humana conditione loquitur. Et quid dicit? Si carnem aspicias, quid est homo? Si spiritũ, grande quid dam est homo. Non despiciamus carnẽ: sed carnis opera cõtemnamus. Non despiciamus carnẽ, quæ cũ Christo regnat in cœlo. Caro & sanguis regnũ dei non possidebunt. Non caro & sanguis, sed carnis opera. Caro & sanguis regnum dei non possidebunt, & quomodo in Christo regnant, & quomodo sedemus cũ Christo in cœlestibus? Dñe quid est homo quia innotuisti ei, aut filius hominis quia reputas eũ. Gratias agit deo, & quod dicit hoc est. Qm̃ ad humanã cõditionem: homo nihil est. Vanitas uanitatũ & omnia uanitas, dixit Ecclesiastes. Si omnia uanitas, ergo & cœlum, ergo & angeli. Si cœlũ & angeli uanitas: homo quanta uanitas? Et si uanitas angeli, si cœlũ uanitas: deus ergo quare uanitatẽ operatus est? Vanitas ad cõparationem dei: cæterũ per se nõ uanitas. Dñe quid est homo quia innotuisti ei? Grãdis hominis felicitas: scire creatorẽ suũ. Hoc à bestijs distamus, quia nos intelligimus creatorẽ nostrũ, illę non intelligũt. Sed & ipse status corporis suũ quærit artifi cẽ. Cætera animalia terrã respiciũt, & ubi uẽter, ibi & oculi. Cæterũ oculi nostri ad cœlũ erecti sunt, ut & si mẽs fuerit obcæcata, tamen inuictis oculis cœlũ uideamus.

1. Cor. 15.f

D ¶ *Homo*

A *d* ¶ *Homo uanitati similis factus est, dies eius sicut umbra prætereunt.*] Vere dies nostri quasi umbra. Fui infantulus: fui puer, fui adolescentulus, fui iuuenis, fui uir, hoc est, fui ætatis perfectæ, fui mediæ. Dum nescio, senex sum. Senectuti mors subrepit. Mutor quotidie, & nihil me esse non sentio. Ne uno quidem momento horæ stamus in statu nostro, sed semper aut crescimus aut decrescimus. Ergo homo per momẽta mutatur, & dum nescit, interit. Ego senex, recordor infantulus quid fuerim, quid fecerim, quomodo luserim, quomodo huc illucq; discurrerim: nunc me uideo nimio pondere prægrauatum. Dies eius sicut umbra prætereunt. Vita nostra umbra esse uidetur, & substantiam non habet. Quod autem substantiam non habet, cito perit. Quia ergo tam miserabilis est, quia sic est infirmus, quid inde precamur: quid rogamus: quid hic dicit prophera:

B quid est quod precatur *b* ¶ *Domine inclina cœlos tuos & descende.*] Non poteris seruare istam hominis utilitatem nisi ipse eam induxeris. Domine inclina cœlos tuos & descende. Quis tua erronea sanari non poterit nisi tuis humeris reportetur. *c* ¶ *Tange montes & fumigabunt.*] Amen amen dico uobis: si habueritis fidem ut granum sinapis: poteritis dicere monti huic, transi & transferetur. Ibi de lunatico dicebatur, de illo monte, qui ab illis transferri non poterat. Scriptum est

Hier. 13.d in Hieremia: Date domino deo nostro gloriam antequam offendant pedes uestri ad montes tenebrosos. Hoc totum quare diximus? Quoniam & nunc sequitur. Tange montes & fumigabunt. Montes qui regnant: montes qui erecti sunt per superbiam: qui dicunt, mea sunt flumina, & ego feci ea. Tange montes & fumigabunt. Non dixit inflammabuntur, sed fumigabunt: Habeant montes pœnæ iudicium: non splendoris. *d* ¶ *Fulgura coruscationes & dissipabis eos.*] Vide quid dicat. Non dixit, delebis eos, sed dissipabis eos. Legi-

Gen. 11.d mus in Genesi: eo tempore quo fabricabant turrem dixit deus: Venite descendamus & confundamus linguas eorum, ne aliquando in se consensum habeant, sed dispergantur. Prodest illis. *e* ¶ *Emitte manum tuam de alto.*] Domine quis credidit auditui nostro, & brachium domini cui reuelatum est? Emitte manum tuam de alto. Domine inclina cœlos tuos & descende. Hoc ad filium dicitur: Inclina cœlos tuos & descende. Et quomodo dixit: emitte manum tuam de alto? Si descendit, quomodo manum mittit de alto? Sed licet in terra sit, tamen de cœlo mittit manum, non enim recedit de cœlo. *f* ¶ *Eripe me & libera me de aquis multis.*] Quoniam descendisti, quoniam inclinasti cœlos, & misisti manum tuam de alto, & humanam carnem dignatus es assumere, & multi crediderunt in te: pro una aqua pluquia innotuisti ei, aut filius hominis quia reputas eum. Hõmo uanitati similis factus est, dies eius sicut umbra prætereunt. Dõmine inclina cœlos tuos & descende, tãnge montes & fumigabunt. Fũlgura coruscationem & dissipabis eos, emitte sagittas tuas & conturbabis eos. Emittẽ manum tuam de alto, eripẽ me & libera me de aquis multis, & dẽ manu filiorum alienorum. Quorũm os loquutum est uanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis. Deus canticum nouum cantabo tibi, in psalterio decachordo psallam tibi. Qũi das salutem regibus, qui redemisti Dauid seruum tuum de gladio maligno. Eripẽ me & libera me de manu filiorum alienorum, quorũm os loquutum est uanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filij sicut nouellæ plantationes, in iuuentute sua. Filiæ eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud. Oues eorum fœtosæ abundantes in egressibus suis, boues eorum crassi. Non est ruina maceriæ neque transitus neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hæc sunt, beatus populus cuius dominus deus eius.

Laudaxtera iniquitatis est, & non est æquitatis. Vnde & tali sinistræ dicitur: Stet diabolus à dextris eis. Qui talem habet dexteram, & iniquitatis dexteram: stat diabolus à dextris eius. *k* ¶ *Deus canticum nouum cantabo tibi.*] Nouus homo, nouum canticum. Deus canticum nouum cantabo tibi. Cantate domino canticum nouũ. Quàm pulchre non dixit canto, sed cantabo. In futuro repromisit: in præsenti enim scit certamen esse, non canticum. Nunquàm cantat exercitus nisi quando uicerit. Ergo quoniam in præsenti pugno: non mihi uacat cantare. Cũ uicero, tunc cantabo. *l* ¶ *In psalterio decachordo, etc.*] Tunc extendam utramq; manũ & uitalibus tibi chordis canam. Oratio mea psalterium tuum est. *m* ¶ *Qui das salutem regibus, etc.*] Quibus regibus? Cor regis in manu dei, qui regnant in corpore suo: qui subijciunt corpus suum, & seruituti redigunt, ne alijs prædicantes, ipsi reprobi inueniantur. Isti sunt reges de quibus dicit sapientia in Prouerbijs, Dat regnum regibus. *n* ¶ *Eripe me & libera me, etc.*] Versiculi qui supra dicti sunt, repetuntur. *o* ¶ *Quorum os loquutum est uanitatem, etc.*] De manu filiorum alienorum. Hæreticorum filij, uideamus quales sint. Quorum filij sicut nouellæ plantationes in iuuentute sua. De manu filiorum alienorum. Diligenter animaduertite quid dicitur de hæreticis. *p* ¶ *Filiæ eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi. Cellaria eorum plena, etc.*] Illi hoc dixerunt. Ego quid dico? *q* ¶ *Beatus populus cuius dominus deus eius.*] Singula igitur uestris orationibus breuiter differemus. Quorum filij sicut nouellæ plantationes in iuuentute sua. Plantatio eorum non est uetus, sed nouella est. Non est enim de ueteri lege, non est de prophetis, non est de apostolis, sed de nouis magistris est. Filiæ eorum sicut nouellæ plantationes in iuuentute sua. In iuuentute

Psal. 108.d

sua

A suasemper iuuenes sunt. Licet multæ sint hæreses uete-
res, tamẽ quotidie mutant: & nouæ quotidie inueniun
tur. Nouæ sunt ipsæ hæreses, licet ueteres sint: tñ cũ quo
tidie doctrinas suas innouãt, nouæ sunt. Non em̃ sunt
ueterũ magistrorũ errore cõtenti, sed quotidie ipsi nouã reperiũt: quorũ filij sicut nouellæ plantationes in iu-
uentute sua. De ecclesia quid dicit: de timentibus dñm:
Psal. 127.a Beati omnes qui timent dñm: qui ambulant in uijs eius.
Quid dicit de illis: Filij tui sicut nouellæ oliuarũ in cir-
cuitu mẽsæ tuæ. Circa mẽsam Christi sunt illi filij: nõ lon
ge sunt à mẽsa Christi. Ibi nõ dicit filiæ, sed tantũmodo
filij. Cæterũ hæretici habẽt & filias, habẽt & fragiliorẽ se-
xũ, uoluptates, delicias. Filiæ eorũ cõpositæ. Sermo cõ-
positus est, & sensus sordidus. In scripturis sanctis cogi
tatiões semper filij dicunt: uerba, filiæ. Vide ergo quid
dicit: Cogitationes eorũ, hoc est, filij noui sunt. Verba
uero eorũ: hoc est, hæreticorũ, quæ habẽt de sapiẽtia se-
culari, cõpositæ sunt: habẽt em̃ uerba cõposita, laudatũ
sermonẽ. Filiæ eorũ cõpositæ. Videnť quidẽ esse cõposi-
tæ: sed quia filiæ sunt & nõ filij, uires nõ habẽt. Circũor-
natæ ut similitudo tẽpli. Pulchre dixit, similitudo tẽpli.
Nõ habẽt uerã ecclesiã, sed similitudinẽ ecclesiæ. Cella-
ria eorũ plena: eructãtia ex hoc in illã. Parati sunt ad cõ
tendendũ. Si illos tenueris in uno testimonio, ad aliud
trãseũt: Si in scripturis tenueris, ad Aristotelẽ fugiũt. Si
Aristotelẽ tenueris, in Platonẽ trãseũt. Cellaria eorũ ple
na: eructãtia ex hoc in illud. Cellariũ, pprie dicit quod
diuitias cõpositas habet. Hæretici cellaria habẽt. Habẽt
em̃ pręparata uerba quib. cõtendãt. Cæterũ ecclesiastici
simplices sunt: nihil habẽt præparatũ. Aperiũt os & re-
Psal. 80.b plẽt à dño: secũdũ quod dicit: Aperi os tuũ & implebo
illud. Et, nolite cogitare quid respõdeatis illis: dabit em̃
uobis pater uester in illa hora quid dicatis. Videtis qm̃
nõ habemus cellaria præparata, sed diuitiæ nostræ sub
B ditæ sunt. Dicit aliquis: Da testimoniũ quõ sancti cella-
ria nõ habẽt. Respicite, inquit, aues cœli, qm̃ nõ habent
cellaria neq; horrea, & pater uester cœlestis pascit illas.
Aues isti specialiter monachi sunt: nõ habẽt cellaria, nõ
habent apothecas: sed habent apothecarũ & cellariorũ
dñm ipsum Christũ. Nõ habent horrea, sed horreorum
dñm. Nõ habẽt diuitias diaboli, sed habent paupertatẽ
Matth. 4.a Christi. Diabolus quid dicit: Hæc omnia mea sunt: si pro
cidẽs adoraueris me, dabo tibi ea. Christus quid dicit
ad suos: Qui nõ uendiderit omnia sua quæ habet, & de-
derit pauperibus, nõ potest esse meus discipulus. Ille re
gna & diuitias pollicẽť ut occidat: hic paupertatẽ polli-
cẽť ut saluet. Nihil grãde facimus si nostra relinquamus.
Christus patrẽ reliquit & regnã cœlorũ, ppter nos. Ne-
mo putet me blasphemare: quia dixi, patrẽ reliquit. Se-
cũdũ dispẽsationẽ loquor, secũdũ quod mittit, secundũ
quod dicit. Pater qui me misit, maior me est. Deus non
mittit: deus nõ subijcit seruituti, sed dispẽsatio mittit. Si
deus ubiq; est, & omnia in deo sunt, quõ deus ad aliquid
mittit, cũ deus sit omnia? Christus igit pro nobis pauper
factus est. Hoc totũ quare diximus? Quia nũc lectũ est,
Cellaria eorũ plena: eructãtia ex hoc in illud. Pulchre di
xit eructãtia: de saturitate nimia. Illi eructãt de saturitate
& pereũt: nos de ieiunio ut saluemur. Oues eorũ fœto-
sæ. Multos habẽt filios. Multus em̃ numerus hæretico-
Osee 9.c rũ est. Oues eorũ fœtosæ. Vnde dicit & in Osee prophe-
ta: Dñe da illis. Quid dabis illis? Vuluã sterilẽ, & ubera
arẽtia. Hoc de quibus dicit? De hæreticorũ magistris:
qui sibi in numero discipulorũ applaudũt. Oues eorũ
fœtosæ abũdãtes in egressib. suis. Nõ dixit in ingressib.
suis, sed in egressibus. Non em̃ ingrediunť in ecclesiã,
1.Ioan.2.c sed egrediunť de ecclesia: id est, ex nobis exierũt, sed nõ
fuerũt ex nobis. Si em̃ fuissent ex nobis, mãsissent utiq;
nobiscũ. Abundantes in egressibus suis. Quotidie egre
diunť de ecclesia: abundantes in egressibus suis. De ec-
clesia quid dicit? Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. C
Gen. 41.a Boues eorum crassi. Vidit & Pharao in somnio boues
crassos. Israelitici populi tenues sunt, Ægyptij crassi. Vi
detis enim magistros hæreticorũ nihil aliud facere, nisi
studere diuitijs. Diuitijs studẽt, & pauperẽ Christũ con-
temnũt. Boues eorũ crassi. Pulchre dixit, boues crassi:
quorũ deus uenter est, & gloria in cõfusione eorũ. Non
est ruina maceriæ, neq; transitus. Nonne uobis uidetur
obscurũ esse quod dicitur: Non est ruina maceriæ, neq;
transitus, neq; clamor in plateis eorũ? Difficile hæreti-
cos inuenies imperitos. Oẽs em̃ magistri instructi sunt
scientia seculari. Nõ habent rete apostolicũ, sed catenu-
las dialecticas. Nõ est ruina maceriæ, neq; transitus. Si
qñ sunt in disputationibus, quando tecũ cœperint di-
sputare, sic uerba eorũ breuia sunt, sic artifici sermone
cõclusa, ut euadere inde difficile sit. Cũ em̃ te ligauerint
syllogismis suis & te clauserint, & quasi maceriẽ syllogis-
mũ tibi texuerint & ædificauerint, nõ potes cõuertere:
nõ potes trãsire, teneris inclusus. Nõ est ruina macerię,
neq; trãsitus. Cũq; ibi te tenuerint quasi quodã gyro in
clusum: tũc nõ eris in angusta uia, quæ ducit ad uitã: sed
in lata, quæ ducit ad mortẽ. Neq; clamor in plateis eo-
rũ. Clamor Iesu reuocat ad se & dicit: Qui sitit, ueniat & Ioan.7.f
bibat. Clamor Iesu in uia angusta est, in plateis hæreti-
corũ nõ est. Beatũ dixerũt populum cui hæc sunt. Multi
nesciẽtes: beatos tales putãt. Cæterũ nobis simplicitas
Christiana est, nolumus eloquentiã Platonicã sed uolu
mus simplicitatẽ apostolicã. Piscator iste rete tenet, luto
sos habet pedes, & manus ex opere callosas habet. Bea-
tus populus cuius est dñs deus eius. Beatus est popu
lus qui pro omnib. diuitijs Christũ habet. Illi habẽt fi-
lios & filias, & cellaria, & oues fœtosas, boues crassos &
nitidos atq; formosos. Cæterũ nos nõ habemus multi-
tudinẽ: sed scimus illud dictũ in euãgelio: Vbicũq; sue- Matth. 18.c
rint duo aut tres cõgregati in nomine meo, ibi in me- D
dio eorũ sum. Ne timeas grex paruule, quia cõplacuit
deo habitare in te. Ne dicãt monachi: Ecce tãtæ multitu
dines, ciuitates plenæ sunt, omnis orbis: nemo ergo sal
uať, nisi qui in monasterijs est? Ecce tãtæ multitudines:
nos ergo soli saluamur? Qñ ergo hęc cogitaueris, audit
Ne timeas grex paruule, quia cõplacuit patri habitare Mar.5.b
in te. Et nũc lectũ est in euãgelio: quod una anima salua
tur, ut duo milia porcorũ pereãt. Hoc totũ quare dico?
Qñ prestantior est unius sancti anima, cũ infinitæ multi
tudines peccatorũ. De toto mũdo duodecim elegit apo
stolos: de duodecim unus recessit: remãserũt undecim.
Venit crux: decẽ fugerũt: remãsit unus Petrus: unus cũ
uno. Et ipse unus fugit, atq; utinã fugisset & nõ negasset.
Ergo dicamus, uniuersum genus humanũ perijt. Qñ
perierat, propterea dñs crucifixus ait: Torcular calcaui Esa.63.a
solus, & de gentib. nõ est uir mecũ. Eo tẽpore cõpletus Psal.21.a
est psalmus, Saluũ me fac dñe, qm̃ defecit sanctus. Non
est qui faciat bonũ: nõ est usq; ad unũ. Ille qui promise-
rat, dicẽs: Si me necesse est mori, aũt ire in carcerẽ, nõ te Mar.14.d
negabo: negauit. Hoc totum quare dico? Quia mona-
chus nõ debet aspicere ad multitudinẽ peccatorũ, sed
ad cõuersationẽ & paucitatẽ sanctorũ. Vniuersa Iudæa
ducebať in captiuitatẽ. Venerat Nabuchodonosor, tan
ta hominũ milia ducebanť captiua in Babylonẽ. Solus Hier.15.d
Hieremias erat qui cõfitebať deũ, & ipse mittebať in la-
cũ luti, & tñ preciosior erat unius illius anima cũ omnis
populi. Vultis scire quid faciat unus homo? Iesus filius
Naue cũ uniuersa terra habitareť, solus erat. Vucũ eiãc
infinitæ multitudines & ille solus erat. Solus imperat so
li & lunæ, & stat: homo iubet & cœlũ audit. Audit illũ cœ
lũ: quia ipse audiebat dñm. Hieremias erat in captiuita
te: erãt aũt & multæ multitudines. Et quid dicit? Solus se
debã, qa amaritudine repletus sum. Quõ solus in ciuita
te eras? Sed ideo solus qa ppositi mei sociũ nõ habebã.

¶ Laudatio

A a ¶ *Laudatio ipsi Dauid.*] Iste psalmus ex uoce propheti-
ca dei continet laudem: sicut ipse ad eum eloquens ait.

CXLIIII

*Exaltabo te deus meus rex & benedicam nomini tuo in æter-
num & in seculum seculi.*] Exaltat deum: quia scit æ-
qualẽ patri: re-
gem, quia nouit iudi
cem mundi. c ¶ *Per
singulos dies benedicam te
& laudabo nomen tuum
in seculum, & in seculum
seculi.*] Et ob hoc ma-
xime laudat, quia cõ
formem sperat se fieri
nomini illius: id est,
Christo domino, in
seculo futuro. d ¶ *Ma-
gnus dominus & laudabi-
lis nimis, & magnitudinis
eius non est finis.*] Quia
sine fine magnus, si-
ne fine laudabilis. e
¶ *Generatio.*] Quam
fides protulit. f ¶ *Et
progenies.*] Quã Chri
sti passio procurauit.
g ¶ *Laudabunt opera tua,
& potentiam tuam pro-
nunciabunt.*] Cum uel
à te facta sunt, uel à te
proteguntur. h ¶ *Ma-
gnificentiã maiestatis tuæ,
& sanctitatem, etc.*] Tu
B nos sanctos esse uis,
Leuit. 19 dicens: Sancti estote,
quoniã ego sanctus
sum. Hoc & nos cæte-
ris loquimur. i ¶ *Et
mirabilia tua narrabũt.*]
Quæ quotidie in ec-
clesia oparis. k ¶ *Vir-
tutem terribilium tuorum
dicent, & magnitudinem
tuam loquentur.*] Vir-
tus est terribilis, cum
in impios ulciscitur,
ut in Pharaonem. Ma
gnitudo est, cum iusti
eriguntur ut Israel. l
¶ *Memoriam abundantiæ
suauitatis tuæ eructabũt.*]
Quia eos fouere dig
naris. m ¶ *Et iustitia tua
exultabunt.*] Quia in
impios ulcisceris. n
¶ *Miserator dominus, patiens & multum misericors.*] Et sanctus
in omnibus operibus suis: quia quod factum est in eo,
uita est. o ¶ *Suauis dominus uniuersis, & miserationes eius su-
per omnia opera eius.*] Miseratione enim sua omne opus
quod facit & protegit. p ¶ *Confiteantur tibi domine omnia
opera tua, & sancti tui benedicant tibi.*] Vt per sanctos qui te
fugiter benedicunt intelligaris omnium esse creator &
conditor. q ¶ *Gloriam regni tui dicent.*] Vt ab omnibus
desideretur. r ¶ *Et potentiam tuam loquentur.*] Vt ab om-
nibus timeatur. s ¶ *Vt notam faciant filijs hominum potẽ-
tiam tuam, & gloriam magnificentiæ regni tui.*] Ne excusatio
per ignorantiam adhibeatur. t ¶ *Regnum tuum domine
regnum omnium seculorum.*] Omnia enim secula regni tui
dominatione uoluuntur. u ¶ *Et dominatio tua in omni ge-
neratione & progenie.*] Ecclesiastica generatione in pro- C
genie futuri seculi dilatata. x ¶ *Fidelis dominus in omnibus
uerbis suis.*] Cum omnia quæ per prophetas locutus est
adimpleuit. y ¶ *Et sanctus in omnibus operibus suis.*] Vt si-
cut ille sanctus est, ita & nos qui opera eius sumus, san-
cti efficiamur in eo.
z ¶ *Alleuat dominus om-
nes qui corruunt.*] Ne in
æterna ruina mergan
tur. a ¶ *Et erigit omnes
elisos.*] Quos corpo-
reæ uoluptatis præci-
pitauit tumulus, si
pœnitentiam agant.
b ¶ *Oculi omniũ in te spe-
rant domine, & tu das eis
escam in tempore opportu-
no.*] Sanctorum inte-
rior aspectus in illo
futuro retributionis
suscipitur tempore.
c ¶ *Aperis tu manũ tuam
& imples omne animal be-
nedictione.*] Quod ma
ledictiones & impro-
peria mundi pro no-
mine tuo sustinuit.
d ¶ *Iustus dominus in o-
mnibus uijs suis, & sanctus
in omnib. operibus suis.*]
Sicut iam superius di
ctum est. e ¶ *Prope est
dominus omnibus inuocan
tibus eum in ueritate.*] Ip D
se quid ait: Ego sum Hiere.23.c
deus de prope, & nõ
deus de lõge. f ¶ *Vo-
luntatem timentium se fa-
ciet, & preces eorum ex-
audiet et saluos faciet eos*]
Dum eos eruit uel ab
instigatione diaboli,
uel ab ardore pecca-
ti. g ¶ *Custodit dominus
diligẽtes se, & omnes pec-
catores disperdet.*] Illos
diligit, qui dilectionẽ
eius mundanis dile-
ctionibus prætulerũt.
Illos uerò disperdit,
q amori eius amorẽ
seculi præposuerunt.
h ¶ *Laudem domini lo-
quetur os meum.*] Nunc
& in futuro retribu-

Laudatiõ ipsi Dauid. CXLIIII

Exaltabõ te deus meus rex, & benedicam nomini
tuo in seculum, & in seculum seculi. Per singulos
dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in seculũ,
& in seculum seculi. Mãgnus dominus & laudabilis ni-
mis, & magnitudinis eius non est finis. Generatiõ & ge-
neratiõ laudãbunt opera tua, & potentiam tuam pro-
nunciabunt. Mãgnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ lo-
quentur, & mirabiliã tua narrabunt. Et uirtutẽm terribi
lium tuorum dicent: & magnitudinem tuam narrabũt.
Mẽmoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt, &
iustitiã tua exultabunt. Miseratõr & misericors domi-
nus, patiens & multum misericors. Suãuis dominus uni-
uersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Con
fiteantur tibi dominẽ omnia opera tua, & sancti tui be-
nedicant tibi. Glõriam regni tui dicent, & potẽntiam
tuam loquentur. Vt nõtam faciant filijs hominum po-
tentiã tuam, & gloriã magnificentiæ regni tui. Rẽgnum
tuum regnum omnium seculorũ, & dominatiõ tua in
omni generatione & generatione. Fidẽlis dominus in
omnibus uerbis suis, & sanctũs in omnibus operibus
suis. Alleuãt dominus omnes qui corruunt, & erigit om
nẽs elisos. Oculi omniũ in te sperant domine, & tu das
escam illorũ in tempore opportuno. Aperis tũ manum
tuam, & imples omne animal benedictione. Iustũs do-
minus in omnibus uijs suis, & sanctus in omnibus ope-
ribus suis. Propẽ est dominus omnibus inuocantibus
eum, omnibus inuocantibus eum in ueritate. Voluntatẽm timentium se faciet, & deprecationẽ eorũ exaudiet
& saluos faciet eos. Cũstodit dominus omnes diligen-
tes se, & omnes peccatores disperdet. Laudationẽm do-
mini loquetur os meum, & benedicãt omnis caro no-
mini sancto eius in seculum, & in seculum seculi.

Alleluia Aggæi & Zachariæ. CXLV

Laudã anima mea dominum, laudabo dominum in uita
tionis tempore. i ¶ *Et benedicat omnis caro nomini sancto e-
ius in æternum & in seculum seculi.*] Quod ait: Omnis caro:
non ad insensibilia referendum est: sed ad omne cor-
pus ecclesiæ, quod nos sumus: qui deũ laudare, bene-
dicere, extollere, ac prædicare debemus, per quem uiui
mus, p quẽ alimur ac sumus. Cui est cũ æterno patre &
spiritu sancto honor & gloria in secula seculorũ. Amen.
¶ Iste psalmus ex nomine duorum prophetarum præ-
scriptus ex unius uoce loquitur, dicens:

CXLV

Lauda anima mea dominũ.] Psalmus iste titulum habet
Aggæi & Zachariæ. Sed hoc primũ scire debemus
quod in Hebraico non habetur, sed in Septuagin
ta interpretibus. Dicamus autẽ & de editione uulgata

A Aggæi & Zachariæ. Quia instauratio hic dicit Hierusalem. Regnauit dñs in secula deus tuus Sion in generatione & generationē, quasi de instauratione Hierusalē dici putāt, quæ facta est sub Aggeo & Zacharia. Lauda anima mea dñm. Nō dixit, lauda corpus, sed lauda anima: non quo corpus damnauerit, sed carnis opera damnauit. Lauda anima mea dñm. Anima ipsa se hortat. Quomodo si dicat Dauid: Lauda dñm: sic et ipsa anima dicit ad se: Lauda anima mea dñm, laudabo dñm in uita mea. Vide quid dicat. Ipsa se hortat, et ipsa respondet. quid dicit? Dicit mihi, lauda anima mea dñm. Ego ipsa respondeo. a ¶ *Laudabo dominū in uita mea.*] Modo laudare nō possum, peccatis premor. Quotiescunq; labia in laudes dei aperio, toties illa conglutinat cōscientia peccatorū. Laudabo dñm in uita mea. Pulchrè dixit laudabo, nō laudo. Quando cū dño meo fuero, tūc laudabo dñm in uita mea. Nunc in morte sum, laudare nō possum. Laudabo dñm in uita mea. Vita nostra Christus est. Dñm laudemus in uita. b ¶ *Psallā deo quādiu fuero.*] Vide quid dicat: Quādo iustè aliqd agimus, sumus: quando uero peccamus, esse desistimus. Multa sunt quæ dicant, sed ad finē festinat oratio. c ¶ *Nolite confidere in principibus.*] Hoc generaliter ad omnes dicit: Nolite confidere in principibus. Non in imperatore, nō in præfectis, nō in iudicibus seculi. Nolite confidere in principibus. Qui sunt principes? Filij hominū. Qui sunt filij hominū? Quibus non est salus.

in uitā mea, psallam deō meo quādiu fuero. Nolitē confidere in principibus, neque in filijs hominum, in quibus non est salus. Exibit spiritus eius, & reuertetur in terram suam, in illa diē peribunt omnes cogitationes eorū. Beatus cuius deus Iacob adiutor eius, spēs eius in domino deo ipsius, qui fecit cœlum & terrā, marē & omnia quæ in eis sunt. Qui custodit ueritatē in seculū, facit iudicium iniuriā patientibus, dāt escā esurientibus. Dominus soluit

B *ritus eius.*] Cum aūt regressus fuerit in terrā suam, quid fiet? c ¶ *In illa die peribunt omnes cogitationes eorum.*] Omnis principū confidentia periet, & peribunt omnes cogitationes eorū. Nolite confidere in principibus. Hodie fuit, cras nō est. Hodie illū præcedit exercitus, & sero in sepulchro iacet. Post tantā magnitudinē, tantā claritatem, nulla intercedant tempora, in eodē momento Christi est operatio. In filijs hominū, in quibus non est salus. Qui sunt principes? Filij hominum. Si ipsi homines nihil sunt, quid sunt filij eorū? Exibit spiritus. Cuius? Hominis. Exibit spiritus. Hic spiritū pro anima ponit: Pater in manus tuas cōmendo spiritū meū. Exibit spiritus eius, & reuertet in terrā suam. Non spiritus reuertetur in terrā suam, nō enim est spiritus de terra: sed egreditur spiritus, & homo reuertetur in terrā suam. In illa die peribūt omnes cogitationes eorū. Nos ipsi qui non sumus principes, quāta quotidie cogitamus & dicimus, die crastina illud faciā, destruam horrea mea, &

Luc. 12.c rursum die crastina ædificabo illa. Dicitur mihi: Stulte, hac nocte rapietur anima tua, quæ autē præparasti, cuius erunt? Hoc de illis dicit qui confidunt in principibus. Cæterum de sancto quid dicitur? f ¶ *Beatus cuius deus Iacob.*] Hi in curribus, & hi in equis: nos aūt in nomine domini inuocabimus. Illi plures habent adiutores, sed principes sunt, sed homines sunt, sed corruunt. Nos unum habemus qui saluare potest, g ¶ *Spes eius in domino deo ipsius.*] Videamus tres pueri quid dicāt in fornace Babylonia, quando uocat eos Nabuchodonosor rex. Non necesse est nos de hoc uerbo respondere tibi. Potest quidem nos deus liberare de fornace ardenti: sed si non liberauerit, scito rex quia imaginē quā cōstituisti non adoramus. Videte fidē. Credimus, inquit, quod liberare potest. Sed si fortè peccata nostra prohibuerint: tamē credimus & in eū qui non uult liberare.

Non enim credimus in hac uita, sed in futura. Nō credimus in illū, ne hic ardeamus, sed ne per ista incendia ad alia trāseamus. Incēde igitur, prepara caminum, iste ardor, ista cōbustio, nostra purgatio est. Beatus cuius deus Iacob adiutor eius. Videte significantiā uerborū. Adiutor eius, & non poterat ibi ullū signū facere propter incredulitatē eorū. Deus adiutor noster. Volētes & laborātes liberat, & collaborat: dormiētes & tacentes & nolentes nō liberat. Spes eius in dño deo ipsius. Egregiè dixit spes. Et si in præsenti nō liberat, tamē spes de futuro est. h ¶ *Qui fecit cœlum & terrā.*] Iste deus q fecit cœlū & terrā. i ¶ *Mare & omnia quæ in eis sunt.*] Ad comparationē cœli & terræ & maris nos homines secundū cōditionē carnis sic sumus quasi formicę & pulices. Qui ergo cœlū fecit & terrā, hominē nō potest liberare quē fecit? k ¶ *Qui custodit ueritatē in seculum.*] Si nos opprimit mendaciū, nō cōtristemur. Custodit dñs ueritatē in seculū. Nescio qs cōtra nos mētitus est, & magis illi credit mētienti, cū nobis uerū dicētibus. Nō debemus desperare. Custodit dñs ueritatē in seculū. Pulchrè dixit, custodit. Custodit illā, & habet in thesauro suo: reddet nobis quod seruauit. Qui custodit ueritatē in seculū. Christus est ueritas. Veritatē loquamur, & ueritas nobis seruat ueritatē. l ¶ *Facit iudicium.*] Etiā si tardauerit, nō desperes. Veniēs ueniet, & saluabit. Facit iudiciū iniuriā patientibus. Hoc solum sit in nostra conscientia: quia iustè patimur. Hoc habemus in conscientia: quia nos propter peccata nostra patimur, & non facimus illud pro quo arguimur. m ¶ *Dat escam esurientibus.*] Et secundum literam ædificat, & si simpliciter intelligatur, ædificat audientem. Respicite uolatilia cœli, quia non serunt, neq; metūt, & pater uester cœlestis pascit illa. Dat escam esurientibus. Esurientibus dat, non eructantibus. Qui ergo nō habet monachus, confidenter accipiat. Qui habet & eructuās est, nō accipiat. Scis quia esuris: scis quia nō habes: si esurieris, & nō habes, magis das beneficium, si accipias quod tribuitur tibi. Si autem habes & nō esuris, non debes cibum esurientium tollere, & accipere saturatus. Accipe quod in uentrem mittas, non quod in sacculum: accipe tunicā quæ corpus tegat, non quæ arcas impleat. Dat escā esurientibus. Hoc secundum literam. Dicamus & aliter: Esuriamus Christum, & ipse nobis dat cœlestē panē. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Hoc qui dicūt, esurient. Qui panem desiderant, esuriunt. Qui dicit panem nostrū quotidianū da nobis hodie, utiq; esuriens loquitur. Dat escam esurientibus. Putat aliquis q̄ panē cęlestem de mysterijs dicat. Et hoc quidem accipimus, quia uera caro Christi est. Cæterum dicamus & aliter: Panis Christi & caro eius sermo diuinus est & doctrina cœlestis. Quicunque panem istum acceperit, & saturatus fuerit, quid fiet? Quid? n ¶ *Dominus soluit compeditos.*] Si animam nostram iste panis refecerit, hoc est, sermo diuinus & doctrina cœlestis: statim pedes nostri qui colligati fuerāt soluuntur. Dominus soluit compeditos. Et Lazarus ligatus erat, & dixit: Soluite eū. Do- Ioan. 11.f
minus soluit compeditos. Et filia Abrahā decē & octo annos incuruata fuerat & uincta, soluitur, & in cœlum respicit. Videte quid ibi dicit in euāgelio: Ecce, inquit, Luc. 13.d
quædam erat mulier quæ spiritū infirmitatis habebat decem & octo annis, & non poterat, inquit, eleuare cer

A uicem. Quoniā spiritū infirmitatis habebat, ceruicē sursum leuare non poterat. Dñs soluit cōpeditos. Ipsi sunt cōpedes quæ & opera: siquidē eadē peccata quæ & ceruices nostras excipiūt, & ligāt pedes. Quicūq; cōpeditus est, currere nō potest. Quicūq; cōpeditus est, in stadio Christi currere nō potest. Prægrauātur em̄ pedes cōpedibus, & premūtur in terra, & configunt in terra. Dñs soluit compeditos. Videte ordinē. Dat escā esurientib. Primū esurimus, deinde accipimus cibū. Cū aūt saturati fuerimus, soluunt pedes nostri, q cōpediti fuerant. Cū aūt ambulare cœperint liberè, quid sequit? a ¶ *Dominus illuminat cæcos.*] Videte quid dicat: Si de cæcis istis loquereт, debuit dicere, Dñs illuminat cæcos. Sed nō dixit hoc: sed secundū Hebraicā & Græcā ueritatē quid dixit? Dñs sapientes facit cæcos. Si de istis oculis loquereт carnis, debuit dicere: Dñs illuminat cæcos: nūc uero dicit, dñs sapientes facit cæcos. Si cæci, inquit, essetis, peccatū nō haberetis. Cor nostrū obcæcatū est tenebris peccatorū. In sipientia & stultitia, tenebræ nō oculorū, sed morū sunt. Cum ergo esurientes refecti fuerimus, & pedes nostri liberati fuerint: tunc incipiēt & oculi cordis nostri uidere lumē quod aliquando perdiderūt, & habere sapientiā. Si effectus fuerit sapiēs, qd sequit? b ¶ *Dominus erigit elisos.*] Et si iacebas, securus esto, dñs porrigit manū. c ¶ *Dominus diligit iustos.*] Res duas uideo, diligit & custo-

B dit. Qui diligit, quasi suū diligit: qui aūt custodit, eū custodit qui in periculo cōstitutus est. Dñs diligit iustos. Quicunq; iustus est & perfectus, ab illo diligit: quicūq; aūt peregrinus est, & uenit ad scruitutē dñi, ille seruat. d ¶ *Dominus custodit aduenas.*] Et secundū literā prodest, pupillū & uiduā suscipiet. O martyr qui teneris ut profundas sanguinē, noli de filijs esse sollicitus, noli de uxore, me habēt pro te. Dicamus & secundū spiritū: Pupillum & uiduā suscipiet. Pupillū suscipiet, qui patrem deū perdiderat per peccata. Et uiduā suscipiet. Viduā, hoc est eam animā quę Christū uirū perdiderat. Sed uide quid dicat pupillū & uiduā. Nō dixit custodiet, nō dixit saluabit: sed suscipiet, si reuertat ad patrē, si redeat ad maritū. e ¶ *Et uiam peccatorū disperdet.*] Non dixit, peccatores disperdet, sed secundū primū psalmū: & iter impiorū peribit. Si iustorū uia Christus est, peccatorū uia diabolus est. Et uiā peccatorū disperdet. Omniū ergo peccatorū uia diabolus est, illum perdit, cæterū nos saluabit qui ambulabamus per eā, & ambulare desiuimus. f ¶ *Regnabit dominus in secula.*] Quando uia peccatorū perierit, tunc regnabit dñs in secula. Non dixit, in seculum, sed in secula. Quandiu uita nō perit, Christus non regnat in nobis. Quandiu uia peccatorū non perit, Christus nō regnat in nobis. Quandiu pedes nostri ambulant in uia diaboli, Christus nō regnat in nobis. Iraſcor sine causa fratri meo, in uia diaboli ambulo. Christus nō regnat in me. Detraho fratri meo, in uia diaboli ambulo, Christus nō regnat in me. In quocunque peccato ambulauero, in uia diaboli ambulo, Christus non regnat in me. Mens mea uana est, & in diuersa distrahitur. In uno loco sum, & mens mea per totum orbem uagatur. Angelos mundus capit: reges capit, exercitus capit, monachum unum non capit. Hoc totum quare dico? Propter eos qui toto orbe uagantur, & in uno loco sedere nō possunt. g ¶ *Deus tuus Sion.*]

Deus tuus Sion. Frequēter diximus Siō speculam aut ecclesiam interpretari, aut animā contemplantē deum. Deus tuus Sion in generatione & generationē. In prima generatione Iudæorum, in secunda ex gentibus. In omnibus scripturis, & in omnibus psalmis generatio & generatio dicit, ut duos populos significet. Dicere autem & aliter possumus, Regnauit dominus in secula deus tuus Siō, in generatione ista, et in generatione uētura. Regnet Christus in nobis, non regnet peccatum in corpore nostro. Cor regis in manu dei. Simus reges, imperemus corpori nostro, & subijciamus illud, & cor nostrum in manu dei: cui sit gloria in secula seculorum. Amen.

soluit cōpeditos, dñs illūminat cæcos. Dñs erigit elisos, dñs diligit iustos. Dñs custodit aduenas, pupillū et uiduā suscipiet, & uias peccatorū disperdet. Regnabit dñs in secula, deus tuus Sion, in generatione & generationem.

Alleluia. CXLVI

Laudate dominum, quoniam bonum psalmus: deo nostro sit iocunda decoraque laudatio. Aedificans Hierusalem dominus, dispersiones Israel congregabit. Qui sanat contritos corde, & alligat cōtritiones eorum. Qui

¶ Psalmus iste ut cœlestis ciuitatis laudemus ædificatorem, nos admonet, dicens: CXLVI

Laudate dominum, quoniam bonum psalmus.] Iste psalmus Alleluia titulo prænoratur. Solent hi qui Hebræam ignorant linguam, quando uiderint in psalmorum titulo esse præpositum Alleluia, quærere quid significet. Psalmus igitur iste non solum in titulo, sed & in exordio psalmi habet Alleluia. Vbi autem dicitur: Laudate dominum, in Hebræo dicitur Alleluia. Deus enim apud Hebræos decem habet nomina: dicitur Sabaoth צבאות dicitur Saddai שדי dicitur Elohim אלהים dicitur El אל dicitur etiam Ia יה dicitur Acheieh אהיה Inter cætera autem nomina unum est nomen quod dicitur Ia יה Ia autem interpretatur inuisibilis. Vbi ergo dicitur laudate, in Hebræo dicitur allelu הללי Sic dicitur hic alleluia, quomodo si diceretur allelu sabaoth, allelu saddai, allelu eloim, sic & nunc dicitur allelu ia. Denique Theodotio, qui unus est de interpretibus, uolens interpretationis edi- D
scere ueritatem, ait: ἀναῖτε θεόν. Hoc totum quare dixim⁹: Vt sciamus in isto psalmo alleluia esse præpositum, laudate dominum. Hæc interpretatio est. Cum egressi fuerimus, considerabitur in cordibus nostris. Cæterum sermo dilatabitur: Laudate dominum, quoniam bonum psalmus: Non dixit bonus psalmus, sed absolutè bonum psalmus: hoc est, bona res est psallere. Psallere autem non uoce sed corde. Quanti bonam uocem habent, & quoniam peccatores sunt, male psallūt. Bene psallit qui cantat in corde, qui cantat Christo in conscientia. i ¶ *Deo nostro, etc.*] Iocunda sit laudatio non uoce, sed conscientia. Denique & Noe obtulit Gen. 8.d
hostias, & odoratus est dominus odorem suauitatis. Multa sunt quæ dicantur, sed nos breuiter debemus summa quæque perstringere, ut sensum magis indicemus quàm uerba lautiora. k ¶ *Aedificans Hierusalem dominus.*] Quomodo ędificetur Hierusalem, quomodo congregetur, iam dictum est. Quoniam igitur de istis duobus uersiculis disertum est, & super alienum fundamentum non debemus ædificare: ad reliqua transeamus. Videamus igitur quomodo ædificet Hierusalem. In reliquis enim propheticus sermo describit: l ¶ *Qui sanat contritos corde.*] Cor contritum & humiliarum deus Psal. 50.d
non spernit. m ¶ *Et alligans contritiones eorum.*] Tu cor tuū contere, & dominus colligabit cōtritiones tuas. Samaritanus ille qui descendebat de Hierusalem in Hiericho, quando uidit uulneratū iacentē in itinere, colligauit uulnera eius. Iste est de quo & nūc dicitur, Et alligans contritiones eorum. Hoc dicitur de his qui agunt Luc. 10

A pœnitentiã:cæterũ de his qui nõ agũt pœnitentiã dicit: Non est malagma imponere, neq; oleum, neq; alligaturas. *a* ¶ *Qui numerat, etc.*] Quæ consequẽtia iuxta literã:& alligat cõtritiones eorũ. Qui numerat multitudinem stellarũ: Sed quando sanat contritos corde, & alligat cõtritiones eorũ: illos qui ante cõtriti fuerãt, & postea sanati, uertit in stellas, qui numerat multitudinem stellarum. Multi enim fuerãt qui peccauerunt: multi sunt qui curati sunt. Qui numerat multitudinẽ stellarũ. Nõ numerat uulneratos, sed eos numerat qui iã in stellas uersi sunt. Non numerat deus, nisi qui numero eius digni sunt. *b* ¶ *Et omnibus, etc.*] Quia de lucifero dicit, & de orione quẽ uidemus in cœlo. Et hoc quidẽ potest intelligi, Mirabilis deus q fecit cœlũ & terrã, & omnia quæ in eis sunt. Cæterũ sic intelligamus, ut nobis prosit quod quotidie fit. Et omnibus eis nomina uocãs. Vultis scire quomodo de cõtritis stellæ fiãt: Scriptũ est in Genesi: quia eduxerit deus Abrahã, & ostẽderit ei stellas, & dixerit ei: Sic erit semẽ tuũ. Et omnibus eis nomina uocãs. De Abrã uocat Abrahã. Abrã dicebat in Chaldæa, & in cœlo uocatur Abrahã. Eo tẽpore quo factus est stella uocat Abrahã. Qui antea fuerat Saulus, postea uocat in cœlo Paulus. Ioannes & Iacobus filij tonitrui. Tonitruũ utiq; in cœlo est. Numerant itaq; stellæ: numerant infiniti sancti: et Christus unus nõ potest numerari. *c* ¶ *Magnus dominus noster.*] Magna uirtus: Christus dei filius & dei sapientia. Et sapiẽtiæ eus nõ est numerus. Christus sapiẽtia
B est. Et una sapiẽtia nõ potest numerari. *d* ¶ *Suscipiens mansuetos.*] Quæ sunt istæ stellæ: Suscipiens mansuetos
Dan. 12.d dñs. Mansueti uertunt in stellas. Iusti aũt fulgebũt quasi stellæ cœli, Daniel loquit. *e* ¶ *Humilians aũt peccatores.*] Videte differentiã rerũ. Angeli in terrã corruunt: homines ad cœlos uadunt. Suscipiẽs mansuetos dñs. Mansuetudo ad cœlũ uocat, superbia in terrã detrahit. Humilians aũt peccatores usq; ad terrã. *f* ¶ *Præcinite domino in confessione.*] Hoc impleuit Dauid, qui nobis iustitiæ exemplum præbuerat, præbuit & pœnitẽtiæ. Docuit enim nos quomodo debeamus agere pœnitentiã, ipse agens: Videte sanctum prophetã, quia non solum iustitia eius nobis profuit, sed & peccatũ. *g* ¶ *Psallite deo nostro in cithara.*] Nulla uirtutũ chorda rupta sit. Tota uirtutũ chorda concinat: Psallite deo nostro in cithara. Cithara multas chordas habet: si una rupta fuerit, sonus reddi non potest. Sic & sanctus uir, quãuis sanctus sit, si una uirtus defuerit, uocalẽ sonũ reddere non potest.
b ¶ *Qui operit cœlum nubibus.*] Cœlum hoc quod cernimus, nubibus operiri nõ potest. Sed aliud est cœlũ, & aliæ sunt nubes. Et ueritas tua usq; ad nubes. Ergo ueritas dei usq; ad istas nubes quæ uento flante cito dissoluunt. Veritas dei Christus est. Ego sum uia & uita & ueritas: ergo ueritas Christi in his nubibus est, quę nõ habent in se subsitantiæ ueritatẽ. Fieri ergo potest, ut ibi sit ueritas, ubi uẽtus dissipandi potestatẽ habet. Mandabo, inquit, nubibus, ne pluant super eos imbrẽ: hoc est super populũ Iudæorũ. Nubes prophetæ sunt: Mandauit illis dominus ne pluerẽt super Israel imbrẽ. Ad nos prophetæ sermo conuersus est. Nubes istæ si sibi collisę fuerint, tonitruũ faciunt & fulgura. Qui operit cœlum nubibus. Quare dixit, qui operit cœlũ nubibus, si nubes prophetæ sunt & apostoli? Quomodo autem apostolis & prophetis cœlũ tegitur? Cœlum mysteria sunt diuina. Quoniam igitur mysteria quæcunque diuina C
sunt, cœlum appellãtur: quicunq; dignus fuerit: istum nubes protegunt. Si quis indignus est sacramenta accipere, non potest tegi à nubibus. *i* ¶ *Qui parat terræ pluuiam.*] Indiget pluuia terra nostra: & nisi pluuiam ac ceperit, id est doctrinarum fontẽ, fructũ nõ afferet. Terra cum humecta fuerit istius modi doctrinarum fonte, quid sequitur?

Qui numerat multitudinẽ stellarũ, & õmnib. eis nomina uocãs. Magnus dñs noster, & magna uirtus eius, & sapiẽtiæ eius nõ est numerus. Suscipiẽs mansuetos dñs, humiliãns aũt peccatores usq; ad terrã. Præcinite dño in cõfessione, psallite deo nostro in cithara. Qui operit cœlũ nubibus, & parat terræ pluuiam. Qui producit in montibus fœnum, & herbam seruituti hominum. Qui dat iumẽtis escam ipsorũ, & pullis coruorũ inuocãtibus eum.

k ¶ *Qui producit in montibus fœnum.*] Si de solo fœno loqueretur, utiq; fœnum magis in conuallibus nasci tur quàm in montuosis. Vbicunq; enim pluuia amplior fuerit, ibi magis fœnum nascitur. De montibus defluunt aquæ in conuallibus, & magis herba nascitur. *l* ¶ *Et dat iumentis escam ipsorum.*] Scriptura ista quam legimus, quam tractamus, quam habemus in manibus: mõtes sancti dicuntur in scripturis. Mons uocatur Abraham: mons uocatur Isaac: mons Hieremias: montes sancti prophetæ. Montes isti habent & frumenta, habent & fœnum. Si homo es, accipis ab ipsis frumentum: si pecus es, fœnum accipis. Homines & iumenta saluos facies domine. Secundum fidem tuam saluaris. Qui producit in montibus fœnum, & dat iumentis escam ipsorum. Si homo es, in scripturis sanctis accipis spiritualem intelligentiam: si iumentum es, secundum literam more Iudaico. Rem magnam uideo. Deus qui tantis præconijs collaudatus est, ducitur ad uilliora, & dicitur: *m* ¶ *Et pullis coruorum inuocantibus eum.*] Si de auibus cœli diceret, magis aquilas nominasset aut uultures. Et pullis D
coruorum inuocantibus eum. Nulla alia auis nuncuparur, nisi pullus coruorum, & non ipsi corui, sed pulli coruorum. Non saluatur coruus, sed pullus qui de eo natus est. Nos pulli coruorum sumus. De parentibus enim idololatris nascimur. Legimus in Salomone, quoniam oculus qui irridet patrem, & sermonem matris, effodiant eum corui de conuallibus. Non dixit pulli coruorum, sed ipsi corui. Qui enim coruus est, saluari non potest. Coruus de arca dimittitur, & nõ reuertitur. In diluuio cum cæteris est, post diluuiũ in infelicitatem proijcitur: hoc est, eo tempore quando tranquillitas est, non potest esse in arca dei. Si quando diluuium est, coruus in medio est. Trãquillitas redit, & coruus fugit. Qui sunt isti corui, qui sunt pulli coruorum? Ego puto coruos nigri coloris, qui semper persequuntur cadauera mortuorum, qui semper uoce raucissima rixas comparant: dæmones esse, & quicunq; dæmonibus seruierint, iuxta coruos & ipsi colorem coruorum accipiũt. Igitur nostri parentes, sicut iam diximus, qui idolis seruiebant & dæmonibus, corui erant. Nõ enim inueniuntur, nisi ubi illuuies, & spurcitia, & cadauera mortuorum fuerint. Nos uero qui de coruis nati sumus, non cadauera expectamus, sed rorem. Pulli enim coruorum dicuntur de rore uiuere. Sic enim philosophi dicunt, quod de rore uiuant pulli coruorum. Vultis & aliud scire mysterium de coruis. Elias interpretatur deus dominus. Elias, hoc est dominus noster atq; saluator à Iudæis persequutionem patitur, & à coruis, id est, gentium populo pascitur. Et pullis coruorum in uocantibus eũ. Si inuocas eum, pullus es: si taces, coruus es. Et pullis coruorũ inuocantibus eum. Legimus in propheta: Et omnis qui inuocauerit nomẽ domini, saluus erit. Igitur si de coruis simpliciter accipimus, ergo & corui salui erunt? Respondeat Iudæe, respondeat qui Iudaicam

Pſal. 35.b

Prou. 30.c

A Iudaicam literã tantũ sequeris: dicis istos coruos uerè coruos esse. Non interpretaris spiritualiter, sed carnaliter: dicis enim scriptum esse de coruis. Si ergo de pullis coruorũ scriptũ est, & hic dictũ est, & pullis coruorũ inuocantibus eũ: & scriptũ est: omnis qui inuocauerit nomen dñi, saluus erit: ergo & pulli coruorũ salui erunt in resurrectione. Nos ergo pulli coruorum inuocamus atq; saluamur. Denicq; & Paulus apostolus scripsit ad sanctorũ ecclesiã, scripsit ad eos qui inuocant nomen domini. *a* ¶ *Non in fortitudine equi uoluntatem habebit.*] Breuitatẽ promisimus, & necessitate compulsi sumus latius disputare: mẽuti sumus, sed mendaciũ utilissimũ est. Vtinã Herodes mẽtus esset, & periurasset. Et nos igit minora promisimus, & orantibus uobis maiora prębuimus. Hora cõpellit ut taceã, magnitudo mysteriorũ cõpellit ut loquar. Non in fortitudine equi uoluntatẽ habebit. Audio equũ hinnientem, & nõ possumus præterire. Scriptũ est in psalterio:
Pſal. 32.d Fallax equus ad salutẽ. Et in alio loco: Equũ & ascensorem deiecit in mare. Præcipit & Israel, ne equos nutriãt.
3. Reg. 10.c Denicq; Salomon quia quadrigas adducebat ex Aegypto uoluptate superatus est. Nõ in fortitudine equi uoluntatẽ habebit. Equũ & ascẽsorẽ deiecit in mare. Equi insanientes in fœminas facti sunt mihi: unusquisq; in
Hier. 5.c uxorẽ proximi sui hinniebat: loquit Hieremias. Ergo
Exo. 15.b super tales equos deus non habet uoluntatẽ. Diximus de equo: equũ & ascensorẽ deiecit in mare. Diximus q
B sunt equi, dicamus qui sunt equites. Ego puto equos homines esse peccatores, & equites dæmones q equitãt in eis. Si qñ ergo uiderimus aliquẽ fratrẽ persequentẽ, & inimicũ esse, sciamus qa ille equus est. Cæterũ eques diabolus est, qui sua lancea nos percutit. Iste currit, & ille percutit. Sed & ipse equus calcaribus ducit, confoditur, & inuitus insanit. *b* ¶ *Nec in tibijs uiri beneplacitũ erit ei.*] Videte quid dicat. Non dixit in capite uiri: non dixit in manib. uiri, sed in tibijs quæ deorsum sunt. Nec
Deut. 11.g in tibijs uiri beneplacitũ erit ei. Tibiæ hic sicut & femora, semper in libidine accipiunt. Denicq; & Ezechiel deus uidet à lumbis usq; sursum electreus: à lumbis usq; deorsum igneus. Si quis sursum est, huic aureus est: si quis deorsum, huic gehẽna præparata est. Nec in tibijs uiri beneplacitũ est ei. Dicamus secundũ literam. Quoniã dixerat nõ in fortitudine equi uoluntatẽ habebit, & quasi bellatorẽ uirũ descripserat: uidet mihi hic ubi dixit, non in tibijs: nõ uocare tibias, sed πδρικνήμιδας. Videmus ergo quodcunq; tibias tegerit, non placere deo, sed illud quod sursum est. Non placet deo in fortitudine, nõ placet in tibijs uiri, placet aũt in timore suo. Virtus non placet, timor placet. Bellantem despicit, rogantem eleuat: humiles exaltat, superbos deijcit. *c* ¶ *Beneplacitum est deo super timentes eum.*] Vnus timor plures timores proijcit. Melius est unum timere, ut plures non timeas, quàm plures timere, ut unum nõ timeas. *d* ¶ *Et in eis qui sperant.*] Sperant non in operibus suis, sed in misericordia iudicis. Laudate dñm quoniam bonum est psalmus: quoniã qui sperant super misericordia eius, sola saluatione sanantur. Cui est gloria in secula seculorum. Amen. CXLVII

Deinde quid sequit? *f* ¶ *Quoniam confortauit seras portarum tuarum.*] Ergo de ista Hierusalẽ loquit, de ista Sion: lauda deũ tuũ Sion. Quare? Quoniã confortauit seras portarũ tuarũ. Non sunt portæ, & quomodo seræ saluę sunt. *g* ¶ *Benedixit filios tuos in te.*] Quomodo benedixit, qui dixit, Relinquet uobis domus uestra deserta. *b* ¶ *Qui posuit fines tuos pacem.*] Vbi pax posita est, quæ bello subuersa est? *i* ¶ *Et adipe frumenti satiat te.*] Frumentũ adipes habet? O Iudæe responde. Frumentũ adipẽ habet? Si ergo frumentũ adipes non habet, & cõpelleris necessitate spiritualiter intelligere, secundũ istum uersiculum & cætera intelligẽda sunt. Lauda Hierusalem dñm. Hierusalem uisio pacis. Lauda deum tuum Sion. Sion specula interpretatur. Videtis ergo quid dicat. Lauda Hierusalẽ dominum. Vbicunq; uisio pacis est, ubicunq; contemplatio dei, ibi laus dei fit. Laudat ergo ecclesia dominum, quando cœperit in illũ credere, & habere pacẽ, & cœperit uidere pacẽ, hoc est, Hierusalem uisionẽ pacis. Qui prius eras seruus idolorum, factus es seruus dei. Lauda ergo deũ tuũ. Quãdo uero cœperis iam habere scientiã, & esse specula: hoc est, Siõ, lauda dominũ: hoc est, tu lauda Hierusalem, tu lauda Sion: tu ecclesiastica anima, tu anima. Non laudent hæretici, non laudent synagogæ, sed tu lauda. Quare? Quoniam confortauit seras portarũ tuarum. Diligit dominus portas Sion: super omnia tabernacula Iacob. Portas Siõ diximus prophetas. Quoniam ergo portas Sion nouimus prophe D
tas dici, uideamus quę sint serę portarũ. Verè enim ecclesię portę prophetę sunt. Sine prophetis ecclesiam ingredi nõ possumus. Manicheus intrare uoluit sine portis, & non intrauit. Marcion nõ recipit uetus testamentũ, & sine portis ueteris testamenti in euangeliũ intrare non potuit. Nos ergo recipimus portas prophetas, & per portas ingredimur. Sed uideamus quæ sint seræ portarũ. Multi latrones, multi fures cupiũt intrare per portas. Omnes qui ante me uenerũt, fures fuerũt & la- Ioan. 10.c
trones. O si & mihi cõcederet dñs, ut sera essem de portis Sion. Si quis hæreticorum per illas in euangelij dispositionem uellet intrare: ego starem in portis, & prohiberem illum. Quoniã confortauit seras portarũ tuarum. Da mihi aliquem ecclesiasticum uirum scripturis cœlestibus eruditum, si uiderit uenire Eunomium, uenire Arĩũ, uelle tollere aliquid de prophetis cõtra nos, nónne stat quasi sera, nónne uincit quasi sera? Quoniã confortauit seras portarum tuarum. Pulchrè dixit, confortauit, ut quando uideris uirum ecclesiasticũ disputantẽ, non putes illum esse qui disputat, sed qui confortat ecclesiasticũ. Et adipe frumenti satiat te. Nisi, inquit, granum tritici ceciderit, ipsum solum saluũ erit. Si autem ipsum ceciderit, multos saluos facit. Dominus noster granũ tritici in terram cecidit, & nos multiplicauit. Sed istud granum frumẽti pinguissimũ est, medullam habet, adipẽ habet. Et adipe frumenti satiat te. Felix est qui in frumẽto isto adipem intelligit. Legimus sanctas scripturas. Ego corpus Iesu, euangelium puto: sanctas scripturas, puto doctrinã eius. Et quando dicit: qui nõ comederit carnem meam, & biberit sanguinẽ meum, licet & in mysterio possit intelligi, tamen uerius corpus Christi, & sanguis eius, sermo scripturarũ est, doctrina diuina est. Si quando imus ad mysteriũ: qui fidelis est intelligit, si in maculam ceciderit, periclitat. Si quando

audimus

A audimus sermonē dei, & sermo dei, & caro Christi, & sanguis eius in auribus nostris fundit, & nos aliud cogitamus, in quantū periculū incurrimus. Et adipe frumēti satiat te. Pinguissimus sermo diuinus est. Oēs habet in se delicias. Quicquid uolueris, ex sermone diuino nascit, sicut traditur Iudæi: quoniā mānā qñ comedebāt, secundū uoluntatē uniuscuiusq; sic sapiebat in ore. Ac si dixisset: qui mānā comedebat, si desiderabat mala, si pirū, si uuā, si panē, si carnes, secundū qualitatē & uoluntatē comedētis, ita & sapor in mānā erat. Sic & in carne Christi, q est sermo doctrinæ, hoc est scripturarū sanctarū interpretatio, sicut uolumus, ita & cibū accipimus. Si sctūs es, inuenis refrigeriū: si peccator es, inuenis tormentū. Et adipe frumēti satiat te. Non dimittit aliquas reliquias. Benedixit filios tuos in te. Quotquot aūt receperūt eū, dedit eis potestatē filios dei fieri. Qui posuit fines tuos pacē. In alio
Psal. 75.a psalmo legimus: Et factus est in pace locus eius. Pacem meā do uobis, pacē meā relinquo uobis: nō sicut mundus habet pacē. Siquidē mūdi pax, nostrū bellum est.
Ioan. 14.b Meā pacē do uobis. Bellū habetote cū mūdo, & meā pacē habebitis. Qui posuit fines tuos pacē. Qui ergo non est in pace cū fratre, iste nō est in finib. Hierusalē. Dicat aliquis, Quid facio? Nō uult mihi recōciliari frater, ergō extra fines sum Hierusalē. Quantū, inquit, ex uobis est, cū omnib. hominib. pacē habentes. Cum his q ode runt pacē, erā pacificus. Tu habeto pacē, si alius irascit.

B Ille bellum habet, & per bellum illius tibi pax nascitur. Vultis scire quomodo & bellū & pax sit? Infelix Iudas veniebat ad proditionē, & dīs ei pacis oscula porrigit: ille osculo bellū creat. a ¶ *Qui emittit eloquiū.*] Respondeo Iudæ, si de frumēto dicebat, & adipe frumenti satiat te, quō nūc dicit, qui emittit eloquiū suū terræ? In principio erat uerbū, hoc uerbū in carne mittit. Et uerbū caro factū est, & habitauit in nobis. Qui emittit eloquiū suū terræ. Eo tēpore cōpletū est: Terra dedit fructū suū. Qui emittit eloquiū suū terræ. De prædicatione loquit euangelica, & de doctrina apostolorū. Denicq; sequit:
b ¶ *Velociter currit sermo eius.*] In omni enim terra audit rus est sermo eius, & in orbe terrarū, apostolica doctrina. Vnus homo pauper & iā senex prædicauit ab Hierusalem usq; ad Illyricū, & velociter currit sermo eius. Quoniā ergo uenerat de Hierusalē usq; Illyricū, & ue-
Rom. 15.c lociter cucurrit sermo eius: deinde sequit & dicit ipse sermo qui prædixerat, de Hierusalē usq; ad Illyricū: Volo aūt ire & ad Hispanias. Hoc loquitur apostolus Paulus: Videte uelocitatem sermonis: Non est cōtentus ad orientē, ad occidentē currere desiderat. c ¶ *Qui dat niuem sicut lanā.*] Videtis quanta sit difficultas, cū obscura sunt quæ dicunt. d ¶ *Ante faciem.*] Cuius? Nihil dicit. Deinde dicit: e ¶ *Emittit eloquium suum.*] De quo dixerat, Emittit eloquiū suum terræ. Emittit uerbum suum. Quis emittit? Deus pater. Et uerbū erat apud deum, & deus erat uerbū. Diximus patrē, diximus filiū: nō possumus in duplo numero credere, nisi compleat trinitas. f ¶ *Flauit spiritus eius.*] Videtis quoniam ubi pater & uerbum dei, statim & spiritus sanctus est. Videamus ergo ab initio qd dicit: Et adipe frumēti satiat te: emittit eloquium suum terræ: uelociter currit sermo eius. Repente quid sequitur? Qui dat niuem sicut lanam. Sermo domini qui uelociter currit: sic datur quasi nix, & ipsa nix est quasi lana. Videte misericordiam domini.

Qui ēmittit eloquiū suū terræ, uelociter currit sermo eius. Qui dat niuē sicut lanā, nebulam sicut cinerē spargit. Mittit crystallū suū sicut buccellas, antē faciē frigoris eius quis sustinebit? Emittet uerbum suū, & liquefaciet ea, flabit spiritus eius, & fluent aquæ. Qui annunciat uerbum suum Iacob, iustitias & iudicia sua Israel. Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis.

Alleluia

Cibus domini nobis in uestimentum uertitur. Dixerat Ioannes de domino saluatore: Ecce agnus dei, qui tollit peccata mundi. Et in alio loco Esaias: Quasi ouis ad uictimam ductus est. De isto ergo agno, & de ista oue, lana ista est quasi nix. Dicit Esaias: Si fuerint peccata uestra quasi coccinum, quasi niuē dealbabo. Asperges me domine hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuē dealbabor. Qui dat niuem sicut lanam. Tolle domine sordes meas, tolle quodcunq; uitij est. Niuem tuam & puritatem tuam tribue mentibus Christianis. Nisi tu nobis niuem dederis mundiciarum tuarum, uestimentum tuum habere non possumus. Christus uestimentum nostrum est. Si uolumus Christi habere uestimentum, mundi simus quasi nix. Nebulam quasi cinerem spargit. Male interpretatus est Latinus nebulam. Quod enim ὁμίχλην dicitur in Græco, in Hebraico habet כפר id est, pruinam. Denique ita sequitur: Pruinam sicut cinerem spargit. Docet nos, & facit nobis uestimentum quasi niuem, & cum nos uestierit uestimēto suo, tunc nobis tributit alimenta. Pruinam sicut cinerē spargit. Vide quid dicat, sicut cinerem. Vis esse mundus, age pœnitētiam. Panem meum sicut cinerē māducaui, & potum meum cum fletu miscebam. Nónne uides quomodo pruinā suam sicut cinerem spargit? Grandis rerū mutatio. De cinere nix fit: de pœnitentia mundus efficit. Mittit crystallum suum sicut buccellas: quomodo panes frāgūtur, & buccellæ fiunt, sic & crystallus frangit, & in buc- D
cellas uertitur. Crystallus naturam hanc habet, sicut aquæ quando cōgelantur: quod nos glaciem dicimus. Inter crystallum ergo & aquā hoc interest, hoc est, inter aquam & glaciem, quoniam aqua latissimē funditur: cæterū crystallus quasi compingitur in se, & in unā formam redigitur. Si quando aqua cōgelascit, crystallum efficit. Quoniam ergo nos in totū uerbi carnes capere non possumus, frangūtur, ut per partes illas capiamus Res sunt obscuræ, & interpretationis difficultas nō nobis cōcedit latius loqui. Ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Cuius? Alij dicūt crystalli, alij domini. Mihi aūt uidetur de deo dici. Ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Quæ tormenta dicūtur in scripturis sanctis peccatori præparata? Nihil gehēna calidius est, & tamē ipsa frigida est. Gehenna ex igne est. Sed si quis à charitate refrigerit, mittitur in gehēnæ ignē. Scriptum est: Quoniā in nouissimis diebus refrigescet charitas multorum. Quicunque ergo sic infrigerit, iste mittitur in ignem. Dominus nobis præstet, ne quādo frigus ingrediatur corda nostra: non peccamus, nisi ante refrigerit charitas. Denicq; quid loquit Apostolus? Spiritu feruētes. Et deus noster ignis est. Si ergo deus noster ignis est, propterea ignis est, ut frigus diaboli eijciat. Aquilo uentus frigidissimus, nomine aūt dexter uocatur. Pulchrè dixit, uocatur. Assumpsit enim sibi nomē, cum minister sit. Si cuius ergo anima refrixerit, ut aquilo uentus frigidissimus est. Quādo aūt calor charitatis in corde nostro refrigescit? Si peccauerit, si refrixerit, si mortuus fuerit: diligenter attendite quæ dico: si refrixerit, si mortuus fuerit. Refrigescere aūt mortuorū est, calere uiuentium. Si quis ergo refrixerit & mortuus fuerit, mittet deus uerbū suum, & liquefaciet eum. Dominus præsit, ut & nostrū frigus liquefiat, ut crystallum illud soluatur & molle fiat. Emittet uerbum suum, & liquefaciet

A ea. Da mihi peccatorē quē dīs non respicit: nō habere calorē, sed totū esse frigidū & mortuū. Si ad sermonem dei cōpunctus fuerit, & cœperit agere pœnitentiam, & durissimū cor illius emollitū fuerit, eo tēpore completur: Emittet uerbū suū, & liquefaciet ea. Emittit pater, uerbum mittit, ungit spiritus sanctus. Flauit spiritus eius, spiritu feruentes. Frigus nō expellit, nisi calore spiritus sancti. Vbi sunt Eunomiani, ubi Ariani, ubi Macedoniani, qui dicūt spiritū sanctū nō numerari cum patre & filio? Deus pater mittit: uerbū mittit, & tamē plena sanitas nō est, nisi spiritus sanctus flauerit. Flauit spiritus eius, & fluent aquæ. Aquæ quæ antè duræ erāt, molles fluēt. Qui antè iustitiā audire uel dare nō poterat, iste nunc discipulus est. Quoniā aūt multa locuti sumus: & quę sequunt, manifesta sunt: oremus dīm ut nostra duritia mollescat, & nostra peccata purgent, ut efficiamur quasi ignis, ut & frigus diaboli quodcunq; est in cordib. nostris expellat, & calea mus spiritu sancto. Est quippe et malus calor. Oēs adulterātes quasi clibanus corda eorū. Sed ille calor, calore spiritus sancti expellit. Cui sit gloria in secula seculorū. Amē. a ¶ Iste psalmus duo alleluia habet in titulo, & hoc multi putāt, quoniā in titulo psalmi sint posita. Scire aūt debemus qm unū alleluia de fine superioris psalmi est: aliud alleluia initiū sequētis psalmi est. Et hāc regulā debemus accipere & scire: qm oēs psalmi qui in principio habēt alleluia, & in fine habeāt. Multi aūt putāt, quoniā alterius psalmi principiū sit. Non est ita, sed
B ille psalmus q in principio habet alleluia, ipse & in fine habet. Hoc totū quare dixi? Vt sciatis quare in isto psalmo, duo alleluia præposita sunt. CXLVIII

L *Audate dominum de cœlis, laudate eum in excelsis.*] Ad laudem dei sola hominū natura non sufficit, iungantur & cœli. Laudate dominū de cœlis. Non dixit: Laudate cœli, sed uos laudate qui estis in cœlis, hoc est qui habitatis in cœlis, throni, dominatiōes, potestates, seraphim, cherubim, & omne nomē quod nominatur: non solum in præsenti seculo, sed in futuro. Laudate dominum de cœlis. Qui estis in cœlis, qui estis in excelsis, laudate eum in excelsis. Excelsi laudate excelsum. Non dixit humilib. & deorsum positis: laudate, sed uos qui in sublimi estis. c ¶ *Laudate eum omnes angeli eius.*] Vides in quo gradu sunt angeli? Primum throni dicuntur. Throni, sedes. Non putemus cathedras esse, in quibus deus sedeat: sed uirtutes aliquas in cœlestib. in quibus deus sedeat semper, quasi in quadriga sua. Laudate eū omnes angeli eius. Qui angelus est, laudat: qui dęmon est, laudare non potest. d ¶ *Laudate eum omnes uirtutes eius.*] Quia ad laudes dei angelos prouocauimus, & homo cunctarū uirtutū nomen scire non potest, generaliter dico, Laudate eū oēs uirtutes eius. Hucusq; de inuisibilibus, laudate eum qui estis inuisibiles. Inuisibilia humanus oculus nō potest intueri. Nunc uenit ad creaturas quas oculis cernimus. e ¶ *Laudate eum sol & luna.*] Videte gētiles, uidete Manichæi: sol laudat, nō laudat. Laudate eum sol & luna. Vos solem deū dicitis. Ecce post quanta laudat. Laudate dīm de cœlis, laudate eum in excelsis. Laudate eū omnes angeli eius, laudate eum omnes uirtutes eius. Deus uester in quinto gradu laudans ponitur. Laudate eum sol & luna. Non dixit luna & sol, sed sol & luna. Quod maius in lumine est, prius laudat. Videte ordinem uisibilium. Laudate eum sol, post solem luna, post lunam omnes stellæ. Nō tantum lucifer, nō tantum maiores stellę: sed minores pariter laudent dominū. Dicat aliquis: Quomodo sol & luna & stellæ laudant deum? In eo quod à suo officio & seruitio non recedunt. Seruitiū ipsorum laus dei est. C

Alleluiâ Aggæi & Zachariæ. CXLVIII

Laudatē dīm de cœlis, laudate eū in excelsis. Laudatē eū oēs angeli eius, laudatē eū oēs uirtutes eius. Laudatē eū sol & luna, laudatē eū oēs stellæ & lumē. Laudatē eū cœli cœlorū, & aquæ quę sup cœlos sunt, laudent nomē dñi. Quiâ ipse dixit, & facta sunt, ipse mādauit, & creata sunt. Statúit ea in seculū & in seculū seculi, præceptum posuit

eum sol, post solem luna, post lunam omnes stellæ. Nō tantum lucifer, nō tantum maiores stellę: sed minores pariter laudent dominū. Dicat aliquis: Quomodo sol & luna & stellæ laudant deum? In eo quod à suo officio & seruitio non recedunt. Seruitiū ipsorum laus dei est. Grandē honorē habes humana anima. Sol & luna & stellæ, pte currunt, pro te seruiūt. Angeli, throni, dominationes nō habent solē necessariū, non lunā, nō stellas. super solē em & lunā sunt in cœlestib. Sol enim & luna & stellæ propter nos sunt: no
Rom. 8.d bis seruiūt. Dicit & Apostolus: q ipsa creatura congemiscit & parturit in liberatione seruorū dei. Quādo aūt filij dei assumpti fuerint, & ipsa creatura de hoc seruitio liberat. Dicat aliquis: Quomodo sol seruit & liberatur? Quomodo luna? Quomodo stellæ liberant? Sol liberatur, ne ludæos uideat: nec gentiles, nec blasphemantes dīm suum. Videt parricidas, uidet homicidas, & tamē seruit imperio eius q iussit. Solē enim suū oriri facit super iustos & impios. f ¶ *Laudate eum omnes stellæ & lumen.*] Dicat aliquis, Quod est lumen sine sole, sine stellis, sine luna? Dicere possumus inter noctē & diem, uel inter diem & noctem, quod absq; sole lucet: licet multi putent ipsum splendorem solis esse. Dicit igitur: Laudate eum omnes stellæ & lumē. Vt quomodo de inuisibilibus dixerat, laudate eum oēs uirtutes eius: sic & de uisibilibus dicat, laudate eū omne quod lucet. g ¶ *Laudate eum cœli cœlorum.*] Plures cœlos dicimus. Denique
2. Cor. 12.a Apostolus usq; ad tertium cœlum raptum se esse dicit. D
Vide igitur quantus fulgor est ut cœlum cœli sit. Et cætera quæ sequuntur dixit de uisibilibus. h ¶ *Quia ipse dixit, & facta sunt.*] Dei inuisibile, fecisse est: eius imperium fabrica est. Quia ipse dixit, & facta sunt: secūdum illud quod in Geneli scriptū est: Et dixit deus, & fecit deus. Hoc est, dixit deus pater, fecit filius. Dicat aliquis: Ergo maior est ille qui iubet, & minor est iste cui iubetur. Dicunt hoc Ariani, dicūt hoc Eunomiani, & dicunt Macedoniani. Respondeo tibi secundū sensum tuum: O hæretice dicis, maior est pater qui iubeat, & minor est filius in eo quod iubeatur ab illo. Si hoc secundum sensum humanum accipis: responde mihi, quid est maius iubere an facere? Dico, fiat domus, & alius facit domū. Dicere nihil grande est, facere difficile. Maior ergo ille qui facit, quam qui præcipit. Sed & hoc impiū est: Non enim filius maior est patre. Sicut enim hoc impium est de filio contra patrem credere, sic & illud impiū est de patre cōtra filium credere. Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt. Vna natura iubet & facit. Deus iubet, & deus facit. Iubet pictor, ut pingat pictor: & pictor pingit, quod pingi præceperat. i ¶ *Statuit ea in seculum.*] Grandis est hominis honor, & grandis infelicitas. Sol tibi currit, elemēta tibi seruiunt: & tu ignoras creatorem tuum. Præceptum posuit, & non præteribit. Præceptū soli posuit. Ecce per tantos annos præceptum dei nunquam præterijt, ut cursus eius ex humana obseruatione comprehēsus sit. Præceptū posuit, & nō præteribit. Lunæ præceptum posuit, ut per triginta dies crescat atq; decrescat. Nunquid cursus suos aliquādo mutat? In cœlo præceptum dei seruatur, & in terra non seruatur. Mari præceptum posuit, ut littora sua nō egrediatur. Venit Oceanus tumens fluctibus, & in se redit: & præceptū dei meminit. Totus mundus deo seruit, & præceptum eius meminit:

A & homo solus non meminit. Ideo dicimus & in oratione dominica: Fiat uoluntas tua sicut in cœlo & in terra. Sicut in cœlo angeli tibi seruiunt, & creatura seruit: ita seruiat & homo. O infelix hominum genus. Descendit ad te deus, quoniam tu ad cœlum non uis ascendere. Nō tibi sufficit q̄ nō suscipis, sed occidis, crucifigis, blasphemas, flagellas: Non tibi sufficit quod occidis, sed nec pœnitentiam magis quod occideris. Dixit de inuisibilibus, dixit & de uisibilibus, sed de uisibilibus cœlestibus, nunc etiam de terra. Videre ordinem laudantis. Primum laudant inuisibilia, deinde uisibilia. Et ipsa uisibilia diuiduntur in duo, in cœlestia & terrestria. Dixit de terrestribus, nunc dicit de cœlestibus. a ¶ *Laudate dominum de terra.*] Quoniam laudauerunt angeli, laudauit cœlum: laudet & terra. Videamus de terra qui prius laudent. b ¶ *Dracones & omnes abyssi.*] Post tanta, quid dicitur? Post dracones, post serpētes, post ignem, post grandinem, post bestias, & uniuersa pecora: ô homo, qui tibi grandis uideris, de te dicitur, & non de simplici, sed de his hominibus, qui inter homines maiores sunt. c ¶ *Reges terræ, & omnes populi: principes, & omnes iudices terræ.*] Deinde quid sequitur? d ¶ *Iuuenes & uirgines, senes cum iunioribus laudent nomen domini.*] Et cætera quæ sequuntur. O quanta in istis mysteria continentur. Laudauerunt cœlestia, laudauerunt inuisibilia: nunc ad terrena descendit, & ad laudationem dei primum dracones & abyssi concitantur. Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. Qui primum draco eras, qui habebas uenena serpentis, ô tu qui primum abyssus eras, & tenebræ super abyssō ferebant. Videte quid dicat: Vbi dracones, ubi uenena, ubi abyssus, ubi tenebræ? Ne desperes igitur. O tu qui draco eras, qui tenebrosus eras, & deum laudare non audebas, age pœnitentiam, & statim conuerteris. Licet in Hebræo non habeat dracones, sed habet תניינים Thanninim, quod interpretatur cete. Dicitur autem cete infinitæ esse magnitudinis. Denique ipse cete in abyssis esse dicitur. Dicamus ergo primum secūdum literam. Videte quid dicat: Laudate ea quæ in mari sunt, & laudate ea quæ extra mare sunt. Dracones & omnes abyssi. A parte totum, synecdochicōs. Deinde sequitur: Ignis. Videte concordantem discordiam aquæ & ignis: simul laudant deum. Dracones & omnes abyssi. Vniuersa q̄næ nascuntur ex aqua, nascuntur ex igne: hoc est, ex humore & calore: nec ignis solus generare potest sine humore, nec humor sine igne. Nihil est tam contrariū, quàm humor calori, & calor humori. Tamen uoluntate dei hæc quæ inter se diuersa sunt, in nostra natiuitate concordāt. Grādo, nix, glacies, & spiritus procellarum, quæ faciunt uerbum eius. Multa sunt quæ dicantur, & in singulis immorari non possumus. Grando, nix, glacies, & spiritus procellarū. Omnia quæ uidemus in mūdo, nobis seruiūt. Serpentes, abyssi, ignis, grando, nix, spiritus procellarum uidentur sine ratione esse, sed nobis seruiūt. Die hesterna tempestas fuit, uidebatur nobis esse contrariū: erat frigus, erat humor, erant pluuiæ. Hoc quod ad horam nobis uidet esse contrariū, pro nobis est: fructū enim nobis parit. Vide enim quid dicit: Illa & illa quæ faciūt uerbū eius. Erubesce homo. Serpētes, abyssi, nix, pluuiæ, tempestas, uerbū dei faciūt, & tu non facis. Montes & omnes colles. Nec montes mutant in colles, nec ualles in montes: seruāt naturā suam. Ligna fructifera & oēs cedri: Lignū uides quasi siccum amissis foliis: æstas cum uenerit, tibi mittit germē, tibi fructus parturit. Lignū tibi fructū parit, & tu deo fructus non paris. Et omnes cedri. Imitare cedrū. Cedri nituntur ad alta, quasi ad cœlum ire festinant. Et tu imitare ligna irrationabilia. Bestiæ & uniuersa pecora. Non mutāt naturam suam. Omnia stant in ordine suo, absq̄ solo homine, cui omnia subiecta sunt. Serpētes & uolucres pennatæ. Neq̄ ea quæ in cœlo sunt, ad terram ueniunt, sed ibi deo seruiūt. Dicat aliquis: secundum historiam loqueris, nō dicis allegoricé. Si secundū historiā dicis, quare primū abyssi, & nix, & grando: & deinde ligna fructifera, & cætera irrationabilia laudāt deū, & ad extremū, homo? Legamus Genesim, & secundū ordinem natiuitatis & creaturarū, ita uidemus cuncta laudare. Ibi enim scriptum est, primum eas animantes factas esse quæ in aqua sunt, deinde ea facta quæ in terra sunt: deinde facta uolatilia, & postea hominē unum fecit. Igitur sicut primū factum est: sic laudat dūm. Sed alius sensus est: O homo, uniuersa ista quæ dixi, cuius causa facta sunt? Bestiæ, serpentes, ligna fructifera, uolucres pennatæ: hæc uniuersa in eo laudant deū, quia nō mutant naturā suā. Reges terræ & omnes populi, principes & omnes iudices terræ. Iuuenes & uirgines, senes cum iunioribus laudent nomen dñi, quia exaltatū est nomen eius solius. Omnis ætas, omnis sexus, omnisq̄ potestas illum laudet: cui pater euacuatis potestatibus dedit nomen excelsum: nec quisquā sibi quo utitur, reuocet, sed ei de quo & sequitur: e ¶ *Confessio eius super cœlum & terram.*] Quia iuxta Apostolum: omnia ei confitentur: non solum cœlestia ac terrena, uerū etiā & inferna. f ¶ *Et exaltauit cornu populi sui.*] Ecclesiastici utiq̄. g ¶ *Hymnus omnibus sanctis eius filijs Israel, populo appropinquanti sibi.*] His deputat cœlestis hymnus, qui in eo sancti effecti sunt, qui eum mente conspiciunt: qui eius fidei appropinquant, quos ab eo peruersitas iniqua nō separat, qui nos dignetur tradere in regnum deo patri & conformes efficere claritati corporis sui, ut iam non ei locali & transitorio cantu, sed perpetuo & immobili cœlestis stationis hymno, iugi modulatione canamus: quia ipsi est cū æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. CXLIX

posuit, & non præteribit. Laudatē dominum de terra, draconēs & omnes abyssi. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt uerbum eius. Montes & omnes colles, ligna fructifera, & omnes cedri. Bestiæ & uniuersa pecora, serpentes & uolucres pennatæ. Regēs terræ, & omnes populi, principes & omnes iudices terræ. Iuuenēs & uirgines, senes cum iunioribus laudent nomen domini, quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius super cœlum & terram, & exaltauit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius, filijs Israel populo appropinquanti sibi.

Alleluia. CXLIX

CAntatē domino canticum nouū, laus eius in ecclesia

¶ Iste psalmus lectus est, qui habet in principio:

Cantate domino canticum nouum, laus eius in ecclesia sanctorum.] Quia & nonagesimus quintus psalmus & nonagesimus septimus, eadem habent principia. Nonagesimus septimus psalmus hoc titulo præno tatur: Psalmus Dauid, quando domus ædificabatur post captiuitatem, id est, post pœnitentiam domus Christi ædificatur. Quoniam igitur dixit primō: Cantate domino canticum nouum, & nouus populus cantat

A tat canticum nouum & benedixit, nos ad reliqua curramus. a ¶ *Lætetur Israel in eo qui fecit ipsum.*] Ille lætetur, qui sensu uidet deum. Israel enim hic interpretatur, sensu uidens deum. b ¶ *Et filij Sion exultent in rege suo.*] Filij ecclesiæ, filij noui populi, exultēt in rege suo, in Christo, qui regnat in eis. Videtis quomō leuiter summa quæq̄ perstringimus. c ¶ *Laudent nomen eius in choro.*] Vbicunq̄ chorus est, ibi diuersæ uoces in unū canticum congeruntur. Quomodo enim diuersæ chordæ, unā uocem efficiunt cantici, sic & diuersæ uoces, hoc est, cū simul fuerint congregatæ, chorum domini efficiunt. Laudent nomē eius in choro. Vbi dissensio est, ubi inuidia, ibi chorus non est. d ¶ *Laudent nomen eius in choro, in tympano & psalterio psallant ei.*] Chorus iste canticū habet, & tympanum & psalteriū habet. Crucifigamus corpora nostra Christo, & tali tympano canamus deo. In tympano & psalterio psallant ei. Tympanum non habet carnem, sed pellem: Et nos quamdiu carnei sumus, non sumus tympanum. Tympanū non est, nisi quod non habeat carnes: nisi quod tenditur. Tympanum non potest esse cōtractum, sed extensum. Et nos peccata non contrahant, sed iustitia dilatet. Ad reliqua percurramus. In tympano & psalterio psallant ei. Quod in choro dicimus, hoc dicamus in psalterio. Psalterium propriè genus organi est

B musici, quod est quasi cithara. Similitudinē habet citharæ, sed non est cithara. Inter psalterium & citharam, hoc interest. Cithara deorsum percutitur: cæterū psalterium sursum percutit, quod uerbo uulgari dicit polyphthongum. Hoc est ergo psalteriū. Hic ergo præcipitur nobis, ut in cantico nouo canamus deo: nō deorsum de cithara, sed desursum, hoc est, in psalterio. e ¶ *Quia beneplacitum est domino in populo suo, & exaltauit mansuetos in salutem.*] Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Si ergo ibi dicitur: beati mites, hoc est, mansueti, quoniā possidebunt terram. Et hic dicitur, exaltauit mansuetos in salutē. Si enim mansueti istam terrā possiderent, quæ deorsum est: non diceret, exaltauit f ¶ *Exultabunt sancti in gloria.*] In qua gloria? exurge gloria mea: exurge psalteriū & cithara, exurgam diluculo. In qua gloria? Necdum enim erat spiritus datus: quia Iesus nec dum erat glorificatus, hoc est, non erat crucifixus. Exultabunt sancti in gloria. Hoc ergo dico, exultabunt sancti in cruce. Mihi autē absit gloriari, nisi in cruce dñi nostri Iesu Christi. Ecce uos Apostoli prophetia completa est. g ¶ *Exultent sancti in gloria, lætentur in cubilibus suis.*] Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meū rigabo. Illud peccatoris est: illud pœnitentis est: Hoc uerò quod dicitur lætabuntur in cubilibus suis, ad sanctos pertinet ad iustos pertinet. Quis de nobis in cubili suo lætatē? Quis non pugnat cum carne suā? Ego cum è lectulo meo uigilauero, nō lætor, sed pugno: non regnū cœlorū suspiro, sed cum carne pugno. Incendiū carnis rigo lachry-
Psal. 6.b mis, & extinguo. Propterea dicitur: Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratū meum rigabo. Lectulus meus qui ardet libidine, extinguit lachrymis: Felices isti, de quibus dicitur: Lætabuntur in cubilibus suis. b ¶ *Exultationes dei in gutture eorū.*] Vtiq̄ C qui clamat, non in gutture clamat, sed in labijs. Et quomodo dicit: Exultationes dei in gutture eorū? Clamantes in cordibus nostris, abba pater. Vox quæ clamat ad deum, non est labiorū, sed cordis est. Deniq̄ dicit dñs ad Moysen: Quid clamas ad me? Certe Moyses nihil dixerat. i ¶ *Et gladij ancipites in manibus eorum.*] Istud, qui exultant in cubilibus suis: de sanctis dicit, de perfectis uiris dicitur, quid habēt aliud? Et gladios ancipites in manibus suis. Gladij sanctorū ancipites sunt. Legimus in Apocalypsi Ioannis, quæ in ecclesijs legitur & recipitur. Neq̄ enim inter apocryphas scripturas habet, sed inter ecclesiasticas. Dicitur ergo ibi de domino saluatore: Et gladius, inquit, ex utraq̄ parte acutus egrediebat de ore eius. Vides ergo quod isti sancti gladios istos ancipites quos habent in manibus, de ore domini susceperūt? Dñs ergo gladios de ore suo donat sanctis suis. Gladiū ancipitē, hoc est, sermonē doctrinæ suæ. Gladiū ancipitē, & secundum historiā, & secundum allegoriā, & secundum literam, & secundum spiritū. Gladius iste anceps, duo capita habet: & de præsenti seculo loquit, & de futuro. Et hic occidit aduersarios, & in cœlo aperit regna cœlorum. Gladios istos quare habent sanctis? k ¶ *Ad faciendam uindictam (inquit) in nationibus.*] O si & ego gladium istum ancipitem habere possem, ut uindictam D facere possem in nationibus, gentes possem interficere: Arium possem, Eunomiū possem, Manichæū possem, uniuersas hæreses possem. Et uidete quid dicat: Ad faciendam uindictā in nationibus. Vt occidantur & pereant? Non hoc dicit. l ¶ *Increpationes in populis.*] Increpat, ut saluentur populi. Saluentur, qui inducti sunt à malis magistris. Non autē possunt populi liberari, nisi magistri obligati fuerint. Vnde sequitur. m ¶ *Ad alligandos reges eorum in compedibus.*] Vis populū liberare? magistros liga. Ad alligandos reges. Non uocauit magistros, sed reges. Regnant enim in peccatis & miserijs eorum. Ad alligandos reges eorum in compedibus: Bene dixit, in compedibus: ne multū currerent, ne multos deciperēt, sed colligentur & stent. n ¶ *Et nobiles eorum in manicis ferreis.*] Nobiles eorum uideas inter hæreticos dicere: Iste uir doctus est: ille signa facit, iste dæmones ejcit. Sancti domini: quia habēt gladios ancipites, hoc est, duorum capitum: & de ueteri & de nouo testamento, ligant illos magistros, & præpediunt pedes ipsorū, ne possint currere. Et nobiles eorū in manicis ferreis. Ligant, nō occidunt, non interficiunt, sed ligant. Vinciunt manus, & captiuos ducunt ad ecclesiam uinculis ferreis. Catenæ istæ non fiunt, nisi de testimonijs scripturarū: dum testimonium iungo testimonio. Si uis ut non rumpantur istæ catenæ: non sint simplices, sed hincinde contextæ: Funiculus enim triplex non rumpitur. Hoc autem totum quare sit? o ¶ *Vt faciant in eis iudicium conscriptum.*] Quid est iudicium conscriptum? Vt qui primum negauerant deum, reuertantur postea ad pœnitentiam. Iudicium conscriptum, ut captiuos suos soluant: ut quos ligauerant, & quos ab ecclesia duxerant, in ecclesia postea dissoluant. Vt faciant in eis iudicium conscriptum. Verbis simplicioribus loquor, hoc est, ut sic eos iudicent: quomodo in scripturis sanctis digestum est.

A a ¶ *Gloria hæc est omnibus sanctis eius.*] Verè non gloria est, ubi est aurum, ubi est argentū, ubi gemmæ, ubi uestimenta sunt serica. Quicunq; habet istos gladios, quid habet aliud necessarium? Vide quid dicit: Gloria hæc est omnibus sanctis eius. Rogemus deum, ut hanc habeamus gloriam: ut gladius de ore nostri saluatoris egrediens, armet nostras manus. Qui hanc romphæam habet, seculi gladium non timet. Rem uobis dico nouam: Frequēter gladius istius seculi concedit illum gladium. Frequenter euenit, ut seculi gladius donet nobis illū gladiū. Si enim istum timuerimus, illum non accipiemus. Gratias igitur agamus ei qui habet istum gladium, & benedicamus eum in secula seculorum. Amen.

¶ Iste psalmus tertij quinquagenarij continet sacramentum: id est, quod primus per baptismum & pœnitentiam ad innocentiæ nos regenerat bonū: secundus, post iudicium fructum innocentiæ comprehendit: tertius, expleta diuinæ ciuitatis ædificatione, & consummata omnium sanctorum spe, ad æternam gratulationem laudationemq; nos exhortatur. Ait enim. CL

B L *Laudate dominum in sanctis eius.*] Qui eos post celebratum iudicium, in æternitatis gloria collocabit. c ¶ *Laudate eum in firmamento uirtutis eius.*] Eo q; omni infirmitate sublata, firmamentum his æternæ uirtutis inuexerit. d ¶ *Laudate eum in uirtutibus eius.*] Pro eo quod mortem immortalitate potentialiter consumens, incōmutabilis uitæ eis tribuerit gloriam, quam nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. e ¶ *Laudate eum secundū multitudinē magnitudinis eius.*] Quia multiphario honore distinctas cœlestium corporum deputat mansiones: sicut dominus ait: Apud patrem meum multæ mansiones sunt. f ¶ *Laudate eum in sono tubæ.*] In quo bello occisi uicerūt, conterente domino satanam sub pedibus eorum. g ¶ *Laudate eum in psalterio & cithara.*] Eo quod eis uel de cœlo canticum legis implere præstiterit, uel post mortificatam carnem, quæ citharæ accipitur, in se uiuificauerit. h ¶ *Laudate eum in tympano & choro.*] In tympano, quod mortificatum corpus, sit immortalitate donatum. In choro, quod choris sit angelicis sociatum. i ¶ *Laudate eum in chordis & organo.*] Quod per ciborum abstinentiam retortis uisceribus, cōcupiscentijsq; euictis carnalibus, digni inuenti sunt regno dei, ad concinendas diuinas laudes. k ¶ *Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, etc.*] Impletur hæc laus in cymbalis bene sonantibus exultantibusq;, eo quod corruptione carnis sanguinisq; depulsa, cōformati ad imaginem creatoris, omni plenitudine spei completa, sicut sol resplendeant in regno dei patris omnipotentis. l ¶ *Omnis spiritus laudet dominum.*] In hoc ergo regno non caro, non sanguis, non corruptio, sed homo iam spiritualis totus effectus, deum in spiritu (qui spiritus est) laudare non desinat. Qui nobis præstare dignetur: ut in hoc seculo factores legis effecti, in huius uitæ agone probati, & fideles inuenti, spiritualibus ditati fructibus, his mereamur adiungi concinentibus. Ipsi gloria & imperium cum æterno patre & spiritu sancto, in cuncta secula seculorum. Amen.

SECVNDA EXPOSITIO C
SVPER PSALMVM
CXIX

VEniamus ad psalmum, qui post centesimū decimumoctauū psalmum lectus est. Centesimus decimusoctauus psalmus (ut frequenter diximus) literatus est, hoc est, alphabetites est: Ab aleph enim incipit usque ad extremam literam Hebræam, quæ Hebraicè dicit Tau. Et singuli uersus, à singulis literis incipiūt. Vigintiduæ sunt literæ Hebraicæ, & octoni uersus à singulis literis incipiunt. Verbi causa: ab a litera quæ dicit aleph, octo uersus incipiūt. Rursum cum illi finiti fuerint: à secunda litera quæ dicitur beth, alij octo uersus incipiunt. Et in tertio illis finitis, ab altera quæ uocatur gimel, alij octo uersus incipiunt. Ergo centesimus decimusoctauus psalmus alphabetites est. Si uolumus legere epistolam nō possumus legere, nisi prius sciamus literas. Sic igitur & nos non possumus scripturas cognoscere, nisi primum alphabetum nouerimus. Centesimus ergo decimusoctauus psalmus alphabetites moralis est, & instruit uitam nostrā. Et quia nūc nō est tēporis de uniuerso psalmo dicere: dicamus nūc de primo graduū psalmo, qui sic incipit. CXIX

D A *Dominum, etc.*] Propterea aūt uocant graduū psalmi, ut frequēter diximus, qm̄ gradibus quibusdā ad maiora cōscendimus. Nūc nō est tēporis de omnibus psalmis graduū disputare, & dicere: quomodo per singulos psalmos gradus fiāt, ut ad summa ueniamus. Interim dicamus nunc de primo gradu relinquentes mysteriū: quare decimusquintus gradus dicat, eandē enim rem frequēter dicere, tędiū est audientibus. Vnde & Apostolus quindecim dies se testat fecisse apud Petrū Gal. 1. d in Hierosolyma, ut cōferret utrunq; testamentū, & septenariū & octonariū. Multa sunt quæ dicant. Ad dñm cū tribularer clamaui, & exaudiuit me. Quicūq; adhuc in imo gradu est, respicit altissimū gradū decimūquintū. Quicūq; in quintodecimo fuerit, iam iuxta tēplū est: & istud templū, cuius nūc ruinas uidemus, offendit dñm suū. Et qd dixit dñs: Surgite abeamus hinc. Et quid dicit in alio loco: Relinquet uobis domus uestra deserta. Ioan. 14. d Luc. 13. g Dñs egressus est, & templū corruit. Hoc igit tēplū in circuitu quindecim gradus habet. Signa aliqua uidemus, numerate, & uidebitis ita esse ut dicimus. Leuitæ igit & sacerdotes, unusquisq; secūdū ordinē stabat in gradib. Verbi causa: Qui pontifex erat, stabat in primo gradu, hoc est, in qntodecimo gradu sursū. In secūdo uerò gradu stabāt sacerdotes, & in ipsis sacerdotib. erat diuersitas. In tertio rursū minores stabāt. In quarto rursum stabāt leuitæ: Et inter leuitas erat multa diuersitas, quicūq; erat extremus, ille in nouissimo gradu erat. Cōsiderate qm̄ terrenū hoc tēplū, cœlestis tēpli figura est: Stella enim à stella differt in claritate: ita & resurrectio mortuorū. Felix q in qntodecimo gradu in cœlesti Hierlm, & in templo esse meruerit. Tū qa illd grāde est, & illud puto esse apostolorū, martyrūq; sanctorū, nos oremus, ut saltem in ultimo gradu templi dñi esse mereamur. In diuersis quidē stant gradibus: sed unū psalmū in laudes domini canunt. Diuersa loca sunt: sed una laus domini. Hoc quod

A quod diximus de cœlesti Hierusalē, nūc interim in isto seculo constituti, puto diebus omnibus exerceri. Alius nostrū in primo gradu est, nō desperet secundū, qui in secundo gradu est, nō desperet tertiū. Felices martyres, quorū multi de nouissimo gradu, in primū gradū ascēdere meruerunt. Qui uiuit in isto seculo, nō potest statim de primo ad summū cōscendere. Nō debemus igit cōtēti esse primo gradu, semper debemus ad maiora conari. Nec q in nouissimo est desperet primū: nec q in primo est, debet esse securus: potest eū cadere in ultimū. Ego puto illd esse qd significat etiā Iacob scala: qñ fugit Iacob Esau fratrē suū. Et uenit, inqt, in Bethel, & dormiuit ibi, & posuit lapidē ad caput suū. Videte ἀστυτὴν nostrū, fugiebat hominē crudelissimū, fugiebat fratrē, & auxiliū inuenit in lapide. Lapis ille Christus est, lapis hic his q persecutionē patiunt, auxiliū est. Cęterū Iudęis incredulis, lapis offensiōis, & petra scādali. Et uidit, inqt, ibi Iacob scalā erectam de terra usq; ad cœlū: & in cœlo, inqt, dñm. Et uidit, inqt, angelos ascēdētes & descēdētes. Videte qd dicat: Vidit angelos cōscēdētes, Vidit Paulū cōscendentē. Vidit angelos descēdētes: Iudas, pditor corruebat. Vidit angelos ascēdentes, sanctos homines de terra ad cœlū pergētes. Vidit angelos descēdentes, diabolū & dæmones, cū exercitu suo de cœlo præcipitatos. Grādis est difficultas de terris ad cœlestia conscendere. Facilius ruimus, quàm cōscendimus, facile ruimus, in ascendendo grandis labor est, grandis sudor est. Si fuero in primo gradu, quantū mihi restat usq; ad cœlū? Si fuero in secundo, si in tertio, si in quarto, si in decimo, quid mihi prodest, nisi ad summū peruenero? Fac mihi istā scalā quindecim habere gradus, ueni usq; ad quartumdecimū, nisi B quintumdecimū tenuero: quid mihi prodest quod ad quartumdecimū ueni? Et si ad quintumdecimū uenero & corruero, maior ascēsus, maior ruina est. Simulq; cōsidera sacramentū: quia grandis labor est, & grandis sudor, de terris ad cœlū cōscēdere. Vultis scire qui sunt isti gradus? Qui est primus gradus? Ego puto primum gradum esse ieiuniū: adhuc enim iuxta terrā est, recedimus de terra, cōscendimus, tamen adhuc de terrenis & corporalibus cogitamus. Dicat aliquis: quid mihi ꝓdest ieiuniū? ego quæro, ut anima mea pura sit apud dominū: quanti non ieiunant, & sancti sunt. Ego non hoc 1. Cor. 9. d dico, si Paulus apostolus castigabat corpus suum, & seruituti subijciebat, ne alijs prædicans, ipse reprobus inueniret. Si dicit uideo autē aliā legē reluctentē legi mentis meæ: & ducentē me in captiuitatē. Et postea dicit: Infelix ego homo, qs me liberabit de corpore mortis huius? Si ille insidias corporis timet, nos securi sumus? Si Rom. 7 ille dicit. Quando infirmor, tūc fortior sum, infirmitas corporis, sanitas animæ est. Hoc totū quare dico. Quia abstinentia primus gradus est, & non statim putemus, quod si ieiunauerimus, cōscendamus ad regna cœlorum. Ieiunia nos non ducunt ad regna cœlorū, sed sine ieiunijs non conscendimus ad regna cœlorū. Sola non prosunt, cum alijs prosunt. Hoc totū quare dixi? Quia quasi fundamentū est ascendentibus ad maiora. Secundus uerò gradus est, seculo renunciare, nihil de seculo quærere, terrena contemnere. Aliquis dicat, Et hoc facere secundus est? Ego dico secundū. Nihil est terrena dimittere, uitia animæ dimittere grande est. Si enim ieiunauero, hoc est, si fuero in primo gradu, si dimisero possessiones meas, hoc est, si fuero in secūdo gradu, qd mihi prodest si rixosus sum, si iracundus sum, si detractor sum, si inuidus sum. Nihil grande est terrena dimittere, maiora sunt uitia quæ dimittenda sunt. Sed dicat aliquis, difficile est, grāde est, durū est. Et ideo grāde est, quia difficile est. Athleta nō coronat, nisi legitimè certauerit. Nulli faciat desperationē, arduus ascēsus est, difficilis est, desperatio nascitur. Noli desperare ò homo, in quintodecimo gradu dñs supra est, intuet te, dat auxilium. Si in primo gradu es, & uidetur tibi grande esse spatiū inter primū & quintūdecimū, noli respicere gradū, sed cœlum aspice. Et uide quid dicat, nō dixit, Vidi dñm stantē in quintodecimo gradu, nos em̄ ad stantē & erectū dñm peruenire non poteramus. Sed uide quid dicat: Vidi dñm innitentē super scalā. Vide quid dicat de eo q stabat, incuruauit se, & humiliauit se, ut nos possemus ascēdere. Dñs incuruus est, ꝓpter te, humiliauit se, securus ascēde. Iste igit q nūc in primo gradu est, non est in tribulatione: iam em̄ receisit de tribulatione, iam in primo gradu posuit pedē. Nō em̄ dicit, nūc tribulor, nūc clamo: sed quia in primo gradu est, refert qd passus est. Et qd dicit? Ad dñm cū tribularer clamaui, & exaudiuit me. Antecq; in primo gradu pedē ponerē, tribulabar, quia nō poterā terrena dimittere. Ad dñm cū tribularer clamaui, & exaudiuit me. Videt iste uersiculus nihil habere intrinsecus. Versiculus paruus est: sed tres sensus habet in se pariter cōglutinatos. Quid em̄ dicit? Cū tribularer, ecce unū, clamaui, & post clamorē quid? & audiuit me. In uno uersu prior tribulatio, clamatio, exauditio. Non dixit: Qñ securus erā, qñ lætus erā, clamaui: sed qñ tribulabar, clamaui. Petitis, inqt, & nō exaudimini: qa negligēter petitis. Ad dñm cū tribularer, clamaui, & exaudiuit me: quid me exaudiuit? Fecit me stare in primo gradu: uerū ad cōparationē quintidecimi gradus, quid est esse in primo gradu? Dimisi terrena, necdū ad alta cōscēdi: ergo nō debeo esse securus in cæteris gradibus debeo auxiliū dei postulare. a ¶ *Domine, etc.*] Dicit hoc de omnibus hæresibus. Dicit de Iudæis, dicit de Arianis, dicit de Manichæis, dicit de cæteris hæresibus. Qñ dicit Arianus, pater maior, filius minor: qd dicemus nos? Dñe libera animā meā à labijs iniquis, & à lingua dolosa. Qñ dicit Manichęus, & similis Manichęorū: dñs nō resurrexit in corporis ueritate: & ut scias nō fuisse uerū corpus, clausis ingressus est ostijs, nos qd dicemus? Dñe libera animā meā à labijs iniquis, & à lingua dolosa. Maiora uulnera sūt linguæ, q̄ gladij. Gladius interficit corpus, animā nō interficit. Lingua animā interficit, lingua mala res est, malū magnū: modicū qdē mēbrū, sed magna exulcerat. Quāta mala habeat lingua, legite epistolā sancti Iacobi. Lingua nihil mediū habet, aut grāde malum Iacob. 3 est, aut grāde bonū. Grāde bonū, si Christū deū cōfitet. Grāde malū, si Christū deū negat. Ergo ne putet aliqs & & dicat interim, ope nō peccaui: si peccaui, lingua peccaui. Qd est maius peccatū, q̄ blasphemia in deū? & tū lingua peccat. Diabolus cur de cœlo cecidit? qa furtū fecit? quia homicidiū fecit? quia aduleriū cōmisit? Et hæc quidē mala sunt: sed diabolus nō ꝓpter hoc cecidit, sed ꝓpter linguā suā cecidit. Quid em̄ dixit? In cœlū ascēdam, super sydera cœli ponā thronū meū: & ero similis altissimo. Non ergo putēt monachi se debere esse securos, & dicāt interim: Grādia crimina nō facimus in monasterio, nō adulteror, nō furtū facio, nō homicidiū facio, nō parricidiū facio: & cætera quæ grādia uitia sunt. Grāde scelus est, quādo detraho fratri meo, lingua mea fratrē interficio. Qui enim odit fratrē suū, homicida est. Videte qd dicat Salomō: In manu linguæ, mors & uita. Prou. 18. d Videte quid dicat: In manu linguæ. Vides quantū malū sit lingua, & manū habet. Quid em̄ dicit? In manu linguæ. Grāde uitiū est detrahere fratribus, tacere nō posse, circuire cellas, alijs detrahere. Ego peccator sum: Iste peccator est, quid ad te? Teipsum considera ne cadas.

Quid

A Quid in alterius ruina exultas? Nunqd si ego cecidero, tu stabis? Licet ruina mea sit, ruina fratris, timor tuus esse debet, non exultatio. Ille cecidit: lętaris, an tristis es? Respõde mihi. Frater cecidit, aut lætus es, aut tristis? Si lætus es, ut quid in alterius ruina lætus es? Si aũt tristis es, quid circuis, quid alijs narras? tristitiã tuam deus uideat, & ipse frater sentiat, non fratrũ aures audiant. Dñe, libera animam meã à labijs iniquis, & à lingua dolosa. a

& à lingua dolosa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi, ad linguam dolosam? Sagittæ potẽtis acutæ, cum carbonibus desolatorijs. Heũ mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitaui cum habitantibus Cedar, multum

¶ *Quid detur tibi, etc.*] Spiritus sanctus respõdet ꝓphetæ dicẽti: Dñe libera animã meã à labijs iniquis & à lingua dolosa: quid detur tibi aut quid apponat̃ tibi ad linguã dolosam? Respondet ei & dicit, tu qui dicis: dñe libera animã meã à labijs iniquis, & à lingua dolosa, quid tibi uis dari? Et postq̃ datũ tibi fuerit, quid tibi rursum apponi uis ad linguã dolosam? Videte quid dicat: Non dixit, cõtra linguã dolosam, sed ad linguã dolosam. Si dixisset cõtra linguã dolosã: uideret̃ de auersario dicere. Videte quid sit sacramentũ prophetæ: imò sancti in primo gradu cõstituti. Dico simplicius propter simpliciores. Quid dicit? Dñe libera animã meã à labijs iniquis, & à lingua dolosa. Verbi causa, à labijs aduersarij mei, q mihi detrahit. Sed dñs aliud respõdet. Et qd dixit? Non dixit, quid detur tibi, aut quid apponatur tibi cõtra linguã dolosam: hoc est, non dixit quid desideras tibi fieri contra aduersariũ tuũ. Sed quid dixit? Quid detur tibi aut quid apponat̃ tibi ad linguã dolosam. Nõ dixit cõtra linguã, sed ad linguã. Videte quid dicat, ad linguam dolosam: ad tuã linguã, nõ aduersarij. Si enim aduersarius tibi detrahit, nihil tibi nocet, tu te interficis si alij de
B trahas. Verbi gratia: Si detrahat mihi frater, mihi quid nocuit? Si dicat me homicidã, si dicat me adulterũ, si sceleratũ, si mendacẽ, mihi quid nocuit? E duobus enim unũ est: aut uerũ dicit, aut mentit̃. Si uerũ dicit, nõ mihi illud nocet quod ille dixit: sed quia uerè ego feci. Si aũt mentit̃, mendaciũ ipsius non mihi nocet, sed interficit animã loquentẽ, infelices sumus, miseri sumus. Quando aliquẽ habemus inimicũ: dum putamus quod contra ipsum facimus, cõtra nos facimus. Detrahimus illi, huc illucq̃ circuimus, omnibus dicimus de eo: putamus quod illi noceamus? Illi non nocemus, sed nostras
849.1 interficimus animas quod mentimur. Os enim quod mentit̃, occidit animã. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguã dolosam? Quasi bonus medicus, qui dicit: ad hanc infirmitatẽ, ad hoc uulnus: quod tibi uis emplastrũ imponi? Quomodo si dicat aliquis ad uulneratũ aliquẽ: quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad uulnus quo doles? Interrogat dñs: non quod ignoret, sed quod iste qui rogabat, sciat quomodo rogare debeat. *b* ¶ *Sagittæ potentis, etc.*] Sagittæ potentis acutæ. Nunc respõdet ad dñm, quid petat. Quia dixerat dominus: quid detur tibi, aut quid apponat̃ tibi? Nũc iste dicit, quid petat: Dñe hoc peto, sagittas potentis acutas, cum carbonibus desolatorijs. Videte quid dicat. Venenum linguæ meæ, & detractionẽ meã, nulla res potest foras proijcere: nisi sagittæ tuæ quæ solitudinẽ faciũt linguæ meæ. Lingua mea tumet, uenenum habet intrinsecus, nisi sagittis tuis cõpuncta fuerit & percussa, uenenũ non egredit̃. Debemus exemplũ dare: si quãdo in corpore uulnus est, & in ipso uulnere iam putridæ carnes sunt, & cancer est, & fuerit pus intrinsecus: nisi apertum fuerit, nõ egredit̃ pus: Et si egressum fuerit pus: nisi cauteriatũ fuerit, rursum renascit̃ pus. Vide igitur quid dicat: Quia tumet lingua mea, & pus habet: & uenenũ habet, primũ sagittis tuis uulnera, ut pus possit exire: de inde carbones tuos & ignem pone: ut quicquid malũ C
fuerit, exeoquat & desertũ faciat. Vide igit̃ quid dicat: Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatorijs. Vtinam detur nobis iste carbo desolatorius. Vtinam & nos dicamus: Nõne cor nostrũ erat ardens in uia, cum aperiret nobis le sus scripturas? Dicit & Esaias ad Babylonẽ: Habes carbones ignis, sedebis super eos: hi erũt tibi in adiutorium. Et apostoli antecꝫ acciperent ſpiritum sanctum, habebant in lingua sua adhuc aliquos tumores humanos: propterea ſpiritus sanctus descendit in ſpecie ignis in linguas eorum: ut quicquid puris habebant, ſpiritus sanctus decoqueret. Dicamus & aliud exemplum: Esaias cum uidisset dominũ sedentem Esa. 6.b
super thronũ excelsum & eleuatũ, quid dicit? Væ mihi misero, quia cõpunctus sum: quia labia immunda habeo, & in medio populi immunda labia habentis, ego sedeo. Vide, quid dicit? Væ mihi misero: quia immunda labia habeo. Et postea quid dicit? Quoniã labia habebat immũda, propterea mittitur unus de Seraphim, & tollit carbonẽ ignis de altari, & tangit labia ipsius & linguam, & purgat eam. Et quid dicit? Ecce hoc tetigi labia tua, & mundaui linguam tuam. Et statim quid dicit? Quem mittam ad populum istum, & quis ibit? O mysteria ſcripturarũ, quamdiu habebat linguam dolosam & labia immunda: non ei dicitur, quem mittam, & quis ibit? mundantur labia ipsius, & statim mittitur ad loquendum. Ergo qui labia immunda habet, non poſt prophetare, non poteſt mitti in obsequiũ dei. Cum carbonibus desolatorijs. Vtinã præstetur nobis & ista solitudo: ut quodcunq̃ malum est, tollat de lingua nostra: ut ubi ſpinæ sunt, ubi uepres sunt, ubi urticæ sunt, D
mittatur ignis domini, & uniuersa exurat, & fiat solitudo Christi. *c* ¶ *Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est.*] Hoc sanctus dicit, qui corpus nõ desiderat: qui terram non quærit, qui cœlum cupit. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Quando ægrotamus, quando febricitamus, quando ſuspicamur nos mori, quando iactamus brachia, quando timemus, quando commeatum petimus: istum uersiculum non possumus dicere. Iste sanus erat, non ægrotabat: & quid dicebat? Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Quàm diu enim sumus in tabernaculo corporis huius, peregrinamur à dño. Heu mihi qa incolatus meus prolongatus est. Incolatus meus: Non dixit, habitatio mea, sed incolatus meus: in ſeculo enim præsenti non habemus habitationem, sed peregrinationem. Vnde & Apostolus dicit: Quasi aduenæ & peregrini. Aduena ego sum 1.Pet.2.b
& peregrinus. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Quod dicit, hoc est: Infelix ego, quamdiu sum in isto corpore? Quis nostrũ hoc poteſt dicere? Si octogenarij fuerimus, timemus mori: & si cẽtenarij sumus, & ægrotamus, tamen cõmeatum & ſpaciũ postulamus. Hoc totum quare facimus? Quia peccatorum nos conſcientia remordet. Scimus enim, quia si recedamus de corpore, non imus ad Christum, sed ad gehennã. Apo Phil.1.c
ſtolus quid dicit? Cupio dissolui & esse cũ Christo. Da mihi securitatem, quia post mortem futurus sum cum Christo, etiam nunc mori cupio. Ergo iste quia sanctus est, propterea dicit: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. *d* ¶ *Habitaui cum habitantibus Cedar.*] Cedar in lingua nostra interpretat̃, tenebræ. Vide ergo quid dicat: In quo loco sumus: in quali mundo sumus? Habitaui cum habitantibus Cedar. Diu fui in tenebris: diu uixi in tenebris, diu fui in corpore mortis huius.

¶ Multum

A *d* ¶ *Multum incola fuit anima mea.*] Vide sanctus quid dicat: Et si decem annos uixi, multum incola fuit anima mea. Quæ enim beatitudo est, ad comparationem cœlestium esse in terrenis? Multa sunt quæ dicantur: sed iam ad finẽ festinat oratio. *b* ¶ *Cum his qui oderunt pacem, etc.*] Infelices nos, linguã nostrã continere non possumus: non possumus non detrahere: si nos aliquis offenderit, quasi nullũ ofte

multum incolã fuit anima mea. Cum his qui oderũt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

ndimus pacatum, cæterum cor habet uenenum. Monachi dicimur, & licet non simus, quales esse debemus, tamen dicimur. Hora tertia oramus: hora sexta oramus: nona, lucernarium facimus: media nocte cõsurgimus: deinde gallicinio oramus. Videte quibus horis semper ad obsequium dei suscitamur. Videte quid dicat: hora tertia, sexta, nona, lucernarium, medio noctis, gallicinio, mane primo. Hoc totum facimus, & non considera
Matth.5.c mus: quia si inimicitias habet anima nostra cõtra fratrẽ, sine causa oramus. In euangelio enim quid dicitur? Si offers munus tuũ ad altare, & recordatus fueris ibi quod aliquid frater tuus habet aduersus te. Videte qd dicat: Non dixit, si habes aliquid contra fratrem tuum, sed si aliquid frater tuus habet contra te. Rem quasi iniustam uidetur nobis imponere: si enim dixisset, si habes aliquid contra fratrem tuum, in nostra erat potestate quod habebamus. Nunc uerò quid dicit? Si recordatus fueris, quod aliquid habet frater tuus aduersus te. Respondeo ei: Domine non est hoc in mea potestate, si frater meus habet aliquid contra me: ego nihil habeo
B contra eum. Si ille habet contra me, ad me quid pertinet? Et quare non uis suscipere munus meum, & dicis: si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quod frater tuus aliquid habet cõtra te: dimitte munus tuum, & uade prius reconciliare fratri tuo: & sic offeras munus tuum. Ecce ego nihil habeo: si ille habet, ad me quid pertinet? Respondet tibi dominus: Et quid dicit? Male serue, intelligo animũ tuum: Nihil habes contra fratrem tuum? nihil habes? amas illum? Quare ergo saluari eum nõ uis? Si amas illum, uade roga eum, ne ille cõtra te habeat ut saluari possit. Sed oſtẽdis quia non diligis eum: quia saluari eum non uis: uade roga eum, mitte te ei ad pedes eius, diebus & noctibus deprecare, dicito: munus meum dimisi ad altare, propter te uictimas offerre non possum. Ille compungit: & quid dicit? Si iste qui me rogat, non offert munus suum, ego
Rom.12.d qui rogatus sum & non ignosco, quid facturus sum? Propterea dicit & Apostolus: ut inimicis nostris manducare demus & bibere. Et quid dicit? Hæc enim, inquit, faciens, carbones ignis congregas super caput eius. Dicat aliquis, hoc inimici faciunt: ideo bene faciunt aduersario, ut carbones ignis congregent super caput eius. Sed aliud dicitur: si tibi ille male fecerit, & tu ei bene feceris, carbones ignis congregas super caput eius: hoc est, mũdas uitia eius & excoquis maliciam eius, ut ad pœnitenũ conuertatur. Videte ergo quid dicat hic sanctus propheta: Cum his qui oderũt pacem, eram pacificus. Non dixit: qui uolebant pacem, sed qui oderũt
Ibid. pacem. Illi oderant pacem: & ego amabam eos qui oderant pacem. Ideo dicit & Apostolus: Quantum ex uobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Rogemus fratrem: Si inimicus noſter est, rogemus & bis, & ter, & septies. Tamẽ & si peccauerit frater meus, quotiens dimittam illi, septies? Dico tibi, non septies, sed septuagies septies, hoc est, quadringenties nonagies. Si uoluerimus computare de mane usq̃ ad uesperã, tanta peccata facere non possumus, quadringenta nonagin
C ta. Tamen quid dicit dñs? Si septuagies septies peccauerit in die, & cõuersus rogauerit te, dimitte ei. Sed dicis: non ex toto corde conuertitur, mentitur. Nos dimittamus deo iudicium, rogat me, deprecatur: non dicit hoc uerè, deus nouit: Ego uocẽ audio: Christus cor intelligit: ego suscipio quod audio, suscipiat Christus qđ nouit. Deinde uide mercedem tuam, mentitur ille, tu uerum suscipis: illius interfectio est, tua salus est. Hoc totum quare locutus sum? Quoniã in monasterijs & maximè in cœnobijs, solent esse ista uitia. Non erubescimus, non dolemus, dimisimus matres, dimisimus patres, dimisimus fratres, dimisimus sorores, dimisimus uxores, dimisimus filios, dimisimus patrias nostras, dimisimus domos, dimisimus cellulas nostras, dimisimus cellas, in quibus nati sumus & nutriti: & dimisimus seruos cum quibus nutriti sumus: uenimus in monasterium: & propterea hæc dimisimus omnia: ut propter rem friuolam rixam cum fratrib. faciamus in monasterio? Dimisimus possessionem, dimisimus patriam, dimisimus seculum: & propter calamũ, rixam facimus in monasterio? Si uerbum amarum audiero, ferre non possum, æstuat in corde meo, scribitur in medullis meis diebus decem aut quindecim: non potest tolli de corde meo: loquor fratri meo qui mihi iniuriam fecerat, & pacem labijs promitto, & corde uenenum teneo. Frequenter & oculi, & uultus mentis indicium sunt. Quando cor nostrũ uulneratum est contra aliquem: non possumus eum aspicere rectis oculis: uultus ipse & oculi, quasi speculũ animæ nostræ sunt. Quid dicit scriptura. Et non poterant
D lingua mentiri, quod cor intus non cõtinebat. Hoc igitur dico & uobismetipsis & mihi: neq̃ enim ad hoc prædico: ut quasi me securum faciam, occasio istius uersiculi compulit nos ita dicere. Grande malum est lingua. Domine libera animam meam à labijs iniquis, & à lingua dolosa. Non ab alterius lingua, sed à mea lingua libera. Nihil mihi nocet lingua alterius, mea lingua mihi inimica est. Domine libera animam meam: Me libera à lingua mea: lingua mea gladius est, interficit animã meã. Puto quod inimico meo noceam, & nescio quod me ipsum occido. Pugnant aduersarij, quando loquor illis, & ego pacifica loquor. Illi habeant inimicalem animum, nos uerò habeamus pacificalem animum: si quidem scriptum est & in paralipomenon: Et egressi sunt, 1.Par.d.22
inquit, filij Israel ad pugnandũ mente pacifica. Aliquis uadit ad pugnam, & mentẽ pacificam habet: sed Christianorũ arma, pax est: pax Christi, quæ exuperat omnem sensum. Beati pacifici: non solũ qui pacem faciunt inter rixantes, sed qui in seipsis pacem faciunt. Beati pacifici. Si alij rixam faciunt, & ego medius intercedam: & faciam inter eos pacem, & ipse non habeam pacem in mente mea: quid mihi prodest quod illi pacem fecerunt? Beati pacifici, quoniam filij dei uocabuntur. Beati pacifici qui loquuntur his qui oderant pacem, pacifica. Beati pacifici. Christus pax est: Si enim Salomon interpretatur, Christus: Salomon autem interpretatur, pacificus: ergo Christus deus noſter, pax est. Vadens
Ioan.14.d ad cœlum, nobis uexillum dimisit dicẽs: Pacem meam do uobis, pacẽ meã relinquo uobis. Seruemus quod Christus donauit, habeamus pacem: Seruemus pacem & illa nos seruat in Christo Iesu: cui sit gloria in ſecula seculorum.
Amen.

Commentariorum in Psalterium finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SERIES CHARTARVM.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s

Omnes terniones, præter s qui est quaternio.

BASILEAE PER HIERONYMVM FROBENIVM,
ET NICOLAVM EPISCOPIVM,
ANNO M. D. LIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDICI HVIC INEST QVADRVPLEX PSALTERIVM, VIDELICET HEBRAEVM, PVNctis uocalibus atq; accentibus illustratum, & Hebraica ueritas, diuo Hieronymo interprete: Græcum, & æditio ultima Latina autore incerto.

BASILEAE M. D. LIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DIVI HIERONYMI

IN PSALMOS IVXTA HEBRAICAM VERITATEM AD SOPHRONIVM

PRAEFATIO.

SCIO quosdam putare Psalterium in quinq; libros esse diuisum, ut ubicunq; apud Septuaginta interpretes scriptum est, γένοιτο γένοιτο, id est fiat fiat, finis librorum sit: pro quo in Hebræo legitur, Amen amen. Nos autem Hebræorum autoritatem sequuti, & maxime apostolorum, qui semper in Nouo testamento, Psalmorum librum nominãt, unum asserimus Psalmorũ uolumen. Psalmos omnes eorum testamur autorum, qui ponuntur in titulis, Dauid scilicet, Asaph & Idithun, filiorum Core, Eman Ezrahitæ, Moysi & Solomonis, & reliquorũ quos Esdras primo uolumine comprehendit. Si enim amen, pro quo Aquila transtulit πεπιστωμένως, in fine tantummodo librorum poneretur, & non interdũ aut in exordio, aut in calce sermonis siue sententiæ, nunquã saluator in Euangelio loqueretur, Amen amen dico uobis: nec Pauli epistolæ, in medio illud opere cõtinerent. Moyses quoq; & Hieremias, & cæteri in hunc modum multos haberent libros, qui in medijs uoluminibus suis, amen frequenter interserunt. Sed & numerus uigintiduorum librorum Hebraicorum, & mysterium eiusdem numeri commutabitur. Nam & titulus ipse Hebraicus, sepher tehillim סֵפֶר תְּהִלִּים quod interpretatur uolumen hymnorũ, apostolicæ autoritati congruens, nõ plures libros, sed unum uolumen ostendit. Quia igitur nunc cum Hebræo disputãs, quædam pro domino saluatore de psalmis testimonia protulisti, uolensq; te illudere, per sermones penè singulos asserebat nõ ita haberi in Hebræo, ut tu de Septuaginta interpretibus opponebas: ſtu diosissime postulasti, ut post Aquilam & Symmachum & Theodotionem, nouam æditionem latino sermone transferrem. Aiebas enim te magis interpretum uarietate turbari, & amorem tuum quo laberis, uel translatione uel iudicio meo esse contentum. Vnde impulsus à te, cui & quæ possum debeo, & quæ non possum, rursum me obtrectatorũ latratibus tradidi: maluiq; te uires potius meas, quàm uoluntatẽ in amicitia requirere. Certe confidenter dicã, & multos huius operis testes citabo, me nihil duntaxat sententiæ de Hebraica ueritate mutasse. Sicubi ergo æditio mea à ueteribus discreparit, interroga quemlibet Hebræorum, & liquidò peruidebis, me ab æmulis frustra lacerari, qui malunt cõtemnere uideri præclara, quàm discere. Peruersissimi homines. Nam quum semper nouas expetant uoluptates, & gulæ eorum uicina maria non sufficiant, quur in solo studio scripturarũ, ueteri sapore contenti sunt? Nec hoc dico, quo prædecessores meos mordeam, aut quicquam his arbitrer detrahendum, quorum translationem diligẽtissime emendatam, olim meæ linguæ hominibus dederim: sed quòd aliud sit in ecclesijs Christo credentium Psalmos legere, aliud Iudæis singula uerba calumniantibus, respondere. Quod opusculum meum, si in Græcum (ut polliceris) transtuleris, & imperitiæ meæ doctissimos quosq; uiros testes facere uolueris, dicam tibi illud Horatianum,

In syluam ne ligna feras. Nisi quòd hoc habebo solamen, si
in labore communi intelligam mihi & laudem &
uituperationem tecum esse communem.
Vale.

Universidad de Navarra Biblioteca

Δαυὶδ προφήτου καὶ βασιλέως μέλος. α

Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη, καὶ ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν. Ἀλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός. Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τοῦ ὑδάτων, ὃ τὸ καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ. Καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορρυήσεται, καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ κατευοδωθήσεται. Οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἢ ὡσεὶ χνοῦς ὃν ἐκρίπτῃ ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει, οὐδὲ ἁμαρτωλοὶ ἐν βουλῇ δικαίων. Οἶδε γινώσκει κύριος ὁδὸν δικαίων, καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολεῖται. Ανεπίγραφον παρ' ἑβραίοις. β

Ινα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ. Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν, καὶ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν. Ο κατοικῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐγγελάσεται αὐτοῖς, καὶ ὁ κύριος ἐμμυκτηριεῖται αὐτοῖς. Τότε λαλήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ταράξει αὐτούς. Εγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ Σιὼν ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ, διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα κυρίου. Κύριος εἶπε πρός με, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. Ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκεῦος κεραμέως συντρίψεις αὐτούς. Καὶ νῦν βασιλεῖς σώφρονεῖτε, παιδεύθητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν. Δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν φόβῳ καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ. Δράξασθε παιδείας μήποτε ὀργισθῇ κύριος, καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας. Οταν ἐκκαυθῇ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ, μακάριοι πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ὅτε ἀπεδίδρασκεν ἀπὸ προσώπου Αβεσαλὼμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. γ

Κύριε τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντές με, πολλοὶ ἐπανίστανταί μοι, πολλοὶ λέγουσι τῇ ψυχῇ μου, οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ θεῷ αὐτοῦ. Σὺ δὲ κύριε ἀντιλήπτωρ μού ἐστι, δόξα μου καὶ ὑψῶν τὴν κεφαλήν μου. Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, καὶ ἐπήκουσέ μου, ἐξ ὄρους ἁγίου αὐτοῦ. Εγὼ ἐκοιμήθην καὶ ὑπνωσα, ἐξηγέρθην ὅτι κύριος ἀντιλήπτωρ μού ἐστι. Οὐ φοβηθήσομαι ἀπὸ μυριάδων λαοῦ τοῦ κύκλῳ συνεστηκότος μοι, ἀνάστα κύριε σῶσόν με ὁ θεός μου. Οτι σὺ ἐπάταξας πάντας τοὺς ἐχθραίνοντάς μοι ματαίως, ὀδόντας ἁμαρτωλῶν

Dauid prophetæ & regis Melos. I

BEatus uir qui non abijt in consilio impiorũ, & in uia peccatorũ nõ stetit, & in cathedra pestilentiæ nõ sedit. Sed in lege domini uolũtas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanquã lignum quod plãtatum est secus decursus aquarũ, quod fructũ suum dabit in tẽpore suo. Et foliũ eius non defluet, & omnia quæcũq; faciet prosperabũtur. Non sic impij nõ sic, sed tanquã puluis quẽ proijcit uentus à facie terrę. Ideo nõ resurgent impij in iudicio, neq; peccatores in consilio iustorum. Quoniã nouit dominus uiam iustorũ, & iter impiorum peribit.

Sine titulo apud Hebræos. II

QVare fremuerũt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terræ, & principes conuenerũt in unum aduersus dominũ & aduersus Christum eius. Dirumpamus uincula ipsorũ, & proijciamus à nobis iugũ ipsorum. Qui habitat in cœlis irridebit eos, & dñs subsannabit eos. Tunc loquet ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos. Ego autem cõstitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctũ eius, prædicãs præceptũ eius. Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula à me & dabo tibi gẽtes hæreditatẽ tuam, & possessionẽ tuam terminos terræ. Reges eos in uirga ferrea, tanquã uas figuli cõfringes eos. Et nunc reges intelligite, erudiminĩ qui iudicatis terrã. Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehẽdite disciplinã ne quando irascatur dominus, & pereatis de uia iusta. Quũ exarserit in breui furor eius, beati omnes qui cõfidunt in eo.

Psalmus Dauid, quando fugiebat à facie Abesalom filij sui. III

DOmine quid multiplicati sunt qui tribulant me, multi insurgunt aduersum me. Multi dicũt animæ meę, nõ est salus ipsi in deo eius. Tu aũt dñe susceptor meus es, gloria mea & exaltãs caput meũ. Voce mea ad dñm clamaui, & exaudiuit me de monte sancto suo. Ego dormiui & soporatus sum & exurrexi, qa dñs suscepit me. Nõ timebo milia populi circũdantis me, exurge dñe saluũ me fac deus meus. Quoniã tu percussisti omẽs aduersantes mihi siue causa, dẽtes peccatorum

PSALMVS PRIMVS

BEATVS uir qui non abijt in consilio impiorum, & in uia peccatorum non stetit, & in cathedra derisorum non sedit. Sed in lege domini uoluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanquam lignum transplantatum, iuxta riuulos aquarum, quod fructũ suum dabit in tempore suo. Et foliũ eius nõ defluet, & omne quod faciet prosperabitur. Non sic impij, sed tanquam puluis quem proijcit uentus. Propterea nõ resurgent impij in iudicio, neq; peccatores in congregatione iustorum. Quoniã nouit dominus uiam iustorum, & iter impiorum peribit.

II

QVare turbabuntur gentes, & tribus meditabuntur inania? Consurgent reges terræ, & principes tractabũt pariter aduersum dominum, & aduersum Christum eius. Dirumpamus uincula eorum, & proijciamus à nobis laqueos eorum. Habitator cœli ridebit, dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo cõturbabit eos. Ego autem ordinaui regem meum super Sion montem sanctum meum. Annuntiabo dei præceptum, dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terrę. Pasces eos in uirga ferrea, ut uas figuli conteres eos. Nunc ergo reges intelligite, erudimini iudices terræ. Seruite domino in timore, & exultate in tremore. Adorate purè ne fortè irascat, & pereatis de uia. Quum exarserit post paululum furor eius, beati omnes qui sperant in eum.

Psalmus Dauid quum fugeret à facie Absolom filij sui. III

DOmine quare multiplicati sunt hostes mei, multi consurgunt aduersum me. Multi dicunt animæ meæ, non est salus huic in deo. Semper. Tu autem domine clypeus circa me, gloria mea & exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamabo, & exaudiet me de monte sancto suo. Semper. Ego dormiui & soporatus sum & uigilaui, quia dominus sustentauit me. Non timebo milia populi, qui circũdederunt me. Surge domine, saluũ me fac deus meus, quia percussisti omnium inimicorũ meorum maxillã, dentes impiorum

σωτηρίας. Τὸ κυρίου ἡ σωτηρία, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου ἡ εὐλογία σου.

Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ρλ

ΕΝ τῷ ἐπικαλεῖσθαί με εἰσάκουσόν μου ὁ θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου, ἐν θλίψει ἐπλατύνας μοι, οἰκτείρησόν με, καὶ εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. Υἱοὶ ἀνθρώπων ἕως πότε βαρυκάρδιοι, ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος. Καὶ γνῶτε ὅτι ἐθαυμάσωσε κύριος τὸν ὅσιον αὐτοῦ, κύριος εἰσακούσεταί μου ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς αὐτόν. Ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, ἃ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε. Θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης καὶ ἐλπίσατε ἐπὶ κύριον, πολλοὶ λέγουσι, τίς δείξει ἡμῖν τὰ ἀγαθά. Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου κύριε, ἔδωκας εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν μου. Ἀπὸ καιροῦ σίτου, οἴνου καὶ ἐλαίου αὐτῶν ἐπληθύνθησαν. Ἐν εἰρήνῃ καὶ τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι, καὶ ὑπνώσω. Ὅτι σὺ κύριε κατὰ μόνας ἐπ' ἐλπίδι κατώκισάς με.

Εἰς τὸ τέλος, τῷ τὴν κληρονομοῦσαν, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ε

Τὰ ῥήματά μου ἐνώτισαι κύριε, σύνες τὴν κραυγήν μου, πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου, ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου. Ὅτι πρός σε προσεύξομαι κύριε, τὸ πρωὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου. Τὸ πρωὶ παραστήσομαί σοι καὶ ὀψομαι, ὅτι οὐχὶ θεὸς θέλων ἀνομίαν σὺ εἶ. Οὐ παροικήσει σοι πονηρευόμενος, οὐδὲ παρανομοῦσι παραστήσονται κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου. Ἐμίσησας πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν, ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος. Ἀνδρα αἱμάτων καὶ δόλιον βδελύσσεται κύριος. Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου. Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου, προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἅγιόν σου, ἐν φόβῳ σου. Κύριε ὁδήγησόν με ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου, ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου κατεύθυνον ἐνώπιόν σου τὴν ὁδόν μου. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια, ἡ καρδία αὐτῶν ματαία. Τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, κρῖνον αὐτοὺς ὁ θεός. Ἀποπεσέτωσαν ἀπὸ τῶν διαβουλιῶν αὐτῶν, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῶν ἔξωσον αὐτούς, ὅτι παρεπίκραναν σε κύριε. Καὶ εὐφρανθείησαν πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπί σε, εἰς αἰῶνα ἀγαλλιάσονται καὶ κατασκηνώσεις ἐν αὐτοῖς. Καὶ καυχήσονται ἐν σοὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι σὺ εὐλογήσεις δίκαιον κύριε. Ὡς ὅπλῳ εὐδοκίας ἐστεφάνωσας ἡμᾶς.

Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις ὑπὲρ τῆς ὀγδόης, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ς

catorum contriuisti. Domini est salus, & super populum tuum benedictio tua.

In finem in hymnis, psalmus Dauid. IIII

QVum inuocarem exaudiuit me deus iustitiæ meæ, in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei, & exaudi orationē meam. Filij hominū usq; quo graues corde, ut qd diligitis uanitatē & quæritis mēdacium. Et scitote quoniā mirificauit dominus sanctū suū, dominus exaudiet me quū clamauero ad eum. Irascimini & nolite peccare, quæ dicitis in cordibus uestris, & in cubilibus uestris compūgimini. Sacrificate sacrificium iustitiæ & sperate in domino, multi dicunt quis ostendet nobis bona. Signatum est super nos lumē uultus tui domine, dedisti lętitiam in corde meo. A fructu frumēti, uini & olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum dormiam & requiescam. Quoniam tu domine singulariter in spe, constituisti me.

In finem, pro ea quæ hæreditatē consequitur, psalmus Dauid. V

VErba mea auribus percipe domine, intellige clamorem meum. Intende uocī oratiōis meæ, rex meus & deus meus. Quoniam ad te orabo domine, mane exaudies uocem meam. Mane astabo tibi & uidebo, quoniam non deus uolens iniquitatē tu es. Neq; habitabit iuxta te malignus, neq; permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operātur iniquitatē, perdes omnes qui loquūtur mendaciū. Virum sanguinum et dolosum abominabitur dñs, ego autem in multitudine misericordię tuę. Introibo in domū tuam, adorabo ad templū sanctum tuū in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua, propter inimicos meos dirige in cōspectu tuo uiam meā. Quoniā non est in ore eorū ueritas: cor eorū uanum est. Sepulchrū patens est guttur eorum, linguis suis dolosę agebant, iudica illos deus. Decidant à cogitationibus suis, secundū multitudinem impietatū eorum expelle eos, qm̄ irritauerūt te dñe. Et lætentur omnes qui sperant in te, in æternū exultabunt & habitabis in eis. Et gloriabunt in te omnes qui diligūt nomen tuū, qm̄ tu benedices iusto. Dñe ut scuto bonæ uolūtatis tuæ coronasti nos.

In finem, in hymnis, pro octaua, psalmus Dauid. VI

piorum confregisti. Domini est salus super populum tuum benedictio tua. Semper.

Victori, in canticis, Psalmus Dauid IIII

INuocantē me exaudisti me deus iustitiæ meę, in tribulatione dilatasti mihi, miserere mei, & exaudi orationem meam. Filij uiri usquequo inclyti mei, ignominiosę diligitis uanitatem quærentes mendacium. Semper. Et cognoscite quoniam mirabilem reddidit dominus sanctum suum, dominus exaudiet quū clamauero ad eum. Irascimini & nolite peccare, loquimini in cordibus uestris super cubilia uestra, & tacete. Semper. Sacrificate sacrificia iustitiæ, & fidite in domino. Multi dicunt quis ostendit nobis bonum, leua super nos lucem uultus tui domine. Dedisti lætitiam in corde meo, in tempore frumentū eorum & uinū eorum multiplicata sunt. In pace simul requiescā & dormiam, quia tu domine specialiter securum habitare fecisti me.

Victori, pro hæreditatibus, Psalmus Dauid. V

VErba mea audi domine, intellige murmur meum. Aduerte ad uocem clamoris mei rex meus & deus meus, quia te deprecor. Domine mane audies uocem meam, mane præparabor ad te & contemplabor. Quoniam non deus uolens iniquitatem tu, nec habitabit iuxta te malignus. Non stabunt iniqui in conspectu oculorum tuorum, odisti omnes operantes iniquitatem. Perdes loquentes mendacium, uirum sanguinum & dolosum abominabitur dominus. Ego autem in multitudine misericordię tuæ introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua propter insidiatores meos, dirige ante faciem meam uiam tuam. Non est enim in ore eorum rectum, interiora eorum insidiæ, sepulchrum patens guttur eorum, linguam suam leuificant. Condemna eos deus, decidant à consilijs suis iuxta multitudinem scelerum eorum expelle eos, quoniam prouocauerunt te. Et lætentur omnes qui sperant in te, in perpetuum laudabūt, proteges eos & lætabuntur in te qui diligunt nomen tuum. Quoniam tu benedices iusto, domine ut scuto placabilitatis coronabis eum.

Victori, in canticis, super octaua, psalmus Dauid. VI

Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σε ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σε παιδεύσῃς με. Ἐλέησόν με κύριε ὅτι ἀσθενής εἰμι, ἴασαί με κύριε ὅτι ἐταράχθη τὰ ὀστᾶ μου. Καὶ ἡ ψυχή μου ἐταράχθη σφόδρα, καὶ σὺ κύριε ἕως πότε. Ἐπίστρεψον κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου. Σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μιμνησόμενός σου, ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δακρύοις μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω. Ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου, ἐπαλαιώθην ἐν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου. Ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ὅτι ἐσήκουσε κύριος τὴν φωνὴν τοῦ κλαυθμοῦ μου. Ἤκουσε κύριος τὴν δέησίν μου, κύριος τὴν προσευχήν μου προσεδέξατο. Αἰσχυνθείησαν καὶ ταραχθείησαν πάντες οἱ ἐχθροί μου, ἀποστραφείησαν καὶ καταισχυνθείησαν σφόδρα ἐξαπίνης.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ὃν ᾖσε τῷ κυρίῳ περὶ τῶν λόγων Χουσὶ υἱοῦ Ἰεμενεί. ζ

Κύριε ὁ θεός μου ἐπὶ σοὶ ἤλπισα, σῶσόν με ἐκ πάντων τῶν διωκόντων με, καὶ ῥῦσαί με. Μήποτε ἁρπάσῃ ὡς λέων τὴν ψυχήν μου, μὴ ὄντος λυτροῦντος μηδὲ σώζοντος. Κύριε ὁ θεός μου εἰ ἐποίησα τοῦτο, εἰ ἔστιν ἀδικία ἐν χερσί μου. Εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδιδοῦσί μοι κακά, ἀπέστην μοι ἀφ' ἁπάντων τῶν ἐχθρῶν μου κενός. Καταδιώξαι ὀπίσω ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου καὶ καταλάβοι, καὶ καταπατήσαι εἰς γῆν τὴν ζωήν μου, καὶ τὴν δόξαν μου εἰς χοῦν κατασκηνώσαι. Ἀνάστηθι κύριε ἐν ὀργῇ σου, ὑψώθητι ἐν τοῖς πέρασι τῶν ἐχθρῶν σου. Καὶ ἐξεγέρθητι κύριε ὁ θεός μου ἐν προστάγματι ᾧ ἐνετείλω, καὶ συναγωγὴ λαῶν κυκλώσει σε. Καὶ διὰ ταύτης εἰς ὕψος ἐπίστρεψον, κύριος κρινεῖ λαούς. Κρῖνόν μοι κύριε κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν ἀκακίαν μου ἐπ' ἐμοί. Συντελεσθήτω δὴ πονηρία ἁμαρτωλῶν, καὶ κατεύθυνεῖς δίκαιον, ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ θεὸς δίκαιος. Ἡ βοήθειά μου παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦ σώζοντος τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Ὁ θεὸς κριτὴς δίκαιος καὶ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος, καὶ μὴ ὀργὴν ἐπάγων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐὰν μὴ ἐπιστραφῆτε τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ στλβώσει, τὸ τόξον αὐτοῦ ἐνέτεινε καὶ ἡτοίμασεν αὐτό. Καὶἐν αὐτῷ ἡτοίμασε σκεύη θανατηφόρα, τὰ βέλη αὐτοῦ τοῖς καιομένοις ἐξειργάσατο. Ἰδοὺ ὠδίνησεν ἀδικίαν, συνέλαβε πόνον καὶ ἔτεκεν ἀνομίαν. Λάκκον ὤρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο. Ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πρωσωπεῖον αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται. Ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου.

DOmine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Miserere mei domine quoniã infirmus sum, sana me dñe quoniã conturbata sunt ossa mea. Et anima mea cõturbata est ualde, & tu dñe usq; quo. Conuertere dñe, & eripe animã meam, saluum me fac propter misericordiã tuã. Quoniam non est in morte qui memor sit tui, in inferno aũt quis cõfitebitur tibi? Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectũ meũ, lachrymis meis stratũ meũ rigabo. Turbatus est à furore oculus meus, inueteraui inter oẽs inimicos meos. Discedite à me omnes qui operamini iniquitatẽ, qm̃ exaudiuit dñs uocẽ fletus mei. Exaudiuit dñs deprecationẽ meam, dñs orationẽ meam suscepit. Erubescant & cõturbentur oẽs inimici mei, cõuertantur et erubescãt ualde uelociter.

Psalmus Dauid quẽ cantauit dño pro uerbis Chusi filij Iemeni. VII

DOmine deus meus in te speraui, saluũ me fac ex omnibus persequẽtibus me, & libera me. Ne quãdo rapiat ut leo animã meã, dum nõ est qui redimat neq; qui saluũ faciat. Dñe deus meus si feci istud, si est iniqtas in manib. meis. Si reddidi retribuẽtibus mihi mala, decidã merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animã meã & cõprehendat & cõculcet in terra uitã meã, & gloriã meam in puluerẽ deducat. Exurge dñe in ira tua, & exaltare in finibus inimicorum tuorũ. Et exurge dñe deus meus in præcepto quod mandasti, & synagoga populorum circũdabit te. Et propter hãc in altũ regredere, dñs iudicat populos. Iudica me dñe secundũ iustitiã meã, & secũdũ innocẽtiam meã super me. Cõsummetur nequitia peccatorũ & diriges iustũ, scrutãs corda & renes deus. Iustũ adiutoriũ meũ à dño, qui saluos facit rectos corde. Deus iudex iustus, fortis & patiẽs, nunquid irascet per singulos dies. Nisi cõuersi fueritis gladiũ suũ uibrabit, arcum suũ tetẽdit & parauit illũ, & in eo parauit uasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit. Ecce parturijt iniustitiã, cõcepit doloré & peperit iniqtatẽ. Lacũ aperuit & effodit eũ, & incidit in foueã quã fecit. Cõuertet dolor eius in capite eius, & in uerticẽ ipsius iniquitas eius descẽdet. Cõfitebor dño secundũ iustitiã eius, & psallã noĩ dñi altissimi.

DOmine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Miserere mei domine, quoniã infirmus sum ego, sana me domine, quoniam cõturbata sunt ossa mea. Et anima mea conturbata est ualde, & tu domine usquequo. Reuertere domine, erue animam meam, salua me propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte recordatio tui, in inferno quis cõfitebitur tibi. Laboraui in gemitu meo, natare faciam tota nocte lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Caligauit præ amaritudine oculus meus, cõsumptus sum ab uniuersis hostibus meis. Recedite à me omnes qui operamini iniquitatem, quia audiuit dominus uocem fletus mei. Audiuit dominus deprecationem meam, dominus orationem meam suscepit. Confundantur & conturbentur uehemẽter omnes inimici mei, reuertantur & confundantur subito.

Psalmus Dauid quẽ cecinit domino super uerbis Chus filij Iemini. VII

DOmine deus meus in te speraui, salua me ab omnibus persequentibus me, & libera me. Ne fortè capiat ut leo animam meam, laceret, & nõ sit qui eruat. Domine deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi malum, & dimisi hostes meos uacuos. Persequatur inimicus animam meam, & apprehendat & conculcet in terra uitam meam, & gloriam meam in puluerem collocet. Semper. Surge domine in furore tuo, eleuare indignans super hostes meos, & consurge ad me iudicio quod mandasti. Et congregatio tribuum circundet te, & pro hac in altum reuertere. Dominus iudicabit populos, iudica me domine secundum iustitiam meam, & secundum simplicitatem meam quę est in me. Consummetur malum iniquorum, & confirmetur iustus, probator cordis & renum deus iustus. Clypeus meus in deo qui saluat rectos corde. Deus iudex iustus & fortis, comminans tota die. Non conuertenti gladium suum acuet, arcum suum tetendit & parauit illum. Et in ipso præparauit uasa mortis, sagittas suas ad comburendum operatus est. Ecce parturit iniquitatem, concepto dolore peperit mendacium. Lacum aperuit & effodit eum, & incidit in interitum quem operatus est. Reuertetur dolor suus in caput eius, & super uerticem eius iniquitas sua descendet. Confitebor domino secundum iustitiam eius, & cantabo nomini domini altissimi.

יְהוָה אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְאַל־בַּחֲמָתְךָ
תְיַסְּרֵנִי׃ חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֻמְלַל אָנִי
רְפָאֵנִי יְהוָה כִּי נִבְהֲלוּ עֲצָמָי׃
וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה יְהוָה עַד־
מָתָי׃ שׁוּבָה יְהוָה חַלְּצָה נַפְשִׁי
הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃ כִּי אֵין־
בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ׃
יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל־לַיְלָה מִטָּתִי
בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה׃ עָשְׁשָׁה מִכַּעַס
עֵינִי עָתְקָה בְּכָל־צוֹרְרָי׃ סוּרוּ מִמֶּנִּי
כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי־שָׁמַע יְהוָה קוֹל בִּכְיִי׃
שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי יְהוָה תְּפִלָּתִי
יִקָּח׃ יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל־אוֹיְבָי
יָשׁוּבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע׃

ז

שִׁגָּיוֹן לְדָוִד אֲשֶׁר־שָׁר
לַיהוָה עַל־דִּבְרֵי־כוּשׁ
בֶּן־יְמִינִי׃

יְהוָה אֱלֹהַי בְּךָ חָסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי
מִכָּל־רֹדְפַי וְהַצִּילֵנִי׃ פֶּן־יִטְרֹף
כְּאַרְיֵה נַפְשִׁי פֹּרֵק וְאֵין מַצִּיל׃
יְהוָה אֱלֹהַי אִם־עָשִׂיתִי זֹאת אִם־יֶשׁ־
עָוֶל בְּכַפָּי׃ אִם־גָּמַלְתִּי שׁוֹלְמִי רָע
וָאֲחַלְּצָה צוֹרְרִי רֵיקָם׃ יְרַדֹּף אוֹיֵב
נַפְשִׁי וְיַשֵּׂג וְיִרְמֹס לָאָרֶץ חַיָּי וּכְבוֹדִי
לֶעָפָר יַשְׁכֵּן סֶלָה׃ קוּמָה יְהוָה בְּאַפֶּךָ
הִנָּשֵׂא בְּעַבְרוֹת צוֹרְרָי וְעוּרָה אֵלַי
מִשְׁפָּט צִוִּיתָ׃ וְעֲדַת לְאֻמִּים תְּסוֹבְבֶךָ
וְעָלֶיהָ לַמָּרוֹם שׁוּבָה׃ יְהוָה יָדִין
עַמִּים שָׁפְטֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי וְכָתֻמִּי
עָלָי׃ יִגְמֹר־נָא רַע רְשָׁעִים וּתְכוֹנֵן
צַדִּיק וּבוֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת אֱלֹהִים
צַדִּיק׃ מָגִנִּי עַל־אֱלֹהִים מוֹשִׁיעַ יִשְׁרֵי
לֵב׃ אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צַדִּיק וְאֵל זוֹעֵם
בְּכָל־יוֹם׃ אִם־לֹא יָשׁוּב חַרְבּוֹ יִלְטוֹשׁ
קַשְׁתּוֹ דָרַךְ וַיְכוֹנְנָהּ׃ וְלוֹ הֵכִין כְּלֵי־
מָוֶת חִצָּיו לְרוֹדְפִים יִפְעָל׃ הִנֵּה
יְחִבַּל־אָוֶן וְהָרָה עָמָל וְיָלַד שָׁקֶר׃
בּוֹר כָּרָה וַיְחַפְּרֵהוּ וַיִּפֹּל בְּשַׁחַת יִפְעָל׃
יָשׁוּב עָמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ וְעַל־קָדְקָדוֹ חֲמָסוֹ
יֵרֵד׃ אוֹדֶה יְהוָה כְּצִדְקוֹ וַאֲזַמְּרָה שֵׁם־
יְהוָה עֶלְיוֹן׃

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῶν κρυφίων τοῦ υἱοῦ, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. θ

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου, εὐφρανθήσομαι καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐν σοί, ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου ὑψίστε. Ἐν τῷ ἀποστραφῆναι τὸν ἐχθρόν μου εἰς τὰ ὀπίσω, ἀσθενήσουσι καὶ ἀπολοῦνται ἀπὸ προσώπου σου. Ὅτι ἐποίησας τὴν κρίσιν μου καὶ τὸ δίκαιόν μου. ἐκάθισας ὁ κρίνων τὴν δικαιοσύνην. Ἐπετίμησας ἔθνεσι καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβής, τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐξήλειψας εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Τὰ ἐχθρὰ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος, καὶ πόλεις κατεῖλες. Ἀπώλετο τὸ μνημόσυνον αὐτῶν μετ' ἤχου, καὶ ὁ κύριος εἰς τὸν αἰῶνα μένει. Ἡτοίμασεν ἐν κρίσει τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, κρινεῖ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. Καὶ ἐγένετο κύριος καταφυγὴ τῷ πένητι, βοηθὸς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψεσι. Καὶ ἐλπισάτωσαν ἐπί σοὶ οἱ γινώσκοντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἐκζητοῦντάς σε κύριε. Ψάλατε τῷ κυρίῳ τῷ κατοικοῦντι ἐν Σιών, ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ. Ὅτι ἐκζητῶν τὰ αἵματα αὐτῶν ἐμνήσθη, οὐκ ἐπελάθετο κραυγὴν πτωχῶν. Ἐλέησόν με κύριε, ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου, ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου. Ὁ ὑψῶν με ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου, ὅπως ἂν ἐξαγγείλω πάσας τὰς αἰνέσεις σου, ἐν ταῖς πύλαις τῆς θυγατρὸς Σιών. Ἀγαλλιασόμεθα ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, ἐνεπάγησαν ἔθνη ἐν διαφθορᾷ ᾗ ἑτοίμασαν. Ἐν παγίδι ταύτῃ ᾗ ἔκρυψαν, συνελήφθη ὁ πούς αὐτῶν. Γινώσκει κύριος κρίματα ποιῶν, ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός.

ἀσεβα

In finē, pro torcularib. psalmus Dauid. VIII

DOmine dominus noster, q̄ admirabile est nomen tuū in uniuersa terra. Quoniam eleuata est magnificētia tua super cœlos. Ex ore infantium & lactantium perfecisti laudē, propter inimicos tuos, ut destruas inimicum & ultorē. Quoniam uidebo cœlos, opera digitorū tuorum, lunam et stellas quæ tu fundasti. Quid est homo quòd memor es eius, aut filius hominis quoniā uisitas eum? Minuisti eum paulominus ab angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues & boues uniuersas, insuper et pecora cāpi. Vo lucres cœli & pisces maris, qui perambulāt semitas maris. Domine dñs noster, q̄ admirabile est nomen tuum in uniuersa terra.

In finē, pro occultis filij, Psalmus Dauid. IX

COnfitebor tibi dñe ī toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Lętabor & exultabo in te, psallam nomini tuo altissime. In cōuertēdo inimicū meū retrorsum, infirmabuntur & peribunt à facie tua. Quoniam fecisti iudiciū meū & causam meam, sedisti super thronum qui iudicas iustitiam. Increpasti gentes & perijt impius, nomē eorum delesti in æternū, & in seculum seculi. Inimici defecerūt frameę in finem, & ciuitates eorū destruxisti. Perijt memoria eorum cū sonitu, & dominus in æternū permanet. Parauit in iudicio thronū suum, & ipse iudicabit orbē terrę in æquitate, iudicabit populos in iustitia. Et factus est dominus refugiū pauperi, adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Et sperent in te qui nouerunt nomen tuū, quoniā non dereliquisti quærentes te domine. Psallite domino qui habitat in Sion, annūciate inter gentes studia eius. Quoniam requirēs sanguinē eorum recordatus est, non est oblitus clamorem pauperum. Miserere mei domine, uide humilitatem meam de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis, ut annunciem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion. Exultabo in salutari tuo, infixæ sunt gentes in interitu quem fecerunt. In laqueo isto quem abscon derunt, cōprehensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens, in operibus manuū suarum comprehēsus est peccator.

Conuer

ח

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית
מִזְמוֹר לְדָוִד׃

יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־תְּנָה הוֹדְךָ עַל־הַשָּׁמָיִם׃
מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן
צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃ כִּי
אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂי אֶצְבְּעֹתֶיךָ יָרֵחַ
וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנָנְתָּה׃ מָה־אֱנוֹשׁ כִּי־
תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ׃ וַתְּחַסְּרֵהוּ
מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ׃
תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַחַת־
רַגְלָיו׃ צֹנֶה וַאֲלָפִים כֻּלָּם וְגַם בְּהֵמוֹת
שָׂדָי׃ צִפּוֹר שָׁמַיִם וְדְגֵי הַיָּם עֹבֵר
אָרְחוֹת יַמִּים׃ יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר
שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ׃

ט

לַמְנַצֵּחַ עַל־מוּת לַבֵּן
מִזְמוֹר לְדָוִד׃

אוֹדֶךָּ יְהוָה בְּכָל־לִבִּי אֲסַפְּרָה כָּל־
נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ אֶשְׂמְחָה וְאֶעְלְצָה בָּךְ
אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ עֶלְיוֹן׃ בְּשׁוּב אוֹיְבַי
אָחוֹר יִכָּשְׁלוּ וְיֹאבְדוּ מִפָּנֶיךָ׃ כִּי־
עָשִׂיתָ מִשְׁפָּטִי וְדִינִי יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט
צֶדֶק׃ גָּעַרְתָּ גּוֹיִם אִבַּדְתָּ רָשָׁע שְׁמָם
מָחִיתָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ הָאוֹיֵב תַּמּוּ חֳרָבוֹת
לָנֶצַח וְעָרִים נָתַשְׁתָּ אָבַד זִכְרָם הֵמָּה׃
וַיהוָה לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנַן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ׃
וְהוּא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק יָדִין לְאֻמִּים
בְּמֵישָׁרִים׃ וַיְהִי יְהוָה מִשְׂגָּב
לַדָּךְ מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה׃ וְיִבְטְחוּ
בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דוֹרְשֶׁיךָ
יְהוָה׃ זַמְּרוּ לַיהוָה יוֹשֵׁב צִיּוֹן
הַגִּידוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו׃ כִּי־
דוֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכַר לֹא שָׁכַח
צַעֲקַת עֲנִיִּים׃ חָנְנֵנִי יְהוָה רְאֵה
עָנְיִי מִשּׂנְאָי מְרוֹמְמִי מִשְּׁעָרֵי־מָוֶת׃
לְמַעַן אֲסַפְּרָה כָּל־תְּהִלָּתֶיךָ בְּשַׁעֲרֵי
בַּת־צִיּוֹן אָגִילָה בִּישׁוּעָתֶךָ׃
טָבְעוּ גוֹיִם בְּשַׁחַת עָשׂוּ בְּרֶשֶׁת זוּ
טָמָנוּ נִלְכְּדָה רַגְלָם׃ נוֹדַע יְהוָה
מִשְׁפָּט עָשָׂה בְּפֹעַל כַּפָּיו נוֹקֵשׁ רָשָׁע
הגיון

Victori, pro torcularibus, Psalmus Dauid. VIII

DOmine dominator noster, quàm grande est nomen tuum in uniuersa terra, qui posuisti gloriam tuam super cœlos. Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem, propter aduersarios tuos, ut quiescat inimicus & ultor. Videbo enim cœlos tuos opera digitorū tuorum, lunam & stellas quæ fundasti. Quid est homo quoniam recordaris eius, uel filius hominis quoniam uisitas eum? Minues eum paulominus à deo, gloria & decore coronabis eum. Dabis ei potestatem super opera manuum tuarum, cūcta posuisti sub pedibus eius. Oues & armenta omnia, insuper & animalia agri. Aues cœli & pisces maris, qui transeunt semitas ponti. Domine dominator noster, quàm grande est nomen tuum in uniuersa terra.

Victori, super morte filij, canticum Dauid. IX

COnfitebor domino in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Lætabor & gaudebo in te, canam nomini tuo altissime.

Quum ceciderint inimici mei retrorsum, & corruerint & perierint à facie tua. Fecisti enim iudicium meum & causam meam, sedisti super solium iudex iustitiæ. Increpasti gentes, perijt impius, nomen eorum delesti in sempiternum & iugiter. Inimici completæ sunt solitudines in finem, & ciuitates subuertisti, perijt memoria eorum cum ipsis. Dominus autem in sempiternum sedebit, stabiliuit ad iudicandum solium suum. Et ipse iudicabit orbem in iustitia, iudicabit populos in æquitatibus. Et erit dominus eleuatio oppresso, eleuatio opportuna in angustia. Et confident in te qui nouerunt nomen tuum, quoniam non dereliquisti quærentes te domine. Cantate domino habitatori Sion, annunciate in populis cogitationes eius. Quoniam quærens sanguinem eorum recordatus est, non est oblitus clamoris pauperum. Miserere mei domine, uide afflictionem meam ex inimicis meis, qui exaltas me de portis mortis. Vt narrem laudes tuas in portis filiæ Sion, exultabo in salutari tuo.

Demersæ sunt gentes in interitu quem fecerunt, in reti quod absconderunt, captus est pes eorum. Agnitus est dominus iudicium faciens, in opere manuum suarum corruit impius, medi

Ἀπεστράφητωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὰ ᾅδηλα, πάντα τὰ ἔθνη, τὰ ὑπὸ λανθανόμενα τοῦ θεοῦ. Ὅτι οὐκ εἰς τέλος ὑπολειφθήσεται ὁ πτωχὸς, ἡ ὑπομονὴ τῶν πενήτων οὐκ ἀπολεῖται εἰς τέλος. Ἀνάστηθι κύριε μὴ κρατυνέσθω ἄνθρωπος, κριθήτωσαν ἔθνη ἐνώπιόν σου. Κατάστησον κύριε νομοθέτην ἐπ' αὐτούς, γνώτωσαν ἔθνη, ὅτι ἄνθρωποί εἰσιν. Ἵνα τί κύριε ἀπέστης μακρόθεν, ὑπερορᾷς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψει. Ἐν ᾧ ὑπερηφανεύεται ὁ ἀσεβὴς ἐμπυρίζεται ὁ πτωχὸς, συλλαμβάνονται ἐν βουλαῖς αἷς διαλογίζονται. Ὅτι ἐπαινεῖται ὁ ἁμαρτωλὸς ἐν ταῖς ὑπολυμίαις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀδικῶν εὐλογεῖ. Παρώξυνε κύριον ὁ ἁμαρτωλὸς, κατὰ τὸ πλῆθος τῆς ὀργῆς αὐτοῦ οὐκ ἐκζητήσει. Οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, βεβηλῶνται αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ. Ἀνταναιρεῖται τὰ κρίματά σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κατακυριεύσει. Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐ μὴ σαλευθῶ, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν αὐτοῦ κακόν. Οὗ ἀρᾶς τὸ στόμα αὐτοῦ γέμει καὶ πικρίας καὶ δόλου, ὑπὸ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ πόνος καὶ πόνος. Ἐνεδρεύει ἐν ἕλεσι μετὰ πλουσίων, ἐν ἀκαθάρτοις τοῦ ἀποκτεῖναι ἄθῳον. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν πτωχὸν ἀκρεβλίζονται, ἐνεδρεύει ἐν ἀκαθάρτῳ ὡς λέων ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐτοῦ. Ἐνεδρεύει τοῦ ἁρπάσαι πτωχὸν, ἁρπάσαι πτωχὸν ἐν τῷ ἑλκύσαι αὐτόν. Ἐν τῇ παγίδι αὐτοῦ ταπεινώσει αὐτὸν, κύψει καὶ πεσεῖται ἐν τῷ αὐτὸν κατακυριεύσαι τῶν πενήτων. Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιλέλησται ὁ θεὸς, ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, τοῦ μὴ βλέψαι εἰς τέλος. Ἀνάστηθι κύριε ὁ θεός μου ὑψωθήτω ἡ χείρ σου, μὴ ἐπιλάθῃ τῶν πενήτων σου εἰς τέλος. Ἕνεκεν τίνος παρώργισεν ὁ ἀσεβὴς τὸν θεὸν, εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἐκζητήσει. Βλέπεις ὅτι σὺ πόνον καὶ θυμὸν κατανοεῖς, τοῦ παραδοῦναι αὐτὰ εἰς χεῖράς σου. Σοὶ ἐγκαταλέλειπται ὁ πτωχὸς, ὀρφανῷ σὺ ἦσθα βοηθός. Σύντριψον τὸν βραχίονα τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ πονηροῦ, ζητηθήσεται ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ. Κύριος βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ἀπολεῖσθε ἔθνη ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. Τὴν ὑπολυμίαν τῶν πενήτων εἰσήκουσας κύριε, τὴν ἑτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε τὸ οὖς σου. Κρῖναι ὀρφανῷ καὶ ταπεινῷ, ἵνα μὴ προσθῇ ἔτι τοῦ μεγαλαυχεῖσθαι ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. i

ΕΠὶ τῷ κυρίῳ πέποιθα, πῶς ἐρεῖτε τῇ ψυχῇ μου, μετανάστης τὰ ὄρη ὡς στρουθίον. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐνέτειναν τόξον, ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν τοῦ κατατοξεῦσαι ἐν σκοτομιὰν

Cõuertantur peccatores in infernũ, omnes gentes quæ obliuiſcuntur deum. Quoniam non in finem obliuio erit pauperis, patiẽtia pauperum non peribit in finem. Exurge domine non confortetur homo, iudicẽtur gẽtes in conſpectu tuo. Conſtitue domine legislatorẽ ſuper eos, ut ſciant gentes quoniã homines ſunt. Vt quid domine receſsiſti lõge, deſpicis in opportunitatibus in tribulatiõe. Dũ ſuperbit impius incẽditur pauper, cõprehenduntur in cõſilijs quibus cogitãt. Quoniã laudatur peccator in deſiderijs animæ ſuæ, & iniquus benedicit̃. Exacerbauit dominũ peccator, ſecundũ multitudinẽ iræ ſuæ non inquiret. Non eſt deus in cõſpectu eius, inquinatæ ſunt uiæ illius in omni tempore. Auferũtur iudicia tua à facie eius, omnium inimicorũ ſuorũ dominabitur. Dixit enim in corde ſuo, non mouebor à generatione in generationem ſine malo. Cuius os maledictione plenum eſt & amaritudine & dolo, ſub lingua eius labor & dolor. Sedet in inſidijs cũ diuitibus, in occultis ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem reſpiciunt, inſidiatur in abſcondito, quaſi leo in ſpelũca ſua. Inſidiatur ut rapiat pauperẽ, rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo ſuo humiliabit eum, inclinabit ſe & cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde ſuo, oblitus eſt deus, auertit faciẽ ſuam ne uideat uſq; in finem. Exurge domine deus meus & exaltetur manus tua, ne obliuiſcaris pauperum in finem. Propter quod irritauit impius deũ, dixit enim in corde ſuo non requiret. Vides quoniã tu laborem & dolorem conſideras, ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus eſt pauper, orphano tu eris adiutor. Contere brachiũ peccatoris & maligni, quæreẽ peccatũ illius & nõ inuenieẽ. Dominus regnabit in æternũ & in ſeculum ſeculi, peribitis gẽtes de terra illius. Deſideriũ pauperum exaudiuit dñs, prẽparationẽ cordis eorũ audiuit auris tua. Iudicare pupillo & humili, ut non apponat ultra magnificare ſe homo ſuper terram.

In finem Pſalmus Dauid. x

IN dño confido, quomodo dicitis animæ meę, trãſmigra in montẽ ſicut paſſer. Quñ ecce peccatores intenderũt arcũ, parauerũt ſagittas ſuas in pharetra, ut ſagittẽt in obſcuro

meditatione ſemper. Conuertantur impij in infernum, omnes gentes quæ obliuiſcuntur deum. Quoniam non in æternum obliuioni erit pauper, expectatio pauperum non peribit in perpetuum. Surge domine non confortetur homo, iudicentur gentes ante faciem tuam. Pone domine terrorem eis, ſciant gentes homines eſſe ſe ſemper.

x

QVare domine ſtas à longe, deſpicis in temporibus anguſtiæ. In ſuperbia impij ardet pauper, capiantur in ſceleribus quæ cogitauerũt. Quia laudauit impius deſiderium animæ ſuæ, & auarus applaudens ſibi blaſphemauit dominum. Impius ſecũdum altitudinem furoris ſui non requiret, nec deus in omnibus cogitationibus eius. Parturiunt uiæ eius in omni tempore, longe ſunt iudicia tua à facie eius, omnes inimicos ſuos deſpicit. Loquitur in corde ſuo, non mouebor, in generatione & generatione ero ſine malo. Maledictione os eius plenum eſt, & dolis & auaritia, ſub lingua eius dolor & iniquitas. Sedet inſidians iuxta ueſtibula in abſcõditis ut interficiat innocentem, oculi eius robuſtos circunſpiciunt. Inſidiatur in abſcondito quaſi leo in cubili, inſidiatur ut rapiat pauperem, rapiet pauperem quum attraxerit eum ad rete ſuum. Et confractum ſubijciet & irruet uiribus ſuis ualenter. Dixit in corde ſuo oblitus eſt deus, abſcondit faciem ſuam, non reſpiciet in perpetuum. Surge domine deus, leua manum tuam, noli obliuiſci pauperum. Quare blaſphemat impius deum, dicens in corde ſuo, quod non requirat. Vides quia tu laborem & furorẽ reſpicis, ut detur in manu tua, tibi relinquuntur ſortes tui, pupillo tu es factus adiutor. Contere brachium impij & maligni, quæres impietatem eius & non inuenies. Dominus rex ſeculi & æternitatis, perierunt gentes de terra illius. Deſiderium pauperum audiſti domine, præparaſti ut cor eorum audiat auris tua. Vt iudices pupillum & oppreſſum, & nequaquam ultra ſuperbiat homo de terra.

Victori Dauid.

xi

IN domino ſperaui, quomodo dicitis animæ meæ, tranſuola in montem ut auis. Quia ecce impij tetenderunt arcum, poſuerunt ſagittam ſuam ſuper neruum, ut ſagittent in abſcondito

חַגָּיוֹן סֶלָה׃ יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה
בַּל־גּוֹיִם שִׁכְחֵי אֱלֹהִים׃ כִּי לֹא לָנֶצַח
יִשָּׁכַח אֶבְיוֹן תִּקְוַת עֲנִיִּים תֹּאבֵד לָעַד׃
קוּמָה יְהוָה אַל־יַעֹז אֱנוֹשׁ יִשָּׁפְטוּ גוֹיִם
עַל פָּנֶיךָ׃ שִׁיתָה יְהוָה מוֹרָה לָהֶם
יֵרְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה סֶלָה׃

ט

לָמָּה יְהוָה תַּעֲמֹד בְּרָחוֹק תַּעְלִים
לְעִתּוֹת בַּצָּרָה׃ בְּגַאֲוַת רָשָׁע יִדְלַק עָנִי
יִתָּפְשׂוּ בְּמִזְמוֹת זוּ חָשָׁבוּ׃ כִּי־הִלֵּל
רָשָׁע עַל־תַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וּבוֹצֵעַ בָּרַךְ נִאֵץ
יְהוָה׃ רָשָׁע כְּגֹבַהּ אַפּוֹ בַּל־יִדְרֹשׁ
אֵין אֱלֹהִים כָּל־מְזִמּוֹתָיו׃ יָחִילוּ
דְרָכָיו בְּכָל־עֵת מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנֶּגְדּוֹ
כָּל־צוֹרְרָיו יָפִיחַ בָּהֶם׃ אָמַר בְּלִבּוֹ
בַּל־אָמוֹט לְדֹר וָדוֹר אֲשֶׁר־לֹא בְרָע׃
אָלָה פִּיהוּ מָלֵא וּמִרְמוֹת תָּחַת
לְשׁוֹנוֹ עָמָל וָאָוֶן׃ יֵשֵׁב בְּמַכְמַנֵּי
חֲצֵרִים בַּמִּסְתָּרִים יַהֲרֹג נָקִי עֵינָיו
לְחֶלְכָה יִצְפֹּנוּ׃ יֶאֱרֹב בַּמִּסְתָּר
כְּאַרְיֵה בְסֻכּוֹ יֶאֱרֹב לַחֲטוֹף עָנִי יַחֲטֹף
עָנִי בְמָשְׁכוֹ בְרִשְׁתּוֹ׃ וְדָכָא יָשׁוֹחַ
וְנָפַל בַּעֲצוּמָיו חֶלְכָּאִים׃ אָמַר בְּלִבּוֹ
שָׁכַח אֵל הִסְתִּיר פָּנָיו בַּל־רָאָה לָנֶצַח׃
קוּמָה יְהוָה אֵל נְשָׂא יָדֶךָ אַל־תִּשְׁכַּח
עֲנִיִּים׃ עַל־מָּה נִּאֵץ רָשָׁע אֱלֹהִים
אָמַר בְּלִבּוֹ לֹא תִדְרוֹשׁ׃ רָאִיתָ כִּי־אַתָּה
עָמָל וְכַעַס תַּבִּיט לָתֵת בְּיָדֶךָ
עָלֶיךָ יַעֲזֹב חֶלְכָּה יָתוֹם אַתָּה הָיִיתָ
עוֹזֵר׃ שְׁבוֹר זְרוֹעַ רָשָׁע וְרָע
תִּדְרֹשׁ־רִשְׁעוֹ בַל־תִּמְצָא׃ יְהוָה
מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ׃
תַּאֲוַת עֲנָוִים שָׁמַעְתָּ יְהוָה תָּכִין לִבָּם
תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ׃ לִשְׁפֹּט יָתוֹם
וְדַךְ בַּל־יוֹסִיף עוֹד לַעֲרֹץ אֱנוֹשׁ מִן־
הָאָרֶץ׃

יא

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד

בַּיהוָה חָסִיתִי אֵיךְ תֹּאמְרוּ לְנַפְשִׁי נוּדִי
הַרְכֶם צִפּוֹר׃ כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן
קֶשֶׁת כּוֹנְנוּ חִצָּם עַל־יֶתֶר לִירֹת בְּמוֹ־אֹפֶל
לישרי

μων σου εὐθεῖας τῇ καρδίᾳ. Οὐ διασπερεῖς τὰ αὐτοῦ καθεξῆς, ὁ δὲ δίκαιος τί ἐποίησε; Κύριος ἐν ναῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, κύριος ἐν οὐρανῷ ὁ θρόνος αὐτοῦ. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὰ πτώματα ἐπιβλέπουσι, τὰ βλέφαρα αὐτοῦ ἐξετάζει τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Κύριος ἐξετάζει τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἄσεβῆ, ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Ἐπιβρέξει ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς παγίδας, πῦρ καὶ θεῖον καὶ πνεῦμα καταιγίδων ἡ μερὶς τοῦ ποτηρίου αὐτῶν. Οὐ δίκαιος κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, εὐθύτητας εἶδεν ἡ πρόσωπον αὐτοῦ.

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς ὀγδόης, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ια

Σῶσόν με κύριε ὅτι ἐκλέλοιπεν ὅσιος, ὅτι ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησεν κακά. Ἐξολοθρεύσαι κύριος πάντα τὰ χείλη τὰ δόλια, γλῶσσαν τὴν μεγαλόρρημονα. Τοὺς εἰπόντας τῇ γλώσσῃ ἡμῶν μεγαλυνοῦμεν, τὰ χείλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἐσι, τίς ἡμῶν κύριός ἐσιν; Ἕνεκεν τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων, νῦν ἀναστήσομαι λέγει κύριος. Θήσομαι ἐν σωτηρίῳ, παρρησιάσομαι ἐν αὐτῷ. Τὰ λόγια κυρίου, λόγια ἁγνά, ἀργύριον πεπυρωμένον δοκίμιον τῆς γῆς, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως. Σὺ κύριε φυλάξεις ἡμᾶς, καὶ διατηρήσεις ἡμᾶς, ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. Κύκλῳ οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσι, κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολυώρησας σὺ υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ιβ

Ἕως πότε κύριε ἐπιλήσῃ με εἰς τέλος, ἕως πότε ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. Ἕως τίνος θήσομαι βουλὰς ἐν ψυχῇ μου, ὀδύνας ἐν καρδίᾳ μου ἡμέρας καὶ νυκτός. Ἕως πότε ὑψώθησεται ὁ ἐχθρός μου ἐπ' ἐμέ. Ἐπίβλεψον εἰσάκουσόν μου κύριε ὁ θεός μου. Φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον, μήποτε εἴπῃ ὁ ἐχθρός μου, ἰσχυσα πρὸς αὐτόν. Οἱ θλίβοντές με ἀγαλλιάσονται εἰ σαλευθῶ, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῷ ἐλέει σου ἤλπισα. Ἀγαλλιάσεται ἡ καρδία μου ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, ᾄσω τῷ κυρίῳ τῷ εὐεργετήσαντί με, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ιγ

Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι θεός. Διεφθάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα. Κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιὼν, ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν.

Πάντες

ro rectos corde. Quoniã quæ perfeciſti deſtruxerunt, iuſtus autem quid fecit? Dominus in templo ſancto ſuo, dominus in cœlo ſedes eius. Oculi eius in pauperẽ reſpiciũt, palpebræ eius interrogant filios hominum. Dominus interrogat iuſtum & impiũ, qui autem diligit iniquitatẽ, odit animã ſuam. Pluet ſuper peccatores laqueos, ignis & ſulphur & ſpiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam iuſtus dominus & iuſtitias dilexit, æquitatem uidit uultus eius.

In finẽ, pro octaua, pſalmus Dauid. XI

SAluum me fac domine quoniã defecit ſanctus, quoniam diminutæ ſunt ueritates à filijs hominũ. Vana loquuti ſunt unuſquiſq; ad proximũ ſuũ, labia doloſa in corde et corde loquuti ſunt mala. Diſperdat dominus uniuerſa labia doloſa, et linguam magniloquam. Qui dixerũt linguam noſtram magnificabimus, labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter dominus eſt? Propter miſeriam inopum & gemitum pauperum, nunc exurgam dicit dominus. Ponam in ſalutari, fiducialiter agã in eo. Eloquia domini eloquia caſta, argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum ſeptuplum. Tu domine ſeruabis nos & cuſtodies nos, à generatione hac in æternum. In circuitu impij ambulant, ſecundum altitudinem tuam multiplicaſti filios hominum.

In finem, pſalmus Dauid. XII

VSq;quo dñe obliuiſceris me in finem, uſq;quo auertis faciẽ tuam à me. Quã diu ponam cõſilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem. Vſq;quo exaltabit inimicus meus ſup me, reſpice & exaudi me dñe deus me⁹. Illumina oculos meos ne unquã obdormiã in morte, ne qñ dicat inimicus meus prævalui aduerſus eum. Qui tribulãt me exultabũt ſi motus fuero, ego autẽ in miſericordia tua ſperaui. Exultabit cor meũ in ſalutari tuo, cãtabo dño qui bona tribuit mihi, & pſallam nomini domini altiſſimi.

In finem, pſalmus Dauid. XIII

DIxit inſipiens in corde ſuo: non eſt deus. Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis, non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Dominus de cœlo proſpexit ſuper filios hominum, ut uideat ſi eſt intelligens aut requirens deum.

Omnes

dito rectos corde. Quia leges diſſipatæ ſunt, iuſtus quid operatus eſt. Dominus in templo ſancto ſuo, dominus in cœlo thronus eius, oculi eius uident, palpebræ eius probant filios hominũ. Dominus iuſtum probat, impium autem & diligentem iniquitatem, odit anima eius. Pluet ſuper peccatores laqueos, ignis & ſulphur & ſpiritus tempeſtatum pars calicis eorum. Quoniam iuſtus dominus iuſtitias dilexit, rectum uidebunt facies eorum.

Victori, pro octaua,
pſalmus Dauid.

XII

SAlua domine quoniam defecit ſanctus, quoniam imminuti ſunt fideles à filijs hominum. Fruſtra loquuntur unuſquiſque proximo ſuo, labium ſubdolum, in corde & corde loquentur. Diſperdat dominus omnia labia doloſa, linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam noſtram roboremus, labia noſtra nobiſcum ſunt, quis noſter dominus eſt? Propter uaſtitatem inopum à gemitu pauperum, nunc conſurgam dicit dominus, ponam in ſalutari auxilium eorum. Eloquia domini, eloquia munda, argentum igne probatum, ſeparatum à terra, colatum ſeptuplum. Tu domine cuſtodies ea, ſeruabis nos à generatione hac in æternum. In circuitu impij ambulabunt, quum exaltati fuerint uiliſſimi filiorum hominum.

Victori, pſalmus Dauid.

XIII

VSquequo domine obliuiſceris mei penitus, uſquequo abſcondis faciem tuam à me. Vſquequo ponam conſilia in animam meam, dolorem in corde meo per diem, uſquequo exaltabitur inimicus meus ſuper me. Conuertere, exaudi me domine deus meus, illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte. Ne quando dicat inimicus meus, prævalui aduerſus eum, hoſtes mei exultabunt, ſi motus fuero. Ego autem in miſericordia tua confido, exultabit cor meum in ſalutari tuo, cantabo domino qui reddidit mihi.

Victori Dauid.

XIIII

DIxit ſtultus in corde ſuo, non eſt deus, corrupti ſunt, abominabiles facti ſunt ſtudioſe, non eſt qui faciat bonum. Dominus de cœlo proſpexit ſuper filios hominum, ut uideret ſi eſt intelligens, aut requirens deum.

Omnes

Παντες ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστι ἕως ἑνός. Οὐχὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οἱ ἐσθίοντες τὸν λαόν μου ἐν βρώσει ἄρτου. Τὸν κύριον οὐκ ἐπεκαλέσαντο, ἐκεῖ ἐφοβήθησαν φόβῳ, ὅπου οὐκ ἦν φόβος. Ὁ γὰρ κύριος ἐν γενεᾷ δικαίᾳ, βουλὴν πτωχοῦ κατῃσχύνατε, ὁ δὲ κύριος ἐλπὶς αὐτοῦ ἐστι. Τίς δώσει ἐκ Σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραήλ, ἐν τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσεται Ἰακὼβ καὶ εὐφρανθήσεται Ἰσραήλ.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ιδ

ΚΥριε, τίς παροικήσει ἐν τῷ σκηνώματί σου, ἢ τίς κατασκηνώσει ἐν ὄρει ἁγίῳ σου. Πορεύομενος ἄμωμος, καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην. Λαλῶν ἀλήθειαν ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, ὃς οὐκ ἐδόλωσεν ἐν γλώσσῃ αὐτοῦ. Καὶ οὐκ ἐποίησε τῷ πλησίον αὐτοῦ κακόν, καὶ ὀνειδισμὸν οὐκ ἔλαβεν κατὰ τῶν ἐγγὺς αὐτοῦ. Ἐξουδενωμένον ἐνώπιον αὐτοῦ πονηρευόμενος, τοὺς δὲ φοβουμένους τὸν κύριον δοξάζει. Ὁ ὀμνύων τῷ πλησίον αὐτοῦ καὶ οὐκ ἀθετῶν, τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ, καὶ δῶρα ἐπ' ἀθῴοις οὐκ ἔλαβεν. Ὁ ποιῶν ταῦτα, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Στηλογραφία τῷ Δαυίδ. ιε

ΦΥλαξόν με κύριε ὅτι σοὶ ἤλπισα, εἶπα τῷ κυρίῳ, κύριός μου εἶ σύ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου σὺ χρεία οὐκ ἔχεις. Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ, ἐθαυμάσωσεν ὁ κύριος, πάντα τὰ θελήματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς. Ἐπληθύνθησαν αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν, μετὰ ταῦτα ἐτάχυναν. Οὐ μὴ συναγάγω τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου. Κύριος μερὶς τῆς κληρονομίας μου, καὶ τοῦ ποτηρίου μου, σὺ εἶ ὁ ἀποκαθιστῶν τὸν κλῆρόν μου ἐμοί. Σχοινία ἐπέπεσέ μοι ἐν τοῖς κατίοσιν μου, καὶ γὰρ ἡ κληρονομία μου κατίσχυσε μοι ἐστίν. Εὐλογήσω τὸν κύριον τὸν συνετίσαντά με, ἔτι δὲ καὶ ἕως νυκτὸς ἐπαίδευσάν με οἱ νεφροί μου. Προωρώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ. Διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι. Ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πλησιώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου, τερπνότητες ἐν τῇ δεξιᾷ σου εἰς τέλος. Προσευχὴ τῷ Δαυίδ. ις

ΕΙσάκουσον κύριε δικαιοσύνης μου, πρόσχες τῇ δεήσει μου. Ἐνώτισαι τὴν προσευχήν μου, οὐκ ἐν χείλεσι δολίοις. Ἐκ προσώπου σου τὸ κρίμα μου ἐξέλθοι, οἱ ὀφθαλμοί μου ἰδέτωσαν εὐθύτητας.

Εδο-μη

Omnes declinauerũt simul inutiles facti sunt nõ est qui faciat bonũ, non est usq; ad unũ. Nónne cognoscent omnes qui operant ini quitatẽ, qui deuorant plebẽ meã sicut escam panis. Dñm nõ inuocauerũt, illic trepidauerunt timore ubi non erat timor. Qm̃ dñs in generatione iusta est, consiliũ inopis cõfudistis, qm̃ dñs spes eius est. Quis dabit ex Sion salutare Israel, quũ auerterit dñs captiuitatẽ plebis suæ, lætetur Iacob & exultet Israel.

In finem, psalmus Dauid. XIIII

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in mõte sancto tuo? Qui ingredit sine macula, & operatur iustitiã. Qui loquitur ueritatẽ in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua. Nec fecit proximo suo malũ, & opprobrium nõ accepit aduersus pximos suos. Ad nihilũ deductus est in cõspectu eius malignus, timentes autẽ dñm glorificat. Qui iurat proximo suo & nõ decipit, qui pecuniã suã non dedit ad usurã, & munera super innocentẽ nõ accepit. Qui facit hæc, nõ mouebit in æternum.

Tituli inscriptio ipsi Dauid. XV

COnserua me dñe qm̃ in te speraui, dixi dño deus meus es tu, quoniã bonorũ meorũ nõ eges. Sãctis qui sunt in terra eius, mirificauit oẽs uolũtates meas in eis. Multiplicatæ sunt infirmitates eorũ, postea accelerauerũt. Nõ cõgregabo cõuenticula eorũ de sanguinib⁹, nec memor ero nominũ eorũ per labia mea. Dñs pars hæreditatis meæ & calicis mei, tu es qui restitues hæreditatẽ meã mihi. Funes ceciderũt mihi in præclaris, etem̃ hęreditas mea pręclara est mihi. Benedicã dñm qui tribuit mihi intellectũ, insuper & usq; ad noctẽ increpauerũt me renes mei. Prouidebã dñm in cõspectu meo semper, qm̃ à dextris est mihi ne cõmouear. Propter hoc lætatũ est cor meũ & exultauit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe. Qm̃ nõ derelinques animã meã in inferno, nec dabis sanctũ tuũ uidere corruptionẽ. Notas mihi fecisti uias uitę, adimplebis me lętitia cũ uultu tuo, delectatiões in dextera tua usq; in finẽ. Oratio Dauid. XVI

EXaudi dñe iustitiã meã, intende deprecationẽ meã. Auribus percipe orationẽ meã, nõ in labijs dolosis. De uultu tuo iudiciũ meũ prodeat, oculi mei uideãt ęquitatẽ.

Probasti

Omnes recesserunt, simul conglutinati sunt, non est qui faciat bonum, non est usq; ad unum. Nónne cognoscent omnes qui operantur iniquitatẽ, qui deuorant populum meũ ut cibum panis, dominum non inuocauerunt. Ibi timebunt formidine, quoniam deus in generatione iusta est. Consilium pauperum confudistis, quoniam dominus spes eius est. Quis dabit de Sion salutare Israel, quãdo reduxerit dominus captiuitatẽ populi sui, exultabit Iacob, lætabitur Israel.

Psalmus Dauid. XV

DOmine quis peregrinabitur in tẽtorio tuo, & quis habitabit in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam, loquiturq; ueritatem in corde suo. Qui non est facilis in lingua sua, nec fecit amico suo malum, & opprobriũ non sustinuit super uicino suo. Despicitur in oculis eius improbus, timentes autem dominum glorificabit, iurat ut se affligat & non mutat. Pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera aduersum innoxium non accepit, qui facit hæc, non mouebitur in æternum.

Humilis & simplicis Dauid.

XVI

CVstodi me deus, quoniam speraui in te. Dixi deo dominus meus es tu, bene mihi non est sine te. Sanctis qui in terra sunt, & magnificis omnis uoluntas mea in eis. Multiplicabuntur idola eorum, post tergum sequentium, non libabo libamina eorum de sanguine, neq; assumam nomina eorum in labijs meis. Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei, tu possessor sortis meæ. Lineæ ceciderunt mihi in pulcherrimis, & hæreditas speciosissima mea est. Benedicam dominum qui dedit mihi consilium, insuper & noctibus erudierunt me renes mei. Proposui dominum in cõspectu meo semper, quia à dextris meis est ne commouear. Propterea lætatum est cor meum & exultauit gloria mea, & caro mea habitauit confidẽter. Non enim derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum uidere corruptionẽ. Ostendis mihi semitam uitæ plenitudinem lætitiarum ante uultũ tuum, decores in dextra tua æternos.

Oratio Dauid.

XVII

AVdi deus iustum, intende deprecationem meam, auribus percipe orationem meam, absque labijs mendacij. De uultu tuo iudicium meum prodeat, oculi tui uideant æquitates.

Probasti

חַבָּל סַר יַחְדָּו נֶאֱלָחוּ אֵין עֹשֵׂה טוֹב אֵין
גַּם־אֶחָד׃ הֲלֹא יָדְעוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן
אֹכְלֵי עַמִּי אָכְלוּ לֶחֶם יְהוָה לֹא קָרָאוּ׃
שָׁם פָּחֲדוּ פָחַד כִּי אֱלֹהִים בְּדוֹר
צַדִּיק׃ עֲצַת עָנִי תָּבִישׁוּ כִּי יְהוָה
מַחְסֵהוּ׃ מִי־יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעוֹת
יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל
יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל׃

טז

מִכְתָּם לְדָוִד׃

יְהוָה מִי־יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ מִי יִשְׁכֹּן
בְּהַר קָדְשֶׁךָ׃ הוֹלֵךְ תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק
וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ׃ לֹא־רָגַל עַל־
לְשׁוֹנוֹ לֹא־עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה וְחֶרְפָּה לֹא־
נָשָׂא עַל־קְרוֹבוֹ׃ נִבְזֶה נִמְאָס בְּעֵינָיו
וְאֶת־יִרְאֵי יְהוָה יְכַבֵּד נִשְׁבַּע
לְהָרַע וְלֹא יָמִיר׃ כַּסְפּוֹ לֹא־נָתַן
בְּנֶשֶׁךְ וְשֹׁחַד עַל־נָקִי לֹא־לָקָח עֹשֵׂה
אֵלֶּה לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם׃

יז

מִכְתָּם לְדָוִד

שָׁמְעָה יְהוָה צֶדֶק הַקְשִׁיבָה רִנָּתִי הַאֲזִינָה
תְּפִלָּתִי בְּלֹא שִׂפְתֵי מִרְמָה׃ מִלְּפָנֶיךָ
מִשְׁפָּטִי יֵצֵא עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים׃

Εδοκίμασάς μου τὴν καρδίαν μου, ἐπεσκέψω νυκτός, ἐπύρωσάς με καὶ οὐχ εὑρέθη ἐν ἐμοὶ ἀδικία. Ὅπως οὐ μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου ἐγὼ ἐφύλαξα ὁδοὺς σκληράς. Κατάρτισαι τὰ διαβήματά μου ἐν ταῖς τρίβοις σου, ἵνα μὴ σαλευθῶσι τὰ διαβήματά μου. Ἐγὼ ἐκέκραξα ὅτι ἐπήκουσάς μου ὁ θεός, κλῖνον τὸ οὖς σου ἐμοί, καὶ ἐπάκουσον τῶν ῥημάτων μου. Θαυμαστωσον τὰ ἐλέη σου, ὁ σώζων τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σε. Ἐκ τῶν ἀνθεστηκότων τῇ δεξιᾷ σου, φύλαξόν με κύριε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. Ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου σκεπάσεις με, ἀπὸ προσώπου ἀσεβῶν τῶν θλιψάντων με. Οἱ ἐχθροί μου τὴν ψυχήν μου ἐκύκλωσαν, τὸ στέαρ αὐτῶν συνέκλεισαν, τὸ στόμα αὐτῶν ἐλάλησεν ὑπερηφανίαν. Ἐκβαλόντες με νυνὶ περιεκύκλωσάν με, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἔθεντο ἐκκλῖναι ἐν τῇ γῇ. Ὑπέλαβόν με ὡσεὶ λέων ἕτοιμος εἰς θήραν, καὶ ὡσεὶ σκύμνος οἰκῶν ἐν ἀποκρύφοις. Ἀνάστηθι κύριε προφθασον αὐτὸν καὶ ὑποσκέλισον αὐτόν, ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ ἀσεβοῦς, ῥομφαίαν σου ἀπὸ ἐχθρῶν τῆς χειρός σου. Κύριε ἀπὸ ὀλίγων ἀπὸ γῆς διαμέρισον αὐτοὺς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ τῶν κεκρυμμένων σου ἐπλήσθη ἡ γαστὴρ αὐτῶν. Ἐχορτάσθησαν υἱῶν, καὶ ἀφῆκαν τὰ κατάλοιπα τοῖς νηπίοις αὐτῶν. Ἐγὼ δὲ ἐν δικαιοσύνῃ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ σου, χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τὴν δόξαν σου.

Καθισμα ια

Εἰς τὸ τέλος τῷ παιδὶ κυρίου τῷ Δαυὶδ, ὃς ἐλάλησε τῷ κυρίῳ τοὺς λόγους τῆς ᾠδῆς ταύτης, ἐν ἡμέρᾳ ἧ ἐρρύσατο αὐτὸν ὁ κύριος ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ χειρὸς σαοὺλ, καὶ εἶπε. ιζ

Ἀγαπήσω σε κύριε ἡ ἰσχύς μου, κύριος στερέωμά μου, καὶ καταφυγή μου, καὶ ῥύστης μου. Ὁ θεός μου βοηθός μου, καὶ ἐλπιῶ ἐπ' αὐτόν. Ὑπερασπιστής μου, καὶ κέρας σωτηρίας μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου. Αἰνῶν ἐπικαλέσομαι τὸν κύριον, καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι. Περιέσχον με ὠδῖνες θανάτου, καὶ χείμαῤῥοι ἀνομίας ἐξετάραξάν με. Ὠδῖνες ἄδου περιεκύλωσάν με, προέφθασάν με παγίδες θανάτου. Καὶ ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐπεκαλεσάμην τὸν κύριον, καὶ πρὸς τὸν θεόν μου ἐκεκραξα. Ἤκουσεν ἐκ ναοῦ ἁγίου αὐτοῦ φωνῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ. Καὶ ἐσαλεύθη καὶ ἐτρόμασε ἡ γῆ, καὶ τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐταράχθησαν, καὶ ἐσαλεύθησαν ὅτι ὠργίσθη αὐτοῖς ὁ θεός. Ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ κατέφλεξεν, ἄνθρακες ἐξεκαύθησαν ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ἔκλινεν οὐρανοὺς καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Καὶ

Probasti cor meũ & uisitasti nocte, igne me examinasti, & nõ est inuẽta in me iniquitas. Vt non loquat̃ os meũ opera hominũ, propter uerba labiorũ tuorũ, ego custodiui uias duras. Perfice gressus meos in semitis tuis, ut nõ moueãtur uestigia mea. Ego clamaui, qm̃ exaudisti me deus, inclina aurẽ tuam mihi, & exaudi uerba mea. Mirifica misericordias tuas, qui saluos facis sperantes in te. A resistentibus dexteræ tuæ, custodi me domine, ut pupillã oculi. Sub umbra alarũ tuarum protege me, à facie impiorũ qui me afflixerunt. Inimici mei animã meã circũdederũt, adipẽ suũ concluserũt, os eorũ loquutũ est superbiã. Proijciẽtes me nunc circũdederunt me, oculos suos statuerũt declinare in terram. Susceperũt me sicut leo paratus ad prædã, & sicut catulus leonis habitãs in abditis. Exurge dñe, præueni eos & subuerte eos, eripe animã meã ab impio, framea tuã ab inimicis manus tuæ. Domine à paucis de terra diuide eos in uita eorũ, & de abscondi tis tuis adimpletus est uenter eorũ. Saturati sunt filijs, & diuiserũt reliqas suas paruulis suis. Ego aũt in iustitia apparebo cõspectui tuo, satiabor quum apparuerit gloria tua.

In finẽ, puero dñi Dauid, quæ loquutus est dño uerba cantici huius, in die qua eripuit eum dñs de manu omniũ inimicorum eius, & de manu Saul: & dixit, XVII

Diligã te domine fortitudo mea, dñs firmamentũ meũ & refugiũ meum, & liberator meus. Deus meus adiutor meus, & sperabo in eũ. Protector meus & cornu salutis meæ, & susceptor meus. Laudans inuocabo dñm, & ab inimicis meis saluus ero. Circũdederũt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis cõturbauerũt me. Dolores inferni circũdederũt me, prẽoccupauerũt me laquei mortis. Et in tribulatione mea inuocaui dñm, & ad deum meũ clamaui. Et exaudiuit de tẽplo sancto suo uocem meã, & clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius. Et cõmota est & cõtremuit terra, & fundamẽta montiũ cõturbata sunt & cõmota sunt, qm̃ iratus est eis deus. Ascendit fumus in ira eius, & ignis à facie eius exarsit, carbones succensi sunt ab eo. Et inclinauit cœlos & descẽdit, & caligo sub pedib. eius. Et

בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַרְתָּ לַיְלָה צְרַפְתַּנִי בַל־ תִּמְצָא זַמּוֹתִי בַּל־יַעֲבָר־פִּי׃ לִפְעֻלַּת אָדָם בִּדְבַר שְׂפָתֶיךָ אֲנִי שָׁמַרְתִּי אָרְחוֹת פָּרִיץ׃ תָּמְכוּ אֲשֻׁרַי בְּמַעְגְּלוֹתֶיךָ בַּל־נָמְטוּ פְעָמָי׃ אֲנִי קְרָאתִיךָ כִּי־ תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי׃ הַפְלֵה חֲסָדֶיךָ מוֹשִׁיעַ חוֹסִים מִמִּתְקוֹמְמִים בִּימִינֶךָ׃ שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת־עָיִן בְּצֵל כְּנָפֶיךָ תַסְתִּירֵנִי׃ מִפְּנֵי רְשָׁעִים זָווּ שָׁדְדוּנִי אוֹיְבַי בְּנֶפֶשׁ יַקִּיפוּ עָלָי׃ חֶלְבָּמוֹ סָגָרוּ פִּימוֹ דִּבְּרוּ בְגַאוֹן׃ אַשֻּׁרֵינוּ עַתָּה סַבָּבוּנִי עֵינֵיהֶם יָשִׁיתוּ לִנְטוֹת בָּאָרֶץ׃ דִּמְיוֹנוֹ כְּאַרְיֵה יִכְסֹוף וּכְכְפִיר יוֹשֵׁב בְּמִסְתָּרִים׃ קוּמָה יְהוָה קַדְּמָה פָנָיו הַכְרִיעֵהוּ פַּלְטָה נַפְשִׁי מֵרָשָׁע חַרְבֶּךָ׃ מִמְתִים מִיָּד יְהוָה מִמְתִים מֵחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים וּצְפוּנְךָ תְמַלֵּא בִטְנָם יִשְׂבְּעוּ בָנִים וְהִנִּיחוּ יִתְרָם לְעוֹלְלֵיהֶם׃ אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ׃

יט

לַמְנַצֵּחַ לְעֶבֶד יְהוָה לְדָוִד אֲשֶׁר דִּבֶּר לַיהוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל־יְהוָה אֹתוֹ מִכַּף כָּל־אוֹיְבָיו וּמִיַּד שָׁאוּל׃

וַיֹּאמַר

אֶרְחָמְךָ יְהוָה חִזְקִי׃ יְהוָה סַלְעִי וּמְצוּדָתִי וּמְפַלְטִי אֵלִי צוּרִי אֶחֱסֶה־ בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן־יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי׃ מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמִן־אוֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ׃ אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וְנַחֲלֵי בְלִיַּעַל יבעתוני יְבַעֲתוּנִי׃ חֶבְלֵי שְׁאוֹל סַבָּבוּנִי קִדְּמוּנִי מוֹקְשֵׁי מָוֶת׃ בַּצַּר־לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהַי אֲשַׁוֵּעַ יִשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי וְשַׁוְעָתִי לְפָנָיו תָּבוֹא בְאָזְנָיו׃ וַתִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וּמוֹסְדֵי הָרִים יִרְגָּזוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־חָרָה לוֹ׃ עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ׃ וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרַד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו׃

Probasti cor meum uisitasti nocte, conflasti me & non inuenisti cogitationes meas transire os meum. In opere hominum propter uerbum labiorum tuorum, ego obseruaui uias latronis. Sustenta gressus meos in callibus tuis, & non labentur uestigia mea. Ego inuocaui te, quia exaudies me deus, inclina aurem tuam mihi, audi eloquium meum. Mirabilem fac misericordiam tuam saluator sperantium, à resistentibus dexteræ tuæ. Custodi me quasi pupillam intus in oculo, in umbra alarum tuarum protege me. A facie impiorum uastantium me, inimici mei animam meam circundederunt. Adipe suo concluserunt, & ore loquuti sunt superbe. Incedentes aduersum me, nunc circundederunt me, oculos suos posuerunt declinare in terram. Similitudo eius quasi leonis desiderantis prædam, & quasi catuli leonis sedentis in absconditis. Surge domine, præueni faciem eius, incurua eum, salua animam meam ab impio qui est gladius tuus. A uiris manus tuæ domine qui mortui sunt in profundo, quorum pars in uita, & quorum de absconditis tuis repleti uentrem, qui saturabuntur filijs, & dimittent reliquias suas paruulis eorum. Ego in iustitia uidebo faciem tuam, implebor quum euigilauero similitudine tua.

Victori seruo domini Dauid, qui loquutus est domino uerba cantici huius, in die qua liberauit eum dominus de manu omnium inimicorum eius, & de manu Saul.

XVIII

Et dixit, diligam te domine fortitudo mea. Domine petra mea, & robur meum & saluator meus, deus meus fortis meus, & sperabo in eo, scutum meum, & cornu salutis meæ susceptor meus. Laudatum inuocabo dominum, & ab inimicis meis saluus ero. Circundederũt me funes mortis, & torrentes diaboli terruerũt me. Funes inferni circundederunt me, præuenerunt me laquei mortis. In tribulatione mea inuocabo dominum, & ad deum meum clamabo, exaudiet de templo sancto suo uocem meam, & clamor meus ante faciem eius ueniet in aures eius.

Commota est & contremuit terra, & fundamenta montium concussa sunt, & conquassata sunt, quoniam iratus est eis. Ascendit fumus de furore eius, & ignis ex ore eius deuorans, carbones incensi sunt ab eo. Inclinauit cœlos & descendit, & caligo sub pedibus eius.

Et ascendit

Καὶ ἐπέβη ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, ἐπετάσθη ἐπὶ πτέρυγων ἀνέμων. Καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ, κύκλῳ αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ, σκοτεινὸν ὕδωρ ἐν νεφέλαις ἀέρων. Ἀπὸ τῆς παραγωγῆς ἐνώπιον αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διῆλθον, χάλαζα καὶ ἄνθρακες πυρός. Καὶ ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ ὁ κύριος, καὶ ὁ ὕψιστος ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ. Ἐξαπέστειλε βέλη καὶ διεσκόρπισεν αὐτούς, καὶ ἀστραπὰς ἐπλήθυνε καὶ συνετάραξεν αὐτούς. Καὶ ὤφθησαν αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ἀνεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης. Ἀπὸ τῆς ἀπειλῆς σου κύριε, ἀπὸ ἐμπνεύσεως πνεύματος ὀργῆς σου. Ἐξαπέστειλεν ἐξ ὕψους καὶ ἔλαβέ με, προσελάβετό με ἐξ ὑδάτων πολλῶν. Ῥύσεταί με ἐξ ἐχθρῶν μου ἰσχυρῶν, καὶ ἐκ τῶν μισούντων με ὅτι ἐδραιώθησαν ὑπὲρ ἐμέ. Προέφθασάν με ἐν ἡμέρᾳ κακώσεώς μου, καὶ ἐγένετο κύριος ἀντιλήμψεώς μου. Καὶ ἐξήγαγέ με εἰς πλατυσμόν, ἔρυσεταί με ὅτι ἠθέλησέ με. Καὶ ἀνταποδώσει μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου ἀνταποδώσει μοι. Ὅτι ἐφύλαξα τὰς ὁδοὺς κυρίου, καὶ οὐκ ἠσέβησα ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου. Ὅτι πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ ἐνώπιόν μου καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ οὐκ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ. Καὶ ἔσομαι ἄμωμος μετ' αὐτοῦ, καὶ φυλάξομαι ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου. Καὶ ἀνταποδώσει μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου, ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Μετὰ ὁσίου ὁσιωθήσῃ, καὶ μετὰ ἀνδρὸς ἀθῴου ἀθῷος ἔσῃ. Καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ, καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις. Ὅτι σὺ λαὸν ταπεινὸν σώσεις, καὶ ὀφθαλμοὺς ὑπερηφάνων ταπεινώσεις. Ὅτι σὺ φωτίεις λύχνον μου κύριε, ὁ θεός μου φωτίεις τὸ σκότος μου. Ὅτι ἐν σοὶ ξυνθήσομαι ἀπὸ πειρατηρίου, καὶ ἐν θεῷ μου ὑπερβήσομαι τεῖχος. Ὁ θεός μου ἄμωμος ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, τὰ λόγια κυρίου πεπυρωμένα, ὑπερασπιστής ἐστι πάντων τῶν ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτόν. Ὅτι τίς θεὸς παρεκτὸς τοῦ κυρίου, ἢ τίς θεὸς πλὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν; Ὁ θεὸς ὁ περιζωννύων με δυνάμει, καὶ ἔθετο ἄμωμον τὴν ὁδόν μου. Καταρτίζομενος σὺ πόδας μου ὡσεὶ ἐλάφου, καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλά ἱστῶν με. Διδάσκων χεῖράς μου εἰς πόλεμον, καὶ ἔθου τόξον χαλκοῦν σὺν βραχίονάς μου. Καὶ ἔδωκάς μοι ὑπερασπισμὸν σωτηρίας, καὶ ἡ δεξιά σου ἀντελάβετό μου. Καὶ ἡ παιδεία σου ἀνώρθωσέ με εἰς τέλος, καὶ ἡ παιδεία σου, αὐτή με διδάξει. Ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου ὑποκάτω μου, καὶ οὐκ ἠσθένησε τὰ ἴχνη μου. Καταδιώξω σοὺς ἐχθρούς μου καὶ καταλήψομαι αὐτούς, καὶ οὐκ ἀποστραφήσομαι ἕως ἂν ἐκλίπωσιν. Ἐκθλίψω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι, πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας μου.

Καὶ

Et ascendit super cherubim & uolauit, uolauit super pennas uētorū. Et posuit tenebras latibulū suum, in circuitu eius tabernaculū eius, tenebrosa aqua in nubibus aeris. Præfulgore in conspectu eius nubes transierūt, grādo & carbones ignis. Et intonuit de cœlo dominus, & altissimus dedit uocē suam. Misit sagittas suas & dissipauit eos, & fulgura multiplicauit & conturbauit eos. Et apparuerūt fontes aquarū, & reuelata sunt fundamēta orbis terræ. Ab increpatione tua dñe, ab inspiratiōe spiritus iræ tuæ. Misit de summo & accepit me, & assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderūt me, qm̄ confortati sunt sup me. Præuenerūt me in die afflictionis meę, & factus est dñs protectio mea. Et eduxit me in latitudinē, saluum me fecit qm̄ uoluit me. Et retribuet mihi dñs secnndū iustitiā meā, & secundū puritatē manuū mearū retribuet mihi. Quia custodiui uias dñi, nec impie gessi à deo meo. Qm̄ omnia iudicia eius in cōspectu meo, & iustitias eius nō repuli à me. Et ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea. Et retribuet mihi dñs secundū iustitiā meā, et secundū puritatē manuū mearū in cōspectu oculorū eius. Cū sancto sanctus eris, & cū uiro innocēte innocēs eris. Et cū electo electus eris, et cū puerso puerteris. Qm̄ tu populū humilē saluū facies, & oculos supborū humiliabis. Qm̄ tu illuminas lucernā meam dñe, deus meus illumina tenebras meas. Qm̄ in te eripiar à tentatione, & in deo meo trāsgrediar murū. Deus meus impolluta uia eius, eloqa dñi igne examinata, ptector est omniū sperantiū in se. Qm̄ quis deus præter dñm, aut quis deus pręter deū nostrū? Deus qui præcinxit me uirtute, & posuit immaculatā uiā meā. Qui perfecit pedes meos tanq̄ cerui, & super excelsa statuēs me. Qui doces manus meas ad præliū, & posuisti ut arcū æreū brachia mea. Et dedisti mihi protectionem salutis, & dextera tua susceptit me. Et disciplina tua correxit me in finē, & disciplina tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me, & nō sunt infirmata uestigia mea. Persequar inimicos meos, & cōprehendā illos, & nō cōuertar donec deficiāt. Confringā illos nec poterūt stare, cadēt subtus pedes meos.

Et

Et ascendit super cherub & uolauit, & uolauit super pennas uenti. Posuit tenebras latibulum suum, in circuitu eius tabernaculū eius, tenebrosa aqua in nubibus ætheris. Præ fulgore in conspectu eius nubes transierunt, grando & carbones ignis. Et intonuit in cœlo dominus, & altissimus dedit uocem suam, grandinem & carbones ignis. Et emisit sagittas suas & dissipauit eos, & fulgura multiplicauit & conturbauit illos.

Et apparuerunt effusiones aquarum, & reuelata sunt fundamenta orbis ab increpatione tua domine ab inspiratione spiritus furoris tui.

Mittet de alto & accipiet me, & trahet me de aquis multis. Liberabit me de inimicis meis potentissimis, & de his qui oderunt me, quoniam robustiores me erant. Præueniet me in die afflictionis meæ, & factus est dominus firmamentum meum. Et educet me in latitudinem, liberabit me quia placui ei. Retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam, & secundum munditiam manuum mearum reddet mihi. Quia custodiui uias domini, & non egi impie à deo meo. Omnia enim iudicia eius in conspectu meo, & præcepta eius non amoui à me. Et fui immaculatus cum eo, & custodiui me ab iniquitate mea. Et restituit mihi dominus secundum iustitiam meam, & secundū munditiam manuum mearum in cōspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris, & cum uiro innocente innocenter ages. Et cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris. Quia tu populū pauperem saluabis, & oculos excelsos humiliabis. Quia tu illuminas lucernam meam, domine deus meus illumina tenebras meas. In te enim curram accinctus, & in deo meo transiliam murum. Deus immaculata uia eius, eloquium domini igne examinatū, scutum est omnium sperantium in se. Quis est deus præter dominum, & quis fortis præter deum nostrum? Deus qui accingit me fortitudine, & posuit immaculatam uiam meam. Coęquans pedes meos ceruis, & super excelsa statuens me. Docens manus meas ad prælium, & componens quasi arcum æreum brachia mea. Dedisti mihi clypeum salutis tuæ & dextera tua confortauit me, et mansuetudo tua multiplicauit me. Dilatabis gressus meus subtus, & non deficient tali mei. Persequar inimicos meos & apprehendam eos, & non reuertar donec consumam eos. Cædam eos & non poterunt surgere, cadent sub pedibus meis.

Accin

Καὶ ὡδιέζωσάς με δύναμιν εἰς πόλεμον, σὺ
ὑπέστησας πάντας τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' ἐμὲ ὑπὸ
κάτω μου. Καὶ τοὺς ἐχθρούς μου ἔδωκάς μοι νῶ-
τον, καὶ τοὺς μισοῦντάς με ἐξωλόθρευσας. Ἐκέκρα-
ξαν καὶ οὐκ ἦν ὁ σώζων, πρὸς κύριον καὶ οὐκ ἐσή-
κουσεν αὐτῶν. Καὶ λεπτυνῶ αὐτοὺς ὡσεὶ χοῦν κα-
τὰ πρόσωπον ἀνέμου, ὡς πηλὸν πλατειῶν λεα-
νῶ αὐτούς. Ῥύσῃ με ἐξ ἀντιλογίας λαοῦ, κατασή-
σεις με εἰς κεφαλὴν ἐθνῶν. Λαὸς ὃν οὐκ ἔγνων ἐ-
δούλευσέ μοι, εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μου. Υἱοὶ
ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι, υἱοὶ ἀλλότριοι ἐπαλαιώ
θησαν καὶ ἐχώλαναν ἀπὸ τῶν τριβῶν αὐτῶν. Ζῇ
κύριος καὶ εὐλογητὸς ὁ θεός, καὶ ὑψωθήτω ὁ θεὸς τοῦ
σωτηρίας μου. Ὁ θεὸς ὁ δοὺς ἐκδικήσεις ἐμοί,
καὶ καταγάξας λαοὺς ὑπὸ ἐμέ, ὁ ῥύστης μου ἐξ ἐχθρῶν
μου ὀργιλῶν. Ἀπὸ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ ὑ-
ψώσεις με, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ἐῤῥύσω με. Διὰ τοῦτο
ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι κύριε καὶ τῷ ὀνόμα
τί σου ψαλῶ. Μεγαλύνων τὰς σωτηρίας τοῦ βα
σιλέως, καὶ ποιῶν ἔλεος τῷ χριστῷ αὐτοῦ, τῷ δα
υὶδ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

Εἰς τέλος, ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ιθ

Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν θεοῦ, ποίησιν δὲ
χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα. Ἡμέ-
ρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νὺξ νυκτὶ ἀνα-
γγέλλει γνῶσιν. Οὐκ εἰσὶ λαλιὰ οὐδὲ λόγοι ὧν οὐ
κ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν
ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς
οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. Ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ
σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευό
μενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ. Ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας
δραμεῖν ὁδόν, ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἔξοδος
αὐτοῦ. Καὶ ὁ κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ
οὐρανοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσεται τὴν
θέρμην αὐτοῦ. Ὁ νόμος κυρίου ἄμωμος ἐπι-
στρέφων ψυχάς, ἡ μαρτυρία κυρίου πιστὴ σοφί-
ζουσα νήπια. Τὰ δικαιώματα κυρίου εὐθέα εὐ-
φραίνοντα καρδίαν, ἡ ἐντολὴ κυρίου τηλαυ-
γὴς φωτίζουσα ὀφθαλμούς. Ὁ φόβος κυρίου ἁ-
γνὸς διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος, τὰ κρίματα
κυρίου ἀληθινὰ, δεδικαιωμένα ἐπὶ τὸ αὐτό.
Ἐπιθυμητὰ ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον πο
λύν, καὶ γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον.
Καὶ γὰρ ὁ δοῦλός σου φυλάσσει αὐτὰ, ἐν τῷ
φυλάσσειν αὐτὰ ἀνταπόδοσις πολλή. Παρα-
πτώματα τίς συνήσει, ἐκ τῶν κρυφίων μου
καθάρισόν με, καὶ ἀπὸ ἀλλοτρίων φεῖσαι
τοῦ δούλου σου. Ἐὰν μή μου κατακυριεύσω-
σι, τότε ἄμωμος ἔσομαι, καὶ καθαρισθήσο-
μαι ἀπὸ ἁμαρτίας μεγάλης.

Καὶ

Et præcinxisti me uirtute ad bellũ, supplan
tasti omnes insurgẽtes in me subtus me. Et
inimicos meos dedisti mihi dorsum, & odi
entes me disperdidisti. Clamauerũt nec erat
qui saluos faceret, ad dominum, nec exaudi
uit eos. Et cõminuam eos ut puluerem ante
faciem uenti, ut lutum platearũ delebo eos.
Eripies me de cõtradictionibus populi, cõ-
stitues me in caput gentiũ. Populus quem
non cognoui seruiuit mihi, in auditu auris
obediuit mihi. Filij alieni mẽtiti sunt mihi,
filij alieni inueterati sunt & claudicauerũt à
semitis suis. Viuit dominus & benedictus
deus, & exaltet deus salutis meæ. Deus qui
das uindictas mihi, & subdidisti populos
sub me, liberator meus de inimicis meis ira
cundis. Ab insurgentibus in me exaltabis
me, à uiro iniquo eripies me. Propterea cõ-
fitebor tibi in nationibus domine, & nomi
ni tuo psalmum dicam. Magnificans salutes
regis eius, et faciens misericordiam Christo
suo, Dauid & semini eius usq; in seculum.

In finem, psalmus Dauid.

XVIII

Oeli enarrãt gloriã dei, & opera manu
um eius annunciat firmamẽtum. Dies
diei eructat uerbũ, & nox nocti indicat sci-
entiam. Non sunt loquelæ neq; sermones,
quorum non audiuntur uoces eorum. In
omnem terram exiuit sonus eorum, & in fi
nes orbis terræ uerba eorum. In sole posuit
tabernaculum suum, & ipse tanquam spon
sus procedens de thalamo suo. Exultabit ut
gigas ad currendam uiam, à summo cœlo
egressio eius. Et occursus eius usq; ad sum-
mum eius, nec est qui se abscondat à calore
eius. Lex domini immaculata cõuertens ani
mas, testimonium domini fidele, sapiẽtiam
præstans paruulis. Iustitiæ domini rectæ, læ
tificantes corda, præceptum domini luci-
dum illuminãs oculos. Timor domini san-
ctus permanẽs in seculum seculi, iudicia do
mini uera iustificata in semetipsa. Desidera
bilia super aurum & lapidẽ precioſum mul
tum, & dulciora super mel & fauũ. Etenim
seruus tuus custodit ea, in custodiendis illis
retributio multa. Delicta qs intelligit, ab oc
cultis meis mũda me, & ab alienis parce ser
uo tuo. Si mei nõ fuerint dñati tũc immacu
latus ero, & emundabor à delicto maximo;

Et erunt

Accinxisti me fortitudine ad prælium, incuruabis resistentes mihi subtus me. Inimicorum meorum dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti. Clamabunt & non erit qui saluet, ad dominum & non exaudiet eos. Delebo eos ut puluerem ante faciem uenti, ut lutum plateарum proijciam eos. Saluabis me à contradictionibus populi, pones me in caput gentium, populus quem ignoraui, seruiet mihi. Auditione auris obediet mihi, filij alieni mentiuntur mihi. Filij alieni defluent, & contrahentur in angustijs suis. Viuit dominus & benedictus deus meus, & exaltabitur deus salutis meæ.
Deus qui das uindictas mihi, & congregas populos sub me. Qui seruas me ab inimicis meis & à resistentibus mihi eleuas me, à uiro iniquo libera me. Propterea confitebor tibi in gentibus domine, & nomini tuo cantabo. Magnificans salutes regis sui, & faciens misericordiam Christo suo, Dauid & semini eius usque in æternum.

Victori, psalmus Dauid.

XIX

Oeli enarrant gloriam dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum.
Dies diei eructat uerbum, & nox nocti indicat scientiam. Non est sermo & non sunt uerba, quibus non audiatur uox eorum. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in finibus orbis uerba eorum, soli posuit tabernaculum in eis.
Et ipse quasi sponsus procedens de thalamo suo, exultauit ut fortis ad currendam uiam.
A summitate cœli egressus eius, & cursus eius usque ad summitatem illius, nec est qui se abscondat à calore eius. Lex domini immaculata conuertens animas, testimonium domini fidele, sapientiam præstans paruulis. Præcepta domini recta lætificantia cor, mandatum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini mundus perseuerans in secula, iudicia domini uera, iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum & lapidem precioſum multum, & dulciora super mel & fauum redundantem.
Vnde seruus tuus docebit ea, in custodiendis eis retributio multa. Errores quis intelligit, ab occultis meis munda me. A superbis quoq; libera seruum tuum si non fuerint dominati mei, tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo.

Et erunt

וַתְּאַזְּרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה תַּכְרִיעַ קָמַי
תַּחְתָּי׃ וְאֹיְבַי נָתַתָּה לִּי עֹרֶף
וּמְשַׂנְאַי אַצְמִיתֵם׃ יְשַׁוְּעוּ וְאֵין
מוֹשִׁיעַ עַל־יְהוָה וְלֹא עָנָם׃
וְאֶשְׁחָקֵם כְּעָפָר עַל־פְּנֵי־רוּחַ כְּטִיט
חוּצוֹת אֲרִיקֵם׃ תְּפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי
עָם תְּשִׂימֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם עַם לֹא־יָדַעְתִּי
יַעַבְדוּנִי׃ לְשֵׁמַע אֹזֶן יִשְׁמָעוּ לִי בְּנֵי
נֵכָר יְכַחֲשׁוּ־לִי׃ בְּנֵי־נֵכָר יִבּוֹלּוּ וְיַחְרְגוּ
מִמִּסְגְּרוֹתֵיהֶם׃ חַי־יְהוָה וּבָרוּךְ
צוּרִי וְיָרוּם אֱלוֹהֵי יִשְׁעִי׃ הָאֵל
הַנּוֹתֵן נְקָמוֹת לִי וַיַּרְבֵּר עַמִּים תַּחְתָּי׃
מְפַלְּטִי מֵאוֹיְבָי אַף־מִן־קָמַי
תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חֲמָסִים תַּצִּילֵנִי׃
עַל־כֵּן אוֹדְךָ בַגּוֹיִם יְהוָה וּלְשִׁמְךָ
אֲזַמֵּרָה׃ מַגְדִּיל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ
וְעֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־
עוֹלָם׃

ים

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃
חַשָּׂמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה
יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ׃ יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ
אֹמֶר וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה־דָּעַת׃
אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם׃
בְּכָל־הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל
מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם׃
וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר
לָרוּץ אֹרַח׃ מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ
וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ׃
תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ
עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי׃
פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב
מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם׃
יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד
מִשְׁפְּטֵי יְהוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו׃
הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב
וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים׃
גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם
עֵקֶב רָב׃ שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין
מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי׃ גַּם מִזֵּדִים
חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי אָז אֵיתָם
וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב׃

יהוה

Καὶ ἔσονται εἰς εὐδοκίαν τὰ λόγια τοῦ στόματός μου, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου ἐνώπιόν σου διὰ παντὸς. Κύριε βοήθεί μου καὶ λυτρωτά μου.

Εἰς τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ιθ

Ἐπακούσαί σου κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὑπερασπίσαί σε τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ Ἰακώβ. Ἐξαποστείλαί σοι βοήθειαν ἐξ ἁγίου, καὶ ἐκ Σιὼν ἀντιλάβοιτό σου. Μνησθείη πάσης θυσίας σου, καὶ τὸ ὁλοκάρπωμά σου πιανάτω. Δώη σοι κύριος κατὰ τὴν καρδίαν σου, καὶ πᾶσαν τὴν βουλήν σου πληρώσαι. Ἀγαλλιασόμεθα ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, καὶ ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. Πληρώσαι κύριος πάντα τὰ αἰτήματά σου, νῦν ἔγνων ὅτι ἔσωσε κύριος τὸν χριστὸν αὐτοῦ. Ἐπακούσεται αὐτῷ ἐξ οὐρανοῦ ἁγίου αὐτοῦ, ἐν δυνασταίαις ἡ σωτηρία τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ. Οὗτοι ἐν ἅρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἐπικαλεσόμεθα. Αὐτοὶ ἐσκολιώθησαν καὶ ἔπεσον, ἡμεῖς δὲ ἀνεστημεν καὶ ἀνορθώθημεν. Κύριε σῶσον τὸν βασιλέα καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλεσόμεθά σε.

Εἰς τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. κα

Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεύς, καὶ ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου ἀγαλλιάσεται σφόδρα. Τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ ἔδωκας αὐτῷ, καὶ τὴν θέλησιν τῶν χειλέων αὐτοῦ οὐκ ἐστέρησας αὐτόν. Ὅτι προέφθασας αὐτὸν ἐν εὐλογίαις χρηστότητος, ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου. Ζωὴν ᾐτήσατό σε καὶ ἔδωκας αὐτῷ μακρότητα ἡμερῶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Μεγάλη ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ σωτηρίῳ σου, δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτόν. Ὅτι δώσεις αὐτῷ εὐλογίαν εἰς αἰῶνα αἰῶνος, εὐφρανεῖς αὐτὸν ἐν χαρᾷ μετὰ τοῦ προσώπου σου. Ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐλπίζει ἐπὶ κύριον, καὶ ἐν τῷ ἐλέει τοῦ ὑψίστου οὐ μὴ σαλευθῇ. Εὑρεθείη ἡ χείρ σου πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς σου, ἡ δεξιά σου εὑροι πάντας τοὺς μισοῦντάς σε. Ὅτι θήσεις αὐτοὺς ὡς κλίβανον πυρὸς ἐν καιρῷ τοῦ προσώπου σου, κύριος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ συνταράξει αὐτοὺς, καὶ καταφάγεται αὐτοὺς πῦρ. Τὸν καρπὸν αὐτῶν τῆς γῆς ἀπολεῖς, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων. Ὅτι ἐξέκλιναν ἐπί σε κακὰ, ἐλογίσαντο βουλάς, αἷς οὐ μὴ στήσωσι. Ὅτι θήσεις αὐτοὺς νῶτον ἐν τοῖς ὑπολοίποις σου, ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπον αὐτῶν. Ὑψώθητι κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου, ἄσομεν καὶ ψαλοῦμεν τὰς δυνάμεις σου. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἑωθινῆς, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. κβ

Ὁ θεὸς ὁ θεός μου πρόσχες μοι, ἵνα τί ἐγκατέλιπές με, μακρὰν ἀπὸ τῆς σωτηρίας μου οἱ λόγοι τῶν παραπτωμάτων μου.

Ὁ θεὸς

Et erunt ut cõplaceant eloquia oris mei,& meditatio cordis mei in cõspectu tuo semper.Dñe adiutor meus,et redemptor meus.

In finem,psalmus Dauid. xix

EXaudiat te dominus in die tribulationis,protegat te nomen dei Iacob. Mittat tibi auxilium de sancto,& de Sion tueatur te.Memor sit omnis sacrificij tui,& holocaustũ tuum pingue fiat.Tribuat tibi dominus secundũ cor tuũ,& omne consilium tuum cõfirmet. Lętabimur in salutari tuo, & in nomine domini dei nostri magnificabimur.Impleat dñs omnes petitiones tuas, nũc cognoui quoniam saluũ fecit dominus Christũ suum.Exaudiet illum de cœlo sancto suo, in potentatibus salus dextræ eius. Hi in curribus & hi in equis, nos autẽ in nomine dñi dei nostri inuocabimus.Ipsi obligati sunt & ceciderũt, nos autẽ surreximus & erecti sumus.Dñe saluũ fac regem, & exaudi nos in die qua inuocauerimus te.

In finem,psalmus Dauid. xx

DOmine in uirtute tua lętabit̃ rex, & super salutare tuũ exultabit uehementer. Desideriũ cordis eius tribuisti ei,& uolũtate labiorũ eius nõ fraudasti eum . Quoniam pręuenisti eum in benedictionibus dulcedinis, posuisti in capite eius coronã de lapide precioso.Vitam petijt à te & tribuisti ei,longitudinem dierũ in seculũ & in seculũ seculi.Magna est gloria eius in salutari tuo, gloriã & magnũ decorẽ impones supẽ eũ.Quoniã dabis eum in benedictione in seculũ seculi,lętificabis eũ in gaudio cum uultu tuo. Qm̃ rex sperat in dño,& in misericordia altissimi nõ cõmouebitur.Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis, dextera tua inueniat omnes qui oderunt te. Pones eos ut clibanum ignis in tẽpore uultus tui, dñs in ira sua conturbabit eos,& deuorabit eos ignis. Fructũ eorũ de terra perdes,& semẽ eorum à filijs hominũ.Qm̃ declinauerunt in te mala,cogitauerũt cõsilia quę nõ potuerũt stabilire.Qm̃ pones eos dorsum,i reliquijs tuis pręparabis uultũ eorũ.Exaltare dñe in uirtute tua,cãtabimus & psallemus uirtutes tuas.

In finẽ,pro susceptione matutina,psalmus Dauid. xxi

DEus deus meus (mus Dauid. xxi respice in me,quare me dereliqsti, longe à salute mea uerba delictorum meorum.

Deus

Sint placentes sermones oris mei, & meditatio cordis mei in conspectu tuo, domine fortitudo mea & redemptor meus.

Victori,psalmus Dauid. xx

EXaudiat te dominus in die tribulatiõis, protegat te nomen dei Iacob. Mittat tibi auxilium de sancto,& de Sion roboret te. Memor sit omnis sacrificij tui, & holocaustũ tuum pingue fiat:semper. Det tibi secundum cor tuum,& omnem uoluntatem tuam impleat. Laudabimus in salutari tuo, & in nomine dei nostri ducemus choros,impleat dominus omnes petitiones tuas. Nunc scio quoniam saluabit dominus Christum suum,exaudiet eum de cœlo sancto suo,in fortitudine salutis dexteræ eius. Hi in curribus & hi in equis:nos autem nominis domini dei nostri recordabimur. Ipsi incuruati sunt & ceciderunt, nos autem surreximus & erecti sumus. Domine salua:rex exaudies nos in die qua inuocauerimus te.

Victori,psalmus Dauid.

xxi

DOmine in fortitudine tua lætabitur rex, & in salutari tuo exultabit uehementer. Desiderium cordis eius dedisti ei,& uoluntate labiorum eius uon fraudasti eum:semper. Quoniam præuenisti eum in benedictionibus bonitatis,pones in capite eius coronam de obrizo. Vitam petiuit à te & dedisti ei, longitudinem dierum in seculum & in ęternum. Magna gloria eius in salutari tuo,gloriam & decorem pones super eum. Pones enim eum in benedictionem sempiternam, & hilarabis eum lætitia apud uultum tuum. Quia rex confidet in domino,& in misericordia excelsi non decipietur. Inueniet manus tua omnes inimicos tuos, dextera tua inueniet odientes te. Pones eos ut clibanũ ignis in tempore uultus tui,dominus in furore suo prę cipitabit eos,& deuorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes,& semen eorum de filijs hominum. Quoniam inclinauerunt super te malum, cogitauerunt scelus quod non potuerunt. Quoniam pones eos humerum, funes tuos firmabis contra facies eorum. Exaltare domine in fortitudine tua,cantabimus & psallemus fortitudines tuas.

Victori,pro ceruo matutino, canticum Dauid. xxii

DEus meus deus meus quare dereliquisti me, longe à salute mea uerba rugitus mei.

Deus

יִהְיוּ־לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ
יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃

כ

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

יַעַנְךָ יְהוָה בְּיוֹם צָרָה יְשַׂגֶּבְךָ
שֵׁם׀ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב׃ יִשְׁלַח עֶזְרְךָ
מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ׃ יִזְכֹּר כָּל־
מִנְחוֹתֶיךָ וְעוֹלָתְךָ יְרַשְׁנֶ֥ה סֶלָה׃
יִתֶּן־לְךָ כִּלְבָבֶךָ וְכָל־עֲצָתְךָ יְמַלֵּא׃
נְרַנְּנָה בִּישׁוּעָתֶךָ וּבְשֵׁם־אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל
יְמַלֵּא יְהוָה כָּל־מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ׃ עַתָּה
יָדַעְתִּי כִּי הוֹשִׁיעַ יְהוָה מְשִׁיחוֹ יַעֲנֵ֥הוּ
מִשְּׁמֵי קָדְשׁוֹ בִּגְבוּרוֹת יֶשַׁע יְמִינוֹ׃
אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַסּוּסִים וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם־
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר׃ הֵמָּה כָּרְעוּ
וְנָפָלוּ וַאֲנַחְנוּ קַמְנוּ וַנִּתְעוֹדָד׃ יְהוָה
הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃

כא

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

יְהוָה בְּעֻזְּךָ יִשְׂמַח־מֶלֶךְ וּבִישׁוּעָתְךָ
מַה־יָּגִיל מְאֹד׃ תַּאֲוַת לִבּוֹ נָתַ֥תָּה
לּוֹ וַאֲרֶשֶׁת שְׂפָתָיו בַּל־מָנַעְתָּ סֶלָה׃
כִּי תְקַדְּמֶנּוּ בִּרְכוֹת טוֹב תָּשִׁית לְרֹאשׁוֹ
עֲטֶרֶת פָּז׃ חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּ
לּוֹ אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל
כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתֶךָ הוֹד וְהָדָר תְּשַׁוֶּה עָלָיו׃
כִּי־תְשִׁיתֵהוּ בְרָכוֹת לָעַד תְּחַדֵּ֥הוּ
בְּשִׂמְחָה אֶת־פָּנֶיךָ׃ כִּי־הַמֶּלֶךְ בּוֹטֵחַ
בַּיהוָה וּבְחֶסֶד עֶלְיוֹן בַּל־יִמּוֹט׃
תִּמְצָא יָדְךָ לְכָל־אוֹיְבֶיךָ יְמִינְךָ תִּמְצָא
שׂוֹנְאֶיךָ׃ תְּשִׁיתֵמוֹ כְּתַנּוּר אֵשׁ לְעֵת
פָּנֶיךָ יְהוָה בְּאַפּוֹ יְבַלְּעֵם וְתֹאכְלֵם אֵשׁ׃
פִּרְיָמוֹ מִן־הָאָרֶץ תְּאַבֵּד וְזַרְעָם מִבְּנֵי
אָדָם׃ כִּי־נָטוּ עָלֶיךָ רָעָה חָשְׁבוּ
מְזִמָּה בַּל־יוּכָלוּ׃ כִּי תְשִׁיתֵמוֹ
שֶׁכֶם בְּמֵיתָרֶיךָ תִּכּוֹנֵן עַל־פְּנֵיהֶם׃
רוּמָ֥ה יְהוָה בְּעֻזֶּךָ נָשִׁ֥ירָה וּנְזַמְּרָ֥ה
גְבוּרָתֶךָ׃

כב

לַמְנַצֵּחַ עַל־אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר
מִזְמוֹר לְדָוִד׃

אֵלִי אֵלִי לָמָ֥ה עֲזַבְתָּנִי רָחוֹק
מִישׁוּעָתִי דִּבְרֵי שַׁאֲגָתִי׃

אלהי

Ο θεός μου κεκράξομαι ἡμέρας καὶ οὐκ εἰσακούσῃ, καὶ νυκτὸς καὶ οὐκ εἰς ἀνοιαν ἐμοί. Σὺ δὲ ἐν ἁγίῳ κατοικεῖς ὁ ἔπαινος τοῦ Ἰσραήλ. Ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἤλπισαν καὶ ἐρρύσω αὐτούς. Πρός σε ἐκέκραξαν καὶ ἐσώθησαν ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν καὶ οὐκ ᾐσχύνθησαν. Ἐγὼ δέ εἰμι σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουθένημα λαοῦ. Πάντες οἱ θεωροῦντές με ἐξεμυκτήρισάν με, ἐλάλησαν ἐν χείλεσιν, ἐκίνησαν κεφαλάς. Ἤλπισεν ἐπὶ κύριον ῥῦσαι αὐτόν, σωσάτω αὐτόν, ὅτι θέλει αὐτόν. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐκσπάσας με ἐκ γαστρός, ἡ ἐλπίς μου ἀπὸ μαστῶν τῆς μητρός μου, ἐπὶ σοὶ ἐπορφίσθην ἐκ μήτρας. Ἀπὸ γαστρός μήτρός μου θεός μου εἶ σύ, μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. Ὅτι θλῖψις ἐγγύς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ βοηθῶν μοι. Περικεκύκλωσάν με μόσχοι πολλοί, ταῦροι πίονες περιέσχον με. Ἠνοιξαν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν, ὡς λέων ἁρπάζων καὶ ὠρυόμενος. Ὡς ὕδωρ ἐξεχύθην καὶ διεσκορπίσθη πάντα τὰ ὀστᾶ μου. Ἐγενήθη ἡ καρδία μου ὡσεὶ κηρὸς τηκόμενος ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου. Ἐξηράνθη ὡς ὄστρακον ἡ ἰσχύς μου, καὶ ἡ γλῶσσά μου κεκόλλημαι τοῖς λάρυγξί μου, καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με. Ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοί, συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με. Ὤρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου, ἐξηρίθμησαν πάντα τὰ ὀστᾶ μου. Αὐτοὶ δὲ κατενόησαν καὶ ἐπεῖδόν με, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. Σὺ δὲ κύριε μὴ μακρύνῃς τὴν βοήθειάν σου ἀπ' ἐμοῦ, εἰς τὴν ἀντίλημψίν μου πρόσχες. Ῥῦσαι ἀπὸ ῥομφαίας τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐκ χειρὸς κυνὸς τὴν μονογενῆ μου. Σῶσόν με ἐκ στόματος λέοντος, καὶ ἀπὸ κεράτων μονοκερώτων τὴν ταπείνωσίν μου. Διηγήσομαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον αἰνέσατε αὐτόν, ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰακὼβ δοξάσατε αὐτόν. Φοβηθήτω ἀπ' αὐτοῦ ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰσραήλ, ὅτι οὐκ ἐξουδένωσεν οὐδὲ προσώχθισε τῇ δεήσει τοῦ πτωχοῦ. Οὐδὲ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς αὐτὸν εἰσήκουσέ μου. Παρὰ σοῦ ὁ ἔπαινός μου, ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ ἐξομολογήσομαί σοι, τὰς εὐχάς μου ἀποδώσω ἐνώπιον τῶν φοβουμένων αὐτόν. Φάγονται πτωχοὶ καὶ ἐμπλησθήσονται, καὶ αἰνέσουσι κύριον οἱ ἐκζητοῦντες αὐτόν, ζήσονται αἱ καρδίαι αὐτῶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Μνησθήσονται καὶ ἐπιστραφήσονται πρὸς κύριον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς. Καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν. Ὅτι τοῦ κυρίου ἡ βασιλεία, καὶ αὐτὸς δεσπόζει τῶν ἐθνῶν. Ἐφαγον καὶ προσεκύνησαν πάντες οἱ πίονες τῆς γῆς, ἐνώπιον αὐτοῦ πεσοῦνται πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς γῆν. Καὶ ἡ ψυχή μου

Deus meus clamabo ꝑ diē & non exaudies, & nocte et nō ad insipientiā mihi. Tu aūt in sancto habitas laus Israel. In te sperauerunt patres nostri, sperauerūt & liberasti eos. Ad te clamauerūt & salui facti sūt, in te sperauerūt & nō sunt cōfusi. Ego aūt sum uermis & non homo, opprobriū hominū & abiectio plebis. Omnes uidentes me deriserūt me, loquuti sunt labijs, mouerunt caput. Sperauit in dño eripiat eū, saluū faciat eū qm̄ uult eū. Qm̄ tu es qui extraxisti me de uentre, spes mea ab uberibus matris meæ, in te ꝑiectus sum ex utero. De uentre matris meæ deus meus es tu, ne discesseris à me. Qm̄ tribulatio ꝓxima est, qm̄ nō est qui adiuuet. Circūdederūt me uituli multi, tauri pingues obsederūt me. Aperuerūt super me os suū, sicut leo rapiēs & rugiēs. Sicut aqua effusus sum, & dispsa sunt omnia ossa mea. Factū est cor meū tanq̄ cera liquescēs ī medio uētris mei. Aruit tāquā testa uirtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meis, & in puluerē mortis deduxisti me. Qm̄ circūdederunt me canes multi, cōciliū malignātiū obsedit me. Foderunt manus meas & pedes meos, dinumerā uerūt omnia ossa mea. Ipsi uero cōsideraue rūt & inspexerūt me, diuiserūt sibi uestimēta mea, & super uestē meā miserūt sortē. Tu aūt dñe ne elongaueris auxiliū tuū à me, ad defensionē meā consp ice. Erue à framea animam meā, & de manu canis unicā meā. Salua me ex ore leonis, & à cornib. unicorniū humilitatē meā. Narrabo nomen tuū fratribus meis, in medio ecclesiæ laudabo te. Qui timetis dominū laudate eum, uniuersum semen Iacob glorificate eū. Timeat eū omne semen Israel, qm̄ non spreuit neq; desp exit deprecationē pauperis. Nec auertit faciem suā à me, & quū clamarē ad eum exaudiuit me. Apud te laus mea in ecclesia magna, uota mea reddā in conspectu timentium eum. Edent pauperes & saturabūtur, & laudabūt dominū qui requirūt eum, uiuēt corda eorum in seculū seculi. Reminiscētur & cōuertentur ad dominū, uniuersæ fines terræ. Et adorabūt in conspectu eius uniuersæ familiæ gentiū. Quoniā dñi est regnū, & ipse dominabit gentiū. Manducauerūt & adorauerunt oēs pingues terræ, in cōspectu eius cadent oēs qui descendūt in terrā. Et anima mea

Deus meus clamabo per diem & non exaudies, & nocte nec est silentium mihi. Et tu sancte, habitator laus Israel. In te confisi sunt patres nostri, confisi sunt & saluasti eos. Ad te clamauerunt & salui facti sunt, in te confisi sunt & non sunt confusi. Ego autem sum uermis & non homo, opprobrium hominum & despectio plebis. Omnes uidentes me subsannant me, dimittunt labium, mouent caput. Confugit ad dominum saluet eum, liberet eum quoniam uult eum. Tu autem propugnator meus ex utero, fiducia mea ab uberibus matris meæ. In te proiectus sum ex uulua, de uentre matris meæ deus meus es tu. Ne longe fias à me, quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est adiutor.

Circundederunt me uituli multi, tauri pingues uallauerunt me. Aperuerunt super me os suum, quasi leo rapiens & rugiens. Sicut aqua effusus sum, & separata sunt omnia ossa mea, factum est cor meum sicut cera liquefacta in medio uentris mei. Aruit uelut testa fortitudo mea, & lingua mea adhæsit palato meo, & in puluerem mortis detraxisti me. Circundederuut me uenatores, consilium pessimorū uallauit me, fixerunt manus meas & pedes meos. Numeraui omnia ossa mea, quæ ipsi respicientes uiderunt in me. Diuiserunt uestimenta mea sibi, & super uestimentum meum miserunt sortem. Tu autem domine ne longe facias, fortitudo mea in auxilium meum festina. Erue à gladio animam meam, de manu canis solitariam meam. Salua me ex ore leonis, & de cornibus unicornium exaudi me. Narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesiæ laudabo te.

Qui timetis dominum laudate eum, omne semen Iacob glorificate eum, & metuite eum uniuersum semen Israel. Quoniam non despexit neque contempsit modestiam pauperis, & non abscondit faciē suam ab eo, & quum clamaret ad eum exaudiuit. Apud te laus mea in ecclesia multa, uota mea reddam in conspectu timētium eum. Comedent mites & saturabuntur, laudabunt dominum quærentes eum, uiuet cor uestrum in sempiternum. Recordabuntur & cōuertentur ad dominum omnes fines terræ, & adorabunt coram eo uniuersæ cognationes gentium. Quia domini est regnum, & dominabitur gentibus. Comederunt & adorauerunt omnes pingues terræ ante faciem eius, curuabūt genu uniuersi qui descendūt in puluerem, & anima eius

μας αὐτ̃ ξύλινά τε σκόρμια μὴ δηλώσῃ αὐτῷ. Ἀναγγελισε͂ τ̃ κυρίῳ γενεὰ ἐρχομένη, καὶ ἀναγγελοῦσι τοῖς δικαιοσύνῃ αὐτ̃, λαῷ τ̃ τεχθησομένῳ ὃν ἐποίησεν ὁ κύριος. Ψαλμὸς τ̃ Δαυίδ. κϛ

KΥριός ποιμαίνει με καὶ οὐδέν με ὑστερήσει, ἐν τόπῳ χλόης ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν. Ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐξέθρεψέ με, τὴν ψυχήν μου ἐπέστρεψεν. Ὡδήγησέ με ἐπὶ τρίβους δικαιοσύνης, ἕνεκεν τ̃ ὀνόματος αὐτ̃. Ἐὰν γὰρ καὶ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. Ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου, αὐτά με παρεκάλεσαν. Ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν, ἐξεναντίας τ̃ θλιβόντων με. Ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου, καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον με ὡσεὶ κράλλιστον. Καὶ τὸ ἔλεός σου κατάδιωξόν με, πάσας τὰς ἡμέρας τ̃ ζωῆς μου. καὶ τὸ κατοικητήριόν μου ἐν οἴκῳ κυρίου, εἰς μακρότητα ἡμερῶν. Ψαλμὸς τ̃ Δαυὶδ τ̃ μιᾶς σαββάτ. κϛ

TOῦ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτ̃, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Αὐτὸς ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτὴν, καὶ ἐπὶ ποταμῶν ἡτοίμασεν αὐτήν. Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τ̃ κυρίου, ἢ τίς στήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτ̃. Ἀθῷος χερσὶ καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, ὃς οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτ̃, καὶ οὐκ ὤμοσεν ἐπὶ δόλῳ τ̃ πλησίον αὐτ̃. Οὗτος λήμψεται εὐλογίαν παρὰ κυρίου, καὶ ἐλεημοσύνην παρὰ θεοῦ σωτῆρος αὐτ̃. Αὕτη ἡ γενεὰ ζητούντων τ̃ κύριον, ζητούντων τὸ πρόσωπον τ̃ θεοῦ Ἰακώβ. Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τ̃ δόξης. Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τ̃ δόξης. κύριος κραταιὸς καὶ δυνατὸς, κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ. Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τ̃ δόξης. Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τ̃ δόξης. κύριος δυνάμεων, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τ̃ δόξης. Κάθισμα γ. Ψαλμὸς τ̃ Δαυὶδ. κδ

ΠΡός σε κύριε ἦρα τὴν ψυχήν μου, ὁ θεός μου σὲ πέποιθα μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα. μηδὲ καταγελασάτωσάν με οἱ ἐχθροί μου, καὶ γὰρ πάντες οἱ ὑπομένοντές σε οὐ μὴ καταισχυνθῶσιν. Αἰσχυνθήτωσαν οἱ ἀνομοῦντες δικαίως. Τὰς ὁδούς σου κύριε γνώρισόν μοι, καὶ τὰς τρίβους σου δίδαξόν με. Ὁδήγησόν με ἐπὶ τὴν ἀλήθειάν σου, καὶ δίδαξόν με ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου, καὶ σὲ ὑπέμεινα ὅλην τὴν ἡμέραν. Μνήσθητι τ̃ οἰκτιρμῶν σου κύριε, καὶ τὰ ἐλέη σου ὅτι ἀπὸ τ̃ αἰῶνός εἰσιν. Ἁμαρτίας νεότητός μου, καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῇς. Κατὰ τὸ ἔλεός σου μνήσθητί μου σὺ, ἕνεκεν τ̃ χρηστότητός σου κύριε. Χρηστὸς καὶ εὐθὺς

mea illi uiuet, et semẽ meum seruiet ipsi. Annũciabitur dño generatio uẽtura, & annunciabũt iustitiã eius populo qui nascẽt quem fecit dñs. Psalmus Dauid. xxii

DOminus regit me & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. Sup aquã refectionis educauit me, animã meam cõuertit. Deduxit me super semitas iustitiæ, propter nomẽ suũ. Nã & si ambulauero in medio umbrę mortis, nõ timebo mala, quoniam tu mecũ es. Virga tua et baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mẽsam, aduersus eos qui tribulãt me. Impinguasti in oleo caput meum, & calix meus inebrians quàm præclarus est. Et misericordia tua subsequẽt me, omnibus diebus uitæ meæ. Et ut inhabitem in domo domini, in longitudinem dierum.

Psalmus Dauid prima sabbati. xxiii

DOmini est terra & plenitudo eius, orbis terrarũ & uniuersi q habitãt in eo. Quia ipse super maria fundauit eũ, & super flumina præparauit eum. Quis ascendet in montem dñi, aut quis stabit in loco sancto eius. Innocẽs manibus & mũdo corde, qui nõ accepit in uano animã suã, nec iurauit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionẽ à dño, & misericordiã à deo salutari suo. Hæc est generatio quærẽtium eũ, quęrẽtiũ faciẽ dei Iacob. Attollite portas principes uestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex glorię. Quis est iste rex gloriæ: dñs fortis & potẽs, dñs potẽs in prælio. Attollite portas principes uestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ dñs uirtutũ ipse est rex gloriæ. Psalmus Dauid. xxiiii

AD te dñe leuaui animam meam, deus meus in te cõfido nõ erubescã. Neq; irrideãt me inimici mei, etẽ uniuersi qui sustinẽt te nõ cõfundẽtur. Cõfundãtur oẽs iniqua agẽtes, supuacue. Vias tuas dñe demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Dirige me in ueritate tua & doce me, quia tu es de⁹ saluator meus, & te sustinui tota die. Reminiscere miserationũ tuarũ dñe, et misericordiarũ tuarũ quę à seculo sunt. Delicta iuuẽtutis meæ, & ignorãtias meas ne memineris. Secundũ misericordiã tuã memento mei tu, propter bonitatẽ tuã dñe. Dulcis & rectus

eius non uiuet. Semen seruiet ei, narrabitur domino in generatione. Venient & annunciabũt iustitiam eius, populo qui nascetur quem fecit.

Psalmus Dauid. xxiii

DOminus pascit me nihil mihi deerit. In pascuis herbarũ acclinauit me, super aquas refectionis enutriuit me. Animam meam refecit, duxit me per semitas iustitiæ propter nomen suum. Sed & si ambulauero in ualle umbrę mortis, non timebo malum, quoniam tu mecum es: uirga tua & baculus tuus, ipsa consolabuntur me. Pones coram me mensam ex aduerso hostium meorũ, impinguasti in oleo caput meum, & calix meus inebrians. Sed & benignitas & misericordia subsequẽt me, omnibus diebus uitę meæ, & habitabo in domo domini, in longitudine dierum.

Psalmus Dauid.

xxiiii

DOmini est terra & plenitudo eius, orbis & habitatores eius. Quia ipse super maria fundauit eum, & super flumina stabiliuit illum. Quis ascendet in montem domini, & quis stabit in loco sancto eius. Innocens manibus & mundo corde, qui non exaltauit frustra animam suam, & non iurauit dolose. Accipiet benedictionẽ à domino, & iustitiam à deo salutari suo. Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem tuam Iacob: semper. Leuate portæ capita uestra, & eleuamini ianuæ sempiternæ, & ingredietur rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ: dominus fortis & potẽs, dominus potens in prælio. Leuate portæ capita uestra, & erigimini ianuæ sempiternæ, & ingredietur rex gloriæ.

Quis est iste rex gloriæ: dominus exercituum, ipse est rex gloriæ semper.

Psalmus Dauid. xxv

AD te domine animam meam leuabo. Deus meus in te confisus sum non confundar, ne lætentur inimici mei mihi. Sed uniuersi qui sperant in te non confundentur, confundantur qui iniqua gerunt frustra. Vias tuas domine ostende mihi, & semitas tuas doce me. Deduc me in ueritate tua & doce me, quia tu es deus saluator meus, te expectaui tota die. Recordare miserationũ tuarum domine, & misericordiarũ tuarũ quia à sempiterno sunt. Peccatorum adolescẽtiæ meæ, & scelerũ meorum ne memineris, secũdum misericordiam tuam recordare mei tu, propter bonitatem tuam domine. Bonus & rectus

לֹא חָיָה׃ זֶרַע יַעַבְדֶנּוּ יְסֻפַּר לָאֲדֹנָי
לַדּוֹר׃ יָבוֹאוּ וְיַגִּידוּ צִדְקָתוֹ לְעַם
נוֹלָד כִּי עָשָׂה׃

כג

מִזְמוֹר לְדָוִד

יְהוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר׃ בִּנְאוֹת
דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל־מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי׃
נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי־צֶדֶק
לְמַעַן שְׁמוֹ׃ גַּם כִּי־אֵלֵךְ בְּגֵיא
צַלְמָוֶת לֹא־אִירָא רָע כִּי־אַתָּה עִמָּדִי
שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ הֵמָּה יְנַחֲמוּנִי׃
תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ
בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה׃ אַךְ־טוֹב
וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל־יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית
יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃

כד

לְדָוִד מִזְמוֹר

לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי
בָהּ׃ כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־
נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ׃ מִי־יַעֲלֶה בְהַר־יְהוָה
וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ׃ נְקִי כַּפַּיִם
וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי
וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה׃ יִשָּׂא בְרָכָה
מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃
זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁיו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב
סֶלָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ
פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃
מִי־זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר
יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים
רָאשֵׁיכֶם וְשֶׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ
הַכָּבוֹד׃ מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד
יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה׃

כה

לְדָוִד

אֵלֶיךָ יְהוָה נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃ אֱלֹהַי
בְּךָ בָטַחְתִּי אַל־אֵבוֹשָׁה אַל־יַעַלְזוּ אוֹיְבַי
לִי׃ גַּם כָּל־קוֹוֶיךָ לֹא יֵבוֹשׁוּ יֵבֹשׁוּ
הַבּוֹגְדִים רֵיקָם׃ דְּרָכֶיךָ יְהוָה
הוֹדִיעֵנִי אֹרְחוֹתֶיךָ לַמְּדֵנִי׃ הַדְרִיכֵנִי
בַאֲמִתֶּךָ וְלַמְּדֵנִי כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעִי
אוֹתְךָ קִוִּיתִי כָּל־הַיּוֹם׃ זְכֹר־רַחֲמֶיךָ
יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃
חַטֹּאות נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ
זְכָר־לִי אַתָּה לְמַעַן טוּבְךָ יְהוָה׃ טוֹב־
וְיָשָׁר

εὐθὺς ὁ κύριος, διὰ τοῦτο νομοθετήσει ἁμαρτάνοντας ἐν ὁδῷ. Ὁδηγήσει πραεῖς ἐν κρίσει, διδάξει πραεῖς ὁδοὺς αὐτοῦ. Πᾶσαι αἱ ὁδοὶ κυρίου ἔλεος καὶ ἀλήθεια, τοῖς ἐκζητοῦσι τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ. Ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου κύριε, καὶ ἱλάσθηθι τῇ ἁμαρτίᾳ μου, πολλὴ γάρ ἐστι. Τίς ἐστιν ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν κύριον, νομοθετήσει αὐτῷ ἐν ὁδῷ ᾗ ἐλέξατο. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσεται, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει γῆν. Κραταίωμα κύριος τοῖς φοβουμένοις αὐτόν, καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ δηλώσει αὐτοῖς. Οἱ ὀφθαλμοί μου διὰ παντὸς πρὸς τὸν κύριον, ὅτι αὐτὸς ἐκκαλέσεται ἐκ παγίδος τοὺς πόδας μου. Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, ὅτι μονογενὴς καὶ πτωχὸς ἐγώ εἰμι ἐγώ. Αἱ θλίψεις τῆς καρδίας μου ἐπληθύνθησαν, ἐκ τῶν ἀναγκῶν μου ἐξάγαγέ με. Ἰδὲ τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου. Ἰδὲ τοὺς ἐχθρούς μου ὅτι ἐπληθύνθησαν, καὶ μῖσος ἄδικον ἐμίσησάν με. Φύλαξον τὴν ψυχήν μου καὶ ῥῦσαί με, μὴ καταισχυνθείην ὅτι ἤλπισα ἐπὶ σέ. Ἀκάκοι καὶ εὐθεῖς ἐκολλῶντό μοι, ὅτι ὑπεμφά σε κύριε. Λύτρωσαι ὁ θεὸς τὸν Ἰσραὴλ, ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ. Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. κε

Κρῖνόν μοι κύριε ὅτι ἐγὼ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην, καὶ ἐπὶ τῷ κυρίῳ ἐλπίζων, οὐ μὴ ἀσθενώσω. Δοκίμασόν με κύριε καὶ πείρασόν με, πύρωσον τοὺς νεφρούς μου καὶ τὴν καρδίαν μου. Ὅτι τὸ ἔλεός σου κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐστί, καὶ εὐηρέστησα ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. Οὐκ ἐκάθισα μετὰ συνεδρίου ματαιότητος, καὶ μετὰ παρανομούντων οὐ μὴ εἰσέλθω. Ἐμίσησα ἐκκλησίαν πονηρευομένων, καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθίσω. Νίψομαι ἐν ἀθῴοις τὰς χεῖράς μου, καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου κύριε. Τοῦ ἀκοῦσαί με φωνὴν αἰνέσεώς σου, καὶ διηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. Κύριε ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου, καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου. Μὴ συναπολέσῃς μετὰ ἀσεβῶν τὴν ψυχήν μου, καὶ μετὰ ἀνδρῶν αἱμάτων τὴν ζωήν μου. Ὧν ἐν χερσὶν αἱ ἀνομίαι, ἡ δεξιὰ αὐτῶν ἐπλήσθη δώρων. Ἐγὼ δὲ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην, λύτρωσαί με κύριε καὶ ἐλέησόν με. Ὁ πούς μου ἔστη ἐν εὐθύτητι, ἐν ἐκκλησίαις εὐλογήσω σε κύριε.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ πρὸ τοῦ χριθῆναι. κς

Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι. Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος δειλιάσω. Ἐν ᾧ ἐγγίζειν ἐπ' ἐμὲ κακοῦντας, τοῦ φαγεῖν τὰς σάρκας μου. Οἱ θλίβοντές με καὶ οἱ ἐχθροί μου, αὐτοὶ ἠσθένησαν καὶ ἔπεσον. Ἐὰν παρατάξῃ ἐπ' ἐμὲ παρεμβολή, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου. ἐὰν ἐπανασῇ ἐπ' ἐμὲ πόλεμος, ἐν τούτῳ ἐγὼ ἐλπίζω

Μίαν

rectus dñs, propter hoc legem dabit delinquentibus in uia. Diriget mãsuetos in iudicio, docebit mites uias suas. Vniuersæ uiæ domini misericordia & ueritas, reqrẽtibus testamẽtũ eius, & testimonia eius. Propter nomẽ tuũ dñe propitiaberis peccato meo, multũ est enim. Quis est homo qui timet dominũ, legẽ statuit ei in uia quam elegit. Anima eius in bonis demorabit, & semen eius hæreditabit terrã. Firmamentũ est dñs timẽtibus eum, & testamentũ ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei semper ad dñm, qm̃ ipse euellet de laqueo pedes meos. Respice ĩ me & miserere mei, qa unicus & paup sum ego. Tribulatiões cordis mei multiplicatę sunt, de necessitatibus meis erue me. Vide humilitatẽ meã & laborẽ meũ, & dimitte uniuersa delicta mea. Respice inimicos meos qm̃ multiplicati sũt, & odio iniquo oderũt me. Custodi animã meã & erue me, non erubescã qm̃ speraui in te. Innocẽtes & recti adhę serũt mihi, quia sustinui te dñe. Libera deus Israel, ex omnibus tribulationibus suis.

Psalmus Dauid. xxv

IVdica me dñe qm̃ ego in innocentia mea ingressus sum, & in dño sperãs non infirmabor. Proba me dñe & tẽta me, ure renes meos et cor meũ. Qm̃ misericordia tua ante oculos meos est, & cõplacui in ueritate tua. Nõ sedi cũ cõsilio uanitatis, & cũ iniqua gerẽtibus nõ introibo. Odiui ecclesiã malignãtium, & cũ impijs nõ sedebo. Lauabo inter innocẽtes manus meas, & circũdabo altare tuũ dñe. Vt audiã uocẽ laudis tuæ, & enarrẽ uniersa mirabilia tua. Dñe dilexi decorem domus tuæ, & locũ habitationis glorię tuę. Ne perdas cũ impijs animã meã, & cũ uiris sanguinũ uitã meã. In quorũ manib. iniqtates sũt, dextera eorũ repleta est muneribus. Ego aũt in innocentia mea ingressus sum, redime me dñe & miserere mei. Pes eñ meus stetit in directo, ĩ ecclesijs benedicã te dñe.

Psalmus Dauid priusq̃ liniret. xxvi

DOminus illuminatio mea & salus mea, quẽ timebo. Dñs ꝓtector uitæ meæ, à quo trepidabo. Dũ appꝓpiant sup me nocẽtes, ut edant carnes meas. Qui tribulãt me inimici mei, ipsi ĩfirmati sũt & ceciderũt. Si cõsistãt aduersũ me castra, nõ timebit cor meũ. Si exurgat aduersũ me præliũ, in hoc ego spabo.

Vnam

rectus dominus, propterea docebit peccatores in uia. Deducet mansuetos in iudicio, & docebit modestos uiam suam. Omnes semitæ domini misericordia & ueritas, his qui custodiũt pactum eius & testificationes eius. Propter nomen tuum domine propitiare iniquitati meæ, quoniam grandis est. Quis est iste uir timens dominum, quem docebit in uia quam elegit. Anima eius in bono cõmorabitur, & semen eius hæreditabit terram. Secretum domini timentibus eum, & pactum suum ostendet eis. Oculi mei semper ad dominum, quia ipse educet de reti pedes meos. Respice in me & miserere mei, quoniam solus & pauper sum ego. Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt, de angustijs meis educ me. Vide humilitatem meam & laborem meum, & porta omnia peccata mea. Vide inimicos meos quia multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam & libera me, non confundar quoniam speraui in te. Simplicitas & æquitas seruabunt me, quia expectaui te. Redime deus Israel, ex omnibus angustijs suis.

Dauid. xxvi

IVdica me deus quoniam ego in simplicitate mea ambulaui, & in domino cõfidens non deficiam. Proba me domine & tenta me, ure renes meos & cor meum. Quia misericordia tua in conspectu oculorum meorum est, & ambulabo in ueritate tua. Non sedi cum uiris uanitatis, & cum superbis non ingrediar. Odiui ecclesiam pessimorum, & cum iniquis non sedebo. Lauabo in innocentia manus meas, & circuibo altare tuum domine. Vt audiam uocem laudis, & enarrẽ omnia mirabilia tua. Domine dilexi habitaculum domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ. Ne auferas cum peccatoribus animam meam, & cum uiris sanguinum uitam meam. In quorum manibus scelus est, & dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem in simplicitate mea gradiar, redime me & miserere mei. Pes meꝰ stetit in recto, in ecclesijs benedicã domino.

Dauid. xxvii

DOminus lux mea & salutare meum quem timebo, dominus fortitudo uitæ meæ quem formidabo. Dum appropinquarent mihi maligni ut comederent carnem meam, hostes mei & inimici mei ipsi impegerunt & ceciderunt. Si steterint aduersus me castra, non timebit cor meũ, si surrexerit contra me bellũ, in hoc ego confidam.

Vnum

Μίαν ἠτησάμην παρὰ κυρίου ταύτην ζητήσω, τοῦ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. Τοῦ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα κυρίου, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ναὸν αὐτοῦ. Ὅτι ἔκρυψέ με ἐν σκηνῇ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν μου, ἐσκέπασέ με ἐν ἀποκρύφῳ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. Ἐν πέτρᾳ ὑψωσέ με, καὶ νῦν ἰδοὺ ὕψωσε κεφαλήν μου ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς μου. ἐκύκλωσα καὶ ἔθυσα ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ θυσίαν αἰνέσεως καὶ ᾄσομαι καὶ ψαλῶ τῷ κυρίῳ. Εἰσάκουσον κύριε τῆς φωνῆς μου ᾗ ἐκέκραξα, ἐλέησόν με καὶ ἐπάκουσόν μου. Σοὶ εἶπεν ἡ καρδία μου, κύριον ζητήσω, ἐκζητήσει σε ἡ πρόσωπόν μου, τὸ πρόσωπόν σου κύριε ζητήσω. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δούλου σου. Βοηθός μου γενοῦ μὴ ἀποσκορακίσῃς με, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς με, ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου. ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με, ὁ δὲ κύριος προσελάβετό με. Νομοθέτησόν με κύριε ἐν τῇ ὁδῷ σου, καὶ ὁδήγησόν με ἐν τρίβῳ εὐθείᾳ, ἕνεκεν τῶν ἐχθρῶν μου. Μὴ παραδῷς με εἰς ψυχὰς θλιβόντων με, ὅτι ἐπανέστησάν μοι μάρτυρες ἄδικοι, καὶ ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἑαυτῇ. Πιστεύω τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ κυρίου ἐν γῇ ζώντων. Ὑπόμεινον τὸν κύριον, ἀνδρίζου καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία σου, καὶ ὑπόμεινον τὸν κύριον.

Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. κζ

Πρός σε κύριε κεκράξομαι, ὁ θεός μου μὴ παρασιωπήσῃς ἀπ' ἐμοῦ, μήποτε παρασιωπήσῃς ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Εἰσάκουσον κύριε τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ δεήσθαί με πρός σε, ἐν τῷ αἴρειν με χεῖρας μου πρὸς ναὸν ἁγιόν σου. Μὴ συνελκύσῃς με μετὰ ἁμαρτωλῶν, καὶ μετὰ ἐργαζομένων ἀδικίαν μὴ συναπολέσῃς με. Τοῖς λαλοῦσιν εἰρήνην μετὰ τοῦ πλησίον αὐτῶν, κακὰ δὲ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. Δὸς αὐτοῖς κύριε κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ κατὰ τὰ πονηρεύματα τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν δὸς αὐτοῖς, ἀπόδος τὸ ἀνταπόδομα αὐτῶν, αὐτοῖς. ὅτι οὐ συνῆκαν εἰς τὰ ἔργα κυρίου, καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καθελεῖς αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ οἰκοδομήσεις αὐτούς. Εὐλογητὸς κύριος ὅτι ἐπήκουσε τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. Κύριος βοηθός μου καὶ ὑπερασπιστής μου, ἐπ' αὐτῷ ἤλπισεν ἡ καρδία μου καὶ ἐβοηθήθην. Καὶ ἀνέθαλεν ἡ σάρξ μου, καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. Κύριος κραταίωμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν σωτηρίων τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ ἐστίν. Σῶσον τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, καὶ ποίμανον αὐτοὺς καὶ ὕψωσον αὐτοὺς ἕως τοῦ αἰῶνος. Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ἐξόδιον σκη

Ενέγκατε τῷ κυρίῳ υἱοὶ θεοῦ, ἐνέγκατε κριὸν τῷ κυρίῳ υἱοὺς κριῶν. Ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ τιμήν, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ, προσκυνήσατε τῷ κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ.

Vnã petij à dño, hãc requirã, ut inhabitẽ in domo dñi omnibus diebus uitæ meæ. Vt uideam uoluptatẽ dñi, & uisitem templũ eius. Qm̃ abscõdit me in tabernaculo suo in die malorũ, ꝓtexit me in abscõdito tabernaculi sui. In petra exaltauit me. & nũc exaltauit caput meũ sup inimicos meos. Circuiui & immolaui in tabernaculo eius hostiã uocifera tionis, cantabo & psalmũ dicã dño. Exaudi dñe uocẽ meã qua clamaui, miserere mei & exaudi me. Tibi dixit cor meũ, exquisiuit te facies mea, faciẽ tuã dñe requirã. Ne auertas faciẽ tuã à me, ne declines in ira à seruo tuo. Adiutor meus esto, ne derelinquas me neq; despicias me, deus salutaris meus. Qm̃ pater meus & mater mea dereliquerũt me, dñs autem assumpsit me. Legem pone mihi dñe in uia tua, & dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulãtiũ me, qm̃ insurrexerũt in me testes iniq, & mẽtita est iniqtas sibi. Credo uidere bona dñi, ĩ terra uiuẽtiũ. Expecta dñm, uiriliter age et cõforteẽ cor tuũ, & sustine dũm.

Psalmus ipsi Dauid. xxvii

AD te dñe clamabo, deus meus ne sileas à me, ne quando taceas à me, & assimilabor descẽdentibus in lacũ. Exaudi dñe uocẽ deprecatiõis meę dũ oro ad te, dũ extollo manus meas ad tẽplũ sanctũ tuũ. Ne simul tradas me cũ peccatoribus, & cũ operãtib. iniquitatẽ ne ꝓdas me. Qui loquũtur pacẽ cum proximo suo, mala aũt in cordib. eorũ. Da illis dñe secũdũ opera eorũ, et secũdũ nequitiã adinuẽtionũ ipsorũ. Secũdum opera manuũ eorũ tribue illis, redde retributionẽ eorũ ipsis. Qm̃ nõ intellexerũt opa dñi, & ĩ opera manuũ eius destrues illos, et nõ ędificabis eos. Bñdictus dñs, qm̃ exaudiuit uocẽ deprecatiõis meę. Dñs adiutor meus & protector meus, & in ipso spauit cor meũ & adiutus sũ. Et refloruit caro mea, & ex uoluntate mea cõfitebor ei. Dñs fortitudo plebis suæ, & ꝓtector saluationũ Christi sui est. Saluũ fac populũ tuũ dñe & bñdic hęreditati tuæ, & rege eos & extolle illos usq; in æternum. Psalmus Dauid in cõsũmatiõe tabernaculi.

AFferte dño filij dei, afferte xxviii
dño filios arietũ. Afferte dño gloriam & honorem, afferte dño gloriam nomini eius, adorate dominum in atrio sancto eius.

Vox

Vnum petiui à domino hoc requiram, ut habitem in domo domini omnibus diebus uitæ meæ, ut ui deam pulchritudinem domini, & attẽdam templum eius. Abscondit enim me in umbra sua in die pessima, abscondet me in secreto tabernaculi sui, in petra exaltabit me. Nunc quoq; exaltauit caput meum super inimicos meos qui sunt in circuitu meo, & immolabo in tabernaculo eius hostias iubili, cãtabo & psallam domino. Audi domine uocem meam inuocantis, miserere mei & exaudi me. Tibi dixit cor meum quæsiuit uultus meus, faciem tuam domine requiram.

Ne abscondas faciem tuam à me, ne declines in furore tuo à seruo tuo, auxilium meum fuisti ne derelinquas me, & ne dimittas me deus saluator meus. Pater enim meus & mater mea dereliquerũt me, dominus autem collegit me. Ostende mihi domine uiam tuam & deduc me in semita rectas propter insidiatores meos. Ne tradas me animæ tribulantium me, quoniam surrexerũt contra me testes falsi & apertum mẽdacium. Ego aũt credo ꝙ uideam bona domini in terra uiuentium. Expecta dominum cõfortare, & roboretur cor tuum & sustine dominum.

Dauid. xxviii

AD te domine clamabo fortis meus, ne obsurdescas mihi, ne fortè tacente te mihi comparer his qui descendunt in lacum. Audi uocem deprecationis meæ quum clamauero ad te, quum leuauero manus meas ad oraculũ sanctum tuum. Ne tradas me cum impijs & cum operantibus iniquitatem, qui loquuntur pacem cum amicis suis, & est malum in corde eorum. Da eis secundum opus suum & secundum malum adinuentionũ suarum, iuxta opus manuum suarum da eis, redde retributionẽ suam illis. Quoniam non intelligunt opera domini, & opus manuum eius, destrues eos & non ædificabis, benedictus dominus quoniam audiuit uocem deprecationis meæ. Dominus fortitudo mea & scutum meum, in ipso confisum est cor meum, & habui adiutorium, gauisum est cor meum, & in cantico meo confitebor illi. Dominus fortitudo mea, & robur salutarium Christi sui est. Salua populum tuum & benedic hæreditati tuæ, & pasce eos & subleua eos usq; in sempiternum.

Psalmus Dauid. xxix

AFferte domino filios arietum, afferte domino gloriã & imperiũ. Afferte domino gloriã nomini eius, adorate dñm in decore sancto.

Vox

Φωνὴ κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὁ θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε, κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν. Φωνὴ κυρίου ἐν ἰσχύι, φωνὴ κυρίου ἐν μεγαλοπρεπείᾳ. Φωνὴ κυρίου συντρίβοντος κέδρους, καὶ συντρίψει κύριος τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου. Καὶ λεπτυνεῖ αὐτὰς ὡς μόσχον Λιβάνου, καὶ ὁ ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων. Φωνὴ κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρός, φωνὴ κυρίου σαλεύοντος ἔρημον, καὶ σαλεύσει κύριος τὴν ἔρημον Κάδης. Φωνὴ κυρίου καταρτιζομένη ἐλάφους καὶ ἀποκαλύψει δρυμούς, ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν. Κύριος τὸν κατακλυσμὸν κατῴκισε, καὶ καθιεῖται κύριος βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. Κύριος ἰσχὺν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει, κύριος εὐλογήσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ.

Ψαλμὸς ᾠδῆς τοῦ ἐγκαινισμοῦ τοῦ οἴκου τοῦ Δαυίδ. κθ

ΥΨώσω σε κύριε ὅτι ἀνέλαβές με, καὶ οὐκ εὔφρανας τοὺς ἐχθρούς μου ἐπ' ἐμέ. Κύριε ὁ θεός μου ἐκέκραξα πρὸς σε, καὶ ἰάσω με. Κύριε ἀνήγαγες ἐξ ᾅδου τὴν ψυχήν μου, ἔσωσάς με ἀπὸ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. Ψάλατε τῷ κυρίῳ οἱ ὅσιοι αὐτοῦ, καὶ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγιασμοῦ αὐτοῦ. Ὅτι ὀργὴ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ, καὶ ζωὴ ἐν τῷ θελήματι αὐτοῦ. Τὸ ἑσπέρας αὐλισθήσεται κλαυθμός, καὶ εἰς τὸ πρωὶ ἀγαλλίασις. Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθηλίᾳ μου, οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα. Κύριε ἐν τῷ θελήματί σου, παρεῖχες τῷ κάλλει μου ἰσχύν. Ἀπέστρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἐγενήθην ταραχώδης. Πρός σε κύριε κεκράξομαι, καὶ πρὸς τὸν θεόν μου δεηθήσομαι. Τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου, ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν; Μὴ ἐξομολογήσεταί σοι χοῦς, ἢ ἀναγγελεῖ τὴν ἀλήθειάν σου; Ἤκουσε κύριος καὶ ἠλέησέ με, κύριος ἐγενήθη βοηθός μου. Ἐστρέψας τὸν πένθος μου εἰς χαρὰν ἐμοί, διέρρηξας τὸν σάκκον μου, καὶ περιέζωσάς με εὐφροσύνην. Ὅπως ἂν ψάλλῃ σοι ἡ δόξα μου, καὶ οὐ μὴ κατανυγῶ, κύριε ὁ θεός μου εἰς τὸν αἰῶνα ἐξομολογήσομαί σοι.

Εἰς τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ἐκστάσεως. λ

ΕΠί σοὶ κύριε ἤλπισα μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. Κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου, τάχυνον τοῦ ἐξελέσθαι με. Γενοῦ μοι εἰς θεὸν ὑπερασπιστὴν καὶ εἰς οἶκον καταφυγῆς τοῦ σῶσαί με. Ὅτι κραταίωμά μου καὶ καταφυγή μου εἶ σύ, καὶ ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὁδηγήσεις με καὶ διαθρέψεις με. Ἐξάξεις με ἐκ παγίδος ταύτης ἧς ἔκρυψάν μοι, ὅτι σὺ εἶ ὑπερασπιστής μου κύριε. Εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου, ἐλυτρώσω με κύριε ὁ θεὸς τῆς ἀληθείας.

Ἐμίσησας

Vox domini ſuper aquas, deus maieſtatis intonuit, dominus ſuper aquas multas. Vox domini in uirtute, uox dñi in magnificẽtia. Vox domini cõfringentis cedros, & cõfrin get dominuscedros libani. Et cõminuet eas tanq̃ uitulũ libani, & dilectus quemadmodum filius unicorniũ. Vox dñi intercidẽtis flãmã ignis, uox dñi concutientis deſertũ, & commouebit dñs deſertum caddes. Vox do mini præparãtis ceruos, & reuelabit cõden ſa, & in tẽplo eius omnis dicit gloriam. Dominus diluuium inhabitat, & ſedebit domi nus rex in æternũ. Dñs uirtutẽ populo ſuo dabit, dñs benedicet populo ſuo in pace.

Pſalmus cantici in dedicatione do mus Dauid. xxix

EXaltabo te dñe qm̃ ſuſcepiſti me, nec de lectaſti inimicos meos ſuper me. Dñe deus meus clamaui ad te, & ſanaſti me. Domine eduxiſti ab inferno animam meã, ſalua ſti me à deſcẽdentibus in lacum. Pſallite dño ſancti eius, & cõfitemini memoriæ ſanctita tis eius. Quoniam ira in indignatione eius, & uita in uoluntate eius. Ad ueſperũ demorabit fletus, & ad matutinũ lætitia. Ego autem dixi in abũdantia mea, nõ mouebor in ęternũ. Dñe in uolũtate tua, præſtitiſti deco ri meo uirtutem. Auertiſti faciem tuã à me, & factus ſum cõturbatus. Ad te dñe clamabo, & ad deum meũ deprecabor. Quæ utilitas in ſanguine meo, dum deſcendo in corruptionẽ? Nunqd confitebit tibi puluis, aut annunciabit ueritatẽ tuã? Audiuit dñs & mi ſertus eſt mei, dñs factus eſt adiutor meus. Cõuertiſti planctũ meũ, in gaudiũ mihi, cõ ſcidiſti ſaccũ meũ, & circũdediſti me lętitia. Vt cãtet tibi gloria mea & nõ cõpungar, do mine deus meus in æternũ confitebor tibi.

In finẽ, pſalmus Dauid pro ecſtaſi. xxx

IN te dñe ſperaui non confundar in æternum, in iuſtitia tua libera me & eripe me. Inclina ad me aurẽ tuam, accelera ut eruas me. Eſto mihi in deum protectorẽ & in do mum refugij, ut ſaluũ me facias. Quoniam fortitudo mea & refugiũ meũ es tu, & propter nomen tuum deduces me & enutries me. Educes me de laqueo hoc quem abſcon derũt mihi, quoniam tu es protector meus domine. In manus tuas cõmendo ſpiritum meũ, redemiſti me domine deus ueritatis.

Odiſti

Vox domini ſuper aquas, deus gloriæ intonuit, dominus ſuper aquas multas. Vox domini in fortitudine, uox domini in decore. Vox domi ni confringentis cedros, & confringet dominus cedros libani. Et diſperget eas quaſi uitulus, libanus & ſarion quaſi filius rhinocerotis. Vox domini diuidens flammas ignis. Vox domini parturire faciens deſertum, parturire faciet domi nus deſertum Cades. Vox domini obſtetricans ceruis, & reuelans ſaltus, & in templo eius omnis loquetur gloriam. Dominus diluuium inhabi tat. & ſedebit dominus rex in æternum. Domi nus fortitudinem populo ſuo dabit, dominus be nedicet populo ſuo in pace.

Pſalmus cantici ad declinationem do mus Dauid. xxx

EXaltabo te domine quoniam ſaluaſti me, & non dilataſti inimicos meos ſuper me. Do mine deus meus, clamaui ad te & ſanaſti me. Do mine eduxiſti ex inferno animam meam, uiuifica ſti me, ne deſcenderem in lacum. Cantate do mini ſancti eius, & confitemini memoriæ ſanctitatis eius. Quoniam ad momentum eſt ira eius, & uita in repropitiatione eius, ad ueſperum commorabitur fletus, & in matutino laus. Ego autem dixi in abundantia mea, non mouebor in ſempiternum. Domine in uoluntate tua poſui ſti monti meo fortitudinem, abſcondiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. Ad do minum clamabo, & dominum deprecabor. Quę eſt utilitas in ſanguine meo, dum deſcendero in corruptionem, nunquid cõfitebitur tibi puluis, aut annuntiabit ueritatem tuam. Audi domi ne & miſerere mei, domine eſto adiutor. Conuertiſti planctum meum in chorum mihi, ſoluiſti ſaccum meum, & accinxiſti me lætitia. Vt laudet te gloria & non taceat, domine deus meus in ſempiternum confitebor tibi.

Victori, pſalmus Dauid.

xxxi

IN te domine ſperaui non confundar in æternum, in iuſtitia tua ſalua me. Inclina ad me aurem tuam uelociter, libera me, eſto mihi in lapidem fortiſsimum, & in domum munitam ut ſalues me. Quia petra mea & munitio mea tu es, & propter nomen tuum dux meus eris & enutries me. Educes me de rete quod abſconderũt mihi, quia tu fortitudo mea es. In manu tua commendabo ſpiritum meum, redemiſti me domine deus ueritatis.

Odiſti

קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד
הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים׃ קוֹל
יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר׃ קוֹל
יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־
אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן׃ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל
לְבָנוֹן וְשִׂרְיֹון כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים׃
קוֹל־יְהוָה חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ׃ קוֹל
יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ׃
קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת
וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד׃
יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ
לְעוֹלָם׃ יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה
יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

ל

מִזְמוֹר שִׁיר־חֲנֻכַּת
הַבַּיִת לְדָוִד׃
אֲרוֹמִמְךָ יְהוָה כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא־
שִׂמַּחְתָּ אוֹיְבַי לִי׃ יְהוָה אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי
אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי׃ יְהוָה הֶעֱלִיתָ מִן־שְׁאוֹל
נַפְשִׁי חִיִּיתַנִי מִיָּרְדִי־בוֹר׃
זַמְּרוּ לַיהוָה חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ׃
כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ בָּעֶרֶב
יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר רִנָּה׃ וַאֲנִי אָמַרְתִּי
בְשַׁלְוִי בַּל־אֶמּוֹט לְעוֹלָם׃ יְהוָה
בִּרְצוֹנְךָ הָעֱמַרְתָּה לְהָרְרִי עֹז הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ
הָיִיתִי נִבְהָל׃ אֵלֶיךָ יְהוָה אֶקְרָא וְאֶל־
אֲדֹנָי אֶתְחַנָּן׃ מַה־בֶּצַע בְּדָמִי בְּרִדְתִּי
אֶל־שָׁחַת הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ׃
שְׁמַע יְהוָה וְחָנֵּנִי יְהוָה הֱיֵה עוֹזֵר לִי׃
הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי
וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה׃ לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד
וְלֹא יִדֹּם יְהוָה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ׃

לא

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃
בְּךָ יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם
בְּצִדְקָתְךָ פַּלְּטֵנִי׃ הַטֵּה אֵלַי אָזְנְךָ
מְהֵרָה הַצִּילֵנִי ס הֱיֵה־לִי לְצוּר מָעוֹז
לְבֵית מְצוּדוֹת לְהוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי־סַלְעִי
וּמְצוּדָתִי אָתָּה וּלְמַעַן שִׁמְךָ תַּנְחֵנִי
וּתְנַהֲלֵנִי׃ תּוֹצִיאֵנִי מְרֶשֶׁת זוּ טָמְנוּ
לִי כִּי אַתָּה מָעוּזִּי׃ בְּיָדְךָ אַפְקִיד
רוּחִי פָּדִיתָ אוֹתִי יְהוָה אֵל אֱמֶת׃

שנאתי

Εμίσησας τοὺς φυλάσσοντας ματαιότητας ἀκαρφῆς. Ἐγὼ δὲ τῷ κυρίῳ ἤλπισα, ἀγαλλιάσομαι καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ ἐλέει σου. Ὅτι ἐπείδες τὴν ταπείνωσίν μου, ἔσωσας ἐκ τῶν ἀναγκῶν τὴν ψυχήν μου. Καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθροῦ, ἔστησας ἐν εὐρυχώρῳ τοὺς πόδας μου. Ἐλέησόν με κύριε ὅτι θλίβομαι, ἐταράχθη ἐν θυμῷ ὀ ὀφθαλμός μου, ἡ ψυχή μου καὶ ἡ γαστήρ μου. Ὅτι ἐξέλιπεν ἐν ὀδύνῃ ἡ ζωή μου, καὶ τὰ ἔτη μου ἐν στεναγμοῖς. Ἠσθένησεν ἐν πτωχείᾳ ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὰ ὀστᾶ μου ἐταράχθησαν. Παρὰ πάντας τοὺς ἐχθρούς μου ἐγενήθην ὄνειδος, καὶ τοῖς γείτοσί μου σφόδρα καὶ φόβος τοῖς γνωστοῖς μου. Οἱ βλεποντές με ἔξω ἔφυγον ἀπ' ἐμοῦ, ἐπελήσθην ὡσεὶ νεκρὸς ἀπὸ καρδίας. Ἐγενήθην ὡσεὶ σκεῦος ἀπολωλός, ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν παροικούντων κυκλόθεν. Ἐν τῷ συναχθῆναι αὐτοὺς ἅμα ἐπ' ἐμοί, τοῦ λαβεῖν τὴν ψυχήν μου ἐβουλεύσαντο. Ἐγὼ δὲ ἐπί σοι ἤλπισα, κύριε, εἶπα σὺ εἶ ὁ θεός μου ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κλῆροί μου. Ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν μου, καὶ ἐκ τῶν καταδιωκόντων με. Ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου, σῶσόν με ἐν τῷ ἐλέει σου, κύριε μὴ καταισχυνθείην ὅτι ἐπεκαλεσάμην σε. Αἰσχυνθείησαν ἀσεβεῖς καὶ κατασχεθείησαν εἰς ᾅδου, ἄλαλα γενηθήτω τὰ χείλη τὰ δόλια. Τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου ἀνομίαν, ἐν ὑπερηφανίᾳ καὶ ἐξουδενώσει. Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου κύριε, ἣν ἔκρυψας τοῖς φοβουμένοις σε. Ἐξεργάσω τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπί σε, ἐναντίον τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Κατακρύψεις αὐτοὺς ἐν ἀπορρήτῳ τοῦ προσώπου σου, ἀπὸ ταραχῆς ἀνθρώπων. Σκεπάσεις αὐτοὺς ἐν σκηνῇ, ἀπὸ ἀντιλογίας γλωσσῶν. Εὐλογητὸς κύριος ὅτι ἐθαυμάσωσε τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ἐν πόλει περιοχῆς. Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, ἀπερρίμμαι ἀπὸ προσώπου τῶν ὀφθαλμῶν σου. Διὰ τοῦτο ἐσήκουσας τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου, ἐν ᾧ ἐκεκραξάμην πρὸς σέ. Ἀγαπήσατε τὸν κύριον πάντες οἱ ὅσιοι αὐτοῦ, ὅτι ἀληθείας ἐκζητεῖ κύριος, καὶ ἀνταποδίδωσι τοῖς περισσῶς ποιοῦσιν ὑπερηφανίαν. Ἀνδρίζεσθε καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία ὑμῶν, πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπὶ κύριον. Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ σωτείσιως. λα

Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. Μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν, οὐδὲ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος. Ὅτι ἐπαλαιώθησάν μου τὰ ὀστᾶ μου, ἀπὸ τῆς κραυγῆς μου τὴν ὅλην ἡμέραν. Ὅτι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐβαρύνθη ἐπ' ἐμὲ ἡ χείρ σου, ἐστράφην ἐν ταλαιπωρίᾳ, ἐν ᾧ ἐμπαγῆναί μοι ἄκανθαν. Τὴν ἀνομίαν μου ἐγνώρισα, καὶ τὴν ἁμαρτίαν μου οὐκ ἐκάλυ-

Odisti obseruãtes uanitates supuacue. Ego autẽ in dño speraui, exultabo & lætabor in misericordia tua. Qm̃ respexisti humilitatẽ meã, saluasti de necessitatibus animã meã, Nec conclusisti me in manibus inimicorũ, statuisti in loco spatioso pedes meos. Miserere mei dñe qm̃ tribulor, cõturbatus est in ira oculus meus, anima mea & uẽter meus. Qm̃ defecit in dolore uita mea, & anni mei in gemitib. Infirmata est in paupertate uirtus mea, & ossa mea cõturbata sunt. Super oẽs inimicos meos factus sum opprobriũ et uicinis meis ualde, & timor notis meis. Qui uidebãt me foras fugerũt à me, & obliuioni datus sum tanquã mortuus à corde. Factus sum tãquã uas perditũ, qm̃ audiui uituperationẽ multorũ cõmorãtiũ in circuitu. In eo dũ cõuenirẽt simul aduersum me, accipere animã meã cõsiliati sunt. Ego aũt in te speraui dñe, dixi deus meus es tu, in manib9 tuis sortes meæ. Eripe me de manu inimicorũ meorũ, & à persequentibus me. Illumina faciẽ tuã sup seruũ tuũ, saluũ me fac in misericordia tua dñe, nõ cõfũdar qm̃ inuocaui te. Erubescãt impij et deducantẽ in infernũ, muta fiant labia dolosa. Quę loquunt̃ aduersus iustũ iniquitatẽ, in superbia & in contẽptu. q̃ magna multitudo dulcedinis tuę dñe, quã abscõdisti timẽtibus te. Perfecisti eis qui sperãt in te, in cõspectu filiorũ hominũ. Abscõdes eos in abscõdito faciei tuæ, à cõturbatione hominũ. Proteges eos in tabernaculo, à cõtradictione linguarum. Benedictus dñs, qm̃ mirificauit misericordiã suã mihi in ciuitate munita. Ego aũt dixi in excessũ mẽtis meæ, proiectus sum à facie oculorũ tuorũ. Ideo exaudisti uocẽ oratiõis meæ, dum clamarem ad te. Diligite dñm oẽs sancti eius, qm̃ ueritatẽ reqret dñs, & retribuet abũdanter faciẽtibus superbiã. Viriliter agite & cõfortetur cor uestrũ, oẽs qui speratis in dño.

Psalmus Dauid, intellectus. xxxi

Beati quorũ remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus uir cui nõ imputauit dñs peccatũ, nec est in ore eius dolus. Qm̃ tacui inueterauerunt ossa mea, dũ clamarẽ tota die. Qm̃ die ac nocte grauata est super me manus tua, conuersus sum in ærũnam dũ configit̃ spina. Delictũ meũ cognitũ tibi feci, & iniustitiã meã non abscondi

שָׂנֵאתִי הַשֹּׁמְרִים חַבְלֵי־שָׁוְא וַאֲנִי
אֶל־יְהוָה בָּטָחְתִּי׃ אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה
בְּחַסְדֶּךָ אֲשֶׁר רָאִיתָ אֶת־עָנְיִי יָדַעְתָּ בְצָרוֹת
נַפְשִׁי׃ וְלֹא־הִסְגַּרְתַּנִי בְּיַד אוֹיֵב
הֶעֱמַדְתָּ בַמֶּרְחָב רַגְלָי׃ חָנֵּנִי יְהוָה
כִּי צַר־לִי עָשְׁשָׁה בְכַעַס עֵינִי נַפְשִׁי וּבִטְנִי
כִּי כָלּוּ בְיָגוֹן חַיַּי וּשְׁנוֹתַי בַּאֲנָחָה
כָּשַׁל בְּעוֹנִי כֹחִי וְעַצְמַי עָשָׁשׁוּ׃
מִכָּל־צוֹרְרַי הָיִיתִי חֶרְפָּה וְלִשְׁכֵנַי מְאֹד
וּמַחֲד לְמַכָּרַי רֹאַי בַּחוּץ נָדְדוּ מִמֶּנִּי׃
נִשְׁכַּחְתִּי כְּמֵת מִלֵּב הָיִיתִי כִּכְלִי
אוֹבֵד׃ כִּי שָׁמַעְתִּי דִבַּת רַבִּים מָגוֹר
מִסָּבִיב בְּהִוָּסְדָם יַחַד עָלַי לָקַחַת נַפְשִׁי
זָמָמוּ׃ וַאֲנִי עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְהוָה
אָמַרְתִּי אֱלֹהַי אָתָּה׃ בְּיָדְךָ עִתֹּתָי
הַצִּילֵנִי מִיַּד־אוֹיְבַי וּמֵרֹדְפָי׃
הָאִירָה פָנֶיךָ עַל־עַבְדֶּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ׃
יְהוָה אַל־אֵבוֹשָׁה כִּי קְרָאתִיךָ
יֵבוֹשׁוּ רְשָׁעִים יִדְמוּ לִשְׁאוֹל׃
תֵּאָלַמְנָה שִׂפְתֵי שָׁקֶר הַדֹּבְרוֹת עַל־צַדִּיק
עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז׃ מָה רַב טוּבְךָ
אֲשֶׁר־צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ
נֶגֶד בְּנֵי אָדָם׃ תַּסְתִּירֵם סֵתֶר
פָּנֶיךָ מֵרֻכְסֵי אִישׁ תִּצְפְּנֵם בְּסֻכָּה מֵרִיב
לְשׁוֹנוֹת׃ בָּרוּךְ יְהוָה כִּי־הִפְלִיא
חַסְדּוֹ לִי בְּעִיר מָצוֹר׃ וַאֲנִי
אָמַרְתִּי בְחָפְזִי גָּרַזְתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ
שָׁמַעְתָּ קוֹל תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ׃
אֶהֱבוּ אֶת־יְהוָה כָּל־חֲסִידָיו אֱמוּנִים נֹצֵר
יְהוָה וּמְשַׁלֵּם עַל־יֶתֶר עוֹשֵׂה גֵאוָה׃
חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל־הַמְיַחֲלִים
לַיהוָה׃

לְדָוִד מַשְׂכִּיל

אַשְׁרֵי נְשׂוּי־פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה׃
אַשְׁרֵי־אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ
עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה׃ כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי
בָּלוּ עַצְמַי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל־הַיּוֹם׃
כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ
נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה׃
חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וְעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי

Odisti custodientes uanitates frustra, ego autem in domino confisus sum. Exultabo & lætabor in misericordia tua, quia uidisti afflictionẽ meam, cognouisti tribulationes animæ meæ. Et non cõclusisti me in manu inimici, statuisti in latitudine pedes meos. Miserere mei domine quoniã tribulor. caligauit in furore oculus meus, anima mea & uenter meus. Quia consumptæ sunt in mœrore uitæ meæ, & anni mei in gemitu, infirmata est in iniquitate uirtus mea, & ossa mea contabuerunt. Apud omnes hostes meos factus sum opprobrium, & uicinis meis nimis & timor notis meis, qui uidebant me in plateis, fugiebant à me. Obliuioni traditus sum quasi mortuus à corde, factus sum quasi uas perditũ. Audiui enim opprobrium multorum, congregatione in circuitu, dum inirent consilium aduersum me, & ut auferrent animam meam cogitauerunt.

Ego autẽ in te speraui domine, dixi deus meus es tu. In manu tua tempora mea, libera me de manu inimicorum meorum, & persequentium me. Ostende faciem tuam super seruum tuum, salua me in misericordia tua. Domine ne confundar quoniam inuocaui te, confundantur impij, taceant in inferno. Muta fiant labia mẽdacij, quæ loquuntur contra iustum dura, in superbia & despectione. Quàm multa est bonitas tua quam abscondisti timentibus te, operatus es sperãtibus in te, in cõspectu filiorum hominum.

Abscondes eos in protectione uultus tui, à duritia uiri: abscondes eos in umbra, à contradictione linguarum. Benedictus dominus, quoniam mirabilem fecit misericordiam suam mihi, in ciuitate munita. Ego autem dixi in stupore meo, proiectus sum de conspectu oculorum tuorum.

Ergo ne audisti uocem deprecationis meæ, quum clamarem ad te. Diligite dominum omnes sancti eius, fideles seruat dominus, & retribuet his qui satis operantur superbiam. Confortamini & roboretur cor uestrum, omnes qui expectatis dominum.

Dauid eruditio. xxxii

Beatus cui dimissa est iniquitas, & abscondi-

tum est peccatum. Beatus homo cui non imputauit dominus iniquitatem, nec est in spiritu eius dolus. Quia tacui attrita sunt ossa mea, in rugitu meo tota die. Die enim & nocte grauatur super me manus tua, uersatus sum in miseria mea quum exardesceret æstas iugiter. Peccatum meum notũ faciam tibi, & iniquitatẽ meam non abscon

ξηκάλυ-ψα. Εἶπα ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνο-
μίαν μου τῷ κυρίῳ, κἀγὼ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς
καρδίας μου. Ὑπὲρ τούτου προσεύξεται πρὸς σὲ
πᾶς ὅσιος ἐν καιρῷ εὐθέτῳ. Πλὴν ἐν κατακλυσ-
μῶν ὑδάτων πολλῶν, πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐγγιοῦσι. Σύ μου
εἶ καταφυγὴ ἀπὸ θλίψεως τῆς περιεχούσης με, τὸ
ἀγαλλίαμά μου λύτρωσαί με ἀπὸ τῶν κυκλωσάντων
με. Συνιῶ σε καὶ συμβιβῶ σε ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ πο-
ρεύσῃ ἐπιστηρίζω ἐπὶ σὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Μὴ γί-
νεσθε ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις. Ἐν
κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄρξαις, τοῦ
μὴ ἐγγίζειν πρὸς σέ. Πολλαὶ αἱ μάστιγες τοῦ ἁμαρ-
τωλοῦ, τὸν δὲ ἐλπίζοντα ἐπὶ κύριον ἔλεος κυκλώσει. εὐ-
φράνθητε ἐπὶ κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι, καὶ κατ-
χᾶσθε πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Καθισμα Δ.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ἀνεπίγραφος τῇ ἑβραίοις. λϛ

Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέ-
πει αἶνεσις. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ἐν κιθά-
ρᾳ, ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψάλατε αὐτῷ. Ἄσατε
αὐτῷ ᾆσμα καινόν, καλῶς ψάλλατε αὐτῷ ἐν ἀ-
λαλαγμῷ. ὅτι εὐθὺς ὁ λόγος τοῦ κυρίου, καὶ πάντα τὰ
ἔργα αὐτοῦ ἐν πίστει. ἀγαπᾷ ἐλεημοσύνην καὶ κρί-
σιν ὁ κύριος, τοῦ ἐλέους κυρίου πλήρης ἡ γῆ. Τῷ λόγῳ
κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στό-
ματος αὐτοῦ, πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. Συνάγων ὡσεὶ
ἀσκὸν ὕδατα θαλάσσης, τιθεὶς ἐν θησαυροῖς ἀ-
βύσσους. Φοβηθήτω τὸν κύριον πᾶσα ἡ γῆ, ἀπ' αὐτοῦ
δὲ σαλευθήτωσαν πάντες οἱ κατῳκημένοι τὴν οἰ-
κουμένην. ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνε-
τείλατο καὶ ἐκτίσθησαν. Κύριος διασκεδάζει βου-
λὰς ἐθνῶν, ἀθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετεῖ
βουλὰς ἀρχόντων. ἡ δὲ βουλὴ τοῦ κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα
μένει, λογισμοὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γε-
νεάν. Μακάριον τὸ ἔθνος οὗ ἐστι ὁ θεὸς αὐτῶν, λαὸς ὃν
ἐξελέξατο εἰς κληρονομίαν ἑαυτῷ. Ἐξ οὐρανοῦ ἐπέ-
βλεψεν ὁ κύριος, εἶδε πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώ-
πων. Ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου αὐτοῦ, ἐπέβλεψεν ἐπὶ
πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. ὁ πλάσας κα-
τὰ μόνας τὰς καρδίας αὐτῶν, ὁ συνιεὶς εἰς πάντα τὰ
ἔργα αὐτῶν. ὁ σώζει βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύνα-
μιν, καὶ γίγας οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ.
Ὑποζύγιον ἵππος εἰς σωτηρίαν, ἐν δὲ πλήθει δυνά-
μεως αὐτοῦ οὐ σωθήσεται. Ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου
τῶν φοβουμένων αὐτόν, τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸ ἔλεος
αὐτοῦ. Ῥύσασθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ δια-
θρέψαι αὐτοὺς ἐν λιμῷ. ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν ὑπομένει
τὸν κύριον, ὅτι βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς ἡμῶν ἐστι. ὅτι
ἐν αὐτῷ εὐφρανθήσεται ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ ἐν τῷ ὀνό-
ματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ ἠλπίσαμεν. Γένοιτο κύριε τὸ ἔ-
λεός σου ἐφ' ἡμᾶς, καθὼς ἠλπίσαμέν σε.

Ψαλμὸς

abscõdi. Dixi cõfitebor aduersũ me iniustitiã meã dño, & tu remisisti impietatẽ cordis mei. Pro hac orabit ad te omis sanctus, in tẽpore opportuno. Verũtn in diluuio aquarũ multarũ, ad eũ nõ approximabũt. Tu es refugiũ meũ à tribulatiõe quæ circũdedit me, exultatio mea erue me à circũdantibus me. Intellectũ tibi dabo & instruã te in uia hac qua gradieris, firmabo sup te oculos meos. Nolite fieri sicut equus et mulus, quibus nõ est intellectus. In camo & freno maxillas eorum cõstringe, qui non approximant ad te. Multa flagella peccatoris, sperantem autẽ in dño misericordia circundabit. Lætamini in dño & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Psalmus Dauid. xxxii

EXultate iusti in dño, rectos decet laudatio. Confitemini dño in cithara, in psalterio decẽ chordarum psallite illi. Cantate ei canticũ nouũ, bene psallite ei uociferatiõe. Quia rectũ est uerbum dñi, & omnia opera eius in fide. Diligit misericordiã & iudiciũ dñs, misericordia dñi plena est terra. Verbo dñi cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis uirtus eorũ. Cõgregãs sicut ĩ utre aquas maris, ponens in thesauris abyssos. Timeat dñm omnis terra, ab eo aũt cõmoueant oẽs inhabitãtes orbẽ. Qm ipse dixit et facta sunt, ipse mãdauit & creata sunt. Dñs dissipat cõsilia gentiũ, reprobat aũt cogitatiões populorũ, & reprobat cõsilia principũ. Cõsilium aũt dñi in æternũ manet, cogitatiões cordis eius in generatione & generationem. Beata gens cuius est dñs deus eius, populus quem elegit in hæreditatem sibi. De cœlo respexit dñs, uidit omnes filios hominũ. De præparato habitaculo suo, respexit super oẽs qui habitãt terram. Qui finxit singillatim corda eorũ, qui intelligit omnia opera eorũ. Non saluatur rex per multã uirtutẽ, & gigas non saluabit in multitudine uirtutis fuæ. Fallax equus ad salutẽ, in abũdãtia aũt uirtutis suæ non saluabit. Ecce oculi dñi super metuẽtes eum, & in eis qui sperãt super misericordia eius. Vt eruat à morte animas eorũ, & alat eos in fame. Anima nostra sustinet dñm, qm adiutor & protector noster est. Quia in eo lætabit cor nostrũ, & in nomine sancto eius sperauimus. Fiat dñe misericordia tua super nos, quemadmodũ sperauimus in te.

Psalmus

abscondi. Dixi confitebor scelus meum domino, & tu dimisisti iniquitatem peccati mei.

Pro hac orabit omnis misericors ad te, tempus inueniens, ut quum inundauerint aquæ multæ ad illum non accedant. Tu es protectio mea, ab hoste custodies me, laus mea saluans, circundabis me semper. Docebo te & monstrabo tibi uiam per quam ambules, cogitabo de te oculo meo. Nolite fieri sicut equus & mulus quibus non est intelligentia, in camo & freno maxillas eorum constringe, qui non accedunt ad te.

Multi dolores impij, confidentem autem in domino misericordia circundabit. Lætamini in domino & exultate iusti, & laudate eum omnes recti corde.

xxxiii

LAudate iusti dominum, rectos decet laudatio. Confitemini domino in cithara, in psalterio decachordo cantate ei. Cantate ei canticum nouum, diligenter psallite in iubilo. Quoniam rectum est uerbum domini, & omne opus eius in fide. Diligit iustitiam & iudicium. misericordia domini plena est terra. Verbo domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis ornatus eorum. Congregans quasi in utre aquas maris, ponens in thesauris abyssos. Timeat dominum omnis terra, ipsum formident uniuersi habitatores orbis. Quia ipse dixit & factus est, ipso præcipiente stetit. Dominus dissoluit consilium gentium, irritas facit cogitationes populorum. Consilium domini in æternum stabit, cogitationes cordis eius in generatione & generatione. Beata gens cuius dominus deus eius, populus quem elegit in hæreditatem sibi. De cœlo respexit dominus, uidit omnes filios Adam. De firmissimo solio suo perspexit ad uniuersos habitatores terræ. Fingens pariter cor eorum, intelligens omnia opera eorum. Non saluatur rex in multitudine exercitus, nec fortis liberabitur in multitudine uirtutis.

Fallax equus ad salutem, & in multitudine uirtutis suæ non saluabit. Ecce oculus domini super timentes eum, ad expectantes misericordiam eius. Vt eruat de morte animas eorum, & uiuificet eos in fame. Anima nostra expectauit dominum, auxilium nostrum & clypeus noster est. In ipso enim lætabitur cor nostrum, quia in nomine sancto eius sperauimus. Fiat misericordia tua domine super nos, sicut expectauimus in te.

כִּסִּיתִי׃ אָמַרְתִּי אוֹדֶה עָלַי פְּשָׁעַי לַיהוָה
וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה׃
עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל־חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת
מְצֹא רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֲלֵיו לֹא
יַגִּיעוּ׃ אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי
רָנֵי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה׃ אַשְׂכִּילְךָ
וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוּ תֵלֵךְ אִיעָצָה עָלֶיךָ עֵינִי׃
אַל־תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין
בְּמֶתֶג וָרֶסֶן עָדְיוֹ לִבְלוֹם בַּל קְרוֹב אֵלֶיךָ׃
רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ
בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ׃ שִׂמְחוּ בַיהוָה
וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרֹנּוּ כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב׃

לג

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים
נָאוָה תְהִלָּה׃ הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר
בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ׃ שִׁירוּ לוֹ
שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה׃
כִּי־יָשָׁר דְּבַר יְהוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה׃
אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה
מָלְאָה הָאָרֶץ׃ בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם
נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם׃ כֹּנֵס
כַּנֹּד מֵי הַיָּם נוֹתֵן בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת׃
יִירְאוּ מֵיהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל
יוֹשְׁבֵי תֵבֵל׃ כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא
צִוָּה וַיַּעֲמֹד׃ יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם
הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃ עֲצַת
יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר׃
אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם
בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ׃ מִשָּׁמַיִם הִבִּיט
יְהוָה רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם׃
מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל־כָּל־יוֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ׃ הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין
אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם׃ אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע
בְּרָב־חָיִל גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרָב־כֹּחַ׃
שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא
יְמַלֵּט׃ הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יְרֵאָיו
לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ׃ לְהַצִּיל מִמָּוֶת
נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב׃ נַפְשֵׁנוּ
חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא׃
כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ׃
יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר
יִחַלְנוּ לָךְ׃

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ὁπότε ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐναντίον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἀπολυσθεὶς αὐτὸν καὶ ἀπῆλθεν. λγ

Εὐλογήσω τὸν κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ παντὸς ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου. Ἐν κυρίῳ ἐπαινεθήσεται ἡ ψυχή μου, ἀκουσάτωσαν πραεῖς καὶ εὐφρανθήτωσαν. Μεγαλύνατε τὸν κύριον σὺν ἐμοί, καὶ ὑψώσωμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐξεζήτησα τὸν κύριον καὶ ἐπήκουσέ μου, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεών μου ἐρρύσατό με. Προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε, καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνθῇ. Οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε καὶ ὁ κύριος ἐπήκουσεν αὐτοῦ, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ ἔσωσεν αὐτόν. Παρεμβαλεῖ ἄγγελος κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ ῥύσεται αὐτούς. Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος, μακάριος ἀνήρ, ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτόν. Φοβήθητε τὸν κύριον πάντες οἱ ἅγιοι αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν κύριον, οὐκ ἐλαττωθήσονται πάντες ἀγαθόν. Δεῦτε τέκνα ἀκούσατέ μου, φόβον κυρίου διδάξω ὑμᾶς. Τίς ἐστιν ἄνθρωπος ὁ θέλων ζωήν, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθάς. Παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον. Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν, ζήτησον εἰρήνην καὶ δίωξον αὐτήν. Ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν. Πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ κύριος ἐπήκουσεν αὐτῶν, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. Ἐγγὺς κύριος τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν, καὶ τοὺς ταπεινοὺς τῷ πνεύματι σώσει. Πολλαὶ αἱ θλίψεις τοῦ δικαίου, καὶ ἐκ πασῶν αὐτὸν ῥύσεται κύριος. Φυλάσσει κύριος πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ, ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται. Θάνατος ἁμαρτωλῶν πονηρός, καὶ οἱ μισοῦντες τὸν δίκαιον πλημμελήσουσι. Λυτρώσεται κύριος ψυχὰς δούλων αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ πλημμελήσουσι πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν.

Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. λδ

Δίκασον κύριε τοὺς ἀδικοῦντάς με, πολέμησον τοὺς πολεμοῦντάς με. Ἐπιλαβοῦ ὅπλου καὶ θυρεοῦ, καὶ ἀνάστηθι εἰς τὴν βοήθειάν μου. Ἔκχεον ῥομφαίαν καὶ σύγκλεισον ἐξεναντίας τῶν καταδιωκόντων με, εἰπὸν τῇ ψυχῇ μου, σωτηρία σου ἐγώ εἰμι ἐγώ. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. Ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθήτωσαν, οἱ λογιζόμενοί μοι κακά. Γενηθήτωσαν ὡσεὶ χοῦς κατὰ πρόσωπον ἀνέμου καὶ ἄγγελος κυρίου ἐκθλίβων αὐτούς.

Γενη-

Psalmus Dauid quum immutauit uultum suum coram Abimelech, & dimisit eum & abijt. xxxiii

BEnedicã dñm in omni tẽpore, semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea, audiant mansueti & lætentur. Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomẽ eius in idipsum, Exquisiui dominum & exaudiuit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eũ & illuminamini, & facies uestræ nõ confundẽtur. Iste pauper clamauit & dominus exaudiuit eum, & de omnibus tribulationibus eius saluauit eum. Immittet angelus domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Gustate & uidete quoniam suauis est dominus, beatus uir qui sperat in eo. Time te dominũ omnes sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum. Diuites eguerunt & esurierunt, inquirentes autem dominum, non minuentur omni bono. Venite filij audite me, timorem domini docebo uos. Quis est homo qui uult uitam, diligit dies uidere bonos. Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Diuerte à malo & fac bonum, inquire pacẽ & persequere eam. Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Vultus autem dñi super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorũ. Clamauerunt iusti & dominus exaudiuit eos, & ex omnibus tribulationibus eorũ liberauit eos. Iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit. Multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos dominus. Custodit dñs omnia ossa eorũ, unũ ex his nõ cõteretur. Mors peccatorũ pessima, & qui oderunt iustum delinquent. Redimet dominus animas seruorum suorum, & non delinquent omnes qui sperant in eo.

Psalmus ipsi Dauid. xxxiiii

IVdica domine nocentes me, expugna impugnantes me. Apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi. Effunde frameam & cõclude aduersus eos qui persequuntur me, dic animæ meæ, salus tua ego sum. Confundantẽ & reuereãtur quærentes animã meã. Auertantur retrorsum & cõfundanẽ, cogitãtes mihi mala. Fiant tanq̃ puluis ante faciẽ uenti, & angelus dñi coartãs eos.

Fiat

Dauid quando commutauit os suum coram Abimelech, & eiecit eum & abijt. xxxiiii

BEnedicam dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea, audient mites & lætentur.

Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomen eius pariter. Quæsiui dominum & exaudiuit me, & de omnibus angustijs meis liberauit me. Aspicite ad eum & confluite, & uultus uestri non confundentur. Hic pauper clamauit & dominus exaudiuit, & de omnibus tribulationibus eius saluauit eum. Circundat angelus domini in gyro timentes eum, & eruet eos. Gustate & uidete quoniam bonus dominus, beatus uir qui sperat in eo. Timete dominum sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum. Leones indiguerunt & esurierunt, quærentibus autem dominum non deerit omne bonum. Venite filij audite me, timorem domini docebo uos. Quis est uir qui uelit uitam, diligens dies uidere bonos. Custodi linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Recede à malo & fac bonum, quære pacem & persequere eam. Oculi domini ad iustos, & aures eius ad clamores eorum. Vultus domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Clamauerunt & dominus exaudiuit, & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos. Iuxta est dominus contritis corde, & confractos spiritu saluabit. Multæ tribulationes iusti, & ex omnibus illis liberabit eum dominus. Custodit omnia ossa eius, unum ex eis non confringetur. Interficiet impium malitia, & odientes iustum culpabuntur. Redimet dominus animas seruorum suorum, & non peccabunt omnes sperantes in eo.

Dauid. xxxv

IVdica domine aduersarios meos, pugna contra impugnantes me. Apprehende scutum & hastam, & consurge in auxilium meum. Euagina gladium & præoccupa ex aduerso persequentem me, dic animæ meæ salus tua ego sum. Confundantur & reuereantur, qui quærunt animam meam. Conuertantur retrorsum & confundantur, qui cogitant malum mihi. Fiant sicut puluis ante faciem uenti, & angelus domini impellat.

Sit

לד

לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ
לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ
וַיֵּלַךְ׃

אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד
תְּהִלָּתוֹ בְּפִי׃ בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי
יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ׃ גַּדְּלוּ לַיהוָה
אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃ דָּרַשְׁתִּי
אֶת־יְהוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי חִלָּצָנִי׃
הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־
יֶחְפָּרוּ׃ זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ
וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ׃ חֹנֶה מַלְאַךְ
יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם׃
טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר
יֶחֱסֶה־בּוֹ׃ יראוּ אֶת־יְהוָה קְדוֹשָׁיו
כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו׃ כְּפִירִים
רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־
טוֹב׃ לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת
יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם׃ מִי־הָאִישׁ הֶחָפֵץ
חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב׃
נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה׃
סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם
וְרָדְפֵהוּ׃ עֵינֵי יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים
וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם׃ פְּנֵי יְהוָה
בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃
צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם
הִצִּילָם׃ קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב
וְאֶת־דַּכְאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ׃ רַבּוֹת
רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה׃
שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא
נִשְׁבָּרָה׃ תְּמוֹתַת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי
צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ׃ פּוֹדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ
עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחוֹסִים בּוֹ׃

לה

לְדָוִד׃

רִיבָה יְהוָה אֶת־יְרִיבַי לְחַם אֶת־
לוֹחֲמָי׃ הַחֲזֵק מָגֵן וְצִנָּה וְקוּמָה
בְּעֶזְרָתִי׃ וְהָרֵק חֲנִית וְסְגֹר לִקְרַאת
רדְפַי אֱמֹר לְנַפְשִׁי יְשׁוּעָתֵךְ אָנִי׃
יבֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסֹּגוּ
אָחוֹר וְיַחְפְּרוּ חֹשְׁבֵי רָעָתִי׃ יִהְיוּ
כְמֹץ לִפְנֵי רוּחַ וּמַלְאַךְ יְהוָה דּוֹחֶה׃

Γενηθήτω ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκότος καὶ ὀλίσθημα, καὶ ἄγγελος κυρίου κατα-διώκων αὐτούς. Ὅτι δωρεὰν ἐκρυψάν μοι διαφθορὰν παγίδι αὐτῶν, μα-τὴν ὠνείδισαν τὴν ψυχήν μου. Ἐλθέτω αὐτῷ παγὶς ἣν οὐ γινώσκει, καὶ ἡ θήρα ἣν ἔκρυψε, συλλαβέ-τω αὐτόν, καὶ ἐν τῇ παγίδι πεσεῖται ἐν αὐτῇ. Ἡ δὲ ψυχή μου ἀγαλλιάσε-ται ἐπὶ τῷ κυρίῳ, τερφθήσε-ται ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ. Πάντα τὰ ὀστᾶ μου ἐροῦσι, κύριε κύριε τίς ὅμοιός σοι; Ῥυόμενον πτω-χὸν ἐκ χειρὸς σφροντούντων αὐτόν, καὶ πτωχὸν καὶ πένητα ἀπὸ τῶν διαρπαζόντων αὐτόν. Ἀναστά-τες μοι μάρτυρες ἄδικοι, ἃ οὐκ ἐγίνωσκον ἠρώ-των με. Ἀνταπεδίδοσάν μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγα-θῶν, καὶ ἀτεκνίαν τῇ ψυχῇ μου. Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ αὐ-τούς με ἐνοχλεῖν μοι, ἐνεδυνάμουν σάκκον. Καὶ ἐτα-πείνουν ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν μου, καὶ ἡ προ-σευχή μου, εἰς κόλπον μου ἀναστραφήσεται. Ὡς πλησίον ὡς ἀδελφὸν ἡμέτερον οὕτως εὐηρέστουν, ὡς πενθῶν καὶ συνεσταλμένος οὕτως ἐταπεινού μην. Καὶ κατ' ἐμὲ εὐφράνθησαν καὶ συνήχθησαν, συνήχθησαν ἐπ' ἐμὲ μάστιγες, καὶ οὐκ ἔγνων. Διεσ-χίσθησαν καὶ οὐ κατενύγησαν, ἐπείρασάν με ἐξε-μυκτήρισάν με μυκτηρισμῷ, ἔβρυξαν ἐπ' ἐμὲ σὺν δόλοντας αὐτῶν. Κύριε πότε ἐπόψῃ; ἀπὸ κακοτάσεων τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τῶν συντριμμάτων τῶν λεόν-των τὴν μονογενῆ μου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἐκκλησίᾳ πολλῇ, ἐν λαῷ βαρεῖ αἰνέσω σε. Μὴ ἐπι-χαρείησάν μοι οἱ ἐχθραίνοντές μοι ἀδίκως, οἱ μισοῦντές με δωρεάν, καὶ διανεύοντες ὀφθαλ-μοῖς. Ὅτι ἐμοὶ μὲν εἰρηνικὰ ἐλάλουν, καὶ ἐπ' ὀργὴν δόλους διελογίζοντο. Καὶ ἐπλάτυναν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν, εἶπαν εὖγε εὖγε εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. Εἶδες κύριε μὴ πασιωπήσῃς, κύριε μὴ ἀπο-στῇς ἀπ' ἐμοῦ. Ἐξεγέρθητι κύριε καὶ πρόσχες τῇ κρίσει μου, ὁ θεός μου καὶ ὁ κύριός μου εἰς τὴν δίκην μου. κρῖ νόν μοι κύριε κατὰ τὴν δικαιοσύνην σου, κύριε ὁ θεός μου καὶ μὴ ἐπιχαρείησάν μοι. Μὴ εἴπησαν ἐν καρδίαις αὐτῶν εὖγε εὖγε τῇ ψυχῇ ἡμῶν, μηδὲ εἴ-πησαν κατεπόμεθα αὐτόν. Αἰσχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα, οἱ ἐπιχαίροντες τοῖς κακοῖς μου. Ἐνδυσάσθωσαν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν, οἱ μεγαλορρημονοῦντες ἐπ' ἐμέ. Ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν, οἱ θέλοντες τὴν δικαιοσύνην μου. Καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ κύριος, οἱ θέλοντες τὴν εἰρήνην τοῦ δούλου αὐτοῦ. Καὶ ἡ γλῶσσά μου μελετήσει τὴν δικαιοσύνην σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν ἔπαινόν σου.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ παιδὸς τοῦ κυρίου Δαυίδ. Λε

Εἶπεν ὁ παράνομος τοῦ ἁμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ, οὐκ ἔστι φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

Ὅτι

Fiat uia illorũ tenebræ & lubricum, & angelus domini perſequens eos. Quoniam gratis abſcõderunt mihi interitum laquei ſui, ſuperuacue exprobrauerunt animam meam. Veniat illi laqueus quem ignorat, & captio quã abſcõdit apprehẽdat eum, & in laqueũ cadat in ipſo. Anima autem mea exultabit in domino, delectabitur ſuper ſalutari ſuo. Omnia oſſa mea dicent, dñe domine quis ſimilis tibi? Eripiens inopem de manu fortiorum eius, & egenũ & pauperem à diripienti bus eum. Surgentes teſtes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me. Retribuebant mihi mala pro bonis, ſterilitatem animæ meæ. Ego autẽ quum mihi moleſti eſſent, induebar cilicio. Et humiliabã in ieiunio animam meã, & oratio mea in ſinu meo cõuertetur. Quaſi proximũ quaſi fratrẽ noſtrũ ſic complacebã, quaſi lugens & contriſtatus ſic humiliabar. Et aduerſum me lætati ſunt & conuenerunt, cõgregata ſunt ſuper me flagella & ignoraui. Diſſipati ſunt nec compuncti, tentauerũt me, ſubſannauerũt me ſubſannatione, frenduerũt ſuper me dẽtibus ſuis. Domine quãdo reſpicies, reſtitue animã meam à malignitate eorũ, à leonibus unicã meam. Cõfitebor tibi in eccleſia magna, in populo graui laudabo te. Non ſupergaudeant mihi qui aduerſantur mihi inique, qui oderũt me gratis & annuunt oculis. Quoniã mihi quidam pacifice loquebantur, & ſuper iram doloſe cogitabãt. Et dilatauerunt ſuper me os ſuum, dixerũt euge euge, uiderunt oculi noſtri. Vidiſti domine ne ſileas, dñe ne diſcedas à me. Exurge & intende iudicio meo, deus meus & dñs meus in cauſam meam. Iudica me dñe ſecũdum iuſtitiam tuam, dñe deus meus & non ſupergaudeãt mihi. Non dicãt in cordibus ſuis euge euge animæ noſtræ, nec dicãt deuorauimus eũ. Erubeſcant & reuereantur ſimul, qui gratulantur malis meis. Induantur cõfuſione & reuerẽtia, qui maligna loquũtur ſuper me. Exultent & lætentur qui uolũt iuſtitiã meam, & dicãt ſemper magnificetur dominus, qui uolunt pacem ſerui eius. Et lingua mea meditabitur iuſtitiam tuam, tota die laudem tuam.

In finem ſeruo domini Dauid. xxxv

DIxit iniuſtus ut delinquat in ſemetipſo, non eſt timor dei ante oculos eius. Quo-

HIER. IVXTA HEBR.

Sit uia eorum tenebræ, & lubricum, & angelus domini perſequatur eos. Quia fruſtra abſconderunt mihi inſidias retis ſui, ſine cauſa foderunt animæ meæ. Veniat ei calamitas quam ignorat, & rete ſuum quod abſcondit comprehendat eum, & cadat in laqueum. Anima autem mea exultabit in domino, & lætabitur in ſalute ſua.

Omnia oſſa mea dicent domine quis ſimilis tui, eripiens inopem à ualidiore, & pauperem & mendicum à uiolento. Surgentes teſtes iniqui, quæ neſciebam interrogabant me. Reddebant mihi mala pro bono, ſterilitatem animæ meæ. Ego autem quum infirmarer ab eis induebar cilicio, humiliabam in ieiunio animam meam, & oratio mea in ſinum meum reuertetur.

Quaſi ad amicum quaſi ad fratrem meum ſic ambulabam, quaſi lugens mater triſtis incuruabar. Et in infirmitate mea lætabantur & congregabantur, collecti ſunt aduerſum me percutientes & neſciebam, ſcindentes & non tacentes.

In ſimulatione uerborum fictorum, frendebant contra me dentibus ſuis. Domine quanta aſpicies conuerte animam meam à calamitatibus ſuis, à leonibus ſolitariam meam. Confitebor tibi in eccleſia grandi, in populo forti laudabo te. Non lætentur ſuper me inimici mei mendaces, odientes me fruſtra conniuentes oculo. Non enim pacem loquuntur, ſed in rapina terræ, uerba fraudulenta concinnant. Et dilatauerunt ſuper me os ſuum, dixerunt uah uah, uidit oculus noſter. Vidiſti domine ne taceas, domine ne elongeris à me. Conſurge & uigila in iudicium meum, deus meus & dominus meus in cauſam meam. Iudica me ſecundum iuſtitiã tuam domine deus meus, & ne inſultent mihi. Nec dicant in corde ſuo uah animæ noſtræ, nec dicant abſorbuimus eum. Confundantur & reuereantur pariter qui lætãtur in afflictione mea, induantur confuſione & uerecũdia, qui magnificantur ſuper me. Laudent & lętentur qui uolunt iuſtitiam meam, & dicant ſemper magnificetur dominus, qui uult pacem ſerui ſui. Et lingua mea meditabitur iuſtitiam tuam, tota die laudem tuam.

Pro uictoria ſeruo domini Dauid.
xxxvi

DIxit ſcelus impij in medio cordis eius, non eſſe timorem dei ante oculos eius.

Quia

Οτι ἐδολωσεν ἐνώπιον αὐτοῦ, τοῦ εὑρεῖν τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ καὶ μισῆσαι. Τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀνομία καὶ δόλος, ἐκ ἠβουλήθη συνιέναι τοῦ ἀγαθύνασθαι. Ἀνομίαν ἐλογίσατο ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ, παρέστη πάσῃ ὁδῷ οὐ ἀγαθῇ, κακίαν δὲ οὐ προσώχθισε. Κύριε ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλεός σου, καὶ ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν. Ἡ δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη θεοῦ, τὰ κρίματά σου ἄβυσσος πολλή. Ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώσεις κύριε, ὡς ἐπληθύνασας τὸ ἔλεός σου ὁ θεός. Οἱ δὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἐλπιοῦσι. Μεθυσθήσονται ἀπὸ πιότητος οἴκου σου, καὶ τὸν χειμάῤῥουν τῆς τρυφῆς σου ποτιεῖς αὐτούς. Οτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς. Παράτεινον τὸ ἔλεός σου τοῖς γινώσκουσί σε, καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. Μὴ ἐλθέτω μοι ποῦς ὑπερηφανίας, καὶ χεὶρ ἁμαρτωλοῦ μὴ σαλεύσει με. Ἐκεῖ ἔπεσον οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐξώσθησαν καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι.

Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. λϛ

Μὴ παραζήλου ἐν πονηρευομένοις, μηδὲ ζήλου τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν. Οτι ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης ταχὺ ἀποπεσοῦνται. Ἔλπισον ἐπὶ κύριον καὶ ποίει χρηστότητα, καὶ κατασκήνου τὴν γῆν, καὶ τρυμανθήσῃ ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτῆς. Κατεύθυνον ἐπὶ κύριον τὴν ὁδόν σου, καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτὸν καὶ αὐτὸς ποιήσει. Καὶ ἐξοίσει ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὸ κρίμα σου ὡς μεσημβρίαν. Ὑπότασσου τῷ κυρίῳ καὶ ἐκδέχου αὐτόν. Μὴ παραζήλου ἐν τῷ κατευοδουμένῳ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἐν ἀνθρώπῳ ποιοῦντι παρανομίας. Παῦσαι ἀπὸ ὀργῆς καὶ ἐγκατάλιπε θυμόν, μὴ παραζήλου ὡς τὸ πονηρεύεσθαι. Οτι οἱ πονηρευόμενοι ἐξολεθρευθήσονται, οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν κύριον, αὐτοὶ κληρονομήσουσι γῆν. Καὶ ἔτι ὀλίγον καὶ οὐ μὴ ὑπάρξῃ ὁ ἁμαρτωλός, καὶ ζητήσεις τὸν τόπον αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εὕρῃς. Οἱ δὲ πραεῖς κληρονομήσουσι γῆν, καὶ καταῤῥυφήσονται ἐπὶ πλήθει εἰρήνης. Παρατηρήσεται ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον, καὶ βρύξει ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. Ο δὲ κύριος γελάσεται αὐτόν, ὅτι προβλέπει ὅτι ἥξει ἡ ἡμέρα αὐτοῦ. Ῥομφαίαν ἐσπάσαντο οἱ ἁμαρτωλοί, ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν. Τοῦ καταβαλεῖν πτωχὸν καὶ πένητα, τοῦ σφάξαι τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Ἡ ῥομφαία αὐτῶν εἰσέλθοι εἰς καρδίαν αὐτῶν, καὶ τὰ τόξα αὐτῶν συντριβείη. Κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ, ὑπὲρ πλοῦτον ἁμαρτωλῶν πολύν.

Οτι

Quoniã doloſe egit in cõſpectu eius ut inueniatur iniquitas eius & odiũ. Verba oris eius iniquitas & dolus, noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatẽ eſt meditatus in cubili ſuo, aſtitit omni uiæ nõ bonæ, malitiam aũt non odiuit. Domine in cœlo miſericordia tua, & ueritas tua uſq; ad nubes. Iuſtitia tua ſicut mõtes dei, iudicia tua abyſſus multa. Homines & iumenta ſaluabis dne, quem admodũ multiplicaſti miſericordiam tuam deus. Filij autem hominũ, in tegmine alarũ tuarum ſperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente uoluptatis tuæ potabis eos. Quoniã apud te eſt fons uitæ, & in lumine tuo uidebimus lumen. Prætende miſericordiã tuam ſcientibus te, & iuſtitiã tuã his qui recto ſunt corde. Non ueniat mihi pes ſuperbiæ, & manus peccatoris nõ moueat me. Ibi ceciderũt qui operantur iniquitatem, expulſi ſunt nec potuerunt ſtare.

Pſalmus ipſi Dauid. XXXVI

NOli æmulari in malignãtibus, neq; zelaueris facientes iniquitatẽ. Quoniam tanquã fœnũ uelociter areſcent, & quemadmodũ holera herbarũ cito decident. Spera in domino & fac bonitatẽ, & inhabita terrã & paſceris in diuitijs eius. Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Reuela domino uiam tuã, & ſpera in eo & ipſe faciet. Et educet quaſi lumẽ iuſtitiam tuam, & iudicium tuũ tanquam meridiem, ſubditus eſto domino & ora eum. Noli æmulari in eo qui proſperatur in uia ſua, in homine faciente iniuſtitias. Deſine ab ira & derelinque furorem, noli æmulari ut malignẽris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur, ſuſtinẽtes autem dominũ ipſi hæreditabunt terram. Et adhuc puſillũ & nõ erit peccator, & quæres locum eius & nõ inuenies. Manſueti autem hæreditabunt terrã, & delectabuntur in multitudine pacis. Obſeruabit peccator iuſtum, & ſtridebit ſuper eum dentibus ſuis. Dominus autẽ irridebit eum, quoniam proſpicit quòd ueniet dies eius. Gladium euaginauerunt peccatores, intenderunt arcum ſuum. Vt decipiant pauperem & inopem, ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipſorum, & arcus eorum cõfringatur. Melius eſt modicum iuſto, ſuper diuitias peccatorũ multas.

Quo-

Quia doloſe egit aduerſus eum in oculis ſuis, ut inueniret iniquitatem eius ad odiendum. Verba oris eius iniquitas & dolus, ceſſauit cogitare benefacere. Iniquitatem cogitat in cubili ſuo, ſtabit in uia non bona, malum non abijciet. Domine in cœlo miſericordia tua, fides tua uſque ad nubes. Iuſtitia tua quaſi montes domine, iudicia tua abyſſus multa, hominem & iumentum ſaluos facies domine. Quàm precioſa eſt miſericordia tua domine, & filij Adam in umbra alarum tuarum ſperabunt. Inebriabuntur de pinguedine domus tuæ, & torrente deliciarum tuarum potabis eos. Quoniam tecum eſt fons uitæ, in lumine tuo uidebimus lumen. Attrahe miſericordiam tuam ſcientibus te, & iuſtitiam tuam rectis corde.

Non ueniat mihi pes ſuperbiæ, & manus impiorum ne me commoueat. Ibi ceciderunt operantes iniquitatem, expulſi ſunt & non potuerunt ſurgere.

Dauid. XXXVIII

NOli contendere cum malignis, neq; æmuleris facientes iniquitatem. Quoniam ſicut herba uelociter conterentur, & ſicut olus uiride marceſcent. Spera in domino & fac bonum, peregrinare in terra & paſcere fide, & delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Volue ſuper dominum uiam tuam, & confide in eo & ipſe faciet. Et educet ſicut lumen iuſtitiam tuã, & iudicium tuum ſicut meridiem.

Tace domino expecta eum noli contendere aduerſus eum, qui proficit in uia ſua aduerſum uirum qui facit quæ cogitat. Dimitte iram & derelinque furorem, noli contendere ut malefacias.

Quoniam qui malefaciunt interibunt, expectantes autem dominum ipſi hæreditabunt terram. Adhuc enim modicum & non erit impius, & cogitabis de loco eius, & non ſubſiſtet.

Mites autem hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis. Cogitat impius de iuſto, & frendet aduerſum eum dentibus ſuis.

Dominus deridebit eum, uidens quòd ueniat dies eius. Gladium euaginauerũt impij, intenderunt arcum ſuum, ut percutiant egenũ & pauperem, & interficiant rectos in uia. Gladius eorum ingrediatur in cor eorum, & arcus eorum confringantur. Melius eſt parum iuſto, quàm diuitiæ peccatorum multæ.

Quoniam

כִּי־חָלַק אֵלָיו בְּעֵינָיו לִמְצֹא עֲוֹנוֹ
לְשִׂנְאָֽה׃ דִּבְרֵי־פִיהוּ אָוֶן וּמִרְמָה
חָדַל לְהַשְׂכִּיל לְהֵיטִיב׃ אָוֶן
יַחְשֹׁב עַל־מִשְׁכָּבוֹ יִתְיַצֵּב עַל־דֶּרֶךְ לֹא־
טוֹב רָע לֹא יִמְאָס׃ וְחַנָּה בְּחַשְׂמַנִּים
חַסְדְּךָ אֱמוּנָתְךָ שַׁחֲקִים׃
צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם
רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְהוָֽה׃
מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל
כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן׃ יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ
וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם׃ כִּי עִמְּךָ
מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר׃
מְשֹׁךְ חַסְדְּךָ לְיֹדְעֶיךָ וְצִדְקָתְךָ לְיִשְׁרֵי־
לֵב׃ אַל־תְּבוֹאֵנִי רֶגֶל גֵּאוָה וְיַד
רְשָׁעִים אַל־תְּנִדֵנִי׃ שָׁם נָפְלוּ פֹּעֲלֵי
אָוֶן דָּחוּ וְלֹא יָכְלוּ קוּם׃

לז

לְדָוִד׃

אַל־תִּתְחַר בַּמְרֵעִים אַל־תְּקַנֵּא
בְּעוֹשֵׂי עַוְלָה׃ כִּי כֶחָצִיר מְהֵרָה יִמָּלוּלוּ וּכְיֶרֶק דֶּשֶׁא יִבּוֹלוּן׃
בְּטַח בַּיהוָה וַעֲשֵׂה־טוֹב שְׁכֹן־אֶרֶץ וּרְעֵה
אֱמוּנָה׃ וְהִתְעַנַּג עַל־יְהוָה וְיִתֶּן־לְךָ
מִשְׁאֲלוֹת לִבֶּךָ׃ גּוֹל עַל־יְהוָה דַּרְכֶּךָ
וּבְטַח עָלָיו וְהוּא יַעֲשֶׂה׃ וְהוֹצִיא
כָאוֹר צִדְקֶךָ וּמִשְׁפָּטְךָ כַּצָּהֳרָיִם׃
דֹּם ׀ לַיהוָה וְהִתְחוֹלֵל לוֹ אַל־תִּתְחַר
בְּמַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ בְּאִישׁ עֹשֶׂה מְזִמּוֹת׃
רָפֶה מִכַּעַס וְעֲזׇב חֵמָה אַל־תִּתְחַר
אַךְ לְהָרַע׃ כִּי מְרֵעִים יִכָּרֵתוּן
וְקוֵי יְהוָה הֵמָּה יִירְשׁוּ־אָרֶץ׃
וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל־
מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ׃ וְעֲנָוִים יִירְשׁוּ־
אֶרֶץ וְהִתְעַנְּגוּ עַל־רֹב שָׁלוֹם׃
זוֹמֵם רָשָׁע לַצַּדִּיק וְחָרֹק עָלָיו שִׁנָּיו׃
אֲדֹנָי יִשְׂחַק־לוֹ כִּי רָאָה כִּי־יָבוֹא
יוֹמוֹ׃ חֶרֶב ׀ פָּתְחוּ רְשָׁעִים וְדָרְכוּ
קַשְׁתָּם לְהַפִּיל עָנִי וְטֶבַח לְיִשְׁרֵי־
דָרֶךְ׃ חַרְבָּם תָּבֹא בְלִבָּם וְקַשְׁתוֹתָם
תִּשָּׁבַרְנָה׃ טוֹב מְעַט לַצַּדִּיק
מֲהֹמוֹן רְשָׁעִים רַבִּים׃

כי

Ο ϲβραχίονες ἁμαρτωλῶν σωϲβήϲονται, ὑπερπο-
ιεῖ δὲ κϲ δικαίοις ὁ κύριος. Γινώϲκει κύριος τὰς
ὁδοὺς τῶν ἀμώμων, καὶ ἡ κληρονομία αὐτῶν εἰς αἰῶνα
ἔϲται. Οὐ καταιϲχυνθήϲονται ἐν καιρῷ πονηρῷ, καὶ ἐν
ἡμέραις λιμοῦ χορταϲθήϲονται, ὅτι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπο-
λοῦνται. οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ κυρίου ἅμα τῷ δοξαϲθῆναι καὶ
ὑψωθῆναι, ἐκλείποντες ὡϲεὶ καπνὸς ἐξέ-
λιπον. Δανείζεται ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ οὐ μὴ ἀποδῷ,
ὁ δὲ δίκαιος οἰκτείρει καὶ δίδωϲιν. Οἷς γὰρ εὐλογοῦν-
τες αὐτὸν κληρονομήϲουϲιν γῆν, οἱ δὲ καταρώμενοι
αὐτὸν, ἐξολοθρευθήϲονται. Παρὰ κυρίου τὰ διαβήμα-
τα ἀνθρώπου κατευθύνεται, καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ θελή-
ϲει ϲφόδρα. Ὅταν πέϲῃ ὁ καταράκτης, οὐ κύ-
ριος ἀντιλαμβάνεται χεῖρα αὐτοῦ. Νεώτερος ἐγενόμην
καὶ γὰρ ἐγήρακα, καὶ οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμ-
μένον, οὐδὲ τὸ ϲπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτον. Ὅλην
τὴν ἡμέραν ἐλεεῖ καὶ δανείζει ὁ δίκαιος, καὶ τὸ ϲπέρ
μα αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν ἔϲται. Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ
ποίηϲον ἀγαθόν, καὶ καταϲκήνωϲον εἰς αἰῶνα αἰῶ-
νος. Ὅτι κύριος ἀγαπᾷ κρίϲιν, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψει
τοὺς ὁϲίους αὐτοῦ, εἰς τὸν αἰῶνα φυλαχθήϲονται. Ανο
μοι δὲ ἐκλιπὼν χθόνα), καὶ ϲπέρμα ἀϲεβῶν ἐξολοθρευ
θήϲεται). Δίκαιοι δὲ κληρονομήϲουϲιν γῆν, καὶ κατοι-
κήϲουϲιν εἰς αἰῶνα αἰῶνος ἐπ' αὐτῆς. Στόμα δι-
καίου μελετήϲει ϲοφίαν, καὶ ἡ γλῶϲϲα αὐτοῦ λαλή-
ϲει κρίϲιν. Ὁ νόμος τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ,
καὶ οὐ ϲυμποδισθήϲεται τὰ διαβήματα αὐτοῦ. πα-
ζανοᾷ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον, καὶ ζητεῖ τοῦ θανα-
τῶϲαι αὐτόν. ὁ δὲ κύριος οὐ μὴ ἐγκαταλίπῃ αὐτὸν εἰς
τὰς χεῖρας αὐτοῦ, οὐδὲ οὐ μὴ κατακρίνῃ αὐτὸν ὅ-
ταν κρίνηται αὐτῷ. Υπόμενον τὸν κύριον καὶ φύλαξον
τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ ὑψώϲει ϲε τοῦ κατακληρονομῆ-
ϲαι γῆν, ἐν δὲ ἐξολοθρεύεϲθαι ἁμαρτωλοὺς ὄψῃ. Εἶ-
δον τὸν ἀϲεβῆ ὑπερυψούμενον, καὶ ἐπαιρόμενον ὡς
τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου. Καὶ παρῆλθον καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ
ἐζήτηϲα αὐτὸν καὶ οὐχ εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ. Φύ-
λαϲϲε ἀκακίαν καὶ ἴδε εὐθύτητα, ὅτι ἔϲτιν ἐγκατά
λειμμα ἀνθρώπῳ εἰρηνικῷ. οἱ δὲ παράνομοι ἐξολο
θρευθήϲονται ἅμα τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν ἀϲε-
βῶν ἐξολοθρευθήϲεται. Σωτηρία δὲ τῶν δικαίων πα-
ρὰ κυρίου, καὶ ὑπεραϲπιϲτὴς αὐτῶν ἐϲτιν ἐν καιρῷ θλί-
ψεως. καὶ βοηθήϲει αὐτοῖς κύριος καὶ ῥύϲεται αὐτούς,
καὶ ἐξελεῖται αὐτοὺς ἐξ ἁμαρτωλῶν, καὶ ϲώϲει αὐ-
τοὺς ὅτι ἤλπιϲαν ἐπ' αὐτόν. Κάθιϲμα ε.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, εἰς ἀνάμνηϲιν περὶ τοῦ ϲαββά-

Κύριε μὴ τῷ θυμῷ ϲου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ ϲου παιδεύϲῃς με. ὅτι τὰ βέλη ϲου
ἐνεπάγηϲάν μοι, καὶ ἐπεϲτήριξάς ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά
ϲου. οὐκ ἔϲτιν ἴαϲις ἐν τῇ ϲαρκί μου ἀπὸ προϲώπου
τῆς ὀργῆς ϲου, οὐκ ἔϲτιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀϲτέοις μου
ἀπὸ προϲώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου.

Qm̃ brachia peccatorũ conterent, cõfirmat
aũt iustos dns. Nouit dns uias immaculato-
rum, & hæreditas eorũ in æternũ erit. Non
cõfundentur in tẽpore malo, & in diebus fa
mis saturabũtur, quia peccatores peribunt.
Inimici uero dñi mox ut honorificati fue-
rint & exaltati, deficiẽtes quemadmodũ fu-
mus deficient. Mutuabitur peccator & non
soluet, iustus autẽ miseretur & tribuit. Quia
benedicẽtes ei hæreditabũt terram, maledi-
cẽtes aũt ei disperibunt. Apud dñm gressus
hominis dirigẽtur, et uiam eius uolet nimis.
Quum ceciderit nõ collidet, quia dominus
supponit manũ suam. Iunior fui etenim se-
nui, & nõ uidi iustum derelictum, nec semẽ
eius quærens panem. Tota die miseretur &
cõmodat, et semẽ illius in benedictione erit.
Declina à malo & fac bonum, & inhabita in
seculum seculi. Quia dominus amat iudi-
ciũ, & nõ derelinquet sanctos suos, in æter-
num cõseruabuntur. Iniusti punientur, & se
men impiorum peribit. Iusti autẽ hæredita-
bunt terram, & inhabitabũt in seculũ seculi
super eam. Os iusti meditabitur sapientiam,
& lingua eius loquetur iudiciũ. Lex dei eius
in corde ipsius, & nõ supplantabũtur gres-
sus eius. Considerat peccator iustũ, & quæ-
rit mortificare eum. Dominus autẽ non de-
relinquet eum in manus eius, nec damnabit
eum quũ iudicabitur illi. Expecta dominũ
& custodi uiã eius, & exaltabit te ut hæredi-
tate capias terrã, quũ perierint peccatores ui
debis. Vidi impium superexaltatum, & ele-
uatum sicut cedros libani. Et trãsiui & ecce
non erat, & quæsiui eum & non est inuẽtus
locus eius. Custodi innocentiã & uide æqui
tatẽ, quoniã sunt reliquiæ homini pacifico.
Iniusti autẽ disperibunt simul, reliquiæ im-
piorũ interibunt. Salus autẽ iustorũ à domi
no, & protector eorũ est in tẽpore tribula-
tionis. Et adiuuabit eos dns & liberabit eos,
& eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos
quia sperauerunt in eo. Psalmus Da-
uid in rememoratiõe de sabbato. xxxvii

DOmine ne in furore tuo arguas me,
neq; in ira tua corripias me. Quoniam
sagittæ tuæ infixæ sunt mihi, & confirmasti
super me manum tuam. Non est sanitas in
carne mea à facie iræ tuæ, non est pax ossi-
bus meis à facie peccatorum meorum.

Quoniam

Quoniam brachia impiorum confringentur,
subleuat autem iustos dominus. Nouit domi-
nus dies immaculatorum, & hæreditas eorum
æterna erit. Non confundentur in tempore
malo, & in diebus famis saturabuntur. Quia
impij peribunt, & inimici domini gloriantes ut
monocerotes, consumentur sicut fumus consu-
mentur. Fœnus accipit impius & non reddit,
iustus autem & donat & tribuit. Quia qui be-
nedicti fuerint ab eo, hæreditabunt terram, &
qui maledicti, interibunt. A domo gressus
uiri firmantur, & uiam eius uolet. Quum ceci
derit non allidetur, quia dominus sustentat ma-
num eius. Puer fui siquidem senui, & non ui-
di iustum derelictum, neque semen eius quęrens
panem. Tota die donat & commodat, & se-
men eius in benedictione. Recede à malo &
fac bonum, & inhabita in sempiterno. Quia
dominus diligit iudicium, & nõ derelinquet san
ctos suos, in æternum custoditi sunt, & semen
impiorum peribit. Iusti hæreditabunt terram,
& inhabitabunt in seculum super eam. Os iu-
sti meditabitur sapientiam, & lingua eius loque-
tur iudicium. Lex dei eius in corde eius, non
deficient gressus eius. Considerat impius iu-
stum, & quærit ut occidat eum. Dominus
non derelinquet eum in manu eius, & non con-
demnabit eum quum iudicatur. Expecta do-
minum, & custodi uiam eius, & exaltabit te ut
possideas terram, quum interibũt impij uidebis.
Vidi impium robustum, & fortissimum sicut
indigenam uirentem. Et transiui & ecce non
erat, & quæsiui eum, & non est inuentus. Cu-
stodi simplicitatem & uide rectum, quia erit ad
extremum uiro pax. Pręuaricatores autem de-
lebuntur pariter, & nouissimum impiorum peri
bit. Salus autem iustorum à domino, fortitudo
eorum in tempore tribulationis. Et auxilia-
bitur eis dominus, & liberabit eos, eruet eos ab
impijs, & saluabit eos, quia sperauerunt in eo.

Canticum Dauid in commemoratione.
xxxviii

DOmine ne in ira tua arguas me, neque in
furore tuo corripias me. Quoniam sa-
gittæ tuæ infixæ sunt mihi, & tetigit me manus
tua. Non est sanitas in carne mea, à facie indi-
gnationis tuæ: non est pax ossibus meis, à facie
peccati mei.

Quo-

Universidad de Navarra Biblioteca

Οτι αἱ ἀνομίαι μου ἐπῆραν τὴν κεφαλήν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ; Προσώζεσαν καὶ ἐδυώθησαν οἱ μώλωπές μου, ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου. Ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκάμφθην ἕως τέλους, ὅλην τὴν ἡμέραν σκυθρωπάζων ἐπορευόμην. Οτι αἱ ὀσφύες μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου. Ἐκακώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα, ὠρυόμην ἀπὸ στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου. Κύριε ἔναντί σου πᾶσα ἡ ἐπιθυμία μου, καὶ ὁ στεναγμός μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβη. Ἡ καρδία μου ἐταράχθη, ἐγκατέλιπέ με ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ. Οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἐξεναντίας μου ἤγγισαν καὶ ἔστησαν. Καὶ οἱ ἐγγύς μου, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἐξεβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. Καὶ οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι ἐλάλησαν ματαιότητας, καὶ δολιότητας ὅλην τὴν ἡμέραν ἐμελέτησαν. Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον, καὶ ὡσεὶ ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ. Καὶ ἐγενόμην ὡσεὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων, καὶ οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς. Οτι σοὶ κύριε ἠλπισα, σὺ εἰσακούσῃ κύριε ὁ θεός μου. Οὐ εἶπα, μήποτε ἐπιχαρῶσί μοι οἱ ἐχθροί μου, καὶ ἐν τῷ σαλευθῆναί πόδας μου ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορρήμονήσαν. Οὐ γὰρ ἐγὼ εἰς μάστιγας ἕτοιμος, καὶ ἡ ἀλγηδών μου ἐνώπιόν μου διὰ παντός. Οὐ τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ, καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου, οἱ δὲ ἐχθροί μου ζῶσι καὶ κεκραταίωνται ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἐπληθύνθησαν οἱ μισοῦντές με ἀδίκως. οἱ ἀνταποδιδόντες μοι κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν ἐνεβαλλόν με, ἐπεὶ κατεδιώκουν ἀγαθοσύνην. μὴ ἐγκαταλίπῃς με κύριε ὁ θεός μου, μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. πρόσχες εἰς τὴν βοήθειάν μου κύριε τῆς σωτηρίας μου. Εἰς τέλος ᾠδὴ τῷ Ιδιθὰμ ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. Λκ

Εἶπα φυλάξω τὰς ὁδούς μου, τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν με ἐν γλώσσῃ μου. Ἐθέμην ἐν στόματί μου φυλακήν, ἐν ᾧ συνέκλεισαν τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου. Ἐκωφώθην καὶ ἐταπεινώθην καὶ ἀπέσχουν ἐξ ἀγαθῶν, καὶ ἡ ἀλγηδών μου ἀνεκαινίσθη. Ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντὸς μου, καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ. Ἐλάλησα ἐν γλώσσῃ μου, γνώρισόν μοι κύριε τὸν πέρας μου. Καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν μου τίς ἐστιν, ἵνα γνῶ τί ὑστερῶ ἐγώ. Ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου, καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ὡσεὶ οὐδὲν ἐνώπιόν σου. Πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος ζῶν. Μόνον γε ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος, πλὴν μάτην ταράσσεται. Θησαυρίζει καὶ οὐ γινώσκει τίνι συναξῇ αὐτά, καὶ νῦν τίς ἡ ὑπομονή μου, οὐχὶ κύριος; καὶ ἡ ὑπόστασίς μου παρὰ σοί ἐστιν.

Αὼδὴ

HIER. IVXTA LXX

Qm̃ iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ, à facie inſipientiæ meæ. Miſer factus ſum & curuatus ſum uſq; in finẽ, tota die cõ triſtatus ingrediebar. Qm̃ lũbi mei impleti ſunt illuſionibus, & non eſt ſanitas in carne mea. Afflictus ſum et humiliatus ſum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei. Dn̄e ante te om̃e deſideriũ meũ, & gemitus meus à te nõ eſt abſcõditus. Cor meũ cõturbatũ eſt, dereliqt me uirtus mea, & lumẽ oculorũ meorũ & ipſum non eſt mecũ. Amici mei & ꝓximi mei aduerſum me appropinquauerũt & ſteterũt. Et qui iuxta me erãt de longe ſteterũt, & uim faciebãt qui quærebãt animã meã. Et qui inqrebãt mala mihi loquuti ſunt uanitates: & dolos tota die meditabãtur. Ego autẽ tanq̃ ſurdus nõ audiebã, & ſicut mutus non aperiẽs os ſuũ. Et factus ſum ſicut homo nõ audiẽs, & nõ habẽs in ore ſuo redargutiões. Qm̃ in te dn̄e ſperaui, tu exaudies me dn̄e deus meus. Quia dixi, ne qn̄ ſupergaudeãt mihi inimici mei, & dum commouẽtur pedes mei, ſup me magna loquuti ſũt. Qm̃ ego in flagella paratus, & dolor meus in cõſpectu meo ſemper. Qm̃ iniquitatẽ meã ego annunciabo, & cogitabo pro peccato meo. Inimici aũt mei uiuũt & cõfirmati ſunt ſuper me, & multiplicati ſunt qui oderunt me inique. Qui retribuũt mala ꝓ bonis detrahebãt mihi, qm̃ ſequebar bonitatem. Ne derelinquas me dn̄e deus meus, ne diſceſſeris à me. Intende in adiutoriũ meũ, dn̄e deus ſalutis meæ.

In finẽ, pro Idithũ cãticũ Dauid. xxxviii

DIxi cuſtodiã uias meas, ut nõ delinquã in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodiã cũ cõſiſteret peccator aduerſũ me. Obmutui & hũiliatus ſum & ſilui à bonis, & dolor meus renouat⁹ eſt. Cõcaluit cor meũ intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Loquut⁹ ſum in lingua mea, notũ fac mihi finẽ meũ. Et numerũ dierũ meorũ qs eſt, ut ſciã qd deſit mihi. Ecce mẽſurabiles poſuiſti dies meos, & ſubſtãtia mea tanq̃ nihilũ ante te. Verũtn uniuerſa uanitas, oĩs hõ uiuens. Verũtn in imagine ptrãſit homo, ſed & fruſtra cõturbaẽ. Theſaurizat et ignorat cui cõgregabit ea, & nũc quæ eſt expectatio mea, nónne dn̄s? & ſubſtantia mea apud te eſt.

Ab

Quoniam iniquitates meæ tranſiuerunt caput meum, quaſi onus graue aggrauatæ ſunt ſuper me. Computruerunt & tabuerunt cicatrices meæ, à facie inſipientiæ meæ. Afflictus ſum & incuruatus ſum nimis, tota die mœrens ambulaui. Quoniam lumbi mei repleti ſunt ignominia, & non eſt ſanitas in carne mea. Euigilaui & afflictus ſum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei. Domine in conſpectu tuo omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Cor meum fluctuabat, dereliquit me fortitudo mea, & lux oculorum meorum etiam ipſa non eſt mecum. Chari mei & amici mei quaſi contra lepram meam ſteterunt, & uicini mei longe ſteterunt. Et irruebant quærentes animam meam, & inueſtigantes mala mihi loquebantur inſidias, & dolos tota die meditabantur. Ego autem quaſi ſurdus non audiebam, & quaſi mutus non aperiens os ſuum. Et eram quaſi homo non audiens, nec habens in ore ſuo redargutiones. Te enim domine expectabam, tu exaudies domine deus meus. Quia dixi ne forte inſultent mihi, & quum uacillauerint pedes mei ſuper me magnificentur. Quia ego ad plagas paratus ſum, & dolor meus contra me eſt ſemper. Quia iniquitatem meam annuncio, ſollicitus ero pro peccato meo. Inimici autem mei uiuentes confortati ſunt, & multiplicati ſunt odientes me mendaciter. Et qui reddunt malum pro bono, aduerſãbantur mihi quia ſequebar bonum. Ne derelinquas me domine, deus meus ne elongeris à me. Feſtina in auxilium meum, domine ſalutis meæ.

Pro uictoria Idithun Pſalmus Dauid. xxxix

DIxi cuſtodiam uias meas ne peccẽ in lingua mea, cuſtodiam os meum ſilẽtio, donec eſt impius contra me. Obmutui ſilentio tacui de bono, & dolor meus conturbatus eſt. Incaluit cor meum in medio mei, in meditatione mea incenſus ſum igni, loquutus ſum in lingua mea. Oſtende mihi domine finem meum, & menſuram dierum meorum quæ ſit, ut ſciam quid mihi deſit. Ecce breues poſuiſti dies meos, & uita mea quaſi non ſit in conſpectu tuo, omnia enim uanitas omnis homo ſtans: ſemper. Tantum in imagine ambulat homo, tantum fruſtra cõturbatur, congregat & ignorat cui dimittat ea. Nunc ergo quid expecto domine, præſtolatio mea tu es.

Ab omnibus

Ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν μου ῥῦσαί με, ὀνειδισμὸν ἄφρονι ἔδωκάς με. Ἐκωφώθην καὶ οὐκ ἤνοιξα τὸ στόμα μου, ὅτι σὺ ἐποίησας, ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ τὰς μάστιγάς σου. Ἀπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος τῆς χειρός σου ἐγὼ ἐξέλιπον, ἐν ἐλεγμοῖς τοῦ περὶ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον. Καὶ ἐξέτηξας ὡς ἀράχνιον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, πλὴν μάτην πᾶς ἄνθρωπος. Εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου κύριε, καὶ τῆς δεήσεώς μου ἐνώτισαι, τοῖς δακρύοις μου μὴ παρασιωπήσῃς. Ὅτι πάροικος ἐγώ εἰμι παρά σοι, καὶ παρεπίδημος καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου. Ἄνες μοι ἵνα ἀναψύξω, πρὸ τοῦ με ἀπελθεῖν καὶ οὐκέτι ὦ.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. λθ

Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν κύριον, καὶ προσέσχε μοι. Καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου, καὶ ἀνήγαγέ με ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας, καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος. Καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου, καὶ κατεύθυνε τὰ διαβήματά μου. Καὶ ἐνέβαλε εἰς τὸ στόμα μου ᾆσμα καινόν, ὕμνον τῷ θεῷ ἡμῶν. Ὄψονται πολλοὶ καὶ φοβηθήσονται, καὶ ἐλπιοῦσιν ἐπὶ κύριον. Μακάριος ἀνήρ, οὗ ἐστὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐλπὶς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητας καὶ μανίας ψευδεῖς. Πολλὰ ἐποίησας σὺ κύριε ὁ θεός μου τὰ θαυμάσιά σου, καὶ τοῖς διαλογισμοῖς σου, οὐκ ἔστι τίς ὁμοιωθήσεταί σοι. Ἀγγελίαν καὶ ἐλάλησα, ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ ἀριθμόν. Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι. Ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἐξήτησας, τότε εἶπον ἰδοὺ ἥκω. Ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπταί περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου, ὁ θεός μου ἠβουλήθην, καὶ τὸν νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου. Εὐηγελισάμην δικαιοσύνην ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ, ἰδοὺ τὰ χείλη μου οὐ μὴ κωλύσω, κύριε σὺ ἔγνως. Τὴν δικαιοσύνην σου οὐκ ἔκρυψα ἐν τῇ καρδίᾳ μου, τὴν ἀλήθειάν σου καὶ τὸ σωτήριόν σου εἶπα. Οὐκ ἔκρυψα τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἀπὸ συναγωγῆς πολλῆς. Σὺ δὲ κύριε μὴ μακρύνῃς τοὺς οἰκτιρμούς σου ἀπ' ἐμοῦ, τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθειά σου ἀεὶ ἀντελάβοντό μου. Ὅτι περιέσχον με κακά, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός, κατέλαβόν με αἱ ἀνομίαι μου, καὶ οὐκ ἠδυνήθην τοῦ βλέπειν. Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἡ καρδία μου ἐγκατέλιπέ με. Εὐδόκησον κύριε τοῦ ῥύσασθαί με, κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι πρόσχες. Καταισχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα, οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου τοῦ ἐξᾶραι αὐτήν. Ἀποστραφείησαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθείησαν, οἱ θέλοντές μοι κακά. Κομισάσθωσαν παραχρῆμα αἰσχύνην αὐτῶν, οἱ λέγοντές μοι εὖγε εὖγε.

Ἀγαλλιάσ-

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me, opprobrium insipienti dedisti me. Obmutui & non aperui os meũ, qm̃ tu fecisti, amoue à me plagas tuas. A fortitudine manus tuæ ego defeci, in increpationibus propter iniquitatẽ corripuisti hominẽ. Et tabescere fecisti sicut araneam animã eius, uerũtamen uanitas omnis homo. Exaudi orationem meam dn̄e, & deprecationẽ meam auribus percipe, lacrymas meas ne sileas. Quoniam aduena ego sum apud te, & peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte mihi ut refrigerer, priusquã abeam & amplius non ero.

In finem, Psalmus Dauid. xxxix

EXpectans expectaui dn̄m, & intendit mihi. Et exaudiuit preces meas, & eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fecis. Et statuit supra petrã pedes meos, & direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticum nouum, carmen deo nostro. Videbũt multi & timebunt, & sperabũt in domino. Beatus uir cuius est nomẽ domini spes eius, & non respexit in uanitates & insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus mirabilia tua, & cogitationibus tuis, non est qui similis sit tibi. Annũciaui & locutus sum, multiplicati sunt super numerũ. Sacrificium & oblationẽ noluisti, corpus aũt perfeciſti mihi. Holocaustũ & pro peccato non postulasti, tunc dixi ecce uenio. In capite libri scriptũ est de me, ut facerem uolũtatem tuam, deus meus uolui, & legem tuam in medio cordis mei. Annunciaui iustitiã tuã in ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo, domine tu scisti. Iustitiã tuã non abscondi in corde meo, ueritatẽ tuã & salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiã tuam & ueritatẽ tuam, à concilio multo. Tu autẽ domine ne lõge facias miserationes tuas à me, misericordia tua & ueritas tua semper susceperunt me. Quoniã circũdederũt me mala quorũ non est numerus, cõprehenderunt me iniquitates meę, & nõ potui ut uiderẽ. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me. Cõplaceas tibi dn̄e ut eruas me, dn̄e ad adiuuandum me respice. Confundantur & reuereantur simul, qui quærunt animã meã ut auferãt eã. Auertanẽ retrorsum & cõfundanẽ, qui uolũt mihi mala. Ferant cõfestim confusionẽ suã, qui dicunt mihi euge euge.

Exul-

Ab omnibus iniquitatibus meis libera me, opprobrium stulto ne ponas me. Obmutui non aperiam os meum, quia tu fecisti. Tolle à me plagas tuas, à contentione manus tuæ ego consumptus sum. In increpationibus pro iniquitate corripuisti uirũ, & posuisti quasi tineam desiderabilia eius, ueruntamen uanitas omnis homo: semper. Audi orationẽ meam domine, & clamorem meum exaudi, ad lacrymam meam ne obsurdescas, quia aduena ego sum apud te, & peregrinus sicut omnes patres mei. Parce mihi ut rideam antequam uadam, & non subsistam.

Pro uictoria Psalmus Dauid. xl

EXpectans expectaui dominum, & inclinatus est ad me, & audiuit clamorem meum.

Et eduxit me de lacu sonitus de luto cœni, & statuit super petram pedes meos, stabiliuit gressus meos. Et dedit in ore meo canticum nouum, laudem deo nostro. Videbunt multi & timebunt, & sperabunt in domino. Beatus uir qui posuit dominum confidentiam suam, & non est auersus ad superbias pompasq; mendacij. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua, & cogitationes tuas pro nobis: non inuenio ordinem corã te: si narrare uoluero & numerare, plura sunt q̃ ut narrari queant. Victimam & oblationem non uoluisti, aures fodisti mihi, holocaustum & pro peccato non petisti. Tunc dixi ecce ego uenio, in uolumine libri scriptũ est de me.

Vt facerem placitum tibi deus meus uolui, & legem meam in medio uentris mei. Annunciaui iustitiam in ecclesia multa, ecce labia mea non prohibebo, domine tu nosti. Iustitiam tuam non abscondi in medio cordis mei, fidem tuam & salutare tuum dixi, non abscondi misericordiam tuam & ueritatẽ tuam in ecclesia multa.

Tu domine non prohibebis misericordias tuas à me, misericordia tua & ueritas tua iugiter seruabunt me. Circundederunt enim me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ & non potui uidere, plures factæ sunt, quàm capilli capitis mei, & cor meum dereliquit me. Placeat tibi domine ut liberes me, domine ad adiuuandum me festina. Confundantur & reuereantur simul quærentes animam meam ut auferant eam, cõuertantur retrorsum & confundantur, qui uolunt mala mihi.

Pereant post confusionem suam, qui dicunt mihi uah uah.

Gaudeant

מִכָּל־פְּשָׁעַי הַצִּילֵנִי חֶרְפַּת נָבָל אַל־
תְּשִׂימֵנִי׃ נֶאֱלַמְתִּי לֹא־אֶפְתַּח פִּי כִּי
אַתָּה עָשִׂיתָ׃ הָסֵר מֵעָלַי נִגְעֶךָ
מִתִּגְרַת יָדְךָ אֲנִי כָלִיתִי׃ בְּתוֹכָחוֹת
עַל־עָוֹן יִסַּרְתָּ אִישׁ וַתָּמֵס כָּעָשׁ חֲמוּדוֹ
אַךְ הֶבֶל כָּל־אָדָם סֶלָה׃ שִׁמְעָה
תְפִלָּתִי יְהוָה וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל־דִּמְעָתִי
אַל־תֶּחֱרַשׁ כִּי גֵר אָנֹכִי עִמָּךְ תּוֹשָׁב כְּכָל־
אֲבוֹתָי׃ חְשַׁע מִמֶּנִּי וְאַכְלִיגָה בְּטֶרֶם
אֵלֵךְ וְאֵינֶנִּי׃

ל

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד
מִזְמוֹר׃

קַוֹּה קִוִּיתִי יְהוָה וַיֵּט אֵלַי וַיִּשְׁמַע
שַׁוְעָתִי׃ וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטִּיט
חֲיָוֹן וַיָּקֶם עַל־סֶלַע רַגְלַי כּוֹנֵן אֲשֻׁרָי׃
וַיִּתֵּן בְּפִי שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּה
לֵאלֹהֵינוּ יִרְאוּ רַבִּים וְיִירָאוּ וְיִבְטְחוּ
בַּיהוָה׃ אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־שָׂם
יְהוָה מִבְטַחוֹ וְלֹא־פָנָה אֶל־רְהָבִים
וְשָׂטֵי כָזָב׃ רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה יְהוָה
אֱלֹהַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ אֵין
עָרוֹךְ אֵלֶיךָ אַגִּידָה וַאֲדַבְּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר׃
זֶבַח וּמִנְחָה לֹא חָפַצְתָּ אָזְנַיִם כָּרִיתָ
לִי עוֹלָה וְחַטָּאָה לֹא שָׁאָלְתָּ׃ אָז
אָמַרְתִּי הִנֵּה־בָאתִי בִּמְגִלַּת־סֵפֶר כָּתוּב
עָלָי׃ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֱלֹהַי חָפָצְתִּי
וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מֵעָי׃ בִּשַּׂרְתִּי צֶדֶק
בְּקָהָל רָב הִנֵּה שְׂפָתַי לֹא אֶכְלָא יְהוָה
אַתָּה יָדָעְתָּ׃ צִדְקָתְךָ לֹא־כִסִּיתִי בְּתוֹךְ
לִבִּי אֱמוּנָתְךָ וּתְשׁוּעָתְךָ אָמָרְתִּי לֹא־כִחַדְתִּי
חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ לְקָהָל רָב׃ אַתָּה יְהוָה
לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ
תָּמִיד יִצְּרוּנִי׃ כִּי־אָפְפוּ עָלַי רָעוֹת
עַד־אֵין מִסְפָּר הִשִּׂיגוּנִי עֲוֹנֹתַי וְלֹא־
יָכֹלְתִּי לִרְאוֹת עָצְמוּ מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי
וְלִבִּי עֲזָבָנִי׃ רְצֵה יְהוָה לְהַצִּילֵנִי
יְהוָה לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה׃ יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ
יַחַד מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי לְסִפּוֹתָהּ יִסֹּגוּ אָחוֹר
וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי רָעָתִי׃ יָשׁוּמּוּ עַל־עֵקֶב
בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים לִי הֶאָח הֶאָח׃

Αγαλλιάσωσαν κὴ εὐφρανθήτωσαν ϕ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε κύριε, καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. Εγὼ δὲ πτωχὸς εἰμι καὶ πένης, κύριος φροντιεῖ μου. Βοηθός μου καὶ ῥυσάμενός μου εἶ σύ, ὁ θεός μου μὴ χρονίσῃς.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. μ

Μακάριος ὁ συνιῶν ϕ πτωχὸν καὶ πένητα, ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ κύριος. Κύριος διαφυλάξαι αὐτὸν, καὶ ζῆσαι αὐτὸν, καὶ μακαρίσαι αὐτὸν ἐν τῇ γῇ, καὶ μὴ παραδῷς αὐτὸν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ. Κύριος βοηθήσει αὐτῷ ϖὶ κλίνης ὀδύνης αὐτοῦ, ὅλην τὴν κλίνην αὐτοῦ ἔστρεψας ἐν τῇ ἀῤῥωστίᾳ αὐτοῦ. Εγὼ εἶπα, κύριε ἐλέησόν με, ἴασαι τὴν ψυχήν μου ὅτι ἥμαρτόν σοι. Οἱ ἐχθροί μου εἶπον κακά μοι, πότε ἀποθανεῖ) ϕ ἀπολεῖ) τὸ ὄνομα αὐτοῦ. κὴ εἰσεπορεύετο ἰδεῖν, μάτην ἐλάλει, ἡ καρδία αὐτοῦ συνήγαγεν ἀνομίαν ἑαυτῷ. Εξεπορεύετο ἔξω, κὴ ἐλάλει ἐπ' αὐτό. Κατ' ἐμοῦ ἐμερίζοντο πάντες οἱ ἐχθροί μου, κατ' ἐμοῦ ἐλογίζοντο κακά μοι. Λόγον πονηρὸν κατέθεντο κατ' ἐμοῦ, μὴ ὁ κοιμώμενος οὐχὶ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι; Καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης μου ἐφ' ὃν ἤλπισα, ὁ ἐσθίων ἄρτους μου, ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ πτερνισμόν. Σὺ δὲ κύριε ἐλέησόν με, καὶ ἀνάστησόν με, καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς. Ἐν τούτῳ ἔγνων ὅτι θεληματάς με, ὅτι μὴ ϖὶ χαρῇ ὁ ἐχθρός μου ἐπ' ἐμέ. Ἐμὲ δὲ διὰ τὴν ἀκακίαν ἀντελάβου, κὴ ἐβεβαίωσάς με ἐνώπιόν σου εἰς τὸν αἰῶνα. Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, γένοιτο γένοιτο.

Εἰς τὸ τέλος εἰς συνεσιν τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. μα

Ον τρόπον ϖιπτοθεῖ ἡ ἔλαφος ϖὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ϖιπτοθεῖ ἡ ψυχή μου πρὸς σὲ ὁ θεός. Εδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα, πότε ἥξω καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ. Εγενήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἐν τῷ λέγεσθαί μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἔστιν ὁ θεός σου. Ταῦτα ἐμνήσθην, καὶ ἐξέχεα ἐπ' ἐμὲ τὴν ψυχήν μου, ὅτι διελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. Ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἦχος ἑορτάζοντος. Ινα τί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με; Ελπισον ϖὶ τὸν θεόν ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, σωτήριον τοῦ προσώπου μου ὁ θεός μου. Πρὸς ἐμαυτὸν ἡ ψυχή μου ἐταράχθη, διὰ τοῦτο μνησθήσομαί σου ἐκ γῆς ἰορδάνου, καὶ ἑρμωνιείμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ.

Αβυσσος

Exultent & lætẽtur ſuper te omnes quærentes te domine, & dicãt ſemper magnificetur dominus, qui diligũt ſalutare tuum. Ego autem mendicus ſum & pauper, dominus ſollicitus eſt mei. Adiutor meus & protector meus es tu, deus meus ne tardaueris.

In finem pſalmus Dauid. XL

BEatus qui intelligit ſuper egenũ & pauperem, in die mala liberabit eum dñs. Dñs cõſeruet eum & uiuificet eum, & beatũ faciat eum in terra, & nõ tradat eũ in animã inimicorũ eius. Dñs opem ferat illi ſuper lectũ doloris eius, uniuerſum ſtratũ eius uerſaſti in infirmitate eius. Ego dixi, dñe miſerere mei, ſana animã meam quia peccaui tibi. Inimici mei dixerũt mala mihi, qñ morietur & peribit nomẽ eius. Et ſi ingrediebaẽ ut uideret uana loquebatur, cor eius cõgregauit iniquitatẽ ſibi. Egrediebaẽ foras, & loquebatur in idipſum. Aduerſum me ſuſurrabant omnes inimici mei, aduerſum me cogitabãt mala mihi. Verbũ iniquũ cõſtituerunt aduerſum me, nũquid qui dormit nõ adijciet ut reſurgat? Etenim homo pacis meę in quo ſperaui, qui edebat panes meos, magnificauit ſup me ſupplantationẽ. Tu aũt dñe miſerere mei, & reſuſcita me & retribuam eis. In hoc cognoui qm uoluiſti me, qm nõ gaudebit inimicus meus ſuper me. Me aũt propter innocentiã ſuſcepiſti, & confirmaſti me in cõſpectu tuo in æternũ. Benedictus dominus deus Iſrael à ſeculo in ſeculũ, fiat fiat.

In finem intellectus filijs Core Pſalmus. XLI

QVemadmodũ deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum fortem uiuũ, quando ueniam & apparebo ante faciem dei. Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte dum dicitur mihi quotidie ubi eſt deus tuus. Hęc recordatus ſum et effudi in me animã meam, quoniã tranſibo in locum tabernaculi admirabilis uſque ad domũ dei. In uoce exultationis & confeſſionis ſonus epulantis. Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in deo quoniã adhuc cõfitebor illi ſalutare uultus mei & deus meus. Ad me ipſum anima mea cõturbata eſt, ꝓpterea memor ero tui de terra Iordanis, & Hermonijm à mõte modico.

Abyſſus

יְשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ
וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל יְהוָה אֹהֲבֵי תְשׁוּעָתֶךָ׃
וַאֲנִי עָנִי וְאֶבְיוֹן יְהוָה יַחְשֹׁב־לִי
עֶזְרָתִי וּמְפַלְטִי אַתָּה אֱלֹהַי אַל־תְּאַחַר׃

מא

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל־דָּל בְּיוֹם רָעָה
יְמַלְּטֵהוּ יְהוָה׃ יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ
וְיְחַיֵּהוּ יְאֻשַּׁר בָּאָרֶץ וְאַל־תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ
אוֹיְבָיו׃ יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל־עֶרֶשׂ דְּוָי
כָּל־מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ׃ אֲנִי
אָמַרְתִּי יְהוָה חָנֵּנִי רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי־
חָטָאתִי לָךְ׃ אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רָע לִי מָתַי
יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ׃ וְאִם־בָּא לִרְאוֹת
שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ יִקְבָּץ־אָוֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ
יְדַבֵּר׃ יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל־שׂנְאָי
עָלַי יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי׃ דְּבַר־בְּלִיַּעַל
יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־יוֹסִיף לָקוּם׃
גַּם־אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר־בָּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכֵל
לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב׃ וְאַתָּה יְהוָה
חָנֵּנִי וְהָקִימֵנִי וְאֲשַׁלְּמָה לָהֶם׃ בְּזֹאת
יָדַעְתִּי כִּי־חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא־יָרִיעַ אוֹיְבִי
עָלָי׃ וְאֲנִי בְּתֻמִּי תָמַכְתָּ בִּי וַתַּצִּיבֵנִי
לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן׃

ספר שני

מב

לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל
לִבְנֵי־קֹרַח׃

כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל־אֲפִיקֵי־מָיִם כֵּן
נַפְשִׁי תַּעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים׃ צָמְאָה
נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא וְאֵרָאֶה
פְּנֵי אֱלֹהִים׃ הָיְתָה־לִּי דִמְעָתִי לֶחֶם
יוֹמָם וָלָיְלָה בֵּאמֹר אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה
אֱלֹהֶיךָ׃ אֵלֶּה אֶזְכְּרָה וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי
נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר בַּסָּךְ אֶדַּדֵּם עַד־בֵּית
אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה חָמוֹן חוֹגֵג׃
מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי
חוֹחִלִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת
פָּנָיו׃ אֱלֹהַי עָלַי נַפְשִׁי תִשְׁתּוֹחָח
עַל־כֵּן אֶזְכָּרְךָ מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים
מֵהַר מִצְעָר׃

Gaudeant & lætentur in te omnes qui quærunt te, dicant iugiter magnificetur dominus, qui diligunt ſalutare tuum. Ego autem ſum egenus & pauper, dominus ſollicitus erit pro me, auxilium meum & ſalutare meus tu es, deus meus ne moreris.

Pro uictoria Pſalmus Dauid. XLI

BEatus qui cogitat de paupere, in die mala liberabit eum dominus. Dominus cuſtodiet eum & uiuificabit eũ, & beatus erit in terra, & non tradet eum animæ inimicorum ſuorum.

Dominus confortabit eum in lecto infirmitatis, totum ſtratum eius uerſiſti in ægrotatione ſua. Ego dixi domine miſerere mei, ſana animam meam quoniam peccaui tibi. Inimici mei loquentur malum mihi, quando morietur & peribit nomen eius. Et ſi uenerit ut uiſitet, uana loquetur cor eius, congregabit iniquitatem ſibi, egrediens foras detrahet. Simul aduerſum me murmurabant omnes odientes me, contra me cogitabant malum mihi. Verbum diaboli infundebant ſibi, qui dormiunt non addet ut reſurgat. Sed & homo pacificus meus in quo habui fiduciam, qui manducabat panem meum, leuauit contra me plantam. Et tu domine miſerere mei, & eleua me & reddam eis. In hoc cognoui quòd uelis me, quia non inſultabit inimicus meus mihi. Ego autem in ſimplicitate mea adiutus ſum à te, & ſtatues me ante faciem tuam in perpetuum. Benedictus dominus deus Iſrael à ſeculo, & uſque in ſeculum, amen amen.

Victori intellectus filijs Core. XLII

SIcut areola præparata ad irrigationes aquarum, ſic anima mea præparata ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum fortem uiuum, quando ueniam, & apparebo ante faciem dei. Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes per diem & noctem, quum diceretur mihi tota die ubi eſt deus tuus. Horum recordatus ſum & effudi in me animam meam, quia ueniam ad umbraculum, tacebo uſque ad domum dei in uoce laudis & confeſſionis multitudinis feſta celebrantis. Quare incuruaris anima mea & conturbas me, expecta deum quia adhuc confitebor ei ſalutaribus uultus eius. Deus meus in meipſo anima mea incuruatur, propterea recordabor tui de terra Iordanis, & Chermonim de monte minimo.

Abyſ-

Ἀβυσσος ἀβυσσον ωὐκαλεῖ, εἰς φωνὴν τῶν καταῤῥάκτων σου. Πάντες οἱ μεγεθυσμοί σου, καὶ τὰ κύματά σου, ἐπ' ἐμὲ διῆλθον. ἡμέρας ἐνετείλατο κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ νυκτὸς ᾠδὴ αὐτῷ πρὸς ἐμοί. προσευχὴ τῷ θεῷ τῆς ζωῆς μου, εἶπα τῷ θεῷ ἀντιλήπτωρ μου εἶ. ἱνατί με ἐπελάθου, καὶ ἵνα τί σκυθρωπάζων πορεύομαι ἐν τῷ ἐκθλίβειν με τὸν ἐχθρόν. ἐν τῷ καταθλᾶσθαι τὰ ὀστᾶ μου, ὠνείδισάν με οἱ ἐχθροί μου. Ἐν τῷ λέγειν αὐτούς μοι καθ' ἡμέραν ποῦ ἐστιν ὁ θεός σου; ἵνα τί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με. Ἐλπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, σωτήριον τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ἀνεπίγραφος πρὶν ἑβραίοις. μβ

Κρῖνόν μοι ὁ θεὸς καὶ διάκρινον τὴν δίκην μου, ἐκ ἔθνους ὁσίου, ἀπὸ ἀνθρώπου ἀδίκου καὶ δολίου ῥῦσαί με. ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς κραταίωμά μου, ἵνα τί ἀπώσω με, καὶ ἵνα τί σκυθρωπάζων πορεύομαι, ἐν τῷ ἐκθλίβειν τὸν ἐχθρόν. ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου, αὐτά με ὡδήγησάτωσαν καὶ ἤγαγόν με εἰς ὄρος ἅγιόν σου καὶ εἰς τὰ σκηνώματά σου. καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ, πρὸς τὸν θεὸν τὸν εὐφραίνοντα τὴν νεότητά μου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν κιθάρᾳ ὁ θεὸς ὁ θεός μου, ἵνα τί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με; ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαί αὐτῷ, σωτήριον τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου. Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ εἰς σύνε

Ὁ θεὸς ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν, σημ. οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν. ἔργον ὃ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις. ἡ χεὶρ σου ἔθνη ἐξωλόθρευσε καὶ κατεφύτευσας αὐτούς, ἐκάκωσας λαοὺς καὶ ἐξέβαλες αὐτούς. οὐ γὰρ ἐν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτῶν ἐκληρονόμησαν γῆν, καὶ ὁ βραχίων αὐτῶν οὐκ ἔσωσεν αὐτούς. ἀλλ' ἡ δεξιά σου καὶ ὁ βραχίων σου καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ προσώπου σου, ὅτι εὐδόκησας ἐν αὐτοῖς. Σὺ εἶ αὐτός βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου, ὁ ἐντελλόμενος τὰς σωτηρίας ἰακώβ. ἐν σοὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν κερατιοῦμεν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐξουδενώσομεν τοὺς ὑπαναστάντας ἡμῖν. οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ τόξῳ μου ἐλπιῶ, καὶ ἡ ῥομφαία μου οὐ σώσει με. ἔσωσας γὰρ ἡμᾶς ἐκ τῶν θλιβόντων ἡμᾶς, καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς κατῃσχυνας. ἐν τῷ θεῷ ἐπαινεθησόμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐξομολογησόμεθα εἰς τὸν αἰῶνα. νυνὶ δὲ ἀπώσω καὶ κατῃσχυνας ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν. Ἀπέστρεψας ἡμᾶς εἰς τὰ ὀπίσω παρὰ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, καὶ οἱ μισοῦντες ἡμᾶς διῆρπαξον ἑαυτοῖς. Ἔδωκας ἡμᾶς ὡς πρόβατα βρώσεως, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσι διεσκόρπισας ἡμᾶς. Ἀπέδου τὸν λαόν σου οὐδενός, καὶ οὐκ ἦν πλῆθος ἐν ταῖς ἀλαλαγμοῖς ἡμῶν. Ἔθου ἡμᾶς ὀνειδισμὸν τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸν καὶ χλεύασμὸν τοῖς κύκλῳ ἡμῶν.

Abyssus abyssum inuocat, in uoce cataractarũ tuarũ. Oĩa excelsa tua & fluctus tui, super me trãsierunt. In die mãdauit dñs misericordiã suã, & nocte canticũ eius. Apud me oratio deo uitæ meæ, dicã deo susceptor meus es. Quare oblitus es mei, et quare cõtristatus incedo, dũ affligit me inimicꝰ. Dũ cõfringũtur ossa mea, exprobrauerũt mihi qui tribulant me inimici mei. Dũ dicunt mihi per singulos dies, ubi est deus tuus, quare tristis es anima mea & quare conturbas me. Spera in deo qm̃ adhuc cõfitebor illi, salutare uultus mei & deus meus. Psalmus Dauid. XLII

IVdica me deꝰ & discerne causam meã, de gẽte nõ sancta, ab hoĩe iniquo & doloso erue me. Quia tu es deus fortitudo mea, quare me reppulisti, & quare tristis incedo, dũ affligit me inimicus. Emitte lucẽ tuã & ueritatẽ tuã, ipsa me deduxerũt & adduxerũt in mõtẽ sanctũ tuũ & in tabernacula tua. Et introibo ad altare dei, ad deũ qui lætificat iuuentutẽ meã. Cõfitebor tibi in cithara deus deus meus, quare tristis es aĩa mea & quare cõturbas me? Spera in deo qm̃ adhuc confitebor illi, salutare uultus mei & deus meus.

In finẽ pro filijs Core ad intellectũ. XLIII

DEus auribꝰ nostris audiuimꝰ, patres nostri annũciauerũt nobis. Opus qdꝰ operatꝰ es in dieb. eorũ, & ĩ dieb. antiqs. Manus tua gẽtes dispersit & plãtasti eos, afflixisti populos & expulisti eos. Nec eñ in gladio suo possederũt terrã, & brachiũ eorũ nõ saluauit eos. Sed dextera tua & brachiũ tuũ & illuminatio uultus tui, qm̃ cõplacuisti in eis. Tu es ipse rex meus & deus meus, q mandas salutes Iacob. In te inimicos nostros uẽtilabimus cornu, & in noĩe tuo spnemus insurgẽtes ĩ nobis. Nõ eñ in arcu meo spabo, et gladius meꝰ nõ saluabit me. Saluasti eñ nos de affligẽtibus nos, & odiẽtes nos cõfudisti. In deo laudabimur tota die, & in noĩe tuo cõfitebimur in seculũ. Núc aũt repulisti & confudisti nos, & nõ egredieris in uirtutib. nostris. Auertisti nos retrorsum post inimicos nostros, & q oderũt nos diripiebãt sibi. Dedisti nos tãq oues escarũ, et in gẽtib. dispsisti nos. Vẽdidisti populũ tuũ sine precio, et nõ fuit multitudo in cõmutatiõib. eorũ. Posuisti nos opprobriũ uicinis nostris, subsannationẽ & derisũ his q sunt in circuitu nostro.

Posui

Abyssus abyssum uocat, in uoce cataractarum tuarum, omnes gurgites tui & fluctus tui super me transierunt. Per diem mandauit dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius mecum, oratio deo uitæ meæ. Dicam deo petra mea, quare oblitus es mei, quare tristis incedo affligente inimico? Dum me interficerent in ossibus meis exprobrauerunt mihi hostes mei, dicentes tota die ubi est deus tuus? Quare incuruaris anima mea, & conturbas me, expecta dominum quoniam adhuc confitebor ei, salutibus uultus mei & deo meo.

XLIII

IVdica me deus & discerne causam meam de gente non sancta, à uiro iniquo & doloso salua me. Tu enim deus fortitudo mea quare proiecisti me, quare tristis incedo affligẽte inimico? Mitte lucem tuam & ueritatem tuam, ipsa ducent me, & introducent me ad montem sanctum tuum, & in tabernaculum tuum. Et introibo ad altare dei ad deum lætitiæ & exultationis meæ, & cõfitebor tibi in cithara deus deus meus. Quare incuruaris anima mea & quare conturbas me, expecta dominum quoniam adhuc confitebor ei, salutibus uultus mei & deo meo.

Pro uictoria filijs Core eruditio. XLIIII

DEus auribus nostris audiuimus, patres nostri narrauerunt nobis opus quod operatus es in diebus eorum, in diebus antiquis. Tu manu tua gentes delesti & plantasti eos, afflixisti populos & emisisti eos. Non enim in gladio suo possederũt terram neq; brachium eorum saluauit eos, sed dextera tua & brachium tuum & lux uultus tui, quia complacuisti eis. Tu es ipse rex meus deus, præcipe pro salutibus Iacob.

In te hostes nostros uentilabimus, in nomine tuo conculcabimus aduersarios nostros. Non enim in arcu meo confidam, neq; gladius meus saluabit me. Quia saluasti nos de hostibus nostris, & eos qui oderunt nos confudisti. In domino gaudebimus tota die, & nomini tuo in æternum cõfitebimur: semper. Verum tu proiecisti & confudisti nos, & non egredieris in exercitibus nostris. Vertisti terga nostra hosti, & qui oderunt nos diripuerunt sibi. Dedisti nos quasi gregem ad uorandum. & in gentibus dispersisti nos. Vendisti populum tuum sine precio, nec grandis fuit commutatio eorum. Posuisti nos opprobrium uicinis nostris, subsannationem & irrisum his qui erãt in circuitu nostro.

Posuisti

תהלים

תְּחוֹם־אֶל־תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ
כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ׃ יוֹמָם׃
יְצַוֶּה יְהוָה׀ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירוֹ עִמִּי
תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי׃ אוֹמְרָה׀ לְאֵל סַלְעִי
לָמָּה שְׁכַחְתָּנִי לָמָּה קֹדֵר אֵלֵךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב
׀ ׃ בְּרֶצַח׀ בְּעַצְמוֹתַי חֵרְפוּנִי צוֹרְרָי
בְּאָמְרָם אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ׃
מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי
חוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת
פָּנַי וֵאלֹהָי׃

מג

שָׁפְטֵנִי־אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי מִגּוֹי
לֹא־חָסִיד מֵאִישׁ מִרְמָה וְעַוְלָה תְּפַלְּטֵנִי׃
כִּי־אַתָּה׀ אֱלֹהֵי מָעוּזִּי לָמָּה זְנַחְתָּנִי
לָמָּה קֹדֵר אֶתְהַלֵּךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב׃
שְׁלַח־אוֹרְךָ וַאֲמִתֶּךָ הֵם יַנְחֻנִי יְבִיאוּנִי
אֶל־הַר־קָדְשֶׁךָ וְאֶל־מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ׃
וְאָבוֹאָה׀ אֶל־מִזְבַּח אֱלֹהִים אֶל־אֵל שִׂמְחַת
גִּילִי וְאוֹדְךָ בְכִנּוֹר אֱלֹהִים אֱלֹהָי׃
מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי
חוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת
פָּנַי וֵאלֹהָי׃

מד

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח
מַשְׂכִּיל׃
אֱלֹהִים׀ בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ אֲבוֹתֵינוּ
סִפְּרוּ־לָנוּ פֹּעַל פָּעַלְתָּ בִּימֵיהֶם בִּימֵי קֶדֶם׃
אַתָּה׀ יָדְךָ גוֹיִם הוֹרַשְׁתָּ וַתִּטָּעֵם
תָּרַע לְאֻמִּים וַתְּשַׁלְּחֵם׃ כִּי׀ לֹא
בְחַרְבָּם יָרְשׁוּ אָרֶץ וּזְרוֹעָם לֹא־הוֹשִׁיעָה
לָמוֹ כִּי־יְמִינְךָ וּזְרוֹעֲךָ וְאוֹר פָּנֶיךָ כִּי
רְצִיתָם׃ אַתָּה־הוּא מַלְכִּי אֱלֹהִים צַוֵּה
יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב׃ בְּךָ צָרֵינוּ נְנַגֵּחַ
בְּשִׁמְךָ נָבוּס קָמֵינוּ׃ כִּי לֹא בְקַשְׁתִּי
אֶבְטָח וְחַרְבִּי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי
חוֹשַׁעְתָּנוּ מִצָּרֵינוּ וּמְשַׂנְאֵינוּ הֱבִישׁוֹתָ׃
בֵּאלֹהִים הִלַּלְנוּ כָל־הַיּוֹם וְשִׁמְךָ
לְעוֹלָם נוֹדֶה סֶלָה׃ אַךְ־זָנַחְתָּ
וַתַּכְלִימֵנוּ וְלֹא תֵצֵא בְּצִבְאוֹתֵינוּ׃
תְּשִׁיבֵנוּ אָחוֹר מִנִּי־צָר וּמְשַׂנְאֵינוּ שָׁסּוּ
לָמוֹ׃ תִּתְּנֵנוּ כְּצֹאן מַאֲכָל וּבַגּוֹיִם
זֵרִיתָנוּ׃ תִּמְכֹּר־עַמְּךָ בְלֹא־הוֹן וְלֹא
רִבִּיתָ בִּמְחִירֵיהֶם׃ תְּשִׂימֵנוּ חֶרְפָּה
לִשְׁכֵנֵינוּ לַעַג וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ׃

תשימנו

Εβε ἡμᾶς εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι, κίνησιν κε-
φαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἐντρο-
πή μου κατέναντίον μου ἔδει, καὶ ἡ αἰσχύνη τοῦ προ-
σώπου μου ἐκάλυψέ με. ἀπὸ φωνῆς ὀνειδίζοντος καὶ
καταλαλοῦντος, ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ καὶ ἐκδιώκον-
τος. Ταῦτα πάντα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ οὐκ ἐπελαθό-
μεθά σου, καὶ οὐκ ἠδικήσαμεν ἐν τῇ διαθήκῃ σου. καὶ
οὐκ ἀπέστη εἰς τὰ ὀπίσω ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ ἐξέ-
κλινας τὰς τρίβους ἡμῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου. ὅτι ἐτα-
πείνωσας ἡμᾶς ἐν τόπῳ κακώσεως, καὶ ἐπεκάλυ-
ψεν ἡμᾶς σκιὰ θανάτου. Εἰ ἐπελαθόμεθα τοῦ
ὀνόματος τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἐκπετάσαμεν χεῖ-
ρας ἡμῶν πρὸς θεὸν ἀλλότριον. Οὐχὶ ὁ θεὸς ἐκζη-
τήσει ταῦτα; αὐτὸς γὰρ γινώσκει τὰ κρύφια τῆς
καρδίας. Ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν
ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ἐξε-
γέρθητι ἵνα τί ὕπνοῖς κύριε, ἀνάστηθι καὶ μὴ ἀπώ-
σῃ εἰς τέλος. Ἵνα τί πρόσωπόν σου ἀφορφίζῃ, ὧν
λανθάνῃ τὴν πτωχείαν ἡμῶν καὶ τὴν θλῖψιν ἡμῶν;
Ὅτι ἐταπεινώθη εἰς χοῦν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἐκολλήθη
εἰς γῆν ἡ γαστὴρ ἡμῶν. Ἀνάστα κύριε βοήθησον
ἡμῖν, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων τοῖς υἱοῖς
Κορὲ εἰς σύνεσιν, ᾠδὴ ὑπὲρ τοῦ ἀγαπητοῦ. μδ

Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν, λέ-
γω ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῷ βασιλεῖ. Ἡ γλῶσσά μου
κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου. Ὡραῖος κάλλει
παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ἐξεχύθη ἡ χάρις
ἐν χείλεσί σου, διὰ τοῦτο εὐλόγησέ σε ὁ θεὸς
εἰς τὸν αἰῶνα. Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου, ὡραῖε
μεγαλοπρεπείᾳ σου. Καὶ ἐπίβαινε διὰ τὴν ἀλήθειαν
καὶ πραότητα καὶ δικαιοσύνην, καὶ ὁδηγήσει σε
θαυμαστῶς ἡ δεξιά σου. Τὰ βέλη σου ἠκονημένα
λαοὶ ὑποκάτω σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως. Ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς
εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ῥάβδος εὐθύτητος ἡ
ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. Ἠγάπησας δικαιοσύ-
νην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς
ὁ θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους
σου. Σμύρνα καὶ σταχὴ καὶ κασία ἀπὸ τῶν ἱματίων σου,
ἀπὸ βάρεως ἐλεφαντίνων, ἐξ ὧν εὐφράνάν σε θυ-
γατέρες βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου. Παρέστη ἡ βασί-
λισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ, πε-
ριβεβλημένη ποικιλίαν. Ἄκουε θύγατερ καὶ
ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ
τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου. καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς
τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτὸς ἐστι κύριός σου καὶ προ-
σκυνήσεις αὐτῷ. καὶ θυγάτηρ Τύρου ἐν δώροις, τὸ
πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ.

Πᾶσα

Posuisti nos similitudinem in gentibus, commotionem capitis in populis. Tota die uerecundia mea cõtra me est, & confusio faciei meæ cooperuit me. A uoce exprobrantis & obloquentis, à facie inimici & persequẽtis. Hæc omnia uenerũt super nos nec obliti sumus te, & inique non egimus in testamẽto tuo. Et nõ recessit retro cor nostrũ, & declinasti semitas nostras à uia tua. Quoniã humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri, & si expandimus manus nostras ad deũ alienũ. Nõne deus requiret ista? ipse enim nouit abscondita cordis. Qm̃ propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisiõis. Exurge quare obdormis dñe? exurge & ne repellas in finẽ. Quare faciẽ tuã auertis, obliuiscris inopiæ nostrę & tribulationis nostræ? Qm̃ humiliata est in puluere anima nostra, conglutinatus est in terra uenter noster. Exurge domine adiua nos, & redime nos propter nomen tuum.

In finẽ pro his qui cõmutabũtur filijs Core ad intellectũ, canticũ pro dilecto. XLIIII

ERuctauit cor meũ uerbũ bonum, dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribæ, uelociter scribentis. Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te deus in æternũ. Accingere gladio tuo, super femur tuum potentissime. Specie tua & pulchritudine tua, & intende & prospere procede & regna. Propter ueritatẽ & mansuetudinẽ & iustitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua. Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent in corda inimicorũ regis. Sedes tua deus in seculum seculi, uirga directiõis uirga regni tui. Dilexisti iustitiã & odisti iniquitatẽ, propterea unxit te deus deus tuus, oleo lætitiæ præ cõsortibus tuis. Myrrha & gutta & casia à uestimẽtis tuis, à domibus eburneis, ex quibus delectauerũt te filiæ regũ in honore tuo. Astitit regina à dextris tuis in uestitu deaurato, circũdata uarietate. Audi filia & uide & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum & domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum, quoniam ipse est dominus tuus & adorabunt eum. Et filia Tyri in muneribus, uultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis.

Omnis

תְּשִׁימֵנוּ מָשָׁל בַּגּוֹיִם מְנוֹד רֹאשׁ
בַּלְאֻמִּים׃ כָּל־הַיּוֹם כְּלִמָּתִי נֶגְדִּי
וּבוּשַׁת פָּנַי כִּסְּתָנִי׃ מִקּוֹל מְחָרֵף
וּמְגַדֵּף מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃ כָּל־
זֹאת בָּאָתְנוּ וְלֹא שְׁכַחֲנוּךָ וְלֹא שִׁקַּרְנוּ
בִּבְרִיתֶךָ׃ לֹא נָסוֹג אָחוֹר לִבֵּנוּ וַתֵּט
אֲשֻׁרֵנוּ מִנְּתִיבֶךָ׃ כִּי דִכִּיתָנוּ בִּמְקוֹם
תַּנִּים וַתְּכַס עָלֵינוּ בְּצַלְמָוֶת׃ אִם־
שָׁכַחְנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וַנִּפְרֹשׂ כַּפֵּינוּ
לְאֵל זָר׃ הֲלֹא אֱלֹהִים יַחְקָר־זֹאת כִּי־
הוּא יֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת לֵב׃ כִּי־עָלֶיךָ
הוֹרַגְנוּ כָל־הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה׃
עוּרָה לָמָּה תִישַׁן אֲדֹנָי הָקִיצָה אַל־
תִּזְנַח לָנֶצַח׃ לָמָּה פָנֶיךָ תַסְתִּיר תִּשְׁכַּח
עָנְיֵנוּ וְלַחֲצֵנוּ׃ כִּי שְׁחָה לֶעָפָר נַפְשֵׁנוּ
דָּבְקָה לָאָרֶץ בִּטְנֵנוּ׃ קוּמָה עֶזְרָתָה
לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃

לַמְנַצֵּחַ עַל־שׁוֹשַׁנִּים
לִבְנֵי־קֹרַח מַשְׂכִּיל
שִׁיר יְדִידוֹת׃

רָחַשׁ לִבִּי דָּבָר טוֹב אוֹמֵר אֲנִי
מַעֲשַׂי לְמֶלֶךְ לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מָהִיר׃
יָפְיְפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן
בְּשִׂפְתוֹתֶיךָ עַל־כֵּן בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם׃
חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל־יָרֵךְ גִּבּוֹר הוֹדְךָ
וְהַדָרְךָ׃ וְהַדְרֶךָ צְלַח רְכַב עַל־דְּבַר־
אֱמֶת וַעֲנָוָה־צֶדֶק וְתוֹרְךָ נוֹרָאוֹת וְתֹרֶךָ
יְמִינֶךָ׃ חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים עַמִּים תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ
בְּלֵב אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ׃ כִּסְאֲךָ אֱלֹהִים
עוֹלָם וָעֶד שֵׁבֶט מִישׁוֹר שֵׁבֶט מַלְכוּתֶךָ׃
אָהַבְתָּ צֶדֶק וַתִּשְׂנָא רֶשַׁע עַל־כֵּן
מְשָׁחֲךָ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן
מֵחֲבֵרֶיךָ׃ מֹר־וַאֲהָלוֹת קְצִיעוֹת כָּל־
בִּגְדוֹתֶיךָ מִן־חֵיכְלֵי שֵׁן מִנִּי שִׂמְּחוּךָ׃
בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקָרוֹתֶיךָ נִצְּבָה שֵׁגָל
לִימִינְךָ בְּכֶתֶם אוֹפִיר׃ שִׁמְעִי־בַת
וּרְאִי וְהַטִּי אָזְנֵךְ וְשִׁכְחִי עַמֵּךְ וּבֵית
אָבִיךְ׃ וְיִתְאַו הַמֶּלֶךְ יָפְיֵךְ כִּי־הוּא
אֲדֹנַיִךְ וְהִשְׁתַּחֲוִי־לוֹ׃ וּבַת־צֹר
בְּמִנְחָה פָּנַיִךְ יְחַלּוּ עָשִׁירֵי עָם׃

בל

Posuisti nos similitudinem in gentibus, commotionem capitis in tribubus. Tota die confusio mea contra me, & ignominia faciei meę cooperuit me. A uoce exprobrantis & blasphemantis, à facie inimici & ultoris. Omnia hæc uenerunt super nos & obliti non sumus tui, nec mentiti sumus in pacto tuo. Non est conuersum retro cor nostrum, nec declinauerũt gressus nostri à semita tua. Quoniam deiecisti nos in loco draconum, & operuisti nos umbra mortis.

Si obliti sumus nominis dei nostri, & si expandimus manus nostras ad deum alienum. Nunquid non deus inuestigabit istud, ipse enim nouit cogitationes cordis. Quoniam propter te mortificati sumus tota die, reputati sumus ut grex occisionis. Consurge quare dormitas domine, euigila quare proijcis nos in sempiternum. Quare faciem tuam abscondis, obliuiscris afflictiones & angustias nostras. Quoniam incuruata est in puluere anima nostra, adhæsit terræ uenter noster. Surge auxiliare nobis, & redime nos propter misericordiam tuam.

Victori pro lilijs filiorum Core, eruditionis canticum amantissimi. XLV

ERuctauit cor meum uerbum bonum, dico ego opera mea regi, lingua mea stilus scribæ uelocis. Decore pulchrior es filijs hominum, effusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit tibi deus in æternum. Accingere gladio tuo super femur fortissime, gloria tua & decore tuo.

Et decore tuo prospere ascende, propter uerbum ueritatis & mansuetudinem iustitiæ, & docebit te terribilia dextera tua. Sagittæ tuæ acutæ populi sub te cadent, in corde inimicorum regis. Thronus tuus deus in seculum, & in æternum sceptrum æquitatis sceptrum regni tui.

Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem, propterea unxit te deus, deus tuus oleo exultationis præ participibus tuis. Myrrha & stacte & casia in cunctis uestimentis tuis, de domibus eburneis quibus lætificauerunt te. Filiæ regum in honore tuo, stetit coniunx in dextera tua, in diademate aureo. Audi filia & uide & inclina aurem tuam, & obliuiscere populi tui & domus patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum, quia ipse est dominus deus tuus & adora eum.

Et filia fortis in muneribus, faciem tuam deprecabuntur diuites populi.

Omnis

Πασα ἡ δόξα τ῀ θυγατρὸς τ῀ βασιλέως ἔσωθεν, ἐν κροσωτοῖς χρυσοῖς πεπριβλημένη πεποικιλμένη. Ἀπενεχθήσονται δὲ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς, αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονταί σοι. Ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει, εἰσελεύσονται εἰς ναὸν βασιλέως. Ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγενήθησαν υἱοί σου, καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ὅλης τῆς γῆς. Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου, ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Διὰ τοῦτο λαοὶ ἐξομολογήσονταί σοι εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς τῶν υἱῶν Κορὲ τῶν κρυφίων ψαλμός. με

Ο Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις, βοηθὸς ἐν θλίψεσι ταῖς εὑρούσαις ἡμᾶς σφόδρα. Διὰ τοῦτο οὐ φοβηθησόμεθα ἐν ᾧ ταράσσεται τὰ ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν. Ἠχησαν καὶ ἐταράχθησαν τὰ ὕδατα αὐτῶν, ἐταράχθησαν τὰ ὄρη ἐν τῇ κραταιότητι αὐτοῦ. Τὰ ποταμοῦ τὰ ὁρμήματα εὐφραίνουσι τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ, ἡγίασεν τὸ σκήνωμα αὐτοῦ ὁ ὕψιστος. Ὁ θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ οὐ σαλευθήσεται, βοηθήσει αὐτῇ ὁ θεὸς τὸ πρωΐ πρωΐ. Ἐταράχθησαν ἔθνη, ἐκλίναν βασιλεῖαι, ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ ὁ ὕψιστος, ἐσαλεύθη ἡ γῆ. Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς ἰακώβ. Διάψαλμα.

Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, ἃ ἔθετο τρόπαια ἐπὶ τῆς γῆς, αὐτὸς ἀναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς. Τόξον συντρίψει καὶ συγκλάσει ὅπλον, καὶ θυρεοὺς κατακαύσει ἐν πυρί. Σχολάσατε καὶ γνῶτε, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ θεός, ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῇ. Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς ἰακώβ.

Καθισμα β.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς τῶν υἱῶν κορὲ ψαλμός. με

Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως. Ὅτι κύριος ὕψιστος, φοβερὸς, βασιλεὺς μέγας, ὡς πᾶσαν τὴν γῆν. Ὑπέταξε λαοὺς ἡμῖν, καὶ ἔθνη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν. Ἐξελέξατο ἡμῖν τὴν κληρονομίαν ἑαυτοῦ, τὴν καλλονὴν ἰακὼβ ἣν ἠγάπησεν. Ἀνέβη ὁ θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. Ψάλατε τῷ θεῷ ἡμῶν, ψάλατε, ψάλατε τῷ βασιλεῖ ἡμῶν, ψάλατε. Ὅτι βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ὁ θεός, ψάλατε συνετῶς. Ἐβασίλευσεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὰ ἔθνη, ὁ θεὸς κάθηται ἐπὶ θρόνου ἁγίου αὐτοῦ. Ἄρχοντες λαῶν συνήχθησαν μετὰ τοῦ θεοῦ Ἀβραάμ, ὅτι τοῦ θεοῦ οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς, σφόδρα ἐπήρθησαν.

Ψαλ-

Omnis gloria filię regis ab intus, in fimbrijs aureis circumamicta uarietate. Adducentur regi uirgines poſt eã, proximæ eius afferentur tibi. Afferentur in lætitia & exultatione, adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij, conſtitues eos principes ſuper omnem terram. Memor ero nominis tui, in omni generatione et generatione. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in ſeculum ſeculi.

In finem filijs Core pro arcanis Pſalmus. XLV

DEus noſter refugium & uirtus, adiutor in tribulationibus quæ inuenerũt nos nimis. Propterea non timebitis dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris. Sonuerunt & turbatæ ſunt aquæ eorum, conturbati ſunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus lætificant ciuitatem dei, ſanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. Deus in medio eius non commouebitur, adiuuabit eã deus mane diluculo. Conturbatę ſunt gentes, inclinata ſunt regna, dedit uocem ſuam altiſſimus, mota eſt terra. Dominus uirtutũ nobiſcum, ſuſceptor noſter deus Iacob. Venite & uidete opera dei, quæ poſuit prodigia ſuper terram, auferens bella uſque ad fines terræ. Arcum conteret & confringet arma, & ſcuta comburet igni. Vacate & uidete, quoniam ego ſum deus, exaltabor in gentibus, exaltabor in terra. Dominus uirtutum nobiſcũ, ſuſceptor noſter deus Iacob.

In finem pro filijs Core, Pſalmus. XLVI

OMnes gentes plaudite manibus, iubilate deo in uoce exultationis. Quoniam dñs excelſus, terribilis, rex magnus ſuper omnem terram. Subiecit populos nobis, & gẽtes ſub pedibus noſtris. Elegit nos in hæreditatem ſibi, ſpeciem Iacob quam dilexit. Aſcendit deus in iubilo, & dominus in uoce tubæ. Pſallite deo noſtro, pſallite, pſallite regi noſtro, pſallite. Quoniam rex omnis terræ deus, pſallite ſapienter. Regnauit deus ſuper gentes, deus ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuam. Principes populorũ congregati ſunt cum deo Abraham, quoniam dei fortes terræ, uehementer eleuati ſunt.

Pſal-

כָּל־כְּבוּדָה בַת־מֶלֶךְ מִבַּיִת מְמֻשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ׃ לְרִקְמוֹת תּוּבַל לַמֶּלֶךְ בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ מוּבָאוֹת לָךְ׃ תּוּבַלְנָה בְּשִׂמְחָה וְגִילָה תְּבֹאנָה בְּהֵיכַל מֶלֶךְ׃ תַּחַת אֲבוֹתֶיךָ יִהְיוּ בָנֶיךָ תְּשִׁיתֵמוֹ לְשָׂרִים בְּכָל־הָאָרֶץ׃ אַזְכִּירָה שִׁמְךָ בְּכָל־דֹּר וָדֹר עַל־כֵּן עַמִּים יְהוֹדוּךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃

מז

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח עַל־עֲלָמוֹת שִׁיר׃

אֱלֹהִים לָנוּ מַחְסֶה וָעֹז עֶזְרָה בַּצָּרוֹת נִמְצָא מְאֹד׃ עַל־כֵּן לֹא־נִירָא בְּהָמִיר אֶרֶץ וּבְמוֹט הָרִים בְּלֵב יַמִּים׃ יֶהֱמוּ יָחְמְרוּ מֵימָיו יִרְעֲשׁוּ הָרִים בְּגַאֲתוֹ סֶלָה׃ נַהַר פְּלָגָיו יְשַׂמְּחוּ עִיר־אֱלֹהִים קְדוֹשׁ מִשְׁכְּנֵי עֶלְיוֹן׃ אֱלֹהִים בְּקִרְבָּהּ בַּל־תִּמּוֹט יַעְזְרֶהָ אֱלֹהִים לִפְנוֹת בֹּקֶר׃ הָמוּ גוֹיִם מָטוּ מַמְלָכוֹת נָתַן בְּקוֹלוֹ תָּמוּג אָרֶץ׃ יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת יְהוָה אֲשֶׁר־שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ׃ מַשְׁבִּית מִלְחָמוֹת עַד־קְצֵה הָאָרֶץ קֶשֶׁת יְשַׁבֵּר וְקֵצַץ חֲנִית עֲגָלוֹת יִשְׂרֹף בָּאֵשׁ׃ הַרְפּוּ וְדַעוּ כִּי־אָנֹכִי אֱלֹהִים אָרוּם בַּגּוֹיִם אָרוּם בָּאָרֶץ׃ יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃

מח

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃

כָּל־הָעַמִּים תִּקְעוּ־כָף הָרִיעוּ לֵאלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה׃ כִּי יְהוָה עֶלְיוֹן נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃ יַדְבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ׃ יִבְחַר־לָנוּ אֶת־נַחֲלָתֵנוּ אֶת־גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר אָהֵב סֶלָה׃ עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְהוָה בְּקוֹל שופָר׃ זַמְּרוּ אֱלֹהִים זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ׃ כִּי מֶלֶךְ כָּל־הָאָרֶץ אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל׃ מָלַךְ אֱלֹהִים עַל־גּוֹיִם אֱלֹהִים יָשַׁב עַל־כִּסֵּא קָדְשׁוֹ׃ נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם כִּי לֵאלֹהִים מָגִנֵּי־אֶרֶץ מְאֹד נַעֲלֵה׃

שיר

Omnis gloria filiæ regis intrinſecus, faſcijs aureis ueſtita eſt. In ſcutulatis ducentur ad regem, uirgines ſequentur eam amicæ eius, ducentur illuc. Ducentur in lætitijs & exultatione, ingredientur thalamum regis. Pro patribus tuis erunt filij tui, pones eos principes in uniuerſa terra. Recordabor nominis tui in omni generatione & generatione, propterea populi confitebuntur tibi in ſeculum & in æternum.

Victori filiorum Core pro iuuentutibus canticum. XLVI

DEus noſtra ſpes & fortitudo, auxilium in tribulationibus inuentus es ualidum. Ideo non timebimus quũ fuerit translata terra, & concuſſi montes in corde maris. Sonantibus & intumeſcentibus gurgitibus eius, & agitatis montibus in potentia eius: ſemper. Fluminis diui ſiones lætificant ciuitatem dei, ſanctum tabernaculum altiſſimi. Deus in medio eius non commouebitur, auxiliabitur ei deus in ipſo ortu matutino. Conturbatæ ſunt gentes, concuſſa ſunt regna, dedit uocem ſuam, proſtrata eſt terra. Dominus exercituum nobiſcum, protector noſter deus Iacob: ſemper. Venite & uidete opera domini, quantas poſuerit ſolitudines in terra. Compeſcuit bella uſque ad extremum terræ, arcum confringet & cõcidet haſtam, plauſtra comburet igni. Ceſſate & cognoſcite quoniam ego deus, exaltabor in gentibus, exaltabor in terra. Dominus exercituum nobiſcum, fortitudo noſtra deus Iacob: ſemper.

Victori filiorum Core Pſalmus XLVII

OMnes populi plaudite manibus, iubilate deo in uoce laudis. Quoniam dominus altiſſimus terribilis, rex magnus ſuper omnem terram. Congregauit populos ſubter nos, & tribus ſub pedibus noſtris. Elegit nobis hæreditatem noſtram, gloriam Iacob quam dilexit ſemper. Aſcendit deus in iubilo, dominus in uoce buccinæ. Canite deo canite, canite regi noſtro canite. Quia rex uniuerſæ terræ deus, canite erudite. Regnauit deus ſuper gentes, deus ſedet ſuper thronum ſanctum ſuum. Principes populorum congregati ſunt populus dei Abraham, quoniam dij ſcuta terræ uehementer eleuati ſunt.

Canti-

Ψαλμὸς ᾠδῇ τοῖς υἱοῖς κορέ, δευτέρᾳ σαββάτου.

Μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα, ἐν (μ πόλει τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐν ὄρει ἁγίῳ αὐτοῦ. Εὐείζω ἀγαλλιάματι πάσης τῆς γῆς, ὄρη σιὼν τὰ πλευρὰ τοῦ βορρᾶ, πόλις τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου. Ὁ θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτῆς γινώσκεται, ὅταν ἀντιλαμβάνηται αὐτῆς. Οτι ἰδοὺ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήχθησαν, ἐπῆλθοσαν ἐπὶ τὸ αὐτό. Αὐτοὶ ἰδόντες οὕτως ἐθαύμασαν, ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν, τρόμος ἐπελάβετο αὐτούς. Ἐκεῖ ὠδῖνες ὡς τικτούσης, ἐν πνεύματι βιαίῳ συντρίβεις πλοῖα θαρσείς. Καθάπερ ἠκούσαμεν οὕτως εἴδομεν, ἐν πόλει κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὁ θεὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. Υπελάβομεν ὁ θεὸς τὸ ἔλεός σου, ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ σου. Κατὰ τὸ ὄνομά σου ὁ θεός, οὕτως καὶ ἡ αἴνεσίς σου ἐπὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς, δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιά σου. Εὐφραινέσθω ὄρος σιὼν, ἀγαλλιάσθωσαν αἱ θυγατέρες τῆς ἰουδαίας, ἕνεκεν τῶν κριμάτων σου κύριε. Κυκλώσατε σιὼν καὶ περιλάβεσθε αὐτὴν, διηγήσασθε ἐν τοῖς πύργοις αὐτῆς. θέσθε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὴν δύναμιν αὐτῆς, καὶ κατανοήσατε τὰς βάρεις αὐτῆς, ὅπως ἂν διηγήσησθε εἰς γενεὰν ἑτέραν. Οτι οὗτος ἐστὶν ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, αὐτὸς ποιμανεῖ ἡμᾶς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. μη

Κρούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη, χειροκροτήσατε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην. ὅτι τερπνὴ καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὑψοῦται ὁ πλούσιος καὶ πτωχός. τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν. Κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου, ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου. Ινα τί φοβοῦμαι ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ, ἡ ἀνομία τῆς πτέρνης μου κυκλώσει με. οἱ πεποιθότες ἐπὶ τῇ δυνάμει αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐτῶν καυχώμενοι. Ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται, λυτρώσεται ἄνθρωπος; οὐ δώσει τῷ θεῷ ἐξίλασμα ἑαυτοῦ. Καὶ τὴν τιμὴν τῆς λυτρώσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκοπιάσει εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ζήσεται εἰς τέλος. Οὐκ ὄψεται καταφθορὰν ὅταν ἴδῃ σοφοὺς ἀποθνήσκοντας, ἅμα ἄφρονι καὶ ἀνοήτῳ ἀπολοῦνται. Καὶ καταλείψουσιν ἀλλοτρίοις τὸν πλοῦτον αὐτῶν, καὶ οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Σκηνώματα αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν, ἐπεκαλέσαντο τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς γαίας αὐτῶν. καὶ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. Αὕτη ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκάνδαλον αὐτοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ στόματι αὐτῶν εὐδοκήσουσι. ὡς πρόβατα ἐν ᾅδου ἐτέθησαν, θάνατος ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ κατακυριεύσουσιν αὐτῶν οἱ εὐθεῖς τὸ πρωΐ. Καὶ ἡ βοήθεια αὐτῶν παλαιωθήσεται ἐν τῷ ᾅδου, ἐκ τῆς δόξης αὐτῶν ἐξώσθησαν.

Psalmus cantici filijs Core, secũda sabbati.

Magnus dñs & laudabilis nimis, in ciuitate dei nostri in mõte sancto eius. Fundatur exultatiõe uniuersæ terræ, mons Sion latera aqlonis, ciuitas regis magni. Deus in domibus eius cognoscet, quũ suscipiet eã. Qm̃ ecce reges cõgregati sunt, cõuenerunt in unũ. Ipsi uidẽtes sic admirati sunt, cõturbati sunt, cõmoti sunt, tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut parturiẽtis, in spiritu uehemẽti cõteres naues Tharsis. Sicut audiuimus sic uidimus, in ciuitate dñi uirtutũ in ciuitate dei nostri, deus fundauit eã in ęternũ. Suscepimus deus misericordiã tuã, in medio tẽpli tui. Secundũ nomẽ tuum deus, sic & laus tua in fines terrę, iustitia plena est dextera tua in fines terræ, iustitia plena est dextera tua. Lætẽt mõs Sion, & exultẽt filię Iudę, ꝓpter iudicia tua dñe. Circundate Sion & cõplectimini eã. narrate in turrib. eius. Ponite corda nestra in uirtute eius & distribuite domos ei⁹, ut enarretis in ꝓgenie altera. Qm̃ hic est deus noster in æternũ & in seculũ seculi, ipse reget nos in secula.

In finem pro filijs Core psalmus.

Audite hæc omnes gẽtes, aurib. percipite omnes qui habitatis orbẽ. Quiq; terrigine & filij hominũ, simul in unũ diues & pauper. Os meũ loquet̃ sapientiã, & meditatio cordis mei prudentiã. Inclinabo in parabolã aurẽ meam, aperiam in psalterio propositionẽ meam. Cur timebo in die mala, iniqtas calcanei mei circundabit me. Qui confidũt in uirtute sua, & in multitudine diuitiarũ suarũ gloriãtur. Frater nõ redemit, redimet homo? nõ dabit deo placationem suam. Et preciũ redẽptionis animæ suæ, & laborabit in æternũ, & uiuet in finẽ. Non uidebit interitũ quũ uiderit sapientes morientes, simul insipiẽs & stultus peribunt. Et relinquẽt alienis diuitias suas, & sepulchra eorum domus illorũ in æternũ. Tabernacula eorum in progeniẽ & progeniẽ, uocauerũt nomina sua in terris. Et homo quũ in honore esset non intellexit, cõparatus est iumẽtis insipientibus & similis factus est illis, in ore suo cõplacebũt. Sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos, & dominabunt eorum iusti in matutino. Et auxiliũ eorũ uetерascet in inferno, à gloria eorũ expulsi sunt.

Veruntamen

תמ

שִׁיר מִזְמוֹר
לִבְנֵי־קֹרַח׃

Canticum psalmi filiorum Core.

גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר
אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ׃ יְפֵה־נוֹף מְשׂוֹשׂ

Magnus dominus & laudabilis nimis, in ciuitate dei nostri in monte sancto eius.

כָּל־הָאָרֶץ הַר־צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ
רָב׃ אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב

Specioso germine gaudio uniuersæ terræ, monti Sion lateribus aquilonis, ciuitatulæ regis magni.

׃ כִּי־הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּו׃
רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נָחְפָּזוּ׃

Deus in domibus eius, agnitus est in auxiliãdo.

רְעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃
בְּרוּחַ קָדִים תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ׃

Quia ecce reges congregati sunt, uenerunt simul. Ipsi uidentes sic obstupuerunt, conturbati sunt, admirati sunt. Horror possedit eos ibi, dolor quasi parturientis. In uento uredinis, confringes naues Tharsis.

כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ בְּעִיר־יְהוָה
צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד
עוֹלָם סֶלָה׃ דָּמִינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ

Sicut audiuimus ita uidimus in ciuitate dei exercituum, in ciuitate dei nostri, deus fundauit eam usque in æternum: semper. Aestimauimus deus misericordiam tuam, in medio templi tui.

בְּקֶרֶב הֵיכָלֶךָ׃ כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן
תְּהִלָּתְךָ עַל־קַצְוֵי־אֶרֶץ צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ׃
יִשְׂמַח הַר־צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן
מִשְׁפָּטֶיךָ׃ סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ סִפְרוּ
מִגְדָּלֶיהָ׃ שִׁיתוּ לִבְּכֶם לְחֵילָהּ פַּסְגוּ

Secundum nomen tuum deus sic laus tua usq; ad extremum terræ, iustitia repleta est dextera tua. Lætetur mons Sion, exultent filiæ Iudæ, propter iudicia tua. Circundate Sion & circuite eam, numerate turres eius. Ponite cor uestrum in mœnibus eius, separate palatia eius, ut enarretis in generatione nouissima.

אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן׃
כִּי זֶה׀ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד הוּא
יְנַהֲגֵנוּ עַל־מוּת׃

Quia ipse est deus deus noster in secundum & in perpetuum, ipse erit dux noster in morte.

מט

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח
מִזְמוֹר׃

Victori filiorum Core Psalmus.

שִׁמְעוּ־זֹאת כָּל־הָעַמִּים הַאֲזִינוּ כָּל־
יוֹשְׁבֵי חָלֶד׃ גַּם־בְּנֵי אָדָם גַּם־בְּנֵי־
אִישׁ יַחַד עָשִׁיר וְאֶבְיוֹן׃ פִּי יְדַבֵּר

Audite hæc omnes populi, auribus percipite uniuersi habitatores occidentis. Tam filij Adam quàm filij singulorum, simul diues & pauper.

חָכְמוֹת וְהֶגְיוֹן לִבִּי תְבוּנוֹת׃ אַטֶּה
לְמָשָׁל אָזְנִי אֶפְתַּח בְּכִנּוֹר חִידָתִי׃
לָמָּה אִירָא בִימֵי רָע עֲוֹן עְקֵבַי יְסֹבְבֵנִי׃
הַבּוֹטְחִים עַל־חֵילָם וּבְרֹב עָשְׁרָם
יִתְהַלָּלוּ׃ אָח לֹא־פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ לֹא
יִתֵּן לֵאלֹהִים כָּפְרוֹ׃ וְיֵקֶר פִּדְיוֹן
נַפְשָׁם וְחָדַל לְעוֹלָם׃ וְיִחְיֶה־עוֹד לָנֶצַח
לֹא יִרְאֶה הַשָּׁחַת׃ כִּי יִרְאֶה חֲכָמִים
יָמוּתוּ יַחַד כְּסִיל וּבַעַר יֹאבֵדוּ וְעָזְבוּ
לַאֲחֵרִים חֵילָם׃ קִרְבָּם בָּתֵּימוֹ לְעוֹלָם
מִשְׁכְּנֹתָם לְדֹר וָדֹר קָרְאוּ בִשְׁמוֹתָם עֲלֵי
אֲדָמוֹת׃ וְאָדָם בְּיֵקָר בַּל־יָלִין נִמְשַׁל
כַּבְהֵמוֹת נִדְמוּ׃ זֶה דַרְכָּם כֶּסֶל לָמוֹ
וְאַחֲרֵיהֶם בְּפִיהֶם יִרְצוּ סֶלָה׃ כַּצֹּאן
לִשְׁאוֹל שִׁתּוּ מָוֶת יִרְעֵם וַיִּרְדּוּ בָם יְשָׁרִים
לַבֹּקֶר וְצוּרָם לְבַלּוֹת שְׁאוֹל מִזְּבֻל לוֹ׃

Victori filiorum Core Psalmus.

Audite hæc omnes populi, auribus percipite uniuersi habitatores occidentis. Tam filij Adam quàm filij singulorum, simul diues & pauper. Os meum loquetur sapientias, & meditatio cordis mei prudentias. Inclinabo ad parabolam aurem meam, aperiam in cithara ænigma meum. Quare timebo in diebus mali, iniquitas calcanei mei circundabit me. Qui fiduciam habent in fortitudine sua, & in multitudine diuitiarum suarum superbiunt. Fratrem redimens non redimet uir, nec dabit deo propitiationem pro eo. Neq; precium redemptionis animæ eorum, sed quiescet in secula. Et uiuet ultra in sempiternum, & non uidebit interitum. Quum uiderit sapiẽtes morientes, simul insipiens & indoctus peribunt, & derelinquent alienis diuitias suas. Interiora sua domus suas in seculo, tabernacula sua in generatione & generatione, uocauerunt nominibus suis terras suas. Et homo in honore non commorabitur, & similatus est iumentis & exæquatus est. Hæc est uia insipiẽtiæ eorũ, & post eos iuxta os eorum current: semper.

Quasi grex in inferno positi sunt, mors pascet eos, & subijcient eos recti in matutino, & figura eorũ conteretur in inferno post habitaculũ suũ.

Verun-

Πλὴν ὁ θεὸς λυτρώσεται τὴν ψυχήν μου ἐκ χειρὸς ᾅδου, ὅταν λαμβάνῃ με. Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Οτι ὅταν ἀποθνήσκῃ οὐ λήμψεται τὰ πάντα, οὐδὲ συμπαραβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ. Οτι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εὐλογηθήσεται, ἐξομολογήσεταί σοι ὅταν ἀγαθύνῃς αὐτῷ. Εἰσελεύσεται ἕως γενεᾶς πατέρων αὐτοῦ, ἕως αἰῶνος οὐκ ὄψεται φῶς. Καὶ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. Ψαλμὸς τῷ Ἀσάφ. μθ

ΘΕὸς θεῶν κύριος ἐλάλησε, καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν, Ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἕως δυσμῶν, ἐκ Σιὼν ἡ εὐπρέπεια τοῦ ὡραιότητος αὐτοῦ. Ο θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ οὐ παρασιωπήσεται. Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται, καὶ κύκλῳ αὐτοῦ καταιγὶς σφοδρά. Προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω, καὶ τὴν γῆν τοῦ διακρῖναι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Συναγάγετε αὐτῷ τοὺς ὁσίους αὐτοῦ, τοὺς διαθε μένους τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἐπὶ θυσίαις. Καὶ ἀναγγελοῦσιν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστιν. Ακουσον λαός μου, καὶ λαλήσω σοι, Ισραὴλ καὶ διαμαρτύρομαί σοι ὁ θεὸς ὁ θεός σου εἰμὶ ἐγώ. Οὐκ ἐπὶ ταῖς θυσίαις σου ἐλέγξω σε, τὰ δὲ ὁλοκαυτώματά σου, ἐνώπιόν μου διὰ παντός. Οὐ λήψομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρους. Οτι ἐμοί εἰσι πάντα τὰ θηρία τῆς ἀγροῦ, κτήνη ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ βόες. Ἔγνωκα πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡραιότης ἀγροῦ μετ' ἐμοῦ ἐστιν. Ἐὰν πεινάσω, οὐ μή σοι εἴπω, ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ οἰκουμένη καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Μὴ φάγομαι κρέα ταύρων, ἢ αἷμα τραγων πίομαι; Θῦσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου. Καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε καὶ δοξάσεις με. Τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ θεός, ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνῃς τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου; Σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν, καὶ ἐξέβαλες σὸν λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω. Εἰ ἐθεώρεις κλέπτην συνέτρεχες αὐτῷ, καὶ τὴν μοιχῶν τὴν μερίδα σου ἐτίθεις. Τὸ στόμα σου ἐπλεόνασε κακίας, καὶ γλῶσσά σου περιέπλεκε δολιότητας. Καθήμενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις, καὶ κατὰ τοῦ μητρός σου ἐτίθεις σκάνδαλον, ταῦτα ἐποίησας καὶ ἐσιώπησα. Υπέλαβες ἀνομίαν ὅτι ἔσομαί σοι ὅμοιος, ἐλέγξω σε καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου. Σύνετε δὴ ταῦτα οἱ ἐπιλανθανόμενοι τοῦ θεοῦ, μήποτε ἁρπάσῃ καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐξαιρούμενος. Θυσία αἰνέσεως δοξάσει με, καὶ ἐκεῖ ὁδὸς ᾗ δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου.

Ψαλμὸς

Verũtñ deus redimet animã meã de manu inferi, quũ acceperit me. Ne timueris quum diues factus fuerit homo, & quũ multiplicata fuerit gloria domus eius. Qm̃ quũ interierit nõ sumet omnia, neq; descẽdet cũ eo gloria eius. Quia anima eius in uita ipsius benedicet, cõfitebitur tibi quũ benefeceris ei. Introibit usq; in progenies patrũ suorũ, usq; in æternũ nõ uidebit lumẽ. Et homo quũ in honore esset non intellexit, cõparatus est iumẽtis insipientibus, & similis factus est illis.

Psalmus Asaph. XLIX

DEus deorũ dñs locutus est, & uocauit terram. A solis ortu usq; ad occasum, ex Siõ specie decoris eius. Deus manifeste ueniet, deus noster & nõ silebit. Ignis in cõspectu eius exardescet, & in circuitu eius tẽpestas ualida. Aduocauit cœlum sursum, & terrã discernere populũ suum. Congregate illi sanctos eius, qui ordinãt testamentũ eius super sacrificia. Et annũciabũt cœli iustitiã eius, quoniã deus iudex est. Audi populus meus & loquar tibi, Israel & testificabor tibi, deus deus tuus ego sum. Nõ in sacrificijs tuis arguã te, holocausta autẽ tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiã de domo tua uitulos, neque de gregibus tuis hircos. Qm̃ meæ sunt omnes feræ syluarũ, iumenta in montibus & boues. Cognoui omnia uolatilia cœli, & pulchritudo agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi, meus est enim orbis terræ & plenitudo eius. Nũquid manducabo carnes taurorũ, aut sanguinẽ hircorum potabo? Immola deo sacrificiũ laudis, & redde altissimo uota tua. Et inuoca me in die tribulationis tuæ, & eruã te & honorificabis me. Peccatori aũt dixit deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuũ? Tu uero odisti disciplinã, & piecisti sermões meos retrorsum. Si uidebas furẽ, currebas cũ eo, & cũ adulteris portionẽ tuã ponebas. Os tuũ abũdauit malicia, & lingua tua cõcinnauit dolos. Sedẽs aduersus fratrẽ tuũ loquebaris, & aduersus filiũ matris tuę ponebas scandalũ, hæc feciști & tacui. Existimasti iniquitatẽ quod ero tui similis, arguã te & statuã contra faciẽ tuã. Intelligite hæc qui obliuiscimini deũ, ne quãdo rapiat & nõ sit qui eripiat. Sacrificiũ laudis honorificabit me, & illic iter quo ostendam illi salutare dei.

Veruntamen deus redimet animam meam de manu inferni, quum assumpserit me semper.

Noli timere quum ditatus fuerit uir, quũ multiplicata fuerit gloria domus eius. Neque enim moriens tollet omnia, nec descendet post eum gloria eius. Quia animæ suæ in uita sua benedicet, laudabunt te quum benefeceris tibi.

Intrabit usq; ad generationem patrum suorum, usq; ad finem non uidebunt lucem. Homo quum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis & silebitur.

Psalmus Asaph. L

FOrtis deus dominus loquutus est, & uocauit terram, ab ortu solis usque ad occasum eius.

De Sion perfecto decore deus apparuit. Ueniet deus noster & non tacebit, ignis coram eo uorabit, & in circuitu eius tempestas ualida. Uocabit cœlum desursum, & terram ut iudicet populum suum. Congregate mihi sanctos meos, qui feriunt pactum meum in sacrificio. Et annunciabunt cœli iustitiam eius, quia deus iudex est: semper. Audi populo meus & loquar, Israel & testificabor in te, deus deus tuus ego sum. Non propter uictimas tuas arguam te, & holocaustomata tua coràm me sunt: semper. Non accipiam de domo tua uitulum, neque de gregibus tuis hircos. Mea sunt enim omnia animalia syluarum, pecudes in montibus milium. Scio omnes aues montium, & uniuersitas agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi, meus est enim orbis & plenitudo eius. Nunquid comedam carnem taurorum, aut sanguinem hircorum bibam. Immola deo laudem, & redde altissimo uota tua. Et inuoca me in die tribulationis, liberabo te et glorificabis me. Impio autem dixit deus quid tibi est cum enarratione præceptorum meorum: ut assumas pactum meum in ore tuo. Qui odisti disciplinam, & proiecisti uerba mea post te. Si uidebas furem consentiebas ei, & cum adulteris erat pars tua. Os tuum dimisisti ad maliciam, & lingua tua concinnauit dolum. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ fabricabaris opprobrium. Hęc feci sti & tacui, existimasti me futurum similem tui, arguam te & proponam te ante oculos tuos. Intelligite hoc qui obliuiscimini deum, ne forte capiam & non sit qui liberet. Qui immolat confessionem glorificat me, & qui ordinat uiam, ostendam ei salutare dei.

Victori

אַךְ־אֱלֹהִים יִפְדֶּה נַפְשִׁי מִיַּד שְׁאוֹל כִּי יִקָּחֵנִי סֶלָה׃ אַל־תִּירָא כִּי־יַעְשָׁר אִישׁ כִּי יִרְבֶּה כְּבוֹד בֵּיתוֹ׃ כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל לֹא־יֵרֵד אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ׃ כִּי־נַפְשׁוֹ בְחַיָּיו יְבָרֵךְ וְיוֹדוּךָ כִּי־תֵיטִיב לָךְ׃ תָּבוֹא עַד־דּוֹר אֲבוֹתָיו עַד־נֶצַח לֹא־יִרְאוּ אוֹר׃ אָדָם בִּיקָר וְלֹא יָבִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ׃

מִזְמוֹר לְאָסָף׃

אֵל־אֱלֹהִים יְהוָה דִּבֶּר וַיִּקְרָא־אֶרֶץ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ׃ מִצִּיּוֹן מִכְלַל־יֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ׃ יָבֹא אֱלֹהֵינוּ וְאַל־יֶחֱרַשׁ אֵשׁ לְפָנָיו תֹּאכֵל וּסְבִיבָיו נִשְׁעֲרָה מְאֹד׃ יִקְרָא אֶל־הַשָּׁמַיִם מֵעָל וְאֶל־הָאָרֶץ לָרִיב עַמּוֹ׃ אֱסֹף־לִי חֲסִידָי כֹּרְתֵי בְרִיתִי עָלֵי־זָבַח׃ וְיַגִּידוּ שָׁמַיִם צִדְקוֹ כִּי־אֱלֹהִים שֹׁפֵט הוּא סֶלָה׃ שְׁמַע עַמִּי וַאֲדַבֵּרָה יִשְׂרָאֵל וְאָעִידָה בָּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ אָנֹכִי׃ לֹא עַל־זִבְחֶיךָ אוֹכִיחֶךָּ וְעוֹלוֹתֶיךָ לְנֶגְדִּי תָמִיד׃ לֹא־אֶקַּח מִבֵּיתְךָ פָּר מִמִּכְלְאוֹתֶיךָ עַתּוּדִים׃ כִּי־לִי כָּל־חַיְתוֹ־יָעַר בְּהֵמוֹת בְּהַרְרֵי־אֶלֶף׃ יָדַעְתִּי כָּל־עוֹף הָרִים וְזִיז שָׂדַי עִמָּדִי׃ אִם־אֶרְעַב לֹא־אֹמַר לָךְ כִּי־לִי תֵבֵל וּמְלוֹאָהּ׃ הַאוֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים וְדַם עַתּוּדִים אֶשְׁתֶּה׃ זְבַח לֵאלֹהִים תּוֹדָה וְשַׁלֵּם לְעֶלְיוֹן נְדָרֶיךָ׃ וְקָרָאֵנִי בְיוֹם צָרָה אֲחַלְּצְךָ וְתְכַבְּדָנְנִי׃ וְלָרָשָׁע אָמַר אֱלֹהִים מַה־לְּךָ לְסַפֵּר חֻקַּי וַתִּשָּׂא בְרִיתִי עָלֶי־פִּיךָ׃ וְאַתָּה שָׂנֵאתָ מוּסָר וַתַּשְׁלֵךְ דְּבָרַי אָחֹרֶיךָ׃ אִם־רָאִיתָ גַּנָּב וַתִּרֶץ עִמּוֹ וְעִם מְנָאֲפִים חֶלְקֶךָ׃ פִּיךָ שָׁלַחְתָּ בְרָעָה וּלְשׁוֹנְךָ תַּצְמִיד מִרְמָה׃ תֵּשֵׁב בְּאָחִיךָ תְּדַבֵּר בְּבֶן־אִמְּךָ תִּתֵּן דּוֹפִי׃ אֵלֶּה עָשִׂיתָ וְהֶחֱרַשְׁתִּי דָּמִיתָ חֱיוֹת־אָוֶן בָּמוֹךָ אוֹכִיחֲךָ וְאֶעֶרְכָה לְעֵינֶיךָ׃ בִּינוּ נָא זֹאת שׁוֹכְחֵי אֱלוֹהַּ פֶּן־אֶטְרוֹף וְאֵין מַצִּיל׃ זוֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי וְשָׂם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בִּישׁוּעַת אֱלֹהִים׃

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ἐν τῷ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν Ναθαν τὸν προφήτην, ἡνίκα εἰσῆλθε πρὸς Βηρσαβεὲ τὴν γυναῖκα Οὐρίου. ν

Ἐλέησόν με ὁ θεὸς, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. Καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου, ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. Ἐπὶ πλεῖον πλυνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου, καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός. Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. Ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου. Ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας, τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι. Ῥαντιεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι, πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. Ἀκουτιεῖς με ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην, ἀγαλλιάσονται ὀστέα τετεταπεινωμένα. Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου, καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεὸς, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Μὴ ἀποῤῥίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, καὶ τὸ πνεῦμα σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλῃς ἀπ' ἐμοῦ. Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου, καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριξόν με. Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδούς σου, καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσι. Ῥῦσαί με ἐξ αἱμάτων ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἀγαλλιάσεται ἡ γλῶσσά μου τὴν δικαιοσύνην σου. Κύριε τὰ χείλη μου ἀνοίξεις, καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου. Ὅτι εἰ ἠθέλησας θυσίαν ἔδωκα ἄν, ὁλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις. Θυσία τῷ θεῷ, πνεῦμα συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. Ἀγάθυνον κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιὼν, καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ. Τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης ἀναφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα, τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους.

Εἰς τὸ τέλος, συνέσεως τῷ Δαυὶδ, ἐν τῷ ἐλθεῖν Δωὴκ τὸν Ἰδουμαῖον καὶ ἀναγγεῖλαι τῷ Σαοὺλ, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ, ἀπῆλθε Δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον Ἀβιμέλεχ. να

Τί ἐγκαυχᾶσαι ἐν κακίᾳ ὁ δυνατός. Ἀνομίαν ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀδικίαν ἐλογίσατο ἡ γλῶσσά σου, ὡσεὶ ξυρὸν ἠκονημένον ἐποίησας δόλον. Ἠγάπησας κακίαν ὑπὲρ ἀγαθωσύνην, ἀδικίαν ὑπὲρ τὸ λαλῆσαι δικαιοσύνην. Ἠγάπησας πάντα ῥήματα καταποντισμοῦ, γλῶσσαν δολίαν. Διὰ τοῦτο ὁ θεὸς καθελεῖ σε εἰς τέλος, ἐκτίλαι σε καὶ μετανάστωσαί σε ἀπὸ σκηνώματός σου, καὶ ῥίζωμά σου ἐκ γῆς ζώντων.

In finem psalmus Dauid, cum uenit ad eum Nathan propheta quando intrauit ad Bersabee. L

MIserere mei deus, secũdũ magnã misericordiã tuã. Et secundũ multitudinẽ miserationũ tuarum, dele iniquitatẽ meam. Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo mũda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatũ meũ contra me est semper. Tibi soli peccaui & malũ corã te feci, ut iustificeris in sermonibus tuis & uincas cũ iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim ueritatẽ dilexisti, incerta & occulta sapiẽtiæ tuæ manifestasti mihi. Asperges me hyssopo & mũdabor, lauabis me & super niuem dealbabor. Audi tui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabũt ossa humiliata. Auerte faciẽ tuã à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Cor mundũ crea in me deus, & spiritum recti innoua in uisceribus meis. Ne proijcias me à facie tua, & spiritũ sanctũ tuum ne auferas à me. Redde mihi lætitiã salutaris tui, & spiritu principali cõfirma me. Docebo iniquos uias tuas, et impij ad te cõuertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis meæ, & exultabit lingua mea iustitiã tuam. Domine labia mea aperies, & os meũ annũciabit laudẽ tuã. Quoniam si uoluisses sacrificium dedissem utiq;, holocaustis non delectaberis, Sacrificium deo, spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatũ deus non despicies. Benigne fac domine in bona uoluntate tua sion, & ædificentur muri Hierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ oblationes & holocausta, tunc imponẽt super altare tuum uitulos.

In finẽ intellectus Dauid cum uenit ad eum Doec Idumæus & nunciauit Saul & dixit, uenit Dauid in domũ Abimelech. LI

QVid gloriaris in malicia, qui potens es in iniquitate. Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolũ. Dilexisti malitiam super benignitatem, iniquitatẽ magis q̃ loqui æquitatem. Dilexisti omnia uerba præcipitationis, lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem, euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicẽ tuam de terra uiuẽtium.

Videbunt

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ בְּבוֹא־
אֵלָיו נָתָן הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר־בָּא
אֶל־בַּת־שָׁבַע׃

חָנֵּנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ חֲטָתִי מְחֵה פְשָׁעָי׃ הֶרֶב כַּבְּסֵנִי
מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי׃ כִּי פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד׃ לְךָ
לְבַדְּךָ חָטָאתִי וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְשָׁפְטֶךָ׃
הֵן בְּעָוֹן חוֹלָלְתִּי וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי׃ הֵן אֱמֶת חָפַצְתָּ בַטֻּחוֹת וּבְסָתוּם
חָכְמָה תוֹדִיעֵנִי׃ תְּחַטְּאֵנִי בְאֵזוֹב וְאֶטְהָר תְּכַבְּסֵנִי וּמִשֶּׁלֶג אַלְבִּין׃
תַּשְׁמִיעֵנִי שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תָּגֵלְנָה עֲצָמוֹת דִּכִּיתָ׃ הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאַי וְכָל־
עֲוֹנֹתַי מְחֵה׃ לֵב טָהוֹר בְּרָא־לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי׃
אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל־תִּקַּח מִמֶּנִּי׃ הָשִׁיבָה לִּי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ
וְרוּחַ נְדִיבָה תִסְמְכֵנִי׃ אֲלַמְּדָה פֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ׃
הַצִּילֵנִי מִדָּמִים אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תְשׁוּעָתִי תְּרַנֵּן לְשׁוֹנִי צִדְקָתֶךָ׃ אֲדֹנָי
שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃ כִּי לֹא־תַחְפֹּץ זֶבַח וְאֶתְּנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה׃
זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב־נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה׃ הֵיטִיבָה
בִרְצוֹנְךָ אֶת־צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי־צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל
אָז יַעֲלוּ עַל־
מִזְבַּחֲךָ פָּרִים׃

לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ בְּבוֹא׃
דוֹאֵג הָאֲדֹמִי וַיַּגֶּד לְשָׁאוּל
וַיֹּאמֶר לוֹ בָּא דָוִד אֶל־בֵּית
אֲחִימֶלֶךְ׃

מַה־תִּתְהַלֵּל בָּרָעָה הַגִּבּוֹר חֶסֶד
אֵל כָּל־הַיּוֹם׃ הַוּוֹת תַּחְשֹׁוֹב לְשׁוֹנֶךָ
כְּתַעַר מַלְטֵשׁ עֹשֵׂה רְמִיָּה׃ אָהַבְתָּ
רָע מִטּוֹב שֶׁקֶר מְדַבֶּר צֶדֶק סֶלָה׃
חָבַבְתָּ כָל־דִּבְרֵי־בַלַּע לְשׁוֹן מִרְמָה׃
גַּם־אֵל יִתֹּצְךָ לָנֶצַח יַחְתְּךָ וְיִסָּחֲךָ מֵאֹהֶל
וְשֵׁרְשְׁךָ מֵאֶרֶץ חַיִּים סֶלָה׃

Victori, canticum Dauid, quando uenit ad eum Nathan propheta, quãdo ingressus est ad Bethsabee. LI

MIserere mei deus, secundum misericordiam tuam, iuxta multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates meas. Multum laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Quoniam iniquitates meas ego cognoui, & peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccaui & malum coram te feci, ut iustificeris in sermonibus tuis & uincas cum iudicaberis. Ecce in iniquitate conceptus sum, & in peccato peperit me mater mea. Ecce enim ueritatem diligis. absconditum & arcanum sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Asperges me hyssopo & mundabor, lauabis me & super niuem dealbabor. Auditum mihi facies gaudium & lætitiam, & exultent ossa quæ confregisti. Abscon de faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea mihi deus, & spiritum stabilem renoua in uisceribus meis. Ne proijcias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Redde mihi lætitiam Iesu tui, & spiritu potenti confirma me.

Docebo iniquos uias tuas, & peccatores ad te conuertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis meæ, laudabit lingua mea iustitiam tuam. Domine labia mea aperies, & os meum annũciabit laudem tuam. Non enim uis ut uictimam feriam, nec holocaustum tibi placet. Sacrificium dei spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus nõ despicies. Benigne fac in uoluntate tua Sion, & ædificentur muri Hierusalem. Tunc suscipies sacrificium iustitiæ oblationes & holocausta, tunc imponent super altare tuum uitulos.

Victori, eruditio Dauid, cum uenit Doeg Idumæus, & annũciauit Saul & dixit ei, uenit Dauid in domum Abimelech. LII

QVid gloriaris in malicia potens, misericordia dei tota die. Insidias cogitauit lingua tua, quasi nouacula acuta faciens dolum.

Dilexisti malum magis quàm bonum. mendacium magis quàm loqui iustitiam semper. Dilexisti omnia uerba ad deuorandum linguam dolosam. Sed deus destruet te in sempiternum terrebit te, & euellet de tabernaculo, & eradicabit te de terra uiuentium: semper.

Videbunt

Ο τον τα δίκαιον τῇ φοβυθήσον ται, καὶ ἐπ' αὐτὸν γελάσονται ἐπ' αὐτὸν καὶ ὀδοῦσιν. Ἰδοὺ ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἔθετο τὸν θεὸν βοηθὸν αὐτοῦ. ΑΛΛ' ἐπῶλπισεν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐτοῦ, καὶ ἐνεδυναμώθη ἐπὶ τῇ ματαιότητι αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἐλαία καρπο- φόρος ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ, ἤλπισα ἐπὶ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τοῦ θεοῦ. Ἐξομολογήσομαί σοι εἰς τὸν αἰῶνα ὅτι ἐποίησας, καὶ ὑπομενῶ τὸ ὄνομά σου ὅτι χρηστὸν ἐναντίον τῶν ὁσίων σου.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ μαελὲθ συνέσεως τῷ Δαυίδ. νγ

Ε Ἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι θεός. Διεφθάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἀνομίαις, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθόν. Ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιὼν, ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν. Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρεώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθόν, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. Οὐχὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν; οἱ κατεσθίοντες τὸν λαόν μου ἐν βρώσει ἄρτου. Τὸν θεὸν οὐκ ἐπεκαλέσαντο, ἐκεῖ ἐφοβήθησαν φόβον, οὗ οὐκ ἦν φόβος. Ὅτι ὁ θεὸς διεσκόρπισεν ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων, κατῃσχύνθησαν ὅτι ὁ θεὸς ἐξουδένωσεν αὐτούς. Τίς δώσει ἐκ σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραήλ, ἐν τῷ ἀποστρέψαι τὸν θεὸν τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἀγαλλιάσεται Ἰακὼβ, καὶ εὐφρανθήσεται Ἰσραήλ.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὑμνοῖς συνέσεως τῷ Δαυίδ, ἐν τῷ ἐλθεῖν τοὺς Ζιφαίους καὶ εἰπεῖν τῷ Σαοὺλ, οὐκ ἰδοὺ Δαυὶδ κέκρυπται παρ' ἡμῖν. νγ

Ο Θεὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου σῶσόν με, καὶ ἐν τῇ δυνάμει σου κρινεῖς με. Ὁ θεὸς εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. Ὅτι ἀλλότριοι ἐπανέστησαν ἐπ' ἐμὲ, καὶ κραταιοὶ ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, καὶ οὐ προέθεντο τὸν θεὸν ἐνώπιον αὐτῶν. Ἰδοὺ γὰρ ὁ θεὸς βοηθεῖ μοι, καὶ ὁ κύριος ἀντιλήπτωρ τῆς ψυχῆς μου. Ἀπόστρεψον τὰ κακὰ τοῖς ἐχθροῖς μου, ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου ἐξόλοθρευσον αὐτούς. Ἑκουσίως θύσω σοι, ἐξομολογήσομαι τῷ ὀνόματί σου κύριε, ὅτι ἀγαθόν. Ὅτι ἐκ πάσης θλίψεως ἐῤῥύσω με, καὶ ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου ἐπείδεν ὁ ὀφθαλμός μου.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις συνέσεως τῷ Δαυίδ. νδ

Ε Ἰπὸν ὁ θεὸς τῇ προσευχῇ μου, καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν δέησίν μου, πρόσχες μοι καὶ εἰσάκουσόν μου. Ἐλυπήθην ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ μου καὶ ἐταράχθην, ἀπὸ φωνῆς ἐχθροῦ καὶ ἀπὸ θλίψεως ἁμαρτωλοῦ. Ὅτι ἐξέκλιναν ἐπ' ἐμὲ ἀνομίαν, καὶ ἐν ὀργῇ ἐνεκότουν μοι. Ἡ καρδία μου ἐταράχθη ἐν ἐμοὶ, καὶ δειλία θανάτου ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ.

Φόβος

Videbũt iusti & timebũt, & super eum ridebũt & dicẽt. Ecce homo, qui nõ posuit deũ adiutorem suũ. Sed sperauit in multitudine diuitiarũ suarũ, & prævaluit in uanitate sua. Ego aũt sicut oliua fructifera in domo dei, speraui in misericordia dei in æternũ, & in seculũ seculi. Confitebor tibi in seculũ quia fecisti, & expectabo nomen tuum quoniam bonum, in conspectu sanctorum tuorum.

In finem Maeleth intellectus Dauid. LII

D Ixit insipiens in corde suo, nõ est deus. Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniquitatibus, nõ est qui faciat bonũ. Deus de cœlo prospexit sup filios hominũ, ut uideat si est intelligẽs aut requirens deũ. Omnes declinauerũt simul inutiles facti sũt, nõ est qui faciat bonũ, non est usq; ad unũ. Nónne scient omnes qui operant iniquitatẽ? qui deuorant plebẽ meã ut cibũ panis. Deũ non inuocauerũt, illic trepidauerunt timore ubi nõ fuit timor. Qm̃ deus dissipauit ossa eorũ qui hominibus placent, cõfusi sunt qm̃ deus spreuit eos. Quis dabit ex Sion salutare Israel, cũ cõuerterit deus captiuitatẽ plebis suæ. Exultabit Iacob & lætabitur Israel.

In finẽ in carminibus intellectus Dauid, quũ uenissent Ziphæi & dixissent Saul, nónne Dauid absconditus est apud nos. LIII

D Eus in nomine tuo saluũ me fac, & in uirtute tua iudica me. Deus exaudi oratione meam, auribus percipe uerba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me, & fortes quæsierũt animã meam, & non proposuerũt deum ante cõspectum suum. Ecce enim deus adiuuat me, & dñs susceptor est animæ meæ. Auerte mala inimicis meis, in ueritate tua disperde illos. Volũtarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo domine, quoniã bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me, & super inimicos meos despexit oculus meus.

In finẽ in carminib. intellectus Dauid. LIIII

E Xaudi deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam intende mihi & exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea et cõturbatus sum, à uoce inimici & à tribulatiõe peccatoris. Quoniã declinauerũt in me iniquitates, et in ira molesti erant mihi. Cor meum conturbatũ est in me, & formido mortis cecidit super me.

Timor

Videbunt iusti & timebunt, & super eum ridebunt. Ecce uir qui non posuit deum fortitudinem suam, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, confortatus est in insidijs suis. Ego autem sicut oliua uirens in domo dei, speraui in misericordia dei in seculum sempiternum.

Confitebor tibi in seculum quoniam fecisti, & expectabo nomen tuum quoniam bonum in conspectu sanctorum tuorum.

Victori per chorum eruditio Dauid. LIII

D Ixit stultus in corde suo non est deus, corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniquitate, non est qui faciat bonum. Deus de cœlo prospexit super filios hominum, ut uideret si esset intelligens requirens deum. Omnes auersi sunt, pariter adhæserunt, non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nunquid non cognouerunt qui operantur iniquitatẽ, qui comedũt populum meum ut cibum panis, deum non inuocauerunt. Ibi timuerunt timore ubi non est timor, quoniam deus dispersit ossa circũdantium te, confunderis quia deus proiecit eos.

Quis dabit ex Sion salutare Israel, quum reduxerit deus captiuitatem populi sui, exultabit Iacob, lætabitur Israel.

Victori, in psalmis eruditio Dauid, quando uenerunt Ziphæi & dixerunt Saul, nónne Dauid absconditus est apud nos. LIIII

D Eus in nomine tuo salua me, & in fortitudine tua ulciscere me. Deus exaudi orationem meam, auribus percipe uerba oris mei. Quia alieni insurrexerũt aduersum me, & fortes quæsierũt animam meam, & non proposuerunt deum in conspectu suo semper. Ecce deus auxiliabitur mihi, dominus sustentans animam meam. Redde malum insidiatoribus meis, in ueritate tua disperde eos. Voluntarie sacrificabo tibi, confitebor nomini tuo domine, quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione liberauit me, & inimicos meos uidit oculus meus.

Victori in psalmis eruditio Dauid. LV

E Xaudi deus orationem meam, & ne despicias deprecationem meam. Attende mihi & exaudi me, humiliatus sum in meditatione mea & conturbatus. A uoce inimici, à facie persequentis impij, quoniam proiecerunt super me iniquitatem, & in furore aduersabantur mihi.

Cor meum doluit in uitalibus meis, & terrores mortis ceciderunt super me.

Timor

Φόβος καὶ τρόμος ἦλθόν ἐπ' ἐμέ, καὶ ἐκάλυψέ με σκό-
τος. Καὶ εἶπα τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περι-
στεράς, καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω. Ἰδοὺ ἐμά-
κρυνα φυγαδεύων, καὶ ηὐλίσθην ἐν τῇ ἐρήμῳ.
Προσδέχομαι τὸν θεόν, τὸν σώζοντά με, ἀπὸ ὀλιγο-
ψυχίας καὶ ἀπὸ καταιγίδος. Κατακέντησον κύ-
ριε καὶ καταδιέλε τὰς γλώσσας αὐτῶν, ὅτι ἑώρων
ἀνομίαν καὶ ἀντιλογίαν ἐν τῇ πόλει. Ἡμέρας καὶ νυ-
κτὸς κυκλώσει αὐτὴν ἐπὶ τὰ τείχη αὐτῆς, καὶ ἀ-
νομία καὶ πόνος ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ ἀδικία. καὶ οὐκ
ἐξέλιπεν ἐκ τῶν πλατειῶν αὐτῆς τόκος καὶ δόλος.
Ὅτι εἰ ὁ ἐχθρός μου ὠνείδισέ με, ἐβαστασάν ἂν. Καὶ
εἰ ὁ μισῶν με ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορρημόνησεν, ἐκρυβόν
ἂν ἀπ' αὐτοῦ. Σὺ δὲ ἄνθρωπε ἰσόψυχε ἡγεμών μου
καὶ γνωστή μου. Ὃς ἅμα φωνὴ ἐγλυκαίνας μοι βρώ-
ματα. ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἐπορεύθημεν ἐν ὁμο-
νοίᾳ. Ἐλθέτω δὴ θάνατος ἐπ' αὐτούς. καὶ καταβή-
τωσαν εἰς ᾅδου ζῶντες. Ὅτι πονηρία ἐν ταῖς παρ-
οικίαις αὐτῶν, ἐν μέσῳ αὐτῶν. Ἐγὼ πρὸς τὸν θεὸν ἐκέ-
κραξα, καὶ ὁ κύριός μου ἐσώσατό με. Ἑσπέρας καὶ
πρωὶ καὶ μεσημβρίας δηγήσομαι καὶ ἀπαγγελῶ,
καὶ εἰσακούσεταί τὴν φωνήν μου. Λυτρώσεται ἐν εἰρήνῃ
τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τῶν ἐγγιζόντων μοι, ὅτι ἐν πολ-
λοῖς ἦσαν μοι. Εἰσακούσεται ὁ θεὸς καὶ ταπεινώ-
σει αὐτούς, ὁ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων. Οὐ γάρ
ἐστιν αὐτοῖς ἀντάλλαγμα ὅτι οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν
θεόν, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐν καταδόναις.
Ἐβεβήλωσαν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, διεμερίσθησαν
ἀπὸ ὀργῆς τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἤγγισαν αἱ καρ-
δίαι αὐτῶν. Ἠπαλώθησαν οἱ λόγοι αὐτῶν ὑπὲρ
ἔλαιον, καὶ αὐτοὶ εἰσὶ βολίδες. Ἐπιῤῥῖψον ἐπὶ κύρι-
ον τὴν μέριμνάν σου, καὶ αὐτός σε διαθρέψει, οὐ δώ-
σει εἰς τὸν αἰῶνα σάλον τῷ δικαίῳ. Σὺ δὲ ὁ θεός, κα-
τάξεις αὐτοὺς εἰς φρέαρ διαφθορᾶς. ἄνδρες αἱμά-
των καὶ δολιότητος οὐ μὴ ἡμισεύσωσι τὰς ἡμέρας
αὐτῶν, ἐγὼ δὲ κύριε ἐλπιῶ ἐπὶ σέ. Καθισμα ξ.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τοῦ ἀπὸ τῶν ἁγίων μεμα-
κρυσμένου, τῷ Δαυὶδ εἰς συνεταφὴν ὅτε ἐ-
κράτησαν αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι ἐν Γέθ. νε

Ἐλέησόν με ὁ θεὸς ὅτι καταπάτησέν με ἄν-
θρωπος, ὅλην τὴν ἡμέραν πολεμῶν ἔθλιψέ
με. Κατεπάτησάν με οἱ ἐχθροί μου ὅλην τὴν ἡ-
μέραν, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντες με. Ἀπὸ ὕψους ἡ-
μέρας ἐν φοβηθήσομαι, ἐγὼ δὲ ἐπὶ σέ. Ἐν τῷ
θεῷ ἐπαινέσω τοὺς λόγους μου, ἐπὶ τῷ θεῷ ἤλπι-
σα, οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι σάρξ. Ὅλην
τὴν ἡμέραν τοὺς λόγους μου ἐβδελύσσοντο, κατ' ἐμοῦ
πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν εἰς κακόν. Παροική-
σουσι καὶ κατακρύψουσιν, αὐτοὶ τὴν πτέρναν μου
φυλάξουσι. Καθὼς ὑπέμειναν τὴν ψυχήν μου
ὑπὲρ

HIER. IVXTA LXX

Timor & tremor uenit ſuper me, & cõtexit me tenebra. Et dixi quis dabit mihi pennas ſicut colũbæ, & uolabo & quieſcã. Ecce elõgaui fugiẽs, & manſi in ſolitudine. Expectabã deũ qui ſaluũ me fecit, à puſillanimitate ſpiritus & tẽpeſtate. Præcipita dñe & diuide linguas eorũ, quoniã uidi iniquitatẽ & contradictionem in ciuitate. Die ac nocte circũdabit eam ſuper muros eius, iniquitas & labor in medio eius & iniuſtitia. Et non deſecit de plateis eius uſura & dolus. Quoniã ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem utiq;. Et ſi is qui oderat me ſup me magna locutus fuiſſet, abſcõdiſſem me forſitã ab eo. Tu uero homo unanimis, dux meus & notus meus. Qui ſimul mecũ dulces capiebas cibos, in domo dei ambulauimus cũ cõſenſu. Veniat mors ſuper illos, & deſcẽdant in infernũ uiuentes. Qm̃ nequitiæ in habitaculis eorũ, in medio eorũ. Ego aũt ad deum clamaui, & dñs exaudiuit me. Veſpere & mane & meridie narrabo & annũciabo, & exaudiet uocem meã. Redimet in pace animã meã ab his qui appropinquãt mihi, qm̃ inter multos erant mecũ. Exaudiet deus & humiliabit illos, qui eſt ante ſecula. Non enim eſt illis cõmutatio & nõ timuerũt deum, extendit manũ ſuã in retribuẽdo. Contaminauerũt teſtamentũ eius, diuiſi ſunt ab ira uultus eius, & appropinquauit cor illius. Molliti ſunt ſermones eius ſup oleũ, & ipſi ſunt iacula. Iacta ſup dñm curã tuã, & ipſe te enutriet, & non dabit in æternũ fluctuationẽ iuſto. Tu uero deus, deduces eos in puteũ interitus. Viri ſanguinũ & doloſi nõ dimidiabunt dies ſuos, ego autẽ ſperabo in te dñe.

In finem pro populo qui à ſanctis longe factus eſt, Dauid in tituli inſcriptione cũ tenerent eum Allophyli in Geth. LV

MIſerere mei deus qm̃ conculcauit me homo, tota die impugnans tribulauit me. Cõculcauerũt me inimici mei tota die, quoniã multi bellãtes aduerſum me. Ab altitudine diei nõ timebo, ego uero in te ſperabo. In deo laudabo ſermones meos, in deo ſperaui, nõ timebo quid faciat mihi caro. Tota die uerba mea execrabãtur, aduerſum me omnes cogitationes eorũ in malũ. Inhabitabũt et abſcõdent, ipſi calcaneũ meũ obſeruabunt. Sicut ſuſtinuerũt animã meã,

pro

Timor & tremor uenit ſuper me, & operuit me caligo. Et dixi quis dabit mihi pennas columbæ, ut uolem & requieſcam. Vt procul abeam, & commorer in deſerto ſemper. Feſtinabo ut ſaluer, à ſpiritu tempeſtatis & turbinis. Præcipita domine diuide linguas eorũ, quoniam uidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate.

Die & nocte circumeuntes muros eius, ſcelus & dolor in medio eius. Inſidiæ in uitalibus eius, & non recedit de plateis eius damnũ & fraudulentia. Non enim inimicus exprobrauit mihi ut ſuſtineã, neq; is qui oderat, ſuper me magnificatus eſt, ut abſcondar ab eo. Sed tu homo unanimis meus, dux meus, & notus meus.

Qui ſimul habuimus dulce ſecretũ, in domo dei ambulauimus in terrore. Veniat mors ſuper eos, deſcendant in infernum uiuentes, quia nequitiæ in congregatione eorum, & in medio eorum. Ego ad dominum clamabo, & dominus ſaluabit me. Veſpere & mane & meridie, loquar & reſonabo, & exaudiet uocem meam.

Redimet in pace animam meam, ab appropin quantibus mihi, multi enim fuerũt aduerſum me.

Exaudiet deus & humiliabit eos, qui iudex eſt ab initio ſemper, non enim mutantur, neque timent deum. Extendit manum ſuam ad pacifica, contaminabit pactum ſuum. Nitidius butyro os eius, pugnat autem cor illius: molliores ſermones eius oleo, cum ſint lanceæ. Proij ce ſũper dominum charitatem tuam, & ipſe enutriet te, non dabit in æternum fluctuationem iuſto. Tu autem deus deduces eos in puteũ interitus, uiri ſanguinũ & doloſi non dimidiabunt dies ſuos, ego autem fiduciam habeo tui.

Victori pro colũba muta, eo quod procul abierit Dauid humilis & ſimplex quando tenuerunt eum allophyli in Geth. LVI

MIſerere mei deus quoniam conculcauit me homo, tota die pugnans tribulauit me. Conculcauerunt me inſidiatores mei tota die, multi enim qui pugnant contra me altiſſime. Quacunq; die territus fuero, ego in te confidam.

In deo laudabo uerbum eius, in deo ſperaui non timebo quid faciat caro mihi. Tota die ſermonibus me affligebant, contra me omnes cogitationes eorum in malum. Congregabuntur abſcondite plantas meas obſeruabunt, expectantes animam meam.

Quia

ὑποπόρ τὸ μυθῳδὸς σώσεις αὐτοὺς, ἐν ὀργῇ λαοὺς κα-
τάξεις. Ὁ θεός τὴν ξωλυ μου ἐξήγγελκά σοι, ἔθου
τὰ δακρυά μου ἐνώπιόν σου. ὡς ἐν τῇ ἐπαγ-
γελίᾳ σου, ὑποστρέψουσιν οἱ ἐχθροί μου εἰς τὰ ὀπίσω.
Ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ὑπακαλέσωμαί σε, ἰδοὺ ἔγνων ὅτι
θεός μου εἶ σύ. Ἐπὶ τῷ θεῷ αἰνέσω ῥῆμα, ὑπὸ τῷ
κυρίῳ αἰνέσω λόγον, ὑπὸ τῷ θεῷ ἤλπισα, οὐ φοβη-
θήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. Ἐν ἐμοὶ ὁ θεός
εὐχαί σοι, ἃς ἀποδώσω αἰνέσεώς σου. Ὅτι ἐῤῥύσω
τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, σὸν ὀφθαλμούς μου
ἀπὸ δακρύων, τὴν σὸν πόδας μου ἀπὸ ὀλισθήματος.
Εὐαρεστήσω ἐνώπιον κυρίου, ἐν φωτὶ ζώντων.
Εἰς τὸ τέλος, μὴ διαφθείρῃς, τῷ Δαυὶδ εἰς στηλο-
γραφίαν ἐν ᾧ αὐτὴν ἀπεδιδράσκειν ἀπὸ προσώ-
που σαοὺλ, εἰς τὸ σπήλαιον. νε

ΕΛέησόν με ὁ θεὸς, ἐλέησόν με, ὅτι ὑπὸ σοὶ πέ-
ποιθεν ἡ ψυχή μου. Καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῶν πτε-
ρύγων σου ἐλπιῶ, ἕως οὗ παρέλθῃ ἡ ἀνομία. Κεκρα-
ξόμαι πρὸς τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, τὸν θεὸν τὸν εὐερ-
γετήσαντά με. Ἐξαπέστειλεν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔσωσέ
με, ἔδωκεν εἰς ὄνειδος τοὺς καταπατοῦντάς με.
Ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ τὴν ἀλή-
θειαν αὐτοῦ, καὶ ἐῤῥύσατο τὴν ψυχήν μου ἐκ μέ-
σου σκύμνων, ἐκοιμήθην τεταραγμένος. Υἱοὶ
ἀνθρώπων οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὅπλα καὶ βέλη, καὶ
ἡ γλῶσσα αὐτῶν μάχαιρα ὀξεῖα. Ὑψώθητι ὑπὲρ
τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεός, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δό-
ξα σου. Παγίδα ἡτοίμασαν τοῖς ποσί μου, καὶ κα-
τέκαμψαν τὴν ψυχήν μου. Ὤρυξαν πρὸ προ-
σώπου μου βόθρον, καὶ ἐνέπεσον εἰς αὐτόν. Ἑτοίμη
ἡ καρδία μου ὁ θεός, ἑτοίμη ἡ καρδία μου, ᾄσομαι
καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου. Ἐξεγρέθητι ἡ δόξα μου,
ἐξεγρέθητι ψαλτήριον καὶ κιθάρα, ἐξεγερθήσο-
μαι ὄρθρου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε,
ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσι. Ὅτι ἐμεγαλώθη ἕως τῶν οὐ-
ρανῶν τὸ ἔλεός σου, καὶ ἕως τῶν νεφελῶν ἡ ἀλή-
θειά σου. Ὑψώθητι ὑπὲρ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεὸς, καὶ
ὑπὲρ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου.

Εἰς τὸ τέλος, μὴ διαφθείρῃς Δαυὶδ.
στηλογραφίαν. νζ

ΕΙ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνην λαλεῖτε, εὐθεί-
ας κρίνετε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ γὰρ ἐν
καρδίᾳ ἀνομίας ἐργάζεσθε ἐν τῇ γῇ, ἀδικίαν
αἱ χεῖρες ὑμῶν συμπλέκουσιν. Ἀπηλλοτριώ-
θησαν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ μήτρας, ἐπλανήθη-
σαν ἀπὸ γαστρὸς, ἐλάλησαν ψεῦδος. Θυ-
μὸς αὐτοῖς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφεως, ὡ-
σεὶ ἀσπίδος κωφῆς καὶ βυούσης τὰ ὦτα αὐ-
τῆς. Ἥτις οὐκ εἰσακούσεται φωνῆς ἐπᾳδόν-
των, φαρμακοῦ τε φαρμακευομένη σοφοῦ.

Ὁ θεὸς

pro nihilo ſaluos facies illos, in ira populos confringes. Deus uitam meam annunciaui tibi, poſuiſti lacrymas meas in conſpectu tuo. Sicut & in promiſsione tua, tunc conuertentur inimici retrorſum. In quacunq; die inuocauero te, ecce agnoui quoniã deus meus es tu. In deo laudabo uerbũ, & in dño laudabo ſermonẽ: in deo ſperaui, non timebo quid faciat mihi homo. In me ſunt deus uota, quæ reddã laudationes tibi. Quoniam eripuiſti animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos de lapſu. Vt placeam coràm deo, in lumine uiuentium. In finẽ ne diſpdas Dauid in tituli inſcriptio ne quũ fugeret à facie Saul in ſpeluncã. LVI

MIſerere mei deus, miſerere mei, quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarũ tuarũ ſperabo, donec tranſeat iniquitas. Clamabo ad deum altiſsimum, deum qui bene fecit mihi. Miſit de cœlo & liberauit me, dedit in opprobriũ conculcantes me. Miſit deus miſericordiam ſuam & ueritatẽ ſuam, & eripuit animam meam de medio catulorũ leonum, dormiui cõturbatus. Filij hominũ dentes eorum arma & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Exaltare ſuper cœlos deus, & ſuper omnẽ terrã gloria tua. Laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruauerunt animam meam. Foderunt ante faciem meam foueam, & inciderunt in eam. Paratum cor meum deus, paratum cor meum, cantabo & pſalmũ dicam domino, Exurge gloria mea, exurge pſalteriũ & cithara, exurgam diluculo. Cõfitebor tibi in populis domine, pſalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magnificata eſt uſq; ad cœlos miſericordia tua, & uſq; ad nubes ueritas tua. Exaltare ſuper cœlos deus, & ſuper omnem terram gloria tua.

In finem, ne diſperdas Dauid in tituli inſcriptione. LVII

SIuere utiq; iuſtitiam loquimini, recta iudicate filij hominũ. Etenim in corde iniquitates operamini in terra, iniuſtitias manus ueſtræ concinnant. Alienati ſunt peccatores à uulua, errauerũt ab utero, locuti ſũt falſa. Furor illis ſecundum ſimilitudinẽ ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas. Quæ non exaudiet uocem incantantium, & uenefici incantantis ſapienter.

Deus

תהלים

עַל־יְתוּן פַּלֵּט־לָמוֹ בַּאֲנַף עַמִּים הוֹרֵד
אֱלֹהִים׃ נוֹדִי סָפַרְתָּה־אָתָּה שִׂימָה
דִמְעָתִי בְנֹאדֶךָ הֲלֹא בְסִפְרָתֶךָ׃ אָז
יָשׁוּבוּ אוֹיְבַי אָחוֹר בְּיוֹם אֶקְרָא זֶה־יָדַעְתִּי
כִּי־אֱלֹהִים לִי׃ בֵּאלֹהִים אֲהַלֵּל דָּבָר
בַּיהוָה אֲהַלֵּל דָּבָר׃ בֵּאלֹהִים בָּטָחְתִּי
לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם לִי׃ עָלַי
אֱלֹהִים נְדָרֶיךָ אֲשַׁלֵּם תּוֹדוֹת לָךְ׃
כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת הֲלֹא רַגְלַי מִדֶּחִי
לְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי אֱלֹהִים בְּאוֹר הַחַיִּים׃

נז

לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת
לְדָוִד מִכְתָּם בְּבָרְחוֹ
מִפְּנֵי שָׁאוּל בַּמְּעָרָה׃
חָנֵּנִי אֱלֹהִים חָנֵּנִי כִּי־בְךָ חָסָיָה נַפְשִׁי
וּבְצֵל־כְּנָפֶיךָ אֶחְסֶה עַד יַעֲבוֹר הַוּוֹת׃
אֶקְרָא לֵאלֹהִים עֶלְיוֹן לָאֵל גֹּמֵר עָלָי׃
יִשְׁלַח מִשָּׁמַיִם וְיוֹשִׁיעֵנִי חֵרֵף שֹׁאֲפִי
סֶלָה יִשְׁלַח אֱלֹהִים חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ׃
נַפְשִׁי בְּתוֹךְ לְבָאִים אֶשְׁכְּבָה לוֹהֲטִים בְּנֵי־
אָדָם שִׁנֵּיהֶם חֲנִית וְחִצִּים וּלְשׁוֹנָם חֶרֶב
חַדָּה׃ רוּמָה עַל־הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל
כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃ רֶשֶׁת הֵכִינוּ לִפְעָמַי
כָּפַף נַפְשִׁי כָּרוּ לְפָנַי שִׁיחָה נָפְלוּ בְתוֹכָהּ
סֶלָה׃ נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים נָכוֹן לִבִּי
אָשִׁירָה וַאֲזַמֵּרָה׃ עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה
הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר׃ אוֹדְךָ
בָעַמִּים אֲדֹנָי אֲזַמֶּרְךָ בַּלְאֻמִּים׃
כִּי־גָדוֹל עַד־שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד־שְׁחָקִים
אֲמִתֶּךָ׃ רוֹמָה עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים עַל
כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃

נח

לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת
לְדָוִד מִכְתָּם׃
הַאָמְנָם אֵלֶּם צֶדֶק תְּדַבֵּרוּן מֵישָׁרִים
תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם׃ אַף־בְּלֵב עוֹלוֹת
תִּפְעָלוּן בָּאָרֶץ חֲמַס־יְדֵיכֶם תְּפַלְסוּן׃
זֹרוּ רְשָׁעִים מֵרָחֶם תָּעוּ מִבֶּטֶן דֹּבְרֵי כָזָב׃
חֲמַת־לָמוֹ כִּדְמוּת חֵמַת־נָחָשׁ כְּפֶתֶן
חֵרֶשׁ תֹּאטֵם אָזְנוֹ׃ אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע
לְקוֹל מְלַחֲשִׁים חוֹבֵר חָבֶר מְחֻכָּם׃

אלהים

Ο θεὸς ζωπυρήσει σοῦ ὀδόντας αὐτῶν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, τὰς μύλας τῶν λεόντων ζωθλάσει ὁ κύριος. Ἐξουδενωθήσονται ὡσεὶ ὕδωρ διαπορεύόμενον, ἐντενεῖ τὸ τόξον αὐτοῦ ἕως οὗ ἀσθενήσωσιν. Ὡσεὶ κηρὸς τακεῖς ἀνταναιρεθήσονται, ἔπεσεν πῦρ ἐπ' αὐτοὺς καὶ οὐκ εἶδον τὸν ἥλιον. Πρὸ τοῦ συνιέναι τὰς ἀκάνθας ὑμῶν τὸν ῥαμνον, ὡσεὶ ζῶντας ὡσεὶ ἐν ὀργῇ καταπίεται αὐτούς. Εὐφρανθήσεται δίκαιος ὅταν ἴδῃ ἐκδίκησιν, τὰς χεῖρας αὐτοῦ νίψεται ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Καὶ ῥηθήσεται ἄνθρωπος, εἰ ἄρα ἐστὶ καρπὸς τῷ δικαίῳ, ἔστιν ὁ θεὸς κρίνων αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ.

Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογραφίαν, ὁπότε ἀπέστειλε σαοὺλ καὶ ἐφύλαξε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. νη

Ἔξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὁ θεός, καὶ ἐκ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ, λύτρωσαί με. Ῥῦσαί με ἐκ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν, καὶ ἐξ ἀνδρῶν αἱμάτων σῶσόν με. ὅτι ἰδοὺ ἐθήρευσαν τὴν ψυχήν μου, ἐπέπεσαν ἐπ' ἐμὲ κραταιοί. Οὔτε ἡ ἀνομία μου, οὔτε ἡ ἁμαρτία μου κύριε, οὐδὲ ἀνομίας ἔδραμον καὶ κατεύθυνα. Ἐξεγρθητι εἰς συναντησίν μου καὶ ἴδε, καὶ σὺ κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ. Πρόσχες τοῦ ἐπισκέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη, μὴ οἰκτειρήσῃς πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν. Ἐπιστρέψουσιν εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν ὡς κύων, καὶ κυκλώσουσι πόλιν. Ἰδοὺ αὐτοὶ ἀποφθέγξονται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν καὶ ῥομφαία ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτῶν, ὅτι τίς ἤκουσε; Καὶ σὺ κύριε ἐγγελάσεις αὐτοῖς, ἐξουδενώσεις πάντα τὰ ἔθνη. Τὸ κράτος μου πρὸς σὲ φυλάξω, ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ, ὁ θεός μου τὸ ἔλεός μου φθάσει με. Ὁ θεός μου δείξει μοι ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου, μὴ ἀποκτείνῃς αὐτούς, μήποτε ἐπιλάθωνται τοῦ νόμου σου. Διασκόρπισον αὐτοὺς ἐν τῇ δυνάμει σου, καὶ κατάγαγε αὐτοὺς ὁ ὑπερασπιστής μου κύριε. Ἁμαρτία στόματος αὐτῶν, λόγος χειλέων αὐτῶν, καὶ συλληφθήτωσαν ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ αὐτῶν. Καὶ ἐξ ἀρᾶς καὶ ψεύδους ἀναγγελήσονται ἐν συντελείᾳ, ἐν ὀργῇ συντελείας καὶ οὐκ ἔσονται. Καὶ γνώσονται ὅτι ὁ θεὸς δεσπόζει τοῦ ἰακὼβ, καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς. Ἐπιστρέψουσιν εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν ὡς κύων, καὶ κυκλώσουσι πόλιν. Αὐτοὶ διασκορπισθήσονται τοῦ φαγεῖν, ἐὰν δὲ μὴ χορτασθῶσι καὶ γογγύσουσι. Ἐγὼ δὲ ᾄσομαι τῇ δυνάμει σου, καὶ ἀγαλλιάσομαι τὸ πρωὶ τὸ ἔλεός σου. Ὅτι ἐγενήθης ἀντιλήπτωρ μου, καὶ καταφυγή μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου. Βοηθός μου εἶ σὺ, ψαλῶ, ὅτι ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ, ὁ θεός μου τὸ ἔλεός μου.

Εἰς

Deus cõteret dentes eorũ in ore ipsorũ, molas leonum confringet dñs. Ad nihilum deuenient tanq̃ aqua decurrẽs, intendit arcum suũ donec infirmentur. Sicut cera quę fluit auferẽtur, supercecidit ignis & non uiderũt solem. Prius quàm intelligerẽt spinæ uestræ rhamnũ, sicut uiuentes sicut in ira absorbet eos. Lætabitur iustus quũ uiderit uindictã, manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo, si utique est fructus iusto, utiq; est deus iudicans eos in terra.

In finẽ, ne disperdas Dauid in tituli inscriptione, quãdo misit Saul & custodiuit domũ eius, ut interficeret eum. LVIII

ERipe me de inimicis meis deus, & ab insurgentibus in me, libera me. Eripe me de operãtibus iniquitatẽ, & de uiris sanguinũ salua me. Quia ecce ceperũt animã meã, irruerunt in me fortes. Neq; iniquitas mea, neque peccatum meum domine, sine iniquitate cucurri & direxi. Exurge in occursum meum & uide, & tu domine deus uirtutum deus Israel. Intende ad uisitãdas omnes gentes, non miserearis omnibus qui operantur iniquitatẽ. Cõuertentur ad uesperã, & famẽ patientur ut canes, & circuibũt ciuitatẽ. Ecce loquentur in ore suo, & gladius in labijs eorũ, quoniã quis audiuit? Et tu domine deridebis eos, ad nihilum deduces omnes gentes. Fortitudinẽ meam ad te custodiã, quia deus susceptor meus es, deus meus misericordia eius præueniet me. Deus ostendet mihi super inimicos meos, ne occidas eos, ne quando obliuiscãtur legis tuæ. Disperge illos in uirtute tua, & destrue eos protector meus dñe. Delictum oris eorũ, sermonem labiorũ ipsorum, & cõprehendantur in superbia sua. Et de execratione & mendacio annunciabuntur in consummatione, in ira consummationis & non erunt. Et sciẽt quia deus dominabitur Iacob, & finium terræ. Conuertentur ad uesperã & famem patientur ut canes, & circuibunt ciuitatem. Ipsi dispergẽtur ad mãducandũ, si uero nõ fuerint saturati & murmurabunt. Ego aũt cantabo fortitudinẽ tuã, & exaltabo mane misericordiã tuam. Quia factus es susceptor meus, & refugiũ meũ in die tribulationis meæ. Adiutor meus tibi psallã, quia deus susceptor meus es, deus meus misericordia mea.

In finem

תהלים

אֱלֹהִים חֲרַס־שִׁנֵּימוֹ בְּפִימוֹ מַלְתְּעוֹת כְּפִירִים נְתֹּץ יְהוָה׃ יִמָּאֲסוּ כְּמוֹ־מָיִם יִתְהַלְּכוּ־לָמוֹ יִרְרֹךְ חִצָּיו כְּמוֹ יִתְמוֹלָלוּ׃ כְּמוֹ שַׁבְלוּל תָּמַס יַהֲלוֹךְ נֶפֶל אֵשֶׁת בַּל־חָזוּ שָׁמֶשׁ׃ בְּטֶרֶם יָבִינוּ סִירוֹתֵיכֶם כְּמוֹ־חַי כְּמוֹ־חָרוֹן יִשְׂעָרֶנּוּ׃ יִשְׂמַח צַדִּיק כִּי־חָזָה נָקָם פְּעָמָיו יִרְחַץ בְּדַם חַרָשָׁע׃ וְיֹאמַר אָדָם אַךְ־פְּרִי לַצַּדִּיק אַךְ יֵשׁ־אֱלֹהִים שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ׃

לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד בִּכְתָם בִּשְׁלֹחַ שָׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ׃

הַצִּילֵנִי מֵאוֹיְבַי אֱלֹהַי מִמִּתְקוֹמְמַי תְּשַׂגְּבֵנִי׃ הַצִּילֵנִי מִפֹּעֲלֵי אָוֶן וּמֵאַנְשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יָגוּרוּ עָלַי עַזִּים לֹא־פִשְׁעִי וְלֹא־חַטָּאתִי יְהוָה׃ בְּלִי־עָוֹן יָרוּצוּן וְיָכוֹנֵנוּ עוּרָה לִקְרָאתִי וּרְאֵה׃ וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָקִיצָה לִפְקֹד כָּל־הַגּוֹיִם אַל־תָּחֹן כָּל־בּוֹגְדֵי אָוֶן סֶלָה׃ יָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב וְיָסוֹבְבוּ־עִיר׃ הִנֵּה יַבִּיעוּן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם כִּי־מִי שֹׁמֵעַ׃ וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׂחַק־לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם׃ עֻזּוֹ אֵלֶיךָ אֶשְׁמֹרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי׃ אֱלֹהֵי חַסְדִּי יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהִים יַרְאֵנִי בְשׁוּרָי׃ אַל־תַּהַרְגֵם פֶּן־יִשְׁכְּחוּ עַמִּי הֲנִיעֵמוֹ בְחֵילְךָ וְהוֹרִידֵמוֹ מָגִנֵּנוּ אֲדֹנָי׃ חַטַּאת־פִּימוֹ דְּבַר־שִׂפְתֵימוֹ וְיִלָּכְדוּ בְגַאֲוָתָם וּמֵאָלָה וּמִכְחָשׁ יְסֻפָּרוּ׃ כַּלֵּה בְחֵמָה כַּלֵּה וְאֵינֵמוֹ וְיֵדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מוֹשֵׁל בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה׃ וְיָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב וְיָסוֹבְבוּ עִיר׃ הֵמָּה יְנוֹעֻעוּן לֶאֱכֹל אִם־לֹא יִשְׂבְּעוּ וְילִינוּ׃ וַאֲנִי אָשִׁיר עֻזֶּךָ וַאֲרַנֵּן לַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ כִּי־הָיִיתָ מִשְׂגָּב לִי וּמָנוֹס בְּיוֹם צַר־לִי׃ עֻזִּי אֵלֶיךָ אֲזַמֵּרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי אֱלֹהֵי חַסְדִּי׃

Deus excute dente eorum ex ore eorum, molares leonum confringe domine. Dissoluãtur quasi aquæ quæ defluunt, intendit arcum suum donec conterantur. Quasi uermis tabefactus pertrãseant, quasi abortiuum mulieris quod non uidit solem. Antequam crescant spinæ uestræ rhamnum, quasi uiuentes quasi in ira tempestas rapiet eos. Lætabitur iustus quum uiderit ultionem, pedes suos lauabit in sanguine impij.

Et dicet homo uere est fructus iusto, uere est deus iudicans in terra.

Victori, ut non disperdas Dauid humilem & simplicẽ, quãdo misit Saul, & custodierũt domũ ut occiderent eũ. LIX

ERue me de inimicis meis deus meus, & à resistentibus mihi protege me. Libera me ab operarijs iniquitatis, & à uiris sanguinum salua me. Quia ecce insidiati sunt animæ meæ, congregantur aduersus me fortissimi, absque iniquitate mea & absque peccato meo domine. Non egi inique & illi currunt & præparãtur, surge ex aduerso pro me & respice. Et tu domine deus exercituum deus Israel, euigila ut uisites omnes gentes, non miserearis uniuersis qui operantur iniquitatem: semper. Reuertantur ad uesperam & latrent ut canes, & circumeant ciuitatem.

Ecce loquuntur in ore suo, gladij in labijs eorum, quasi nemo audiat. Tu autem domine deridebis eos, subsannabis omnes gentes. Fortitudinem meam ad te seruabo, quoniam tu deus eleuator meus. Dei mei misericordia præueniet me, deus ostendit mihi insidiatores meos. Ne occidas eos ne fortè obliuiscãtur populi mei, disperge eos in fortitudine tua & destrue eos, protector noster domine. In peccato oris sui in sermone labiorum suorum, & capiẽtur in superbia sua, maledictionem & mendacium narrantes. Consume in furore consume ut non subsistant, & scient quoniam deus dominator Iacob, in finibus terræ: semper. Conuertantur ad uesperam & latrent ut canes, & circumeant ciuitatem. Ipsi uagabuntur ut comedant, & quum saturati non fuerint, murmurabunt. Ego autem cantabo imperium tuũ, & laudabo mane misericordiam tuam, quoniam factus es fortitudo mea & refugium in die tribulationis meę. Virtutem meam tibi cantabo, quoniam deus adiutor meus, deus misericordia mea.

Victori

Εἰς τὸ τέλος, τοῖς ἀλλοιωθησομένοις ἐπὶ ἐς στη λογραφίαν τοῦ Δαυὶδ, εἰς διδαχήν, ὁπότε ἐνε πύρισε τὴν μεσοποταμίαν συρίας, καὶ τὴν συρίαν σωβάλ, καὶ ἐπέστρεψε Ἰωὰβ, καὶ ἐπάταξε τὴν Ἰδουμαίαν ἐν τῇ φάραγγι τῶν ἁλῶν δώδεκα χιλιάδας. ν θ

Ο Θεὸς ἀπώσω ἡμᾶς καὶ καθεῖλες ἡμᾶς, ὠργί σθης καὶ ᾠκτείρησας ἡμᾶς. Συέστησας τὴν γῆν καὶ συνετάραξας αὐτὴν, ἴασαι τὰ συντρίμ ματα αὐτῆς ὅτι ἐσαλεύθη. Ἐδείξας τοῦ λαῷ σου σκληρὰ, ἐπότισας ἡμᾶς οἶνον κατανύξεως. Ἐδω κας τοῖς φοβουμένοις σε σημείωσιν, τοῦ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου. Ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπη τοί σου, σῶσον τῇ δεξιᾷ σου, καὶ ἐπάκουσόν μου. Ὁ θεὸς ἐλάλησεν ἐν τοῦ ἁγίῳ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσο μαι καὶ διαμεριῶ Σίκιμα, καὶ τὴν κοιλάδα τῶν σκη νῶν διαμετρήσω. Ἐμός ἐστι γαλαὰδ καὶ ἐμός ἐστι μανασσῆς, καὶ ἐφραὶμ κραταίωσις τῆς κεφαλῆς μου. Ἰούδας βασιλεύς μου, μωὰβ λέβης τῆς ἐλπί δός μου. Ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου, ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑποτάγησαν. Τίς ἀπάξει με εἰς πόλιν ὠδιοχυρωμένην, ἢ τίς ὁδηγήσει με ἕως τῆς ἰδουμαίας; Οὐχὶ σὺ ὁ θεὸς ὁ ἀπωσάμενός ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν. Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως, καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. Ἐν τῷ θεῷ ποιήσομεν δύνα μιν, καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς θλίβοντας ἡμᾶς.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὑμνοῖς τοῦ Δαυίδ. ξ

Ἐ Εἰσάκουσον ὁ θεὸς τῆς δεήσεώς μου, πρόσχες τῇ προσευχῇ μου. Ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς, πρός σε ἐκέκραξα, ἐν τῷ ἀκηδιάζειν τὴν καρδίαν μου, ἐν πέτρᾳ ὑψωσάς με. Ὡδήγησάς με ὅτι ἐγένθης ἐλπίς μου, πύργος ἰσχύος ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ. Παροικήσω ἐν τῷ σκηνώματί σου εἰς τοὺς αἰῶνας, σκεπασθήσομαι ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου. Ὅτι σὺ ὁ θεὸς εἰσήκουσας τῶν εὐχῶν μου, ἔδωκας κληρονομίαν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνο μά σου. Ἡμέρας ἐφ' ἡμέρας τοῦ βασιλέως προσθή σεις, τὰ ἔτη αὐτοῦ ἕως ἡμέρας γενεᾶς καὶ γενεᾶς. Διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ἔλεος καὶ ἀλήθειαν αὐτοῦ τίς ἐκζητήσει. Οὕτως ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου εἰς τοὺς αἰῶνας, τοῦ ἀποδοῦναί με τὰς εὐχάς μου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας.

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ Ἰδιθούμ, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ξα

Ο Υχὶ τῷ θεῷ ὑποταγήσεται ἡ ψυχή μου, παρ' αὐτοῦ γὰρ τὸ σωτήριόν μου. Καὶ γὰρ αὐτὸς θεός μου καὶ σωτήρ μου, ἀντιλήπτωρ μου, οὐ μὴ σαλευθῶ ὠὴ πλέον. Ἕως πότε ἐπιτίθε σθε ἐπ' ἄνθρωπον, φονεύετε πάντες ὑμεῖς, ὡς τοίχῳ πεκλιμένῳ καὶ φραγμῷ ὠσμένῳ. Πλὴν

In finem, pro his qui cõmutabuntur in tituli inscriptione Dauid, in doctrinã, quum succẽdit Mesopotamiã Syriæ, & Syriam Sobal, & conuertit Ioab, & percussit Edom in ualle Salinarum duodecim milia. LIX

DEus repulisti nos & destruxisti nos, iratus es & misertus es nobis. Commouisti terram & cõturbasti eam, sana contritiones eius quia cõmota est. Ostendisti populo tuo dura, potasti nos uino cõpũctionis. Dedisti metuẽtibus te significationẽ, ut fugiant à facie arcus. Vt liberentur dilecti tui, saluũ fac dextera tua, & exaudi me. Deus locutus est in sancto suo, lætabor & partibor Sicimã, et cõuallem tabernaculorũ metibor. Meus est Galaad & meus est Manasses, & Ephraim fortitudo capitis mei. Iuda rex meus, Moab olla spei meæ. In Idumæam extendam calciamentum meũ, mihi alienigenæ subditi sunt. Quis deducet me in ciuitatem munitã, quis deducet me usq; in Idumæam? Nónne tu deus qui reppulisti nos, & non egredieris deus in uirtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione, & uana salus hominis. In deo faciemus uirtutẽ, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

In finem, in hymnis Dauid. LX

EXaudi deus deprecationem meam, intende orationi meæ. A finibus terræ ad te clamaui, dum anxiaretur cor meũ, in petra exaltasti me. Deduxisti me quia factus es spes mea, turris fortitudinis à facie inimici. Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula, protegar in uelamento alarum tuarũ. Quoniam tu deus meus exaudisti orationẽ meam, dedisti hæreditatẽ timentibus nomẽ tuum. Dies super dies regis adijcies, annos eius usq; in diem generationis & generationis. Permanet in ęternum in conspectu dei, misericordiam & ueritatem eius quis requiret? Sic psalmũ dicam nomini tuo in seculũ seculi, ut reddam uota mea de die in diem.

In finem, pro Idithun, psalmus Dauid. LXI

NOnne deo subiecta erit anima mea, ab ipso enim salutare meum. Nam & ipse deus meus & salutaris meus, susceptor meus, non mouebor amplius. Quousq; irruitis in hominem, interficitis uniuersi uos, tanq̃ parieti inclinato & maceriæ depulsæ.

Verun

Victori pro lilijs testimonium humilis & simplicis Dauid ad docendum, quando pugnauit aduersus Syriam Mesopotamiæ, & aduersus Syriam Soba, & reuersus est Ioab et percussit Edom in ualle salinarum duodecim milia. LX

DEus proiecisti nos scidisti nos, iratus es conuertisti nos. Commouisti terram & diripuisti eam, sana contritiones eius quoniam mota est. Ostendisti populo tuo duritiam, potasti nos uino consopiente. Dedisti metuentibus te signum ut fugerent, à facie arcus semper. Vt liberentur amici tui, salua dextera tua & exaudi me. Deus loquutus est in sanctuario suo, lætabor diuidam Sicimam, & uallem Soccot dimetiar. Meus est Galaad & meus est Manasse, & Ephraim fortitudo capitis mei, Iuda legifer meus. Moab olla lauacri mei, super Idumæam incedam calciamento meo, mihi Palæstina fœderata est. Quis deducet me ad ciuitatem munitam, quis deducet me usq; ad Idumæam? Nónne tu deus qui proiecisti nos, & non egredieris deus in exercitibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione, uana est enim salus ab homine.

In deo faciemus uirtutem, & ipse conculcabit tribulantes nos.

Victori in psalmis Dauid. LXI

EXaudi deus laudationem meam, intende orationi meæ. De nouissimo terræ ad te clamabo cum triste fuerit cor meum, cum fortis eluabitur aduersum me tu eris ductor meus. Fuisti spes mea, turris munitissima à facie inimici. Habitabo in tabernaculo tuo iugiter, sperabo in protectione alarum tuarum semper. Tu enim deus exaudisti orationem meam, dedisti hęreditatem timentibus nomen tuum. Dies super dies regis adijcies, annos eius donec est generatio & generatio. Sedebit semper ante faciem dei, misericordia & ueritas seruabũt eum. Sic canam nomini tuo iugiter, reddens uota mea per singulos dies.

Victori pro Idithum canticum Dauid. LXII

ATtamen apud deum silebit anima mea, ex eo salus mea. Attamen ipse est scutum meum & salus mea, fortitudo mea non commouebor amplius. Vsque quo insidiamini contra uirum interficitis omnes, quasi murus inclinatus & macceria corruens.

Partem

ם

לַמְנַצֵּחַ עַל־שׁוֹשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם
לְדָוִד לְלַמֵּד ׃ בְּהַצֹּתוֹ אֶת־אֲרַם
נַהֲרַיִם וְאֶת־אֲרַם צוֹבָה וַיָּשָׁב
יוֹאָב וַיַּךְ אֶת־אֱדוֹם בְּגֵיא־מֶלַח
שְׁנֵים עָשָׂר אָלֶף׃

אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ פָרַצְתָּנוּ אָנַפְתָּ
תָּשׁוֹבֵב לָנוּ ׃ הִרְעַשְׁתָּ אֶרֶץ פִּצַּמְתָּהּ
רְפָא שִׁבָרֶיהָ כִּי־מָטָה ׃ הֶרְאִיתָ עַמְּךָ
קָשֶׁה הִשְׁקִיתָנוּ יַיִן תַּרְעֵלָה ׃ נֵס־תַּת
לִירֵאֶיךָ נֵס לְהִתְנוֹסֵס מִפְּנֵי קֽוֹשֶׁט סֶלָה ׃
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה
יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ ׃ אֱלֹהִים דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ
אֶעֱלֹזָה אֲחַלְּקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת אֲמַדֵּד ׃
לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז
רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי ׃ מוֹאָב סִיר
רַחְצִי עָלַי־פְּלֶשֶׁת אֲתָרִיעַ ׃ עָלַי הָלָשֶׁת
מִי יוֹבִלֵנִי עִיר מָצוֹר מִי
נָחָנִי עַד־אֱדוֹם ׃ הֲלֹא־אַתָּה אֱלֹהִים
זְנַחְתָּנוּ וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאוֹתֵינוּ ׃
הַבָה־לָּנוּ עֶזְרַת מִצַּר וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת
אָדָם ׃ בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה חָיִל וְהוּא
יָבוּס צָרֵינוּ ׃

מח

לַמְנַצֵּחַ עַל־
נְגִינַת לְדָוִד ׃
שְׁמַע אֱלֹהִים רִנָּתִי הַקְשִׁיבָה
תְּפִלָּתִי ׃ מִקְצֵה הָאָרֶץ אֵלֶיךָ אֶקְרָא
בַּעֲטֹף לִבִּי בְּצוּר־רוּם מִמֶּנִּי תַנְחֵנִי ׃
כִּי־חָיִיתָ מַחְסֶה לִי מִגְדַּל־עֹז מִפְּנֵי אוֹיֵב ׃
אָגוּרָה בְאָהֳלְךָ עוֹלָמִים אֶחְסֶה בְסֵתֶר
כְּנָפֶיךָ סֶלָה ׃ כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים שָׁמַעְתָּ
לִנְדָרָי נָתַתָּ יְרֻשַּׁת יְרֵאֵי שְׁמֶךָ ׃
יָמִים עַל־יְמֵי־מֶלֶךְ תּוֹסִיף שְׁנוֹתָיו כְּמוֹ־
דֹר וָדֹר ׃ יֵשֵׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים
חֶסֶד וֶאֱמֶת מַן יְנַצְּרוּהוּ ׃ כֵּן אְזַמְּרָה
שִׁמְךָ לָעַד לְשַׁלֵּמִי נְדָרַי יוֹם ׃ יוֹם

סכ

לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן
מִזְמוֹר לְדָוִד ׃
אַךְ אֶל־אֱלֹהִים דּוֹמִיָּה נַפְשִׁי מִמֶּנּוּ
יְשׁוּעָתִי ׃ אַךְ־הוּא צוּרִי וְיִשְׁעָתִי
מִשְׂגַּבִּי לֹא־אֶמּוֹט רַבָּה ׃ עַד־אָנָה
תְּהוֹתְתוּ עַל־אִישׁ תְּרֻצָּחוּ כֻלְּכֶם כְּקִיר נָטוּי
גָּדֵר הֲדָחוּיָה ׃

Πλὴν τοῦ τιμιώ μου ἐβουλεύσαντο ἀπώσασθαι, ἐδίωκον ἐν δόλῳ, τοῦ σύρειν αὐτὴν εὐλόγουν, καὶ τῇ καρδίᾳ αὐτῶν κατηρῶντο. Πλὴν τοῦ θεῷ ὑποτάγηθι ἡ ψυχή μου, ὅτι παρ' αὐτοῦ ἡ ὑπομονή μου. Ὅτι αὐτός θεός μου καὶ σωτήρ μου, ἀντιλήπτωρ μου οὐ μὴ μετανασεύσω. Ἐπὶ τοῦ θεῷ τὸ σωτήριόν μου καὶ ἡ δόξα μου, ὁ θεὸς τῆς βοηθείας μου, καὶ ἡ ἐλπίς μου ἐπὶ τῷ θεῷ. Ἐλπίσατε ἐπ' αὐτὸν πᾶσα συναγωγὴ λαοῦ, ἐκχύσατε ἔνωπιον αὐτοῦ τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ὁ θεὸς βοηθὸς ἡμῶν. Πλὴν ματαιοὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ζυγοῖς, τοῦ ἀδικῆσαι αὐτοὺς ἐκ ματαιότητος ὡς τοαυτό. Μὴ ἐλπίζετε ἐπ' ἀδικίαν καὶ ὦν ἅρπαγμα μὴ ὠφελεῖσθε, πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ μὴ προσίθεσθε καρδίαν. Ἅπαξ ἐλάλησεν ὁ θεὸς δύο ταῦτα ἤκουσα, ὅτι τοῦ κράτος τοῦ θεοῦ καὶ σοὶ κύριε τὸ ἔλεος, ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τοῦ Δαυὶδ, ὅτε ἦν αὐτὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας. ξβ

Ὁ θεὸς ὁ θεός μου, πρὸς σὲ ὀρθρίζω. Ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου, πόσαπλῶς σοὶ ἡ σάρξ μου. Ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀνύδρῳ, οὕτως ἐν τῷ ἁγίῳ ὤφθην σοι, τοῦ ἰδεῖν τὴν δύναμίν σου καὶ τὴν δόξαν σου. Ὅτι κρεῖσσόν τὸ ἔλεός σου ὑπὲρ ζωάς, τὰ χείλη μου ἐπαινέσουσί σε. Οὕτως εὐλογήσω σὲ ἐν τῇ ζωῇ μου, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀρῶ τὰς χεῖράς μου. Ὡς ἐν στέατι καὶ πιότητι ἐμπλησθείη ἡ ψυχή μου, καὶ χείλη ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα μου. Εἰ ἐμνημόνευόν σου ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου, ἐν τῇ ὄρθρου ἐμελέτων ἐς σέ, ὅτι ἐβοήθεις βοηθός μου. Καὶ ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἀγαλλιάσομαι, ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ ἂν ἀντελάβετο ἡ δεξιά σου. Αὐτοὶ δὲ εἰς ματαίωσιν ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, εἰσελεύσονται εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς, παραδοθήσονται εἰς χεῖρας ὁμφαίας, μερίδες ἀλωπέκων ἔσονται. Ὁ δὲ βασιλεὺς εὐφρανθήσεται ἐπὶ τῷ θεῷ, ἐπαινεθήσεται πᾶς ὁ ὀμνύων ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐνεφράγη στόμα λαλούντων ἄδικα.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ξγ

Ἐπάκουσον ὁ θεὸς φωνῆς μου, ἐν τῇ δεήσει μου πρὸς σέ, ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ἐξελοῦ τὴν ψυχήν μου. Σκέπασόν με ἀπὸ συνωμοσίας πονηρευομένων, ἀπὸ πλήθους ἐργαζομένων ἀδικίαν. Οἵτινες ἐθήκαντο ὡς ῥομφαίαν τὰς γλώσσας αὐτῶν, ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν, πρᾶγμα πικρόν, τοῦ κατατοξεῦσαι ἐν ἀκακεύοντι ἄμωμον. Ἐξαίφνης κατατοξεύσουσιν αὐτὸν, καὶ οὐ φοβηθήσονται,

ἐραταίω

Verútamen precium meum cogitauerũt repellere, cucurri in siti, ore suo benedicebãt & corde suo maledicebãt. Verútamen deo subiecta esto anima mea, quoniam ab ipso patientia mea. Quia ipse deus meus & saluator meus, & adiutor meus nõ emigrabo. In deo salutare meum & gloria mea, deus auxilij mei & spes mea in deo est. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda uestra, deus adiutor noster in æternum. Veruntamen uani filij hominum, mendaces filij hominum in stateris, ut decipiant ipsi de uanitate in idipsum. Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite cõcupiscere, diuitiæ si affluant nolite cor apponere. Semel loquutus est deus, duo hæc audiui, quia potestas dei est, & tibi domine misericordia, quia tu reddes unicuiq; iuxta opera sua.

In finem, psalmus Dauid, quũ esset in deserto Iudææ. LXII

DEus deus meus, ad te de luce uigilo. Sitiuit in te anima mea, q̃ multipliciter tibi caro mea. In terra deserta inuia & inaquosa sic in sancto apparui tibi, ut uiderem uirtutem tuam & gloriam tuam. Quoniam melior est misericordia tua super uitas, labia mea laudabunt te. Sic benedicam te in uita mea, & in nomine tuo leuabo manus meas. Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labijs exultationis laudabit os meũ. Sic memor fui super stratum meum, in matutinis meditabor in te, quia fuisti adiutor meus. Et in uelamento alarum tuarum exultabo, adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua. Ipsi uero in uanum quæsierunt animam meam, introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladij, partes uulpium erunt. Rex uero lætabitur in deo, laudabuntur omnes qui iurant in eo, quia obstructum est os loquentium iniqua.

In finem, psalmus Dauid.

LXIII

EXaudi deus orationẽ meam, quũ depre cor, à timore inimici eripe animã meã. Protexisti me à cõuentu malignãtiũ, à multitudine operantium iniquitatẽ. Quia exacuerũt ut gladiũ linguas suas, intẽderũt arcum, rem amarã, ut sagittẽt in occultis immaculatum. Subito sagittabũt eum & nõ timebunt, firmaue

אַךְ מַשָּׂאתוֹ יָעֲצוּ לְהַדִּיחַ יִרְצוּ כָזָב
בְּפִיו יְבָרֵכוּ וּבְקִרְבָּם יְקַלְלוּ סֶלָה׃
אַךְ לֵאלֹהִים דּוֹמִי נַפְשִׁי כִּי מִמֶּנּוּ תִקְוָתִי׃
אַךְ־הוּא צוּרִי וְיִשְׁעִתִי מִשְׂגַּבִּי לֹא אֶמּוֹט׃ עַל־אֱלֹהִים
יֶשְׁעִי וְכְבוֹדִי צוּר־עֻזִּי מַחְסִי בֵּאלֹהִים׃
בִּטְחוּ בוֹ כָּל־עֵת עָם שִׁפְכוּ לִפְנָיו לְבַבְכֶם
אֱלֹהִים מַחְסֶה־לָּנוּ סֶלָה׃
אַךְ הֶבֶל בְּנֵי אָדָם כָּזָב בְּנֵי־אִישׁ בְּמֹאזְנַיִם
לְעֲלוֹת הֵמָּה מִמֶּךָּ הֶבֶל יָחַד׃ אַל־תִּבְטְחוּ
בְּעֹשֶׁק וּבְגָזֵל אַל־תָּהָבְלוּ חַיִל וּפִי־יָנוּב
אַל־תָּשִׁיתוּ לֵב׃ אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים
שְׁתַּיִם זוּ שָׁמָעְתִּי כִּי עֹז לֵאלֹהִים׃
וְלָךְ אֲדֹנָי חָסֶד כִּי־אַתָּה תְּשַׁלֵּם לְאִישׁ
כְּמַעֲשֵׂהוּ׃

מג

מִזְמוֹר לְדָוִד בְּהִיוֹתוֹ
בְּמִדְבַּר יְהוּדָה׃
אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָּ צָמְאָה
לְךָ נַפְשִׁי כָּמַהּ לְךָ בְּשָׂרִי בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף
בְּלִי־מָיִם׃ כֵּן בַּקֹּדֶשׁ חֲזִיתִיךָ לִרְאוֹת
עֻזְּךָ וְכְבוֹדֶךָ׃ כִּי־טוֹב חַסְדְּךָ מֵחַיִּים
שְׂפָתַי יְשַׁבְּחוּנֶךָּ׃ כֵּן אֲבָרֶכְךָ בְחַיָּי
בְּשִׁמְךָ אֶשָּׂא כַפָּי׃ כְּמוֹ חֵלֶב וָדֶשֶׁן
תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי וְשִׂפְתֵי רָנֹנוֹת יְהַלֵּל־פִּי׃
אִם־זְכַרְתִּיךָ עַל־יְצוּעָי בְּאַשְׁמֻרוֹת
אֶהְגֶּה־בָּךְ׃ כִּי הָיִיתָ עֶזְרָתָה לִּי וּבְצֵל
כְּנָפֶיךָ אֲרַנֵּן׃ דָּבְקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ
בְּךָ תָמְכָה יְמִינֶךָ׃ וְהֵמָּה לְשׁוֹאָה
יְבַקְשֵׁן נַפְשִׁי יָבוֹאוּ בְּתַחְתִּיּוֹת הָאָרֶץ׃
יַגִּירוּהוּ עַל־יְדֵי־חָרֶב מְנָת שׁוּעָלִים יִהְיוּ׃
וְהַמֶּלֶךְ יִשְׂמַח בֵּאלֹהִים יִתְהַלֵּל כָּל־
הַנִּשְׁבָּע בּוֹ כִּי יִסָּכֵר פִּי דֹּבְרֵי־שָׁקֶר׃

מד

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לִבְנֵי קֹרַח׃
שְׁמַע אֱלֹהִים קוֹלִי בְּשִׂיחִי מִפַּחַד
אוֹיֵב תִּצֹּר חַיָּי׃ תַּסְתִּירֵנִי מֵסוֹד
מְרֵעִים מֵרִגְשַׁת פֹּעֲלֵי־אָוֶן׃
אֲשֶׁר שָׁנְנוּ כַחֶרֶב לְשׁוֹנָם דָּרְכוּ חִצָּם
דָּבָר מָר׃ לִירוֹת בַּמִּסְתָּרִים תָּם
פִּתְאֹם יוֹרוּהוּ וְלֹא יִירָאוּ׃

Partem enim eius cogitauerunt expellere, placuerunt sibi in mẽdacio, ore suo singuli benedicũt, & corde suo maledicunt: semper. Veruntamen deo retice anima mea, ab ipso enim præstolatio mea. Sed ipse est fortitudo mea & salus mea, susceptor meus non timebo. In deo salutare meum & gloria mea, robur fortitudinis meę & salus mea in deo. Sperate in eo omni tempore, populi effundite coram eo cor uestrum, deus spes nostra est: semper. Veruntamẽ uanitas filij Adam mẽdacium filij uiri in stateris dolosis, fraudulenter agunt simul. Nolite confidere in calumnia & in rapina, ne frustremini, diuitiæ si affluxerint, ne apponatis cor. Vnum loquutus est deus, duo hæc audiui, quia imperiũ dei est. Et tibi domine misericordia, quia tu reddes unicuiq; secundum opus suum.

Psalmus Dauid, quum esset in deserto Iudææ. LXIII

DEus fortitudo mea tu es, de luce consurgam ad te sitiuit te anima mea, desiderauit te caro mea, in terra inuia & consitiente ac sine aqua.

Sic in sancto apparui tibi, ut uideam fortitudinem tuam & gloriam tuam. Melior est enim misericordia tua, quàm uitæ, labia mea laudabunt te. Sic benedicam tibi in uita mea, in nomine tuo leuabo manus meas. Quasi adipe & pinguedine implebitur anima mea, & labijs laudantibus canet os meum. Recordans tui in cubili meo, per singulas uigilias meditabor tibi. Quia fuisti auxilium meum, & in umbra alarum tuarum laudabo. Adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua. Ipsi uero interficere quærunt animam meam, ingrediantur in extrema terræ. Congregentur in manus gladij, pars uulpium erunt. Rex autem lætabitur in deo, laudabitur omnis qui iurat in eo, quia obstruetur os loquentium mendacium.

Victori, psalmus Dauid.

LXIIII

AVdi deus uocem meam loquentis, à timore inimici seruа uitam meam. Abscõde me à consilio malignorum, à tumultu operãtium iniquitatem. Quia exacuerunt quasi gladium linguam suam, tetenderunt sagittam suam uerbum amarissimum. Vt sagittarent in absconditis simplicem, subito sagittabunt eum & non timebunt.

Confor

ἐκραταίωσαν ἑαυτοῖς λόγον πονηρόν. Διηγήσαντο τοῦ κρύψαι παγίδα, εἶπαν, τίς ὄψεται αὐτούς; Ἐξηρεύνησαν ἀνομίαν, ἐξέλιπεν ἐξερευνῶντες ἐξερεύνησις. Προσελεύσεται ἄνθρωπος καὶ καρδία βαθεῖα, καὶ ὑψωθήσεται ὁ θεός. Βέλος νηπίων ἐγενήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν, καὶ ἐξησθένησαν ἐπ' αὐτοὺς αἱ γλῶσσαν αὐτῶν. Ἐταράχθησαν πάντες οἱ θεωροῦντες αὐτούς, καὶ ἐφοβήθη πᾶς ἄνθρωπος. Καὶ ἀνήγγειλαν τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ ποιήματα αὐτοῦ συνῆκαν. Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ κυρίῳ, καὶ ἐλπιεῖ ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπαινεθήσονται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Κάθισμα Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ᾠδὴ ἰεδιθείμ καὶ ἰεζεκιὴλ καὶ τοῦ λαοῦ εἰς παροικίας, ὅτε ἔμελλον ἐκπορεύεσθαι. ξδ

Οἱ πρέπει ὕμνος ὁ θεὸς ἐν Σιὼν, καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἰερουσαλήμ. Εἰσάκουσον προσευχῆς μου, πρὸς σὲ πᾶσα σὰρξ ἥξει. Λόγοι ἀνόμων ἐκραταίωσαν ἡμᾶς, καὶ ταῖς ἀσεβείαις ἡμῶν σὺ ἱλάσῃ. Μακάριος ὃν ἐξελέξω καὶ προσελάβου, κατασκηνώσει ἐν ταῖς αὐλαῖς σου. Πλησθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου, ἅγιος ὁ ναός σου, θαυμαστὸς ἐν δικαιοσύνῃ. Εἰσάκουσον ἡμῶν ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἡ ἐλπὶς πάντων τῶν πράτων τῆς γῆς, καὶ τῶν ἐν θαλάσσῃ μακράν. Ἑτοιμάζων ὄρη ἐν τῇ ἰσχύι αὐτοῦ, περιζωσμένος ἐν δυνάμει. Ὁ σωταράσσων τὸ κύτος τῆς θαλάσσης, ἦχος κυμάτων αὐτῆς, τῶν ὑποστήσεται. Ταραχθήσονται τὰ ἔθνη καὶ φοβηθήσονται, οἱ κατοικοῦντες τὰ πέρατα ἀπὸ τῶν σημείων σου. Ἐξόδους πρωΐας καὶ ἑσπέρας τερφθήσῃ, ἐπεσκέψω τὴν γῆν καὶ ἐμέθυσας αὐτήν. Ἐπλήθυνας τοῦ πλουτίσαι αὐτήν, ὁ ποταμὸς τοῦ θεοῦ ἐπλήρωθη ὑδάτων. Ἡτοίμασας τὴν τροφὴν αὐτῶν, ὅτι οὕτως ἡ ἑτοιμασία. Τὰς αὐλακας αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γενήματα αὐτῆς, ἐν ταῖς σταγόσιν αὐτῆς εὐφρανθήσεται ἀνατελλόντα. Εὐλογήσεις τὸ στέφανον τῆς ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου, καὶ τὰ πεδία σου πλησθήσονται πιότητος. Πιανθήσονται τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου, καὶ ἀγαλλίασιν οἱ βουνοὶ περιέχουσιν. Ἐνεδύσαντο οἱ κριοὶ τῶν προβάτων, καὶ αἱ κοιλάδες πλησθήσονται σίτου, κεκραξονται καὶ ὑμνήσουσιν.

Εἰς τὸ τέλος, ᾠδὴ ψαλμὸς ἀναστάσεως. ξε

Ἀλαλάξατε τῷ κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, ψάλατε δὴ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, δότε δόξαν αἰνέσει αὐτοῦ. Εἴπατε τῷ θεῷ ὡς φοβερὰ τὰ ἔργα σου, ἐν τῷ πλήθει τῆς δυνάμεώς σου ψεύσονταί σε οἱ ἐχθροί σου. Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι καὶ ψαλάτωσάν σοι, ψαλάτωσαν τῷ ὀνόματί σου ὕψιστε. Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, ὡς φοβερὸς ἐν βουλαῖς ὑπὲρ υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.

Ο με-

firmauerunt sibi sermonē nequam. Narrauerunt ut abscōderēt laqueos, dixerūt quis uidebit eos? Scrutati sunt iniquitates, defecerūt scrutātes scrutinia. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur deus. Sagittæ paruulorum factæ sunt plagæ eorum, & infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum. Cōturbati sunt omnes qui uidebant eos, & timuit omnis homo. Et annunciauerūt opera dei, & facta eius intellexerunt. Lætabitur iustus in domino et sperabit in eo, & laudabuntur omnes recti corde.

In finem, psalmus Dauid, canticum Hieremiæ, & Ezechielis & populi transmigrationis quum inciperet proficisci. LXIIII

TE decet hymnus deus in Sion, & tibi reddetur uotum in Hierusalem. Exaudi orationem meam, ad te omnis caro ueniet. Verba iniquorum preualuerunt super nos, & impietatibus nostris tu propitiaberis. Beatus quē elegisti & assumpsisti, inhabitabit in atrijs tuis. Replebimur in bonis domus tuæ, sanctū est templum tuum, mirabile in æquitate. Exaudi nos deus salutaris noster. spes omnium finium terræ & in mari lōge. Præparans montes in uirtute tua, accinctus potentia: qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum eius. Turbabuntur gentes & timebunt, qui habitant terminos à signis tuis, exitus matutini & uespere delectabis. Visitasti terram & inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam. Flumen dei repletum est aquis, parasti cibum illorū quoniam ita est præparatio eius. Riuos eius inebria, multiplica genimina eius, in stillicidijs eius lætabitur germinās. Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & cāpi tui replebuntur ubertate. Pinguescent speciosa deserti, & exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ouium, & ualles abundabunt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

In finem, canticum psalmi resurrectionis. LXV

IVbilate deo omnis terra, psalmum dicite nomini eius, date gloriam laudi eius. Dicite deo q̄ terribilia sunt opera tua, in multitudine uirtutis tuæ mētientur tibi inimici tui. Omnis terra adoret te & psallat tibi, psalmū dicat nomini tuo. Venite & uidete opera dei, terribilis in consilijs sup filios hominū.

Qui

Confortauerunt sibi sermonem pessimum, narrauerunt ut absconderent laqueos, dixerunt quis uidebit eos? Scrutati sunt iniquitates, defecerunt scrutātes scrutinio, & cogitatione singulorum & corde profundo. Sagittabit ergo eos deus iaculo repentino, inferentur plagæ eorum. Et corruent in semetipsos linguis suis, fugient omnes qui uiderint eos. Et timebunt omnes homines & annunciabunt opus dei, & opera eius intelligent. Lætabitur iustus in dño et sperabit in eo, & exultabunt omnes recti corde.

Victori, psalmus Dauid cantici.

LXV

TIbi silentium laus deus in Sion, & tibi redditur uotum. Exaudi orationem, donec ad te omnis caro ueniat. Verba iniquitatum præualuerunt aduersum me, sceleribus nostris tu propitiaberis. Beatus quem elegeris & suscepperis, habitabit enim in atrijs tuis, replebimur in bonis domus tuæ, sanctificatione templi tui.

Terribilis in iustitia exaudi nos deus saluator noster, confidentia omnium finium terræ & maris longinqui. Præparans montes in uirtute sua, accinctus fortitudine, Compescens sonitum maris fremitum fluctuum eius, & multitudinem gentium. Et timebunt qui habitant in extremis à signis tuis, egressus matutini & uesperi laudantes facies. Visitasti terram & irrigasti eam, ubertate dita eā, riuus dei plenus aqua: præparabis frumētum eorum, quia sic fundasti eam.

Sulcos eius inebria, multiplica fruges eius, pluuijs irriga eam, & germini eius benedic. Voluetur annus in bonitate tua, & uestigia tua rorabunt pinguedine. Pinguescent pascuæ deserti, & exultatione colles accingentur. Vestientur agnis greges & ualles plenæ frumento, coæquabuntur & canent.

Victori, canticum psalmi.

LXVI

IVbilate deo omnis terra. Cantate gloriam nomini eius, date gloriam laudi eius. Dicite deo quàm terribile opus tuum, in multitudine fortitudinis tuæ mentientur tibi inimici tui. Omnis terra adoret te & canat tibi, canat nomini tuo: semper. Venite & uidete opera dei, terribilia consilia super filijs hominum.

Conuer

יְחַזְּקוּ־לָמוֹ דָּבָר רַע יְסַפְּרוּ לִטְמֹן מוֹקְשִׁים אָמְרוּ מִי יִרְאֶה־לָמוֹ׃
יַחְפְּשׂוּ עוֹלוֹת תַּמְנוּ חֵפֶשׂ מֻחְפָּשׂ וְקֶרֶב אִישׁ וְלֵב עָמֹק׃ וַיּוֹרֵם אֱלֹהִים חֵץ
פִּתְאֹם הָיוּ מַכּוֹתָם׃ וַיַּכְשִׁילוּהוּ עָלֵימוֹ לְשׁוֹנָם יִתְנוֹדְדוּ כָּל־רוֹאֵה בָם׃
וַיִּירְאוּ כָּל־אָדָם וַיַּגִּידוּ פֹּעַל אֱלֹהִים וּמַעֲשֵׂהוּ הִשְׂכִּילוּ׃ יִשְׂמַח צַדִּיק
בַּיהוָה וְחָסָה בּוֹ וְיִתְהַלְלוּ כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב׃

מ מ

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד שִׁיר׃

לְךָ רוּמִיָּה תְהִלָּה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן
וְלְךָ יְשֻׁלַּם־נֶדֶר׃ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ
כָּל־בָּשָׂר יָבוֹאוּ׃ דִּבְרֵי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ
מִנִּי פְשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם׃ אַשְׁרֵי
תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ נִשְׂבְּעָה בְּטוּב
בֵּיתֶךָ קְדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ׃ נוֹרָאוֹת בְּצֶדֶק
תַּעֲנֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִבְטָח כָּל־קַצְוֵי־אֶרֶץ
וְיָם רְחוֹקִים׃ מֵכִין הָרִים בְּכֹחוֹ
נֶאְזָר בִּגְבוּרָה׃ מַשְׁבִּיחַ שְׁאוֹן יַמִּים
שְׁאוֹן גַּלֵּיהֶם וְהֹמִיַּת לְאֻמִּים׃ וַיִּירְאוּ
יוֹשְׁבֵי קְצָווֹת מִמּוֹתֹתֶיךָ מוֹצָאֵי בֹקֶר
וְעֶרֶב תְּרַנֵּן׃ פָּקַדְתָּ הָאָרֶץ וַתְּשׂוֹקְקֶהָ
רַבַּת תַּעְשְׁרֶנָּה פֶּלֶג אֱלֹהִים מָלֵא מָיִם
תָּכִין דְּגָנָם כִּי־כֵן תְּכִינֶהָ׃ תַּלְמֶיהָ
רַוֵּה נַחַת גְּדוּדֶיהָ בִּרְבִיבִים תְּמוֹגְגֶנָּה
צַמְחָהּ תְּבָרֵךְ׃ עִטַּרְתָּ שְׁנַת טוּבֶךָ
וּמַעְגָּלֶיךָ יִרְעֲפוּן דָּשֶׁן׃ יִרְעֲפוּ נְאוֹת
מִדְבָּר וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגּוֹרָנָה׃ לָבְשׁוּ
כָרִים חַצְאן וַעֲמָקִים יַעֲטְפוּ־בָר יָתְרוֹעֲעוּ
אַף יָשִׁירוּ׃

מ ו

לַמְנַצֵּחַ שִׁיר
מִזְמוֹר׃

הָרִיעוּ לֵאלֹהִים כָּל־הָאָרֶץ׃
זַמְּרוּ כְּבוֹד שְׁמוֹ שִׂימוּ כָבוֹד תְּהִלָּתוֹ׃
אִמְרוּ לֵאלֹהִים מַה־נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ
בְּרוֹב עֻזְּךָ יְכַחֲשׁוּ־לְךָ אוֹיְבֶיךָ׃
כָּל־הָאָרֶץ יִשְׁתַּחֲוֻה לְךָ וִיזַמְּרוּ־לָךְ יְזַמְּרוּ
שְׁמֶךָ סֶלָה׃ לְכוּ וּרְאוּ מִפְעֲלוֹת
אֱלֹהִים נוֹרָא עֲלִילָה עַל־בְּנֵי אָדָם׃

Ο μεταστρέφων τὴν θάλασσαν εἰς ξηρὰν, ἐν ποτα-
μῷ διελεύσονται πεζοί, ἐκεῖ εὐφρανθησόμεθα ἐπ' αὐ-
τῷ. Τῷ δεσπόζοντι ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ εἰς τὸν
αἰῶνα, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐπιβλέπουσιν, οἱ
παραπικραίνοντες μὴ ὑψούσθωσαν ἐν ἑαυτοῖς. Εὐ-
λογεῖτε ἔθνη τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ ἀκουστὴν ποιήσατε τὴν φω-
νὴν τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ. Τῷ θεμένῳ τὴν ψυχήν μου
εἰς ζωὴν, καὶ μὴ δόντι εἰς σάλον τοὺς πόδας μου.
Ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ θεὸς, ἐπύρωσας ἡμᾶς ὡς
πυρώσει τὸ ἀργύριον. Εἰσήγαγες ἡμᾶς εἰς τὴν πα-
γίδα, ἔθου θλίψεις ἐπὶ τὸν νῶτον ἡμῶν, ἐπεβίβα-
σας ἀνθρώπους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. Διήλθο-
μεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς
ἀναψυχήν. Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου ἐν ὁ-
λοκαυτώμασιν, ἀποδώσω σοι τὰς εὐχάς μου, ἃς
διέστειλε τὰ χείλη μου. Καὶ ἐλάλησε τὸ στόμα μου
ἐν τῇ θλίψει μου. Ὁλοκαυτώματα μεμαλωμένα
ἀνοίσω σοι μετὰ θυμιαματος κριῶν, ἀνοίσω σοι
βόας μετὰ χιμάρων. Δεῦτε ἀκούσατε καὶ διηγή-
σομαι ὑμῖν πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν θεὸν, ὅσα ἐποίη-
σε τῇ ψυχῇ μου. Πρὸς αὐτὸν τῷ στόματί μου ἐκέκρα
ξα, καὶ ὑπὸ τὴν γλῶσσαν μου. Ἀνομίαν εἰ
ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ μου, μὴ εἰσακούσαιτό μου κύρι-
ος. Διὰ τοῦτο εἰσήκουσέ μου ὁ θεὸς, προσέσχε τῇ φω-
νῇ τῆς δεήσεώς μου. Εὐλογητὸς ὁ θεὸς, ὃς οὐκ ἀπέστη-
σε τὴν προσευχήν μου, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ.

Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ξϛ

Ο Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογήσαι ἡμᾶς,
ἐπιφαύσαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ
ἐλεήσαι ἡμᾶς. Τοῦ γνῶναι ἐν τῇ γῇ τὴν ὁδόν σου,
ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν σου. ἐξομολογησάσθω-
σάν σοι λαοί ὁ θεὸς ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ
πάντες. Εὐφρανθήτωσαν καὶ ἀγαλλιασάσθωσαν
ἔθνη ὅτι κρινεῖς λαοὺς ἐν εὐθύτητι, καὶ ἔθνη ἐν τῇ
γῇ ὁδηγήσεις. Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοί ὁ θε-
ός, ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ πάντες, γῆ ἔδω-
κε τὸν καρπὸν αὐτῆς. Εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ θεὸς ὁ θεὸς
ἡμῶν, εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ θεὸς, καὶ φοβηθήτωσαν
αὐτὸν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς.

Εἰς τὸ τέλος, τῷ Δαυίδ, ψαλμὸς ᾠδῆς. ξζ

Ἀνασήτω ὁ θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ
ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου
αὐτοῦ, οἱ μισοῦντες αὐτόν. Ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκλι-
πέτωσαν, ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός,
οὕτως ἀπολοῦνται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ
θεοῦ. Καὶ οἱ δίκαιοι εὐφρανθήτωσαν, ἀγαλλιάσ-
θωσαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, τερφθήτωσαν ἐν εὐφρο
σύνῃ. Ἄσατε τῷ θεῷ, ψάλατε τῷ ὀνόματι αὐ-
τοῦ, ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ δυσμῶν,
κύριος ὄνομα αὐτῷ. Καὶ ἀγαλλιᾶσθε ἐνώπιον
αὐτοῦ, ταραχθήτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ,

Qui conuertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede, ibi lætabimur in ipso. Qui dominatur in fortitudine sua in æternũ, oculi eius super gẽtes respiciũt: qui exasperãt, non exaltentur in semetipsis. Benedicite gẽtes deum nostrum, & auditam facite uocẽ laudis eius. Qui posuit animam meam ad uitam, & non dedit in commotionem pedes meos. Qm̃ probasti nos deus, igne nos examinasti sicut examinatur argentũ. Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra. Trãsiuimus per ignẽ & aquã, & eduxisti nos in refrigerium. Introibo in domũ tuam in holocaustis, reddam tibi uota mea, quæ distinxerunt labia mea. Et loquutum est os meum, in tribulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso & arietibus, offeram tibi boues cũ hircis. Venite, audite, et narrabo omnes qui timetis deũ, quanta fecit animæ meæ. Ad ipsum ore meo clamaui, & exaltaui sub lingua mea. Iniquitatem si aspexi in corde meo, nõ exaudiat me dominus. Propterea exaudiuit deus, & attẽdit uoci deprecationis meę. Benedictus deus qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam à me.

In finem, in hymnis, psalmus Dauid. LXVI

DEus misereatur nostri & benedicat nobis, illuminet uultum suum super nos & misereatur nostri. Vt cognoscamus in terra uiam tuam, in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes. Lætẽtur & exultent gentes, quoniam iudicas populos in æquitate, & gẽtes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus, cõfiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus deus noster, benedicat nos deus, & metuant eum omnes fines terræ.

In finem, Dauid, psalmus cantici. LXVII

EXurgat deus & dissipẽtur inimici eius, & fugiant à facie eius qui oderunt eum. Sicut deficit fumus, deficiãt: sicut fluit cera à facie ignis, sic pereãt peccatores à facie dei. Et iusti epulẽtur & exultẽt in cõspectu dei, & delectẽtur in lætitia. Cãtate deo, psalmum dicite nomini eius, iter facite ei qui ascendit super occasum, dominus nomẽ illi. Exultate in cõspectu eius, turbabuntur à facie eius.

patris

Conuertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede, ibi lætabimur in eo. Qui dominatur in fortitudine sua seculo, oculi eius gẽtes aspiciunt, qui increduli sunt non exaltẽtur in semetipsis: semper. Benedicite populi deo nostro, & auditam facite uocem laudis eius. Qui posuit animam nostram ad uitam, & non dedit in commotionem pedes nostros. Probasti enim nos deus, igne nos conflasti sicut cõflatur argentum. Introduxisti nos in obsidionem, posuisti stridorem in dorso nostro. Posuisti homines super capita nostra, transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Ingrediar domum tuam in holocaustis, reddam tibi uota mea. Quæ promiserunt labia mea, & loquutum est os meum in tribulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, faciam boues cum hircis: semper. Venite audite & narrabo omnes qui timetis deum, quanta fecerit animæ meæ. Ipsum ore meo inuocaui, & exaltaui in lingua mea. Iniquitatem si uidi in corde meo, non exaudiet dominus. Ideo exaudiuit deus, & attẽdit uocem deprecationis meæ. Benedictus deus, qui non abstulit orationem meam & misericordiam suam à me.

Victoris in psalmis canticum carminis.

LXVII

DEus misereatur nostri & benedicat nos, illustret faciem suam super nos: semper. Vt nota fiat in terra uia tua, in uniuersis gentibus salus tua. Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes, Lætentur & laudent gentes quoniam iudicas populos in æquitate, & gentium quæ in terra sunt ductor es sempiternus. Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes. Terra dedit germen suum, benedicat nobis deus deus noster.

Benedicat nobis deus, & metuant eum omnes fines terræ.

Victori Dauid psalmus Cantici.

LXVIII

EXurgat deus & dissipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius. Sicut deficit fumus deficiant, sicut tabescit cera à facie ignis, sic pereant impij à facie dei. Iusti autem lætentur & exultent in conspectu dei, & gaudeant in lætitia. Cantate deo canite nomini eius, præparate uiam ascendenti per deserta in domino nomen eius, & exultate coram eo.

Patre

Universidad de Sevilla Biblioteca

πατρὸς τ̄ ὀρφανῶν, καὶ κριτοῦ τ̄ χηρῶν. Ὁ θεὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ, ὁ θεὸς κατοικίζει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ. Ἐξάγων πεπεδημένους ἐν ἀνδρείᾳ, ὁμοίως τοὺς παραπικραίνοντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τάφοις. Ὁ θεὸς ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ. Γῆ ἐσείσθη καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταξαν, ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ τοῦ σινᾶ, ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ Ἰσραήλ. Βροχὴν ἐκούσιον ἀφορίεις ὁ θεὸς τῇ κληρονομίᾳ σου, καὶ ἠσθένησε, σὺ δὲ κατηρτίσω αὐτήν. Τὰ ζῶα σου κατῴκησαν ἐν αὐτῇ, ἡτοίμασας ἐν τῇ χρηστότητί σου τῷ πτωχῷ ὁ θεός. Κύριος δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις, δυνάμει πολλῇ. Ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων τοῦ ἀγαπητοῦ, τῇ ὡραιότητι τοῦ οἴκου διελεῖται σκύλα. Ἐὰν κοιμηθῆτε ἀναμέσον τῶν κλήρων, πτέρυγες περιστερᾶς μετὰ ἀργυρώματος, καὶ τὰ μετάφρενα αὐτῆς ἐν χλωρότητι χρυσίου. Ἐν τῷ διαστέλλειν τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς, χιονωθήσονται ἐν σελμών. Ὄρος θεοῦ ὄρος πῖον, ὄρος τετυρωμένον ὄρος πῖον. Ἱνατί ὑπολαμβάνετε ὄρη τετυρωμένα, τὸ ὄρος ὃ εὐδόκησεν ὁ θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ. Καὶ γὰρ ὁ κύριος κατασκηνώσει εἰς τέλος, τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ μυριοπλάσιον, χιλιάδες εὐθυνόντων. Κύριος ἐν αὐτοῖς ἐν σινᾳ ἐν τῷ ἁγίῳ, ἀνέβης εἰς ὕψος ᾐχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν. Ἔλαβες δόματα ἐν ἀνθρώπῳ, καὶ γὰρ ἀπειθοῦντας τοῦ κατασκηνῶσαι. Κύριος ὁ θεὸς εὐλογητός, εὐλογητὸς κύριος ἡμέραν καθ' ἡμέραν. Κατευοδώσει ἡμῖν ὁ θεὸς τ̄ σωτηρίων ἡμῶν, ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ θεὸς τοῦ σώζειν, καὶ τ̄ κυρίου κυρίου αἱ ἐξοδοι τοῦ θανάτου. Πλὴν ὁ θεὸς συνθλάσει κεφαλὰς ἐχθρῶν αὐτοῦ, κορυφὴν τριχὸς διαπορευομένων ἐν πλημμελείαις αὐτοῦ. Εἶπε κύριος ἐκ βασὰν ἐπιστρέψω, ἐπιστρέψω ἐν βυθοῖς θαλάσσης. Ὅπως ἂν βαφῇ ὁ πούς σου ἐν αἵματι, ἡ γλῶσσα τῶν κυνῶν σου ἐξ ἐχθρῶν ἀπ' αὐτοῦ. Εἶδεσαν αἱ πορεῖαί σου ὁ θεός, αἱ πορεῖαι τοῦ θεοῦ μου τ̄ βασιλέως τ̄ ἐν τῷ ἁγίῳ. Προέφθασαν ἄρχοντες ἐκρίζωσαν ψαλλόντων, ἐν μέσῳ νεανίδων τυμπανιστριῶν. Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν θεόν, κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραήλ. Ἐκεῖ βενιαμὶν νεώτερος ἐν ἐκστάσει, ἄρχοντες ἰούδα ἡγεμόνες αὐτῶν. Ἄρχοντες ζαβουλών, ἄρχοντες νεφθαλείμ. Ἐντέταλται ὁ θεός τῇ δυνάμει σου, δυνάμωσον ὃ κατειργάσω ἐν ἡμῖν. Ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου ἐπὶ Ἰερουσαλήμ, σοὶ οἴσουσι βασιλεῖς δῶρα. Ἐπιτίμησον τοῖς θηρίοις τοῦ καλάμου, ἡ συναγωγὴ τῶν ταύρων ἐν ταῖς διαπλήσεσι τῶν λαῶν, τοῦ ἐκλεῖσαι δεδοκιμασμένους ἐν ἀργυρίῳ. Διασκόρ

patris orphanorum, & iudicis uiduarum. Deus in loco sancto suo, deus inhabitare facit unius moris in domo. Qui educit sanctos in fortitudine, similiter eos qui exasperāt, qui habitāt in sepulchris. Deus cū egredereris in cōspectu populi tui, cum pertransieris in deserto. Terra mota est, etenim cœli distillauerunt à facie dei Sinai, à facie dei Israel. Pluuiā uoluntariā segregabis deus hæreditati tuæ, & infirmata est, tu uero perfecisti eam. Animalia tua habitabūt in ea, parasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit uerbū euāgelizantibus, uirtute multa. Rex uirtutū dilecti, & speciei domus diuidere spolia. Si dormiatis inter medios cleros, pennæ colūbæ deargentatæ, & posteriora dorsi eius in pallore auri. Dū discernit cœlestis reges super eam, niue dealbabuntur in Selmon: mōs dei mons pinguis. Mons coagulatus mons pinguis, ut quid suspicamini mōtes coagulatos? Mons in quo beneplacitū est deo habitare in eo, etenim dominus habitabit in finē. Currus dei decem milibus multiplex, milia lætantiū, dominus in eis in Sinai in sancto. Ascendisti in altum cepisti captiuitatem, accepisti dona in hominibus. Etenim nō credētes, inhabitare dominum deum. Benedictus dominus die quotidie, prosperum iter faciet nobis deus salutariū nostrorum. Deus noster deus saluos faciendi, & dñi dñi exitus mortis. Verūtamē deus cōfringet capita inimicorū suorū, uerticem capilli perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex Basan cōuertā, conuertā in profundū maris. Vt intingatur pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus, ingressus dei mei regismei qui est in sancto. Præuenerunt principes coniuncti psallentibus, in medio iuuencularum tympanistriarū. In ecclesijs benedicite deo, domino de fontibus Israel. Ibi Beniamin adolescentulus, in mentis excessū. Principes Iuda duces eorum, principes Zabulon & principes Nephthalim. Manda deus uirtuti tuæ, confirma hoc deus quod operatus es in nobis. A templo tuo in Hierusalem, tibi offerent reges munera. Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in uaccis populorum, ut excludant eos qui probati sunt argento.

Dissipa

Patre pupillorum, & defensore uiduarum, deus in habitaculo sancto suo. Deus inhabitare facit solitarios in domo, educet uinctos in fortitudine, increduli autem habitauerunt in siccitatibus. Deus quum egredereris ante populum tuum, & ambulares per desertū: semper.

Terra commota est & cœli distillauerunt à facie tua deus, hoc est in Sinai, à facie dei Israel.

Pluuiam uoluntariam eleuasti deus, hæreditatem tuam & laborantem tu confortasti. Animalia tua habitauerunt in ea, præparasti in bonitate tua pauperi deus. Domine dabis sermonem, annunciatricibus fortitudinis plurimæ. Reges exercituum fœderabuntur, fœderabuntur & pulchritudo domus diuidet spolia. Si dormieritis inter medios terminos pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora eius in uirore auri. Quum diuideret robustissimus reges in ea, niue dealbata est in Selmon. Mons dei mons pinguis, mons excelsus mons pinguis. Quare contenditis montes excelsi aduersus montem, quem dilexit deus ut habitaret in eo, siquidem dominus habitabit: semper. Currus dei innumerabilis milia abundantium, dominus in eis in Sinai in sancto. Ascendisti in excelsum, captiuam duxisti captiuitatem, accepisti dona in hominibus, insuper & non credentes inhabitare dominum deum. Benedictus dominus per singulos dies, portabit nos, deus salutis nostræ: semper. Deus noster deus salutis, & domini dei, mortis egressus. Veruntamen deus confringet capita inimicorum suorum, uerticem crinis perambulantium in delictis suis. Dixit dominus de Basan conuertam, conuertam de profundis maris. Vt calcet pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum, ex inimicis à temet ipso. Viderunt itinera tua deus, itinera dei mei regis mei in sancto. Præcesserunt cantatores eos, qui post tergum psallebant in medio puellarum tympanistriarum. In ecclesijs benedicite deo, domino de fontibus Israel. Ibi Beniamin paruulus continens eos, principes Iuda in purpura sua, principes Zabulon, principes Neptali. Præcepit deus tuus de fortitudine tua conforta deus, hoc quod operatus es in nobis. De templo tuo quod est in Hierusalem, tibi offerent reges munera. Increpa bestiam calami congregatio fortium, in uitulis populorum calcitrantium contra rotas argenteas:

disperge

Universidad de Sevilla Biblioteca

Διασκόρπισον ἔθνη τὰ τοῦ πολέμους θέλοντα, ἥξουσι πρέσβεις ἐξ αἰγύπτου, αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτῆ τῷ θεῷ. Αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς ἄσατε τῷ θεῷ, ψάλατε τῷ κυρίῳ, τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ ἀνατολάς. Ἰδοὺ δώσει τῇ φωνῇ αὐτοῦ φωνὴν δυνάμεως, δότε δόξαν τῷ θεῷ. Ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ταῖς νεφέλαις. Θαυμαστὸς ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, ὁ θεὸς Ἰσραήλ. Αὐτὸς δώσει δύναμιν καὶ κραταίωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, εὐλογητὸς ὁ θεός.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ξη

Σῶσόν με ὁ θεός ὅτι εἰσῆλθοσαν ὕδατα ἕως ψυχῆς μου. Ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὑποστάσις, ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, καὶ καταιγὶς κατεπόντισέ με. Ἐκοπίασα κράζων, ἐβράγχιασεν ὁ λάρυγξ μου. Ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου, ἀπὸ τοῦ ἐλπίζειν με, τοῦ θεοῦ μου. Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου, οἱ μισοῦντές με δωρεάν. ἐκραταιώθησαν οἱ ἐχθροί μου, οἱ ἐκδιώκοντές με ἀδίκως. Ἃ οὐκ ἥρπαζον, τότε ἀπεδίδουν. Ὁ θεὸς σὺ ἔγνως τὴν ἀφροσύνην μου, καὶ αἱ πλημμέλειά μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἐκρύβησαν. μὴ αἰσχυνθείησαν ἐπ' ἐμοὶ οἱ ὑπομένοντές σε κύριε, κύριε τῶν δυνάμεων. μὴ ἐντραπείησαν ἐπ' ἐμοὶ οἱ ζητοῦντές σε ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ. ὅτι ἕνεκά σου ὑπήνεγκα ὀνειδισμόν, ἐκάλυψεν ἐντροπὴ τὸ πρόσωπόν μου. Ἀπηλλοτριωμένος ἐγενήθην τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ ξένος τοῖς υἱοῖς τῆς μητρός μου. Ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με, καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. Καὶ συνεκάλυψα ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐγενήθη εἰς ὀνειδισμούς ἐμοί. ἐθέμην τὸ ἔνδυμά μου σάκκον, καὶ ἐγενόμην αὐτοῖς εἰς παραβολήν. Κατ' ἐμοῦ ἠδολέσχουν οἱ καθήμενοι ἐν πύλαις, καὶ εἰς ἐμὲ ἔψαλλον οἱ πίνοντες οἶνον. ἐγὼ δὲ τῇ προσευχῇ μου πρός σε κύριε, καιρὸν εὐδοκίας ὁ θεός. Ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου ἐπάκουσόν μου, ἐν ἀληθείᾳ τοῦ σωτηρίας σου, σῶσόν με ἀπὸ πηλοῦ ἵνα μὴ ἐμπαγῶ. Ῥυσθείην ἐκ τῶν μισούντων με, καὶ ἐκ τῶν βαθέων τοῦ ὕδατος. Μὴ με καταπονητάτω καταιγὶς ὕδατος, μηδὲ καταπιέτω με βυθός, μὴ συσχέτω ἐπ' ἐμὲ φρέαρ τὸ στόμα αὐτοῦ. Εἰσάκουσόν μου κύριε ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός σου, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου, ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ παιδός σου, ὅτι θλίβομαι, ταχὺ ἐπάκουσόν μου, πρόσχες τῇ ψυχῇ μου καὶ λύτρωσαι αὐτήν. Ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου ῥῦσαί με, σὺ γὰρ γινώσκεις τὸν ὀνειδισμόν μου καὶ τὴν αἰσχύνην μου, καὶ τὴν ἐντροπήν μου. Ἐναντίον σου πάντες οἱ θλίβοντές με, ὀνειδισμὸν προσεδόκησεν ἡ ψυχή μου καὶ ταλαιπωρίαν.

Dissipa gẽtes quæ bella uolũt, ueniẽt legati ex Aegypto, Aethiopia præueniet manus eius deo. Regna terræ cãtate deo, psallite deo psallite dño qui ascendit super cœlum cœli ad orientẽ. Ecce dabit uoci suæ uocem uirtutis, date gloriã deo super Israel, magnificẽtia eius & uirtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis, deus Israel ipse dabit uirtutẽ & fortitudinẽ plebi suę, bn̄dictus deus.

In finem, pro his qui commutabuntur, Psalmus ipsi Dauid. LXVIII

SAluũ me fac deus, qm̃ intrauerunt aquæ usq; ad animã meã. Infixus sum in limo profundi, & nõ est subsṫãtia. Veni in altitudinẽ maris, & tẽpestas demersit me. Laborau i clamãs, raucæ factæ sunt fauces meæ, defecerũt oculi mei dũ spero in deũ meũ. Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderũt me gratis. Cõfortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste, quæ nõ rapui tũc exoluebã. Deus tu scis insipientiã meã, et delicta mea à te nõ sunt abscõdita. Nõ erubescãt in me qui expectãt re dñe, dñe uirtutũ. Non cõfundantur super me, qui quærũt te deus Israel. Qm̃ propter te sustinui opprobriũ, operuit confusio faciẽ meã. Extraneus factus sum fratrib. meis, & peregrinus filijs matris meæ. Qm̃ zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantiũ tibi ceciderũt sup me. Et operui in ieiunio animã meã, & factũ est in opprobriũ mihi. Et posui uestimentũ meũ ciliciũ, & factus sum illis in parabolã. Aduersum me loquebãtur qui sedebãt in porta, & in me psallebãt qui bibebant uinũ. Ego uero orationẽ meã ad te dñe, tempus beneplaciti deus. In multitudine misericordię tuę, exaudi me in ueritate salutis tuę. Eripe de luto ut nõ infigar, libera me ab his qui oderũt me & de profundis aquarũ. Nõ me demergat tẽpestas aquæ, neq; absorbeat me profundũ, neq; urgeat super me puteus os suũ. Exaudi me dñe qm̃ benigna est misericordia tua, secundũ multitudinẽ miserationũ tuarũ respice me. Et ne auertas faciẽ tuã à puero tuo qm̃ tribulor, uelociter exaudi me. Intẽde animæ meæ & libera eã, propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperiũ meũ, & confusiõnẽ meã, & reuerentiam meã. In cõspectu tuo sunt oẽs q tribulãt me, improperiũ expectauit cor meũ & miseriã. Et su-

בְּזַ֣ע עַמִּ֣ים קְרָבֹ֑ות יָחְפְּצ֥וּ׀ חַשְּׁמַנִּ֗ים מִנֵּ֣י מִצְרַ֣יִם כּ֭וּשׁ תָּרִ֣יץ יָדָ֣יו לֵאלֹהִֽים׃ מַמְלְכ֣וּת הָ֭אָרֶץ שִׁ֣ירוּ לֵאלֹהִ֑ים זַמְּרוּ־אֲדֹנָ֥י סֶֽלָה׃ לָרֹכֵ֗ב בִּשְׁמֵ֣י שְׁמֵי־קֶ֑דֶם הֵ֤ן יִתֵּ֖ן בְּקֹולֹ֣ו קֹ֣ול עֹֽז׃ תְּנ֣וּ עֹ֣ז לֵאלֹהִ֑ים עַל־יִשְׂרָאֵ֥ל גַּאֲוָתֹ֗ו וְעֻזֹּ֥ו בַּשְּׁחָקִֽים׃ נֹורָ֣א אֱ֭לֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁ֑יךָ אֵ֤ל יִשְׂרָ֨אֵל ׀ הֽוּא־נֹתֵ֣ן עֹ֭ז וְתַעֲצֻמֹ֣ות לָעָ֑ם בָּר֖וּךְ אֱלֹהִֽים׃

פס

לַמְנַצֵּ֥חַ ׀ עַל־שֹׁושַׁנִּ֗ים לְדָוִֽד׃

הֹושִׁיעֵ֣נִי אֱלֹהִ֣ים כִּֽי־בָ֭אוּ מַ֣יִם עַד־נָֽפֶשׁ׃ טָבַ֣עְתִּי ׀ בִּיוֵ֣ן מְצוֹלָ֗ה וְאֵ֣ין מָעֳמָ֑ד בָּ֥אתִי בְמַעֲמַקֵּי־מַ֝֗יִם וְשִׁבֹּולֶ֥ת שְׁטָפַ֥תְנִי׃ יָגַ֥עְתִּי בְקָרְאִ֑י נִחַ֖ר גְּרֹונִ֣י כָּלוּ֣ עֵינַ֔י מְיַחֵ֖ל לֵאלֹהָֽי׃ רַבּ֤וּ ׀ מִשַּׂעְרֹ֬ות רֹאשִׁ֗י שֹׂנְאַ֣י חִנָּ֣ם עָצְמ֣וּ מַצְמִיתַ֑י אֲ֝שֶׁ֗ר לֹא־גָזַ֥לְתִּי אָ֣ז אָשִֽׁיב׃ אֱלֹהִ֗ים אַתָּ֣ה יָ֭דַעְתָּ לְאִוַּלְתִּ֑י וְאַשְׁמֹותַ֥י מִמְּךָ֥ לֹא־נִכְחָ֗דוּ׃ אַל־יֵ֘בֹ֤שׁוּ בִ֨י ׀ קֹוֶ֣יךָ אֲדֹנָ֣י יְ֭הוִה צְבָאֹ֑ות אַל־יִכָּ֥לְמוּ בִ֝֗י מְבַקְשֶׁ֥יךָ אֱלֹהֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ כִּֽי־עָלֶ֥יךָ נָשָׂ֗אתִי חֶרְפָּ֑ה כִּסְּתָ֖ה כְלִמָּ֣ה פָנָֽי׃ מ֭וּזָר הָיִ֣יתִי לְאֶחָ֑י וְנָכְרִ֖י לִבְנֵ֣י אִמִּֽי׃ כִּֽי־קִנְאַ֣ת בֵּיתְךָ֣ אֲכָלָ֑תְנִי וְחֶרְפֹּ֖ות חֹרְפֶ֣יךָ נָפְל֣וּ עָלָֽי׃ וָאֲבַכֶּ֣ה בַצֹּ֣ום נַפְשִׁ֑י וַתְּהִ֖י לַחֲרָפֹ֣ות לִֽי׃ וָאֶתְּנָ֣ה לְבוּשִׁ֣י שָׂ֑ק וָאֱהִ֖י לָהֶ֣ם לְמָשָֽׁל׃ יָשִׂ֣יחוּ בִ֭י יֹושְׁבֵ֣י שָׁ֑עַר וּנְגִינֹ֖ות שֹׁותֵ֣י שֵׁכָֽר׃ וַ֭אֲנִי תְּפִלָּתִ֣י ל֑וְךָ יְהוָ֥ה עֵ֝֗ת רָצ֥וֹן אֱלֹהִ֗ים בְּרֹ֣ב חַסְדֶּ֑ךָ עֲנֵ֥נִי בֶאֱמֶ֖ת יִשְׁעֶֽךָ׃ חַלְּצֵ֣נִי מִטִּ֣יט וְאַל־אֶטְבָּ֑עָה אִנָּ֥צְלָה מִשֹּׂנְאַ֗י וּמִמְּעֻמַּקֵּי־מָֽיִם׃ אַל־תִּשְׁטְפֵ֣נִי שִׁבֹּ֣לֶת מַ֑יִם וְאַל־תִּבְלָעֵ֥נִי מְצוֹלָ֗ה וְאַל־תֶּאְטַר־עָלַ֥י בְּאֵ֗ר פִּֽיהָ׃ עֲנֵ֣נִי יְ֭הוָה כִּי־טֹ֣וב חַסְדֶּ֑ךָ כְּרֹ֖ב רַחֲמֶ֣יךָ פְּנֵֽה־אֵלָֽי׃ וְאַל־תַּסְתֵּ֣ר פָּנֶ֣יךָ מִנַּ֣עַר אָ֑נִי כִּֽי־צַ֖ר לִ֣י מְהֵ֣ר עֲנֵֽנִי׃ קָרְבָ֣ה אֶל־נַפְשִׁ֣י גְאָלָ֑הּ לְמַ֖עַן אֹויְבַ֣י פְּדֵֽנִי׃ אַתָּ֣ה יָ֭דַעְתָּ חֶרְפָּתִ֣י וּבָשְׁתִּ֑י וּכְלִמָּתִ֥י נֶגְדְּךָ֖ כָּל־צוֹרְרָֽי׃ חֶרְפָּ֣ה שָׁ֭בְרָה לִבִּ֣י וָאָנ֑וּשָׁה

disperge populos qui bella uolunt. Offerantur uelociter ex Aegypto, Aethiopia festinet dare manus deo. Regna terræ cantate deo, cantate domino: semper. Qui ascendit super cœlum cœli à principio, ecce dabit uoci suæ uocem fortitudinis. Date gloriam deo, super Israel magnificentia eius, & fortitudo eius in cœlis. Terribilis deus de sanctuario suo, deus Israel ipse dabit fortitudinẽ et robur populo benedictus deus.

Victori, pro filijs Dauid. LXIX

SAlua me deus, quoniam uenerunt aquæ usq; ad animam meam. Infixus sum in limo profundi & non possum consistere, ueni in profundum aquarum, & flumen operuit me. Laboraui clamans exasperatum est guttur meum defecerunt oculi mei, expectantes deum meum.

Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderunt me gratis, confortati sunt qui persequebantur me inimici mei iniuste: quæ non rapueram, tunc reddebam. Deus tu scis stultitiam meam, & peccata mea à te non sunt abscondita.

Non confundantur in me qui expectant te domine deus exercituum, non confundantur in me qui quærunt te, deus Israel. Quia propter te portaui opprobrium, operuit confusio faciem meam. Alienus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. Quia zelus domus tuæ comedit me, & opprobrium exprobrantium tibi cecidit super me. Et fleui in ieiunio animam meam, & factum est in opprobrium mihi. Et posui uestimentum meum saccum, & factus sum eis in parabolam. Contra me loquebantur qui sedebant in porta, & cantabant bibentes uinum. Mea autem oratio ad te domine, tempus reconciliationis est deus, in multitudine misericordiæ tuæ exaudi me in ueritate salutis tuæ. Erue me de luto ut non infigar, libera me ab his qui oderunt me, & de profundis aquis. Ne operiat me fluuius aquæ, & ne absorbeat me profundum, & non coronet super me puteus os suum. Exaudi me domine quoniam bona est misericordia tua, secundum multitudinem miserationum tuarum respice ad me. Et ne abscondas faciem tuam à seruo tuo, quoniam tribulor cito exaudi me. Accede ad animam meam, redime eam, propter inimicos meos libera me. Tu scis opprobrium meum & confusionem meam & ignominiam meam, coram te sunt omnes hostes mei. Opprobrio contritum est cor meum & desperatus sum, & expe-

Καὶ ὑπέμεινα συλλυπούμενον καὶ οὐκ ἦν, καὶ παρακαλοῦντας καὶ οὐχ εὗρον. Καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν ἐνώπιον αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς ἀνταπόδοσιν καὶ εἰς σκάνδαλον. Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰπαντὸς σύγκαμψον. Ἔκχεον ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὀργήν σου, καὶ ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου καταλαβέτω αὐτούς. Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτῶν ἔρημος, καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν. ὅτι ὃν σὺ ἐπάτραξας αὐτοὶ κατεδίωξαν καὶ ἐπὶ τὸν ἄλγος τῶν τραυμάτων μου προσέθηκαν. Πρόθες ἀνομίαν ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ αὐτῶν, καὶ μὴ ἐισελθέτωσαν ἐν δικαιοσύνῃ σου. ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν. πτωχὸς καὶ ἀλγῶν ἐγώ εἰμι· καὶ τὸ σωτήριόν σου ὁ θεὸς ἀντιλάβοιτό μου. αἰνέσω τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μετ' ᾠδῆς, μεγαλυνῶ αὐτὸ ἐν αἰνέσει, καὶ ἀρέσει τῷ θεῷ ὑπὲρ μόσχον νέον, κέρατα ἐκφέροντα καὶ ὁπλάς. Ἰδέτωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθήτωσαν, ἐκζητήσατε τὸν θεόν, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν. ὅτι εἰσήκουσε τῶν πτωχῶν ὁ κύριος, καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐτοῦ οὐκ ἐξουδένωσεν. αἰνεσάτωσαν αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ, θάλασσα καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ ἐν αὐτῇ. ὅτι ὁ θεὸς σώσει τὴν Σιὼν, καὶ οἰκοδομηθήσονται αἱ πόλεις τοῦ Ἰσραήλ. καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ καὶ κληρονομήσουσιν αὐτήν, καὶ τὸ σπέρμα τῶν δούλων σου κατακληρονομήσει αὐτήν. καὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου, κατασκηνώσουσιν ἐν αὐτῇ.

Εἰς τὸ τέλος τῷ Δαυὶδ εἰς ἀνάμνησιν, εἰς τὸ σῶσαί με κύριον. ϛθ

Ὁ θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπούδασον. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν, οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθήτωσαν, οἱ βουλόμενοί μοι κακά. Ἀποστραφήτωσαν παραυτίκα αἰσχυνόμενοι, οἱ λέγοντές μοι εὖγε εὖγε. ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε ὁ θεός. καὶ λεγέτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ θεὸς οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. ἐγὼ δὲ πτωχὸς εἰμὶ καὶ πένης, ὁ θεὸς βοήθησόν μοι. βοηθός μου καὶ ῥύστης μου εἶ σὺ κύριε μὴ χρονίσῃς. Κάθισμα ι. Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ τοῦ υἱῶν Ἰωναδὰβ, καὶ τῶν πρώτων αἰχμαλωτισθέντων. ἀνεπίγραφος παρὰ Ἑβραίοις. ο

Ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου, καὶ σῶσόν με. γένου μοι εἰς θεὸν ὑπερασπιστήν, καὶ εἰς τόπον ὀχυρὸν τοῦ σῶσαί με. ὅτι στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου εἶ σύ. ὁ θεός μου ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, ἐκ χειρὸς παρανομοῦντος καὶ ἀδικοῦντος. ὅτι σὺ εἶ ὑπομονή μου κύριε, κύριε ἡ ἐλπίς μου ἐκ νεότητός

Et sustinui qui simul contristaret & nō fuit, & qui cōsolaretur & nō inueni. Et dederūt in escā meā fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Fiat mēsa eorū corā ipsis in laqueum, & in retributiones & in scandalū. Obscurētur oculi eorū ne uideant, et dorsum eorum semper incurua. Effunde super eos irā tuā, & furor iræ tuæ cōprehendat eos. Fiat habitatio eorū deserta, & in tabernaculis eorum nō sit qui inhabitet. Qm̄ quē tu percussisti, persequuti sunt, & sup dolorē uulnerū meorū addiderūt. Appone iniquitatē sup iniquitatem eorū, & nō intrēt in iustitia tua. Deleantur de libro uiuētiū, & cū iustis nō scribātur. Ego sum pauper & dolens, salus tua deus susceptt me. Laudabo nomē dei cū canti co, magnificabo eū in laude. Et placebit deo super uitulū nouellum, cornua producentē & ungulas. Videant pauperes & lætentur, quærite deum & uiuet anima uestra. Quoniam exaudiuit pauperes dns, & uinctos suos nō despexit. Laudent illū cœli & terra, mare & omnia reptilia in eis. Quoniā deus sāluā faciet Sion, & ædificabūtur ciuitates Iudæ, Et inhabitabūt ibi, & hæreditate acquirent eam. Et semen seruorū eius possidebit eam, & qui diligunt nomen eius, habitabūt in ea.

In finem, Dauid in rememoratione, quod saluū fecit me dominus. LXIX

DEus in adiutoriū meum intēde, dñe ad adiuuandū me festina. Cōfundantur & reuereant, qui quærūt animā meā. Auertantur retrorsum & erubescāt, qui uolunt mihi mala. Auertantur statim erubescētes, qui dicūt mihi euge euge. Exaltēt & lætentur in te omnes qui quærūt te deus, & dicāt semper magnificetur dns, qui diligunt salutare tuū. Ego uero egenus & pauper sum, deus adiua me. Adiutor meus & liberator meus es tu, dñe ne moreris. Psalmus Dauid filiorū Ionadab & priorū captiuorū. LXX

IN te dñe speraui nō cōfundar in æternū: in iustitia tua libera me & eripe me. Inclina ad me aurē tuam, & salua me. Esto mihi in deum protectorē & in locū munitum, ut saluum me facias. Quoniam firmamentum meū, & refugiū meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu contra legē agētis & iniqui. Qm̄ tu es patientia mea dñe, domine spes mea à iuuētute mea.

In te

& expectaui qui contristaretur & non fuit, & qui consolaretur & non inueni. Et dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Sit mensa eorum coram eis in laqueum, & in retributiones ad corruendum. Contenebrentur oculi eorum ne uideant, & dorsum eorum semper incurua. Effunde super eos indignationem tuam, & ira furoris tui comprehendat eos. Fiat commoratio eorum deserta, in tabernaculis eorum non sit qui habitet. Quoniam quem tu percussisti persequuti sunt, & ut affligerent uulneratos tuos narrabant. Da iniquitatem super iniquitatem eorum, & non ueniant in iustitia tua. Deleantur de libro uiuentium, & cum iustis non scribantur. Ego autem pauper & dolens, salus tua deus suscepit me.

Laudabo nomen dei in cantico, & magnificabo eum in confessione. Et placebit domino super uitulum nouellum, cornua efferentem & ungulas. Videntes mansueti lætabuntur, qui quæritis deum uiuet anima uestra. Quoniam exaudiuit pauperes dominus, & uinctos suos non despexit. Laudent eum cœli & terra, mare & omnia quæ mouentur in eis. Quia deus saluabit Sion, & ædificabit ciuitates Iuda, & habitabūt ibi & possidebunt eam. Et semen seruorum eius possidebit eam, & qui diligūt nomen eius habitabunt in ea.

Victori Dauid ad recordandum. LXX

DEus ut liberes me, domine ut auxilieris mihi festina. Confundantur & erubescant, qui quęrunt animam meam: conuertantur retrorsum & erubescant, qui uolunt mihi malum.

Reuertantur ad uestigium confusionis suæ, qui dicunt uah uah. Gaudeant & lætentur in te omnes qui quærunt te, & dicant semper magnificetur dominus, qui diligunt salutare tuum.

Ego autem egenus & pauper deus festina pro me, auxilium meum & saluator meus tu, domine ne moreris.

LXXI

IN te domine speraui, non confundar in æternum. In iustitia tua erue me & libera me, inclina ad me aurem tuam & salua me. Esto mihi robustū habitaculum ut ingrediar iugiter, præcepisti ut saluares me, quia petra mea & fortitudo mea es tu. Deus meus salua me de manu impij, de manu iniqui & nocentis. Quia tu es expectatio mea, domine deus fiducia mea ab adolescentia mea.

A te

μαι. Ἐπ᾽ σὲ ἐπεστηρίχθην ἀπὸ γαστρὸς, ἐκ κοιλίας μητρός μου, σοῦ μου ἡ σινεσις. Ἐν σοὶ ἡ ὕμνησίς μου διαπαντὸς, ὡσεὶ τέρας ἐγενήθην τοῖς πολλοῖς, καὶ σὺ βοηθὸς μου κραταιός. πληρωθήτω τὸ στόμα μου αἰνέσεως, ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλοπρεπείαν σου. Μὴ ἀπορρίψῃς με εἰς καιρὸν γήρως, ἐν τῷ ἐκλείπειν τὴν ἰσχύν μου, μὴ ἐγκαταλίπῃς με. ὅτι εἶπαν οἱ ἐχθροί μου ἐμοί, καὶ οἱ φυλάσσοντες τὴν ψυχήν μου, ἐβουλεύσαντο ἐπὶ τὸ αὐτό. Λέγοντες, ὁ θεὸς ἐγκατέλιπεν αὐτὸν, καταδιώξατε καὶ καταλάβετε αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ ῥυόμενος. ὁ θεός μου μὴ μακρύνῃς ἀπ᾽ ἐμοῦ, ὁ θεός μου εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες. αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐκλιπέτωσαν οἱ ἐνδιαβάλλοντές τὴν ψυχήν μου, περιβαλέσθωσαν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν, οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι. Ἐγὼ δὲ διαπαντὸς ἐλπιῶ σὲ, καὶ προσθήσω ἐπὶ πᾶσαν τὴν αἴνεσίν σου. τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν δικαιοσύνην σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν σωτηρίαν σου. Ὅτι οὐκ ἔγνων γραμματείας, εἰσελεύσομαι ἐν δυνασείᾳ κυρίου, κύριε μνησθήσομαι τῆς δικαιοσύνης σου μόνου. Ὁ θεός μου ἐδίδαξάς με ἐκ νεότητός μου, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπαγγελῶ τὰ θαυμάσιά σου. καὶ ἕως γήρους καὶ πρεσβείου, ὁ θεός μου μὴ ἐγκαταλίπῃς με. Ἕως οὗ ἀπαγγελῶ τὸν βραχίονά σου, τῇ γενεᾷ πάσῃ τῇ ἐρχομένῃ. τὴν δυνασείαν σου καὶ τὴν δικαιοσύνην σου, ὁ θεὸς ἕως ὑψίστων, ἃ ἐποίησας μοι μεγαλεῖα, ὁ θεὸς τίς ὅμοιός σοι; ὅσας ἔδειξάς μοι θλίψεις πολλὰς καὶ κακὰς, καὶ ἀποστρέψας ἐζωοποίησάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς ἀνήγαγές με. Ἐπλεόνασας ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν μεγαλωσύνην σου, καὶ ἀποστρέψας παρεκάλεσάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς πάλιν ἀνήγαγές με. καὶ γὰρ ἐγὼ ἐξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε, ἐν ᾠδαῖς ψαλμῶ τῷ ἀληθείᾳ σου ὁ θεὸς, ψαλῶ σοι ἐν κιθάρᾳ ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ. Ἀγαλλιάσονται τὰ χείλη μου ὅταν ψάλω σοι, καὶ ἡ ψυχή μου ἣν ἐλυτρώσω. ἔτι δὲ καὶ ἡ γλῶσσά μου, ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτησει τὴν δικαιοσύνην σου. ὅταν αἰσχυνθῶσι καὶ ἐντραπῶσιν, οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι. Εἰς Σολομῶν ψαλμός.

Ὁ Θεὸς τὸ κρίμα σου τῷ βασιλεῖ δός, καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως. κρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς πτωχούς σου ἐν κρίσει. ἀναλαβέτω τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ, καὶ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην. Κρινεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ σώσει τοὺς υἱοὺς τῶν πενήτων καὶ ταπεινώσει συκοφάντην, καὶ συμπαραμενεῖ τῷ ἡλίῳ. καὶ πρὸ τῆς σελήνης γενεᾶς γενεῶν. Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἐπὶ στιβάδα τοῦ γένους. ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη. καὶ πλῆθος εἰρήνης ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη. Καὶ κατακυριεύσει ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης. Ἐνώπιον αὐτοῦ πεσοῦνται αἰθίοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσι.

In te cõfirmatus sum ex utero, de uētre matris meæ tu es ꝓtector meus. In te cantatio mea semp, tanq̃ prodigiũ factus sũ multis, & tu adiutor fortis. Repleat̃ os meũ laude, ut cātē gloriã tuã, tota die magnitudinē tuam. Ne ꝓijcias me in tpe senectutis, quũ defecerit uirtus mea, ne derelíquas me. Quia dixerũt inimici mei mihi, & q̃ custodiebāt animã meã, cõsiliũ fecerũt ī unũ. Dicentes deus dereliq̃t eũ, ꝓsequimini & cõprehẽdite eũ, qa nõ est q̃ eripiat. Deus ne elõgeris à me, deus me⁹ in auxiliũ meũ respice. Confundant̃ & deficiãt detrahẽtes animę meę, operiant̃ cõfusiõe & pudore, q̃ quærũt mala mihi. Ego aũt semp sperabo in te, & adijciã sup oẽm laudẽ tuã. Os meũ annũciabit iustitiã tuã, tota die salutare tuũ. Qm̃ nõ cognoui literaturã, introibo in potẽtias dñi: dn̄e memorabor iustitię tuę solius. De⁹ docuisti me à iuuẽtute mea, & usq; nũc ꝓnunciabo mirabilia tua. Et usq; in senectã & seniũ, deus ne derelinquas me. Donec annũciẽ brachiũ tuũ generationi oĩ quæ uẽtura est. Potentiã tuã & iustitiã tuã deus usq; in altissima, quæ fecisti magnalia: deus quis similis tibi? Quãtas ostẽdisti mihi tribulationes multas & malas, & cõuersus uiuificasti me, & de abysis terræ iterũ reduxisti me. Multiplicasti magnificentiã tuã, & conuersus consolatus es me. Nã & ego cõfitebor tibi in uasis psalmi ueritatẽ tuã deus, psallã tibi in cithara sanctus Israel. Exultabunt labia mea quũ cantauero tibi, & anima mea quã redemisti. Sed & lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam quũ confusi et reueriti fuerint, qui quærunt mala mihi.

In Solomonem psalmus. LXXI

DEus iudiciũ tuũ regi da, & iustitiã tuã filio regis. Iudicare populũ tuũ ī iustitia, & paupes tuos in iudicio. Suscipiãt mõtes pacẽ populo, & colles iustitiã. Iudicabit pauperes populi & saluos faciet filios pauperũ, & hũiliabit calũniatorẽ. Et permanebit cũ sole & ante lunã, in generatiõe & generationẽ. Descẽdet sicut pluuia in uellus, & sicut stillicidia stillãtia super terrã. Orietur in diebus eius iustitia & abũdantia pacis, donec auferatur luna. Et dominabit à mari usq; ad mare, & à flumine usq; ad terminos orbis terrarum. Coram illo procidẽt Aethiopes, & inimici eius terrã lingẽt.

Reges

A te sustentatus sum ex utero de uentre matris meæ tu es protector meus, in te laus mea semper. Quasi portentum factus sum multis, & tu spes mea fortissima. Impleatur os meum laude tua, tota die magnitudine tua. Ne proijcias me in tempore senectutis, cum defecerit fortitudo mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei mihi, & qui obseruabant animam meam, inierunt consilium pariter. Dicentes deus dereliquit eum, persequimini & comprehendite eum quia non est qui eruat. Deus ne elõgeris à me, deus meus in auxilium meũ festina. Confundantur & consumantur aduersarij animę meę, operiantur opprobrio & confusione, qui quęrunt malum mihi. Ego aũt iugiter expectabo, & adijciam super omnes laudationes tuas. Os meum narrabit iustitiam tuam tota die salutare tuum, quia non cognoui literaturas. Ingrediar in fortitudine domini dei recordabor iustitiæ tuæ solius. Deus docuisti me ab adolescentia mea, & usque nunc annunciabo mirabilia tua. Et insuper usq; in senectutem & canos deus ne derelinquas me donec annunciem brachium tuum generationi, cunctisq; qui uenturi sunt fortitudines tuas. Et iustitiam tuam deus usque in excelsum quãta fecisti magnalia deus quis similis tibi. Qui ostendisti mihi tribulationes plurimas & malas, conuersus uiuificabis nos, & de abysis terræ rursum educes nos. Multiplicabis magnitudinem meam, & conuersus consolaberis me. Ego autem confitebor tibi in uasis psalterij ueritatem tuam, deus meus cantabo tibi in cithara, sancte Israel. Laudabunt labia mea cum cantauero tibi, & anima mea quam redemisti. Insuper & lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam, quia confusi sunt & dehonestati quærentes malum mihi.

Solomoni. LXXII

DEus iudicium tuum regi da, & iustitiã tuam filio regis. Iudicabit populum tuum in iustitia, & pauperes tuos in iudicio. Assumẽt montes pacem populo, & colles iustitiam. Iudicabit pauperes populi, & saluabit filios pauperis, & cõfringet calumniatorem. Et timebunt te quandiu erit sol, & ultra lunam in generatione generationum. Descendit ut pluuia super uellus, ut stillæ irrorantes terram. Germinabit in diebus eius iustus, & multitudo pacis donec non sit luna. Et dominabitur à mari usq; ad mare, & à flumine usq; ad terminos terræ. Ante eum procident Aethiopes, & inimici eius puluerem lingent.

Reges

Βασιλεῖς θαρσεὶς & νῆσοι δῶρα προσοίσουσι, βασιλεῖς ἀράβων καὶ σαβὰ δῶρα προσάξουσι. Καὶ προσκυνήσουσιν αὐῷ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, πάντα τὰ ἔθνη δουλεύσουσιν αὐτῷ. Οτι ἐῤῥύσατο πτωχὸν ἐκ δυνάστου, καὶ πτωχὸν ᾧ οὐκ ἦν βοηθός. Φείσεται πτωχοῦ καὶ πενήτος, καὶ ψυχὰς πενήτων σώσει. Ἐκ τόκου καὶ ἐξ ἀδικίας λυτρώσεται τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ γένηται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, γνώριμον αὐτοῦ. Καὶ ζήσεται & δοθήσεται αὐῷ ἐκ τοῦ χρυσίου τῆς Ἀραβίας, καὶ προσεύξονται περὶ αὐτοῦ διαπαντός. Ὁλην ἡμέραν εὐλογήσουσιν αὐτόν, ἔσται σύγκλημα ἐν τῇ γῇ ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων. Ὑπερθήσεται ὑπὲρ τὸν λίβανον ὁ καρπὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξανθήσουσιν ἐκ πόλεως, ὡσεὶ χόρτος τῆς γῆς. Ἔσται τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον εἰς αἰῶνας, πρὸ τοῦ ἡλίου διαμενεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐῷ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, πάντα τὰ ἔθνη μακαριοῦσιν αὐτόν. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς Ισραὴλ, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. καὶ πλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ γένοιτο γένοιτο. Ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι Δαυὶδ τοῦ υἱοῦ Ιεσσαί. Ψαλμὸς τῷ Ἀσάφ. οϛ

Ωαγαθὸς ὁ θεὸς τῷ Ισραὴλ, τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. Ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες, παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου. ὅτι ἐζήλωσα ὑπὲρ τῶν ἀνόμων, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν. Οτι οὐκ ἔστιν ἀνάλυσις ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν, καὶ στερέωμα ἐν τῇ πληγῇ αὐτῶν. Ἐν πόνοις ἀνθρώπων οὐκ εἰσί, καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐ μαστιγωθήσονται, διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτῶν ἡ ὑπερηφανία εἰς τέλος. Περιεβάλοντο ἀσέβειαν καὶ ἄδικίαν αὐτῶν, ἐξελύσετο ὡς ἐκ σίτου ἡ ἀδικία αὐτῶν. Διῆλθοσαν εἰς διάνοιαν καρδίας, διῳκήθησαν καὶ ἐλάλησαν ἐν πονηρίᾳ, ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησαν. Εθεντο εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν, καὶ γλῶσσα αὐτῶν διῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο ἐπιστρέψει ὁ λαός μου ὧδε, καὶ ἡμέραι πλήρεις εὑρεθήσονται ἐν αὐτοῖς. Καὶ εἶπαν πῶς γνῷ ὁ θεός, καὶ εἰ ἔστι γνῶσις ἐν τῷ ὑψίστῳ; ἰδοὺ οὗτοι ἁμαρτωλοὶ & εὐθυνοῦντες εἰς τὸν αἰῶνα, κατέσχον πλοῦτον. Καὶ εἶπα ἄρα ματαίως ἐδικαίωσα τὴν καρδίαν μου, καὶ ἐνιψάμην ἐν ἀθῴοις τὰς χεῖράς μου. Καὶ ἐγενόμην μεμαστιγωμένος ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ὁ ἔλεγχός μου εἰς τὰς πρωΐας. Εἰ ἔλεγον διηγήσομαι οὕτως, ἰδοὺ τῇ γενεᾷ τῶν υἱῶν σου ἠσθένησας, καὶ κατέλαβον τοῦ γνῶναι. Τοῦτο κόπος ἔστιν ἐνώπιόν μου, ἕως ἂν εἰσέλθω εἰς τὸ ἁγιαστήριον τοῦ θεοῦ, & σωῶ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτῶν. Πλὴν διὰ τὰς δολιότητας αὐτῶν ἔθου αὐτοὺς καπὰ, κατέβαλες αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπιθῆναι.

Πῶς

Reges Tharsis & insulę munera offerẽt, reges Arabũ & Saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes seruient ei. Quia liberauit pauperẽ à potẽte, & pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi & inopi, & animas pauperũ saluas faciet. Ex usuris & iniquitate redimet animas eorũ, & honorabile nomen eorum corã illo. Et uiuet & dabitur ei de auro Arabiæ, & adorabũt de ipso semper, tota die benedicẽt ei. Erit firmamentũ in terra in summis montiũ, superextolletur super libanum fructus eius, & florebũt de ciuitate sicut fœnum terræ. Sit nomen eius benedictũ in secula, ante solem permanet nomẽ eius. Et benedicent in ipso oẽs tribus terræ, omnes gẽtes magnificabunt eũ. Benedictus dominus deus deus Israel, qui facit mirabilia solus. Et benedictũ nomẽ maiestatis eius in æternũ, & replebitur maiestate eius omnis terra, fiat fiat.

Defecerunt hymni Dauid filij Iesse,

Psalmus Asaph. LXXII

QVàm bonus Israel deus, his qui recto sunt corde. Mei autẽ penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei. Quia zelaui super iniquos, pacem peccatorũ uidens. Quia nõ est respectus morti eorũ, & firmamentũ in plaga eorum. In labore hominum nõ sunt, & cum hominibus non flagellabũtur. Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua. Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorũ, transierunt in affectum cordis. Cogitauerunt & locuti sunt nequitiam, iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in cœlum os suum, & lingua eorum transiuit super terram. Ideo conuertetur populus meus hic, & dies pleni inueniẽtur in eis. Et dixerunt quomodo scit deus, & si est scientia in excelso? Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo, obtinuerunt diuitias. Et dixi, ergo sine causa iustificaui cor meum, & laui inter innocẽtes manus meas. Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Si dicebam narrabo sic, ecce nationem filiorum tuorum reprobaui. Et existimabam ut cognoscerem, hoc labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium dei, & intelligam in nouissimis eorum. Verũtamen propter dolos posuisti eis, deiecisti eos dum alleuarentur.

Quo-

Reges Tharsis & insulæ munera offerent, reges Arabiæ & Saba tributum conferent. Et adorabunt eum omnes reges, uniuersæ nationes seruient ei. Quia eruet pauperem à potente, & inopem cui non est adiutor. Parcet inopi & pauperi, & animas pauperum saluabit. Ab usura & iniquitate redimet animas eorum, & precio sus erit sanguis eorum coram oculis eius. Et uiuet & dabitur ei de auro Saba & orabunt de eo iugiter, tota die benedicent ei. Erit memorabile triticum in terra in capite montium eleuabitur sicut libani fructus eius, & florebũt de ciuitate sicut fœnum terræ. Erit nomen eius in æternum ultra solem, perseuerabit nomen eius & benedicentur in eo, omnes gentes beatificabunt eum. Benedictus dominus deus deus Israel, qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen gloriæ eius in sempiternum & implebitur gloria eius uniuersa terra, amen & amen.

Completæ sunt orationes Dauid filij Iesse.

Canticum Asaph. LXXIII

ATtamen bonus est Israel deus his qui mundo sunt corde. Mei autem penè uacillauerunt pedes, penè effusi sunt gressus mei. Quia æmulatus sum contra iniquos, pacem impiorum uidens. Quod non recogitauerint de morte sua, & firma sint uestibula eorum. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo nutriti sunt ad superbiam, circumdederunt iniquitatem sibi. Processerunt à pinguedine oculi eorum, transierunt cogitationes cordis. Irriserunt & locuti sunt in malicia calumniam, de excelso loquentes.

Posuerunt in cœlum os suum, & lingua eorum deambulauit in terra. Propterea conuertetur populus eius huc, & quis plenus inuenietur in eis? Et dixerunt quomodo nouit deus, & si est scientia in excelso. Ecce isti impij, & abundantes in seculo multiplicauerunt diuitias.

Ergo ne frustra mundaui cor meum, & laui in innocentia manus meas. Et fui flagellatus tota die, & increpatio mea in matutinis. Dixi si narrauero sic, ecce generationẽ filiorum tuorum reliqui. Et cogitaui ut intelligerem istud, labor est in oculis meis. Donec ueniam ad sanctuaria dei, intelligam in nouissimo eorum. Veruntamen in lubrico posuisti eos, deiecisti eos ad interitum.

Quomo

Πῶς ἐγένοντο εἰς ὄρθρον ἐξέλιπον, ἐξέλιπον ἀπώλοντο διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν. Ὡσεὶ ἐνύπνιον ἐξεγερομένου, κύριε ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐξουδενώσεις. Ὅτι ἐξεκαύθη ἡ καρδία μου, καὶ οἱ νεφροί μου ἠλλοιώθησαν. Κἀγὼ ἐξουδενωμένος καὶ οὐκ ἔγνων, κτῆνος ἐγενήθην παρὰ σοί, κἀγὼ διαπαντὸς μετὰ σοῦ. Ἐκράτησας τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς μου, καὶ ἐν τῇ βουλῇ σου ὡδήγησάς με, καὶ μετὰ δόξης προσελάβου με. Τί γάρ μοι ἔστιν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ παρὰ σοῦ τί ἠθέλησα ἐπὶ τῆς γῆς; Ἐξέλιπεν ἡ καρδία μου, καὶ ἡ σάρξ μου· ὁ θεὸς τῆς καρδίας μου καὶ ἡ μερίς μου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα. Ὅτι ἰδοὺ οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ ἀπολοῦνται, ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ. Ἐμοὶ δὲ τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ θεῷ, ἀγαθόν ἐστιν, τίθεσθαι ἐν τῷ κυρίῳ τὴν ἐλπίδα μου. Τοῦ ἐξαγγεῖλαί με πάσας τὰς αἰνέσεις σου, ἐν ταῖς πύλαις τῆς θυγατρὸς Σιών.

Συνέσεως τῷ Ἀσάφ. οϛ

ΙΝα τί ὁ θεὸς ἀπώσω εἰς τέλος, ὠργίσθη ὁ θυμός σου ἐπὶ πρόβατα νομῆς σου. Μνήσθητι τῆς συναγωγῆς σου, ἧς ἐκτήσω ἀπ' ἀρχῆς, ἐλυτρώσω ῥάβδον κληρονομίας σου. Ὄρους Σιὼν οὗτος κατεσκήνωσας ἐν αὐτῷ, ἔπαρον τὰς χεῖράς σου ἐπὶ τὰ ἀνωφερῆ αὐτῶν εἰς τέλος. Ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἁγίῳ σου, καὶ ἐμεγαλύνθησαν οἱ μισοῦντες σε, ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. Ἔθεντο τὰ σημεῖα αὐτῶν σημεῖα, καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐξόδου ἀνωρύων. Ὡς ἐν δρυμῷ ξύλων, ἀξίναις ἐξέκοψαν τὰς θύρας αὐτῆς ἐν ταυτῷ, ἐν πελέκει καὶ λαξευτηρίῳ καθεῖλαν αὐτήν. Ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ τὸ ἁγιαστήριόν σου, εἰς τὴν γῆν ἐβεβήλωσαν τὸ σκήνωμα τοῦ ὀνόματός σου. Εἶπαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν αἱ συγγένειαι αὐτῶν ἐπ' αὐτούς, δεῦτε καὶ καταπαύσωμεν πάσας τὰς ἑορτὰς τοῦ θεοῦ ἀπὸ τῆς γῆς. Τὰ σημεῖα αὐτῶν οὐκ εἴδομεν, οὐκ ἔστιν ἔτι προφήτης, καὶ ἡμᾶς οὐ γνώσεται ἔτι. Ἕως πότε ὁ θεὸς ὀνειδιεῖ ὁ ἐχθρός, παροξυνεῖ ὁ ἀντικείμενος τὸ ὄνομά σου εἰς τέλος; Ἵνα τί ἀποστρέφεις τὴν χεῖρά σου καὶ τὴν δεξιάν σου, ἐκ μέσου τοῦ κόλπου σου εἰς τέλος; Ὁ δὲ θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνος, εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Σὺ ἐνεκράτυνας ἐν τῇ δυνάμει σου τὴν θάλασσαν, σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Σὺ συνέθλασας τὰς κεφαλὰς τοῦ δράκοντος, ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς τοῖς αἰθιόψιν. Σὺ διέρρηξας πηγὰς καὶ χειμάρρους· σὺ ἐξήρανας ποταμοὺς ἠθάμ. Σή ἐστιν ἡ ἡμέρα, καὶ σή ἐστιν ἡ νύξ, σὺ κατηρτίσω φαῦσιν καὶ ἥλιον.

Σὺ

HIER. IVXTA LXX

Quomodo facti sunt in desolationē subito. defecerūt perierūt propter iniquitatē suam. Velut somniū surgentis, domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Quia inflammatum est cor meum, & renes mei commutati sunt, & ego ad nihilum redactus sum & nesciui. Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam, & in uoluntate tua deduxisti me, & cū gloria suscepisti me. Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid uolui super terram? Defecit cor meum & caro mea, deus cordis mei & pars mea deus in æternum. Quia ecce qui elongant se à te peribunt, perdidisti omnem qui fornicatur abs te. Mihi autem adhærere deo, bonum est, ponere in domino deo spem meam. Vt annunciem omnes laudes tuas, in portis filiæ Sion.

Intellectus Asaph. LXXIII

VT quid deus reppulisti in finem, iratus est furor tuus super oues pascuæ tuæ. Memor esto cōgregationis terræ, quā possedisti ab initio. Redemisti uirgam hæreditatis tuæ, mons Sion in quo habitasti in eo. Leua manus tuas in superbias eorum in finem, quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderūt te, in medio solennitatis tuæ. Posuerunt signa sua signa & non cognouerūt, sicut in exitu super summum. Quasi in silua lignorum securibus exciderunt ianuas eius in idipsum, in securi & ascia deiecerunt eam. Incenderunt igni sanctuarium tuum, in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul, uenite quiescere faciamus omnes dies festos dei à terra. Signa nostra nō uidimus, iam non est propheta, & nos non cognoscet amplius. Vsquequo deus improperabit inimicus, irritat aduersarius nomen tuum in finem? Vt quid auertis manum tuam & dexteram tuam, de medio sinu tuo in finem? Deus autem rex noster ante secula, operatus est salutem in medio terræ. Tu confirmasti in uirtute tua mare, contribulasti capita draconum in aquis. Tu cō fregisti caput draconis, dedisti eū escā populis Aethiopū. Tu dirupisti fontes & torrētes, tu siccasti fluuios Ethā. Tuus est dies & tua est nox, tu fabricatus es aurorā & solem.

Tu

אַיֵּךְ הָיוּ לְשַׁמָּה פִּרְגַע סָפּוּ תַּמּוּ מִן־
בַּלָּהוֹת׃ כַּחֲלוֹם מֵהָקִיץ אֲדֹנָי בָּעִירְךָ צַלְמָם תִּבְזֶה׃ כִּי יִתְחַמֵּץ לִבָּבִי
וְכִלְיוֹתַי אֶשְׁתּוֹנָנוּ׃ וְאֲנִי־בָעַר וְלֹא אֵדָע בְּהֵמוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ׃ וְאֲנִי תָמִיד
עִמָּךְ אָחַזְתָּ בְּיַד יְמִינִי׃ בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי׃ מִי־לִי
בַשָּׁמָיִם וְעִמְּךָ לֹא־חָפַצְתִּי בָאָרֶץ׃ כָּלָה שְׁאֵרִי וְלִבָּבִי צוּר־לִבָּבִי וְחֶלְקִי אֱלֹהִים
לְעוֹלָם׃ כִּי־הִנֵּה רְחָקֶיךָ יֹאבֵדוּ הִצְמַתָּה כָּל־זוֹנֶה מִמֶּךָּ׃ וַאֲנִי קִרְבַת
אֱלֹהִים לִי טוֹב שַׁתִּי בַאדֹנָי יֱהוִה מַחְסִי לְסַפֵּר כָּל־מַלְאֲכוֹתֶיךָ׃

ע״ל

לַמְנַצֵּחַ לְאָסָף

לָמָּה אֱלֹהִים זָנַחְתָּ לָנֶצַח יֶעְשַׁן אַפְּךָ בְּצֹאן מַרְעִיתֶךָ׃ זְכֹר עֲדָתְךָ
קָנִיתָ קֶדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ׃ הָרִימָה פְעָמֶיךָ
לְמַשֹּׁאוֹת נֶצַח כָּל־הֵרַע אוֹיֵב בַּקֹּדֶשׁ׃ שָׁאֲגוּ צוֹרְרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶךָ שָׂמוּ
אוֹתֹתָם אוֹתוֹת׃ יִוָּדַע כְּמֵבִיא לְמַעְלָה כִּנְוַן גַּרְזְנִים עֵץ סְבָךְ׃ וְעַתָּה
פִּתּוּחֶיהָ יַחַד בְּכַשִּׁיל וְכַלַּפּוֹת יַהֲלֹמוּן׃ שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ מִקְדָּשֶׁךָ לָאָרֶץ חִלְּלוּ מִשְׁכַּן
שְׁמֶךָ׃ אָמְרוּ בְלִבָּם נִינָּם יַחַד שָׂרְפוּ כָּל־מוֹעֲדֵי־אֵל בָּאָרֶץ׃ אוֹתֹתֵינוּ לֹא־
רָאִינוּ אֵין־עוֹד נָבִיא וְלֹא אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה׃ עַד־מָתַי אֱלֹהִים יְחָרֵף צָר
יְנַאֵץ אוֹיֵב שִׁמְךָ לָנֶצַח׃ לָמָּה תָשִׁיב יָדְךָ וְיְמִינְךָ מִקֶּרֶב חֵיקְךָ כַּלֵּה׃
וֵאלֹהִים מַלְכִּי מִקֶּדֶם פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ אַתָּה פוֹרַרְתָּ בְעֻזֶּךָ יָם
שִׁבַּרְתָּ רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל־הַמָּיִם׃ אַתָּה רִצַּצְתָּ רָאשֵׁי לִוְיָתָן תִּתְּנֶנּוּ מַאֲכָל
לָעָם לְצִיִּים׃ אַתָּה בָקַעְתָּ מַעְיָן וָנָחַל אַתָּה הוֹבַשְׁתָּ נַהֲרוֹת אֵיתָן׃ לְךָ יוֹם
אַף־לְךָ לַיְלָה אַתָּה הֲכִינוֹתָ מָאוֹר וָשָׁמֶשׁ

אתה

Quomodo uastati sunt subito, defecerunt consumpti sunt quasi non sint. Quasi somni um euigilantis, domine in ciuitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges. Quia contractum est cor meum, & lumbi mei uelut ignis fumigans. Et ego insipiens & nescius, quasi iumentū factus sum apud te. Et eram semper tecum, & tenebas manum dexteram meam. In consilium tuum deduces me, & postea in gloria susciptes me. Quid mihi est in cœlo, & tecum nolui in terra. Consumpta est caro mea & cor meum, robur cordis mei & pars mea deus in æternum. Quia ecce qui elongant se, à te peribunt: perdidisti omnem fornicantem à te. Mihi autem appropinquare deo bonum est, posui in domino deo spem meam, ut narrem omnes annunciationes tuas.

Eruditio Asaph.

LXXIIII

VT quid deus reppulisti in finem, fumabit furor tuus in gregem pascuæ tuæ. Recordare congregationis tuæ, quam possedisti ab initio, & redemisti uirgam hęreditatis tuæ, montem Sion in quo habitasti. Sublimitas pedum tuorum dissipata est usque ad finem, omnia mala egit inimicus in sanctuario. Fremuerunt hostes tui in medio pacti tui, posuerunt signa sua in trophæum. Manifesta in introitu desuper, in saltu lignorum secures. Et nunc sculpturas eius pariter, bipenne & dolatorijs deraserunt. Miserunt ignem in sanctuarium tuum, in terra contaminauerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in cordibus suis posteri eorum simul, incenderunt omnes solennitates dei in terra. Signa nostra non uidimus, non est ultra propheta & non est nobiscum qui sciat usquequo. Vsquequo deus exprobrabit aduersarius, blasphemabit inimicus nomen tuum in finem. Quare conuertis manum tuam & dexteram tuam, de medio sinu tuo consumens. Deus autem rex meus ab initio, operatur salutes in medio terræ. Tu dissipasti in fortitudine tua mare, cōtriuisti capita draconum in aquis. Tu confregisti capita Leuiathan, dedisti eum in escam populo Aethiopum. Tu dirupisti fontem et torrentem, tu exiccasti flumina fortia. Tuus est dies & tua est nox, tu ordinasti luminaria & solem.

Tu sta

Συνέτριψας τὰ ὡραῖα τῆς γῆς, θορυβῶν ἐν ἔργῳ σὺ ἐπλάσας αὐτὰ, μνήσθητι ταύτης. Ἐχθρὸς ὠνείδισε τὸν κύριον, καὶ λαὸς ἄφρων παρώξυνε τὸ ὄνομά σου. Μὴ παραδῷς τοῖς θηρίοις ψυχὰς ἐξομολογουμένας σοι, τῶν ψυχῶν τῶν πτωχῶν σου μὴ ἐπιλάθῃ εἰς τέλος. Ἐπίβλεψον εἰς τὴν διαθήκην σου, ὅτι ἐπλησθήσαν οἱ ἀσκοτισμένοι τῆς γῆς οἴκων ἀνομιῶν. Μὴ ἀποστραφήτω τεταπεινωμένος κατησχυμμένος, πτωχὸς καὶ πένης αἰνέσουσι τὸ ὄνομά σου. Ἀνάστα ὁ θεός, δίκασον τὴν δίκην σου, μνήσθητι τοῦ ὀνειδισμοῦ σου, τοῦ ἄφρονος ὅλην τὴν ἡμέραν. Μὴ ἐπιλάθῃ τῆς φωνῆς τῶν ἐχθρῶν σου, ἡ ὑπερηφανία τῶν μισούντων σε, ἀνέβη διαπαντός.

Εἰς τὸ τέλος, μὴ διαφθείρῃς, τῷ Ἀσὰφ ψαλμὸς ᾠδῆς. οθ

ΕΞομολογησόμεθά σοι ὁ θεός, ἐξομολογησόμεθά σοι, καὶ ἐπικαλέσομεθα τὸ ὄνομά σου. Διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου, ὅταν λάβω καιρὸν, ἐγὼ εὐθύτητας κρινῶ. Ἐτάκη ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ, ἐγὼ ἐστερέωσα στύλους αὐτῆς. Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι μὴ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ ὑψοῦτε κέρας. Μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν, καὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ θεοῦ ἀδικίαν. Ὅτι οὔτε ἐξ ἐξόδων οὔτε ἀπὸ δυσμῶν οὔτε ἀπὸ ὀρέων ἐρήμων, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστι. Τοῦτον ταπεινοῖ καὶ τοῦτον ὑψοῖ, ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ κυρίου, οἴνου ἀκράτου πλῆρες κεράσματος. Καὶ ἔκλινεν ἐκ τούτου εἰς τοῦτο, πλὴν ὁ τρυγίας αὐτοῦ οὐκ ἐξενεχθήσεται. Πίονται πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς, ἐγὼ δὲ ἀγαλλιάσομαι εἰς τὸν αἰῶνα, ψαλῶ τῷ θεῷ Ἰακώβ. Καὶ πάντα τὰ κέρατα τῶν ἁμαρτωλῶν συνθλάσω, καὶ ὑψωθήσεται τὰ κέρατα τοῦ δικαίου.

Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ Ἀσὰφ ᾠδὴ πρὸς τὴν Ἀσσύριον. οε

ΓΝωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ θεὸς, ἐν τῷ Ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ ἐγενήθη ἐν εἰρήνῃ ὁ τόπος αὐτοῦ, καὶ ἡ κατοικητήριον αὐτοῦ ἐν Σιών. Ἐκεῖ συνέτριψε τὰ κράτη τῶν τόξων, ὅπλον καὶ ῥομφαίαν καὶ πόλεμον. Φωτίζεις σὺ θαυμασῶς, ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων, ἐταράχθησαν πάντες οἱ ἀσύνετοι τῇ καρδίᾳ. Ὑπνωσαν ὕπνον αὐτῶν, καὶ οὐχ εὗρον οὐδὲν πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πλούτου ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Ἀπὸ τῆς ἐπιτιμήσεώς σου ὁ θεὸς Ἰακώβ, ἐνύσταξαν οἱ ἐπιβεβηκότες ἵπποις. Σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς ἀντιστήσεταί σοι; ἀπὸ τότε ἡ ὀργή σου. Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἠκούτισας κρίσιν. Γῆ ἐφοβήθη καὶ ἡσύχασεν, ἐν τῷ ἀναστῆναι εἰς κρίσιν τὸν θεὸν, τοῦ σῶσαι πάντας τοὺς πραεῖς τῆς γῆς.

Ὅτι

Tu feciſti omnes terminos terræ, æſtatẽ & uer tu plaſmaſti ea. Memoreſto huius, inimi cus improperauit dño, & populus inſipiens incitauit nomẽ tuũ. Ne tradas beſtijs animã confitentẽ tibi, animas pauperũ tuorum ne obliuiſcaris in finem. Reſpice in teſtamentũ tuũ, quia repleti ſunt qui obſcurati ſunt terræ domibus iniquitatũ. Ne auertatur humi lis factus confuſus, pauper & inops laudabũt nomen tuum. Exurge deus iudica cauſam tuam, memor eſto impropериorũ tuorum, quæ ab inſipiente ſunt tota die. Ne obliuiſcaris uoces quærentium te, ſuperbia eorum qui te oderunt, aſcendit: ſemper.

In finem, ne corrũpas, Aſaph pſal mus cantici. LXXIIII

CONfitebimur tibi deus, confitebimur tibi, & inuocabimus nomẽ tuum. Nar rabimus omnia mirabilia tua, quũ accepero tempus, ego iuſtitias iudicabo. Liqueſacta eſt terra & omnes qui habitant in ea, ego cõ firmaui columnas eius. Dixi iniquis nolite inique agere, & delinquentibus nolite exal tare cornu. Nolite extollere in altum cornu ueſtrum, & nolite loqui aduerſus deum ini quitatem. Quia neq; ab oriente, neq; ab oc cidente, neq; à deſertis montibus, qm̃ deus iudex eſt, Hũc humiliat & hũc exaltat, quia calix in manu dñi, uini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc, ueruntamen fex eius non eſt exinanita, bibent omnes pecca tores terræ. Ego autẽ gaudebo in ſeculum, cãtabo deo Iacob. Et omnia cornua pecca torũ confringã, & exultabunt cornua iuſti.

In finem, in carminibus, pſalmus Aſaph, canticum ad Aſſyrios. LXXV

NOtus in Iudæa deus, in Iſrael magnum nomẽ eius. Et factus eſt in pace locus eius, & habitatio eius in Sion. Ibi confregit potẽtias, arcum, ſcutum, gladium & bellum. Illuminans tu mirabiliter à montibus æter nis, turbati ſunt omnes inſipientes corde. Dormierũt ſomnum ſuum, & nihil inuene runt omnes uiri diuitiarũ in manibus ſuis. Ab increpatione tua deus Iacob, dormita uerũt qui aſcenderunt equos. Tu terribilis es & quis reſiſtet tibi? ex tũc ira tua. De cœlo auditum feciſti iudicium, terra tremuit & quieuit. Quum exurgeret in iudicium deus, ut ſaluos faceret omnes manſuetos terræ.

Quoniam

Tu ſtatuiſti omnes terminos terræ, æſtatem & hyemem tu plaſmaſti. Memento huius inimi cus exprobrauit domino, & populus inſipiens blaſphemauit nomen tuum. Ne tradas beſtijs animam eruditam lege tua, uitæ pauperum tuo rum ne obliuiſcaris in perpetuum. Reſpice ad pactum, quia repletæ ſunt tenebris terræ habi tationes iniquæ ſubrutæ. Ne reuertatur con fractus & confuſus, egenus & pauper laudabunt nomen tuum. Surge deus iudica cauſam tuã, memento opprobrij tui ab inſipiente tota die.

Ne obliuiſcaris uoces hoſtium tuorum, ſoni tus aduerſariorum tuorum aſcendit iugiter.

Victori, ut non diſperdas, pſalmus Aſaph cantici. LXXV

CONfitebimur tibi deus confitebimur, & iu xta nomen tuum narrabunt mirabilia tua. Quum accepero tempus, ego recta iudicabo. Diſſoluetur terra cum omnibus habitatoribus ſuis, ego appendi columnas eius: ſemper. Dixi inique agentibus, nolite inique agere: & impijs, nolite exaltare cornu. Nolite extollere in ex celſum cornu ueſtrum, loquentes in ceruice uete ri. Quia neque ab oriente, neq; ab occidente, neque à ſolitudine montium. Sed deus iudex, hunc humiliabit & hunc exaltabit. Quia calix in manu domini eſt uino meraco uſq; ad plenum mixtus & propinabit ex eo, ueruntamen feces e ius epotabunt bibentes, omnes impij terræ.

Ego autem annunciabo in ſempiternum, can tabo deo Iacob. Et omnia cornua impiorum con fringam, & exaltabuntur cornua iuſti.

Victori, in carminibus, pſalmus Aſaph canticum. LXXVI

COgnoſcitur in Iudæa deus, in Iſrael magnũ nomen eius. Et erit in Salem tabernacu lum eius, & habitatio eius in Sion. Ibi con fringet uolatilia arcus, ſcutum & gladium & bel lum: ſemper. Lumen tu es magnifice, à mon tibus captiuitatis. Spoliati ſunt ſuperbi cor de, dormitauerunt ſomnum ſuum, & nõ inuene runt omnes uiri exercitus manus ſuas. Ab increpatione tua deus Iacob, conſopitus eſt cur rus & equus. Tu terribilis es, & quis ſtabit aduerſum te ex tunc ira tua. De cœlo annun ciabis iudicium, terra timens tacebit. Quum ſurrexerit ad iudicandum deus, ut ſaluos faciat o mnes mites terræ: ſemper.

Quia

אַתָּה הֲקִמֹתָ כָּל־גְּבוּלוֹת אָרֶץ קַיִץ
וְחֹרֶף אַתָּה יְצַרְתָּם׃ זְכֹר־זֹאת אוֹיֵב
חֵרֵף יְהוָה וְעַם נָבָל נִאֲצוּ שְׁמֶךָ׃
אַל־תִּתֵּן לְחַיַּת נֶפֶשׁ תּוֹרֶךָ חַיַּת עֲנִיֶּיךָ אַל־
תִּשְׁכַּח לָנֶצַח׃ חַבֵּט לַבְּרִית כִּי־מָלְאוּ
מְחֻשְׁכֵי־אָרֶץ נְאוֹת חָמָס׃ אַל־יָשׁוֹב
דַּךְ נִכְלָם עָנִי וְאֶבְיוֹן יְהַלְלוּ שְׁמֶךָ׃
קוּמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבֶךָ זְכוֹר חֶרְפָּתְךָ
מִנִּי־נָבָל כָּל־הַיּוֹם׃ אַל־תִּשְׁכַּח קוֹל
צוֹרְרֶיךָ שְׁאוֹן קָמֶיךָ עוֹלֶה תָמִיד׃

ע ה

לַמְנַצֵּחַ ׀ אַל־תַּשְׁחֵת
מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר׃
הוֹדִינוּ לְךָ ׀ אֱלֹהִים הוֹדִינוּ וְקָרוֹב
שְׁמֶךָ סָפְרוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ כִּי אֶקַּח
מוֹעֵד אֲנִי מֵישָׁרִים אֶשְׁפֹּוט׃
נְמוֹגִים ׀ אֶרֶץ וְכָל־יוֹשְׁבֶיהָ אָנֹכִי תִּכַּנְתִּי
עַמּוּדֶיהָ סֶלָה׃ אָמַרְתִּי לְהוֹלְלִים אַל
תָּהוֹלּוּ וְלָרְשָׁעִים אַל־תָּרִימוּ קָרֶן׃
אַל־תָּרִימוּ לַמָּרוֹם קַרְנְכֶם תְּרַבְּרוּ בְצַוָּאר
עָתָק׃ כִּי לֹא מִמּוֹצָא וּמִמַּעֲרָב וְלֹא
מִמִּדְבַּר הָרִים׃ כִּי־אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה
יַשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים׃ כִּי כוֹס בְּיַד־יְהוָה
וְיַיִן חָמַר־מָלֵא מֶסֶךְ וַיַּגֵּר מִזֶּה אַךְ־שְׁמָרֶיהָ
יִמְצוּ יִשְׁתּוּ כֹּל רִשְׁעֵי־אָרֶץ׃
וַאֲנִי אַגִּיד לְעוֹלָם אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃
וְכָל־קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ תְּרוֹמַמְנָה
קַרְנוֹת צַדִּיק׃

ע ו

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר
לְאָסָף שִׁיר׃
נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל
שְׁמוֹ׃ וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ
בְּצִיּוֹן׃ שָׁמָּה שָׁבַר רִשְׁפֵי־קֶשֶׁת מָגֵן
וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה׃ נָאוֹר ׀ אַתָּה
אַדִּיר מֵהַרְרֵי־טָרֶף׃ אֶשְׁתּוֹלְלוּ אַבִּירֵי
לֵב נָמוֹ שְׁנָתָם וְלֹא־מָצְאוּ כָּל־אַנְשֵׁי־חַיִל
יְדֵיהֶם׃ מִגַּעֲרָתְךָ אֱ יַעֲקֹב נִרְדָּם
וְרֶכֶב וָסוּס׃ אַתָּה נוֹרָא אַתָּה וּמִי־יַעֲמֹד
לְפָנֶיךָ מֵאָז אָפֶּךָ׃ מִשָּׁמַיִם ׀ הִשְׁמַעְתָּ
דִּין אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקְטָה׃ בְּקוּם־לַמִּשְׁפָּט
אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל־עַנְוֵי־אָרֶץ סֶלָה׃

כִּי

Οτι ἐνθύμιον ἀνθρώπου ἐξομολογήσεταί σοι, καὶ ἐπιλοιπὰ ἐνθυμίου ἑορτάσει σοι. Εὔξασθε καὶ ἀπόδοτε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, πάντες οἱ κύκλῳ αὐτοῦ οἴσουσι δῶρα. Τῷ φοβερῷ καὶ ἀφαιρουμένῳ πνεύματα ἀρχόντων, φοβερῷ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ Ιδιθούμ, ψαλμὸς τῷ Ἀσάφ. ο ζ

Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς τὸν θεόν, καὶ προσέσχε μοι. Ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν θεὸν ἐξεζήτησα, ταῖς χερσί μου νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠπατήθην. Ἀπωλύπαρ παρακληθῆναι ἡ ψυχή μου, ἐμνήσθην τοῦ θεοῦ καὶ εὐφράνθην, ἠδολέσχησα καὶ ὀλιγοψύχησε τὸ πνεῦμά μου. Προκατελάβοντο φυλακὰς οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐταράχθην καὶ οὐκ ἐλάλησα. Διελογισάμην ἡμέρας ἀρχαίας, καὶ ἔτη αἰώνια ἐμνήσθην καὶ ἐμελέτησα. Νυκτὸς μετὰ τῆς καρδίας μου ἠδολέσχουν, καὶ ἔσκαλλε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπώσεται κύριος, καὶ οὐ προσθήσει τοῦ εὐδοκῆσαι ἔτι; Ἢ εἰς τέλος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπορρήξει, σωτέλεσε ῥῆμα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν; Μὴ ἐπιλήσεται τοῦ οἰκτεῖραι ὁ θεός, ἢ συνέξει ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτοῦ. Καὶ εἶπα νῦν ἠρξάμην, αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου. Ἐμνήσθην τῶν ἔργων κυρίου, ὅτι μνησθήσομαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ θαυμασίου σου. Καὶ μελετήσω ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, καὶ ἐν ταῖς ἐπιτηδεύμασί σου ἀδολεσχήσω. Ο θεὸς ἐν τῷ ἁγίῳ ἡ ὁδός σου, τίς θεὸς μέγας ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν; σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια. Ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δύναμίν σου, ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαόν σου, τοὺς υἱοὺς Ιακὼβ καὶ Ιωσήφ. Εἶδόσαν σε ὕδατα ὁ θεός, εἶδόσαν σε ὕδατα, καὶ ἐφοβήθησαν. Ἐταράχθησαν ἄβυσσοι πλῆθος ἤχους ὑδάτων, φωνὴν ἔδωκαν αἱ νεφέλαι. Καὶ γὰρ τὰ βέλη σου διαπορεύονται, φωνὴ τῆς βροντῆς σου ἐν τῷ τροχῷ. Ἐφάνησαν αἱ ἀστραπαί σου τῇ οἰκουμένῃ, ἐσαλεύθη καὶ ἐτρόμαξεν ἐγνήσθη ἡ γῆ. Ἐν τῇ θαλάσσῃ ἡ ὁδός σου καὶ αἱ τρίβοι σου ἐν ὕδασι πολλοῖς, καὶ τὰ ἴχνη σου οὐ γνωσθήσονται. Ὡδήγησας ὡς πρόβατα τὸν λαόν σου, ἐν χειρὶ Μωϋσῆ καὶ Ἀαρών.

Συνέσεως τῷ Ἀσάφ. ο ζ

Προσέχετε λαός μου τῷ νόμῳ μου, κλίνατε τὰ ὦτα ὑμῶν εἰς τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, φθέγξομαι προβλήματα ἀπ' ἀρχῆς. Ὅσα ἠκούσαμεν καὶ ἐγνωμεν αὐτά, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν διηγήσαντο ἡμῖν. Οὐκ ἐκρύβη ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῶν, εἰς γενεὰν ἑτέραν.

Ἀπαγ-

HIER. IVXTA LXX

Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis, diem festum agent tibi. Vouete & reddite domino deo uestro: omnes qui in circuitu eius, afferent munera. Terribili & ei qui aufert spiritum principum. terribili apud reges terræ.

In finē pro Idithū, psalmus Asaph. LXXVI

VOce mea ad dominum clamaui, uoce mea ad deum & intendit mihi. In die tribulationis meæ deū exquisiui, manibus meis nocte cōtra eum, & nō sum deceptus. Renuit cōsolari anima mea, memor fui dei & delectatus sum, exercitatus sum & defecit spiritus meus. Anticipauerunt uigilias oculi mei, turbatus sum & non sum loquutus. Cogitaui dies antiquos: & annos æternos in mēte habui. Et meditatus sum nocte cū corde meo & exercitabar, & scopebam spiritū meum. Nūquid in æternū proijciet deus, & non apponet ut cōplacitior sit adhuc? Aut in finē misericordiam suam abscindet, à generatione in generationem? Aut obliuiscetur misereri deus, aut continebit in ira sua misericordias suas? Et dixi nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelsi. Memor fui operū dñi, quia memor ero ab initio mirabilium tuorū. Et meditabor in omnibus operibus tuis, & in aduētionibus tuis exercebor. Deus in sancto uia tua, quis deus magnus sicut deus noster? tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis uirtutem tuam, redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Iacob & Ioseph. Viderunt te aquæ deus, uiderunt te aquæ & timuerunt, & turbatæ sunt abysi. Multitudo sonitus aquarum, uocem dederūt nubes, Etenim sagittę tuę trāseunt, uox tonitrui tui in rota. Alluxerūt coruscationes tuæ orbi terræ, commota est & contremuit terra. In mari uia tua & semitæ tuæ in aquis multis, & uestigia tua non cognoscentur. Deduxisti sicut oues populum tuum, in manu Moysi & Aaron.

Intellectus Asaph. LXXVII

ATtende populе meus legem meam, inclinate aurem uestram in uerba oris mei. Aperiam in parabolis os meum, loquar propositiones ab initio. Quanta audiuimus & cognouimus ea, & patres nostri narrauerunt nobis. Non sunt occultata à filijs eorum, in generatione altera.

Narran-

Quia ira hominis confitebitur tibi, reliquijs iræ accingeris. Vouete & reddite domino deo uestro, omnes qui in circuitu eius sunt offerēt dona terribili. Auferet spiritum ducum, terribili regibus terræ.

Victori pro Iduthun psalmus Asaph.

LXXVII

VOce mea ad dominum exclamaui, uoce mea ad dominum & exaudiuit me. In die tribulationis meæ deum exquisiui, manus mea nocte extenditur & non quiescit, noluit consolari anima mea. Recordans dei cōturbabar, loquebar in memetipso & deficiebat spiritus meus: semper. Prohibebam suspectū oculorum meorū, stupebam & non loquebar. Recogitabam dies antiquos, annos seculorum. Recordabor psalmorum meorum in nocte cum corde meo loquebar, & scopebam spiritum meum. Ergo ne in æternum proijciet dominus, & nō propiciabitur ultra. Ergo ne complebit usq; in finem misericordiam suam, consummabitur uerbum de generatione in generationem. Nunquid oblitus est misereri deus, aut complebit in furore misericordiam suam semper. Et dixi imbecillitas mea est, hæc commutatio dexteræ excelsi. Recordabor cogitationum domini, reminiscens antiqua mirabilia tua. Et meditabor in omni opere tuo & adinuentiones tuas loquar. Deus in sancto uia tua, quis deus magnus ut deus.

Tu es deus faciens mirabilia, ostēdens in populis potentiam tuam. Redemisti in brachio populum tuum, filios Iacob & Ioseph: semper.

Videntes te aquæ deus uidētes te aquæ parturierunt, & commotæ sunt abysi. Excusserunt aquas nubila, uocem dederunt nubes, & sagittæ tuæ discurrebant. Vox tonitrui tui in rota, apparuerunt fulgura tua orbi, concussa est & commota est terra. In mari uia tua & semitæ tuæ in aquis multis, & uestigia tua non sunt agnita. Deduxisti quasi gregem populum tuum, in manu Moysi & Aaron.

Eruditio Asaph.

LXXVIII

AVsculta populus meus legem meam, inclinate aurem uestram ad uerba oris mei. Aperiam in parabola os meum, loquar ænigmata antiqua. Quæ audiuimus & cognouimus, & patres nostri narrauerunt nobis. Non sunt abscondita à filijs eorum, à generatione sequēti.

Narran

Απαγγέλλοντες τὰς αἰνέσεις τοῦ κυρίου, καὶ τὰς δυ-
νασείας αὐτοῦ. Καὶ τὰ θαυμασία αὐτοῦ, ἃ ἐποίη-
σε, καὶ ἀνέστησε μαρτύριον ἐν Ἰακὼβ, καὶ νόμον ἔθε-
το ἐν Ἰσραήλ. Ὅσα ἐνετείλατο τοῖς πατράσιν ἡμῶν,
τοῦ γνωρίσαι αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν. Ὅπως ἂν γνῶ
γενεὰ ἑτέρα υἱοὶ τεχθησόμενοι, καὶ ἀναστήσον-
ται καὶ ἀπαγγελοῦσι τοῖς υἱοῖς αὐτῶν. Ἵνα θῶνται ἐπὶ
τὸν θεὸν τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, καὶ μὴ ἐπιλάθωνται τῶν
ἔργων τοῦ θεοῦ. καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐκζητήσωσιν,
ἵνα μὴ γένωνται ὡς οἱ πατέρες αὐτῶν, γενεὰ σκολιὰ
καὶ παραπικραίνουσα. Γενεὰ ἥτις οὐ κατεύθυνε τὴν
καρδίαν ἑαυτῆς, καὶ οὐκ ἐπιστώθη μετὰ τοῦ θεοῦ τὸ
πνεῦμα αὐτοῦ. Υἱοὶ ἐφραὶμ ἐντείνοντες καὶ βαλλοντες τόξοις, ἐστράφησαν ἐν ἡμέρᾳ πολέμου.
Οὐκ ἐφύλαξαν τὴν διαθήκην τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν τῷ
νόμῳ αὐτοῦ οὐκ ἠβουλήθησαν πορεύεσθαι. Καὶ ἐπε-
λάθοντο τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν θαυμασίων
αὐτοῦ ὧν ἐδειξεν αὐτοῖς. Ἐναντίον τῶν πατέρων
αὐτῶν, ἃ ἐποίησε θαυμάσια, ἐν γῇ αἰγύπτου ἐν πε-
δίῳ τάνεως. Διέρρηξε θάλασσαν καὶ διήγαγεν
αὐτούς, καὶ ἔστησε τὸ ὕδατα ὡσεὶ ἀσκόν. Καὶ ὡδή-
γησεν αὐτοὺς ἐν νεφέλῃ ἡμέρας, καὶ ὅλην τὴν νύ-
κτα ἐν φωτισμῷ πυρός. Διέρρηξε πέτραν ἐν ὁρή-
μῳ, καὶ ἐπότισεν αὐτοὺς ὡς ἐν ἀβύσσῳ πολλῇ. Καὶ
ἐξήγαγεν ὕδωρ ἐκ πέτρας, καὶ κατήγαγεν ὡς ποτα
μοὺς ὕδατα, καὶ προσέθεντο ἔτι τοῦ ἁμαρτάνειν
αὐτόν. Παρετίκραναν γὰρ ὕψιστον ἐν ἀνύδρῳ, καὶ
ἐξεπείρασαν τὸν θεὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, τοῦ
αἰτῆσαι βρώματα ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν. Καὶ κατε-
λάλησαν τοῦ θεοῦ καὶ εἶπαν, μὴ δυνήσεται ὁ θεὸς ἑ-
τοιμάσαι τράπεζαν ἐν ἐρήμῳ; Ἐπεὶ ἐπάταξε πέ-
τραν καὶ ἐρύησαν ὕδατα, καὶ χείμαρροι κατεκλύ
σθησαν. Μὴ καὶ ἄρτον δώσει, ἢ ἑτοιμάσει
τράπεζαν τῷ λαῷ αὐτοῦ; Διὰ τοῦτο ἤκουσε κύριος καὶ
ὠλιγωρήθη, καὶ πῦρ ἀνήφθη ἐν Ἰακὼβ, καὶ ὀργὴ ἀνέ-
βη καὶ τῷ Ἰσραήλ. Ὅτι οὐκ ἐπίστευσαν ἐν τῷ θεῷ, οὐδὲ
ἤλπισαν ἐπὶ τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Καὶ ἐνετείλατο
νεφέλαις ἐπάνω θεν, καὶ θύρας οὐρανοῦ ἀνέῳ-
ξε. Καὶ ἔβρεξεν αὐτοῖς μάννα φαγεῖν, καὶ ἄρτον οὐ
ρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς. Ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρω
πος, πολυτελισμὸν ἀπέστειλεν αὐτοῖς εἰς πλησμο
νήν. Ἀπῆρεν νότον ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἐπήγαγεν ἐν
τῇ δυνάμει αὐτοῦ λίβα. Καὶ ἔβρεξεν ἐπ' αὐ-
τοὺς ὡσεὶ χοῦν σάρκας, καὶ ὡσεὶ ἄμμον θαλασ
σῶν πετεινὰ πτερωτά. Καὶ ἔπεσεν εἰς μέ-
σον τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, κύκλῳ τῶν σκηνω-
μάτων αὐτῶν. Καὶ ἔφαγον καὶ ἐνεπλήσθησαν
σφόδρα, καὶ τὴν πολυτέλειαν αὐτῶν ἤνεγκεν αὐ-
τοῖς, οὐκ ἐστερήθησαν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐ-
τῶν. Ἔτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν,
καὶ ὀργὴ

Narrâtes laudes domini & uirtutes eius, & mirabilia eius quæ fecit. Et suscitauit testimonium in Iacob, & legem posuit in Israel. Quanta mandauit patribus nostris, nota facere ea filijs suis, ut cognoscat generatio altera. Filij qui nascentur & exurgẽt, & narrabunt filijs suis. Vt ponãt in deo spem suam, & non obliuiscantur operum dei, & manda ta eius exquirant. Ne fiant sicut patres eorũ, generatio praua & exasperans. Generatio quæ non direxit cor suũ, & nõ est creditus cum deo spiritus eius. Filij Ephraim intendentes & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli. Non custodierunt testamentum dei, & in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorũ eius, & mirabilium eius quæ ostendit eis. Coram patribus eorũ fecit mirabilia, in terra Aegypti in campo Taneos. Interrupit mare & perduxit eos, statuit aquas quasi in utre. Et deduxit eos in nube diei, & tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petrã in eremo, et adaquauit eos uelut in abyssо multa. Et eduxit aquam de petra, & eduxit tanquam flumina aquas. Et apposituerunt adhuc peccare ei, in ira exci tauerunt excelsum in inaquoso. Et tentauerunt deum in cordibus suis, ut peterẽt escas animabus suis. Et male locuti sunt de deo, dixerunt, nũquid poterit deus parare mensam in deserto? Quoniam percussit petram & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt. Nunquid & panem poterit dare, aut parare mẽsam populo suo? Ideo audiuit do minus & distulit, & ignis accensus est in Iacob, & ira ascendit in Israel. Quia non crediderunt in deo, nec sperauerunt in salutari eius. Et mandauit nubibus desuper, & ianuas cœli aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum, & panem cœli dedit eis. Panem angelorum manducauit homo, cibaria misit eis in abundantiam. Transtulit Austrum de cœlo, & induxit in uirtute sua Aphricum. Et pluit super eos sicut puluerem carnes, & sicut arenam maris uolatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum, in circuitu tabernaculorum eorum. Et manducauerunt & saturati sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis, non sunt fraudati à desiderio suo. Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum,

& ira

Narrantes laudes domini, & potentiam eius & mirabilia eius quæ fecit. Statuit contestationem in Iacob & legem posuit in Israel, quæ mandauit patribus nostris, ut docerent filios suos. Vt cognosceret generatio subsequens filij nascituri, surgent & narrabunt filijs suis. Vt ponant in deo spem suam & non obliuiscantur cogitationum dei, & mandata eius custodiant. Et non sint sicut patres eorum generatio declinans & prouocans, generatio quæ non præparauit cor suum, & non credidit deo spiritus eius. Filij Ephraim intendentes & mittentes arcum, terga uerterunt in die belli. Non custodierunt pactum dei sui, & in lege eius noluerunt ingredi.
Et obliti sunt commutationum eius, & mirabilium eius quæ ostendit eis. Coram patribus eorum fecit mirabilia, in terra Aegypti in regione Taneos. Diuisit mare & transduxit eos, & stare fecit aquas quasi aceruum.

Et duxit eos in nube per diem, & tota nocte in lumine ignis. Scidit petram in deserto, & potum dedit quasi de abysis magnis. Et eduxit riuos de petra, & elicuit quasi flumina aquas. Et addiderunt ultra peccare ei, ut prouocarent excelsum in inuio. Et tentauerunt deum in cordibus suis, petentes cibum animæ suæ. Et loquentes cuntra deum dicebant, nunquid poterit deus ponere mensam in solitudine.
Ecce percussit petram & fluxerunt aquæ & torrentes inundauerunt, nunquid & panem poterit dare, aut præparare carnem populo suo.

Ideo audiuit dominus & non distulit & ignis accensus est in Iacob, & furor ascendit in Israel,

Quia non crediderunt in deo, nec habuerunt fiduciam in salutari eius. Et præcepit nubibus desuper, & portas cœli aperuit.

Et pluit super eos manna ut comederent, & triticum cœli dedit eis. Panem fortium comedit uir, cibaria misit eis in saturitatem.

Abstulit Eurum de cœlo, & induxit in fortitudine sua Aphricum. Et pluit super eos quasi puluerem carnes, & quasi arenam maris uolatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum, in circuitu tabernaculorum eorum. Et comederunt & satura ti sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis.

Non indiguerũt de cupiditate sua, cum adhuc cibus esset in ore eorum.

Furor

ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἀνέβη ἐπ' αὐτούς. Καὶ ἀπέκτεινεν ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Ἰσραὴλ ἔκαμψε τρόπον. Ἐν πᾶσι τούτοις ἥμαρτον ἔτι, καὶ οὐκ ἐπίστευσαν ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ. Καὶ ἐξέλιπεν ἐν ματαιότητι αἱ ἡμέραι αὐτῶν, καὶ τὰ ἔτη αὐτῶν μετὰ σπουδῆς. Ὅταν ἀπέκτεινεν αὐτοὺς τότε ἐξεζήτουν αὐτόν, καὶ ἐπεστρέφοντο καὶ ὠρθρίζοντο πρὸς τὸν θεόν. Καὶ ἐμνήσθησαν ὅτι ὁ θεὸς βοηθὸς αὐτῶν ἐστι, καὶ ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος λυτρωτὴς αὐτῶν ἐστι. Καὶ ἠγάπησαν αὐτὸν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἐψεύσαντο αὐτῷ. ἡ δὲ καρδία αὐτῶν οὐκ εὐθεῖα μετ' αὐτοῦ, οὐδὲ ἐπιστώθησαν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ. αὐτὸς δέ ἐστιν οἰκτίρμων, καὶ ἱλάσεται τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν καὶ οὐ διαφθερεῖ. καὶ πολλὴ τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐκκαύσῃ πᾶσαν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. Καὶ ἐμνήσθη ὅτι σάρξ ἐστιν, πνεῦμα πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον. Ποσάκις παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, παρώργισαν αὐτὸν ἐν γῇ ἀνύδρῳ. Καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἐπείρασαν τὸν θεόν, καὶ τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ παρώξυναν. οὐκ ἐμνήσθησαν τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἡμέρας ἧς ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς θλίβοντος. ὡς ἔθετο ἐν Αἰγύπτῳ τὰ σημεῖα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέρατα αὐτοῦ ἐν πεδίῳ Ταάνεως. Καὶ μετέστρεψεν εἰς αἷμα τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ ὑμβρήματα αὐτῶν ὅπως μὴ πίωσιν. Ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς κυνόμυιαν, καὶ κατέφαγεν αὐτούς, καὶ βάτραχον καὶ διέφθειρεν αὐτούς. Καὶ ἔδωκε τὴν ὀρυσσὼ αὐτῶν καρποὺς αὐτῶν, καὶ τοὺς πόνους αὐτῶν τῇ ἀκρίδι. Ἀπέκτεινεν ἐν χαλάζῃ τὴν ἄμπελον αὐτῶν, καὶ τὰς συκομόρους αὐτῶν ἐν τῇ πάχνῃ. Καὶ παρέδωκεν εἰς χάλαζαν τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ τὰ ὑπάρξεις αὐτῶν εἰς πῦρ. Ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ, θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλῖψιν ἀποστολὴν δι' ἀγγέλων πονηρῶν. Ὡδοποίησε τρίβον τῇ ὀργῇ αὐτοῦ, οὐκ ἐφείσατο ἀπὸ θανάτου τῆς ψυχῆς αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν εἰς θάνατον παρέδωκε. καὶ ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, ἀπαρχὴν πάντος πόνου αὐτῶν ἐν τοῖς σκηνώμασι Χάμ. Καὶ ἀπῆρεν ὡς πρόβατα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς ὡσεὶ ποίμνιον ἐν ἐρήμῳ, καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐπ' ἐλπίσι καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ἐκάλυψε θάλασσα. Καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς ὄρος ἁγιάσματος αὐτοῦ, ὄρος τοῦτο ὃ ἐκτήσατο ἡ δεξιὰ αὐτοῦ. Καὶ ἐξέβαλεν ἀπὸ προσώπου αὐτῶν ἔθνη, καὶ ἐκληροδότησεν αὐτοὺς ἐν σχοινίῳ κληροδοσίας. Καὶ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν, τὰς φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ ἐπείρασαν καὶ παρεπίκραναν τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο. καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἠθέτησαν καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, μετεστράφησαν εἰς τόξον στρεβλόν. καὶ παρώργισαν αὐτόν, ἐν τοῖς βουνοῖς αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν παρεζήλωσαν αὐτόν.

Ἠκου-

& ira dei ascēdit sup eos. Et occidit pingues eorū, & electos Irael impediuit. In omnib. his peccauerūt adhuc, & nō crediderunt in mirabilib. eius. Et defecerūt in uanitate dies eorū, & anni eorū cū festinatione. Cū occideret eos quærebāt eum, & reuertebātur, & diluculo ueniebāt ad deum. Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorū, & deus excelsus redēptor eorū est. Et dilexerunt eū in ore suo, & lingua sua mētiti sunt ei. Cor autē eorū nō erat rectū cū eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse aūt est miseri cors, & ꝓpitius fiet peccatis eorū, & nō disperdet eos. Et abūdauit ut auerteret irā suā, et nō accēdit omnē irā suā. Et recordatus est quia caro sunt, spiritus uadens & nō rediēs. Quoties exacerbauerūt eū in deserto, in irā cōcitauerūt eū in inaquosa. Et cōuersi sunt & tētauerūt deū & sanctū Israel exacerbauerūt. Nō sunt recordati manꝰ eius, die qua redemit eos de manu tribulantis. Sicut posuit in Aegypto signa sua, & ꝓdigia sua in cāpo Taneos. Et cōuertit in sanguinē flumina eorū, et imbres eorū ne biberēt. Misit in eos cynomyiā & comedit eos, & ranam & disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorū, & labores eorū locustæ, Occidit in grādine uineas eorū, & moros eorū in pruina. Et tradidit grādini iumēta eorū, & possessiōes eorū igni. Misit in eos irā indignatiōis suæ, indignationē & irā & tribulationē, immissionem per angelos malos. Viā fecit semitæ iręsuę, nō pepercit à morte animarū eorū et iumēta eorū in morte cōclusit. Et percussit omne primogenitū in terra Aegypti, primitias omnis laboris eorū in tabernaculis Cham. Et abstulit sicut oues populū suum, & perduxit eos tanq̄ gregē in deserto. Et deduxit eos in spe & nō timuerūt, & inimicos eorū operuit mare. Et induxit eos in mōtē sanctificationis suę, montē quē acquisiuit dextera eius. Et eiecit à facie eorū gētes, et sorte diui sit eis terrā in funiculo distributionis. Ft habitare fecit in tabernaculis eorū tribꝰ Israel. Et tentauerūt & exacerbauerūt deū excelsū, & testimonia eius nō custodierūt. Et auerterūt se & non seruauerūt pactū, quēadmodū patres eorū, cōuersi sūt in arcū prauū. In irā cōcitauerūt eū in collibus suis, et in sculptilibus suis ad æmulationē eū prouocauerunt.

Audi

Furor ergo dei ascendit super eos & occidit pingues eorum, & electos Israel incantauit. In omnibus his peccauerunt ultra, & non crediderunt in mirabilibus eius. Et cōsumpsit in uanitate dies eorum, & annos eorum uelociter. Si occidebat eos tunc requirebant eum, & conuertebantur & diluculo consurgebant ad deum. Et recordabantur quia deus fortitudo eorum, & deus excelsus redemptor eorum est. Et lactauerunt eum in ore suo, & in lingua sua mentiti sunt ei.

Cor autem eorum non erat firmum cum eo, nec permanserunt in pacto eius. Ipse uero misericors propitiabitur iniquitati, & non disperdet, multumq; auertit iram suam, & non suscitauit totum furorem suum. Sed recordatus est quia caro essent, spiritus uadens & nō reuertens.

Quotiens prouocauerunt eum in deserto, afflixerunt eum in solitudine. Et conuersi sunt & tentauerunt deum, & sanctum Israel concitauerunt. Non sunt recordati manus eius, diei qua redemit eos à tribulante. Qui fecit in Aegypto signa sua, & ostenta sua in regione Taneos. Qui conuertit in sanguinem fluuios eorum, & riuos eorum ne biberent. Qui immisit in eis omne genus muscarum ut comederent eos, & ranas ut disperderent eos. Qui dedit brucho germen eorum, & laborem eorum locustæ. Qui occidit in grandine uineas eorum, & sycomoros eorum in frigore. Qui tradidit grandini pascua eorum, & iumenta eorum uolucribus. Qui misit in eos iram furoris sui, indignationem & cōminationem & angustiam, immissionem angelorum malorum. Muniuit semitam furori suo, non pepercit à morte animæ eorum, & animantia eorum pesti tradidit. Et percussit omne primogenitum in Aegypto, principium partus in tabernaculis Cham. Et tulit uelut oues populum suum, & minauit eos sicut gregem in deserto. Et eduxit eos cum fiducia & absque timore, inimicos autem eorum operuit mare. Et adduxit eos ad terminum sanctificatum suum, montem istum quem possedit dextera eius. Et eiecit à facie eorum gentes & posidere eos fecit in funiculo hęreditatem, & collocauit in tabernaculis eorū tribus Israel. Et tentauerūt & prouocauerūt deum excelsum, & testimonia eius nō custodierunt. Et auersi sunt & pręuaricati sunt ut patres eorum, incuruati sunt quasi arcus inutilis. Et prouocauerunt eum in excelsis suis, & in sculptilibus suis ad æmulandum concitauerunt.

Audi

וְאֵת אֱלֹהִים עָלָיו בָּאָם וַיַּהֲרֹג בַּמִּשְׁמַנֵּיהֶם וּבַחוּרֵי יִשְׂרָאֵל הִכְרִיעַ׃
בְּכָל־זֹאת חָטְאוּ־עוֹד וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו׃ וַיְכַל בַּהֶבֶל יְמֵיהֶם
וּשְׁנוֹתָם בַּבֶּהָלָה׃ אִם־הָרַג אֲדָרְשׁוּהוּ וְרָשֹׁבוּ וְשָׁחֲרוּ־אֵל׃ וַיִּזְכְּרוּ כִּי־אֱלֹהִים
צוּרָם וְאֵל עֶלְיוֹן גֹּאֲלָם׃ וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ־לוֹ׃
וְלִבָּם לֹא־נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֶמְנוּ בִּבְרִיתוֹ׃

חטי

וְהוּא־רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית
וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃
וַיִּזְכֹּר כִּי־בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ
וְלֹא יָשׁוּב׃ כַּמָּה יַמְרוּהוּ בַּמִּדְבָּר
יַעֲצִיבוּהוּ בִּישִׁימוֹן׃ וַיָּשׁוּבוּ וַיְנַסּוּ
אֵל וְקִדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הִתְווּ׃ לֹא־זָכְרוּ
אֶת־יָדוֹ יוֹם אֲשֶׁר פָּדָם מִצָּר׃
אֲשֶׁר־שָׂם בְּמִצְרַיִם אוֹתֹתָיו וּמוֹפְתָיו
בִּשְׂדֵה־צוֹעַן׃ וַיַּהֲפֹךְ לְדָם יְאוֹרֵיהֶם
וְנוֹזְלֵיהֶם בַּל־יִשְׁתּוּן׃ יְשַׁלַּח בָּהֶם
עָרֹב וַיֹּאכְלֵם וְצְפַרְדֵּעַ וַתַּשְׁחִיתֵם׃
וַיִּתֵּן לֶחָסִיל יְבוּלָם וְיִגִיעָם לָאַרְבֶּה׃
יַהֲרֹג בַּבָּרָד גַּפְנָם וְשִׁקְמוֹתָם בַּחֲנָמַל׃
וַיַּסְגֵּר לַבָּרָד בְּעִירָם וּמִקְנֵיהֶם
לָרְשָׁפִים׃ יְשַׁלַּח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ
עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים׃
יְפַלֵּס נָתִיב לְאַפּוֹ לֹא־חָשַׂךְ מִמָּוֶת
נַפְשָׁם וְחַיָּתָם לַדֶּבֶר הִסְגִּיר׃ וַיַּךְ
כָּל־בְּכוֹר בְּמִצְרַיִם רֵאשִׁית אוֹנִים בְּאָהֳלֵי
חָם׃ וַיַּסַּע כַּצֹּאן עַמּוֹ וַיְנַהֲגֵם כַּעֵדֶר
בַּמִּדְבָּר׃ וַיִּנְחֵם לָבֶטַח וְלֹא פָחָדוּ
וְאֶת־אוֹיְבֵיהֶם כִּסָּה יָם׃ וַיְבִיאֵם
אֶל־גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר־זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ׃
וַיְגָרֶשׁ מִפְּנֵיהֶם גּוֹיִם וַיַּפִּילֵם בְּחָבֶל
נַחֲלָה וַיַּשְׁכֵּן בְּאָהֳלֵיהֶם שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
וַיְנַסּוּ וַיַּמְרוּ אֶת־אֱלֹהִים עֶלְיוֹן
וְעֵדוֹתָיו לֹא שָׁמָרוּ׃ וַיִּסֹּגוּ וַיִּבְגְּדוּ
כְּאֲבוֹתָם נֶהְפְּכוּ כְּקֶשֶׁת רְמִיָּה׃
וַיַּכְעִיסוּהוּ בְּבָמוֹתָם וּבִפְסִילֵיהֶם
יְקַנִּיאוּהוּ׃

Ηκουσεν ὁ θεὸς καὶ ὠργίσθη, καὶ ἐξουδένωσεν σφόδρα τὸν Ισραήλ. Καὶ ἀπώσατο τὸ σκηνωμα σηλω, τὸ σκήνωμα ὃ κατεσκήνωσεν ἐν ἀνθρώποις. Καὶ παρέδωκεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν, εἰς χεῖρας ἐχθρῶν. Καὶ συνέκλεισεν εἰς ῥομφαίαν τὸν λαὸν αὐτῶν, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ὠργίσθη. Τοὺς νεανίσκους αὐτῶν κατέφαγε πῦρ, καὶ αἱ παρθένοι αὐτῶν οὐ ηὐφράνθησαν. Οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἔπεσον, καὶ αἱ χῆραι αὐτῶν οὐ κλαυθήσονται. Καὶ ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὕπνος κύριος, ὡς δυνατὸς κατακραιπαλῶν ἐξ οἴνου. Καὶ ἐπάταξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, ὀνειδισμὸν αἰώνιον ἔδωκεν αὐτοῖς. Καὶ ἀπώσατο τὸ σκήνωμα Ιωσηφ, καὶ τὴν φυλὴν Ἐφραὶμ οὐκ ἐξελέξατο. Καὶ ἐξελέξατο τὴν φυλὴν Ιούδα, τὸ ὄρος τὸ Σιὼν ὃ ἠγάπησε. Καὶ ᾠκοδόμησεν ὡς μονοκέρωτος τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ, ἐν τῇ γῇ ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐξελέξατο Δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸν ἐκ τῶν τριμνίων τῶν προβάτων. Ἐξόπισθεν τῶν τεκτουμένων ἔλαβεν αὐτόν, τοῦ ποιμαίνειν Ιακὼβ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καὶ Ισραὴλ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ ἐποίμανεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀκακίᾳ τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὡδήγησεν αὐτούς. Ψαλμὸς τῷ Ασαφ. ΟΘ

Ο Θεὸς ἦλθοσαν ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου, ἐμίαναν τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου. Ἔθεντο Ιερουσαλὴμ ὡς ὀπωροφυλάκιον, ἔθεντο τὰ θνησίμαια τῶν δούλων σου, βρώματα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, τὰς σάρκας τῶν ὁσίων σου τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. Ἐξέχεαν τὸ αἷμα αὐτῶν ὡσεὶ ὕδωρ, κύκλῳ Ιερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἦν ὁ θάπτων. Ἐγενήθημεν ὀνειδισμὸς τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸς καὶ καταγέλως τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. Εως πότε κύριε ὀργισθήσῃ εἰς τέλος, ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ὁ ζῆλός σου. Ἔκχεον τὸν θυμόν σου ἐπὶ τὰ ἔθνη, τὰ μὴ γινώσκοντά σε, καὶ ἐπὶ βασιλείας, αἳ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέσαντο. Ὅτι κατέφαγον τὸν Ιακὼβ, καὶ τὸν τόπον αὐτοῦ ἠρήμωσαν. Μὴ μνησθῇς ἡμῖν ἀνομιῶν ἀρχαίων, τάχυ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν σφόδρα. Βοήθησον ἡμῖν ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν. Ενεκεν τῆς δόξης τοῦ ὀνόματός σου, κύριε ῥῦσαι ἡμᾶς. Καὶ ἱλάσθητι ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη. ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν. Καὶ γνωσθήτω ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος τῶν δούλων σου τοῦ ἐκκεχυμένου. Εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ὁ στεναγμὸς τῶν πεπεδημένων. Κατὰ τὸ μεγαλωσύνη τοῦ βραχίονός σου, περίσσωσον υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων.

Αμήν

Audiuit deus & spreuit, & ad nihilū redegit ualde Israel. Et reppulit tabernaculū Silom, tabernaculū suum, ubi habitauit in homini bus. Et tradidit in captiuitatem uirtutem eo rum, & pulchritudinem eorū in manus inimici. Et concluſit in gladio populum suum, & hæreditatem suam spreuit. Iuuenes eorū comedit ignis, & uirgines eorum nō sunt la mentatæ. Sacerdotes eorū in gladio cecide rūt, & uiduæ eorū nō plorabātur. Et excita tus est tanq̄ dormiens dominus tanquā po tēs crapulatus à uino. Et percuſsit inimicos suos in posteriora, opprobriū sempiternū dedit illis. Et reppulit tabernaculū Ioseph, & tribū Ephraim nō elegit. Sed elegit tribū Iuda, montē Sion quē dilexit. Et ædificauit sicut unicornis sanctificiū suū, in tèrra fun dauit eam in secula. Et elegit Dauid seruum suum, et sustulit eum de gregibus ouium, de post fœtātes accepit eum. Pascere Iacob ser uum suum, & Israel hæreditatē suam. Et pa uit eos in innocentia cordis sui, & in intelle ctibus manuum suarum deduxit eos.

Psalmus Asaph. LXXVIII

DEus uenerūt gentes in hæreditatē tuā, polluerūt templum sanctū tuum, po suerunt Hierusalem in pomorū custodiam. Posuerūt morticina seruorum tuorū, escas uolatilibus cœli, carnes sanctorum tuorum bestijs terræ. Effuderunt sanguinē ipsorum tanquā aquā, in circuitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret. Facti sumus opprobrium uicinis nostris, subsannatio & illusio his q̄ in circuitu nostro sunt. Vsq; quo dñe irasce ris in finē, accēdetur uelut ignis zelus tuus. Effunde irā tuā in gētes, quę te nō nouerūt, & in regna, quę nomē tuū nō inuocauerūt. Quia comederūt Iacob, & locū eius desola uerūt. Ne memineris iniquitatū nostrarū an tiquarum, cito anticipent nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. Adiu ua nos deus salutaris noster, propter gloriā nominis tui, dñe libera nos. Et ꝓpitius esto peccatis nostris propter nomē tuū, ne forte dicant in gētibus, ubi est deus eorum. Et in notescat in natiōibus coram oculis nostris, ultio sanguinis seruorum tuorum qui effu sus est. Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. Secundum magnitudinem brachij tui, posside filios mortificatorum.

Et redde

Audiuit deus & non distulit, & proiecit uehe menter Israel. Et reliquit tabernaculum Silo, tentorium quod collocauit inter homines. Tradidit in captiuitatem gloriam suam, & deco rem suum in manu hostiū. Et concluſit in gladio populum suum, & in hæreditatem suam non distulit. Iuuenes eius deuorauit ignis, & uirgines eius nemo luxit. Sacerdotes eius gla dio ceciderunt, & uiduæ eius non sunt fletæ. Et euigilauit quasi dormiens dominus, quasi for tis post crapulam uini. Et percuſsit hostes suos retrorsum, opprobrium sempiternū dedit eis. Et proiecit tabernaculum Ioseph, & tri bum Ephraim non elegit. Sed elegit tribum Iuda, montem Sion quem dilexit. Et ædifi cauit in similitudine monocerotis sanctuarium suum, quasi terram fundauit illud in seculum. Et elegit Dauid seruum suum, & tulit eum de gre gibus ouium. Sequentem fœtas adduxit eum ut paſceret Iacob populum eius, & Israel hę reditatem suam. Qui pauit eos in simplicita te cordis sui, & in prudentia manuum suarū dux eorum fuit.

Canticum Asaph.

LXXIX

DEus uenerunt gentes in hæreditatem tuam polluerunt templum sanctum tuum, posue runt Hierusalem in aceruis lapidum. Dede runt cadauera seruorum tuorum escam uolatili bus cœli, carnes sanctorum tuorum bestijs terræ. Effuderunt sanguinem eorum quasi aquam in circuitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret. Facti sumus opprobrium uicinis nostris subsannatio & derisio his qui in circuitu nostro sunt. Vsquequo domine irasceris in finem, ardebit quasi ignis zelus tuus. Effunde furo rem tuum super gentes quæ nō cognouerunt te, & super regna quæ nomen tuum non inuocaue runt. Quia comederunt Iacob & decorem eius desolauerunt. Ne recorderis iniquita tum nostrarum ueterum, cito occupent nos mise ricordiæ tuæ, quia attenuati sumus nimis. Auxiliare nobis deus Iesus noster propter glori am nominis tui, & libera nos & propitiare pec catis nostris propter nomen tuum. Quare dicunt gentes ubi est deus eorum, nota fiat in gentibus ante oculos nostros, ultio sanguinum seruorum tuorum qui effusus est. Introeat coram te gemitus uinctorum in ma gnitudine brachij tui, relinque filios interitus.

Et redde

שָׁמַע אֱלֹהִים וַיִּתְעַבָּר וַיִּמְאַס
מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל׃ וַיִּטֹּשׁ מִשְׁכַּן שִׁלֹה
אֹהֶל שִׁכֵּן בָּאָדָם׃ וַיִּתֵּן לַשִּׁבְיָ עֻזּוֹ
וְתִפְאַרְתּוֹ בְּיַד־צָר׃ וַיַּסְגֵּר לַחֶרֶב
עַמּוֹ וְבִנַחֲלָתוֹ הִתְעַבָּר׃ בַּחוּרָיו
אָכְלָה אֵשׁ וּבְתוּלוֹתָיו לֹא הוֹלָלוּ׃
כֹּהֲנָיו בַּחֶרֶב נָפְלוּ וְאַלְמְנוֹתָיו לֹא
תַבְכֶּינָה׃ וַיִּקַץ כְּיָשֵׁן אֲדֹנָי כְּגִבּוֹר
מִתְרוֹנֵן מִיָּיִן׃ וַיַּךְ צָרָיו אָחוֹר
חֶרְפַּת עוֹלָם נָתַן לָמוֹ׃ וַיִּמְאַס
בְּאֹהֶל יוֹסֵף וּבְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם לֹא בָחָר׃
וַיִּבְחַר אֶת־שֵׁבֶט יְהוּדָה אֶת־הַר
צִיּוֹן אֲשֶׁר אָהֵב׃ וַיִּבֶן כְּמוֹ־רָמִים
מִקְדָּשׁוֹ כָּאָרֶץ יְסָדָהּ לְעוֹלָם׃
וַיִּבְחַר בְּדָוִד עַבְדּוֹ וַיִּקָּחֵהוּ מִמִּכְלְאוֹת
צֹאן׃ מֵאַחַר עָלוֹת הֵבִיאוֹ לִרְעוֹת
בְּיַעֲקֹב עַמּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל נַחֲלָתוֹ׃
וַיִּרְעֵם כְּתֹם לְבָבוֹ וּבִתְבוּנוֹת כַּפָּיו
יְנַחֵם׃

מִזְמוֹר לְאָסָף׃

אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ
אֶת־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ שָׂמוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם לְעִיִּים
׃ נָתְנוּ אֶת־נִבְלַת עֲבָדֶיךָ מַאֲכָל
לְעוֹף הַשָּׁמַיִם בְּשַׂר חֲסִידֶךָ לְחַיְתוֹ־אָרֶץ׃
שָׁפְכוּ דָמָם כַּמַּיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם
וְאֵין קוֹבֵר׃ הָיִינוּ חֶרְפָּה לִשְׁכֵנֵינוּ
לַעַג וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ׃ עַד־מָתַי
יְחֹוָה תֶּאֱנַף לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ קִנְאָתֶךָ׃
שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ׀ אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־
יְדָעוּךָ וְעַל־מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא
קָרָאוּ׃ כִּי־אָכַל אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־נָוֵהוּ
הֵשַׁמּוּ׃ אַל תִּזְכֹּר־לָנוּ עֲוֹנֹת
רִאשֹׁנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ
מְאֹד׃ עָזְרֵנוּ׀ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר
כְּבוֹד־שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֶּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ
לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם
אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ
נִקְמַת דַּם־עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ׃
תָּבֹא לְפָנֶיךָ אֲנָקַת אָסִיר כְּגֹדֶל זְרוֹעֲךָ
חוֹתַר בְּנֵי תְמוּתָה׃

Απόδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἑπταπλασίονα εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν ὃν ὠνείδισάν σε κύριε. Ημεῖς ὁ λαός σου καὶ πρόβατα νομῆς σου, αἰνοῦμέν σε εἰς τὸν αἰῶνα. Εἰς γενεὰν καὶ γενεάν, ἐξαγγελοῦμεν τὴν αἴνεσίν σου.

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων μαρτύριον τῷ Ἀσάφ, ψαλμὸς ὑπὲρ τοῦ Ἀσσυρίου. οθ

Ο ποιμαίνων τὸν Ισραὴλ πρόσχες, ὁ ὁδηγῶν ὡσεὶ πρόβατον τὸν Ιωσήφ. Ο καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ ἐμφάνηθι, ἔναντι τοῦ Εφραὶμ καὶ Βενιαμὶν καὶ Μανασσῆ. Εξεγειρον τὴν δυναστείαν σου καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς. Ο θεὸς ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου καὶ σωθησόμεθα. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἕως πότε ὀργίζῃ ἐπὶ τῇ προσευχῇ τοῦ δούλου σου. Ψωμιεῖς ἡμᾶς ἄρτον δακρύων, καὶ πότιεῖς ἡμᾶς ἐν δάκρυσιν ἐν μέτρῳ. Εθου ἡμᾶς εἰς ἀντιλογίαν τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ἐμυκτήρισαν ἡμᾶς. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου καὶ σωθησόμεθα. Αμπελον ἐξ αἰγύπτου μετῆρας, ἐξέβαλες ἔθνη, καὶ κατεφύτευσας αὐτήν. Ωδηγήσω ἔμπροσθεν αὐτῆς, καὶ κατεφύτευσας τὰς ῥίζας αὐτῆς, καὶ ἐπλήρωσε τὴν γῆν. Εκάλυψεν ὄρη ἡ σκιὰ αὐτῆς, καὶ αἱ ἀναδενδράδες αὐτῆς τοὺς κέδρους τοῦ θεοῦ. Εξέτεινε τὰ κλήματα αὐτῆς ἕως θαλάσσης, καὶ ἕως ποταμοῦ τοὺς παραφυάδας αὐτῆς. Ινα τί καθεῖλες τὸν φραγμὸν αὐτῆς, καὶ δυσιοῦσιν αὐτὴν πάντες οἱ παροδεύοντες τὴν ὁδόν. Ελυμήνατο αὐτὴν ὗς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μονιὸς ἄγριος κατενέμησατο αὐτήν. Ο θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον δή, καὶ ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε, καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην. Καὶ κατάρτισαι αὐτήν, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιά σου, καὶ ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου ὃν ἐνεδυνάμωσας σεαυτῷ. Ἐμπεπυρισμένη πυρὶ καὶ ὠρυγμένη, ἀπὸ ἐπιτιμήσεως τοῦ προσώπου σου ἀπολοῦνται. Γενηθήτω ἡ χείρ σου ἐπὶ ἄνδρα δεξιᾶς σου, καὶ ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου ὃν ἐνεδυνάμωσας σεαυτῷ. Καὶ οὐ μὴ ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ, ζωώσεις ἡμᾶς καὶ τὸ ὄνομά σου ἐπικαλεσόμεθα. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου καὶ σωθησόμεθα.

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῶν λιῶν, ψαλμὸς τῷ Ἀσάφ. ω

Αγαλλιᾶσθε τῷ θεῷ τῷ βοηθῷ ἡμῶν, ἀλαλάξατε τῷ θεῷ Ιακωβ. Λάβετε ψαλμὸν καὶ δότε τύμπανον, ψαλτήριον τερπνὸν μετὰ κιθάρας. Σαλπίσατε ἐν νεομηνίᾳ σάλπιγγι, ἐν εὐσήμῳ ἡμέρᾳ ἑορτῆς ὑμῶν. Οτι πρόσταγμα τῷ Ισραὴλ ἐστι, καὶ κρῖμα τῷ θεῷ Ιακώβ.

Μαρτύ

Et redde uicinis nostris septuplũ in sinu eorum, improperium ipsorũ quod exprobrauerunt tibi domine. Nos enim populus tuus & oues pascuæ tuæ, confitebimur tibi in seculum. In generationem & generationem, annunciabimus laudem tuam.

In finem, pro his qui cõmutabuntur testimonium Asaph, psalmus pro Assyrijs. LXXIX

QVi regis Israel intende qui deducis uelut ouẽ Ioseph. Qui sedes super Cherubim manifestare, corã Ephraim & Beniamin & Manasse. Excita potentiam tuam & ueni, ut saluos facias nos. Deus cõuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus. Domine deus uirtutum, quousq; irasceris super orationẽ serui tui. Cibabis nos pane lacrymarũ, et potũ dabis nobis in lacrymis in mẽsura. Posuisti nos in cõtradictionem uicinis nostris, & inimici nostri subsãnauerũt nos. Deus uirtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus. Vineam de Aegypto trãstulisti, eiecisti gentes & plantasti eã. Dux itineris fuisti in cõspectu eius, & plantasti radices eius & impleuit terrã. Operuit montes umbra eius, & arbusta eius cedros dei. Extendit palmites suos usque ad mare, & usque ad flumẽ propagines eius. Vt quid destruxisti maceriã eius, & uindemiant eam omnes qui prætergrediuntur uiam. Exterminauit eam aper de sylua, & singularis ferus depastus est eam. Deus uirtutum cõuertere, respice de cœlo & uide & uisita uineã istam. Et perfice eam quam plantauit dextera tua, & super filium hominis quem confirmasti tibi. Incensa igni & suffossa ab increpatione uultus tui peribunt. Fiat manus tua super uirum dexteræ tuæ, & super filiũ hominis quem confirmasti tibi. Et non discedimus à te, uiuificabis nos & nomẽ tuũ inuocabimus. Domine deus uirtutum cõuerte nos, ostẽde faciem tuam & salui erimus.

In finem pro torcularibus, psalmus ipsi Asaph, quinta sabbati. LXXX

EXultate deo adiutori nostro, iubilate deo Iacob. Sumite psalmum & date tympanum, psalterium iocundum cum cithara. Buccinate in neomenia tuba, in insigni die solennitatis nostræ. Quia præceptum Israel est, & iudicium dei Iacob.

Testimo

Et redde uicinis nostris septuplũ in sinu eorum, opprobrium suum quod exprobrauerunt tibi domine. Nos enim populus tuus & grex pascuæ tuæ confitebimur tibi in sempiternum in generatione & generatione, narrabimus laudes tuas.

Victori pro lilijs testimonium Asaph canticum. LXXX

QVi pascis Israel ausculta, qui ducis quasi gregem Ioseph, qui sedes super Cherubim ostendere, Ante Ephraim & Beniamin & Manasse susci ta fortitudinem tuam, & ueni ut saluos facias nos. Deus conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus. Domine deus exercituum, usq; quo fumabis ad orationem populi tui. Cibasti nos pane flebili, & potasti nos in lacrymis tripliciter. Posuisti nos contentionem uicinis nostris, & inimici nostri subsannauerunt nos. Deus exercituum conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus.

Vineam de Aegypto tulisti, eiecisti gentes & plantasti eam. Præparasti ante faciem eius, & stabilisti radices eius & repleuit terram. Operti sunt montes umbra eius, & ramis illius cedri dei. Expandit comas suas usque ad mare, & usque ad flumen germina sua. Quare dissipasti maceriam eius, & uindemiauerunt eam omnes qui transeunt per uiam. Vastauit eam aper de sylua, & omnes bestiæ agri depastæ sunt eam. Deus exercituum reuertere obsecro respice de cœlo & uide, & uisita uineam hanc. Et radicem quam plantauit dextera tua, & filium quem confirmasti tibi. Succensam igni & deramatam, ab increpatione faciei tuæ pereant. Fiat manus tua super uirum dexteræ tuæ, & super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non recedimus à te, uiuificabis nos & nomine tuo uocabimur. Domine deus exercituum conuerte nos, ostende faciem tuam & salui erimus.

Victori pro torcularibus Asaph. LXXXI

LAudate deum fortitudinem nostrum, iubilate deo Iacob. Assũmite carmen & date tympanum, citharam decoram cum psalterio.

Clangite in neomenia buccina, & in medio mense die solennitatis nostræ. Quia legitimum Israel est, & iudicium deo Iacob.

Testimo

וְחַשָּׁבָ֤ לִשְׁבֵנֵ֨ינוּ שִׁבְעָתַ֗יִם אֶל־חֵיקָ֥ם חֶרְפָּתָ֗ם אֲשֶׁ֣ר חֵרְפ֣וּךָ יְהוָ֑ה׃ וַאֲנַ֤חְנוּ עַמְּךָ֨ וְצֹ֪אן מַרְעִיתֶ֡ךָ נ֘וֹדֶ֤ה לְךָ֨ לְעוֹלָ֗ם לְדֹ֣ר וָדֹ֑ר נְסַפֵּ֖ר תְּהִלָּתֶֽךָ׃

ע

לַמְנַצֵּ֥חַ אֶל־שֽׁוֹשַׁנִּ֗ים עֵד֥וּת לְאָסָ֑ף מִזְמֽוֹר׃ הַ֭אֲזִינָה נוֹהֵ֣ג כַּצֹּ֑אן יוֹשֵׁ֖ב הַכְּרוּבִ֣ים הוֹפִֽיעָה׃ לִפְנֵ֤י אֶפְרַ֨יִם ׀ וּבִנְיָמִ֡ן וּמְנַשֶּׁ֗ה עוֹרְרָ֣ה אֶת־גְּבוּרָתֶ֑ךָ וּלְכָ֖ה לִישׁוּעָ֣תָה לָּֽנוּ׃ אֱלֹהִ֥ים הֲשִׁיבֵ֑נוּ וְהָאֵ֥ר פָּ֝נֶ֗יךָ וְנִוָּשֵֽׁעָה׃ יְהוָ֣ה ׀ אֱלֹהִ֣ים צְבָא֗וֹת עַד־מָתַ֥י עָשַׁ֗נְתָּ בִּתְפִלַּ֥ת עַמֶּֽךָ׃ הַ֭אֲכַלְתָּם לֶ֣חֶם דִּמְעָ֑ה וַתַּשְׁקֵ֖מוֹ בִּדְמָע֣וֹת שָׁלִֽישׁ׃ תְּשִׂימֵ֥נוּ מָד֗וֹן לִשְׁכֵנֵ֫ינוּ וְאוֹיְבֵ֥ינוּ יִלְעֲגוּ־לָֽמוֹ׃ אֱלֹהִ֥ים צְבָא֗וֹת הֲשִׁיבֵ֑נוּ וְהָאֵ֥ר פָּ֝נֶ֗יךָ וְנִוָּשֵֽׁעָה׃ גֶּ֭פֶן מִמִּצְרַ֣יִם תַּסִּ֑יעַ תְּגָרֵ֖שׁ גּוֹיִ֣ם וַתִּטָּעֵֽהוּ׃ פִּנִּ֣יתָ לְפָנֶ֑יהָ וַתַּ֖שְׁרֶשׁ שָׁרָשֶׁ֣יהָ וַתְּמַלֵּ֣א אָֽרֶץ׃ כָּסּ֣וּ הָרִ֣ים צִלָּ֑הּ וַעֲנָפֶ֥יהָ אַרְזֵי־אֵֽל׃ תְּשַׁלַּ֣ח קְ֭צִירָהּ עַד־יָ֑ם וְאֶל־נָהָ֖ר יְנִקוֹתֶֽיהָ׃ לָ֤מָּה פָרַ֨צְתָּ גְדֵרֶ֗יהָ וְאָרוּהָ֥ כָל־עֹבְרֵי־דָֽרֶךְ׃ יְכַרְסְמֶ֥נָּה חֲזִ֑יר וְזִ֖יז שָׂדָ֣י יִרְעֶנָּֽה׃ אֱלֹהִ֥ים צְבָא֗וֹת שׁ֣וּב־נָ֭א הַבֵּ֣ט מִשָּׁמַ֑יִם וּרְאֵ֥ה וּפְקֹ֖ד גֶּ֣פֶן זֹֽאת׃ וְכַנָּ֥ה אֲשֶׁר־נָטְעָ֥ה יְמִינֶ֑ךָ וְעַל־בֵּ֥ן אִמַּ֖צְתָּ לָֽךְ׃ שְׂרוּפָ֣ה בָ֭אֵשׁ בְּסוּחָ֑ה מִגַּעֲרַ֖ת פָּנֶ֣יךָ יאבֵֽדוּ׃ תְּהִ֣י יָ֭דְךָ עַל־אִ֣ישׁ יְמִינֶ֑ךָ עַל־בֶּן־אָדָ֥ם אִמַּ֖צְתָּ לָֽךְ׃ וְלֹא־נָסֹ֣וג מִמֶּ֭ךָּ תְּחַיֵּ֑ינוּ וּבְשִׁמְךָ֖ נִקְרָֽא׃ יְהוָ֣ה אֱלֹהִ֣ים צְבָא֗וֹת הֲשִׁיבֵ֑נוּ הָאֵ֥ר פָּ֝נֶ֗יךָ וְנִוָּשֵֽׁעָה׃

ע א

לַמְנַצֵּ֥חַ עַל־הַגִּתִּ֗ית לְאָסָֽף׃ רַנְּנ֣וּ לֵאלֹהִ֣ים עוּזֵּ֑נוּ הָרִ֖יעוּ לֵאלֹהֵ֣י יַעֲקֹֽב׃ שְׂא֤וּ זִ֨מְרָה ׀ וּתְנ֬וּ תֹ֗ף כִּנּ֣וֹר נָ֭עִים עִם־נָֽבֶל׃ תִּקְע֣וּ בַחֹ֣דֶשׁ שׁוֹפָ֑ר בַּ֝כֶּ֗סֶה לְי֣וֹם חַגֵּֽנוּ׃ כִּֽי־חֹ֭ק לְיִשְׂרָאֵ֣ל הוּא֑ מִשְׁפָּ֖ט לֵאלֹהֵ֣י יַעֲקֹֽב׃

שרות

Μαρτύριον ἐν τῷ ἰωσὴφ ἔθετο αὐτὸ, ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτὸν ἐκ γῆς αἰγύπτου. Γλῶσσαν ἣν οὐκ ἔγνω ἤκουσεν, ἀπέστησεν ἀπὸ ἀφέσεων τὴν νῶτον αὐτοῦ. Αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδουλάυσαν, ἐν θλίψει ἐπεκαλέσω με καὶ ἐρρύσατό σε. Επήκουσά σου ἐν ἀκαταιρύφῳ καταιγίδος, ἐδοκίμασά σε ἐπὶ ὕδατος ἀντιλογίας. Ακουσον λαός μου καὶ διαμαρτύρομαί σοι, ἰσραὴλ ἐὰν ἀκούσῃς μου, οὐκ ἔσται ἐν σοὶ θεὸς πρόσφατος, οὐδὲ προσκυνήσεις θεῷ ἀλλοτρίῳ. Εγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὁ ἀναγαγών σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. Πλάτυνον τὸ στόμα σου, καὶ πλήρωσω αὐτό. Καὶ ὐκ ἤκουσεν ὁ λαός μου τῆς φωνῆς μου, καὶ ισραὴλ οὐ προσέσχε μοι. Καὶ ἐξαπέστειλα αὐτοὺς κατὰ τὰ ἐπιθυμήματα τῆς καρδίας αὐτῶν, πορεύσονται ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν. Εἰ ὁ λαός μου ἤκουσέ μου, ἰσραὴλ τοῦς ὁδοὺς μου ἐπορεύθη, ἐν τάχει κὰν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ἐταπείνωσα. Καὶ ἐπὶ τοὺς θλίβοντας αὐτοὺς, ἐπέβαλον ἂν τὴν χεῖρά μου. Οἱ ἐχθροὶ κυρίου ἐψεύσαντο αὐτῷ, καὶ ἔσται ὁ καιρὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐψώμιστεν αὐτοὺς ἐκ στέατος πυροῦ, καὶ ἐκ πέτρας μέλι ἐχόρτασεν αὐτούς.

Ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. ϖα

Ο θεὸς ἔστη ἐν συναγωγῇ θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ θεοὺς διακρινεῖ. Εως πότε κρίνετε ἀδικίαν, καὶ πρόσωπα ἁμαρτωλῶν λαμβάνετε; Κρίνετε ὀρφανῷ καὶ πτωχῷ, ταπεινὸν καὶ πένητα δικαιώσατε. Εξέλεσθε πτωχὸν καὶ πτωχὸν, ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ ῥύσασθε αὐτόν. Οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ συνῆκαν, ἐν σκότει διαπορεύονται, σαλευθήτωσαν πάντα τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Εγὼ εἶπα, θεοί ἐστε, καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. Υμεῖς δὲ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε, καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων πίπτετε. Ανάστα ὁ θεὸς κρῖνον τὴν γῆν, ὅτι σὺ κατακληρονομήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι.

Ωδὴ ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. π β

Ο θεὸς τίς ὁμοιωθήσεταί σοι, μὴ σιγήσῃς μὴ δὲ κατακαύνῃς ὁ θεός. Οτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου ἠχήσαν, καὶ οἱ μισοῦντές σε ἦραν κεφαλήν. Επὶ τὸν λαόν σου κατεπανουργεύσαντο γνώμην, καὶ ἐβουλεύσαντο κατὰ τῶν ἁγίων σου. Εἶπαν δεῦτε καὶ ἐξολοθρεύσωμεν αὐτοὺς ἐξ ἔθνους, καὶ οὐ μὴ μνησθῇ τὸ ὄνομα ἰσραὴλ ἔτι. Οτι ἐβουλεύσαντο ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ σοῦ διεθήκαντο διαθήκην. Τὰ σκηνώματα τῶν ἰδουμαίων, καὶ οἱ ισμαηλῖται, μωὰβ καὶ οἱ ἀγαρηνοί.

Γιβὰλ

Testimonium in Ioseph posuit illud, cum exiret de terra Aegypti, linguam quam nō nouerat, audiuit. Diuertit ab oneribus dorsum eius. manus eius in cophino seruierūt. In tribulatione inuocasti me & liberaui te, exaudiui te in abscōdito tempestatis, probaui te apud aquam contradictionis. Audi populus meus & cōtestabor te, Israel si audieris me, non erit in te deus recens, neq; adorabis deum alienum. Ego enim sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra Aegypti, dilata os tuum & implebo illud. Et non audiuit populus meus uocem meam, & Israel non intendit mihi. Et dimisi eos secūdum desideria cordis eorum, ibunt in adinuētionibus suis. Si populus meus audisset me, Israel si in uijs meis ambulasset. Pro nihilo forsitan inimicos eorū humiliassem, & super tribulātes eos misissem manum meā. Inimici domini mentiti sunt ei, & erit tempus eorum in secula. Et cibauit illos ex adipe frumenti, & de petra melle saturauit eos.

Psalmus Asaph.

LXXXI

DEus stetit in synagora deorum, in medio autem deos dijudicat. Vsquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis? Iudicate egeno & pupillo, humilem & pauperem iustificate. Eripite pauperem & egenum, de manu peccatoris liberate eū. Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant, mouebuntur omnia fundamenta terræ. Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini, & sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram, quoniam tu hæreditabis in omnibus gentibus.

Canticum psalmus Asaph.

LXXXII

DEus quis similis erit tibi, ne taceas, neque compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt, & qui oderūt te extulerūt caput. Super populum tuum maligna uerunt consilium, & cogitauerūt aduersus sanctos tuos. Dixerunt uenite & disperdamus eos de gente, & non memoretur nomen Israel ultra. Quoniam cogitauerunt unanimiter simul aduersum te, testamentum disposuerunt. Tabernacula Idumæorum & Hismaelitæ, Moab & Agareni.

Gebal

Testimonium Ioseph posuit eum cum egrederetur de terra Aegypti, labium quod nesciebam audiui. Amoui ab onere humerum eius, manus eius à cophino recesserunt. In tribulatione inuocasti & eruite & exaudiui te in abscōdito tonitrui, probaui te super aquam contradictionis semper. Audi populus meus & cōtestabor te, Israel si audieris me. Non sit in te deus alienus, & non adores deum peregrinum. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra Aegypti, dilata os tuum & implebo illud. Et non audiuit populus meus uocem meam, & Israel nō credidit mihi. Et dimisi eum in prauitate cordis sui, ambulabunt in consilijs suis. Vtinam populus meus audisset me Israel, in uijs meis ambulasset. Quasi nihilum inimicos eius humiliassem, & super hostes eorum uertissem manum meam. Qui oderunt dominum negabunt eum, & erit tempus eorum in seculum. Et cibauit eos de adipe frumenti, & de petra mellis saturauit eos.

Psalmus Asaph.

LXXXII

DEus stetit in cœtu dei, in medio deos dijudicat. Vsquequo iudicatis iniquitatem, & facies impiorum suscipitis semper. Iudicate pauperi & pupillo, egeno & inopi iuste facite. Saluate inopem & pauperem, de manu impiorū liberate. Non cognoscunt nec intelligunt, in tenebris ambulant, mouebuntur omnia fundamenta terræ. Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes uos. Ergo quasi Adam moriemini, & quasi unus de principibus cadetis. Surge domine iudica terram, quoniam tu hæreditabis omnes gentes.

Canticum psalmus Asaph.

LXXXIII

DEus ne taceas, ne fileas & nō quiescas deus. Quia ecce inimici tui tumultuati sunt, & qui oderunt te eleuauerunt caput. Contra populum tuum nequiter tractauerunt, & inierūt consilium aduersus arcanum tuum. Dixerunt uenite & conteramus eos de gente, & non sit memoria nominis Israel ultra. Quoniam tractauerunt corde pariter, contra te fœdus pepigerunt. Tabernacula Idumææ & Hismaelitarum, Moab & Agareni.

Gebal

Universidad de Navarra Biblioteca

שְׂרֵפָת׃ בְּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע׃
הֲסִירוֹתִי מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מִדּוּד
תַּעֲבוֹרְנָה׃ בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ
אֶעֱנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם אֲבַחֲנְךָ עַל־מֵי מְרִיבָה
סֶלָה׃ שִׁמְעָה עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל
אִם־תִּשְׁמַע לִי׃ לֹא־יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר
וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר׃ אֲנִכִי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב־
פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ׃ וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי
לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה לִי׃
וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִרוּת לִבָּם יֵלְכוּ
בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם׃ לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי
יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ׃ כִּמְעַט
אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל־צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי׃
מְשַׂנְאֵי יְהוָה יְכַחֲשׁוּ־לוֹ וְיִהְיֶ עִתָּם
לְעוֹלָם׃ וַיַּאֲכִלֵהוּ מֵחֵלֶב חִטָּה
וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָ׃

עב

מִזְמוֹר לְאָסָף

אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים
יִשְׁפֹּוט׃ עַד־מָתַי תִּשְׁפְּטוּ־עָוֶל וּפְנֵי
רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ סֶלָה׃ שִׁפְטוּ־דַל וְיָתוֹם
עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ׃ פַּלְּטוּ־דַל וְאֶבְיוֹן
מִיַּד רְשָׁעִים הַצִּילוּ׃ לֹא יָדְעוּ וְלֹא
יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל־מוֹסְדֵי
אָרֶץ׃ אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי
עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם׃ אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן
וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ׃ קוּמָה
אֱלֹהִים שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל
הַגּוֹיִם׃

עג

שִׁיר מִזְמוֹר
לְאָסָף׃

אֱלֹהִים אַל־דֳּמִי־לָךְ אַל־תֶּחֱרַשׁ וְאַל־
תִּשְׁקֹט אֵל׃ כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן
וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ׃ עַל־עַמְּךָ
יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיָעֲצוּ עַל־צְפוּנֶיךָ׃
אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא־יִזָּכֵר שֵׁם־
יִשְׂרָאֵל עוֹד׃ כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו עָלֶיךָ
בְּרִית יִכְרֹותוּ׃ אָהֳלֵי אֱדוֹם
וְיִשְׁמְעֵאלִים מוֹאָב וְהַגְרִים׃

גבל

Γεβαλ καὶ ἀμμὼν καὶ ἀμαλήκ, ἀλλόφυλοι μετὰ τῶν κατοικούντων τύρον. Καὶ γὰρ ⸀ασὼρ συμπαρεγένετο μετ' αὐτῶν, ἐγένηθησαν εἰς ἀντίλημψιν τοῖς υἱοῖς Λώτ. Ποίησον αὐτοῖς ὡς τῇ μαδιὰμ καὶ ⸀σισαρᾶ, ὡς τῷ ἰαβὶν ἐν τῷ χειμάρρῳ κισσών. Ἐξωλοθρεύθησαν ἐν ἀενάῳ, ἐγένηθησαν ὡσεὶ κόπρος τῇ γῇ. Θὲς τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ὡς τὸν ⸂ωρηβ καὶ ζήβ, καὶ ξεβεὲ καὶ σελμανά, πάντας τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν. Οἵτινες εἶπαν κληρονομήσωμεν ἑαυτοῖς τὰ ἁγιαστήριον τοῦ θεοῦ. Ὁ θεός μου θοῦ αὐτοὺς ὡς τροχόν, ὡς καλαμὴν κατὰ πρόσωπον ἀνέμου. Ὡσεὶ πῦρ ὃ διαφλέξει δρυμόν, ὡσεὶ φλὸξ ἣ καταπαύσει ὄρη. Οὕτως καταδιώξεις αὐτοὺς ἐν τῇ καταιγίδι σου, καὶ ἐν τῇ ὀργῇ σου συνταράξεις αὐτούς. Πλήρωσον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀτιμίας, καὶ ζητήσουσι τὸ ὄνομά σου κύριε. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ταραχθήτωσαν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐντραπήτωσαν καὶ ἀπολέσθωσαν. Καὶ γνώτωσαν ὅτι ὄνομά σοι κύριος, σὺ μόνος ὕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. πγ

Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου κύριε τῶν δυνάμεων. Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ κυρίου. Ἡ καρδία μου καὶ ἡ σάρξ μου, ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ θεῷ ζῶντι. Καὶ γὰρ στρουθίον εὗρεν ἑαυτῷ οἰκίαν, καὶ τρυγὼν νοσσιὰν ἑαυτῇ, οὗ θήσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς. Τὰ θυσιαστήριά σου κύριε τῶν δυνάμεων, ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου. Μακάριοι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων αἰνέσουσί σε. Μακάριος ἀνὴρ οὗ ἐστὶν ἀντίλημψις αὐτῷ παρὰ σοῦ, ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διέθετο. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος εἰς τὸν τόπον ὃν ἔθετο, καὶ γὰρ εὐλογίας δώσει ὁ νομοθετῶν. Πορεύσονται ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν, ὀφθήσεται ὁ θεὸς τῶν θεῶν ἐν σιών. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι ὁ θεὸς ἰακώβ. Ὑπερασπιστὰ ἡμῶν ἴδε ὁ θεός, καὶ ἐπίβλεψον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. Ὅτι κρείσσων ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς σου, ὑπὲρ χιλιάδας. Ἐξελεξάμην παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ μᾶλλον, ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν. Ὅτι ἔλεος καὶ ἀλήθειαν ἀγαπᾷ κύριος ὁ θεός, χάριν καὶ δόξαν δώσει. Κύριος οὐ στερήσει τὰ ἀγαθὰ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀκακίᾳ. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων, μακάριος ἄνθρωπος ἐλπίζων ἐπὶ σέ. Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. πδ

Εὐδόκησας κύριε τὴν γῆν σου ἀπέστρεψας τὴν

Gebal & Ammon & Amalec, alienigenæ cum habitantibus Tyrum. Etenim Assur uenit cũ illis, facti sunt in adiutoriũ filijs Lot. Fac illis sicut Madiam & Siſaræ, sicut Iabim in torrente Ciſſon. Diſperierũt in Aendor, facti sunt ut ſtercus terræ. Pone principes eorum ſicut Oreb & Zeb, & Zebee & Salmana. Omnes principes eorũ, qui dixerũt hæreditate poſsideamus ſanctuariũ dei. Deus meus pone illos ut rotã, & ſicut ſtipulã ante faciẽ uenti. Sicut ignis qui cõburit ſiluam, ſicut flamma cõburens mõtes. Ita perſequeris illos in tẽpeſtate tua, & in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomẽ tuum domine. Erubeſcant & cõturbentur in ſeculum ſeculi, et cõfundantur & pereant. Et cognoſcant quia nomen tibi dominus, tu ſolus altiſsimus in omni terra.

In finem pro torcularibus filijs Core, pſalmus. LXXXIII

QVàm dilecta tabernacula tua dñe uirtutum, concupiſcit & deficit anima mea in atria domini. Cor meum & caro mea, exultauerunt in deum uiuũ. Etenim paſſer inuenit ſibi domũ, et turtur nidum ubi ſibi ponat pullos ſuos. Altaria tua domine uirtutũ, rex meus & deus meus. Beati qui habitant in domo tua, in ſecula ſeculorum laudabũt te. Beatus uir cuius eſt auxilium abs te, aſcẽſiones in corde ſuo diſpoſuit, in ualle lacrymarum, in loco quem poſuit. Etenim benedictiones dabit legislator, ibunt de uirtute in uirtutem, uidebitur deus deorũ in Sion. Domine deus uirtutum exaudi orationem meam, auribus percipe deus Iacob. Protector noſter aſpice deus, & reſpice in faciem Chriſti tui. Quia melior eſt dies una in atrijs tuis, ſuper milia. Elegi abiectus eſſe in domo dei mei magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Quia miſericordiam et ueritatem diligit deus, gratiam & gloriam dabit dominus. Non priuabit bonis eos qui ambulant in innocentia, domine uirtutum, beatus homo qui ſperat in te.

In finem filijs Core, pſalmus. LXXXIIII

BEnedixiſti domine terram tuam, auerti ſti captiuitatem Iacob.

Remi

גְּבַל וְעַמּוֹן וַעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם־
יוֹשְׁבֵי צוֹר׃ גַּם־אַשּׁוּר נִלְוָה עִמָּם
חָיוּ זְרוֹעַ לִבְנֵי־לוֹט סֶלָה׃ עֲשֵׂה
לָהֶם כְּמִדְיָן כְּסִיסְרָא כְיָבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן
׃ נִשְׁמְדוּ בְעֵין־דֹּאר הָיוּ דֹמֶן
לָאֲדָמָה׃ שִׁיתֵמוֹ נְדִיבֵמוֹ כְּעוֹרֵב
וְכִזְאֵב וְכִזַבַח וְכִצַלְמֻנָּע כָּל־נְסִיכֵמוֹ׃
אֲשֶׁר־אָמְרוּ נִירְשָׁה לָנוּ אֶת נְאוֹת
אֱלֹהִים׃ אֱלֹהַי שִׁיתֵמוֹ כַגַּלְגַּל כְּקַשׁ
לִפְנֵי־רוּחַ׃ כְּאֵשׁ תִּבְעַר־יָעַר וּכְלֶהָבָה
תְּלַהֵט הָרִים׃ כֵּן תִּרְדְּפֵם בְּסַעֲרָתֶךָ
וּבְסוּפָתְךָ תְבַהֲלֵם׃ מַלֵּא פְנֵיהֶם
קָלוֹן וְיְבַקְשׁוּ שִׁמְךָ יְהוָה׃ יֵבֹשׁוּ
וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי־עַד וְיַחְפְּרוּ וְיֹאבֵדוּ׃
וְיֵדְעוּ כִּי־אַתָּה שִׁמְךָ יְהוָה לְבַדֶּךָ עֶלְיוֹן
עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃

פה

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית
לִבְנֵי־קֹרַח
מִזְמוֹר׃

מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת׃
נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת
יְהוָה לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ אֶל־אֵל חָי׃
גַּם־צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר
שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ אֵת מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת
מַלְכִּי וֵאלֹהָי׃ אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי
בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה׃ אַשְׁרֵי
אָדָם עוֹז לוֹ בָּךְ מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם׃
עֹבְרֵי בְעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ
גַּם־בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה׃ יֵלְכוּ מֵחַיִל
אֶל־חָיִל יֵרָאֶה אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן׃
יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי
הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ מָגִנֵּנוּ
רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃
כִּי טוֹב־יוֹם בְּחַצְרֶיךָ מֵאָלָף בָּחַרְתִּי
הִסְתּוֹפֵף בֵּית אֱלֹהַי מִדּוּר בְּאָהֳלֵי
רֶשַׁע׃ כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְהוָה אֱלֹהִים
חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה לֹא־יִמְנַע טוֹב
לַהֹלְכִים בְּתָמִים׃ יְהוָה צְבָאוֹת
אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃

פו

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח
מִזְמוֹר׃

רָצִיתָ יְהוָה אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב׃

Gebal & Ammon & Amalec, Palæſtina cum habitatoribus Tyri. Sed & Aſſur uenit cum eis, facti ſunt brachium filiorum Lot: ſemper. Fac illis ſicut Madian & Siſaræ, ſicut Iabin in torrente Ciſon. Contriti ſunt in Endor, fuerunt quaſi ſterquilinium terræ. Pone duces eorum ſicut Oreb & Zeb, & Zebee & Salmana omnes principes eorum. Qui dixerunt, poſsideamus nobis pulchritudinem dei. Deus meus pone eos ut rotam, quaſi ſtipulam ante faciem uenti. Quomodo ignis comburit ſyluam, & ſicut flamma deuorat montes. Sic perſequere eos in tẽpeſtate tua, & in turbine tuo conturba eos, Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum domine. Cõfundantur & conturbentur uſq; in ſeculum erubeſcant & pereant. Et ſciant quia nomen tuum eſt dominus ſolus tu, excelſus ſuper omnem terram.

Victori, pro torcularibus, filiorum Core pſalmus. LXXXIIII

QVàm dilecta tabernacula tua domine exercituum. Deſiderat & deficit anima mea in atria domini, cor meum & caro mea laudabũt deum uiuentem. Siquidem paſſer inuenit domum & auis nidum ſibi, ut ponat pullos ſuos altaria tua domine exercituũ, rex meus & deus meus.

Beati qui habitant in domo tua, adhuc laudabunt te: ſemper. Beatus homo cuius fortitudo in te eſt, ſemitæ in corde eius. Tranſeuntes in ualle fletus, fontem ponẽt eam, benedictione quoq; amicietur doctor. Ibunt de fortitudine in fortitudinem, parebũt apud deũ in Sion.

Domine deus exercituum exaudi orationem meam, auſculta deus Iacob: ſemper. Clypeus noſter uide deus, & attende faciem Chriſti tui.

Quoniam melior eſt dies in atrijs tuis ſuper milia: elegi abiectus eſſe in domo dei magis q̃ habitare in tabernaculis impietatis. Quia ſol & ſcutum dominus deus gratiam & gloriam dabit dominus, nec prohibebit bonum ab his qui ambulant in perfectione. Domine exercituum, beatus homo qui confidit in te.

Victori, filiorum Core, Pſalmus. LXXXV

PLacatus es domine terræ tuæ, reduxiſti captiuitatem Iacob.

Dimiſi

Ἀφῆκας πᾶς ἀνομίας λῷ λαῷ σου, ἐκάλυψας πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Κατέπαυσας πᾶσαν τὴν ὀργήν σου, ἀπέστρεψας ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ σου. Ἐπίστρεψον ἡμᾶς ὁ θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν, καὶ ἀποστρέψον τὴν θυμόν σου ἀφ' ἡμῶν. Μὴ εἰς τὸν αἰῶνας ὀργισθῇς ἡμῖν, ἢ διατενεῖς τὴν ὀργήν σου ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ὁ θεὸς σὺ ἐπιστρέψας ζωώσεις ἡμᾶς, καὶ ὁ λαός σε εὐφρανθήσεται ἐπὶ σοί. Δεῖξον ἡμῖν κύριε τὸ ἔλεός σε. καὶ τὸ σωτήριόν σου δῴης ἡμῖν. Ακούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ κύριος ὁ θεὸς, ὅτι λαλήσει εἰρήνην ἐπὶ λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ σοὺς ὁσίους αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ σοὺς ἐπιστρέφοντας καρδίαν ἐπ' αὐτόν. Πλὴν ἐγγὺς τῶν φοβουμένων αὐτὸν τὸ σωτήριον αὐτοῦ, τοῦ κατασκηνῶσαι δόξαν ἐν τῇ γῇ ἡμῶν. Ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν. Ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε, καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψε. Καὶ γὰρ ὁ κύριος δώσει χρηστότητα, καὶ ἡ γῆ ἡμῶν δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς. Δικαιοσύνη ἐνώπιον αὐτοῦ προπορεύσεται, καὶ θήσει εἰς ὁδὸν τὰ διαβήματα αὐτοῦ.

Προσευχὴ τοῦ Δαυίδ. πε

Κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσόν μου, ὅτι πτωχὸς καὶ πένης εἰμὶ ἐγώ. Φύλαξον τὴν ψυχήν μου, ὅτι ὅσιός εἰμι, σῶσον τὸν δοῦλόν σου ὁ θεός μου, τὸν ἐλπίζοντα ἐπὶ σέ. Ἐλέησόν με κύριε ὅτι πρός σε κεκραξόμαι ὅλην τὴν ἡμέραν, εὔφρανον τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου, ὅτι πρός σε ἦρα τὴν ψυχήν μου. Ὅτι σὺ κύριε χρηστὸς ἐπιεικὴς, καὶ πολυέλεος, πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις σε. Ἐνώτισαι κύριε τὴν προσευχήν μου, καὶ πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου. Ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως μου ἐκέκραξα πρός σε, ὅτι ἐπήκουσάς μου. Οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς κύριε, καὶ οὐκ ἔστιν κατὰ τὰ ἔργα σου. Πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἐποίησας ἥξουσι, καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου κύριε. Καὶ δοξάσουσι τὸ ὄνομά σου, ὅτι μέγας εἶ σὺ, καὶ ποιῶν θαυμάσια σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος. Ὁδήγησόν με κύριε ἐν τῇ ὁδῷ σου, καὶ πορεύσομαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, εὐφρανθήτω ἡ καρδία μου τοῦ φοβεῖσθαι τὸ ὄνομά σου. Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ὁ θεός μου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, καὶ δοξάσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα. Ὅτι τὸ ἔλεός σου μέγα ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἐῤῥύσω τὴν ψυχήν μου ἐξ ᾅδου κατωτάτου. Ὁ θεὸς παράνομοι ἐπανέστησαν ἐπ' ἐμὲ, καὶ συναγωγὴ κραταιῶν ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, καὶ οὐ προέθεντό σε ἐνώπιον αὐτῶν. Καὶ σὺ κύριε ὁ θεὸς μου οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός.

Ἐπίβλε-

Remisisti iniquitatem plebis tuæ, operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnē iram tuam, auertisti ab ira indignationis tuæ. Cō uerte nos deus salutaris noster, & auerte irā tuam à nobis. Nūquid in æternum irasceris nobis, aut extendes iram tuam à generatione in generationē. Deus tu conuersus uiuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te. Ostende nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam. Et super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor. Veruntamen prope timentes eum salutare ipsius, ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia & ueritas obuiauerūt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in uia gressus suos.

Oratio ipsi Dauid. LXXXV

INclina domine aurē tuam & exaudi me, quoniā inops & pauper sum ego. Custodi animā meam, quoniā sanctus sum: saluū fac seruum tuum, deus meus sperantē in te. Miserere mei domine quoniā ad te clamaui tota die, lætifica animā serui tui, quoniā ad te domine animā meam leuaui. Quoniam tu domine suauis & mitis, & multę misericordiæ omnibus inuocātibus te. Auribus percipe domine orationem meā, & intende uoci deprecationis meæ. In die tribulationis meę clamaui ad te, quia exaudisti me. Non est similis tui in dijs domine, & non est secūdum opera tua. Omnes gentes quascunq; fecisti uenient & adorabunt coram te domine, & glorificabunt nomen tuum. Qm̄ magnus es tu & faciēs mirabilia, tu es deus solus. Deduc me domine in uia tua, & ingrediar in ueritate tua, lætet cor meū ut timeat nomen tuum. Cōfitebor tibi dñe deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomē tuū in ęternū. Quia misericordia tua magna est super me, & eruisti animā meam ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerūt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam, & non proposuerūt te in conspectu suo. Et tu domine deus miserator & misericors, patiēs & multæ misericordię & uerax.

Respi

Dimisisti iniquitatem populo tuo, operuisti omnes iniquitates eorum: semper. Continuisti omnem indignationem tuam, conuersus es ab ira furoris tui. Conuerte nos deus Iesus noster, & solue iram tuam aduersum nos. Noli in æternum irasci nobis, extendens iram tuam in generationem & generationem. Nónne tu reuertens uiuificabis nos, & populus tuus lętabitur in te. Ostende nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur dominus deus, loquetur enim pacem ad populum suum & ad sanctos suos, ut non conuertantur ad stultitiam. Veruntamen prope est his qui timent eum salutare eius, ut habitet gloria in terra nostra. Misericordia & ueritas occurrerunt, iustitia & pax deosculatę sunt. Veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit. Sed & dominus dabit bonum, & terra nostra dabit germen suum. Iustitia ante eum ibit, & ponet in uia gressus suos.

Oratio Dauid. LXXXVI

INclina domine aurē tuam & exaudi me, quia egenus & pauper sum ego. Custodi animam meam quia sanctus sum, salua seruum tuum tu deus meus, qui confidit in te. Miserere mei domine, quoniam ad te clamabo tota die.

Lætifica animam serui tui, quia ad te domine animam meam leuo. Tu enim es domine bonus & propitiabilis, & multus misericordia omnibus qui inuocant te. Exaudi domine orationem meam, et ausculta uocem deprecationum mearum. In die tribulationis meę inuocabo te, quia exaudies me. Non est similis tui in dijs domine, & non est iuxta opera tua. Omnes gentes quas fecisti uenient & adorabunt coram te domine, & glorificabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu & faciens mirabilia, tu deus solus. Doce me domine uiam tuam ut ambulem in ueritate tua, unicum fac cor meū ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in sempiternum. Quia misericordia tua magna est super me, & eruisti animam meam de inferno extremo. Deus superbi surrexerunt aduersum me, & cœtus robustorum quæsierunt animam meam, & non proposuerūt te in conspectu suo. Tu autem domine deus misericors & clemēs, patiēs & multæ misericordiæ & uerus.

Respi

נָשָׂאתָ עָוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָּל־חַטָּאתָמוֹ׃
סָּלָה׃ אָסַפְתָּ כָל־עֶבְרָתֶךָ הֵשִׁיבוֹתָ
מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ׃ שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ
וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ׃ הֲלְעוֹלָם תֶּאֱנַף־
בָּנוּ תִמְשׁוֹךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר׃
הֲלֹא־אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּנוּ וְעַמְּךָ יִשְׂמְחוּ־
בָךְ׃ הַרְאֵנוּ יְהוָה חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן
לָנוּ׃ אֶשְׁמְעָה מַה־יְדַבֵּר הָאֵל יְהוָה
כִּי יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ וְאֶל־חֲסִידָיו וְאַל
יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה׃ אַךְ קָרוֹב לִירֵאָיו
יְשׁוּעָתוֹ לִשְׁכֹּן כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ׃ חֶסֶד־
וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ׃
אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם
נִשְׁקָף׃ גַּם־יְהוָה יִתֵּן הַטּוּב וְאַרְצֵנוּ
תִּתֵּן יְבוּלָהּ׃ צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם
לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו׃

פ

תְּפִלָּה לְדָוִד׃

הַטֵּה יְהוָה אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן
אָנִי׃ שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי־חָסִיד אָנִי
הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ׃
חָנֵּנִי יְהוָה כִּי־אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל הַיּוֹם׃
שַׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי
אֶשָּׂא׃ כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח
וְרַב־חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ׃ הַאֲזִינָה
יְהוָה תְּפִלָּתִי וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתָי׃
בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי׃
אֵין־כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין
כְּמַעֲשֶׂיךָ׃ כָּל־גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ
יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וְיכַבְּדוּ
לִשְׁמֶךָ׃ כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה
נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃
הוֹרֵנִי יְהוָה דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד
לְבָבִי לְיִרְאָה שְׁמֶךָ׃ אוֹדְךָ אֲדֹנָי
אֱלֹהַי בְּכָל־לְבָבִי וַאֲכַבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃
כִּי חַסְדְּךָ גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי
מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה׃ אֱלֹהִים זֵדִים קָמוּ
עָלָי וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא
שָׂמוּךָ לְנֶגְדָּם׃ וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל־
רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד
וֶאֱמֶת׃

Ἔπιβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, δὸς τὸ κράτος σου τῷ παιδί σου, καὶ σῶσον τὸν υἱὸν τῆς παιδίσκης σου. Ποίησον μετ' ἐμοῦ σημεῖον εἰς ἀγαθόν, καὶ ἰδέτωσαν οἱ μισοῦντές με, καὶ αἰσχυνθήτωσαν. Ὅτι σὺ κύριε ἐβοήθησάς μοι, καὶ παρεκάλεσάς με.

Τοῖς υἱοῖς Κορέ, ψαλμὸς ᾠδῆς. ϖϡ

Οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις, ἀγαπᾷ κύριος τὰς πύλας Σιὼν, ὑπὲρ πάντα τὰ κατοικητήρια Ἰακώβ. Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ ἡ πόλις τοῦ θεοῦ. Μνησθήσομαι Ῥαὰβ καὶ Βαβυλῶνος, τοῖς γινώσκουσί με. Καὶ ἰδοὺ ἀλλόφυλοι καὶ Τύρος, καὶ λαὸς τῶν Αἰθιόπων, οὗτοι ἐγενήθησαν ἐκεῖ. Μήτηρ Σιὼν ἐρεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος ἐγενήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ Ὕψιστος. Κύριος διηγήσεται ἐν γραφῇ λαῶν, καὶ ἀρχόντων τούτων τῶν γεγενημένων ἐν αὐτῇ. Ὡς εὐφραινομένων πάντων, ἡ κατοικία ἐν σοί.

Ὠδὴ ψαλμοῦ τοῖς υἱοῖς Κορέ, εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ μαελὲθ τοῦ ἀποκρίνασθαι, συνέσεως αἰθὰμ τοῦ Ἰσραηλίτου. ϖϡ

Κύριε ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἡμέρας ἐκέκραξα, καὶ ἐν νυκτὶ ἐναντίον σου. Εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ἡ προσευχή μου, κλῖνον τὸ οὖς σου εἰς τὴν δέησίν μου. Ὅτι ἐπλήσθη κακῶν ἡ ψυχή μου, καὶ ὁ βίος μου ἕως ᾅδου ἤγγισε. Προσελογίσθην μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. Ἐγενήθην ὡσεὶ ἄνθρωπος ἀβοήθητος, ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος. Ὡσεὶ τραυματίαι κατεῤῥυτες ἐν τάφῳ, ὧν οὐκ ἐμνήσθης ἔτι, καὶ αὐτοὶ ἐκ τῆς χειρός σου ἀπώσθησαν. Ἔθεντό με ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ, ἐν σκοτεινοῖς καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου. Ἐπ' ἐμὲ ἐστερεώθη ὁ θυμός σου, καὶ πάντας τοὺς μετεωρισμούς σου ἐπήγαγες ἐπ' ἐμέ. Ἐμακρύνας τοὺς γνωστούς μου ἀπ' ἐμοῦ, ἔθεντό με βδέλυγμα ἑαυτοῖς. Παρεδόθην καὶ οὐκ ἐξεπορευόμην, οἱ ὀφθαλμοί μου ἠσθένησαν ἀπὸ πτωχείας. Ἐκέκραξά πρός σε κύριε ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐξεπέτασα πρός σε τὰς χεῖράς μου. Μὴ τοῖς νεκροῖς ποιήσεις θαυμάσια, ἢ ἰατροὶ ἀναστήσουσι καὶ ἐξομολογήσονταί σοι; Μὴ διηγήσεταί τις ἐν τῷ τάφῳ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῇ ἀπωλείᾳ; Μὴ γνωσθήσεται ἐν τῷ σκότει τὰ θαυμάσιά σου, καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ἐν γῇ ἐπιλελησμένῃ; Κἀγὼ πρός σε κύριε ἐκέκραξα, καὶ τὸ πρωῒ ἡ προσευχή μου προφθάσει σε. Ἵνα τί κύριε ἀπωθεῖς τὴν ψυχήν μου, ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. Πτωχὸς ἐγὼ εἰμὶ, καὶ ἐν πόνοις ἐκ νεότητός μου, ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθην καὶ ἐξηπορήθην. Ἐπ' ἐμὲ διῆλθον αἱ ὀργαί σου, οἱ φόβοί σου ἐξετάραξάν με.

Ἐκύ

Respice in me & miserere mei, da imperium tuum puero tuo, et salvum fac filium ancillę tuæ. Fac mecum signum in bonũ & uideant qui oderunt me & confundantur, quoniam tu domine adiuuisti me & cõsolatus es me.

Filijs Core, psalmus cantici. LXXXVI

FVndamenta eius in montibus sanctis, diligit dominus portas Sion, super omnia tabernacula Iacob. Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas dei. Memor ero Raab & Babylonis, scientium me. Ecce alienigenæ & Tyrus & populus Aethiopum, hi fuerunt illic. Mater Sion dicet homo, & homo natus est in ea, et ipse fundauit eam altissimus. Dominus narrabit in scripturis populum & principum horum, qui fuerunt in ea. Sicut lætantium omnium, habitatio est in te.

Canticum psalmi filijs Core, in finem pro Maeleth, ad respondendũ, intellectus Hæthan Israelitæ. LXXXVII

DOmine deus salutis meę, in die clamaui & nocte coram te. Intret in conspectu tuo oratio mea, inclina aurem tuam ad precem meã. Quia repleta est malis anima mea, & uita mea inferno appropinquauit. Aestimatus sum, cum descendentibus in lacum, factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut uulnerati dormientes in sepulchris, quorũ nõ es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori, in tenebrosis & in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me. Lõge fecisti notos meos à me, posuerũt me abominationem sibi. Traditus sum & nõ egrediebar, oculi mei languerũt præ inopia. Clamaui ad te domine tota die, expandi ad te manus meas. Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici susci tabunt & confitebuntur tibi? Nũquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam & ueritatem tuam in perditione? Nunquid cognoscẽtur in tenebris mirabilia tua, et iustitia tua in terra obliuionis? Et ego ad te domine clamaui, & mane oratio mea præueniet te. Vt quid domine repellis orationem meam, auertis faciem tuam à me? Pauper sum ego & in laboribus à iuuentute mea, exaltatus autẽ humiliatus sum et cõturbatus. In me transierũt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me.

Circun

Respice ad me & miserere mei, da fortitudinem tuam seruo tuo, et salua filium ancillę tuæ.

Fac mecum signum in bonitate & uideant qui oderunt me & confundantur, quia tu domine auxiliatus es mihi & consolatus es me.

Filiorum Core, psalmus cantici.

LXXXVII

FVndamenta eius in montibus sanctuarij. diligit dominus portas Sion, super omnia tabernacula Iacob. Gloriosa dicta sunt in te, ciuitas dei: semper. Commemorabor superbiæ Babylonis, scientium me, ecce Palestina & Tyrus cum Aethiopia, iste natus est ibi. Ad Sion autem dicetur uir, & uir natus est in ea, et ipse fundauit eam excelsus. Dominus numerauit scribens populos, ipse natus est in ea semper.

Et cantabunt quasi in choris, omnes fontes mei in te.

Canticum carminis filiorum Core, uictori per chorum ad præcinẽdum, eruditionis Eman Ezraitæ. LXXXVIII

DOmine deus salutis meę, in die clamaui & nocte coram te. Ingrediatur ante te oratio mea, inclina aurem tuam ad laudationẽ meam. Quia repleta est malis anima mea, & uita mea ad infernum descendit. Reputatus sum cum descendentibus in lacũ, factus sum quasi homo inualidus. Inter mortuos liber, sicut interfecti & dormientes in sepulchro, quorũ non recordaris amplius, & quia manu tua abscisi sunt. Posuisti me in lacu nouissimo, in tenebrosis & in profundis. Super me confirmatus est furor tuus, & cunctis fluctibus tuis afflixisti me: semper. Lõge fecisti notos meos à me, posuisti me abominationem eis, clausum & non prodeuntem. Oculus meus infirmatus est ab afflictione. inuocaui te domine tota die, expandi ad te palmas meas.

Nunquid mortuis facies mirabilia, aut gigãtes resurgent & confitebuntur tibi: semper.

Nũquid narrabitur in sepulchro misericordia tua & ueritas tua in perditione? Nũquid cognoscẽtur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra quæ obliuioni tradita est? Ego autẽ ad te domine clamaui, & mane oratio mea præueniet te. Quare domine abijcis animam meam, abscondis faciem tuam à me. Pauper ego & erumnosus, ab adolescentia mea portaui furorem tuum et conturbatus sum. Super me transierũt iræ tuæ, terrores tui oppresserunt me.

Circun

Ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ ὕδωρ, ὅλην τὴν ἡμέραν προσέσχον με ἅμα. Ἐμάκρυνας ἀπ' ἐμοῦ φίλον καὶ πλησίον, καὶ τοὺς γνωστούς μου ἀπὸ ταλαιπωρίας.

Συνέσεως αἰθὰμ τοῦ Ἰσραηλίτου. ϖη

ΤΑ ἐλέη σου κύριε εἰς τὸν αἰῶνα ᾄσομαι. Εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἀπαγγελῶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῷ στόματί μου. Ὅτι εἶπας εἰς τὸν αἰῶνα ἐλεηθήσεται, ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἑτοιμασθήσεται ἡ ἀλήθειά σου. Διεθέμην διαθήκην τοῖς ἐκλεκτοῖς μου, ὤμοσα Δαυὶδ τῷ δούλῳ μου, ἕως τοῦ αἰῶνος ἑτοιμάσω τὸ σπέρμα σου. Καὶ οἰκοδομήσω εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν τὸν θρόνον σου. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοὶ τὰ θαυμάσιά σου κύριε, καὶ γὰρ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν ἐκκλησίᾳ ἁγίων. Ὅτι τίς ἐν νεφέλαις ἰσωθήσεται τῷ κυρίῳ, ὁμοιωθήσεται τῷ κυρίῳ ἐν υἱοῖς θεοῦ; Ὁ θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων, μέγας καὶ φοβερὸς ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλῳ αὐτοῦ. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων τίς ὅμοιός σοι; δυνατὸς εἶ κύριε καὶ ἡ ἀλήθειά σου κύκλῳ σου. Σὺ δεσπόζεις τῆς δυνάμεως τῆς θαλάσσης, τὴν δὲ στάσιν τῶν κυμάτων αὐτῆς, σὺ κατευθύνεις. Σὺ ἐταπείνωσας, ὡς τραυματίαν ὑπερήφανον, ἐν τῷ βραχίονι τῆς δυνάμεώς σου, διεσκόρπισας τοὺς ἐχθρούς σου. Σοί εἰσιν οἱ οὐρανοί, καὶ σή ἐστιν ἡ γῆ, τὸν οἰκουμένην καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς σὺ ἐθεμελίωσας, τὸ βορρᾶν καὶ τὸν θαλασσαν σὺ ἔκτισας. Θαβὼρ καὶ Ἑρμὼν ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται, σὸς ὁ βραχίων μετὰ δυνασείας. Κραταιωθήτω ἡ χείρ σου, ὑψωθήτω ἡ δεξιά σου, δικαιοσύνη καὶ κρίμα ἑτοιμασία τοῦ θρόνου σου. Ἔλεος καὶ ἀλήθεια προπορεύσονται πρὸ προσώπου σου, μακάριος ὁ λαὸς ὁ γινώσκων ἀλαλαγμόν. Κύριε ἐν τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου πορεύσονται, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται ὅλην τὴν ἡμέραν. καὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ὑψωθήσονται, ὅτι καύχημα τῆς δυνάμεως αὐτῶν σὺ εἶ, καὶ ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου ὑψωθήσεται τὸ κέρας ἡμῶν. Ὅτι τοῦ κυρίου ἡ ἀντίληψις, καὶ τοῦ ἁγίου Ἰσραὴλ βασιλέως ἡμῶν. Τότε ἐλάλησας ἐν ὁράσει τοῖς υἱοῖς σου, καὶ εἶπας ἐθέμην βοήθειαν ἐπὶ δυνατόν, ὑψωσα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ μου. Εὗρον Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ μου ἔχρισα αὐτόν. Ἡ χεὶρ μου συναντιλήμψεται αὐτῷ, καὶ ὁ βραχίων μου κατισχύσει αὐτόν. Οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ, υἱὸς ἀνομίας οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν. Καὶ συνκόψω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς μισοῦντας αὐτὸν τροπώσομαι. Καὶ ἡ ἀλήθειά μου καὶ τὸ ἔλεός μου μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί μου ὑψωθήσεται τὸ κέρας αὐτοῦ.

Καθὼ

Circundederunt me sicut aqua, tota die circundederunt me simul. Elongasti à me amicum & proximum, et notos meos à miseria. Intellectus Aethan Israelitæ. LXXXVIII

MIsericordias domini, in æternum cantabo. In generationem & generationem, annũciabo ueritatem tuã in ore meo. Quoniam dixisti in æternum misericordia ædificabitur, in cœlis præparabitur ueritas tua. Disposui testamentum electis meis, iuraui Dauid seruo meo, usque in æternum præparabo semen tuum. Et ædificabo in generationem & generationem sedem tuam. Confitebuntur cœli mirabilia tua domine, etenim ueritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam quis in nubibus æquabitur domino, similis erit deo in filijs dei? Deus qui glorificatur in consilio sanctorum, magnus & terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus uirtutũ quis similis tibi? potẽs es domine & ueritas tua in circuitu tuo. tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut uulneratum superbum, in brachio uirtutis tuæ dispersisti inimicos tuos. Tui sunt cœli & tua est terra, orbẽ terræ & plenitudinem eius tu fundasti. Aquilonem et mare tu creasti. Thabor et Hermon in nomine tuo exultabunt, tuum brachium cum potentia. Firmetur manus tua & exaltetur dextera tua, iustitia & iudicium præparatio sedis tuæ. Misericordia & ueritas præcedent faciem tuam, beatus populus qui scit iubilationem. Domine in lumine uultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabũt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur. Quoniã gloria uirtutis eorũ tu es, & in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia domini est assumptio, & sancti Israel regis nostri. Tunc loquutus es in uisione sanctis tuis, & dixisti, posui adiutoriũ in potentia, & exaltaui electum de plebe mea. Inueni Dauid seruum meũ, oleo sancto meo unxi eum. Manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confirmabit eum. Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis nõ apponet nocere ei. Et concidã à facie ipsius inimicos eius, & odientes eum in fugam conuertam. Et ueritas mea & misericordia mea cum ipso, & in nomine meo exaltabit cornu eius.

Et ponam

Circundederunt me quasi aquæ tota die, uallauerunt me pariter. Longe fecisti à me amicum & sodalem, notos meos abstulisti.

Intellectus Aethan Ezraitæ.

LXXXIX

MIsericordias domini in æternum cantabo, in generatione & generationem annunciabo ueritatem tuam in ore meo. Quia dixisti sempiterna misericordia ædificabitur, cœlos fundabis & ueritas tua in eis. Percussi fœdus cum electo meo, iuraui Dauid seruo meo. Vsque in æternum stabiliam semen tuum, & ædificabo in generatione & generatione thronum tuum: semper. Confitebuntur cœli mirabilia tua domine, & ueritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quis enim in nubibus æquabitur domino, assimilabitur domino de filijs dei. Deus inclytus in arcano sanctorum nimio, & terribilis in cunctis qui circa eum sunt. Domine deus exercituum quis similis tui fortissime domine, & ueritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris superbiæ maris, & elationes gurgitum eius tu comprimis. Tu confregisti quasi uulneratum superbum, in brachio forti tuo dispersisti inimicos tuos. Tui sunt cœli & tua est terra, orbem & plenitudinem tu fundasti. Aquilonem & dextrũ tu creasti, Thabor & Hermon nomen tuum laudabunt. Tuum brachium cum fortitudine, roboretur manus tua & exaltetur dextera tua. Iustitia & iudicium firmamentum throni tui, misericordia & ueritas præcedent faciem tuam. Beatus populus qui nouit iubilum, domine in lumine uultus tui ambulabunt. In nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur. Quia gloria fortitudinis eorum tu es, & in uolũtate tua eleuabis cornu nostrum. Quia à domino est protectio nostra, & sancto Israel rege nostro. Tunc loquutus es per uisionem sanctis tuis, & dixisti posui adiutorium super robustum, & exaltaui electum de populo. Inueni Dauid seruum meum, oleo sancto meo unxi eum. Cum quo manus mea firma erit, & brachium meum roborabit eum. Non decipiet inimicus eũ, & filius iniquitatis non affliget eum. Sed concidam ante faciem eius hostes illius, & qui eum oderunt percutiam. Veritas autem mea & misericordia mea erit cum eo, & in nomine meo exaltabitur cornu eius.

Et ponam

תהלים

סְבָבוּנִי כַמַּיִם כָּל־הַיּוֹם חַקְּפוּ עָלָי יָחַד׃ הִרְחַקְתָּ מְמֶנִּי אוֹהֵב וָרֵעַ מְיָדָעַי מַחְשָׁךְ׃

מאתן

לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי׃

חַסְדֵי יְהוָה עוֹלָם אָשִׁירָה לְדוֹר וָדוֹר אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי׃ כִּי־ אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה שָׁמַיִם תָּכִין אֱמוּנָתְךָ בָהֶם׃ כָּרַתִּי בְרִית לִבְחִירִי נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עַבְדִּי׃ עַד־עוֹלָם אָכִין זַרְעֶךָ וּבָנִיתִי לְדֹר־וָדוֹר כִּסְאֶךָ סֶלָה׃ וְיוֹדוּ שָׁמַיִם פִּלְאֲךָ יְהוָה אַף־ אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדוֹשִׁים׃ כִּי מִי בַשַּׁחַק יַעֲרוֹךְ לַיהוָה יִדְמֶה לַיהוָה בִּבְנֵי אֵלִים׃ אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד־קְדוֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל־כָּל־סְבִיבָיו׃ יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי־כָמוֹךְ חָסִין יָהּ וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ׃ אַתָּה מוֹשֵׁל בְּגֵאוּת הַיָּם בְּשׂוֹא גַלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם׃ אַתָּה דִכִּאתָ כֶחָלָל רָהָב בִּזְרוֹעַ עֻזְּךָ פִּזַּרְתָּ אוֹיְבֶיךָ׃ לְךָ שָׁמַיִם אַף־לְךָ אֶרֶץ תֵּבֵל וּמְלוֹאָהּ אַתָּה יְסַדְתָּם׃ צָפוֹן וְיָמִין אַתָּה בְרָאתָם תָּבוֹר וְחֶרְמוֹן בְּשִׁמְךָ יְרַנֵּנוּ׃ לְךָ זְרוֹעַ עִם־גְּבוּרָה תָּעוֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ׃ צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ׃ אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יְהוָה בְּאוֹר־פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן׃ בְּשִׁמְךָ יָגִילוּן כָּל־הַיּוֹם וּבְצִדְקָתְךָ יָרוּמוּ׃ כִּי־תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה וּבִרְצוֹנְךָ תָּרִים קַרְנֵנוּ׃ כִּי־ לַיהוָה מָגִנֵּנוּ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מַלְכֵּנוּ׃ אָז דִּבַּרְתָּ בְחָזוֹן לַחֲסִידֶךָ וַתֹּאמֶר שִׁוִּיתִי עֵזֶר עַל־גִּבּוֹר הֲרִימוֹתִי בָחוּר מֵעָם׃ מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי בְּשֶׁמֶן קָדְשִׁי מְשַׁחְתִּיו׃ אֲשֶׁר יָדִי תִּכּוֹן עִמּוֹ אַף־זְרוֹעִי תְאַמְּצֶנּוּ׃ לֹא־יִשָּׁא אוֹיֵב בּוֹ וּבֶן־עַוְלָה לֹא יְעַנֶּנּוּ׃ וְכִתַּתִּי מִפָּנָיו צָרָיו וּמְשַׂנְאָיו אֶגּוֹף׃ וֶאֱמוּנָתִי וְחַסְדִּי עִמּוֹ וּבְשְׁמִי תָּרוּם קַרְנוֹ׃

ושמתי

Καὶ θήσομαι ἐν θαλάσσῃ χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐν ποταμοῖς δεξιὰν αὐτοῦ. Αὐτὸς ἐπικαλέσεταί με πατήρ μου εἶ σύ, θεός μου καὶ ἀντιλήπτωρ τῆς σωτηρίας μου. Κἀγὼ πρωτότοκον θήσομαι αὐτόν, ὑψηλὸν παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς. Εἰς τὸν αἰῶνα φυλάξω αὐτῷ τὸ ἔλεός μου, καὶ ἡ διαθήκη μου πιστὴ αὐτῷ. Καὶ θήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ. Ἐὰν ἐγκαταλίπωσιν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὸν νόμον μου, καὶ τοῖς κρίμασί μου μὴ πορευθῶσιν. Ἐὰν τὰ δικαιώματά μου βεβηλώσωσι, καὶ τὰς ἐντολάς μου μὴ φυλάξωσι. Ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐν μάστιξι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Τὸ δὲ ἔλεός μου, οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐποίησα ἐν τῇ ἀληθείᾳ μου. Οὐδὲ μὴ βεβηλώσω τὴν διαθήκην μου, καὶ τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων μου οὐ μὴ ἀθετήσω. Ἅπαξ ὤμοσα ἐν τῇ ἁγίῳ μου εἰ τῷ Δαυὶδ μὴ ψεύσομαι, τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μενεῖ. Καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ, ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον μου, καὶ ὡς ἡ σελήνη κατηρτισμένη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ μάρτυς ἐν οὐρανῷ πιστός. Σὺ δὲ ἀπώσω καὶ ἐξουδενώσας, ἀνέβαλες τὸν χρισόν σου. Κατέστρεψας τὴν διαθήκην τοῦ δούλου σου, ἐβεβήλωσας εἰς τὴν γῆν τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ. Κατέλυσε πάντας τοὺς φραγμοὺς αὐτοῦ, ἔθου τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ πλημμέλιον. Διέρπαζον αὐτὸν πάντες οἱ διοδεύοντες ὁδόν, ἐγενήθη ὀνειδισμὸς τοῖς γείτοσιν αὐτοῦ. Ὑψωσας τὴν δεξιὰν τῶν θλιβόντων αὐτόν, εὔφρανας πάντας τοὺς ἐχθρούς αὐτοῦ. Ἀπέστρεψας τὴν βοήθειαν τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀντελάβου αὐτοῦ ἐν τῷ πολέμῳ. Κατέλυσας ἀπὸ καθαρισμοῦ αὐτοῦ, τὸν θρόνον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν κατέρραξας. Ἐσμίκρυνας τὰς ἡμέρας τοῦ χρόνου αὐτοῦ, κατέχεας αὐτοῦ αἰσχύνην. Ἕως πότε κύριε ἀποστρέψῃ εἰς τέλος, ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ἡ ὀργή σου; Μνήσθητι τίς μου ἡ ὑπόστασις, μὴ γὰρ ματαίως ἔκτισας πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων; Τίς ἐστιν ἄνθρωπος, ὃς ζήσεται καὶ οὐκ ὄψεται θάνατον; ῥύσεται τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς ᾅδου. Ποῦ ἐστὶ τὰ ἐλέη σου τὰ ἀρχαῖα κύριε, ἃ ὤμοσας τῷ Δαυὶδ ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. Μνήσθητι κύριε τοῦ ὀνειδισμοῦ τῶν δούλων σου, οὗ ὑπεσχόμην ἐν τῷ κόλπῳ μου πολλῶν ἐθνῶν. Οὗ ὠνείδισαν οἱ ἐχθροί σου κύριε, οὗ ὠνείδισαν τὴν ἀντάλλαγμα τοῦ χριστοῦ σου. Εὐλογητὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, γένοιτο γένοιτο.

Προσευχὴ μωυσῆ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. πθ

Κύριε καταφυγὴ ἐγενήθης ἡμῖν, ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Πρὸ τοῦ ὄρη γενηθῆναι καὶ πλασθῆναι τὴν γῆν καὶ τὴν οἰκουμένην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ.

Et ponam in mari manũ eius, & in fluminibus dexteram eius. Ipse inuocauit me pater meus es tu, deus meus & susceptor salutis meæ. Et ego primogenitũ ponam illũ, excelsum prę regibus terræ. In æternum seruabo illi misericordiam meã, & testamẽtum meũ fidele ipsi. Et ponã in seculum seculi semen eius, & thronum eius sicut dies cœli. Si autẽ dereliquerint filij eius legem meã, & in iudicijs meis nõ ambulauerint. Si iustitias meas prophanauerint, & mãdata mea non custodierint. Visitabo in uirga iniquitates eorũ, & in uerberibus peccata eorum. Misericordiam autẽ meam nõ dispergã ab eo, neq; nocebo in ueritate mea. Neq; prophanabo testamentum meum, & quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita. Semel iuraui in sancto meo, si Dauid mentiar, semen eius in æternum manebit. Et thronus eius sicut sol in conspectu meo, & sicut luna perfecta in æternũ, & testis in cœlo fidelis. Tu uero repulisti & despexisti, distulisti Christũ tuum. Auertisti testamentũ serui tui, prophanasti in terra sanctuariũ eius. Destruxisti omnes sepes eius, posuisti firmamentũ eius formidinem. Diripuerunt eũ omnes transeuntes uiam, factus est opprobriũ uicinis suis. Exaltasti dexteram deprimentium eum, lætificasti omnes inimicos eius. Auertisti adiutoriũ gladij eius, & non auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emũdatione, & sedem eius in terram collisisti. Minorasti dies temporis eius, perfudisti eum confusione. Vsquequo dñe auertes in finẽ, exardescet sicut ignis ira tua. Memorare quæ mea substãtia, nunquid enim uane constituisti omnes filios hominum? Quis est homo qui uiuet & non uidebit mortem, eruet animam suã de manu inferi. Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ domine, sicut iurasti Dauid in ueritate tua? Memor esto dñe opprobrij seruorum tuorũ, quod continui in sinu meo multarũ gentiũ. Quod exprobrauerunt inimici tui domine, quod exprobrauerunt cõmutationẽ Christi tui. Benedictus dñs in æternum, fiat fiat.

Oratio Moysi hominis dei. LXXXIX

DOmine refugium factus es nobis, à generatione in generatione. Priusquam montes fierent, aut formaretur terra & orbis, à seculo usq; in seculum tu es deus.

Ne

Et ponam in mari manum eius, & in fluminibus dexteram eius. Ipse inuocabit me pater meus es tu, deus meus & fortitudo salutis meæ.

Ego autem primogenitũ ponam eum, excelsum regibus terræ. In æternum custodiam ei misericordiam meam, & pactum meum fidele erit ei. Et ponam perpetuum semen eius, & thronum eius sicut dies cœli. Si autem dereliquerint filij eius legem meam, & in iudicijs meis non ambulauerint. Si cærimonias meas prophanauerint, & præcepta mea non custodierint.

Visitabo in uirga scelera eorum, & in plagis iniquitates eorum. Misericordiam autẽ meam nõ auferã ab eo, nec mentiar in ueritate mea.

Non uiolabo pactum meum, & quod egressum est de labijs meis non mutabo. Semel iuraui in sancto meo, si Dauid mentiar. Semen eius in sempiternum erit, & thronus eius sicut sol in conspectu meo. Sicut luna stabilietur in sempiternum, & testis in cœlo fidelis semper.

Tu autem reppulisti & proiecisti, iratus es aduersus Christum tuum. Attenuasti pactum serui tui, prophanasti in terra diadema eius. Dissipasti omnes macerias eius, posuisti munitiones eius pauorem. Diripuerunt eum omnes qui transeunt per uiam, factus est opprobrium uicinis suis. Eleuasti dexteram hostium eius, lætificasti omnes inimicos illius. Auertisti robur gladij eius, & non subleuasti eum in prælio. Quiescere fecisti munditiam eius, & thronum illius in terra detraxisti. Abbreuiasti dies adolescentiæ eius, operuisti eum ignominia semper. Vsquequo domine absconderis in finẽ, succenditur quasi ignis indignatio tua, Memento mei de profundo, alioquin quare frustra creasti filios hominum. Quis est uir qui uiuat & non uideat mortem, saluans animam suam de manu inferi? semper. Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ domine, quas iurasti Dauid in ueritate tua. Recordare domine opprobrij seruorum tuorum, quia portaui in sinu meo omnes iniquitates populorum. Quas exprobrauerunt inimici tui domine, quibus exprobrauerunt uestigia Christi tui. Benedictus dominus in sempiternum, amen amen.

Oratio Moysi uiri dei. XC

DOmine habitaculum tu factus es nobis in generatione & generatione. Antequam montes nascerẽtur & parturiretur terra & orbis. à seculo usq; in seculum tu es deus.

Conuer

Μὴ ἀπερρίψῃς ἄνθρωπον εἰς ταπείνωσιν, καὶ εἶπας ἐπιστράφητε οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. Ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου κύριε, ὡσεὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθὲς ἥτις διῆλθε καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. Τὰ ἐξερχόμενα αὐτῶν ἔτη ἐστίν, ὡσεὶ χλόη παρέλθει, ὡσεὶ πρωὶ ἀνθήσαι καὶ παρέλθοι. Ὡσεὶ ἐσπέρας ἀποπέσοι σκληρευθείη καὶ ξηρανθείη. Ὅτι ἐξελίπομεν ἐν τῇ ὀργῇ σου, καὶ ἐν τῷ θυμῷ σου ἐταράχθημεν. Ἔθου τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἐναντίον σου, ὁ αἰὼν ἡμῶν εἰς φωτισμόν, τὸ πρόσωπόν σου. Ὅτι πάντες αἱ ἡμέραι ἡμῶν ἐξέλιπον, καὶ ἐν τῇ ὀργῇ σου ἐξελίπομεν. Τὰ ἔτη ἡμῶν ὡσεὶ ἀράχνη ἐμελέτων, αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη. Ἐὰν δὲ ἐν δυνασταῖς ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν, κόπος καὶ πόνος. Ὅτι ἐπῆλθε πραότης ἐφ' ἡμᾶς, καὶ παιδευθησόμεθα. Τίς γινώσκει τὸ κράτος τῆς ὀργῆς σου, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου σου τὸν θυμόν σου ἐξαριθμήσασθαι; Τὴν δεξιάν σου οὕτως γνώρισόν μοι, καὶ τοὺς πεπαιδευμένους τῇ καρδίᾳ ἐν σοφίᾳ. Ἐπίστρεψον κύριε ἕως πότε, καὶ παρακλήθητι ἐπὶ τοῖς δούλοις σου. Ἐνεπλήσθημεν τὸ πρωὶ τοῦ ἐλέους σου κύριε, καὶ ἠγαλλιασάμεθα καὶ εὐφράνθημεν. Ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν εὐφράνθημεν, ἀνθ' ὧν ἡμέρων ἐταπείνωσάς ἡμᾶς, ἐτῶν ὧν εἴδομεν κακά. Καὶ ἴδε ἐπὶ τοὺς δούλους σου, καὶ τὰ ἔργα σου, καὶ ὁδήγησον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν. Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον.

Αἴνῳ ᾠδῆς τῷ Δαυὶδ, ἀνεπίγραφος τῷ Ἑβραίῳ

Ὁ κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ ὑψίστου, ἐν (οις. ἡ σκέπῃ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται). Ἐρεῖ τῷ κυρίῳ ἀντιλήπτωρ μου εἶ, καὶ καταφυγή μου, ὁ θεός μου ἐλπιῶ ἐπ' αὐτόν. Ὅτι αὐτὸς ῥύσεταί σε ἐκ παγίδος θηρευτῶν, καὶ ἀπὸ λόγου ταραχώδους. Ἐν τοῖς μεταφρένοις αὐτοῦ ἐπισκιάσει σοι, καὶ ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐλπιεῖς. Ὅπλῳ κυκλώσει σε ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ, οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ φόβου νυκτερινοῦ. Ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει διαπορευομένου, ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημβρινοῦ. Πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου χιλιὰς, καὶ μυριὰς ἐκ δεξιῶν σου, πρός σε οὐκ ἐγγιεῖ. Πλὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατανοήσεις, καὶ ἀνταπόδοσιν ἁμαρτωλῶν ὄψῃ. Ὅτι σὺ κύριε ἡ ἐλπίς μου, τὸν ὕψιστον ἔθου καταφυγήν σου. Οὐ προσελεύσεταί πρός σε κακὰ, καὶ μάστιξ οὐκ ἐγγιεῖ τῷ σκηνώματί σου. Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα.

Οὐ

Ne auertas hominem in humilitatẽ, & dixisti conuertimini filij hominũ. Quoniã mille anni ante oculos tuos, tanquã dies hesterna quę prẽterijt. Et custodia in nocte, quę pro nihilo habentur, eorũ anni erunt. Mane sicut herba trãseat, mane floreat & trãseat, uespere decidat induret et arescat. Quia defecimꝰ in ira tua, & in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in cõspectu tuo, seculũ nostrũ in illuminatione uultus tui. Qm̃ oẽs dies nostri defecerũt, & in ira tua defecimus. anni nostri sicut aranea meditabunt, dies annorũ nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autẽ in potẽtatibus octoginta anni, & amplius eorũ labor & dolor. Qm̃ supuenit mãsuetudo, & corripiemur. Quis nouit potestatẽ iræ tuæ, & præ timore tuo irã tuã dinumerare? Dexterã tuã sic notã fac, & erudi tos corde in sapientia. Cõuertere dñe usq; quo, & deprecabilis esto super seruos tuos. Repleti sumꝰ mane misericordia tua, & exultauimus & delectati sumus in omnibus diebus nostris. Lætati sumus ꝓ diebus quibus nos humiliasti, annis quibus uidimus mala. Respice in seruos tuos & in opera tua, & dirige filios eorũ. Et sit splẽdor dñi dei nostri super nos, & opera manuũ nostrarũ dirige super nos, & opus manuũ nostrarũ dirige.

Laus cantici Dauid. xc

Qui habitat ĩ adiutorio altissimi, in protectiõe dei cœli cõmorabit. Dicet dño susceptor meus es tu & refugiũ meũ, deꝰ meꝰ sperabo in eũ. Qm̃ ipse liberabit me de laqueo uenãtiũ, & à uerbo aspero. Scapulis suis obũbrabit tibi & sub pẽnis eius sperabis. Scuto circũdabit te ueritas eius, nõ timebis à timore nocturno. A sagitta uolãte in die, à negocio perãbulãte in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano. Cadẽt à latere tuo mille, & decẽ milia à dextris tuis, ad te autẽ nõ appropinquabit. Verũtamẽ oculis tuis cõsiderabis, & retributionẽ peccatorum uidebis. Quoniã tu es dñe spes mea, altissimũ posuisti refugiũ tuũ. Nõ accedet ad te malum, & flagellum nõ appropinquabit tabernaculo tuo. Qm̃ angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidẽ pedem tuum. Super aspidẽ & basiliscum ambulabis, & cõculcabis leonem & draconẽ.

Quo

Conuertens hominem usq; ad contritionem, & dicens reuertimini filij Adam. Quia mille anni in oculis tuis sicut dies hesterna quæ pertrã sijt, & uigilia nocturna. Percutiente te eos ut somnium erunt, mane quasi herba pertransiens.

Mane floruit & abijt, ad uesperum conteretur atque siccabitur. Consumpti enim sumus in furore tuo, & in indignatione tua conturbati sumus. Posuisti iniquitates nostras coram te, negligentias nostras in luce uultus tui. Omnes enim dies nostri transierunt in furore tuo, consumpsimus annos nostros quasi sermonem loquens. Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis, si autem multũ, octoginta anni, & quod amplius labor & dolor, quoniã transibimus cito & auolauimus. Quis nouit fortitudinem iræ tuæ, & secũdum timorem tuum indignationem tuam. Vt numerentur dies nostri sic ostende, & ueniemus corde sapienti.

Reuertere domine usq; quo, & exorabilis esto super seruos tuos. Imple nos matutina misericordia tua, & laudabimus & lętabimur in cunctis diebus nostris. Lætifica nos pro diebus quibus afflixisti nos, & annis in quibus uidimus mala. Appareat apud seruos tuos opus tuum, & gloria tua super filios eorum. Et sit decor domini dei nostri super nos, & opus manuũ nostrarum fac stabile super nos, & opus manuũ nostrarum confirma.

xci

Qui habitat in abscondito excelsi, in umbraculo domini commorabitur. Dicens domino spes mea & fortitudo mea, deus meus confidam in eo, Quia ipse liberabit te de laqueo uenantium, de morte insidiarum. In scapulis suis obumbrabit tibi & sub alis eius sperabis, scutum & protectio ueritas eius. Non timebis à timore nocturno, à sagitta uolante per diem. A peste in tenebris ambulante, à morsu insanientis meridie. Cadent à latere tuo mille & decẽ milia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Veruntamen oculis tuis uidebis, & ultionem impiorum cernes. Tu enim es dñe spes mea, excelsum posuisti habitaculũ tuum. Non accedet ad te malum, & lepra non appropinquabit tabernaculo tuo. Quia angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis. In manibus portabunt te, ne fortè offendat ad lapidem pes tuus. Super aspidẽ & basiliscum calcabis, conculcabis leonem & draconẽ.

Quo-

Universidad de Sevilla Biblioteca

Οτι ἐπ' ἐμὲ ἤλπισε καὶ ῥύσομαι αὐτὸν, σκεπάσω αὐτὸν, ὅτι ἔγνω τὸ ὄνομά μου. Κεκράξεται πρός με καὶ ἐπακούσομαι αὐτοῦ, μετ' αὐτοῦ εἰμὶ ἐν θλίψει. Ἐξελοῦμαι αὐτὸν καὶ δοξάσω αὐτὸν, μακρότητα ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτὸν καὶ δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου. Καθισμα ιβ.

Ψαλμὸς ᾠδῆς εἰς τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων. Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ κυρίῳ, καὶ ψάλλειν τῷ ὀνόματί σου ὕψιστε. Τοῦ ἀναγγέλλειν τὸ πρωὶ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου κατὰ νύκτα. Ἐν δεκαχόρδῳ ψαλτηρίῳ μετ' ᾠδῆς ἐν κιθάρᾳ. Ὅτι εὐφρανάς με κύριε ἐν τοῖς ποιήμασί σου, καὶ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου ἀγαλλιάσομαι. Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε, σφόδρα ἐβαθύνθησαν οἱ διαλογισμοί σου. Ἀνὴρ ἄφρων οὐ γνώσεται καὶ ἄσωτος οὐ συνήσει ταῦτα. Ἐν ᾧ ἀνατέλλουσιν ἁμαρτωλοὶ ὡσεὶ χόρτον, καὶ διέλαμψαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Ὅπως ἂν ἐξολοθρευθῶσιν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, σὺ δὲ ὕψιστος εἰς τὸν αἰῶνα κύριε. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου κύριε, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου ἀπολοῦνται. Καὶ διασκορπισθήσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, καὶ ὑψώθη σου) ὡς μονοκέρωτος τὸ κέρας μου, καὶ τὸ γήρας μου ἐν ἐλαίῳ πίονι. Καὶ ἐπῶθεν ὁ ὀφθαλμός μου ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου, καὶ ἐν τοῖς ἐπανισταμένοις ἐπ' ἐμὲ πονηρευομένοις, ἀκούσεται τὸ οὖς μου. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ὡσεὶ κέδρος ἡ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται. Πεφυτευμένοι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσι. Ἔτι πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονι, καὶ εὐπαθοῦντες ἔσονται τοῦ ἀναγγεῖλαι. Ὅτι εὐθὺς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ. Εἰς τὸν ἡμβραν τοῦ προσαββάτου ὅτε κατῴκισται ἡ γῆ αἶνος ᾠδῆς τῷ Δαυὶδ, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. ϛβ

Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο κύριος δύναμιν καὶ περιέζωσατο. Καὶ γὰρ ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. Ἕτοιμος ὁ θρόνος σου ἀπὸ τότε, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ. Ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ κύριε, ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν. Ἀροῦσιν οἱ ποταμοὶ τὰς ἀγερσίας αὐτῶν, ἀπὸ φωνῶν ὑδάτων πολλῶν. Θαυμασοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης, θαυμαστὸς ἐν ὑψηλοῖς ὁ κύριος. Τὰ μαρτύριά σου ἐπιστώθησαν σφόδρα, τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἁγίασμα κύριε, εἰς μακρότητα ἡμερῶν.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ τετράδι σαββάτου. ϛγ

Ὁ Θεὸς ἐκδικήσεως κύριος, θεὸς ἐκδικήσεως παρρησιάσατο. Ὑψώθητι ὁ κρίνων τὴν γῆν ἀπόδος ἀνταπόδοσιν τοῖς ὑπερηφάνοις. ἕως πότε ἁμαρτωλοὶ κύριε, ἕως πότε ἁμαρτωλοὶ καυχήσονται. Φθέγξον

Quoniã in me sperauit & liberabo eũ, protegã eum quoniã cognouit nomen meum. Clamauit ad me & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiã eum & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum.

Psalmus cantici in die sabbati. xci

Bonũ est confiteri dño, & psallere nomini tuo altissime. Ad annũciandũ mane misericordiã tuam, & ueritatẽ tuam per noctem. In decachordo psalterio, cum cantico in cithara. Quia delectasti me dñe in factura tua, et in operibus manuũ tuarum exultabo. Quàm magnificata sunt opera tua dñe, nimiũ profundæ factæ sunt cogitatiões tuę. Vir insipiẽs nõ cognoscet, et stultꝰ nõ intelliget hæc. Quũ exorti fuerint peccatores sicut fœnũ, & apparuerint omnes qui operãtur iniquitatẽ. Vt intereãt in seculũ seculi, tu autem altissimus in æternũ dñe. Quoniam ecce inimici tui dñe, qm̃ ecce inimici tui peribũt, & dispergẽtur omnes qui operãtur iniquitatẽ. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meũ, & senectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos, & ab insurgẽtibus in me malignãtibus audiet auris mea. Iustus ut palma florebit, sicut cedrus libani multiplicabitur. Plantati in domo domini, in atrijs domus dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabunt̃ in senecta uberi, & bene patiẽtes erũt ut annũcient. Qm̃ rectus dñs deus noster, & non est iniquitas in eo.

Laus cantici Dauid in die ante sabbatum, quando fundata est terra. xcii

Dominus regnauit, decorẽ indutus est, indutus est dñs fortitudinẽ & præcinxit se. Etenim firmauit orbẽ terrę, qui nõ cõmouebitur. Parata sedes tua ex tunc, à seculo tu es. Eleuauerũt flumina domine, eleuauerunt flumina uocẽ suam. Eleuauerunt flumina fluctus suos, à uocibus aquarũ multarũ. Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia sunt nimis, domum tuam decet sanctitudo domine, in longitudine dierum.

Psalmus Dauid, quarta sabbati. xciii

Deus ultionũ dñs, deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram, redde retributionem superbis. Vsq; quo peccatores dñe, usquequo peccatores gloriabunt? Effa-

כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־
יָדַע שְׁמִי׃ יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ
אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ׃
אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי׃

צב

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם
הַשַּׁבָּת׃

טוֹב לְהוֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ
עֶלְיוֹן׃ לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ
וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת׃ עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־
נֵבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר׃ כִּי שִׂמַּחְתַּנִי
וַתְּחַנֵּחַ בְּמַעֲשֶׂיךָ יְרַנֵּן אֲרַנֵּן׃
מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ
מַחְשְׁבוֹתֶיךָ׃ אִישׁ־בַּעַר לֹא יֵדָע
וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת׃ בִּפְרוֹחַ
רְשָׁעִים כְּמוֹ־עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן
לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי עַד׃ וְאַתָּה מָרוֹם
לְעֹלָם יְהוָה׃ כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יְהוָה
כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי
אָוֶן׃ וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלּוֹתִי
בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן׃ וְהַבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי
בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי׃
צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן
יִשְׂגֶּה׃ שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת
אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ׃ עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה
דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ׃ לְהַגִּיד כִּי־
יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בּוֹ׃

צג

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה
עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃
נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה׃
נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְהוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם
יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם׃ מִקֹּלוֹת מַיִם
רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם
יְהוָה׃ עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ
נַאֲוָה קֹדֶשׁ יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃

צד

אֵל־נְקָמוֹת יְהוָה אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ׃
הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל
עַל־גֵּאִים׃ עַד־מָתַי רְשָׁעִים יְהוָה
עַד־מָתַי רְשָׁעִים יַעֲלֹזוּ׃

Quoniam mihi adhæsit & liberabo eum, exaltabo eum quoniam cognouit nomen meum. Inuocabit me & exaudiam eum, cum ipso ero in tribulatione, eruam eum & glorificabo eum. Longitudine dierum implebo eum, & ostendam illi salutare meum.

Psalmus cantici in die sabbati. xcii

Bonum est confiteri domino, & psallere nomini tuo altissime. Ad annunciandum mane misericordiam tuam, & fidem tuam in nocte. In decachordo et in psalterio, in cantico & cithara. Quoniam lætificasti me domine in opere tuo, in facturis manuum tuarum laudabo.

Quàm magnificata sunt opera tua domine. satis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget istud. Germinauerunt impij quasi fœnum, & floruerunt omnes qui operantur iniquitatem, ut conterantur usque in sempiternum. Tu autem excelsus in æternum domine. Ecce em̃ inimici tui domine, ecce inimici tui peribunt, & dissipabuntur omnes qui operantur iniquitatem. Et exaltabitur quasi monocerotis cornu meum, & senectus mea in oleo uberi. Et respiciet oculus meus eos qui insidiãtur mihi, de his qui consurgunt aduersum me malignantibus audiet auris mea. Iustus ut palma florebit, ut cedrus in libano multiplicabitur. Transplantati in domo domini, in atrijs dei nostri germinabunt. Adhuc fructificabunt in senectute, pingues & frondentes erunt. Annuncian tes quia rectus dominus, fortitudo mea, & non est iniquitas in eo.

xciii

Dominus regnauit, gloria indutus est, indutus est dominus fortitudine et accinctus est, insuper appendit orbem qui non commouebitur. Firmum solium tuum ex tunc, ab æterno tu es. Leuauerunt flumina domine, leuauerunt flumina uocẽ suam. Leuauerunt flumina uoces suas, leuauerunt flumina gurgites suos. A uocibus aquarum multarum grandes fluctus maris, grandis in excelso dominus. Testimonia tua fidelia facta sunt nimis, domum tuam decet sanctitas domine in longitudine dierum.

xciiii

Deus ultionum domine, deus ultionũ ostendere. Eleuare qui iudicas terram, redde uicisitudinem superbis. Vsq; quo impij domine, usquequo impij exultabunt.

Fluent

Φθέγξονται καὶ λαλήσουσιν ἀδικίαν, λαλήσουσι πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Τὸν λαόν σου κύριε ἐταπείνωσαν, καὶ τὴν κληρονομίαν σου ἐκάκωσαν. Χήραν καὶ ὀρφανὸν ἀπέκτειναν, καὶ προσήλυτον ἐφόνευσαν. καὶ ἔλεγον οὐκ ὄψεται κύριος, οὐδὲ συνήσει ὁ θεὸς Ἰακώβ. Συνίετε δὴ ἄφρονες ἐν τῷ λαῷ, καὶ μωροὶ ποτὲ φρονήσατε. ὁ φυτεύσας τὸ ὦς, οὐχὶ ἀκούει; ἢ ὁ πλάσας τὸ ὀφθαλμόν, οὐχὶ κατανοεῖ; Ὁ παιδεύων ἔθνη, οὐχὶ ἐλέγξει; ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν; Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. Μακάριος ἄνθρωπος ὃν ἂν παιδεύσῃς κύριε, καὶ ἐκ τοῦ νόμου σου διδάξῃς αὐτόν. Τοῦ πραΰναι αὐτῷ ἀφ' ἡμερῶν πονηρῶν, ἕως οὗ ὀρυγῇ τῷ ἁμαρτωλῷ βόθρος. ὅτι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, οὐκ ἐγκαταλείψει. Ἕως δὲ δικαιοσύνη ἐπιστρέψει εἰς κρίσιν, καὶ ἐχόμενοι αὐτῆς πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Τίς ἀναστήσεταί μοι ἐπὶ πονηρευομένους, ἢ τίς συμπαραστήσεταί μοι ἐπὶ τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν; Εἰ μὴ ὅτι κύριος ἐβοήθησέ μοι, παρὰ βραχὺ παρῴκησε δὲ ἄδης ἡ ψυχή μου. Εἰ ἔλεγον σεσάλευται ὁ πούς μου, τὸ ἔλεός σου κύριε ἐβοήθει μοι. Κατὰ τὸ πλῆθος τῶν διαλογισμῶν μου ἐν τῇ καρδίᾳ μου, αἱ παρακλήσεις σου εὐφράναν τὴν ψυχήν μου. Μὴ συμπροσέσται σοι θρόνος ἀνομίας, ὁ πλάσας πόνον ἐπὶ προσαγῇ μοι; Θηρεύσουσιν ἐπὶ ψυχὴν δικαίου, καὶ αἷμα ἀθῷον κατακρινοῦσιν. Καὶ ἐγένετό μοι κύριος εἰς καταφυγήν, καὶ ὁ θεός μου εἰς βοηθὸν ἐλπίδος μου. Καὶ ἀποδώσει αὐτοῖς κύριος τὴν ἀνομίαν αὐτῶν, καὶ τῇ πονηρίᾳ αὐτῶν, ἀφανιεῖ αὐτοὺς κύριος ὁ θεός. Αἶνος ᾠδῆς ψαλμός, ἀνεπιγράφως παρ' ἑβραίοις.

Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν. Προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ. Ὅτι θεὸς μέγας κύριος, καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ τὰ ὕψη τῶν ὀρέων αὐτοῦ εἰσιν. Ὅτι αὐτοῦ ἐστιν ἡ θάλασσα, καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτήν, καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἔπλασαν. Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ, καὶ κλαύσωμεν ἐναντίον κυρίου τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς λαὸς νομῆς αὐτοῦ, καὶ πρόβατα χειρὸς αὐτοῦ. Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν. Ἐδοκίμασάν με καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου. Τεσσαράκοντα ἔτη προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπα ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. ὡς ὤμοσα

Effabuntur & loquentur iniquitatē, loquētur omnes qui operantur iniustitiā. Populū tuum dñe humiliauerūt, & hæreditatē tuam uexauerunt. Viduā & aduenā interfecerūt, & pupillos occiderūt. Et dixerūt nō uidebit dñs, nec intelliget deus Iacob. Intelligite insipiētes in populo, & stulti aliquādo sapite. Qui plantauit aurē nō audiet, aut qui finxit oculum nō cōsiderat? Qui corripit gētes nō arguet, aut qui docet hominē scientiā? Dñs scit cogitationes hominū, qm uanæ sunt. Beatus homo quem tu erudieris dñe, & de lege tua docueris eum. Vt mitiges ei à diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea. Quia nō repellet dñs plebē suā, & hæreditatē suā nō derelinquet. Quoadusq; iustitia cōuertat in iudiciū, et qui tenēt eam oēs recto sunt corde. Quis cōsurget mihi aduersus malignantes, aut qs stabit mecū aduersus operātes iniquitatē? Nisi quia dñs adiuuit me, paulominus habitasset in inferno anima mea. Si dicebā motus est pes meus, misericordia tua dñe adiuuabat me. Secundū multitudinē dolorum meorū in corde meo, cōsolationes tuæ lętifi cauerūt animā meā. Nūquid adhæret tibi sedes iniqtatis, qui fingis laborē in pręcepto? Captabūt in animā iusti, & sanguinē innocētē condēnabūt. Et factus est mihi dñs in refugiū, & deus meus in adiutoriū spei meæ. Et reddet illis iniquitatē ipsorū, et in malitia eorū disperdet illos dominus deus noster.

Laus cantici ipsi Dauid. XCIIII

VEnite exultemus dño, iubilemus deo salutari nostro. Pręoccupem⁹ faciē eius in cōfessiōe, & in psalmis iubilemus ei. Quoniā deus magnus dominus, et rex magnus super oēs deos. Quia in manu eius sunt oēs fines terræ, & altitudines montiū ipsius sunt. Qm ipsius est mare & ipse fecit illud, & siccam manus eius formauerūt. Venite adoremus & ꝓcidamus & ploremus ante dominū qui fecit nos, quia ipse est dominus deus noster. Et nos populus pascuæ eius, & oues manus eius. Hodie si uocem eius audieritis, nolite obdurare corda uestra. Sicut in irritatione, secūdū diē tentationis in deserto. Vbi tētauerūt me patres uestri, probauerūt & uiderūt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generatiōi illi, & dixi semp errāt corde. Et isti nō cognouerūt uias meas ut iura-

ui

Fluent loquentes antiquum, garrient omnes qui operantur iniquitatem. Populum tuum domine conterent, & hæreditatē tuam affligent. Viduam & aduenam interficient, & pupillos occident. Et dixerunt non uidebit dominus, & non intelliget deus Iacob. Intelligite stulti in populo, & insipientes aliquando discite. Qui plantauit aurem non audiet, aut qui finxit oculum non uidebit? Qui erudit gentes non arguet, qui docet hominem scientiam? Dominus nouit cogitationes hominum, quia uanæ sunt. Beatus uir quē tu erudieris domine, & de lege tua docueris eum. Vt quiescat à diebus afflictionis, donec fodiatur impio interitus. Nō enim derelinquet dominus populum suum, & hæreditatem suam non deseret. Quoniam ad iustitiam reuertetur iudicium, & sequentur illud omnes recti corde. Quis stabit pro me aduersum malos, quis stabit pro me aduersum operarios iniquitatis? Nisi quia dominus auxiliator meus, paulominus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus, misericordia tua domine sustentabat me. In multitudine cogitationum mearum quæ sunt in me intrinsecus, consolationes tuæ delectabunt animam meam. Nunquid particeps erit tui thronus insidiarum fingens laborem in præcepto. Copulabuntur aduersum animam iusti, & sanguinem innocentē cōdemnabunt. Erit autem mihi dominus in refugium, & deus meus quasi petra spei meę. Et restituet super eos iniquitatem suam et in malitia sua perdet eos. perdet eos dominus deus noster.

XCV

VEnite laudemus dominum, iubilemus petræ Iesu nostro. Præoccupemus uultum eius in actione gratiarum, in cāticis iubilemus ei.

Quoniam fortis & magnus dominus, & rex magnus super omnes deos. In cuius manu fundamenta terræ, & excelsa montium ipsius sunt. Cuius est mare: ipse enim fecit illud, et siccam manus eius plasmauerunt. Venite adoremus & curuemur, flectamus genua ante faciem domini factoris nostri. Quia ipse est deus noster & nos populus pascuæ eius & grex manus eius, hodie si uocem eius audieritis. Nolite indurare corda uestra sicut in contradictione, sicut in die tentationis in deserto. Vbi tentauerunt me patres uestri, probauerūt me & uiderunt opus meum. Quadraginta annis displicuit mihi generatio illa, & dixi populus errans corde est, & non cognoscens uias meas. Quibus iuraui

in fu-

ϛ῾ πῆ ὀργῆ σου, ὲ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. Αἴνῳ ᾠδὴ τῷ δαυὶδ, ὅτε ὁ οἶκος ᾠκοδομεῖτο μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν. ἀνεπίγραφος ϖαρ' ἑβραίοις. ϟϛ

ΑΣατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινὸν, ᾄσατε τῷ κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ. Ασατε τῷ κυρίῳ, εὐλογήσατε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Αναγγείλατε ϵ῾ν τοῖς ἔθνεσι τὴν δόξαν αὐτοῦ, ϵ῾ν πᾶσι τοῖς λαοῖς τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. ὅτι μέγας κύριος ϰὴ αἰνετὸς σφόδρα, φοβερός ἐστιν ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς. ὅτι πάντες οἱ θεοὶ τ῾ ἐθνῶν δαιμόνια, ὁ δὲ κύριος τοὺς οὐρανοὺς ἐποίησεν. Εξομολόγησις ϰὲ ὡραιότης ϵ῾νώπιον αὐτοῦ, ἁγιωσύνη ϰὴ μεγαλοπρέπεια, ϵ῾ν τῷ ἁγιάσματι αὐτοῦ. Ενέγκατε τῷ κυρίῳ αἱ πατριαὶ τ῾ ἐθνῶν, ϵ῾νέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν ϰὴ τιμὴν, ϵ῾νέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ. Αρατε θυσίας ϰὲ εἰσπορεύεσθε εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ, προσκυνήσατε τῷ κυρίῳ ϵ῾ν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ, σαλευθήτω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ, εἴπατε ϵ῾ν τοῖς ἔθνεσιν ὅτι κύριος ἐβασίλευσεν. Καὶ ϰατώρθωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται, κρινεῖ λαοὺς ϵ῾ν εὐθύτητι. Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ ϰὴ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, σαλευθήτω ἡ θάλασσα ϰὴ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, χαρήσεται τὰ πεδία ϰὲ πάντα τὰ ξύλα τ῾ δρυμοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἔρχεται, ὅτι ἔρχεται κρῖναι τὴν γῆν. Κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ϵ῾ν δικαιοσύνῃ, ϰὲ λαοὺς ϵ῾ν τῇ ἀληθείᾳ αὐτοῦ. Τῷ δαυὶδ, ὅτε ἡ γῆ αὐτοῦ ϰαθίσατο, ἀνεπίγραφος ϖαρ' ἑβραίοις. ϟϛ

ΟΚύριος ἐβασίλευσεν ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί. Νεφέλη ϰὴ γνόφος ϰύκλῳ αὐτοῦ, δικαιοσύνη ϰὴ κρῖμα ϰατόρθωσις τ῾ θρόνου αὐτοῦ. Πῦρ ϵ῾νώπιον αὐτοῦ προπορεύσεται, ϰὴ φλογιεῖ ϰύκλῳ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Εφάνασαν αἱ ἀστραπαὶ αὐτοῦ τῇ οἰκουμένῃ, εἶδε ϰὲ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. Ἰδοὺ ὄρη ὡσεὶ κηρὸς ἐτάκησαν ἀπὸ προσώπου κυρίου, ἀπὸ προσώπου κυρίου πάσης τ῾ γῆς. Ανήγγειλαν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ϰὲ εἴδοσαν πάντες οἱ λαοὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ. Αἰσχυνθήτωσαν πάντες οἱ προσκυνοῦντες τοῖς γλυπτοῖς, οἱ ἐγκαυχώμενοι ϵ῾ν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. Προσκυνήσατε αὐτῷ πάντες ἄγγελοι αὐτοῦ, ἤκουσε ϰὲ εὐφράνθη Σιών. Καὶ ἠγαλλιάσαντο αἱ θυγατέρες τ῾ Ιουδαίας, ἕνεκεν τ῾ ϰριμάτων σου κύριε. Οτι σὺ κύριος ὕψιστος ϵ῾ῖ πᾶσαν τὴν γῆν, σφόδρα ὑπερύψωθης ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς. Οἱ ἀγαπῶντες τὸν κύριον μισεῖτε πονηρὰ, φυλάσσει κύριος τὰς ψυχὰς τ῾ ὁσίων αὐτοῦ, ἐϰ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ ῥύσεται αὐτούς. Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, ϰὲ τοῖς εὐθέσι τῇ ϰαρδίᾳ εὐφροσύνη. Εὐφράνθητε δίϰαιοι ϵ῾ν τῷ κυρίῳ ϰὴ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τ῾ ἁγιωσύνης αὐτοῦ.

ui in ira mea, si introibunt in requiem meã. Laus cantici Dauid, quando domus ædificabatur post captiuitatem. XCV

CAntate domino canticum nouum, cantate domino omnis terra. Cantate domino, benedicite nomini eius, annũciate de die in diem salutare eius. Annunciate inter gẽtes gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dñs & laudabilis nimis, terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dij gentiũ dæmonia, dñs autem cœlos fecit. Cõfessio & pulchritudo in conspectu eius, sanctimonia & magnificẽtia in sanctificatione eius. Afferte dño patriæ gentiũ, afferte dño gloriã & honorem, afferte dño gloriam nomini eius. Tollite hostias & introite in atria eius, adorate dñm in atrio sancto eius. Commoueatur à facie eius uniuersa tera, dicite in gentibus quia dñs regnauit. Etenim correxit orbẽ terrę, qui non cõmouebiẽ, iudicabit populos in æquitate. Lætentur cœli & exultet terra, cõmoueatur mare & plenitudo eius, gaudebũt campi & omnia quæ in eis sunt. Tunc exultabũt omnia ligna syluarũ à facie domini, quia uenit, qm̃ uenit iudicare terrã. Iudicabit orbẽ terræ in æquitate, & populos in ueritate sua.

Ipsi Dauid, quando terra ei restituta est. XCVI

DOminus regnauit, exultet terra, lætentur insulæ multæ. Nubes & caligo in circuitu eius, iustitia et iudiciũ correctio sedis eius. Ignis ante ipsum præcedet, & inflãmabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt fulgura eius orbi terræ, uidit & cõmota est terra. Mõtes sicut cera fluxerũt à facie domini, à facie domini omnis terra. Annunciauerũt cœli iustitiam eius, & uiderũt omnes populi gloriam eius. Cõfundantur omnes qui adorant sculptilia, qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius, audiuit & lætata est Sion. Et exultauerunt filiæ Iudæ, propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus altissimus super omnẽ terram, nimis exaltatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum odite malũ, custodit dñs animas sanctorum suorũ, de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto, et rectis corde lætitia. Lætamini iusti in dño, & confitemini memoriæ sanctificationis eius.

Psalmus

אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי אִם־יְבֹאוּן אֶל
מְנוּחָתִי׃

צה

שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ
לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ׃ שִׁירוּ לַיהוָה
בָּרֲכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃
סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים
נִפְלְאוֹתָיו׃ כִּי־גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל
מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃
כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים יְהוָה
שָׁמַיִם עָשָׂה׃ הוֹד־וְהָדָר לְפָנָיו עֹז
וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ׃ הָבוּ לַיהוָה
מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז׃
הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה
וּבֹאוּ לְהִשְׁתַּחֲוֺת לַיהוָה׃ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה
בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל־הָאָרֶץ׃
אִמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן
תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃
יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם
הַיָּם וּמְלוֹאוֹ׃ יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר
בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־עֲצֵי יָעַר׃ לִפְנֵי
יְהוָה כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט
תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ׃

XCVII

DOminus regnauit, exultet terra, lætabuntur insulæ multæ. Nubes & caligo in circuitu eius, iustitia & iudicium firmamentum solij eius. Ignis ante faciem eius ibit, & exuret per circuitum hostes eius. Apparuerunt fulgura eius orbi, uidit & contremuit terra. Montes sicut cera tabefacti sunt à facie domini, à facie dominatoris omnis terræ.

Annunciauerunt cœli iustitiam eius, & uiderunt omnes populi gloriam eius. Cõfundantur uniuersi qui seruiunt sculptili, qui gloriantur in idolis, adorate eum omnes dij.

Audiuit & lætata est Sion, & exultauerunt filiæ Iudæ, propter iudicia tua domine. Tu enim dominus excelsus super omnem terram, uehementer eleuatus es super omnes deos.

Qui diligitis dominum odite malum, custodit animas sanctorum suorum, de manu impiorum eruet eos. Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. Lætamini iusti in domino, & confitemini memoriæ sanctæ eius.

Psalmus

Τῷ Δαυὶδ Ψαλμός. ϛξ

ΑΣατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν, ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησεν ὁ κύριος. Ἐσωσεν αὐτῷ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ βραχίων ὁ ἅγιος αὐτοῦ. Ἐγνώρισε κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ, ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. Ἐμνήσθη τοῦ ἐλέους αὐτοῦ τῷ Ἰακὼβ, καὶ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ. Εἴδοσαν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Ἀλαλάξατε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, ἄσατε καὶ ἀγαλλιᾶσθε καὶ ψάλατε. Ψάλατε τῷ κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ, ἐν κιθάρᾳ καὶ φωνῇ ψαλμοῦ, ἐν σάλπιγξιν ἐλατοῖς, καὶ φωνῇ σάλπιγγος κερατίνης. Ἀλαλάξατε ἐνώπιον τοῦ βασιλέως κυρίου, σαλευθήτω ἡ θάλασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Ποταμοὶ κροτήσουσι χειρὶ ὄρη ἀγαλλιάσεται ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἔρχεται, ὅτι ἥξει κρῖναι τὴν γῆν. Κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ λαοὺς ἐν εὐθύτητι.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ. αἰνετήραφος. ϛη

Ο Κύριος ἐβασίλευσεν, ὀργιζέσθωσαν λαοί, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ, σαλευθήτω ἡ γῆ. Κύριος ἐν Σιὼν μέγας, καὶ ὑψηλός ἐστιν ἐπὶ πάντας τοὺς λαούς. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ ὀνόματί σου τῷ μεγάλῳ, ὅτι φοβερόν ἐστιν, καὶ ἅγιον ἐστιν, καὶ τιμὴ βασιλέως, κρίσιν ἀγαπᾷ. Σὺ ἡτοίμασας εὐθύτητας, κρίσιν καὶ δικαιοσύνην ἐν Ἰακὼβ σὺ ἐποίησας. Ὑψοῦτε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι. Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ, καὶ Σαμουὴλ ἐν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον καὶ αὐτὸς ἐπήκουσεν αὐτῶν, ἐν στύλῳ νεφέλης ἐλάλει πρὸς αὐτούς. Ἐφύλασσον τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καὶ τὰ πρόσταγμα ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς. Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, σὺ ἐπήκουες αὐτῶν, ὁ θεὸς σὺ εὐίλατος ἐγίνου αὐτοῖς, καὶ ἐκδικῶν πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. Ὑψοῦτε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε εἰς ὄρος ἅγιον αὐτοῦ, ὅτι ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, εἰς ἐξομολόγησιν. ϛθ

Ἀλαλάξατε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν εὐφροσύνῃ. Εἰσέλθετε ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει. Γνῶτε ὅτι κύριος αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν, αὐτὸς ἐποίησεν ἡμᾶς, καὶ οὐχ ἡμεῖς. Ἡμεῖς δὲ λαὸς αὐτοῦ καὶ πρόβατα νομῆς αὐτοῦ. Εἰσέλθετε εἰς τὰς πύλας αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ ἐν ὕμνοις. Ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅτι χρηστὸς κύριος, εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ ἕως γενεᾶς καὶ γενεᾶς ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ.

Τῷ Δαυὶδ

Ipsi Dauid psalmus. XCVII

CAntate domino canticũ nouum, quia mirabilia fecit dominus. Saluauit sibi dextera eius, & brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum, in conspectu gentiũ, reuelauit iustitiam suam. Recordatus est misericordiæ suæ Iacob, & ueritatis suæ domui Israel. Viderunt omnes termini terræ, salutare dei nostri. Iubilate domino omnis terra. cãtate & exultate & psallite. Psallite domino in cithara, in cithara & uoce psalmi, in tubis ductilibus, & uoce tubæ corneæ. Iubilate in cõspectu regis domini, moueatur mare & plenitudo eius, orbis terrarũ & uniuersi qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul, mõtes exultabũt à cõspectu domini, quoniam uenit, quoniam uenit iudicare terram. Iudicabit orbẽ terrarũ in iustitia, & populos in æquitate.

Dauid psalmus. XCVIII

DOminus regnauit, irascantur populi, qui sedes super Cherubim moueat terra. Dominus in Sion magnus, & excelsus super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno & terribili, quoniã terribile & sanctum est, & honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones, iudicium & iustitiam in Iacob tu fecisti. Exaltate dominũ deum nostrum, & adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius, & Samuel inter eos qui inuocãt nomen eius. Inuocabãt dominum & ipse exaudiebat eos, in columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebãt testimonia eius, & præcepta quæ dedit illis. Dñe deus noster tu exaudiebas eos, deus tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnia studia eorum. Exaltate dominũ deũ nostrũ, & adorate in mõte sancto eius, quoniã sanctus dominus deus noster.

Psalmus Dauid in confessione. XCIX

IVbilate deo omnis terra, seruite domino in lætitia. Introite in conspectu eius, in exultatione. Scitote quoniam dominus ipse est deus noster, ipse fecit nos, & non ipsi nos. Nos autem populus eius & oues pascuæ eius, introite portas eius in confessione, atria eius in hymnis, confitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suauis est dominus, in æternum misericordia eius, & usq; in generationem & generationem ueritas eius

Ipsũ

תהלים

צח

מִזְמוֹר

שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ כִּי־נִפְלָאוֹת
עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ׃
הוֹדִיעַ יְהוָה יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם
גִּלָּה צִדְקָתוֹ׃ זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ
לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת
יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ׃ הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־
הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ׃ זַמְּרוּ
לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה׃
בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שofar הָרִיעוּ לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ יְהוָה׃ יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ
תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ׃ נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף
יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ׃ לִפְנֵי יְהוָה כִּי־בָא
לִשְׁפּוֹט הָאָרֶץ יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים
בְּמֵישָׁרִים׃

צט

יְהוָה מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יוֹשֵׁב
כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ׃ יְהוָה בְּצִיּוֹן
גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים׃
יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא׃
וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ
מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה
עָשִׂיתָ׃ רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל
בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים אֶל־יְהוָה וְהוּא
יַעֲנֵם׃ בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵהֶם
שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן לָמוֹ׃
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נוֹשֵׂא הָיִיתָ
לָהֶם וְנוֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם׃ רוֹמְמוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי
קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

ק

מִזְמוֹר לְתוֹדָה
הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ׃
עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ לְפָנָיו
בִּרְנָנָה׃ דְּעוּ כִּי־יְהוָה הוּא אֱלֹהִים
הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ
׃ בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצֵרוֹתָיו
בְּתִהִלָּה הוֹדוּ־לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ׃ כִּי
טוֹב יְהוָה לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד־דֹּר וָדֹר
אֱמוּנָתוֹ׃

קא

Psalmus XCVIII

CAntate domino canticum nouum, quia mirabilia fecit, saluauit sibi dextera eius & brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum, in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam. Recordatus est misericordiæ suæ & ueritatis suæ domui Israel, uiderunt omnes fines terræ, salutare dei nostri. Iubilate deo omnis terra, uociferamini & laudate & canite. Canite domino in cithara, in cithara & uoce carminis. In tubis & clangore buccinæ, iubilate corã rege domino. Tonet mare & plenitudo eius, orbis & habitatores eius. Flumina plaudent manu, simul montes laudabunt. Ante dominum quia uenit iudicare terrã, iudicabit orbem in iustitia, & populos in æquitatibus.

XCIX

DOminus regnauit commoueantur populi, sessor Cherubim concutiatur terra.

Dominus in Sion magnus, & excelsus est super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno & terribili sanctoq;. Imperium regis iudicium diligit, tu fundasti çquitates, iudicium et iustitiã in Iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum & adorate scabellum pedum eius quia sanctus est. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius & Samuel in his qui inuocant nomẽ eius, inuocabant dominum & ipse exaudiuit eos.

In columna nubis loquebatur ad eos, custodierunt testimonia eius & præceptum quod dedit eis. Domine deus noster tu exaudisti eos, domine propitius fuisti eis, & ultor super cõmutationibus eorum. Exaltate dominum deum nostrum & adorate in mõte sancto eius, quia sanctus dominus deus noster.

Psalmus in confessione.

c

IVbilate deo omnis terra. Seruite domino in læticia, ingredimini corã eo in laude. Scitote quoniã dominus ipse est deus, ipse fecit nos & ipsius sumus, populus eius & grex pascuæ eius.

Ingredimini portas eius in gratiarum actione atria eius in laude, cõfitemini ei benedicite nomini eius. Quia bonus dominus in sempiternum misericordia eius, & usq; ad generationem & generationem fides eius.

Dauid

Universidad de Deusto
Biblioteca

Τῷ Δαυὶδ ψαλμός. ϱ

Ελεον καὶ κρίσιν ᾄσομαί σοι κύριε. Ψαλῶ καὶ συνήσω ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, πότε ἥξεις πρός με. Διεπερδυόμην ἐν ἀκακίᾳ καρδίας μου, ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου μου. Οὐ προεπιθέμην πρὸ ὀφθαλμῶν μου πρᾶγμα παράνομον, ποιοῦντας παραβάσεις ἐμίσησα. Οὐκ ἐκολλήθη μοι καρδία σκαμβή. ἐκκλίνοντος ἀπ' ἐμοῦ τοῦ πονηροῦ οὐκ ἐγίνωσκον. Τὸν κατὰ λαλοῦντα λάθρᾳ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξεδίωκον. Υπερήφανον ὀφθαλμῶ καὶ ἀπλήστῳ καρδίᾳ, τούτῳ οὐ συνήσθιον. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ τοὺς πιστοὺς τῆς γῆς, τοῦ συγκαθῆσθαι αὐτοὺς μετ' ἐμοῦ, πορευόμενον ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, οὗτός μοι ἐλειτούργει. Οὐ κατῴκει ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας μου, ποιῶν ὑπερηφανίαν. Λαλῶν ἄδικα, οὐ κατεύθυνεν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου. Εἰς τὰς πρωΐας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς. Τοῦ ἐξολεθρεύειν ἐκ πόλεως κυρίου, πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν. Κάθισμα ιγ.

Προσευχὴ τῷ πτωχῷ ὅταν ἀκηδιάσῃ, καὶ ἐναντίον κυρίου ἐκχέῃ τὴν δέησιν αὐτοῦ. ϱ α

Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου πρός σε ἐλθέτω. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ θλίβωμαι, κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου. Ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε ταχὺ ἐπάκουσόν μου. Οτι ἐξέλιπον ὡσεὶ καπνὸς αἱ ἡμέραι μου, καὶ τὰ ὀστᾶ μου, ὡσεὶ φρύγιον ἐνεφρύγησαν. Επλήγην ὡσεὶ χόρτος, καὶ ἐξηράνθη ἡ καρδία μου, ὅτι ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτόν μου. Ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου, ἐκολλήθη τὸ ὀστοῦν μου τῇ σαρκί μου. Ωμοιώθην πελεκᾶνι ἐρημικῷ, ἐγενήθην ὡσεὶ νυκτικόραξ ἐν οἰκοπέδῳ. Ηγρύπνησα καὶ ἐγενόμην ὡς στρουθίον μοναζον ἐπὶ δώματος. Ολην τὴν ἡμέραν, ὠνείδιζόν με οἱ ἐχθροί μου, καὶ οἱ ἐπαινοῦντες με κατ' ἐμοῦ ὤμνυον. Οτι σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον, καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων. Ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου καὶ τοῦ θυμοῦ σου, ὅτι ἐπάρας κατέῤῥαξάς με. Αἱ ἡμέραι μου ὡσεὶ σκιὰ ἐκλίθησαν, κἀγὼ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθην. Σὺ δὲ κύριε εἰς τὸν αἰῶνα μένεις, καὶ τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Σὺ ἀναστὰς οἰκτιρήσεις τὸν σιών, ὅτι καιρὸς τοῦ οἰκτειρῆσαι αὐτὸν, ὅτι ἥκει καιρός. Οτι εὐδόκησαν οἱ δοῦλοί σου τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ τὸν χοῦν αὐτῆς οἰκτειρήσουσι. Καὶ φοβηθήσονται τὰ ἔθνη τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς τὴν δόξαν σου. Οτι οἰκοδόμησει κύριος τὸν σιών, καὶ ὀφθήσεται ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ. Ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν, καὶ οὐκ ἐξουδένωσε τὴν δέησιν αὐτῶν.

Γραφήτω

Ipsi Dauid psalmus. c

MIsericordiam & iudicium cantabo tibi domine, psallam & intelligã in uia immaculata quando uenies ad me. Perambulabam in innocẽtia cordis mei, in medio domus meæ. Non proponebam ante oculos meos rem iniustã, facientes prꝛeuaricationes odiui. Non adhæsit mihi cor prauum, declinantẽ à me malignũ nõ cognoscebã. Detrahentẽ secreto proximo suo, hũc ꝓsequebar. Superbo oculo & insatiabili corde, cũ hoc nõ edebã. Oculi mei ad fideles terræ, ut sedeãt mecũ, ambulans in uia immaculata, hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus meæ faciens dolum, loquens mendacium non placebit in cõspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terrę, ut disperderem de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem.

Oratio pauperis quum anxiatus fuerit & coram dño effuderit precẽ suam. cI

DOmine exaudi orationẽ meam, & clamor meus ad te ueniat. Non auertas faciem tuam à me, in quacũq; die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacunq; die inuocauero te, uelociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei, et ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut fœnum & aruit cor meũ, quia oblitus sum comedere panem meum. A uoce gemitus mei, adhæsit os meum carni meæ. Similis factus sum pelicano solitudinis, factꝰ sum sicut nycticorax in domicilio. Vigilaui, & factus sũ sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabãt mihi inimici mei, & qui laudabãt me, aduersum me iurabãt. Quia cinerem tanquam panẽ mãducabã, & poculũ meũ cum fletu miscebã. A facie iræ indignationis tuæ, quia eleuans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinauerũt, et ego sicut fœnũ arui. Tu autem domine in æternũ permanes, & memoriale tuum in generationẽ & generationẽ. Tu exurgens misereberis Sion quia tempus miserendi eius, quia uenit tempus. Quoniam placuerũt seruis tuis lapides eius, et terræ eius miserebuntur. Et timebũt gentes nomen domini, & omnes reges terræ gloriam tuã. Quia ædificauit dominus Sion, & uidebitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium, & non spreuit precem eorum.

Scriban

Psalmus Dauid. cI

MIsericordiam & iudicium cantabo, tibi domine psallam. Erudiar in uia perfecta quando uenies ad me, ambulabo in simplicitate cordis mei in medio domus meæ. Non ponam coram oculis meis uerbum Belial, facientem declinationes odiui, nec adhæsit mihi. Cor prauum recedet à me, malum nesciam. Loquentem in abscondito contra proximum suum hũc interficiam, superbum oculis & altum corde cum hoc esse non potero. Oculi mei ad fideles terræ ut habitent mecum, ambulans in uia simpliciter hic ministrabit mihi. Nõ habitabit in medio domus meæ faciens dolum, loquens mendacium non placebit in cõspectu oculorum meorum. Mane perdam omnes impios terræ, ut interficiam de ciuitate domine uniuersos qui operantur iniquitatem.

Oratio pauperis quum anxius fuerit, & coram domino effuderit eloquium suum. cII

DOmine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te ueniat. Non abscondas faciem tuam à me in die tribulationis meæ, inclina ad me aurem tuam, in quacunq; die inuocauero te uelociter exaudi me. Quoniam consumpti sunt sicut fumus dies mei, & ossa mea quasi frixa contabuerunt. Percussum est quasi fœnum & arefactum est cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum. A uoce gemitus mei, adhæsit os meum carni meæ. Assimilatus sum pelicano deserti, factus sum quasi bubo solitudinum. Vigilaui & fui, sicut auis solitaria super tectum. Tota die exprobrabant mihi inimici mei, exultantes per me iurabant. Quia cinerem sicut panem comedi, & potum meum cum fletu miscui. A facie indignationis tuæ & iræ tuæ, quia eleuasti me & allisisti me. Dies mei quasi umbra inclinati sunt, & ego quasi fœnum arui. Tu autem domine in æternum permanes, & memoriale tuum in generatione & generatione. Tu surgens misereberis Sion, quia tempus est ut miserearis eius, quoniam uenit tempus. Quoniam placitos fecerunt serui tui lapides eius, & puluerem eius miserabilem. Et timebunt gentes nomen tuum domine, & uniuersi reges terræ gloriam tuam. Quia ædificauit dominus Sion, apparuit in gloria sua. Respexit ad orationẽ uacui, & non despexit orationem eorum.

Scribatur

קב

לְדָוִד מִזְמוֹר

חֶסֶד וּמִשְׁפָּט אָשִׁירָה לְךָ יְהוָה׃ אַשְׂכִּילָה בְּדֶרֶךְ תָּמִים מָתַי תָּבוֹא אֵלָי אֶתְהַלֵּךְ בְּתֹם־לְבָבִי בְּקֶרֶב בֵּיתִי׃ לֹא־אָשִׁית לְנֶגֶד עֵינַי דָּבָר־ בְּלִיַּעַל עֲשׂוֹת סֹטִים שָׂנֵאתִי לֹא יִדְבַּק בִּי׃ לֵבָב עִקֵּשׁ יָסוּר מִמֶּנִּי רָע לֹא אֵדָע׃ מְלוֹשְׁנִי בַסֵּתֶר רֵעֵהוּ אוֹתָן אַצְמִית גְּבַהּ עֵינַיִם וּרְחַב לֵבָב אוֹתוֹ לֹא אוּכָל׃ עֵינַי בְּנֶאֱמְנֵי־אֶרֶץ לָשֶׁבֶת עִמָּדִי הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ תָּמִים הוּא יְשָׁרְתֵנִי׃ לֹא־יֵשֵׁב בְּקֶרֶב בֵּיתִי עוֹשֵׂה רְמִיָּה דֹּבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי׃ לַבְּקָרִים אַצְמִית כָּל־רִשְׁעֵי־אֶרֶץ לְהַכְרִית מֵעִיר־ יְהוָה כָּל־פֹּעֲלֵי־אָוֶן׃

קג

תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי־יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפּוֹךְ שִׂיחוֹ׃

יְהוָה שִׁמְעָה תְפִלָּתִי וְשַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ תָּבוֹא׃ אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי בְּיוֹם צַר־לִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי׃ כִּי־כָלוּ בָעָשָׁן יָמַי וַעֲצָמוֹתַי כְּמוֹקֵד נָחָרוּ׃ הוּכָּה כָעֵשֶׂב וַיִּבַשׁ לִבִּי כִּי שָׁכַחְתִּי מֵאֲכוֹל לַחְמִי׃ מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי׃ דָּמִיתִי לְקָאַת מִדְבָּר הָיִיתִי כְּכוֹס חֳרָבוֹת׃ שָׁקַדְתִּי וָאֱהִי כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל־גָּג׃ כָּל־הַיּוֹם חֵרְפוּנִי אוֹיְבָי מְהוֹלָלַי בִּי נִשְׁבָּעוּ׃ כִּי־אֵפֶר כַּלֶּחֶם אָכָלְתִּי וְשִׁקֻּוַי בִּבְכִי מָסָכְתִּי׃ מִפְּנֵי־זַעַמְךָ וְקִצְפֶּךָ כִּי נְשָׂאתַנִי וַתַּשְׁלִיכֵנִי׃ יָמַי כְּצֵל נָטוּי וַאֲנִי כָּעֵשֶׂב איבש׃ וְאַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וְזִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר׃ אַתָּה תָּקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי־עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי־בָא מוֹעֵד׃ כִּי־רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת־אֲבָנֶיהָ וְאֶת־עֲפָרָהּ יְחוֹנֵנוּ׃ וְיִירְאוּ גוֹיִם אֶת־שֵׁם יְהוָה וְכָל־מַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת־כְּבוֹדֶךָ׃ כִּי־בָנָה יְהוָה צִיּוֹן נִרְאָה בִּכְבוֹדוֹ׃ פָּנָה אֶל־תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת־תְּפִלָּתָם׃

תכתב

Γραφήτω αὕτη εἰς γενεὰν ἑτέραν, καὶ λαὸς ὁ κτι-
ζόμενος αἰνέσει τὸ κύριον. ὅτι ἐξέκυψεν ἐξ ὑψους ἁ-
γίου αὐτοῦ, κύριος ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπέβλε-
ψε. Τοῦ ἀκοῦσαι τὸ στεναγμὸν τῶν πεπεδημένων,
τοῦ λῦσαι οὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων. Τοῦ ἀνα-
γγεῖλαι ἐν σιὼν τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ τὴν αἴνεσιν αὐ-
τοῦ ἐν ἰερουσαλήμ. Ἐν τῷ συναχθῆναι λαοὺς
ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ βασιλείας τοῦ δουλεύειν τῷ κυρίῳ.
Ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐν ὁδῷ ἰσχύν αὐτοῦ, τὴν ὀλι-
γότητα τῶν ἡμερῶν μου ἀνάγγειλόν μοι. Μὴ ἀνα-
γάγῃς με ἐν ἡμίσει ἡμερῶν μου, ἐν γενεᾷ γενεῶν
τὰ ἔτη σου. Κατ' ἀρχὰς σὺ κύριε τὴν γῆν ἐθεμε-
λίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί.
Αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις, καὶ πάντες ὡς
ἱμάτιον παλαιωθήσονται. Καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον
ἑλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγήσονται, σὺ δὲ ὁ αὐτὸς
εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. Οἱ υἱοὶ τῶν δού-
λων σου κατασκηνώσουσι, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν εἰς
τὸν αἰῶνα κατευθυνθήσεται. Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ρβ

ΕΥλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἐν
τοῖς μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Εὐλόγει ἡ ψυ-
χή μου τὸν κύριον, καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς
ἀνταποδόσεις αὐτοῦ. Τὸν εὐιλατεύοντα πάσαις
ταῖς ἀνομίαις σου, τὸν ἰώμενον πάσας τὰς
νόσους σου. Τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωήν
σου, τὸν στεφανοῦντά σε ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. Τὸν
ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου, ἀνα-
καινισθήσεται ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης σου. Ποιῶν ἐλεημο-
σύνας ὁ κύριος, καὶ κρίμα πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις.
Ἐγνώρισε τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ Μωϋσῆ, τοῖς υἱοῖς
ἰσραὴλ τὰ θελήματα αὐτοῦ. Οἰκτίρμων καὶ ἐλεή-
μων ὁ κύριος, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος. Οὐκ
εἰς τέλος ὀργισθήσεται, οὐδὲ εἰς τὸν αἰῶνα μνησι-
κακήσει. Οὐ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, οὐδὲ
κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀνταπέδωκεν ἡμῖν.
Ὅτι κατὰ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς, ἐ-
κραταίωσε κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβου-
μένους αὐτόν. Καθόσον ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ
δυσμῶν, ἐμάκρυνεν ἀφ' ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡμῶν.
Καθὼς οἰκτείρει πατὴρ υἱούς, ᾠκτείρησε κύρι-
ος τοὺς φοβουμένους αὐτόν. Ὅτι αὐτὸς ἔγνω τὸ
πλάσμα ἡμῶν, ἐμνήσθη ὅτι χοῦς ἐσμέν. Ἄνθρω-
πος ὡσεὶ χόρτος, αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ὡσεὶ ἄνθος
τοῦ ἀγροῦ οὕτως ἐξανθήσει. Ὅτι πνεῦμα διῆλθεν
ἐν αὐτῷ, καὶ οὐκ ὑπάρξει, καὶ οὐ μὴ γνώσει ἔτι τὸν
τόπον αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἔλεος τοῦ κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰῶ-
νος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐ
τόν. Καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ ἐπὶ υἱοὺς υἱῶν τοῖς φυ
λάσσουσι τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ μεμνημέ-
νοις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι αὐτούς.
Κύριος

Scribantur hæc in generatione altera, & po
pulus qui creabit laudabit dñm. Quia pro-
spexit de excelso sancto suo, dñs de cœlo in
terrā aspexit. Vt audiret gemitū compedito
rum, ut solueret filios interemptorū. Vt an
nūtient in Sion nomen domini, & laudem
eius in Hierusalem. In conueniendo popu-
los in unū, & reges ut seruiant dño. Respon
dit ei in uia uirtutis suæ, paucitatem dierum
meorū nuncia mihi. Ne reuoces me in me-
dio dierū meorū, in generationē & in gene
rationē anni tui. Initio tu dñe terram funda
sti, & opus manuū tuarum sunt cœli. Ipsi pe
ribunt, tu autē permanes, & omnes sicut ue
stimentū ueterascēt. Et sicut opertoriū muta
bis eos & mutabuntur: tu autē idē ipse es, &
anni tui nō deficient. Filij seruorū tuorū ha
bitabunt, & semen eorū in seculū dirigetur.

Psalmus ipsi Dauid. CII

BEnedic anima mea dño, & omnia quæ
intra me sunt, nomini sancto eius. Bene
dic anima mea dño, & noli obliuiscī omnes
retributiones eius. Qui propitiat omnibus
iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmi-
tates tuas. Qui redimit de interitu uitā tuā,
& coronat te in misericordia & miseratiōi-
bus. Qui replet in bonis desideriū tuum, re-
nouabitur ut aquilæ iuuentus tua. Faciens
misericordias dominus, et iudiciū omnibus
iniuriam patientibus. Notas fecit uias suas
Moysi, filijs Israel uoluntates suas. Misera-
tor & misericors dñs, lōganimis & multum
misericors. Non in perpetuū irascetur, neq;
in æternū cōminabitur. Non secundū pec-
cata nostra fecit nobis, neq; secundum ini-
quitates nostras retribuit nobis. Qm̄ secun-
dū altitudinē cœli à terra, corroborauit mi
sericordiā suā super timentes se. Quantū di-
stat ortus ab occidente, longe fecit à nobis
iniquitates nostras. Quomodo miseretur pa
ter filiorum, misertus est dñs timentibus se.
qm̄ ipse cognouit figmentū nostrū. Recor-
datus est qm̄ puluis sumus, homo sicut fœ
nū, dies eius tanquā flos agri sic efflorebit.
Qm̄ spiritus ptrānsibit in illo & nō subsistet,
& nō cognoscet amplius locū suū. Misericor
dia autem dñi ab æterno & usq; in æternū,
super timentes eum. Et iustitia illius in filios
filiorū, his qui seruāt testamētū eius, & me-
mores sūt mādatorū ipsius, ad faciendū ea.

Dominus

Scribatur hoc in generatione nouissima, & po
pulus qui creabitur laudabit dominum. Quo-
niam prospexit de excelso sanctuario suo, domi-
nus de cœlo terram contemplatus est. Vt au
diret gemitum uincti, ut solueret filios mortis.
Vt narretur in Sion nomen domini, & lauda-
tio eius in Hierusalem. Quum congregati fue
rint populi simul, & regna ut seruiant domino.
Afflixit in uia fortitudinem meam, abbreuiauit
dies meos. Dicam deus meus ne rapias me in
medio dierum meorum, in generatione genera-
tionum anni tui. A principio terram funda
sti, & opus manuum tuarum cœli. Ipsi peri-
bunt, tu autem stabis, & omnes quasi uestimentū
atterētur, quasi pallium mutabis eos & mutabun-
tur. Tu autem ipse es, & anni tui non deficī-
ent. Filij seruorum tuorum habitabunt, &
semen eorum ante faciem tuam perseuerabit.

Dauid. CIII

BEnedic anima mea domino, & omnia uisce-
ra mea nomini sancto eius. Benedic anima
mea domino, & noli obliuiscī omniū retributio-
num eius. Qui propitiatur cunctis iniquitati
bus tuis, & sanat omnes infirmitates tuas. Qui
redimit de corruptione uitam tuam, & coronat
te in misericordia & miseratiōibus. Qui replet
bonis ornamentū tuum, innouabitur sicut aqui-
læ iuuentus tua. Faciens iustitias dominus, &
iudicia cunctis qui calumnias sustinent. No-
tas fecit uias suas Moysi, filijs Israel cogitationes
suas. Misericors & clemens dominus, patiens
& multæ miserationis. Non in sempiternum
iudicabit, neque in æternum irascetur. Non
secundum peccata nostra fecit nobis, neq; secun
dum iniquitates nostras retribuit nobis. Quan
tum enim excelsum est cœlum à terra, tantū con-
firmata est misericordia eius super timentes eum.
Quantum longe est oriens ab occidente, tan
tum longe fecit à nobis scelera nostra. Si-
cut miseretur pater filiorum, misertus est domi-
nus timentibus se. Ipse enim nouit plasma-
tionem nostram, recordatus est quia puluis su-
mus. Homo quasi herba dies eius, sicut flos
agri sic florebit. Quia spiritus pertransiet
eum & non subsistet, & non cognoscet eum ul-
tra locus eius. Misericordia autem domini ab
æterno & usque in æternum super timentes e-
um, & iustitia eius in filios filiorum. His qui
custodiunt pactum eius, & recordantur præce-
ptorum eius ad facienda ea.

Do

תהלים

תְּפִלָּה זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא
וְיִתְהַלָּל־יָהּ׃ כִּי הִשְׁקִיף מִמְּרוֹם
קָדְשׁוֹ יְהוָה מִשָּׁמַיִם אֶל־אֶרֶץ הִבִּיט׃
לִשְׁמוֹעַ אֶנְקַת אָסִיר לְפַתֵּחַ בְּנֵי
תְמוּתָה׃ לְסַפֵּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְהוָה
וְתִהֳלָּתוֹ בִּירוּשָׁלָ͏ִם׃ בְּהִקָּבֵץ עַמִּים
יַחְדָּו וּמַמְלָכוֹת לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה׃
עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי קִצַּר יָמָי׃ אֹמַר
אֵלִי אַל־תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמַי בְּדוֹר דּוֹרִים
שְׁנוֹתֶיךָ׃ לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם׃ הֵמָּה יֹאבֵדוּ
וְאַתָּה תַעֲמֹד וְכֻלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלוּ כַּלְבוּשׁ
תַּחֲלִיפֵם וְיַחֲלֹפוּ׃ וְאַתָּה הוּא
וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתְמּוּ׃ בְּנֵי־עֲבָדֶיךָ
יִשְׁכֹּנוּ וְזַרְעָם לְפָנֶיךָ יִכּוֹן׃

קג

לְדָוִד׃

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה וְכָל־קְרָבַי אֶת־
שֵׁם קָדְשׁוֹ׃ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה
וְאַל־תִּשְׁכְּחִי כָּל־גְּמוּלָיו׃ הַסֹּלֵחַ
לְכָל־עֲוֹנֵכִי הָרֹפֵא לְכָל־תַּחֲלוּאָיְכִי׃
הַגּוֹאֵל מִשַּׁחַת חַיֵּכִי הַמְעַטְּרֵכִי חֶסֶד
וְרַחֲמִים׃ הַמְשַׂבִּיעַ בַּטּוֹב עֶדְיֵךְ
תִּתְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרָיְכִי׃ עֹשֵׂה
צְדָקוֹת יְהוָה וּמִשְׁפָּטִים לְכָל־עֲשׁוּקִים׃
יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
עֲלִילוֹתָיו׃ רַחוּם וְחַנּוּן יְהוָה אֶרֶךְ
אַפַּיִם וְרַב־חָסֶד׃ לֹא־לָנֶצַח יָרִיב וְלֹא
לְעוֹלָם יִטּוֹר׃ לֹא כְחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ
וְלֹא כַּעֲוֹנֹתֵינוּ גָּמַל עָלֵינוּ׃ כִּי
כְגֹבַהּ שָׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ גָּבַר חַסְדּוֹ עַל־
יְרֵאָיו׃ כִּרְחֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב הִרְחִיק
מִמֶּנּוּ אֶת־פִּשְׁעֵינוּ׃ כְּרַחֵם אָב עַל־
בָּנִים רִחַם יְהוָה עַל־יְרֵאָיו׃ כִּי־
הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוֹר כִּי־עָפָר אֲנָחְנוּ׃
אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן
יָצִיץ׃ כִּי רוּחַ עָבְרָה־בּוֹ וְאֵינֶנּוּ
וְלֹא־יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ׃ וְחֶסֶד
יְהוָה מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם עַל־יְרֵאָיו
וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים׃ לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ
וְלִזְכְרֵי פִקּוּדָיו לַעֲשׂוֹתָם׃

יהוה

Κύριος ἐν τῷ οὐρανῷ ἡτοίμασε τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπόζει. Εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, δυνατοὶ ἰσχύι ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ, τοῦ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς τοῦ λόγου αὐτοῦ. Εὐλογεῖτε τὸν κύριον πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, λειτουργοὶ αὐτοῦ οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ. Εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ, εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον.

Τῷ Δαυὶδ ὠδὴ τοῦ κόσμου γενέσεως. ργ

ΕΥλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, κύριε ὁ θεός μου ἐμεγαλύνθης σφόδρα. Ἐξομολόγησιν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐνεδύσω, ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον. Ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν, ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῷα αὐτοῦ. Ὁ τιθεὶς νέφος τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων. Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. Ὁ θεμελιῶν τὴν γῆν ἐπὶ τῇ ἀσφαλείᾳ αὐτῆς, οὐ κλιθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἄβυσσος ὡς ἱμάτιον τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν ὀρέων στήσονται ὕδατα. Ἀπὸ τῆς ἐπιτιμήσεώς σου φεύξονται, ἀπὸ φωνῆς βροντῆς σου δειλιάσουσιν. Ἀναβαίνουσιν ὄρη, καὶ καταβαίνουσι πεδία, εἰς τὸν τόπον ὃν ἐθεμελίωσας αὐτοῖς. Ὅριον ἔθου ὃ οὐ παρελεύσονται, οὐδὲ ἐπιστρέψουσι καλύψαι τὴν γῆν. Ὁ ἐξαποστέλλων πηγὰς ἐν φάραγξιν, ἀνὰ μέσον τῶν ὀρέων διελεύσονται ὕδατα. Ποτιοῦσι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, προσδέξονται ὄναγροι εἰς δίψαν αὐτῶν. Ἐπ' αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσει, ἐκ μέσου τῶν πετρῶν δώσουσι φωνήν. Ποτίζων ὄρη ἐκ τῶν ὑπερῴων αὐτοῦ, ἀπὸ καρποῦ τῶν ἔργων σου χορτασθήσεται ἡ γῆ. Ὁ ἐξανατέλλων χόρτον τοῖς κτήνεσι, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. Τοῦ ἐξαγαγεῖν ἄρτον ἐκ τῆς γῆς, καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου. Τοῦ ἱλαρῦναι πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ, καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει. Χορτασθήσεται τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, αἱ κέδροι τοῦ Λιβάνου ἃς ἐφύτευσας, ἐκεῖ στρουθία ἐννοσσεύσουσι. Τὰ ὄρη τοῦ ἠγαπημένου ἡ ἐπαυλις αὐτῶν, ὄρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις, πέτρα καταφυγὴ τοῖς λαγωοῖς. Ἐποίησε σελήνην εἰς καιρούς, ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν. Ἔθου σκότος καὶ ἐγένετο νύξ, ἐν αὐτῇ διελεύσονται πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ. Σκύμνοι ὠρυόμενοι τοῦ ἁρπάσαι, καὶ ζητῆσαι παρὰ τοῦ θεοῦ βρῶσιν αὐτοῖς. Ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ συνήχθησαν, καὶ εἰς τὰς μάνδρας αὐτῶν κοιμηθήσονται. Ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἕως ἑσπέρας.

Ὡς ἐμε

Dominus in cœlo parauit ſedem ſuam, et regnū ipſius omnibus dominabitur. Benedicite domino oīes angeli eius, potentes uirtute facientes uerbum illius, ad audiendum uocem ſermonum eius. Benedicite domino omnes uirtutes eius, miniſtri eius qui facitis uoluntatē eius. Benedicite domino omnia opera eius, in omni loco dominatiōis eius, benedic anima mea domino.

Ipſi Dauid. CIII

BEnedic anima mea domino, domine deus meus magnificatus es uehementer. Confeſionem & decorem induiſti, amictus lumine ſicut ueſtimento. Extendens cœlum ſicut pellem, qui tegit aquis ſuperiora eius. Qui ponit nubem aſcenſum ſuum, qui ambulat ſuper pennas uentorum. Qui facit angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos ignem urentem. Qui fundauit terram ſuper ſtabilitatem ſuam, non inclinabitur in ſeculum ſeculi. Abyſſus ſicut ueſtimentum amictus eius, ſuper montes ſtabunt aquę. Ab increpatione tua fugient, à uoce tonitrui tui formidabunt. Aſcendunt montes & deſcendunt campi, in locum quem fundaſti eis. Terminum poſuiſti quem non trāſgredientur, neque conuertentur operire terrā. Qui emittis fontes in conuallibus, inter medium montium pertranſibunt aquæ. Potabunt omnes beſtiæ agri, expectabunt onagri in ſiti ſua. Super ea uolucres cœli habitabunt, de medio petrarum dabunt uocem. Rigans montes de ſuperioribus ſuis, de fructu operum tuorum ſatiabitur terra. Producens fœnum iumentis, & herbam ſeruituti hominum. Vt educas panem de terra, & uinū lætificat cor hominis. Vt exhilaret faciem in oleo, & panis cor hominis confirmat. Saturabūtur ligna campi, cedri Libani quas plātauit, illic paſſeres nidificabunt. Herodij domus dux eſt eorum, montes excelſi ceruis, petra refugium herinacijs. Fecit lunam in tempora, ſol cognouit occaſum ſuum. Poſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ. Catuli leonum rugientes ut rapiant, & quærant à deo eſcam ſibi. Ortus eſt ſol & congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabūtur. Exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam uſque ad ueſperam.

Quàm

Dominus in cœlo ſtabiliuit thronum ſuum, & regnum illius omnium dominatur. Benedicite domino angeli eius fortes robore faciētes uerbum eius, obedientes uoci ſermonis eius. Benedicite domino omnes exercitus eius, miniſtri eius qui facitis placitum illius. Benedicite domino uniuerſa opera eius in omnibus locis poteſtatis eius, benedic anima mea domino.

CIIII

BEnedic anima mea domino, domine deus meus magnificatus es nimis, gloria & decore indutus es. Amictus luce quaſi ueſtimento, extendens cœlos ut pellem. Qui tegis aquis cœnacula eius qui ponis nubes currum tuum, qui ambulas ſuper pennas uenti. Qui facis angelos tuos ſpiritus, miniſtros tuos ignem urentem. Qui fundaſti terram ſuper baſem ſuam, non commouebitur in ſeculum & in ſeculum. Abyſſo quaſi ueſtimento operuiſti eam, ſuper montes ſtabunt aquæ. Ab increpatione tua fugient, à uoce tonitrui tui formidabunt. Aſcendunt montes & deſcendunt campi, ad locum quem fundaſti eis.

Terminum poſuiſti quem non pertranſibunt, nec reuertentur ut operiant terram. Qui emittis fontes in conuallibus, ut inter medios montes fluant. Vt bibant omnia animalia regionum, & reficiat onager ſitim ſuam.

Super ea uolucres cœli morabuntur, de medio nemorum dabunt uocem. Qui irrigas montes de cœnaculis tuis, de fructu operum tuorum implebitur terra. Germinans herbam iumentis & fœnū ſeruituti hominū, ut educat panem de terra. Et uinum lætificat cor hominis ad exhilarandam faciem in oleo, panis autem cor hominis roborat. Saturabuntur ligna domini, cedri libani quas plantauit. Ibi aues nidificabunt, miluo abies domus eius.

Montes excelſi ceruis, petra refugium herinacijs. Fecit lunam per tempora, ſol cognouit occubitum ſuum. Poſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa mouebuntur omnes beſtiæ ſyluæ. Leones rugientes ad prædam, & quærentes à deo eſcam ſibi. Oriente ſole recedent, & in ſpeluncis ſuis cubabunt.

Egredietur homo ad opus ſuum, & ad ſeruitutem ſuam uſque ad ueſperum.

Quàm

יְהוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה׃ בָּרְכוּ יְהוָה מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ׃ בָּרְכוּ יְהוָה כָּל־צְבָאָיו מְשָׁרְתָיו עֹשֵׂי רְצוֹנוֹ׃ בָּרְכוּ יְהוָה כָּל־מַעֲשָׂיו בְּכָל־מְקוֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה׃

קל

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה יְהוָה אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ׃ עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה׃ מְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו הַשָּׂם עָבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ׃ עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט׃ יָסַד־אֶרֶץ עַל־מְכוֹנֶיהָ בַּל־תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד׃ תְּהוֹם כַּלְבוּשׁ כִּסִּיתָהּ עַל־הָרִים יַעַמְדוּ מָיִם׃ מִן־גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן מִן־קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן׃ יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת אֶל־מְקוֹם זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם׃ גְּבוּל־שַׂמְתָּ בַל־יַעֲבֹרוּן בַּל־יְשׁוּבוּן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ׃ הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים בֵּין הָרִים יְהַלֵּכוּן׃ יַשְׁקוּ כָּל־חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צְמָאָם׃ עֲלֵיהֶם עוֹף־הַשָּׁמַיִם יִשְׁכֹּנוּן מִבֵּין עֳפָאִים יִתְּנוּ־קוֹל׃ מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ׃ מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאָרֶץ׃ וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב־אֱנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב־אֱנוֹשׁ יִסְעָד׃ יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְהוָה אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע׃ אֲשֶׁר־שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ׃ הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְעֵלִים סְלָעִים מַחְסֶה לַשְׁפַנִּים׃ עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים שֶׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ׃ תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וְיְהִי לָיְלָה בּוֹ תִּרְמֹשׂ כָּל־חַיְתוֹ־יָעַר׃ הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם׃ תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְאֶל־מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן׃ יֵצֵא־אָדָם לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ עַד־עָרֶב׃

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

Ως ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας, ἐπλήρωθη ἡ γῆ τῆς κτίσεώς σου. Αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος, ἐκεῖ ἑρπετὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων, ἐκεῖ πλοῖα διαπερῶσι. Δράκων οὗτος ὃν ἔπλασας ἐμπαίζειν αὐτῷ, πάντα πρός σε προσδοκῶσι, σοὶ δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ. Δόντος σου αὐτοῖς συλλέξουσιν, ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα, τὰ σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος. Ἀποστρέψαντος δέ σου τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται, ἀφαιρήσεις τὸ πνεῦμα αὐτῶν καὶ ἐκλείψουσι, καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἀποστρέψουσι. Ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Ἡτω ἡ δόξα κυρίου εἰς τοὺς αἰῶνας, εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ὁ ἁπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζονται. Ἀσω τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ θεῷ μου, ἕως ὑπάρχω. Ἡδυνθείη αὐτῷ ἡ διαλογή μου, ἐγὼ δὲ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ κυρίῳ. Ἐκλείπουσιν ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἄνομοι ὡς τὸ μὴ ὑπάρχειν αὐτούς, εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον.

Αλληλούια. ρλ

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀπαγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἄσατε αὐτῷ καὶ ψάλλατε αὐτῷ, διηγήσασθε πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. Ἐπαινεῖσθε ἐν τῷ ὀνόματι ἁγίῳ αὐτοῦ, εὐφρανθήτω καρδία ζητούντων τὸν κύριον. Ζητήσατε τὸν κύριον καὶ κραταιώθητε, ζητήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διαπαντός. Μνήσθητε τῶν θαυμασίων αὐτοῦ ὧν ἐποίησε, τὰ τέρατα αὐτοῦ καὶ κρίματα τοῦ στόματος αὐτοῦ. Σπέρμα Ἀβραὰμ δοῦλοι αὐτοῦ, υἱοὶ Ἰακὼβ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ. Αὐτὸς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ἐν πάσῃ τῇ γῇ τὰ κρίματα αὐτοῦ. Ἐμνήσθη εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ, λόγου οὗ ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς. Ὃν διέθετο τῷ Ἀβραὰμ, καὶ τὸν ὅρκον αὐτοῦ τῷ Ἰσαάκ. Καὶ ἔστησεν αὐτὸν τῷ Ἰακὼβ εἰς προσταγμα, καὶ τῷ Ἰσραὴλ εἰς διαθήκην αἰώνιον. Λέγων σοὶ δώσω τὴν γῆν Χαναὰν, σχοίνισμα κληρονομίας ὑμῶν. Ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἀριθμῷ βραχεῖς, ὀλιγοστοὺς καὶ παροίκους ἐν αὐτῇ. Καὶ διῆλθον ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος, ἐκ βασιλείας εἰς λαὸν ἕτερον. Οὐκ ἀφῆκεν ἄνθρωπον ἀδικῆσαι αὐτούς, καὶ ἤλεγξεν ὑπὲρ αὐτῶν βασιλεῖς. Μὴ ἅψησθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε. Καὶ ἐκάλεσε λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, πᾶν στήριγμα ἄρτου συνέτριψεν. Ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἄνθρωπον, εἰς δοῦλον ἐπράθη Ἰωσήφ.

Ετα-πά

Quàm magnificata ſunt opera tua domine, omnia in ſapientia feciſti, impleta eſt terra poſſeſsione tua. Hoc mare magnum & ſpatioſum, illic reptilia quorum non eſt numerus. Animalia puſilla cũ magnis, illic naues pertranſibunt. Draco iſte quem formaſti ad illudendum ei, omnia à te expectant, ut des illis eſcam in tempore. Dante te illis colligent, aperiẽte te manum tuam, omnia implebuntur bonitate. Auertente autem te faciem, turbabuntur, auferes ſpiritum eorum & deficient, & in puluerem ſuum reuertentur. Emitte ſpiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ. Sit gloria domini in ſeculum, lætabitur dominus in operibus ſuis. Qui reſpicit terrã & facit eam tremere, qui tangit montes & fumigant. Cantabo domino in uita mea, pſallam deo meo quãdiu ſum. Iocundum ſit ei eloquium meum, ego uero delectabor in domino. Deficient peccatores à terra & iniqui ita ut non ſint, benedic anima mea domino.

Alleluia. CIIII

COnfitemini domino & inuocate nomen eius, annunciate inter gentes opera eius. Cantate ei & pſallite ei, narrate omnia mirabilia eius, laudamini in nomine ſancto eius. Lætetur cor quærentium dominum, quærite dominum & confirmamini, quærite faciem eius ſemper. Mementote mirabilium eius quæ fecit, prodigia eius & iudicia oris eius. Semen Abraham ſerui eius, filij Iacob electi eius. Ipſe dominus deus noſter, in uniuerſa terra iudicia eius, Memor fuit in ſeculum teſtamenti ſui, uerbi quod mandauit in mille generationes. Quod diſpoſuit ad Abraham, & iuramenti ſui ad Iſaac. Et ſtatuit illud Iacob in præceptum, & Iſrael in teſtamentum æternum. Dicens tibi dabo terram Chanaan, funiculum hæreditatis ueſtræ. Cum eſſent numero breui, pauciſsimi & incolę eius. Et pertranſierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Non reliquit hominẽ nocere eis, & corripuit pro eis reges. Nolite tangere chriſtos meos, & in prophetis meis nolite malignari. Et uocauit famem ſuper terram, & omne firmamentum panis contriuit. Miſit ante eos uirum, in ſeruum uenundatus eſt Ioſeph.

Humilia

Quàm multa ſunt opera tua domine omnia in ſapientia feciſti, impleta eſt terra poſſeſsione tua. Hoc mare magnum & latum manibus ibi reptilia innumerabilia, animalia parua cum grandibus. Ibi naues pertranſeunt, leuiathan iſtum plaſmaſti ut illuderet ei. Omnia in te ſperant, ut des cibum eis in tempore ſuo. Dante te illis colligent, aperiente te manum tuam replebuntur bono. Abſcondes uultum tuum & turbabuntur, auferes ſpiritum eorum & deficient, & in puluerem ſuum reuertentur. Emittes ſpiritum tuum & creabuntur, & inſtaurabis faciem terræ. Sit gloria domini in ſempiternũ, lætabitur dominus in operibus ſuis. Qui reſpicit terrã & tremet, tangit montes & fumabunt. Cantabo domino in uita mea, pſallam deo meo quàm diu ſum. Placeat ei eloquium meum, ego autem lætabor in domino. Deficient peccatores de terra & impij ultra non ſint, benedic anima mea domino Halleluia.

CV

COnfitemini domino inuocate nomen eius, notas facite populis cogitationes eius. Cantate ei & pſallite ei, loquimini in uniuerſis mirabilibus eius. Exultate in nomine ſancto eius, lætetur cor quærentium dominum. Quærite dominum & uirtutem eius, quærite faciem eius iugiter. Recordamini mirabilium eius quæ fecit, ſignorum & iudiciorũ oris eius. Semen Abraham ſerui eius, filij Iacob electi eius. Ipſe dominus deus noſter, in uniuerſa terra iudicia eius. Recordatus eſt in æternum pacti ſui, uerbi quod præcepit in mille generationes. Quod pepigit cum Abraham, & iuramenti ſui cum Iſaac. Et firmauit illud cum Iacob in lege, cum Iſrael in pactum ſempiternum. Dicens tibi dabo terram Chanaan, funiculum hæreditatis ueſtræ. Cum eſſent uiri pauci, modici & aduenæ in ea. Et tranſierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Non dimiſit hominem ut noceret eis, & corripuit pro eis reges. Nolite tangere chriſtos meos, & prophetas meos nolite affligere. Et uocauit famem ſuper terram, omnem uirgam panis contriuit. Miſit ante faciem eorum uirum, in ſeruum uenundatus eſt Ioſeph.

Affli

Ετα πείνωσαν ἐν πέδαις τοὺς πόδας αὐτοῦ, σίδηρον διῆλθεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Μέχρι τοῦ ἐλθεῖν τὸν λόγον αὐτοῦ, τὸ λόγιον κυρίου ἐπύρωσεν αὐτόν. Ἀπέστειλε βασιλεὺς καὶ ἔλυσεν αὐτόν, ἄρχων λαοῦ καὶ ἀφῆκεν αὐτόν. Κατέστησεν αὐτὸν κύριον τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντα πάσης τῆς κτήσεως αὐτοῦ. Τοῦ παιδεῦσαι τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ ὡς ἑαυτόν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτοῦ σοφίσαι. Καὶ εἰσῆλθεν Ἰσραὴλ εἰς Αἴγυπτον, καὶ Ἰακὼβ παρῴκησεν ἐν γῇ Χάμ. Καὶ ἤυξησε τὸν λαὸν αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἐκραταίωσεν αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Μετέστρεψε τὴν καρδίαν αὐτοῦ τοῦ μισῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ, τοῦ δολιοῦσθαι ἐν τοῖς δούλοις αὐτοῦ. Ἐξαπέστειλε Μωυσῆν τὸν δοῦλον αὐτοῦ, Ἀαρὼν ὃν ἐξελέξατο ἑαυτῷ. Ἔθετο ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους τῶν σημείων αὐτοῦ, καὶ τῶν τεράτων αὐτοῦ ἐν γῇ Χάμ. Ἐξαπέστειλε σκότος καὶ ἐσκότασεν, ὅτι παρεπικράναν τοὺς λόγους αὐτοῦ. Μετέστρεψε τὰ ὕδατα αὐτῶν εἰς αἷμα, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἰχθύας αὐτῶν. Ἐξέβρυσεν ἡ γῆ αὐτῶν βατράχους, ἐν τοῖς ταμείοις τῶν βασιλέων αὐτῶν. Εἶπεν καὶ ἦλθε κυνόμυια καὶ σκνῖπες, ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. Ἔθετο τὰς βροχὰς αὐτῶν χάλαζαν, πῦρ κατα φλέγον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. Καὶ ἐπάταξε τὰς ἀμπέλους αὐτῶν, καὶ τὰς συκᾶς αὐτῶν, καὶ συνέτριψε πᾶν ξύλον ὁρίου αὐτῶν. Εἶπεν καὶ ἦλθεν ἀκρὶς, καὶ βρῦχος οὗ οὐκ ἦν ἀριθμός. Καὶ κατέφαγεν πάντα χόρτον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, καὶ κατέφαγεν πάντα τὸν καρπὸν τῆς γῆς αὐτῶν. Καὶ ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ἀπαρχὴν πάντων πόνου αὐτῶν. Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, καὶ οὐκ ἦν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν ὁ ἀσθενῶν. Εὐφράνθη Αἴγυπτος ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτῶν, ὅτι ἐπέπεσεν ὁ φόβος αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. Διεπέτασε νεφέλην εἰς σκέπην αὐτοῖς, καὶ πῦρ τοῦ φωτίσαι αὐτοῖς τὴν νύκτα. Ἠτήσαν καὶ ἦλθεν ὀρτυγομήτρα, καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἐνέπλησεν αὐτούς. Διέρρηξε πέτραν καὶ ἐρρύησαν ὕδατα, ἐπορεύθησαν ἐν ἀνύδροις ποταμοί. Ὅτι ἐμνήσθη τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου αὐτοῦ, τοῦ πρὸς Ἀβραὰμ τὸν παῖδα αὐτοῦ. Καὶ ἐξήγαγε τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐν εὐφροσύνῃ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐν εὐφροσύνῃ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς χώρας ἐθνῶν, καὶ πόνους λαῶν κατεκληρονόμησαν. Ὅπως ἂν φυλάξωσι τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ ἐκζητήσωσιν.

Κάθισμα ιδ'. Ἀλληλούϊα. ρε

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τίς λαλήσει τὰς δυνατείας τοῦ κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ. Μακάριοι οἱ φυλάσσοντες κρίσιν, καὶ ποιοῦντες δικαιοσύνην ἐν παντὶ καιρῷ.

Μνήσθη

Humiliauerunt in cõpedibus pedes eius, ferrũ pertrãsijt animã eius. donec ueniret uerbum eius. Eloquiũ domini inflãmauit eum, misit rex & soluit eum, princeps populorũ: & dimisit eum. Constituit eum dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. Vt erudiret principes eius sicut semetipsum, & senes eius prudentiã doceret. Et intrauit Israel in Aegyptũ, & Iacob accola fuit in terra Cham. Et auxit populũ suum uehemẽter, & firmauit eum super inimicos eius. Conuertit cor eorũ ut odirent populũ eius, & dolum facerent in seruos eius. Misit Moysen seruum suum, Aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis uerba signorũ suorũ, & prodigiorũ in terra Chã. Misit tenebras & obscurauit, quia exacerbauerunt sermones eius. Cõuertit aquas eorũ in sanguinẽ, & occidit pisces eorũ. Aedidit terra eorũ ranas, in penetralibus regũ ipsorũ. Dixit & uenit cynomya & scinifes, in omnibus finibus eorũ. Posuit pluuias eorũ grandinẽ, ignẽ comburentẽ in terra ipsorũ. Et percussit uineas eorum & ficulneas eorum, & contriuit omne lignum finium eorũ. Dixit & uenit locusta, & bruchus cuius non erat numerus. Et comedit omne fœnum in terra eorũ, & comedit omnem fructum terrę eorum. Et percussit omne primogenitum in terra eorum, primitias omnis laboris eorũ. Et eduxit eos cũ argento, & auro, & non erat in tribubus eorũ infirmus. Lætata est Aegyptus in profectiõe eorum, quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionẽ eorũ, & ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt & adduxit ortygometram, & pane cœli saturauit eos. Dirupit petrã & fluxerũt aquæ, abierunt in sicco flumina. Quoniam memor fuit uerbi sancti sui, quod habuit ad Abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in lætitia. Et dedit illis regiones gẽtium, & labores populorum possederunt. Vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant.

Alleluia. cv

COnfitemini domino quoniam bonus, quoniam in seculũ misericordia eius. Quis loquetur potentias domini, auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiũt iudicium, & faciunt iustitiã in omni tẽpore.

Memen

עִנּוּ בַכֶּבֶל רַגְלוֹ בַּרְזֶל בָּאָה נַפְשׁוֹ׃
עַד־עֵת בֹּא־דְבָרוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרָפָתְהוּ׃
שָׁלַח מֶלֶךְ וַיַּתִּירֵהוּ מֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ׃
שָׂמוֹ אָרוֹן לְבֵיתוֹ וּמוֹשֵׁל בְּכָל־קִנְיָנוֹ׃
לֶאְסֹר שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ וּזְקֵנָיו יְחַכֵּם׃
וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם וְיַעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ־חָם׃
וַיֶּפֶר אֶת־עַמּוֹ מְאֹד וַיְעַצְּמֵהוּ מִצָּרָיו׃
הָפַךְ לִבָּם לִשְׂנֹא עַמּוֹ לְהִתְנַכֵּל בְּעֲבָדָיו׃
שָׁלַח מֹשֶׁה עַבְדּוֹ אַהֲרֹן אֲשֶׁר־בָּחַר בּוֹ׃
שָׂמוּ בָהֶם דִּבְרֵי אֹתֹתָיו וּמוֹפְתִים בְּאֶרֶץ חָם׃
שָׁלַח חֹשֶׁךְ וְלֹא מָרוּ אֶת־דְּבָרוֹ׃
הָפַךְ אֶת־מֵימֵיהֶם לְדָם וַיָּמֶת אֶת־דְּגָתָם׃
שָׁרַץ אַרְצָם צְפַרְדְּעִים בְּחַדְרֵי מַלְכֵיהֶם׃
אָמַר וַיָּבֹא עָרֹב כִּנִּים בְּכָל־גְּבוּלָם׃
נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם בָּרָד אֵשׁ לֶהָבוֹת בְּאַרְצָם׃
וַיַּךְ גַּפְנָם וְתַאֲנָתָם וַיְשַׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם׃
אָמַר וַיָּבֹא אַרְבֶּה וְיֶלֶק וְאֵין מִסְפָּר׃
וַיֹּאכַל כָּל־עֵשֶׂב בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אַדְמָתָם׃
וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר בְּאַרְצָם רֵאשִׁית לְכָל־אוֹנָם׃
וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאֵין בְּשִׁבְטֵיהֶם כּוֹשֵׁל׃
שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם כִּי־נָפַל פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם׃
פָּרַשׂ עָנָן לְמָסָךְ וְאֵשׁ לְהָאִיר לָיְלָה׃
שָׁאַל וַיָּבֵא שְׂלָו וְלֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֵם׃
פָּתַח צוּר וַיָּזוּבוּ מַיִם הָלְכוּ בַּצִּיּוֹת נָהָר׃
כִּי זָכַר אֶת־דְּבַר קָדְשׁוֹ אֶת אַבְרָהָם עַבְדּוֹ׃
וַיּוֹצִא עַמּוֹ בְשָׂשׂוֹן בְּרִנָּה אֶת־בְּחִירָיו׃
וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ׃
בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ הַלְלוּיָהּ׃

קי

הַלְלוּיָהּ׃

Alleluia. cvi

COnfitemini domino quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia eius. Quis loquetur fortitudines domini, auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore.

Recorda

Μνήσθητι ἡμῶν κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ λαοῦ σου, ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῷ σωτηρίῳ σου. Τοῦ ἰδεῖν ἐν τῇ χρηστότητι τῶν ἐκλεκτῶν σου, τοῦ εὐφρανθῆναι ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ ἔθνους σου, τοῦ ἐπαινεῖσθαι μετὰ τῆς κληρονομίας σου. Ἡμαρτομεν μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, ἠνομήσαμεν ἠδικήσαμεν. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ οὐ συνῆκαν τὰ θαυμάσιά σου, οὐκ ἐμνήσθησαν τοῦ πλήθους τῶν ἐλέους σου. καὶ παρεπίκραναν ἀναβαίνοντες ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦ γνωρίσαι τὴν δυναστείαν αὐτοῦ. Καὶ ἐπετίμησε τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐξηράνθη, καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ἀβύσσῳ ὡς ἐν ἐρήμῳ. Καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ χειρὸς μισοῦντος, καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθροῦ. Ἐκάλυψεν ὕδωρ τοὺς θλίβοντας αὐτούς, εἷς ἐξ αὐτῶν οὐκ ὑπελείφθη. Καὶ ἐπίστευσαν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ᾖσαν τὴν αἴνεσιν αὐτοῦ. Ἐταχυναν ἐπελάθοντο τῶν ἔργων αὐτοῦ, οὐκ ὑπέμειναν τὴν βουλὴν αὐτοῦ. Καὶ ἐπεθύμησαν τὴν ἐπιθυμίαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐπείρασαν τὸν θεὸν ἐν ἀνύδρῳ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ αἴτημα αὐτῶν, ἐξαπέστειλε πλησμονὴν εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Καὶ παρώξυναν τὸν μωϋσῆν ἐν τῇ παρεμβολῇ τὸν ἅγιον κυρίου. Ἠνοίχθη ἡ γῆ καὶ κατέπιε Δαθάν, καὶ ἐκάλυψεν ἐπὶ τὴν συναγωγὴν Ἀβειρών. Καὶ ἐξεκαύθη πῦρ ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, φλὸξ κατέφλεξεν ἁμαρτωλούς. Καὶ ἐποίησαν μόσχον ἐν Χωρήβ, καὶ προσεκύνησαν τῷ γλυπτῷ. Καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν αὐτῶν ἐν ὁμοιώματι μόσχου ἐσθίοντος χόρτον. Καὶ ἐπελάθοντο τοῦ θεοῦ τοῦ σώζοντος αὐτούς, τοῦ ποιήσαντος μεγάλα ἐν αἰγύπτῳ, θαυμάσια ἐν γῇ Χαμ φοβερὰ ἐπὶ θαλάσσης ἐρυθρᾶς. Καὶ εἶπε τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, εἰ μὴ Μωϋσῆς ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ ἔστη ἐν τῇ θραύσει ἐνώπιον αὐτοῦ. Τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν αὐτοῦ μὴ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ ἐξουδενώσαν γῆν ἐπιθυμητήν. Οὐκ ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ ἐγόγγυσαν ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν, οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου. Καὶ ἐπῆρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς, τοῦ καταβαλεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ τοῦ καταβαλεῖν τὸ σπέρμα αὐτῶν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ διασκορπίσαι αὐτοὺς ἐν τοῖς χώραις. Καὶ ἐτελέσθησαν τῷ βεελφεγὼρ, καὶ ἔφαγον θυσίας νεκρῶν. Καὶ παρώξυναν αὐτὸν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν, καὶ ἐπλήθυνθη ἐν αὐτοῖς ἡ πῆρωσις. Καὶ ἔστη φινεὲς καὶ ἐξιλάσατο, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. Καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἕως τοῦ αἰῶνος. Καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐπὶ ὕδατος ἀντιλογίας, καὶ ἐκακώθη μωϋσῆς δι' αὐτούς, ὅτι

Memento nostri domine in beneplacito populi tui, uisita nos in salutari tuo. Ad uidendum in bonitate electorum tuorum, ad lætandũ in læticia gentis tuæ, ut lauderis cum hæreditate tua. Peccauimus cũ patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatẽ fecimus. Patres nostri in Aegypto non intellexerũt mirabilia tua, non fuerunt memores multitudinis misericordię tuę. Et iritauerunt ascẽdentes in rubro mari, & saluauit eos propter nomen suum, ut notã faceret potentiam suam. Et increpuit mare rubrum & exiccatũ est, & deduxit eos in abysis sicut in deserto. Et saluauit eos de manu odientium, & redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos, unus ex eis non remansit. Et crediderũt uerbis eius, & laudauerunt laudem eius. Cito fecerũt obliti sunt operum eius, & non sustinuerũt consilium eius. Et cõcupierunt cõcupiscentiam in deserto, & tentauerunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionẽ ipsorũ, & misit saturitatẽ in animas eorũ. Et iritauerũt Moysen in castris, Aaron sanctum domini. Aperta est terra & deglutiuit Dathan, & operuit super congregationem Abiron. Et exarsit ignis in synagoga eorũ, flamma combusit peccatores. Et fecerunt uitulũ in Choreb, & adorauerunt sculptile. Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem uituli comedentis fœnum. Obliti sunt deum qui saluauit eos, qui fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Chã, terribilia in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos, sinõ Moyses electus eius stetisset in cõfractione, in cõspectu eius. Vt auerteret irã eius ne disperderet eos, & pro nihilo habuerũt terram desiderabilem. Non crediderũt uerbo eius, & murmurauerũt in tabernaculis suis, non exaudierũt uocem domini. Et eleuauit manum suam super eos, ut prosterneret eos in deserto. Et ut deijceret semẽ eorum in natiõibus, & dispergeret eos in regiõib. Et iniciati sunt Beelphegor, & comederũt sacrificia mortuorũ. Et iritauerũt eũ in adinuẽtionibus suis, & multiplicata est in eis ruina. Et stetit Phinees & placauit, & cessauit quassatio. Et reputatum est ei ad iustitiam, in generationem & generationẽ usq; in sempiternum. Et iritauerunt eum ad aquas contradictionis, & uexatus est Moyses propter eos, quia

זָכְרֵנִי יְהוָה בִּרְצוֹן עַמֶּךָ פָּקְדֵנִי בִּישׁוּעָתֶךָ׃ לִרְאוֹת בְּטוּבַת בְּחִירֶיךָ לִשְׂמוֹחַ בְּשִׂמְחַת גּוֹיֶךָ לְהִתְהַלֵּל עִם־נַחֲלָתֶךָ׃ חָטָאנוּ עִם־אֲבוֹתֵינוּ הֶעֱוִינוּ הִרְשָׁעְנוּ׃ אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם לֹא־הִשְׂכִּילוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ אֶת־רֹב חֲסָדֶיךָ וַיַּמְרוּ עַל־יָם בְּיַם־סוּף׃ וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ לְהוֹדִיעַ אֶת־גְּבוּרָתוֹ׃ וַיִּגְעַר בְּיַם־סוּף וַיֶּחֱרָב וַיּוֹלִיכֵם בַּתְּהוֹמוֹת כַּמִּדְבָּר׃ וַיּוֹשִׁיעֵם מִיַּד שׂוֹנֵא וַיִּגְאָלֵם מִיַּד אוֹיֵב׃ וַיְכַסּוּ־מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר׃ וַיַּאֲמִינוּ בִּדְבָרָיו יָשִׁירוּ תְּהִלָּתוֹ׃ מִהֲרוּ שָׁכְחוּ מַעֲשָׂיו לֹא חִכּוּ לַעֲצָתוֹ׃ וַיִּתְאַוּוּ תַאֲוָה בַּמִּדְבָּר וַיְנַסּוּ־אֵל בִּישִׁימוֹן׃ וַיִּתֵּן לָהֶם שֶׁאֱלָתָם וַיְשַׁלַּח רָזוֹן בְּנַפְשָׁם׃ וַיְקַנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחֲנֶה לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ יְהוָה׃ תִּפְתַּח־אֶרֶץ וַתִּבְלַע וַתְּכַס עַל־עֲדַת אֲבִירָם׃ וַתִּבְעַר־אֵשׁ בַּעֲדָתָם לֶהָבָה תְּלַהֵט רְשָׁעִים׃ יַעֲשׂוּ־עֵגֶל בְּחוֹרֵב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַסֵּכָה׃ וַיָּמִירוּ אֶת־כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אוֹכֵל עֵשֶׂב׃ שָׁכְחוּ אֵל מוֹשִׁיעָם עֹשֶׂה גְדֹלוֹת בְּמִצְרָיִם׃ נִפְלָאוֹת בְּאֶרֶץ חָם נוֹרָאוֹת עַל־יַם־סוּף׃ וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהָשִׁיב חֲמָתוֹ מֵהַשְׁחִית׃ וַיִּמְאֲסוּ בְּאֶרֶץ חֶמְדָּה לֹא הֶאֱמִינוּ לִדְבָרוֹ׃ וַיֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה׃ וַיִּשָּׂא יָדוֹ לָהֶם לְהַפִּיל אוֹתָם בַּמִּדְבָּר׃ וּלְהַפִּיל זַרְעָם בַּגּוֹיִם וּלְזָרוֹתָם בָּאֲרָצוֹת׃ וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים׃ וַיַּכְעִיסוּ בְּמַעַלְלֵיהֶם וַתִּפְרָץ בָּהֶם מַגֵּפָה׃ וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה׃ וַתֵּחָשֶׁב לוֹ לִצְדָקָה לְדֹר וָדֹר עַד־עוֹלָם׃ וַיְקַצְפוּ עַל־מֵי מְרִיבָה וַיֵּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם׃

Recordare mei domine in repropiciatione populi tui, uisita me in salutari tuo. Vt uideam bona electorum tuorum & læter in læticia gentis tuæ, & exultem cum hæreditate tua.

Peccauimus cum patribus nostris, inique fecimus impie egimus. Patres nostri in Aegypto non intellexerunt mirabilia tua, non sunt recordati multitudinis misericordiæ tuæ, & ad iracundiam prouocauerunt super mare in mari rubro. Saluauit autem eos propter nomen suum, ut ostenderet fortitudinem suam.

Et comminatus est mari rubro & aruit, & transduxit eos per abyssos quasi in deserto. Et saluauit eos de manu odientis, & redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua hostes eorum, unus de ipsis non superfuit. Et crediderunt uerbis eius, cecineruntq; laudem eius.

Cito obliti sunt operum illius, nec expectauerunt uoluntatem eius. Et desideraue runt desiderium in deserto, & tentauerunt deum in solitudine. Et dedit eis petitionem ipsorum, & misit tenuitatem in animam eorum. Et zelati sunt Moysen in castris, Aaron sanctum domini. Aperta est terra & deuorauit Dathan, & operuit synagogam Abyram. Et succensus est ignis in synagoga eorum, flamma exusit impios. Fecerunt uitulum in Horeb, & adorauerunt conflatile. Et mutauerunt gloriam suam, in similitudine bouis comedentis fœnum. Obliti sunt dei saluatoris sui, qui fecit magnalia in Aegypto. Mirabilia in terra Cham, terribilia super mare rubrum.

Dixit ergo ut contereret eos nisi Moyses electus eius stetisset medius contra faciem illius, ut conuerteret indignationem eius ut non interficeret. Et despexerunt terram desiderabilem, nec crediderunt sermoni eius. Et murmurauerunt in tabernaculis suis, non exaudierunt uocem domini. Et eleuauit manum suam super eos, ut deijceret eos in deserto. Et ut deijceret semen eorum in gentibus, & dispergeret eos in terris. Et consecrati sunt Beelphegor, & comederunt uictimas mortuorum.

Et concitauerunt eum in studijs suis, & percussit eos plaga. Stetit autem Phinees & dijudicauit, & est retenta percussio. Et reputatum est ei in iustitiam, in generatione & generatione usq; in æternum. Et prouocauerunt super aquam cõtradictionis, & afflictus est Moyses propter eos.

Quia

ὅτι παρεπίκραναν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Καὶ διέστειλεν ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ, οὐκ ἐξωλόθρευσαν τὰ ἔθνη, ἃ εἶπεν κύριος αὐτοῖς. Καὶ ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ ἐδούλευσαν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν, καὶ ἐγένηθη αὐτοῖς εἰς σκάνδαλον. Καὶ ἔθυσαν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις. Καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἄθῷον, αἷμα υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων, ὧν ἔθυσαν τοῖς γλυπτοῖς Χανααάν. Καὶ ἐφονοκτονήθη ἡ γῆ ἐν τοῖς αἵμασι, καὶ ἐμιάνθη ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν, καὶ ἐπορνεύσαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. Καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐβδελύξατο τὸν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ μισοῦντες αὐτούς. Καὶ ἐθλιψαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, καὶ ἐταπεινώθησαν ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν, πολυσκις ἐῤῥύσατο αὐτούς. Αὐτοὶ δὲ παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τῇ βουλῇ αὐτῶν, καὶ ἐταπεινώθησαν ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν. Καὶ εἶδε κύριος ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτοὺς, ἐν τῷ αὐτὸν ἐισακοῦσαι τῆς δεήσεως αὐτῶν. καὶ ἐμνήσθη τῆς διαθήκης αὐτοῦ, καὶ μετεμελήθη κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους αὐτοῦ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς οἰκτιρμοὺς, ἐναντίον πάντων τῶν αἰχμαλωτισάντων αὐτούς. Σῶσον ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐπισυναγαγὲ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν. Τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί σου τῷ ἁγίῳ, τοῦ ἐγκαυχᾶσθαι ἐν τῇ αἰνέσει σου. Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐρεῖ πᾶς ὁ λαὸς, γένοιτο γένοιτο. Αλληλούια. ρϛ

ΕΞομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτωσαν οἱ λελυτρωμένοι ὑπὸ κυρίου, οὓς ἐλυτρώσατο ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν, καὶ ἐκ τῶν χωρῶν συνήγαγεν αὐτούς. Ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης. Ἐπλανήθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν ἀνύδρῳ, ὁδὸν πόλεως κατοικητηρίου οὐχ εὗρον. Πεινῶντες καὶ διψῶντες, ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν αὐτοῖς ἐξέλιπεν. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἐῤῥύσατο αὐτούς. καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς ὁδὸν εὐθεῖαν, τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν κατοικητηρίου. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. ὅτι ἐχόρτασε ψυχὴν κενὴν, καὶ ψυχὴν πεινῶσαν ἐνέπλησεν ἀγαθῶν. Καθημένους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου, πεπεδημένους ἐν πτωχείᾳ καὶ σιδήρῳ. Ὅτι παρεπίκραναν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν βουλὴν τοῦ ὑψίστου παρώξυναν. καὶ ἐταπεινώθη ἐν κόποις ἡ καρδία αὐτῶν, ἠσθένησαν καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν. καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ σκότους καὶ σκιᾶς θανάτου, καὶ τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν διέῤῥηξεν.

Ἐξομολο

quia exacerbauerũt ſpiritũ eius. Et diſtinxit in labijs ſuis, nõ diſpdiderũt gẽtes, quas dixit dñs illis. Et cõmixti ſunt inter gẽtes, & didicerũt opa eorũ, & ſeruierũt ſculptilib. eorũ, & factũ eſt illis in ſcãdalũ. Et immolauerũt filios ſuos & filias ſuas dęmonijs. Et effuderũt ſanguinẽ innocentẽ, ſanguinẽ filiorũ ſuorũ & filiarũ, quas ſacrificauerunt ſculptilib. Chanaan. Et infecta eſt terra in ſanguinibus, & cõtaminata eſt in operibus eorũ, et fornicati ſunt in adinuẽtionibus ſuis. Et iratus eſt furore dñs in populũ ſuum, & abominatus eſt hæreditatẽ ſuam. Et tradidit eos in manus gẽtiũ, & dominati ſunt eorũ qui oderũt eos. Et tribulauerũt eos inimici eorũ, & humiliati ſunt ſub manibus eorũ, ſæpe liberauit eos. Ipſi autẽ exacerbauerũt eũ in cõſilio ſuo, & humiliati ſunt in iniquitatib. ſuis. Et uidit cũ tribularent, cũ exaudiret orationẽ eorũ. Et memor fuit teſtamẽti ſui, & pœnituit eũ ſecũdũ multitudinẽ miſericordiæ ſuæ. Et dedit eos ĩ miſericordias, ĩ cõſpectu oĩm q cœperãt eos. Saluos fac nos dñe deus noſter, et cõgrega nos de natiõibus. Vt cõfiteamur nomini ſancto tuo, & gloriemur in laude tua. Benedictus dñs deus Iſrael à ſeculo & uſq; in ſeculũ, & dicet omnis populus. fiat fiat. Alleluia. CVI

CONfitemini dño qm̃ bonus, qm̃ in ſeculũ miſericordia eius. Dicãt qui redẽpti ſunt à dño, quos redemit de manu inimici, de regionib. cõgregauit eos. A ſolis ortu & occaſu, ab aqlone & mari. Errauerũt in ſolitudine, in inaquoſo, uiã ciuitatis habitatiõis non inuenerũt. Eſurientes & ſitiẽtes, anima eorũ in ipſis deficit. Et clamauerũt ad dñm cum tribularent, et de neceſsitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit eos in uiam rectam, ut irent in ciuitatem habitationis. Cõfiteantur dño miſericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominũ. Quia ſatiauit animã inanẽ, & animã eſurientẽ ſatiauit bonis. Sedẽtes in tenebris & in umbra mortis, uinctos in mẽdicitate & ferro. Quia exacerbauerũt eloquia dei, & cõſiliũ altiſſimi iritauerũt. Et humiliatũ eſt in laborib. cor eorũ, & infirmati ſunt nec fuit qui adiuuaret. Et clamauerũt ad dominũ cum tribularẽtur, & de neceſsitatibus eorũ liberauit eos. Et eduxit eos de tenebris & umbra mortis, & uincula eorũ diſrupit.

Confi

כִּי־הִמְרוּ אֶת־רוּחַ וַיְבַטֵּא בִּשְׂפָתָיו׃
לֹא־הִשְׁמִידוּ אֶת־הָעַמִּים אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם׃ וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם׃ וַיַּעַבְדוּ אֶת־עֲצַבֵּיהֶם וַיִּהְיוּ לָהֶם לְמוֹקֵשׁ׃ וַיִּזְבְּחוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם לַשֵּׁדִים׃ וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי דַּם־בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר זָבְחוּ לַעֲצַבֵּי כְנָעַן וַתֶּחֱנַף הָאָרֶץ בַּדָּמִים׃ וַיִּטְמְאוּ בְמַעֲשֵׂיהֶם וַיִּזְנוּ בְמַעַלְלֵיהֶם׃ וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעַמּוֹ וַיְתָעֵב אֶת־נַחֲלָתוֹ׃ וַיִּתְּנֵם בְּיַד־גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם שֹׂנְאֵיהֶם׃ וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיִּכָּנְעוּ תַּחַת יָדָם׃ פְּעָמִים רַבּוֹת יַצִּילֵם וְהֵמָּה בַּעֲצָתָם יַמְרוּ וַיָּמֹכּוּ בַּעֲוֹנָם׃ וַיַּרְא בְּצָרָם לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת־רִנָּתָם׃ וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב חֲסָדָיו׃ וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים לִפְנֵי כָּל־שׁוֹבֵיהֶם׃ הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ׃

מעל חמישי

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ יֹאמְרוּ גְּאוּלֵי יְהוָה אֲשֶׁר גְּאָלָם מִיַּד־צָר׃ וּמֵאֲרָצוֹת קִבָּצָם מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב מִצָּפוֹן וְיָם׃ תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ עִיר מוֹשָׁב לֹא מָצָאוּ׃ רְעֵבִים גַּם־צְמֵאִים נַפְשָׁם בָּהֶם תִּתְעַטָּף׃ וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יַצִּילֵם׃ וַיַּדְרִיכֵם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה לָלֶכֶת אֶל־עִיר מוֹשָׁב׃ יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃ כִּי־הִשְׂבִּיעַ נֶפֶשׁ שׁוֹקֵקָה וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה מִלֵּא־טוּב׃ יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת אֲסִירֵי עֹנִי וּבַרְזֶל׃ כִּי־הִמְרוּ אִמְרֵי־אֵל וַעֲצַת עֶלְיוֹן נָאָצוּ׃ וַיַּכְנַע בֶּעָמָל לִבָּם כָּשְׁלוּ וְאֵין עוֹזֵר׃ וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם׃ יוֹצִיאֵם מֵחֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק׃

יודו

CVII

CONfitemini domino quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia eius. Dicant qui redẽpti ſunt à domino, quos redemit de manu hoſtis. Et de terris congregauit eos, ab oriente & occaſu, ab aquilone & mari. Errauerunt in ſolitudine, in deſerta uia, ciuitatẽ quæ habitaretur non reppererunt. Eſurientes & ſitiẽtes, anima eorum in ipſis deficiebat. Et clamauerunt ad dominum in tribulatione ſua, de afflictione eorum eripuit eos. Et duxit illos per uiam rectam, ut uenirent in ciuitatem habitabilem. Confiteãtur domino miſericordias eius, & mirabilia eius in filios hominum. Quia ſaturauit animam uacuam, & animam eſurientem impleuit bonis. Habitantes in tenebris & umbra mortis, alligatos inopia & ferro. Quia prouocauerunt ſermones dei, & conſilium excelſi blaſphemauerunt. Et humiliauit in labore cor eorum, ceciderunt & non erat qui adiuuaret. Et clamauerunt ad dominum in tribulatiõe ſua, & de anguſtijs eorum ſaluauit eos. Et eduxit eos de tenebris & umbra mortis, & uincula eorum diſrupit.

Confi

Ἐξομολογησάσθωσαν ᾧ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. ὅτι συνέτριψε πύλας χαλκᾶς, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνέθλασε. ἀπελάβετο αὐτοὺς ἐξ ὁδοῦ ἀνομίας αὐτῶν, διὰ γὰρ τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐταπεινώθησαν. Παῦν βρῶμα ἐβδελύξατο ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ ἤγγισαν ἕως τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτοὺς, καὶ ἐκ τῶν ἀνάγκων αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. Ἀπέστειλε τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ ἰάσατο αὐτούς, καὶ ἐρρύσατο αὐτοὺς ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν. Ἐξομολογησάσθωσαν ᾧ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. καὶ θυσάτωσαν αὐτῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἐξαγγειλάτωσαν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει. οἱ καταβαίνοντες εἰς θάλασσαν ἐν πλοίοις, ποιοῦντες ἐργασίαν ἐν ὕδασι πολλοῖς. Αὐτοὶ εἶδον τὰ ἔργα κυρίου, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἐν τῷ βυθῷ. Εἶπε καὶ ἔστη πνεῦμα καταιγίδος, καὶ ὑψώθη τὰ κύματα αὐτῆς. Ἀναβαίνουσιν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων, ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν κακοῖς ἐτήκετο. Ἐταράχθησαν καὶ ἐσαλεύθησαν ὡς ὁ μεθύων, καὶ πᾶσα ἡ σοφία αὐτῶν κατεπόθη. καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτοὺς, καὶ ἐκ τῶν ἀνάγκων αὐτῶν ἐξήγαγεν αὐτούς. Καὶ ἐπέταξε τῇ καταιγίδι καὶ ἔστη εἰς αὔραν, καὶ ἐσίγησαν τὰ κύματα αὐτῆς. Καὶ εὐφράνθησαν ὅτι ἡσύχασαν, καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς κατὰ λιμένα θελήματος αὐτῶν. Ἐξομολογησάσθωσαν ᾧ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Ὑψωσάτωσαν αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ λαοῦ, καὶ ἐν καθέδρᾳ πρεσβυτέρων αἰνεσάτωσαν αὐτόν. Ἔθετο ποταμοὺς εἰς ἔρημον, καὶ διεξόδους ὑδάτων εἰς διψαν. Γῆν καρποφόρον εἰς ἅλμην, ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ. Ἔθετο ἔρημον εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ γῆν ἄνυδρον εἰς διεξόδους ὑδάτων. Καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ πεινῶντας, καὶ συνεστήσαντο πόλεις κατοικίσεως. καὶ ἔσπειραν ἀγροὺς καὶ ἐφύτευσαν ἀμπελῶνας, καὶ ἐποίησαν καρπὸν γενήματος. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ ἐπληθύνθησαν σφόδρα, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν οὐκ ἠλάττωσεν. Καὶ ὀλιγώθησαν καὶ ἐκακώθησαν, ἀπὸ θλίψεως κακῶν καὶ ὀδύνης. Ἐξεχύθη ἐξουδένωσις ἐπὶ ἄρχοντας αὐτῶν, καὶ ἐπλάνησεν αὐτοὺς ἐν ἀβάτῳ καὶ οὐχ ὁδῷ. Καὶ ἐβοήθησε πτωχῷ ἐκ πενίας, καὶ ἔθετο ὡς πρόβατα πατριάς. Ὁ φρόνιμος εὐθεῖς καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράξει τὸ στόμα αὐτῆς. Τίς σοφὸς καὶ φυλάξει ταῦτα, καὶ συνήσουσι τὰ ἐλέη τοῦ κυρίου;

Ὠδὴ ψαλμοῦ τῷ Δαυίδ. ρζ

ΕΤοίμη ἡ καρδία μου ὁ θεὸς, ἑτοίμη ἡ καρδία μου, ἄσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου. Ἐξεγρθήτι ἡ δόξα μου, ἐξεγρθήτι ψαλτήριον καὶ κιθάρα, ἐξεγερθήσομαι ὄρθρου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε, ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσι.

Confiteant dño misericordiæ eius, & mirabilia ei⁹ filijs hoim. Quia cõtriuit portas ęreas, & uectes ferreos cõfregit. Suscepit eos de uia iniqtatis eorũ, & ꝓpter iniustitias em̃ suas humiliati sunt. Oẽm escã abominata est anima eorum, & appropinquauerũt usq; ad portas mortis. Et clamauerũt ad dñm cũ tribularent de necessitatib. eorũ liberauit eos. Misit uerbũ suũ & sanauit eos, & eripuit eos de interitionib. eorũ. Cõfiteant dño misericordię eius, & mirabilia eius filijs hoim. Et sacrificẽt sacrificiũ laudis, & annũtiẽt opera eius in exultatiõe. Qui descẽdũt mare in nauibus, faciẽtes operationẽ in aqs multis. Ipsi uiderũt opera dni, & mirabilia eius in ꝓfundo. Dixit & stetit spiritus ꝓcellæ, & exaltati sũt fluctus eius. Ascẽdũt usq; ad cœlos & descẽdũt usq; ad abyssos, anima eorũ in malis tabescebat. Turbati sũt et moti sũt sicut ebrius, & omnis sapientia eorũ deuorata est. Et clamauerũt ad dñm cũ tribularent, & de necessitatib. eorũ eduxit eos. Et statuit ꝓcellas in aurã, & siluerũt fluctus eius. Et lętati sunt quia siluerũt, & deduxit eos in portũ uolũtatis eorũ. Cõfiteant dño misericordię eius, et mirabilia eius filijs hoim. Et exaltẽt eũ in ecclesia plebis, & in cathedra seniorũ laudent eũ. Posuit flumina in desertũ, & exitus aquarum in sitim. Terrã fructiferã in salsuginẽ, à malicia inhabitantiũ in ea. Posuit desertũ in stagna aquarũ, & terrã sine aqua in exitus aquarũ. et collocauit illic esurientes, et cõstituerũt ciuitatẽ habitatiõis. Et seminauerunt agros & plãtauerũt uineas, & fecerũt fructũ natiuitatis. Et bñdixit eis et multiplicati sunt nimis, & iumẽta eorũ nõ minorauit. Et pauci facti sũt, & uexati sũt à tribulatiõe malorũ & dolore. Effusa est cõtentio sup principes eorum, & errare fecit eos in inuio & non in uia. Et adiuuit pauperẽ de inopia, & posuit sicut oues familias. Videbunt recti & lætabuntur, & omnis iniquitas eorum oppilabit os suũ. Quis sapiens & custodiet hæc, & intelliget misericordias domini? Alleluia.

Canticum psalmi ipsi Dauid. CVII

PAratum est cor meũ deus, paratum cor meum, cantabo & psallã in gl[illegible]a. Exurge gloria mea, exurge psalteriũ & cithara, exurgã diluculo. Confitebor tibi in populis domine, & psallam tibi in nationibus.

Quia

Cõfiteantur domino misericordias eius, & mirabilia eius in filios hominum. Quia contriuit portas æreas, & uectes ferreos confregit. Stultos propter uiam sceleris eorum, & propter iniquitates afflictos. Omnem cibum abominata est anima eorum, & accesserunt ad portas mortis. Et clamauerunt ad dominum in tribulatione sua, de angustijs eorum saluauit eos. Misit uerbũ suum & sanauit eos & saluauit de interitu eorum.

Confiteantur domino misericordias eius, & mirabilia eius in filios hominum. Et immolent hostias gratiarum, & narrent opera eius in laude.

Qui descendunt mare in nauibus, facientes opus in aquis multis. Ipsi uiderunt opera domini, & mirabilia eius in profundo. Dixit & surrexit uentus tempestatis, & eleuauit gurgites eius. Ascendunt in cœlum & descendunt in abyssos, anima eorum in afflictione consumitur.

Obstupuerunt & intremuerunt quasi ebrius, & uniuersa sapientia eorum absorpta est.

Clamabunt autem ad dominum in tribulatione sua, & de angustia eorum educet eos. Statuet turbinem in tranquillitatem, & silebunt fluctus eius. Lætabuntur quoniam quieuerunt, & deducet eos ad portum quem uoluerunt. Cõfiteantur domino misericordias eius, & mirabilia eius in filios hominum. Et exaltent eum in ecclesia populi, & in cathedra seniorum laudent eum. Ponet flumina in desertum, & fontes aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsuginem, præ malicia habitatorum eius. Ponet desertum in paludes aquarum, & terram inuiam in fontes aquarum. Et collocauit ibi esurientes, & formidabunt urbem ad habitandum.

Et serent agros & plantabunt uineas, & facient fruges germina. Et benedicet eis & multiplicabũtur nimis, & pecora eorum nõ minuet.

Imminuta sunt autem & afflicta, propter angustiam mali & doloris. Et effundet despectionem super principes, & errare eos faciet in solitudine deuia. Et subleuabit pauperem de inopia, & ponet quasi gregem familias. Videbunt recti & lætabuntur, & omnis iniquitas contrahet os suũ. Quis sapiens & custodiet hæc, & intelliget misericordias domini.

Canticum psalmus Dauid. CVIII

PAratum cor meum deus, cantabo & psallam sed & gloria mea. Consurge psalterium & cithara, consurgam mane. Confitebor tibi in populis domine, & cantabo te in nationibus.

Quo-

Οτι μεγα ἐπανω τῶν οὐρανῶν ὁ ἐλεός σου, καὶ ἕως τῶν νεφελῶν ἡ ἀληθεια σου. Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. Ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου, σῶσον τῇ δεξιᾷ σου καὶ ἐπάκουσόν μου. Ὁ θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσομαι καὶ διαμεριῶ Σίκιμα, καὶ τὴν κοιλάδα τῶν σκηνῶν διαμετρήσω. Ἐμὸς ἐστι Γαλαάδ, καὶ ἐμὸς ἐστι Μανασσῆς, καὶ Ἐφραὶμ ἀντίληψις τῆς κεφαλῆς μου. Ἰούδας βασιλεύς μου, Μωὰβ λέβης τῆς ἐλπίδος μου. Ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἐκβαλῶ τὰ ὑποδήματά μου, ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑποτάγητε. Τίς ἀπάξει με εἰς πόλιν περιοχῆς, ἢ τίς ὁδηγήσει με ἕως τῆς Ἰδουμαίας; Οὐχὶ σὺ ὁ θεὸς ὁ ἀπωσάμενός ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν; Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως, ὅτι ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. Ἐν τῷ θεῷ ποιήσομεν δύναμιν, καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν.

Εἰς τὸ τέλος τῷ Δαυὶδ ψαλμός. ρη

Ὁ θεὸς τὴν αἴνεσίν μου μὴ παρασιωπήσῃς, ὅτι στόμα ἁμαρτωλοῦ καὶ στόμα δολίου ἐπ' ἐμὲ ἠνοίχθη. Ἐλάλησαν κατ' ἐμοῦ γλώσσῃ δολίᾳ, καὶ λόγοις μίσους ἐκύκλωσάν με, καὶ ἐπολέμησάν με δωρεάν. Ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με, ἐνέβαλόν με, ἐγὼ δὲ προσηυχόμην. Καὶ ἔθεντο κατ' ἐμοῦ κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, καὶ μῖσος ἀντὶ τῆς ἀγαπήσεώς μου. Κατάστησον ἐπ' αὐτῷ ἁμαρτωλόν, καὶ διάβολος στήτω ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτὸν, ἐξέλθοι κατάδικος γενόμενος, καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν. Γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὀλίγαι, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβοι ἕτερος. Γενηθήτωσαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὀρφανοὶ, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ χήρα. Σαλευόμενοι μετανασταθήτωσαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἐπαιτησάτωσαν, καὶ ἐκβληθήτωσαν ἐκ τῶν οἰκοπέδων αὐτῶν. Ἐξερευνησάτω δανειστὴς πάντα ὅσα ὑπάρχει αὐτῷ, καὶ διαρπασάτωσαν ἀλλότριοι τοὺς πόνους αὐτοῦ. Μὴ ὑπαρξάτω αὐτῷ ἀντιλήπτωρ, μηδὲ γενηθήτω οἰκτίρμων τοῖς ὀρφανοῖς αὐτοῦ. Γενηθήτω τὰ τέκνα αὐτοῦ εἰς ἐξολόθρευσιν, ἐν γενεᾷ μιᾷ ἐξαλειφθείη τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἀναμνησθείη ἡ ἀνομία τῶν πατέρων αὐτοῦ ἔναντι κυρίου, καὶ ἡ ἁμαρτία τῆς μητρὸς αὐτοῦ, μὴ ἐξαλειφθείη. Γενηθήτωσαν ἐναντίον κυρίου διαπαντὸς, καὶ ἐξολοθρευθείη ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. Ἀνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη ποιῆσαι ἔλεος, καὶ κατεδίωξεν ἄνθρωπον πτωχὸν καὶ πένητα, καὶ κατανενυγμένον τῇ καρδίᾳ τοῦ θανατῶσαι. Καὶ ἠγάπησε κατάραν καὶ ἥξει αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠθέλησεν εὐλογίαν καὶ μακρυνθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Καὶ

Quia magna ſuper cœlos miſericordia tua, & uſque ad nubes ueritas tua. Exaltare ſuper cœlos deus, et ſuper omnem terram gloria tua, ut liberentur dilecti tui. Saluum fac dextera tua & exaudi me, deus locutus eſt in ſancto ſuo. Exultabo & diuidam ſicimã, & conuallem tabernaculorum dimetiar. Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſes, & Ephraim ſuſceptio capitis mei. Iuda rex meus, Moab lebes ſpei meæ. In Idumæam extendam calciamentum meum, mihi alienigenæ ſubditi ſunt. Quis deducet me in ciuitatem munitam, aut quis deducet me uſq; in Idumæam? Nónne tu deus qui reppuliſti nos, & non exibis deus in uirtutibus noſtris? Da nobis auxilium de tribulatione, & uana ſalus hominis. In deo faciemus uirtutem, & ipſe ad nihilum deducet inimicos noſtros.

In finem pſalmus Dauid. CVIII

DEus laudem meam ne tacueris, quia os peccatoris & os doloſi ſuper me apertum eſt. Locuti ſunt aduerſum me lingua doloſa, & ſermonibus odij circũdederunt me, & expugnauerunt me gratis. Pro eo ut me diligerent detrahebant mihi, ego autem orabam. Et poſuerunt aduerſum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea, Conſtitue ſuper eum peccatorem, & diabolus ſtet à dextris eius. Cum iudicatur exeat condẽnatus, & oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci, & epiſcopatum eius accipiat alter. Fiãt filij eius orphani, & uxor eius uidua. Nutantes transferantur filij eius & mendicent, & eijciantur de habitationibus ſuis. Scrutetur fœnerator omnem ſubſtantiam eius, & diripiant alieni labores eius. Non ſit illi adiutor, nec ſit qui miſereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitũ, in generatione una deleatur nomen eius. In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conſpectu domini, & peccatum matris eius non deleatur. Fiant contra dominum ſemper, & diſpereat de terra memoria eorum, pro eo quod non eſt recordatus facere miſericordiam. Et perſecutus eſt hominẽ inopem & mendicum, & compunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem & ueniet ei, & noluit benedictionem & elongabitur ab eo.

Et induit

Quoniam magna ſuper cœlos miſericordia tua, & uſque ad æthera ueritas tua. Exaltare ſuper cœlos deus, & ſuper omnem terram gloria tua. Vt liberentur dilecti tui, ſalua dextera tua & exaudi me. Deus locutus eſt in ſanctuario ſuo, gaudebo diuidam Sichem, & uallem Soccoth dimetiar. Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſe & Ephraim hæreditas capitis mei. Iuda dux meus. Moab lebes peluis meæ ſuper Idumæam proijciam calciamentum meum, cum Philiſtijm fœderabor. Quis deducet me in ciuitatem munitam, quis deducet me uſque in Idumæam. Nónne tu deus qui proieceras nos, & nõ exieras deus in exercitibus noſtris. Da nobis auxilium in tribulatione, uana eſt enim ſalus ab homine. In deo erimus fortes, & ipſe conculcabit hoſtes noſtros.

תהלים

כִּי־גָדוֹל מֵעַל־שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ׃ רוֹמָה עַל־שָׁמַיִם
אֱלֹהִים וְעַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ
וַעֲנֵנִי׃ אֱלֹהִים דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ אֶעֱלוֹזָה אֲחַלְקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת אֲמַדֵּד׃
לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי׃ מוֹאָב סִיר רַחְצִי עָל־
אֲדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי עָלַי פְּלֶשֶׁת אֲתְרוֹעָע׃ מִי־יוֹבִלֵנִי עִיר מִבְצָר מִי נָחָנִי
עַד־אֱדוֹם׃ הֲלֹא־אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאוֹתֵינוּ׃ הָבָה־
לָּנוּ עֶזְרַת מִצָּר וְשׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם׃ בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה־חָיִל וְהוּא יָבוּס
צָרֵינוּ׃

קט

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד
מִזְמוֹר

אֱלֹהֵי תְהִלָּתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ׃ כִּי פִי רָשָׁע וּפִי־מִרְמָה עָלַי פָּתָחוּ דִּבְּרוּ
אִתִּי לְשׁוֹן שָׁקֶר׃ וּדְבָרֵי שִׂנְאָה סַבְּבוּנִי וַיִּלָּחֲמוּנִי חִנָּם׃ תַּחַת אַהֲבָתִי
יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי תְפִלָּה׃ וַיָּשִׁימוּ עָלַי רָעָה תַּחַת טוֹבָה וְשִׂנְאָה תַּחַת
אַהֲבָתִי׃ הַפְקֵד עָלָיו רָשָׁע וְשָׂטָן יַעֲמֹד עַל־יְמִינוֹ׃ בְּרִשְׁפָּטוֹ
יֵצֵא רָשָׁע וּתְפִלָּתוֹ תִּהְיֶה לְחַטָּאָה׃ יִהְיוּ יָמָיו מְעָטִים פְּקֻדָּתוֹ יִקַּח־
אַחֵר׃ יִהְיוּ־בָנָיו יְתוֹמִים וְאִשְׁתּוֹ אַלְמָנָה׃ וְנוֹעַ יָנוֹעוּ בָנָיו וְשָׁאָלוּ וְדָרְשׁוּ
מֵחָרְבוֹתֵיהֶם׃ יְנַקֵּשׁ נוֹשֶׁה לְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וְיָבְזְזוּ זָרִים יְגִיעוֹ׃
אַל־יְהִי־לוֹ מוֹשֵׁךְ חָסֶד וְאַל־יְהִי חוֹנֵן לִיתוֹמָיו׃ יְהִי־אַחֲרִיתוֹ לְהַכְרִית
בְּדוֹר אַחֵר יִמַּח שְׁמָם׃ יִזָּכֵר עֲוֹן־אֲבוֹתָיו אֶל־יְיָ וְחַטַּאת אִמּוֹ אַל־תִּמָּח
יִהְיוּ נֶגֶד־יְיָ תָּמִיד וְיַכְרֵת מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ יַעַן אֲשֶׁר לֹא־זָכַר
עֲשׂוֹת חֶסֶד וַיִּרְדֹּף אִישׁ־עָנִי וְאֶבְיוֹן וְנִכְאֵה־לֵב לְמוֹתֵתָה׃ וַיֶּאֱהַב קְלָלָה
וַתָּבוֹא לוֹ וְלֹא־חָפֵץ בִּבְרָכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ׃

Victori Dauid pſalmus.
CIX

DEus laudabilis mihi ne taceas. Quia os impij & doloſi contra me apertum eſt, locuti ſunt de me lingua mendacij. Verbis odij circumdederunt me, & expugnauerunt me fruſtra. Pro eo quod eos diligebam aduerſabantur mihi, ego autem orabam. Et poſuerunt contra me malum pro bono, & odium pro dilectione mea. Conſtitue ſuper eum impium, & ſatan ſtet à dextris eius. Cum fuerit iudicatus exeat condemnatus, & oratio eius ſit in peccatum. Fiant dies eius parui, epiſcopatum eius accipiat alter. Sint filij eius pupilli, & uxor eius uidua. Inſtabiles uagentur filij eius & mendicent, & quærantur in parietinis ſuis. Scrutetur exactor uniuerſa quæ habet, & diripiant alieni labores eius. Non ſit qui eius miſereatur, nec qui clemens ſit in pupillos eius. Fiat nouiſsimum eius interitus, in generatione altera deleatur nomen eius. Redeat in memoriam iniquitas patrum eius apud deum, & iniquitas matris eius non deleatur. Sint contra dominum ſemper, et intereat de terra memoria eorum. Eo quod non eſt recordatus facere miſericordiam & perſecutus eſt uirum inopem & pauperem, & cõpunctum corde ut interficeret. Et dilexit maledictionem quæ ueniet ei, & noluit benedictionem quæ elongabitur ab eo.

Et in-

Καὶ ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον, καὶ εἰσῆλθεν ὡσεὶ ὕδωρ εἰς τὰ ἔγκατα αὐτοῦ, καὶ ὡσεὶ ἔλαιον ἐν τοῖς ὀστέοις αὐτοῦ. Γενηθήτω αὐτῷ ὡς ἱμάτιον ὃ περιβάλλεται, καὶ ὡσεὶ ζώνη διὰ παντὸς περιζώννυται. Τοῦτο τὸ ἔργον τῶν ἀνταποδιδόντων μοι παρὰ κυρίου, καὶ τῶν λαλούντων πονηρὰ κατὰ τῆς ψυχῆς μου. Καὶ σὺ κύριε κύριε ποίησον μετ' ἐμοῦ ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός σου. Ῥῦσαί με ὅτι πτωχὸς καὶ πένης ἐγώ εἰμι, καὶ ἡ καρδία μου τετάρακται ἐντός μου. Ὡσεὶ σκιὰ ἐν τῷ ἐκκλῖναι αὐτὴν αὐτανῃρέθην, ἐξετινάχθην ὡσεὶ ἀκρίδες. Τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν ἀπὸ νηστείας, καὶ ἡ σάρξ μου ἠλλοιώθη δι' ἔλαιον. Κἀγὼ ἐγενήθην ὄνειδος αὐτοῖς, εἶδόσαί με, ἐσάλευσαν κεφαλὰς αὐτῶν. Βοήθησόν μοι κύριε ὁ θεός μου, καὶ σῶσόν με κατὰ τὸ ἔλεός σου. Καὶ γνώτωσαν ὅτι ἡ χείρ σου αὕτη, καὶ σὺ κύριε ἐποίησας αὐτήν. Καταραθήτω αὐτοὶ καὶ σὺ εὐλογήσεις, οἱ ἐπανιστάμενοί μοι αἰσχυνθήτωσαν, ὁ δὲ δοῦλός σου εὐφρανθήσεται. Ἐνδυσάσθωσαν οἱ ἐνδιαβάλλοντές με ἐντροπήν, καὶ περιβαλέσθωσαν ὡς διπλοΐδα αἰσχύνην αὐτῶν. Ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ σφόδρα ἐν τῷ στόματί μου, καὶ ἐν μέσῳ πολλῶν αἰνέσω αὐτόν. Ὅτι παρέστη ἐκ δεξιῶν πένητος, τοῦ σῶσαι ἐκ τῶν καταδιωκόντων τὴν ψυχὴν μου. Καθισμα ιε.

Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ρθ

Εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου. Ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι κύριος ἐκ Σιών, καὶ κατακυρίευε ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου. Μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου, ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου, ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε. Ὤμοσε κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Κύριος ἐκ δεξιῶν σου, συνέθλασεν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς αὐτοῦ βασιλεῖς. Κρινεῖ ἐν τοῖς ἔθνεσι, πληρώσει πτώματα, συνθλάσει κεφαλὰς ἐπὶ γῆς πολλῶν. Ἐκ χειμάρρου ἐν ὁδῷ πίεται, διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλήν.

Ἀλληλούια. ρι

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐν βουλῇ εὐθέων καὶ συναγωγῇ. Μεγάλα τὰ ἔργα κυρίου, ἐξεζητημένα εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ. Ἐξομολόγησις καὶ μεγαλοπρέπεια τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Μνείαν ἐποιήσατο τῶν θαυμασίων αὐτοῦ, ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ κύριος, τροφὴν ἔδωκε τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Μνησθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ, ἰσχὺν ἔργων αὐτοῦ ἀπήγγειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ. Τοῦ δοῦναι αὐτοῖς κληρονομίαν ἐθνῶν, ἔργα

Et induit maledictionē sicut uestimentū, & intrauit sicut aqua in interiora eius, & sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut uestimētū quo operitur, & sicut zona qua semper praecingitur. Hoc opus eorū qui detrahūt mihi apud dñm, & qui loquunt mala aduersus animam meam. Et tu dominedne fac mecum propter nomē tuum, quia suauis misericordia tua. Libera me quia egenus & paup sum ego, & cor meum cōturbatum est intra me. Sicut umbra cum declinat ablatus sum, & excussus sum sicut locustæ. Genua mea infirmata sunt à ieiunio, & caro mea immutata est propter oleū. Et ego factus sum opprobriū illis, uiderūt me & mouerūt capita sua. Adiuua me domine deus meus, saluum me fac secundū misericordiā tuā. Et sciant quia manus tua hæc, & tu dñe fecisti eam. Maledicēt illi & tu benedices, q insurgūt in me cōfundant, seruus aūt tuus lętabit. Induantur qui detrahunt mihi pudore, & operiātur sicut diploide confusione sua. Cōfitebor dño nimis in ore meo, & in medio multorū laudabo eum. Quia astitit à dextris pauperis, ut saluā faceret à persequētibus animā meam.

Psalmus Dauid. cix

Dixit dñs dño meo, sede à dextris meis. Donec ponā inimicos tuos, scabellum pedum tuorum. Virgā uirtutis tuæ emittet dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum. Tecum principiū in die uirtutis tuæ, in splendoribus sanctorum, ex utero ante luciferū genui te. Iurauit dñs & non pœnitebit eum, tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedec. Dominus à dextris tuis, confregit in diæ iræ suę reges. Iudicabit in nationibus implebit ruinas, conquassabit capita in terra multorum. De torrēte in uia bibet, propterea exaltabit caput. Alleluia. cx

Confitebor tibi dñe in toto corde meo, in consilio iustorum & cōgregatione. Magna opera domini, exquisita in omnes uoluntates eius. Confessio & magnificētia opus eius, & iustitia eius manet in seculum seculi. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator dominus, escam dedit timētibus se. Memor erit in seculū testamenti sui, uirtutem operū suorū annūtiabit populo suo. Vt det illis hæreditatē gētium, opera

Et indutus est maledictione quasi uestimento suo & ingredietur quasi aqua in uiscera eius, & quasi oleum in ossa eius. Sit ei quasi pallium quo circundatur, & quasi cingulum quo semper accingitur. Hæc est retributio his qui aduersantur mihi à domino, & qui loquuntur malum contra animam meam. Tu autem domine deus fac mecum propter nomen tuum, quoniam bona est misericordia tua libera me. Quoniam egenus & pauper sum & cor meum uulneratum est intrinsecus. Quasi umbra cum inclinatur abductus sum, & excussus quasi locusta.

Genua mea uacillauerunt à ieiunio, & caro mea immutata est absq; oleo. Et ego factus sum opprobrium eis, uidentes me mouerunt caput suum. Adiuua me domine deus meus, salua me secundum misericordiam tuam. Et sciant quoniam manus tua hæc, tu domine fecisti eam. Maledicēt illi & tu benedices, resistiterūt & confundentur, seruus autem tuus lętabitur. Induantur aduersarij mei confessione, & operiātur quasi uestimento confusione sua. Cōfitebor domino uehementer in ore meo, & in medio populorum laudabo eum. Quoniam stabit à dextris pauperis, ut saluet à iudicibus animā eius.

Psalmus Dauid. cx

Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Virgam fortitudinis tuæ emittet dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum. Populi tui spontanei erūt in die fortitudinis tuæ in montibus sanctis quasi de uulua orietur, tibi ros adolescentiæ tuæ. Iurauit dominus, & non pœnitebit eum, tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedec. Dominus à dextera tua, percussit in die furoris sui reges. Iudicabit in gentibus, impleuit ualles, percussit caput in terra multa. De torrēte in uia bibet, propterea exaltabit caput.

Alleluia. cxi

Confitebor domino in toto corde in consilio iustorum & congregatione. Magna opera domini, exquirenda in cunctis uoluntatibus suis. Gloria & decor opus eius, & iustitia eius perseuerans semper. Memoriam fecit mirabilium suorum, clemens misericors dominus.

Escam dedit timentibus se, memor erit in sempiternum pacti sui. Fortitudinem operum suorum annūciabit populo suo, ut det eis hæreditatem gentium.

Opus

וילבש קללה כמדו ותבא כמים
כשרבו וכשמן בעצמותיו׃ תהי־לו
כבגד יעטה ולמזח תמיד יחגרנה׃
זאת פעלת שוטני מאת יהוה וחורי דבר
רע על־נפשי׃ ואתה יהוה אדני
עשה־אתי למען שמך כי־טוב חסדך
חצילני׃ כי־עני ואביון אנכי ולבי
חלל בקרבי׃ כצל כנטותו נעלכתי
נאנערתי כארבה׃ ברכי כשלו מצום
ובשרי כחש משמן׃ ואני חייתי
חרפה לחמו יראוני יניעון ראשם׃
עזרני יהוה אלהי הושיעני כחסדך׃
וידעו כי־ידך זאת אתה יהוה
עשיתה׃ יקללו־המה ואתה תברך
קמו ויבושו ועבדך ישמח׃ ילבשו
שוטני כלמה ויעטו כמעיל בשתם׃
אודה יהוה מאד בפי ובתוך רבים
אהללנו׃ כי־יעמוד לימין אביון
להושיע משפטי נפשו׃

חי

לדוד מזמור

נאם יהוה לאדני שב לימיני עד־
אשית אויביך הדום לרגליך׃
משפט עוז ישלח יהוה מציון ורד־
בקרב אויביך׃ עמך נדבות ביום
חילך בהדרי־קדש מרחם משחר לך טל
ילדותך׃ נשבע יהוה ולא ינחם
אתה כוהן לעולם על־דברתי מלכי־צדק׃
אדני על־ימינך מחץ ביום אפו
מלכים׃ ידין בגוים מלא גויות
מחץ ראש על־ארץ רבה׃ מנחל
בדרך ישתה על־כן ירים ראש׃

קיח

חללויה׃

הודו ליהוה כי־טוב כי לעולם חסדו׃
ישראל ועתה׃ גדולים מעשי יהוה
דרושים לכל־חפציהם׃ הוד־והדר
פעלו וצדקתו עומדת לעד׃ זכר
עשה לנפלאותיו חנון ורחום יהוה׃
טרף נתן ליריאיו יזכור לעולם
ברית׃ כוח מעשיו הגיד לעמו
לתת להם נחלת גוים׃

מעשי

ἐργα χειρῶν αὐτοῦ, ἀλήθεια καὶ κρίσις. Πιστὰ πάντα τὰ ἐντολὰ αὐτοῦ, ἐστηριγμένα ἐς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πεποιημένα ἐν ἀληθείᾳ καὶ εὐθύτητι. Λύτρωσιν ἀπέστειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐνετείλατο εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκην αὐτοῦ. Ἅγιον καὶ φοβερὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀρχὴ σοφίας φόβος κυρίου. Συνέσις δὲ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτὰ, αἴνεσις αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Ἀλληλούια. ριᾱ

Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Δυνατὸν ἐν τῇ γῇ ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ, γενεὰ εὐθίων εὐλογηθήσεται. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἐξανέτειλεν ἐν σκότει φῶς τοῖς εὐθέσιν, ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων καὶ δίκαιος. Χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτείρων καὶ κιχρῶν, οἰκονομήσει τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐ σαλευθήσεται. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀκοὴν πονηρὰν οὐ φοβηθήσεται. Ἑτοίμη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐλπίζειν ἐπὶ κύριον, ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ φοβηθῇ, ἕως οὗ ἐπίδῃ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Ἐσκόρπισεν ἔδωκε τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, τὸ κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται ἐν δόξῃ. Ἁμαρτωλὸς ὄψεται καὶ ὀργισθήσεται, τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ βρύξει καὶ τακήσεται, ἐπιθυμία ἁμαρτωλοῦ ἀπολεῖται.

Ἀλληλούια. ριβ

Αἰνεῖτε παῖδες κύριον, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου. Εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, αἰνετὸν τὸ ὄνομα κυρίου. Ὑψηλὸς ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη ὁ κύριος, καὶ ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ἡ δόξα αὐτοῦ. Τίς ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ. Ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχόν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ὑψῶν πτωχὸν. Τοῦ καθίσαι αὐτὸν μετὰ ἀρχόντων, μετὰ ἀρχόντων λαοῦ αὐτοῦ. Ὁ κατοικίζων στεῖραν ἐν οἴκῳ, μητέρα υἱῶν τέκνοις εὐφραινομένην.

Ἀλληλούια. ριγ

Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, οἴκου Ἰακὼβ ἐκ λαοῦ βαρβάρου. Ἐγενήθη Ἰουδαία ἁγίασμα αὐτοῦ, Ἰσραὴλ ἐξουσία αὐτοῦ. Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγε, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων. Τί σοι ἔστι θάλασσα ὅτι ἔφυγες, καὶ σὺ Ἰορδάνη ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω. Τὰ ὄρη ὅτι ἐσκιρτήσατε, ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων.

Ἀπὸ

opera manuũ eius, ueritas & iudiciũ. Fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculũ seculi, facta in ueritate & æquitate. Redẽptionem misit populo suo, mãdauit in æternum testamẽtum suum. Sanctũ & terribile nomen eius, initium sapientiæ timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum, laudatio eius manet in seculum seculi.

Alleluia CXI

BEatus uir qui timet dominum, in mandatis eius uolet nimis. Potens in terra erit semen eius, generatio rectorum benedicetur. Gloria & diuitiæ in domo eius, & iustitia eius manet in seculũ seculi. Exortũ est in tenebris lumen rectis, misericors, & miserator & iustus. Iucundus homo qui miseretur & cõmodat, disponet sermones suos in iudicio, quia in æternum non commouebitur. In memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino, cõfirmatum est cor eius non commouebitur, donec despiciat inimicos suos. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculũ seculi, cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator uidebit & irascet, dentibus suis fremet & tabescet, desiderium peccatorum peribit.

Alleluia. CXII

LAudate pueri dominũ, laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictũ, ex hoc nunc & usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gẽtes dominus, & super cœlos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo et in terra. Suscitans à terra inopem, & de stercore erigẽs pauperem. Vt collocet eum cũ principibus, cũ principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum lætantem.

Alleluia. CXIII

INexitu Israel de Aegypto, domus Iacob de populo barbaro. Facta est Iudæa sanctificatio eius, Israel potestas eius. Mare uidit & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum. Montes exultauerunt ut arietes, & colles sicut agni ouium. Quid est tibi mare quod fugisti, & tu Iordanis quia conuersus es retrorsum. Mõtes exultastis sicut arietes, & colles sicut agni ouium.

A facie

Opus manuum eius ueritas & iudicium, fidelia omnia præcepta eius. Firmata in sempiternũ iugiter, facta in ueritate & æquitate. Redemptionem misit populo suo, mandauit in æternum pactum suum, sanctum & terribile nomen eius.

Principium sapientiæ timor domini, doctrina bona cunctis qui faciũt eam, laus eius perseuerat iugiter.

Halleluia. CXII

BEatus uir qui timet dominum, in mandatis eius uolet nimis. Potens in terra erit semen eius, generatio iustorum benedicetur. Substantia & diuitiæ in domo eius, & iustitia eius perseuerans semper. Ortum est in tenebris lumen iustis, clemens & miserator & iustus. Bonus uir clemens & fœnerans, dispensabit uerba sua in iudicio. Quia in æternum non commouebitur, in memoria sempiterna erit iustus. Ab auditu malo non timebit, paratum cor eius confidens in domino. Firmum cor eius non timebit, donec aspiciat in hostibus suis. Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius permanet in æternum, cornu eius exaltabitur in gloria. Impius uidebit & irascetur dentibus suis frendet & tabescet, desiderium impiorum peribit.

Halleluia. CXIII

LAudate serui dominum, laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum, amodo & usque in æternum. Ab ortu solis usq; ad occasum eius, laudabile nomen domini.

Excelsus super omnes gentes dominus, supra cœlum gloria eius. Quis ut dominus deus noster, qui in excelsis habitans. Humilia respicit, in cœlo & in terra. Suscitans de terra inopem, & de stercore eleuat pauperem. Vt eum sedere faciat cum principibus, cum principibus populi sui. Qui collocat sterilem in domo, matrem filiorum lætantem Halleluia.

CXIIII

CVm egrederetur Israel de Aegypto, domus Iacob de populo barbaro. Factus est Iudas in sanctificatione eius, Israel potestas eius. Mare uidit & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum. Montes subsilierunt quasi arietes, colles quasi filij gregis. Quid tibi est mare quia fugisti, Iordanis quia conuersus es retrorsum. Montes subsultastis quasi arietes, colles quasi filijs gregis.

A facie

מַעֲשֵׂי יָדָיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּט נֶאֱמָנִים
כָּל־פִּקּוּדָיו: סְמוּכִים לָעַד לְעוֹלָם
עֲשׂוּיִם בֶּאֱמֶת וְיָשָׁר: פְּדוּת שָׁלַח
לְעַמּוֹ צִוָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא
שְׁמוֹ: רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְהוָה
שֵׂכֶל טוֹב לְכָל־עֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עוֹמֶדֶת
לָעַד:

קיב

הַלְלוּיָהּ:

אַשְׁרֵי־אִישׁ יָרֵא אֶת־יְהוָה בְּמִצְוֹתָיו
חָפֵץ מְאֹד: גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ
דּוֹר יְשָׁרִים יְבֹרָךְ: הוֹן וָעֹשֶׁר
בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד: זָרַח
בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְשָׁרִים חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק
טוֹב־אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל
דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט: כִּי־לְעוֹלָם לֹא־
יִמּוֹט לְזֵכֶר עוֹלָם יִהְיֶה צַדִּיק
בְּשֹׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לִבּוֹ בָּטוּחַ
בַּיהוָה: סָמוּךְ לִבּוֹ לֹא יִירָא עַד
אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְצָרָיו: פִּזַּר נָתַן
לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם
בְּכָבוֹד: רָשָׁע יִרְאֶה וְכָעַס שִׁנָּיו
יַחֲרֹק וְנָמָס תַּאֲוַת רְשָׁעִים תֹּאבֵד:

קיג

הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהוָה: יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה
וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ
מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה: רָם עַל־כָּל גּוֹיִם
יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי
כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת:
הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:
מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפּוֹת יָרִים אֶבְיוֹן:
לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ:
מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם־הַבָּנִים
שַׂמֵּחַ הַלְלוּיָהּ:

קיד

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב
מֵעַם לֹעֵז: הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ
יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה
וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים
רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן:
מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר:
הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן:

Ἀπὸ προσώπου κυρίου ὠδαλεύθη ἡ γῆ, ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ Ἰακώβ. Τοῦ στρέψαντος τὴν πέτραν εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ τὴν ἀκρότομον εἰς πηγὰς ὑδάτων. Μὴ ἡμῖν κύριε μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἢ τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν. Ἐπὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου, μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν; Ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησεν. Τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλήσουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται. Ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούσονται, ῥῖνας ἔχουσι καὶ οὐκ ὀσφρανθήσονται. Χεῖρας ἔχουσι καὶ οὐ ψηλαφήσουσι, πόδας ἔχουσι καὶ οὐ περιπατήσουσι, οὐ φωνήσουσιν ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν. Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντα αὐτὰ, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς. Οἶκος Ἰσραὴλ ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. Οἶκος Ἀαρὼν ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἤλπισαν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. Κύριος μνησθεὶς ἡμῶν, εὐλόγησεν ἡμᾶς. Εὐλόγησεν τὸν οἶκον Ἰσραήλ, εὐλόγησε τὸν οἶκον Ἀαρών. Εὐλόγησεν τοὺς φοβουμένους τὸν κύριον, τοὺς μικροὺς μετὰ τῶν μεγάλων. Προσθείη κύριος ἐφ' ὑμᾶς, ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν. Εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ὁ οὐρανὸς τῷ οὐρανῷ τῷ κυρίῳ, τὴν δὲ γῆν ἔδωκε τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Οὐκ οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε, κύριε, οὐδὲ πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς ἅδου. Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ζῶντες εὐλογήσομεν τὸν κύριον, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Αλληλούια. ρκδ

Ἠγάπησα ὅτι εἰσακούσεται κύριος τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. Ὅτι ἔκλινε τὸ οὖς αὐτοῦ ἐμοί, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μου ἐπικαλέσομαι. Περιέσχον με ὠδῖνες θανάτου, κίνδυνοι ᾅδου εὕροσάν με. Θλῖψιν καὶ ὀδύνην εὗρον, καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπεκαλεσάμην. Ὦ κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου, ἐλεήμων ὁ κύριος καὶ δίκαιος, καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλεεῖ. Φυλάσσων τὰ νήπια ὁ κύριος, ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με. Ἐπίστρεφε ψυχή μου εἰς τὴν ἀναπαυσίν σου, ὅτι κύριος εὐηργέτησέ σε. Ὅτι ἐξείλετο τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ δακρύων, καὶ τοὺς πόδας μου ἀπὸ ὀλισθήματος. Εὐαρεστήσω ἐνώπιον κυρίου, ἐν χώρᾳ ζώντων.

Αλλη

A facie domini mota est terra, à facie dei Iacob. Qui conuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum. Non nobis domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua & ueritate tua, ne quando dicant gentes, ubi est deus eorum? Deus autem noster in cœlo, omnia quæcunque uoluit fecit. Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum homini. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient, nares habent & non odorabunt. Manus habent & non palpabunt, pedes habent & non ambulabunt, non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Domus Israel sperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum est. Domus Aaron sperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum est. Qui timẽt dominum sperauerunt in domino, adiutor eorum & protector eorum est. Dominus memor fuit nostri, & benedicit nobis. Benedixit domui Israel, benedixit domui Aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum, pusillis cum maioribus. Adijciat dominus super uos, super uos & super filios uestros. Benedicti uos à domino, qui fecit cœlum & terram. Cœlum cœli domino, terram autem dedit filijs hominum. Non mortui laudabunt te domine, neque omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui uiuimus benedicimus domino, ex hoc nunc & usque in seculum.

Alleluia. CXIIII

Dilexi quoniam exaudiet dominus uocem orationis meæ. Quia inclinauit aurem suam mihi, et in diebus meis inuocabo. Circundederunt me dolores mortis, pericula inferni inuenerũt me. Tribulationem & dolorem inueni, & nomen domini inuocaui. O domine libera animam meam, misericors dominus & iustus, & deus noster miseretur. Custodiens paruulos dominus, humiliatus sum & liberauit me. Conuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi. Qui eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Placebo domino, in regione uiuorum.

Alle-

מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב׃ הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם׃

קטו

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא־לָנוּ כִּי־לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ׃ לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם׃ וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה׃ עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּן׃ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף־לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן׃ יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ לֹא־יֶהְגּוּ בִגְרוֹנָם׃ כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם׃ יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃ בֵּית־אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃ יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃ יְהוָה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן׃ יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְהוָה הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים׃ יֹסֵף יְהוָה עֲלֵיכֶם עֲלֵי־בְנֵיכֶם׃ בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם׃ לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ וְלֹא כָל־יוֹרְדֵי דוּמָה׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

CXV

NOn nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam, propter misericordiam tuam & ueritatem tuam. Ne dicant gentes. ubi est deus eorum. Deus autem noster in cœlo, uniuersa quæ uoluit fecit. Idola gentium argentum & aurum, opus manuum hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient, nasum habent & non odorabunt.

Manus habent & non palpabunt, pedes habent & non ambulabunt, nec sonabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Israel confidit in domino, auxiliator & protector eorum est. Domus Aaron confidit in domino, auxiliator & protector eorum est. Timentes dominum confidunt in domino, auxiliator & protector eorum est. Dominus recordatus est nostri benedicet, benedicet domui Israel, benedicet domui Aaron. Benedicet timentibus dominum, paruis & magnis. Addat dominus super uos, super uos & super filios uestros. Benedicti uos à domino, qui fecit cœlum & terram.

Cœlum cœlorum domino, terram autem dedit filijs hominum. Non mortui laudabunt dominum, nec omnes qui descendunt in silentium. Sed nos benedicemus domino, amodo & usq; in æternum Halleluia.

CXVI

Dilexi quoniam exaudiet dominus uocem deprecationis meæ. Inclinauit aurem suam mihi, & in diebus meis inuocabo. Circundederunt me funes mortis & munitiones inferni inuenerunt me, angustiam & dolorem repperi. Et nomen domini inuocaui, obsecro domine libera animam meam. Clemens dominus & iustus, & deus noster misericors.

Custodit paruulos dominus, attenuatus sum & saluauit me. Reuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus reddet tibi. Quia eruet animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos ab offensa. Deambulabo coram domino, in terris uiuentium.

קיט

אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי׃ כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא׃ אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא׃ וּבְשֵׁם־יְהוָה אֶקְרָא אָנָּה יְהוָה מַלְּטָה נַפְשִׁי׃ חַנּוּן יְהוָה וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם׃ שֹׁמֵר פְּתָאיִם יְהוָה דַּלֹּתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ׃ שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי כִּי־יְהוָה גָּמַל עָלָיְכִי׃ כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי׃ אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים׃

Credidi האמנתי

Αλληλούια. ρις

Ἐπίστευσα διὸ ἐλάλησα, ἐγὼ ἢ ἐταπεινώθην σφόδρα. Ἐγὼ ἢ ἔφην ἐν τῇ ἐκστάσει μου, πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. Τί ἀνταποδώσω τῷ κυρίῳ, περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι. Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι, καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικαλέσομαι. Τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τίμιον ἐναντίον κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ. Ὦ κύριε ἐγὼ δοῦλος σός, ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου. Διέρρηξας τοὺς δεσμούς μου, σοὶ θύσω θυσίαν αἰνέσεως, καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικαλέσομαι. Τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου, ἐν μέσῳ σου Ἱερουσαλήμ.

Αλληλούια. ρις

Αἰνεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. Ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Αλληλούια. ριξ

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτω δὴ οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτω οἶκος Ἀαρὼν ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτωσαν δὴ πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐκ θλίψεως ἐπεκαλεσάμην τὸν κύριον, καὶ ἐπήκουσέ μου εἰς πλατυσμόν. Κύριός μοι βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. Κύριός μοι βοηθός, κἀγὼ ἐπόψομαι τοὺς ἐχθρούς μου. Ἀγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ κύριον, ἢ πεποιθέναι ἐπ' ἀνθρώπῳ. Ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ κύριον, ἢ ἐλπίζειν ἐπ' ἄρχοσι. Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Κυκλώσαντες ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον, καὶ ἐξεκαύθησαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάνθαις, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Ὠθοῦσάν με ἀνατρέπεσθαι τοῦ πεσεῖν, καὶ ὁ κύριος ἀντελάβετό μου. Ἰσχύς μου καὶ ὕμνησίς μου ὁ κύριος, καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. Φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας, ἐν σκηναῖς δικαίων. Δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν, δεξιὰ κυρίου ὕψωσέ με, δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν. Οὐκ ἀποθανοῦμαι, ἀλλὰ ζήσομαι, καὶ διηγήσομαι τὰ ἔργα κυρίου. Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ κύριος, καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με. Ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς, ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ. Αὕτη ἡ πύλη τοῦ κυρίου, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. Ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. Λίθον

Alleluia. CXV

CRedidi ꝓpter quod locutus sum, ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo, omnis homo mēdax. Quid retribuam domino, pro omnibus quæ retribuit mihi. Calicē salutaris accipiā, & nomē domini inuocabo. Vota mea domino reddam corā omni populo eius, preciosa in cō spectu domini, mors sanctorum eius. O domine quia ego seruus tuus, ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ. Dirupisti uincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomē domini inuocabo. Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius. In atrijs domus domini, in medio tui Hierusalem.

Alleluia. CXVI

LAudate dñm omnes gētes, laudate eum omnes populi. Quoniā confirmata est super nos misericordia eius, & ueritas domini manet in æternum. Alleluia. CXVII

COnfitemini dño qm̄ bonus, qm̄ in seculū misericordia eius. Dicat nūc Israel, qm̄ bonus, qm̄ in seculū misericordia eius. Dicat nūc domus Aaron, qm̄ bonus, qm̄ in seculum misericordia eius. Dicant nunc omnes qui timent dñm, qm̄ in seculū misericordia eius. De tribulatione inuocaui dñm, & exaudiuit me in latitudine dñs. Dñs mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Dñs mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos. Bonum est confidere in dño, q̄ confidere in homine. Bonum est sperare in dño, q̄ sperare in principibus. Omnes gētes circuierūt me, & in nomine domini quia ultus sum ī eos. Circūdātes circūdederūt me, & in nomine dñi quia ultus sum in eos. Circundederūt me sicut apes & exarserūt sicut ignis in spinis, & in nomine dñi quia ultus sum in eos. Impulsus euersus sum ut caderē, & dñs suscepit me. Fortitudo mea & laus mea dñs, & factus est mihi in salutem. Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorū. Dextera dñi fecit uirtutē, dextera dñi exaltauit me, dextera dñi fecit uirtutē. Nō moriar sed uiuam, & narrabo opera dñi. Castigans castigauit me dñs, & morti non tradidit me. Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas cōfitebor dño, hæc porta dñi, iusti intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem.

Lapidem

דֶּחֱאַמַנְתִּי כִּי־אֲדַבֵּר אֲנִי עֻנֵּיתִי
מְאֹד׃ אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־
חֹאֲדָם כֹּזֵב׃ מָה־אָשִׁיב לַיהוָה כָּל־
הַגְמוּלוֹהִי עָלָי׃ כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא
וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא׃ נְדָרַי לַיהוָה
אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃ יָקָר
בְּעֵינֵי יְהוָה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו׃
אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן־
אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי׃ לְךָ־אֶזְבַּח
זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא׃
נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃
בְּחַצְרוֹת בֵּית יְהוָה בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָם
הַלְלוּיָהּ׃

קיז

הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ
כָּל־הָאֻמִּים׃ כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ
וֶאֱמֶת־יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

קיח

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ יֹאמְרוּ־נָא בֵית־אַהֲרֹן כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ יֹאמְרוּ־נָא יִרְאֵי
יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ מִן־הַמֵּצַר
קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ׃
יְהוָה לִי לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם׃
יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי׃
טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בָּאָדָם׃
טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים׃
כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילַם׃
סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילַם׃
סַבּוּנִי כִדְבוֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילַם׃
דָּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיהוָה עֲזָרָנִי׃
עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה׃
קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל׃
יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל׃
לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ׃
יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי׃
פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ׃
זֶה־הַשַּׁעַר לַיהוָה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ׃
אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה׃

אבן

Credidi propter quod locutus sum, ego afflictus sum nimis. Ego dixi in stupore meo, omnis homo mendacium. Quid reddam domino pro omnibus quæ retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam, & nomen domini inuocabo. Vota mea domino reddam, coram omni populo eius. Gloriosa in conspectu domini, mors sanctorū eius. Obsecro domine quia ego seruus tuus, ego seruus tuus filius ancillæ tuæ, dissoluisti uincula mea. Tibi immolabo hostiam laudis, & in nomine domini inuocabo. Vota mea domino reddam, in conspectu omnis populi eius. In atrijs domus domini, in medio tui Hierusalem Halleluia.

CXVII

LAudate dominum omnes gentes, collaudate eum uniuersi populi. Quia confortata est super uos misericordia eius, & ueritas domini in æternum Halleluia.

CXVIII

COnfitemini domino quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia eius. Dicat nunc Israel, quoniam in æternum misericordia eius. Dicat nunc domus Aaron, quoniam in æternum misericordia eius. Dicant nunc qui timent dominum, quoniam in æternum misericordia eius. Cum tribularer inuocaui dominum, & exaudiuit me in latitudine dominus. Dominus meus es, non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi auxiliator, & ego despiciam odientes me. Melius est sperare in domino, quàm sperare in homine. Melius est sperare in domino, quàm sperare in principibus. Omnes gentes circundederunt me, & in nomine domini ultus sum eas. Circundederunt me & obsederunt me, sed in nomine domini quia ultus sum eas. Circundederunt me quasi apes, extinctæ sunt quasi ignis spinarum, in nomine domini quia ultus sum eas. Impulsus pellebar ut caderem, & dominus sustentauit me. Fortitudo mea & laudatio mea dominus, & factus est mihi in salutem. Vox laudis & salutis in tabernaculis iustorum, dextera domini fecit fortitudinem. Dextera domini excelsa, dextera domini fecit fortitudinem. Non moriar sed uiuam, & narrabo opera domini. Corripiens arguit me dominus, & morti non tradidit me. Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus eas confitebor domino. Hæc porta domini, iusti intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem.

Lapidem

Universidad de Deusto Biblioteca

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. Παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. Ω κύριε σῶσον δή, ὦ κύριε εὐόδωσον δή. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. Εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου κυρίου, θεὸς κύριος καὶ ἐπεφάνη ἡμῖν. Συνστήσασθε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν, ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. Θεός μου εἶ σύ, καὶ ἐξομολογήσομαί σοι, θεός μου εἶ σὺ καὶ ὑψώσω σε. Ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι ἐπήκουσάς μου καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Κάθισμα ιϛ

Αλληλούια. ριη

Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ κυρίου. Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν. Οὐ γὰρ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ ἐπορεύθησαν. Σὺ ἐνετείλω τὰς ἐντολάς σου, τοῦ φυλάσσεσθαι σφόδρα. Ὀφελον κατευθυνθείησαν αἱ ὁδοί μου, τοῦ φυλάσσειν τὰ δικαιώματά σου. Τότε οὐ μὴ αἰσχυνθῶ, ἐν τῷ με προσέχειν ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολάς σου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν εὐθύτητι καρδίας, ἐν τῷ μεμαθηκέναι με τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Τὰ δικαιώματά σου φυλάξω, μή με ἐγκαταλίπῃς ἕως σφόδρα. Ἐν τίνι κατορθώσει νεώτερος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ φυλάσσεσθαι σοὺ λόγους σου. Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου ἐξεζήτησά σε, μὴ ἀπώσῃ με ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. Ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυψα τὰ λόγιά σου, ὅπως οὐ μὴ ἁμάρτω σοι. Εὐλογητὸς εἶ κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Ἐν τοῖς χείλεσί μου ἐξήγγειλα πάντα τὰ κρίματα τοῦ στόματός σου. Ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτερφθην, ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ. Ἐν τοῖς ἐντολαῖς σου ἀδολεσχήσω, καὶ κατανοήσω τὰς ὁδούς σου. ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐ μὴ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου. Ανταπόδος τῷ δούλῳ σου, ζήσομαι καὶ φυλάξω σοὺ λόγους σου. Ἀπόκαλυψον σοὺ ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου. Παροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γῇ, μὴ ἀποκρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ τὰς ἐντολάς σου. ἐπεθύμησεν ἡ ψυχή μου τοῦ ἐπιθυμῆσαι τὰ κρίματά σου ἐν παντὶ καιρῷ. ἐπετίμησας ὑπερηφάνοις, ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. Περίελε ἀπ' ἐμοῦ ὀνείδισμὸν καὶ ἐξουδένωσιν, ὅτι τὰ μαρτύριά σου ἐξεζήτησα. καὶ γὰρ ἐκάθισαν ἄρχοντες καὶ κατ' ἐμοῦ κατελάλουν, ὁ δὲ δοῦλός σου ἠδολέσχει ἐν τοῖς δικαιώμασί σου. καὶ γὰρ τὰ μαρτύριά σου μελέτη μού ἐστι, καὶ αἱ συμβουλίαι μου τὰ δικαιώματά σου.

Εκφλή

Lapidem quem reprobauerunt ędificantes, hic factus est in caput anguli. A domino factū est istud, & est mirabile in oculis nostris Hæc est dies quā fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. O domine saluū fac, ò dñe beneprosperare, benedictus qui uenit in nomine dñi. Benediximus uobis de domo domini, deus dominus & illuxit nobis. Consti tuite diem solennem in condensis, usque ad cornua altaris. Deus meus es tu & cōfitebor tibi, deus meus es tu & exaltabo te. Confite bor tibi quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem. Confitemini dño quoniam bonus, quoniā in seculū misericordia eius.

Alleluia. CXVIII

BEati immaculati in uia, qui ambulant in lege domini. Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirūt eū. Non enim qui operant iniquitatē, in uijs eius am bulauerūt. Tu mādasti, mādata tua custodiri nimis. Vtinam dirigantur uiæ meæ, ad cu stodiēdas iustificationes tuas. Tunc nō cōfundar, cū perspexero in omnibus mādatis tuis. Cōfitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici iudicia iustitiæ tuæ. Iustificationes tuas custodiam, non me derelinquas usq; quaq;. In quo corrigit adolescētior uiā suā, in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisiui te. ne repellas me à mā datis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua, ut nō peccē tibi. Benedictus es domine, doce me iustificationes tuas. In labijs meis. pronūciaui omnia iudicia oris tui. In uia te stimoniorū tuorum delectatus sum, sicut in omnib. diuitijs. In mandatis tuis exercebor, & considerabo uias tuas. In iustificationi bus tuis meditabor, nō obliuiscar sermones tuos. Retribue seruo tuo, uiuifica me & cu stodiā sermones tuos. Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra, nō abscōdas à me mādata tua. Cōcupiuit anima mea desiderare iusti- ficationes tuas, in omni tempore. Increpasti superbos, maledicti qui declināt à mandatis tuis. Aufer à me opprobriū & cōtēptū, quia testimonia tua exquisiui. Etenim sederunt principes & aduersum me loquebantur, ser uus autem tuus, exercebatur in iustificatio- nibus tuis. Nam & testimonia tua meditatio mea est, & cōsilium meū iustificationes tuæ.

Adhæ

Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, factus est in caput anguli. A domino factum est istud, & hoc est mirabile in oculis nostris. Hæc est dies quā fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Obsecro domine salua obsecro, obsecro domine prosperare obsecro. Bene- dictus qui uenit in nomine domini, benediximus uobis de domo domini. Deus dominus & ap paruit nobis, frequentate solennitatem in frondo sis, usque ad cornua altaris. Deus meus es tu & confitebor tibi, deus meus es tu & exaltabo te.

Confitebor domino quoniam bonus, quo- niam in æternum misericordia eius.

CXIX

BEati immaculati in uia, qui ambulant in lege domini. Beati qui custodiunt testimo- nia eius, in toto corde requirunt eum. Nec enim qui operantur iniquitatem, in uijs eius am- bulauerunt. Tu mandasti præcepta tua cu- stodiri nimis. Vtinam dirigantur uiæ meæ ad custodienda præcepta tua. Tunc non confundar, cum respexero ad omnia mandata tua. Confitebor tibi in directione cordis, cum didicero iudicia iustitiæ tuæ. Præcepta tua custodiam, ne derelinquas me nimis. In quo corrigit iuuenis semitam suam, cū custodie- rit uerba tua. In toto corde meo exquisiui te, ne errare me facias à mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. Benedictus tu domine doce me præcepta tua. In labijs meis narraui omnes iustitias oris tui. In uia testimoniorum tuorum delectatus sum, quasi in omnibus diuitijs. In præceptis tuis medita bor, & contemplabor semitas tuas. In iusti- tijs tuis delectabor, non obliuiscar uerba tua.

Retribue seruo tuo, uiuam & custodiam uer ba tua. Reuela oculos meos, & uidebo mira- bilia de lege tua. Aduena ego sum in terra, ne abscondas à me mandata tua. Deside rauit anima mea desiderare iudicia tua in omni tempore. Increpasti superbos, maledicti qui recedunt à mandatis tuis. Aufer à me opprobrium & contemptum, quoniam te- stimonia tua custodiui. Etenim sede- runt principes & aduersum me loquebantur, ser- uus autem tuus meditabatur præcepta tua. Sed & testimonia tua uoluntas mea, quasi uiri a- micissimi mei.

Adhæ

אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ
פִּנָּה׃ מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹּאת הִיא
נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ׃ זֶה הַיּוֹם עָשָׂה
יְהוָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ׃ אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא
אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא׃ בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה
בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה׃ אֵל יְהוָה
וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד־קַרְנוֹת
הַמִּזְבֵּחַ׃ אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי
אֲרוֹמְמֶךָּ׃ הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

ח י ם

אַשְׁרֵי תְמִימֵי־דָרֶךְ הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת
יְהוָה׃ אַשְׁרֵי נֹצְרֵי עֵדוֹתָיו בְּכָל־
לֵב יִדְרְשׁוּהוּ׃ אַף לֹא־פָעֲלוּ עַוְלָה
בִּדְרָכָיו הָלָכוּ׃ אַתָּה צִוִּיתָה פִּקֻּדֶיךָ
לְשָׁמֹר מְאֹד׃ אַחֲלַי יִכֹּנוּ דְרָכַי
לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ׃ אָז לֹא־אֵבוֹשׁ
בְּהַבִּיטִי אֶל־כָּל־מִצְוֹתֶיךָ׃ אוֹדְךָ
בְיֹשֶׁר לֵבָב בְּלָמְדִי מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃
אֶת־חֻקֶּיךָ אֶשְׁמֹר אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־מְאֹד
בַּמֶּה יְזַכֶּה־נַּעַר אֶת־אָרְחוֹ
לִשְׁמֹר כִּדְבָרֶךָ׃ בְּכָל־לִבִּי דְרַשְׁתִּיךָ
אַל־תַּשְׁגֵּנִי מִמִּצְוֹתֶיךָ׃ בְּלִבִּי צָפַנְתִּי
אִמְרָתֶךָ לְמַעַן לֹא אֶחֱטָא־לָךְ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃
בִּשְׂפָתַי סִפַּרְתִּי כֹּל מִשְׁפְּטֵי־פִיךָ׃
בְּדֶרֶךְ עֵדְוֹתֶיךָ שַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל־הוֹן׃
בְּפִקּוּדֶיךָ אָשִׂיחָה וְאַבִּיטָה אׇרְחוֹתֶיךָ׃
בְּחֻקּוֹתֶיךָ אֶשְׁתַּעֲשָׁע לֹא אֶשְׁכַּח דְּבָרֶיךָ׃
גְּמוֹל עַל־עַבְדְּךָ אֶחְיֶה וְאֶשְׁמְרָה
דְבָרֶךָ׃ גַּל־עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת
מִתּוֹרָתֶךָ׃ גֵּר אָנֹכִי בָּאָרֶץ אַל־תַּסְתֵּר
מִמֶּנִּי מִצְוֹתֶיךָ׃ גָּרְסָה נַפְשִׁי
לְתַאֲבָה אֶל־מִשְׁפָּטֶיךָ בְכָל־עֵת׃
גָּעַרְתָּ זֵדִים אֲרוּרִים הַשּׁוֹגִים מִמִּצְוֹתֶיךָ׃
גַּל־מֵעָלַי חֶרְפָּתָם וָבוּז כִּי עֵדוֹתֶיךָ
נָצָרְתִּי׃ גַּם יָשְׁבוּ שָׂרִים בִּי נִרְגָּרוּ
עַבְדְּךָ יָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ׃ גַּם־עֵדְוֹתֶיךָ
שַׁעֲשׁוּעָי אַנְשֵׁי עֲצָתִי׃

רבקה

Ἐκολλήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχή μου, ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου. Τὰς ὁδούς μου ἐξήγγειλα καὶ ἐπήκουσάς μου, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. ὁδὸν δικαιωμάτων σου συνέτισόν με, καὶ ἀδολεσχήσω ἐν τοῖς θαυμασίοις σου. Ἐνύσταξεν ἡ ψυχή μου ἀπὸ ἀκηδίας, βεβαίωσόν με ἐν τοῖς λόγοις σου. Ὁδὸν ἀδικίας ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ τῷ νόμῳ σου ἐλέησόν με. Ὁδὸν ἀληθείας ἡρετισάμην, καὶ τὰ κρίματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. Ἐκολλήθην τοῖς μαρτυρίοις σου κύριε, μή με καταισχύνῃς. Ὁδὸν ἐντολῶν σου ἔδραμον, ὅταν ἐπλάτυνας τὴν καρδίαν μου. Νομοθέτησόν με κύριε, τὴν ὁδὸν τῶν δικαιωμάτων σου, καὶ ἐκζητήσω αὐτὴν διαπαντός. Συνέτισόν με καὶ ἐξερευνήσω τὸν νόμον σου, καὶ φυλάξω αὐτὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Ὁδήγησόν με ἐν τρίβῳ τῶν ἐντολῶν σου, ὅτι αὐτὴν ἠθέλησα. Κλῖνον τὴν καρδίαν μου εἰς τὰ μαρτύριά σου, καὶ μὴ εἰς πλεονεξίαν. Ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα, ἐν τῇ ὁδῷ σου ζῆσόν με. Στῆσον τῷ δούλῳ σου τὸν λόγον σου, εἰς τὸν φόβον σου. Περίελε τὸν ὀνειδισμόν μου ὃν ὑπώπτευσα, ὅτι τὰ κρίματά σου χρηστά. Ἰδοὺ ἐπεθύμησα τὰς ἐντολάς σου, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ζῆσόν με. Καὶ ἐλθοί ἐπ' ἐμὲ τὸ ἔλεός σου κύριε, τὸ σωτήριόν σου, κατὰ τὸ λόγιόν σου. Καὶ ἀποκριθήσομαι τοῖς ὀνειδίζουσί μοι λόγον, ὅτι ἤλπισα ἐπὶ τοῖς λόγοις σου. Καὶ μὴ περιέλῃς ἐκ τοῦ στόματός μου λόγον ἀληθείας ἕως σφόδρα. ὅτι ἐπὶ τοῖς κρίμασί σου ἐπήλπισα. Καὶ φυλάξω τὸν νόμον σου διαπαντὸς, εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Καὶ ἐπορευόμην ἐν πλατυσμῷ, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα. Καὶ ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐναντίον βασιλέων, καὶ οὐκ ᾐσχυνόμην. καὶ ἐμελέτων ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου, αἷς ἠγάπησα σφόδρα. καὶ ἦρα τὰς χεῖράς μου πρὸς τὰς ἐντολάς σου ἃς ἠγάπησα, καὶ ἠδολέσχουν ἐν τοῖς δικαιώμασί σου. Μνήσθητι τοῦ λόγου σου τῷ δούλῳ σου, ᾧ ἐπήλπισάς με. Αὕτη με παρεκάλεσεν ἐν τῇ ταπεινώσει μου, ὅτι τὸ λόγιόν σου ἔζησέν με. Ὑπερήφανοι ἐπλημμύρουν ἕως σφόδρα, ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐξέκλινα. Ἐμνήσθην τῶν κριμάτων σου ἀπ' αἰῶνος κύριε, καὶ παρεκλήθην. Ἀθυμία κατέσχε με, ἀπὸ ἁμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιπόντων τὸν νόμον σου. Ψαλτὰ ἦσαν μοι τὰ δικαιώματά σου, ἐν τόπῳ παροικίας μου. Ἐμνήσθην ἐν νυκτὶ τοῦ ὀνόματός σου κύριε, καὶ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου. Αὕτη ἐγενήθη μοι, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐξεζήτησα. Μερίς μου εἶ κύριε, εἶπα τοῦ φυλάξασθαι τὸν νόμον σου. Ἐδεήθην τοῦ προσώπου σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ μου, ἐλέησόν με κατὰ τὸ λόγιόν σου. Διελογισάμην τὰς ὁδούς σου, καὶ ἐπέστρεψα τοὺς πόδας μου, εἰς τὰ μαρτύριά σου.

Hæ

Adhæsit pauimẽto anima mea, uiuifica me ſecundũ uerbum tuum, Vias meas enũciaui & exaudiſti me, doce me iuſtificatiões tuas. Viã iuſtificationũ tuarũ inſtrue me, & exercebor in mirabilib. tuis. Dormitauit anima mea præ tædio, confirma me in uerbis tuis. Viã iniquitatis amoue à me, et de lege tua miſerere mei. Viã ueritatis elegi, & iudicia tua nõ ſum oblit⁹. Adhæſi teſtimonijs tuis dñe, noli me cõfundere. Viã mandatorũ tuorum cucurri, cũ dilataſti cor meũ. Legẽ pone mihi dñe, uiam iuſtificationũ tuarũ, & exquirã eã ſemper. Da mihi intellectũ & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiã illam in toto corde meo. Deduc me in ſemita mãdatorũ tuorũ, quia ipſam uolui. Inclina cor meum in teſtimonia tua, & nõ in auaritiã. Auerte oculos meos ne uideant uanitatẽ, in uia tua uiuifica me. Statue ſeruo tuo eloquiũ tuũ, in timore tuo. Amputa opprobriũ meũ quod ſuſpicatus ſum, quia iudicia tua iucũda. Ecce cõcupiui mãdata tua, in æquitate tua uiuifica me. Et ueniat ſuper me miſericordia tua dñe, ſalutare tuũ ſecundũ eloquiũ tuũ. Et reſpõdebo exprobrãtibus mihi uerbũ, qa ſperaui in ſermõib. tuis. Et ne auferas de ore meo uerbũ ueritatis uſq; quaq;, quia in iudicijs tuis ſuperſperaui. Et cuſtodiã legẽ tuã ſemper, in ſeculũ et in ſeculũ ſeculi. Et ambulabã in latitudine, quia mãdata tua exquiſiui. Et loquebar in teſtimonijs tuis in conſpectu regũ, & confundebar. Et meditabar in mãdatis tuis quę dilexi, Et leuaui manus meas ad mãdata tua quæ dilexi, & exercebor in iuſtificationibus tuis. Memor eſto uerbi tui ſeruo tuo, in quo mihi ſpẽ dediſti. Hæc me cõſolata eſt in humilitate mea, quia eloquiũ tuũ uiuificauit me. Superbi iniqua agebãt uſq; quaq;, à lege autẽ tua nõ declinaui. Memor fui iudiciorũ tuorum à ſeculo dñe, & cõſolatus ſum. Defectio tenuit me, pro peccatorib. derelinquentibus legẽ tuã. Cantabiles mihi erãt iuſtificationes tuę, in loco peregrinationis meę. Memor fui nocte nominis tui dñe, & cuſtodiui legem tuam. Hæc facta eſt mihi, quia iuſtificationes tuas exquiſiui. Portio mea domine, dixi cuſtodire legẽ tuam. Deprecatus ſum faciem tuam in toto corde meo, miſerere mei ſecundũ eloquium tuum. Cogitaui uias meas, & cõuerti pedes meos in teſtimonia tua.

Paratus

Adhæsit pulueri anima mea, uiuifica me iuxta uerbum tuum. Vias meas expoſui & exaudiſti me, doce me iuſtitiam tuam. Viam præceptorum tuorum fac me intelligere, & loquar in mirabilibus tuis. Diſtillauit anima mea præ ſtultitia, ſerua me iuxta eloquium tuum. Viam mendacij auſer à me, & legem tuam dona mihi. Viam fidei elegi, iudicia tua proponebam. Adhæſi teſtimonijs tuis, domine ne confundas me. Viam mandatorum tuorum curram, quoniam dilataſti cor meum. Oſten de mihi domine uiam præceptorum tuorum, & cuſtodiam eam per ueſtigium. Doce me & obſeruabo legem tuam, & cuſtodiã eam in toto corde. Deduc me in ſemita mandatorum tuorum, quia ipſam uolui. Inclina cor meum ad teſtimonia tua, & non ad auaritiam. Auerte oculos tuos ne uideant uanitatem, in uia tua uiuifica me. Suſcita ſeruo tuo eloquiũ tuum, in timorem tuum. Auerte opprobriũ meum quod reueritus ſum, quia iudicia tua bona. Ecce deſideraui præcepta tua, in iuſtitia tua uiuifica me. Et ueniant mihi miſericordiæ tuæ domine, & ſalus tua iuxta eloquium tuũ. Et reſpõdebo exprobrãtibus mihi ſermonem, quia ſperaui in ſermone tuo. Et ne auferas de ore meo uerbum ueritatis uſque nimis, quoniam iudicia tua expectaui. Et cuſtodiam legem tuam iugiter, in ſempiternum & ultra. Et ambulabo in ſpacioſo, quia præcepta tua quæſiui.

Et loquar in teſtimonijs tuis corã regibus, & non confundar. Et delectabor in mandatis tuis, quæ dilexi. Et leuabo manus meas ad mandata tua quæ dilexi, & loquar in præceptis tuis. Memento ſermonis ſeruo tuo, quem me ſperare feciſti. Hæc eſt conſolatio mea in afflictione mea, quia eloquium tuum uiuificauit me. Superbi deridebant me nimis, à lege tua non declinaui. Recordatus ſum iudiciorum tuorum à ſeculo, domine & conſolatus ſum. Horror obtinuit me ab impijs, qui derelinquerunt legem tuam. Carmina erant mihi præcepta tua, in domo peregrinationis meæ. Recordatus ſum in nocte nominis tui domine, & cuſtodiui legem tuam. Hoc factum eſt mihi, quia præcepta tua cuſtodiui. Pars mea domine, dixi ut cuſtodiam uerbum tuũ. Deprecatus ſum uultum tuum in toto corde, miſerere mei ſecundum eloquium tuum. Recogitaui uias meas, & conuerti pedes meos ad teſtimonia tua.

Feſtinaui

דָּבְקָה לָאָפָר נַפְשִׁי חַיֵּנִי כִּדְבָרֶיךָ׃
דְּרָכַי סִפַּרְתִּי וַתַּעֲנֵנִי לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃
דֶּרֶךְ־פִּקּוּדֶיךָ הֲבִינֵנִי וְאָשִׂיחָה־׀
בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ׃ דָּלְפָה נַפְשִׁי מִתּוּגָה
קַיְּמֵנִי כְּדִבְרֶךָ׃ דֶּרֶךְ שֶׁקֶר הָסֵר
מֶמֶּנִּי וְתוֹרָתְךָ חָנֵּנִי׃ דֶּרֶךְ אֱמוּנָה־׀
בָּחָרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ שִׁוִּיתִי׃ דָּבַקְתִּי
בְעֵדוֹתֶיךָ יְהוָה אַל־תְּבִישֵׁנִי׃ דֶּרֶךְ־
מִצְוֹתֶיךָ אָרוּץ כִּי תַרְחִיב לִבִּי׃
חוֹרֵנִי יְהוָה דֶּרֶךְ חֻקֶּיךָ וְאֶצְּרֶנָּה
עֵקֶב׃ הֲבִינֵנִי וְאֶצְּרָה־תוֹרָתֶךָ
וְאֶשְׁמְרֶנָּה בְכָל־לֵב׃ הַדְרִיכֵנִי
בִּנְתִיב מִצְוֹתֶיךָ כִּי־בוֹ חָפָצְתִּי׃
הַט־לִבִּי אֶל־עֵדְוֹתֶיךָ וְאַל אֶל־בָּצַע׃
הַעֲבֵר עֵינַי מֵרְאוֹת שָׁוְא־׀ בִּדְרָכֶךָ
חַיֵּנִי׃ הָקֵם לְעַבְדְּךָ אִמְרָתֶךָ אֲשֶׁר
לְיִרְאָתֶךָ׃ הַעֲבֵר חֶרְפָּתִי אֲשֶׁר
יָגֹרְתִי כִּי מִשְׁפָּטֶיךָ טוֹבִים׃ הִנֵּה
תַאֲבְתִּי לְפִקֻּדֶיךָ בְּצִדְקָתְךָ חַיֵּנִי׃
וְיָבוֹאֻנִי חֲסָדֶיךָ יְהוָה תְּשׁוּעָתְךָ
כְּאִמְרָתֶךָ׃ וְאֶעֱנֶה חוֹרְפִי דָבָר כִּי
בָטַחְתִּי בִּדְבָרֶךָ׃ וְאַל־תַּצֵּל מִפִּי דְבַר
אֱמֶת עַד־מְאֹד כִּי לְמִשְׁפָּטֶיךָ יִחָלְתִּי׃
וְאֶשְׁמְרָה תוֹרָתְךָ תָמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃
וְאֶתְהַלְּכָה־׀ בָּרְחָבָה כִּי פִקּוּדֶיךָ
דָרָשְׁתִּי׃ וַאֲדַבְּרָה בְעֵדוֹתֶיךָ נֶגֶד
מְלָכִים וְלֹא אֵבוֹשׁ׃ וְאֶשְׁתַּעֲשַׁע
בְּמִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָהָבְתִּי׃ וְאֶשָּׂא כַפַּי
אֶל־מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר־אָהָבְתִּי וְאָשִׂיחָה בְחֻקֶּיךָ
׃ זְכֹר־דָּבָר לְעַבְדֶּךָ עַל אֲשֶׁר יִחַלְתָּנִי
׃ זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי כִּי אִמְרָתְךָ
חִיָּתְנִי׃ זֵדִים הֱלִיצֻנִי עַד־מְאֹד
מִתּוֹרָתְךָ לֹא נָטִיתִי׃ זָכַרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ
מֵעוֹלָם יְהוָה וָאֶתְנָחָם׃ זַלָּעָפָה
אֲחָזַתְנִי מֵרְשָׁעִים עֹזְבֵי תוֹרָתֶךָ׃
זְמִרוֹת הָיוּ־לִי חֻקֶּיךָ בְּבֵית מְגוּרָי׃
זָכַרְתִּי בַלַּיְלָה שִׁמְךָ יְהוָה וָאֶשְׁמְרָה־
תוֹרָתֶךָ׃ זֹאת הָיְתָה־לִּי כִּי פִקֻּדֶיךָ
נָצָרְתִּי׃ חֶלְקִי יְהוָה אָמַרְתִּי לִשְׁמוֹר
דְּבָרֶיךָ׃ חִלִּיתִי פָנֶיךָ בְכָל לֵב חָנֵּנִי
כְּאִמְרָתֶךָ׃ חִשַּׁבְתִּי דְרָכָי וָאָשִׁיבָה
רַגְלַי אֶל־עֵדְוֹתֶיךָ׃

Ητοιμάσθην καὶ οὐκ ἐταράχθην, τοῦ φυλάξασθαι τὰς ἐντολάς σου. Σχοινία ἁμαρτωλῶν περιεπλάκησάν μοι, καὶ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην. Μέσον νυκτὸς ἐξεγειρόμην, τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι ἐπὶ τοῖς κρίμασι τῆς δικαιοσύνης σου. Μέτοχος ἐγώ εἰμι πάντων τῶν φοβουμένων σε, καὶ τῶν φυλασσόντων τὰς ἐντολάς σου. Τοῦ ἐλέους σου κύριε πλήρης ἡ γῆ, τὰ δικαιώματά σου δίδαξόν με. Χρηστότητα ἐποίησας μετὰ τοῦ δούλου σου κύριε, κατὰ τὸν λόγον σου. Χρηστότητα καὶ παιδείαν καὶ γνῶσιν δίδαξόν με, ὅτι ταῖς ἐντολαῖς σου ἐπίστευσα. Πρὸ τοῦ με ταπεινωθῆναι ἐγὼ ἐπλημμέλησα, διὰ τοῦτο τὸ λόγιόν σου ἐφύλαξα. Χρηστὸς εἶ σὺ κύριε, καὶ ἐν τῇ χρηστότητί σου δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Ἐπληθύνθη ἐπ' ἐμὲ ἀδικία ὑπερηφάνων, ἐγὼ δὲ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου ἐξερευνήσω τὰς ἐντολάς σου. Ἐτυρώθη ὡς γάλα ἡ καρδία αὐτῶν, ἐγὼ δὲ τὸν νόμον σου ἐμελέτησα. Ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπείνωσάς με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου. Ἀγαθός μοι ὁ νόμος τοῦ στόματός σου, ὑπὲρ χιλιάδας χρυσίου καὶ ἀργυρίου.

Στάσις β

Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με, σύνες δόν με καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου. Οἱ φοβούμενοί σε ὄψονταί με καὶ εὐφρανθήσονται, ὅτι εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Ἔγνων κύριε ὅτι δικαιοσύνη τὰ κρίματά σου, καὶ ἀληθείᾳ ἐταπείνωσάς με. Γενηθήτω δή τὸ ἔλεός σου τοῦ παρακαλέσαί με, κατὰ τὸ λόγιόν σου τῷ δούλῳ σου. Ἐλθέτωσάν μοι οἱ οἰκτιρμοί σου καὶ ζήσομαι, ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη μού ἐστιν. Αἰσχυνθήτωσαν ὑπερήφανοι, ὅτι ἀδίκως ἐλοιδόρησάν με ἐγώ δὲ ἀδολεσχήσω ἐν τοῖς ἐντολαῖς σου. Ἐπιστρεψάτωσάν μοι οἱ φοβούμενοί σε, καὶ οἱ γινώσκοντες τὰ μαρτύριά σου. Γενηθήτω ἡ καρδία μου ἄμωμος ἐν τοῖς δικαιώμασί σου, ὅπως ἂν μὴ αἰσχυνθῶ. Ἐκλείπει εἰς τὸ σωτήριόν σου ἡ ψυχή μου, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου εἰς τὸ λόγιόν σου, λέγοντες πότε παρακαλέσεις με. Ὅτι ἐγενήθην ὡς ἀσκὸς ἐν πάχνῃ, τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. Πόσαι εἰσὶν αἱ ἡμέραι τοῦ δούλου σου, πότε ποιήσεις μοι ἐν τοῖς καταδιώκουσί με κρίσιν. Διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀδολεσχίας, ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ νόμος σου κύριε. Πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου ἀλήθεια, ἀδίκως κατεδίωξάν με βοήθησόν μοι. Παραβραχὺ συνετέλεσέν με ἐν τῇ γῇ, ἐγὼ δὲ οὐκ ἐγκατέλιπον τὰς ἐντολάς σου. Κατὰ τὸ ἔλεός σου ζήσόν με, καὶ φυλάξω τὰ μαρτύρια τοῦ στόματός σου. Εἰς τὸν αἰῶνα κύριε ὁ λόγος σου διαμένει ἐν τῷ οὐρανῷ. Εἰς γενεὰν καὶ γενεάν ἡ ἀλήθειά σου, ἐθεμελίωσας τὴν γῆν καὶ διαμένει. Τῇ διατάξει σου διαμένει ἡ ἡμέρα, ὅτι τὰ σύμπαντα δοῦλά σοι.

Paratus sum et nō sum turbatus, ut custodiã mãdata tua. Funes peccatorũ circũplexi sũt me, et legem tuã non sum oblitus. Media nocte surgebã, ad confitendũ tibi, super iudicia iustificationis tuæ. Particeps ego sum omniũ timẽtiũ te, et custodientiũ mãdata tua. Misericordia tua dñe plena est terra, iustificationes tuas doce me. Bonitatẽ fecisti cum seruo tuo dñe, secundũ uerbũ tuũ. Bonitatẽ & disciplinã & scientiã doce me, quia mãdatis tuis credidi. Prius quàm humiliarer ego deliqui, ꝓpterea eloquiũ tuũ custodiui. Bonus es tu, & in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Multiplicata est super me iniquitas superborũ, ego autem in toto corde meo scrutabor mãdata tua. Coagulatũ est sicut lac cor eorũ, ego uero legẽ tuam meditatus sum. Bonum mihi quia humiliasti me, ut discam iustificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui, super milia auri & argenti.

Manus tuæ fecerũt me & plasmauerunt me, da mihi intellectũ & discam mandata tua. Qui timẽt te uidebũt me & lætabũtur, quia in uerbo tuo superspe rauí. Cognoui dñe quia equitas iudicia tua, & in ueritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua ut cõsoleẽ me, secundũ eloquiũ tuũ seruo tuo. Veniãt mihi miserationes tuæ & uiuã, quia lex tua meditatio mea est. Cõfundantẽ superbi, quia iniuste iniquitatẽ fecerũt in me, ego aũt exercebor in mãdatis tuis. Conuertãtur mihi timentes te, & qui nouerũt testimonia tua. Fiat cor meũ immaculatũ in iustificationibus tuis, ut nõ cõfundar. Defecit in salutari tuo anima mea, ĩ uerbũ tuũ superspe rauí. Defecerũt oculi mei in eloquiũ tuũ, dicẽtes quando cõsolaberis me. Quia factus sum sicut uter in pruina, iustificatiões tuas nõ sum oblitus. Quot sunt dies serui tui, quando facies de persequentibus me iudiciũ. Narrauerũt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua. Omnia mandata tua ueritas, iniqui persequuti sunt me adiuua me. Paulominus cõsummauerũt me in terra, ego autẽ nõ dereliqui mãdata tua. Secundũ misericordiã tuam uiuifica me, & custodiã testimonia oris tui. In ęternũ dñe, uerbũ tuũ permanet in cœlo. In generatione & generatione ueritas tua, fundasti terrã & permanet. Ordinatiõe tua perseuerat dies, quoniã omnia seruiunt tibi.

Nisi

חָשְׁתִּי וְלֹא הִרְגַּזְתִּי לִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיךָ׃ חֶבְלֵי רְשָׁעִים עִוְּרוּנִי תּוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃ חֲצוֹת־לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃ שָׁקוּם לְחוּרָנָה לֶךָ עַל כָּל־אֲשֶׁר יְרֵאֶיךָ וְלִשְׁמְרֵי פִקּוּדֶיךָ׃ חַסְדְּךָ יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ חֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי׃ טוֹב עָשִׂיתָ עִם־עַבְדְּךָ יְהוָה כִּדְבָרֶךָ׃ טוּב טַעַם וָדַעַת לַמְּדֵנִי כִּי בְמִצְוֹתֶיךָ הֶאֱמָנְתִּי׃ טֶרֶם אֶעֱנֶה אֲנִי שֹׁגֵג וְעַתָּה אִמְרָתְךָ שָׁמָרְתִּי׃ טוֹב־אַתָּה וּמֵטִיב לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃ טָפְלוּ עָלַי שֶׁקֶר זֵדִים אֲנִי בְכָל־לֵב אֶצֹּר פִּקּוּדֶיךָ׃ טָפַשׁ כַּחֵלֶב לִבָּם אֲנִי תּוֹרָתְךָ שִׁעֲשָׁעְתִּי׃ טוֹב־לִי כִּי־עָנִיתִי לְמַעַן אֶלְמַד חֻקֶּיךָ׃ טוֹב־לִי תוֹרַת־פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף׃ יָדֶיךָ עָשׂוּנִי וַיְכוֹנְנוּנִי הֲבִינֵנִי וְאֶלְמְדָה מִצְוֹתֶיךָ׃ יְרֵאֶיךָ יִרְאוּנִי וְיִשְׂמָחוּ כִּי לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃ יָדַעְתִּי יְהוָה כִּי־צֶדֶק מִשְׁפָּטֶיךָ וֶאֱמוּנָה עִנִּיתָנִי׃ יְהִי־נָא חַסְדְּךָ לְנַחֲמֵנִי כְּאִמְרָתְךָ לְעַבְדֶּךָ׃ יְבוֹאוּנִי רַחֲמֶיךָ וְאֶחְיֶה כִּי תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי׃ יֵבֹשׁוּ זֵדִים כִּי־שֶׁקֶר עִוְּתוּנִי וַאֲנִי אָשִׂיחַ בְּפִקּוּדֶיךָ׃ יָשׁוּבוּ לִי יְרֵאֶיךָ וְיוֹדְעֵי עֵדוֹתֶיךָ׃ יְהִי־לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ׃ כָּלְתָה לִתְשׁוּעָתְךָ נַפְשִׁי לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃ כָּלוּ עֵינַי לְאִמְרָתֶךָ לֵאמֹר מָתַי תְּנַחֲמֵנִי׃ כִּי־הָיִיתִי כְּנֹאד בְּקִיטוֹר חֻקֶּיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃ כַּמָּה יְמֵי־עַבְדֶּךָ מָתַי תַּעֲשֶׂה בְרֹדְפַי מִשְׁפָּט׃ כָּרוּ־לִי זֵדִים שִׂיחוֹת אֲשֶׁר לֹא כְתוֹרָתֶךָ׃ כָּל־מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה שָׁקֶר רְדָפוּנִי עָזְרֵנִי׃ כִּמְעַט כִּלּוּנִי בָאָרֶץ וַאֲנִי לֹא־עָזַבְתִּי פִקּוּדֶיךָ׃ כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדוּת פִּיךָ׃ לְעוֹלָם יְהוָה דְּבָרְךָ נִצָּב בַּשָּׁמָיִם׃ לְדֹר וָדוֹר אֱמוּנָתֶךָ כּוֹנַנְתָּ אֶרֶץ וַתַּעֲמֹד׃ לְמִשְׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ הַיּוֹם כִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ׃

Festinaui & non neglexi, custodire mandata tua. Funes impiorum implicauerunt me, legem tuam non sum oblitus. Medio noctis surgam, ad confitendum tibi, super iudicia iustitiæ tuæ. Particeps sum ego omnium timentium te, & custodientium præcepta tua. Misericordia tua domine completa est terra, præcepta tua doce me. Benefecisti seruo tuo domine secundum uerbum tuum. Bonum sermonem & scientiam doce me, quia mandatis tuis credidi. Antequàm audirem ego ignoraui, nũc autem eloquium tuum custodiui. Bonus es tu & beneficus, doce me præcepta tua. Applicabant mihi mendacium superbi, ego autem in toto corde seruabam præcepta tua. Incrassatum est uelut adeps cor eorum, & ego in lege tua delectabar. Bonum mihi quia afflictus sum, ut discerem præcepta tua. Melior est mihi lex oris tui, super milia auri & argenti. Manus tuæ fecerunt me & firmauerunt me, doce me & discam mandata tua. Quia timent te, uidebunt me & lætabuntur, quia sermonem tuum expectaui. Scio domine quia iustum iudicium tuum, & in uere afflixisti me. Sit obsecro misericordia tua in consolatione mea, sicut loquutus es seruo tuo. Veniant mihi miseriordiæ tuæ & uiuam, quia lex tua delectatio mea. Confundantur superbi, quoniam inique contriuerunt me, ego autem loquar in præceptis tuis. Reuertantur ad me qui timent te, & qui sciunt testimonium tuum. Fiat cor meum perfectum in præceptis tuis, ut non confundar. Defecit in salutare tuum anima mea, uerbum tuum expectaui. Consumpti sunt oculi mei in uerbum tuum, dicentes quando consolaberis me. Et quum essem quasi uter in pruina, præcepta tua non sum oblitus.

Quot sunt dies serui tui, quando facies in persequentibus me iudicium. Foderunt mihi superbi foueas, quæ non erant iuxta legem tuam. Omnia mandata tua uera, falso persequuti sunt me auxiliare mihi. Paulominus consumpserunt me in terra, ego autem non dimisi præcepta tua. Secundum misericordiam tuam uiuifica me, & custodiam testimonium oris tui. In ęternum domine, uerbum tuum perstat in cœlo. In generatione & generatione fides tua, fundasti terram & stat.

Iudicio tuo stant usque hodie, quia omnia seruiunt tibi.

Nisi

Εἰμὴ ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη μου ἦν, τότε ἂν ἀπώλόμλυν ἐν τῇ ταπεινώσει μου. Εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπιλαθωμαι τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔζησάς με. Σός εἰμι ἐγὼ, σῶσόν με, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐξεζήτησα. Εμὲ ὑπέμειναν ἁμαρτωλοὶ τοῦ ἀπολέσαι με, τὰ μαρτύριά σου συνῆκα. Πάσης συντελείας εἶδον πέρας, πλατεῖα ἡ ἐντολή σου σφόδρα. Ως ἠγάπησα τὸν νόμον σου κύριε, ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτη μου ἐστίν. Υπὲρ τοὺς ἐχθρούς μου ἐσόφισάς με τῇ ἐντολῇ σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐμή ἐστιν. Ὑπὲρ πάντας τοὺς διδάσκοντάς με συνῆκα, ὅτι τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστίν. Ὑπὲρ πρεσβυτέρους συνῆκα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα. Απὸ πάσης ὁδοῦ πονηρᾶς ἐκώλυσα τοὺς πόδας μου, ὅπως ἂν φυλάξω τοὺς λόγους σου. Απὸ τῶν κριμάτων σου οὐκ ἐξέκλινα, ὅτι σὺ ἐνομοθέτησάς με. Ως γλυκία τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ τὸ μέλι τῷ στόματί μου. Απὸ τῶν ἐντολῶν σου συνῆκα, διὰ τοῦτο ἐμίσησα πᾶσαν ὁδὸν ἀδικίας. Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς τοῖς τρίβοις μου. Ὤμοσα καὶ ἔστησα τοῦ φυλάξαι τὰ κρίματα τοῦ δικαιοσύνης σου. Ετάπεινώθην ἕως σφόδρα κύριε, θεῦσόν με κατὰ τὸν λόγον σου. Τὰ ἑκούσια τοῦ στόματός μου εὐδόκησον δή κύριε, καὶ τὰ κρίματά σου δίδαξόν με. Η ψυχή μου ἐν ταῖς χερσί σου διαπαντός, καὶ τὸν νόμον σου οὐκ ἐπελαθόμλυν. Εθεντο ἁμαρτωλοί παγίδα μοι, καὶ ἐκ τῶν ἐντολῶν σου οὐκ ἐπλανήθλυ. Εκληρονόμησα τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ἀγαλλίαμα τῆς καρδίας μου εἰσίν. Εκλινα τὴν καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι τὰ δικαιώματά σου εἰς τὸν αἰῶνα, διὰ παντός. Παρανόμους ἐμίσησα, τὸν νόμον σου ἠγάπησα. Βοηθός μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου εἶ σύ, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Εκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ πονηρεύόμλυοι, καὶ ἐξερευνήσω τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ μου. Αντίλαβέ μου κατὰ τὸν λόγιόν σου, καὶ ζήσόμαι, καὶ μὴ καταισχύνῃς με, ἀπὸ τῶν προσδοκιῶν μου. Βοήθησόν μοι καὶ σωθήσομαι, καὶ μελετήσω ἐν τοῖς δικαιώμασί σου διαπαντός. Εξουδένωσας πάντας τοὺς ἀποστατοῦντας ἀπὸ τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι ἄδικον ὁ ἐνθύμημα αὐτῶν. Παραβαίνοντας ἐλογισάμλυ πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἠγάπησα τὰ μαρτύριά σου. Κατάθλιψόν ἐκ τοῦ φόβου σου τὰς σάρκας μου, ἀπὸ γὰρ τῶν κριμάτων σου ἐφοβήθλυ. Ἐποίησα κρίμα καὶ δικαιοσύνλυ, μὴ παραδῷς με τοῖς ἀδικοῦσί με. Εκδέξαι τὸν δοῦλόν σου εἰς ἀγαθόν, μὴ συκοφαντησάτωσάν με ὑπερήφανοι. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐξέλιπον εἰς τὸ σωτήριόν σου, καὶ εἰς τὸν λόγιον τῆς δικαιοσύνης σου. Ποίησον μετὰ τοῦ δούλου σου κατὰ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὰ δικαιώματά σου δίδαξόν με.

ΔΑΛΘ

Nisi quòd lex tua meditatio mea est, tũc forte perijssem in humilitate mea. In æternum nõ obliuiscar iustificationes tuas, quia in ipsis uiuificasti me. Tuus sum ego, saluum me fac, quoniam iustificationes tuas exquisiui. Me expectauerunt peccatores ut perderent me, testimonia tua intellexi. Omnis cõsummationis uidi finẽ, latũ mandatũ tuũ nimis. Quomodo dilexi legem tuam domine, tota die meditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo, quia in æternũ mihi est. Super omnes docentes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi, quia mandata tua quæsiui. Ab omni uia mala prohibui pedes meos, ut custodiã uerba tua. A iudicijs tuis non declinaui, quia tu legem posuisti mihi. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. A mandatis tuis intellexi, propterea odiui omnẽ uiam iniquitatis. Lucerna pedibus meis uerbũ tuũ, & lumen semitis meis. Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Humiliatus sum usq; quaq; domine, uiuifica me secundũ uerbũ tuũ. Voluntaria oris mei beneplacita fac domine, & iudicia tua doce me. Anima mea in manibus meis semper, & legem tuã non sum oblitus. Posuerũt peccatores laqueũ mihi, & de mãdatis tuis non erraui. Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternũ, quia exultatio cordis mei sunt. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in ęternum, propter retributionẽ. Iniquos odio habui, & legem tuã dilexi. Adiutor & susceptor meus es tu, & in uerbũ tuũ superspaui. Declinate à me maligni, & scrutabor mãdata dei mei. Suscipe me secundũ eloquiũ tuũ & uiuam, & nõ cõfundas me ab expectatione mea. Adiuua me & salu⁹ ero, & meditabor in iustificationibus tuis semper. Spreuisti omnes discedẽtes à iudicijs tuis, quia iniusta cogitatio eorũ. Pręuaricãtes reputaui omnes peccatores terræ, ideo dilexi testimonia tua. Cõfige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Feci iudiciũ & iustitiam, nõ tradas me calũniantibus me. Suscipe seruum tuum in bonũ, nõ calũniẽtur me superbi. Oculi mei defecerũt in salutare tuũ, & in eloquiũ iustitiæ tuæ. Fac cũ seruo tuo secundũ misericordiam tuam, & iustificationes tuas doce me.

Seruus

לוּלַי הוֹרָתְךָ שַׁעֲשׁוּעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי׃ לְעוֹלָם לֹא־אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי־בָם חִיִּיתָנִי׃ לְךָ־אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ דָרָשְׁתִּי׃ לִי קִוּוּ רְשָׁעִים לְאַבְּדֵנִי עֵדְוֹתֶיךָ אֶתְבּוֹנָן׃ לְכָל־ תִּכְלָה רָאִיתִי קֵץ רְחָבָה מִצְוָתְךָ מְאֹד׃ מָה־אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ כָּל־הַיּוֹם חֲיָה שִׂיחָתִי׃ מֵאוֹיְבַי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוָתְךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא־לִי׃ מִכָּל־ מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי׃ מִזְּקֵנִים אֶתְבּוֹנָן כִּי פִקּוּדֶיךָ נָצָרְתִּי׃ מִכָּל־אֹרַח רָע כָּלִאתִי רַגְלַי לְמַעַן אֶשְׁמוֹר דְּבָרֶךָ׃ מִמִּשְׁפָּטֶיךָ לֹא־סָרְתִּי כִּי אַתָּה הוֹרֵתָנִי׃ מַה־נִּמְלְצוּ לְחִכִּי אִמְרָתֶךָ מִדְּבַשׁ לְפִי׃ מִפִּקּוּדֶיךָ אֶתְבּוֹנָן עַל־כֵּן שָׂנֵאתִי כָּל־אֹרַח שָׁקֶר׃ נֵר־לְרַגְלִי דְבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי׃ נִשְׁבַּעְתִּי וְאֲקַיֵּמָה לִשְׁמֹר מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃ נֶעֱנֵיתִי עַד־מְאֹד יְהוָה־ חַיֵּנִי כִּדְבָרֶךָ׃ נִדְבוֹת פִּי רְצֵה־נָא יְהוָה וּמִשְׁפָּטֶיךָ לַמְּדֵנִי׃ נַפְשִׁי בְכַפִּי תָמִיד תּוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃ נָתְנוּ רְשָׁעִים פַּח לִי וּמִפִּקּוּדֶיךָ לֹא תָעִיתִי׃ נָחַלְתִּי עֵדְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם כִּי־שְׂשׂוֹן לִבִּי הֵמָּה׃ נָטִיתִי לִבִּי לַעֲשׂוֹת חֻקֶּיךָ לְעוֹלָם עֵקֶב׃ סֵעֲפִים שָׂנֵאתִי וְתוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי׃ סִתְרִי וּמָגִנִּי אָתָּה לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃ סוּרוּ מִמֶּנִּי מְרֵעִים וְאֶצְּרָה מִצְוֹת אֱלֹהָי׃ סָמְכֵנִי כְאִמְרָתְךָ וְאֶחְיֶה וְאַל־תְּבִישֵׁנִי מִשִּׂבְרִי׃ סְעָדֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה וְאָשְׁעָה בְחֻקֶּיךָ תָמִיד׃ סָלִיתָ כָּל־שׁוֹגִים מֵחֻקֶּיךָ כִּי שֶׁקֶר תַּרְמִיתָם׃ סִיגִים חִשַּׁבְתָּ כָּל־רִשְׁעֵי־אֶרֶץ לָכֵן אָהַבְתִּי עֵדְוֹתֶיךָ׃ סָמַר מִפַּחְדְּךָ בְשָׂרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יָרֵאתִי׃ עָשִׂיתִי מִשְׁפָּט וָצֶדֶק בַּל־תַּנִּיחֵנִי לְעֹשְׁקָי׃ עֲרֹב עַבְדְּךָ לְטוֹב אַל־יַעַשְׁקוּנִי זֵדִים׃ עֵינַי כָּלְתָה לִישׁוּעָתֶךָ וּלְאִמְרַת צִדְקֶךָ׃ עֲשֵׂה עִם־עַבְדְּךָ כְּחַסְדֶּךָ וְחֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי׃

Nisi quòd lex tua delectatio mea fortè periissem in pressura mea. In sempiternum non obliuiscar præceptorum tuorum, quia per ipsa uiuificasti me. Tuus egosum, salua me fac, quoniam præcepta tua quæsiui. Me expectauerunt impij ut perderent me, testimonium tuum considerabo. Omnis consummationis uidi finem, latum mandatum tuum nimis. Quàm dilexi legem tuam, tota die meditatio mea. Super inimicos meos instruis me mandato tuo, quia in sempiternum hoc est mihi. Super omnes qui docebant me eruditus sum, quia testimonia tua meditatio mea. Super senes intellexi, quia præcepta tua seruaui. Ab omni semita mala prohibui pedes meos, ut custodirem uerba tua. A iudicijs tuis non recessi, quia tu illuminasti me. Quàm dulce gutturi meo eloquium tuum, super mel ori meo.

Præcepta tua cõsiderabam, propterea odiui omnem semitam mendacij. Lucerna pedi meo uerbum tuum, & lux semitæ meæ. Iuraui & perseuerabo, ut custodiam iudicia iustitiæ tuæ. Afflictus sum usq; nimis, domine uiuifica me iuxta uerbum tuum. Voluntaria oris mei complaceant tibi domine, & secundum iudicia tua doce me. Anima mea in manu mea semper, & legis tuæ non sum oblitus. Posuerunt impij laqueum mihi, & à præceptis tuis non aberraui. Hæreditas mea testimonia tua in sempiternum, quia gaudiũ cordis mei sunt. Inclinaui cor meum ut facerem iustitias tuas, propter ęternam retributionem. Tumultuosos odiui, & legem tuam dilexi. Protectio mea & scutum meum tu es, uerbum tuum expectaui. Recedite à me maligni, & custodiam mandata dei mei.

Confirma me secundum uerbum tuum & uiuam, & noli me cõfundere ab expectatione mea. Auxiliare mihi & saluus ero, & delectabor in præceptis tuis iugiter. Abiecisti omnes qui auersantur præcepta tua, quia mendax cogitatio eorum. Quasi scoriam cõputasti omnes impios terræ, propterea dilexi testimonia tua. Horripilauit à timore tuo caro mea, & iudicia tua timui. Feci iudiciũ & iustitiam, non dere linquas me his qui calũniantur me. Spondepro seruo tuo in bonum, ne calumnientur me superbi. Oculi mei defecerũt in salutare tuum, & in eloquiũ iustitiæ tuæ. Fac conseruo tuo iuxta misericordiam tuam, & præcepta tua doce me.

Seruus

Δοῦλός σου εἰμὶ ἐγὼ, συνέτισόν με, καὶ γνώσομαι
τὰ μαρτύριά σου. Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ κυρίῳ,
διεσκέδασαν τὸν νόμον σου. Διὰ τοῦτο ἠγάπησα
τὰς ἐντολάς σου, ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον. Διὰ
τοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην,
πᾶσαν ὁδὸν ἀδίκου ἐμίσησα. Θαυμασὰ τὰ μαρ
τύριά σου, διὰ τοῦτο ἐξηρεύνησεν αὐτὰ ἡ ψυχή μου.
Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νη
πίους. Τὸ στόμα μου ἤνοιξα καὶ εἵλκυσα πνεῦμα, ὅτι
τὰς ἐντολάς σου ἐπεθύμουν. Στάσις γ.

Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, κατὰ τὸ κρίμα
τῶν ἀγαπώντων τὸ ὄνομά σου. Τὰ διαβήματά
μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν σου, καὶ μὴ κα
τακυριευσάτω μου, πᾶσα ἀνομία. Λύτρωσαί με
ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων, καὶ φυλάξω τὰς
ἐντολάς σου. Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον τῷ
δούλῳ σου, καὶ δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου.
Διεξόδους ὑδάτων κατέδυσαν οἱ ὀφθαλμοί μου,
ἐπεὶ οὐκ ἐφύλαξαν τὸν νόμον σου. Δίκαιος εἶ κύριε,
καὶ εὐθεῖς αἱ κρίσεις σου. Ἐνετείλω δικαιοσύνην
τὰ μαρτύριά σου, καὶ ἀλήθειαν σφόδρα. Ἐξέτηξέ
με ὁ ζῆλός σου, ὅτι ἐπελάθοντο τῶν λόγων σου οἱ
ἐχθροί μου. Πεπυρωμένον τὸ λόγιόν σου σφόδρα,
καὶ ὁ δοῦλός σου ἠγάπησεν αὐτό. Νεώτερος εἰμὶ
ἐγὼ καὶ ἐξουδενωμένος, τὰ δικαιώματά σου οὐκ
ἐπελαθόμην. Ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς
τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νόμος σου ἀλήθεια. Θλῖψις καὶ ἀ
νάγκη εὑρόσαν με, αἱ ἐντολαί σου μελέτη μου.
Δικαιοσύνη τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα, σύνε
τισόν με καὶ ζήσομαι. Ἐκέκραξα ἐν ὅλῃ καρδίᾳ
μου, ἐπάκουσόν μου κύριε, τὰ δικαιώματά σου
ἐκζητήσω. Ἐκέκραξά σοι σῶσόν με, καὶ φυλάξω
τὰ μαρτύριά σου. Προέφθασα ἐν ὀρθρίᾳ καὶ ἐκέκρα
ξα, εἰς σοὺς λόγους σου ἐλπίκα. Προέφθασαν οἱ
ὀφθαλμοί μου πρὸς ὄρθρον τοῦ μελετᾶν τὰ λόγιά
σου. Τῆς φωνῆς μου ἄκουσον κύριε κατὰ τὸ ἔλεός
σου, κατὰ τὸ κρίμα σου ζῆσόν με. Προσήγγισαν οἱ κα
τασκόποντές με ἀνομίᾳ, ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου ἐμα
κρύνθησαν. ἐγγὺς εἶ σύ κύριε, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου
ἀλήθεια. Κατ' ἀρχὰς ἔγνων ἐκ τῶν μαρτυρίων σου,
ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐθεμελίωσας αὐτά. Ἴδε τὴν ταπεί
νωσίν μου καὶ ἐξελοῦ με, ὅτι τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελα
θόμην. Κρῖνον τὴν κρίσιν μου, καὶ λύτρωσαί με,
διὰ τὸ λόγον σου ζῆσόν με. Μακρὰν ἀπὸ ἁμαρτω
λῶν σωτηρία, ὅτι τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐξεζή
τησαν. Οἱ οἰκτιρμοί σου πολλοί κύριε, κατὰ τὸ κρί
μα σου ζῆσόν με. Πολλοὶ οἱ διώκοντές με καὶ
θλίβοντές με, ἐκ τῶν μαρτυρίων σου οὐκ ἐξέκλι
να. ἐθεώρουν ἀλισγοῦντας καὶ ἐξετηκόμην, ὅτι τὰ
λόγιά σου οὐκ ἐφυλάξαντο.

Ιδὲ

Seruus tuus sum ego, da mihi intellectũ ut
sciam testimonia tua. Tempus faciẽdi domi
ne, dissipauerũt legem tuã. Ideo dilexi man-
data tua, super aurum & topazion. Propter
ea ad omnia mãdata tua dirigebar, omnem
uiam iniquã odio habui. Mirabilia testimo-
nia tua, ideo scrutata est ea anima mea. De-
claratio sermonũ tuorũ illuminat, & intelle
ctum dat paruulis. Os meũ aperui & attraxi
spiritum, quia mandata tua desiderabam.

ASpice in me & miserere mei, secũdum
iudiciũ diligentiũ nomẽ tuũ. Gressus
meos dirige secundũ eloquiũ tuũ, & nõ do-
minetur mei omnis iniustitia. Redime me à
calũnijs hominũ, & custodiã mandata tua.
Faciem tuã illumina super seruũ tuum, et do
ce me iustificatiões tuas. Exitus aquarũ de-
duxerũt oculi mei, quia non custodierũt le-
gem tuã. Iustus es dne, & rectũ iudiciũ tuũ.
Mandasti iustitiã testimonia tua, & ueritatẽ
tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus,
quia obliti sũt uerba tua inimici mei. Ignitũ
eloquiũ tuum uehemẽter, et seruus tuus dile
xit illud. Adolescentulus sum ego & cõtem
ptus, iustificationes tuas non sum oblitus. Iu
stitia tua iustitia in æternum, & lex tua ueri-
tas, Tribulatio & angustia inuenerunt me,
mãdata tua meditatio mea. Aequitas testi-
monia tua in æternũ, intellectum da mihi &
uiuã. Clamaui in toto corde meo, exaudi me
dñe, iustificationes tuas requirã. Clamaui ad
te, saluũ me fac, & custodiã mãdata tua. Præ-
ueni in maturitate & clamaui, quia in uerba
tua supersperauĩ. Præuenerunt oculi mei ad
te diluculo, ut meditarer eloquia tua. Vocẽ
meã audi dñe secundũ misericordiã tuã, se-
cundũ iudiciũ tuum uiuifica me. Appropin
quauerunt persequẽtes me iniquitati, à lege
autem tua longe facti sunt. Prope es tu dñe,
& omnes uię tuę ueritas. Initio cognoui de
testimonijs tuis, quia in æternũ fundasti ea.
Vide humilitatẽ meam & eripe me, quia le-
gem tuã nõ sum oblitus. Iudica iudiciũ meũ
& redime me, propter eloquiũ tuũ uiuifica
me. Lõge à peccatoribus salus, quia iustifica
tiões tuas nõ exquisierũt. Misericordię tuæ
multę dñe, secundũ iudiciũ tuũ uiuifica me.
Multi q̃ psequunt̃ me & tribulãt me, à testi-
monijs tuis nõ declinaui. Vidi præuaricãtes
& tabescebã, quia eloq̃a tua nõ custodierũt.

Vide

Seruus tuus sum ego, instrue me et cognoscam te
stimonia tua. Tempus est ut facias domi-
ne, præuaricati sunt legem tuam. Propterea
dilexi mandata tua, super aurum & topazium.
Propterea in uniuersa præcepta tua direxi, omnẽ
semitam mendacij odio habui. Mirabilia
testimonia tua, idcirco custodiuit ea anima mea.

Ostium sermonum tuorum lucidum, docẽs
paruulos. Os meum aperui & respiraui,
quia mandata tua desiderabam. Respice ad
me & misere mei, iuxta iudicium diligentium no
men tuum. Gressus meos firma in sermo
ne tuo, & non des potestatem in me uniuersæ ini
quitati. Redime me à calumnia hominum, &
custodiam præcepta tua. Vultum tuum
ostende seruo tuo, & doce me præcepta tua.
Riui aquarum fluebant de oculis meis, quia non
custodierunt legem tuam. Iustus es domine,
& rectum iudicium tuum. Præcepisti iusti-
tiam testimonij tui, & ueritatem tuam nimis.
Consumpsit me zelus meus, quia obliti sunt uer-
borum tuorum hostes mei. Probatus sermo
tuus nimis, & seruus tuus dilexit illum. Par-
uulus ego sum & cõtemptibilis, sed præcepta tua
non sum oblitus. Iustitia tua, iustitia
sempiterna: & lex tua, ueritas. Tribulatio &
angustia inuenerunt me, mandata tua uoluntas
mea. Iusta testimonia tua semper doce me,
& uiuam. Clamaui in toto corde, exaudi me
domine, præcepta tua custodiam. Inuocaui
te, saluum me fac, & custodiam testimonia tua.
Surgebam adhuc in tenebris et clamabam, uerbũ
tuum expectans. Præueniebant oculi mei ui
gilias, ut meditarer in sermonibus tuis. Vo-
cem meam exaudi iuxta misericordiam tuam, do
mine secundum iudicium tuum uiuifica me.
Appropinquauerunt persequutores mei sceleri,
& à lege tua procul facti sunt. Prope es tu do
mine, & omnia mandata tua ueritas. A princi
pio noui de testimonijs tuis, quòd in æternũ fun-
daueris ea. Vide afflictionem meam &
eripe me, quia legis tuæ non sum oblitus.
Iudica causam meam & redime me, in sermone
tuo uiuifica me. Longe ab impijs salus, quia
præcepta tua non quæsierunt. Misericordiæ
tuæ multæ domine, iuxta iudicia tua uiuifica me.

Multi qui persequuntur me & affligunt
me, à testimonijs tuis non declinaui. Vi-
di præuaricatores tuos & mœrebam, quia uer-
bum tuum non custodierunt.

Vide

Ἰδὲ ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα κύριε, ἐν τῷ ἐλέει σου ζήσόν με. Ἀρχὴ τῶν λόγων σου ἀλήθεια, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα πάντα τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Ἄρχοντες κατεδίωξάν με δωρεὰν, καὶ ἀπὸ τῶν λόγων σου ἐδειλίασεν ἡ καρδία μου. Ἀγαλλιάσομαι ἐγὼ ἐπὶ τοῖς λόγιοις σου, ὡς ὁ εὑρίσκων σκῦλα πολλά. Ἀδικίαν ἐμίσησα καὶ ἐβδελυξάμην, τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα. Ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε, ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νόμον σου, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον. Προσδόκων τὸ σωτήριόν σου κύριε, καὶ τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα. Ἐφύλαξεν ἡ ψυχή μου τὰ μαρτύριά σου, καὶ ἠγάπησεν αὐτὰ σφόδρα. Ἐφύλαξα τὰς ἐντολάς σου καὶ τὰ μαρτύριά σου, ὅτι πάσαι αἱ ὁδοί μου ἔναντίον σου κύριε. Ἐγγισάτω ἡ δέησίς μου ἐνώπιόν σου κύριε, κατὰ τὸ λόγιόν σου σύνισόν με. Εἰσέλθοι τὸ ἐξίλασμά μου ἐνώπιόν σου κύριε, κατὰ τὸ λόγιόν σου ῥῦσαί με. Ἐξερεύξαιντο τὰ χείλη μου ὕμνον, ὅταν διδάξῃς με τὰ δικαιώματά σου. Φθέγξαιτο ἡ γλῶσσά μου τὰ λόγιά σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου δικαιοσύνη. Γένοιτο ἡ χείρ σου τοῦ σῶσαί με, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἠρετισάμην. Ἐπεπόθησα τὸ σωτήριόν σου κύριε, καὶ ὁ νόμος σου μελέτη μού ἐστι. Ζήσεταί ἡ ψυχή μου καὶ αἰνέσει σε, καὶ τὰ κρίματά σου βοηθήσει μοι. Ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός, ζήτησον τὸν δοῦλόν σου, ὅτι τὰς ἐντολάς σου οὐκ ἐπελαθόμην.

Κάθισμα ιζ.

Ὠδὴ τῷ ἀναβαθμῶν. ριθ

Πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα καὶ εἰσήκουσέ μου. Κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων, καὶ ἀπὸ γλώσσης δολίας. Τί δοθείη σοι καὶ τί προστεθείη σοι, πρὸς γλῶσσαν δολίαν. Τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα σὺν τοῖς ἀνθρακιαῖς τοῖς ἐρημικοῖς. Οἴμοι ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη, κατεσκήνωσα μετὰ τῶν σκηνωμάτων κηδάρ, πολλὰ παῴκησεν ἡ ψυχή μου. Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην, ἤμην εἰρηνικὸς, ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς, ἐπολέμουν με δωρεάν.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκ

Πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. Ἡ βοήθειά μου παρὰ κυρίου, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Μὴ δώῃ εἰς σάλον τὸν πόδα μου, μὴ δὲ νυστάξῃ ὁ φυλάσσων σε. Ἰδοὺ δὲ νυστάξει δὲ οὐνώσει, ὁ φυλάσσων τὸν Ἰσραήλ. Κύριος φυλάξει σε, κύριος σκέπει σε ἐπὶ χειρὶ δεξιᾷ σου. Ἡμέρας ὁ ἥλιος δὲ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα. Κύριος φυλάξει σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ, φυλάξαι τὴν ψυχήν σου ὁ κύριος. Κύριος

Vide quoniã mãdata tua dilexi dñe, in misericordia tua uiuifica me. Principium uerborum tuorũ ueritas, & in æternũ omnia iudicia iuſtitiæ tuæ. Principes pſequuti ſunt me gratis, & à uerbis tuis formidauit cor meũ. Lętabor ego ſup eloquia tua, ſicut qui inuenit ſpolia multa. Iniquitatẽ odio habui & abominatus ſum, legẽ autẽ tuã dilexi. Septies in die laudem dixi tibi, ſuper iudicia iuſtitię tuæ. Pax multa diligẽtibus legẽ tuã, & nõ eſt illis ſcandalũ. Expectabã ſalutare tuum domine, & mandata tua dilexi. Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua, & dilexit ea uehemẽter. Seruaui mandata tua & teſtimonia tua, quia omnes uiæ meæ in conſpectu tuo. Appropíquet deprecatio mea, in cõſpectu tuo domine, iuxta eloquium tuum da mihi intellectũ. Intret poſtulatio mea in cõſpectu tuo, ſecundum eloquiũ tuum eripe me. Eructabunt labia mea hymnum, quũ docueris me iuſtificationes tuas. Pronũciabit lingua mea eloquiũ tuum, quia omnia mãdata tua æquitas. Fiat manus tua ut ſaluet me, qm̃ manda ta tua elegi. Cõcupiui ſalutare tuum dñe, & lex tua meditatio mea eſt. Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua adiuuabunt me. Erraui ſicut ouis quæ perijt, quære ſeruum tuum, quia mandata tua non ſum oblitus.

Canticum graduum. cxix

AD dominũ quũ tribularer clamaui, & exaudiuit me. Domine libera animã meã, à labijs iniquis & à lingua doloſa. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguã doloſam? Sagittæ potẽtis acutæ, cum carbonibus deſolatorijs. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cũ habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea. Cum his qui oderũt pacem, eram pacificus, quũ loquebar illis, impugnabant me gratis.

Canticum graduum. cxx

LEuaui oculos meos in montes, unde ueniet auxiliũ mihi. Auxiliũ meum à domino qui fecit cœlũ & terram. Non det in cõmotionem pedem tuum, neq; dormitet qui cuſtodit te. Ecce nõ dormitabit neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael. Dominus cuſtodit te, dominus protectio tua ſuper manũ dexteram tuam. Per diem ſol non uret te, neq; luna per noctẽ. Dominus cuſtodit te ab omni malo, cuſtodiat animam tuam dominus. Domi-

Vide quoniam præcepta tua dilexi, domine iuxta miſericordiam tuam uiuifica me. Caput uerborum tuorum ueritas, & in ſempiternum omne iudicium iuſtitiæ tuæ. Principes perſequuti ſunt me ſine cauſa, uerba autem tua timuit cor meum. Gaudens ego ſum in eloquio tuo, ſicut qui inuenit ſpolia multa. Mendacium odio habui & deteſtatus ſum, legem tuam dilexi. Septies in die lauda ui te, ſuper iudicijs iuſtitię tuæ. Pax multa diligentibus legem tuam, & nõ eſt illis ſcandalum. Expectaui ſalutare tuum domine, & mandata tua feci. Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua, & dilexit ea nimis. Cuſtodiui pręcepta tua & teſtimonia tua, quia omnes uiæ meæ in conſpectu tuo. Ingrediatur laus mea coram te domine, ſecũdum uerbum tuum doce me. Veniat deprecatio mea ante uultum tuum, ſecundum eloquiũ tuum libera me. Fundant labia mea hymnum, docebis enim me præcepta tua. Loquetur lingua mea ſermonem tuum, quia omnia mandata tua iuſta. Sit manus tua auxiliatrix mea, quia præcepta tua elegi. Deſideraui ſalutare tuum domine, & lex tua uoluntas mea. Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua auxiliabuntur mihi. Erraui quaſi ouis perdita quære ſeruum tuum, quia mandatorum tuorum non ſum oblitus.

Canticum graduum.

cxx

AD dominum in tribulatione mea clamaui & exaudiuit me. Domine libera animam meam à labio mendacij, à lingua doloſa. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam? Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus iuniperorum. Heu mihi quia peregrinatio mea prolongata eſt, habitaui cum tabernaculis Cedar. Multum peregrina eſt anima mea, cum odientibus pacem. Ego pacifica loquebar, & illi bellantia.

Canticum graduum.

cxxi

LEuaui oculos meos in montes, unde ueniet auxilium mihi. Auxilium meum à domino, factore cœli & terræ. Non det in commotionem pedem tuum, nec dormitet qui cuſtodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael. Dominus cuſtodit te, dominus protectio tua ſuper manum dexteram tuam. Per diem ſol non percutiet te, neque luna per noctem. Dominus cuſtodit te ab omni malo, cuſtodiat animam tuam.

Domi

רְאֵה כִּי־פִקּוּדֶיךָ אָהָבְתִּי יְהוָה כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי׃ רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת וּלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפַּט צִדְקֶךָ׃ שָׂרִים רְדָפוּנִי חִנָּם וּמִדְּבָרְךָ פָּחַד לִבִּי׃ שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב׃ שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי וָאֲתַעֵבָה תּוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי׃ שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃ שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין־לָמוֹ מִכְשׁוֹל׃ שִׂבַּרְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וּמִצְוֹתֶיךָ עָשִׂיתִי׃ שָׁמְרָה נַפְשִׁי עֵדֹתֶיךָ וָאוֹהֲבֵם מְאֹד׃ שָׁמַרְתִּי פִקּוּדֶיךָ וְעֵדֹתֶיךָ כִּי כָל־דְּרָכַי נֶגְדֶּךָ׃

תְּקָרַב רִנָּתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה כִּדְבָרְךָ הֲבִינֵנִי׃ תָּבֹא תְחִנָּתִי לְפָנֶיךָ כְּאִמְרָתֶךָ חַלְּצֵנִי׃ תַּבַּעְנָה שְׂפָתַי תְּהִלָּה כִּי תְלַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃ תַּעַן לְשׁוֹנִי אִמְרָתֶךָ כִּי כָל־מִצְוֹתֶיךָ צֶדֶק׃ תְּהִי־יָדְךָ לְעָזְרֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ בָחָרְתִּי׃ תָּאַבְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וְתוֹרָתְךָ שַׁעֲשׁוּעָי׃ תְּחִי נַפְשִׁי וּתְהַלְלֶךָּ וּמִשְׁפָּטְךָ יַעְזְרוּנִי׃ תָּעִיתִי כְשֶׂה אֹבֵד בַּקֵּשׁ עַבְדֶּךָ כִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃

קכ

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת

אֶל־יְהוָה בַּצַּר־לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי׃ יְהוָה הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְּׂפַת שֶׁקֶר מִלָּשׁוֹן רְמִיָּה׃ מַה־יִּתֶּן לְךָ וּמַה־יֹּסִיף לָךְ לָשׁוֹן רְמִיָּה׃ חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים׃ אוֹיָה לִי כִּי־גַרְתִּי מֶשֶׁךְ שָׁכַנְתִּי עִם־אָהֳלֵי קֵדָר׃ רַבַּת שָׁכְנָה־לָּהּ נַפְשִׁי עִם שׂוֹנֵא שָׁלוֹם׃ אֲנִי־שָׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הֵמָּה לַמִּלְחָמָה׃

קכא

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת

אֶשָּׂא עֵינַי אֶל־הֶהָרִים מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי׃ עֶזְרִי מֵעִם יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ אַל־יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ אַל־יָנוּם שֹׁמְרֶךָ׃ הִנֵּה לֹא־יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל׃ יְהוָה שֹׁמְרֶךָ יְהוָה צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ׃ יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה׃ יְהוָה יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶׁךָ׃ יְהוָה

Universidad de Navarra Biblioteca

Κύριος φυλάξῃ τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρνα

Ἐγὼ ἐφράνθην ἐν τοῖς εἰρηκόσί μοι, εἰς οἶκον κυρίου πορευσώμεθα. Εἱστῶτες ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν, ἐν ταῖς αὐλαῖς σου Ἰερουσαλήμ. Ἰερουσαλὴμ οἰκοδομουμένη ὡς πόλις, ἧς ἡ μετοχὴ αὐτῆς ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαί, φυλαὶ κυρίου μαρτύριον τῷ Ἰσραήλ, τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματι κυρίου. Ὅτι ἐκεῖ ἐκάθισαν θρόνοι εἰς κρίσιν, θρόνοι τοῦ οἴκου Δαυίδ. Ἐρωτήσατε δὴ τὰ εἰς εἰρήνην τῶν Ἰερουσαλήμ, καὶ εὐθηνία τοῖς ἀγαπῶσί σε. Γενέσθω δὴ εἰρήνη ἐν τῇ δυνάμει σου, καὶ εὐθηνία ἐν ταῖς πυργοβασίαις σου. Ἕνεκα τῶν ἀδελφῶν μου καὶ τῶν πλησίον μου, ἐλάλουν δὴ εἰρήνην περὶ σοῦ. Ἕνεκα τοῦ οἴκου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἐξεζήτησα ἀγαθά σοι.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρνβ

Πρός σε ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἰδοὺ ὡς ὀφθαλμοὶ δούλων εἰς χεῖρας τῶν κυρίων αὐτῶν, ὡς ὀφθαλμοὶ παιδίσκης εἰς χεῖρας τῆς κυρίας αὐτῆς, οὕτως οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ἕως οὗ οἰκτείρῃ ἡμᾶς. Ἐλέησον ἡμᾶς κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, ὅτι πολὺ ἐπλήσθημεν ἐξουδενώσεως. Ἐπὶ πλέον ἐπλήσθη ἡ ψυχὴ ἡμῶν, τὸ ὄνειδος τοῖς εὐθλιῶσι, καὶ ἡ ἐξουδενώσις τοῖς ὑπερηφάνοις.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρνγ

Εἰ μὴ ὅτι κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, εἰπάτω δὴ Ἰσραήλ, εἰ μὴ ὅτι κύριος ἦν ἐν ἡμῖν. Ἐν τῷ ἐπαναστῆναι ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς, ἄρα ζῶντας ἂν κατέπιον ἡμᾶς. Ἐν τῷ ὀργισθῆναι τὸν θυμὸν αὐτῶν ἐφ' ἡμᾶς, ἄρα τὸ ὕδωρ ἂν κατεπόντισεν ἡμᾶς. Χειμάρρους διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἀνυπέρβλητον. Εὐλογητὸς κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήραν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν. Ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον ἐρρύσθη, ἐκ παγίδος τῶν θηρευόντων. Ἡ παγὶς συνετρίβη, καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν. Ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρνδ

Οἱ πεποιθότες ἐπὶ κύριον ὡς ὄρος σιὼν, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ κατοικῶν Ἰερουσαλήμ. Ὄρη κύκλῳ αὐτοῦ, καὶ ὁ κύριος κύκλῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Ὅτι οὐκ ἀφήσει κύριος τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων. Ὅπως ἂν μὴ ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν. Ἀγάθυνον κύριε τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. Τοὺς δὲ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλιὰς, ἀπάξει κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν, εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ.

Ὠδὴ

Dominus custodiat introitum tuum & exitum tuum, ex hoc nunc & usq; in seculum.

Canticum graduum. CXXI

LAetatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum dñi ibimus. Stantes erant pedes nostri, in atrijs tuis Hierusalem. Hierusalem quæ ædificatᵉ, ut ciuitas cuius participatio eius in idipsum. Illuc enim ascenderunt tribus, tribus dñi testimoniũ Israel, ad confitẽdũ nomini dñi. Quia illic sederũt sedes in iudicio, sedes super domum Dauid. Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalẽ, & abundantia diligẽtibus te. Fiat pax in uirtute tua, & abũdantia in turribus tuis. Propter fratres meos & proximos meos, loquebar pacẽ de te. Propter domũ dñi dei nostri, quęsiui bona tibi.

Canticum graduum. CXXII

AD te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis. Ecce sicut oculi seruorũ ī manibus dominorũ suorũ. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad dñm deũ nostrũ, donec misereatur nostri. Miserere nostri domine, miserere nostri, qa multum repleti sumus despectione. Quia multum repleta est anima nostra opprobrium abundantibus, & despectio superbis.

Canticum graduum. CXXIII

NIsi quia dñs erat in nobis, dicat nũc Israel, nisi quia dominus erat in nobis, Quũ exurgerẽt homines in nos, fortè uiuos deglutissent nos. Quũ irascereᵗ furor eorũ in nos, forsitan aqua absorbuissetᵉ nos. Torrentẽ pertrãsiuit anima nostra, forsitan pertransissetᵉ anima nostra aquã intolerabilem. Benedictus dñs, qui nõ dedit nos in captionẽ dẽtibus eorũ. Anima nostra sicut passer erepta est, de laqueo uenãtiũ. Laqueus contritᵘ est, & nos liberati sumus. Adiutoriũ nostrũ in nomine dñi, qui fecit cœlũ & terrã.

Canticum graduum. CXXIIII

QVi confidũt in dño, sicut mõs Sion, nõ commouebitur in ęternum qui habitat in Hierusalem. Mõtes in circuitu eius & dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc & usq; in seculũ. Quia non relinquet dominus uirgã peccatorũ, super sortẽ iustorũ, ut non extẽdant iusti in iniquitatẽ manus suas. Benefac dñe, bonis & rectis corde. Declinãtes autem in obligationes, adducet dominus cũ operantibus iniquitatem, pax super Israel.

Canticum

Dominus custodiat exitum tuum & introitum tuum, amodo & usq; in æternum.

Canticum graduum Dauid. CXXII

LAetatus sum eo quod dixerint mihi, in domũ domini ibimus. Stantes erant pedes nostri, in portis tuis Hierusalem. Hierusalem quæ ædificatᵉ, ut ciuitas cuius participatio eius simul. Quia ibi ascenderunt tribus, tribus domini testimonium Israel, ad confitendum nomini domini. Quia ibi sederunt sedes in iudicio, sedes domui Dauid. Rogate pacem Hierusalem, sit bene his qui diligunt te. Sit pax in muris tuis, abundantia in domibus tuis. Propter fratres meos & amicos meos, loquar pacem tibi. Propter domum domini dei nostri, quæram bona tibi.

Canticum graduum Dauid. CXXIII

AD te leuaui oculos meos qui habitas in cœlis. Ecce sicut oculi seruorum ad manũ dominorum suorum: sicut oculi ancillæ ad manum dominæ suæ, sicut oculi nostri ad dominũ deum nostrum, donec misereatur nostri. Miserere nostri domine, miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione. Multum repleta est anima nostra opprobrio abundantium, & despectione superborum.

Canticum graduum Dauid. CXXIIII

NIsi dominus fuisset in nobis, dicat nunc Israel. Nisi dominus fuisset in nobis, quum exurgerent super nos homines. Forsitan uiuos absorbuissent nos, quum iraſceretur furor eorũ super nos. Forsitan aquæ circundedissent nos, torrens transisset super animam nostram. Forsitan transissent super animam nostram, aquæ superbiæ. Benedictus dominus, qui non dedit nos in prædam dentibus eorum. Anima nostra quasi auis erepta est de laqueo uenantium, laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Auxilium nostrum in nomine domini, qui fecit cœlum & terram.

Canticum graduum. CXXV

QVi confidunt in domino, quasi mons Sion, immobilis in æternum habitabilis. Hierusalem montes in circuitu eius & dominus in circuitu populi sui, amodo & usque in æternum. Quia non requiescet uirga impietatis super sortem iustorum, ut non mittant iusti in iniquitatem manus suas. Benefac domine bonis, & rectis corde. Qui autem declinant ad prauitates suas, deducet eos dominus cum hisqui operantur iniquitatem, pax super Israel.

Canticum

יְהוָה יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

קכב

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד

שָׂמַחְתִּי בְאֹמְרִים לִי בֵּית יְהוָה נֵלֵךְ׃ עֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָ͏ִם׃ יְרוּשָׁלַ͏ִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה־לָּהּ יַחְדָּו׃ שֶׁשָּׁם עָלוּ שִׁבְטֵי שִׁבְטֵי־יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהֹדוֹת לְשֵׁם יְהוָה׃ כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד׃ שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלָ͏ִם יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ׃ יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ׃ לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ׃ לְמַעַן בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃

קכג

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינַי הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם׃ הִנֵּה כְעֵינֵי עַבָּדִים אֶל־יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ׃ חָנֵּנוּ יְהוָה חָנֵּנוּ כִּי־רַב שָׂבַעְנוּ בוּז׃ רַבַּת שָׂבְעָה־לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הַלְעֲגַ הַשַּׁאֲנַנִּים הַבּוּז לִגְאֵיוֹנִים׃

קכד

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד

לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל׃ לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם׃ אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ׃ אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ׃ אֲזֵי עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים׃ בָּרוּךְ יְהוָה שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם׃ נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ׃ עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃

קכה

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

הַבּוֹטְחִים בַּיהוָה כְּהַר־צִיּוֹן לֹא־יִמּוֹט לָעַד יֵשֵׁב׃ יְרוּשָׁלַ͏ִם הָרִים סָבִיב לָהּ וַיהוָה סָבִיב לְעַמּוֹ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ כִּי לֹא־יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים לְמַעַן לֹא־יִשְׁלְחוּ צַדִּיקִים בְּעַוְלָתָה יְדֵיהֶם׃ הֵטִיבָה יְהוָה לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם׃ וְהַמַּטִּים עֲקַלְקַלּוֹתָם יוֹלִיכֵם יְהוָה אֶת־פֹּעֲלֵי הָאָוֶן שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל׃

קמו

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκε

ΕΝ τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν σιών, ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι. Τότε ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως. Τότε ἐροῦσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐμεγαλύνατο κύριος τοῦ ποιῆσαι μετ' αὐτῶν. Ἐμεγάλυνε κύριος τοῦ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν, ἐγενήθημεν εὐφραινόμενοι. Ἐπίστρεψον κύριε τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν, ὡς χειμάρρους ἐν τῷ νότῳ. Οἱ σπείροντες ἐν δακρυσιν, ἐν ἀγαλλιάσει θερίσουσι. Πορευόμενοι ἐπορεύοντο καὶ ἔκλαιον, βάλλοντες τὰ σπέρματα αὐτῶν. Ἐρχόμενοι δὲ ἥξουσιν ἐν ἀγαλλιάσει, αἴροντες τὰ δράγματα αὐτῶν.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκϛ

ΕΑΝ μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. Ἐὰν μὴ κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων. Εἰς μάτην ὑμῖν ἐστὶν ὀρθρίζειν, ἐγείρεσθε μετὰ τὸ καθῆσθαι, οἱ ἐσθίοντες ἄρτον ὀδύνης. Ὅταν δῷ τοῖς ἀγαπητοῖς αὐτοῦ ὕπνον, ἰδοὺ ἡ κληρονομία κυρίου υἱοί, ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός. Ὡσεὶ βέλη ἐν χειρὶ δυνατοῦ, οὕτως οἱ υἱοὶ τῶν ἐκτιναγμένων. Μακάριος ὃς πληρώσει τὸν σῶλθυμόν αὐτοῦ ἐξ αὐτῶν. Οὐ μὴ καταισχυνθῶσιν ὅταν λαλῶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν ἐν πύλαις.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκξ

ΜΑκάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, οἱ πορευόμενοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φαγέσαι, μακάριος εἶ καὶ καλῶς σοι ἔσται. Ἡ γυνή σου ὡς ἄμπελος εὐθηνοῦσα, ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου. Οἱ υἱοί σου ὡς νέφυτα ἐλαῶν, κύκλῳ τῆς τραπέζης σου. Ἰδοὺ οὕτως εὐλογηθήσεται ἄνθρωπος, ὁ φοβούμενος τὸν κύριον. Εὐλογήσαί σε κύριος ἐκ σιών, καὶ ἴδοις τὰ ἀγαθὰ ἱερουσαλήμ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, καὶ ἴδοις υἱοὺς τῶν υἱῶν σου, εἰρήνην ἐπὶ τὸν ἰσραήλ.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκη

ΠΟλεοναζις ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου, εἰπάτω δὴ ἰσραήλ. Πολεοναζις ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου, καὶ γὰρ οὐκ ἠδυνήθησάν μοι. Ἐπὶ τὸν νῶτόν μου ἐτέκτηναν οἱ ἁμαρτωλοί, ἐμακρύναν τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. Κύριος δίκαιος συνέκοψεν αὐχένας ἁμαρτωλῶν, αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω πάντες οἱ μισοῦντες σιών. Γενηθήτωσαν ὡσεὶ χόρτος δώματος, ὃς πρὸ τοῦ ἐκσπασθῆναι ἐξηράνθη. Οὗ οὐκ ἐπλήρωσε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὁ θερίζων, καὶ τὸν κόλπον αὐτοῦ ὁ τὰ δράγματα συλλέγων. Καὶ οὐκ εἶπαν οἱ παράγοντες, εὐλογία κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐν ὀνόματι κυρίου.

Ὠδὴ

Canticum graduum. cxxxv

IN cõuertendo dominus captiuitatẽ Siõ, facti sumus sicut consolati. Tũc repletum est gaudio os nostrũ, & lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes, magnificauit dominus facere cũ eis. Magnificauit dominus facere nobiscum, facti sumus lætantes. Conuerte domine captiuitatem nostram, sicut torrens in Austro. Qui seminãt in lacrymis, in exultatione metent. Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua. Veni entes autem uenient cum exultatione, portantes manipulos suos.

Canticum graduum. cxxvi

NIsi dñs ædificauerit domum, in uanum laborauerũt qui ædificãt eam. Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra uigilat qui custodit eam. Vanum est uobis ante lucem surgere, surgite postquam sederitis, qui manducatis panẽ doloris. Quum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas dñi filij, merces fructus uentris. Sicut sagittæ in manu potẽtis, ita filij excussorũ. Beatus uir qui impleuit desideriũ suum ex ipsis, nõ cõfundentur quũ loquent inimicis suis in porta.

Canticum graduum. cxxvii

BEati omnes qui timent dominũ. qui ambulant in uijs eius. Labores manuũ tuarum manducabis, beatus es & bene tibi erit. Vxor tua sicut uitis abundans, in lateribus domus tuæ. Filij tui sicut nouellę oliuarum, in circuitu mensæ tuæ. Ecce sic benedicetur homo, qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex Sion, & uideas bona Hierusalẽ omnibus diebus uitæ tuæ. Et uideas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

Canticum graduum. cxxviii

SAepe expugnauerũt me à iuuẽtute mea, dicat nunc Israel. Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, etenim non potuerunt mihi. Supra dorsum meũ fabricauerũt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam. Dominus iustus concidet ceruices peccatorũ, confundantur & cõuertantur retrorsum omnes qui oderũt Sion. Fiant sicut fœnum tectorũ, quod prius quàm euellat exaruit. De quo nõ implebit manũ suam qui metet, & sinum suũ qui manipulos colliget. Et nõ dixerunt qui præteribant, benedictio dñi super uos, benediximus uobis in nomine domini.

Canti

Canticum graduum.

cxxvi

QVum cõuerteret dominus captiuitatẽ Sion, facti sumus quasi somniantes. Tunc implebitur risu os nostrum, & lingua nostra laude: tunc dicent in gentibus, magnificauit dominus facere cum istis. Magnificauit dominus facere nobiscũ, facti sumus sicut lætantes. Conuerte domine captiuitatem nostram, sicut riuus in Austro. Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. Qui ambulans ibat & flebat portans ad seminandum sementem, ueniens ueniet in exultatione portans manipulos suos.

Canticum graduum Solomoni.

cxxvii

NIsi dominus ædificauerit domũ, in uanum laborauerunt qui ædificant eam: nisi dominus custodierit ciuitatẽ, frustra uigilat qui custodit eam. Frustra est uobis de mane consurgere postquam sederitis, qui manducatis panem dolorum, sic dabit diligentibus se somnum, Ecce hęreditas domini filij, merces fructus uentris. Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij iuuentutis. Beatus uir qui impleuit pharetrã suam ex ipsis, non confundentur quum loquẽtur inimicis suis in porta.

Canticum graduum.

cxxviii

BEatus omnis qui timet dominum, qui ambulat in uijs eius. Laborem manuum tuarum comedes, beatus tu & bene tibi erit. Vxor tua sicut uitis fructifera in penetralibus domus tuę, filij tui sicut germina oliuarũ in circuitu mensę tuæ. Ecce sic benedicetur uiro, qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex Sion, & uideas bona Hierusalem, oñibus diebus uitæ tuæ. Et uideas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

Canticum graduum.

cxxix

SAepe expugnauerunt me ab adolescẽtia mea, dicat nunc Israel. Sæpe expugnauerunt me ab adolescentia mea, sed non potuerunt mihi. Supra ceruicem meam arabant arantes, prolongauerũt sulcum suum. Dominus iustus, concidet laqueos impiorum. Confundantur & reuereantur retrorsum, omnes qui oderũt Sion. Fiant sicut fœnum tectorum, quod statim ut uiruerit arescet. De quo non implebit manum suam messor, & sinũ suum manipulos faciens. De quo non dixerunt trãseuntes benedictio domini super uos, benediximus uobis in nomine domini.

Canticum

קכו

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

בְּשׁוּב יְהוָה אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ
כְּחֹלְמִים׃ אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ
וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל
יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם־אֵלֶּה׃ הִגְדִּיל יְהוָה
לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים׃ שׁוּבָה
יְהוָה אֶת־שבותנו [שְׁבִיתֵנוּ] כַּאֲפִיקִים בַּנֶּגֶב׃
הַזֹּרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ׃
הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכוֹ נוֹשֵׂא מֶשֶׁךְ הַזָּרַע בֹּא־
יָבֹא בְרִנָּה נוֹשֵׂא אֲלֻמֹּתָיו׃

קכז

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה

אִם־יְהוָה׀ לֹא־יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ
בוֹנָיו בּוֹ אִם־יְהוָה לֹא־יִשְׁמָר־עִיר שָׁוְא׃
שָׁקֵר שִׁכְמְכֶם לָאֵל מְאֻחָר שְׁבְתְּכֶם מְאֻחָרֵי־
קוּם אֹכְלֵי לֶחֶם הַעֲצָבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא׃
הִנֵּה נַחֲלַת יְהוָה בָּנִים שָׂכָר פְּרִי הַבָּטֶן׃
כְּחִצִּים בְּיַד־גִּבּוֹר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים׃
אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מָלֵא אֶת־אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם לֹא־
יֵבֹשׁוּ כִּי־יְדַבְּרוּ אֶת־אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר׃

קכח

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא יְהוָה הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו׃
יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב
לָךְ׃ אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי
בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ
׃ הִנֵּה כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְהוָה׃ שׁוּבָךְ
יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן וְרְאֵה בְטוּב
יְרוּשָׁלִָם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ וּרְאֵה בָנִים
לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל׃

קכט

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרַי יֹאמַר־נָא
יִשְׂרָאֵל׃ רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרַי גַּם
לֹא־יָכְלוּ לִי׃ עַל־גַּבִּי חָרְשׁוּ חֹרְשִׁים הָאֲרִיכוּ
לְמַעֲנִיתָם׃ יְהוָה צַדִּיק קִצֵּץ עֲבוֹת רְשָׁעִים׃
יֵבֹשׁוּ וְיִסֹּגוּ אָחוֹר כֹּל שׂנְאֵי צִיּוֹן׃
יִהְיוּ כַּחֲצִיר גַּגּוֹת שֶׁקָּדְמַת שָׁלַף יָבֵשׁ
שֶׁלֹּא מִלֵּא־בַצֵּר קוֹצֵר וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר׃
וְלֹא אָמְרוּ הָעֹבְרִים בִּרְכַּת־יְהוָה
אֲלֵיכֶם בֵּרַכְנוּ אֶתְכֶם בְּשֵׁם יְהוָה׃

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν. ρκθ

Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι κύριε, κύριε εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου. Γενηθήτω τὰ ὦτά σου πρόσεχοντα εἰς τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου. Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσῃ κύριε, κύριε τίς ὑποστήσεται; ὅτι παρά σοι ἱλασμός ἐστιν. Ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὑπεμεινά σε κύριε, ὑπεμείνεν ἡ ψυχή μου εἰς τὸν λόγον σου, ἤλπισεν ἡ ψυχή μου ἐπὶ τὸν κύριον. ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτός, ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας ἐλπισάτω ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον. ὅτι παρὰ κυρίῳ τὸ ἔλεος, καὶ πολλὴ παρ' αὐτῷ λύτρωσις. καὶ αὐτὸς λυτρώσεται τὸν ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν. ρλ

Κύριε οὐχ ὑψώθη ἡ καρδία μου, οὐδὲ ἐμετεωρίσθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου. Οὐδὲ ἐπορεύθην ἐν μεγάλοις, οὐδὲ ἐν θαυμασίοις ὑπὲρ ἐμέ. Εἰ μὴ ἐταπεινοφρόνουν, ἀλλὰ ὕψωσα τὴν ψυχήν μου. Ὡς τὸ ἀποπεπαυμένον ἐπὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὡς ἀνταπόδοσις ἐν τῇ ψυχῇ μου. Ἐλπισάτω ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν. ρλα

Μνήσθητι κύριε τοῦ δαυὶδ, καὶ πάσης τῆς πραΰτητος αὐτοῦ. Ὡς ὤμοσε κυρίῳ, εὐξατο δὲ θεῷ ἰακώβ. Εἰ εἰσελεύσομαι εἰς σκήνωμα οἴκου μου, ἢ ἀναβήσομαι ἐπὶ κλίνης στρωμνῆς μου. Εἰ δώσω ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, ἢ τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμὸν καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου. Ἕως οὗ εὕρω τόπον τῷ κυρίῳ, σκήνωμα τῷ θεῷ ἰακώβ. Ἰδοὺ ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν ἐφραθᾶ, εὕρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ. Εἰσελευσόμεθα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ, προσκυνήσωμεν εἰς τὸν τόπον οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ. Ἀνάστηθι κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματός σου. οἱ ἱερεῖς σου ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ ὅσιοί σου ἀγαλλιάσονται. Ἕνεκεν δαυὶδ τοῦ δούλου σου, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. Ὤμοσε κύριος τῷ δαυὶδ ἀλήθειαν, καὶ οὐ μὴ ἀθετήσει αὐτήν, ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου, θήσομαι ἐπὶ τὸν θρόνον σου. ἐὰν φυλάξωνται οἱ υἱοί σου τὴν διαθήκην μου, καὶ τὰ μαρτύριά μου τοῦτα ἃ ἐδιδάξω αὐτούς. Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἕως τοῦ αἰῶνος καθιοῦνται ἐπὶ τὸν θρόνον σου. Ὅτι ἐξελέξατο κύριος τὴν σιὼν, ἠρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῷ. Αὕτη ἡ κατάπαυσίς μου εἰς αἰῶνα αἰῶνος, ὧδε κατοικήσω ὅτι ἠρέτισαι αὐτήν. Τὴν θήραν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω, τοὺς πένητας αὐτῆς χορτάσω ἄρτοις. Τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς ἐνδύσω σωτηρίαν, καὶ οἱ ὅσιοι αὐτῆς ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσει. ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρας τῷ δαυὶδ, ἡτοίμασα λύχνον τῷ χριστῷ μου. Τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐνδύσω αἰσχύνην, ἐπ' αὐτῷ ἐξανθήσει τὸ ἁγίασμά μου.

Ωδὴ

Canticum graduum. cxxix

DE profundis clamaui ad te dñe, domina exaudi uocē meam. Fiant aures tuæ intēdentes, in uocem deprecationis meæ. Si iniquitates obseruaueris dñe, domine quis sustinebit? Quia apud te propitiatio est, & propter legē tuam sustinui te dñe. Sustinuit anima mea in uerbo eius, spauit anima mea in dño. A custodia matutina usq; ad noctē, speret Israel in dño. Quia apud dñm misericordia, & copiosa apud eū redēptio. Et ipse redimet Israel, ex omnib. iniquitatibus eius.

Canticum graduum. cxxx

DOmine non est exaltatū cor meū, neq; elati sunt oculi mei. Neq; ambulaui in magnis, neq; in mirabilibus super me. Si nō humiliter sentiebam, sed exaltaui animā meam. Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea. Speret Israel in domino, ex hoc nunc & usq; in seculum.

Canticum graduum. cxxxi

MEmento dñe Dauid, & omnis māsuetudinis eius. Sicut iurauit domino, uotum uouit deo Iacob. Si introiero in tabernaculū domus meæ, si ascēdero in lectū strati mei. Si dedero somnū oculis meis, & palpebris meis dormitationē. Et requiē temporibus meis, donec inueniā locum domino, tabernaculū deo Iacob. Ecce audiuimus eā in Ephrata, inuenimus eam in cāpis syluæ. Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Surge dñe in requiē tuā, tu & arca sanctificationis tuæ. Sacerdotes tui induant iustitia, et sancti tui exultēt. Propter Dauid seruū tuum, non auertas faciē Christi tui. Iurauit dñs Dauid ueritatē & nō frustrabit eum, de fructu uentris tui, ponā super sedē tuā. Si custodierint filij tui testamentū meū, & testimonia mea hæc quæ docebo eos. Et filij eorū usq; in seculū, sedebunt super sedē tuā. Quoniā elegit dominus Sion, elegit eam in habitationem sibi. Hæc requies mea in seculū seculi, hic habitabo quoniam elegi eam. Viduam eius benedicēs benedicam, pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari, et sancti eius exultatione exultabunt. Illuc producam cornu Dauid, paraui lucernam Christo meo. Inimicos eius induā confusione, super ipsum autem florebit sanctificatio mea.

Canti

Canticum graduum. cxxx

DE profundis clamaui ad te domine. Domine exaudi uocem meam, fiant aures tuæ intendentes ad uocem deprecationis meæ. Si iniquitates obseruabis domine, domine quis sustinebit? Quia tecum est propitiatio, quum terribilis sis. Sustinui dominum, sustinuit anima mea, & uerbum eius expectaui. Anima mea ad dominum, à uigilia matutina usque ad uigiliam matutinam. Expectet Israel dominum, quia apud dominum misericordia, & multa apud eum redemptio. Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus eius.

Canticum graduum Dauid.

cxxxi

DOmine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei, & non ambulaui in magnis & in mirabilibus super me. Si non proposui & silere feci animam meam sicut ablactatus ad matrem suam, ita ablactata ad me anima mea.

Expecta Israel dominum, amodo & usque in æternum.

Canticum graduum. cxxxii

MEmento domine Dauid, & omnis afflictionis eius. Qui iurauit domino, uotum uouit deo Iacob. Si intrauero in tabernaculum domus meæ, si ascendero super lectum straminis mei. Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem. Donec inueniam locum domino, tabernaculum deo Iacob. Ecce audiuimus illum in Ephrata, inuenimus illum in regione saltus. Intremus in tabernacula eius, adoremus scabellum pedum eius. Surge domine in requiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ. Sacerdotes tui induant iustitiam, & sancti tui laudent. Propter Dauid seruum tuum, ne auertas faciem Christi tui. Iurauit dominus Dauid ueritatem non auertetur ab ea, de fructu uentris tui ponam super sedem tuam. Si custodierint filij tui pactum meum & testificationem meam quam docuero eos, & filij eorum usq; in æternum sedebunt super thronum tuum. Quoniam elegit dominus Sion, desiderauit eam in habitaculum sibi. Hæc est requies mea in sempiternum, hic habitabo quia desiderauí eam. Venationem eius benedicēs benedicam, pauperes eius saturabo pane. Sacerdotes eius induam salutare, & sancti eius laude laudabunt. Ibi oriri faciam cornu Dauid, paraui lucernam Christo meo. Inimicos eius induam confusione, super ipsum autem florebit diadema eius.

Canti-

קל

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְהוָה׃
אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלִי תִּהְיֶנָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי׃
אִם־עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר־יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמוֹד׃
כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא׃
קִוִּיתִי יְהוָה קִוְּתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי׃
נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר׃
יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה כִּי־עִם־יְהוָה הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת׃
וְהוּא יִפְדֶּה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו׃

קלא

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד

יְהוָה לֹא־גָבַהּ לִבִּי וְלֹא־רָמוּ עֵינָי
וְלֹא־הָלַכְתִּי בִגְדֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי׃
אִם־לֹא שִׁוִּיתִי וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי
כְּגָמֻל עֲלֵי אִמּוֹ כַּגָּמוּל עָלַי נַפְשִׁי׃
יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

קלב

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

זְכֹר־יְהוָה לְדָוִד אֵת כָּל־עֻנּוֹתוֹ׃
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַיהוָה נָדַר לַאֲבִיר יַעֲקֹב׃
אִם־אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי אִם־אֶעֱלֶה עַל־עֶרֶשׂ יְצוּעָי׃
אִם־אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה׃
עַד־אֶמְצָא מָקוֹם לַיהוָה מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב׃
הִנֵּה שְׁמַעֲנוּהָ בְאֶפְרָתָה מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵי־יָעַר׃
נָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתָיו נִשְׁתַּחֲוֶה לַהֲדֹם רַגְלָיו׃
קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ׃
כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ׃
בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃
נִשְׁבַּע יְהוָה לְדָוִד אֱמֶת לֹא־יָשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְרִי בִטְנְךָ אָשִׁית לְכִסֵּא לָךְ׃
אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ בְּרִיתִי וְעֵדוּתִי זוּ אֲלַמְּדֵם גַּם־בְּנֵיהֶם עֲדֵי־עַד יֵשְׁבוּ לְכִסֵּא לָךְ׃
כִּי־בָחַר יְהוָה בְּצִיּוֹן אִוָּה לְמוֹשָׁב לוֹ׃
זֹאת־מְנוּחָתִי עֲדֵי־עַד פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּתִיהָ׃
צֵידָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ אֶבְיוֹנֶיהָ אַשְׂבִּיעַ לָחֶם׃
וְכֹהֲנֶיהָ אַלְבִּישׁ יֶשַׁע וַחֲסִידֶיהָ רַנֵּן יְרַנֵּנוּ׃
שָׁם אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי׃
אוֹיְבָיו אַלְבִּישׁ בוּשֶׁת וְעָלָיו יָצִיץ נִזְרוֹ׃

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλβ

Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό. Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὸν πώγωνα, τὸν πώγωνα τὸν Ἀαρών. Τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὸ χεῖλωμα τοῦ αὐτοῦ, ὡς δρόσος τοῦ Ἀερμὼν, ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών. Ὅτι ἐκεῖ ἐνετείλατο κύριος τὴν εὐλογίαν ζωὴν ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλγ

Ἰδοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντες οἱ δοῦλοι κυρίου. Οἱ ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡμῶν. Ἐν ταῖς νυξὶν ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια, καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύριον. Εὐλογήσαι σε κύριος ἐκ Σιών, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Κάθισμα. ιη.

Ἀλληλούια. ρλδ

Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου, αἰνεῖτε δοῦλοι κύριον. Οἱ ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡμῶν. Αἰνεῖτε τὸν κύριον ὅτι ἀγαθὸς κύριος, ψάλατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὅτι καλόν. Ὅτι τὸν Ἰακὼβ ἐξελέξατο ἑαυτῷ ὁ κύριος, Ἰσραὴλ εἰς περιουσιασμὸν ἑαυτῷ. Ὅτι ἐγὼ ἔγνων, ὅτι μέγας ὁ κύριος, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεούς. Πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ κύριος ἐποίησεν, ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν τοῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀβύσσοις. Ἀναλέγων νεφέλας ἐξ ἐσχάτων τῆς γῆς, ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησεν. Ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ, ὃς ἐπάταξε τὰ πρωτότοκα Αἰγύπτου, ἀπ' ἀνθρώπου ἕως κτήνους. Ἐξαπέστειλε σημεῖα καὶ τέρατα ἐν μέσῳ σου Αἴγυπτε, ἐν Φαραὼ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς δούλοις αὐτοῦ. Ὃς ἐπάταξεν ἔθνη πολλὰ, καὶ ἀπέκτεινε βασιλεῖς κραταιούς. Τὸν Σηὼν βασιλέα τῶν Ἀμορραίων, καὶ τὸν Ὼγ βασιλέα τῆς Βασὰν, καὶ πάσας τὰς βασιλείας Χαναάν. Καὶ ἔδωκε τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομίαν, κληρονομίαν Ἰσραὴλ λαῷ αὐτοῦ. Κύριε τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Ὅτι κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται. Τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλήσουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται. Ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἐνωτισθήσονται, οὐδὲ γὰρ ἔστι πνεῦμα ἐν τοῖς στόμασιν αὐτῶν. Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντα αὐτὰ, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς. Οἶκος Ἰσραὴλ εὐλόγησατε τὸν κύριον, οἶκος Ἀαρὼν εὐλογήσατε τὸν κύριον.

Οἶκος

Canticum graduum.

CXXXII

ECce quàm bonum & quàm iocundum, habitare fratres in unum. Sicut unguentum in capite, quod descēdit in barbam, barbam Aaron. Quod descendit in oram uestimenti eius sicut ros Aermon, qui descendit in montē Sion. Quoniā illic mandauit dns benedictionē, & uitam usq; in seculum.

Canticum graduum.

CXXXIII

ECce nunc benedicite domino, omnes serui domini. Qui statis in domo domini, in atrijs domus dei nostri. In noctibus extollite manus uestras in sancta, et benedicite domino. Benedicat tibi dominus ex Sion, qui fecit cœlum & terram.

Alleluia. CXXXIIII

LAudate nomen domini, laudate serui dominum. Qui statis in domo domini, in atrijs domus dei nostri. Laudate dominum quia bonus dominus, psallite nomini eius quoniam suaue. Quoniam Iacob elegit sibi dominus, Israel in possessionem sibi. Quia ego cognoui quòd magnus est dominus, & deus noster præ omnibus dijs. Omnia quęcunq; uoluit dominus fecit, in cœlo & in mari & in omnibus abysis. Educens nubes ab extremo terræ, fulgura in pluuiam fecit. Qui producit uentos de thesauris suis, qui percussit primogenita Aegypti, ab homine usq; ad pecus. Et misit signa & prodigia in medio tui Aegypte, in Pharaonē & in omnes seruos eius. Qui percussit gētes multas, & occidit reges fortes. Seon regem Amorræorum & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan, Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Israel populo suo. Domine nomen tuum in ęternum, domine memoriale tuum in generatione & generationem. Quia iudicabit dominus populum suum, & in seruis suis deprecabitur. Simulacra gentium argentum & aurum opera manuum hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient, neque enim est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Domus Israel benedicite domino, domus Aaron benedicite domino.

Domus

Canticum graduum Dauid.

CXXXIII

ECce quàm bonum & quàm decorum, habitare fratres in unum. Sicut unguentum optimum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit super oram uestimentorum eius. Sicut ros Hermon qui descēdit super montana Sion, quoniā ibi mandauit dominus benedictionem, uitam usq; in æternum.

Canticum graduum.

CXXXIIII

ECce benedicite domino, omnes serui domini, qui statis in domo domini, in noctibus. Leuate manus uestras ad sanctum, & benedicite dominum. Benedicat te dominus ex Sion, factor cœli & terræ.

Alleluia. CXXXV

LAudate nomen domini, laudate serui dominum. Qui statis in domo domini, in atrijs domus dei nostri. Laudate dominum quoniam bonus dominus, cantate nomini eius quoniam decens. Quoniam Iacob elegit sibi dominus, Israel in peculium suum. Quia ego scio quòd magnus dominus, & dominus noster præ omnibus dijs. Omnia quę uoluit dominus fecit in cœlo & in terra, in mari & in omnibus abysis. Leuans nubes de summitatibus terræ, fulgura in pluuiam fecit, educēs uentos de thesauris suis. Qui percussit primitiua Aegypti, ab homine usq; ad pecus. Emisit signa & portenta in medio tui Aegypte, in Pharao & in cunctos seruos suos. Qui percussit gentes multas, & occidit reges fortes. Seon regē Amorræorum & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan, Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Israel populo suo. Domine nomen tuum in ęternum, domine memoriale tuum in generatione & generatiōe. Quia iudicabit dominus populū suum, et in seruos suos erit placabilis. Idola gentium argentum & aurum opera manuum hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient, sed nec est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciūt ea, & omnes qui confidunt in eis. Domus Israel benedicite domino, domus Aaron benedicite domino.

Domus

קלג

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד׃

הִנֵּה מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים
גַּם־יָחַד׃ כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב׀ עַל־הָרֹאשׁ
יוֹרֵד עַל־הַזָּקָן זְקַן־אַהֲרֹן שֶׁיּוֹרֵד עַל־פִּי
מִדּוֹתָיו׃ כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיּוֹרֵד עַל־
הָרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם׀ צִוָּה יְהוָה אֶת־הַבְּרָכָה
חַיִּים עַד־הָעוֹלָם׃

קלד

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

הִנֵּה׀ בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה כָּל־עַבְדֵי
יְהוָה הָעֹמְדִים בְּבֵית־יְהוָה בַּלֵּילוֹת׃
שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת־יְהוָה׃
יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃

קלה

הַלְלוּיָהּ׃

הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה הַלְלוּ עַבְדֵי
יְהוָה׃ שֶׁעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה
בַּחֲצֵרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ׃ הַלְלוּיָהּ כִּי־
טוֹב יְהוָה זַמְּרוּ לְשִׁמוֹ כִּי נָעִים׃
כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ׃
כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה וַאֲדֹנֵינוּ
מִכָּל־אֱלֹהִים׃ כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ יְהוָה
עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהוֹמוֹת
׃ מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ
בְּרָקִים לַמָּטָר עֹשֶׂה מוֹצֵא רוּחַ מֵאוֹצְרֹתָיו
׃ שֶׁהִכָּה בְכוֹרֵי מִצְרַיִם מֵאָדָם עַד־
בְּהֵמָה׃ שָׁלַח אוֹתֹת וּמוֹפְתִים
בְּתוֹכֵכִי מִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו׃
שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים
עֲצוּמִים׃ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
וְלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן׃
וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃
יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־
וָדֹר׃ כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְאֶל־עֲבָדָיו
יִתְנֶחָם׃ עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב
מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ פֶּה לָהֶם וְלֹא
יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃
אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף
אֵין־יֶשׁ־רוּחַ בְּפִיהֶם׃ כְּמוֹהֶם יִהְיוּ
עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם׃
בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה בֵּית אַהֲרֹן
בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה׃

בית

Οἶκος Λευὶ εὐλογήσατε τὸν κύριον, οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον εὐλογήσατε τὸν κύριον. Εὐλογητὸς κύριος ἐκ σιὼν, ὁ κατοικῶν ἰερουσαλήμ. Αλληλούϊα. ρλε

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ τῶν θεῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ τῶν κυρίων, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ ποιήσαντι θαυμάσια μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ ποιήσαντι τοὺς οὐρανοὺς τῇ συνέσει, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ ποιήσαντι φῶτα μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τὸν ἥλιον εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ πατάξαντι Αἴγυπτον σὺν τοῖς πρωτοτόκοις αὐτῆς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ ἐξαγαγόντι τὸν ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτῆς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ κατασχόντι τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ διαγαγόντι τὸν ἰσραὴλ διὰ μέσου αὐτῆς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ ἐκλινάξαντι φαραὼ καὶ τὴν δυνάμιν αὐτοῦ εἰς θάλασσαν ἐρυθράν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Διαγαγόντι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ πατάξαντι βασιλεῖς μεγάλους, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ ἀπεκτάνατο βασιλεῖς κραταιούς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τὸν σηὼν βασιλέα τῶν ἀμορραίων, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ τὸν ὼγ βασιλέα τῆς βασὰν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ δόντι τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομίαν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Κληρονομίαν ἰσραὴλ δούλῳ αὐτοῦ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ὅτι ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ κύριος, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ὁ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκί, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Ψαλμὸς τῷ δαυὶδ εἰς αἰχμαλωσίαν. ρλϛ

Ἐπὶ τῶν ποταμῶν βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν, ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς σιών. Ἐπὶ τοῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς, ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν. Ὅτι ἐκεῖ ἐπηρώτησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς, λόγους ᾠδῆς. Καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς, ὕμνον ᾄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ᾠδῶν σιών.

Πῶς

Domus Leui benedicite domino, qui timetis dominũ benedicite domino. Benedictus dñs ex Sion, qui habitat in Hierusalem.

Alleluia. CXXXV

COnfitemini dño qm̃ bonus, qm̃ in seculũ misericordia eius. Cõfitemini deo deorũ, qm̃ in seculũ misericordia eius. Cõfitemini dño dñorũ, qm̃ in seculũ misericordia eius. Qui fecit mirabilia magna solus, qm̃ in seculũ misericordia eius. Qui fecit cœlos ĩ intellectu, qm̃ in seculũ misericordia eius. Qui firmauit terrã sup aquas, qm̃ ĩ seculũ misericordia eius. Qui fecit luminaria magna, qm̃ in seculũ misericordia eius. Solẽ in potestatẽ diei, qm̃ in seculũ misericordia eius. Lunã et stellas in potestatẽ noctis, qm̃ in seculũ misericordia eius. Qui percussit Aegyptũ cũ primogenitis eorũ, qm̃ in seculũ misericordia eius. Qui eduxit Israel de medio eorũ, qm̃ in seculũ misericordia eius. In manu potẽti & brachio excelso, qm̃ in seculũ misericordia eius. Qui diuisit mare rubrũ in diuisiones, qm̃ in seculũ misericordia eius. Et eduxit Israel per mediũ eius, qm̃ in seculũ misericordia eius. Et excussit Pharaonẽ & uirtutẽ eius in mari rubro, qm̃ in seculum misericordia eius. Qui trãsduxit populũ suũ per desertũ, qm̃ in seculũ misericordia eius. Qui pcussit reges magnos, qm̃ in seculum misericordia eius. Et occidit reges fortes, qm̃ in seculũ misericordia eius. Seon regẽ Amorrẽorũ, qm̃ in seculũ misericordia eius. Et Og regẽ Basan, qm̃ in seculũ misericordia eius. Et dedit terrã eorũ hæreditatẽ, qm̃ in seculum misericordia eius. Hæreditatẽ Israel seruo suo, qm̃ in seculum misericordia eius. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri, quoniam in seculũ misericordia eius. Et redemit nos ab inimicis nostris, quoniã in seculũ misericordia eius. Qui dat escã omni carni, quoniam in seculũ misericordia eius. Cõfitemini deo cœli, quoniã in seculum misericordia eius.

Psalmus Dauid Hieremiæ. CXXXVI

SVper flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Sion. In salicibus in medio eius, suspendimus organa nostra. Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos, uerba cantionum. Et qui abduxerunt nos, hymnum cantate nobis de canticis Sion.

Quo-

Domus Leui benedicite domino, timentes dominum benedicite domino. Benedictus dominus ex Sion, qui habitat in Hierusalem, Halleluia.

CXXXVI

COnfitemini domino quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia eius. Confitemini deo deorum, quoniam in æternum misericordia eius. Confitemini domino dominorum, quoniam in æternum misericordia eius. Qui fecit mirabilia magna solus, quoniam in æternum misericordia eius. Qui fecit cœlos in sapiẽtia, qm̃ in æternum misericordia eius. Qui firmauit terrã super aquas, quoniã in æternum misericordia eius. Qui fecit luminaria magna, quoniam in æternum misericordia eius. Solẽ in potestatẽ diei, quoniam in æternum misericordia eius. Lunam & stellas in potestatem noctis, quoniam in æternum misericordia eius. Qui percussit Aegyptũ cũ primitiuis eius, quoniam in æternum misericordia eius. Et eduxit Israel de medio eorum, quoniam in æternum misericordia eius. In manu ualida et brachio extento, quoniam in æternum misericordia eius. Qui diuisit mare rubrum in diuisiones, quoniam in æternum misericordia eius. Et eduxit Israel in medio eius, quoniam in æternum misericordia eius. Et conuoluit Pharao & exercitum eius in mari rubro, quoniã in æternũ misericordia eius. Qui duxit populũ suum per desertum, quoniam in æternũ misericordia eius. Qui percussit reges magnos, quoniam in ęternum misericordia eius. Et occidit reges magnificos, quoniã in æternum misericordia eius. Seon regem Amorrẹorũ, quoniam in ęternum misericordia eius. Et Og regem Basan, quoniam in ęternum misericordia eius. Et dedit terram eorũ hæreditatem, quoniam in æternũ misericordia eius. Hęreditatẽ Israel seruo suo, quoniam in æternum misericordia eius. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri, quoniam in æternum misericordia eius. Et redemit nos de hostibus nostris, quoniam in æternũ misericordia eius. Qui dat panẽ omni carni, quoniam in æternum misericordia eius. Confitemini deo cœli, quoniam in æternum misericordia eius.

CXXXVII

SVper flumina Babylonis ibi sedimus & fleuimus, quum recordaremur Sion. Super salices in medio eius, suspendimus citharas nostras. Quoniam ibi interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos uerba carminis: & qui affligebant nos læti, canite nobis de canticis Sion.

Quo-

Πῶς ἀσόμεθα τὴν ᾠδὴν κυρίου, ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας. Ἐὰν σὲ μὴ προκαλέσωμαί σου Ἰερουσαλήμ, σὲ λησθείη ἡ δεξιά μου. Κολληθείη ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου, ἐὰν μή σου μνησθῶ. Ἐὰν μὴ προκαταθέξωμαι τὴν Ἰερουσαλήμ, ὡς ἐν ἀρχῇ τῇ εὐφροσύνης μου. Μνήσθητι κύριε τὴν ἡμέραν Ἰερουσαλήμ. Τῶν λεγόντων ἐνίσχυε ἐνίσχυε, ἕως τοῦ θεμελίου αὐτῆς. Θυγατηρ Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος, μακάριος ὃς ἀνταποδώσει σοι τὴν ἀνταπόδομά σου, ὃ ἀνταπέδωκας ἡμῖν. Μακάριος ὃς κρατήσει καὶ ἐδαφιεῖ τὰ νήπιά σου πρὸς τὴν πέτραν.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ᾠδὴ ἁγαφίς. ρλζ

ΕΞομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, καὶ ἐναντίον ἀγγέλων ψαλῶ σοι. Οτι ἤκουσας πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου, προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἅγιόν σου, καὶ ἐξομολογήσομαι τῷ ὀνόματί σου, καὶ τῷ ἐλέει σου καὶ ἀληθείᾳ σου, ὅτι ἐμεγάλυνας καὶ πάντα τὸ ὄνομά σου ἅγιόν σου. ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε, ταχὺ ἐπάκουσόν μου, πολυῤῥιζώσεις με ἐν ψυχῇ μου δυνάμει σου. ἐξομολογησάσθωσάν σοι κύριε πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, ὅτι ἤκουσαν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός σου. Καὶ ἀσάτωσαν ἐν ταῖς ὁδοῖς κυρίου, ὅτι μεγάλη ἡ δόξα κυρίου. Οτι ὑψηλὸς κύριος καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορᾷ, καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀπὸ μακρόθεν γινώσκει. ἐὰν πορεύωμαι ἐν μέσῳ θλίψεως ζήσεις με, ἐπ' ὀργὴν ἐχθρῶν μου ἐξέτεινας χεῖρά σου, καὶ ἐσωσέ με ἡ δεξιά σου. Κύριος ἀνταποδώσει ὑπὲρ ἐμοῦ, κύριε τὸ ἔλεός σου εἰς τὸν αἰῶνα, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου μὴ παρίδῃς.

Εἰς τὸ τέλος τῷ Δαυὶδ ψαλμὸς ᾠδῆς ἁγαφίς, ἐν τῇ διασπορᾷ. ρλμ

ΚΥριε ἐδοκίμασάς με καὶ ἔγνως με, σὺ ἔγνως τὴν καθέδραν μου καὶ τὴν ἔγερσίν μου. Σὺ συνῆκας τοὺς διαλογισμούς μου ἀπὸ μακρόθεν, τὴν τρίβον μου καὶ τὴν ὁκινόν μου σὺ ἐξιχνίασας. Καὶ πάσας τὰς ὁδούς μου προῖδες, ὅτι οὐκ ἔστι λόγος ἐν τῇ γλώσσῃ μου. Ἰδοὺ κύριε σὺ ἔγνως πάντα τὰ ἔσχατα καὶ τὰ ἀρχαῖα, σὺ ἔπλασάς με καὶ ἔθηκάς ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου. ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσις σου ἐξ ἐμοῦ, ἐκραταιώθη, καὶ οὐ μὴ σθένω πρὸς αὐτήν. Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω. ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ, ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ἅδην παρεῖ. ἐὰν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγάς μου κατ' ὄρθρον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης. καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ σου ὁδηγήσει με, καὶ κατέξει με ἡ δεξιά σου. Καὶ εἶπα ἆρα σκότος κατακαλύψει με, καὶ νὺξ φωτισμὸς ἐν τῇ τρυφῇ μου. Οτι σκότος οὐ σκοτάσει ἀπὸ σοῦ, καὶ νὺξ ὡς ἡμέρα φωτίσει, ὡς τὸ σκότος αὐτῆς, οὕτως καὶ τὸ φῶς αὐτῆς.

On

Quomodo cantabimus canticū dñi, in terra aliena? Si oblitus fuero tui Hieruſalem, obliuioni detur dextera mea. Adhæreat lingua mea faucib. meis ſi nō meminero tui. Si nō propoſuero tui Hieruſalē in principio lætitiæ meæ. Memor eſto dñe filiorū Edom, in diē Hieruſalē. Qui dicunt exinanite exinanite, uſq; ad fundamētū in ea. Filia Babylonis miſera, beatus qui retribuet tibi retributionem tuam, quā retribuiſti nobis. Beatus qui tenebit et allidet paruulos tuos ad petram.

Pſalmus ipſi Dauid. cxxxvii

COnfitebor tibi dñe in toto corde meo. qm audiſti omnia uerba orismei. In cō ſpectu angelorum pſallam tibi, adorabo ad templū ſanctū tuum, & confitebor nomini tuo. Super miſericordia tua & ueritate tua, quoniā magnificaſti ſuper omne nomē ſanctum tuum. In quacunq; die inuocauero te exaudi me, multiplicabis in anima mea uirtutem. Cōfiteantur tibi dñe omnes reges terræ, quia audierunt omnia uerba oris tui. Et cantent in uijs dñi, quoniam magna gloria dñi. Quoniā excelſus dñs, & humilia reſpicit, & alta à longe cognoſcit. Si ambulauero in medio tribulationis uiuificabis me, & ſuper iram inimicorū meorum extendiſti manum tuam, & ſaluum me fecit dextera tua. Dñs retribuet pro me, dñe miſericordia tua in ſeculū, opera manuū tuarū ne deſpicias. In finē, pſalmus Dauid. cxxxviii

DOmine probaſti me, & cognouiſti me, tu cognouiſti ſeſſionē meam & reſurrectionē meam. Intellexiſti cogitationes meas de lōge, ſemitā meam & funiculū meū inueſtigaſti. Et omnes uias meas prēuidiſti, quia nō eſt ſermo in lingua mea. Ecce dñe tu cognouiſti omnia nouiſſima & antiqua: tu formaſti me, & poſuiſti ſup me manū tuā. Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, confortata eſt & non potero ad eam. Quo ibo à ſpiritu tuo, & quo à facie tua fugiā. Si aſcendero in cœlū, tu illic es: ſi deſcēdero ī infernū, ades. Si ſumpſero pēnas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Et dixi forſitā tenebrę cōculcabūt me, et nox illuminatio mea in delitijs meis. Quia tenebrę nō obſcurabunt à te, et nox ſicut dies illuminabitur: ſicut tenebræ eius, ita & lumē eius.

Quia

Quomodo cantabimus canticum domini, in terra aliena? Si oblitus fuero tui Hieruſalem, in oblivione ſit dextera mea. Adhærereat lingua mea gutturi meo ſi non recordatus fuero tui, ſi non propoſuero Hieruſalē in principio lætitiæ meæ. Memento domine filiorum Edom in die Hieruſalem, dicentium euacuate euacuate, uſq; ad fundamentum eius. Filia Babylonis uaſtata, beatus qui retribuet tibi, uiciſſitudinē tuam quam tu retribuiſti nobis. Beatus qui tenebit et allidet paruulos tuos ad petram.

Dauid. cxxxviii

CONfitebor tibi domine in toto corde meo, in conſpectu deorum cantabo tibi. Adorabo in templo ſancto tuo & confitebor nomini tuo ſuper miſericordia tua & ueritate tua, quia magnificaſti ſuper omne nomē eloquium tuum. In die inuocabo & exaudies me, dilatabis animæ meæ fortitudinem. Cōfiteantur tibi domine omnes reges terræ, quoniam audierunt eloquia oris tui. Et cantent in uijs domini, quoniam magna gloria domini. Quoniam excelſus dominus & humilia reſpicit, & excelſa de longe cognoſcit. Si ambulauero in medio tribulationis, uiuificabis me: ſuper furorem inimicorum meorum mittes manum tuam, & ſaluabit me dextera tua. Dominus operabitur pro me domine miſericordia tua in æternum, opera manuum tuarum ne dimittas.

Victori, pſalmus Dauid. cxxxix

DOmine inueſtigaſti me, & cognouiſti. Tu cognouiſti ſeſſionem meam & reſurrectionem meam, intellexiſti malum meum de longe. Semitam meam & accubationem meam euentilaſti, & omnes uias meas intellexiſti. Quia non eſt eloquium in lingua mea, ecce domine noſti omnia. Retrorſum & ante formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum tuam. Super me eſt ſcientia, & excelſior eſt, nō potero ad eam. Quo ibo à ſpiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? Si aſcendero in cœlum, ibi es tu: ſi iacuero in inferno, ades. Si ſumpſero pēnas diluculo, habitauero in nouiſſimo maris. Etiam ibi manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Si dixero, fortè tenebræ operient me, nox quoq; lux erit circa me. Nec tenebræ habēt tenebras apud te, & nox quaſi dies lucet, ſimiles ſunt tenebræ & lux.

Quia

Ὅτι σὺ ἐκτήσω τοὺς νεφρούς μου, ἀντελάβου μου ἐκ γαστρὸς μητρός μου. Ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι φοβερῶς ἐθαυμαστώθης. Θαυμάσια τὰ ἔργα σου, καὶ ἡ ψυχή μου γινώσκει σφόδρα. Οὐκ ἐκρύβη τὰ ὀστᾶ μου ἀπ᾽ σοῦ, ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ, καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς. Τὸ ἀκατέργαστόν μου, εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου, καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον σου πάντες γραφήσονται, ἡμέρας πλασθήσονται, καὶ οὐθεὶς ἐν αὐτοῖς. Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ θεός, λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν. Ἐξαριθμήσομαι αὐτούς, καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυνθήσονται, ἐξηγρυπνησα καὶ ἔτι εἰμὶ μετὰ σοῦ. Ἐὰν ἀποκτείνῃς ἁμαρτωλοὺς ὁ θεός, ἄνδρες αἱμάτων ἐκκλίνατε ἀπ᾽ ἐμοῦ. Οἳ ὁρίσασθε εἰς εἰς διαλογισμούς, λήψονται εἰς ματαιότητας τὰς πόλεις σου. Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε κύριε ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ σοῖς ἐχθροῖς σου ἐξετηκόμην. Τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθρούς ἐγίνοντό μοι. Δοκίμασόν με ὁ θεὸς, καὶ γνῶθι τὴν καρδίαν μου, ἔτασόν με καὶ γνῶθι τοὺς τρίβους μου. Καὶ ἴδε εἰ ὁδὸς ἀνομίας ἐν ἐμοί, καὶ ὁδήγησόν με ἐν ὁδῷ αἰωνίᾳ.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ρλθ

ΕΞελοῦ με κύριε ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥῦσαί με. Οἵτινες ἐλογίσαντο ἀδικίαν ἐν καρδίᾳ, ὅλην τὴν ἡμέραν παρετάσσοντο πολέμους. Ἠκόνησαν γλῶσσαν αὐτῶν ὡσεὶ ὄφεως, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. Φύλαξόν με κύριε ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, ἀπὸ ἀνδρῶν ἀδίκων ἐξελοῦ με. Οἵτινες ἐλογίσαντο τοῦ ὑποσκελίσαι τὰ διαβήματά μου, ἔκρυψαν ὑπερήφανοι παγίδα μοι. Καὶ σχοινίοις δὴ τείναν παγίδα τοῖς ποσί μου, ἐσκάνδαλα ἔθηντό μοι. Εἶπα τῷ κυρίῳ, θεός μου εἶ σύ, ἐνώτισαι κύριε τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου. Κύριε κύριε δύναμις τῆς σωτηρίας μου, ἐπεσκίασας ὑπὲρ τὴν κεφαλήν μου, ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. Μὴ παραδῷς με κύριε ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μου τῷ ἁμαρτωλῷ, λογίσαντο κατ᾽ ἐμοῦ μὴ ἐγκαταλίπῃς με, μήποτε ὑψωθῶσιν. Ἡ κεφαλὴ τοῦ κυκλώματος αὐτῶν, κόπος τῶν χειλέων αὐτῶν καλύψει αὐτούς. Πεσοῦνται ἐπ᾽ αὐτοὺς ἄνθρακες ἐν πυρί, καταβαλεῖς αὐτοὺς ἐν ταλαιπωρίαις, καὶ οὐ μὴ ὑποστῶσιν. Ἀνὴρ γλωσσώδης οὐ κατευθυνθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς, ἄνδρα ἄδικον κακὰ θηρεύσει εἰς διαφθοράν. Ἔγνων ὅτι ποιήσει κύριος τὴν κρίσιν τοῦ πτωχοῦ, καὶ τὴν δίκην τῶν πενήτων. Πλὴν δίκαιοι ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ κατοικήσουσιν εὐθεῖς σὺν τῷ προσώπῳ σου.

Ψαλμὸς

Quia tu possedisti renes meos, suscepisti me de utero matris meæ. Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es, mirabilia opera tua & anima mea cognoscet nimis. Non est occultatum os meum à te, quod fecisti in occulto & substantia mea in inferioribus terræ. Imperfectum meũ uiderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribẽtur, dies formabuntur & nemo in eis. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, deus nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos & super arenam multiplicabuntur, exurrexi & adhuc sum tecum. Si occideris deus peccatores, uiri sanguinum declinate à me. Quia dicitis in cogitatione, accipiant in uanitate ciuitates suas. Nónne qui oderunt te domine oderam, & super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi. Proba me deus & scito cor meum, interroga me & cognosce semitas meas. Et uide si uia iniquitatis in me est, & deduc me in uia æterna.

In finem, psalmus Dauid.

CXXXIX

ERipe me domine ab homine malo, à uiro iniquo eripe me. Qui cogitauerunt iniquitates in corde, tota die constituebant prælia. Acuerũt linguam suam sicut serpentes, uenenum aspidum sub labijs eorum. Custodi me domine de manu peccatoris, ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitauerunt supplantare gressus meos, absconderunt superbi laqueum mihi. Et funes extenderunt in laqueum, iuxta iter scandalum posuerũt mihi. Dixi domino, deus meus es tu, exaudi domine uocem deprecationis meæ. Domine domine uirtus salutis meæ, obumbrasti super caput meum in die belli. Ne tradas me domine à desiderio meo peccatori, cogitauerunt contra me, ne derelinquas me ne fortè exaltentur. Caput circuitus eorum, labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones, in ignem deijcies eos, in miserijs nõ subsistẽt. Vir linguosus non dirigetur in terra, uirum iniustũ mala capient in interitu. Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis, & uindictam pauperum. Veruntamen iusti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum uultu tuo.

Psalmus

Quia tu possedisti renes meos, orsus es me in utero matris meæ. Confitebor tibi quoniam terribiliter magnificasti me, mirabilia opera tua & anima mea nouit nimis. Non sunt occulta ossa mea à te quibus factus sum in abscondito, imaginatus sum in nouissimis terræ. Informem adhuc me uiderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur, dies formati sunt & non est una in eis. Mihi autem quàm honorabiles facti sunt amici tui, deus quàm fortes pauperes eorum. Dinumerabo eos & arena plures erunt, euigilaui & adhuc sum tecum. Si occideris deus impium, uiri sanguinum declinate à me. Qui contradicent tibi scelerate, eleuati sunt frustra aduersarij tui. Nónne odientes te domine odiui, & contra aduersarios tuos distabui. Perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi. Scrutare me deus & cognosce cor meum, proba me & scito cogitationes meas. Et uide si uia doli in me est, & deduc me in uia æterna.

תהלים

כִּי־אַתָּה קָנִיתָ כִלְיֹתָי תְּסָכְּנִי בְּטֶן אִמִּי׃ אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵיתִי נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יֹדַעַת מְאֹד׃ לֹא־נִכְחַד עַצְמִי מִמְּךָ אֲשֶׁר־עֻשֵׂיתִי בַסֵּתֶר רֻקַּמְתִּי בְּתַחְתִּיּוֹת אָרֶץ׃ גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל־סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ יָמִים יֻצָּרוּ וְלֹא אֶחָד בָּהֶם׃ וְלִי מַה־יָּקְרוּ רֵעֶיךָ אֵל מֶה עָצְמוּ רָאשֵׁיהֶם׃ אֶסְפְּרֵם מֵחוֹל יִרְבּוּן הֱקִיצוֹתִי וְעוֹדִי עִמָּךְ׃ אִם־תִּקְטֹל אֱלוֹהַּ רָשָׁע וְאַנְשֵׁי דָמִים סוּרוּ מֻנִּי׃ אֲשֶׁר יֹמְרוּךָ לְמִזְמָה נָשׂוּא לַשָּׁוְא עָרֶיךָ׃ הֲלֹא־מְשַׂנְאֶיךָ יְהוָה אֶשְׂנָא וּבְתָקוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט׃ תַּכְלִית שִׂנְאָה שְׂנֵאתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי׃ חָקְרֵנִי אֵל וְדַע לְבָבִי בְּחָנֵנִי וְדַע שַׂרְעַפָּי׃ וְרְאֵה אִם־דֶּרֶךְ עֹצֶב בִּי וּנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ עוֹלָם׃

נח

Victori Canticum Dauid.

CXL

ERue me domine ab homine malo, à uiris iniquis salua me. Qui cogitauerunt malitias in corde, tota die uersati sunt in prælijs.

Exacuerunt linguam suam quasi serpens, uenenum aspidis sub labijs eorum: semper.

Custodi me domine de manu impij, à uiro iniquitatum serua me, quia cogitauerunt supplantare gressus meos. Absconderunt superbi laqueum mihi, & funibus extenderunt rete iuxta semitam, offendiculum posuerunt mihi: semper. Dixi domino deus meus es tu, audi domine uocem deprecationis meæ. Domine deus fortitudo salutis meæ, protexisti caput meum in die belli. Ne des domine desideria impij, scelera eius ne effundantur & eleuentur: semper. Amaritudo conuiuarum meorum, labor labiorum eorum operiet eos.

Cadent super eos carbones ignis, deijcies eos in foueas ut non consurgant. Vir linguosus non dirigetur in terra, uirum iniquũ mala capient in interitu. Scio quòd faciet dominus causam inopis, iudicia pauperum. Attamen iusti confitebuntur nomini tuo, habitabunt recti cum uultu tuo.

Psalmus

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ חַלְּצֵנִי יְהוָה מֵאָדָם רָע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי׃ אֲשֶׁר חָשְׁבוּ רָעוֹת בְּלֵב כָּל־יוֹם יָגוּרוּ מִלְחָמוֹת׃ שָׁנְנוּ לְשׁוֹנָם כְּמוֹ־נָחָשׁ חֲמַת עַכְשׁוּב תַּחַת שִׂפְתֵימוֹ סֶלָה׃ שָׁמְרֵנִי יְהוָה מִיַּד רָשָׁע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי אֲשֶׁר חָשְׁבוּ לִדְחוֹת פְּעָמָי׃ טָמְנוּ גֵאִים פַּח לִי וַחֲבָלִים פָּרְשׂוּ רֶשֶׁת לְיַד־מַעְגָּל מוֹקְשִׁים שָׁתוּ־לִי סֶלָה׃ אָמַרְתִּי לַיהוָה אֵל אָתָּה הַאֲזִינָה יְהוָה קוֹל תַּחֲנוּנָי׃ יְהוִה אֲדֹנָי עֹז יְשׁוּעָתִי סַכֹּתָה לְרֹאשִׁי בְּיוֹם נָשֶׁק׃ אַל־תִּתֵּן יְהוָה מַאֲוַיֵּי רָשָׁע זִמָּתוֹ אַל־תָּפֵק רוֹמוּ סֶלָה׃ רֹאשׁ מְסִבָּי עְמַל שְׂפָתֵימוֹ יְכַסֻּמוֹ׃ יְמִיטוּ עֲלֵיהֶם גֶּחָלִים בָּאֵשׁ יַפִּלֵם בְּמַהֲמֹרוֹת בַּל־יָקוּמוּ׃ אִישׁ לָשׁוֹן בַּל־יִכּוֹן בָּאָרֶץ אִישׁ־חָמָס רָעָ יְצוֹדֶנּוּ לְמַדְחֵפוֹת׃ יָדַעְתִּי כִּי־יַעֲשֶׂה יְהוָה דִּין עֲנִי מִשְׁפַּט אֶבְיוֹנִים׃ אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת־פָּנֶיךָ׃

סמא

Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ρμ

Κύριε ἐκέκραξα πρός σε, εἰσάκουσόν μου, πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ κεκραγέναι με πρός σε. Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου, ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου, θυσία ἑσπερινή. θὲς κύριε φυλακὴν τῷ στόματί μου, καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χείλη μου. Μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονηρίας, τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. Σὺν ἀνθρώποις ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν, καὶ οὐ μὴ συνδιάσω μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν. Παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει καὶ ἐλέγξει με, ἔλαιον δὲ ἁμαρτωλὸν, μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλήν μου. Ὅτι ἔτι καὶ ἡ προσευχή μου ἐν ταῖς εὐδοκίαις αὐτῶν, κατεποθησαν ἐχόμενοι πέτρας, οἱ κριταὶ αὐτῶν. Ἀκούσονται τὰ ῥήματά μου ὅτι ἠδυνήθησαν, ὡσεὶ πάχος γῆς, ἐῤῥαγη ἐφ' ἡμᾶς. Διεσκορπίσθη τὰ ὀστᾶ αὐτῶν παρὰ τὸν ᾅδην, ὅτι πρός σε κύριε κύριε οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐπί σοι ἤλπισα, μὴ ἀντανέλῃς τὴν ψυχήν μου. Φύλαξόν με ἀπὸ παγίδος ἧς συνεστήσαντό μοι, καὶ ἀπὸ σκανδάλων τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν, Πεσοῦνται ἐν ἀμφιβλήστρῳ αὐτῶν οἱ ἁμαρτωλοί, καταμόνας ἐγὼ, ἕως ἂν παρέλθω.

Συνέσεως τῷ Δαυὶδ ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ προσευχόμενον. ρμα

Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου τῷ θεῷ ἐδεήθην. Ἐκχεῶ ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δέησίν μου, τὴν θλῖψιν μου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπαγγελῶ. Ἐν τῷ ἐκλείπειν ἐξ ἐμοῦ τὸ πνεῦμά μου, καὶ σὺ ἔγνως τὰς τρίβους μου. Ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ ἐπορευόμην, ἔκρυψαν παγίδα μοι. Κατενόουν εἰς τὰ δεξιὰ καὶ ἐπέβλεπον, καὶ οὐκ ἦν ὁ γινώσκων με. ἀπώλετο φυγὴ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὴν ψυχήν μου. Ἐκέκραξα πρός σε κύριε, εἶπα σὺ εἶ ἡ ἐλπίς μου, μερίς μου εἶ ἐν γῇ ζώντων. Πρόσχες πρὸς τὴν δέησίν μου, ὅτι ἐταπεινώθην σφόδρα. Ῥῦσαί με ἐκ τῶν καταδιωκόντων με, ὅτι ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ ἐμέ. Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχήν μου, τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί σου, ἐμὲ ὑπομενοῦσι δίκαιοι, ἕως οὗ ἀνταποδῷς μοι.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ὅτε κατεδίωκεν αὐτὸν ἀβεσαλὼμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ρμβ

Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι τὴν δέησίν μου ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, εἰσάκουσόν μου ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου, καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν, ὅτι κατεδίωξεν ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου, ἐταπείνωσεν εἰς γῆν τὴν ζωήν μου. Ἐκάθισέ με ἐν σκοτεινοῖς ὡς νεκροὺς αἰῶνος, καὶ ἠκηδίασεν ἐπ' ἐμὲ τὸ πνεῦμά μου, ἐν ἐμοὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου.

Ἐμνή-

Psalmus Dauid. CXL

DOmine clamaui ad te, exaudi me: intende uoci meæ, quũ clamauero ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in cõspectu tuo, eleuatio manuũ mearũ sacrificiũ uespertinũ. Pone dñe custodiã ori meo, & ostiũ circunstantiæ labijs meis. Non declines cor meũ in uerba malitię, ad excusandas excusationes in peccatis. Cũ hominibus operãtib. iniquitatẽ, & nõ cõmunicabo cũ electis eorũ. Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me, oleũ aũt peccatoris non impinguet caput meum. Qm̃ adhuc & oratio mea in beneplacitis eorũ, absorpti sunt iũcti petræ iudices eorũ. Audiẽt uerba mea qm̃ potuerũt, sicut crassitudo terræ erupta est sup terrã. Dissipata sunt ossa nostra secus infernũ, quia ad te dñe dñe oculi mei: in te speraui, non auferas animã meã. Custodi me à laqueo quẽ statuerũt mihi, & à scãdalis operãtiũ iniquitatẽ. Cadẽt in retiaculo eius peccatores, singulariter sum ego donec trãseam. Intellect⁹ Dauid quũ esset in spelũca oratio

VOce mea ad dñm clamaui, uo (CXLI
ce mea ad deũ deprecatus sum. Effũdo in conspectu eius orationẽ meã, tribulationẽ meã ante ipsum pronũcio. In deficiendo ex me spiritũ meũ, & tu cognouisti semitas meas. In uia hac qua ambulabã, abscõderũt laqueũ mihi. Considerabã ad dexterã & uidebam, & non erat qui cognosceret me. Perijt fuga à me, & non est qui requirat animã meam. Clamaui ad te domine, dixi tu es spes mea, portio mea in terra uiuentiũ. Intẽde ad deprecationem meam, quia humiliatus sum nimis. Libera me à persequentibus me, quia confortati sunt super me. Educ de custodia animam meam ad cõfitendum nomini tuo, me expectant iusti donec retribuas mihi.

Psalmus Dauid quando persequebatur eum filius suus Abessalom. CXLII

DOmine exaudi orationẽ meã, auribus percipe obsecrationẽ meam in ueritate tua, exaudi me in tua iustitia. Et non intres in iudiciũ cum seruo tuo, quia non iustificabit in cõspectu tuo omnis uiuẽs. Quia persequutus est inimicus animã meã, humiliauit in terra uitã meã. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi, & anxiatus est sup me spiritus meus, in me turbatũ est cor meum.

Memor

Psalmus Dauid.

CXLI

DOmine clamaui ad te festina mihi, exaudi uocem meam clamantis ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in cõspectu tuo, eleuatio manuum mearum sacrificium uespertinũ. Pone domine custodiam ori meo, serua paupertatem labiorum meorum. Ne declines cor meum in uerbum malum uoluere cogitationes impias cum uiris operantibus iniquitatẽ, neq; comedere in delicijs eorum. Corripiat me iustus in misericordia & arguat me, oleum amaritudinis nõ impinguet caput meum, quia adhuc oratio mea pro malicijs eorum. Sublati sunt iuxta petram iudices eorũ, & audiẽt uerba mea quoniam decora sunt. Sicut agricola cum scindit terram, sic dissipata sunt ossa nostra in ore inferni. Quia ad te dñe deus oculi mei, in te speraui ne euacues animã meam. Custodi me de manibus laquei quem posuerunt mihi, de offendiculis operãtium iniquitatem. Incident in rete eius impij, simul autem ego transibo.

Eruditio Dauid, cum esset in spelunca, oratio. CXLII

VOce mea ad dominum clamaui, uoce mea ad dominum deprecatus sum. Effundam in conspectu eius eloquium meum, tribulationem meam coram illo annunciabo. Cum anxius in me fuerit spiritus meus, tu enim nosti semitam meam in uia hac qua ambulabo, absconderunt laqueum mihi. Respice ad dexteram & uide quia nõ sit qui agnoscat me, perijt fuga à me, & nõ est qui quęrat animam meam. Clamaui ad te domine dixi tu es spes mea, pars mea in terra uiuẽtium. Ausculta deprecationem meam quoniam infirmatus sum nimis, libera me à persecutoribus meis, quoniã confortati sunt super me. Educ de carcere animam meam ut confiteatur nomini tuo, in me coronabuntur iusti, cum retribueris mihi.

Psalmus Dauid. CXLIII

DOmine exaudi orationẽ meam, ausculta deprecationem meam, in ueritate tua exaudi me in iustitia tua. Et non uenias ad iudicandum cum seruo tuo, quia non iustificabitur in cõspectu tuo omnis uiuens. Persecutus est enim inimicus animam meam, cõfregit in terra uitam meam, posuit me in tenebris quasi mortuos antiquos. Et anxius fuit in me spiritus meus, in medio mei sollicitum fuit cor meum.

Recor

Universidad de Navarra Biblioteca

Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελέτησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων. Διεπέτασα πρός σε τὰς χεῖράς μου, ἡ ψυχή μου ὡς γῆ ἄνυδρός σοι. Ταχὺ εἰσάκουσόν μου κύριε, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ἀκουστόν ποίησόν μοι τὸ πρωὶ τὸ ἔλεός σου, ὅτι ἐπί σοι ἤλπισα. Γνώρισόν μοι κύριε ὁδόν, ἐν ᾗ πορεύσομαι, ὅτι πρός σε ἦρα τὴν ψυχήν μου. Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου κύριε πρός σε κατέφυγον, δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ θεός μου. Τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου κύριε ζήσεις με. Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐξάξεις ἐκ θλίψεως τὴν ψυχήν μου. Καὶ ἐν τῷ ἐλέει σου ἐξολεθρεύσεις τοὺς ἐχθρούς μου. Καὶ ἀπολεῖς πάντας τοὺς θλίβοντας τὴν ψυχήν μου, ὅτι ἐγὼ δοῦλός σου εἰμί.

Καθισμα ι θ.

Τῷ Δαυὶδ πρὸς τὸν Γολιάθ. ρμγ

Ε Υλογητὸς κύριος ὁ θεός μου, ὁ διδάσκων τὰς χεῖράς μου εἰς παράταξιν, τοὺς δακτύλους μου εἰς πόλεμον. Ἔλεός μου καὶ καταφυγή μου, ἀντιλήπτωρ μου καὶ ῥύστης μου. Ὑπερασπιστής μου καὶ ἐπ' αὐτῷ ἤλπισα, ὁ ὑποτάσσων τὸν λαόν μου ὑπ' ἐμέ. Κύριε τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι ἐγνώσθης αὐτῷ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι λογίζῃ αὐτῷ. Ἄνθρωπος ματαιότητι ὡμοιώθη, αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὡσεὶ σκιὰ παράγουσι. Κύριε κλῖνον οὐρανούς σου καὶ κατάβηθι, ἅψαι τῶν ὀρέων καὶ καπνισθήσονται. Ἀστραπὴν ἀστραπῶν καὶ σκορπιεῖς αὐτούς, ἐξαπόστειλον τὰ βέλη σου καὶ συνταράξεις αὐτούς. Ἐξαπόστειλον τὴν χεῖρά σου ἐξ ὕψους, ἐξελοῦ με καὶ ῥῦσαί με ἐξ ὑδάτων πολλῶν, ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων. Ὧν τὸ στόμα ἐλάλησε ματαιότητα, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτῶν δεξιὰ ἀδικίας. Ὁ θεὸς ᾠδὴν καινὴν ᾄσομαί σοι. Ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψαλῶ σοι. Τῷ διδόντι τὴν σωτηρίαν τοῖς βασιλεῦσι, τοῦ λυτρουμένου Δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἐκ ῥομφαίας πονηρᾶς. Ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων, ὧν τὸ στόμα ἐλάλησε ματαιότητα, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτῶν δεξιὰ ἀδικίας. Ὧν οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὡς νεόφυτα ἑδραιωμένα ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν. Αἱ θυγατέρες αὐτῶν κεκαλλωπισμέναι, πόρκην σεμνύνουσαι ὡς ὁμοίωμα ναοῦ. Τὰ ταμιεῖα αὐτῶν πλήρη, ἐξῳδηγόμενα ἐκ τούτου εἰς τοῦτο. Τὰ πρόβατα αὐτῶν πολύτοκα, πληθυνόμενα ἐν ταῖς ἐξόδοις αὐτῶν, οἱ βόες αὐτῶν παχεῖς. Οὐκ ἔστι κατάπτωμα φραγμοῦ, οὐδὲ διέξοδος, οὐδὲ κραυγὴ ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῶν. Ἐμακάρισαν τὸν λαὸν ᾧ ταῦτά ἐστι, μακάριος ὁ λαός, οὗ κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ.

Αἴνεσις

HIER. IVXTA LXX

Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis, in factis manuũ tuarũ meditabar. Expandi manus meas ad te, anima mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exaudi me dñe, defecit spiritus meus. Non auertas faciem tuam à me, & similis ero descẽdentibus in lacum. Auditam fac mihi mane misericordiam tuã, quia in te speraui. Notã fac mihi uiam in qua ambulem, quia ad te leuaui animã meam. Eripe me de inimicis meis dñe ad te confugi, doce me facere uoluntatẽ tuam, quia deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terrã rectam, propter nomẽ tuũ dñe uiuificabis me in æquitate tua. Educes de tribulatione animã meã, et in misericordia tua disperdes inimicos meos. Et perdes omnes qui tribulant animã meam, quoniã ego seruus tuus sum.

Dauid aduersus Goliath. CXLIII

BEnedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Misericordia & refugium meũ, susceptor meus & liberator meus. Protector meus & in ipso speraui, qui subdis populum meum sub me. Dñe quid est homo quia innotuisti ei, aut filius hominis quia reputas eũ? Homo uanitati similis factus est, dies eius sicut umbra prætereunt. Domine inclina cœlos tuos & descende, tange montes & fumigabunt. Fulgura coruscationem & dissipabis eos, emitte sagittas tuas & conturbabis eos. Emitte manum tuam de alto, eripe me & libera me de aquis multis, de manu filiorũ alienorũ. Quorũ os locutũ est uanitatem, et dextera eorũ, dextera iniquitatis. Deus canticum nouũ cantabo tibi in psalterio decachordo psallam tibi. Qui das salutem regibus, qui redemisti Dauid seruum tuum, de gladio maligno eripe me. Et erue me de manu filiorũ alienorũ, quorũ os locutũ est uanitatẽ, & dextera eorũ dextera iniquitatis. Quorũ filij sicut nouellę plantationes, in iuuẽtute sua. Filiæ eorũ cõpositæ, circũornatę ut similitudo templi. Promptuaria eorũ plena eructantia ex hoc in illud. Oues eorũ fœtosę, abundantes in egressibus suis, boues eorum crassæ. Non est ruina maceriæ, neq; transitus neq; clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populũ cui hęc sunt, beatus populus cuius dominus deus eius.

Laudatio

Recordabar dierum antiquorum, meditabar omnia opera tua, facta manuum tuarum loquebar. Expandi manus meas ad te, anima mea quasi terra sitiens ad te: semper. Cito exaudi me domine, defecit spiritus meus, ne abscondas faciem tuam à me, & comparabor descendentibus in lacum. fac me audire mane misericordiam tuam, quoniam in te confido: notam fac mihi uiam in qua ambulem, quoniam ad te leuaui animam meam. Libera me de inimicis meis domine, à te protectus sum. Doce me ut faciam uoluntatem tuam, quia tu deus meus, spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Propter nomen tuum domine uiuificabis me, in iustitia tua educes de angustia animam meam. Et in misericordia tua dissipabis inimicos meos, & perdes omnes ligantes animam meam, ego enim sum seruus tuus.

Dauid. CXLIIII

BEnedictus dominus fortis meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Misericordia mea & fortitudo mea, auxiliator meus & saluator meus, scutum meum, & in ipso speraui qui subiecit populos mihi. Domine quid est homo quia agnoscis eum, filius hominis quia computas eum. Homo uanitati assimilatus est, dies eius quasi umbra pertransiens. Domine inclina cœlos tuos & descende, tange montes & fumigabunt. Mica fulmine & dissipa eos, mitte sagittam tuam & interfice illos. Extende manum tuã de excelso, libera me & erue me de aquis multis, de manu filiorum alienorum. Quorum os loquutum est uanitatem, & dextera eorum, dextera mendacij. Deus canticum nouum cantabo tibi, in psalterio decachordo psallam tibi. Qui dat salutem regibus, qui eruit Dauid seruum suum, de gladio pessimo. Libera me & erue me de manu filiorum alienorum, quorũ os loquutum est uanitatem, & dextera eorũ dextera mendacij. Vt sint filij nostri quasi plantatio crescens in adolescentia sua, filiæ nostræ quasi anguli, ornati ad similitudinem templi. Promptuaria nostra plena & superfundentia ex hoc in illud, pecora nostra in milibus, & innumerabilia in compitis nostris. Tauri nostri pingues, non est interruptio & non est egressus, & non est ululatus in plateis nostris. Beatus populus cuius talia sunt, beatus populus cuius dominus deus suus.

Laudatio

זָכַרְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם הָגִיתִי בְכָל־
פָּעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ אֲשׂוֹחֵחַ׃
פָּרַשְׂתִּי יָדַי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי כְּאֶרֶץ־עֲיֵפָה לָךְ
סֶלָה׃ מַהֵר עֲנֵנִי יְהוָה כָּלְתָה רוּחִי
אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־
יוֹרְדֵי בוֹר׃ הַשְׁמִיעֵנִי בַבֹּקֶר
חַסְדֶּךָ כִּי־בְךָ בָטָחְתִּי הוֹדִיעֵנִי דֶרֶךְ זוּ אֵלֶךְ
כִּי אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי נַפְשִׁי׃ הַצִּילֵנִי
מִן־אוֹיְבַי יְהוָה אֵלֶיךָ כִּסִּיתִי׃
לַמְּדֵנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ כִּי־אַתָּה אֱלֹהָי
רוּחֲךָ טוֹבָה תַּנְחֵנִי בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר׃
לְמַעַן שִׁמְךָ יְהוָה תְּחַיֵּנִי בְצִדְקָתְךָ
תּוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשִׁי׃ וּבְחַסְדְּךָ תַּצְמִית
אוֹיְבָי וְהַאֲבַדְתָּ כָּל־צוֹרְרֵי נַפְשִׁי כִּי־אֲנִי
עַבְדֶּךָ׃

לְדָוִד

בָּרוּךְ יְהוָה צוּרִי הַמְלַמֵּד יָדַי לַקְרָב
אֶצְבְּעוֹתַי לַמִּלְחָמָה׃ חַסְדִּי וּמְצוּדָתִי
מִשְׂגַּבִּי וּמַפְלִטִי לִי מָגִנִּי וּבוֹ חָסִיתִי הָרוֹדֵד
עַמִּי תַּחְתָּי׃ יְהוָה מָה־אָדָם
וַתֵּדָעֵהוּ בֶּן־אֱנוֹשׁ וַתְּחַשְּׁבֵהוּ׃ אָדָם
לְהֶבֶל דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר׃
יְהוָה הַט־שָׁמֶיךָ וְתֵרֵד גַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ
׃ בְּרוֹק בָּרָק וּתְפִיצֵם שְׁלַח חִצֶּיךָ
וּתְהֻמֵּם׃ שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם פְּצֵנִי
וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים מִיַּד בְּנֵי נֵכָר׃
אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין
שֶׁקֶר׃ אֱלֹהִים שִׁיר חָדָשׁ אָשִׁירָה
לָךְ בְּנֵבֶל עֲשׂוֹר אֲזַמְּרָה־לָּךְ׃ הַנּוֹתֵן
תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת־דָּוִד עַבְדּוֹ
מֵחֶרֶב רָעָה׃ פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד
בְּנֵי־נֵכָר אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם
יְמִין שֶׁקֶר׃ אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִעִים
מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיּוֹת
מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל׃ מְזֵרֵינוּ
מְלֵאִים מְפִיקִים מִזַּן אֶל־זַן צֹאנֵנוּ
מַאֲלִפוֹת מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ׃
אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת
וְאֵין צְוָחָה בִּרְחוֹבוֹתֵינוּ׃ אַשְׁרֵי
רַעַם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי עָם שֶׁיְּהוָה
אֱלֹהָיו׃

Αἴνεσις τῷ Δαυίδ. ϱμδ

ΥΨώσω σε ὁ θεός μου ὁ βασιλεύς μου, καὶ εὐλογήσω τὸ ὄνομά σου, εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Καθ' ἡμέραν εὐλογήσω σε, καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομά σου, εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα, καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας. Γενεὰ καὶ γενεὰ ἐπαινέσει τὰ ἔργα σου, καὶ τὴν δύναμίν σου ἀπαγγελοῦσι. Τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δόξης τῆς ἁγιωσύνης σου λαλήσουσι, καὶ τὰ θαυμάσιά σου διηγήσονται. Καὶ τὴν δύναμιν τῶν φοβερῶν σου ἐροῦσι, καὶ τὴν μεγαλωσύνην σου διηγήσονται. Μνήμην τοῦ πλήθους τῆς χρηστότητός σου ἐξερεύξονται, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ σου ἀγαλλιάσονται. Οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος. Χρηστὸς κύριος τοῖς σύμπασι, καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ, ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἐξομολογησάσθωσάν σοι κύριε πάντα τὰ ἔργα σου, καὶ οἱ ὅσιοί σου εὐλογησάτωσάν σε. Δόξαν τῆς βασιλείας σου ἐροῦσι, καὶ τὴν δύναμίν σου λαλήσουσι. Τοῦ γνωρίσαι τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὴν δύναμίν σου, καὶ τὴν δόξαν τοῦ μεγαλοπρεποῦς τῆς βασιλείας σου. Ἡ βασιλεία σου, βασιλεία πάντων τῶν αἰώνων, καὶ ἡ δεσποτεία σου, ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Πιστὸς κύριος ἐν πάσοις τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ὑπερηρείδει κύριος πάντας τοὺς καταπίπτοντας, καὶ ἀνορθοῖ πάντας τοὺς κατῳκισμένους. Οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσι, καὶ σὺ δίδως τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ. Ἀνοίγεις σὺ τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐμπιπλᾷς πᾶν ζῷον εὐδοκίας. Δίκαιος κύριος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ἐγγὺς κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν, πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ. Θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει, καὶ τὴν δέησιν αὐτῶν εἰσακούσεται καὶ σώσει αὐτούς. Φυλάσσει κύριος πάντας τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐξολεθρεύσει. Αἴνεσιν κυρίου λαλήσει τὸ στόμα μου, καὶ εὐλογείτω πᾶσα σὰρξ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ, εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Αλληλούια, ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ϱμε

Αἶνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, αἰνέσω κύριον ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ θεῷ μου ἕως ὑπάρχω. Μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχουσιν καὶ ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. Ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν. Μακάριος οὗ ὁ θεὸς Ιακὼβ βοηθὸς αὐτοῦ, ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. Τὸν φυλάσσοντα ἀλήθειαν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιοῦντα κρίμα τοῖς ἀδικουμένοις, διδόντα τροφὴν τοῖς πεινῶσι.

Laudatio Dauid. CXLIIII

EXaltabo te deus meus rex, & benedicã nomini tuo in seculũ et in seculũ seculi. Per singulos dies benedicã tibi, & laudabo nomẽ tuum in seculũ & in seculũ seculi. Magnus dñs & laudabilis nimis, & magnitudinis eius nõ est finis. Generatio & generatio laudabũt opera tua, & potentiã tuã pronuntiabũt. Magnificentiã gloriæ sanctitatis tuæ loquentur, & mirabilia tua narrabũt. Et uirtutem terribilium tuorũ dicent, & magnitudinem tuã narrabunt. Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt, & iustitia tua exultabũt. Miserator & misericors dñs, patiens & multum misericors. Suauis dñs uniuersis, & miseratiões eius super omnia opera eius. Cõfiteanẽ tibi dñe omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur. Vt notã faciant filijs hominũ potentiam tuam, & gloriam regni tui. Regnũ tuum, regnum omniũ seculorũ, & dominatio tua in omni generatiõe & generatione. Fidelis dominus in omnibus uerbis suis, & sanctus in omnibus operib. suis. Alleuat dñs omnes qui corruũt, & eriget omnes elisos. Oculi ouiũ in te sperãt, & tu das escam illorũ in tẽpore opportuno. Aperis tu manũ tuã, & imples omne animal benedictione. Iustus dñs in omnibus uijs suis, & sanctus in omnib. operibus suis. Prope est dñs omnibus inuocantibus, inuocantibus eum in ueritate. Voluntatẽ timentiũ se faciet, & deprecationẽ eorũ exaudiet, & saluos faciet eos. Custodit dñs omnes diligẽtes se, & omnes peccatores disperdet. Laudationẽ domini loquetur os meũ, & benedicat omis caro nomini sancto eius, in seculum & in seculum seculi.

Alleluia. Aggei & Zachariæ. CXLV

LAuda anima mea dñm, laudabo dominũ in uita mea, psallam deo meo quandiu fuero. Nolite confidere in principibus, in filijs hominũ in quibus non est salus. Exibit spiritus eius & reuertetur in terrã suam, in illa die peribũt omnes cogitatiões eorũ. Beatus cuius deus Iacob adiutor eius, spes eius in domino deo ipsius, qui fecit cœlũ & terram, mare & omnia quæ in eis sunt. Qui custodit ueritatẽ in seculum, facit iudicium iniuriam patiẽtibus, dat escam esurientibus.

Dominus

קמה

תְּהִלָּה לְדָוִד

אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר׃ דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה׃ וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד׃ טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וְגִבֻּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃ מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר׃ סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־כְּפוּפִים׃ עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן׃ צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו׃ קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת׃ רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֶת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר־פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

קמו

הַלְלוּיָהּ

הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה׃ אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה׃ תֵּצֵא רוּחוֹ יָשׁוּב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עְשָׁתֹנֹתָיו׃ אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו׃ עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם׃ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נוֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים׃

Laudatio Dauid. CXLV

EXaltabo te deus meus rex, & benedicam nomini tuo in æternum & ultra. In omni die benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in sempiternum iugiter. Magnus dominus & laudabilis nimis, & magnificentiæ eius nõ est inuentio. Generatio ad generationem laudabit opera tua, & fortitudines tuas annuntiabunt. Decorem gloriæ magnitudinis tuæ, & uerba mirabilium tuorum loquar. Et fortitudinem horribilium tuorum loquentur, & magnitudines tuas narrabunt. Memoriam multæ bonitatis tuæ loquentur, & iustitias tuas laudabũt. Clemens & misericors dominus, patiens & multę miserationis. Bonus dominus omnibus, & misericordiæ eius in uniuersa opera eius. Confiteantur tibi domine omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent, & fortitudines tuas loquentur. Vt ostendant filijs hominũ fortitudines eius, & gloriam decoris regni eius. Regnum tuum, regnum omniũ seculorum, & potestas tua in omni generatione & generationem. Sustentat dominus omnes corruentes, & erigit omnes iacentes. Oculi omnium in te sperant, & tu das eis escam suam in tempore suo. Aperis manus tuas, & imples omne animal refectione. Iustus dominus in omnibus uijs suis, & sanctus in omnibus operibus suis. Iuxta est dominus omnibus qui inuocant illum, omnibus qui inuocant illum in ueritate. Placitum timentiũ se faciet, & clamorem eorum exaudiet & saluabit eos. Custodit dominus omnes diligẽtes se, & uniuersos impios conteret. Laudem domini loquetur os meũ, & benedicet omnis caro nomini sancto eius in æternum & iugiter.

Halleluia. CXLVI

LAuda anima mea dominum. Laudabo dominũ in uita mea, cantabo deo meo quandiu sum. Nolite confidere in principibus, in filio hominis cui non est salus. Egredietur spiritus eius et reuertetur in humum suam, in die illa peribunt cogitationes eius. Beatus cuius deus Iacob auxiliator eius, spes eius in domino deo suo. Qui fecit cœlos & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, qui custodit ueritatem in sempiternum. Qui facit iudicium calumniam sustinentibus & dat panem esurientibus, dominus soluit uinctos.

Dominus

Κύριος λύει πεπεδημένους, κύριος σοφοῖ τυφλούς. Κύριος ἀνορθοῖ κατερραγμένους, κύριος ἀγαπᾷ δικαίους. Κύριος φυλάσσει τοὺς προσηλύτους, ὀρφανὸν καὶ χήραν ἀναλήψεται, καὶ ὁδὸν ἁμαρτωλῶν ἀφανιεῖ. Βασιλεύσει κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ θεός σου Σιὼν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

Ἀλληλούια. ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρμε

Αἰνεῖτε τὸν κύριον ὅτι ἀγαθόν ψαλμὸς, τῷ θεῷ ἡμῶν ἡ εὐπρέπεια αἴνεσις. οἰκοδομῶν ἱερουσαλὴμ ὁ κύριος, τὰς διασπορὰς τοῦ ἰσραὴλ συνάξει. Ὁ ἰώμενος τοὺς συντετριμμένους τῇ καρδίᾳ, καὶ δεσμεύων τὰ συντρίμματα αὐτῶν. Ὁ ἀριθμῶν πλήθη ἀστρῶν, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὀνόματα καλῶν. Μεγας ὁ κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ, οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Ἀναλαμβάνων πραεῖς ὁ κύριος, ταπεινῶν δὲ ἁμαρτωλοὺς ἕως γῆς. Ἐξάρξατε τῷ κυρίῳ ἐν ἐξομολογήσει, ψάλατε τῷ θεῷ ἡμῶν ἐν κιθάρᾳ. Τῷ περιβάλλοντι τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, καὶ ἑτοιμάζοντι τῇ γῇ ὑετόν. Καὶ ἐξανατέλλοντι ἐν ὄρεσι χόρτον, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. Διδόντι τοῖς κτήνεσι βοσλὴν αὐτῶν, καὶ τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν. Οὐκ ἐν τῇ ἰσχύι τοῦ ἵππου θελήσει, οὐδὲ ἐν ταῖς κνήμαις τοῦ ἀνδρὸς εὐδοκεῖ. Εὐδοκεῖ κύριος ἐν τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν, καὶ ἐν τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Ἀλληλούια. ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρμς

Παίνει ἰερουσαλὴμ τὸν κύριον, αἶνει τὸν θεόν σου σιών. Ὅτι ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου, εὐλόγησε τοὺς υἱούς σου ἐν σοί. Ὁ θεὶς τὰ ὅριά σου εἰρηνικά, καὶ σίτου πυρῷ ἐμπιπλῶν. Ὁ ἀποστέλλων τὸν λόγον αὐτοῦ τῇ γῇ, ἕως τάχους δραμεῖται ὁ λόγος αὐτοῦ. Διδόντι χιόνα αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον, ὁμίχλην ὡσεὶ σποδὸν πάσσοντος. Βάλλοντος κρύσταλλον αὐτοῦ ὡσεὶ ψωμούς, καὶ πρόσωπον ψύχους αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; Ἐξαποστελεῖ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ τήξει αὐτούς, πνεύσει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ῥυήσεται ὕδατα. Ὁ ἀπαγγέλλων τὸν λόγον αὐτοῦ τῷ ἰακὼβ, δικαιώματα καὶ κρίματα αὐτοῦ τῷ ἰσραήλ. Οὐκ ἐποίησεν οὕτως παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς.

Ἀλληλούια. ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρμη

Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις. Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἥλιος καὶ σελήνη, αἰνεῖτε αὐτὸν πάντα τὰ ἄστρα καὶ τὸ φῶς. Αἰνεῖτε αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα κυρίου. ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν. Ἔστησεν

Dominus soluit compeditos, dominus illuminat cæcos. Dominus erigit elisos, dñs diligit iustos. Dñs custodit aduenas, pupillum & uiduam suscipiet, & uiã peccatorũ disperdet. Regnabit dominus in secula, deus tuus Sion, in generationem & generationem. Alleluia. Aggæi & Zachariæ. CXLVI

LAudate dñm quoniam bonus est psalmus, deo nostro sit iucũda laudatio. Aedificans Hierusalem dominus, dispersiones Israelis congregabit. Qui sanat cõtritos corde, & alligat cõtritiones eorũ. Qui numerat multitudinẽ stellarũ, & omnibus eis nomina uocãs. Magnus dñs noster & magna uirtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. Suscipiẽs mansuetos dñs, humilians autem peccatores usq; ad terram. Præcinite dño in confessione, psallite deo nostro in cithara. Qui operit cœlum nubibus, & parat terræ pluuiam. Qui producit in montibus fœnũ, & herbam seruituti hominũ. Qui dat iumẽtis escam ipsorũ, & pullis coruorũ inuocantibus eum. Non in fortitudine equi uoluntatem habebit, nec in tibijs uiri beneplacitũ erit ei. Beneplacitũ est dño super timẽtes eũ, & in eis qui sperãt super misericordia eius. Alleluia. Aggæi & Zachariæ. CXLVII

LAuda Hierusalem dñm, lauda deum tuum Sion. Quoniã confortauit seras portarum tuarum, benedicit filijs tuis in te. Qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te. Qui emittit eloquium suum terræ, uelociter currit sermo eius. Qui dat niuem sicut lanam, nebulam sicut cinerem spargit. Mittit crystallum suum sicut buccellas, ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Emittet uerbum suum & liquefaciet ea, flabit spiritus eius & fluent aquæ. Qui annunciat uerbum suum Iacob, iustitias & iudicia sua Israel. Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis. Alleluia. Aggæi & Zachariæ. CXLVIII

LAudate dominũ de cœlis, laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius, laudate eum omnes uirtutes eius. Laudate eum sol & luna, laudate eũ omnes stellę & lumen. Laudate eum cœli cœlorum, & aquæ omnes quæ super cœlos sunt laudent nomẽ domini. Quia ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt.

Statuit

Dominus illuminat cæcos, dominus erigit allisos, dominus diligit iustos. Dominus custodit aduenas, pupillum & uiduam suscipiet, & uiam impiorum conteret. Regnabit dominus in æternũ, deus tuus Sion, in generationem & generationem. Halleluia.

CXLVII

LAudate dominum quoniam bonum est canticum dei nostri, quoniam decorum est pulchra laudatio. Aedificabit Hierusalem dominus. eiectos Israel congregabit. Qui sanat contritos corde & alligat plagas eorum. Qui numerat multitudinem stellarum et omnes nomine suo uocat. Magnus dominus noster & multus fortitudine, & prudentiæ eius non est numerus. Suscipiens mansuetos dominus, humilians impios usque ad terram. Canite domino in cõfessione, canite deo nostro in cithara. Qui operit cœlos nubibus & præbet terræ pluuiam, & oriri facit in montibus germen. Qui dat iumentis panem suum, filijs corui clamantibus. Non est in fortitudine equi uoluntas eius, neque in tibijs uiri placetur ei. Placetur domino in his qui timent eum, & expectant misericordiam eius. Lauda Hierusalem dominum, cane deum tuum Sion. Quia confortauit uectes portarum tuarum, benedixit filijs tuis in medio tui. Qui posuit terminum tuum pacem, adipe frumenti saturauit te. Qui emittit eloquium suum terræ, uelociter currit uerbum eius. Qui dat niuem quasi lanã, pruinas quasi cinerem spargit. Proijcit glaciem suam quasi buccellas, ante faciẽ frigoris eius quis stabit? Mittet uerbum suum & soluet illa, spirabit spiritu suo & fluent aquæ. Qui annunciat uerbum suum Iacob, præcepta sua & iudicia sua Israel. Non fecit similiter omni genti, & iudicia eius nõ cognoscent. Halleluia.

Halleluia. CXLVIII

LAudate dominum de cœlis, laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius. laudate eum omnes exercitus eius. Laudate eum sol & luna, laudate eum omnes stellæ luminis. Laudate eum cœli cœlorum & aquæ quæ super cœlos sunt. Laudent nomen domini, quoniã ipse mandauit & creata sunt.

Statuit

יְהוָה ׀ פּוֹקֵחַ עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה אֹהֵב צַדִּיקִים׃ יְהוָה ׀ שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת׃ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

קמז

הַלְלוּ־יָהּ כִּי טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה׃ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַ͏ִם יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס׃ הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם׃ מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא׃ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר׃ מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עָדֵי־אָרֶץ׃ עֲנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר׃ הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם ׀ בְּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ חָרִים חָצִיר׃ נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ׃ לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה׃ רוֹצֶה יְהוָה אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ׃ שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַ͏ִם אֶת־יְהוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן׃ כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ׃ הַשָּׂם־גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ׃ הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ׃ הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר׃ מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְּפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמוֹד׃ יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ־מָיִם׃ מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל׃ לֹא־עָשָׂה כֵּן לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ׃

קמח

הַלְלוּיָהּ ׀

הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים׃ הַלְלוּהוּ כָּל־מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו׃ הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר׃ הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר ׀ מֵעַל הַשָּׁמָיִם׃ יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ׃

Εστησεν αὐτὰ εἰς τὴν αἰῶνα καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πρόσταγμα ἔθετο καὶ οὐ παρελεύσεται. Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῆς γῆς, δράκοντες καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι. Πῦρ, χάλαζα, χιὼν, κρύσταλλος, πνεῦμα καταιγίδος, τὰ ποιοῦντα τὸν λόγον αὐτοῦ. Τὰ ὄρη καὶ πάντες οἱ βουνοὶ, ξύλα καρποφόρα καὶ πᾶσαι κέδροι. Τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη, ἑρπετὰ καὶ πετεινὰ πτερωτά. Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες λαοὶ, ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς. Νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα κυρίου, ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ μόνου. Ἡ ἐξομολόγησις αὐτοῦ ἐπὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ, καὶ ὑψώσει κέρας λαοῦ αὐτοῦ. Ὑμνος πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, υἱοῖς Ισραὴλ λαῷ ἐγγίζοντι αὐτῷ.

Αλληλούια. ρμθ

Ασατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινὸν, ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων. Εὐφρανθήτω Ισραὴλ ἐπὶ τοῖς ποιήσαντι αὐτὸν, καὶ οἱ υἱοὶ Σιὼν, ἀγαλλιάσθωσαν ἐπὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν. Αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν χορῷ, ἐν τυμπάνῳ καὶ ψαλτηρίῳ ψαλλάτωσαν αὐτῷ. Ὅτι εὐδοκεῖ κύριος ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ὑψώσει πραεῖς ἐν σωτηρίᾳ. Καυχήσονται ὅσιοι ἐν δόξῃ, καὶ ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τοὺς κοίτους αὐτῶν. Αἱ ὑψώσεις τοῦ θεοῦ, ἐν τῷ λαρυγγι αὐτῶν, καὶ ῥομφαῖαι δίστομοι ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Τοῦ ποιῆσαι ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐλεγμοὺς ἐν τοῖς λαοῖς. Τοῦ δῆσαι τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἐν πέδαις, καὶ τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν ἐν χειροπέδαις σιδηραῖς. Τοῦ ποιῆσαι ἐν αὐτοῖς κρίμα ἔγγραπτον, δόξα αὕτη ἔσται πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ.

Αλληλούια. ρν

Αἰνεῖτε τὸν θεὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν στερεώματι δυνάμεως αὐτοῦ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐπὶ ταῖς δυνατείαις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν κατὰ τὸ πλῆθος τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ἤχῳ σάλπιγγος, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρᾳ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις ἀλαλαγμοῦ, πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν κύριον.

ΤΕΛΟΣ

Statuit ea in seculum & in seculū seculi, præceptum posuit & non præteribit. Laudate dominū de terra, dracones & omnes abyssi. Ignis, grādo, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt uerbum eius. Montes & omnes colles, ligna fructifera & omnes cedri. Bestiæ & uniuersa pecora, serpentes & uolucres pennatę. Reges terræ & omnes populi, principes & omnes iudices terræ. Iuuenes & uirgines, senes cum iunioribus laudēt nomen domini, quia exaltatum est nōmen eius solius. Confessio eius super cœlū & terram, & exaltauit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius, filijs Israel populo appropinquanti sibi.

Alleluia. CXLIX

CAntate domino canticum nouū, laus eius in ecclesia sanctorum. Lætetur Israel in eo qui fecit eum, & filij Sion exultent in rege suo. Laudent nomē eius in choro, in tympano & psalterio psallant ei. Quia bene placitū est domino in populo suo, & exaltauit mansuetos in salute. Exultabūt sancti in gloria, lætabūtur in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorū, & gladij ancipites in manibus eorum. Ad faciendam uindictam in nationibus, increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorū in manicis ferreis. Vt faciant in eis iudicium conscriptū, decor est omnium sanctorum eius.

Alleluia. CL

LAudate dominum in sanctis eius, laudate eum in firmamento uirtutis eius. Laudate eum in uirtutibus eius, laudate eum se cundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tubæ, laudate eum in psalterio & cithara. Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo. Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis iubilationis, omnis spiritus laudet dominum.

FINIS.

Statuit ea in seculum & in æternum, præceptum dedit & non præteribit. Laudate dominum de terra, dracones & omnes abyssi. Ignis & grando, nix & glacies, uētus, turbo quæ facitis sermonem eius. Montes & omnes colles, lignum frugiferum & uniuersæ cedri. Bestiæ & omnia iumenta, reptilia & aues uolantes. Reges terræ & omnes populi, principes & uniuersi iudices terræ. Iuuenes & uirgines, senes cum pueris. Laudent domini quoniam sublime nomē eius solius, gloria eius in cœlo & in terra. Et exaltauit cornu populi sui, laus omnibus sanctis eius, filijs Israel populo appropinquanti sibi. Halleluia.

CXLIX

CAntate domino canticum nouum, laus eius in congregatione sanctorum. Lætetur Israel in factore suo, filij Sion exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro, in tympano & cithara cantent ei. Quia complacet sibi dominus in populo suo, exaltabit mansuetos in Iesu. Exultabūt sancti in gloria, laudabūt in cubilibus suis. Exaltationes dei in gutture eorū, & gladij ancipites in manibus eorum. Ad faciendam uindictam in gentibus, increpationes in populis. Vt alligēt reges eorum catenis, & inclytos eorū in compedibus ferreis. Vt faciant in eis iudicium conscriptū, decor est omnium sanctorum eius. Halleluia.

Halleluia. CL

LAudate dominum in sancto eius, laudate eum in fortitudine potentiæ eius. Laudate eum in fortitudinibus eius, laudate eum iuxta multitudinem magnificentiæ suæ. Laudate eum in clangore buccinæ, laudate eum in psalterio & cithara. Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo. Laudate eum in cymbalis sonantibus, laudate eum in cymbalis tinnientibus. Omne quod spirat, laudet dominum. Halleluia.

FINIS.

וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חֹק נָתַן וְלֹא
יַעֲבוֹר׃ הַֽלְלִי אֶת־יְהוָה מִן־הָאָרֶץ
תַּנִּינִים וְכָל־תְּהֹמוֹת׃ אֵשׁ וָבָרָד שֶׁלֶג
וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ׃
הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים׃
חַיָּה וְכָל־בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף׃
מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל־
שֹׁפְטֵי אָרֶץ׃ בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת
זְקֵנִים עִם־נְעָרִים׃ יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ
וְשָׁמָיִם׃ וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה
לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם־קְרֹבוֹ
הַלְלוּיָהּ׃

קמט

חַלְלוּיָהּ׃

שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ
בִּקְהַל חֲסִידִים׃ יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל
בְּעֹשָׂיו בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם׃
יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־
לוֹ׃ כִּי־רוֹצֶה יְהוָה בְּעַמּוֹ יְפַאֵר
עֲנָוִים בִּישׁוּעָה׃ יַעְלְזוּ חֲסִידִים
בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם׃
רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם
׃ לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת
בַּלְאֻמִּים׃ לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים
וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בָרְזֶל׃ לַעֲשׂוֹת
בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו
הַלְלוּיָהּ׃

קנ

חַלְלוּיָהּ׃

הַֽלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַֽלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ
עֻזּוֹ׃ הַֽלְלוּהוּ בִּגְבוּרֹתָיו הַֽלְלוּהוּ
כְּרֹב גֻּדְלוֹ׃ הַֽלְלוּהוּ בְּתֵקַע
שׁוֹפָר הַֽלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר׃
הַֽלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַֽלְלוּהוּ בְּמִנִּים
וְעֻגָב׃ הַֽלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע
הַֽלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה׃ כֹּל־
הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַֽלְלוּיָהּ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN LITERAS HEBRAEAS

INSTITVTIVNCVLA C. P.

Saën	Vou		He	Doleth	Gimel	Beth	Aleph ſonat uo-
s lene	u uocalis,	u conſonans	h lene	d	g	b f	cem additam.
ו	ו	ו	ח	ר	ג	ב	א

Nun	Mem	Lamed	Caf		Iod	Teth	Heth
n finale, n	m finale, m	l	ch finale, c	ch	i conſonans	t	h forte
ן נ	ם מ	ל	ך כ	ך כ	י	ט	ח

Rhes	Kuph		Zade		Phe		Ain ut	Samech
r	k	q	ſtridulũ finale,	ſtridulum	f finale, p	f	aleph	s acutum
ר	ק		ץ	צ	ף	פ	ע	ס

Sic uides literarum nomina uigintiduo eſſe

Thau		Sin	
t	th bleſum	s acutum,	s pingue
ת	ת	ש	ש

PVNCTA VOCALIA

SVB literis punctum ‒ uocatur patha, ſignificat a clarum.
Camez ‒ a obſcurum, quaſi o.
Cere ‥ e. rictu ſtrictiore.
Sægol ∴ æ, apertiore rictu.
Kybuz ∴ u, mixtum cum i.

Punctum unicum ſupra læuam literæ nominant holem, notat o commune.
Incluſum in literam Vou וֹ ſureck dicitur, ſonat u uocalem.
Sub litera He uel intra ה terminante dictionem non legitur, quod non ſit uocalis.
In alijs literis ſignificat duplicitatem uel duriorem prolationem, & dages uocatur.
Sub literis ſcriptum, hirick dicitur, i uocalem ſignat.

Duplex hæc pũctuatio : ſeua dicitur uel hateph: legitur e uel a breuiſsime, ſi ea cui iungitur conſonans, aliter audiri nequeat: aut per dages dupletur, alioquin omnino nõ legitur. Componitur etiam cum ‒ ֵ & ∴ punctis, & ea raptim legi debere ſignificat.

Nota ſonum literarum in pronunciatione citius audiri quàm punctorum uocalium annexorum, excepto ה & ע in calce dictionum non ha, ſed ah legatur.

Item Iod litera terminãs dictionem pro i legitur uocali, ſi præcedat holem, ſureck aut patach, aliàs nunquam legitur, ſicut nec א & ה niſi punctentur.

FINIS.

Index ternionum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q.

Terniones omnes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto